

HISTORIA
IESVITICA
RODOLPHI
HOSPINIANI.

HO SPINIANI

IES VITICA

IES VITICA

IES VITICA

IES VITICA

IES VITICA

RODOLPHI
HOSPINIANI
HISTORIA
IESVITICA

HOC EST;

DE ORIGINE, REGVLIS, CONSTITVTIONIBVS,
Privilegiis, Incrementis, Progressu & Propagatione
Ordinis IESVITARVM.

ITEM DE EORVM DOLIS, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS,
*Nefariis Facinoribus, Cruentis Consiliis, Falsâ quoque Seditiosâ,
& Sanguinolentâ Doctrinâ.*

CVM TRIPLICI INDICE CAPITVM, AVCTORVM,
REARVM *item* ac VERBORVM Memorabilium.

Juxta Exemplar excussum

TIGVRI,

Apud IOANNEM RODOLPHVM WOLPHIVM.

M. DC. LXX.

ILLVSTRISSIMO, ac

Potentissimo PRINCIPI & DOMINO DN.

GEORGIO FRIDERICO.

MARGRAVIO Badensi & Hochbergenſi, LANDGRAVIO Suſenbergenſi,
DOMINO in Rotelen & Badenweiler, &c. DOMINO ſuo Clementiſſimo.

ILLVSTRISſIME PRINCEPS, Clementiſſime, DOMINE, quemadmodum Regna hujus Mundi & Republica certas jam inde à condito orbe habuerunt periodos, quibus circumactis, maximis Imperijs & potentiſſimis Regnis fatales fuerunt, & univerſales mutationes attulerunt, ut planè novam faciem ſeu formam induerint, ſicut hiſtorie dilucidè teſtantur: ita etiam Regnum Chriſti, ſeu militans in hiſce terris Eccleſia, ab Aſcenſione Domini in cæloſ ſuas periodos, cumprimis in doctrina & externis ritibus habuit. Complectimur periodi autem iſte ut

plurimum annos circiter quingentos: quamvis negari non poſſit, hunc periodorum numerum non fuiſſe perpetuum & univerſalem, & plurima Regna vix dimidium ejus exegſſe. Nam ſi verum potantur Principes & Magiſtratus impij, ac omnis generis ſcelera & flagitia etiam inter ſubditos regnent impuñd, ſequuntur juſto Dei judicio poena; quæ mutationes accelerando, conſtitutos terminos aliquot annis antevertem:

Si autem de Origine & progreſſu vera ac falſa doctrina; deque mutationibus & erroribus in Eccleſia Chriſti exoriſ, rectè judicare & loqui velimus, ſemper ad primam periodum, atque adeo ad auream illam ætatem recurrendum eſt, in qua Chriſtus æternus Filius Dei in aſſumpta humanitate, & Sancti Apoſtoli vivâ voce ac ſcriptis docuerunt, velut omnium præſantiſſimam: incorruptiſſimam, & cæterarum omnium normam ſeu Regulam certiſſimam. Si quid enim non ſolùm in principalibus doctrinæ & Fidei articulis, ſed etiam in Ceremonijs & Ritibus externis diſcrepaverit deinceps, ad meritò ſuſpectum, vel ſaltem longe inferiori loco haberi debet. Vnde etiam rectè ille dixiſſe videtur, Id verius quod prius, id prius quod à principio.

Docuit autem Chriſtus, impletis ſuo adventu, adeoque abrogatis umbris ac typis ſeu figuris legalibus, jam in Dei cultu hoc unum diligentiſſimè ſpectandum, quod olim adumbratum fuerit, ſic, ut fideles porro non amplius in puerilibus iſtis ceremonijs & ritibus Veteris Teſtamenti ceu pupis quibuſdam, ſed in præſtandis vera in Chriſtum fidei & pietatis officijs occupati eſſe debeant, qui cultus ille Spiritus & Veritatis eſt, de quo Chriſtus ipſe Joh. cap. 4. loquitur, quòd Deus illo in poſterum coli velit. Ut verè nervi quidam eſſent publicorum conventuum, quibus Chriſtiani homines erudirentur,

PRÆFATIO.

et sique externis quibusdam symbolis remissio peccatorum & iustitia coram Deo cum fide
obtinetur, huic doctrinae purissimam addidit ceremonias, Baptismum videlicet &
Cenam facram.

Hanc formam doctrinae & ceremoniarum, ut simplicissimam, ita quoque perfectissimam & omnibus suis numeris absolutissimam, sicut à Servatore acceperant, ita etiam fideliter retinuerunt Apostoli, nihil omnino de suo vel assumentes, vel detrabentes, suisque eam tradiderunt successoribus & posteris, quam hi quoque integram, puram & incorruptam ad multos annos conservârunt, testem hujus habeo Eusebium, qui ex Egesippo refert, quòd illius tempore in singulis successionebus & cruentibus ita se res habere deprehenderit, quemadmodum Lex, Prophetia & ipse Dominus Iesus prædicassent. Noverunt siquidem adhuc illa aurea secula, corporalem exornationem paululum habere utilitatis in vera Ecclesia Christi, & humanis traditionibus frustra Deum coli, isque sinceram Religionem fœdissimè corrupti.

Cum vero status Ecclesie trecentis primis annis & aliquot sequentibus prima periodi ad *αἰμαῖν* summamque perfectionem pervenisset, natura autem ultra hanc in terris nihil instituit, factâ conversione, cuncta degenerare & in pejus ruere ceperunt. Habuerunt quidem illa quoque tempora præstantes aliquot & illustres Doctores, tamen omnes propè à puritate & simplicitate doctrinæ Apostolicæ & proximè præcedentis Ecclesie nonnihil recesserunt. Ea verò occasione factum est, ut mox in admiratione ceperint esse *ῥαῖα ἐκδοτοκεία*, quæ etiam in opinionem meritis abyssæ jam tum videntur. : Inprimis verò admiratione dignum est quod ad finem suum prima hæc perio-
da accelerante, Spiritus Antichristi per Episcopos Romanos semina sui primatus supra omnes alios Episcopos sic impudenter sparsi, ut in hujus periodi fine quasi in alium & intra viscera Ecclesie receptus meriti videri queat.

Facies igitur Ecclesie sic nonnihil deformata, tristis fuit circa principium secundæ periodi. quæ paulò ante Gregorij Magni etatem cæpi, & ad Henrici IV. Imperatoris tempora usque duravit: quæ tamen ferri aliquo modò potuisset, nisi in progressu ejus tristiores, & circa finem tristissimam planè & fœdissimam nata fuisset. Causæ ejus fuerunt non solùm jacta in priore periodo errorum fundamenta & quasi sparsa semina, sed etiam irruptiones horrendæ barbararum gentium in Europam, quæ annos plus minus centum sexaginta totum Occidentem vexarunt. Hic dici non potest, quantum in hoc perturbatissimo rerum omnium statu vera Religio, pura doctrina, pietas & eruditio in Occidentalibus Ecclesijs jacturam fecerit. In hæc igitur occasiones intentus hostis humani generis, horribiles & perniciosas tenebras, cœu nubes quasdam atras, totum cælum occupantes, in Ecclesiam Christi simul induxit, per ipsos Doctores & Ecclesiarum Antistites maxime, quos inter Romanus Episcopus Gregorius Magnus facillè primas tenet, qui duarum præcipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Ecclesie attulerunt, Invocationis nimirum hominum mortuorum & Sacrificiorum pro mortuis, auctor & quasi fundator fuit: Ceremonijs etiam plus quàm Judaicis & Ethnicis Ecclesiam & Religionem Christianam mirum in modum ornavit, quarum splendore & pompâ mentes hominum mirificè capta & fascinata fuerunt.

Quæ quidem gravia sunt, & pijs animis hanc sordem & detur patam faciem Ecclesie diligenter contemplantibus, suspiria ac tantum non lacrymas movent. Verum longè infelicitiora & tenebrosiora tempora sequuta sunt, rebus subinde iusto Dei iudicio & vindicta in peius ruenibus. Antichristus enim paulò ante in uero Ecclesie conceptus, sub Bonifacio Romano Episcopo in lucem editus, non amplius in Mysterio, sed palam operari cæpit. Nam cultum Deorum alienorum insinuat, Sanctos mortuos invocatione Statuarum, Imaginum, Templorum & Altarum exstrukione honorari

P R Æ F A T I O.

honorari præcepit, & statuas ligneas adoratione colendas esse pronuntiavit: Synodos, iconolatricas oppugnantes, damnavit, & velut Dictator quidam subditis præcepit, ne ejusmodi Magistratibus, venerationem & invocationem abolerentibus, obedientiam ullam præstent; Ceremonias à maioribus suis & prædecessoribus inventas non modò retinuit, sed etiam prodigiosè accumulavit, plus quàm dimidià parte secundi huius periodi evoluit. Baptisimum & Cenam Domini multis ac variis traditionibus humanis contaminavit, & in alios usus transtulit, quàm à Christo instituta fuerant. Inter hæc verò Ecclesia & sponsa Christi parùm præsidij habuit, sed ab omnibus orba capiti ferri, & quasi ovis in medio luporum constituta tanquam præde exposita fuit, Doctoribus ejus omnem suam operam Antichristo locantibus, premia inde amplissima reportantibus, & si qui fuerunt, qui his rebus Ecclesia afflictissimè succurrere & auxilium ferre cuperent, mox vel calumniis, vel aperta vi oppressi, atq; efficacia errorum & omnis generis superstitionum victi fuerunt.

Excepit hunc tristissimum Ecclesie statum tertia periodus, quæ initio Regni Henrici Quarti Imperatoris capit, & sese ad Annum quingentesimum supra millesimum usque extendit. Hæc verò majorem mutationem Ecclesie & Imperij quàm prior attulit. Nam invexit in Ecclesiam faciem prorsus novam, nec prioribus seculis unquam visam, Regnum videlicet politicè simile, & ab eo, non dico quod in prima, sed in secunda adhuc periodo fuit diversum. In priore periodo Antichristus majorem Principatum seu dominium natus est artibus suis, quàm ipsi conveniret, nihilominus tamen nondum adhuc arbitrio privato omnia administrare in Ecclesiis ausus fuit, in hac verò periodo tertiæ non solum, quod medià parte secunde periodi circumactâ facere caperat, caput summi extulit supra omnes alios toto orbe Christiano Pastores: sed veluti summus quidam totius orbis Monarcha, sibi soli arrogavit potestatem constituendi & investendi Episcopos, convocandi Concilia & Synodos ipsique præsidendi; & tibi pro libidine decernendi controversias, præscribendique certas Religionis formulas: imò quasi nihil aut parùm hoc esset, summâ audaciâ in politicum imperium irrupit, sibi que Regna hujus Mandi arrogavit: voluit etiam ipsos Imperatores, Reges ac Principes ceteros à sese, Dominos scilicet à servis, Regnorum possessionem petere & accipere debere: quin leges quoque præscriptis Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipse hucusque Leges acceperat: causarum insuper politicorum cognitionem & decisionem sibi soli vindicavit, gloriatusque est, in scrinio pectoris sui omnia jura contineri, & proinde cunctos homines debere pro Legibus habere quæcunque ipse dixerit. Hæc effreni audacia atque impudentiâ Monarchiam ex politico & Ecclesiastico regimine mixtam constituit, faciem Imperij Romani prorsus mutavit, seseque supra omne quod dicitur DEVS exaltavit.

In hac eminentia constitutus Antichristus, in hoc novum suum regnum, ad priores idololatricas novum & prioribus seculis incognitum DEVM Panaceum introduxit: quem sacra Linæ DEVM Maozim nominant, eique peculiare festum magna cum solennitate & reverentia celebrandum instituit. Hic novus Deus occupavit in Ecclesia omnem cultum adorationis & venerationis soli Deo debitum; omniumque oculos & mentes à verò Deo ad se pellexit: Hoc sese in processionibus & theatrica Missa ostentante, conticuit cælestis doctrina.

Et quod in primis notandum est DEO regnante, prodijt etiam novum doctrinæ genus in Ecclesia, quod Scholasticam Doctrinam appellant, hæc occasione. Quum Romani Pontifices non solum errores superioribus seculis introductos, sed jam etiam portentosum illud dogma Transsubstantiationis, tanquam fontem infinitorum aliorum errorum pertinaciter defenderent, & contra sentientes immani tyrannide persequerentur ac opprimerent, sicut Berengarj & aliorum exempla evidenter docent; factum est, ut illa Theologia, qualiscunque tum fuit, à plerisque negligetur, nec ferè alij quàm

PRÆFATIO.

pauci Monachi et adhaerent, & ad juris Civilis studium Italica & Germanica ingenia certatim confluerent. Hoc verò quum ingenium cladem, & tantum non ruinam non solum Theologia istius temporis, sed etiam recentis, nec dum satis confirmata Romanorum Pontificum tyrannidi minulari videretur, GRATIANVS Monachus, ut afflicti his sue patrie rebus aliquam opem & auxilium ferret, legum Pontificiarum Volumen consarcinavit & congestit circa annos Christi 1150. quod Decretorum opus nominatur, & hodie pro prima parte juris Canonici seu Pontificij habetur. In eo Hierarchiam & tyrannidem Pontificum Romanorum propugnandam suscepit ex Canonum Decretis. In hunc finem excerptit. Canones in hoc volumine ex quatuor potissimum scriptorum generibus: alios quidem ex Concilijs & Synodis: alios ex Epistolis Decretalibus primorum Pontificum Romanorum, alios ex scriptis Patrum: alios denique ex historijs Ecclesiasticis: sed eà fide, ut magno cum iudicio hæc omnia legenda sint, multa siquidem falsa, commentitia & notha recitat: tum vera impudenter, malitiosè fallaciter & impie corrumpit; saepe numero turpiter errat in authorum & librorum inscriptionibus, Hieronymo adscribit quod tribuendum erat Augustino, aut similis ex ipso Concilio profert Canonem qui alterius est; titulum facit ex Epistola Decretali alicujus Pontificis in qua tamen nihil tale reperitur: & tamen tanto applausu acceptum approbatumque fuit hoc Opus à Pontificibus Romanis, ut mox Eugenius Tertius secundum id in Consistorijs judicare præceperit. Sequitur mox est Gratianum Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, qui in Theologia versari maluit, quàm in Forensibus litigijsque questionibus. Itaque Scholastica Theologia, qualis tunc erat, fundamenta in quatuor libros, qui sententiarum dicuntur; congestit. Hi quatuor libri, non ex virtute verbi DEI scaturigine, sed Patrum duntaxat lacinus desumpti, fuerunt postea totius Scholasticae doctrinae basis & fundamentum: unde ipse etiam vulgò in Scholis Magister Sententiarum appellari cepit.

Sequitur jam media Scholastica priore illa longè detrior, quæ duravit ab anno Christi 1220. ad annum usque 1330. & habuit Albertum M. velut patrem & autorem. Is enim Philosophiam humanam, imprimis Aristotelicam in ipsa adyta Scholarum Theologicarum & penetralia Ecclesiarum intromisit, & in supremo ibi controversarum questionum dydicandarum ac decidendarum gradu & throno, ceu Regnam quandam collocavit: quo factum est, ut Aristoteli & Philosophiæ humanæ, magna cum Religionis pernicië, Principatus in Schola Christi attributus, & de possessione hæreditaria Christus depulsus sit. Superior enim Scholastica Patrum quidem, sed Ecclesiasticorum duntaxat scripta ac dicta verbo DEI ex æquavit: hæc verò ulterius progressa, Aristotelis etiam scripta verbo Dei in omnibus cõparavit, ut quæ vestigia exigua illius erga verbū Dei reverentia in Theologorū Scholis restarent adhuc, ab hac penitus deleta & conculcata fuerint. Cum enim errores & abusus vel recepti consuetudine, vel à Pontificibus Romanis approbati tueri defendiq; non possent, si ad verbi Dei lydiū examinarentur, alia fuerunt quærenda præsidia. In hac igitur Scholastica non Prophetarum, non Christi, non Apostolorum, non denique Augustini, Hieronymi, Ambrosij & similibus, sed Aristotelis tantum fit mentio, ejus nomen primo semper loco ponitur, ejusque scripta pro apodicticis, verbum autem Dei pro opinione salitè probabili habetur, ut ex Occami centiloquio appareat. Hinc evenit, ut qui illis temporibus pro insigni Theologo seu Doctore haberi cuperet, non in Prophetas, Evangelistas, vel Apostolorum Epistolas, sed Aristotelis tantum libros Commentaria scriberet. Fecit hoc primus Albertus M. & eum deinde sequutus Thomas Aquinas, alijque non pauci.

Interea verò temporis non cessarunt Canonistæ etiam, sed in evolvenda Pontificum Rom. auctoritate strenuè laborarunt, ad imitationem Gratiani Reimundus enim Barchinonensis Monachus Hispanus circa annos 1230. jussu Gregory IX. Decreta-

PRÆFATIO.

les edidit, in quibus ne verbum quidem exstat de institutis veteris Ecclesiæ, nihil in ijs habetur ex S. Scriptura, nihil est antiquis historijs, nihil ex sanctorum Patrum libris & scriptis sed nova sunt plantæ omnia, nec Theologi & Ecclesiarum Ministri, Legales & Causidici ad propugnandam Pontificum Rom. immanem tyrannidem accommodata. Hos etiam Decretales in Scholis publicè prælegi & explicari idem Gregorius præcepit. Vidi enim astutissimus homo, Pontificatum Rom. agrè confirmatum iri, nisi legibus lais, ac his quoque cum auctoritate promulgatis & in Scholas ac iudicia introductis.

Hinc Bonifacius VIII. anno 1295. in Lugdunensi Concilio Sextum Decretalium confirmavit, suo jussu à tribus doctis viris, ut Platina refert, compilatum, eundemque mandavit etiam passim in Scholis prælegi & explicari.

Clemens V. superaddidit anno 1308. in Concilio Viennensi librum Clementinarum à se compositum, qui quartam partem juris Pontificij efficit, ac in Scholis simulter prælegendum mandavit, ut Trubemius in Chronico Hist. augiensis indicat. In utroque opere non alia tractantur, quàm in Decretalibus explicantur, utpote quæ super addita sunt, vel quia in Decretalibus oscitanter prætermissa fuerunt, vel quòd amplius iam foro Pontificio, usus ipse forensis digna comprobâri quæ aucterentur. Unde liquet, in quarum rerum explicatione ista librorum congeries & moles maximè insumatur.

Et tamen his omnibus postremò loco quasi appendix annexa est eùm à diveris Pontificibus, tum verò maximè à Ioanne XXII. circa annos 1320. series quedam Constitutionum, quas Extravagantes vocant. Atque ista ex Canonum exigua securigine à Gratiano collectorum, in vastum quendam Oceanum jus Canonicum accessione temporis inundasse videtur. In eo, quo longius progredimur, eò offendimus Canones à pietate & sincera Religione longius degenerantes.

Sed quasi hoc parum, vel nihil esset, sequutum est tertiùm Scholasticæ doctrinæ genus, anno Christi 1330. & duravit ad annum usque 1515. fuitque duobus prioribus longè ætèrnum & impudentissimum: modestia enim, quæ in primâ & mediâ Scholastica adhuc in quadam deliberatione & quæstione posita erant, utrum scilicet Papa Rom. sit simplex homo, an quasi DEVS † an participet utramque naturam cum Christo? an Papa sit supra Concilium? an Virgo Maria à peccato omni sit immunis? & alijs sexcentis similibus, de his certa quadam definire & determinare in hac Scholastica cœperunt, suasque determinationes pro articulis fidei haberi voverunt: denique nihil tam fuit superioribus seculis visum impium, blasphemum, ineptum & erroneum, quod hæc Scholastica sua audaciâ, subtilitatibus, argutis, distinctionibus, sophismatis, exceptionibus & oppositionibus non ausa sit palam propugnare ac defendere.

Inde Quodlibeta & Quodlibetariz quæstiones nate, & à Gualtero Pictaviensi Episcopo editæ sunt circa annos Christi 1240. magnâ omnium admiratione. Sunt autè. Quodlibeta libri, in quibus eorum auctores in utramque partem, Academicorum mare, de quolibet etiam apice Theologico pro & contra disputant; ut nihil sit apud eos tam certum & definitum, quod non in dubium vocari possit, contrariisque rationes habeat: & qui hoc præstare poterunt, pro optimis & excellentissimis Doctoribus habiti fuerunt.

Ecce igitur, Clementissime Princeps, ut obscurata fuerit prorsus in hac tertia periodo aurea primivæ Ecclesiæ facies, & mutatus Evangelicæ dolor optimus. Versa est mihi (inquit Dominus apud Ezechiel.) domus Israël in scoriam, & degenerarunt Ecclesiarum Ministri in feces & excrementa sordida.

Duraverunt hæc plus quàm Cimærie tenebræ ab Innocentio Tertio seu ab origine & ortu Mendicantium Monachorum maximè, hoc est, ab anno 1215. CHRISTI Salvatoris, ad initium quartæ periodi, & annum CHRISTI 1515. usque: quando Dævs Optimus Maximus ex immensa gratia humani generis misertus, duo illa clarissima lumina, Luth.

PRÆFATIO.

rum dico & Zvinglium, excitavit, qui primi omnium in Germania & Helvetia densissimas has nebulas & obscurissimas tenebras discusserunt, & Verbum DEI prorsus extinctum atque sepultum in lucem revocarunt, quò toti Mundo luce-
ret. Contra hanc verò patefactam Veritatem mox fremuit, & adhuc hodiè fremi-
it ac frendet Satana, instituit Concilia, Synodos, disputationes & Colloquia: cùmque hoc
conatum nihil proficeret, sed veritas magis magisque emergeret, ad arma confugit, &
potentissimos Imperatores, Reges ac Principes adversus nascentem ubique terrarum
Evangelij puram doctrinam excitavit, & regna passim omnia bellis civilibus, seditionibus,
aliisque horrendis motibus concussit, & summa imis miscuit.

Verùm ne sic qualem conatus ejus ex animi sententia successerunt, sed quo magis sa-
viri, eò majores vires & incrementa, DEI benedictione, sumpsit Veritas. Cum igi-
tur hostis humani generis animadverteret, Curiam Romanam, omnis idololatriæ officii-
cinam, labescere, & tantum non fœdam ruinam minitari simulque intelligeret, Clerico-
rum & Monachorum, quantumvis præpingues & crassos ventres, hanc ruinam non pos-
se amplius fulcire ac sustentare, ut afflictis suis rebus maturè succurreret, paulò post
inchoatam quartam periodum novum fœtum, IESUITAS dico, in lucem edidit.
Et hi quidem Satanae in fulciendo ac sustinendo Antichristi Regno strenuam operam
locarunt. Vnde etiam ausi sunt Pontificiam cathedram ruentem, aut ruinam certè
minitantem pingere, quam ipsi suis humeris, densâ testudine conferti, sustinerent. Non
puduit eos nec pudet adhuc hodiè veterinosos, turpissimos & perniciosissimos, luce meri-
dianâ manifestiores errores, & superioribus seculis subintroductos, jam verò clari-
tate doctrinæ cœlestis in hac postrema Mundi ætate DEI beneficio detectos, palliare, tege-
re, verborum lenocinijs involvere, rethoricisque coloribus pingere, maxime autem angus-
tissimo Catholica & Apostolica & Apostolica Ecclesia titulo ornare: adeoque nihil est
tam crassum, putidum, tam impurum, tam insulsum, tam impium, tam fa-
bulosum ac falsum in Pontificia lacuna & cloaca, quod novæ istî sœclæ non bene
oleat.

Attestatur hoc Paulus Florenius Theologiae Doctor & Profess. in Colloquio cum Chri-
stiano Franco Philosophiæ Professore in Cæsareo Iesuitarum Gymnasio Viennæ Austria
anno 1578. 20. Ianuarij habito. In ejus Colloquij initio hæc sunt verba Florenij Ie-
suitæ ad Francum. Videtur mihi, Christiane, rem omnem sincerius & subtri-
liùs contemplanti, nostra hæc, in qua versamur, Religio Iesuitica tota ex su-
perstitione, hypocrisi, & ficta quadam, pictaque sanctitate conflata, ultima-
que hac Mundi senectute à Diabolo excitata: quæ omnes errores, nugæ & su-
perstitiones: quæ (uno ut verbo dicam, minus honesto quidem, & quo sanè
invitus utor, sed huic rei aptissimo planèque necessario) quæ inquam omnia
turpissima Papæ stercora (tum graviter per se olentia, tum verò hoc tempore,
quo ab eruditis viris crebro commoventur, multò magis foetentia) san-
ctitatis jam quadam simulatione condita, temperatave, mazandrisque nescio
quibus involuta orbi Christiano iterum venderet, pro aromatis, atque adeò
per vim ferme quadam obtruderet: ut nihil tam turpe, fœdum & falsum in
Ecclesia Roman. cernatur, quòd hæc novo non artificio, vel mentis aciem
præstringendo, vel omnem turpitudinem & falsitatem callidè tegendo pul-
chrum apparere faceret, atque verum. Quare optime Christiane. consideran-
dum nobis etiam atque etiam censeo, in qua religione versèmur, ne hanc fal-
sam ignorantes, & ipsi à Deo ignoremur. Hæc Florenius.

Et quia à sacra Scriptura, divino Spiritûs sancti instinctu edita & inspirata, palam re-
pulsæ sunt, eò confugiunt, unde subsidium omnino nullum eis ostenditur, ad Scripta nimirum
Patrum,

P R Æ F A T I O.

Patrum, & totius orbis Christiani oculos splendore veteris Ecclesie luminum perstringere conantur: Vique hoc facilius efficiant, licentia & potestas data est eis à Pontif. Roman. Gregorio XIII. Papa anno 1573. Ianuarij die 8. ut terras marique peragranes, & bibliothecas omnes perlustrantes, Patrum & Historicorum, tum veterum, tum recentiorum, imò Scholasticorum quoque libros, qui non cum ijs, eorumque doctrina per omnia consentiant, interpolare, voces, sententias, quin etiam integras paginas, addere, assuere, detrabere, mutare, mutilare, nefarieque pro arbitrarij & libidine sua corrumpere audeant, quod ipsi honesto, si Dijs placeat, titulo seu nomine, Liberos repurgare vocant.

Sed quæsi hoc nihil, vel parum admodum esset; hoc novum genus hominum, novâ suâ doctrinâ, tubam ac faciem fuisse multorum in Europa motuum, bellorum, parricidiorum, seditionum ac turbarum, ipso factio luculenter probat. Docent enim Iesuitæ pro invalidis & planè nullis haberi debere, pacta, convenia Imperatorum, Regum & Principum, aliorumque Ordinum, etiamsi juramento confirmata, non autem à Rom. Pontifice approbata sint. Ex hoc axiomate docent etiam, Pacem Religionis inter Principes Germaniæ, non esse obligatoriam, nisi per vim extoriam. Docent, hoc tempore ad laborandum Pontificijs, ut Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores omnibus modis opprimant. Docent, quando Pontificij Regem vel Principem suum pro Tyranno habendum in Collegijs suis decreverint, tum illum abdicare: & seipso omni obligationis vinculo ac nexu solvere posse. Docent, Imperatores, Reges aliosque Magistratus à subditiis necari & interfici posse. Docent, hæreticos Magistratus (hoc est, Evangelicos) pro excommunicatis habendos, si non de facto, tamen de jure: ideoque proscribendos, obdicandos & è medio tollendos esse. Docent, Principes à Roman. Religione deficientes, vel saltem hæreticis faventes, abdicandos esse. Docent, hæreticis (Evangelicis) fidem prorsus nullam habendam esse. Docent, AEquivocationibus uti, usque Magistratus decipere Pontificijs permissum esse: hoc est, licere sibi aliisque Papis, non tantum simpliciter manifestam veritatem celare, aut negare, sed pietè & religiose asserere, perque salutem eternam protestari, imò jurare in illa quæ certissimè cognoscunt falsissima esse; retinendo tantum proprium quendam & re conditum animo sensum, & ejusmodi AEquivocationes pro bona prudentia habendas.

Ac, ut progrediar ulterius quam constitueram, de Verbo Dei & Sacra sancta Scriptura, hoc est, de Prophetarum & Apostolorum scriptis, à Spiritu sancto Sanctus Dei hominibus inspiratis, docent Iesuitæ, quòd sit Cereus nasus, mucra litis, liber hæreticorum, litera muta, mortua, ambigua, obscura, varia, mutabilis, insufficiens, imperfecta: & quæ propterea non ab omnibus Christianis in vernaculis linguis legi debeat. Iesuitæ Colonienfes in sua Censura S. Scripturam vocant Sermonem abbreviatum, imperfectam doctrinam, quæ non omnia necessaria ad fidem, bonos mores & beatam vitam conservandam continet: Ex Scriptura certum & ratum intellectum dari non posse, sed esse eam plumbeum instrumentum, quod & Catholicus & hæreticus sua sententia aptare possit. Quidam VVolfgangus Hermannus Colonienfis blasphemè asseruit Scripturas tantum valere, quantum valent AESopi fabulæ, nisi accederet Ecclesiæ testimonium: & Hofius de Autoritate Scripturæ lib. 3. pag. 197. affirmat, hoc pietè ab ipso dici potuisse. Docent porro, judicem controversiarum de fide & moribus Romanam Ecclesiam esse. Bellarminus lib. 4. cap. 3. asserit, Scripturam sine Traditionibus non admodum necessariam esse: Traditiones autem simpliciter necessarias esse.

In his non negligenter observanda est Satana astutia, nec non Pontificiorum, imprimis Iesuitarum artes ac stratagemata. Iam ab annis aliquot non multum laborant Iesuitæ, circa ipsa Religionis Christianæ dogmata, ut vel nostrorum scripta oppugnent, vel sua propugnent ex Scripturis sacris, quod ante hac Papis defensores facere conabantur, quandoqui-

PRÆFATIO.

dem hujus generis pugne jam olim infelicitur sibi cedere senserunt. Compendiosior igitur visa est ad victoriam via, si semel omnem Scripturæ sacræ auctoritatem convellerent, unò totam prosternerent: cumque palàm id facere absque summa impietate non possent, saltem eam Pontificis sui arbitrio totam subicerent, & omne jus cognoscendi, dijudicandi & decidendi controversias Religionis non ad S. Scripturam referrent, sed ad suam Papam traderent, & sic, si illis credimus, aut concedimus quod volunt, nihil jam Scripturæ sacræ contra Papam amplius valet, nec nobis restat aliud, nisi ut vultu manus demus, & colla nostra rursus Romani Pontificis jugo subiciamus.

Hæc, Clemenissime Princeps, paulò pluribus commemoro, ut orthodoxi Principes & Magistratus Christiani, Ecclesiarum item Pastores & Antistites quid faciendum sibi sit intelligant. Frenetis Satani, fremu Antichristus, tumultuantur Jesuitæ & summa imis miscere conantur: ex adversa igitur parte hisce furoribus, motibus & conatibus obviam ire deceat & omnes nervos contendere, ut vera Religio & doctrina Verbi DEI in Reformatis Ecclesiis pura puta conservetur, & à fermento Jesuitico strenuè defendatur.

In hunc usum ego quoque Historiam Jesuiticam conscripsi, non quidem integram, absolutam & perfectam, quod ultro ac libenter fateor, quis enim illorum facinora, dolos ac imposturas hinc inde patratas, commemoret? sed eas tantum, quæ ad manus meas pervenerunt, diligenter & bona cum fide annotavi: In cujus Historie libro primo usus sum interdum Helie Hasenmülleri testimonij, qui sponte sua ad Jesuitas se contulit, & aliquot annos in eorum Collegijs hinc inde vixit, sperans quòd apud hujus sodalitij homines veram & Catholicam doctrinam invenire posset. Cum verò apud illos nihil quàm vanas superstitiones, hypocrisisim Pharisaicam, falsas opiniones ac turbulentos errores invenisset, eos deseruit, & suæ elapsus ad gremium orthodoxæ & veræ Christi Ecclesiæ rediit. Hic scio quid Jesuitæ in promptu habeant quod respondeant, nempe, Hasenmüllerum hunc apostatam, & sui Ordinis desertorem fuisse, idèq; illi in hac causa omnem fidem ademptam esse. Si autem ad hunc modum licet argumentari, bone DEVS quot Papistarum Scriptoribus, & quidem non infima sortis fides omnis derogabitur? nempe, Staphylo, Rabo, Franco, Isengrinio, Flascio, Lapsio, & præcipuè Joanni Pistorio: hos enim & alios multos in vera doctrina inde ab incunte ætate institutos & enutritos fuisse, negari non potest: eos autem splendore Mundi & pinguis simis præbendis illectos, ab agnita veritate defecisse, toti orbi Christiano constat: ergo, vel Jesuitarum confessione & testimonio, his ipsis omnis fides deroganda erit in omnibus quæ contra nostros nostrasque Ecclesias scripserunt.

HANC verò Historiam, Clemenissime Princeps, sub felicibus auspicijs nominis V. in lucem prodire tribus potissimum de causis volui. Prima est, quòd certò scio, pessimam me gratiam historiæ hujus divulgatione à Jesuitis reportaturum, idemque eveniturum mihi, quod Propheta Isaias 59. Capite illis prædicit, qui Basilisci ova conculcant. Si quis enim conculcaverit ova illa, erumpit ex testâ viperâ, & feruissimè conculcantem insequitur, Conculcat autem ova illa viperina, quicunque dolos fraudis, imposturas, prædicas etiam & consilia sanguinolenta & perniciosâ in lucem protrahit, (quod ego in hac Historia aliquo saltem modo facio) & propterea vindictam experiri cogitur. Cum etiam dubium mihi non sit, quin locuste ille (de quibus Ioannes in Apocalypsi 9. Capite vaticinatur) de putrefumo prodeuntes, quorum cauda similes Scorpionum, inque illis aculei, quibus nocendi hominibus potestas data est, his suis aculeis viperijque moribus laborem hunc meum omnibus modis sint impugnatura, & convitijs ac maledicis insectationibus, seu malitiosa & mendaci infamatione aliqua cateruatim contra me sint, pro more suo, irritura: Patrono opus habeo, qui me contra viperios illos morsus & locustarum aculeos fortiter defendat ac protegat. Hunc Patronum Celsitudinem V. præ cæteris mihi delegi, quam humiliter rogo & obsecro, ut hanc historiam in suam tutelam, patrocinium ac defensionem suscipere dignetur, Altera Dedicationis hujus causa

P R Æ F A T I O.

causa est, quod non solum in Marchia, seu diuione ac Dominio V. toto verbi diuini doctrina splendidissime lucet, eamque magna animi fortitudine, magnoque zelo ac singulari studio Celsitudo V. defendit & propagat: quod si in eo perrexerit, DEVM omnipotentem remuneratorem largissimum experietur, neque is Vestro studio, laboribus & sanctis conatibus unquam deerit: apud cunctos autem Veritatis Evangelica amantes eternam laudem & gloriam consequetur. Tertia causa est, ut Historia hac manifestum ac certum sit quasi depositum, testimonium & signum S. P. Q. Tigurini erga Celsitud. Vestram summae obseruantiae, studij & amoris singularis. Quod reliquum est, DEVM Opt. Max. ex animo oro rogoque, ut Celsitudini Vestrae in hac vita contingat optata longaeuitas: in fide Christi perennis stabilitas: in Imperio firma tranquillitas, in obitu felix immortalitas: in caelis auiem expectata beatitas: per IESVM CHRISTVM Dominum ac Seruatorem nostrum unicum, AMEN. Tiguri Helvetiorum Metropoli 18. Octobris, Anno Christi Saluatoris nostri unici 1619.

CELSITVDINIS V.

Observantissimus

Rodolphus HOSPINIANS
Tigurinus.

†† 3 INDEX

INDEX PRIMVS CONTINENS CAPITA.

LIBER I.

D E Origine & autore Iesuitarum ordinis	Cap. I.
De nomine Iesuitarum	II.
De Habitu & vestitu Iesuitarum	III.
De Regulis & constitutionibus Iesuitarum	IV.
De Iesuitica Oeconomia membris, ad Reg. declarationem pertinentia, varia	V.
De confirmatione ordinis, Regula, Constitutionum, totiusque oeconomia Iesuitarum	VI.
Privilegia à Pontificibus Rom. Iesuitis concessa	VII.
Examen Regularum de votis Iesuitarum	VIII.
Note & animadversiones ad Regulas Iesuiticas	IX.

LIBER II.

D E Propagatione & Incrementis ordinis Iesuitarum in Gallia	Cap. I.
De Iesuitarum in Angliam, Poloniam Transsylvaniam, Bavariam &c. adventu	II.
De Ingressu Iesuitarum in Indiam eorumque in Indijs propagatione, profectu & Miraculis	III.
Catalogus Provinciarum, in quibus Iesuita habitant: item Collegiorum ac Domorum, sciorumque, qui in una quaque provincia sunt	IV.
De Collegijs Iesuitarum, eorumque magnificis structuris	V.

LIBER III.

D E varijs facinoribus, dolis ac imposturis Iesuitarum sanguinolentisq; consilijs	Cap. I.
Res gesta Iesuitarum in Lusitania	II.
Res gesta Iesuitarum in Gallia	III.
De conjurationibus, turbis, seditionibus, parricidijs, à Iesuitis in Anglia excitatis, alijsque horrendis & inauditis ab iisdem ibidem perpetratis facinoribus.	
<i>item,</i> In Scotia & Italia quid actum à Iesuitis.	
<i>ut &</i> In Bohemia, Hungaria, Moscovia, Polonia, &c.	IV.
Subjicitur Epilogus hujus lib. loco tractatus de studijs Iesuitarum abstrusioribus.	

LIBER IV.

De Doctrina IESVITARVM.

D E parricidijs & abdicationibus Regum ac Principum, Iesui. doctrina	Cap. I.
De Aequivocationibus Iesuitarum	II.
Miscellanea de Iesuiis eorumque doctrina, contradictionibus &c.	III.

INDEX

INDEX SECVNDVS.

AUTHORES.

PRÆCIPVOS, QUI IN HIS LIBRIS

citantur, continens.

A COSTA *Iesuita.*

Agæa Garneti.

Æneas Sylvius.

Æschil. *Pœt.*

Alanus.

Albertus Kranzius.

Almain.

Alecius Froës de Rebus Iaponicis.

Alphonfus de Castro.

Ambrosius *Episcopus Med.*

Ambrosius Catbarinus.

Ambrosius Compsa.

Andadius.

Andreas Eudæm. Ioh.

Andreas Fabricius *Ies.*

Andreas Vega.

Anglo-Rhemensis.

Anti-Cottonus.

Apologiz aliquot *Iesuitarum.*

Aristophanes.

Aristoteles.

Attornatus *Angl.*

Augustinus.

Author Historiz *Iesuitarum.*

Author *Iesuitæ* Sicarij.

Azorius *Iesuita.*

B Aronius *Cardinalis.*

Beatus Rhenanus.

Bellarminus.

Ben. Pererius *Iesuita.*

Bernbardus.

Bobadilla.

Bonaventura.

Botoreus *Advocatus Francicum.*

C Ajetan. *Cardinalis.*

Carolus Seribanius *Ies.*

Catechismus *Iesuiticus.*

Chrysostomus.

Cicero.

Clichtovæus.

Commemoratio *Episcoporum quorundam*

ad Marthiam Archid. Aust.

Concilia Tolet.

Concilium Constanti.

Concil. Lateran.

Concil. Meldensc.

Concil. Trident.

Conciliolorum liber.

Conciones de Canonizat. Ignati.

Conradus Brunus.

Conradus Deker.

Conradus Grasserus.

Cornelius Agrippa.

Cresvellus *Ies.* author *Philopatris.*

Cusanus Cardinalis.

Cyrillus.

D Eltrius.

Driedo.

Durandus.

E Dmandus Campianus *Iesuita.*

Ellensis *Episcopus*, author *Porturæ*

Torti.

Emmanuel Sà *Iesuita.*

Erasmus.

Esperæus *Episcopus.*

Eusebius.

F Aber Stapulensis.

Fevardentius.

Franciscus Colsterus.

Francif. Iunius.

Francif. Lucæ.

Francif. Petrarcha.

Francif. Soterius.

Francif. Suarez.

Francif. Turrian. *Ies.*

Francif. Veronus *Iesuita.*

Francisc. Xaverius *Ies.*

Fronto Duxus.

G Ellius.

Georg. Cassander.

Gratianus.

Gregorius M.

Gregorius de Valentia *Ies.*

Guicciardinus.

H Asenmüllerus.

Hieronymus.

Hieron. Vendramenus.

Hilarius.

Holsæus.

Home-

INDEX AVTHORVM.

Homerus.
Horatius Turselinus.
Hofius *Cardin.*
Hugo.

Iac. Aug. Thuanus.
Iacobus Gretſerus *Ief.*
Iac. Simancha.
Iac. Sylvanus, *alias Keller, Ief.*
Iefuitz Colonienſes.
Iefuitz Colonienſes.
Iefuitz Monafterienſes.
Iefuitz Poſnanienſes.
Ignatius Loyola.
Ignatius Martyr.
Index Expurgatorius.
Iohan. Alvarius *Ief.*
Ioh. Bocarius.
Ioh. Charnilton.
Ioh. Ferus *Conc. Mogunt.*
Ioh. Gerson.
Iohan. Lorius.
Ioh. Mariana *Ief.*
Ioh. Major.
Ioh. De Turre-Cremara.
Iſaacus Caſaubonus.
Iſidorus.
Ius Canonieum.
Iuſtinus.

L Aurentius Valla.
Liber Aequivocationis Iefuiticus
Liber de Abdicationse Henr. III.
Liber Titul. pro Infanta Hiſpan.
Lindanus.
Ludolphus *Carthuf.*
Lyra.

Maffzius. *Ief.*
Mantuanus.
Marianns Scotus.
Maſſilius.
Martinus Boeanus *Ief.*
Martinus Navarrus.
Mart. Polonus.
Medina.
Melchior Canus.
Memor. Ligz.
Molanus.
Montaignus *Ief.*

Nicoethas Choniates.
Nicolaus Pimera.
Nilus Archiep. Theſſal.

O Sorius.
Otto Friſingenſis.

Pactio Caroli V. enm Clem. VIII.
Panormitanus.
Paulus Chirlandus.
Paulus Venetus.
Paulus Windek.
Petrus A-Soro.
Petrus Boquinus.
Petrus Caniſus *Ief.*
Petrus Ribadeneira *Ief.*
Philippus Callimachus *Flourentinus.*
Philippus Marnixius.
Platina.
Pizotus.
Plato.
Polus *Cardinalis.*
Polydorus Vergilius.
Pomerium Sermonum.
Pontus Tyardus Cabillonensis Epifcopus.

Ranolphus.
Ranzanus.
Reinardus Iefuit. de Reip. Chriſt. authori-
tate in Reges Impios, ſub nomine Guil-
Roſſi.
Ribera *Ief.*
Richeomus *Ief.*
Robertus Perſonius *Ief.*
Robertus Turnerus.
Roſſenſis.
Roſephns Ste-Vanus.

S Almeron *Ief.*
Sanderus.
Seneca.
Sigebertus *Monachus.*
Simon Stenius.
Sixtus *Senenſis.*
Stapletonus.
Stella.
Summarium conſtitutionum Iefuitarum.
Surius.
Sylveſter.

Theodoretus.
Theophilus Eugenius.
Toletus *Ief. & Card.*
Thomas Aquinas.
Thomas Bozius Eugubinus.
Toloſanus.
Tortus Bellarm.
Tractatus Aequivocationis Iefuiticæ.

V Afquez *Ief.*
Vincentius Lyrenſis.
Virgilius.
Wilhelm. Oſſam.
Witakerus.

INDEX .TERTIVS

RES MEMORABILES IN HOC OPERE
comprehensas, continens.

ABRAHAM fuit quid sit, Iesuita
et. non consentiat 381. eius
exemplo abutuntur pro equivo-
catione 373.

Academia Parisiensis Iesuitarum audaciam in-
terpellat 143. eos ejcctos ex Gallia capit 148.
libellum supplicem Parlamento offeri de Ie-
suitis ejcctis 149.

Academia Parisiensis lis cum Iesuitis 144. et.
suspenditur 152. eius rescriptum de expellen-
dis Iesuitis 148. nova lis de potestate publice
proficiendi 239. 220. 221. et.

Academia Parisiensis adulantur Iesuita 152.

Academia Patavina de Iesuitis conqueritur et
apud Magistratum eos accusat 164. 192.
Acosta Iesuita de exiguo Indorum in Christiani-
smo profectu 230.

Actiões adversus Iesuitas pro Academia Pari-
sienfi 215.

Aditi Iesuitici officium 82.

Equivocatio à Iesuit. do. etur 368. et. quid sit
et quæ eius natura secundum Iesuitas quan-
do usurpanda, et quis eius finis ib. 368. à Ie-
suitis venditur pro vili arte et bona prou-
dentia 369. omnium scelerum est pallium et
porta 171. ab Arrio usurpata ibi. quibus ar-
gumentis à Iesuitis pallietur, et eorum refut.
172. impugnetur ibidem à quibusdam etiam
Iesuitis et aliis Pontificiis improbat ib.

Equivocationis Iesuit. origo et antiquitas 371.
eius auctores iure hodie audiunt Iesuita. ib.

Equivocationis effectum in Anglia exempla 371.

Equivocationis Tractatus Iesuit. 371. à quo-
dam Apologetis in rerum naturam esse negatur
ibi. Garneto probatur ib.

Equivocatione vitantur Iesuita cum Principum
Evangelicorum petunt jugulam, et quomodo
371.

Æschilus Poeta ad Areopagum vocatus ab Ce-
reris arcana cantata et. 92.

de Agno Dei fabula Iesuitica 138.

Agueta qui 374. eorum error an Evangelici
affines ib.

Abbas opus esse, Commoletus Iesuita Parricidia-
lis vocatus contra Henr. IV. Gall. Reg. 171.
251.

Alaudum Affasinarum auctor 225.

Albanus crudelis. tyrannus Iesuitis non satisfecit
367.

Albertus Austrius, Belgii Governator 284.

Albertus Bavarus Iesuitis Ingolstadt et Mo-
nachij nidum concedit 226.

Albertus Brandenburgi. in Crucigerorum ordinem
abdicat 317. excommunicatur ib.

Alexander Hays Iesuita Gallia relegatus à Par-
lamento 258. 354. votum eius impium ib.

Alfonso Salmeron de Societ. Ignatii primus 5.

Alcibijs Froes fabula 230.

Ambrosius Episcopus Med. Theodosius excom-
municato paruit 366.

Amphitheatrum Honoris à Iesuitico homine scri-
ptum negat Cotton 223. eius auctor quis ib.

Andrea Fabricij trucescens ad Casarem hortat-
io 2.

Angeli terrestres Iesuita suos vocant 117.

Anglia titulum à Iesuitis prestitum etiam non
Papistis 286.

in Anglia Exploratorum et libellorum famoso-
rum genitores sunt Iesuita 191. quæ mala
patrata facinora 262. et multi Iesuita iustis
dederunt penas 326. an Religio ibi per Iesui-
tas sit promotæ 285. et.

ex Anglia proscripti Iesuita et. 267. 278.

Anglorum Collegium Roma ut à Iesuitis muta-
tum 286. eorum assimilatio à Iesuitis impedita
ibid.

Anglos ad subscriptionem libri Titularum pro
Infanta Hispan. inducunt Iesuita 283.

Annibalus Coireti Iesuita figmentum de visione
Ignatii 14.

Antonius Arnaldus advocatus Paris. Academia
contra Iesuitas 150. eius contra eos accusa-
tio ibid.

Antonij Fosse vini crudelis vox 2.

Apologia pro Iesuitis ex Bohemia ejcctis 299.
contra sententiam Parliamenti in Castellum
parricidium 252. contra Sorbonam 152. Veran.
Iesuita pro Castello 255. suppunitur ib.

Aqui-grani Iesuitarum facinora 339.

Ara portatiles predicationum causa Iesuitis ha-
bere licet 105.

Archiepiscoporum auctoritas potestas, adfecta 246
††† Arreba

Arresta Parliamenti Parisiensis executioni mandari, quousq. intersit 191.
Arresta Parl. Paris. contra Iesuitas &c. Vide Parliamenti Paris.
Arrum hereticum equivocatione usus 371.
Affissini qui 367. *eorum author ib. professi eorum sedes ubi fuerit ib. eorum dogmata* 268. *seminaria ib. modis invenibus dogmata noxia instillandi ib. à quibus oppressi ib. Iesuita iis similis ib.*
Assistentes Iesuitarum 95 eorum officium ibid. sunt numero quatuor, & cur ibid. ad eos omnia scribuntur ib. confirmant exploratores rerum Germania in proposito ib.
Asopia Iesuit. 125. eius exempla. ib. frustra palliatur Christi verbum ib.
Augustinus de eo, quod Manes suos vocavit viros Apostolicos 19. *de Mendacio* 373 *de exemplis Abrahami. Isaac, &c. quibus Iesuita pro Equivocatione abutuntur* 374. *de libero arbitrio & gratia* 380. *ubi sicut Abraham esset, dubitasse dicitur à Maldonato Ies. ib. de non occultandis rebus honestis* 92. *de cadibus &c.* 314. *eius dictum, Ego non crederem Evang. &c.* 389.
Augustiniani Eremita Roma Iesuitis primis resistunt 103.
Augustinianorum Monasterium Monachj Iesuita cedit 226.
Aurelii nudificare irritis conatu Iesuita quarunt 259.
Austriaca familia, à quibus & quando ad personationem pervenit 336.
Austriacorum studia Poloniis suspecta 305.
Azororum insularum vinum Hispano prodere Iesuita tentantur 318.
B *Aptista Menilius Patronus Academia Paris. contra Iesuitas* 147.
Baretu, Iesuitarum pilijs 21.
Barisij Iesuita Episc. de excellentia, regimine, &c. Societati Iesu 134. 135. 136. &c.
Barrier, à Iesuitis instigatus ad Henr. IV. parricidium; sed conatus fit irritus 169. 170. 251. *proditur ab Italo quodam ib. eius confessio & supplicium ib.*
Bartholomaeus Alestus Valesianus quid damni à Iesuitis acceperit 340.
Barthol. Guidiccionum Cardinalis confirmationem Regulae Ignatii Papa dissuadet, sed frustra 103.
Bastoria familia à Iesuit. in Transsilvania quo redacta 225.
à Belgia Iesuita proscribuntur 337. 338. &c.
in Belgia Iesuitarum facinora 357. *Iesuitarum negotiatio* 338. &c.
Belgi reformatis in Hispani ditione ultra decem vel quatuordecim dies morari non licet

338.
Bellaius Episcopus Paris. Iesuitas oppugnat 144.
Bellarminum creatur Cardinalis contra Regulam 127. *de Miraculis Xaverij* 229. *sibi & aliis Pontificis & Iesuitis saepe contradicit* 390. 373. 374. 375. &c.
Benedictus Palmius Iesuita suaserat cadis Henrici quarti 169. *item Elisabetha Anglia Regina* 262.
Rezam mutum à Laynez Iesuita in Colloquio Positano redditum esse, mendacium est Ribadeneira 93. *de eius morte, & ante eam palinodia, mendacium Iesuiticum* 392.
Bibliopolis Parisiensibus quantum à Iesuitis datum 164.
Bibliotheca Iesuitarum quomodo distincta 343.
Blasensibus Cemeterijs Gussij sublatis 394.
Blosiana Obedientia 116.
Bobadilla ex docem Ignatii primis sociis i. eius de Ignatio vox. ib.
ex Bohemia Iesuita proscribuntur, & quas ob causas 298.
in Bohemia Iesuita Cancellaria suis discipulis implerant 243. *qua turba & calamitates à Iesuitis excitata* 297.
Bona Iesuitica in quem usum conferenda, si à Polonia expellantur 321. &c.
Borbon. Cardinalis pro Iesuitis intercedit 152.
Boncretus curas Iesuitar in jns vocari 149. *ab Universitate Parisiensi rescriptum obtinet ib.*
Boubernis Iesui. Apologiam pro Iacobo Clemente parricida probat 180.
Braetius Iesuita Galliam Iesuitis impetrat 142.
Brautruenteses Iesuita salaces & impudici 124.
Bulla Pauli 3. quibus Iesuitis privilegia largitur maxima 103. 104. &c.
Bulla Pontif. seditiosa ad Clerum & populum Angl. 265. in ignem consiciantur ib.

C *Cancellaria Bohemica qualib. hominibus à Iesuitis impleta* 243.
Canonistarum adulatio erga Pontificem 102.
Canonizatio Ignatii Loyola 11.
Carceres Iesuitarum quales & quos quaque de causa in eos consiciant 133. 134.
Cardinalis Euthar. Iesuitarum sanctor 144.
Cardinales approbationem Iesuitici ordinis Papa dissuadent 7.
Carignus Iesuita 157.
Caroli Molinai sententia de non admittendis Iesuitis in Gallia 144. &c.
Casibus conscientia operam dare debent Iesuita. 121.
Cassar Haywood Anglus supplicat Generali Iesuitico pro Iesuitarum reformatione, frustra 416. 417. *Papa quoque supplicat i. eodem evenitu ib. insuam cum Iesuita calumniantur ib.*
Cassula 223.

Index RERVM Memorabilium.

Catalogus Missarum & Oratorum Iesuitarum prescriptum 69. 70. provinciarum & Regnorum in quibus habitant 237. &c.
Catalogum ab Elisabetha Anglia Regina occisorum ob produtiones, contextant Iesuita 268.
Catalogum rerum mobilium Ecclesiarum Iesuitic. Praefectum Iesuitarum habere debet 68.
Catalogi Iesuitarum anni 65.
Catechismi Indici 229.
Catechey. Vide Robertum Catechey.
Catharina Navarra Regina coronatur 187. à Papam Mariù excommunicatur ib. à subditi possessa doctrina inobtemperat deseritur ib. Regno pellitur ibid.
Causa prudens admonitio 328.
Causa parricidiorum Iesuitarum 398. 399.
Causa ob quam Iesuita à Pontificis defenduntur. 312.
Ceterum sacra apud Ethnicos 92.
Chrethientis Iesuita crudelis iussu 291.
de Christo horrenda Iesuitarum blasphemia 343.
Christophorus Batter. Stephani Reg. Palmi frater 125. 126.
Christophorus Zieglerus Iesuita ingratus & crudelis erga Patriam cuculm 349.
Christophomus nimis est in asserendum liberi arbitrij viribus 280. 281. locum Rom. 13. accipit etiam de Clericis 167.
Clementiana Schola Sodales unde Iesuita dicitur. 18.
Claudius Aquaviva quintus Iesuitarum Generalis 93. Ducit An. filius ibid. Iesuitas dicitur ibid. 113. Generalis creatus osculandis manibus praebeat salutanti ibidem ante mortem quid Papam de successoribus subrogando rogarerit ibid congregat omnes ordines Romanos, & quale decretum condas Iesuitis. 147. sed hypocritice 183. in Hispaniam à Papa mittitur, & cor 416. improbat Mariana librum de parricidiis 365. decretum facit de huiusmodi libris ibidem illud Caspari Hayvod. pro Iesuitarum Reformatione supplicanti 417.
Claudius Duricius Iesuitarum in Gall. advocatus 144. 150.
Claudius tamen ex primis Ignatii sociis 5.
Clement VIII. Pap. Cl. Aquavivam in Hispan. mittit 416. eius gemitus de Coadunatorum Iesuitarum suum 410. ad eum de Iesuitarum nequitia querela 282. 283. 284. &c. in Italia ab Episcopis in absolutionibus &c. pendere vult Iesuitas 405.
Clement Puteanus author mendacij de Biza morte & lapsu ad papismum 392.
Clerici Polonici corruptis à Iesuitis 317.

Clerici Romani Ignatium & socios initio exagitas 102.
Cleri Anglicani de Iesuitis querela ad Pontificem 282. 283. &c.
Coadiutores Iesuitarum conceduntur 102. primo nulli, dein viginti 411. 414. post plures 414. eorum conditio misera & anceps 411. Generales provincialesque fieri non possunt, 406.
Collegium Conimbricense Iesuit. 229. in Collegio Flestuco quos regionum domesticarum liberi 243. In quo fuerit ibid in Colleg. Romano orti tamalini 291 quales ex eo prodant ib.
Collegia Iesuitica quàm sumptuosa 237. sunt armamentaria ib. propugnacula 327. quos numero 237.
in Collegia quos Iesuita admittant repadiant 31 139.
Commoletus Iesuita plausus in concione excitat super occisa Henrici 3 Gall 147. luctatur in Henr. quoque 4. ib. 171. 251. eius fuga 171. 260.
Comparatio doctorum veterum cum Iesuitis, in Polonia 323. Crucibitorum cum Iesuitis 328.
Concilij Tridentini execratio barbarum Europaeorum scaturigo 304. execrationis modus ibid. in Polonia quomodo instituta ibid. in Poloniam introduci extra praedictum liberatū non potest 305.
Concionator Iesuiticus cui rei comprimere incumbere debeat 72. 73. à quibus abstinere ibidem.
Concionatorio Iesuitici gestus 74.
Concionatores Iesuitici quales 250. 315.
Concionandi modus Iesuiti 74.
Concionantes in Canonizatione Ignatii Loyola sed suavitati 11. à quo Latini reddita 223.
Confessio magna Iesuitarum machina 131. &c. decipula 313. ea praedicti irretiunt 132. micina erunt ibidem ratio eam adhibendi 132. &c.
in Confessione singula peccata confitenda 174.
Confessarii Iesuitarum qui 160. eorum officium ibid. omnium operum Regum & Principum sunt exploratores 243. praedictant adflictere penitentes 72. obsecra 72. impudica in audiendis confessionibus soliti regere 250.
Conscientia rationem exigens Rectores Iesuit. 121. ad conscientia rationem reddendam in Brasilia Iesuitica 53.
Conspiratio contra Angliam Regiam 264. promoveatur à Papa 265.
Conspiratio pulveraria in Anglia 269. 270. 271. eius auctores & adfecta 269. Modus agendi 271. contra quos instituta ibid. quando inita ibid. quo loco ibid. eius finis ibid. occultatio 272. dete-

272. detectio ibid.
 Conspiratio pulveraria an affines fuerint Iesuita 269.270.
 Conuersio quibus modis fiat 174. conuersionis modus fabulosus, quo Iesuita à Xaverio conuersus Indos negatur 226.
 Cottinus Iesuita Galliam gubernare videtur 137. Amphitheatrum honoris à Iesuit. profectū negat 222. ipsa tamen exempla distribuit ibid. consilium Hispanum quendam parricidam ad Henr. 4. ducti 259. ad Reginam Henr. 4. viduam Iesuitum de parricidio purgat ib.
 Costoni distinctio in conspectum Henrici 3. Gall. R. 247. Speculum constellationum 343.
 Cracovia vi à Iesuit. intrata 326.
 Crescivellus Iesuita Puintheri Anglica conspirationis socij interuincunt: est apud Hispanum Regem 265. ad Philopatrem scripsit passim.
 Crucigerorum spiritus Iesuita 317. cum Iesuitū convenientia 326.327. eorum causa quanta calamitas 328.
 cum ira Crucigeros armis sumpsere Poloni 317.
 Eucallos Iesuita non gestant 21.

David Sauli tyranni crudelissimi vita non insidiatur 366.
 Dei solium est Regna mutandi, adiuvendi, &c. potestas 191.
 Demetrius quidam à Iesuitis subornatus Basilidū Moise. M. Ducis filium se vendicans, Regnum Moscoviticum inuadit, & quo evento 331.
 Dissidentia optimorum Reip. pharmaceuto 184.
 Doctrina Iesuitarum de Regicidio 166. &c. 353. 354. 355. &c. à quibus approbata 358. multum Pontificiū damnatur 359.360. &c. quin ab ipso Cl. Aquaviva Generali Iesuit. 365.
 Doctrina Iesuitarum Aristocrati periculosa 265.
 Doctrina Iesuitarum contraria est tum & Pontificis alii, tum etiam sociis multis: ut in seqq. capit. ib.
 de iustificacione 373.
 de Particula Solo 174.
 de vera fide, an possit amitti ib.
 de imaginibus, an rectè vocentur idola ib.
 de Deo, an in corporea forma debeat exprimi 375.
 de imaginibus, an ipsi diuinum in Papatu honor tribuantur ibid.
 de Baptismo, an qua in eo promissio, sit verum proprie ib.
 de Christo, an sibi aliquid meruerit ib.
 de Papa, an possit esse hereticus & errare, 376.
 An Papa ab aliquo possit indicari ib.
 An unus homo possit Ecclesiasticus & politicus simul esse, ib.
 An Papa sit Monarcha 377.

An impij sint vera Ecclesia membra ibid.
 An Ecclesia deficere possit à fide ibid.
 Pontifices an ipsi debeant oves pascere ib.
 Successio an vera sit Ecclesia nota ib.
 An Papa in temporalibus summam habeat potestatem 378.
 an mortui sint invocandi ib.
 an pro iis, qui in purgatorio, sit orandum ib.
 quis sit Catholicus ibi.
 an Christus perulerit damnatarum animarum parat 379.
 an Christus verè fuerit in inferno ib.
 an Christus ad inferos descendit, ut animas ex limbo liberaret ibid.
 an morientium anima rectè in celum recipiantur 379.
 de confessione auriculari ib.
 de cultu & veneracione B. Mariae ibid.
 de merito B. Mariae 380.
 de Maiestate B. Mariae ibid.
 de libero arbitrio ib.
 an Christus sit Patri subiectus 381.
 de sinu Abrahe ib.
 de merito operum 381.
 de celibatu clericorum ibidem. an Matrimonium sit Sacramentum 382.
 de unctiōe extrema ib.
 de potestate Rom. Pontif. ibid. 383.
 Concilium generale quis convocare debeat ib.
 de Præsede Conciliarum ibid.
 an soli Episcopi decisivam vocem habere debeant ib.
 de Rom. Pontificis decretis. 38.
 de libris apocryphi 16.
 de vulgata versione ib.
 de sufficientia S. Scripturae ib.
 de versione & lectiōe Scripturae in vulgari lingua ib.
 de Purgatorio 385.
 de imaginibus ib.
 de aqua laustrali ibi.
 de precibus in lingua ignota & peregrina ibidem.
 de conceptione B. Mariae 385.
 de assumptione corporis Mariae 385.386.
 de certitudine salutis ibid.
 de reprobatione ibid.
 de salute gentium ibid.
 de ordinatione ibi. 387.
 de ignorantia in fide ibid.
 de sanctificatione diei festi 16.
 de Miraculis ibid.
 Roma an sit Antichristi sedes ib. & rursus 289.
 De Dicta Angelini, Ego non crederem Evangelio, nisi &c. 289.
 Babylon in Apoc. an sit Roma 289.
 De magis Asiaticorum 167.
 Dominicus Trevisanus Senator, Pactus de Leone X. Papa 347.

Index RERVM Memorabilium.

Domus Iesuitarum probationis quot 237.
Domus Professus quot Iesuita habeant ib.
Don Gionan Regnum Hibernia occupare molitur 267.
Duci Apologia pro Iacobo Clemente parricida, vendita palam 180.

Ecclesiarum Iesuitarum cura 66. 67.

Epistasis Loyola 103.
Edmundus Campianus Iesuita in Angliam venit 226 quomodo se insinuat. ib. 175. Verba ibi excitas 286. quam max. mutatis ibidem firmis insidias Regina Angl. ibid. libera eum de Iesuitarum parricidiali in Evangelios animo confisio 239.
Edmundus Nevillus subornatur ad Regnam Anglicanam perimendam 202. Regina fidem rem detegit 264.
ad Eleemosinas in Ecclesia Iesuita nullas habent articulas.

Elisabetha Anglia Regina cedes struitur 262. 264. 266. edictum contra Iesuitas 265. mors 267. cura eā conspiratio Garotti 264. 265. eā tuam libello supplicis magno opere laudamus Iesuita 202. eum morum in quibus conviciis ij dem laceramus ib. de ea mendacium Cresvendi 391. in ea Cresvendi reprehendit. quod pseudo Catholicis dat laus 392.

Epigramma de Iesuitarum nomine 16. super reiteratione Iesuitarum in Gallia 297. 298.

Episcopus Claramontanus pro Iesuitis intercedit 151.

Episcopi Cracoviensis de Iesuitis testimonium 322.

Episcopi olim libris sarsenibus non vacabant 376. non solum habens vim de ipsius in Cancillis 385.

Episcopis Iesuita inobedientes.

Epistola Casauboni ad Front. Duam Iesuitam 267. Ignatij de vtriusque Obedientia Cler. 87 & de ea iudicium Barfomei de excellentia Iesuitici sodalitatij 133. &c.

Erasmus Roterod. Opera legi vetuit suis Ignatius Loyola Ies. patriarcha 92.

Essensius Sorbonicus in Colloquio Pass. Beza Responsionem intermisit 93.

Evangelicorum libri in Bibliothecis quo situ conscribantur 343. innotibus non conceduntur ibid.

Evangelicorum in Polonia Ministri quales 318.

Evangelicos pacem, conventa, pacta fides, non servanda. sed eos igni potius & ferro tollendos à Pontifici. iis, Iesuitarum est doctrina 347. 348. 349.

Evangelicos ad officia publica nulla eligenda. Gr. Pontificiorum est doctrina 358.

in Evangelicos in Styria, Carinthia & Carn. exercitia Iesuita aperit, crudelitas 332. 333. arma in eos pra Turis esse vertenda & torquenda,

Iesuitica est doctrina 333.

de Evangelicis in Gallia mentiuntur Iesuitis quod contra Regem Car. IX. conspirarint 391.

Everardus Mercurianus, quartus Iesuitarum Generalis 93.

Eunomiani peccata nemini ad salutem nocere docuerunt 374. eorum error à Bellarm. mendaciter Evangelicis tribuitur ib.

in Europa qua in re peccatum esse habemus, Iesuita putens 335.

Examen Iesuiticum semestris Novitiorum 36. eorum, qui admittuntur in Scholas, approbas 57. scholasticorum Iesuiticorum studijs absoluti ib.

Examen Regularum Iesuitarum 111. 112. &c.

Examinatoris Iesuitici officium, & ratio consuegendi 51.

Excommunicatio an tollat iura politica 366.

Facultas Theol. Parisiensis. Vide Sorbona.

Ferdinandus Archid. Austria Concionatores Evangelicos à styria, Carinthia & Carniola pellit 332. 333. cum Papa Roma mensa quare & quando dignari voluerit 333.

Ferdinandus Rom. Rex Iesuitis Vienna Collegium concedit 225.

Feresio-Istaram incola ministros Evangelicos dimittere nolant 333. quomodo cogantur & mulcentur ib.

Idem. Silpicius comparantur Iesuita 239.

Ignatius à suis faciet arces Ignatius Loyola 7. ea inviscere, ad eas scribere, Regula Iesuiti prohibetur, & qua cum exceptione 42. eorum circumveniant 327.

Forci Gubernatores Bearnensis fidelitas erga Henric. II. Galliarum Regem 201.

S. Franciscus, summe fuit aquinacior 369.

Franciscus Borgia tertius Iesuitarum Generalis 39. Ducatum Spoletanum & Caraculanum respo ibidem ante Generalatum suum. Cum missarius generalis his vicariis ibidem. quot annos generalatus fuisset ib.

Franciscus Corsi Ieslingnam Indiam discit 231.

Franciscus Costerus Iesuita de Collegijs Iesuiticis quid scribat 145. de Evangelicis in Gallia mentiuntur 391.

Franciscus de Villore fidem abrogas Indicijs Miraculis 230.

Franc. I. Gall. Rex Henricum Albrechtanum Regem Navar. restituere tentat 188. Pompelone potitur ib.

Franc. II. Gall. R. Mariam Scotia Regem ducit 245.

Franc. Iacobus Scholasticus Iesuita impia iactatio 259.

Franc. Revaillans parricida Henrici IV. Gall. & Nav. Regis 260. examinatur ib. apud eum frustula hostida missa in inventa ibidem supplicij ib. ad agnitionem & detestationem celestis pardaci nequit, sed in execranda malitia moritur ibid. in doctrina de parricidis quomodo diligenter

†††

Index RERVM Memorabilem.

diligenter imbutus *ibid.*
Franc. Solerius *l.* 22.
Franc. Trethamus motu propinquus ad aquivocationem mendacē adigitur à coninge 370.
Franc. Turonius Archiepiscopus Lugdunensis 144
Franc. Veron. Iesuita Apologia pro Castello paricida 253 &c.
Franc. Xaverius à primū Ignatij sociū 5. in Lusitaniam vocatur 142. in Indiam missus 228. eius Miracula, quæ in India patrârit, fabulosa 228. 229 querela de ignorantia lingua Indica 139.
Franciscani Lusitani Hispano adolantur 231.
Franciscanorum Ordinis olim incrementa 237.
Fricini 323.
Fronto Ducans Iesuita 114. Temporisandum esse docet 221.
Fuens Parmensis in Belgia successor 291.

C Abasitius Iesuit. similes 126.
 Galli erga Reges suos, etiam excommunicatos, quam fideles olim 188. 447. à quibus contra Henricum 111. excitati 447. eorum observantia erga Principes regi sanguinis 367. à Iesuitis quomodo labefacta ib.
 Gallia Regnum ad Monarchiā proximē accedit 307. eius robur in quosum ib.
 in Gallia Iesuita agere recepti 142. officij regij discipuli Iesuitici præsuntur 243. seminarium quale ad hoc habeant ib. cur paratē nuper vixerint aliquandū 315.
Garnetus Fid. Henr. Garn.
 Genealogia Guisianorum seditiosa à quo conscripta 245.
 Generalis Iesuitarum primus Ignatius, secta author 92. Consultarius Provincialis assignat 30. Rectores & Prepositi Collegiorum constituti 31. 95. semper Roma sedet. 95. vocatur Dei legatus 95.
 Generalis officium 95 sententia Iesuiti pro oraculo *ibid.* potestas erga Apostatas ex ordine suo, &c. 105.
 Generalis Iesuit. tanquam Christo obediendū 95 ad Generalem omnia, quæ toto faciam orbe, Iesuita scribere debens ib.
 Generalium Iesuiticorum, qui hactenus, omnium series 93.
 Generalatus Iesuiticus perpetuus est 93.
 Gentiles lege naturæ potuisse salutem consequi docuit Maldanatus Iesuita 385.
 Georgij Baderi Ies. testimonium de Iesuitarum immanitate 2. sanguinolenta vox 348.
 Georg. Bakwillius Iesuita clancularius, archipresbyter Anglica creatur 289. pro Iesuiti ad Castellanum Cardinalem mendaciter scribit ib. quæ mala eius in Anglia facinora ib.
 pro Germani Collegium Romæ condant Iesuita,

quo suasore & cur 141. 142.
 Gratiam dantur captivi Ferrisodinarum incolæ, & quam ob causam 204. Templum ibi Evangelicorum comburitur ibi.
 Gregorius 7. Papa 366. 375.
 Gregorius XII. Papa Privilegia Iesuiti concessit 107. 108. Romæ insulam dat ad Collegium 237. quantum in auri ad adificationem eius tribuerit ib.
 Grennuellas coniurationis pulveraria socius 279 in Paalia seditionem excitare studet ib.
 Greiserus Iesuita tantum tribuit Ignatio, quantum Christo 10.
 Guido Faukes de Jacob. Brit. M. Rege ad Hispanum mendacia scribit 267. esse conspirationis pulveraria socius 269.
 Guilielmus de S. Amore in Sorbona Theol. D. 108.
 Guil. de Prato Episcopus Claramont. Iesuita in Collegium Clamontanum introducit 142.
 Guil. Paray Henr. IV. occidere cogitat 171. à Iesuiti. se adductum fatetur 171.
 Guil. Parrus I. C. ingeniosus Anglus 262. profusa vita ibi à quo ad Regiam Angliæ cadendam perducens ibi. ad Regiam se confert; & quibus artibus se insinuat ib. amittit cadus occasionem ib. rem cum Nevillio communicat ibi. proditur; capitur, supplicio afficitur 264.
 Guisij Lotharingica familia in Gall. authoritate crescenti, & cur 244. ad Regnum ipsum aspirant 245. unde occasionem arripuerint Regnum affellandū 245.
 Guisianorum conspiratio. Vide Liga.

Hæretici definitio Iesuitica 308.
 Hæretici à Iesuitis sunt appellati, Liga subscribere volentes 149. fuerunt nonnulli Papa 396.
 Hæreticū fidem non esse servandam docent Iesuita 395. &c. 345.
 Hasenmullerus 7. 349. & toto libro non var. d.
 Hamondus Iesuita coniurationis pulveraria socius absolutus 271.
 Hannibal Codretus Iesuita Parrij animum ad eadem Regia Angliæ confirmat 265.
 Harlanus Parliamenti Paris præses Henrico 111. amicis 247. fit inscius æquequid ad eadem eius, *ibid.*
 Hebraica lingua studium ante studium Theologia suis cur non permittant 121.
 Henricus Abretanus Navarra Rex Francisti Gall. Regi opem implorat 188.
 Henricus 11. Gall. Rex Iesuitis Scholam Lutetia concedit 142.
 Henricus 111. Gall. Rex Guisianorum contra se conspirationem credere non vult 245. in cœntum apud populum, & quo colore adducitur *ibid.* Lucia exturbatur 246. in odium à sacri-

Index RERVM Memorabilium.

à sacrificulū & Iesuitū adducitur ib. à Iacobo Clem. Monacho occiditur 149. 247. vulneratus calstrū educit, paritidamque vulnerat. ib. à Iesuitū Tyrannū rebellis, Nero, Herodes &c. vocatur 189. 255. 333. car hareticū à Iesuitū appellatur 190. à Iesuitū quomodo à Polonia rediens saluatus 308. de eius abdicatōe Iesuitarum liber 333.

Henricū IV. Gall. & Nan. Rex capis Lutetiam 148 à Castellā sibi obsequio Iesuitica laetatur 153. 254. exigit Iesuitas à Gallia 153. restituit eos, & quomodo victus 194. spoliatus est per Iesuitas honore antiquissima. Ecclesia Romana primogenitura 244. Tyrannū, à Parado Iesuita & alii, etiam Pontificū fallū vocatur 250. item à Guignardo vena Basilici 256. cultro venato occiditur 261. paulo ante martem alia in eum infundit ib. necū eum Iesuita caufcij & approbatores 160. 261. 262. in eius funere Iesuita non apparent ib.

Henr. IV. Gall. R. littera de Castellā parricidio 272.

Henricū Garnetū Iesuitarum in Anglia superior conspīrat contra Reginam 264. conspīrationis quos habuerit socios ibid. iterum conspīrationū contra Iac. R. est socius 272. multarum suis nominum 275. magister quinq; D. 272. Catecheyi oraculum suis 273. author audendi pleriq; incendiarj; pulverariū Angliū ib. eius confessio ib. crimina ei obiecta ibid. Equivocatione Regem decipit ubi qua arte veri confessio ex eo elicitur ibi. audacia eius erga Magistratum 275. Papa Anglia vacatur. ib. fatetur se omnium conspīrationū contra Elizabetham & Iacobum R. consciū ibi supplicij de eo sumptum, & quomodo illud subierit. ib. in Martyrū numerū à Iesuitū relatus. ib. de Tresdano interrogatur. 370. de Equivocatione, quid sentiat, explicat. 370. eam defendit ib. illud aquinocatione Comiti Salisburienf. & Iudicibus ibi. Equivocationis librum approbat. 371.

Henricus Guisus Gallia Regnum adfectos. 245. Liga capos est. ibid.

Henricus Iesuita Ingolstadtensis regularis Iesuiticis sacris Biblijs praeferit. 121.

Herba malo citō crevit: Prouerbiū Iesuitis accommodatum 237.

Hieronymus de Paulina obinagatione Petri quid senserit 374.

Hieronymus Pendromemus de bonis Ecclesiasticis à Iesuitis interceptis. 291.

Hippolytus Effenf. Cardinalis Legatus ad Colloquium Passiac. 93.

in Hispania quot Iesuita. quotq; Collegia Ies. 150

Hispanus Angliam subigere vult, sed irrita conata 251. 264. quantam habuerit classem & quo nomine Papa eam insigniverit. ib. Hi-

berniam invexit. 265. à quibus impulsus. 282. iterum rem consilium aggredi, & à quo insubgatus. 265. 267. Iacoba Scotia adhuc Regi affert auxilium contra Anglia Reginam. 291. mortuā Elizabethā Iesuitu contra Angliam auxilium de negat. ibid. 267.

Hispani Iesuita sunt denotissimi 267. Vid. etiam, Iesuita.

Hispani sunt supersticiosissimi. 142. Iesuitarum receptores. ibid. Regnum Navarra. invadunt & Regem ex eo expellunt, Albretanum. 188. partem eum hodieque tenent. 192.

Hispaniarum iibicines sunt Iesuita 177.

Holte Iesuita conspīrat in Anglia Reginam. 264

Honorius Papa damnatur à Concilio 376.

Horatius Tufelini: Iesuita auctor vita Xaverij. 384. fabula eius de Xaverij Miraculis ibi.

Hofius Cardinalis perfidia Daclar. 347.

Hospitio exteros Iesuita non facile excipiant. 49

Humiliatgram ardo abalibus. 162.

ex Hungaria Iesuita proscripti. 299. 300 motus ibi à Iesuitis excitati. 350.

Hypericis Iesuitarum. 22.

Iacobus Clemens Monachus Henrici III. parricida 248 à Iesuitis subornatus, & quibus artibus ibi quomodo & qua fraude parricidium pergerit. 247. gladio confoditur, ibi quid cū morbo actum ibid. laudatur à Domgino Priore Iacobitarum 169. à Ioh. Mariana 248. & à Francisco Peron. Conf. 355. Iesuitico veneno imbutus hoc facinus suscepit 180.

Iacobus Clusius adolescens à Iesuitu vi peratatus 342.

Iacobus Crusius Iesuita asopizans est sabbellum 125. vix eius truculenta. 1.

Iacobus Laynez à primis Ignatij sociis 5. Ignatio in Generalatu succedit 93. Cardinalatum dignitatem repudiat. ib. mutatur ad Colloquium Passiacenum ib. quibsdam Cardinalibus ad Pontificatum suffragia habet. ibid.

Iacobus Scotia Rex Regina Anglia succedit 268. insidia eius vita statim struita, & à quibus ibid. eius querela de conspīratione pulveraria. 269. proscrit Iesuitas, 279. 280. novacitra eum machina 276. contra eum libri à Iesuitis scripti, 284. ut praevidendum eum censeat clerus Anglicanus. 291.

Iamitur Collegiarum Iesuiticarum quatuor, 208.

Iaroslavia Iesuitarum Collegium quale. 282.

Idea ordinis Iesuiti. 133. 134. &c.

Iesuita omnis homo, 55. quilibet Christi loco, in iuxta Regulas eorum habendus. 121. Ratiobonensis classicum canit. 351. quidam Liga. litteras ad Hispanum perferendas recepit. 247. quidam in Anglia in quatuor partes tracta diffusus. 282.

Iesuita in Gallia vocati Iesuita &c. 18. 29. 240.

deus appellari Patres, & quam rellt, ibid. in Hispania quomodo vocentur, 142. nolunt dici Monachi, & an sint, 20. 21. in quibus cum Monachis conveniant vel ab iis differant, ibidem nec seculares sunt, nec Religiosi, 149. superiori omni modo subiecti, velle suum & sentire ei permittendo 74. 228. Ignatio divinos honores tribuunt, 11. sunt L. Flacco similes, 119. spondet paupertatē perpetuam, 103. sed quam vere, 111. Generalem possunt amovere, 105. à Monialium cura sunt immunes, ibid. liberi à contributionibus, decimisque, ab. possunt omnia, qua Episcoporum absolvere, &c. 106. 287. sunt Cresci. 111. 149. quasas habeant redditus annuos, 228. opes quomodo acquirant, 239. 328. factus russi draconū sunt 110. comparantur ebriis aleatorii, ibid. cur tanto à Papis privilegia adepti, 108. proficere, & ubique diverti audent, 207. Legatum Pontificū lauto convito excipiunt, 113. à Reipubl. omnibus sunt immunes, 107. quales mortui sint doctores, 150. Regulas suas Evangelio praeferunt 119. nihil gratū dant, 125. non sunt neutrales, ibi. dignitates contra regulas capiunt, ibi. sunt avari. 123. libidinosi, 121. cum Magnatibus tantum commercium habēt, 128. contentibus sunt asperi, ibid. erga famulas procedunt minus rigore, ibid. venditionem se pro belli & pacis arbitriū 137. gratū quomodo doceant, 149. sunt secretorum Papa conficij, 137. ut irrepserint in hominum gratiam, 141. in Theol. sunt periculosi, 144. Roma Collegia erigunt, 144. sunt homines actuales, nimis vere, 315. utilitatem an litteris offerant, 162. 163. 184. an boni juvenituti insinuenda magistri sint, 313. 322. an Romanam Religionem in Anglia & alibi promoverint, promoveantque 279. 320.

Iesuita sunt versipelles & versuti. 412. Papa exploratores, & quid privilegij habeant, ne expellat queant, 264. 265. 266. 404. inobedientia seminatores, 135. authores & suasores multorum turbarum, seditionum, proditionum, bellorum &c. ubi. noque pedem figunt; essi Regulis suis bella & contentiones serere videntur 121. 183. 239. 240. 244. 246. 248. 262. 267. 285. 295. 297. &c. 300. 301. 303. 325. discordias etiam inter fidei sua socios servit, 287. sui parricida, parricidii insigatores, Doctores suasores, 405. 471. 247. 240. 251. 260. &c. 269. 270. &c. 278. 285. 337. 339. Liga promotores, & quibus artibus, 173. 180. 247. parricida quo furo se emoliri conentur, 400. parricida omnes sunt, non pauci tantum, 401. parricida in Mortuorum numerum referunt, 276. 279. 325. eosdem laudant, 333. & postum parricidiali doctrina Galliam infecerunt, 180. 261. ut & Angliam, 267. in Claro montano Col-

leg. praeceperunt Scholasticis, ut pro Rege precarentur. 274. liberos p'remibus beatissimam subtrahere docent, 259. sunt plagiarum, 259. 267. in quem finem. 264. de arbore scientia boni & mali quoque quidam, 305. in scriptis suis sibi sapē contradicunt, 412. in his capitib. de sacra scriptura 390. de iustificatione hominis, ibid. de Sanctarum beatitudine ante novissimum diem ibid. an Papa errare possit. 391. de actione Dei circa peccatum ibid. &c. nificat non nisi in oculis. 307. quid in oculis agatur, nōrunt exquisitissime 416. versantur in utroque seculo 319. sunt mendacij delatores 363. 364. pra. a invocatione Christi & Patriarcharum exemplo impostum abutuntur. 374. multa à se & alijs Pontificij dicta & facta impudenter negant: v. gr. Negant Henricum III. Gall. R. à suis Tyrannum vocatum. 394. Negant à suis doceri haereticis fidem non esse servandam. 395. negant à Stricto Papa coniugiam immunditiam vocari 396. Negant quosdam Papas haereticos fuisse, item Amphitheatrum à se suis prodisse, 396. 397. Negant puerperium Papissae. Ioh. VIII. 397. Negant, Iesuitarum quendam conspirationi pulveraria immixtum, 397. De v. sanctis multa mendaciter fingunt. 291. 393. ignorantiam Evangelicis doctrinis obijciunt, 393. calumnias religionis sua socios etiam proficiunt, ibi. dominium in clericos & laicos, offerant, 222. paedagoges Superiorum Pralatorum se constituunt, 320. non curant Episcopos, ibid. in Evangelicis multa reprehendunt, qua faciunt ipsi & laudant in suis, 353. Tempore se accommodant, ibid. de persecutione quam veri gloriantur, 171.

Iesuita in Gallia agere recipiuntur, 142. provocati contra Sorbonem ad Hist. ab. recipiunt ibi cō conditione, 141. cōditioni non parent. ib. quā periculosa eorum receptio Gallia, 105. augentur in Gall. ipsorumque Regum favorem adipiscuntur, 147. Decretum condunt ne se immisceant secularium Principum negotiis, ibid. 120. decreto non stant, ibi. omnium in Gallia turbarum authores sunt, 148. quam noxij Academia Parisiensis, 162 & toti Gallia. 183. &c. in Gall. accusati pergent multis in regem debilitare, 150. in ins vocantur, ibid. iustificationem liris cum Academia impetrant, 151. adulantur Academia Paris. ibi. capiuntur, 252. à Gallia eiciuntur, 153. 253. Gallia de novo se intrudere conantur, mutatis nominibus, & simulatā secta abiectione, 156. prohibentur tamen scholas habere, Parliamenti a. resto 92. de novo moluntur in Gallia nidificare, 159. à Rege repulsam ferunt, ibid. sponsores Regi offerunt, 190. Regem tandem expugnant, & per quos, 159. quibus argumentis, reditum

ditum in Galliam perituri, 182. quibus conditio-
nibus recepti, 193. quanto cum periculo eorum re-
cepti conuicti, 305. 310. multiplicatur restitu-
ti, 195. pyramidi destructionem impetrant, ibi-
dem. Sedani Scholam aperire conantur frustra,
200. vi & Aurelii, ibid frustra Treu. nidificare
moliantur, ibidem ab omni docendi munere absti-
nere, & Presu. Pnmoersuati Paris. legibus se sub-
ijcere possunt à Parlam. & cor. 221. &c. denud
potestatem docendi apud Regem petunt, 225. ob-
tinent, ibidem in Palesia Helvet. frustra sedem
quaerunt, 237. 238. eorum ibi conatus nefarii, 339.
Hispanum Monarcham efficere moliantur, 149. e-
ius sunt corycei, 151. 321. sunt nati ad Imperium
Hispanicum promovendum. 150. Hispanicum &
Catholicum pro Synonymu habent, 179. in Hispa-
nia religionem quendam de ante Regu abripere
moliti, 416. in Indiam veniunt, 229. parum felicit-
er Indu Christianissimum proponunt, 230. 231. male
se ibi tractant, 230.

Iesuita profcribuntur cum Monachis & Sacerdotibus
ex Anglia, 266. ex Anglia navigant. 170. denud
sub capiti suppliciu profcribuntur, 278. 279. &c. pro-
scripitionem calamitatis sunt, 280. profcribuntur à
Venetiis, 327. Venetiis discedunt, ibid. discedentes
scripta comburant, ibid. quid ab eorum discessu in
Collegiis eorum repertum, ibid. restitutionem vi
quasiacrius, 295. profcribuntur ex Bohemia, & cur,
296. profcribuntur ex Moravia & Hungaria, 299.
300. profcribuntur ex Belgio 335. 336. profcribuntur
ex Transilvania, 231. reditum in eam qua-
runt, 232. profcribuntur ex Silesia, 417.

Iesuita Duacenses Mauristio Auriac. Princip. insidias
struunt, 148.

Iesuitarum nomen & nominis etymon. 13. eius origo,
14. est arrogans, 15. schismaticum, 16. insolitum 144.
universale, vi & votum, 160. figmentum de
commendatione Ignatii facta à Deo, 5. nominis
periphrasis, 15. Conciones impie de Canonizatione
Ignatii, 11. ortum antecedens portentum, 12. &c.
habitus 21. 22. eius interpretatus spiritalis Iesui-
tica, 22. membra varia, 92. 93. &c. ordo natus,
160. licentia coartanda ibidem impossura, qui-
bus à Papa ordinis sui confirmationem extorserunt,
103. privilegia, &c. Constitutiones mutare so-
lati Papa potest, 105. gloriatio de favore Papa
109. 110. de incrementis ordinis sui, 137. pote-
stas supra Reges, 119. ascripta 115. carceres &
modus puniendi praefatos, 133. principia praefat. 227
artes Synonicae, quibus Principibus Religionis pa-
tem excutere solent, 241. Precatio crudelis, 272.
propagatio in Italia & Rom. 141. &c. in Hispaniam
adventus & incrementum, 142. in Gallia ibidem
6. &c. in Angliam, Poloniae Transsil. adventus,
225. in Regno Navarre incolatus, 224. propaga-
tio in Bavar. 225. ingressus in Indiam, 229. reli-
gio contraria Canonibus conciliaribus. 144. 227.
145. religio contraria boni & iuri publico, 145.
periculosa seditare Regno Gallia. ibid. 181. &c. 249. 250.
Perfidia ergu Regem Lusitan. 161. ingratitude erga

benefactores, 404. 405. 248. 295. doli testame-
ntarii, 291. Apologia contra Sorbonam, 151. 152.
contra sententiam Parlamenti in Castellum, 251.
contra Bohemos, 297. rumor Pragae & Bruxellae
ante Henrici IV. irradationem, 262. aedes Lute-
niae siveur Lige factionis Hispanicae tempore, 172.
modus procedendi in rebus Ecclesiae tempore, 286.
287. scriptum de pace inter Paulum V. & Venetos,
295. Tyrannis in eis, qui ab istis desecant, aut in
desecantibus suspitionem veniunt, 85. 402. ordo &
institutum Reipubl. libera inimicum, 302. araria
307. artificium in disponendis animis, 190. argu-
mentum aurea & argentea, 314. dexteritas in rebus
torbendis, 345. culpa omnium aequalis. 319. Rud-
dia quae nocentissima, ibidem hypocrisis, 314.
multitudo discipulorum, ibidem multatio, quan-
tum à primo sui institutione differant, 128. repe-
tita ibidem indulta, istis concessa, qui ab Evangeli-
cis ad Papatum redeunt. 337. studia abrasura, 341.
&c. subterranea tragedia. 242. mysterium & mo-
dus diaboli, quo ad parricidia Regum Princi-
pibus adducit initiare solent, 366. 367. Came-
ra meditationum, 366. Doctrina contraria in mul-
tis tum alius Pontificis, tam etiam socris, 374. 375.
376. &c.

Iesuitarum Monasterium mendacissimum Credo
Calvini sequarum, 393.

Iesuitarum Colonensium mendacium de Evangelicis,
393.

Iesuitis valde displicet sementia in Castellum lata 254.
indulgetur absque cacula prodire, 104. tribuuntur
laudes maxima à Paulo III. Pontifice, 104. constatur
odium ex Mariana & aliorum quorundam libris,
363. reffitit Sorbona 143. 144. abrogatur Iesuita-
rum nomen à Parlamento, 111.

Iesuita Papa accessit peregrinationum Apostolicarum
causa 6. officium eorum, qui sic peregrinantur &
mittuntur, 75.

citra Iesuitas Rom. Religionem propagari posse consent
alij Pontif. ij 310.

Iesuitissimum cor seditia Hispanica in Gallia, 305.

Iesuitismi nutritrix quae, 305. specifica differentia, 306. se-
pus, ibid. praxi ibi. genus legibus iussu, 311. inclusi
aucti & periculo custodia, 320.

Iesuitographia Rhythmica, 400.

Ignatius Armadum Iesuita ab Henrico IV. Gall. R. ibi restitu-
tionem Iesuitarum in Gall. petu. 191. 192. vocatur in
Curiam, 360. 361. Ignatius Loyola Iesuitarum auctor
& Patriarcha, 179. & impius natura 1. etiam no-
vum ordinem ingressus, ibid. militem egit in arce
Pompeipolisana, 1. vulneratur & crucis frangitur,
2. militum deserti & de novo ordine cogitat, & quae
de causa, ibid. ingenij ad literas stupidi, 3. Hierosoly-
mam proficiscitur, ibidem redit in Hispaniam, ibid.
Barcinone literis operam dat. ibid. bis incarceration
& examinatur, ibidem Recarcerare dimittitur, 4.
Magister creatur ibidem si Generalis, 6. Gene-
ralatum hypocrisis refutat, ibidem quar-
tum votum offert Pa. 2, 117. leges
condit & quales, 6. cui ad Papam
ferri

- feri 7. Febrietas. ib. moritur. ibid. in morbo à demonio exagitur ibid. canonizatur. 11. de canonizatione eius cantiones Iesuitarum ib.
- Ignatius & socij Tartari convertere statunt. 5. 103. qualis profectus vestitus ibidem. Romam cum gratia petunt. ibi sem potestatem impetrant à Papa ibid. sacerdotia septem inaugurantur. 103. Roma adversarios reperiunt ibi.
- Ignatij Loyola leges & societas à Papa approbantur. 6. 103. &c. qua conditione. 6. conditio illa à Papa remittitur. ibidem Epistola de virtute obedientia. 87. 88. 89. Ecclasijs. 103. astatia ibid. Comes asiduos ad Castellam, cacodemon. Gassa non inventa ib. miracula 6-7. de iudicium. 14.
- Ignatij & sociorum, Venetijs cum essent, mores ad se infundendum hypocritici. 5. infusitum eorum de convertendo infidelibus si irrisum. ib. 103.
- Ignatio se iungunt socij, & qua esca illecti s. resistunt, Augustin. Eremita, & alij. 103. divines honores Iesuitarum tribuunt. 11. Paulus III. facultatem 6. socijs recipiendi dat. 103.
- Ignatium & socios Rom. clerici initio exagitavit. 103. Imagines primorum Ignatij sociorum cum symbolis. 5. in Indiam Iesuita veniunt 129 primi Christianam Religionem non intulerunt. 11. sed S. Thomas Apostolus. 129.
- in India Iesuita Apostoli audiunt, & quo iure. 18.
- Indi quomodo Christianismum receperint. 130.
- Indorum conversioni qua impedimenta. 130. 131. conversionem non conversionem Iesuita querunt. 131.
- Indulgentiam plenariam consequitur Papa egregio munere, qui visitat Iesuitarum aliquam Ecclesiam. 105.
- Infanta Hispanica in matrimonium Regi Scotico qua conditione oblata, 129. repulsum fert, & cuius suasionem. ib.
- Infantem Hisp. titulo regina Anglia inspicere sentiant Iesuita. 124.
- pro Infanta Hisp. librum titulorum ad regnum Anglia composuerunt Iesuita. 124.
- Inquisitio Hispanica in Poloniam introduci quomodo incipiat. 305. eius in Hispania effectus. 327. &c.
- Inquisitionem Hispanica similem Graecis exprobat Anglia Regina. 128.
- Inquisitione Hisp. an conversio fieri queat. 174.
- Inquisitione facta in Gallia in Iesuitarum Colleg. post eorum relegationem, quid repertum 312. 354.
- Iobanna Albretana, Navarr. Regina Iesuitarum infensu Chivertbecu venenatis necatur. 143.
- Iohannes Albertanus Navar. R. excommunicatur à Papa. 122. regno pellitur. ib.
- Iohann. Alvar. Iesuita approbat Mariana librum. 360.
- Iohann. Belus scholarius Iesuiticus. 159. seducere conatur quandam adolescentem contra parentis voluntatem ib. qualia excepta apud eum inventa. ib. relegatur, à Gallia. 159. 160.
- Iohannes Castellus Parisiensis, & discipulus Iesuiticus Henric. IV. Gall. R. ultro perimere letat, sed conatus irritus. 151. 152. comprehensus quomodo se gesserit, 151. noluit Iesuitarum quemquam accusare. 102. & examinatus de nefario molimine, quid responderis, 171. 151. contra cum protectus criminalis ibid. parentes eius & sorores vi moliminis nefarii conscij in exitium eiciuntur. 157.
- Iohann. Difier. Rector. Acad. Paris. iussus apud Regem, ne Iesuitis publice docendi potestas concedatur, sed frustra 223.
- Iohann. Endamon Cretens. mendacium, de causa mortis Garneti, 272. confessio de Garneti conspiratione 273.
- Ioh. Gerard. Iesuita faber pulveraria coniurationis, 351.
- Ioh. Gneret. Iesuita, praeceptor Castellis parricida 151. 354. captus ergastulo includitur. ibi.
- Iohann. Guignardus Iesuita parricid. doctor, ergastulo includitur, 151. morti adinstructus à Parlam. 177. 159. Henricum III. blasphemum furem impetivit. 177. 158. eius libri manuscripti in Musaeo eius inventi quales 158. 159. 194. 169. 172. desunt à Iesuitis. 181.
- Ioh. Metellanus Scotia Cancellar. 189. eius virtus ibid. contra cum Iesuita cuiusdam conatus. ib.
- Iohann. Moran. 141.
- Iohanna Papissa, eiusque puerperium, 398. quibus tribus cogit. Iesuitis negatur ib.
- Iohann. Passeracius Flag. Professor, promoves Iesuitarum à Gallia eiecitum 149.
- Iohann. Prains in Concil. Constantiensis damnatus & car. 311.
- Iohann. Silicenis Archiepisc. Tolet. Iesuitarum hostis. 142.
- Iohannis Strigoniensis Archiepisc. facinus. 118.
- Iohann. Tillesac. Doct. Theolog Paris. 11.
- Itali ad superstitiones proclives 142. facile Iesuitas receperunt. ib.
- Iudicij diem an Christus, quid homo ignoravit. 374.
- Italia in Germanici funere non apparet. 262.
- Iulicum occupatum Iesuitarum qualibus artibus, 335.
- Iulianus Cardinalis suaser nupti federis Ladislai Ungar. Regis cum Amurathe 345.
- Iuliano Apostata parvum veteres Christiani, 374.
- Iulius III. Pontifex. Rom. confirmat Iesuitis & augere privilegia, 105. 106. qui & qualis fuerit ibid. cum ad Senatum Cardinalium vox. ib.
- Iuramentum fidelitatis Anglicanum Papa & adfclis eius sudes in oculis. 183.
- in Kratzerum egredientem ex ordine Iesuitico tyrannus Iesuitarum, 401.
- L** Adilae, Ungaria R. quis author fratri fidei & patri cum Amurathe inita. 347.
- Landsperge Iesuitis domus Probationis erigitur, 126.
- Landspergensis Novitij 1507. 125.
- Lanica Parisiensis culpa Iesuita Evangelicis mendaciter assignant. 350.
- Laurent. Iustinus Patriarcha Venetus de Monachorum mendacitatem incrementis, 137.
- Laurentius Sonnenberg Parochus Gracensis, 332.
- Loyez, vide 141. Loyez.
- Leitores ad mensam Iesuiticam in Collegiis, 77. quos libros & quomodo legere debeant, ibid.
- Leonardus Donatus Cretorum Dux, 193.
- de Leone X. Papa querela. 347.

Leopoldus Austr. Archid. vestitu Iesuitico Italiam occupat. 335.
Lex Salica in Galia. 311.
Liberum Papæ à Pontificatu remouetur. 76.
Liberas Religionis arduum Iesuitarum elicit. 347.
Liga quo tempore oritur. 245. *Interitum occupat & contra Regem firmat.* omnia in ea moderatur. 245. 246. *Parlamentum tollit.* ibi de nouo Rege legendo consulat. ibidem. *Hispano scribit.* ibidem.
Liga occasio. 246. *Primum cūther.* ibi: causa adiuvant. ib. caput. ibi: progressus & modus. ibi: causa promouentes sedecimviri. ibi: scopus. 246. *Incremenis & effectus.* 246. *Litteræ ad Hispanum data interceptæ.* 246.
Littera annua Iesuitarum. 64. *quid in eis scribendum.* ib. *Pelvis Cardinalis intercepta.* 331.
in Lituania Iesuitica. 325.
Locutio noventissima signum Iesuitarum ortus & aduentus. 31.
Loyola Iesuitarum Patriarcha dicitur. 312. *Ignat.*
Lublino Iesuitarum Collegium quærit. 327.
Ludovicus Brancaceonus Italus Henricum Tertium & Anna Barrerium perfidiam promouet. 250.
Ludovicus à I. I. Gola. Rex à Papa excommunicatus. 188. *Regem Regisnorum Navarr. restitueret tentat.* 188.
Ludovicus XIII. Gal. Rex Henrici IV. fil. Iesuitis facultates quasvis publicè docendi capiam facit. 224.
Ludovic. à Gonzaga Dux Neuen. pro Iesuitis intercedit. 14.
Lusitania Regno Hispanis per Iesuitas potius. 350. 244.
Lusitania ordines Hispanum R. admittere recusant. 244.
Lusitani nullum exterum in Indiam amittunt. 313.
Lutetia ab Henric. IV. obsessa. 88. *capta.* 147.

M Affairs Iesuita. 92. 93. 94. & seq.
Mægia studio Iesuita dedit. 343.
Magistratum pericula. à Iesuitis ipsis impendentis. 215.
Magistratus Evangelicos pro Excommunicatis reipsa habendos. Iesuitica-Pontificia est doctrina. 311.
Manes discipulos suos Apostolos vocant. 19.
Marcellus. Papa. 176.
Mare magnum vocant Iesuita bullam Pauli III. 106.
B. Mariam ipsi Christo quidam Iesuita & Pontifici exaquant. 380.
Maria Aaron soror Moisi obmurmurans punitur. 366.
Martillieri advocati Parisiensis alio contra Iesuitas. 215.
Martinus Alphonsus India Profectus. 229.
Martini Strouensis Episcopi littera de persecutione in Syria. 315.
Martibai Hungaria Rex Germaniam vocat. & quibus suarioribus. 247.
Matrisio Nassoio ingulam à Iesuitis petunt. 248. 335.
Maximilianus I. Imperatoris program. 347.
Maximilianus Imper. Hispano quid consilij dederit. 335.
in Mediolani arcem Galli difficultè intrantur. 180.

Mendacia sibi non consonant. 374.
Miraculum de Mauro Benedicti discipulo bellum. 38.
Miracula quæ vera. 10. *doctrinam in veram reddunt.* ibidem. *in nota sint demonstrant.* eisd. & semper Ecclesiæ contraria de eo Iesuitarum opiniones. 386.
Miracula Ignatii Patriarcha Iesuitici. 6. 7. & de illis in d. ium 10.
de Miraculis indicandum ex doctrina Veritate. 15.
Missæ & orationes quos & quæ Iesuitis præscribuntur. 69. 70.
Modestia religiosa Iesuitica quantum fidei. 317.
Monachi alij cognuntur Iesuitarum peregrinantes hospitio expellunt. 108.
Monachorum nomen Iesuitarum inuicem. 31. *relinquuntur explorantes Iesuita.* 118.
de Monachis dictum Iohannis Episcopi Masani. 22.
ad Iesuitas applicatum. ibi: *de eisdem prædictis.* 318.
Monachi Iesuiti Collegium extruunt. 226. *magistricum est.* 237. *de Phil. Narixij dictum.* ibi.
Monachenses eius quomodo initio erga Iesuitas affecti. 226.
Monstrum marinum in Noruegia. præcedens signum Iesuitarum aduentum 11. *eius descriptio.* ibi: dem.
Montaigno Iesuita ab aliis dissentis de origine mundi. 14.
in Moscovia quales & quàm turbulenti Iesuita. 314. 338.
Mutius vel Marini Visellesius. sextus Generalis Iesuitarum. 93.
Mythistoria abolicum. quæ Iesuita parricidas initiare solent. 107. 108.

N Avarreni seditio doctrina imbuit Regi excommunicato infideles facti. 188.
Negotatio Iesuitica in Belgio. etc. 335.
Nicolai Bobadilla ex primis Ignatii sociis. & eius de Ignatio vox. 1.
Nobiles multi ex Hungaria. Styria & Carinthia. ob Iesuitas pelluntur. 315.
Noë Brualotus procurator Regis Gallia Iesuitas oppugnat. 143.
Nomen Christiani I. alij stupidum solet significare. 14. *Iesuitarum.* 13. & c. 143.
Novitij Iesuitarum sorsum sunt à Collegialibus. 32. *probantur per biennium.* ibidem. *eo tempore de receptis & suis incerti.* 405. *possunt rursus diuinit.* 450. *ut doceantur obedire.* 117.
Novitiorum institutio & regimen. 54. 55. *examen sene.* 55. *probatio prima.* 54. *secunda.* 54. *officium.* 101. *constitutam ut Iesuita aliquando probent.* 343. *libri.* 51.
Novitiorum magistri officium. 51. 52. & c. 111.
Novitii Magia designatis quos libros explicant Iesuita. 34.
Novitii ut sibi obstricti Iesuita reddant. 111.

O Bedientia Iesuitica circa 89. *voluntatem superioris pro suo debet habere.* ibi. 115. *quæ intelligitur.* 89.
 ††† 2 amb.

ambigere vexas, expeditius facessere iussa. i. i. i. & querere ibidem. 390. in Saporum vii Christum respici. ibid. defendere semper debet quod Superior mandas. 39. quod Superior precipit, perinde haberi vult ac si a Deo praeceptum esset, ibidem. Si quid a sententia Superioris diversum accurrat, indicare iubetur, sed tamen animo approbandi sententiam. Superiori qui uncinque, ibidem, sileio miraculo suadet. ibid. confertur obedientia Blasij. 117.

Obedientia Iesuitica egregia exempla. 115. de Obedientia vivente Epistola Ignatii 87. &c.

Obedientiam Iesuita vocant non Magistratibus, sed tantum Superiori & Papa. 117. 120.

ad Obedientiam causa Polonia Nobilitas non optat. 305.

contra Obedientiam cecum delinquentes qua pena statuatur. 117.

Oeconomus Iesuiticus. 58. eius officium. 58. 99.

in Officiam Iesuiticam Epigramma. 401.

Oldernus Iesuita, aliis Hadri pulveraria coniurationis diffusor. 269.

Oratio Gallo. Francorum eorum. i. i. i. ad Henricum IV. contra Iesuitarum receptionem. 162. 163. &c. E. quatuor cuiusdam Poloni contra Iesuitas. 221. 222. &c. Petri Hardeviliarij contra Iesuitam pro Academia Par. 115. 116.

Orichonum. 314.

Origenes bono viro mendacium quod & quale permiserit. 374.

Ordo domus probationis. 56. 58. Iesuiticum confirmatur. 103. quoniam novum Gallia regno, 160. in perniciem rerum publicarum instituitur. 103. 323.

Ordo novum in Anglia a Iesuitis captus, 288. A clero Anglicano non acceptus. 16.

Oserij vaticiniorum de Iesuitarum ortu moribus, &c. 116.

Oswald Tesmond Iesuita & fabri pulveraria coniurationis. 350. 269.

Papa sui donat Evangelicorum regna, de alieno liberalis. 265. conspirationem Anglicanam Bullis promouet. 265. benedictis classis Hispanicam. 264. an deponendi Reges, &c. potestatem habeat, Iesuitarum sententia. 354. 355. an possit esse haereticus; contraria Pontificiorum sententia. 376. an indicari possit. 168. 376.

Papa auctoritate abutuntur Iesuita ad sua machinationes. 287. &c. corrumponit Iesuita subditorum animos. 265. potestatem in Temporalibus a quibus impugnat Venetis. 194. de ea contraria Pontificiorum opinionem. 377. dista qualia Pontificij habeantur. 412.

Papa nonnulli haeretici fuerit. 396.

Papam Reges posse excommunicare, & subditos a fidelitatis iuramento absolvere, regna transferre, impia Iesuitarum est doctrina. 164. 395.

Parcium Ies. in Anglia captus & excommunicatus. 382.

Parisi. Acad. vide Acad. Parisi.

Parlamentum Parisiense dexteram Regis Gall. brachium 191.

Parlamentis Parisiensis decretum de Pyramide. 157. arrestum contra 106. Castellum parricidam 157. arrestum de non recipiendi Iesuitis 159. contra Iesuitas Lug.

dunenses. 260. contra Divinum Teutonensem, Iesuitas foventem, ibidem Orotio contra Iesuitarum restitutionem, 158. 159. &c. Carolum super lite Academia cum Iesuitis de potestate publice professandi. 220. &c. contra Iohannem Castellum & 160. Iesuitas. 251. 252. contra Guignardum Iesuitam 257. contra Guercinum Iesuitam & Castellum parricidam. 257. & foras. 257. Iohannem Bellum, scholarem Iesuiticum. 259. decretum contra Guarezj. 177. 361. de eo Iesuitarum quarela. 177.

Parlamentum Anglicano vicinis ades conducant continuos pulverarias. 271.

Parmensis Belgij gubernator nobilem quendam in Scotiam mittit, & cur. 291.

Paschasius Brœnne a primis Loyola sociis. 5.

Paschius Cullen eadem Elizabetha Anglia Regina tentat, & cuius instructa. 264.

Paulus tertius Papa Ignatij & sociorum operam acceptat. petunt eos invat, 5. Regulam Ignatianam examinandam tradit Bartholomaeo Guidiccione Cardinali. 103. probas societatem Iesu, sed quali cum conditione. 407. eam tamen max relaxat, ibidem. aggreri a Iesuitis primis maiorem promissis obedientiam Generali, quoniam sibi 103. approbat ordinem Iesuitico concedit privilegia, 103. 104. &c. suscipit votum Iesuitarum quartum 117. 118. eius de non evulgandis Iesuitarum regulam Bulla. 92. de votis item Professionis. 95. &c. scelera eius fedissima, 106. nova religiones ipsi dissuadentur a Cardinalibus. & quo eventu. 110.

Paulus Quartus Papa Generalatum Iesuitarum certum annorum spaciis definire, vult: sed nihil apud Iesuitas obinet. 93.

Paulus Quintus Venetor excommunicat. 293. eius insolentia. ibidem.

Paulus Venetum oppugnat potestatis Pontificis in temporalibus 292. quoniam indigni tractatus, ibid.

Paulus Vindeck de pecc. Religionis. 337.

Peregrinantium Iesuitarum regula & officium. 74. 75.

Periculum Prævidere & non subvertere impietas est, 161.

Persecutio in Styria, Carinthia & Carniola. 332. &c.

Personis Iesuita quantum Roma, qucat, 157. librum edit de conversionibus tribus Anglia, 283. Cardinalis creatus. 285.

Petrus Boquinus. 14. 15. &c.

Petrus de Allaco Cameracens. Episcopus novas Religiones novas censet. 108.

Petrus de Onna approbator Mariane libri. 360.

Petrus Faber primus Ignatij socius. 5.

Petrus Laynez. 93.

Petrus Martyr. 93. de eo Mendacium Iesuitis quod elinguis sit a Laynezio redditus, ibidem.

Petrus Ortizius Hispan. Ignatium & socios eius ad Papam introducit. 5.

Philippum Hispan. Rex ambrosius 191. a moderatis consilio a quibus aversum, 269. Regnum Portugallia vi occupat. 149. Regnum Gallia affectat, & quo praetextu. 24.

Philippi Macedonius dictum. 121.

Pons Quintus abolet Humiliatum ordinem, 169. can-
 era Regium Anglin Bullon. edit. 264.
 Rij IV. & V. privilegia Iesuitis data 10.
 Penitentiary Iesuitici qui 109. eorum officium in Eu-
 angelizos inquirere, &c. ibid.
 Penitentiaria domus, qui circa obedientiam carum delin-
 quunt, 115.
 Politici Iesuitis qui vocantur, 347. quomodo sanguinolenta
 Iesuitarum contra eos doctrina, ibid. &c.
 Poloniam inuitis Iesuitica fides, 315. Proceribus de ele-
 ctione Iesuitarum datum fidele consilium, 303. 304.
 &c.
 in Poloniam in fecta fante libertate Tridentini Con-
 cilij executio pofit introduci, 305. Inquisitio Hi-
 fpanica quibus artibus introducat, ibidem.
 in Polonia Iesuitarum turba, proditores, & mafacra-
 tione, 303. 304. &c. Iesuita cur non in ordinem, re-
 digendi, fed eiciendi potius, 319. 320. expulsi non re-
 vocandi, 322. ut ibi dominentur, 328.
 Poloniam libertatis fundamentum a Iesuitis arro-
 sum, 312.
 Poloni falum Demetrium adiuvant in Regni Mofcovi-
 tici occupatione, 330.
 Polonorum in fovendis Iesuitis principum peccatum,
 307. Lex de Peregrinis, 327.
 Poloni quantum metuenda Hispani offenfio ex Iesuita-
 rum expulione, 316.
 Pofnaniam in Polonia Iesuita quale habeant Collegium,
 338. ibidem a Iesulorum difcipulis templum igne de-
 letur 299.
 Poffevinus Iesuita, 293. 324.
 Pontius Tycardus Epifcopus Cabylloenfis Iesuitarum
 initio benefactor, 248. in confpirationem contra Hen-
 ricum Tertium Gall. Regem pertrahi fe non patitur,
 ibidem, a Iesuitis ob id proficius fe defendit, ibidem.
 Praetores Iesuitici qui, 110. duo eorum funt genera, &
 eorum officium, ibidem 111.
 Praefectus Bibliotheca Iesuitica, 81. Sanitatis, ibi.
 Praefecti Iesuitici rerum fpiritalium Regula 66.
 Praefecti Ecclefia Ies. Regula ibid.
 Praepofiti domus Praefecta Iesuitica officium in admini-
 ftratione domus, 40. eius in adminiftratione adju-
 mentum, 41. in iura fuorum in fpiritu, 41. de auxilio
 animarum, predicatione, confefione, admiffione ad
 sacros ordines, & sacramenta adminiftrandi ratione,
 &c. 42. &c. de ordine domeftico ibidem de iis, qua cir-
 ca res temporales, tot est cura veltus, agrotum, &c. 42.
 43. de communicatione cum exteris & gratitudine
 erga fundatores, &c. 43. de iis, qui admittit petunt,
 domum diverfunt, & foras mittuntur, 43.
 Pragm quale Collegium Iesuita habeant, 341. a diabolo
 Iesuita larvatus ut exceptum, 341. quos arma milita-
 ria in Iesuitico Collegio ad eorum expulione reper-
 ta, 258. 259.
 Praxius Iesuitica. 188. Ordini Politico fatali, 308.
 Principes Evangelicos quomodo aboluerunt quatuor a
 fe invicem Iesuita. 344. 345.
 Prifcellaniffa Aquivozionis primi authores, 373.
 Privilegium circa, mutationem, interpretationem &c.
 librorum, Iesuitis tribus Gregorius Decimus tertius,

108. voti immutandi haberi Iesuita. 126.
 Privilegia Iesuitarum, concessa a Paulo Tertio, 112.
 113. 114. &c. eorum censura 126. 127. confirmantur a
 Iulio Tertio, 106. amplificantur, ibidem. eorum cen-
 fura, 118 a Pio Quarto concessa, 107. a Gregorio item,
 X 111. 107. eorum censura, 127. 128.
 Probationis domus ordo, 56.
 Procurator Generalis Iesuiticum, 75. est tributi Papae a-
 nualiter, 124. domus praefecta, 76. Collegij & domus
 probationis, 79.
 Praefecti Iesuitici, qui, 96. qui admittunt in Praefectis,
 97. quid eorum admiffionem antecedit, ibidem, in quo
 quos Roma, & cuius fumptus alantur, ibidem, in quo
 a reliquis Iesuitis diffinguntur, ibidem, 118. vocantur,
 Generali honorum Cardinalitium & Epifcopalium
 abnegationem, 118. 101. a Papa non pendunt, 118.
 funt exploratores, ibidem. de societate expelli non
 poffunt, poffunt Generales & Provinciales fieri, jux-
 ta fuffragij habent, &c. 406.
 Praefecti trium viderunt, 97. Praefectis reliquis minores
 funt, 406. non poffunt expelli de Collegio, ibidem.
 quomodo fe obligare, in quos item Canones invare
 debeant, 93. 99. quomodo in fua intrandum, fi ad
 altiora, ut facerdotium, Rectoratum &c. adfpirent, 99.
 Provincia Iesuitica quos vivos Ignatius fuerint, 6. quos
 hodie, 137. & qua illa omnes, 131. 232. 233. &c.
 Provinciales Iesuiticum, 31. eum Regula 32. 33. difpen-
 fare poffit, 31. officium eum, 95. confultores habet
 quatuor, 31. confitit Magiftrus Novitiorum, 32.
 creas confeforios, Lectores, &c. ibidem. admittit in
 Collegia, & quos, ibidem 8. dimittit de Collegio,
 ibidem. Generalem colere debet, &c. 35. idem in Pro-
 vincia fua est, quod Rem generalis, 93. eum pue-
 flat est triennium, ibid. eum examen, 343. 344.
 Provinciales primi ab Ignatiano confitit, 93.
 Pyramus Parifienfis in loco dirutarum nltim Petri Ca-
 thelleri erigitur, 258. inquit Iesuitas homines effe ma-
 leficos, 155. 158. mordet. Iesuita, in Galliam redu-
 ctas, 199. destruitur ibidem, querula eum Propo-
 pnia, ibid.
 Pythagoricon in Italia occidit, 182.

Quaffione Gallia de regicidio a Iesuitis mol-
 decia, 308.
 Querela Cleri Anglicani de Iesuitis in qua.
 Iesuitarum gelfa ad Elizabetham Reginam fpectan-
 tia, 282.
 Iesuitarum gelfa, ad Iacobum Regem Britannia Re-
 gem fpectantia, ibid. 283.
 Iesuitarum modus procedendi in rebus Ecclefia, 286.
 287. &c.
 Querelorum multarum in Polonia caufis Iesuitis, 328.
 Querelae de Iesuitarum perfidia, tota fere Europa perfo-
 nat, 315.

Rector Iesuiticus, 49. eum Regula, 49. 30. 59.
 eius pteftas triennii efpieramque, 93. liberam
 & abfolutam pteftatem habet, 58. rariffime debet in-
 bare, 50. 120. quae malitiae fen penitentiae impone-
 re poffit, 40. confitit magiftrus domefticos, ibidem.
 †††† 3 confian-

conscientiarum est exactor. 121. inspicere debet literas ad domesticos scriptas, 52. inspector est Professorum, ibidem, lites forenses fugere debet, 50. servat arcana in Museo suo, 109.

Reſtores qui eligantur, & cur 109.

contra Reſtantes Anglicanos Regi edictum 280.

Reformatio Iſuitarum ſuadet Imperatori, Regibus, &c. à Theophilo Eugenio, &c. 414. 415. &c. pro eadē Pape ſuppl. 403. 404. 406. 408. ab Equite quocumque Poloni itidem ſuodetur, 30. pro eadem ſuppl. Caſpari Hayvodi, ad Aquęvivam Generalem, 417. à Palato quodam incommoſi diſſuadet, 319.

Reformationes Iſuitica quales, 332. 334. 335.

Regentes Iſuitici 99. eorum poteſtas, ibi.

Reges à Papa excommunicari, & regni privari poſſe, Iſuitarum eſt doctrina, 164. 165. &c.

Reges & Principes excommunicatos, à Romanis deſcientes, aut Evangelicorum ſectores, non amplius eſſe Reges & Principes, ſed Tyrannos, Iſuitarum eſt doctrina. 167. 179. 395. poſſe à ſubditis depaſi, ab iis & alijs occidi ſine conſcientia vulnere. imò meritorie 170. 234. 260. 263.

Regum & Principum aulas Iſuita occupant & infeſtanti, & cur. 240. 241. 243.

Regum Pontificum vizio & eiuſ effectum, 302.

Regibus & Principibus Iſuita ſubiecti eſſe volunt, 169. 348. id tamen aſſente, cum ſe inſinuant primum, tegunt, 176. impugnatuſ hac eorum protervia, 168.

Periſmo egregium huius Iſuitica protervia 170.

de Regimine Societatis Iſuitica epistoſa, 133. &c.

Regula Societatis Iſuitica, 22. de interiori homine, 24. de paupertate, ibidem. Caſtitate, ibidem. Obſcientia, ibidem. 25. Communes, 267. de ſervandis erga domesticos, ib. erga extraneos. ibid. Conſultorum Iſuiticarum, 36. Provincialis, 30. de admittendis & dimittendis, 31. 32. de ſtudijs 32. de promovendis ad gradus & ordines, ibidem ad Profeſſos & Scholares, ibidem 34. de rebus Collegiorum & domorum, 34. de iis, qui bonu ſui ſe nondum abdicarunt, ibidem. de ratione invadendi proximos, 36. de Aſſiſionibus & mutationibus à Collegiũ, 36. de viſitatione, 37. Modeſtia Iſuitica, 58. Reſtoris, de iũ, qua in eo in Collegij adminiſtratione requiruntur, 45. 46. de iũ, qua in adminiſtratione ipſum adjuvant, 46. de cura in ſpiritu, ibidem. de literarum ſtudijs, 48. de ordine domeſtico, ibidem de pertinentibus ad res temporales, ibidem de auxilio animarum, communiſione cum externis, gratitudine erga fundatores & benefactores. 49. de admiſſendis, diverſentibus, foris mittendis, 49. Admonitum Iſuitici, 62. Examinatoriũ, 51. Magiſtri Novitiarum, ibidem. Miſtri Iſuitici, 61. Peregrinorum 60. Sacerdotum, 71. 72. Praefelli rerum ſpiritualium, 66. Praefelli Eccleſia ibidem 69. Sacerdotum, 71. 72. Conſignatorum, 72. 73. cum cenſura, 74. Procuratoris Generalis, 124. Procuratoris Domus Profeſſa, 77. Procuratoris Collegij & domus probationis, 78. Praefelli lectionum ad menſam, 80. Praefelli ſanitati ibidem Praefelli Bibliotheca, ibidem. Subminiſtri, 81. Aduerſarij, ibidem Inſirmarij, 83. 1a.

uitorũ, ibidem. Caſtodij viſitum 85. Emptoriũ, ibidem. Diſpenſatoriũ, 85. Praefelli Reſtoris, ibidem. Coqui, 86. Excitatoriũ, ibid. Cubicula noſtra viſitanti, ibid.

Regula Iſuitica non ſunt evulganda & qua evulgantũ pana 92. ab ipſis tamen evulgantur, ibidem quales ſint, ibidem errorum pleniffima à Pariamento Parienſi indicuntur 160. à Iſuitis Evangelio præferuntur, 119.

Regularum Iſuiticarum examen, 111. 112.

contra Regularum Iſuiticarum peccata, peccat mortaliter, 119.

Religionis libertatis & paciſ hoſtes inſuſcipiunt Iſuita, 240. 307.

Religionis Romana tolerantiã in Anglia quantum malorum cauſa 266.

Reſidentia Iſuitarum quot, 238.

Rhetorica Iſuitarum, 187.

Ribadeneira Iſuita 113. 124. eius mendacium de Beza, 93. eius excuſatio calva, quod Iſuita dignitates Eccleſiaſt. capient, 125.

Richardus Walford Iſuita. veneno inſtruit Edwardum Squirreum, ad Anglia Regiũ necandũ, 147. 148. 264.

Richeamus Iſuita quomodo ſtatum Democraticum appetit, 390.

Riga in Livonia turba à Iſuita excitata, 324.

Robertus Bruſſon Scotus à Parienſi in Scotiam miſſus, 290. non vult eſſe miſter cadu Cancellarij Scotici, ib. à Iſuita accuſatur capitur, ib.

Robert. Caſeibey conſpirat contra Anglia Reginam, 264. contra Iacobum item Regem, 269. author primarij conſtratiſis pulveraria, ib.

Robertus Parſonius Iſuita in Angliã venit, 226. quomodo ſe ibi inſinuat, & max. miſtrus, ib.

Rochus Blondus Parienſis primus Ligilla, 245.

Rodolphus Batorius cenſura de Apologia Iſuitica contra Parliamenti in Caſtellum & Iſuitas ſententiam, 255.

Roma Iſuitarum Generalis ſemper reſidet, 93. quod Collegia Iſuita habeant, 141. Collegium Germanicum quũ magnificum, 330. quot alantur in eo, & quem in ſinem ib.

Sacerdotes Iſuitici depaſantur à Generali, 72. Conſeſſiones, dum concio vel lectio habetur, audire non debent, ibidem. Penitentium aſpectum vitare debent, ibidem. breviter expedit conſuentes crebris ibidem. Vide in Regulis Sacerdotum.

Sacerdotum Anglicanorum litera Romam miſa, à Iſuitis intercepta, 287. Iſuiticorum officium, 110.

Sacerdotes Anglicanos ſchiſmaticos pronunciant Iſuita, 288.

Sacerdotes ex Anglia proſcribuntur, 279.

Salmaſſorſis Iſuita Neapolitani de Ignatio indicium 1.

Scarga Iſuita cum Rege Polonia expoſtulat, 312.

Scholasticus Iſuiticus poteſt à Societate amandari & ſecularis perierit, docet, 406. quandũ Scholasticum, proſiteri ſepatrem non audeſt ibid.

Scholasticarum Iſuiticarum officium, 111.

Scotia Regina, 325. Regi auxilia offertur & pecunia contra Reginam Angliã, 290. eidem Infanta Hiſpanica in matrimonium offertur, & qua conditiõne, 290. ab

290. ab eis non acceptatur, ibidem.
 in Scetia Iesuitarum molimina, 290.
 inter Scorum & Hispanum fudum impediens Iesuita, 285.
 scribere frequenter debent Iesuita. 62. 339. quid & quomodo scribere debeant, ibid.
 scriptio Iesuitica qualis & quodam censeatur. 314.
 Sebastianus Lusitania Rex dolose à Iesuitis funesto implicatus bella, à Mauri occiditur, 2. 4. 150.
 secularia tractare Iesuitis per Regulas non licet, 31.
 sedani Iesuita nidum frustra quarunt, 199.
 sedecim viri Liga, cur sic dicti, 2. 45. eorum nemina, ibi.
 seminaria Anglicana qua & qualia olim, 288 qualia nunc sub Iesuitis, ibid.
 Senatus Romanus lapidari evertit, 341.
 Servi Iesuitici spirituales, & eorum munus III.
 Servi Iesuitici Temporales qui, III. cur sic dicti, ibidem.
 eorum officium, ibidem. emissi ad natum Kellernum facere coguntur, ibidem.
 Sibyllina arcana apud Ethnicos non effutiebantur. 92.
 Sigillum Iesuiticum quis penes se habeat, 62.
 Sigismundus Bathori Transylvaniam Ducem interitus causa fuisse Iesuita, 332.
 Sigismundus Poloniae modernus Rex qualis natus, 199.
 à Iesuitis ut corruptus, ib.
 Simon Rodericus à primis Ignatii sociis, 5. in Lusitaniam mittitur, 142. Apostoli Indicum designatus ab Ignatio Loyola retinetur. 284.
 Sixtus P. Pap. landat Henr. III. parricidium. 149.
 in Scetiam Episcopum mittit, & cur. 290.
 Societas Iesu indies in pelus ruit 403. non amplius prima est, sed ab ea multum defecit ib. eius finis & vivendi ratio, secundum Regulas 22. Coadiutoribus se non obligat 403.
 à Societate Ebraistica excentes sine venia & contra Superiorum voluntatem, quomodo excipiantur 107.
 Societas san. Maria à Iesuitis Aquigrani erecta 340.
 Socij Iesuitici in omnibus Collegiis quot 338.
 Sorbona damnas conciones Iesuiticas de Canonizatione Ignatii II. abrogat Ignatii sedulitatis Iesuitarum nomen 13. 144. damnas doctrinam de parricidio Regum. 360.
 Sorbona decretum contra Iesuitas 85. 86. annihilatur ab Inquisitione Hispanica 143.
 contra Sorbonam edunt Iesuita Apologiam 152.
 Sorbonianum collegium hodie Iesuitis faves, & quomodo lucrasillum 143. 164.
 Stephanus Bator. Polonia Rex pacem cum Moscovitice Duce pangit Iesuitarum opera 328. Iesuitas amplectitur, & cur 226. 311. Iesui instrumentum 328.
 Stephanus Hoya Iesuita approbat parricidiale Marianae librum 159.
 Stephanus Pasquierius pro Academia Parisiensis contra Iesuitas 147. 148.
 Stephanus Pasquierius Transylvania Princeps Iesuitis resistit 332. veneno ne. cur. ib.
 Stipendiaria ades III.
 Studia Iesuitarum abscondita 208. 343. &c.
 Stylus Iesuitarum 339.
 in Styria, Carinthia, &c. persecutio à Iesuitis excitata

332. 333. 335.
 Suetonij Iesuita liber contra Angl. errores comburitur à Parlamento Parisiensis 363. &c.
 Subdites statueret de Principe, an sit Tyrannus, eum deponere, in eo casu interimere, &c. docent Efavita 352.
 Suecia amissa 304.
 Superiorum Iesuitarum tyrannus 367. in eorum facta & iussa inquirere nefas 400.
 Supplicatio pro Iesuitarum Reformatione Theophilij Eugenij ad Papam Imperatorem, Regem, 403. & 415.
 & pro eadem, Caspari Heyvedo Iesuita ad Generalem 426. est frustranea ib.
 Sunkardus de Helsenstein, comes, Iesuitarum in Bavaria fautor 226.
 Symbola addita imaginibus Ignatii primorum sociorum 5.

Templarij quomodo olim accepti 342.
 Tempus Iesuitarum ut instruitur armis 16. ab eorum discipulis cremantur 299.
 Temperandum, seu tempori indulgendum an Pentsificij hodie sit, &c. diversa Pentsificiorum doctrina 352.
 Theophilij Eugen. Supplicatio pro Iesuitis reformandis, 402. querela de tyrannica Generalis, Rectorum, Provincialium potestate, 414. 415. &c.
 Thoma Peltani Augustani Iesuita consilium sanguinolentum, 2.
 Thomas Mercurius Parrium parricidam confirmat. 262.
 Thomas Winter conspirationis Anglicanae contra Reginam socius 264. in Hispaniam mittitur, & à quibus ibi spe plenus in Angliam redit 265.
 Thoravia in Borussia templum parochiale Iesuita occupant, collegium constituere incipiunt 303. cedere ab ordinibus coguntur ibid.
 Thuanus historicus de Iesuitarum in Anglia turbis 264. eius de eorum parricidiis Elegia 362. &c. eius testimonium de Iesuitarum doctrina sanguinolenta 353. de causa laniena Parisiensis 392.
 Tiberius in sinere Germanici non apparet, & cur 262.
 Toletanus Cardinalis superbe Niteron. Duci respondet 150. quando Cardinalis factus 125. docet mendaciorum. 170. 334.
 Transylvania gubernatur aliquando Carigini Iesuita vendicatus 137.
 in Transylvaniam Iesuita veniunt 226.
 in Transylvania Iesuitarum turba 331. 332. ex ea profcribuntur 331.
 Tarselinus Iesuita 19.
 Tarcis deterioris habentur Evangelici à mansuetis Iesuitis 348.
 Typographus frenum iniiciendum, Peleni cuiusdam censuram 321.
 Tyrannis an tollat inra politica 366. Iesuitarum in eos, qui ab eorum societate deficiunt 400.
 Tyrannus secundum Iesuitas quis 308. 359. & quarto libro passim, secundum Sorbonam quis 359.

Valefia status liber, democraticus 227. cetera qualis ibid.

in Paleſtia miſſiſſe conantur Jeſuita, ſed haſtenuſ fru-
ſtra, & cauſa: ut 226. 227. 228 eorum conatus ſe-
leſti & viciſſim 319.
Varatet Gymnaſiariba Jeſuiticis Barreriam ad parri-
cidium in, uauis 169.
Venetiſci quàm boni Jeſuita, 343.
Veneti Jeſuitarum artes & dolos teſtamentarios frenant
292 306. à Papa ea de re compellantur ib. in re cedere
nolunt ib. excommunicantur ib. Excommunicatio-
nem nullam decernunt ibid. decreto huic ſubſcribunt
omnes Clerici, excepti Jeſuitis Capuzini, &c. 294.
proſcribunt Jeſuitas, ib. à Jeſuitis haeretici vocantur
& cur. 311.
Venetorum conſonantia cum Papa 292. &c. prudētia 242.
inter Venetas & Pontificem pax ſalta & qualis 295.
deque ea ſcriptum Jeſuitarum ib.
Venetiarum Dux ſuperius intra quot annos & cur, non
confeſſus 242.
Venetiū predicare caperunt Jeſuita 112. qua turba à Je-
ſuitis excutata 292. 293. &c.
Verallius Archiepiſcopus Roſnan. Ignatiana cauſa ſauet,
112.
Veſtitus Jeſuitarum 20. 21. ſape permutatur ab iis, &
quem in ſinem 343.
Viceprovincialem quū & quando Jeſuitū crees 31.
Vienna Auſtriacorum obtinent Jeſuita Collegium 226.
Viſna in Liſthuania à Jeſuitis turbata 325.
Viſio fabuloſa Ignatii 13. nomen dedit Societati ib.
Viſitatio Jeſuitarum 37. ſi ſingulū annu & quomodo
ib. à Provinciali fieri debet ib. qua in ea interrogen-
tur ib. de omnibus 38. de ſchoſticiſ ib. de Nouitiū
ib. de infirmis. Confeſſariū peccatis &c. 37.
Vita Jeſuitarum quantum ab Apoſtolorum vita di-
ſtet 19.

Vivonani Mar. hio Piſani Legatus Gall. Pelvai Car-
dinali literar. interceptis 352.
Votum continentia quā vērē proficiantur Jeſuita 117.
Votum paupertatū quā vērē proficiantur Jeſuita 111.
perpetua obedientia Jeſuitici ordinis ſcriptum ib. de eo
Ignat. Epistol. 88. 89. citum exumen 115. 116.
Votum Profeſſionis quid 96. Probatur à Paulo 113. Pon-
tifici ib. qui ad votum admittantur, & quid admiſ-
ſionem antecedit ibid.
Votum Jeſuitarum quartum 118. 119. eo Jeſuita ſe pe-
ccatariſter mancipant 118. hoc à reliquis Clericis diſ-
ſerunt ib. eius ſarcula ib.
Votum tritum Profeſſores qua formula obligentur 96.
Vrbani 11. Papa decretum 358.
Vrſula Dorothea Principi Wirtembergici continen-
350.
Vuarſovia in Polonia Comitia Jeſuitarum cauſa haben-
tur 303.
Vuatelini ſacerdos Anglican. Regina Anglia eadem con-
ſentire non vult. 263.
Vuatſonius ſacerdos Angliæ Jacobo Britannia Magna
Regi eadem machinatur 268.
Vuilhelmus Auſtriacus Princeps à quo interfeſtus, & cu-
ius inſiſſit 335.
in Vuilhelmum Zimmernannum Theologum deſanctum
Pontificiorum crudelitatis 333.
Vuilham aduerſus Angliæ Reginam conſpirat 264.

Xaverius. Vide Franciſcus Xaverius,

Yorke quidam ad Eliſabetha Regina eadem accin-
gitur 264.

FINIS.

DE ORI-

DE ORIGINE ET PROGRESSU
 IESUITARVM
 ORDINIS
 LIBER PRIMVS.
 CAPVT PRIMVM.

*Ignatius
 Loiola
 miles
 Anthon
 Iesuisti-
 ca Societas
 natura
 sua tra-
 culan-
 tes.*

IRCA annos re-
 parate saloris hu-
 manæ M, D, XL
 IGNATIVS
 LOIOLA Can-
 taber, Societatis
 Iesu fratibus iui-
 tium dedit. Fuit
 is tam truculen-

tâ animi ferocitate præditus, ut, cum ex
 ophebus egressus esset, quemvis obviam si-
 bi vel leves ob causas resistentem percu-
 teret & ferro transverberaret: nec veritus
 fuit dicere, *se manu suâ dextrâ*, quâ
 gladium vibrabat, aëremque percutiebat,
*vel in vitâ Dei hostes suos omnes prostratu-
 rum.* Bobadilla, unus ex decem Loiolæ
 Socijs & Iesuitarum Patribus, ingenuè fa-
 teretur, eum fuisse hominem militia castrisque
 assuetum.

Hanc feritatem, immanitatem & in-
 solentiam Iesuista factus aded non depo-
 suit, ut Hostizus, Hasenmullero refe-
 rente, Romæ in domo Iesuitarum pro-
 fecta Assitens, testatus sit, eum nonnul-
 los Societatis suæ fratres flagellorum ictibus
 ita confecisse, ut præmaturâ mortē interie-
 rint. Similiter Salmanassar Neapolita-
 nus Iesuista confiteretur, *Loiolam naturâ fe-
 rocem fuisse, durum ac truculentum.* Riba-
 doneira etiam in vita Ignatii scribit, in le-
 nibus erratis gravia interdum exempla eum

statuisse, quod ab æqualitate & ratione con-
 sentanea alienum prorsus est.

Et qualis per universam vitam fuerit,
 propria ipsius conscientia ei dicavit,
 dum sub finem vitæ, Ribadoneirâ teste,
 seipsum detestabilem dixerit, & professus
 fuerit, se indignum qui honestè sepeli-
 retur.

Hæc ejus immanis, bellicosa & trucul-
 lenta natura in omnes ejus discipulos &
 Sectatores derivata est, ut qui nihil aliud
 quàm eadem, sanguinem & interitum
 piorum & orthodoxorum omnium, quin
 etiam Regum ac Principum Papisteco-
 rum, spirant, sicut in sequentibus indi-
 cabitur, hoc autem loco pauca saltem
 exempla referam. Iacobus Crusius, no-
 viriorum Landspetgensium Iesuitarum
 Rector, Miles, dicebat, esse debuit no-
 stra Societatis Pater: quia, ut militis est
 totû viribus in hostem irrere, nec desistere, do-
 nec victor evadat: ita nostrum est in omnes ir-
 ruere, qui Pontifici Romano resistunt, illosque
 consiliis, dictis & scriptis, invocato etiam seculari
 brachio, hoc est, igne & ferro, tollere
 & abolere: sicut Pontifex, & nostra vota con-
 tra Lutheranos suscepta, volunt & mandant.
 Gregorius Baderus in Bavaria Iesuitarum
 Provincialis Landspetgæ Hasenmüllero
 dixit: In urbe Augusta nostri pacem non
 sunt habituri, nisi curaverimus Evangelicos
 cautionatores ejus ac tolli. Item, No-

*Ignatius
 ferax
 natura
 in sua
 omni
 bellicosa
 derivata
 est.*

strorum

florum consilij Evangelici concionatores Vienne expulsi sunt, ideo etiam nostra semibi in pace docent, & rebus pra animi votu potius. Iesuitae Colonienfes in Censura sua inquirunt: Nisi Lutherana Religio ferro & igne tollatur, Ecclesia Romana pacem & tranquillitatem habere non potest. Rursus Crotius per conelone alioquies dixit: Non potissimum ob hanc finem in Germaniam missi sumus, ut Doctores: Concionatores & Praeceptores in scholis & templis agamus, sed ut operam demus, ne Lutherani & Evangelici Protestantes maiora incrementa sumant, sed excendantur. Si id nosstrates ab ortu Lutheri fecissent, iam Ecclesia Romana in pace viveret. Verum causâ hanc cecidimus: conjugamus mutuas operas, vires & arma, tunc facile poterimus illos exstirpare. Ad hunc finem nisi omnia nostra consilia & actiones direxerimus, periculum est ne nobis idem quod incendimus faciant, & in sortem, quam paramus haereticis, ipsi nostra negligentia incidamus. Ad eundem modum magnus ille Iesuitarum fautor Andreas Fabrieus Cæsarem hortatur, ut semper suum gladio accingat, neque patitur haereticos vivere. Quid enim, inquit, faciat virum in vinea, lupum in ovili? Pater Th. Peltanus Augusti inter suos familiares dixisse fertur: Nos tot tantaque patimur à civibus Augustanis: Si jam nobis Catholicis, quorum in urbe major numerus est quam haereticorum, obedirent, suadere, ut omnes occiderent: Sic enim pacem habitaris effemus, & Papa in novo Calendario propagando satisfacere possemus: quod nunquam fiet quamdiu in medio nostri protestantes vivere passimur. Antonius Possivinus Iesuitarum per Germaniam Inquisitor in libellum, quem inscripsit, *Il Soldato Cristiano, Miles Christianus*, edito eum Pius V. exercitum in Galliam mitteret auxilio suis, ut adversarios Pontificis sedis de medio tollerent, scribit: Omnes Christianos iure obligatos, ut Romanam Religionem contra Evangelicorum doctrinam totis viribus & propriis sanguinis effusione tueantur: Pacem & publicum bonum in Ecclesia Romana conservari non posse affirmans, nisi hostes ejus exterminentur. Quibus addit: Nisi expuleritis eos, patriam, uxores, liberos, parentes, amicos & opes in tuto possidere non poteritis. Tandem hortatur Duces exercitus istius, ut nihil omnino haereticis permittant, nec fidem datam servent: Inquisitores clandestinos in eos subornent, domestica & intestina bella inter illos excitari curent: Proditores ac scissarios omnibus locis contra illos instituant: Duces aliter facientes, in Ecclesiam Romanam peccare, inexcusabiles reddi & damna-

ri obferens. In his paucis vides Lninæ naturam immanem & sanguinolentam in sectatoribus suis.

Contulit autem sese Ignatius cum alijs multis sui similibus truculentis, & sanguinem humanum sumentibus Hispanis, in arcem Pompeiopolitanae munitissimam, eo tempore, quo eam Galli obsederant, vehementissimeque oppugnabant. Cum autem nimis ferociret in obsidione illâ, divinâ vindictâ in ipsam exardescens, factum est, ut æneæ hombardz pilâ à Gallis immisâ, crus ejus dextram frangeretur: sinistram quoque lapide de muro excusso graviter circa inguina vulneraretur, & à Gallis esperetur. Noluit tamen divina iustitia mundo irata pestilentissimum hominem tunc temporis à medio tollere, sed quotundam elementarum curatus est, ita tamen, ut in utrumque latus claudicaret, domumque rediret.

Hoc modo iusto Dei iudicio punitus, militiam deseruit, & lectioni profanorum librorum, temporis fallendi causâ, totum se tradidit. Cum verò ob claudicationem deformem ab omnibus rideretur, ipsèque ad res politicas tractandas ineptum intelligeret, militaris & politicæ vitæ, cui hucusque plus satis additus fuerat, perterritus, vitæ pristinae genus mutare & aliud instituere proposuit. Contigit autem ut in manus ejus venirent *Legenda*, mendaciorum plenissima, quas *Vitæ* seu *flores Sanctorum* vulgò nominant: tam enim obtrusi ingenij erat, ut altiora nec intelligere nec percipere posset. Has tamen, pro more superstitiosorum hominum, avidissime legit, & legentem tanta incessit Religio, ut de novo Ordine instituendo cogitare inciperet: Ut rectissime dixerit ille, *Desperatio facit Monachum*.

Ut autem persuaderent Iesuitæ hominibus, non casu aut fortuito cogitationes has in animo Loinæ de novo instituendo Ordine ortas fuisse, fingunt, ut res in maiore admiratione & auctoritate esset, B. Mariam Deiparam, portantem in ulnis puerulum Iesum, apparuisse Ignatio, eumque ut in Filij Iesu honorem, Societatem seu Ordinem institueret, hortatam esse, simulque promississe, se illi & Socijs indulgentissimam Matrem, adjutricem & promotricem futuram.

Anno igitur ætatis suæ 26. domum patris ac proprijs laribus relictis, ita se comparat Ignatius, tanquam ad Duem Nagera seu Najar profecturus esset, re autem verâ ad Templum Deiparæ virginis dedica-

Loina se cum alijs Hispanis in arcem Pompeiopolitanae obsederant.

Ignatius vitæ profanas prius amittit.

Ignatius cogitat de novo Ordine instituendo.

Loina pariter lazarum linguarum Ignatius regnum videri cupit.

dedicatum, quod *Montem ferratum* vocant, concessit, ibique uestibus preciosis exutus, laceras ac viles induit, in quibus rigidissimam aliquādiu vitam egit. Deliruit etiam per tempus aliquod solitarius in specu quodam ad litus fluvij per campum Maurelanum decurrentis: ibique de aspernate vita inenuda, & de peregrinatione Hierosolymitana secum ipse deliberans, viariorum & pauperis peregrini habitum tandem coëmit, sparteos nimirum calceos, salarem è sacco tunicam, funemque pro baliheo, tornatilem baculum, & in usum aquæ cucurbitam. Veigitur Minorem accessit, Oppidumque hoc amictu ingressus est, ad publicum infimæ plebis hospitium precariò se contulit, ibique paupertatis & penitentis studio inerat egentes ac sordidos vitam exortus est. Ita quidem Mazzius & Ribadeneyra; quorum tamen hic alibi de eodem scribit, eum *delectatum fuisse cultu corporis mundo, & alienam fuisse à sordibus*. Hanc autem contradictionem Ignatius tollere conatur distinguendo tempora: quo tamen ipsi picele arguunt hypocrisin Ignatii. Vir bonus sepe sui similis est & esse debet, tum in alijs, tum in victu & cultu corporis. Ignatius igitur ut homines in suam namq. pelliceret, primum usus est vestitu sordido, post nactus id quod volebat, abiecit laceram penulam, ut Monachus ille rete, quo se aliquandiu tlexerat, Pontificatum adeptus, quòd diceret, *rapum à se piscem, tui diu insidiatus esset*.

Victum quoque ostiarum emendicavit quotidie: totam hebdomadam, excepto die Dominico, jejunavit, in ipso cibatu simplici pane contentus: humo nuda cubavit, auctoque supplicio singulis diebus ter se flagellis quàm accerrimè cecidit: sacrificio quoque matutino, vespertinum item & Completorii officijs interfuit assidue. Vexatus autem diuturnè & periculosè egrotatione, demùm ita convaleuit, ut ex reliquis morbi dolore stomachi cruciaretur, ob eamque causam calceos induit, & panni crassioris tunicâ cinerea, & capitis tegumento contra hyemem sese munivit.

In hac palestra cum sese ad tempus exercuisset, inde in pauperis peregrini habitum. Hierosolymam proficisci constituit, Christi sepulchri adorandi & cætera loca visendi gratiâ. Hoc igitur mensis proposito sub initium anni 1523. Minorem professus Barcinonem; indeque Romam, ac tandem Venetias pervenit. Venetijs in Cyprum Insulam, ac deinde in Palestinam vestis, demùm Hierosolymam accessit,

& loca illa, quæ vocant sacra, invisit, iisque locis usque ad eò delectatus fuit, ut constitueret omnem ætatem suam reliquam illic consumere: quia verò multi eum ab hoc instituto dehortabantur; cum reliquis peregrinis naves ascendit, & in Hispaniam rediit.

Quia verò intelligebat ad eam vitam rationem; quam animo proposuerat, litterarum cognitionem, quam hæcenus nullam prorsus habuerat, imò ne scribere quidem nòrat, plurimum valere, animum ad eam rem appulit. Ut igitur Barcinonem reverit, anno Christi 1524. ætatis autem 33. repuerascere & elementarius fieri coepit. Tam autem obtusi & stupidi ingenij erat, ut rudimenta Grammaticæ, verborum item ac nominum inflexiones vix ediscere posset: ex quo fiebat, non solum ut nihil novi mandare memoris posset, sed etiam ut si quid antea impressum esset, id ipsum confectum deleteretur. Nihilominus tamen in Grammaticalibus præceptis addiscendis strenuè perrexit, & fructum modicam inde percepit, Complurumque ad graviora studia sese contulit. Ibi artium curriculum in se non admodum felici successu: nam præproperâ festinatione, sine omni iudicio & delectu, nullo servato vel ordine vel discrimine disciplinæ, multa & varia omni eodemque tempore adgressus est: in Logicis terminos, quos vocant, in Physicis Albertum, in Theologia Magistrum sententiarum, qui libri tum in Hispania prælegebantur, evoluit, & plures quotidie in Scholis audire coepit interpretes, quod tamen ei ad id, quod cupiebat assequi, maximo impedimento fuit: nam cum avidè se quereret omnia, nihil propemodum assequeretur: juxta etenim proverbium, *In omnibus aliquid, in toto nihil*.

Cum autem in vili suo habitu coopertus sacco, publicè homines ad penitentiam hortaretur, nullâ acceptâ ab Episcopis concionandi licentiâ, nec eruditione sufficiente præditus esset, bis in carcere comprehensus fuit, semel Compluri, deinde Salmanticæ, quò Compluro relicto concesserat, & ab Inquisitoribus, de doctrina & novo quodam vitæ genere suspectus, examinatus fuit.

Interrogationes autem Inquisitorum, Ignatio in carcere proposuere, hæc fuerint.

1. *Verum credas, sacram Scripturam esse doctrinam imperfectam, mutilam, mutilam, quæ non contineat omnia, ad salutem, fidem, mores pœ vivendi pernentia. Affirma-*

Ignatius
Sordidus
Litterarum
fuit
dedit.

Ignatius
in car-
cerem
comple-
tus.

Ignatius
in car-
cere
exa-
minatus.

Ignatius
Hieroso-
lymam
accessit.
fuit.

vit Ignatius. II. *Virum credat, defectum illum sciendum esse assumendo traditiones.* Affirmavit Ignatius. III. *Virum credat, sacram scripturam in illa qua continet & proponit, esse vitiatam nasum ceram, non prabentem certam aliquam & immutam sententiam, sed qua in quovis interpretationem statim possit.* Affirmavit Ignatius. IV. *Virum recte fiat, quod in universum Laici à lectione sacram literarum arcantur.* Affirmavit Ignatius. V. *Virum lectio S. Scriptura non tantum non sit utilis, sed malis modis perniciofa.* Affirmavit Ignatius. VI. *Virum credat, quod post susceptum Baptismum peccatum in renatis nullum remaneat, siue quod apertum sit, siue quod tegatur vel aperiat.* Affirmavit Ignatius. VII. *Virum credat, quod concupiscentia, qua reliqua est in renatis, etsi repugnet legi Dei, tamen non sit propria, verè, in se vel ex se, & suà naturâ, peccatum.* Affirmavit Iesuita. VIII. *Virum credat, falsum esse, quod peccatum sit, quicquid legi Dei repugnet.* Affirmavit Ignatius. IX. *Virum gravius peccent homines violantes Ecclesia præcepta quàm committentes ea, qua legi Dei repugnant.* Affirmavit Iesuita. X. *Virum renati in hac vita possint sui operibus legem perfectionem consequi.* Affirmavit Ignatius. XI. *Virum doctrina Evangelii propria sit, si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Affirmavit Ignatius. XII. *Virum in rebus ad salutem pertinentibus, liberum arbitrium tantum valeat, ut nihil homo agere possit quicquam ipsomet non annuens, & ad divina gratia susceptionem non parato & prompto.* Affirmavit Ignatius. XIII. *Virum fides sit firmissima assensio non tantum eorum, qua in scriptura patefacta sunt, verùm etiam illorum, qua sine scripto in manus tradita sunt.* Affirmavit Iesuita. XIV. *Virum credat, quod, iustus ex fide vivens non habeat illud in Christo, sed ex operationibus suis.* Affirmavit Ignatius. XV. *Virum credat, quod fides iustificans illam formam seu vim non habeat ex Christo, quem apprehendit & possidet, sed ex charitate.* Affirmavit Ignatius. XVI. *Virum credat, justificationem nihil aliud esse quàm iustitia acquisitionem, vel, si philosophice loquendum sit, motum ad iustitiam.* Affirmavit Ignatius. XVII. *Virum credat, quod misericordia Dei in Christo, in quà nostra salus consistit, hoc sit, quod Deus rectè operantibus, hoc est, legem implentibus vitam æternam promiserit.* Affirmavit Ignatius. XVIII. *Virum homo possit satisfacere pro peccatis Deo, secundum mensuram proportionis, etiam si assensio sit infinita & satisfactio nostra finita.*

Affirmavit Iesuita. XIX. *Virum Sancti invocandi sint, ut pro nobis apud Deum intercedant.* Affirmavit Ignatius. XX. *Virum invocatio Sanctorum recipienda & concedenda, etiam si nusquam de eâ scriptura docet.* Affirmavit. XXI. *Virum traditiones Ecclesiæ, etsi ex scripturâ probari non possunt, parum tamen auctoritatem habent, & eadem fide sint credenda, sicut illa, qua manifesta habent in scripturâ, testimoniis.* Affirmavit Ignatius. XXII. *Virum rectè adoretur imaginem.* Affirmavit Iesuita. XXIII. *Virum matrimonii doctrina impudicitia januam aperiat, ac animis libidinis facies subministrat.* Affirmavit Ignatius. XXIV. *Virum eorum qui convertuntur calibatum, & se continere non possint, legitima nuptia appellanda sint, contra fornicatio, incestus, summum nefas ac adulterium?* Affirmavit Ignatius. XXV. *Virum credat purgatorium?* Affirmavit Iesuita. XXVI. *Virum credat, Pontificum Romanorum perpetuam successionem apertum indicium esse Catholica Ecclesiæ, & fidei Apostolica.* Affirmavit Ignatius. XXVII. *Virum credat, penes Ecclesiam esse quædam etiam in factis literis expressa communis auctoritatem, nonnulla insinuatam parum facultatem, idcirco non minorem illi quàm expresso Dei verbo vindicandam esse auctoritatem.* Affirmavit Iesuita. XXVIII. *Virum credat, panem Cene in verum Christi corpus transsubstantiari vi consecrationis.* Affirmavit. XXIX. *Virum tota quantitas dimensiva corporis Christi sit in sacramento.* Affirmavit Ignatius.

Utrobique igitur, tam Compluti, quàm Salmanticæ, Pontificiæ doctrinæ addictus iuventus, extra omnem noxam è studiis dimissus fuit.

Salmanticæ relicta Lutetiam Parisiorum se contulit sub initium anni 1528. ibi sese totum literis dedit, ac tandem Magister artium creatus est.

Quia verò illic loci paupertatem sectabatur, stipem ostiatim colligebat, pueris gratis erudiebat, omnibus ultrò, nullâ petita mercede, sua obsequia, labores & studia offerebat, sicque aliquam apud populum tudem existimationem sibi comparabat: factum est, ut nonnulli studiosi, amore ejus incensi, illi se socios & imitatores adjunxerint. Primus fuit Petrus Faber Allobrox, pago Villareto Gebennensis diocesis humili loco natus, qui jam antea sese in solitudines abdero, ibique radicibus herbarum victitare dearebat. Secundus fuit Franciscus Xaverius nobilis Cantaber, qui jam antea Ignatii hypocrisis vitam vehementer terribat.

Hos

Ignatius
Parisiam
Magi-
strum
artium
creatus,
Iesuita
Socius
Iugos-
tano

Hos deinde imitati sunt *Iacobus Labres* Seguntinus, *Alfonfus Salmeron* Toletanus, Græcis & Latinis literis mediooritet eruditus. *Nicolaus Bobadilla* Placentinus, *Simon Rotorigius* Lusitanus, & post aliquanto *Glaudius Iatus* Gebennensis, & *Ioannes Cacerias* Ebredunensis, *Pascualis* que *Broetius* Ambianensis, Fabri præcipue monitis permoti.

Progressu temporis Imagines aliquot horum Patrum senè ære expressæ, & ad imitationem Symboli Apostolorum, unicuique symbolum additum est. Ex his picturis prima plena impietatis est, in qua visuntur nescio qui Principes vel Reges à sinistra parte, unà eum Pontifice Romano à dextra & Cardinalibus, ac univesto clero quibus flexis & manibus soblatis nescio quid adorare. Neque enim pato preces fundi ad literas in ince corosæ eum erueis imagineula efficit. Esti autem infra scriptum est, *In nomine Iesu omne genua flectatur celestium, terrestrium & infernorum* : Mysterium tamen huius dicti non omnibus notum est. Hoc enim volunt dicere, Quod Papa maior sit omni aliâ creaturâ, ac illius potestas se extendat ad ecclesiâ, terrestria ac infernalîa, ut apud Antonium Florentinum in Summa ejus video est. Vnde etiam prope Papam ignis purgatorius conspicitur, in quo excoquantur nescio qui miseri homines. Nam animas quis esse poter, cùm faciem, barba & ora intruatur? Ignatii symbolum est *Ad maiorem Dei gloriam* : quo ipso indicatur, ab hoc milite Ordinem institutum & Introductum, qui gloriam Dei antè à Lutheranis obseuratam illustret. Deum autem intellige non illum, quem adorant omnes fideles, sed Felini Deum, id est, Papam, qui possit secundùm Declum & Gomeum facere omnia, quæ Deus facit. Symbolum Iacobi Laynesii est, *Apprehendite disciplinam*, à Iesuistis scilicet præscriptam. Franciscus Borgia usurpavit, *A te quid volui super terram*: nihil videlicet aliud voluit quàm superstitionum multarum confirmationem & idololatriz horrendæ propagationem. Quartus Pater Everhardus Mercurianus hoc sibi adscribi voluit, *In nomine tuo saluam me fac*. Si de Iesu solo loquitur, foetis suis hæreticus est: si Mariam intelligit, Calvinianis idololatra est. Francisci Xaverii symbolum mitificum est, *Satis est, Domine, satis est*, deceptionem scilicet & hypocriteor, vel lincis ulcerum. Alfonso Salmeronis est, *Quam dulcis sancibus meis*

eloquia tua. Fortasse Pontificem Romanum compellat: nam eloquia Dei fortes sunt Iesuistis, eloquia aurem Paparum non tantùm faucibus, sed etiam stomachis melle dulciora sunt. Nicolaus Bobadillæ symbolum est, *Non confundar in aeternum*. Sed confunduntur magis magisque ob suâ terrea facinora, dolos, fraudes & mendacia, &c.

Hos socios nactus Loyola, quod jam diu mollebat & agitabat animo, restis aggredi primo quoque tempore statuit: videlicet, ut Hierosolymam, cum Papa venia, repeteret, gentisque Turcicas ad Pontificis errores converteret etiam eum mortis periculo, & in eandem sententiam socios suos, supersticiosos homines, facile adduxit. Cùm igitur singuli peccata sua confessi essent & Eucharistiam sumpsisent, in æde suburbanâ, quæ *Mons martyrum* dicitur, voto sese obstrinxerunt, emensis Theologiz spaciis, Mundo renunciare, & in paupertate perpetua vivere: ac nominatim ad constitutam diem, Hierosolymam propter Infidelium conversionem navigare: hoc verò propositum si non succederet, Romam redirent, suamque operam Papæ in convertendis hæreticis offerrent. Votum hoc ediderunt in dicto templo Anno 1534. 18. Calend. Septemb.

Sob finem anni 1536. itinere sese accingunt, & Venetias proficisci statuerunt. Viam igitur capessunt suo quisque bagulo innixi pedites. Vestitus erat omnium ut peregrinorum & pauperum: pendebar à scapulis mantica ex corio, in qua Biblia & Breviarium aservabantur. Rosariâ palam gestabant à collo suspensa. Hoc habitu ad tertium Idus Ianuariæ anni 1537. Venetias pervenerunt: ibi vâlerudinaris seu nosodochiis inter se distributis, ægrotos & pauperes eutarunt. Confessiones audiverunt, Eucharistiam ministrarunt, quibus id per Sacerdotiur licebat. Imò ne vilissima quidem & servilia corporibus pauperum merandis defugerunt ministeria: straverunt lectulos, everterunt sordes, purgarunt scaphia, cadavera mortuorum sepelierunt, interdum noctuque omnibus præstid erant, & his officiis mirificè apud quoscumque Venetis sese insinuarunt.

Inter ea etiam de professione Hierosolymitana deliberantes, primò omnium Romanæ ire constituent, & à Papa jus tum ad sacros, quos vocant, Ordines, titulo voluntariæ paupertatis, tum ad mansionem Hierosolymitanam petere.

Mat.
falsi.
lib. 2.
c. 1
Ignatii
câ scip
aliori
Hieros
solym
câ se
accingit

Ignatius
& Socij
in Pene
tis se
insinua
runt.

Ignatius
& Socij
Romanæ
profes
sionem.

Don
Pater
cimen-
dat Fi-
lio suo
Ignati
& Socii

Nugantur his Iesuitæ, Ignatio non procul ab urbe Templum ingresso, Deum Patrem illi sese ostendisse, & Iesu filio suo bajulanti erocem, & erudolissimis affecto supplicis, præsentem Ignatium sociosque ecommendasse: eumque ille, eos in fidem ac patrociniū receperisset, ad Ignatium dixisse: *Ego vobis Roma propitiū ero*: atque hoc ipsum vel inprimis fuisse causæ, ob quam Ignatius postea confirmatæ societati nomen Iesu indiderit: de quo paulò post plura.

Ignatius
& Socii
Roma
benignè
accipi-
unt

Urbem ingressi à Petro Ortizio Hispano Cæsaris Legato ad Paulum III. Papam introducuntur, ab eoque postpedum oscula, omnia quæ volebant de sacerdotio, deque Hierosolymitana Provincia à Papa impetrarunt: obsequia etiam, quæ Pontifici offerebant in Apostolicis functionibus, non aspernatus est, instructos insuper pecunià eos à se dimisit.

Ignatius
& Socii
de stabilienda
Societate delib-
erant.

Quia verò navigationis & peregrinationis Hierosolymitanæ consilia in irritum eccidissent, subinde autem aliqui ad Loyolæ institutum aggregarentur, aliquid etiam à Papa varias in urbes mitterentur, visum est eis, ut de stabilienda Societate primo quoque tempore inter se consulerent. In unum igitur congregati locum, quæsitum inter alia est, placeretne ad vota duo, paupertatis & castitatis, tertium quoque perpetuæ obedientiæ adungere, & à suo numero aliquem eligere, qui exteris ampla eum potestate præficeret: & omnes unanimiter censuerunt, deligendum nūm esse, cui omnes in tertis, tanquam Christo, parentent, ejus in verba jurarent, & ejus denique nūm ac voluntatem sibi instar divini oraculi ducerent: placuerunt hæc omnibus ac paulò post Ignatium elegerunt, eumque Generalem Præpositum appellarunt: Additum adhuc in eodem Conventu, ut Societatis canditati, eum aliis experimentis, tum verò præcipuè peregrinatione, & infirmis publici alleijus valerudinarii probarentur. In hoc quoque Conventu tribus communibus votis quartum quoque additum est, ut paulò infra indicabimur.

Ignatius
Genera-
lis So-
cietatis

Leges
pro Or-
dine Ie-
suitarum
condan-
tar.

Hæc & alia plura tum quidem ab eis decreta sunt, & Ignatio mandatum, ut ea in summam redacta, Papæ Apostolicæ auctoritate sancienda atque approbanda proponeret: deinde ut eadem ipse postea fusius explicaret ordinaretque, & quàm accommodatissimas ad Societatis vocationem & spiritum leges canonesque perscriberet.

Post decem annos, quibus Generala-

tum administravit Ignatius, sub specie & prætextu humilitatis & modestiæ ejusdam sese Generalatum suo omnino abdicato constituit. Sociis igitur Romam evocatis, eum in consilium convenissent, exposuit, se, qui vitia sua nōset, & initio invitum, atque ad eodē, Societatis gubernacula receperisset, petque Christi sanguinem petere atque obtestari sese, ut sine vilo sui respectu communis utilitati consulant, & quàm primùm sibi succedant virum & animo & corpore firmiorem: Et ut hoc liberè faciatis, inquit: Ego in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti depono Generalatum meum simpliciter & absolute, meque abdicō hoc munere privoque: & omnibus animæ mez viribus obsecro tum Professores, tum si quos Professi adhibite ad hanc deliberationem volent, ut huic meo tam justo desiderio faveant, piæque oblationem libenter admittant. Cum autem quisque metueter, ne fortè alius sibi præferretur, ut ventum est ad suffragia, omnium consensus in eo retinendo existit, qui olim in eligendo fuerat, modò publicam rem ordinaret, & leges Ordini vel Societati præscriberet. Ignatius, ne minùs dicto audiens videretur, precibus Societatis non invitatus cessit, & hoc onus in se recepit: & scripsit libellum *Exercitiorum spiritualium*, itemque librum decem in partes distributum, in quo leges dedit Societati, & formam gubernationis præscripsit.

Cum hæc scriberem, venit mihi in mentem Augusti Cæsaris factum, cui præsens fraus ac dolus Ignati Loyolæ non absimilis videretur, si parva magnis componere licet. Augustus enim bis tēve de reddenda Republica Senatui Romano cogitavit, ut hoc pacto invidiam & suspicionem Monarchiæ à se deellaret. Cumque in Senatu sententiam suam exposuisset, Ratiocinarium Imperii tanquam illud restitutus, Consulibus tradidit. Senatoribus autem sive per simulationem, sive metu, vel etiam ex composico, ut Ignatiani Socii, reclamantibus, variisque rationes, afferentibus, eum Reipublicæ Monarchia præstaret, in principatu perseveravit, Deos quoque, ut Ignatius, hominesque testatus, intra decennium se omnem administrationem deponiturum. Sed eum ea tempora elapsa essent, ut si eum ejurare velle Imperium simularet, Senatus alios decem annos, quibus in eodem Magistratu esset, decrevit: atque iterum alios decem annos, quibus mortuus est, prorogavit.

Sub

Papa
P. 112 a-
liquis &
Socij
fili mit-
tit.

Sub Idem tempus Papa Socios aliquot ab Ignatio postulavit quos hinc inde mitteret: Idque peregrinationis Apostolicæ fuit exordium: de quo, capite de propagatione Ordinis Iesuitici, infra plura dicentur.

Ignatius
fui in-
struam
formu-
lam ci-
cipit, &
ut à Pa-
pa ap-
probata-
retur
petit &
impetrat.

Interea cum Societas magis magisque crederetur, Ignatius, ut erat illi jam antea à Socijs injunctum, totius instituti formulam, latius postea explicandam, ad certa capita breviter redegit. Deinde nactus opportunitatem, quod Papa Tibur se receperat, eam formulam auctoritate Apostolica eidem Papæ obtulit per Contareum Cardinalem. Eam ubi perlegit Papa, non improbavit quidem: sed tamen ne minus inconsultè aliquid statuissè videretur, totum negotium tribus Cardinalibus delegavit. Hi erant approbationem dissuaderent Pontifici, & potius numerum Religionum minuendum, quàm augendum censerent, pervicerunt tamen Socij: nam Papa Societatem approbavit 5. Non. Octobr. anno 1540. hac tamen conditione, ut in universum non plures quàm sexaginta numerarentur Socij. Triennio tamen post liberum reliquit Pontifex Paulus III. Ignatio & successoribus, quotquot vellent in Societatem adsciscere.

Ignatius
Fami-
liam à
Societate
sua
deposuit.

Regimen quoque & curam foeminarum à Societate sua prorsus depulit Loiola. Cum enim Elisaberha Rosella Barcinonensis, quæ ejus prima literarum studia fovérat, sèssè Romam ex Hispania conlisset, ut eum alijs foeminis ad normam & præscriptum illius viveret, ille curam foeminarum suscipere sese posse negavit: Papam quoque adiit, ac petijt, ut non ab illis modò, sed ab omnibus in perpetuum foeminarum collegijs gubernandis immonem Societatem esse jubear. Annuit Papa, & Societari ab ejusmodi munere vacationem in perpetuum dedit, eaque postea trinis Bullis testata & confirmata est.

Ignatius
honori-
bus in
Societate
ad-
mitti
abstulit.
Ignatius
moritur.

Præterea Prælaturis & alijs honoribus Ecclesiasticis in Societatem suam Loiola prorsus omnem aditum obstruere conatus est, sed frustra, ut suo loco indicabitur.

Febri autem ardente correptus, ut intima urerentur ejus præcordia, obiit Ignatius Iesuitarum Patriarcha horà post Solis ortum primà, ferià sextà, prid. Calend. Augusti, anno post Christum natum 1556. anno ætatis 63, lux conversionis 35. confirmatæ verò Societatis 16. quo tempore iam tum ab ipso constitutæ numerabantur Provin-

ciz 12. & in ijs varia Ordinis domicilia fore centum.

Maffizius, qui Ignatij Lololæ vitam descripsit, libro secundo cap. 23. placidè ipsum defunctum refert. Ac Hasenmüllerus, qui aliquot annis & ipse Iesuita fuit, & in multis Iesuitarum Collegijs vixit, in fine Iesuiticæ sue historię sanè testatur, Turrianum Iesuitam sèpe dixisse sibi, Ignatium in cœna, prandio, Missa, in recreationibus etiam ita à dæmonibus exagitatum, ut magnà copiâ frigidissimum mortis sudorem fuderit. Bobadillam quoque Iesuitam sèpe fassum, Loiolam sapiens conquestum, se nunquam & nulli à Dæmonibus totum esse posse. Oavianum Iesuitam, Romæ Ministrum, seu Novitorum Oeconomum, dixisse sibi, Sanctus erat pater noster Ignatius: sed circa agonem mortis ira premebatur, quasi febri correptus esset, & suspirans dixit: *Multa bona contuli in Ecclesiam Romanam: multas nesciarum Provincias, Collegia multa, domus, residentes & opes Societatis nostræ vidi: sed hæc omnia me deserunt, & quæ me veram nescio.* Turrianum insuper dixisse, ipsius comitem assiduam usque ad Missæ aram fuisse Dæmonem: tandem verò eum tremore ipsum obijisse: mortuumque nigerrimo vultu conspectum fuisse, eundem affirmasse. Cum etiam, inquit Hasenmüllerus, corpus ipsius ad Templum, quod Cardinalis Farnesius extruxit, transferre vellet, restibus omnibus Iesuitarum proflis, cadaveris ejus ossa non sunt inventa, Iesuitis jam fingentibus, ea forsitan per Angelos translata esse.

Ut autem Ignatio suo, militi truculento & Ordinis Iesuiticæ Auctori, nec non doctrinæ, dolis, imposturis & nefarij facinoribus Iesuiticis majorem auctoritatem conciliaret, multa & quidem stupenda Miracula ex Ribadeneira & Maffæo recenseret Croferus in Responsione altera ad alteram Cl. V. Simonis Srenij Apologiam pro Scholijs suis ad Ignatij vitam, quæ ordine ex Stenio eum Norationibus ejus adscribere placuit.

1. *Graviter aegrotanti sanctus Petrus apparens sanitatem reddidit.* (Frontispicium sanè egregium, quippe idololatriæ, huic ordini pulchrè conveniens, quo nihil est pugnacius in idololatria asserenda & defendenda.

2. *Septem diebus in perpetua Ecclesiæ persistit. Sape interorandum à sensibus abstrahitur.* Cum autem sensus sint & interiores & exteriores, de utris loquatur Iesui-

De p-
nere
ignati.

Page 330

Mira-
cula qua
sancti
Ignati-
us cri-
buntur.
In Re-
sponso
ad alter-
am Ste-
ni ad-
versum
Iac.
Gronov.
Apolo-
giam
pag. 2.
p. 4.

ta, indicare debebat. Nam si exteriores intelligit, facilis & expedita de somno coniectura est: si utroque, miror unde habeant hoc Iesuitæ nisi fortè stupidis suis discipulis persuasit Ignatius, se in tertium cælum fuisse raptum.

3. *Maximarum rerum scientia memento penè temporis divinius infunditur.* Huius fidem derogat, exemplis Apostatarum adductis. Qui enim eum Lutherani essent, indulgentiarum nomen vix noverant, jam in sinum Romanæ Ecclesiæ recepi integra volumina de iisdem magno labore descripta ediderunt. Ad quod sanè argumentum necessitas credo eos impulit. Abnegatio enim veritatis copiosè veniā indiget. Ceterum olim Anabaptistis vitio verrebatur, quòd gloriarentur, copiam scientiæ sibi divinitus conferri universis. Alia ratio Iesuitarum modò est. Pontificis privilegio quidvis & fingere & dicere illis licet.

4. *Aliquoties à terra sublimis miro splendore radiat.*

Ergo Iesuitæ nobis fingunt nova miracula. Si enim Ignatius à terra miro splendore radiavit, sator pariter ex eum referri posset quis neget? Præsertim eum neque ex plantis neque ex stellis fixis fuerit. Superavit autem Ignatius ipsum Moysen, cuius eum faciem legimus radiasse & splenduisse, non tamen à terra sublimis. Et si Hieronymus venit cornutam fuisse Moysi faciem. Ac credo multò rectius facerent pictores, si Ignatii fronti cornua appingerent. quàm Moysi. Huius Miraculo adiungitur appendix. *Mitre cum puero IESU adventante castitatis dono ornatur.* O sanctum hominem Ignatium, ad quem castitatis dono ornandum non simplex Mariz descensus de ecclo requiritur, se etiam pueri IESU apparitio matrem comitantis. Germanic me miseret, quæ cogitur magnis sumptibus alere ejusmodi *θεωματοποιία*.

5. *Senator Venetus celestis jussu admonitus in publico cubantem (Ignatium) noctu canquirit, & in domum suam adducit.* Nomen Senatoris Veneti aveo scire, ut & modum ecclesiæ mandati.

6. *Quendam, qui se pra desperatione suspenderat, ad dolendam de peccatis suscitavit.* Ambigendè hæc dicitur. Possit enim aliquis suspicari, suscitatum fuisse ab Ignatio mortuum, de quo Lutherani & Calviniani valdè dubitant: aliud forsasse hoc cogitabile, ab Ignatio fuisse interpellatum conatum suspendij, quod si Iesuitis Miraculum est, scire velim, quo pacto ipsi desinant Miraculum.

7. *Mulierem arida à multis annis brachio ipsius abluentem pannos sanat, alia Damnum spectra fugat.* Quo in loco asseruntur panni illi Ignatiani, non facilè prodene Iesuitæ ante Patris sui *Sanctissimi*, hæc publicatà profertentur in mulierum salutem, & in Iesuitarum quæstum. De fugatis spectris res certa. Ex Ribadeneira enim pridem cognovimus, & ex sequentibus intelligimus, solitum fuisse Ignatium baculo abigere Dæmonem.

8. *Morbo caduco à multis annis laborantem suo contactu sanat.*

9. *Disturbum à femina tabeno precibus abigit.* Felicem Italiam hoc Medico, cujus contactus si tantum valuit, eum non ipsi elaudicationem ademit? idem dico de precibus.

10. *Moribundos à morte revocat.* Cautè, neque enim audebat ponere mortuos.

11. *Multos energumenos à Dæmonibus, agros ab incurabilibus morbis liberat.* De primo nullo litrem movemus, cogitantes de vi baculi Ignatiani: de altero videriur Medici leali.

12. *Domum febri quotidiana laborans sapè in campo concinatur, ejus verba ultra trecentos passus distinctè audiuntur.* Venito nimirum secundo, hoc addi debebat. Sic enim *vera* Ignatii *omnipotè* facilius ad auditores advolare vel defecti potuerant.

13. *Multa futura prædicit, multa occulta & absentia divinitus cognoscit.* *Προφάσεις* illa cur non divulgantur. Forsasse enim plures emptores invenirent, quàm Astrologorum.

14. *Obscurum ejus agrotantis cubitulum divinus splendor illustrat.* Additur (*divinus*) aliàs enim obscura illatis luminibus illustrari scimus.

15. *A Deo Patre cum socijs commendatum Iesus in tutelam recipit.* O beatos Iesuitas, hoc commendatore & tutore, utinam ascriptum fuisset, quibus verbis, quo gestu, quo habitu, quibus presentibus, quibus audientibus, quo in loco, quo tempore hæc facta fuerint.

16. *Animam Beati Hozij luce clarissimè circumfusa cælum intrantem videt.* Præcedens Miraculum si verum est, de presente nemo dubitaverit. Cur enim non videat animam Hozij qui DEVM Patrem vidit, quem nemo vidit unquam.

17. *Judaum obsequio animo Christiana sacra respuentem, tribus tantum verbis repente convertit.* Forsasse ex Hebræorum Cabala dosumpta fuerunt hæc verba, de

de quibus iudicent ipsi ludæi, qui, ut puto, difficulter credent hoc, quod hic narratur factum fuisse.

18. In S.S. Eucharistia IESVM aliquoties videt. Massæ enim sic scribit lib. 1. cap. 8. in eius vita: *Dum à Sacerdote de more salutis hostia attollitur, videt Ignatius illâ specie Christum, Deum eundem, & hominem verissimè contineri.* Videmus & animo & oculis: de utro videndi modo loquatur, nos ignoramus. Potuit fieri, ut neutro viderit. Christum enim fide intuentur Christiani fideles, in quorum numero Ignatius idololatra non fuit: oculis non comunt, nisi ut Stephanus, oculi aperti fuerint. Idem dico de cœlesti Sanctorum eboto.

19. *Eius facies divino lumine splendens sæpè à diversis cernitur.* Si splenduit, tam ab vno, quam à diversis cerni potuit, & quidem sæpè. In antecedente difficultas est. Sed si, ut est apud Livium, L. Martio equiti Romano flamma coneloniati fusa è capite sine ipsius sensu, cum magno pauore circumstantium militum: fieri fortasse potuit, ut etiam in hoc Hispano equite nobili simile, quid existeret.

20. Cœlestes sæpè numero voces, sacrificians audit. (Sacrificavit in terris, unde igitur nouerat è cœlo istas voces esse? quâ verò princeps ætris ludificare Ignatium non potuerit vocalis aliquibus conformatis, quæ arcolatriam & idololatriam, quibus Ignatium immersum videbat, confirmarent. Addit, multa de Sanctissimæ Trinitatis Myſterio, Deo revelante, cognoscit. Hæc si communicasset cum suis Ignatius, felicius & minore, credo, cum labore refutarent Arianos in Polonia Iesuitæ.)

21. Orans, sacrificans, iter faciens, grauibz de rebus disſertens, Christum ac Beatam Virginem sæpissimè videt. (De duplici modo videndi paulò ante monuimus. Neutrum in Ignatium cecidiſſe aſſerimus.)

22. Dæmonem ad tentandum venientem frequenter baculo per contemptum abigit. (Si Apostolum legisset Ignatius, alia se armatura instruxisset aduersus tentationes Diaboli. Nam baculo puro, non magis abigitur, quàm thure, vel aqua lustrali.

23. Suz splendore faciei grauitè ægrotaſcentem sanat, & cubiculum obſcurum illustrat. (Plus hoc Pſeudomiraculum erubuit Hispano miſit, quàm filio Dei Scriptura. Neque enim uſpam legimus

Filium Dei ſanſſe ægrotaſcentes ſplendore faciei. Atqñ *ſanſſe* id est *improbatum* aſſerit. Quod idem de ſuo patre pronunciauit ſatis impie ſeſuitæ. Quid enim præter ſolem obſcura illuſtrati?

24. Dæmones sæpè Laurenti apparentes poſt multa remedia fruſtrâ ab illis ſuſcepta, per Epistolam fugat. (Apparet valdè familiarem fuiſſe Diabolum Ignatio, cum quo etiam per Epistolam egerit. Noster hic lector nouum genus fugandi Dæmones.)

25. Quidam incendium ei per iniuriam impetrat, ſubidè ipſe incendio extinguitur. Duorum mortem eſſentiantium, vnus repente obrigeſcit: alter diuinâ voce tetretur. Multiplex hoc eſt miraculum. (Puerum aliquem incendio peſſire, ſidem non ſuperat. Sed repente obrigeſcere hominem, illud ad *καὶ ὁ πῦρ* Ouidianam relegandum. De diuinâ voce etiam quæſtio moueri poſſit à curioſis.)

26. Multis ſe poſt mortem (xpè oſtendit, & deinceps, quo obijt temporis momento magnâ collueſcens gloriâ ſparet: (Diabolus, credo, aſſumptâ ſpecie Ignatii Iesuitis illuduit interdum. Nam quòd magnâ collueſcens gloriâ apparuerit eodem momento, quo obijt, ſuſpicionem nobis non minuit, ſcientibus etiam Diabolum ſe poſſe transformare in Angelum lucis.

27. Corpus illius eſſoſum multis luminibus fulget (appoſitis illis pro more à Iesuitis:) addit, Cœleſtis harmoniæ conſentus sæpè audiuntur (ad ſepulchrum, credo, Ignatii.) O ſtolidos noſtros Germanos, qui Romæ aliquandiu commorantes Symphoniam illam angelicam barbarè aſpernantur.

28. Multas à partu, à vitæ diſcrimine, multos à peſſilentia & grauibz morbis, tentationibusque eripit. (Hæc ratione numerum Divorum imminuent Iesuitæ: Surrogabitur Rocho Ignatius, itemque Coſmæ & Damiano ac Chriſtophoro, imò ei etiam, quæ in Papatu lunoni Lucinæ ſueceſſerit.

29. Dæmoniacos liberat, exelsiſſum, ſurdus auditum, moribundis vitam & ſalutem reddit.

Has viſiones & ſimilia Miracula plura Iesuitæ referunt, ut Ignatii ſui doctri-
nam, inſtituta, Regulas & alia ijs confirmet, & pro veris hominibus obtrudant. Vnde verò, vel à quo illa habent? A Iesuitis, præſertim à Maſſæ & Ribodencita, qui vitam Ignatii conſcripserunt:

*Iudiciū
de mi-
raculis
Ignatii.*

pfertunt. Massæus auctor nullum nominat: Ribadeneira dicit, se illa habere à quodam Vithelmo Confalvo, Confalvus autem ab Ignatio Loyola, qui ei annum serè ante suum obitum hæc omnia communicarit. Nemo autem hæc Miracula vidit, nec ijs interfuit: solus Ignatius narravit, Petrum, itemque Virgilem Mariam sibi apparuisse: his se à Diabolo in visibilibus specie tentatum esse: se Sacro Sanctam Trinitatem in cælis: Christum etiam corporaliter in hostia, animam quoque Hosti in cælum ascendere vidisse. Deum insuper sibi monstrasse modum, quo uniuersum mundum crearet: Iesum Christum denique promississe, quod ei populus esset velis Romæ. Hæc omnia solus Ignatius communicauit Confalvo. Quis autem Loyola, homini superstitioso, idololatæ credat, præfettim in propria causâ?

Quæritur etiam, si maxime talia Miracula edidisset Ignatius, An propter eam doctrinam, instituta, &c. pro veris suscipienda sint, quæ videmus multis & magnis Miraculis comprobari? Iesuitæ aiunt, nos negamus. Ratio negationis est: quod Deus propter peccata hominum permittit interdum etiam per falsos Doctores, perque malos & impios homines Miracula edi, Exod. 7. & à Paulo 2. Thess. 2. Antichristi aduentus describitur secundum operationem Satanz cum signis & prodigijs mendacibus. Vnde Cyrillus quoque lib. 7. cap. 13. in Euang. Ioh. Miracula, inquit, nihil adiungunt sanctitatis hominibus, cum malis & reprobis id etiam competat, dicente Domino apud Matth. Multi dicent mihi in die illa, Domine, &c. Ergo vt possumus vera Miracula, quibus credendum, à falsis discernere, oportet definire quænam sint Miracula vera: externa scilicet quædam opera & facta in admiratione apud homines habita, & talia reuera, qualia apparent diuinâ virtute, & ad declarandam doctrinam fidei, vel promissionum diuinarum, vel potentiz Dei veritatem & certitudinem, & ad Dei gloriam edita. Hæc definitio ex causis collecta est, atque ex ea intelligi potest, quomodo vera Miracula à falsis sint distinguenda. Vera habent Deum auctorem, cuius vi atque virtute sunt præter naturæ ordinem, nec ibi est aliqua impostura, in eum quoque finem eduntur, vt Deum ritè colamus, clusque verbo, missis erroribus, fidem habeamus. Falsorum author est Satanas qui illa vel per seipsum, vel per impostores, tanquam organa edit, idque varijs modis. Non igitur negamus, multa in

Papato fieri, quæ pro Miraculis habeantur, cum nihil sint minus, sed imposturæ, doli & fraudes Monachorum, sacerdotum & similium superstitiosorum hominum: de quibus Nicolaus Lyra in cap. 14. Danielis etiam conqueritur, dicens: *In Ecclesia Dei populus sæpe decipitur à sacerdotibus falsis Miraculis lucra canit.* Huius generis plurima apud Gentes quoque accidisse legimus, vt est videre apud Eusebium lib. 3. de vita Constantini: & lib. 9. Ecclesiast. hist. cap. 3. & alibi. Secundò concedimus multa in Papato verè fieri, minimè tamen pro veris Miraculis habenda sunt, cum reliquæ causæ, quas in veris & propriè dictis Miraculis spectari oportet, desiderentur, imprimisque cum abducant homines à Deo ad idola, & à veritate Religionis ad superstitiones.

Totissimum igitur semper fuerit, ex doctrinæ veritate de Miraculis iudicium facere, non de doctrina ex Miraculis. Et hoc consilium Deus ipse Deut. 13. dedit nobis, & Chrysostomus in Oratione 5. aduersus Iudæos docet, Miraculis credendum non esse aduersus sacram Scripturam. In hanc sententiam Augustinus quoque contra Pauslum Manichæum lib. 13. cap. 4. scribit: *Si faceretis maximè Miracula, ea tamen ipsa in vobis caveremus per instructionem nos Dominum, & dicentem: Exurgent multi Pseudochristi & Pseudopropheta, & facient signa & prodigia multa, vs fallant, si fieri potest, etiam electos, &c.* Vsq; adeò nihil credi voluit aduersus confirmatam Scripturatum auctoritatem, quæ fidem suam in rebus ipsis probat, &c.

Nec illud omittendum viderur, quod in diligenti aucthorum lectione obseruauit à nullo fide digno auctore veteri eiusmodi falsa & mendacia signa, ad confirmandum cultum Deorum alienorum, variisque superstitiones, excogitata, referti, qualia post Gregorij Magni demum tempora, cum omnis generis superstitiones cateruatim in Ecclesiam irruerent, & hodiè à Iesuitis de suo Ignatio referuntur.

Frustra igitur Richeomus Iesuita in Expostulatione sua Apologetica cap. 74. pag. 512. grauissimè accusat nostros, imprimis autem Stephanum Pasquierum nobilem Aduocatum in Parlamento Parisino, quod summe contemnat & derideat in suo Carthechismo Iesuitico lib. 1. cap. 17. pag. 187. Miracula & visiones Loyolæ: *Horribile, inquit, dictu cogitatumque est, quædam profana maleficia Diagoras Francus, (Pasquierium intelligit) effundat in Miracula, qua rerum omnium propensens Deus per Ignatium*

An de
dici
pro v
ra ha
benda
sit qua
dici
autem
cõ
pripa
tur.

Quæ Miracula
vera
sint, &
quomodo
à falsis
distinguan
da.

De Miraculis
iudicium ex
doctrina de
dici
autem
cõ
pripa
tur.

Ignatium de Loyola edidit, ut Iesuitarum Ordinem prorsus euerteret, eorum institutum perderet, summam profligaret, pacem assigaret, &c.

Et Græterus contra Stenium, Calumnias Ignatii Loyolæ Miracula videntes, similes esse dicit Iudeis, fidem Christi Miraculis derogantibus. Ita claudendo & truculento Marano ad profano militi tantundem tribuit, quantum omnipotenti Dei Filio, blasphemiam inter Christianos non ferendam.

Tandem ob hæc Miracula, & fidelem operam, sedi Rom. iam nutanti & vacillantiori præstitam, canonizatus & in numerum Papisticorum Doctum à Papa re-latus est Loyola.

Ediderunt autem Iesuitæ tres conciones in die festo solenni Canonizationis seu Beatificationis Ignatii Loyolæ, tanquam à Dominicanis Hispanis habitæ fuissent, & in Gallicum Idioma translatæ. Titulus namque earum hio erat: *Tres eximie Conciones in solenni festo Canonizationis, sine Beatificationis, gloriosi Patriarchæ Beati Ignatii, Fundatoris Societatis Iesu: quarum prima est per Reverend. Patrem & Doctorem Petrum de Valderanna, Priorem Conventus S. Augustini Hispalensis: Altera per Reverend. Patrem & Doctorem Fr. Petrum Doctam, Ordinis Sancti Dominici in Conventu Valentia: Tertia per Reverendum Patrem Prasentatum, Fr. Iacobum Rebulosam, prædicti Ordinis S. Dominici in urbe Barcelonaensi, &c. Excusa Pictavi per Antonium Menierum impressorem & Bibliopalam ordinarium Regium Academia Pictav. anno 1611. Sed frans suboluit tandem, & deprehensum est tres has conciones à Iesuitis conscriptas, habitas & publicatas fuisse.*

In his Concionibus Iesuitæ Ignatio suo Loyolæ tantum non divinos honores tribuunt, quales Sancta Scriptura nulli vel Prophetarum vel Apostolorum tribuit, ac Deum faciunt: id quod ex 4. his excerptis artie. harum concionum facillè intelligitur. In prima concione Petrus de Valderanna sic inter alia ait pag. 54. & 55. Scimus equidem Moysen virgâ suâ, quam manu ferebat, Miracula in aëre, in terra, in aqua, in petris & passim, ubi consultum illi visum fuit stupenda edidisse & admiranda, adeo quidem ut ipsam Pharaonem cum universò exercitum in mare rubrum præcipitis & submergeret, verum ineffabilis divini nominis, quod virga isti seu baculo insculptum fuisse Doctus ille testatur Episcopus Avillanus assertor, vivente, ista Miracula edita fuisse. Quod au-

tem creatura, agnoscentes supremi Regis & Domini sui ordinationes, nomine eius signatas & subscriptas, obedientiam illi præstiterint, Hæc non tantum erat faciendum: nec etiam magis mirum vobis videri debet, per Apostolos tot tantaq; contigisse Miracula, siquidem ea omnia in nomine Dei fiebant, operante videlicet virtute eius & potentia, quam illis concesserat, & tanquam sigilla suis consignarat, cum ait: In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, &c. Quod autem Ignatius suomet ipsius proprio nomine charta inserto, plura quam ipse Noyses, Miracula: & totidem edat, quos Apostoli: quod sigillum eius tanta auctoritatis penes creaturas obtineat, ut subito illi obediant, Hoc, hoc ipsum est, quod in summam eius adorationem nos inducat.

Secundus artie. est pag. 81. ejusdem concionis: Quoadque Ignatio vivere hic contigit, vita eius & mores tam graves, tam sublimes, ipso etiam celo sic statuente, extiterant, ut nemini nisi Pontificibus, Divo scilicet Petro Imperatricibus, Deipara videlicet Virgini: denique Monarcha supremo, Deo Patri, eiusque sanctissimo Filio, eos intueri & videre, tanquam ex singulari gratia fuerit concessum.

Tertius est in Concione Fr. Petr. Doct. pag. 111. & p. 112. Extra dubium est, reliquis religionum Ordinum fundatores in favorem Ecclesiæ missos fuisse, &c. NOVIS-
ME AUTEM DIEBUS ISTIS RECV-
TVS EST NOBIS IN FILIO SVO IGNA-
TIO, QVEM CONSTITVIT HÆRA-
DEM VNIVERSORVM, &c. Nec ei quicquam in hoc genere laudationis deesse videtur, quàm PER QVEM FECIT ET SE-
CVLA.

Quartus articulus est in Concione Fr. Iacobi Rebulosæ pag. 207. Ignatius, inquit, Martyr tam singulari affectu erga Sanctum Patrem Pontificem Romanum, tanquam legitimum successorem Iesu Christi, eiusque vicarium in terris, &c. denotus erat.

Cùm autem hæc Conciones in Galliam importatæ essent anno Domini 1161. & sacra Theologiæ Facultas Parisiensis die primâ Octob. ejusdem anni, post solennem Missam sua ordinaria haberet Comitiam in Aula Collegij Sorbonæ, tum Magister Ioannes Tilefac, Doctor ejusdem Facultatis, Curio S. Ioannis, Ecclesiæ Parisiensis Ecclesiæ, retulit, aliquos Parisiæ Viris Viros, ad se has tres Conciones detulisse, & scire porcupere, vtrum Facultas Parisiensis gratam ratamque earundem approbationem habere, sciam

Concilio
Sorbonæ
super
his
articulis
Conce-
nitur.

Ignatius
canoni-
zatur.

Tres
Concio-
nes à Ie-
suitis in
canoni-
zatione
Ignatii
habita-
æ ad-
ta.

Ignatia
suo
Ignatio
divinos
honores
tribuit.

à Fr. M. Matthæo Le Heurs Doctore eiusdem Facultatis, & quid præsertim sentiat de quatuor istis articulis quos modo recensimus, qui per multis Catholicis offendiculum præbeant. Quà audità supplicatione, & præfatis quatuor articulis maturè & diligenter examinatis: Facultas attendens, ex verbis etiam malè prolati hæreses nasci, ut apud Magistrum Sententiarum docet Hieronymus (non obstante intercessionem Magistri Andree Ducal, asserentis, prædicta omnia benignis interpretationibus approbati posse) censuit: Quod ad primum, istam loquendi formulam, qua nomen Creaturæ nomini Dei omnipotentis æquari videtur: præterea extenuantur Miracula, eo, quod Dei nomine edita fuerint: denique Miracula non ita certa, Miraculis indubitata fide catholica tenendis præferuntur, esse scandalosam, erroneam, blasphemam atque impiam. Quoad secundum, istam assertionem, quæ fingit, aliquid boni Deo accessisse ex visione creaturæ, scandalosam esse, ac manifestam hæresin per se ferre. Quoad tertium, accommodationem huius rētū literalis D. Pauli: Nouissimè autem locutus est nobis in filio Ignatio, & c. alteri quàm Christo, esse scandalosam, erroneam, & meram blasphemiam & impietatem redolere. Quoad vltimum articulum, duas habere partes inter se pugnantes, quarum alterā alteram destruat: & posterior quidem, Papam esse Vicarium in terris, Catholica est: prior verò, Papam esse legitimum successorem Christi, modum loquendi omnino hæreticum continet.

Quæ signa aduentum IESVITARVM portenderint.

Monstrum marinum.

Circa aduentum Ignatii & Iesuitarum Monstrum marinum in Noruegia captum est mari procelloso: cui viso, Monachi nomen imposuerunt. Humanā facie videbatur, sed rusticā, capite nudo & læui, humeros contegebat veluti Monachorum cucullus. Pars infima in candam latam desinebat: media multo erat latior, sagi militaris figura. Hanc effigiem D. Conrado Gesnero Tigurino domino misit Illustriss. Margaretha Navarra Regina. Ea à viro nobili hanc effigiem accepit, qui similem ad Carolum V. Imperat. in Hispania tunc agentem deferrebat: Ille Reginz affirmavit, se monstrum hoc in Noruegia captum vidisse

post gravissimas tempestates vadis & fructibus in littus eiectum: locumque designabat Dierum iuxta Oppidum Den Elolph. Eiusdem monstri figuram D. Gesnero retulit Gisbertus, Medicus ex eadem Noruegia Romam ad se missam esse. Georgius Fabricius eandem imaginem ad Gesnerum misit cum descriptione huiusmodi: Piseis hic captus est in mari Balthico iuxta Elbozam Oppidum, quod miliaribus quatuor distat à Copenhaga, Daniæ Regni Metropoli. Caput collum, humeri, thorax humana specie: caput rasum ut Monachi: de collo humeris, thorace cucullus quasi pendit, qui nigris & rubris maculis fuit variatus. Cucullus desit in fimbriam, quali perizonate lumbos & femora tegere solemus. Brachiorum loco pinæ fuerunt, pedum quoque cauda piseis. Totius monstri longitudo quatuor cubitorum: ad Regem delatum & rotum ob raritatem & Miraculum asseruarum est: captum anno salutaris 1546. Belonius addit: nullam vocem edidisse, præterquam suspiria quædam, summum morem ac luctum referentia. Huic simile Monstrum in Gallico etiam Oceano propè Burdegalas, eodem ferè tempore captum, quidam Gallus eidem Gesnero scripsit. Homines in littore ambulantes hoc Monstrum libenter allicit, & coram eis super aquas ludit: quod si hominem admirantem appropinquare viderit, appropinquat etiam ipsum: & si quā potest ratione, hominem capit, & trahit in profundum, ut carnibus eius satiatur. Hoc Monstro marino, Monachum referente, clementissimus Deus Mundo significare voluit, emersisse in terris duo Monachorum Monstra, Iesuitas videlicet & Capucinos: qui Monstri illius ingenuum egregiè referentes, doctrinā & eruditione, item verbis & hypocrisis suā sanctitate, alijsque miris artibus ad se pelliciant homines, & in sui admirationem adducant. quosque sic illaqueatos teneant, hos in profundum barathrum errorum ac superstitionum horribilium demergant, & tandem in abyssum infernale præcipitent, proindeque sibi ab istis diligentissimè caueant, qui æternum perire nolint.

Referunt etiam historici, an. 1547. quicum, quo confirmatus fuit Iesuitarum Ordo, sequutus est, in plurimis Europæ provinciis ineditibilem ingentium locustarum multitudinem subito exortam fuisse. Hæc primum nullas habebant alas, sed magnos dabant saltus: paulò post quatuor ad præ sunt, tantāque multitudine prouolant,

Ingrossa locusta.

ut duo millia in longum & latum cubito
renus ita occiparent, ut solis quoque splen-
dorem à toto illo terræ spacio suâ densitate
excluderent. Diei non posse affirmant
earum Regionum incolæ, quantum da-
roni dederint tebus humi nascentibus,
vastantes & depascentes omnia ad radices
vsque. Transuolasse aiunt aquas, arbores, &
des & obuia quæq; cùmque earum alz sue-
creuissent, fuisse humani digiti magnitu-
dine, & tunc atrocius multò grassatas in
fruges, & ea, quæ in vsus hominum ne-
cessarios gignit terra: totâ estate nullâ vel
vi vel arte earum fecunditatem retardari po-
tuisse, sed in autumnodemum celo frige-
scente, extinctas esse, atq; post se reli-
cto semine, unde sequenti anno alij ver-
mes orti sint. Mortuos pecudes edisse
audivissimè, porcos imprimis, ut Lauren-
tius testatur in comment. suis hist. qui
se illis mirè farsenat: creditumque tum
fuit, non abùmiles extitisse illis Ægy-
ptiacis, quarum in Exodo sit mentio.

Hoc prodigio Deus absque dubio Ie-
suitas & Capucinos nuper natos significa-
re voluit. Locustas enim Monachorum
greges denotare, ita manifestum est ex
Apoc. 9. ut longâ probatione non egeat.
Et sanè hæc locustarum istarum deseti-
ptio, quæ non à me conficta, sed ex Pon-
tificiorum Comentarjjs desumpta est, Ie-
suits & Capucinis egregiè convenit. Nam
isti quoque ab initio nullos habuere alas,
hoc est, in nulla existimatione fuerunt,
quum author eorum fuisset aliquandiu
miles & literarum omnium prorsus rudis
atque ignarus. Literarum autem eum
aliquam notitiam acquisivisset, & Disci-
pulos nactus esset, pauci tamen erant
numero, illique ipsi à clero Rom. valdè
exagitabantur, multisque molestijs affi-
ciebantur. Mox tamen ac alas nacti sunt,
id est quum in auctoritate & existima-
tione aliqua haberi cepissent, mitram in
modum creverunt, & longè latèque di-
spersi sunt per totam Europam, florentis-
simis pascuis, hoc est, Ecclesiæ Dei ma-
ximum inferentes damnum. Quemad-
modum verò istæ locustæ brevi extinctæ,
& suavisissimus cibus porcis factæ sunt, ita
sperârimus, novorum istorum Prophe-
ciarum interitum præ foribus esse, quum
videamus, ob deprehensam eorum
hypocriticam seu fucatam sanctitatem,
dolos fraudes & imposturas, auctoritati
istorum plurimum in dies decedere. Quid
verò in vitimo illo & vniuersali torius
Mundi indicio, quod, propè est, Domi-
nus & Servator noster eum illis acturus

sit, iustus ille Iudex & Ecclesiæ suæ fide-
lissimus vindex solus novit: quem ego to-
go supplex, ut citò veniat, Amen.

CAPVT II.

De Nomine IESVITARVM.

QVia res & appellatio seu nomen or-
dinis Iesuitarum novum est; idè
etiam, ut fieri solet, variz oriz sunt de
Etymologia nominis Iesuitarum disputa-
tiones. Nolim autemque tantam Gram-
maticorum litem meam facere, sed so-
lummodo varias opiniones recensere, &
deinde lectori liberum permittam Iudi-
cium. Quidam igitur Romano morè
quæsierunt etymologiam: Sicut enim
olim Rom. Imperatores dicebantur Af-
ricani; Germanici, Asiatici, &c. non
quòd amiei & socij illorum populorum
essent: ita dictos Iesuitas putant, quasi pro-
fessos & iuratos hostes IESU. Alij ex hi-
stor. Vet. Testamenti *vesmud* quæ-
sierunt, dictoque putant Iesuitas, quasi
Giezitas, vel Esauiras, aut certè Iebusiras.
Et historiz sanè istæ non malè ad Iesuita-
rum sectam quadrant. Sunt qui arbitrantur
ex Germanica lingua rationem appella-
tionis posse commodè & meliùs inveni-
ti: nec immeritò, quum debeant esse
Germanotum Apostoli. Sunt autem duo
potissimum in Germanica lingua idioma-
ta. Si itaque iuxta idioma Germanicæ
inferioris vocabulum examinetur, etymo-
logia erit *Iesuvit*, quasi qui & ipse longè
sit à Iesu, & proptèr abducatur à Iesu. In i-
diomate verò Germanicæ superioris dicitur
Iesuvitter quasi Iesu vider. Est enim
inter t. & d. symbolismus vsitatus, ut
Zunmher & Dummher. Et sicut nomina
sunt fatalia, ita Iesuitæ ipsâ appellatione
præ se ferunt eara alterum bestia Apo-
calypso. Vocatur autem homo illo
peccati à Paulo *ἀνθρωπὸς*, à Ioh. An-
tichristus. Sicut igitur Germanicè ad ver-
bum diceretur *Wittendit* vñ Christiani-
dit: ita hæc secta vocatur *Iesuvitter*: op-
pugnat enim præcipue nomen Iesu, quod
ipse saluum faciat populum suum à peccatis eo-
rum, Matth. 1. & Act. 4. Non est aliud
nomen datum hominibus, in quo oporteat salva-
ri. Sane præterea Grammatici quidam,
qui per vsitatas in Scholis figuras *ωπίσθεν*
scilicet. *ωπίσθεν* etymologiam quærent;
& disputant primam syllabam superfluum
additam: vero autem nomine sine figurâ
appellandos esse *Suissas*, quos Horatius

De *ωπίσθεν*
molesti-
am *ωπίσθεν*
Iesuita-
rum va-
ria *ωπίσθεν*
sentit.

vocat Epicuri de grege porcos. Et durior san-
dè videri potest hæc deluatio, sed ipsi
ostendunt tales etymologias in Pontificæ
Religionis sedatores esse vsitatas. Qui e-
nim vocantur Canonici Regulares vitæ &
factis demonstrant se primâ syllabâ demp-
niâ esse Gulares.

Cùm autem Romæ vel nata, vel cer-
tè confirmata sit hæc secta Iesuitarum, vo-
lunt nonnulli, non quærendam esse vel
Hebraicam, vel Germanicam, sed Ro-
manam, seu Latinam etymologiam, &
concedunt, dictos esse Iesuitas, quod sym-
bolum, Regula & summa professionis ac
vitæ ipsorum sit IESVS seu IESVITA. Sic
etiam Gretserus contra Simonem Steu-
rum Iesux Iudæorum *oparijunc* contem-
dit esse Iesuitas, vt qui à Iesu Iesxi dicti
sint. At verò si hoc verum esset; Phi-
lo & Iosephus Iudæi, & propterea Christi
as Iesu nominis hostes, non tam exquisi-
tis laudibus Iesux extulissent.

Redè ne autè, vel secus hoc nomen Or-
dini illorum tribuè sit, postea videbimus.

Nunc inquirendum à quo hunc titulum
satis superbum habeant, & quis eum tri-
buerit illis. De hoc Ioannes Petrus Mas-
fæus lib. 2. cap. 5. Vitæ Ignatij Loyolæ
sic ferè scribit: Cùm navigationis Hurra-
limitana consilia Ignatio & socijs in irritum
cecidissent circa annum 1537. Romam Ignatium
conuendisse. Orandi autem causâ non longè
ab Urbe Templo ingresso, statimque abstracto à
sensibus clarissima in luce per speciem illi sese
Deum Patrem ostendisse, & Iesu filio, bini-
lanti crucem, & crudelissimæ affectu supplicij,
presentem Ignatium, sociisque absentes com-
mendasse: quos ille cum in fidem ac patrocinium
recepisset, ad Ignatium, sociisque pla-
citis ac sereno vultu conuersus, hæc verba lo-
cutus sit: EGO VOBI ROMÆ PROPI-
TIVS ERO: atque hoc ipsum vel imprimis
fuisse causâ, quod Ignatius confirmata postmo-
dum Societati salutare potissimum nomen IESV
indiderit. Refert item Ribadeneira in Vita Ignatij lib. 2. c. 12. P. Annibal Co-
dretus quoque Iesuita hunc titulum ad
eandem Originem refert: scribit enim,
*Societatem suam hoc nomen assumptisse, quod
caelestis Pater, omnes qui in ea sunt, tan-
quam Socios adiunxerit & commendauit filio
suo Iesu, qui eos etiam pro talibus agnouerit
& receperit.*

Quâ fide autem hæc illorum narratio
digna sit, Lector, quæso, attendat. Mas-
fæus dicit, hanc visionem vel imprimis
causâ fuisse, cur Ignatius confirmatæ post-
modum Societati nomen Iesu indiderit.
Si hoc verum est, Ignatius titulum hunc

Societatis suæ dedit, non ante, sed post con-
firmationem demum. Atqui hunc titulum
ante confirmationem vsupârunt, vt in suppli-
catione sua ad Paulum III. Ppam pro con-
firmatione impetranda his verbis indicant:
*Quicumque in Societate nostra, quam Iesu no-
mine insigniri cupimus, sub crucis vexillo mi-
litate vult, &c.*

Quæro etiam, si hæc visio verè facta
est, & Ignatius, cùm primùm Romam
venit, illam Petro Leinez, qui post eum
Generalis creatus est, ordine exposuit,
vt Massæus & Ribadeneira referunt, cur
occultauit eam Leinez, ijs maxime tempo-
ribus, quibus summa necessitas postulabat,
vt eam manifestaret? Cur eam non Par-
lamento & facultati Theologæ Parisiensi
opposuit, cùm interdicere eic, ne hunc
titulum vsurparent? In promptu causa est:
Quia de hac visione tum adhuc nihil nò-
rant, vel tam pudendæ fabulæ eos tunc
adhuc temporis puderet.

Dicant etiam Iesuitæ quo in loco post
Christi ascensionem in cælos, à quibus
& quo tempore vnam audita sit vox
Patris cælestis. Quis etiam credat Fi-
lium Dei cælo descendisse, vt ferocem
ac truculentum militem Hispanum, &
insignem idololatram alloqueretur, &
propitium se Iesuitis futurum diceret Ro-
mæ; quæ Antichristi seu filij perditionis
sedes est, quæ, vt Abbas Vrspergensis
testatus est, per militiam hominum, non
per Religionem orbem vicit: ad quam
trahit homines non ipsorum devotio aut
puta consensientia, sed seclerum multipli-
cium perpetratio, & luti decisi pre-
tio comparata. Annon Christus ipse di-
xit: Si quis vobis dixerit, Ecce, hic est Chri-
stus, ecce illic est, nolite credere. Ab eo igitur
tempore, quo Monachus exortus
est; vix crediderim crassius mendacium
inter tot myriades fabularum monastica-
rum à quoquam publicatum fuisse, & ta-
men eiusmodi homines orthodoxos men-
daciæ subinde insimulant.

Cùm igitur hoc mendacium olfaceret
Montaignes Iesuita, & vanitatem huius
fabulæ intelligeret, noluit illam defendere,
sed alio dolo ac fraude vsus est, asseruit,
quæ Papæ & Concilio hoc titulo Iesuita-
rum Ordinem coronasse. Idem asserit etiam
de la Fon. c. 35, inquit: *Populum sic or-
dinis huius viros appellasse, quod eorum So-
cietas à sancta Sede de nomine Iesu appellata
sit. Et paulò post ait: Iesuita non se Iesuitas
nominarunt sed S. Sedes eos Societatem Iesu ap-
pellauit. Ex quo intelligitur, ne hunc
quidem de la Fon. fidem aliquam huic
fabulæ*

Ignatij
vita &
à quo
Iesuita-
rum no-
men ha-
beat.

C. 46 de
la verité
desuad.

fabulæ tribuisse, eum mentionem eius mentionem eius nullam prorsus faciat, nec titulum hunc ad visionem istam, sed alium authorem referat. Si autem & ipse primam saltem Pauli III. Bullam legisset, facile intellexisset, neque sanctam sedem, hoc est, Papam, sed Ignatium cum Socijs hunc titulum iam tum in supplicatione ad Pontificem sibi tribuisse. Sed demus hoc maxime leuissimum, visionem hanc verè factam fuisse, modò illi hoc nobis vicissim dent; Ignatium Loyolam, vel alium nomen hoc Societati hanc indidisse, à Iesu quidem, sed non à verò Iesu Filio Dei, sed ab illo mirabili Iesu, qui Ignatio vestigine correpto, dum Romam proficiscitur, secus viam apparuit, os habitumque gerens Monachi, qualem hodiè Iesuitæ circumferunt.

Quemadmodum autem, ut P. Boqui- nus in Assertionem contra Iesuitas docet, vehementer probandum, quòd noui-ssimi socij per hanc à se constitutam appellationem non obscurè significant, sed improb-are atque adeò damnare antecedentium Ordinum auctores, qui his cognomina ab hominum nominibus petita indiderunt, suosque discipulos Franciscanos à Francisco, Dominicanos à Dominico, Benedictinos à Benedicto, Augustinianos ab Augustino, &c. nominarunt (quòd ipsos non exigua schismatum atque superstitionum sparsisse semina constat) & eos reuocant ad Iesum Christum, ut unicam verè Religionis fontem & caput (à quo illos descivisse sibi que effudisse cisternas, quæ aquas non continent, illa cognomina testificantur) ita quoque vehementer improbandum, & hæc ipsorum audacia atque temeritas reprehendenda, quod repudiato omnino, qui Christo nomen dedere communi titulo iam olim recepto, cuius author est Spiritus Sanctus, & quod apud omnes pios maiores summo in honore semper habitum fuit, alium hæcenus in auditum minimèque ipsi convenientem, & cum non parva Christi omnium piorum Sertuatoris, contumelia coniunctum, confingere, sibi que priuata autoritate indere ausi sint. Nouum esse Iesuitarum cognomen nemo est qui nesciat. Nouitatem autem eum in omnibus rebus, tum maxime in Religionis causa omnes pij & docti vehementer fugendam esse rectè præcipiunt, quòd & suo exemplo Apostoli confirmarunt. Nam cum Evangelicæ doctrina nouitatis nomine infamaretur initio ab hostibus, ipsos & in primis Paulum sedulo dedisse ope-

ram, ut istam calumniam depellerent, ex ipsorum scriptis manifestè cognoscimus. Ex sanè noua nomina eorum nisi rebus significandis inueniantur? Vocabula quidem noua fingere tibus nouis, non improbat ipsi quoque Hieronymo in ca: 1. Epist. ad Gal. sed tum id faciendum esse idem existimant, dum vel vtilitas, vel necessitas suadent vel potius vrgent. At cum Iesuitæ ad hoc eoisse & prodijisse videri velint, ut antiquam pietatem restituant, quæ ipsos vel vtilitas inducere, vel necessitas eogere potuit ad hoc cognomen cõsurgendum? Primum nouo nomine diuersum ab eo quod instituerunt, promittunt atque ita fit: ut ipsi à seipsis dissident. Deinde vetustæ doctrinæ atque Religioni quæ conuenit noua appellatio? Nihil certè magis quàm veteri vestimento, iuxta sententiam Christi, particula rudis panni. Præterea si Prophetiam doctrinam pariter & Religionem tradere instituerant, quæ stultitia est, rem ut verissimam ita & verissimam nouam ac fidèlè appellationem suspectam odiosamque reddere?

Videamus etiam num recens fabricata hæc appellatio Sectæ huic schismatis notam manifestè inurat: ut hoc pacto ipsi criminis rei fiant, de quo nos tamen perpetuo hodiè accusant. Deus concordiam & vnitatem Ecclesiæ suæ omnibus modis commendauit: vnde etiam eiusdem Patris voluntate & consilio effectum est, ut omnes vno Christianorum omine dicti notatique fuerint, iam inde ab initio istius per Euangelij prædicationem aggregationis? Ideoque hanc appellationem unitatis illius velut Sacramentum quoddam atque vinculum constare esse. Apparet etiam in eodem cognomine esse inclusam Religionis professionem. Hoc igitur vinculum vltaris dissoluit quisquis aliam sibi afoiscit appellationem, quod etiam Paulus manifestè docet 1. Cor. 1. Abnegationis quoque & defectionis species est, aliud sibi sine vlla necessitate assignere nomen. Exstat enim in Gratiano II. quæst. 3. Paragraphus ex Augustino citatus, qui docet, *Eum qui se Christianum esse negat, negat simul Christianum uiui.* Admirabile sanè est, quòd Iesuitæ sic eoisse videri volunt, ut dispersa Ecclesiæ membra colligant, interque se coagmentent, cum ipsi interim sine auctore, sine causa, malo perniciosoque exemplo separationem in Ecclesia instituerint.

At fortasse dicturi sunt, id se fluxisse & assumpsisse cognominis, quo significarentur

*Iesuitæ
non ut
nouum
schisma
faciant.*

nomineque ipso profiterentur se esse Iesu cultores, hoc est, in eum se credere, ipsi fidere, omnemque suam salutem ab eo expectare. Sed quæ non est curiositas aut vanitas tantum, verum etiam iniquitas, id quod omnibus pijs est commune & Christiano cognomine continetur, ac cœlesti spiritu auctore significatur, paucos sibi vindicare, celsæ rei causa privati auctoritate novum sibi coningere & assequere titulum? Aut si quid privilegij & prærogativæ obtendit novus hic Ordo, diploma proferant verè Apostolicum, id est, non à Romana seu Babylonica, sed accelesi curia profectum, & omnibus examinandum iudicandumque exhibeant. Sed nisi me animus vehementer fallit, scio quam ob causam Christianorum cognomine repudiato, novum & prioribus seculis incognitum, Iesuitarum scilicet confixerint ubique legerris istiusmodi in Italia nati homines: nimirum ne viderentur stupidi & stolidi, quod Italico idiomate per hominem Christianum stolidum ac stupidum significare ac intelligere soleant, ut Christianus Francken, in Iesuiticis castris educatus, in Colloquio suo Iesuitico testatur.

Obijcit etiam Gretserus contra Stenium, *Si fideles velle à Christo nominentur Christiani, se quæque sui Ordinis homines ac Socios non minus velle nominari Iesuitas à nomine Iesu.* Respondeo Filius Dei Iesus appellatur idèd quod nos salvet ab omnibus peccatis nostris, & quòd aliunde salus nec peti debeat, nec alibi reperiri possit. Christus autem vocatur idèd, quòd à Patre ordinatus & à Spiritu Sancto vultus sit Propheta ac Doctor, qui nobis arcanum consilium & omnem voluntatem Patris de redemptione nostra patefecit: & summus Pontifex, qui nos uni-co sacrificio sui corporis redemit & assidue pro nobis apud Patrem deprecatur: & Rex, qui nos suo verbo & Spiritu gubernat & parram nobis salutem tuetur & conservat. Ab hoc Christo nos rectè Christiani vocamur, quia per fidem sumus membra

Christi & vocationis ipsius participes. Iesuitæ autem perperam à Iesu sic nominantur: non enim salutem hominibus dant, sed potius auferunt, homines à Iesu Servatore abducendo ad neficiò quos tutelares Divos. Adde quod Christiani vocamur expresse & disertè in scriptura, ut Act. 11. 26. quum Iesuitæ nullibi vocemur vel in Veteris vel in Novi Testamenti libris.

Ad has igitur absurditates, quantum con-jicio, leniendas, difficultatesque quas hæcenus enumeravimus, tollendas, inventa est ab ipsis cognominis huius Periphrasis, & à quibusdam in ipsorum scriptis præfixa, nimirum *Societas Iesu* (omisso Iesuitarum nomine) imò etiam Dominus de Societate Iesu: vel quòd ipsos Iesus nuper admodum allegerit in collegas & socios ad salutem miseris hominibus impertienda: quod prorsus impium ac blasphemum esset dicere: hoc enim Iesu Christo sic proprium esse, Apostolica testatur doctrina, ut socium nullum admittat: vel quòd (quæ mitior est interpretatio, & pauciora incommoda secum trahit) talem cum Iesu societatem habeant, ut ab eo salutem quam omnibus in ipsum credentibus ferre literè promittunt, consequantur. Primus autem gradus ad ineundam cum Iesu societatem necessarius, est fides. Deinde ad retinendâ cum eo societatem, opus est vitâ Christiano nomine dignâ. Tertius gradus quo societas vera Iesu confirmatur, est tolerantia crucis. Novitum verò Iesu sodalitiū verâ Christi fide præditum non esse: nec in eo apparere sævitæ vitæ studium: nullum deoique conspici in eo crucis Christi vestigium P. Boquinius in prædicta Assertionè ca. 9. & 11. & 13. ita doctè & solidè probat, ut neque hic titulus ipsis conveniri videatur. Et quidam eomparatione Iesu & Iesuitarum sequenti Epigrammate, historica planè fide, demonstravitque, eos falso sese vel Iesuitas, vel Socios, vel de Societate Iesu nominare. Id Epigramma autem sic habet.

Nomina
mutata
de So-
cietate
Iesu ap-
plicata.

Iesuita
non so-
ciatur
Iesu vi-
tam.

Presbyteri, à socio geritis qui nomina IESV,

Dispeream si vos IESVS amare potest.

Humano generi fons & dator ille salutis,

Vos contra innocens omnibus exitio.

Cauponantium agmen flagris Templo expulsi illè,

Et dixit: Precibus est sacer ille locus.

Templa dicata DEO per vos SPELVNCA LATRONVM,

Per vos facta DEI est, magna taberna, domus.

Fraternum passim Lex Christi inculcat amorem:

Exultat à vestris quam procul ille choris.

Non

Non Vstor Christus, non Seltor: vos dare flammis

Corpora, vos Christi membra secare jubat.

Plebem iussa Patrum, natos servare patrum

Exemplis Christi nos monet ordo suis :

Contra in honore Magistratus, vel habere parentes.

Ignatij patris vos documenta vetant.

Ignatij, in cujus juratos verba Magistri

Spernere vos homines hinc juvat, inde Deum.

Ignarij, cui dote viros fraudare, parentes

Prole sua, voti summa caputque fuit.

Quisquis obit, vobis cedunt Legata necesse est,

Nec refert, otibus, an pater ille cluat:

Exheredantur nati quoque quàm pròcul absunt

A l'Es V bac? Hares nullus ille fuit.

Vos censu patrio dotes spoliatis alumnos:

Restitui dominus res iubet ille suis.

Discipulos sine re paucos sibi iunxit IESVS :

Cæribus in vestris pauper ubique jacet.

Nul habuit Christus, vos omnia nulla suppellex.

Nulla domus Christo, culcitra nulla fuit:

Vos urbem vestris domibus completis, & orbem

Suffulsi plumă versicolore caput,

Vos uncti capitis Tonsura coronat IESVS

Nulla nisi è spinis plexa corona fuit.

Personne fucique experts agitarunt IESVS.

Ore nihil vestro pictius esse potest.

Vobis larga cavi spirans mendacia folles:

At Christus doctus nonnisi vera loqui.

Plurima sunt Christi Miracula, qualia narrant

Nulla domi à nobis edita multa foris.

Orbe procul nostro: credat Maranus Appella,

Non ego: & Autores sit penes ista fides.

Fibula cum Christo nil convenit, omnia pugnant.

Quid confine Polo scilicet Orcus habet?

Aut vobis IESVS? quos nŕm instructa Magistro

Natura band Agnos, sed probat esse Lupos.

Sed hanc discrepationem deci-
 damus verbis Ludolphi Carthusiani,
 qui ducentis annis ante adventum le-
 suitarum vixit. Hic Ludolphus de vita
 Christi part. prima, capite decimo edita
 anno millesimo quingentesimo vicesimo
 nono, hic inter alia scribit: *Christus est*
nomen gratia. Iesus est nomen gloria, humi-
lis & sanctitatis. Sicut enim in hac vita per
gratiam Baptismi à Christo dicimur Christiani,
sic in celesti gloria in Domino Iesu dice-
mur Iesuita, id est, à Salvatore salvati San-
cti qui in caelis sunt, & fruuntur aeterna glo-
ria, veri sancti Iesuita, triumphantes, & sancti
servi Dei: qui vero adhuc in terris degunt, &
milites aut pugnantes in multis periculis, mi-
litiis suis nomen retinere & gerere debent,

quod est verum Christianorum nomen. Si
verò is se gerat ut sanctus, qui in aeterna
gloria sedens super throno salutis, nomen
lesitarum tam obtinere possunt. Quia ve-
rò haberi volunt in numero militantium et
pugnantium sub Christi vexillo, Christi quo-
que nomine contenti sint. Huic Ludol-
pho iungamus adhuc alium, cum vide-
licet, qui scripsit Pomerium Sermonum,
in parte xliuali de Circumcisione Ser-
mone quarto. Is de nomine Iesu hio scri-
bit: Iesus est nomen Divinum et aeterna sa-
lutaris: Christus autem dicitur Filius, et sic
est nomen militia Christiana, hoc nomen Chri-
stianus, quod nomen se tanquam pugiles multos
in pugna contra Mandum, Carnem Diabolum.
Unde in praesenti competis nobis no-

men Christi propter militiam subiviscam, sed in futuro, quam erimus in salute, competet nobis nomen Iesu, id est salutaris. Liber hic scriptus est anno millesimo quadringentesimo septimo.

Hæc cum ita sint, non iniuriâ interdixit ut Iesu in celeberrimo Conventu Poissacensi, totius Ecclesiæ Gallicanæ nomine, ut ab appellatione IESV & IESUITARVM, atque etiam SOCIETATIS IESV deinceps prorsus abstinere. Factum hoc anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo. Decemb. 15. die.

Quicquid sit, quædant in eos Serapionis Episcopi verba: *Pro pellibus, inquit, ovium, Christum induiti, dicunt se quidem, quod non sunt, quod autem sunt, dici volunt, sed suam improbitatem amicum nominis sequunt, qui commune quidem debent nomen, student verò ut nomen Christi sanctius deleant, qui contra Iesum militant, & Iesum invocant.*

In Gallia ramen multis in locis à vulgò non Iesuix, sed IESVASTÆ nominati sunt: Imò anno 1564. in controversia, quam eum Univeritate Parisiensi habuerunt, ab Advocatis tantum Iesuix appellati sunt. Hunc titulum etiam eis tribuit Clarissimus Iurisperitus Carolus Molinæus in suo Consilio, de Receptione eorum in Regnum Galliz: & titulus ejus sic quidem habet: *An Iesuista sint recipiendi in Regno Francia, & admittendi in Univeritate Parisiensi.* Sic etiam vectoris, Advocatus Iesuitarum, vocat eos in defensione illorum, quam in lucem edidit, pag. 30. Ex retinuerunt hoc nomen Lutetie Parisiorum, usque ad id tempus quo ex tota Gallia ejecti sunt.

Ab eodem etiam tempore, Guilielmus Prætenſis Claremontanus Episcopus Cardinalis Prætenſis F. eum novis Sodalibus supra modum faveret, eis Claremontanam scholam Lutetie attribuit, inde Claremontanæ scholæ Sudalet, suppresso Iesuitarum superbo & ambizioso, sicut jam tum multis videbatur, nomine aliquandiu nominati fuerunt, Thuano auctore Historiarum lib. 33. pag. 735.

Patres quoque appellari gaudent. Qui verò tales haberi volunt, etiam Patrum officium faciant oportet. Id verò est, per Evangelium gignere liberos in Christo Iesu, hoc est, multos ad fidem Christi adducere, & quasi infantes procreare. Hoc qui præstiterunt Doctores & Pastores in primitiva Ecclesia, merito Patres dicuntur. Quod si officium hoc fideliter facerent etiam hodiè Iesuix, Patrum titulum illis nemo invideret. Atqui pro Evan-

gelio Christi nil nisi commenta humana docent atque tuerunt, & pro lacte venena filijs suis infillant. Dum igitur plurimos suis artibus & technis ad fidem Pontificiam pertrahunt, liberos illi quidem gignunt, sed Antichristi, non Christi: & Patres quidem dici possunt, ac non filiorum Dei, sed Antichristi & gehennæ, ut Christus de hypocritis talibus verè pronunciat Matth. 23.

In Concil. Trident. CLERICI Societatis Iesu appellantur, & Religio eorum, ORDO Clericorum Societatis Iesu. *Κληρικῶν* autem Clerus, sortem vel hereditatem significat. Hos igitur nomine Iesuix & rasi omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hæredes Dei & Regni eius, Divus Petrus autem quoscunque sic fideles appellat.

Canonicie etiam Regulares dici cupiunt, quòd Regulæ ceteræ vivendi, non quidem Christi, quâ omnes obligamur, quæque una nobis ad bonè beatèque vivendum, & ad salutem æternam consequendam sufficere debebat, sed sui Ignatij Loyolæ additi sint.

Dicit etiam Horat. Turselin. in vita Xaverij lib. 2. c. 3. Iesuix vocatos fuisse in Lusitania & India *Apostolos & Apostolicos*, sive ex pari numero, sive ex quadam vitæ similitudine. Quasi verò omnes duodecim Socij semper Apostoli vocandi sint propter paritatem numerum Apostolorum. Deinde ex nulla vitæ similitudine sic vocandi fuerunt, cum nulla vitæ similitudo inter Apostolos Christi & Iesuix demonstrari possint, nam dicit dicitur *etiam* discrepant. Apostoli evitari Magnarum alis, spretoque Mundi hujus supercilio, apud plebem & ignobile vulgus diverterunt: Iesuix verò Regnum domos & Gynæcea tectâ petunt. Apostoli Scholas & Synagogas frequentarunt: Iesuix Prætoria & Curias scrutantur. Apostoli in Aulis Cæsarium, si quando ed abrepti fuerunt, mactati & feris obiecti sunt: Iesuix Reges Principesque ipsos vel mactandos curant, vel subditis apud eos perniciem machinantur.

Apostoli Christi Evangelium cum omni patientia ac lenitate prædicarunt: Iesuix nil nisi omnis generis idolomanias & doctrinas hominum populis obtrudunt, & eos vel denunciari, si pareant, supremâ Magistratus indignatione teterrant, vel prædicari *Cruciati* in Magistrum concitant. Apostoli Christi eor Patrum ad filios & filiorum ad Patres, quantum in ipsis fuit, converterunt: Iesuix liberos contra parentes, & hos contra illos con-

Iesuix Clerici Societatis Iesu etiam dicitur.

2. Petri 1.

Iesuix rasi. Iesuix rasi. Iesuix rasi.

Iesuix in Gallia ab initiis Iesuix & Iesuix socii nati rati.

Dicitur fuit etiam Claremontani Sodal.

Iesuix Patres etiam nominantur.

tant. Apostoli Christi dulcissimum jugum, & per hoc conscientie libertatem ac pacem prædicarunt: Iesuitæ Hispaniæ Inquisitionis tyrannicum jugum fidelium cervicibus intentant. Apostoli Christi omni humanâ commendatione propriæ conscientie testimonio, legationisque suæ auctoritate contenti fuerunt: Iesuitæ supremi Magistratûs mandatis ac severissimis edictis, imò militum cohortibus sese muniunt, ut horum præsidio tuti perniciosas suas artes securius exercere queant. Apostoli Christi quocunque venerunt, nemini molesti fuerunt aut graves: Iesuitæ homines innocentes ex avitis suis sedibus varijs tormentis & artibus expellunt, & eandem sibi occupant: Apostoli sentientes se cû Evangelio suo doctrina Christi contemptui haberi nullam graviorem pœnam expectarunt, quam ut excusso pedum polvere abierint, ab omni vindictæ cupiditate alienissimi: Iesuitæ verò si semel receperis, vel ipsi semel per angustum foramen intruferint, per patentissimas deinceps valvas frustra conabentis ejicere: expulsi etiam aut vel leviter læsi omnes vindictæ rationes tentabunt.

Iesuitæ non primi Christianam religionem in Indiam prædixerunt.

Putant alij Apostolorum nomen Iesuitis inditum, quòd primi in Indiam fidem ac Christianam Religionem importarint. At verò Iesuitas non primò Religionem Christianam in Indiam importasse, ideoque illorum Apostolos non fuisse, ex Ostorij hist. lib. 1. intelligitur, ubi testatur, in India nuper inventa esse antiqua hominum Christianorum millia. Et Stapletonus libro primo de auctoritate Script. capite 14. 7. refert, in India Orientali Lusitanos Christianorum reliquias invenisse. Xaverius etiam Iesuita libro primo, Epistola prima. & libro secundo, Epistola decima scribit: Societariam Insulam, in circuitu millia passuum ferme centum, totam incolis ab ijs Christianis, qui multis ab hinc annis Papisticis sacerdotibus orbat, nihil habeant præter nomen: hos Christianos se esse gloriari, & Sanctum Thomam Apost. sanctè colere, quod se oriundos prædicat ab eis, quos ille in his locis peperit. Et lib. 2. Epist. 5. Non desunt, inquit, qui S. Thomam Apost. in Sinas penetrasse confirmant, magnamque eorum numerum ad Christi fidem convertisse. Præquam Lusitani Indiam in suam redegressi sunt, Græca Ecclesia cõmisteat Episcopos: qui Christianos, S. Thomæ, ejusque discipulorum opera propagatos, tuerentur. Cùm primum igitur Lusitani Indiam posse caperant, unus ex Græcis Episcopis, quos dixi, affirmasse feritur, se cognovisse ab alijs Episcopis, quos in India invenerit, S.

Thomam Skenaram suæ ingressum Evangelio divulgato indigenas plurimos Christo peperisse. Hæc ille. Ioannes Lerijs quoque in historia navigationis in Brasiliam scribit, esse sibi à senibus ejus insula relatum, eandem Christum, quem ipse annunciat, fuisse antiquis temporibus in eadem Insula prædicatum, & de salute ab ipso consequenda esse à majoribus traditum, idque se à parentibus suis audivisse. Putat autem traditionem illam inde à Thoma Apostolo quasi à manu in manum traditam fuisse. Apostolorum igitur nomen, & conversionis hanc gloriam vel Thomas, vel alij Iesuitis præcipiunt.

Manes sunt ab Iesuitis Apostoli nominati.

Quicquid sit, hoc cognomine Manetis hæretici ab inferis revocatur, à quo Manichæi orti sunt. Nam Manes Paracletum se, & duodecim suos discipulos Apostolos nominavit, eosque in diversas Provincias ad venenum suum hominibus instillandum dimisit. Reprehendit igitur non injuriâ hos tanquam superbissimum cognomen in Apocriticis Augustini libro primo ad Quod vult Deum de Hæres. Apostolici, inquit, qui se isto nomine arroganter vocaverunt, cõ quòd in suam communionem non recipere auctores conjugibus, & res proprias possidentes, &c. Quod dictum fuisse putas sanctissimum virum, si ejus tempore fuissent, qui se vel Apostolos, vel de Societate, vel etiam Socios Iesu, aut Iesuitas appellassent?

Monachorum nomen horrent Iesuitæ, nec immetirò, non enim illis hoc tempore verè & propriè competit, licet Monachis annoverentur, Monachos enim Græca vox, vnde Monachus, significat hominem solitariu, qui solus vivit, & solitæ vitæ genus elegit. Iesuitæ autem non in solitudinibus, nec extra hominum confortia vivunt, sed in medijs urbibus, in foro, in viis, in compitis, in curijs Senatorum & Aulicorum ac Principum versantur, in castris quoque & inter armatorum acies citè circumvolitant, denique in ipsa quoque gymnæcia & penetralia mulierum usque perreptant: Vt non minus illis dici possit, quàm quod olim Hieronymus Paulino dixit: Si cupis esse quod dixeris Monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, qua utique, non sunt salorum habitacula, sed malarum. Et ad Rusticum in eandem sententiam ait: Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censemur? his significare voluit, Monachum in urbibus commorantem, & inter homines viventem, nequaquam suo nomine respondere. Et Antonium Eremitam dixisse accepimus: Lesbalem esse piscibus

Iesuitæ solent vocari Monachi.

piscibus extra undas conversationem: nequius Monachum in periculum calesis vitæ & professionis sanctioris amittenda venire si nomini suo non satisfaciens, moras in arduis trahat.

IESUITÆ sint ne Monachi, an Episcopi vel Sacerdotes.

Quænammodum autem Iesuitæ, ut diximus, ægrè ferunt, se in idem album cum alijs Monachis referri: sic indignantur quoque Monachi, privilegia sua Iesuitis communicari, à quibus ceu majorum gentium Episcopis in infimum ordinem amandan- tur, nec enim in Trident. Synodo, cum de prædria liti inter partes controverseretur, assignatum sibi inter Monachos locum, suæ dignitati parum existimârunt. Itaque Iesuitas aiunt fluvialis cujusdam avis esse similes, quæ indico avium conventu piscem se proficerebat, indico piscium concilio, avis se nomine tuebatur. Virgent igitur ut depositâ tandem personâ se Monachis aut Episcopis ascribant. Illis nentris se adiungunt, se modò ad hos, modò ad illos adjuvant, amborum, ut lubet, participes. Nam cum Monachum solitudo juvet & otium, ipsi quoque se à populo segregant, ne cotarum terrenarum contagione afficiantur, sed in umbra soli perspicuos porticus inambulantes cogitationibus suis indulgeant. E diverso, cum Episcopi munus actione contineatur, ipsi quoque animi gratia ad populum declamant, sacramenta sua sanis, ægris, publicè & privatim ingerentes. Sed quoniam languida nimis videbantur Monachorum conditio, si se toti meditationi dederint, aut odioso, si rerum gerendarum satagent: è diverso ximnosum nimis & anxium Episcoporum manus esset: idèò medium quoddam & ad felicitatem propensius vivendi genus placuit, quod laboris civilioris & meditationis vicibus temperaretur. Itaque id eatenus attingentes, quatenus commodum visum est, libera ad meditationem & otium sibi tempora reservârunt: si- que rem gesserunt, ut inter Episcopos sesqui- monachi inter Monachos summe pisci, ut- trisque merito suspècti habeantur. Adde quod non incertè navant operam erudiendis pueris, & ad suam rationem informandis, argiunt inter has curas non pauca alia moluntur. Vnde non immeritò Monachismo praxi adiungitur, id est, *poluopuymosim* cuius cum Monachismo fermentatâ arte sub- stituit Iesuiticam, medullamquidè & trinx Pæpæ continet. Vt enim medulla alimentum est ultimum pæstèctissimè elaboratum, ita

hæc ultima Monachorum natio una omnium reliquarum instar est, ipsiusque doctrina subtilior quidam succus ex omnium antiquorum Monachorum Regulis delibatus & expressus. Etenim Monachorum triplex est genus, ut item triplex animarum gradus, alij tantum vivunt ut fructices, alij vivunt & sentiunt ut bestię: primi sensu carentes, secundi sensu & ratione simul: tertij ad humanitatem propius accedunt quidem, & rationantur, sed non emendatè. Tres hos gradus arte suâ Iesuitæ eximè emplexi sunt. Nam vivunt ut primi, & vitam longè vitaliorem: sentiunt ut secundi, & sensu magis liberiore: ex secundis enim hi se aspectu formarum, hi se gustu ciborum orbârunt: utramque licentiam Iesuitæ sibi indulerunt, ultimorumque paralogs- mis correctis, ex ipsis quod utile visum est decerpserunt, sibi Monachos & Episcopos tanquam Regulas Lesbias accommodaverunt. Duserunt igitur Iesuitæ à Monachis, non magis quàm species à genere: aut restudo exerto capite hinc inde prædam captans à restitudine intra suam cochleam victuranti.

Hujus artis repertor & princeps est Loyola Hispanus, ut diximus, qui præceptis omnibus, quæ ad hanc artem pertinent collectis, turbam quandam hominum colligit, iurejurandoque astricxit ex attis hujus præscripto & formula vivere coegit. Is primum miles, mox perfossâ tibiâ, belli peritus, ad scholas literarias, à scholis deinde ad peregrinandum se contulit, semper suum finem animo versans, quod erat cum dignitate otium. Quem hæc licet multi Monachi viderent, eo tamen peitingere non poterant, quin monasticam desinerent, hoc est, è finibus suis in Episcopatum exilirent. Vnus Loyola ita callidè circumspexit, ut neque ab eo sine aberrârît, neque finem suum transilierit. Namque Episcopatu ad leve quoddam exercitij genus restricto, simulque Monachatu ex certis illis legibus relaxato, fecit ut intra Monachatum consistens Episcopatum commoditatum poritus sit, hinc oneris expertus, illinc severioris disciplinæ. Itaque sicut nonnullis authoribus nonnullarum artium inventionem acceptam ferimus, quod primi earum usum vagantem & dubium certis Regulis circumscripserunt: ita Loyolam ars Iesuitica laudat authorem, à multis illa quidem Monachorum rivulis deducta, sed ab ipso Loyola ad summum adducta.

Offendam ramen breviter, quibus in rebus Iesuitæ à reliquis Monachis differant

Iesuita, in quo à reliquis Monachis differant.

rant maximè. Monachus ex testamento suorum aut ab intestato legari capio nulla erat, ideo neque querela de in officio comperebat. Iesuitæ verò id juris sibi reservarunt, ut hæreditates ad se devolutas, nomine quisque privato adire, ac præteritione testamenti rompere possent. Et quamvis dona grandia Monachi à caducis & moribundis hominibus aucuparentur, negari tamen non potest, quia id ipsorum accutius, Iesuitæ præstent. Sed illud tamen interest, quod non ad recitandas manè & vespere orationes adstringunt, neque cadaveribus divorum delubra funestant, sed quicquid id est quod donatur purum purum sibi habere volunt. Reformarunt item eam Monachorum turpitudinem, qui mantica per viicos onusti stipem & annonam ostiatim mendicabant: in templis verò sicut in foro, vinum, potentes, ova gratis, mercabantur. At Iesuitæ domi & foris nil nisi nitorem & lautitiam præ se ferunt. Suppresunt præterea quasdam mei & tul appellationes, quæ jam inter Monachos glisciebant, magnamque incommodorum eandem secum trahebant. Simul etiam ac rorem proprietas distincte esse coeperunt, defuncti causa publicè, ad suum commodum quisque collinavit. Vnde si ab uno collegio in aliud commigrandum erat, colligendæ simul omnes erant Sarcinulæ, alioqui nuda omnia & inania reportant. Iesuitæ soli reperere modum, quo nihil possidentes omnia possideant: nam & depositis omnibus impedimentis secuti passim ambulant, & quocunque gentium proficiscuntur; omnem supellectilem & corporis cultum inter suos opportunum nanciscuntur. Præterea informi quodam habitu Monachi incedentes, tetricum quiddam & inhumanum sapiunt: hi nudis pedibus, hi fellestratis calceis, hi turbinato vertice & capucio, hieuculla vel nigra, vel alba, vel cinerica, &c. aut contortis funibus horrendi. At Iesuitæ formam commanem & nsitatem tenent, ut se turbis hominum ultro citroque misceant, rummculos Impune capient, suumque vigiliam & speculatorum, seu potius proditorum munus exequantur: Inde est quid ad extremas oras nullo penè sumptu abeunt, & gravissimas Papæ iussu Legationes obeunt, quæ Cardinalibus antea demandari solebant. Tanquam etiam inter Monachos & Iesuitas, quod ad habitus videlicet formam attinet, interest quantum inter vereres meretrices aulicas & recentiores: ille pulchritudinem suam in je-

juna quadam corporis exilitate constituebant; unde miserè genium suum affligebant: hæ verò veterem illam hæreticam damnantes, corpus suum intus & in edute splendide curandum, neque quicquam in fraudem genij de demenso detrahendum censent.

CAPVT III.

De Habitu & Vestitu IESVITARVM.

AB initio, cum simularent peregrinationem Hierosolymitanam, Venetias proficiscebantur baculo innixi pedes: vestitus eorum omnium erat ut peregrinorum pauperum: pendebat à scapulis mantica ex corio: Rolaria palam gestabant de collo suspensa, ut supra quoque diximus. Sed audi quæso quantum hodie Ignatiani mutati sint ab illis. Nam cum hinc inde peregrinantur, galeris utuntur seu pileis turritis: *Baretæ* autem suam consecratam apud se nihilominus reservant: Et si Collegium vel domum leisiticam ingrediantur, pileo turrito remoto, *Baretæ*, ut agnoscantur, recipiunt, quæ re nescio quam exultationem sibi creari putant. Hæ Baretæ quadrangulares, & in formam crucis ex pretiosa materia formatæ sunt: expendant enim pro qualibet ut nimirum coronatum. Perhibent Ioannem sextum Minensem Episcopum viso Monacho, dicere solum fuisse: *Nullum animal audacius esse eo quod à cunctis prospiceret.* Si quis nostrâ ariate assereret, Nullum animal impudentius esse eo, quod caput pileolo quadrato, seu quadricornuto, tegit, à vero opinor non aberraverit.

Pro Cucullis, quod sanctissimum tamen hætenus Monachorum indumentum habitum fuit utuntur pallijs philosophicis, hoc est, oblongis & quidem nigris.

Sob his pallijs tunicalas habent, quas *Solanus* dicit, ad plantam usque pedis ferè dependentes, quas Canabe holoserica stringunt.

Syb tuniculis thoraces, caligas & tibialia gestant de optimo pannorum genere, quo etiam dum secularis erant, utebantur.

Calceos habent corrigijs constructos.

Regula enim præcipit, habitum illorum conformem esse debere vestimentis quibus Clerici & Sacerdotes utuntur: ut novo & peregrino habitu hominibus quibus cum versantur & agunt, molestiam vel aversionem creant. Ideo in Regula additur. *Paupertatem illorum non debere esse vestium immunditiam, for-*

diaboli vel pannofitate fordidasam: sed puram, mundam, elegantem & hominibus gratam.

Cum igitur reliquorum Monachorum incedant alij nudis pedibus, alij fenestratibus calceis, alij turbinato vertice, alij cucullis, aut contortis funibus ipso aspectu horrendi, Iesuitæ soli formam communem tenuerunt, ut se turbis hominum ultro citroque misceant, rumosculos impunè capient, suumque vigilum & speculatorum munus solertiùs exequantur.

His suis vestimentis spirituales interpretationem affingunt. *Pilei* enim *Mysterium* est signum crucis: significat etiam Trinitatis unitatem, & cum eadem Beate Virginis Mariæ conjunctionem. Eorum præterea hoc voluit *Mysterium* esse, ut quatuor cornua vel anguli quatuor Mundi plagas designent, ad quas vel à Pontifice ipso, vel à suo Generali etiam non accepto viatico, ablegantur. *Tunicula* interior *Albam*, quæ Iesum Herodes detulit, designat. *Thoracem, caligas, calceos, cingulum* vel *zonam, fascias crurales* ex Pauli Epistola ad Ephesios 6. cap. interpretantur. *Indusium* voluit esse perpetuæ castitatis devotæ memoriam. Si etiam se induunt, vel vestibus exuunt, certas preculas recitant. Exempli gratiâ, si *Calceos* claudunt, dicunt: *Domine non sum dignus, solvam corrigiam calcamenti tui.* Si se constringunt: *Cinge Domine femora mea castitatis cingulo &c.*

Hunc verò habitum, cùm peregrinantur, interdum deponunt, & alium induunt, puta mercatorum, nobilium, opi-

ficum, &c. ut sic eductiùs inter Evangellicos latere, & omnia facilius explicari & explorare possint.

Sed in quacunque tandem sese formas flexerint, & sive cucullati, sive palliati vel quocunque alio habitu induti sint, unicus tamen salutis portus nobis omnibus est propositus, ad quem sincera & rectâ fide nisi quis collimer, quocunque tandem pallio, aut cucullâ, aut veste ornatus fuerit, naufragium patiatur oportet.

Quod si ab hoc illorum externo habitu oculos ad mores illorum & gestus externos avertas, ita sunt ad speciem humanitatis, pietatis omniumque virtutum compositi, ut opinari possit aliquis, Ioannem Baptistam, in severo isto cultu non fuisse sanctiorem. Fingite enim, Lectores vos jam videro ex Iesuitarum grege aliquem: Hominem oculis videbitis humanissimum, si volui: pientissimum & humilimum, si gestus creditis: caput eleganter comptum & in unam partem habet inclinatum, ut videatur ejus similis, qui nostri eausd in cruce pendit: erotes etiam pictas & sculptas in manibus habet. At enim verò gestum hie apparatus nihil aliud est, nisi pellis ovina, & latva virtutum, ad decipiendos & fallendos homines comparata. Nec mentior, si dico, sub isto vestitu, gesto & habitu latere lupinum animum, imò antiquum serpentem, auctorem dissidiorum, turbarum, bellorum, ex diom atquædè omnium malorum à quibus usquæ Eceleziæ & Reipubl. periculum esse potest.

Iesuitarum habitus peripha.

CAPVT IV.

Quod continet

REGVLAS

ET

CONSTITVTIONES IESVITARVM.

SVMMARIVM CONSTITVTIONVM, QVÆ AD Spiritualem Nostrorum Institutionem pertinent, & ab omnibus observanda sunt.

*Constit. summa
regula
et
con-*

QVamvis summa sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac Domini sit, quæ conservata est, gubernata, at-

que promotura in suo sancto scervitio „hanc minimam Societarem Iesu, ut „eam dignata est inchoare: ex parte ve-

*in pre-
sentia
Concl.
S. R.*

rd

„tò nostra interna charitatis, & amoris
 „illius lex, quam Sanctus Spiritus scri-
 „bere, & in cordibus imprimere solet,
 „piùis quàm illæ externæ Constitutio-
 „nes, ad id adjuncta sūt: Quia tamen
 „suavis dispositio divinæ providentiæ suarum
 „creaturarum cooperationem exigit,
 „& quia Christi Domini nostri Viciarius
 „ita statuit, & Sanctorum exempla, & ratio
 „ipsa nos docet in Domino: necessarium
 „esse arbitramur, Constitutiones
 „conferri quæ invent ad melius in via
 „incepta divini obsequij præcedendum,
 „juxta instituti nostri rationem.

*Finis
 ratio
 vivendi
 Societatis.*

2. Finis hujus Societatis est, non solum salu-
 „tari & perfectioni propriarum animarum,
 „cum divini gratia vacare: sed cum eadem
 „impense in salutem, & perfectionem
 „proximorum impendere.

3. Nostræ vocationis est, diversa loca
 „peragere & vitam agere in quavis Mun-
 „di plaga, ubi majus Dei obsequium, &
 „animarum auxilium speratur.

4. Ratio vivendi in exterioribus iustas ob-
 „causas, majus Dei obsequium semper in-
 „tuendo, communis est: nec ullas ordinatias
 „poenitentias, vel corporis afflictiones ex
 „obligatione subenodas habet, sed illas
 „assumere quis poterit, quæ sibi vide-
 „buntur, cum approbatione Superioris,
 „ad majorem sui spiritus profectum con-
 „venire & quas propter eundem finem
 „Superiores poterunt imponere.

5. Ipso initio sui in Societatem ingressus,
 „debet quisque generalem totius vitæ con-
 „fessionem apud aliquem Sacerdotem à
 „superiore assignatum facere, & post eam
 „sacratissimum Christi Domini nostri cor-
 „pus sumere: & sic sexto quoque mense eodẽ
 „modo generaliter ab ultima inchoando
 „confitebitur. Et omnes tam Professi quàm
 „formati Coadjutores semel singulis annis
 „parati esse debebunt ad confessionem
 „generalem, quæ ab ultims generali in-
 „choetur, ei, quem Superior sibi substi-
 „tuerit faciendam.

6. Utantur quotidie omnes conscientie sue
 „examinatione consueta: Si sacerdotes nõ
 „fuerint, confiteantur oportet, & sanctissi-
 „mum Sacramentum Eucharistiæ sumant
 „octavo quoque die: & unus omnium sit
 „Confessarius à Superiore constitutus:
 „quod si fieri non poterit, quisque certè
 „suum stabilem habeat Confessarium, cui
 „ipsius conscientia proles aperta sit.

7. Qui aurem alij, quam suo Confessario
 „designato confiteretur, debet postmodum
 „(quantum recordari poterit) eidem suo
 „Confessario totam suam conscientiam

„aperire, ut nihil ignorando quod ad eam
 „pertineat melius in Domino possit eun-
 „dem juvare.

8. Vnusquisque eorum, qui Societatem in-
 „grediuntur, consilium illud Christi sequẽ-
 „do, Qui dimiserit patrem, &c. existimet
 „sibi Patrem, Matrem, Fratres, & So-
 „tores, & quicquid in Mundo habebat,
 „relinquendum: imo sibi dictum existi-
 „met verbum illud: Qui non odit Pa-
 „trem, & Matrem, insuper & animam
 „suam, non potest meus esse discipulus.
 „Et ita curandum ei est, ut omnem carnis
 „affectum erga sanguine junctos exuat,
 „ac illum in spirituale convertat, eoique
 „diligat eo solum amore, quem ordinata
 „charitas exigit, ut qui Mundo, ac pro-
 „prio amori mortuus, Christo Domino
 „nostro soli vivit, eumque loco paren-
 „tum Fratrum, & rerum omnium ha-
 „bet.

9. Ad majorem in spiritu profectum,
 „& præcipuè ad majorem submissionem,
 „& humilitatem propriam, contentus
 „esse quisque debet, ut omnes errores,
 „& defectus ipsius, & res quæcunque,
 „quæ notatæ in eo, & observatæ fue-
 „rint, Superioribus per quemvis, qui ex-
 „tra confessionem eas acceperit, mani-
 „festentur.

10. Boni etiam omnes consulant, ab
 „alijs corrigi, & ad aliorum correctio-
 „nem juvare, ac manifestare sese invi-
 „cem sint parati debito cum amore, &
 „charitate, ad majorem spiritus profec-
 „tum: præsertim ubi à Superiore, qui
 „illorum curam gerit, fuerit ita præscri-
 „ptum, aut interrogatum ad majorem
 „Dei gloriam.

11. Diligenter animadvertant oportet
 „(magnificando summique momenti id
 „esse ducendo in conspectu Creatoris ac
 „Domini nostri, quantum pere juvet, ac con-
 „ferat ad vitæ spiritualis profectum omnino,
 „& non ex parte abhorrete, ab omnibus)
 „quæ Mundus amat, & amplectitur, & ad-
 „mittere & concupiscere totis viribus quic-
 „quid Christus Dominus noster amavit, &
 „amplexus est. Quemadmodum enim mun-
 „dani homines, qui ea, quæ Mundi sunt,
 „sequuntur, diligunt, & quærunť magna
 „cum diligentia: honores scilicet, sa-
 „mam, magis nominis estimationem
 „in terra, sicut Mundus eos docet: sic qui
 „procedunt in spiritu, & ferid Christum
 „Dominum nostrum sequuntur, amant, &
 „ardenter exoptant, quæ ipsi omnino con-
 „traria sunt, indui nimirum eadem veste, ac
 „in signibus Domini sui pro ipsius amore, ac
 „reverentia,

reuerentia, ad eò vt si ſiſſe offenſione villa
divinæ maiestatis, & abſque proximi
peccato foret, vellent contumelias, falſa
teſtimonia, & injurias pati, ac ſtulti ha-
berì & exiſtimari (nulla tamen ad id
per eos data ocaſione) eò quod exop-
tant aſſimilari, ac imitari aliquo modo
creatorem, ac Dominum noſtrum Je-
ſum Chriſtum, ejuſque veſtibus & inſi-
gnibus indut: quandoquidem illa ipſe
propter maiorem proſectum noſtrum
ſpiritualem induit, nobiſque exemplum
dedit, ut in omnibus, quoad ejus fieri po-
terit, divina gratia aſpirante, eum imita-
ri, & ſequi, eum vera fir via, quæ ducit
homines ad vitam, velimus.

12. Vt melius ad hunc perfectionis
gradum in ſpirituale vita tam precioſum
perveniat, majus, ac impenſus ſtu-
dium coſuſque fit, quærere in Domino
maiorem ſui abnegationem, & conti-
nuam in rebus omnibus, quoad poterit,
mortificationem.

13. In exerceendis officiis abjectis, &
humilibus, promptius ea ſuſcipi conve-
nit, à quibus ſenſus magis abhorrebit: ſi
quidem innoxium fuerit, ut in eis ſe ex-
erceat.

14. Antevertere oportet tentatio-
nes, adhibitis earum contrariis, ut eum
quis animadvertitur ad ſuperbiam eſſe
propenſus, exetecris debet in rebus
abjectioribus, ad humiliandum ipſum
viles futuræ videantur: & ſic de aliis
pravis animæ propenſionibus.

15. Omnes conſtanti animo in eum-
bamus, ut nihil perfectionis, quòd divina
gratia conſequi poſſimus, in abſoluta o-
mnium Conſtitutionum obſervatione,
noſtrique inſtituti peculiari ratione ad-
implenda prætermittamus.

16. Omnes, qui ſe Societati addixe-
runt, in victorum ſolidatum, ac perfe-
ctatum, & ſpiritualem rerum ſtudium
incumbant: ac in huiusmodi majus mo-
mentum, quàm in doctrina, vel alijs
donis naturalibus, & humanis conſtitu-
tum eſſe ducant: illa enim interiora ſunt,
ex quibus efficaciam ad exteriore perma-
nere ad finem nobis propoſitum o-
portet.

17. Omnes rectam habere intentio-
nem ſtudeant non ſolum eitea vitæ ſuæ
ſtatum verum etiam circa res omnes
particulares: id ſemper in eis ſineere ſpe-
ctantes, ut ſerviant, & placeant divinæ
bonitati propter ſeiſpſam, & propter cha-
ritatem, & eximia beneficia, quibus
prævenit nos, potius quàm ob timorem

poenarum, vel ſpem præmiolorum (quam-
vis hinc etiam juvari debeant) & in o-
mnibus quærant Deum, exuentes ſe,
quantum fieri poteſt, amore omnium
creaturarum, ut aſſectum uniuverſum in
ipſarum Creatorem conſecrant, eum in
omnibus creatoris amando, & omnes in
cojuxta ſanctiſſimam, ac divinam ipſius
voluntatem.

18. In concionibus domeſticis de iis
crebrò tractent, quæ ad ſui abnegatio-
nem, & in virtutibus proſectum, & o-
mnimoda perfectionem attinent, ad
ea ſe invicem exhortando, & præci-
puè ad unionem & charitatem frater-
nam.

19. Magnopere conſectet, devore,
quoad fieri poterit, ea munera obire, in
quibus magis exerceatur humilitas &
charitas. Et in uniuverſum loquendo,
quanto aliquis ſe arctius Deo adſtrinxe-
rit, & liberaliorem erga ſummam maje-
ſtatem ſe præſtiterit, tanto eum in ſe li-
beraliorem etiam experietur, & ipſe
in dies magis idoneus erit ad gratias,
& dona ſpiritualia uberiora recipien-
da.

20. Poſtquam aliquis in corpus So-
cietatis cooptatus fuerit in aliquo gra-
du ad alium progredi curare non debet:
ſed in ſuo perſeſſi, & obſequio Dei, &
gloriæ ſeſe impendere.

21. Omnes ſuum tempus rebus ſpi-
ritualibus impendant, & devotioni quæ-
rendæ pro menſura gratiæ Dei ipſis com-
municatæ inſiſtant.

22. Ab illuſionibus Dæmonis in ſuis
ſpiritualibus exereitationibus caveant,
& ſe contra omnes tentationes tuean-
tur: ſimul rationes ſciant, quæ adhi-
beri poſſint, ut eas ſuperent: & ad ver-
tas, ſolidasque virtutes conſequendas in-
ſiſtant: ſine plures adſint viſitationes ſpi-
rituales, ſive pauciores: curent verò
ſemper in via diuini ſervitii progreſſum
facere.

23. Paupertas, ut murus religionis fir-
mus, diligenda, & in ſua puritate conſec-
uanda eſt, quantum divina gratia aſpi-
tante fieri poterit.

24. Diligant omnes paupertatem, ut
mattem, & juxta menſuram ſanctæ di-
ſcretionis ſuis temporibus ejus effectus
aliquos experiantur: nullaque re tan-
quam propria utantur, paratque ſint ad
mendicandum oſtium, quando vel obe-
dientia vel neceſſitas id exiget.

25. Viſtus, velticus, & lecti ratio erit
ut pauperibus accommodata: & vniſo-
quiſque

Cetera
interpre-
tus.Pauperum
ſan.

quisque sibi persuadeat, quod quæ vilis-
sima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tri-
buentur propter ipsius maiorem abnega-
tionem, & spiritualem profectum.

26. Intelligatur omnes, quod mutuo da-
re, vel accipere, vel dispensare quid-
quam de ijs, quæ domi sunt, minimè
possunt, nisi Superior eonfcius consen-
sum præstiterit.

27. Omnes, qui sub obedientia sunt
Societatis, meminerint se gratis dare de-
bere quæ gratis acceperunt, nec postulando,
nec admittendo stipendium, vel elemo-
synas ullas, quibus Missæ, vel Con-
fessiones, vel Prædicationes, vel quod-
vis aliud officium ex ijs, quæ Societas,
iuxta nostrum institutum exercere po-
test, compensari videatur: ut sic ma-
iori cum libertate possit, & proximorum
edificatione in divinum servitium procedere.

28. Quæ ad votum castitatis pertinent,
interpretatione non indigent, cum eon-
stet, quàm si perfectè observanda, nempe
enitendo anglicam puritatem imitari,
& corporis, & mentis nostræ munditia.

29. Omnes diligentissimè curent por-
tas sensuum suorum (oculorum præcipuè,
aurium, & linguæ) ab omni inordina-
tione custodire, ac se in pace, & vera
humilitate interna conservare, & eam in
silentio, cum id observandum est, cum
autem loquendum in circumspeditione,
& edificatione verborum, & modestia
vultus, ac maturitate incedus, motuum-
que omnium, sine ullo impatientiæ, aut
superbici signo exhibere: in omnibus
procurando atque optando potiores par-
tes aliis deferre, omnes in animo suo
tanquam sibi superiores ducendo, &
exteriori honorem, ac reverentiam, quam
exigit cuiusque status, cum simplicitate
& moderatione religiosa exhibendo:
atque ita fiat, ut se mutuo considerantes
in devotione crescant, Deumque
Dominum nostrum laudent, quem quis-
que in alio, ut in illius imagine, agnos-
cere studeat.

30. In refectione corporis curandum
est, ut temperantia, modestia, & de-
centia interioris, & exterioris in omnibus
observetur. Præmittatur benedictio, &
sequatur actio gratiarum: quas omnes
agere debent, cum ea, qua par est, de-
votione, & reverentia. Et dum cor-
pus edendo reficitur, sua etiam animæ
refectio præbetur.

31. Expedit in primis ad profectum, &
valdè necessarium est, ut omnes perfe-
ctæ obedientiæ se dedant: superiorem

(quicunque ille sit) loco Christi Domini
nostri agnoscentes, & interna reveren-
tia & amore eum prosequentes, nec so-
lùm in executione externa eorum, quæ
injungit integrè, promptè, fortiter, &
cum humilitate debita, sine excusatio-
nibus, & obmurmurationibus obediant;
licet difficilia, & secundum sensuaita-
tem repugnantia jubeat; verumetiam
eoneant interiori resignationem, & ve-
ram abnegationem propriæ voluntatis;
& judicii habere, voluntatem, ac ju-
dicium suum eum eo, quod Superior
vult & sentit, in omnibus rebus (ubi
peccatum non cerneretur) omnino eon-
formantes, proposita sibi voluntate, ac
judicio Superioris pro Regula suæ volun-
tatis, & judicii, quæ exactius eonfor-
mentur primæ, ac summæ Regulæ o-
mnis bonæ voluntatis, & judicii, quæ est
æterna bonitas, & sapientia.

32. Liberam sui ipsorum, rerumque
suarum dispositionem omnes cum vera
obedientia Superiori relinquunt, nihil
vel clausum, ne conscientiam quidem
propriam tenendo, non repugnando,
non contradicendo, nec ulla ratione ju-
cium proprium ipsius judicio contrarium
demonstrando: ut per unionem ejusdem
sententiæ & voluntatis, atque per debi-
tam submissionem melius in divino obse-
quio conserventur, & progrediantur.

33. Omnes obedientiam plurimùm ob-
servare, & in ea excellere studeant: nec
solum in rebus obligatorijs, sed etiam in
alijs: licet nihil aliud quam signum volun-
tatis Superioris sine ullo expresso præce-
pto videretur. Versari autem debet ob o-
culos Deus creator ac Dominus noster,
propter quem homini obedientia præsta-
tur, & ut in spiritu amoris, & non cum
perturbatione timoris procedatur, cu-
tandum est.

34. Ad Superioris vocem perinde, ac si à
Christo Domino egrederetur, quàm pio-
missimi sumus, re quavis, atque adeò litera à
nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.

35. Ad eum scopum vires omnes, ac inten-
tionem in Domino convertamus, ut san-
cta obedientia tum in executione, tum
in intellectu, sit in nobis semper omni
ex parte perfecta: eum magnâ celeritate,
spirituali gaudio & perseverantiâ, quie-
quid nobis injunctum fuerit obeundo, omne
sententiam, ac judicium nostrum contra-
rium cetera quadam obedientia abnegando.

36. Quisque sibi persuadeat, quod qui
sub obedientia vivunt, se ferri, ac regi à
divina

divina providentia per Superiores suos, finire debent perinde, ac si cadaver essent, quod quoque versus ferri, & quacunque ratione tractari se finit: vel similiter, atque senis baculus, qui vbiunque & quacunque in re velit eo uti, quia enim manu tenet, ei inseruit.

37. Adimplere quisque debet quasvis poenitentias, quæ propter defectus, & negligentiam suam, vel quidvis aliud fuerint injunctæ. Poenitentias vero hujusmodi prompta voluntate admittere deberet, cum vero emendationis, & spiritualis defectus desiderio, etiam si propter defectum non culpabilem injungeretur.

38. Cum aliquis ad ministeria culinae obeunda ingreditur vel ad eum juvandum, qui coquus est, eidem obedire cum magna humilitate, in rebus ad ipsius officium pertinentibus debet. Atque valde necessarium est, ut omnes non solum Superiorem Societatis, vel Domos, sed etiam subordinatis officialibus, qui ex illo auctoritatem acceperunt, obdiant: & assueant non intueri, quis ille sit cui obediunt, sed potius quis ille, propter quem & cui in omnibus obediunt, qui est Christus Dominus.

39. Si aliquis ex iis qui domi sunt, cuiquam scriberet, non nisi obtemperata facultate, & literis ei ostensis, quem superior destitit, veritatem id faciat. Si ad eundem litteræ mitterentur, ei primo reddantur, qui à Superiore fuerit constitutus: qui eas lectas reddat, aut non reddet illi, ad quem sunt destinatæ, prout in Domino expedire ad majus ipsius bonum & Dei gloriam existimabit.

40. Quicumque hanc Societatem in Domino sequi volet, & in eadem ad majorem Dei gloriam manere, sub sigillo confessionis, vel secreti, vel quacunque ratione ei placuerit, & ad majorem ipsius consolationem fuerit, debet conscientiam suam magna cum humilitate, puritate, & charitate manifestare, re nulla, qua Dominum vniuersorum offenderit, elata, & totius anteaque vite rationem integram, vel certe rerum majoris momenti Superiorem, qui tunc fuerit Societatis, vel cui ex Præpositis, vel aliis ex inferioribus

ille injungeret, prout magis convenire videretur, reddat: & sex quoque mense rationem hanc sui, ab ultima, quam reddiderit, impetiendo quisque reddat. Sic etiam videretur, quod Coadjutores formati, & Professi singulis annis, vel et crebrius, si Superiorem videbitur, sine consensu

rationem dicto modo ei reddant.

41. Nullam debent celare tentationem, quam Præfector rerum spiritualium, vel Confessarius, vel Superiorem non aperiant: imò verò totam animam suam illis integrè manifestam esse, perquam habeant: nec solum defectus aperiant, sed etiam poenitentias, vel mortificationes, & de viationes, ac virtutes omnes, voluntate pura optantes ab illis dirigi, sicut à rectitudine delecterent, nolentes suo proprio sensu duci, nisi conveniat cum iudicio illorum, quos Christi Domini nostri loco habent.

42. Idem sapiamus, idem, quoad ejus fieri possit, dicamus omnes, juxta Apostolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus, vel lectionibus publicis, nec scriptis libris (qui quidem ed non poterunt in lucem sine approbatione, atque consensu Præpositi Generalis) Imò & iudiciorum de rebus agendis diversitas, quæ mater esse solet discordiæ, & inimici vniionis voluntatum, quantum fieri potest, evitari debet. Vnio verò, & conformitas magna diligentissimè curanda est, nec quæ ei adversantur, permittenda: quo juncti invicem fraternæ charitatis vinculo, melius & efficacius possint se divino obsequio, & auxilio proximorum impendere.

43. In Societate, nec sit, nec sentiantur animorum propensio ad partem alteram factionis, quæ esset fortassis inter Principes, vel Dominos Christianos: sed sit potius quidam vniuersalis amor, qui partes omnes (sicut sibi invicem contrariæ sint) in Domino nostro amplectatur.

44. Omnes quoad corpore bene valent in spiritualibus, vel exterioribus rebus habeant, in quo occupentur, ne origo malorum omnium origo, quoad ejus fieri possit, domi nostræ locum habeat.

45. Ut plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta suum Institutum vacare, quoad ejus fieri poterit, à negotiis secularibus abstineat: [qualia sunt testamentariorum, vel executorum, vel promissorum rerum eloiutionis, aut id genus officia] nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

46. Ut nimia solitudo in iis, quæ ad corpus pertinent, reprehensibilis est: ita cura moderata ruendæ ad divinam obsequium valetudinis, ac viri corporis laude digna, & ab omnibus adhibenda est: ea de causa cum animadverterint aliquid sibi nocere, vel aliquid aliud necessarium

Oratio
& secularia
negotia
vitanda

Ratio
habenda
de valetudine.

rium

„tium esse circa victum, vestitum, habi-
 „tationem, officium, aut exercitationem,
 „& sic de aliis rebus, admo neant omnes ea
 „de re Superiorem, vel quem ad id Superi-
 „or constituitur, duo interim obseruan-
 „tes: Primum, ut antequam ad eum quid
 „referant, se ad osandum recipiant, & post
 „orationem si senserint rem deferendam
 „ad Superiorem, id faciant: Alterum, ut
 „cum verbo, aut scripto brevi sine exordii
 „memoria) Superiorem rem exposuerint, ei
 „totam curam rei exposere relinquunt: &
 „quicquid ille statuerit, optimum ducant:
 „nec contendere, aut vigere per se, vel
 „aliud (sive concedatur quod petitur, sine
 „non) pergant: quandoquidem sibi per-
 „suadere debent, id magis expedire ad di-
 „uinum obsequium ac suum majus bo-
 „num, quod Superiori, hoc intellecta, in
 „Domino visum fuerit.

„47. Ut non expedit tanto labore
 „corporali quendam onerari, ut spiritus
 „obruatur, & corpus detrimentum patia-
 „tur: ita aliqua corporalis exercitatio, que
 „utrumque iuvet: omnibus communi-
 „ter convenit, etiam illis, qui mentali-
 „bus exortibus debent insistere: quæ quid-
 „dem externis interrumpi deberent, &
 „non contrariari, nec sine mensura discre-
 „tionis assumi.

„48. Corporis castigatio immodera-
 „ta esse non debet, nec indiffereta in vigi-
 „liis, & abstinentiis, & aliis poenitentis
 „externis, ac laboribus, quæ & noeuimen-
 „tum assero, & maiora bona impedire
 „solent. Ideo suo Confessario de regi ab
 „vnoquoque convenit, quidquid in hac
 „parte faciat.

„49. Aegritudinis tempore non solum
 „observare vniuersis, obedientiam ma-
 „gna cum puritate debet erga Superiores
 „spirituales, ut ipsius animam regant: sed
 „cum eadem humilitate erga Medicos
 „corporales, & infirmarios, ut corpus ejus
 „regnant.

„50. Qui ægrotat, humilitatem &
 „patientiam suam pte se ferendo, non
 „minorem ædificationem, dum morbo
 „laborat, iis qui ipsum inuisent, & cum eo
 „versabuntur & agent, quam dum valebat
 „corpore, ad maiorem Dei gloriam præ-
 „stare curat, verbis plis, & ædificationem
 „facientibus utendo, quæ ostendunt æ-
 „gritudinem acceperat, ut donum de ma-
 „nu Creatoris, ac Domini nostri, quan-
 „doquid degen non minus domum est, quam
 „sanitas.

„51. Aliquoties singulis annis omnes
 „à Superiore sibi poenitentias iniungi

„propter defectum observationis Regu-
 „larum petant: ut hæc eura indicium sit
 „illius, quam de suo profectu spirituali in
 „via Dei quisque habet.

„52. Omnes demum observationi
 „Constitutionum studeant, quam eas-
 „dem scire, saltem quæ ad quemlibet per-
 „tinent, necesse est. Quare legere, vel au-
 „dire easdem singulis mensibus oportebit;

REGULÆ COMMUNES

„Singuli præfixum sibi tempus suæ,
 „conscientiæ bis quotidie examinan-
 „dæ, orationi, meditationi, lectioni im-
 „pendant, cum omni diligentia in Domi-
 „no.

„1. Omnes quotidie sacro decenter
 „interfunt, & concionem, lectionemve fa-
 „ciant cum in Templo nostro habebitur,
 „audiant.

„3. Singuli statuto die, & assignato fi-
 „bi Confessario confiteantur, & non alte-
 „ri sine Superioris facultate.

„4. Omnes (qui Professores, aut formati
 „Coadiutores non sunt) bis in anno sua
 „vota renovabunt, præmissa confessione
 „generali: quo tempore rationem suæ
 „conscientiæ reddent, & quoties etiam
 „Superiori visum fuerit, iuxta morem So-
 „cietatis.

„5. In abstinentia sextæ feriæ, Socie-
 „tatis consuetudo servetur.

„6. Nullus mortificationem publicè
 „faciat, nec concionetur, nisi Superiore
 „approbante.

„7. Nemo pecuniam apud se habeat:
 „apud alium verò, nec pecuniam, nec
 „quicquam aliud.

„8. Libros nemo habeat sine facultate:
 „in iis verò quibus vti licet, nec scribat
 „quicquam, nec notam ullam imprimat.

„9. Nemo rem vilam ex domo, vel ex
 „alterius cubiculo sibi Versper, aut ab ex-
 „terno, quovis modo sibi, aut alii accipiat,
 „sine Superioris licentia.

„10. Ad maiorem Unionem eorum;
 „qui in Societate vivunt, majusque auxi-
 „lium eorum, apud quos habitant, singuli
 „addiscant ejus Regionis linguam, in qua
 „resident, nisi forte ipsorum nativa il-
 „lic esset vitior: salua tamen Latini
 „sermone lege in iis, qui literis dant ope-
 „ram.

„11. Nullus ita cubiculum suum
 „claudat, quin appetiri extrinsecus possit:
 „aut aream seu quicquam aliud habeat
 „observatum absque Superioris faul-
 „tate.

12. Aperta fenestra nemo noctu dormiat, nec sine indusio, aut non cooperatus.

13. Nemo subiculo egrediatur, nisi decenter vestitus.

14. Nemo eorum, qui ad domestica Ministeria admittuntur aut legere discat, aut scribere, aut si aliquid scit, plus literarum addiscat: nec quisquam eum doceat sine Præpositi Generals facultate: sed satis ei erit sancta cum simplicitate, & humilitate Christo Domino nostro servire.

15. Signe campanæ constitutis horis audito, omnes statim vel imperfecta litera relicta, ad id, ad quod vocantur, se conferant.

16. Ut consulatur valetudini, nemo extra consueta tempora bibat, nec extra domum cibum sumat absque facultate Superioris.

17. Qui malè se habere præter solitum senserit, id Infirmario, vel Præfecto sanitatis aut Superiori referat. Nemo verò medicinam ullam accipiat, aut Medicinam eligat, vel consulat, nisi approbante Superiore.

18. Singuli etiam si Sacerdotes sint, eum primum surgunt, lectum operiant, eumque & reliqua component hora consueta, & scopis subiculum verrant, tertio saltem quoque die, exceptis iis, qui ob occupationes majoris momenti, aut valetudinis causa, iudicio Superioris sublevandi sunt.

19. Mundiis, quæ & ad valetudinem & ad ædificationem confert, omnibus curæ sit, tam circa seipsos quàm circa alia omnia.

20. Qui gravem tentationem alicuius noverit, Superiorem admoneat, ut ei ipse pro paterna in suos cura, ac providentia, convenienti remedio possit occurrere.

21. Quæ à Superioribus circa administrationem agenda sunt, nemo curiosè ab aliis exquirat, aut conjecturam faciundo de iis sermonem miscat, sed unusquisque sibi ac muneri suo attendens, quicquid de se, atque aliis constituendum erit, tanquam de manu Dei expectet.

22. Omnes caput aperiant suis Superioribus, & Sacerdotibus iis, qui Sacerdotes non sunt: discipuli etiam suis præceptoribus. Unusquisque eorum Superiores alloquatur magna eum reverentia: is verò, quem Superior alloquitur, aut reprehendit, humiliter & sine in-

terpellatione audiat.

23. Si cui à Superiore denegatum aliquid fuerit, alium Superiorem ne adcat super ea re: quin ei aperiat, quid sibi ab alio fuerit responsum, & quas ob causas negatum.

24. Cui fuerit alicuius rei cura commissa, si impedimentum aliquid inter venerit, maturè admoneat aliquem ex Superioribus, ut pro videat.

25. Nemo cum ex uno loco in alium proficiscitur, quicquam secum asporret sine facultate Superioris,

26. Extra tempora recreationi assignata, hæc ratione silentium servandum est, ut nemo loquatur, nisi obiter & per pausas, aut de rebus necessariis, præsertim in Ecclesia, Sacristia, & Refectorio: in missa verò, concione, mensa, lectuonibus, & disputationibus si quid privatim dicere necesse erit, brevissimè, & submissa voce suggeratur.

27. Nemo præter eos, qui à Superiore deputati fuerint, loquatur cum iis, qui in prima probatione versantur: excipiuntur tamen visitæ salutationes, quas eum alii aliis obvii sunt, charitas religiosa exigit.

28. Omnes demissa voce, ut religiosi decet, loquantur: nullusque eum alio contendant: sed si qua in re nobis est diversa sententia, eaque videtur mandanda, rationes modestè, & cum eharitate afferantur, eo animo, ut sensus veritati sit loquens, non ut in ea re superiores videantur.

29. Qui facultate accepta ægrotos inuisent, non solum demissa voce loquantur, sed tanta etiam moderatione, ut illis molesti non sint, atque de iis agant, quæ & exhilarare, & consolari ægrotos, circumstantesque ædificare in Domino possint.

30. Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo alie de aliis nationibus sinistrè sentire aut loqui solent, quin potius & bene sentiant, & peculiari affectu diversas à sua nationes prosequantur in Domino, ac proinde nemo bella, contentionēve inter Christianos Principes in colloquium inducat.

31. Nemo præter eos, quibus per Superiorem licet, quicquam aliis jubeat, aliosve reprehendat.

32. In alterius officium nemo se ingerat: in locum verò alieni ministerio deputatum nullus ingrediatur sine facultate Superioris, aut Præfecti illius loci in rebus necessariis.

33. Nemo

Strabilia erga demissum.

33. Nemo in alienum cubiculum ingreditur sine generali aut speciali Superioris fauente: quod si aliquis intrus sit, non prius aperiat ostium, quam post possum audiat, Ingressum: & tam diu aperta sit janua, quam diu intrus vnâ fuerint.

34. Vt ea, quæ religioſos deest, grauitas, & modestia retineatur, nemo alium etiam joco tangat, præterquam in signum charitatis amplexando cum quibus aut abit, aut redit peregre.

35. Nemo dum mense accumbit, euquam ex nostris præterquam ei Superiori, qui præest toti Domui aut Collegio, caput aperiat. Et cum aliquid la mensa euquam deest, is, qui illi affidet, admoneat eum, qui ministrat.

36. Domi nemo loquatur cum externis, aut alios ad id vocet sine facultate Generali, aut particulari Superioris.

37. Nemo euſquam externi ad domesticum, aut domestici ad externum mandata deferat, aut literas, in ſeo Superiores: ſeculares autem rumores, qui foris audiuntur, ne temerè, & sine fructu narrentur.

38. Nemo quæ domi acta, vel agenda ſunt, externis referat: niſi Superiori id probati intelligat. Conſtitutiones verò, alioſve hujusmodi libros, aut ſcripta quibus Societatis inſtitutum, vel privilegia continentur, non niſi ex Superioris expreſſo conſenſu, iis communicet.

39. Nemo ſcriptas dabit, aut mittet euquam externo, vel domestico Inſtructiones ſpirituales: aut meditationes, nec exercitia ſpiritalia Societatis alicui communicabit, niſi à Superiore id approbetur.

40. Nemo ab externis conſilium petat ſine facultate Superioris.

41. Nemo euſquam negotii, etiam pii, ſine facultate Superioris eam ſuſcipiat, nec ad id operam ſuam promittat, aut ſe propenſum oſtendat: ſecularia verò negotia, ut quæ ſunt à noſtro inſtituto aliena, & vehementer à ſpiritualibus

avocant, multò magis averſati convenit.

42. Omnes, pro ratione ſui gradus, dara commoda occasione, eniantur piis colloquiis proximum ad meliora promovere: & conſilio, ac exhortatione ad bona opera, præfertim ad confeſſionem excitare.

43. Nullus domo egrediaſur, niſi quando, & cum quo Socio Superiori viſum fuerit.

44. Cum quis facultatem à Superiore petat aliquò eundi, ſimul etiam aperiat, quò, & cuius rei cauſa ſit velit, præfertim ſi Præſatus, aut alius vir primarius conveniendus ſit: eademque die reſerat eidem, quid egerit ſicuti ipſum vel le intelliget, & res poſtulataverit.

45. Ingreſſuri, egreſſuriſque domo, tinnabulum nec vehementius, nec crebrius pulſent, quam par eſt. Nemo autem niſi conſueta domus janua egrediaſur, vel ingrediaſur.

46. Qui domo egrediuntur, ſignabunt ſua nomina, quæ propèſtum domus in tabula deſcripta ſunt, & admonebunt janitorem, quò ſint proſecturi.

47. Omnes ante noctem, qui foris ſunt, ſe domum recipiant: nec egrediantur ante lucem ſine facultate Præpoſiti, vel Reſtoris.

48. Cùm quis itet faciens tranſit per locum, ubi Domus aut Collegium Societatis ſit, ad aliud hoſpitiū ne diuertat: ejuſque, qui illi præeſt, obedienciæ ſubſit in omnibus, ſicut & reliqui, qui in eadem Domo, vel Collegio commorantur. Quid ſi quis etiam ad negotia tractanda venerit ea non niſi ex ejusdem conſilio, ac directione tractabit.

49. Singuli has Regulas, & officiorum ſuorum habeant atque intelligant, ſibiſque faciant familiares, ac earum memoriam menſibus ſingulis eis legendis, vel audiendis renouent: qui tamen peculiaria Minifteria Coadjutorum obennent, eas, quæ ad ipſorum officia pertinent, ſingulis hebdomadis repetant.

REGVLÆ PROVINCIALIS

DE IIS,

QUÆ AD EIVS PERSONAM, ET COMMVMEM
totius Provinciæ administrationem spectant; Quæ pluribus
Capitibus continentur.

CAP. I. **Q**UÆ PRÆPOSITI DOMORVM, & RECTORIBUS,
I. Quod ad eorum personas attinet, in Regu-
lâ præscribuntur, eò diligentius servare enita-
tur Provincialis, quo pluribus pro ratione officij
sui, vitæ spiritualis studio præire debet.

2. Finem officij sui (quem ante oculos
habebit) in cõpositum esse intelligat, ut provin-
ciam sibi commissam in acquirenda perfectione,
juxta proprii instituti rationem, & Regular ipsi-
datæ promoveat.

3. Imicetur in gubernatione charitatem,
mansuetudinem, & benignitatem Christi Do-
mini nostri, ut juxta eam normam, quam tradi-
derunt Apostoli, non dominus, sed forma factus
gregis ex animo, exemplo magis, quàm verbo
subditos ad perfectionem dirigat.

4. Sinceritatem suo tempore cum benigni-
tate miscet, namque auctoritatem per solidas
virtutes tueatur, ac dilectionem & curam su-
orum præ se ferendo modestè, & circumspicè
præcipiendo, ita amabilem se reddat, ut omnes
fidenter ad illum recurrere possint.

5. Sollicitè animum ad gubernationem appli-
cet, neque tamen in ea ita distrabatur, ut in stu-
dio orationis, & sanctius desiderij, quibus totam
sustentare debet Provinciam, intepestat: quam-
vis autem ordinariè concionari non debet, si
quando tamen per occupationes officij sui com-
modè licebit, & hoc, & alia Societatis Ministe-
ria exercere poterit.

6. Nullas Regular, aut ordinationes, aut
consuetudines toti Provinciæ communes ab-
roget, vel novas inducat in consilio Genera-
li: sed secundum eas quas habet, gubernet Pro-
vinciam.

7. Sicut provincialis, quando necesse
est in Regular, Ordinationibus, Decretis, &
in ipsis etiam Constitutionibus cum particu-
laribus dispensare potest: sic cum dispensaverit
in rebus majoris momenti, qua videantur Urge-
re, & in quibus sine gravi incommodo Generalis
responsum expectari nequeat, debet eum primo
quoque tempore de hujusmodi dispensatione, &
eius causa admonere.

8. Præter facultates, quæ in hâ Regu-
lis conceduntur, habet etiam eas omnes, quæ in
compendio facultatum Societatis Provinciali-
bus concessæ sunt, quæ ex compendio ipso intel-
liget.

9. Omnes facultates eorum Superiorum,
qui Provincialis subordinati sunt, ad ipsum
quoque pertinent, ab ipsoque etiam suspendi
poterunt, quando ei expedire in Domino vide-
bitur.

10. Potest Provincialis in absentia, vel
in periculo vitæ constitutus, nominare Vi-
ceprovincialem, si Generalis neminem de-
signasset: quocunque autem modo constitutus,
easdem omnino facultates habeat quas Provin-
cialis, nisi à Generali, vel Provinciali limi-
tentur: rationem tamen administrationis non
immutabit.

De iis quæ illud ad Bonam Provin-
ciæ administrationem
juvabunt.

CAP.
II.

11. **C**onsultores quatuor habeat à Ge-
nerali designatos in iis locis, ubi
frequentius residet, quoad fieri poterit, cum qui-
bus res gravioribus communicabit: quod si absen-
tes sint, per transmissas literas: quorum unus
ab eodem Generali constitutus, erit ejus Admo-
nitor, & socius. In quavis autem Domo, vel Col-
legio opera Superioris, & ejus Consultorum, quas
ad consultationem adhibendas judicaverit, ut a-
tur in rebus iis, de quibus ordinariè consultan-
dum erit.

12. Si expedires præter Consultores, alios
etiam nonnunquam ad Consultationem vocare
poterit, & eos quidem, quos de rebus propriis
melius judicare posse existimaverit: vel si ab-
sentes sint, jubere, ut de rebus iisdem senten-
tiam suam ad se transmittant.

13. Literas, & scripta, quæ pertinent
ad rem, de qua consultatio habenda est, o-
stendas Consultoribus (nisi quid obstat) ut
bene

bene informati sententiam suam melius dicere possint.

14. Cum ordinatione aliquarum communem à Generali acceperis, illas Superioribus sua Provincia & Consultoribus manifestari facias. Et quæ aliquas momenti fuerint, ad gubernationem vel instructionem pertinentes, in libro ad id designato describendas cures.

15. In proponenda re, de qua deliberandum est, in neutram partem auri sui pro positionem ostendas, ne consultoribus declinandi in eam partem detur occasio, sed quicquid liberius in Domino suam sententiam aperiat.

16. Si quando aliquid occurreris, de quo liceat cum Consultoribus agere, poteris iuxta primum, & secundum modum in exercitijs ad electionem faciendam traditum, quid agendum sit, deliberare.

17. Libenter se ab alijs admoneri patiar de iis, quæ ad officium, & personam suam pertinent, & cum praeceptis, qui Admonitorij officia fungitur, benignè audiat.

18. Habeas secum literas Apostolicas authenticas, & compendium facultatum Societatis, constitutiones, Decreta, Regulas omnes, & quæ à Generali ordinantur, easque bene intelligat, & observari facias.

19. In loco, in quo diutius ei residendum est, habeat Archivum, in quo asseruabis instrumenta authentica libros, & cetera quæ ad officium Provinciali, & communem usum Provincia pertinent, quæ omnia ex catalogo à se subscripto successari tradet.

20. Habeat libellum, in quem referat ea, quæ consultanda, providenda, vel ad generalem scribenda sunt, ne memoria excidant.

21. Orationes, & Missas ad tempus indiceret poteris, etiam in tota Provincia pro causis, quæ videbuntur id exigere: modum tamen in ea re non excedas.

23. Constituat Magistris novitiorum in locis probationem non separatis: à Generali tamen confirmandos, & eos quidem, qui in rebus spiritualibus exercitati sint, & in modo procedendi Societatis nostra bene probati.

24. Designabis Praefectos rerum spiritualium in omnibus Collegijs, & domibus professus, quales in prima Regula officij illorum prescribuntur: itemque ordinarios nostrorum Confessorios: ex quibus feri convenires Praefectos rerum spiritualium deligere.

25. Deligere poteris Consultores, Admonitores coram, qui praesint in Provincia, ita ut statim suo officio fungi possint: scribet tamen de iis ad Generalem, ut ab eo confirmentur.

26. Praedicatori, & Confessorio ipse constituet: praemisso tamen domestico examine, & approbatione Ordinariorum: iuxta formam Concilii Tridentini.

27. Lectores ordinarios in omnibus classibus, & primarias Officiales, prater Rectorem, & Cancellarium in Universitatibus deligat: novas tamen lectiones non addat, nec scholas usquam villas, & praesertim eas, in quibus pacis legendi & scribendo instituantur (quod nec privatum licebit, sine facultate Generalis aperiat).

28. Tacetur auctoritatem Superum immediatorum in subditis: ita tamen, ut consilij posse omnes ad medietatem recurrere: idem quicquid agendum, vel immutandum erit, quod ad Immediatorum officium pertineat, per eosdem feri curabis.

29. Si quos ad gubernationem idoneos iudicabis, cures de illis paulatim & negotijs tractandis, & domesticis Ministerijs obeundis experimentum sumere, ut & ipsi talenti accepti specimen dare, & Societatis officia eis tuto committi possint.

30. Observet, si qui detineantur in Ministerijs aliquibus, qui magis idonei essent ad alia, eam tamen habeat iussusque rationem, ut Universale bonum semper praesentetur.

31. Neminem ab obedientia Superiorum immediatorum inconsulto Generali extimat, nisi periculum esset in mora, & tunc certius facias Generalem de persona, & de causis propter quas eam exemeris.

De ADMITTENDIS.

CAP. IV.

32. **E**os ad probationem per se, vel per alios admittere poteris, quos ad institutum nostrum idoneos in Domino iudicaveris: concubis tamen ne cuiusquam admisso iussu aliquam externorum offensionem aut Societatis nocumentum pariet quod summi patris summi

CAP. III. De SUPERIORIBUS ei subordinatis & eorum officialibus.

22. **E**tsi Propositos domorum, & Rectores Collegiarum, & Domorum probationis sua Provincia constitutere non potest: si tamen necesse esset aliquando mutationem facere Superioris alicujus, & periculum esset in mora, vel si in moretur poteris aliquem, qui vices Superioris gerat, interim constituere, donec Generali admonitus pro videat. Ministros autem, Procuratores, & Praefectos studiorum ipse designabis, ac etiam subministros, & Praefectos sanitatis, ubi opus esse iudicaveris.

firmum observandum erit, qui in scholis nostris instituantur.

33. Attendas, ne nimij sint nostri in hominibus ad Societatem alliciendū, sed per virtutes, & bona vite odorem omnes ad Christum trahere studiose curent.

34. Memineris, quod inepta turba ad institutum nostrum admitti non debes, & observari faciat in hoc diligenter Regulas officij Examinatoris.

35. Quod ad prima quinque impedimenta attinet, esse Societatem in nullo eorum dispensare potest, si tamen in eo, qui admitti petit, dona aliqua Dei illustriora cernere, Generalem admoneat: quod si de ejusmodi impedimenti dubitaret, ad eandem recurrat.

36. In secundariis impedimentis dispensandi facultatem habebis, praterquam in deformitate magnā aut defectu insigni, qualem habent Eunuchi, & in aetate infra 15. & ultra 30. expletos annos, & in conjugati etiam in casu, in quo non impedimentum essentiale.

37. Poteris in casu aliquo antepone, & postponere aliqua ex sex experimentis, eaque moderari, & alia in alia permutare, dummodo biennio, & bene probentur Novitij: quod etiam tempus prorogare poteris, si opus esse judicaveris.

38. Poteris etiam cum Novitijs in secundo anno probationis circa studia dispensare, habita ratione personarum, locorum, & temporum, prout expedire in Domino judicabis. Li verò cum quibus dispensaveris, extra domum probationis, & seorsum a Collegialibus esse debent sub cura alicujus Sacerdotis ab ipso constituti, qui vitam Magistri novitiorum gerat: ejusque Regulas & examinatore habeat: ex quibus ea servabuntur, quae commode servari possunt. Cujusmodi erit, ut per dimidium horam vespere orent: sed ij tantum diebus, quibus a studiis vacaverint.

39. Coadjutores temporales plures esse non debent, quoniam qui necessarii sunt ad sublemandas domos, vel Collegia in rebus, quibus occupari Sacerdotes, & Scholastici non possunt, sine detrimento majoris boni.

iores non formatos, qui probationem absolverant, inconsulto Generali non dimittas, nisi in gravibus & urgentibus casibus, & qui ejusmodi sunt, ut sine gravi periculo, Generalis responsum expectari nequeat: quem tamen post dimissionem certare facias, adjunctis causis dimissionis. Et in unumsum diligenter Provinciali difficiendum est, ut qui minus idonei ad nostrum institutum, & tandem aliquando dimittendi videntur, eos ipsos intra biennium probationis dimittas, quod si peracto etiam probationis tempore aliqui hujusmodi deprehendantur, tempellunt Generalis moneatur, ne cum Societatis iactura diutius, quam par est, retineantur.

40. Provincialis erit, juxta commissam sibi facultatem, auditis suis Consultoribus vel si necessitas urgeat, Superiore, & Consultoribus eus loci, ubi tunc erit, qui ipsi videbuntur adhibitis indicare de causis sufficientibus ad dimissionem: curabis tamen, ne ad hac extrema, nisi quādam consultissimē, & alijs tentatis remedijs veniat.

41. Coadjutores formatos sine spiritalibus, sine temporales, & Professores nullo modo dimittet.

42. Circa modum dimittendi observet ea, quae in secunda parte Constitutionum capituli tertio dicuntur: & intelligat, an is qui dimittitur, aliquid Societati dederit, & si quid ei reddi oporteat, iuxta eiusdem capituli declarationem. Scripta verò an secum asportare debeat, consideret ipse diligenter.

43. Declaratur ij qui dimittuntur, quod liberi maneant a votis simplicibus, si ea iuxta formulam Societatis consensum emiserint.

44. Circa dimissos aut egressos de Societate, & postea reditos, vel sponte redeuntes, observantur ea quae in Constitutionibus & Decretis dicuntur: & si admittantur, denud examinentur & probentur, prout ipsi videbitur, si quis autem semel egressus erit, poteris quidem iterum admitti, sed adverteatur, huiusmodi homines raro idoneos ad instituti nostri disciplinam inveniri.

DE DIMITTENDIS.

CAP.
V.

40. **F**acultatem habes dimittendi eos, qui in prima, & secunda probatione ante & post emissā vota versantur: nisi a Praeposito Generali in illius Provinciam destinari, vel de Societate ipsi iam bene meriti essent, ut eorum esset particularis ratio habenda. In his enim casibus inconsulto Generali dimittere non debes: nisi causa admodum urgentes & graves essent, ita ut minimē dubitaretur Generalis mentem huiusmodi futuram esse.

41. Scholasticos verò approbatos, & Coad-

DE LITERARVM STUDIIIS.

CAP.
VI.

47. **I**n Universitatibus, & Collegiis in quibus nostri literas professentur, idoneos, & eruditos Professores pro ratione loci, & debitis constituat. Et si aliquis Lector extraordinarius adiciendus videretur, Generalem consultat.

48. Peculiari cura videat, nam Lectiones in scholis nostris, & scholastica exercitationes diligenter, assidue, atque ordine habeantur: nam Magistri, & Discipuli suum in Domino officium faciant: & si quid opus esse judicaveris, provideas

provideat iuxta ea, quæ in quarta parte Constitutionum, & Regula habentur.

49. Ipsius prudentia relinquatur, quid hi, aut illi addicere debeant juxta ætatem & ingentium varietatem; ad maiorem gloriam Dei: eos autem quos non esse aptos ad studia innemiet, ab illa removere poterit.

50. In addicendis disciplinæ ordinem servari faciat: efficietque, ut prius Scholasticus in lingua Latina solidum jaceat fundamentum, quam ad alia majora studia transcat: curabit verò humaniorum literarum studia magnificari, & eorum, qui eas proficiunt, peculiarem curam haberi: ne in his Professores idonei deficiant, illorum semina & insituer, & conservabitis.

51. Aliarum linguarum studium valde commendandum habet. Hebraica verò ætatem concedat, quæ in Theologia facultate, medicenter eruditæ jam sint, aut certe tam humiles, ut sperandum marito sit, hoc studium sine aliorum detrimento utile valde futurum.

52. Designet aliquos, qui & probata virtutibus in primis sint, & ingenio possint, ut absoluti studij Philosophiæ, & Theologiæ ad ea repensenda prius, & quietius studium habeant & possint, ac Scriptura se de dant: quo etiam tempore in disputationibus publicè rationem suorum studiorum reddant, ut eas facultates privatim, vel publicè ad suam, vel aliorum utilitatem proficere possint.

53. Diligenter studeat, ut Præceptores Philosophiæ, cum magno delectu eos Aristotelis interpretes legant, qui contra Christianam doctrinam impiè scripserunt, & ita Philosophiam interpretentur, ut Theologia scholastica, quam nobis commendant Constitutiones, subservire faciant.

54. Cum opinioinum novitas vel diversitas non modo suum ipsam, quem Societas ad Dei gloriam præpositum habet, impedire possit, sed etiam ipsam Societatis statum maxime labefactare: necesse est, ingeniorum licentiam in opinionibus vel introducendis vel scilicet, omnibus certa aliqua lege coercere. Quare diligentissime curent Provinciales juxta mentem Constitutionum ea exaltè ab omnibus nostris, & præcipue à Professoribus observari, quæ in ratione studiorum præcipiuntur.

55. Curet, ut qui propensum animum habent ad aliquam facultatem, in qua possunt insignes evadere, in ea distinctè versentur, habita tamen spiritualis profectus ratione, & de talibus Generalis admoveat.

56. Qui propter ætatem prævalentem, aut alias causas in facultatibus Superioribus & Scholasticis studiis prægressum facere non possunt, curabit, ne in illis tempus consumant, sed casibus consentientia discendo deos operam, sintque sem-

per aliqui ex nostris, qui hinc studio diligenter incumbant, ut Societas capiam habere possit operariorum, qui confessionibus audiendo sint idonei.

57. In singulis domibus, & Collegiis aliquem constituat, qui in casibus conscientia bene versatus sit, ut difficultatibus domi, & foris occurrentibus satisfacere possit.

58. Comedias, & Tragedias rarissime agere permittat, & non nisi Latinæ, ac decentes, & prius aut ipse eas examinandas committat eas verò, atque alias id genus actiones in Ecclesia fieri omnino prohibeat.

59. Sub finem studiorum Generalem de vniuersis quoque talentis admoveat, & quantum singuli profecerint, ei referat.

60. Curet, ut nullus ex nostris librum aliquem ex una in alteram linguam transferat, aut imprimat: absque Præpositi Generalis facultate.

De Promovendis ad Ordines, & Gradus LITERARIOS. CAP. VII.

61. Potest per se, vel per alias presentare ex nostris eos, qui idoneos iuxta instructionem à Generali traditam censuerit, ad ordines Ecclesiasticos recipiendos.

62. Quamvis in omnibus Scholasticarum communibus exercendi sint nostri juxta Constitutiones: nullus tamen ad Philosophiæ, vel Theologiæ gradum, etiamsi idoneus sit, promoveatur sine Præpositi Generalis facultate.

63. Cum nostri de Generalis facultate in Vniuersitatibus Societatis promovendi sint ad gradus literarios, si qua in re necessaria ad promotionem erit dispensandum (quod rarissime faciendum est, ne huiusmodi gradus veniant in contemptum) ubi id fecerit, tam de persona quàm causa dispensandi admoveat Generalem.

64. Et si Doctores, & Magisterii gradus juxta Constitutiones prædicti modo nostri accipere possunt, nomine tamen Doctoris, vel Magistri ratione gradus, inter se non utantur.

De Promovendis in Professores, & Coadjutores Formatos, ac Scholares. CAP. VIII.

65. Potest admittere post biennium ad vota simplicia Scholasticorum approbatorum, & Coadjutorum non formatorum, quos in Domino idoneos judicaverit juxta Regulas & Constitutiones.

66. Curet autem, ut quam primum aliquis biennium Novitatus expleverit (nisi iusta de causa differendus videretur) peractis ijs,

qua in examine habentur, hac vota in sacro antequam communices, emitat coram aliquibus domesticis tantum, non tamen inter eos, qui tunc foris vota renouarent, etiam si ea prius ex deuotione edidisset.

67. Si quos, ut indifferentes admisoris (quod raro fieri debet) potest eis applicare ad gradum Coadiutorum, vel Sobolasticorum sicut magis in Domino conuenire iudicabit. In hac vero classe indifferentium ultra tempus biennij probationis nemo maneat.

68. Sobolastici simulatque Superiorum arbitrio studia absoluerint, tertium probationis annum in Domibus Probationum, peragant: quod si commodè fieri non possint in Domibus Professorum, vel in Collegiis probari eos facias juxta Regulas nouitatus.

69. Finita visitatione consideret, qui sint idonei in sua Prouincia, qui in Coadiutores formati spirituales, vel temporales, aut in Professos juxta Constitutiones, & instructionem à Generali traditam admitti possint, & secundum eandem accuratè Generalem informari curet.

70. Antequam admittat eos, qui cum Generalis facultate professionem, vel vota Coadiutorum formatum emissi sunt, ea seruari curet, quæ ab ipsis erunt faciendæ: ejusmodi sunt, dispositio bonorum temporalium, si quæ adhuc habuerint, exercitia spiritualia, confessio generalis, & alia, quæ in Constitutionibus, & Decretis congregationum dicuntur, in professione etiam & his votis emittendū seruatur, & ut publicè fiant, & in ceteris omnibus quæ constitutiones præscribunt.

71. Qui professionem fecerint, etiam trium votorum, emittant vota illa simplicia, quæ post professionem emittenda sunt, idque juxta formulam primæ congregationis, ut à tertia recognita est: & doctrinam Christianam tam ipsi, quam Coadiutores formati spirituales per quadragesima dies intra annum doceant.

72. Habeat librum, in quo eorum nomina scribantur, qui vota solemnia, vel simplicia post biennium in Domibus, vel Collegiis sua prouincia emittunt, juxta ordinem Præpositi Domorum, & Rectoribus tradidum.

73. Cum aliqui professionem, vel vota Coadiutorum formatum fecerint, exempla hujusmodi votorum, & aliorum quinque, quæ professi post emissam professionem faciunt, nomine ipsorum subscripta, ad Generalem quàm primùm transmittat.

74. Constituat iuxta Constitutiones, ut professi, & Coadiutores spirituales formati sua prouincia in Domibus Professus, quantum fieri poterit, commorentur.

De Rebus COLLEGIORVM & DOMORVM.

CAP.
IX.

75. **Æ**discia conseruari, & si opus erit, instaurari curet: quod si quæ adificanda maioris momenti fuerint, ut esset Templum dormitorium, vel aliquid hujusmodi, nisi approbante Generali non fiant, ad quem pertinet forma, & modum nostrorum adificiorum præscribere.

76. Redditi, & reliqua stabilia conseruari curet, & an crescant, vel minuantur, insciliat: si quis autem huiusmodi bona augere uellet, vel aliquid donare, poterit id admittere: si tamen conditiones aliquæ exigantur, non nisi approbante Generali, ullum admittat, & eodem modo, quæ dantur Domui professæ accipere, & si quid stabili donatum fuerit, etiam vendere poterit: si tamen domni necessarium pretium non esset, & trecentorum ducatorum valorem excederet, consulat Generalem, ut de eo juxta ipsius præscriptam disponat.

77. Cum lites, pro rebus præsertim temporalibus, diligenter nostris fugienda sint, non intendat quisquam de nostris omnino litem aliquam absque consensu Generalis, autem, cui expresse suas vires ad hanc rem illo commiserit, nisi in re adeo necessaria, ut eius responsam expellari nequeat, de quo tamen postea ipsum admoneat. Quo circa nitatur Prouincialis primum rem compromissione componere. Nostrum autem si liti intendatur, curandum etiam diligenter, nisi de iure nostro manifestè constaret, ut aliqua transactione vel concordia restota componatur: id si commodè fieri non valeat, poterunt in iudicio se defendere, cum Prouincialis potestatem habeat conseruandi & defendendi res Collegiorum etiam in iudicio, cum facultate alios substituendi, si id necessarium vel conueniens aliquando fuerit.

78. Intelligat, an exempla authentica contrahentium maioris momenti, præsertim rerum perpetuarum ad Archiuium, quod est in urbe, penes Præpositum Generalem, missa sint, aliqui mittenda curebit.

79. Videat computa inter Superiorem, & Procuratorem transmissa, rationemque exigat accepti & expensi, & resolutionem ultimi sui computi summam scribi faciat, quam ipse subscribet in libro designato: in hoc autem scripto simul constet tam de summa accepti, & expensi ab ultima visitatione, quàm de eo, quod residuum fuerit, vel etiam si quid debiti maneat.

80. Visites bona stabilia extra domum, quæ sine magno incommodo visitari possint, ut videat, num quæ instaurantur, vel calura egent, & quid ad eorum conseruationem opus sit.

81. Si

81. Si Domus vel Collegia cum commoda fundatione offerentur, expendat, quid ad commune bonum ex his spectetur, & an aliqua conditiones exigantur, & an locus sit salubris, & omnia ad Generalem referat, nihil interim certi promittendo.

82. Magnam ad alienum Collegia vel Domos constare non sinat si solvendo fore probabiliter non speret, habita ratione redditum, & elemosynarum, quæ ordinariè dari solent: nec in his plures habitare permittat, quàm ali possint.

83. Quando contribuendum erit ad sumptus communes Provinciae, statuat ipse quid cuique Collegio, vel Domui servata proportione debita, imponi debeat.

84. In vestitu ratione tria observari facias: Primum, ut honestus ille sit: Alterum, ut ad usum communem, & approbatum honestorum sacerdotum ejus loci in quo vivunt accommodatus: Tertium, ut professione paupertatis non repugnet.

85. Habitationem officinas, vestes & reliquam suppellectilem, omnia denique diligenter inspicias: nec necessaria desce, aut superflua expendi permittas: & rerum mobilium inventarium conferri facias cum inventario in precedenti visitatione, vel Provinciali subscripto. Observet etiam, quatenus aconomia ratio.

CAP.
X.

De iis, qui Bonis suis nondum se abdicarunt.

86. Non permittat nostros abdicare se possessione bonorum suorum, nisi quos constantes, & stabiles in sua vocatione cognoverit, atque in ea te maturo semper consilio procedat.

87. Non sinat pactiones inire nostros cum parentibus suis, & quibuscumque aliis de legitima parte, & aliis bonis ad se pertinentibus, nisi illi prius admoneantur, Societatem ipsam ad ea bona nullum jus habere, & Generalis de tota te prius informetur.

88. Cum quis ex nostris est dispositurus de bonis suis in auxilium Societatis, admoneatur Generalis de eorum valore, & de animo relinquentis, & necessitate etiam Domorum, & Collegiorum Province, si in ea huiusmodi bona sint.

89. Si aliqua bona applicabuntur Societati cum facultate Generalis, magno opere curet Provincialis ut cum edificatione, & charitate, & non cum rigore exigantur, potiusque per Procuratores externos, quàm per nostros: expediet quoque, ut ex his elemosynarum aliquæ in pauperes ejus oppidi, ubi sunt bona, di-

tribuantur: & ratio dati, & accepti talium bonorum scripto constet, ut ipso aut superior illius Domus, vel Collegii, cui applicata fuerunt, eam reddere possit ei qui à Generali fuerit designatus.

90. Non ferat, nostros quicquam petere à parentibus, cognatis, vel amicis: sed omnia eis necessaria à Societate provideantur: intelligatque etiam si quibusdam ad tempus proprietates bonorum temporalium permittitur usum tamen eorum ad propriam utilitatem nulli esse concedendum.

De Modo, quo cum Generali, & aliis Provincialibus, ac externis se habere debeat. CAP. XI.

91. Obedientem, teverentem, ac fidelem, se Praeposito Generali exhibeat, & hac re subditis in primis exemplum præbeat: idque potissimum curet, ut omnes de suis Superioribus bene sentiant, ejusque peculiari devotione afficiantur.

92. Perspecta Generali esse cupiat omnia, quæ ad suam Provinciam pertinent, eaque per se, & Superiores Domorum, & Collegiorum, & Consultores suæ Province juxta formulam scribendi manifestati diligenter curet.

93. Cogitet de communi bono Societatis, illudque juvet, Congregationes Provinciales suo tempore juxta formulam traditam cogat: si quis annotaverit circa Decreta & Constitutiones, vel quid aliud, quod Congregatione generalis exposcat, Praeposito Generali scribat, vel Procuratori tertio quoque anno ad eundem venturo tradat.

94. Si occasio se obtulerit juvandi alias Provincias, non desit charitatis officio, & literarum communicatione juxta formulam scribendi, mutuum concordiam & charitatem foveat.

95. Benevolos, & devotos conservet, caretque ut benefactoribus se gratos nostri exhibeant si qui autem adversantur Societati, studeat, ut melius informati reconciliantur.

96. Quæ elemosynæ externis pauperibus, siue ordinariæ, siue extraordinariæ dari debeant, ipse Superioribus præscribet, auditis Consultoribus, pro Collegii vel Domus facultate: Vbi vero habentur bona Ecclesiastica, elemosynas aliquas fieri providebit in locis præcipuis, ubi huiusmodi redditus percipiuntur.

CAP.
XII.De communi ratione iuvandi
Proximos.

97. Intelligat, præsertim sub finem
studiorum, qui ex nostris, &
quousque, quibusque rationibus domi, &
foris externis se communicare debeant:
quod tamen nisi probatis & in vocatio-
ne stabilibus, disceat, & bene instructis,
quique alios edificare possint, con-
cedendum erit.

98. Consideret, nom Missæ celebren-
tur, & Sacramenta alia ministrantur jux-
ta usum Romanæ Ecclesiæ: concionan-
di etiam, & doctrinæ Christianæ docedæ
morum obseruet: cuiusque: ut in his o-
mnibus nostri uniformes sint, & ut finem
quem Societas intendit, assequantur.
Præcipue verò circa Concionatores in-
vigilet, ut si quis ex iis ad suas se Regulas
fortè non accommodaverit, à concio-
nandi munere amoveatur, & in aliis
Societatis nostræ ministeriis occupa-
tur.

99. Videat, num & domibus, in
Collegiis Concionatores, & Confessa-
rii ad sua munera idonei sint, & statuat
pro ratione instituti & loci, quàm fre-
quenter domi, vel foris concionandum
vel publicè legendum sit, vel doctrina
Christiana tradenda: & tempore pestis
aliqui ab eo designentur, qui separati ab
aliis, proximis iuvandis vacent.

100. De operam, ut Confessarii ma-
turius sint ætatis quantum fieri potest,
præsertim qui ad confessiones Multe-
rum audiendas mittuntur, eorumque ut
nostri gratis, & privilegiis Apostolicis
prudenter, & moderatè utantur.

101. In iis locis, in quibus simul Do-
mus Professorum, & Collegium fuerit,
Societatis ministeria in domo exercen-
da curabit: In Collegiis verò ea, quæ
ad studia literarum, & auxilium spirita-
le Scholasticorum pertinent, tractanda
sunt.

102. Efficiat, ut in festis, quæ à nostris
præcipue celebrari solent, ornatus no-
strarum Ecclesiarum sit moderatus ac
religiosus, & quoad fieri potest, sine ni-
mia distractione nostrorum, & molestia
externorum.

103. Non permittat, ut cum Con-
gregacionibus externorum, quæ Con-
fraternitates dicuntur, nostri miscean-
tur, nec in Domibus vel Collegiis ulli
earum conventus agantur, nisi qui ad fi-
nem earundem Domorum & Collegio-

rum in divino obsequio fiant.

104. Si examinandi ministerium ab
Ordinario inunctum elugere nostri
nulla ratione possint, quamvis de do-
ctrinæ sufficientia iudicium ferre va-
leant, illud tamen retineant, ne de
admittendis vel non admittendis fe-
rant, sed illud omnino Prælati relin-
quantur.

De Missionibus & Mutationibus
Nostrorum.CAP.
XIII.

105. Provincialis non abeat à sua
Provincia sine Generalis,
nec Præpositus, aut Rector à sua Domo,
vel Collegio, absque Provincialis facul-
tate, nisi locus esset vicinus, aut sine
gravi incommodo Superioris responsum
expectari non possit. Reliquorum verò
mutationes intra Provinciam Provincia-
lis ipse ne faciat sine causa alieuius mo-
menti.

106. In mittendis operariis per Pro-
vinciam extra Domos, & Collegia, ut in
vinca Domini laborent, obseruet, quæ in
Constitutionibus, & Regulis missionum
dicuntur: videat tamen, ne Domus, &
Collegia necessariis Ministris destituan-
tur.

107. Quocumque mittat aliquem,
enim per se, vel alium plenè instruat, &
ordinariè in scriptis ram de modo pro-
cedendi, quàm de mediis, quibus cum
vri velit ad finem, quem in animo
habet.

108. Per crebram literarum com-
municationem juxta formulam scriben-
di totius successus certior factus ex eo
loco, ubi ipse commoratur, consilio &
orationibus, & aliis rationibus cum
iuvabit, ut persona, & negotium postula-
verit.

109. Optimi quique, & maturio-
res ad proximos iuvandos, quantum
commode fieri poterit, mutantur: &
si ei videbitur expedire, alicui Supe-
riori viciniore Domus, vel Collegii sub-
jiciantur.

110. Cum mutari aliquem oportea-
bit, animadvertat, ut ad eum revocan-
dum, quoad fieri poterit, iis mediis utatur,
ut ii, à quibus evocatur, potius bene-
voli omnino maneant, quàm offensi, vel
malè affecti.

111. Si missum à Superiore, vel à sum-
mo Pontifice minus viriliter occupari vi-
deret, Generalem admoneat.

112. Extra Provinciam suam nemi-
nem

10. nem mittat, nec etiam ad laborandum
11. in vinea Domini, nisi negotii alicujus,
12. aut peregrinationis causa, aut nisi ei con-
13. staret de Generalis voluntate, vel con-
14. ueniret cum Provinciali illius Provin-
15. ciae, ad quam mittere aliquem voverit:
16. ad peregrinationem tamen extra Europam, &
17. inter ipsas, hae transmutationes sine
18. facultate Generalis ne fiant.

113. Post cognitam Generalis mot-
14. tem Provincialis neminem ex eis, qui
15. ius suffragii habent ex sua Provincia in
16. aliam mittat ante congregationem Pro-
17. vincialem, nisi causa sit aded vgens, ut
18. ipse & maior pars consultiorem ipsius e-
19. xistimet esse mittendum.

114. Cum peregrinatus erit nostris profici-
20. scendum, aliquem, cui maxime confidat
21. praeficiet, cui toto itinere tempore cae-
22. teri tanquam Supersoti in omnibus obe-
23. diant.

115. Ad retinendam religiosam dis-
24. ciplinam, & paupertatis rationem, det
25. operam, ut nostri in perfectionibus, quos
26. ipsorum Superiores id praestare posse ju-
27. dicaverint, in toto, vel in parte pedestri
28. itinere vitantur, & in equitando solius ne-
29. cessitatis, siue personae, siue negotiorum
30. ratio habeatur.

116. Expensas itinerum solvere ejus
31. etis Provinciae, aut Collegii, aut Domus,
32. in cuius bonum & utilitatem cedit pro-
33. fectio: quod si in ea re dubium esset, ar-
34. bitrio ipsius auditis Consultoribus sta-
35. tuendum relinquatur: si aliquando ta-
36. men inter aliquos Provinciales non con-
37. veniret, recurrat ad Generalem.

117. Quando quis ab uno loco ad
38. alienum transfertur, Superior, ad quem
39. talis mittitur, informandus est, quan-
40. tum ad cognoscendum, & iuvandum
41. cum sit factus. Neminem autem ex uno in
42. alium locum ire permittat, sine literis
43. patentibus.

120. Cum ad Domum, vel Collegium ali-
44. quod pervenerit, Superiorem interroget, num
45. aliquid urgeat, cui statim necessario sit reme-
46. dium adhibendum: & Visitationis praesentis
47. petat, deinde omnes singulis benigne allocutur,
48. eosque ad renovationem in spiritu, & studium
49. perfectionis hortetur.

121. Incipiat Visitationem à templo, cu-
50. jus officio clauso, videat, quomodo custodiant
51. sanctiss. Eucharistia Sacramentum: mox vi-
52. sities sacrum infirmorum oleum, & sanctorum
53. reliquias, ex quibus nihil villagatione auferat-
54. ur, altaria, sedesque Confessionarium, atq. alia,
55. quae tam in Templo, quam in Sacristia ad divi-
56. num cultum pertinent.

122. Postea ad visitationem personarum
57. accedat, & curet, ut omnibus benivolam se ex-
58. hibeat, ne alicuius mentem subeat suspicio, quod
59. ob sinistram aliquas informationes minus hila-
60. rem vultum ipsi ostendat.

123. Petat à Superiore, & consequenter à
61. Consultoribus & aliquibus Patribus antiquio-
62. ribus, vel principibus Officialibus, ut ea, quae
63. sciunt alicuius momenti de statu Collegii, vel
64. domus, aut de personis referant: quod si iudi-
65. caverit expedire, jubere poterit, ut informationes
66. huiusmodi, vel partem earum breviter scri-
67. bant, & sibi tradant: scripta autem quae secre-
68. tum continent, clausa ipse diligentissime servet,
69. caveatque ne minimo quidem indicio eos, qui
70. sibi aliquid referunt, prodant.

124. Huiusmodi informationibus acceptis
71. & consideratis, percurrat cum Superiore ca-
72. talogum personarum domus, vel Collegii, bre-
73. vemque de singulis ab eo capiat informatio-
74. nem.

125. Deinde voces sigillatim omnes eo
75. ordine qui ei magis convenire videbitur, & singu-
76. los seorsum juxta instructionem sequenti capite
77. positam memoriter potius, quam ex scripto in-
78. terroget, & quae ad vertenda iudicaverit, si-
79. bi memoria causa scribat: quid verò à quo-
80. que interrogandum sit, illius prudentia relin-
81. quitur.

126. Hortetur omnes ad veritatem singe-
82. re dicendam, ne ipsi impetant, si morbi propter
83. eorum silentium incognita, & lateantes curati
84. non possint: ad monitionem tamen eos servare sub
85. secreto, quicquid cum eo, quod secretum requirit:
86. transierint licet à quovis alio, qui ipse sit info-
87. rior, de ea re interrogentur.

127. Non facile credas, si quia forsitan con-
88. tra alias, praesertim Superiores dicuntur, sed
89. ea notes, & expendas, ut veritatem as-
90. sequatur: Caveatque, ne dum subditos consola-
91. ri studet, illi debiles in obedientia, & reve-
92. rentia erga suos immediatos Superiores rudi-
93. dentur.

128. Si quis divisione, aut dissensionis
94. c 3 co.

118. Singulis annis per se ipsam singu-
95. la loca sua Provincia visitet, cum
96. hoc sit valde proprium sui officii, & ibi diutius
97. immoretur, ubi magis erit opus, praesentim in
98. loco ad communicationem cum inferioribus &
99. Generali Praeposito magis commodo.

119. Si quando ob causas graviiores visi-
100. tare omnia loca sua Provincia ipse non possit,
101. re tam suis Consultoribus collata, ad ea, quae
102. non potest sibi alium substituat. Quamvis omni-
103. no erandam sit, ut Domus probationis & scho-
104. lasticorum seminario peculiari cura, & per se
105. visitet.

eorum, qui una vivunt, inter se, vel cum suo capite auctor esse inveniretur, diligenter sibi ab ea congregatione, velut pestis, qua eam possit inficere, si praesens remedium non adhibeatur, separandum est.

129. Visitatio rerum, aut partium domus, juxta ea, qua in praecedentibus Regulis, praesertim in 9. capite hujus officii dicta sunt, fieri debet: in qua simul examinanda sunt Regula Officialium, qui ejusmodi rerum curam habent: si quid autem non solum informationem, sed in speculationem requirat, ipse per se, aut socium id praestabit.

130. Summarium Constitutionum, & Regularum communiter coram Superiore, Consultoribus, & Ministro examinabit, & si qua non observari intellexerit, consideratui causis remedia adhibebit, ut observari possint. Regulari autem Ministri, Consultorum, & Admonitori, Concionatorum, & Sacerdotum, itemque praepositorum Officialium poterit socio, aut alteri eorum singulis eorum examinandas committere.

131. Provinciali integram rationem totius antea vitae, juxta Constitutiones ab alio exigat, qui Societatem ingreditur: & ab eo tempore, quo ad studia missi sunt ab ijs, qui illi absoluti ad tertium probationis annum peragenda mittuntur. Quod si id aliquando per se praestare non poterit, substituat ad id ordinari Superiorem Domus, vel Collegii. Singulus vero annus in quacunque Domo, vel Collegio sua Provincia absoluta rerum domesticarum visitatione, aut in ipso visitationis decursu (si id opportunum in aliquibus fore judicaret) rationem conscientia ab omnibus accipiat ab ultima, quam reddiderunt juxta modum inferius prescriptum. Quod si visitatio circa renovationem votorum inciderit, (quam extra statutum tempus ratione sui aduentus in domum aliquam, vel Collegium, praesertim magnum, per unum aut alterum mensem praetermittere, aut differre poterit) ipse ad excipienda confessiones generales nostrorum, aliquos Patres probatos, & maturiores designabit: eosque, qui sibi confiteri volent, benigne audiet.

132. Postremum omnium visitet Superiorem Domus, vel Collegii circa ea, qua ad personam, & officium ejus attinent, iuxta officii eius Regulas, & ea, qua ex acceptis informationibus collegerit.

133. Visitatione cujusque Domus, vel Collegii absoluta, & rebus omnibus peractis, ut laboris sui fructum capias, denique omnia, qua accepit in visitatione, consideret, & ea, qua majori momenti sunt, diligentius expendat: quid item clarum, quidque tantum probabile videatur, & de quibus Generali consulendus est, & qua cum solo Superiore Domus,

vel Collegii, qua etiam cum Consultoribus, & qua cum alijs particularibus sine transigenda, diligenter discernat.

134. Quae ad gubernationem spectantia ipsi ordinanda videbuntur hac vel illa vis etiam expendenda tradat, quos de unaquaque re melius judicare posse confidet. Et antequam ultimam executionis manum rebus imponat, omnia in orationibus, & Missarum sacrificijs Deo commendat, ut juxta ipsius divinum beneplacitum dirigantur.

135. Postquam autem apud se omnia constituerit ex praeterita visitationis memoriali, ubi rerum qua temporaria sunt, ordinationes scribuntur, eas qua executioni mandata fuerint, expungat. In libro vero, in qua non nisi majori momenti ordinationes scribenda erunt, ipse ea tantum scribet, suaeque manu subscribet, qua cum Generali communicaverit, & ab ipso fuerint approbata.

Instructio de iis, qua in VISITATIONE CAP. XV. interroganda sunt.

Quae ad GUBERNATIONEM pertinent à SUPERIORIBUS, & CONSULTORIBUS, & alijs, quibus videbitur, petenda.

1. Interroget, si quid gravius in ea Domu, vel Collegio accidisse extra confessionem intellexerit, & quod remedium sit adhibitum.

2. Quomodo servantur Regulae, quae ad Novitios pertinent.

3. An aliqui, praesertim pueri, aut Mulieres ad vota emittenda inducantur, vel ad consilia alia observanda indigent, ut trahantur.

4. An aliquis domi nimis affectus videatur ad eonsanguineos, vel ad eorum subventionem teneatur.

5. De numero, & sufficientia Confessariotum, & de frequentia, & fructu consentientium.

6. Quomodo literarum studia vigeant, & quam exacte servantur, quae de opinionum novitate & diversitate statuta sunt. Et an aliqui videantur finitis jam studiis educendi à Collegiis.

7. An infirmi, hospitalia, carceres, & tristes (ubi essent) visitentur, & adjuvantur à nostris.

8. Ex quibus operibus plis juxta nostrum institutum, major fructus percipiatur.

9. De cura in tradendis spiritualibus

bus exercitiis, & quam exactè illa fiant.

Et de vigilantia in puerorum ac rudium in doctrina Christiana institutione.

10. De modo conversandi juxta rationem, & finem nostri instituti.

11. De Missionibus & earum fructu, & modo procedendi eorum, qui mittuntur.

12. An aliqui prætextu valetudinis juvande à spiritus perfectione degenerent, & à laboribus nostri instituti abhorreant, atque ad otium aspirent.

13. An erga nostros infirmos, & hospites debita Societatis charitas, & cura exerceatur.

14. An aliqua ambitionis & proptieris indicia in aliquo appareant.

15. Quæ elemosynæ externis pauperibus dentur.

Quæ ab omnibus peti possunt.

16. **Q**uomodo valeat corpore, & viribus, & quomodo ei conveniat ratio victus, vestitus, eubieuli, & exercitationis corporalis, quæ vritur.

17. Si quid dubitationis, aut difficultatis, si quid etiam ad suam consolationem, instructionem, aut profectum fore putat, confidenter proponat.

18. Quod ad alios attinet, interrogetur, quomodo tractetur à suis Superioribus, & quid sentiat de illis, tam de personis, quam de officiis eorum.

19. An aliquis Superior impedierit libertatem subditorum scribendi ad Superiores mediatos, aut quovis modo significaverit, sibi non placere, ut nostri de ipso, aut ejus gubernatione, ad eisdem scribant.

20. An noverit extra confessionem, aliquid de quavis persona, quod non oportet, ut de inobedientia, mormuratione, conspirationibus, perferat contra Superiores, & si quid parum honestum, & incautum in familiaritate nimia cum aliqua persona accidisset, vel contra de dissensione.

21. Quomodo sententur Domi Constitutiones, Decreta, Regulae, communis ordo, & ordinationes, quæ à Præposito Generali, & aliis Superioribus emanant.

22. Quomodo exerceantur Ministeria Societatis erga externos, quod ad modum, & fructum attinet.

23. Quis sit profectus nostrorum in rebus spiritualibus, & quod omnium in solidis virtutibus acquirendis studium.

24. Si de eis etiam, quæ pertinent ad alias Domus, & Collegia totius Provincie aliquid habet, quod alicujus momenti, ut videatur, liberè proponat.

Pro SCHOLASTICIS addantur.

25. **Q**uid ingenii, memoriae, virium, & propensionis ad litteras in se experiatur.

26. An occupationi exteriore, vel studiis removeatur, vel distrahatur à rebus spiritualibus.

27. An habeat libros necessarios, & an scribat, legat, dispiceat.

28. De suo profectu in literis quid sentiat.

29. An omnia experimenta Societatis fecerit, & quo fructu.

Pro illis, qui in Probatione versantur.

30. **A**n firmus sit in proposito vendendi, & moriendi in Societate.

31. An sit indifferens ad quemlibet gradum, Ministeria, & exercitia Societatis, prout obedientia constituerit.

32. An exercitia spiritualia, vel alia qua alia experimenta fecerit, & in quibus plus profecerit, & alia, si videbitur, ex Examine.

Modus accipiendæ rationis Conscientiæ.

Quod in summario Constitutionum, præscribitur de manifestanda conscientia, id magis momenti ad Dei gloriam & Societatis nostræ bonum Pater noster sancta memoria Ignatius existimavit: quare, ut omni diligentia & animi sinceritate servetur: Provinciali curandum erit. Et cum quisque dixerit, quæ dicere voluerit, juxta instructionem datam, poterit Provinciali: si qua existimaverit amplius interroganda, id etiam facere: quamvis, quæ hominem pudore multum afficerent, ea extra confessionem interroganda non essent. Nec à singulis singula petes, sed prudenter & circumspice pro ratione personarum. Denique eam suavitatem teneat, ut illa omnia non tanquam iudex exigere, sed ut benignus parens ob subditi consolationem cognoscere velle videatur.

REGVLÆ

REGVLÆ PRÆPOSITI DOMVS PROFESSÆ.

De iis,

*QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET TOTIVS DOMVS
administrationem pertinent; Quæ pluribus Capitibus
continentur.*

CAP.

I.

O Mui studio enitatur, ut talis sit, qualis optatur Rector in nostris constitutionibus, atque eò magis, quod illis præsit, quos viros spirituales; & perfectionis studiosos esse oportet.

1. Primam officii sui curam in eo positam esse intelligat, ut oratione, & sanctis desideris totam domum velut humeris suis, sustineat, & quæcunque in iis, quibus præest, ad ipsorum, aliorumque edificationem, juxta instituti nostri rationem, optare debet, prius in seipso præstare studeat.

2. Communes Regulas ipse servet, & particularia in cibo, indumentis & aliarum rerum usu quantum fieri potest, viret: familiaritate, atque indulgentia cum quibusdam, alios ne offendat.

3. Intra annum, postquam officium Præpositi prima vice inierit, quadraginta diebus Christianam doctrinam eo modo, quo in secunda Congregatione de Rectore expositum est, legat, aut doceat: sed ex causa pet alium id munus cum facultate Provincialis obire poterit.

4. Consuetudines receptas, & à Generali, vel Provinciali approbatas servet, ac servari faciat: si tamen aliqua alia à Præcedenti Præposito indulta fuerit, non mutet inconsulto Provinciali: ipse vero, nisi suo Superiore approbante, nullam introducat.

5. Eos, qui domesticæ obeunt Ministeria [exceptis quibusdam, quorum electione ad Provinciale pertinet] prudenter constituat, suas cuique Regulas tradat, aliquando visitet, & prout in Domino convenire iudicabit, vel in eisdem

Ministeriis detineat, vel ab eis removeat. Quia verò officia quædam, ut bene fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei inveniuntur, non facile mutari debebant.

6. Ut prospicere Officialibus de subdilio, si necessarium id fuerit, ne labor graventur, debet: ita cum tempus vacum illis fuerit, ut illud Vellet impendant divino servitio, curabit.

7. Et si potestatem habet designandi Confessarios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Domus non confessorios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Domus non constituet sine approbatione Provincialis.

8. Quamvis in virtute obedientie jubere possit, non nisi rarissimè, & ex gravi ac urgente causa id faciat.

9. Ordinarias tantum poenitentias imponat, quales sunt parva mensa, publica reprehensio, conclusio in choro, edere sub mensa, osculari aliorum pedes, orare in refectorio, dicere culpam suam, subtractio cibi usque ad panem, & aquam, si res postulaverit, disciplina publica in refectorio, & alia exercitia humilia, & domestica.

10. Sicut ad Præpositum pertinet dispensare in Regulis, & Constitutionibus, & decretis Congregationum generalium cum particularibus, quando necessum erit: sic & cum dispensaverit in rebus majoris momenti, quæ videntur urgere, & in quibus sine gravi incommodo Provincialis responsum expectari non potest, cum primò quoque tempore de huiusmodi dispensatione, ac ejus causa admonere.

11. Nomina eorum, qui vota solemniter,

„minia, vel simplicia emiserunt, in libro
„ad hoc parato notentur, in Professis
„quidem, & Coadiutoribus formatis cum
„nominibus admittendum, in reliquis ve-
„rò post biennium cum nominibus cele-
„briorum, adnotato loco, & tempore,
„iuxta Constitutiones.

13. Quas habeat facultates partim ex
„ijs, quæ ipsi in his Regulis concedun-
„tur, partim ex compendio facultatum
„Societatis intelligat, ut in ijs, quas
„non habet, sciat ad Superiorem re-
„currere.

De ijs, quæ PRÆPOSITVM ad bo-
nam Administrationem.
iuvabunt.

Cap. II. 14. *S*is sollicitus, ne Minister, & reliqui
Officiales sua desint officio, omnes e-
lige, quæ passim impideant.

15. Singulis vel saltem alternis hebdoma-
dis cum suis Consultoribus convenias, (nisi
pro re nata aliquid extraordinarie esset con-
sultandum) de rebus maioris momenti,
quæ pro temporum, & negotiorum varietate
occurrunt, cum illis agas: quanquam ijs
auditis, penes ipsam eris de singulis statuendi
facultas.

16. Consultores, aliosque omnes, cum ei
aliquid proponunt: libenter, & benigne ex-
cipias, & præcipue eum, cui Maioribus offi-
cium commissum est: efficiatque, ut in sua
Domu, quæ in formula scribendi præscripta sunt,
serventur.

17. Habeat librum, in quo scribantur
visitationes Domus à Generali approbata: in
quo etiam ordinationes alia alienius momenti,
quæ à Generali mistuntur: & quæ perpetua
fuerint, ab ijs, quæ temporaria sunt, separa-
tim notentur: alia verò, quæ visitator, &
Provincialis præscripserint: in alio libro scri-
bantur.

18. Institutum Societatis cognoscat ex le-
ctione litterarum Apostolicarum, Constitutio-
num, Decretorum generalium Congregatio-
num: magis autem particularia ex lectione Re-
gularum tam communium, quam officij sui,
& aliorum, qui sub ipsius cura sunt, ac Pro-
vincialis, & campendij facultatum Societatis,
atque ex observatione consuetudinum recepta-
rum, ac demum ex recursu ad Superiorem in
ijs, de quibus dubitabit.

19. Libellum habeas, in quem referat qua-
cumque sibi ad bonam Domum statum subinde
occurrere, neminem excidant, præcipue illa, de
quibus ad Generalem, vel Provincialem scri-
bendum putat.

20. *P*raecurrentibus necessitatibus com-
munibus, & privatis, Missas, & orationes
suarum (moderate tamen) iuxta consuetudinem
Societatis applicare poterit.

De Cura Nostrorum in Spiritu:

21. *C*rescit, ut unicuique in sua officio
integram obedientiam ceteri præ-
stent, & officiales Ministri, & sibi etiam annes:
studeatque eisdem exemplo obedientia præire,
quem ipse suis Superioribus, quos Christi loco
habet, præstare debet.

22. Det operam, ut Constitutiones, & Re-
gula observentur: omnibus domesticis cum omni
solicitudine invigilet, eisdemque ab ijs, quæ
nocere possint damis: & foris defendat, cum præ-
venienda, tam etiam, si quid mali acciderit:
remedium adhibenda.

23. Efficiat, ut sibi, vel alijs ab ipso de-
putatis statis temporibus rata conscientia
reddatur, iuxta modum, qui in officio Pro-
vincialis præscribitur, & instructionem red-
dendam conscientia rationem à Professoribus qui-
dem, & Coadiutoribus formatis semel in an-
no, ab alijs verò bis: & aliquos præterea
matutiores Patres assignet, qui eorum confes-
siones generales excipiant, nisi Provincialis
tunc adsit.

24. Memineris, ut Scholastici, si qui erunt,
& Coadiutores non formati, bis singulis an-
nis circa festa circumcisionis Domini nostri, &
Apostolorum Petri & Pauli vota sua renovent,
promissis ijs, quæ fieri solent.

25. Singulis, vel alternis diebus Veneris
exhortationem nostram vel ipse faciat, vel alius
qui alius, qui rationem nostri instituti bene
teneat, in qua agatur de observatione Consti-
tutionum, & Regularum, de fraterna chari-
tate, humilitate, patientia, mortificatione, &
alijs virtutibus, præsertim de obedientia: ta-
metsi exhortationis loco spirituali collatio eisdem
de rebus aliquando haberi possit.

26. Crebro, & magna charitatis signifi-
catione alloquatur subditas, eorumque necessi-
tatibus non carpar tantum, sed multo etiam magis
animam, paterno affectu prospiciat. Si quem verò
intelligat aliqua tentatione pulsari, præsertim
gravi, ejus peculiarem curam & sollicitudinem
non solum per se, sed etiam, si necesse fuerit, per
alias gerat: nec remedium longius differendo,
difficiliorem morbi curationem reddat.

27. In correctionibus, & pœnitentijs in-
jungendo rationem habeas dispositum persua-
narum, & adificationis universalis, & parti-
cularis carnis, ad gloriam Dei.

28. Nisi prudentia rebus particularibus
adhibita

adhibita aliter procedendum dillaveris, illud in correctionibus observet, ut ij, qui peccant, primo in charitate, & dulcedine admonentur: fecundo in charitate quidem, sed eo tamen modo, ut eis confusio, & vulus injiciatur: certio amori, ea quae timorem incutiant, si opus erit, adhibeantur.

29. De publicis defectibus, publica debet esse poenitentia, ijs tantum, quae ad omnium edificationem faciunt, declaratis.

30. Poteris mittere interdum aliquem ex suis, ut agistum petae elemosinam, aut ut inserviat hospitali, aut comitetur emptorem, aut in plateis concionetur, Christianumve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione edificatione & spiritualis utilitatis nostrorum.

31. Delegare poteris Confessario, vel alijs vires suas, ut eas poenitentias approbent vel improbent, quas ad majores sui spiritus profectum, assumere quisque volet. Et, ut nostris, qui Sacerdotes non sunt, facultatem dare possint frequentius quam octavo quoque die communicandi, quos ea ratione magis in spiritu juvari in Domino judicaverint.

32. In danda facultate jejunandi, sicut & in alijs poenitentis concedendis, videat, ne mensuram recte rationis excedat: deque operam, ut omnes intelligant, ad singularitatem non pertinere, si quis jejunet alijs non jejunantibus, dummodo ordinaria consuetudo jejunandi, quae juxta Constitutiones non sit non introducat.

33. Unio, & conformitas mutua diligentissime curanda est, nec ferenda inter alios domesticorum perturbatio, vel ira mutua: si quid autem hujusmodi accideret, caret, ut statim, cum satisfactione debita in gratiam invicem redeant.

34. Tam ipse, quam omnes alij Sacerdotes, qui ei videntur, juxta Constitutiones, aliquando intra annum officium, vel officia eorum, qui domi inserviunt, ad tempus aliquod obibunt.

35. Videas scripta, & literas omnes, quae scribantur ad domesticos, & quas ipsi alijs scribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum discretionis habeat, domi constituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire indicabit, sibi que riserat, si quid invenerit, quid tanti momenti sit, ut de eo Superior mensendus videatur. Res autem vanae, aut quae alia ratione offendere possint, neminem scribere permittat: nec sigillum quoenquam habere sinat sine Provincialis facultate.

36. Non sint domi arma, nec instrumenta musica, nec librillae scripti, aut vanae, nec nova nlla recreationes introducantur.

De Auxilio ANIMARVM.

37. **M**emineris hoc pertinere ad scopum Cap: Intenti Societatis, ut ad animarum IV.

salutem, & perfectionem cum divina gratia promovendam incumbas, & nostri insistenti puritatem in Domibus professus precipue elucescere debere, quae non tam circa media ad hunc finem preparanda (quemadmodum Collegia) quam circa finem ipsum, & usum medicorum ad eum conferentium versantur.

38. Videat, an nostri celum habeant animarum, & an strenue, ac diligenter earum salutem procurent, ut ij solent, quos sanctus Dei amor impellit, nec solum immoderatos pro ratione virium labores suscipi non sinat, sed multo etiam minus in proximis juvands negligentiam celeret.

39. Proponatur populo assidue in Ecclesia verbum Dei in predicationibus, & sacra Scriptura vel doctrina Christianae lectionibus, quod etiam in alijs Ecclesijs, plateis, & locis praestari potest, quando ad majorem Dei gloriam conferre videbitur: nominatim vero pauperum, ac rudium personarum in Christianismo institutionem tanquam proprium nostrae vocationis Ministerium valde commendatum habeat: intelligatque Christianam doctrinam canendo doceri posse, ubi ad majorem edificationem id fore observabitur. Modos autem siue id canendo, siue secus fiat, pro locorum ratione ad edificationem & majorem utilitatem exigatur.

40. Procure diligenter nec desint designati Confessarii, qui domi in administratione Sacramentorum confessionis & communionis cum fructu exercentur: quique extra domum agrotorum confessiones audire, morientibus opem ferre, & eos, qui in carceribus, & hospitalibus inveniuntur, visitare, & consolari possint, & reliquis pijs operibus, quae in literis Apostolicis insistenti nostri, & constitutionibus proponuntur, incumbere: sed haec omnia ipse juxta ordinem d Provinciali praescriptum exequatur, quod pro ratione loci, & copia nostrorum metietur, quantum in hujusmodi rebus opera sit ponendum.

41. Cuius, ut nostri in spiritualibus exercitijs tradendis accurate exercentur, possquam ea in se faciant experti: nullus tamen deberet ea tradere, nisi prudentia, ac verum spiritualium usu satis probatus esset.

42. Si operarum copia suppetet, poteris suos mittere ad alia loca vicina habito consensu Provincialis, ne similibus operibus charitativis summi, domum, consensu tempore redeant.

43. Non permittas eodem tempore omnes Sacerdotes abesse, sed semper domi, aut in Ecclesia aliqui maneant, huius accurrentibus necessitatibus proximorum satisfacere possint.

44. Cum quis predicationi, lectioni sacra, aut confessionibus audiendis vocat, providet, ne studij tempus, aliove necessaria illi desint.

45. Si quis ad Sacros ordines promovendus, aut in Confissarium, vel concionatorem esse eligendus videbitur, Provincialium admoveat.

46. Si quam ex ijs, qui in Ecclesia nostra assidue ad Sacramenta accedunt, intelligeres vita sua exempla alios assendere, quantum in ipsa est, remedium per confissarium, vel aliquem alium convenienti ratione adhibere cures.

47. Non permittas, ut nostri curam Mulierum religionum, & aliarum quarumunque suscipiant, ut ordinariè illarum confessiones audiant vel ipsas regant: quamvis nihil repugnet aliquando apud eas concionari, aut semel annis Monasterij confessiones speciales ob causas audire, quod tamen non fiet, nisi postulent ijs, qui eis prestant.

48. Et si proprium Praepositi officium est, Domum sibi commissam diligenter, ac fideliter gubernare, neque is propter aliud quidquam huic muneri desse debet: si quando tamen per officij sui occupationes licebit, & concionari, & confessiones audire, & alia Societatis ministeria exercere poterit, ac debet.

De Ordine Domestico.

Cap.
V.

49. Quotidie post orationem matutinam fiat sacrum, cui intersint omnes, qui Sacerdotes non sunt: nisi aliquibus propter peculiares causas aliud tempus ad sacrum audiendum concessum sit.

50. Tempore orationi, & examini assignato, si aliquis, qui observet, num omnes ijs vacent, quod & Minister ipse aliquando faciat, & Praepositus huic rei diligenter invigilet.

51. Syndicum domi constituat, ubi Ministri aut Subministri opera ad id non videretur, cuius officium erit observare in omnibus quod ad honestatem, & decentiam externam pertinet, Ecclesiam, & domum in locis publicis perambulando, & si quid, quod non conveniat, annotaverit, Superiorem referendo.

52. A posteriore prandij signo ad cenam,

ut ut minimum hora intersint: aliquid vero amplius usque ad refectinunculam respertinam diebus Veneris, & sabbatarum, iuxta morem Regionis, à tempore autem, quo se nostri cubiculum receperunt usque ad signum, quo exultantur, septem.

53. Benedictio, & gratiarum actio in refectorio iuxta usum brevium Romanum in prima mensa fiant: in secunda vero & privata, teneri possunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quae à singulis submissae, & stando fieri debent.

54. In mensa Sacerdotes praecedant alios ad eum gradum non promotores: sed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non sunt, ullus ordo constituitur.

55. Si aliqua de causa Praepositus prima mensa adesse non poterit, curet, ut Minister adsit.

56. A prandio & à cena hora una: diebus autem Veneris post collationem vespertinam dimidia recreationi religioni impendantur, idque in uno loco, si commode fieri poterit: sed neque extra huiusmodi horas labores nimium continuari, sine aliqua convenienti relaxatione, sinat.

57. Conferentia casuum conscientia bis singulis hebdomadis habeantur, quibus Sacerdotes omnes, qui commode poterunt, interesse debent: Praeside dello aliquo, qui ea, de quibus agatur, luculentius explicare, ac definire possit.

De ijs, quae pertinent ad Res Temporales.

58. Magna, & constanti animo spectet à divina bonitate suorum Domini. Cap. VI.
huius subsidia temporalia adijcienda, & nostri ad quærendum Dei Regnum sibi, & proximis scilicet incumbant, & ipse ratione indigentis, instituti nostri integritatem violari numquam permittat.

59. Habeat procuratorem, qui elemosynas petat, cui alios ad eam rem substituere poterit, si necessarium iudicabit, ita tamen, ut quam paucissimi in mendicando occupentur.

60. Singulis mensibus à Procuratore rationem accepti, & expensi praesentat Ministro exigit, ut teneas Domos administrationis ratio ipsi constet, eamque reddere possit cui, & quando per Superiorem constitueretur: caveat autem, ne Domibus alieno ære gravetur.

61. In ijs, quæ ad rationem victus, & aliarum

aliorum rerum vitæ necessarium, aut con-
venientium spectant, quamvis curandum
est, ut communis illa sit, & valetudini
nostrorum accommodata: habenda, ta-
men semper est ratio humilitatis, pau-
peratis, ac spiritualibus ædificationis in
Domino.

62. Ut curare debet, ne ij, qui in
vinca Domini magno cum proximorum
fructu se exercere, necessario subsidio
privati majora bona relinquere cogan-
tur, neve morbo, aut ætate debiles mi-
nisterio fraternæ charitatis destituan-
tur: ita ijs, qui neurra ratione alio-
rum indigent opera, adjutores assignare
non debet.

63. Egrotorum verò cura habeatur
magna, & observetur diligenter tam in
victus ratione, quàm in cæteris quod
Medicus præscripserit.

64. Si cui particulati quidpiam ab
externo aliquo mittatur, id in com-
munem usum accipiat, ac dispensetur.

65. Caveat, ne Domus ipsa, aliquisve
Professorum, aut Coadjutorum redditu-
bus Collegiorum, præterquam in rebus
minimis utatur.

66. Si quid stabile donatum, legatum-
ve Domui fuerit, Provinciale admo-
neatur, ut quam primum vendatur, &
pretium in usus necessarios juxta il-
lius judicium expendatur: tempore ta-
men opportunitas ad vendendum non
excludenda.

67. Lites forenses fugiat, nec ali-
am inconsulto Provinciali intenter, nec
intente respondeat, nisi cogatur.

68. Si bona alicujus ex nostris distri-
buenda essent, si incundi contractus, si
fabrica alicujus momenti, & expensæ
extraordinariæ faciendæ, aut si bona
offerantur cum aliqua obligatione, rem
ad Provinciale deferat.

69. Depositorum pecuniarum nullam pro-
prietatem aliarum verò rerum non
nisi cavillum, dummodo sit eorum,
quibus multum debeamus, aut alioqui id
officij sine magna offensione, denegari
non possit.

70. Neminem ex nostris in causis ci-
vilibus, nedum criminalibus examinari
(nisi, qui ad peccatum obligare potest,
compelleret) permittat absque licentia,
quam minime dabit, nisi in causis, quæ
ad Religionem Catholicam pertinent,
aut alioqui pæ sint, & ita uni fa-
veant, ut non in alterius detrimentum
cedant.

71. Nullum domi jumentum equi-
tandi causa ad usum alicujus de ipsa
Societate ordinariè habeatur, nisi aut
propter continenter infirmam alicujus
valetudinem, aut propter publica nego-
tia, id necessarium, & urgens iudicaret
Generalis.

De Communicatione cum Externis & Gratitudine erga Fundatores & Benefactores.

72. Mulieres inviscere, aut ad eas
scribere, nisi in necessitate, Cap. VII.
aut cum spe magni fructus, nostros non
finat, nec hoc quidem permittat, ni-
si viris valde probatis, & prudenti-
bus.

73. Non permittat scilicet domum
nostram ingredi.

74. Curet, ne primarios viros in-
viscere nostri consuevant, nisi sancto stu-
dio piorum operum ducerentur, vel
quando inima benevolentia in Domi-
no conjuncti essent.

75. Non finat offerri manuscula, quæ
Magnatibus ad res majores obruendas
offerri solent.

76. Non permittat, ut nostri cibum
capiant apud externos: aut ab eis, cum
ærotant, viscerentur, nisi causa non le-
vis momenti ad id coerendum move-
ret, quam eandem esse oportebit: si
quando externus aliquis, ad mensam
præsertim resectorij, invitandus vide-
retur.

77. Amicos conservare, & eos, qui
malè erga nos affecti sunt, præcipue si
homines sint non vulgaris auctoritatis,
orationibus & rationibus convenienti-
bus in amicitiam revocare, aut saltem
ne adversarii sint efficere studeat.

78. Observet, quæ erga Fundatores,
& Benefactores, tam vivos, quàm mor-
tuos observanda sunt, eisquæ gratitudi-
nem exhibeat, & si quam aliam obli-
gationem habet ei satisfieri curet.

De ijs qui adveniti petunt, ad Domum
dormiunt, aut foras
mittuntur.

79. In Societatem neminem admittat, Cap. VIII.
nisi è Generali, vel Provinciali
id

„id ipsi committatur, sed de ijs, qui
„admitti petunt, ad Provincialem referat,
„vel scribat, quales illi sint, & quibus
„donis Dei præditi.

80. Si is, qui admitti petit, ad in-
„stitutum Societatis valde idoneus vi-
„deatur, & necessitas uigeret, poterit
„eum tanquam hospitem domi recipere,
„donec responsum à Provinciali acci-
„piat, vel ad eundem mittere, si expe-
„dire iudicaverit.

81. Recedentem sine licentia ab alio
„loco Societatis, vel ab ea dimissum
„non admittat, sed si expedire videat-
„ur ad Provincialem de eo scribat, &
„ejus ordinationem expectet, illo domi
„ut hospite, vel in alio pio loco, si vi-
„deatur detinere.

82. Charitatem magnam exhibeat
„erga alios de Societate per domum
„transeuntes, eosque amanter hospitio
„excipiat, ac meminerit, si aliquo via-
„tico, aut elemosyna eos si indigerent,
„juvare posse: euter item diligenter di-
„rigere, ac juvare expeditiones hospi-
„tum, qui negotiorum causa domi ver-
„santur.

83. Externi ne accipiantur hospitio,
„ut domi pernoctent, nisi ij sint, qui-

„bus multum debeat, aut id officij
„sine magna offensione prætermitti non
„possit: qua in eo habeatur præcipua ra-
„tio Religiosorum, cum necessitatibus cau-
„sa ad nos divertunt.

84. Cum quis domo egredietur, de-
„ei socium convenientem: si quando au-
„tem aliquis solus foras mittitur, is sit,
„cui merito possit confidere.

85. Neminem ex sua Domo in a-
„lium locum mittat sine literis paten-
„tibus.

86. Si quis experimento competere-
„tur ferre non posse domus celum, &
„malè habere continenter cerneretur,
„vel alia ratione videretur morosus,
„Provincialem admoneat, an alio mitti
„debeat.

87. Profecturi ad alia loca ea, quàm
„sæptam vocant, & in alijs interio-
„ribus indumentis, quibus utuntur, pri-
„vari non debent, nisi fortè ratio tem-
„poris, aut aliqui charitas suaderet me-
„rioribus esse commutanda. Reliqua ve-
„rò omnia, quæ ad iter necessaria erunt,
„magna charitatis significatione ab eo lo-
„co, unde mittuntur, subministrantur,
„sumptibus tamen eorum, quorum fuit
„expensas itineris solvere.

REGVLÆ RECTORIS,

Quæ pluribus Capitibus continentur.

De ijs, quæ ad ejus PERSONAM, & totius COLLEGII
Administrationem pertinent.

Cap.
I.

Omnino studio enitatur, ut talis sit,
„qualis optatur in nostris Constitu-
„tionibus, primamque officij curam in
„eo positam esse intelligat, ut oratione,
„& sanctis desiderijs totum Collegium ve-
„lut humeris suis sustineat.

2. Communes Regulas ipse seruet,
„& particularia in cibo, indumentis, &
„aliarum usu, quorum fieri potest, vi-
„vet: & familiaritate, atque indulgen-
„tia cum quibusdam, alios ne offendant,

3. Intra annum postquam officium
„Rectoris prima vice inierit, quadragin-
„ta diebus Christianam doctrinam eo mo-
„do, quo in secunda congregatione ex-
„positum est, legat, aut doceat: sed ex
„causa per alium id munus eum facul-
„tate Provincialis obire poterit.

4. Consuetudines receptas, & à Gé-
„nerali, vel Provinciali approbatas ser-
„uet, ac servari faciat: Si tamen ali-
„qua alia à præcedenti Rectore induta

f 3 fuerit,

1. fuerit, non mutet inconsulto Provinciali
 2. ipse verò, nisi suo Superiore approban-
 3. te, nullam introducat.

4. Eos, qui domestica obeunt mini-
 5. stria (exceptis quibusdam, quorum ele-
 6. ctio ad Provinciale pertinet) pru-
 7. denter constituat, suas cuique Regulas
 8. tradat, aliquando visitet, & prout in
 9. Domino convenire iudicabit, vel in eis-
 10. dem ministerijs detineat, vel ab eis re-
 11. moveat. Quia verò officia quædam,
 12. ut bene fiant, experientiam requirunt, qui
 13. ad ea idonei veniuntur, non facile mu-
 14. tari debebunt.

15. Ut prospicere Officialibus de sub-
 16. sidio, si necessarium id fuerit, ne labore
 17. graventur, debet: ita cum tempus va-
 18. cum illis fuerit, ut utiliter illud impen-
 19. dant divino servitio erubuit.

20. Et si potestatem habet designandi
 21. Confessarios suis subditis, ordinarium
 22. tamen Confessarium Collegij non con-
 23. stituit sine approbatione Provincialis.

24. Quamvis in virtute obedientie ju-
 25. bere possit, non nisi rarissime, & ex gravi,
 26. ac urgenti causa id faciat.

27. Ordinarias tantum penitencias im-
 28. ponat, quales sunt parva mensa, publi-
 29. ca reprehensio, conelusio in citulo, e-
 30. dere sub mensa, osculari aliorum pe-
 31. des, orare in refectorio, dicere culpam
 32. suam, substractio cibi usque ad panem
 33. & aquam, si res postulaverit, disciplina
 34. publica in refectorio, & alia exercitia hu-
 35. milia & domestica.

36. Sicut ad Rectorem pertinet di-
 37. spensare in Regulis, Constitutionibus,
 38. & Decretis congregationum generalium
 39. cum particularibus quando necesse erit:
 40. sic & cum dispensaverit in rebus majo-
 41. ris momenti, que videntur urgere, &
 42. in quibus sine gravi incommodo Pro-
 43. vincialis responsum expectari non po-
 44. test eum primo quoque tempore de hu-
 45. jusmodi dispensatione, ac ejus causa ad-
 46. monere.

47. Nomina eorum, qui vota solemnia,
 48. vel simplicia emiserunt, in libro ad hoc
 49. parato notentur: in Professis quidem
 50. & Coadjutoribus formatis cum nomi-
 51. nibus admittentium: in reliquis verò
 52. post biennium cum nominibus celebra-
 53. tionum adnotato loco, & tempore, juxta
 54. Constitutiones.

55. Quas habeat facultates, partim
 56. ex ijs, quæ ipsi, in his Regulis conce-
 57. duntur, partim ex compendio facul-
 58. tarum Societatis intelligat, ut in ijs,

quas non habet sciat ad Superiorem re-
 cuttere.

De ijs, quæ RECTOREM ad
 bonam Administratio-
 nem juvant.

1. Sit sollicitus, ne Minister, & reli-
 2. qui Officiales suo desint officio, omi-
 3. sis alijs, quæ possent impedire.

4. Singulis vel saltem alternis heb-
 5. domadis cum suis Consultoribus con-
 6. veniat, (nisi pro te nata aliquid extra-
 7. ordinariè esset consultandum) deque re-
 8. bus majoris momenti, quæ pro tempo-
 9. rum, & negotiorum varietate occurrunt,
 10. cum illis agat: quanquam ijs
 11. auditis penes ipsum erit de singulis sta-
 12. tuendi facultas.

13. Consultores aliosque omnes, cum
 14. ei aliquid proponunt, libenter ac beni-
 15. gè excipiat, & præcipuè eum, cui Mo-
 16. nitoris officium commissum est, effi-
 17. ciatque ut in suo Collegio, quæ in for-
 18. mula scribendi præscripta sunt, accura-
 19. tè serventur.

20. Habeat librum, in quo scriban-
 21. tur visitationes Collegij à Generali ap-
 22. probatæ, in quo etiam scribantur ordi-
 23. nationes aliz ejus momenti, quæ à Ge-
 24. nerali mittuntur: & quæ perpetuè suc-
 25. cunt, ab ijs, quæ temporariæ sunt, se-
 26. paratim notentur: alia verò quæ Visita-
 27. tor & Provincialis præscripserint, in alio
 28. libro scribantur.

29. Institutum Societatis cognoscat ex
 30. lectione literarum Apostolicarum, Con-
 31. stitutionum, & Decretorum generalium
 32. Congregationum: magis autem parti-
 33. cularia ex lectione Regularum, tam
 34. communem, quàm officij sui, & alio-
 35. rum, qui sub ipsius cura sunt, ac Pro-
 36. vincialis, & Compendij facultatum So-
 37. cietatis, atque ex observatione consue-
 38. tudinum receptarum ac demùm ex re-
 39. cutu ad Superiorem in ijs, de quibus
 40. dubitabit.

41. Libellum habeat, ut quem refe-
 42. rat quæcunque sibi ad bonum Collegij
 43. statum subinde occurrant, ne memoria
 44. excidant, præcipuè illa de quibus ad
 45. generalem scribendum putat.

46. Pro occurrentibus necessitatibus
 47. communibus & privatis, Missas & ora-
 48. tiones suorum, moderatè tamen, juxta
 49. consuetudinem Societatis applicare
 50. poterit.

Cap.
 11.

De Cura Noſtrorum in Spiritu.

Cap.
III.

20. **C**uret, ut cuique in ſuo officio integram obedienciam Collegiales præſtent, & officiales Miniſtro, & ſibi etiam omnes, ſtudeatque eiſdem exemplo obediencie prælo quam ipſo ſuis Superioribus, quos Chriſti loco habet, præſtare debet.

21. Der operam, ut Conſtitutiones, & Regulæ obſerventur: omnibus Collegialibus cum omni ſollicitudine invigilet, eoſdemque ab ijs, quæ nocere poſſint, domi & ſois defendat, eûm præveleando tum etiam, ſi quid mali acciderit, remedium adhibendo, ita ut in virtutibus & literis proficiant.

22. Efficat, ut ſibi, vel alijs ab ipſo deputatis ſtatim temporibus ratio conſcientiæ reddatur à ſuis, juxta modum, in officio Provincialis præſcribitur, & Inſtructionem ad reddendam conſcientiæ rationem: & aliquos præterea maturiores Patres assignet, qui eorum conſeſſiones generales excipiant, niſi Provincialis tunc adſit.

23. Meminerit, ut Scholaſtici, & Coadjutores non formari biſ ſi ſingulis annis circa feſta Circumſiſſionis Domini noſtri & Apoſtolorum Petri & Pauli, vota ſua renovent, præmiſſis ijs, quæ fieri ſolent.

24. Singulis, vel alternis diebus Veneris exhortationem noſtris vel ipſe faciat, vel aliquis alius, qui rationem noſtri inſtituti bene teneat, in qua agatur de obſervatione Conſtitutionum & Regularum, de fraterna charitate, humilitate, patientia, mortificatione, & alijs virtutibus, præſertim de obedientia, tamenſi exhortationis loco ſpiritualis collatio eiſdem de rebus aliquando haberi poteſt.

25. Crebrò, & magna charitatis ſignificatione alloquatur ſubditos, eorumque neceſſitatibus non corporis tantum, ſed multò etiam magis animæ, paterno affectu proſpiciat. Si quem verò intelligat aliqua tentatione pulſari, præſertim gravi, ejus peculiarem curam & ſollicitudinem, non ſolùm per ſe, ſed etiam, ſi necesse fuerit, per alios gerat: nec remedium longius diſſerendo, diſſicilioris morbi curationem reddat.

26. In correctionibus, & poenitentijs injungendis rationem habebit diſpoſitionis perſonarum, & ædificationis univerſa-

27. Nisi prudentia rebus particularibus adhibita aliter procedendum dictaverit, illud in correctionibus obſervet, ut ijs, qui peccant; primo in charitate, & dulcedine admonentur: ſecundò in charitate quidem, ſed eo tamen modo, ut eis conſuſo, & rubor inſiciatur: tertio amoris ea, quæ timorem incutiant, ſi opus erit, adijeſant.

28. De publicis defectibus publicè debet eſſe poenitentia, in tantum, quæ ad omnium ædificationem faciunt, declaratis.

29. Poterit mittere interdum aliquem ex ſois, ut oſtium petat eleemoſynam; aut ut inſerviat hospitali, aut comitetur emptorem, aut in plebis conſonetur; Chriſtianamve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione, ædificationis, & ſpiritualis utilitatis noſtrorum.

30. Delegare poterit, Confeſſario, vel alijs vires ſuas, ut eas poenitencias approbent, vel improbent, quas ad majorem ſuſpiritus profeſſum aſſumere quiſq; volet.

31. In danda facultate jejunandi, ſicut & in alijs poenitentijs concedendis, videat, ne meſuram teſte rationis excedat: detque operam, ut omnes intelligant, gaur ad ſingularitatem non pertinere, ſi quis jejunet alijs non jejunantibus: dummodo ordinata conſuetudo jejunandi, quæ juxta Conſtitutiones non ſit, non introducat.

32. Unio & conformitas mutua diſtingentiſſimè curanda eſt, nec ferenda inter illos domeſticorum perſonarum, vel ira mutua: ſi quid autem huiusmodi accideret, curret, ut ſtatim cum ſatiſfactione debita in gratiam invicem redeant.

33. Tam ipſe, quàm omnes alii Sacerdotes, qui ei videbuntur, juxta Conſtitutiones, aliquando intra annum, officium vel officia eorum; qui domi inſerviunt; ad tempus aliquod obibunt.

34. Non permittat noſtros Scholaſticos frequentius quàm octavo quoque die communicare, niſi particulates ob cauſas, habita magis ratione neceſſitatis quàm devotionis: diebus tamen ſolemniſibus in hac re diſpenſare poterit. Coadiutoribus verò, & in ijs, qui literis non dant operam, longè facilius concedi poteſt, ut etiam juxta hebdomadam communiceat, & Preſecto rector ſpiritualium aut Confeſſario de legari, ut id concedat ijs, quos ea ratione magis in ſpiritu juvari in Domino iudicabit.

35. Videat scripta, & literas omnes quæ scribuntur ad domesticos, & quas ipsi alij scribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum discretionis habeat, Domi constituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire iudicabit, sibi que referat, si quid invenerit, quod tanti momenti sit, ut de eo Superior monendus videatur: res autem vanas, aut quæ alia ratione offendere possint, neminem scribere permittat: nec sigillum quemquam habere sinat sine Provincialis facultate.

36. Non sint in Collegio arma, nec instrumenta musica, nec libri lascivi, aut vani, nec novæ ullæ recreationes introducantur.

De LITERARVM Studijs.

Cap.
IV.

37. Neminem ad inchoanda studia admittat, nec eos, qui ad illa ex Provincialis commissione admissi fuerint, ad aliam facultatem promoveat, absque ejusdem Provincialis approbatione, cui post maturam considerationem, & examen, de unoquoque suo tempore significabit, quid sentiat.

38. Impedimenta removeat, quæ à studijs animos Scholasticorum avocant, qualia sunt nimirum mortificationes, vel devotiones, vel externæ occupationes. Et circa illorum valetudinem peculiari cura animadvertat, ut & in laboribus mensis, modum servant, & in ijs, quæ ad corpus pertinent, religiosa commoditate tractentur, ut diutius in studijs perseverare tam in literis addiscendis, quam in eisdem exerceendis ad Dei gloriam possint.

39. Videat, quomodo Professores omnes suo munere fungantur, curetque diligenter à Philosophiæ & Theologiæ Professoribus ea servari circa opinionum diversitatem, quæ in Constitutionibus, & ratione studiorum præscripta sunt. Intelligat etiam per se, vel per alios, quomodo Scholastici in suis studijs proficiant: quod si animadverteret aliquem in ijs inutiliter tempus terere, ad Provincialem referat.

40. Singulis hebdomadis dies unus saltem à prandio Scholasticis ad quietem destinatus sit, in quo eos ad horrum, aut prædium Collegij, vel alio exercitij corporis, vel recreandi animi gratia mittere poterit: In reliquis autem studiorum in-

termissionibus sequatur ordinem à Generali, vel Provinciali constitutum.

41. Esti præceptorem publicum in scholis instituire non potest absque Provincialis facultate, ad tempus tamen necessitatis gratia id facere poterit.

42. In actibus promovendorum ad gradus literarios (ad quos nostri sine facultate Generalis promoveri non possunt) si qua in re alicujus momenti dispensationis opus esset, Provinciale admonear.

43. Constitutiones, sive Regulæ, quæ ad Scholasticos Societatis pertinent, publice in Refectorio bis, aut ter singulis annis legantur.

44. Sub finem studiorum cujusque, suarum esse partium Rector intelligat, auditus Consultoribus Provinciale de uniuscuiusque talento admonere: & quantum singuli profecerint, referre, & num aliqui ad sacros Ordines promovendi sint, aut in Confessarios, aut in Concionatores, aut Lectores eligendi, proponere.

De Ordine Domestico.

45. **Q**uotidie post orationem matutinam fiat sacrum, cui intersint omnes, qui Sacerdotes non sunt: nisi aliquibus propter peculiarem causam aliud tempus ad sacrum audiendum concessum sit. Cap.
V.

46. Quando nostri ad sacram communia-accessuri sunt, præsertim diebus Dominicis, curet, ut in Ecclesia (si commodè fieri potest) id faciant, separati tamen ab externis, quantum locus fert.

47. Tempore orationis, & reliquis exercitijs assignato si aliquis, qui observet, non omnes ijs vacent, quod etiam Minister & ipses Rector aliquando faciat.

48. Syndicum domi constituat, ubi Ministri aut Subministri opera ad id non referantur, cujus officium erit observare in omnibus quod ad honestatem, & decentiam externam pertinet, Ecclesiam, & domum in locis publicis perlustrando, & si quid, quod non conveniat, annotaverit, superiori referendo. Præter hunc alios particulares Syndicos in classibus singulis habeat, qui, quantum fieri poterit, ex prudentioribus, & maturioribus deligantur.

49. Omnes præter illos, quos ipse iudicaverit excipiendo, hora quadramente ante prandium, vel cenam corporis exercitiationi tribuant.

50. A posteriore prandij signo ad cenam, esto ut minimùm hora intersint: aliquid viri

vero amplius usque ad refecturanculam vespertinam diebus Veneris; & ieiuniarum, iuxta morem Regionis; & tempore autem, quo se nostri cubium receperunt usque ad signum, qua exerceantur, septem.

51. Benedictio, & gratiarum actio in refectorio iuxta usum breuiarij Romani in prima mensa fiant: in secunda verò & privata, reteneri possunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ à singulis submissæ, & stando fieri debent.

52. In mensa Sacerdotes precedant alios ad eum gradum non promotos: sed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non sunt, nullus ordo constituitur.

53. Si aliqua de causa Rector prima mensa adesse non poterit, curet, ut Minister adij.

54. Dominicus diebus, & festis, si commode fieri potest, & alij etiam, si Superiori videatur, sint aliqui pra multis indine Scholarium à Superiore delecti, qui inter cenandum pro lectione concionem habeant, quibus convenient aliquod tempus eodem die ad separandum pro Superioris arbitrio dandum erit.

55. A prandio & à cena hora una; diebus autem Veneris post collationem vespertinam dimidia recreationi religiose impendantur, idque in una loco, si commode fieri poterit: sed neque extra huiusmodi haras labores minimè continuari, sine aliqua convenienti relaxatione fiant.

56. Scholastici omnes, ubi aliqua fuerit eorum copia, pro more Societatis (nisi quæ eximèdum videretur) diebus saltem Dominicis ad finem recreationis post prandium in tanis, seu ratione concionandi exerceantur, de ijs crebro tractantes, quæ ad sui abnegationem, & in virtutibus profectum, & fraternam charitatem spectant.

De ijs, quæ pertinent ad Res Temporales.

Cap. VI. 57. Singulis mensibus à Procuratore rationem accepti, & expensi presento Ministro exigat, ut totius Domus administrationis ratio ipsi constet, eamque reddere possit cui, & quando per Superiorem constituetur: caveat autem, ne Collegium re alieno gravetur.

58. In ijs, quæ ad vitium, vestitum, & habitationem, & alia corpori necessaria pertinent, curet, ne quamvis sit, in quo probetur virtus, & sui ipsius abnegatio, non desit tamen, quo sustentetur natura, habita convenienti ratione personarum in Domino. Cum Scholasticis verò in

ijs, quæ ad vestitum attineant, iudicis quam cum ijs, qui probantur exterioris decentiæ ratio habeatur.

59. Egrotorum cura habeatur magna, & observetur diligenter tam in victus ratione, quam in ceteris quod Medicus præscripserit.

60. Si cui patricioari quidpiam ad externo aliquo mixtatur, id in communem usum accipiat, ac dispensetur.

61. Caveat, ne qua Domus Professorum, aut aliquis eorum, vel Coadjutorum, formatorum idditibus Collegii sui, præterquam in rebus minimis utatur, nisi is, eidem Collegio necessarius sit, aut conveniens, ut in eo commoretur.

62. Lites forenses fugiat; nec ullam inconsulto Provinciali intenter, nec intentæ respondeat, nisi eogatur.

63. Si bona alicujus ex nostris distibuenda essent, si inveniendi contractus, si fabrica alicujus momenti & expensæ extraordinariæ faciendæ, aut si bona offerantur Collegio cum aliqua obligatione, rem ad Provinciale deferat.

64. Depositum pecunie nullum procul admittat: aliarum verò rerum non nisi cautissimè, dummodo sint eorum, quibus multum debeamus, aut aliqui id officij sine magna offensione, denegari non possit.

65. Neminem ex nostris in causis civilibus, nedum criminalibus examinari (nisi, qui ad peccatum obligare potest, compelleret) permittat absque licentiâ, quam minimè dabit, nisi in causis, quæ ad Religionem Catholicam pertinent, aut aliqui piz sint, & ita omni favoreant, ut non in alicuius detrimentum cedant.

De Auxilio Animarum, Communicatione cum Externis, & Gratitude erga Fundatores & Benefactores.

Cap. VII. 66. De operam, ut à nostris Ministeria Societatis juxta Provincialis præscriptum, & cuiusque talentum exerceantur non solum in nostra, sed etiam in alijs Ecclesijs, Carceribus & alijs locis, quantum commodè fieri poterit, nominatimque Ministerium doctrinæ Christianæ commendatum habeat.

67. Curet, ut nostri spiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, postquam ea in se fuerint experti: nullus tamen deberet ea tradere, nisi prudentia; ac rei spiritualis usu satis probatus esset.

68. Non permittat, ut hosti eorum
Mulierum religiosarum suscipiant, & alia-
rum quarumcunque ut ordinari illarum
confessiones audiant, vel ipsas regant,
quamvis nihil repugnet aliquando apud
eas conclonari, semel aut unius Monaste-
rii confessiones speciales ob causas audi-
re: quod tamen non fiet, nisi postulent
ii, qui eis præsunt.

69. Eisi proprium Rectoris offi-
cium est, Collegium sibi commis-
sum diligenter, ac fideliter gubernare,
neque is propter aliud quicquam huius
muneri deesse debet: si quando tamen
per officii sui occupationes liebit, &
conuocari, & confessiones audire, &
alia Societatis Ministeria extricare poterit.
70. Mulieres invisere, aut ad eas feri-
bere, nisi in necessitate, aut cum spe
magni fructus, nostros non finat, nec
hoc quidem permittat, nisi vitis valde
probat, & prudentibus.

71. Non permittat feminas Colle-
gium nostrum ingredi.

72. Curet, ne primarios viros in-
visere nostri consuecant, nisi sancto stu-
dio piorum operum ducerentur, vel
quando intima benevolentia in Domi-
no coniuicti essent.

73. Non finat offerri munuscula, quæ
Magnatibus ad res majores obtinendas
offerri solent.

74. Non permittat, ut nostri cibum
capiant apud externos: aut ab eis, eum
exhortant, visitentur, nisi causa non le-
vis momenti ad id concedendum move-
ret, quam eandem esse oportebit: si
quando externus aliquis, ad mensam
præsertim rectoris, invitandus vide-
retur.

75. Amicos conservare, & eos, qui
malè erga nos affecti sunt, præcipuè si
homines sint non vulgaris auctoritatis,
orationibus & rationibus convenienti-
bus in amicitiam revocare, aut saltem
ne adversarii sint efficere studeat.

76. Observer, quæ erga Fundatores,
& Benefactores, tam vivos, quam mor-
tuos observanda sunt, eisque gratitudi-
nem exhibeat, & si quam aliam obli-
gationem habet ei satisfieri enret.

*De ijs qui admitti petunt, ad Collegium
dixerunt, aut foras mittuntur.*

id ipsi committatur, sed de ijs, qui
admitti perunt, ad Provincialem referat,
vel scribar, quales illi sint, & quibus
donis Dei præditi.

78. Si is, qui admitti petit, ad in-
stitutum Societatis valde idoneus vi-
debitur, & necessitas urget, poterit
eum tanquam hospitem domi recipe-
re, donec responsum à Provinciali ac-
cipiat, vel ad eundem mittere, si expe-
dire judicaverit.

79. Recedentem sine licentia ab alio
loco Societatis, vel ab ea dimissum
non admittat, sed si expedire videat-
ur ad Provincialem de eo scribat, &
ejus ordinationem expectet, illo domi
ut hospite, vel in alio pio loco, si vi-
debitur detento.

80. Charitatem magnam exhibeat
erga alios de Societate per domum
transcuntes, eosque amanter hospitio
excipiat, ac meminerit, se aliquo via-
tico, aut elemosyna eos, si indigerent,
juvare posse: curet item diligenter di-
rigere, ac juvare expeditiones hospi-
tum, qui negotiorum causa domi ver-
santur.

81. Externi ne accipiantur hospitio,
ut domi pernoctent, nisi ij sint, qui-
bus multum debeatur, aut id officij
sine magna offensione prætermitti non
possit: qui in re habeatur præcipua ra-
tio Religiosorum, cum necessitatis cau-
sa ad nos divertunt.

82. Cum quis domo egredietur, det
ei socium convenientem: si quando au-
tem aliquis solus foras mittitur, is sit,
cui merito possit confidere.

83. Neminem ex suo Colligio in a-
lium locum mittat sine literis paten-
tibus.

84. Si quis experimento comperire-
tur ferre non posse domus ecclum, &
malè habere continenter cerneretur,
vel alia ratione videretur mutandus,
Provincialem admoncat, an alio mitti
debeat.

85. Profecturi ad alia loca ea, quàm
solanam vocant, & in alijs interio-
ribus indumentis, quibus utantur, pri-
vari non debent, nisi fortè ratio tem-
poris, aut aliqui charitas suaderet me-
lioribus esse commutanda. Reliqua ve-
rò omnia, quæ ad iter necessaria erunt,
magua charitatis significatione ab eo lo-
co, unde mittuntur, subministrantur,
sumptibus tamen eorum, quorum sit
expensas itineris solvere.

REGV-

Cap. 77. IN Societatem neminem admittat,
VIII. nisi à Generali, vel Provinciali

REGVLÆ EXAMINATORIS

Quæ pluribus CAPITIBVS continentur:

Qua in Examinatore requirantur, & quid prestare debeat:

Cap. I. 1. **Q**ui examinet eos, qui Societatem ingredi petunt, habeat oportet cognitionem rerum ejusdē Societatis, ac zelum boni progressus ipsius, ut nulla ratione dimoveri ab eo possit, quod magis in Domino convenire judicaverit.

statet, intelligat à Superiore utrum deferendum responsum, aut omnino dimittendus sit.

Breve Examen, quo uti debet cum ijs qui ingredi petunt.

2. Moderatus admodum sit in admit-
tendi desiderio: nam ut par est sollicitudine cooperari vocationi divinæ, ut augeatur in Societate numerus operatorum vineę Christi: ita diligenter curandum est, ne quis admittatur, nisi qui illis Dei donis præditus sit: quæ ad ipsius gloriam hoc institutum exigat.

6. **I**N primis qui admitti vult, interrogetur decenter de quinque impedimentis essentialibus, prudenter tamen, ut ea impedimenta esse, quæ à Societate excludunt, ille non intelligat, ne verum occultandi occasionem accipiat.

Cap. II.

3. Quando aliquis Societatem ingredi petat, primus ipse agat cum eo, ut intelligat quæ sint ejus dotes, & vocatio: si quis autem clare deprehenderetur ineptus ad institutum Societatis, Superiori significat, & accepta ab eo facultate, illum consilio, & si quid aliud charitas suggerit, adjutum, statim admittat: alios vero ad eos mittat, qui à Superiore designati fuerint, ut eum illis colloquantur.

7. Si aliquod ex ijs impedimentis in quam deprecetur, non est quod ulterius procedatur, sed quoad fieri poterit, cum consolatione dimittatur: si tamen in ea dona aliqua Dei illustriora cernerentur, prius oporteret rem omnem cum Superiore conferre.

4. Postquam omnes designati, eum, qui admitti desiderat, allocuti fuerint, curet examinatore, ut à Superiore vocentur, & referant, quid de eo sentiant: Superiori autem, quid facto opus sit, constituat.

8. Si nullum tale impedimentum esset, ulterius interrogetur, an omnino de ceteris sacculum relinquere, quibus de causis, aut quomodo desideria hæc ei in mentem venerint, & quam dudum ea habuerit, an in hac animi sententia remissior aliquando factum fuerit, & quatenus.

5. Si illi, qui ingredi cupit, nulli facit domi satis notus, intellecto ejus nomine, eorum, quibus cognitus est, extra domum inquiri poterit, cujusmodi homo ille sit: juvabit etiam ad hoc ipsum, si ad Sacramenta in Ecclesia nostra frequententer accedat. Quod si adhuc de eo dubitarent, non parum confert, si in spiritualibus exercitijs constitutur: quibus peractis, si res nondum con-

9. A quo tempore deliberavit Societatem ingredi, & quid ipsum impuaret, ut hoc potius quàm aliud institutum amplecteretur. An à quoquam, præsertim nostris primis ad id motu fuerit. Num deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in Domino in hac Societate. Et an fuerit in eam aliis admissus, & quare sit egressus.

10. Num habeat alii alienum, aut alios obligationes. Num morbum aliquem occultum, vel manifestum, & an hereditarium, vel defectum in aliqua sui parte patiatur.

11. Interrogetur de ætate, Patria, Parentibus, & eorum conditione, an rerum temporalium penuria premantur, & an ea causa,

vel quacunque alia necessariis ipsius opera indigeant, aut probabiliter indigere possint.

12. An sit ex legitimo matrimonio, num à progenitoribus iam olim Christianis, an à modernis, vel hæreticis descendat. An aliquis ex ejus progenitoribus notatus fuerit, vel declaratus ob aliquem errorem contra Christianam, & Catholicam Religionem.

13. Si lucris pradius est, interrogetur, ubi eum operam dederit, quantum profecerit: Ingenij autem & iudicij specimen ex sermonis, & alij congere licebit.

14. Si Coadjutor est futurus, petatur de aetate, ac viribus: an omnino forte Maritima contentus futurus sit, & num aliquam artem noverit, & observetur, an ad virtutem, & devotionem propensus sit.

15. Tandem curandum est, ut qui admitti desiderant, summam nostri instituti, probationisque, ac difficultates, quæ in eo sunt: bene intelligant: De ijs verò, quæ hic interrogantur, aut de instituto explicanda dicuntur, plura, aut pauciora juxta personarum qualitates, & cognitionem inquiri, & explicari poterunt.

16. Reliqua, quæ ad officium examinantis, pertinent, si quando cum ijs qui in prima probatione sunt, vel alij nostris illi obcurrenda erunt, petat ex officio Magistri Novitiorum.

17. Cateri verò à Superiore designati, ut eum illis colloquantur qui admitti petunt, iisdem ferè interrogationibus utentur, exceptis ijs, quæ interrogato roborem injicere possunt.

REGVLÆ MAGISTRI NOVITIORVM, Quæ pluribus CAPITIBVS continentur.

De ijs, quæ ad ejus Personam, & Instructionem pertinent.

Cap.
1.

1. Rem esse magni momenti sibi commissam intelligat, quandoquidem ex prima Novitiorum institutione, pendet majori ex parte eorumdem profectus, & spes nostra Societatis in Domino, curetque ut in dies per studium propria perfectio- nis, instrumentum aptius ad eos juvandos reddatur.

2. Amabilem se præstet, & vita integritate ac discretione ita se gerat, ut ames, qui in probatione sunt, ad eum in suis tentationibus confidenter confugiant, eique se ipsos confidenter aperiant, & ab eo consolationem & auxilium in omnibus in Domino sperent.

3. In Domibus probationis separatim præter has regulas officij sui, habeat etiam Regulas, & omnes facultates aliorum Rectorum, exceptis ijs, quæ Novitiatui non conveniunt.

4. Habeat socium Sacerdotum fidelem & in rebus spiritualibus exercitatum à Provinciali designatum, qui in ijs, quæ in Novitiatu agenda sunt, sit ejus Coadjutor. Habeat etiam aliquem Fratrem ex antiquioribus in virtute probatum, & prudentem, qui

juxta ordinem obedientia, significet amicumque exercitio exteriora, in quibus occupandi sunt, & manu ducat illos, cum opus est, ad illa facienda.

5. In Domo probationis conjuncta Domui Professorum vel Collegio, habitatione tamen distincta, Magister Novitiorum erit subordinatus Præposito, vel Rectori: non tamen erit sub obedientia Ministris, sicut nec eius socii: in ea autem Domo vel Collegio cenatio sit communis, mensa aliqua Novitij & eorum Magistris designata.

6. Hic Magister Novitiorum penitentias in Novitiatu tantum suis Novitiis imponere poterit, extra verò non nisi consulto Superiore.

7. Habeat hic idem Magister Novitiorum potestatem ordinariam absolvendi à casibus reservatis Novitiis, qui sub ipsius cura degunt, nisi eum Superiore hac facultas aliqua de causa restringenda videatur.

8. Versatum esse oportebit in lectione librorum spiritualium, ut deceptiones, quæ in spirituali vita accidunt, non tantum experimento, sed etiam lectione intelligat. Quibus an-

sem nulliter ipse nisi poterit, q̄ fieri sunt, qui instituto conveniunt, ne quid ab eo alienum hauriant, aut quacumque ratione quicquam detrimenti capiant.

LIBRI AD VSVM MAGISTRI NOVITIORVM accommodati.

Basilij *Asctica & Regula.*
Gregorij Moralia.
Augustini Confessiones, & Meditationes
Bernardus.
Bonaventura Opuscula.
Cassianus.
Homilia Dorothei, Macbarij, Casarij Are-
latensis Episcopi.
Opuscula Epbrem, Nili, Esaiæ Abbatis.
Diadocus.
Vgo de S. Viſlore de Claustro anima.
Ricardus de S. Victore.
Vmbertus de eruditione Religioſorum.
Innocentius de contemptu mundi.
Thomas de Kempis de imitatione Christi, &
alia ejus opuscula.
Vincenſij tractatus de vita ſpirituali.
Lodovici Blasij opera.
Dionysij Carthusiani opuscula.

Albertus Magnus de Virtutibus.
Epistola Catharina Senenſis.
Landulphi de vita Christi.

HISTORICK

Gregorij Dialogi.
Gregorius Turonenſis Ge gloria Confessorum, &
vita S. Martini.
Enſebij Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Severus Sulpicius de vita S. Martini.
Vita Patrum ſelecta.
Vita SS. Lipamiani & Savij.
Petrus Damiani.
Petrus Cluniacenſis de Miraculis.
Litera Indica.
Vita Patris N. Ignacij, & alij ſimiles ad No-
viſiorum utilitatem accommodati: ex quibus
deſumet aliquos pro illorum uſu.

Cap. 9. **P**ostquam in Domino statueretur,
 11. ac probationem aliquem admit-
 tendum esse in domo vel habitatione
 separata primæ probationis: hospitum
 more duodecim dies, vel vsque ad vigin-
 ti & amplius, prout Superiori videbitur,
 diverſetur: ut eo tempore de ijs, quæ
 pertinent ad Societatem, ipse certior
 reddatur, & Societas eundem plenius in
 Domino cognoscat.
 10. Postridie ei declarabitur, quomo-
 do in eo loco se getere debeat, ac no-
 minatim ne verbo, aut scripto (nisi Su-
 periori aliqua de causa non levis momen-
 ti aliud videretur) cum externis, vel do-
 mesticis agat, præterquam cum ijs, quos
 ad id Superior designaverit.
 11. Librum completum examinatis abſ-
 que declarationibus, Latina lingua pro
 ijs, qui eam intelligunt, & vulgari pro
 alijs habeat, nec non & eisdem linguis
 Summarium Constitutionum, & Regu-
 las communes habere debet.
 12. Elapsis duobus aut tribus diebus
 examinari accensatus incipiat, & relin-
 quatur ei scriptum prædictum examen,
 ut solus id maturius consideret, nisi in
 aliquo particulari aliud examen, bre-
 vius proponendum esse Superior judica-
 verit.
 13. Postea licet Apostolicæ Julij an-

no 1550. & Summarium Constitutionum
 & Regulæ communes eidem ostendan-
 tur, & relinquuntur, ut omnia per otium
 magis consideret: is verò, qui literas
 Apostolicas Latinas non intelligeret, sa-
 tis esset eatum summam declarare.
 14. Ordo examinandi esse debet, in
 primis proponere, ac prosequi, quæ qua-
 tuor primis capitibus examinis continen-
 tur: deinde ea, quæ speciatim ad litera-
 tos pertinent, vel Coadjutores, vel Scho-
 lares, aut indifferentes: quamvis autem
 omnibus integrum examen relinquatur;
 non sunt tamen omnes particulariter
 examinandi, nisi de ijs, quæ ad utrum-
 quoque pertinent, & si quid alienius mo-
 menti occurrerit, quod Superiorem scire
 oporteat, scripto notabit.
 15. In his omnibus proponendis, &
 declarandis paulatim procedatur, ut qui
 examinantur, res omnes nostri Instituti
 juxta ipsorum gradum bene percipiant;
 ad suam majorem satisfactionem, & sta-
 bilitatem: & illa præsertim sunt magis
 explicanda, quæ postea aliquam difficul-
 tatem afferre possent, ut de animi prom-
 ptitudine ad serviendum Deo ubique;
 & in re quavis, de manifestatione
 suorum defectuum juxta Constitutiones,
 de indifferentia ad gradus Societatis in
 Scholaribus, & literatis, & de manife-

- statione conscientiz, statutis temporibus.
16. Si quis ad studia maiorem propensionem quam par esset, & minorem indifferenciam, quam ad alia Ministeria Societatis prae se ferret, & videretur nihilominus an ea minus aptus, non tantum proponatur ei scriptum examen: ut reliquis, sed & aequatur illi explicetur, interrogaturque an patienter se dimitti sinet à Societate, dummodo ab omni voto ac promissione libenter maneat.
17. Admoneatur, ut verè omnino, ac sincerè respondeat: nam aliter multa gravia incommoda inde oriri possent: & nihilominus admonere Confessarium oportet, ut si quis verè non respondisset, ejus de ea re conscientiam stimulet.
18. Si quid erit interrogationibus, quod secretum requiratur, id observabitur, ut par est, & interrogatio placuerit: declaratur tamen ei, quod juxta Constitutiones licet rem omnem Superiori manifestare.
19. Promittat relicturum se omnia bona sua post unum annum ab ingressu, quandoque in iunctum à Superiore ei fuerit: & declaratur, quod actus humanus promissionis, nec votum est, nec solum propositum, sed promissio simplex, illa conditione affecta, si ipse perseveraverit, & Superiore ei in iunxerit.
20. Hoc tempore primæ approbationis per quinque vel sex dies accuratè informetur prædicto modo doctus, quæ ad institutum, & ad ipsos pertinent, & lectione alienius pij libelli, qualis esset de imitatione Christi, subinde recreentur.
21. Coadiutores verò temporales, qui legere non didicerunt, aut qui minus ad hæc tractanda idonei videbuntur, quamvis in propria vocatione juxta ipsorum captum, plenè instituendi sunt: poterunt tamen hoc tempore aliquo exercitio corporali, aut labore manuum, iudicio Superiorum occupari, se iuncti tamen ab alijs.
22. Deinde qui literis operam dedebunt, de singulis facultatibus, in quibus versati sunt, singulas prælegant lectiones eorum eir, qui à Superiore ad eorum talentum cognoscendum in doctrina, & proponendi modum sunt constituti, & postea exhortationem unam quisque faciat.
23. Tum si quis, antequam fuerit in Societatem admissus, spiritualia exercitia non fecerit, hoc tempore experientum (ut sequenti capite, ubi de experientis agitur, mox dicetur) juxta quartum caput Exa. c. 10. aggrediar, & juxta exercitia suo tempore generaliter constitentur, nisi aut ingressum, fuerit aliqui da Societate, generaliter confessus, tunc enim satis erit, si ab eo tempore generalem confessionem incipiat: & eodem tempore conscientiam suam Superiori, aut ei, quem Superior designaverit, aperiat, juxta Pa. 1. Const. c. 4. c. 6. & si ab aliqua censura virtute nostrorum privilegiorum absolutus fuerit, admonetur: quòd si non perseveraverit, in eandem reinciderit. Declaratur etiam illi, si qua vota eum ad hæc esset in seculo emisit (præterquam Religionis determinatæ) in nostra Societate tamdiu suspensa esse, dum ipso in Societate manserit: quòd si recesserit, eadem obligatione teneri, quæ ante ingressum tenebatur. Expleto autem tempore hujus experientii, sanctiss. Eucharistiz Sacramentum accipiet, & communem domum habitationis ingreditur, ubi enim alijs versari, & in secunda probatione diutius exerceri Novitij solent.
24. Si vel cuiusquam valetudo, vel aliqua temporis aut personæ ratio persuaserit, non esse tam diu hæc mentalia exercitia continuanda, antequam exercitia aggrediar, per quatuor vel quinque dies vacare, & separatim recreari poterit: vel si Magistro Novitiorum videretur, facta confessione generali & petactis exercitijs primæ hebdomadæ. Sed quando hæc relaxatio longius ob valetudinem aut aliam rationem protrahenda Magistro Novitiorum visa fuerit, poterit sumpta Eucharistia etiam ad communem convictum admitti: & ubi firmior fuerit, sua exercitia petagat.
25. Si Superior judicaverit eum domum retinendum, curet, ut in libro ad id designato, quem penes se Procurator habere debet, scribar quicquid unusquisque domum attulerit, cum subscriptione ejus qui examinatus est, ut hæc alieui separatim asserventur, quousque biennio expleto consueta vota emisit.
26. In alio libro, quem apud se habebit, notabit diem & annum ingressus, & mensis usque incipiendo à die, quo primum probationem intravit, & nomen, & patris, & quod contentus sit observare omnia ei proposita. Quando vero aliqui in Coadiutores temporales, & indifferentes admittentur, speciarim id scripto declaratur, quòd ut raler examinati, & admissi fuerint: & hæc, qui examinatus est, manu sua scribat, & si scribere nescit, alius ejus nomine scribat.

De Secunda PROBATIONE:

De EXPERIMENTIS.

Cap.
III.

27. **I**N primis diligenter cures, ut Novitij sex illis experimentis, qua in Constitutionibus traduntur serio, & cum desiderio fructu exerceantur, intelligatque praeipuum Novitians pariem in his probationibus positam esse.

28. Exercitia spiritalia primum singulis, eo quo procedunt ordine praescripto, semper atque exacte tradantur, secundum uniuscuiusque dispositionem, & capitum iuxta Regulas libri Exercitiorum: pratermissum tamen his, quae ad electiones spectant: ut inde, praeter alia, certam, ac nostro Instituto consentaneam, mentem, & vocem orandi rationem habeant, quam in posterum servare debeant.

29. Quoad secundum experimentum, quo hospitalibus per mensem servire debent videbis ipse quid magis expediat, an nostros ibidem cibum capere, & dormire, an vero per aliquot horas quotidie Ministerium agris impendere.

30. In hac probatione advertat, ne nostri nimio fervore sua valetudini noceant aut periculo contagionis alicujus morbi se exponant: admonetque, ne ingrediantur partem illam Xenodochij, ubi Mulieres habitare solent.

31. Mense alio ad peregrinandum sine pecunia mittantur, ostiunt pro Christi amore mendicando, ut ad incommoditatem camedendi, & dormiendi assuescant, & ut omni spe abjecta, quàm in pecunijs, & rebus alijs creati possent consistere, eam integrè, & vero cum fiducia in Domino consilientur.

32. Advertendum, ne imbecilles, aut tenerioris aetatis his peregrinationibus notabile detrimentum patiantur, ne fiant asperiores hyeme, aut ferventioris aetate: illisque Regulas Peregrinorum, literas patentes, & cum opus erit, particularem etiam instructionem tradet, & ab ultimo loco ad quem perveniunt, testimonium à Superiore Domus, vel Collegij Societatis, si ibi fuerit, vel ab alio fide digno secum ferant, quod suam devotionem secuti sine ulla cuiusque querela eo pervenerint: & in secundo, quinto, & sexto experimento, juxta Constitutiones idem serventur.

33. In quarta experimento, quae in officijs abjectis exercentur, advertat, ne nimia corporis fatigatione, spiritus obnubetur: & à scholasticis fiat potius ad propriam cuiusque abrogationem, & humilitatem, quam pro domestico aliqua necessitate. Dum autem hac

probatio fit in Domo probationis, vacabit qui ita probatur, ab alijs exercitijs aliorum Novitiorum exceptis conferentijs, & exhortatione ordinaria.

34. Cum hac probatio non fit in Domo probationis, sed in Domibus praesentibus, aut Collegijs, fit aliquis, qui Novitiorum peculiarem curam gerat, ubi in recreatione separatis sint, adiungit alijs, à quibus in Domino adjuvare possint.

35. In docenda doctrina Christiana pueros, ac personas rudes, publicè vel privatim, prout occasio se obtulerit, & in Domino ei commodum visum fuerit, tanquam in propria nostri Instituti Novitios exercendos curabit, habita personarum ratione.

36. In confessionibus audiendis, & predicatione Divini verbi domi, aut foris, circa finem primi anni probentur, qui ad huiusmodi ministeria idonei invenientur, & bona adificationis specimen jam dederint, eo tamen modo, ne tanquam operarij ordinarij ad ministeria hac excercenda exponantur, sed brevi tempore, & ad probationem.

37. Tamei si exercitia spiritalia exactè omnibus in principio tradenda sunt, quoad reliqua tamen experimenta, si quod eorum verumtandem, aut multum moderandum iudicaret, id nefaciat inconsulto Provinciali: quamquam antepone, aut postponere ipse ea poterit, pro ratione personarum, temporum, aut locorum.

38. Advertat, ut ha probationes inter se debitis spatijs distinguantur, ita, ut Novitij uno peralla, aliquandiu ad solita exercitia Domus probationis redeant, ut corpore, & spiritu recreati uberiores fructum ex praeteritis laboribus colligant, ea tamen ratione, ut intra annum omnes absolvantur. Quod si peculiari aliqua de causa, ha probationes ad secundum annum differenda viderentur, prius Provinciali consulantur.

39. Praeter hac experimenta, alia fieri hoc biennio probationis possunt, & hac eadem ex parte repeti, quando in Domino ita expedire iudicaverit, & quidem omnia cum maturitate & prudentia, adificatione etiam externorum, sunt facienda.

De Institutione & Regimine NOVITIORVM.

40. **N**E fiant mortificationes publicae, nisi ordinariae, juxta Constitutiones, ut sunt pater solita experimenta, petere aliam elemosinam, comitari Emptorem, ad comportanda ea quae emanant, indui vestibus vilioribus, quae tamen Religiosos doceant, & alia

alia id genus, ut in officio Rectoris dicitur.

41. Convenit, ut qui probantur, vestitus ratione ad mortificationem, & abnegationem sui, & ad mundum ejusque vanitatem sub pedibus conculcandam juvantur, & id quidem quantum consuetudo, officium, & personarum circumstantia patientur. Discretioni autem ejus relinquitur, habita ratione adificationis, an cum eisdem vestibus, quas ex seculo intulerunt, incidere fiat permittendi, an verò cum alijs eas permutari oporteat.

42. Conferet, ut aliquando occasionem prabeat is, qui probantur, exercendi obedientia, & paupertatis virtutem, eosdem tenendo ad majorem ipsorum utilitatem spiritua-lem, in hoc tamen mensura, juxta uniuscuiusque vires, observetur.

43. In penitentia, & corporis afflictionibus advertat, ne nimis hujusmodi rerum usus tan-temper vires debilitet, ut postea Ministeria nostri instituti inutiliter reddantur: nec contra tanta in illis sit relaxatio, ut fervore spiritus refrigescere, humani ac inferiores affectus incalescant.

44. Lektionen fiant de his, quæ ad institutum pertinent, & continentur Literis Apostolicis, Regalis, & Constitutionibus, præcipuè verò de ijs, quæ in examine, & tertia parte habentur, aut de alijs quæ eo referuntur, mutata interdum materia, ut tadium tollatur: modus verò lectionum facilis sit, & simplex, & ad Novitiorum animos ad instituti amorem, & solidam virtutum perfectionem promovendos accommodatus.

45. Explicetur brevi enarratione doctrina Christiana, ac modus bene, & cum fructu consi-derandi, communicandi, Atque audiendi, & eidem decenter ministrandi, orandi itidem, meditando, & libros denique pios legendi pro capiti uniuscuiusque tradatur.

46. Admoneat crebrò Novitios, ut in omnibus rebus Deum quærant, & in suis actibus intentionem puram ad Dei beneplacitum dirigant, ut familiares cum Deo in spiritualibus devotionis exercitijs esse curent: & tandem ita sint instructi Novitij, ut nihil perfectio-nis, quod divina gratia consequi possint in absoluta nostri instituti observatione prætermittant.

47. Omnes perspectos habeat, ut magis illis prodesse possit, ad quod jurabis, cum illis frequenter singulatim agere, & rationem ab unoquoque rerum suarum suaviter exigere: in his autem privatis colloquijs magnam utili-tatem positam esse sciat.

48. Det operam, ut Novitij religiosam modestiam præ se ferant, juxta Constitutiones, & Regulas, quæ de ea conscriptæ sunt, in quibus tempore Novitiatu diligenter in-sistendi erunt.

49. Cognoscat, quem procedendi modum in oratione, & examine servet: & petat inter-dum, an contra aliquem defectum adhibeat examen particulare, & quando resistent tan-tationibus, an proprijs remedijs utatur: In atquirendis virtutibus, quam rationum teneant: & intelligat demum, an in his omnibus præ-sent, ea, quæ ab ipso acceperunt.

50. Si aliquis sollicitetur, vel perturbetur ab hominibus, qui in via spiritus non bene procedunt, & expedit illum in alium locum transferri, Provinciale tempore si videretur.

51. Si duo in eodem cubiculo habitent, alter eorum ejusmodi sit, ut minimè dubitetur, quin alter sit ejus Societate profecturus, & eandem ob causam inter cubicula, quæ seorsum uni-cuique juniorum assignantur, par est, aliquos maturas ex antiquioribus intermisceri.

52. Si aliquando permittendum videretur ut aliquis consanguineus, vel amicus, quos in seculo habebat, alloqueretur, coram aliquo à Superiore ad id designato, id fiat, & brevi-ter, nisi particularis ob causas aliud sterneret Superior totius domus vel Collegij.

53. Novitij non sunt, ut plurimùm, assi-gnandi in socijs nostris, qui ad eam domum so-cietariam, nec debent habere officia publica, in quibus necessarium sit agere cum externis, ut Emptoris, Lanitoris, & Sacrifica.

54. Videat, num aliqui in Schedu-lis, Novitij assignandi sint, ut cum eis loqui possint, quorum exemplo, & collo-quijs proficiant in Domino, & si cum alijs sine facultate egerint, debitam eis penitentiam injungat.

55. Admoneat eos, ne vota ante biennium emittant sine Superioris facultate, quam in primo anno Novitiatu, solus Provincialis re-mature considerata dare poterit. Horum au-tem, qui hac vota semel apud se ex licen-tia Superioris, juxta formulam Societatis e-miserint, memoria in libro aliquo asservetur, & postea tempore Novitiatu, his in anno statutus temporibus, seorsum ab alijs, qui biennium expleverunt, ipsi simul inter se illa re-movabunt.

56. Diligenter observare debet in toto probationis decursu, an ineptus aliquis, aut inutilis nostro instituto probabiliter futurus sit: in quo major habenda est ratio boni communis Societatis ad gloriam Dei, quam particularis cujusque: quid autem sentiat in hac re, ad mi-nimum sexto quoque mense ad Provinciale scribat, ut ipse provideat.

57. De singulis etiam sub finem biennij ad eundem scribas, ut cum illius facultate con-suetæ vota Societatis emittant, aut diutius probentur: prius autem quàm vota emittant,

per hebdomada spatium se colligant, & aliqua exercitia spiritualia, prater alia, quae praescripta sunt, faciant.

58. Scholasticus, qui studiis absolutis tertium probationis annum peragant, in variis experimentis, & speciatim in nonnullis iam dictis, quamvis illis prius jam perfectis fuerint, probentur. Huius autem probationis tempore in schola affectus se exercent, & in rebus spiritualibus, & corporalibus, quae ad profectum in humilitate, & abnegatione universi amores sensualis voluntatis, & iudicii proprii, & ad maiorem cognitionem, & amorem Dei conferunt, insistant.

59. Adhibeat diligentiam, ut Coadiutores temporales in modo orandi iuxta Constitutiones instruantur, eosque mysteria Rosarii doceat, & privatim instruat, ut ad sua vocationis ministeria officiantur, & sorte Maribus contenti sint.

60. Exhortationibus ordinariis omnes intersint. Coadiutores tamen temporales, & indifferentes non interrogentur in Conferentiis nisi cum rerum & personarum dilectio, nec ad Tonos conveniant: & si quidem per sex menses ad minimum in domo probationis sint, reliquo autem biennii tempore, sic sub cura Magistri erunt: ut aliis officiis ad instar aliorum Coadiutorum vacare possint, & tempus ordinariam orationis Domus, vel Collegii, ubi agent, habeant: experientia tamen, ad qua opti fuerint, intra annum absoluant.

61. Quando erit contio domi, vel in Ecclesia, quam Novitii sunt audieturi, eo die à Lectionibus, & Conferentiis, & Tonis liberi erant.

62. Singulis hebdomadis, die uno à solitis exercitiis vacent, in qua aliquid honesta recreationis poterant sumere domi vel foris.

De Examine semestri Novitiarum.

63. Sexto quoque mense per biennium probationis, literas Apostolicas & Regulas vniuersisque videre, & considerare debet. Et examen, relicto secundo tertio capite, & aliis, quae ad gradum suum non pertinent, ut Regula 12. & 13. dictum est, deinde postquam haec omnia viderit, interrogetur.

64. An praedictis omnibus consensus sit, an verò aliquid dubii vel difficultatis circa ea occurrat, quae experientia peregerit, & quo modo in illis se habuerit.

65. An vires sibi corporales & spirituales suppetere sentiat ad labores perferendos, qui in Societate requiruntur: nam deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in hac

Societate IESV Domini nostri.

66. Examen hoc factum notetur scripto, ut constet. Quod si quid noui occurrat, aut si qua mutatio alicujus momenti accidat, Superiorem certiore reddat.

67. Demum qui se examinatum est, reddet rationem consentientia sua Superiori, aut ei, quem Superior delegaverit, & ab ultima confessione generali incipiendo generaliter confitebitur Sacerdoti, qui fuerit à Superiori designatus.

De Ordine DOMUS Probationis. CAP. IV.

68. Novitii mane post pulsam campana, dum surgunt, dum se induunt, & lectum decenter operiunt, aliquas orationes ad Deum fundant, aut aliquid in Domino meditantur, & reliquo semihora spatia, pia aliqua lectione, aut alia ratione ad orationem se preparare poterunt.

69. Postea integram horam orationi mentali, aut vocali, vel meditationi dent, iuxta cuiusque captum, & Magistri Novitiarum instructionem.

70. Absoluta oratione, media illius conceditur hora ad lectum, & cubiculum componendum, & ad discipiendum, quem fructum ex oratione collegerint.

71. Post hac, Missam deuote, & reuerenter audiant, quae absoluta, intersint lectioni, seu exhortationi, quae de rebus spiritualibus in hebdomada, per dimidiam horam, illis fiet: reliqua autem dimidia statim repetent audita, & conferent inter se tercia, aut quatercia, sine ulla disputatione, sed cum humilitate, & modestia.

72. Sequenti die, ipsi de rebus, ut melius ad praxin reducantur, eadem hora fient collationes, hac ratione, ut lectione praecedenti breuiter per unum, aut plures à Magistro designatos repetita, proponat aliquis, quomodo vincatur talis tentatio, aut difficultas in re proposita, aut unde oratur hoc, vel illud impedimentum, & quid remedium possit adhiberi, & alia similia: postquam autem aliqui dixerint, quid sibi occurrat, Magister constituet quid tenendum sit.

73. Reliquo toto tempore usque ad examen, quod semper ante prandium fit, per quartam horam partem in iuiu officii, aut in aliquo exercitio corporali, aut labore manuum à Magistro Novitiarum praescripto occupabuntur: aliquid tamen temporis quotidie praesertim ante prandium tribuant Regulae, & Doctrina Christiana, & alius, quae iudicio Magistri Novitiarum cuique convenient, addiscendi, & memoria mandandi.

74. Post examen sequatur prandium, quo absolute

soluto horam integram recreationi dabunt, tam qui in priore, quàm qui in posteriore mensa pransi erunt. Tempore autem recreationis, poterunt mutuo collaqui, dummodo pauciores quàm quatuor non conveniant, nisi aliter Magistro videretur. Agere autem de exemplis vite Christi, vel Sanctorum, aut de hiis, quae cum adificatione in Societate fiunt, aut de re aliqua utili in Domino.

75. Expleto recreationis tempore, audito campana pulsū, sese ad cubacula recipiant, (prater eos, qui in aliquibus officiis occupati erunt) ut aliquid legant, vel scribant, vel quid aliud agant, juxta Magistri praescriptum.

76. Post finitam horam, omnes cum Magistro conveniant, & pensum aliquod eorum, quae antea memoria mandaverint, reddent. Postea explicabitur illis huius singulis hebdomadae, per dimidiam horam Doctrina Christiana, deinde eam recitabunt uno stante, & interrogante, & alijs respondentibus vel sese invicem interrogantibus, & instruantur in modo docendi illam juxta morem Regionis. Pro vero die cuiusque hebdomada, fiant Toni.

77. Huius expletū, ad sua officia, vel ad aliquid legendum, aut ad alias occupationes se conferent: deinde ante ultimam horam, quae cenam praecedit, per semihoram orationi vacabunt: ipsam vero horam ultimam, sequentem ante cenam, partim officijs domesticis partim corporali exercitationis, vel alijs occupationibus quae Magister praescripserit, impendent.

78. Post Cenam horam integram recreationi dabunt reliquo tempore usque ad examen (quod semper fiet antequam cubitum eant per quartam hora partem) poterunt aliquid legere, vel alia ratione se ad orationem sequentis diei preparare, vel aliud facere pro arbitrio Magistri Novitiorum.

79. Novitios inter se conversari non convenit: sed silentium invicem, & cum alijs observare, nisi in rebus in quibus loqui necesse sit, excepto recreationis tempore, de quo jam supra dictum est.

CAP. V. De Examine eorum, qui biennio absoluto in SCHOLASTICOS approbatos admittuntur.

80. Postquam quia biennium Novitiatum, per alii experimentū, expleveris, & ad interrogationem, qua sexto quoque mense fiant, responderis, antequam vota Scholasticorum emissis, interrogetur.

81. An velis se duci finire circa ea, quibus studere debet, ac studiorum modum, & tempus

juxta quod Superiori videbitur.

82. An contentum futurus sis eodem, atque alii, modo in Collegio agere, nullisque privilegiis, aut prerogativis omnium minimum, qui in eo fuerint antecire, omnem sui curam Superiori relinquendo.

83. An staveris omnino apud se, studijs absolutis, ac probationibus peractis, Societatem ad vivendum in ea & moriendum, ingredi in eo gradu, quem Superior constituerit, ad majorem Deigleriam.

84. Admonetur, quod voti post biennium ab ipso emissū non poteris sine facultate Generalis à Societate nostra recedere, nec ad aliam Religionem, excepta Carthusiensium, transire, sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda juxta Bullam Pij V. anno 1565. expeditam.

De Examine SCHOLASTICORVM CAP. VI. Studijs absolutis.

85. Scholastici studiis suis absolutis, statim postquam ad tertium annum probationis peragendum missi fuerint, generatim interrogandi sunt, an firmi in sua deliberatione, & votis, & promissione Deo oblatis, antequam ad studia se conferrent, permancant, ut eorum statum melius cognoscatur, & ipsi magis in Domino juvari possint.

86. Interrogentur etiam, & examinentur particulatim eisdem interrogationibus, & examine, quo sexto quoque mense, antequam ad studia mitterentur, interrogati fuerint, ut Superioribus eorum memoria renouetur, & mutatio, si aliqua in rebus iam affirmatis accidisset, cognoscatur.

87. Postremo reddens rationem vite suae inchoando ab eo tempore, quo eam reddiderunt, quando ad studia missi sunt.

REGVLÆ MODESTIÆ

1. IN conversatione nostrorum, illud in universum dici potest, ut in omnibus externis actionibus appareat in nostris modestia, & humilitas conjuncta cum religiosa modestia: speciatim autem hac observanda erunt.

2. Caput huc illic leniter non moveatur, sed cum gravitate, ubi opus erit: & si opus non sit, teneatur rectum cum moderata inflexione in partem anteriorem, ad neutrum latas deflectendo.

3. Oculi demissos ut plurimum teneant: nec

nec immoderate eos eleuand, nec in hanc, aut illam partem, circumspectendo.

4. Inter loquendum cum hominibus praeferat alicuius auctoritatis, non designatur aspectus in eorum vultus, sed potius sub oculos.

5. Ruga in fronte, ac multò magis in naso conueniunt: ut serentiam exterius cernatur, qua interioris sis indicium.

6. Labia nec nimis compressa, nec nimiam diducta.

7. Totà facies hilaritatem potius praeferat, quàm tristitiam, aut alium minus moderatum affectum.

8. Vestes sint munda, & cum religione decentia compositae.

9. Manus, si non sustinenda veste occupentur, decenter quiesca teneantur.

10. Incessus sis moderatus sine notabili festinatione, nisi necessitas urgeret: in qua camen, quantum poterit, decòris ratio habeatur.

11. Omnes denique gestus, ac motus eiusmodi sint, qui apud omnes adificationem parant.

12. Si plures simul erunt, ordinem praescriptum à Superiore bini, vel terni incedendo seruent.

13. Si loquendum fueris, meminerint modestia, & adificationis, nam in verbis, nam in ratione, ac modo loquendi.

Instructio ad reddendam Conscientiae rationem, juxta morem SOCIETATIS.

Intelligent singuli, dum rationem conscientiae sunt reddituri, quantum momenti Pater noster sanctae memoriae Ignatius id duxerit, ad maiorem Divinae bonitatis gloriam: ut subditi magis in spiritu cum gratia uberiori proficiant, ac tanto maiore eum diligentia, amote, & sollicitudine iuvati, & à periculis conservari possint, ut quæ in Examine, & Constitutionibus toties commendantur, & ¶ 40. summarii Constitutionum praefertuntur de reddenda ratione conscientiae, exactè serventur. Proinde unusquisque magna eum puritate, sub sigillo confessionis, aut secreti, aut quacunque ratione ei placuerit, & ad maiorem ipsius consolationem fuerit, totam animam suam integrè manifestam faciat, nullam rem celando, quae Dominum uniuersorum offenderit, post ultimam rationem redditam conscientiae: vel certe aperiat eos defectus, qui magis ab eo tēpore gravant ipsius animam.

Capita verò, quibus conscientiae ratio reddi debet, haec ferè erunt: ex quibus enim ea retulerit, quæ ad plenam sui manifestationem dicenda putaverint, petant à Superiore, ut eos interrogando iuvet, ac suppleat, si quid esse iudicet, quod ad maiorem Dei gloriam & suorum notitiam scire velit.

1. An viuat contentus iuxta suam vocationem.

2. Quomodo se habeat circa obedientiam, etiam intellectus, paupertatem, castitatem, & usum aliarum vitutum, & quarum praecipuè studio intensus sit.

3. An sentiat aliquas animi perturbationes, aut tentationes molestas, & de facilitate, seu difficultate, & modo eis resistendi, & ad quos affectus, vel peccata sit magis propensus & incitatus.

4. An contra Constitutiones, vel Regulam aliquam, vel ordinationem Superiorum firmum iudicium habuerit, vel contra eam disputaverit.

5. Quid sentiat de ipso instituto Societatis, & mediis, quibus illa vitetur ad suum finem consequendum, & quem experiat in se zelum animatum.

6. Quomodo spiritualibus rebus sit affectus, quantum temporis orationi tribuat, & num vocali, an potius mentali iuvetur, & utri plus temporis tribuat, & quem modum in orando teneat.

7. Num in usu rerum spiritualium, consolationem & devotionem habeat, an verò contra desolationem, ariditatem, & vagationem animi patiat, & quomodo in his se gerat.

8. De finit, quem ex communione, confessione, examine, praesertim particulari, & aliis exercitiis spiritualibus percipiat.

9. Num post ultimam rationem conscientiae, quam reddit, maiorem an minorem finitum fecerit, & quem animum experiat ad perfectionem consequendam.

10. Quomodo obsetvet, quæ ex Constitutionibus & Regulis cum communibus, cum officiis sui ad eum pertinent.

11. De mortificationibus, poenitentis, & aliis exercitationibus, quæ faciunt ad spiritus profectum: & in specie de preparatione ad iniurias, & ad alia, quæ ad Christi crucem pertinent, ferenda, atque de eorum desiderio.

12. De fossilis & quomodo ex eorum
conversacione proficiat in Domino, &
an alicui plus sit familiaris, quàm a-
liis.

13. An aversionem animi sentiat ab
aliquo, & an offensus sit in aliquo à Su-
perioribus vel Officialibus, vel quavis a-
lia persona.

14. An tentationes aliquas sit passus,
quas alii intellexerint, præsertim circa
vocacionem.

REGVLÆ

PEREGRINORVM.

1. **P**ersuadeant sibi, peregrinatio-
nis finem non tam esse corpo-
ris defatigationem, & ut multum iter
consciant, quàm ut ex ea fructum ali-
quem spirituales percipiant: atque ex eo
fine, & iter ipsum, & ceteros peregrina-
tionis labores moderentur.

2. Litanias simul omnes quotidie in
ipso itineris ingressu: vel itinerarium di-
cant, nec orationem, & consueta exami-
na prætermittant, & alias etiam Regulas
observent, quantum ratio itineris per-
mitter.

3. Studeant frequenti oratione, &
meditatione comitem itineris sibi Chri-
stum facere: & colloquii interdum piis,
& religiosis, ac lectione alienius libri pii
molestias itineris levare poterunt: Quod
si eum externis in via, aut in hospitio e-
gerint, meminerint pro ratione sui gra-
dus habita ratione temporis & persona-
rum, sermones de rebus spiritualibus in-
ducere, & fructum aliquem, quoad pote-
runt efficere.

4. Eleemosynas simpliciter pro Chri-
sti amore petant: ut omni spe illa abje-
cta, quam in pecuniis, & rebus creatis
habere possunt, integre, vera eum fide &
ardenti amore eam in suo creatore, ac
Domino constituent: memores, à Chri-
sto Domino Apostolos sine sacculo, &
pera missos: ipsa etiam Dominum non
habuisse, ubi caput reclinaret.

5. Indigentia, & penuria rerum cor-
pori necessariorum probè exoptent, ut
ad incommodatam cibis, somnie ea-
piendi libenter assuecant: injurias verò,
illusiones, & opprobria, quæ in itinere in-
ferri contigerit, patienter enim Dei gra-
tia forant, gaudeantque materiam præ-
beri sibi imitandi aliquo modo Christum
& Dominum ejusque vestibus, atque infi-

gnibus seiplos induendi.

6. Qui majoribus pollent ad viam
peragendam viribus, eos, qui sunt infir-
miores, subsequi & non præcedere de-
bent: & iter ejusque diei horum debi-
lium infirmitate compensetur: quod
si quis viribus destitueretur, jumento, aut
alia ratione juvari debet: qua in re non
qualitatis personarum, sed necessita-
tis, charitatis, fidei æternæ ratio est habenda.

7. Si quis in morbum incidere, ita
ut ulterius progredi non posset, nec ex-
pediret reliquos ibi moram trahere, si
vicinum esset Collegium, aut Domus
Societatis, eo esset eger (si modò morbus
pariatur) deducendus: alioquin aliquis ex
nostris illi erit socius relinquendus: ut
consolationi ei sit, & auxilio: ægro au-
tem viribus restituito, exceptum iter am-
bo prosequatur.

8. Si in via ab honesto, & pio amico
invitarentur, posset, qui præest, hospi-
talis beneficium admittere: tunc
autem curare debent verbis, & religioso
exemplo hospites ædificatos in Domino
relinquere.

9. Eiusdem ædificationis, & exem-
pli in omnibus hospitibus memnissè de-
bent: sobrietatis etiam in mensa, & mo-
destiæ in conversacione nunquam obli-
viseantur.

10. Cum in itinere ad Collegia, vel
Domos Societatis diuertent, studeant
omnes bonum ædificationis odorem ex
xemplo vitæ, ac morum, nostris relinque-
re. De rebus verò aut personis aliorum
Collegiorum, aut Domorum nihil lo-
quantur, aut tractent, nisi ad ædificatio-
nem.

11. Si transierint per locum, ubi Do-
mus, aut Collegium Societatis sit, nihil
ab externis, nec pro se, nec pro aliis pe-
tant, aut accipiunt sine facultate Supe-
rioris ejusdem Domus vel Collegii.

12. Omnes alii, qui iter faciunt ex
nostris Equites, aut Pedites, has Regu-
las peregrinorum suo modo, quantum
fieri potest, etiam servant, & tam pe-
regri, quàm reliqui, qui iter faciunt,
parentes literas sui Superioris habere
eurent.

REGVLÆ

MINISTRI.

1. **E**ius officium erit, Præpositum,
vel Rectorem juvare, in iis, quæ
in ge-

in genere, vel in particulari ei commendabit: nec dispensandi, aut mutandi, aut quidquam faciendi; nisi ex ejusdem præscripto, facultatem habebit.

2. Valde commendatum sibi existimet, quod pertinet ad observationem Constitutionum, Regularum, Ordinum communium, & approbatarum Consuetudinum Domus, vel Collegii: ideoque habeat in scriptis, & aliquando legat, tam communes omnium, quam particulares Superioris, & Officialium Regulas, & eosdem Officiales suas habere, intelligere, atque observare curet.

3. Officiales visitet quoties opus fuerit, observando, quomodo suum officium exequantur: quod saltem alternis diebus faciet: frequenter etiam visitabit cubicula, & alia loca domus, ut videat, quomodo omnia se habeant.

4. Cum quis ab officio aliquo amoveatur, curet, ut is suum successorem instruat de ratione exercendi illud, juxta Regulas, & Consuetudines à Superiore approbatas.

5. Animadvertat in temporum mutationibus, quomodo in Collegio vel Domino fieri debeat horarum, laborum, vestiumque mutatio, & Superiori in memoriam reducat, præsertim bis in anno, sub initium veris, & autumnus: observet etiam crebrius num aliquid defuit ex necessariis, aut abundet: eorumque potissimum rationem habeat, qui in corporis cura minorem de se ipsis sollicitudinem gerunt: curetque, ut adit, cum Medicus ægros lausiverit.

6. Quotidie hora sibi designata, de rebus omnibus domus rationem Superiori reddat, à quo excipiet in libello ad id parato, quæ ei facienda committet, & eum primum commodè poterit, eidem referat, quæ exsecutus fuerit.

7. Redigat Superiori in memoriam ea, quæ necessaria domui judicabit, ut de emendis rebus ad victum, & vestitum necessariis suis temporibus de Fratrum nimio, aut exiguo labore, de sanitate, & similibus.

8. Notet, ac referat Superioritam defectus, si quos vel Domi, aut in Collegio animadvertet, vel aliunde intellexerit, quam quæcumque alia quæ ad bonam gubernationem convenientia ei occurrerent: cum etiam circa res sibi commissas, & quasvis alias, et quomodo se nostri habeant circa Obedientiam, orationem, meditationem, & in omnibus vir-

tutibus profectum & studium.

9. Curet per ædritum, vel aliquem alium designatum observari, an omnes die statuto communiter venerint: & si quis intra tempus designatum ad confessionem, aut communionem non accederet, intelligat à Superiore, non subtrahendus ei sibi corporis, donec cibum spiritus sumat.

10. Peculiarem habeat curam, ut domus munda sit, & omnia ubique deceret suis locis composita, sed præcipue in iis, quæ ab externis videntur solent.

11. Noctibus singulis portas domus, quibus in publicum exitur, videat an bene clausæ sint.

12. Designet aliquem ex commissionibus Superioris, qui communes lucernas domus opportuno tempore incendat, & extinguat, qui item publicas fenestras suo tempore aperiat, & claudat, ac prout abluenda facie, & manibus in loco destinato aquam infundat, & pro his extergerendis, mantilia, ab iis, quæ in refectorio sunt, distincta adhibeat, quæ alia non Sacerdotibus, alia Sacerdotibus destinata erunt, & bis saltem in hebdomada mutabuntur.

13. Studeat animos Patrum, & Fratrum inter se per benivolentiam, & præsertim cum Superiore per obedientiam vivere, & si quid minus æquo animo aliquis ferret, velit potius in se [quod fieri potest] quam in Superiore, causam rejici, veluti in injungendis penitentis, quas ipse juxta præscriptum Superioris imponet, & tam in eis, quam in reprehensionibus ab animi perturbatio, ne caveat, charitatemque præ se ferendo studeat, ut illi quibus penitentias imponet, mentis sibi injungi cognoscant.

14. Si quando absente Superiore aliquid acciderit, quando ad eum uteretur, ut commodè Superior expectari nequeat, id Minister, auditis Consultoribus, exequi poterit, quamvis in specie non sit ipsi commissum: dummodo existimet juxta Superioris mentem id fore, statimque redeundi quod factum fuerit, referat. Quod autem sibi ordinariè agendum erit, absente Superiore, ab eo curet intelligere.

15. Si Subministrum habuerit, utatur ejus opera in iis, quæ commodè per se facere non poterit, juxta præscriptum Superioris: si vero non habuerit, alternis saltem diebus singula cubacula visite, & alia quæ in officio Subministri continentur, suppleat.

REGVLÆ CONSULTORVM.

1. **I**ntelligant quanti momenti sis eorum officium, ut Superiores eorum consilio, & relatione adjuvi melius, & facilius gubernare possint.

2. Sins amatores boni communis, illudque in omnibus consultationibus prae oculis habeant: atque ut divina inspirationi dent locum, & famiora sint eorum consilia, in suo sensu non nimis abundent.

3. In Consultationibus sinceram intentionem habeant, & à perturbatione liberam, ut fideliter, & debita cum modestia Charitatis, & Obedientia memores sententiam dicant.

4. Sins inter se maximè Charitate coniuncti, & alter alterum honore praeferant, atque apud alios alter alterum existimationem verbis falsis, inuicem. Si vero contingat aliquam in Consultationibus diversam aut etiam singularem esse sententiam, nemo villam ab eo alienationem, vel habeat, vel offendas.

5. Rem, de qua consultatur, bene intendant: nec sint in dicendo precipites: sed negotium secum considerato, & oratione praemissa: praecipue cum de rebus agitur difficilibus, sententiam suam aperiant: quod si quid ex tempore dissentendum proponeretur, & sibi maturius considerandum iudicaret, Superiorem significabant.

6. Explicare breuiter debent sententia suarationes: quod si ad rem confirmandam aliorum rationes essent dissolueda, id etiam modestè faciant.

7. Cum Superior Consultoribus auditu aliquid statuerit, iudicium ipsi suum, illius iudicio submittent: neque extra consultationem, aut quod statutum fuerit, sibi displicere, aut se in alia fuisse sententia significabunt: laudent potius Superiorem consilium apud alias, atque inuicem. Quod si ob rei, de qua agitur, gravitatem, adhuc sententiam ad alium Superiorem esse rem deferendum, quod nihil mentione sua se effugerent, sperarent, re prius apud se maturius considerata, & oratione praemissa, ad immediatum illum Superiorem, aut si in non prouideat, ad Supremum id facere ne praeferant.

8. Etiam si non interrogentur, si quid tamen in mentem venerit, quod ad commune bonum, vel alicuius persona particulari pertineat, poterunt id Superiorem proponere, ut si statuat, num ea de re sit delibe-

randum, nec ne.

9. Consultores neque ea, quae quisque in consultatione senserit, neque ea, quae proposita sunt, aut definita, alij significare debent: praecipue cum res ipsa secretum exigat. Superiorem autem erit ea, quae definitur, promulgare: cum opus esse iudicabit.

10. De literis ad Superiores suo tempore mittendis, seruent diligenter quae in formula scribendi à Consultoribus exiguntur. Et haec litera sigillo, quod apud Admonitorem erit, ob signata mittantur: nec quisquam eorum sciat, quid alium scripserit.

11. Si quis ex nostris ad Generalem scripserit, & literas Admonitori, aut alicui ex Consultoribus tradere voluerit: ut acceptas cum suis, aut sub sua propria manu in inscriptione, ad Generalem mittendae curabit.

12. Si quid circa vestitum, vestitus, labores, & occupationes Superiores, aut circa gubernationem moderandam, augendum vel mutandum censerent, illum praemissa oratione admonendum eurent, quod ferè per Admonitorem faciant.

13. Si quis cum eis de difficultate aliqua sua, aut perturbatione agat, ita cum suis monitijs & consilio iuvare studeant, ut semper, quantum possint, existimationem Superioris inuicem.

14. Ad omnia melius obeunda Superiorum suorum, & aliorum Officialium Regulas teneant, Constitutionesque & reliqua omnia, quae ad nostrum institutum, & administrationem pertinent, familiaria sibi reddant.

15. Ita suum munus exequantur, ut nullam gubernationis partem sibi assument, atque ea submissione se gerant, ut ceteris Obedientia exemplum praebeant.

REGVLÆ ADMONITORIS.

1. **E**A modestia & humilitate officium suum obeat, ut subditum docere erga Superiorem, quem Christi loco habet: nisi omnino debet, ne huius muneris occasione, reverentia atque Obedientia interior, vel exterior in ipso debilius reddatur.

2. Animaduertas autem, ne reverentia hac, & Obedientia fidelitatem, aut necessariam libertatem opprimat, quo minus Superiorem admoveat de ijs, quae praemissa oratione, propouenda in Domino iudicabit.

3. Admonet Superiorem de ijs, quae maior pars Consultorum ei dicenda iudicaverit: de alijs verò, quae sine ipsi in mentem veniant, sine ab aliquo suggerentur, non facit

facile eum admoneris, sed de ijs duntaxat, quæ non levis momenti post orationem esse censueris, sine illa ad personam sine ad officium Superioris pertinebunt, iuxta Constitutiones & Decreta.

4. Ea, quorum Superiorem admonueris, memineris tacitus apud se servare: quamvis interrogatus à Consultoribus de iis, quæ ipsi commississent dicenda vel à Superioribus, rationem sui officii eis debet reddere.

5. Cum Superior cuiuspiam rei admonitus, illi remedium non adhibuerit, Admonitorius eris, cum debita submissione iterum, & sæpius eum commonefacere: quòd si emendationem speras, facta prius oratione, ad Superiorem significes.

6. Admonitorius eris, ordinarias Epistolæ Consultorum suis temporibus colligere, atque ad mediatos Superiores mittere, nisi eas illi alia via mittere voluerint, simulque referes eisdem, utrum illi scripserint an non.

7. Caveat, ne occasione sui officii debitam subordinationem, & observantiam subditorum erga suos Superiores aliqua ex parte immutat, aut debilitet.

8. Sigillum apud se habeat, quo suas, & Consultorum ac aliorum nostrorum literas, si ad eum detulerint, qui ad mediatos Superiores scribere voluerint, obsequare possit. Hoc tamen nulla ratione, sine facultate Superioris: uti licebit, nisi in iis literis, quæ ad Superiores mediatos scribuntur.

FORMVLA SCRIBENDI.

1. Magnopere iuvet ad animorum unionem in Societate, litterarum vltro citroque missarum inter inferiores, & Superiores frequens commercium: & crebrè alios de aliis certiores fieri, & audire, quæ ex variis locis ad ædificationem, & eorum, quæ geruntur, cognitionem, asseruntur.

2. Superiores Domorum, & Rectores scribant singulis hebdomadis ad suum Provinciale in Europa, in Indiis verò, ut suis Provincialibus visum fuerit commodum & opportunum.

3. Scribant autem ad suum Provinciale de statu personarum, & rerum omnium, non solum quæ inter nostros, sed etiam quæ per ministeria Societatis erga externos in Domibus suis, vel Collegiis fiant, & non tantum de his, quæ rectè se habent, sed etiam de his quæ

secus: & quoad fieri poterit, curent, ut omnia tanquam pietentia Provincialis cernat.

4. Primo quoque tempore ad suum Provinciale scribant Superiores Domorum, & Rectores de obitu eorum, qui in suis locis decedunt: Provincialis verò reliquos de sua Provincia admonerit, ut quàm primum solitis suffragiis, & orationibus eorum animæ juventur, & statim Præpositum Generalem, & vicinos Provinciales certiores reddat, ut simile officium præstare possint.

5. Missi ad fructificandum in agro Domini, scribant ad suum Provinciale, aut ad eum, quem ille designaverit, singulis hebdomadis, vel quoties ipsis fuerit præscriptum, ut per crebram litterarum communicacionem, quantum fieri potest, totum suecessum suarum missionum illi declarant.

6. Provinciales Superioribus Domorum, & Rectores, ac iis, qui in missionibus versantur, singulis mensibus, personis autem privatis, quibus, & quando opus erit, scribant.

7. Provinciales omnium Provinciarum Europæ scribant ad Generalem semel quolibet mense: Rectores autem, & Superiores Domorum, & Magistri Novitiorum tertio quoque mense.

8. Provinciales Indiarum scribent Præposito Generali, quando se obtulerit navigationis commoditas: Rectores verò, & Superiores Domorum, ac Magistri Novitiorum ex Indiis semel, ex Brasiliâ, & nova Hispania bis in anno, si se obtulerit occasio.

9. Prædicti omnes extraordinariè sibi mutuò scribant, quoties necessitas urgebit.

10. Superiores Domorum, & Collegiorum, & Magistri Novitiorum scribant ad Generalem, quæ alicujus momenti fuerint, etiam si approbante Provinciali fiant: illa verò potissimum scribant, in quibus Provincialis admonitus, vel non providet, vel providere nequit, vel postquam Provincialis cum illis tractaverit, ipsi ab ejus judicio dissentiant: sed tunc quidem addant, quid Provincialis responderit, & quibus rationibus ipsi ab eo dissentiant, interim tamen ei per omnia obediant.

11. Cum Provinciales scribent Generali, utantur ut statum Domorum, & Collegiorum suorum, ac totius Provincie benè explicant, & suppleant si quid intellexerint, quod Superiores Domorum

rum, & Collegiorum minùs declarant, & in vniuersum ita scribeto debent, vt Generalis omnium rerum, omniumque personarum ac Provinciarum statum, quoad ejus fieri possit, ante oculos habeat.

12. Generalis ad Provinciales scribet secundo quoque mense ad Rectores verò & Praepositos Locales sexto quoque mense, nisi aliqua necessitas priùs ad respondendum suadeat.

13. Si quis nostrorum aliud per literas eum Praeposito Generali, aut eum suo aliquo mediato Superiore tractare velit, ne impediatur: nec ipsorum literarum aperiantur, neque mediatorum Superiorum ad ipsos.

14. Literarum nostrorum, quae negotia continent, solum ad Praepositum Generalem & non alios, qui eum ipso agant, destinantur: poterit tamen ad eos scribi, vt illi tractari: & expedire eurent.

15. Literarum negotiorum ad quorum expeditionem Procuratoris Generalis opera, aut informatio opus erit, propriis literis ad Praepositum Generalem scribantur, adjecta exterius litera P. sub inscriptione eorum.

16. Negotia maioris momenti, ex vtraque India & Brasilia, ternis exemplis scribantur, binis autem ex reliquis Provincis, si sit periculum ne literae intereant, vel eent in proximis literis earum summa repetatur: & vt inveniuntur, eum opus fuerit, quae scripta sunt ad Generalem, exemplum ejusmodi literarum, vel earum summam in libro aliquo, qui scribunt, apud se retineant.

17. Si quid secreti scribendum, vel soli Superiori committendum sit, secretum in propria Epistola scribat, quae eum aliis in eodem fasciculo colligata includatur, adjecto exterius [soli] sub inscriptione ejusdem Epistolae: quod si ejusmodi Epistola sola mitteretur, alia charta involuatur, quae absque [soli] inscriptionem habeat.

18. In rebus, quae secretum requirunt explicandis, his vocabulis vtendum erit, vt ea intelligi nisi à Superiore non possint: modum autem praescribit Generalis.

19. Nullus infetior, nisi morbo impeditus literas ad Superiorem ex sua commissione scribi faciat.

20. Consultores Rectorum, & Superiorum Localium literas obsignatas ad

Provinciales dabunt bis in anno, nempe se Januario, & Julio, & ad Generalem singulis annis mense Januario: Consultores verò Provinciales ad Generalem mense Januario & Julio, nisi si res aliqua ita vigeret, vt de illa, etiam extra haec tempora scribendum indicarent.

21. Iis literis syneerè, & sine amplificatione, omnique privato, aut humano respectu semoto, significabunt, quid sibi de Superioribus, quorum sunt Consultores, & de eorum administratione, ac rerum statu scribendum in Domino videatur, oratione tamen praemissa, & re prius diligenter considerata.

22. Vt Rector Vniuersitatis de omnibus Praeceptoribus, & aliis de Societate: ita etiam Cancellarius & Consiliarius Vniuersitatis de ipso, ac aliis scribent semel singulis annis mense Januario Praeposito Generali, & bis in anno mense Januario, & Julio Provinciali.

23. Hujusmodi literarum Consultorum, & horum officialium Vniuersitatis mittantur obsignatae, nec quisquam eorum seiat, quid alius scripserit.

24. Quivis Praepositus, & Rector habeat librum, in scribantur Visitationes Domus, vel Collegii à Generali approbatæ, in quo etiam scribantur ordinationes aliarum alicujus momenti, quae à Generali mittuntur: & quae perpetuae fuerint, ab iis quae temporariae sunt, separatim notentur: alia verò, quae Visitator, & Provincialis praescripserint, in alio libro scribantur.

25. Si quid scribendum esset de rebus, quae externorum aliquem attingerent, ita scribatur, vt etiam si literae in ejus manus incederent, offendi non possit.

DE LITERIS ANNVIS.

26. Superiores Domorum, atque Rectores curent ea observari, quae indies in eorum Domibus Collegisque per nostros Dominos operari dignatur, quaeque ad nostrorum consolationem, ac proximorum edificationem pertinent, ex quibus eligant optima, quaeque, atque in ordinem redacta, sub suam cuiusque anni ad suum Provincialem mittant.

27. Provinciales ex omnibus Superiorum Localium, atque Rectorum suarum Provinciarum, & eorum, qui in Missionibus versantur, Epistolis rejectis vel addi-

additis, iis quæ videbuntur, singulis annis mense Ianuario, rerum gestarum capita Latine collata, ex quibus deinde vñz literæ annales Romæ conficiantur, manu ipsorum subscripta Romam ad Generalem destinant.

28. In ea compendiaria narratione hic ordo servabitur: Recensebunt iniuncto numerum nostrorum in vniuersum, tum etiam singulis Domibus, Collegiis, & Missionibus nominatis, quot sint in iis Sacerdotes, Præceptores, Scholastici & Coadiutores temporales, itemque quot admissi sint eo anno in Societatem, quotque à vita decesserint: neque deinde necesse erit ad singula Collegia aut loca redire, nisi aliquid in iis congerit peculiari narratione dignum.

29. Agent primò de profectu nostrorum in Domino, & explicabunt, si quid in eo genere ædificationem facere possit: deinde de ministeriis Societatis erga proximos, vt de concionibus, lectionibus sacris, doctrina Christiana, & exercitiis spiritualibus, visitatione carcerum & hospitalium, reconciliatione dissidentium, de penitentium frequentia, & de aliis nostri instituti piis operibus: ita tamen vt ea tantum commemorentur, quæ sint alieuius momenti. Item de Scholis, & discipulorum numero, & profectu, præsertim in Vniuersitatibus & Collegiis maioribus: de bona item Societatis existimatione, de contradictionibus autem, & perfectionibus, si quæ fuerint, ea tantum attingant, quæ ædificationi fore videbuntur. Dicent etiam de ploribus erga nostros charitate, & elemosynis paulò insignioribus.

30. Hæc omnia exponent, quàm plenissimè fieri poterit (semper tamen virata nimia prolixitate) adhibitis omnibus circumstantiis, etiam nominibus eorum, qui eas res gesserunt, vt si opus fuerit, aliquando conscribi possit historia. Quæ etiam de causa eum aliquid occurrat dignum memoria, quod tamen propter aliquam causam non expediat omnibus vulgari, id scribent separatim integrè, & perfectè: in illa autem communi narratione vel omninò recitabunt, vel ea tantum excerptent, quæ ædificationi esse possunt. Et quæ ad externos pertinent, ita narrentur, vt in ea ipsa domo aut ciuitate, vbi scribuntur, ac vbiq; publicè legi citra cuiusquam offensionem possunt.

31. Cum literæ annuæ Romæ conscriptæ ad Provincias mittentur, legantur quàm primùm in singulis Domibus & Collegiis. Et vt Coadiutores nostri temporales ex Latinis etiam literis suis, cum aliquem percipiant, sit aliquis, qui illarum summam, aut interpretationem aliquo modo explicet: neque vltra duas hebdomadas retineri debent, vt ad reliqua loca citius deferantur: postquam verò vbiq; perlectæ fuerint, in præcipua Domo, vel Collegio ejusdem Provincie asserventur, & simul conseruentur.

DE CATALOGIS & INFORMATIONIBVS Annuis.

32. Ad clariorem omnium nostrorum cognitionem, Superioriores Domorum, & Collegiorum, duos Catalogos consueiant ante id tempus, quo Procuratores Provinciarum ad Generalem veniunt, ita exactè, ac si nunquam missi fuissent. In primo describantur omnes, qui in suis Domibus, vel Collegiis, ac missionibus sunt, in quo contineatur vniuscuiusque nomen, cognomen, patria, ætas, vires, tempus Societatis, studiorum, & ministeriorum, quæ exerceat, & gradus in literis, si quos habet, & an Professor, vel Coadiutor sit, &c. & à quo tempore.

33. In secundo Catalogo dotes, & qualitates vniuscuiusque describantur, videlicet, ingenium, iudicium, prudentia, experientia rerum, profectus in literis, naturalis complexio, & ad quæ Societatis ministeria talentum habeat: quæ omnia diligenter, re Deo priùs commendata, & maturè considerata, & omni privato affectu semoto, syncretè, & breuiter perstringenda erunt, & utrunque catalogum ad suam Provinciam lem mittant.

34. Sub finem cuiusque anni interiecti, tertium etiam alium breuem catalogum ad Provinciam mittant, continentem nomina, & ministeria, in quibus vniuscuiusque nostrorum occupatur: mittant etiam supplementum primi, & secundi catalogi, in quo ea tantum adnotabunt, quæ eo anno de nouo occurrerint addenda: vt qui in Societatem interim fuerint admissi, aut ab ea defuerint, vel quot mortui sint, vel alia quavis causa:

35. Hunc tertium catalogum & supplementum primi & secundi catalogi totius Provincie, cum narratione pro annuis literis, de qua dictum est, ad Generalem mittet Provincialis mensis Ianuario: primum verò, & secundum per Procuratorem Provincie, ad eundem, sigillo suo obsignatos, perferendos curabit: Quod si quid ipsi in his catalogis, & informationibus notandum addendumve videretur, id seorsum ad Generalem scribat.

REGVLÆ

PRÆFECTI RERV SPIRITVALIVM.

1. PRæfectus totum spiritualium cognitionem instituti Societatis, & zelum boni progressus ipsius habeat, & in Obedientia, & Humilitate exemplum aliis præbeat, & amabilem se eis exhibeat, ut ad eum omnes confugiant, confidentesque sua omnia detegant, & ab eo consolationem, & auxilium sperent in Domino.

2. Instruat nostros privatum, secundum universiusque captum, quomodo interioris, & exterioris se habere debeant, & ad id exhortetur, & in memoriam redigat, & amanter admoneat, præsertim ut putam habeant intentionem divini servitii, & familiaritatem cum Deo in spiritualibus devotionis exercitiis, & zelum synocerum animarum.

3. Petat quem procedendi modum in oratione, & examine habeant, & si contra aliquem defectum examen particulare faciant, & si contra inordinatos affectus propterea remedia adhibeant, & in solidis virtutibus acquirendis, præsertim in Obedientia quid observent, & de poenitentis, & aliis devotionibus.

4. Si ubi in his à rectitudine deflexerint, eos dirigat, juxta modum Societatis: erga ejus institutum, curet, ut omnes bene affecti sint, & det operam, ut orandi & meditandi modos, quos docuit Pater noster Ignatius in libro Exercitiorum, retineant, & ut illo libro familiarissimè utantur, videatque, ne dum nostri devotionem habere procurant, eorum lædant, aut vires corporis nimis debilitent.

5. Versatum ipsum esse oportebit in lectione librorum spiritualium, & uni-

usque decernat tempus, & modum enim fructu eos legendi, qui sint facilliores, & nostro instituto magis convenientes.

6. Peculiarem habeat curam consolandi afflictos, & tepidos exhortandi, remedia pro cuiusque infirmitate, vel necessitate adhibendo: qualia sunt, frequentius communicare, plus temporis orationi impendere, Exercitia spiritualia facere, plus aliquid poenitentiae assumere, libros aliquos spirituales legere, & similia. Quæ autem ex his ipse concedere possit, & in quibus ad Superiorem recurrendum sit, ab eo intelligat.

7. Parem quoque adhibeat diligentiam, ut Coadjutores temporales quieti sint, & sorte Martis contenti, & pro eorum captu illos instruat, mysteriaque Rosarii doceat, ut majore devotione illud recitare possint.

8. Doceat omnes, ut præmissa oratione, & cum magna reverentia ad Sacramentum altaris accedant, & post ejus perceptionem per aliquod temporis spatium orent, & gratias agant.

9. Præter eos, quos satis instructos Superior judicaverit, cum vnoquoque agere de his ultra mensem ne differat sæpè verò consideret, quem fructum bonorum operum ex oratione, & ex reliquis rebus spiritualibus colligant, ut in dies magis in Domino proficiant.

10. In his autem omnibus videat, ne ordo unicuique præscriptus impediatur, ac præsertim studia illorum, qui literis dant operam, nisi cum Superior aliter judicaverit.

11. Curam peculiarem habeat Novitiorum, si qui Domi, vel in Collegio fuerint, à Superiore aliunde prospectum sit, & erga eos observare studeat ea, quæ juxta Magistrum Novitiorum, & examinationis Regulas observari commodè poterunt.

REGVLÆ

PRÆFECTI ECCLESIE.

1. CVret, ut Ædixtus Regulas suas observet, quas Præfectus ipse apud se etiam habeat.

2. Præbeat illi catalogum singulis diebus Sabbati, quo dies festi, ac jejuniorum proximæ hebdomadæ continentur, ut cum in refectorio coiret in æcna diei Dominiæ sequentis.

3. Sin-

3. Singulis diebus Sabbathi, vespere in Sacrificia scripto proponat, quemadmodum quotidie Sacra sunt facienda festum hebdomada, & quo ordine rem divinam in Altari summo facturi sunt, qui ad hoc fuerint designati.

4. Detur opera, ne in Altari maximo desit vnquam Sacrum, quo tempore celebrari solet, habeaturque ratio, ne plura Sacra simul inchoentur, sed nommodò omnia suis spatiis distinguantur.

5. Curam gerat Missarum, & orationum, quæ pro defunctis Societatis, & pro Fundatoribus, & Benefactoribus, ac pro ipsa Societate fieri debent, quas ex subiecto catalogo intelligit: & catalogum earum, quæ secundum nostrum institutum, & ex præscripto Generalis ordinariæ faciendæ sunt, referat in duas tabellas, quarum alteram appendat in Sacrificia, alteram in alia convenienti loco, quæ initio eiusque mensis publicè in Refectorio legetur.

6. Cum Superior aliquid in Sacro Deo commendari, aut Sacra ipsa, quæ ab omnibus faciendæ sunt, applicari ad finem aliquem iusserit, eures scribi in Scheda in Sacrificia affigenda.

7. Quæcunque autem ex his non ab omnibus faciendæ erunt, ea Præfectus vnicuique privatim significanda curabit.

8. Librum habeat, ubi mandata Superiorum de his rebus, si aliquandiu duraturæ, aut non statim faciendæ sunt, scribantur, ne memoria exideant, & cum fuerint adimpleta, deleantur.

9. In Collegiis & Domibus probationem eures iuxta ordinem Superioris de candela danda Fundatoribus iuxta Constitutiones.

10. Si quando externi Sacra aliqua fieri postulauerint, se Superiorem consultum respondeat: nisi eius animum perspectum iam habeat.

11. Externos Sacerdotes ad faciendum Sacrum in nostro Templo, non sine delectu admittat, sed eos tantum, qui discretionis sunt, præsertim notos, idque iuxta ordinem Superioris: & intelligat an à suo Ordinario legitimam habeant facultatem.

12. Videat an Sacerdotes Regulas suas observent, & nm barbam, & coronam decenter tondere habeant.

13. Per se, vel alium à Superiore designatum, promovendos ad Sacerdotium

instrui eures, & videat ut ad Romanæ Ecclesiæ ritum tam ii, quàm omnes Sacerdotes se accommodent, & ne Confessiones audiant, nisi sint legitimè approbati.

14. Animadvertat, ne vllæ pro Sacris faciendis aut confessionibus audiendis elemosynæ admittantur.

15. Nulla sit in Ecclesia arcula, in qua Elemosynæ conijciantur, siue pro nobis, siue pro aliis.

16. Det operam, ut sanctissimum Domini nostri Corpus decenter in custodia conseruetur, diligenter cavens, ne vnquam in ea Sacramentum desit, habita eommunicantium ratione, & ut saltem decimo quinto quoque die innovetur, & Sacris absolutis in tabernaculo clavi obferretur.

17. Quando nostri in Templo communiaverint, eures Præfectus, ut id faciant separatim ab externis.

18. Oleum Sanctum, ut oportet, aservatum singulis annis renouet, & Sanctorum reliquias (quæ quidem mobiles fuerint) in tabernaculo ad id deputato decenter custodiat: si quando autem deuotionis causa ostendendæ erunt, duo cerei accendantur: atque huius tabernaculi clauem vnâ ipse habeat, & alteram diuersam Præpositus, aut Rector.

19. Cruces, Calices, ornamenta, & reliqua id genus, ut par est, custodiantur: neque desint velamina ad cooperiendos calices, & alia ad diuinum cultum, & ornamentum necessaria.

20. Murari faciat Altarium, & Sacellum ornamenta, quod ad colorem attinet habita temporum, & Festorum ratione, iuxta ritum Romanæ Ecclesiæ.

21. Cum Templum ornandum fuerit, nihil sine facultate Superioris ad eam rem commodato ab externis petat: detque operam, ut quod acceptum fuerit, accuratè custodiat, & dominis quàm primùm reddatur.

22. Si Templum instauratione, aliqua in parte indigerit, aut altis ad diuinum cultum necessariis, provideat, sicut ipsi à Superiore fuerit præscriptum.

23. Superiori in memoriam redigar, ut aliquos designet, qui de concionibus, & modo nunciandi iudicare possint: quorum saltem vnus concioni interfir, ut Concionatorem, cum opus fuerit, & Superiori videbitur, admonere possit.

24. Conciones & lectiones Templi,

horę spatium superare non debent: eo
verò ordine Missę dicantur, ne impe-
diant, quo minus conciones tempore
præfixo inchoentur.

25. Advertat oö viri in Templo,
mulierum locum occupent, neve ex
adverso earum quantum fieri poterit,
maneant.

26. Curet ne domi desint Confessarii,
qui necessarii in Templo nostro sunt,
& ut confessiones vesperi decenti hora
absolvantur.

27. Pridie Palmarum Confessator
admoneat, ut Constitutionem illam
obseruent, quę ad externos ad suas
Parochias dimittendos Eucharistię su-
mendę gratia pertinet, & antè id tem-
pus, si consuetudo Regionis id postula-
verit.

28. Officia Hebdomadę Sanctę, &
Vesperę (si hæ dicentur,) fiant to-
no simpliciter more Societatis sine cautis
etiam firmo, nisi vbi Generalis Præ-
positus dispensaverit, id autem quod
de vespere dictum est, de Benedic-
tione candelarum, & ramorum intel-
ligatur.

29. Cum aliquid petendum erit pro
Ecclesia, aut vſu Sacristię, intelligat
in ea re Superioris voluntatem, eam-
que exequatur: comque petuiz ali-
cujus momenti summa dabitur, aut en-
ligetur, eam deponat apud Procurato-
rem in scrinio aliquo, cujus clavem unam
Superior habeat, & alteram diversam
ipse Præfectus.

30. Librum habeat, in quo elemosy-
narum, quę Ecclesię vſibus dantur, &

expensarum rationes consistent.

31. Panni omnes linei semper ser-
ventur, & separatim corporalia, at-
que etiam purificatoria (quę quatuor
stryces in angulis habeant) lauentur,
& verumque absolutio, & cineres eo-
rum, quę vestitute consumpta com-
butuntur, in sacram piscinam mittan-
tur.

32. Catalogum vnum rerum omnium
Ecclesię mobilium, quę alicuius mo-
menti sunt, custodiat: in altero ve-
rò illa scribatur, quę aut anna sibi
tradantur, cum die, anno, &c. aut ve-
stitute consumuntur, ut possit cum exi-
getur, prioris catalogi rationem redde-
re: sæpe etiam res pretiosiores inspiciet,
ne aut laedantur, aut amittantur, atque in
quibus servantur, & Sacristię januis bene
clausis, & munitis.

33. Cum nostrorum aliquis extremum
diem obierit, spatio diei naturalis decen-
ter teneatur, nisi ratione mali odoris, aut
ex alia iusta causa, anteverti hæc tempus
Superiori posse videretur.

34. Observeretur circa vestitum Sacer-
dotum mortuorum, quod de viventi-
bus dicitur in Constitutionibus, ut sei-
licet utamur eo modo, quo Sacerdo-
tes honesti ejus Regionis, in qua ver-
samur, uti solent: Fratres verò qui Sa-
cerdotes non sunt, sepeliantur eo modo
induti, quo alii Clerici honesti, qui Sa-
cerdotes non sunt, sepeliri solent.

35. Curam suscipiet sepulchri, eandem-
larum, preceum, quę consuetudo more di-
cuntur, ceterumque ceterarum, quę ad
eam rem erunt necessarię.

CATALO.

CATALOGVS

MISSARVM, ET ORATIONVM,

quę NOSTRIS præscribuntur.

SACRA IUXTA NOSTRVM Institutum à Sacerdotibus Societatis ordinari faciendā. *ORATIONES IUXTA NOSTRVM Institutum, ab iis, qui Sacerdotes non sunt, ordinari faciendę.*

Singulis ANNIS.

1. IN principio cuiusque anni unusquisque Sacerdos Missam celebret pro nostra Societate.

2. Singulis annis præscripto die, in quo memoria foundationis Collegii vel Domus sit, Missa cum solennitate pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis celebretur: & reliqui Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo habitaverint, pro eisdem sua Sacrificia offerant.

Singulis Mensibus.

3. In principio cuiusque mensis unusquisque Sacerdos Missam celebret pro nostra Societate.

4. Initio cuiusque mensis omnes Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo fuerint, Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis semel

Singula Hebdomada.

5. Singuli Sacerdotes pro illis de Societate, qui extra Provinciā mortuuntur, semel in quavis hebdomada Missæ sacrificium offerant.

6. Singulis hebdomadis, ubique fuerint decem, vel pauciores Sacerdotes, pro nostra Societate una Missa, à designato à Superiore dicetur: duę verò, si fuerint plures, quàm decem: tres autem, si fuerint plures, quàm viginti: & ita dinceps in reliquis decedebis, si numerus Sacerdotum fuerit maior.

7. Singulis hebdomadis pro Benefactoribus vivis, & defunctis propterea Domus vel Collegii, præter eas quę pro Fundatore dicuntur, una, aut duę, aut plures Missę pro numero Sacerdotum offerantur, servando ordinem modò prædictum.

8. Singulis hebdomadis Missa se-

Singulis ANNIS.

ET singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem integrum Rosarium Domini nostri, videlicet centum quinquaginta Ave Maria, & quindecim Pater noster, aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam partem Rosarii recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarii partem recitent.

Singulis Mensibus.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem tertiam Rosarii partem, aut unam coronam recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarii partem recitent.

Missę sacrificium offerant.

Singulis Hebdomadis.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarii partem recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem septem Pater noster, & septem Ave Maria recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem septem Pater noster, & septem Ave Maria recitent.

Et unus ex iis, qui Sacerdotes non sunt, à Su-

mel pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis à designato à Superiore celebratur.

9. In Domibus & Collegiis, quæ saltem viginti ex nostris alere possunt, etiam non habeant proprium Fundatorem, fiant pro iis vivis, & defunctis, qui eorum fundationem notabiliter adjuverunt, eadem Saera quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri solent.

SACRA AB EISDEM EXTRAORDINARIè faciendæ.

10. Cum primùm Societas in Collegio aliusvis possessionem venerit, quilibet Sacerdos ter Sacrum faciat pro superstite Fundatore ipsius, ac Benefactoribus.

11. Cum ex hac vita idem Fundator excoerit, singuli Sacerdotes ter Sacrum pro anima illius, & Benefactorum faciant.

12. Idem iudicium erit de Communitatibus, vel Rebus, quæ non moriuntur: fient enim tria Saera pro viventibus, & tria pro defunctis earum. Sic etiam faciendum, quando plures simul fundationem constituunt.

13. Cum primùm Societas in alicuius Domus professæ possessionem venerit, quilibet Sacerdos infra illam Provinciam ter Sacrum faciat pro superstite Fundatore ipsius, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alia tria Saera ab eisdem pro animabus illius & benefactorum fiant.

14. Pro Communitatibus verò, & pluribus, qui simul Domus professæ fundationem constituunt, fiant intra eandem Provinciam, quæ de Collegiis dicta sunt num. 10. 11. 12.

15. In domo, vel Collegio ubi quis de Societate decesserit, singuli Sacerdotes pro eo tria Saera in aliis verò Provinciæ locis duo facta faciant.

16. Cum de obitu cuiusque nostrorum, qui extra Provinciam obit, significatur, per Universam Societatem omnes Sacerdotes in Missæ, illius animam Deo commendent.

17. Omnes Sacerdotes eurent, juxta Constitutiones frequenter orare pro universa Ecclesia, ac pro iis præsertim, qui majoris sunt momenti ad ejus universale bonum, quosmodi sunt Principes Ecclesiastici, & seculares, & alii, qui multum prodesse, vel obesse bono animarum possunt: & pro amicis, & benefactoribus, viventibus, & vita functis, & pro aliis, in quorum auxilium peculiariter ipsi, & reliqui de Societate in variis locis inter fideles, & infideles, incumbunt, & etiam pro malè affectis erga nostram Societatem.

à Superiore designatur, ad eandem intentionem unam coronam, aut triam partem Rosarii recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem pro eisdem facere debent easdem orationes, quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri solent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem Rosarium integrum, aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem Rosarium integrum, aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, integrum Rosarium aut tres coronas pro viventibus Communitatibus: & eisdem pro defunctis earum recitabunt. Similiter facient, quando plures simul fundationem constituunt.

Et singuli ejusdem Provincie, qui Sacerdotes non sunt integrum Rosarium, aut tres coronas pro superstite Fundatore, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alterum Rosarium integrum, aut tres coronas pro animabus illius ac benefactorum recitent.

Et singuli ejusdem Provincie, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem faciant, quæ de Collegiis, eisdem numeris dicta sunt.

Et singuli ejusdem Domus, aut Collegii, qui Sacerdotes non sunt, pro eo tres coronas, aut tres partes Rosarii: pro aliis verò ejusdem Provincie duas coronas, aut duas partes Rosarii recitent.

Et singuli qui Sacerdotes non sunt, in suis orationibus illius animam Deo commendent, pro cuiusque devotione.

Deo commendent, pro cuiusque devotione.

Et omnes, qui Sacerdotes non sunt, idem juxta Constitutiones curare debent.

SACRA EX PRÆSCRIPTO

P. N. GENERALIS ab unoquoque Sacerdote Societatis ordinariè faciendâ.

18. Vnusquisque Sacerdos singulis mensibus duo Sacra faciat, alterum pro Indiis, & Gentium conversione: alterum pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eadem Domino commendabit.

19. Singulis hebdomadis vnusquisque Sacerdos Sacrum vnum ad intentionem Reverendi Patris nostri Generalis faciat, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eandem Domino commendabit.

Non intendimus per ea, quæ superius recensentur, excludi reliqua Sacra, & Orationes omnes, quæ pro occurrentibus necessitatibus à Superioribus imponi ad tempus solent.

REGVLÆ SACERDOTVM.

QUAE de Disciplina religiosa in Regulâ, & Instituto nostro seruanda omnibus propoſita ſunt, ea Sacerdotes, pro ratione ſui gradus, ſibi præcipuè illa exiſtimens, & obſeruent.

1. Diuinum officium nitantur attendere, deuotè, & opportuno tempore recitare.

2. Ita viuere ſtudeant, vt quotidie meritis celebrare poſſint: ad idque conducat, quamvis ex Conſtitutione octauo, vt minimum quodque die confiteri teneantur. Sapius in hebdomada confiteri.

3. Ceremonias Miſſæ ex vſu Romano accuratè vnusquisque obſeruet: in eaque celebranda pronuntiationem & quamcumque aliam exterioris attentionem ita moderetur, vt non minus aliorum adificiationi, quàm propriæ deuotioni ſeruiat, & idè ſemihoram in faciendâ Sacro nec malum excedat, neque ita breuiſis ſit, vt illam non expleat.

4. Qui in ſummo Altari Sacra ſacrifici ſunt, ſimulacque campana ſe vocantis pulſum audierint, vel ad monitum ſuerint, ad veſtes Sacerdotes induendas ſe conferant, vt in tempore exire ex Sacrificiis poſſint.

5. Salutare tradenda doctrina Chriſtiana in iuſſerium putri, ac rudibus quod à ſui origine noſtra Societas tanto affectu complexa eſt, pari omnes ſtudio promovere curent.

6. Intelligant ſibi ratione peculiari incumbere, vt exercitiorum ſpiritualium, quæ tanto-

ORATIONES EX PRÆSCRIPTO P. N. GENERALIS à ſingulis, qui Sacerdotes non ſunt ordinariè faciendæ.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, vnam coronam, aut tertiam partem Roſarii pro Indiis, & Gentium conuerſione: & alteram coronam, aut tertiam Roſarii partem pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione recitent, & in aliis orationibus eadem Domino commendabunt.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarii partem recitent, & in aliis Orationibus eandem Domino commendabunt.

bere, vt exercitiorum ſpiritualium, quæ tanto-
pore ad Dei obſequium conferre cernuntur, vſum valde familiarem habeant: quo, & alius ad ea ſuſcipienda adducere, & in eo tam vtili armorum ſpirituum genere tractando dexteritatem habere poſſint.

7. Omnes ſi, quibus ex Obedientia conſeſſiones audiendi ſacrum munus committitur, multum ad id affici ſtudeant, & tanquam noſtri Inſtituti valde proprium magis faciant.

8. Nemo ad conſeſſiones audiendas accedat, niſi à Superiore deputatus, & qui ſimul intelligat, quam facultatem ad hoc minus ab eo habeat.

9. Modum ea Sacramenta miniſtrandi, quæ Sacerdotes noſtra Societatis tractare poſſunt, perſectum omnes habeant, in eoque uniformes ſint, quantum Regionum varietas patiatur: formam tamen & rationem abſoluedi ab excommunicatione, & aliis cenſuris, & peccatis, eandem omnes ſequantur, attendantque, ne ex modo vſendi facultatibus Societatis, Ordinalibus, & Parochi jure offendi poſſint.

10. In caſibus conſcientiæ, iſſique præſcriptis quæ ad cenſuras, caſus reſtrictos, & reſtitutionis pertinent, ſeſe diligenter exerceant: earumque rerum comprehendat, & breuem interrogandi methodum, ac contra ſingularum peccatorum ſpecies, exempla & diſta Sanctorum, atque alia ſalutaria remedia comparate ſtudent.

11. Conſeſſarii inter ſeipſos, & in modo procedendi cum penitentibus conformes eſſe curent: & quantum res tulerit, ita aliorum Conſeſſarium exiſtimationi vnusquisque conſulas,

sulas, ut omnes intelligant, multo charitatis & uniformis doctrina vinculo, Societatis Confessarios in Christo esse colligatos.

13. Vocati ad Ecclesiam ad confessiones audiendas, statim cum animi alacritate eo se conferant: & quo major penitentium multitudo futura est, eo magis tempus ab alijs occupationibus se expediant.

14. In templo confessiones, dum concio fit, vel sacra lectio, nemo audiat.

15. Confessarii ita audiant penitentes, ut mutuum aspectum fugiant: sic enim attentius, & liberius audient: quod si locum non erit ejusmodi, ut tabula Confessariorum à confitente dividat, manus interposita inter faciem propriam, & confitentem, qui ad latius esse debet, id praestabit.

16. In audiendis confessionibus, faminarum praesertim, se veros patris se, quam familiaris exhibeant: in universum tamen paternam quadam, & spiritualis gratia in eum eluceat.

17. Eos, qui crebrius confitentur, maxime faminas, breviter expediant, nec de rebus ad confessionem non pertinentibus in confessione loquantur: extra confessionem vero, si oportebit eas alloqui, longum sermonem ne miscant, & oculos modeste demissos habeant.

18. Quando quis à Superiore mittetur ad confessiones faminarum audiendas, vel alia de causa eas adierit, socium quem Superior ipsi designabit, quamvis cum feminis Sacerdos loquatur, eo in loco erit, unde videre eos se d non, qua secreta esse oportet, audire possit, quantum loci dispositio patietur: quod si non pateretur, entret omnino Sacerdos, ne officium sit clausum, nec locum obscurus.

19. Particularium personarum, praesertim faminarum, curam nemo suscipias: & quamvis Confessarius pro suo munere in vita spirituali penitentem instruat, nullum tamen obedientiam admittas.

20. Si quis vni confiteri solitus, ab eodem alium Confessarium adnudi facultatem petierit, vel ea non petita adierit, id sibi gratum esse Confessarius benignè ostendas.

21. Praesentis etiam ratio ad Dei gloriam habeatur, confessiones, mane ad horam usque prandii tantum audiant: ita, ut cum signum prima mensa audietur, studeant se ita accommodare, ut ad secundum accedant: nisi forte penitentiam necessitas aliud exigat.

22. Nemini aut petere, aut accipere quidquam liceat, sine ab iis, quorum confessiones audierit, sine ab alijs, quod vel in pauperes distribuatur, vel alteri satisfactionis nomine restituatur: nisi Superior, cum opus esset, secum faciendum iudicet.

23. Et si vota ad perfectionis statum pertinentia, ut sancta laudari debent, & circa

ea Confessarii consilium, sed magna cum consideratione, dare possint: quia tamen non humanam, sed divinam vocationem requirunt, nemo ad ea emittenda quicquam inducat: verum ad orationem tales horretur, ut à Deo adiuti, vocationem suam melius intelligant, & exequantur.

24. Si quos viderint ad Religionem propensos, non facile ad unam potius, quam ad aliam, ad hoc, quam ad illud Monasterium invitent: sed liberam illi suam electionem relinquunt: poterunt tamen potentibus consilium eas Religionem, vel Monasteria proponere, qua illis magis commoda in Domino iudicaverint.

25. Nullus eum, quorum audis confessiones, certum vestimentis genus, hunc aut illum habitum, vel colorem praescribat: tametsi omnes ad honestum, & suo statui convenientem vestitum horitari possint.

26. Praesentis est, ad frequenter communicandum fideles exhortari: ita quos ad id propensos viderint, admonere debent, ne crebrius, quam officio quoque die accedant, praesertim si matrimonio sint coniuncti.

27. Admoneat eos, qui sibi confitentur, à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusivè, eo tempore (nisi aliud consuetudo loci postulerit) debere semel in sua Parochia communicare, exceptis Peregrinis, & iis, qui facultatem haberent, & reliquis, quos ius excipit.

28. Qui vocantur ad iuvandos eos, qui morti vicini sunt, ea in prompta habeant, qua eo tempore, in quo tantum est momenti, usus esse possint, tandique illi adstet, quando sola necessitas postulabit. Ceterum etsi cum opus est, aegrotos ad condenda testamenta horitari conveniat, iu tamen conficiendum non assistant.

REGVLÆ CONCIONATORVM

1. Regulae, quæ Sacerdotibus prepositæ sunt, eas sibi Concionatores inprimis commendatas existiment, nec minore cura, quam ceteri observent.

2. Memores sint, vocatos se esse ad reducendas animas suo creatori: quod cum sit opus omnium difficillimum, summo studio media illa adhibeant, quæ instrumentum cum Deo coniungunt: ejusmodi sunt solidae virtutes, ac præcipue charitas, pura iocunditas diuini servitii, familiaritas cum Deo in spiritualibus devotionis exercitiis, & zelus synocerus animarum ad gloriam diuinæ majestatis.

3. Eni-

3. Enlraunt cum Dei gratia esse ceteris exemplo: ut non minus vita, quam doctrina, ad omnem virtutem proximi mos alliciant.

4. Lectioni S. Scripturæ, ac Patrum præcipue incumbant: conferet etiam peculiari studio vidisse Evangelis toto anno currentia, & in his ea, quæ usui esse possunt, adnotasse: itemque compendium fecisse explanationis rerum ad fidem, & Christianam vitam necessariarum, atque in communes locos redigisse omnia, quæ ad virtutum commendationem, & peccatorum destinationem pertinent.

5. Conferet vidisse præceptiones, si quas de domo concionandi illi tradunt, qui bene hoc munus obierunt: bonos autem divisisse prædicatores, & in concionibus domi, vel in aliis locis minus frequentibus se exercuisse.

6. Operari debent, ut admonentur, si quid in concione corrigendum videbitur, utque à Superiore eod id deputati fuerint, & humili, & grato animo id accipere.

7. Ita operam suam in celebrioribus concionibus libenter impendant, ut non minus se ad docendos pios, & alios rudes, instruendos, faciles, & paratos exhibeant.

8. Si quando occasio tulerit, ut alios eodem tempore concionari vellet, quantum in ipsis erit, libenter cedant.

9. Ea populo proponant, quæ ad captum, & utilitatem auditorum erunt accommodata, utque insistant, quæ ad Christi institutionem, atque extirpanda vitia, & virtutes inferendas valent, & à rerum subtilium curiosa tractatione se absteaneant.

10. Commendare debent Confessionis, & Eucharistiæ frequentem usum, in bonis operibus profectum, & perseverantiam, Ecclesiasticarum caeremoniarum observationem, & cæteræ, quæ ad cultum divinum pertinent, eamque obedientiam, quæ vicipibus & Prælati, qui Dei in terris vices gerunt, exhibenda est.

11. Commendabunt etiam peculiari ratione poenitentia, & misericordia opera sanctarum precum, & aliarum piarum devotionum exercitia, utilium librorum lectionem, & bonam filiorum educationem.

12. Cum experientia doceat, & sanctorum memorie Patrum Ignatii scriptum reliquit, nihil utilitatis percipi ex istis concionibus, in quibus Principes & Magistratus Reip. Prælati, & alii Ecclesiastici in particulari reprehenduntur, Concionatores nostri ab huiusmodi reprehensionibus absteaneant:

13. Caveant, ne religiofos aliorum ordines, quos revereri, & observare debent, etiam ratiō videantur reprehendere: & quamvis nostros ad maiores in virtute progressus excitare possint, præsertim in domesticis exhortationibus, reprehensionem tamen alicuius particulæ, vel ipsius Societatis ne arriant.

14. Ne rumoribus populi moveantur, ut nova, & parum confirmata in publicum afferant: & multo minus ea populo proponant, quæ aliqui dubia, & incerta sunt.

15. Curent ut rationem, & modum, quem observare debent in rebus populis denunciandis, & certis pauperibus aliusque piis operibus commendandis, à Superiore accipiant.

16. Caveant omnino, ne facilius, aut inutilium rerum narratione concionem contempnibilem faciant, sive auditores ad risum moveant, vel contra, ut ad fletum excitent, spectanda aliqua populo proponant, à communi in Societate concionandi consuetudine aliena, nisi in aliquo particulari casu ad communem edificationem pertinere Superior, pro ratione loci iudicet.

17. Ea quæ dicturi sunt, diligenti præmeditatione, & peculiari ad Deum recursum, quatenus per tempus licebit, paranda sistunt.

18. Caveant arrogantiam, & ostentationem in concione, humilitatemque, qui ex intimo cordis affectu studere debent, in omni actione præ se ferant: quod si aliquid pro se, aut Societate concionantur respondere, ea modestia satisfaciant, ut causam Christi, non suam agere videantur.

19. Modus concionandi, qui à Scholastico diversus esse debet, ita sit ad docendum comparatus, ut ad animorum motum præcipue dirigatur: cumque quæ ratio aliqua earum, quæ ad fidem, aut mores pertinent, modo aliquo tractanda erit, non ita exacte proponantur argumenta, quibus contraria pars confirmatur (nisi auditorium id postulet), ut simpliciores ipso proponendi modo offendant: sed eo pacto res exponatur, ut illi ex data explanatione solutionem eorum, quæ sibi in mentem venerint, aut ab alijs audiverint, facile colligant.

20. Ne sint affectati, aut verborum leonocinia sectentur, nec studio politionis, armonis eos libros habeant familiares, ex quorum lectione detrimentum in spiritu accipiant: & seculare aliquid redolent:

21. In laudibus, & reprehensionibus à
nimis exaggerationibus : & ab omni
specie adulationis abstineant.
22. Gestus corporis si modestos, & in
quo gravitas quædam religiosa præci-
pue eluceat : vocemque accommodant
ad res quas tractabunt : proinde eam, ubi
non est opus, ne prætermodum extol-
lant, aut deprimant.
23. In conationibus, & lectionibus tem-
pli, spatium horæ ne excedant :

Superiore sustentationis ratio sit con-
stituta.

6. Si nullum eis à Superiore designa-
tum fuerit hospitium, intelligant sibi ad
aliquid hospitale, tanquam ad hospi-
tium pauperum esse divertendum : si
tamen honestum id sit, atque ad exer-
cenda ex eo Ministeria Societatis acco-
modatum : alioqui convenientius erit
ut in domum pij alicujus, exemplatis
Ecclesiastici, aliumve ejusmodi locum
se recipiant, & in quo cum ædificatio-
ne manere possint.

7. Cum ingressi fuerint loca ea in quibus ordinarij resident, eos quàm pri-
mùm adeant : suamque operam illis
submisso offerant, & facultatem ad exer-
cenda Societatis Ministeria modestè, ac
religiosè petant, eosque omnes tam Ec-
clesiasticos, præcipue Parochos, quàm
seculares, quorum auctoritate, aut sa-
vore opus habent, benevolos sibi face-
re studeant.

8. Cum edò pervenerint, ubi diutius
immorari debent, prudenter ac matu-
rè operam dabunt, ut notitiam habeant
probatorum Virorum, & pietate, ac re-
bus agendis insigniorum, quorum in-
formatione, vel auxilio juvari possint ad
ministeria Societatis majore cum fructu
animarum exercenda.

9. Qui in missione Superior erit, initio
suscipiendorum operum, vel quando ma-
jor subsidij necessitas ærnetur, (quod res
magni momenti sunt, vel difficultates
graves incidant) applicabit, curabitque
applicari Missas & Orationes, ut omnia
cedant ad majorem Dei gloriam & pro-
ximorum utilitatem.

10. Viri, qui mittuntur non fuerint in-
junctum, ut medio aliquo utantur limi-
tato, quale esset, vel legere, vel prædi-
care, &c. in his tantum se exercebunt, qui-
bus societas uti solet, juxta Constitutio-
nes : conferre tamen illa cum eo Supe-
riore, qui eis proprius fuerit, semper erit
securus.

11. Media spiritualia, quibus juxta in-
stitutum Societatis, & beneplacitum
Superioris uti poterunt, serò sunt mi-
nisterium verbi Dei in prædicationibus,
sacris lectionibus privatisve exhortatio-
nibus, & colloquijs, Sacramentorum con-
fessionis, & Eucharistiæ administratio, Ex-
ercitiorum spiritualium traditio, dissiden-
tium reconciliatio, casuum conscientiarum ad
Ecclesiasticos, et quæ officij magis privata
explicatio, & Christianæ doctrinæ ad pue-
ros, ac alios rudes publica declaratio.

REGVLÆ EORVM, QVI IN MISSIO- NIBVS versantur.

1. CVM scopus, ad quem tendit
Societas, sit, variis Mundi par-
tes, ex Obedientia Summi Pontificis, vel
Superioris Societatis peragendo verbum
Dei prædicare, confessiones audire, &
reliquis quibuscumque poterit medijs uti
ad animas divina aspirante gratia, ju-
vandas : quicumque in hujusmodi Mis-
sionibus versantur, sibi persuadeant, rem
maximi ponderis in Societate sibi com-
missam esse, atque ita se comparare stu-
deant, ut apta Dei instrumenta ad rem
tantam esse possint.

2. Quia vocationis nostræ est, vitam
agere in qua vis Mundi plaga, ubi majus
Dei obsequium, & animarum auxilium
speratur : unusquisque paratus esse debet,
ut in ea vinea Christi parce, atque opere
se exerceat, quod ipsi commissum fuerit,
sive per varia loca discurrendo, sive in
quibusdam continenter residendo.

3. Unusquisque plenam in his, arbitri-
um sui dispositionem Superiori, qui eum
Christi loco dirigit, relinquat : poterit
tamen motus animi, aut cogitationes, quæ
in contrarium occurrunt, illi proponere,
subijciendo suum sentire, & velle eis
quod ipse in Domino judicaverit.

4. Et, qui miserendus erit, plurimum
conveniet, ut intelligat à Superioribus
scopum suæ Missionis, & effectum, cu-
jus gratia mittitur : id quod in scriptis,
si fieri potest, habere curabit.

5. Cum oppidatum missi fuerint ad fru-
ctificandum in agro Domini, dabunt
operam, Equod fieri poterit, ut more
pauperum Evangelium prædicent : pro-
inde & pedites, vel in toto, vel in par-
te iter facient, si eos Superior id præsta-
re posse judicaverit, & ex elemosy-
nis, vel oblatis, cum ædificatione eo-
rum mendicatis vivant : nisi alia ipsis a

12. Corporalibus etiam pietatis operibus, quantum spiritualia permittent, & vires parientur, incumbere poterunt; ut infirmos, præcipuè in Xenodochijs, petere, vel per alios iuvando, & pauperes, ac in custodijs detentos, quatenus licebit, eodem modo sublevando.

13. Et si certus ordo in nostris ministerijs, excedendis præscribi non potest: plerumque tamen utilis erit, & securius ab humilioribus inchoare, ut à Doctrina Christiana pueris explicanda; ab ægrotis hospitalium invisendis; eorumque & aliorum magis indigentium confessionibus audiendis.

14. Quamvis humana media non solum spernenda non sunt, sed etiam cum opus est, prudentet, & religiosè adhibenda; divinis tamen, & nostris instruti magis proprijs præcipuè utendum est, in eisque magis fidendum; orandusque Deus, ut ijs omnibus det eam efficaciam, quæ sit proposito fini consequendo necessaria.

15. Iuxta eam Charitatis Regulam, quam se Apostolus omnia omnibus faciebat, ut omnes lucrifaceret, expediet nonnunquam, ut ingenio eorum, cum quibus agent, initio se attemptent (quatenus ratio & virtus ferant) ita tamen, ut minime ad id tandem eos cum Dei gratia perducere, quod illis in Domino magis confecto iudicabit.

16. Eam animi magnitudinem, & æqualitatem retinere student, ut & prosperis successibus, & adversis superiores sint: quo nullo eventu fracti, nec religiosæ modestiæ nec sanctæ libertatis, nec bonæ de se conceptæ existimationis, quæ ad fructum colligendum necessaria est, quicquam amittant.

17. Si quos erga se, aut Societatem male affectos esse intellexerint (præsertim non vulgaris auctoritatis homines) aut qui nostra Ministeria impediant, non solum pro eis orabunt, sed etiam convenientem aliquam rationem inibunt, ut eos amicos aut saltem non adversarios faciant. Ad quam rem non parum confert, si data occasione, instituti nostri rationem illis exponant, nullumque officij genus prætermittant, quo illos cum opportunum fuerit, syncerè, ac religiosè demereri, & conciliare possint.

18. Si quando Prælatum aliquem in visitanda Diocesi comitabuntur, nihil se in negotijs ad visitationem spectantibus; alijsve id genus ad iurisdictionem pertinentibus immisceant, sed ijs tantum Ministerijs attendant, quæ sunt nostri instituti propria.

19. Quamvis opere debeat, ut in sua quisque vocatione proficiat, æquumque est, ut pro suo monere ad eam rem omnes hortentur: nullam tamen refutandi Cleri, aut Monialium, aliorumve Religiosorum eum partem admittant: sic enim fiet, ut & munus suum sine impedimento exequi: & populum ad uberiorum fructum ex visitatione percipere, dum sine offensione disponere possint.

20. Cum præter id, quod eis fuerit peculiari ratione injunctum, res aliquamvis servitij se obtulerit, in qua possint sine detrimento suæ Missionis suam operam ponere, opportunitatem, quam Deus ad eam dederit, quantum in eodem convenire iudicabunt, è manibus elabi non sinent.

21. Si in locis designatis diutius residendum erit, locumque dederint præcipua negotia (quæ nunquam propter alias occasionem, licet bonas, divini obsequij posthabebunt) excursionis aliquas facere, si eas eum fructu fore iudicabunt, non erit inconveniens.

22. Sine facultate Superioris nulli Constatenritati, Congregationi vel statuta concedente, seu vetus illa sit, seu nova instituenda videatur. De novâ autem instituenda, & quæ nullibi sit in usu, non prius agent, quam Superiorum rethi consulant.

23. Quæ Deo auctore perficiant, eam quantum licebit, ita constituent, ut stabilia sint, & diu durare possint. Quod facilitius obtinebunt, si res convenientiorum dine disponant, earumque bonum progressum ijs commendent, quorum exemplo, auctoritate, studio, & diligentia, facilius conservari, & promoveri possint.

24. Scribent ad eum, quem designaverit ille, à quo missi sunt, singulis hebdomadis, vel quoties ipsis fuerit constitutum, & quantum fieri preest, totius successus cum ecclesiam reddant, quemadmodum personæ, & negotia exegerint, ut consilio, & alijs auxilijs juvari possint.

25. Cum propter nullas occupationes intermittendum sit propriæ perfectionis studium, diligenter animadvertunt, ne prætextu procurandæ aliorum salutis; propriæ perfectionis obliviscantur; ipsamque propriam salutem ea ratione in discrimen adducant: sed sæpe illud Domini mente revolvant: Quid prodest homini, si universum Mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiarur? sibi que illud D. Pauli unusquisque dictum existimet, Attende tibi, &

doctrinæ, instat in illis, hoc enim faci-
ciens, & teipsum saluum facies, & eos
qui te audiunt.

26. Hanc obrem caveant, ne con-
sueti in Collegiis, ac Domibus orandi,
& examinandæ conscientiæ exercitia,
nisi si quando necessitas, aut in eventu
aliquo charitatis illud faciendum postu-
larer. Conversationem cum seculari-
bus nimiam non habeant, aut incau-
tam, aut quæ secularem sapiar: sed in
omnibus se integritatis, & gravitatis
exemplum præbeant: atque in summa
Regularum Societatis, siue earum, quæ
omnibus communes sunt, siue quæ
ipsorum officij propriæ, quantum lo-
cus patitur, observationem non præter-
mittant.

27. Præter hæc, si pro ratione di-
versatum Reglonum, & Missionum qua-
litate, alia quedam à Superioribus con-
stituenda videbuntur: ea in peculiaribus
instructionibus addita pari diligentia ob-
servanda erunt.

REGVLÆ PROCVRATORIS GENERALIS.

1. In omnium negotiorum tractatio-
ne perpetuò memor sit instituti
Societatis, quæ Dei omnipotentis glo-
riam quærens, profectui animarum in-
vigilat. Ipse igitur verbo, & exemplo
eos omnes ædificet, quibuscum versatur,
& in his, quæ ad officium suum spectant,
fidelitatem, prudentiam, & dextera-
tem habere student, atque eos sibi be-
nevolos conservet, quorum opera ad
negotia peragenda indiget.

2. Adeo pertinent negotia omnia
ad expeditiones, lites, & quovis contra-
ctus, sibi à Generali commissos in euo-
dos spectantia, quæ ad universæ Socie-
tatis Collegia vel Domos ejus, vel etiam
ad particulares personas pertinebunt.

3. Superintendat non solum ijs, quæ
à Procuratore, & sollicitatore externo
citantur, sed etiam Socijs, qui illi da-
buntur adjuvatores, quod ad negotia at-
tinet: & si qui Romæ fuerint Procura-
tores Societatis rerum particularium,
vel etiam Provinciarum, ab ipso diri-
gentur, prout Generali videbitur.

4. Nihil, quod ad expeditiones, lites
aut gravina negotia pertineat, incipiet
agere, nisi à Præposito Generali, per se

vel per alium approbatum sit, & ei
commissum, ut exequatur: quod si Ge-
neralis rem consultatione indigere judi-
cabit, solliciter, ut maturè de ea statua-
tur, præcipuè si res festinatione egere
videatur: si quid autem ex ijs, quæ sta-
ruuntur, ipsi videretur non convenire,
proponat suam sententiam, & rationes
quibus moveretur.

5. Illud verò præcipuè ante oculos
habeat, ut antequam litrem ullam in-
tendat, res controversa (si fieri possit)
concordia aut compromissione compo-
natur: si quando tamen ad litrem descen-
dendum erit, memor sit ut magnam
pacem interius exteriusque custodiat,
& semper ad illam concordiam so-
ratum esse, contrariæ parti innotescat.

6. Curet diligenter, ut rectè, & so-
lidè fiant, quæ expedienda, vel alia ra-
tione agenda erunt, quod si periri juris,
aut curiales consulendi sint, maximè
idonei eligantur: idem de officialibus,
per quos res est transigenda, intelligatur.

7. Conferat eum Præposito Gene-
rali, eique reddat rationem eorum quæ
facit, & quo in statu sint negotia, aut
illi, qui à Præposito designabuntur: quòd
si rerum difficultas extraordinarium fa-
vore, aut diligentiam exigere videat-
ur, eidem significet, & auxilia, quæ
opportuna visa erunt, petat.

8. Rationem quoque reddet status nego-
riorum, eorumque persecutionis, vel expe-
ditionis, ijs qui de negotijs scribunt, suas
verò literas legendas dabit illi Assistenti,
ad cujus Provinciæ negotia pertinebunt.

9. Rationum libros conficiat: in qui-
bus sigillarim omnia quæ recepit, sorti-
bantur, & quas pecunias quibus in re-
bus expenderit, ut tam clara & distin-
cta ratio dati & accepti sit, ut ipso etiam
absente supputari possit, quid singulæ
Provinciæ, Domus, Collegium, aut parti-
culares personæ dederint, aut debeant
Procuratori, aut quid eis à Procuratore
debeatur. Quod ut commodius obser-
vetur, singulis saltem annis ad Nativitatis
Dominicæ festum rationum omnium
summam colligeret, & scriberet, atque eos,
quorum intererit, mitteret: si quid autem pe-
cuniæ supererit, eisdem significabit, ut
pro ipsorum arbitrio de ea disponatur.

10. Librum habeat, in quo scribas
beneficia omnia Ecclesiastica, quæ sin-
gularem Provinciarum Collegijs sunt
unita, & horum etiam earalogum, ubi
tempus, in quo fuit facta unaquæque unio,
& valor etiam annotetur, animadvertat-
que

„ quæ, ut antequam adveniat dies præ-
 „ scriptas solvendi quinquennia, Rectores
 „ Collegiorum, ad quæ huiusmodi uniones
 „ pertinerent, diligenter admonerent, ut oppor-
 „ tuo tempore pecunias Romam mittant.
 „ 11. Curet, ut à Provinciis mittantur
 „ pecunie, quas contribuere debent ad
 „ sumptus necessarios in Procuratores, ut
 „ cum opus fuerit, in advocatos, latrones li-
 „ terarum, & alios similes faciendos: utq;
 „ Romæ sint eo tempore, quo illis sint sol-
 „ vendæ, eademq; diligentia, quæ sibi ex li-
 „ brationum colligit, ut reddatur, curabit.
 „ 12. Cum pecunia Procuratori ad ne-
 „ gotia conficienda transmittitur, si tan-
 „ tum literæ banchariz, quæ de credito
 „ dicuntur, mittantur, nihil capiat, nisi
 „ quantum & quando pro negotio confi-
 „ ciendo opus erit: si verò banchariz lit-
 „ tæ ad certam aliquam summam, quæ
 „ iam alibi soluta est, capiendâ missæ fue-
 „ rint, & ea ipsa iam jam ad negotia expe-
 „ dienda erit necessaria, ne tum quidem à
 „ Mercatore, præsertim locuplere, & spe-
 „ ctatæ fidei educatur, donec numeranda
 „ sit: si verò non tam citò erit necessaria,
 „ vel de fide Mercatoris non tam certò
 „ constaret, primo quoq; tempore ab eo
 „ accepta pecunia, eam si alicujus mo-
 „ menti fuerit, reponat in arca sub dupli-
 „ ci clavi, quarum alteram ipse, & alte-
 „ ram diversam socius habeat.
 „ 13. Scripturas, bullas, & brevja authen-
 „ tica, quæ in Archivis conservantur, non
 „ nisi exigente necessitate accipiat: acce-
 „ ptas verò, quam primum commodè po-
 „ tuerit, reddat: cæteras autem scripturas,
 „ Procuratoris instrumenta, literas nego-
 „ tia continentibus, quamdiu necessaria
 „ fuerint, & demum quæcumq; ad officium
 „ ejus pertinent, & quæ nec perpetuò ne-
 „ cessaria sunt, nec semper servanda
 „ erunt, ipse custodiat ordinatè, & di-
 „ stinctè, factò eorum omnium inven-
 „ tario, eubiculumq; sit clavi obseratum.
 „ 14. Informationes ad le missas in omni-
 „ bus expeditionibus habeat præ oculis,
 „ ut ad eas omnino supplicationes con-
 „ formentur: deinde animadvertat, ut
 „ bullæ, & brevja, quæ expedituntur, cum
 „ supplicationibus concordent.
 „ 15. In librum referat summam omnium
 „ negotiorum, quæ ei commendantur,
 „ resque majoris momenti, quæ in eo-
 „ rum progressu peraguntur, ibidem bre-
 „ vi, ac dilucido ordine conscribat.
 „ 16. Exempla literarum, quas ad varias
 „ Provincias, & loca scribit de negotijs,
 „ in librum peculiarem referat: & cum

„ memoralia, informationes, supplicationes,
 „ nec, vel alia scripta alicujus momenti a-
 „ lijs dabit, exemplum eorum apud se servet.
 „ 17. Regulas Cancellariæ habeat, bul-
 „ lasque & Brevja quæ à summo Ponti-
 „ fice sunt, emat, in eisq; animadvertat,
 „ quid novi contineatur: quod si in Cæ-
 „ nâ Domini Bulla aliquid adderetur, aut
 „ mutaretur, eam statim ad omnes Pro-
 „ vincias transmittat: motus etiam pro-
 „ prios universales, consilio tamen Præ-
 „posito Generali Provincialisbus mittet.
 „ 18. Cum Præpositus Generalis adire
 „ voluerit, creatum novum Pontificem,
 „ ut juxta Constitutiones suæ Sanctitatis
 „ obedientiam, votumque Societatis de-
 „ claret, redigat illi Procurator in memo-
 „ riam, ut videat, an expediat ab eo im-
 „ petrare confirmationem gratiarum, &
 „ privilegiorum Societatis.
 „ 19. Subditus sit Superioribus Collegij,
 „ præterquam in ijs, quæ ad sui officij
 „ executionem spectant.

REGVLÆ PROCVRATORIS DOMVS PROFESSÆ.

„ 1. In omnium negotiorum tracta-
 „ tione perpetuò memor sit in-
 „ stituti Societatis, quæ Dei omnipoten-
 „ tis gloriam quaerens, profectui anima-
 „ rum invigilat. Curet igitur ipse verbo;
 „ & exemplo præsertim humilitatis, &
 „ patientiæ eos omnes edificare, quibus
 „ cum conversatur, atque eos sibi bene-
 „ volos conservare, quorum opera ad ne-
 „ gotia peragenda indiget: & cum oppor-
 „ tuerit, de instituti nostri ratione illos
 „ informet.
 „ 2. Quærat diligenter elemosynas;
 „ easque simpliciter, & amore Domini
 „ petat, nec non & eas augere, ac con-
 „ servare studeat, opportuneque eos vi-
 „ saret à quibus petenda erunt.
 „ 3. Habeat Catalogum eorum, qui or-
 „ dinatè, & extraordinariè elemosynas
 „ faciunt, & de his certiore faciat Su-
 „ periores, ac videat, ne sua negligen-
 „ tia aliquos permittat, quorum benefi-
 „ cio domus iuvati possit.
 „ 4. Animadvertat, quid, à quibus petere
 „ debet, iuxta id quod unusquisque faci-
 „ lus, & commodius suo tempore dare
 „ possit: & caveat ne in perendis elemo-
 „ synis gravis, vel molestus externis sit,
 „ ita ut ad eos, cum oportuerit, gratias
 „ semper pateat aditus nostrorum.

5. Habeat socium à Superiore designatum, cuius opera utatur in his, quæ ad suum officium pertinent, præter alium (ubi opus erit) qui in virtute, & conversatione probatus, possit eleemosynas ordinarias per domos colligere.

6. Procuratoris erit, quæcumque eleemosynas recipere, & quæcumque afferuntur dum, in libro quodam ad id designato, quotidie scribere.

7. Videat in quærendis, vel admittendis eleemosynis, ne præiudicium fiat puritati nostri instituti, quod attinet ad ejus Ministeria, gratis omnino exercenda.

8. Pecunia undecunque provenierit, si alicujus momenti fuerit, iudicio Superioris: in arca reponatur ad id designata. Hujus Præpositus clavem unam, & ipse Procurator alteram diversam custodiat: in eandem liber affervabitur, in quo scribetur pecuniæ summa, tam ejus quæ infertur, quam ejus quæ efficitur: si quando autem cogente aliqua necessitate pecunia in arcam non inferretur; nihilominus accepti, & expensi summa semel in hebdomada in eodem libro scribitur, ac si in ea reponeretur.

9. Quoties ex arca pecuniam accipiet, ejus summam, & diem in libro suarum rationum adscribat, in altera verò parte libri, expensi ratio constet.

10. Procurator in libro ad hoc designato, quem penes se habere debet: scribat omnia, quæ unusquisque Novitorum domum attulerit, cum ejusdem subscriptione, & ea Custodi vestium afferenda tradat, nisi sit pecunia, quàm separatim custodiet in arca, ubi pecuniæ domus reponuntur, donec biennio expleto, Novitius consueta vota Societatis emitat.

11. Singulis mensibus dati, & accepti rationem Superiori reddet, & debita etiam indicabit, quo ipse domus statum proprius intelligat.

12. Diligenti cura affervabit in Archivio ad hoc designato instrumenta originalia, & titulos, quibus constat de jure eorum, quæ domus ad usum, & propriam habitationem possidet, suis locis reposita, ut facili inveniri possint. Archivij autem dux claves diversæ erunt, quarum alteram Præpositus, alteram ipse habebit Procurator.

13. Item seorsum habebit hæc eadem instrumenta, & titulos manu Notarii publici subscriptos, ut fidem faciant, si aliquando in iudicio præsentari necesse sit.

14. Præter hæc Procurator librum ha-

bebit, in quo summa quædam horum instrumentorum, & titulorum contineatur: cum autem contractus majoris momenti, præsertim rerum perpetuarum fient, redigat in memoriam Præposito ad Archivium, quod est in Verbo penes Præpositum Generale, eorum exempla authentica mittenda esse.

15. Cubiculum clavi obleratum habeat, & affervabit scripturas, quibus ad Procuratorum munus indigeat, cumque aliquas ex Archivio accipiet, earum in libro, qui in eodè Archivio erit, annotato die, mense, & anno memoriæ relinquet, quas eò suo tempore restituet, ex eod. libro expunget.

16. Cum toti domui necessaria providere ipse debeat, juxta Superioris ordinem, curet, ut res omnes, præcipuè duraturæ quàm opportunè emanent: ne aut perinde bonas, aut non æquo pretio cogatur comparare: caveat etiam ne dum nimium pecuniæ parit, non bonas, aut insalubres res emat.

17. Emptori pecunias ad quotidianos sumptus subministrabit, à quo singulis diebus expensarum exigit rationem ex codice, summam verò in librum suum ipse referet.

18. Videat pum ea, quæ empta sunt, illæsa conserveantur, atque animadvertens aliqua, non ut oportet conservari, aut expedendi, Superiorem, vel Ministrum admoncat.

REGVLÆ

PROCVRATORIS COLLEGII, & DOMVS Probationis.

1. IN omnium negotiorum tractatione perpetuè memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriæ quærens, profectui animarum invigilat. Curet igitur ipse verbo, & exemplo eos omnes edificare, quibuscumque conversatur, atque eos sibi benevolos conservare, quorum opera ad negotia peragenda indiget.

2. Procuratoris erit conservare res temporales suæ curæ commissas, & eas curare, tanquam bona propria Domini nostri Iesu Christi. Cum autè toti Collegio necessaria providere ipse debeat, juxta Superioris ordinem, ad eum pertinebit proventus quoscunque Collegij, vel Domus probationis, & eleemosynas, ubi petendas à Rectore intellexerit, exigere ac recipere: syngraphas verò solutionis, quando opus erit, ipse dabit subscriptas à Rectore, aut à se illius commissione.

3. Omnes Collegij proventus, & rem-
pora, quibus colligendi sunt, in pecu-
liari libro scribet, & seorsum summam
contractuum & locationum, quæ ad bre-
ve tempus fiunt, seorsum etiam quascun-
que res, aut pecunias ex fructibus Collegij
perceperit, addidit quibus, & quando
ea provenierint: elemosynæ autem alio
in loco scribantur.

4. Singulis mensibus dati & accepti ra-
tionem Rectori reddet, debitaque, &
& credita Collegij indicabit. quo ipse
domus statum prorsus intelligat.

5. Pecunia, undecunque ea provenierit,
si alicuius momenti fuerit, iudicio Su-
perioris, in area reponetur ad id desi-
gnata: huius Rector clavem unam, &
ipse Procurator alteram diversam custo-
diat: in eadem liber aservabitur, in quo
scribetur pecuniæ summa, tam ejus
quæ infertur, quam ejus, quæ effertur,
si quando autem cogente aliqua ne-
cessitate pecunia in arcam non inferre-
tur, nihilominus accepti, & expensæ
summa in eodem libro statim scribarur,
ac si in ea reponeretur.

6. Quoties ex area pecuniam accipiet,
eius summam & diem in libro suarum
rationum adscribat: in alia verò parte
libri, expensæ ratio constet.

7. Procurator in libro ad hoc designa-
to, quem penesse habere debet, scribat
omnia, quæ unusquisque Novitiorum
domum attulerit, eum ejusdem subscrip-
tione, & ea Custodi vestium aservan-
da traderet, nisi sit pecunia, quam sepa-
ratim custodiet in area, ubi pecuniæ
Collegij reponuntur, donec, biennio
expleto, Novitius confecta vota Socie-
tatis emittat.

8. Emptori pecunias ad quotidianos
sumptus subministrabit, à quo singulis
diebus expensarum exiget rationem ex
eodice: summam verò in librum suum
ipse referet.

9. Curet, ut res omnes, præcipuè diù
duraturæ quàm opportune emantur, ne
has non perinde bonas, aut non æquo
pretio cogatur comparare: caveat etiam
ne dum nimium pecuniæ parci non bo-
nas, aut insalubres res emat.

10. Videat num ea, quæ empta sunt,
illæsa conserventur, atque animadvertens
aliqua non ut oportet conservari, aut ex-
pendi, Superiorem, vel Ministrum ad-
moneat.

11. Advertat, num ea, quæ à Collegio pos-
sidentur, reparatione indigeant, seu do-
mus, seu prædia, seu quidvis aliud, ut

ad Superiorem referat: si quid quo-
tem vendendum videretur, eodem in-
consulto, ne faciat.

12. Omnia, quæ speciem habent se-
cularis negotiationis, in colendis vide-
licet agris, vendendis in foro fructi-
bus, & similibus; intelligat prohibita
esse nostris.

13. Nihil, quod locationes, contractus
aut debita contrahenda, aut alia alicuius
momenti negotia pettineat, faciat,
nisi ipsi à Superiore commissum sit: si
quid autem ex his, quæ jubentur, ipsi
videretur non expedire, eidem propo-
nat modestè suam sententiam, & ratio-
nes, quibus moveatur.

14. Exemptis in eodice lites, si quæ
forte erunt, & quæ graviores momen-
ti citra eas fient, continenter & sum-
matim annotabit.

15. In Tribunalibus iudicium non com-
pareat, nisi quando aliqua necessitas
plurimum urgere Superiori videretur,
sed per externos Procuratores nostra
negotia in publicis iudiciis peragantur.

16. Illud verò præcipuè ante oculos
habeat, ut tanquam litem nullam inren-
dat, res controversa (si fieri possit) con-
cordia aut compromise, consulto Su-
periore, componatur: si quando tamen
ad litem descendendum erit, memor sit,
ut magnam pacem Interius exteriusque
custodiat, & semper ad justam consor-
diam ipsum paratum esse contrariæ par-
ti innoteat.

17. Curet diligenter, ut res, & solidè
fiant, quæ expedienda erunt: quod si
periri juris consulendi sint, maximè ido-
neos eligat. Idem de cæteris officialibus
intelligatur.

18. Conferat cum Superiore, eique
reddat rationem eorum quæ fecit, &
quo in statu sint negotia, aut ei, quem
ille designabit: quod si iterum difficultas
extraordinarium favorem, aut diligen-
tiam exigere videatur, eidem significet,
ut auxilia, quæ opportuna visa erunt,
perantur.

19. Diligenti cura aservabit in Archi-
vio ad hoc designato instrumenta origi-
nalia, & titulos, quibus constat de iure
eorum, quæ à Collegio possidentur, suis
locis reposita, ut faciliè inventiri. Archi-
vii autem duæ claves diversæ erunt, qua-
rum alteram Rector, alteram ipse habo-
bit Procurator.

20. Seorsum habebit hæc eadem
instrumenta, & titulos manu Notarii
publici subscriptos, ut fidem faciant si ali-
quando

quando in iudicio presentari necesse sit.
 21. Præter hæc Procurator librum habebit, in quo summa quedam horum instrumentorum, & titulorum continetur: cum autem contractus majoris momenti, præsertim rerum perpetuarum, sicut, redigat in memoriam Reçtori ad Archivium, quod est in urbe penes Præpositum Generalem, eorum exempla mittenda esse.
 22. Cubiculum clavi obseratum habeat, & asservabit scripturas, quibus ad Procuratorium munus indigeat: cumque aliquas ex Archivio accipiet, earum in libro, qui in eodem Archivio erit, notato die, mense & anno, memoriam relinquet: quas cum suo tempore restituet, ex eodem libro, expunget.
 23. In libellum referet quæcunque à Superiore ipsi facienda injungentur, ne memoria exsistant, & effectu frustrentur.
 24. Intellegat, qui sint illi potissimum, qui beneficia magni momenti in Collegium contulerunt, & eorum catalogum habeat, & superiorem certiorum faciat, ut juxta modum professionis notæ grati in illos esse possimus.

REGVLÆ

PRÆFECTI LECTORVM ad Mensam.

1. Certe, ut idonei in Lectores mensæ à Superiore destinentur, & eos instruat, ut alta, clara, & distincta voce legant.
 2. Det operam, ut lector prævideat diligenter lectionem, ut benè, & emendatè proferat, & in dubijs ad se recurrat.
 3. Admoneat lectorem, ut si quid perperam pronuntiaverit, correctus reperiatur, & emendatè iterum proferat.
 4. Habeat à Superiore assignatos sibi socios, ut in neutra mensa desit, qui lectorem corrigat, eosque juxta has Regulas instruat.
 5. Initio lectionis in primæ, atque etiam (nisi nostrorum paucitas aliud suaserit) in secunda mensa in prandio, & Cæna legatur caput de Scriptura sacra Novi vel Veteris Testamenti, cui succedat semper aliquis liber pius ac facilis iuxta indicem inferius præscriptum, & habeatur peculiaris, ratio Coadjutorem, ut pro arbitrio Superiorum aliquid vernacula lingua ad illorum etiam consolationem legatur.
 6. In celebrioribus festis legatur aliquid

omisso capitulo scripturæ, ex Patrum, hominibus, & tractatibus, quod ad historiam, & celebritatem festi pertinet, & à Dominica in passione Domini tractatus, aliquot de eadem legantur.

7. Cum afferuntur literæ annuæ, & Indicæ, quàm primùm legantur.

8. Initio cujuscunque mensis Summarium Constitutionum, Regulæ communis, & Epistola P. N. Ignatii de Obediencia legantur.

9. Vesperti absoluta lectione, seu prædicatione legatur martyrologium, vulgare sequenti diei: quo verò die sit abstinencia, caput aliquod ex libro de imitatione Christi, cum martyrologio: cum verò jejunatur, nihil legatur vesperi, sed martyrologium legatur ad prandium.

LIBRI divinæ Scripturæ, quæ in Refectorio legantur.

EX Novo Testamento, omnia integrè legantur.

Ex Veteri, Pentateuchus, præter Leviticum.

Historiales omnes, & Sapientiales, præter Cantica.

Prophetæ, præter Capita aliquot obsecuriora.

LIBRI qui post Lectionem SCRIPTURÆ legi possunt.

HISTORIA Ecclesiastica Eusebii Cæsariensis.

HISTORIA Ecclesiastica Nicephori Calisti.

D. Gregarii Dialogi.

HISTORIA Ecclesiastica Bedæ.

VITA Sanctorum Alexij Lipomani.

VITA Sanctorum Surij.

SEVERUS Sulpicius de Beato Martino.

GREGORIUS Turanensis de gloria Confessorum.

SELECTÆ Epistola Divi Hieronymi.

CHRYSOSTOMUS de orando Deum, de Providentia, & de Sacerdotio.

AMBROSIIUS de fuga seculi, de bono Mortis.

AUGUSTINUS sermones, Meditationes, Confessiones, & alia ejusdem opuscula & tractatus.

D. Bernardi de interiori domo, & aliquot sermones & tractatus.

HOMILIA Patrum selecta.

D. Bonaventura stimulus divini amoris.

THOMAS de Kempis de imitatione Christi, & aliquot ex ejusdem auctoris opusculis.

Cate-

*Catechismus Romanus.
Littera Indica.*

10. Præter hos libros poterunt quidem
alii legitimum vulgares, tñ Larini, sed exami-
nati, & approbati à Provinciali atque
illi esse debeant qui & pietatem promo-
veant, & vocationis propriæ propo-
situm confirmare possint.
11. De singulis libris suo tempore præ-
legendis in mensa juxta indicem præ-
scriptum prius conferet cum Superiore,
ut illa constituat, quid legendum sit.
12. Catalogum à Superiore habeat eo-
rum, qui in refectorio commodè con-
cionari poterunt, ex quibus Superior
ipse eligat, qui statim diebus concionen-
tur, & eos præscripto tempore admone-
bit, quæ de re sint concionaturi.

REGVLÆ PRÆFECTI SANITATIS.

1. Præfectorum sanitatis munus erit, su-
perintendere ijs, quæ ad cor-
poris bonam valitudinem pertinent non-
servandam in sanis, (in ijs præsertim, qui
ex ætate, aut alijs de causis sunt debilio-
res) tum restituendam in ægrotantibus.
2. Præsit Infirmario, & cæteris qui-
bus cura ægrotorum commissa erit, det-
que operam, ne desit Medicus, adli-
que eo veniente, præsertim ubi morbi quali-
tas id postulat, & quicquid ab eo præ-
scriptum fuerit, studeat, ut executioni
mandetur: & ubi videret ægrotorum
cubacula salubria non esse, ad Superio-
rem referat.
3. Observet, num quis eximia fatiga-
tione corporis, aut spiritus plus æ quo
laboret, vel alia de causa morbi periculo
in exponat, & superiori significet.
4. Si in cibis, aere, frigore, aut alia
quapiam in re aliquod probabili ratione
animadvertat, quod communi omnium,
vel aliqui salutari prodesse, vel obesse
possit, Superiorem admoneat.
5. Curet, ut infirmarii Regulas
observet, quas apud se etiam habebit.

REGVLÆ PRÆFECTI BIBLIOTHECÆ.

1. Indicem librorum prohibitorum
in Bibliotheca habeat, & videat,

ne forte nullus inter eos ex prohibitis,
aut alijs, quorum usus communis esse
non debet.
2. Bibliotheca clausa sit; cujus cla-
ves ipse habeat & illis tradat, qui eas
juxta Superioris judicium, habere de-
beant.
3. Libri omnes eo ordine in Biblio-
theca collocentur, ut singulis faculta-
tibus suis certus sit locus proprius titulo
inscriptus.
4. Singuli libri titulis exterioribus inscri-
bantur, ut faciliè cognosci possint.
5. Omnium librorum, qui domi sunt,
catalogum habeat, diversarum faculta-
tum auctoribus ordine alphabetico in di-
versas classes distributus.
6. In alio catalogo, diversis etiam
per classes facultatibus, ij libri scriban-
tur, qui in nostrorum usum extra Biblio-
thecam concessi sunt: qui verò intra dies
octo restituendi extrahuntur, in tabula
in hunc usum parieti appensa notentur:
quibus redditus: quod fuerat scriptum,
deleatur.
7. Nullum librum ex Bibliotheca cui-
piam dabit sine Superioris licentia specia-
li, aut generali, & advertat, ne quis librum,
etiam cum licentia, se inscio accipiat.
8. Curet, ut Bibliotheca valde munda
& composita sit, quam in hebdoma-
da bis verret, & semel ex libris pulverem
excutiat: cavere etiam debet, ne libri
humiditate, aut alia re ledantur.
9. Quando intellexerit domi deesse
aliquos libros necessarios, aut aliquos val-
de utiles in lucem editos esse, certiorum
faciat Superiorem, ut si illi visum fuerit
emantur: si verò domi libri inutiles fue-
rint, eundem admoneat, an cum alijs
melioribus commutandi sint.
10. In loco publico, præsertim in ma-
gnis Collegijs sint quidam communio-
res libri, quibus unusquisque pro ratio-
ne suorum studiorum, uti possit.
11. Habeat librum, in qua eo om-
nia iudicio Superioris selecta diligen-
ter scribantur, quæ in suo Collegio pu-
blice exhibentur, ut Comediarum, Dialo-
gi: Orationes, & id genus alia: Con-
clusiones verò singulorum annorum, quæ
publicè defenduntur: simul consintas in
Bibliotheca asservet.
12. Si aliqui libri extra domum ac-
commodato darentur, adhibeat diligen-
tiam ut recuperentur suo tempore: & in
aliquo inferius libro notabit, quidam illi
libri sint, & quibus eos accommoda-
verit.

REGVLÆ SVBMINISTRI.

1. SVbminifter est instrumentum
Miniftri, & aliorum Superio-
rum, ad res particulares obeundas, &
executioni mandandas.

2. Nihil ordinat, fed tantum est exe-
cutor, & exactor actionum domestica-
rum juxta modum & ordinem fibi à Su-
perioribus præscriptum.

3. Et ejus præcipua cura, ut omnia,
quæ attinent ad culinam, refectorium,
penam, cellam vinariam, & aquariam,
benè, & ordine, & tempore fuo parata
fint & miniftrantur: videaturque ut cubi-
cula fint decenter compofita, quæ alter-
nis faltem diebus vifitabit.

4. Curet, ne noftri per Domum vel
Collegium vagentur, vel intempeftivè
colloquantur: ac denique ut unusquis-
que in fuo officio verferetur, & contineatur.

5. Refert de omnibus rebus quotidie
ad Miniftrum, ac Propofitum verò vel
Reftorem, quoties eum vifum fuerit.

6. Nullam injungit poenitentiam, fed
de defectibus domesticis admoneat Mini-
ftrum, vel alium Superiorem: poterit ta-
men impofitas poenitentias nomine ali-
cujus Superioris alijs denunciare.

7. Erit Superior noftrorum, qui Sa-
cerdotes non funt: Sacerdotibus tamen
aliquid injungere poterit nomine alicu-
jus Superioris.

REGVLÆ ÆDITVI.

1. PRæfecto Ecclefiæ obediat in
omnibus quæ ad Templi Mi-
nifterium pertinent.

2. Seruet modestiam in inceffu, vultu,
fermoneque: tam in Templo, quàm in
facrifitia: ijs verò, qui aliquid exigunt,
fatisfacere eum & difcatione ftudeat per
fe, vel ad Præfectum recurrendo, aut
ipfos ad eum remittendo: fi quando ve-
rò necesse erit cum mulieribus loqui, id
oculis demiffis, & quàm breviffimè faciat.

3. Dum facris infervit, attentus ad
fuum Minifterium cum devotione, &
& difcatione fit. Nec ante eum qui ce-
lebrat, aut ad latas ex æquo, fed ali-
quanto pofteriùs maneat, utatur verò to-
no, qui congruat cum eo, quo Sacer-
dos utitur: omnia rectè proferat, nec

celeriter nimium, nec nimis lentè. De-
nique in ijs fit bene inftitutus, & ex-
teros, qui Sacerdotibus miniftrantur,
eadem doceat.

4. Curet, & vefimenta, quæ fa-
ctorum induitur, fuit rectè apta-
ta, ipfumque circumquaque intueatur,
antequam è facrifitia exeat.

5. Diligenter det operam, ut Sacer-
dotes, qui Sacrum facere volunt, quàm
primùm Miniftros habeant fibi à Superio-
re præscriptum, & quotidie unum-
quemque eorum, qui ordine in fupremo
Altari Miffas dicturi funt, opportuno
tempore admoneat.

6. Tot habebit appeufa fudariola in
Sacrifitu, quot fuerint Domi Sacerdo-
tes, infcriptis fingulorum nominibus, &
addito uno, vel pluribus pro extraor-
dinarijs.

7. Dum Sacra fiunt, accendat, ut
minimùm, candelas duas, & cum fan-
ctiffimum Sacramentum elevarur, facem,
aut cereum: quo tempore etiam tintin-
nabulum pulfet: accendet etiam facem,
cum alijs sanctiffimum Sacramentum
miniftrabitur, ipfeque confessionem ge-
neralem eorum vice recitabit.

8. Curet, ut vinum, quod in Sacri-
ficium paratur, fit bonum, & merum, ac
mundum, eoque ipfo die hauftum: fi-
militer & aqua, & ampullæ fint mundæ,
& decenter coopertæ.

9. Hoftias faciat, quàm fieri pote-
rit, pulchras, eo numero, ut & Miffis,
& communionibus fufficiant.

10. Ante Miffas, & eonciones, ac
lectiones, pulfet campanam, prout fibi
præscriptum erit: det etiam fignum fa-
lutationis Beatæ Mariæ in aurora,
in meridie & vefperi: det etiam fi-
gnum, cum primum quis ex noftris
vita functus fuerit: ut omnes, pro cu-
jusque devotione illius animam Deo
commendent.

11. Si quando propter univerfalem
aliquam caufam in reliquis Ecclefijs eam-
panæ pulferur, ipfe etiam juxta Superio-
ris præscriptum pulfabit.

12. Priùd quàm fit habenda concei-
tio, difponat scamna in Templo, juxta foli-
tum morem.

13. Det operam, ut nullo modo fu-
men defit ante fauctiffimum Sacramen-
tum, neque interdium, neque noctu.

14. Ex ijs Sacerdotibus, quos habet
à Superiore designatos, vocet diligenter
ad Templum qui nominatim petuntur
ad confessiones audiendas: quod fi nomi-

natim

„ natum non petantur, ad confessiones audiendas, eos juxta ordinem sibi præsertim accersat, & quantum in ipso est, det operam, ut omnibus, qui confiteri volunt, satisfiat.

„ 15. Si quis Missas, aut orationes petant, ad Præfectum recurrat, vel ad eum illos remittat.

„ 16. Si quis aliquid quærit, in quo ei à lanitore melius satisfaceret, eum ad portam domus remittat, & eos etiam, qui per portam, quæ à Templo in domum parat aditus, ingredi vellent, nisi viri essent ejusmodi, ut eorum peculiaris esset habenda ratio, prout à Superiore fuerit instructus, nunquam autem porta ea apperta relinquantur.

„ 17. Curet, ut nunquam illic aqua desit, ubi lavantur manus solas ante & post Sacrum extergendas.

„ 18. Provideat, ut aqua benedicta in pila non desit.

„ 19. Si quando elemosynæ Missarum, vel Confessionum gratia offeruntur, eas non admittat: si quid tamen aliqui in Altaribus, aut alijs templi locis repererit, aut in usum Templi oblatum fuerit, id Præfecto tradet.

„ 20. Templi portas maneat, sed non ante auroram aperiat: easdemque vespere circa solis occasum diligenter obseret: quod etiam faciet circa meridiem, nisi Superior in casu aliquo fecerit faciendum judicaret: & quotidie noctu claves Ecclesiæ ad Superiorem deferat.

„ 21. Quamdiù Templum erit apertum, diligenter, curet, ne unquam sine custode relinquantur, sed semper, aut ipse, aut alius in eo sit, vel in Sacristia, ita ut & videre Templum & custodire possit.

„ 22. Advortat, ne quis in Templo deambulet, neve streptos in eo audiantur: eos vero, qui loquantur aliud, moneat, ne deest, admonebit.

„ 23. Det operam diligenter, ut altaria sint munda, & bene præparata, & pro ratione temporum ornata, atque ne vasa sacra, ornamenta, & cetera omnia, quæ addi visum cultum pertinent, in suis locis aptè, & decenter reponantur, & conserventur.

„ 24. Videat, ut Templum sit mundum & his singulis hebdomadis, ac sæpius, si necesse sit præsertim in festorum solennium vigilijs, scopis manderetur: canes etiam ex Templo abigat.

REGVLÆ INFIRMARIÆ

„ 1. Cram habeat infirmorum, quotiescumque ægritudo simularque ei indicata fuerit, si censeret tem esse alicuius momenti, Præfectum, & Superiorem admoneat.

„ 2. Cum quis in morbum incidit, à Superiore intelligat, num statim Medicus vocandus, qui unus ordinariè esse debet, nisi ingravescere morbo, aut in quibusdam alijs casibus, alio Medico opus esse Superior judicaverit: & quoties Medicus ægros inviset, adit ipse.

„ 3. Studeat, ut quæ ægrotanti danda sunt, & opportinè emanent, & bona sint, & bene præparata administrantur.

„ 4. Curet, ut ægrotorum cubicula sint valde munda: lecti concinne sternantur, & ramusculis, & hujusmodi alijs decumbentes oblectet.

„ 5. Ægrotum consolari, & exhilarare studeat, non solum rebus à Medico probatis, sed verbis etiam spiritalibus, & lectis, habeat etiam libros, quorum lectione ægroti tectentur, & juvant in spiritu possint.

„ 6. Intelligat à Superiore, quos ex nostris ad ægros invisendos, ac tectendos accersere debeat, caveat autem: ne dum infirmis placere studet, aliquid fiat, quod eis nocere ulla ratione possit.

„ 7. Medicinalia, & cuncta, quæ ægrotantum usui necessaria sunt, habere ipse debet, nisi Pharmacopola domi sit, & in loco convenienti ea custodire & sæpius revisere, ne incoacta conferantur: & quando opus fuerit, ut de novo suo tempore consulantur, curate juxta ordinem Superioris.

„ 8. Nihil omnino eorum, quæ à Medico præscribantur, prætermittat, aut mutet: ordinem etiam observet temporum præfixorum, quibus prædium, ecnam, syrupum, ceteraque medicamenta det, omnia scripto excipiens, quæ Medicus præscripserit.

„ 9. Advortat, quo die quis cæperit ægrotare, & quæ hora febres ægrotum & cottipiant, & desinant: tum ut Medicum, & Superiorem admoneat, tum ut cibum tempestivè præbeat.

„ 10. Si morbus sit contagiosus, supellex separari debet, ne cuiquam noceat.

„ 11. Convalescentibus

11. Convalescentes à lecto surgere non permittat, priusquam id Medicus concesserit, & opem det: ut ea convalescentibus præbeantur, quæ Medicus præscripserit, quoad Superiorem satis visum fuerit.

12. Patientet & cum Charitate tum ipse, tum socij ejus ferant molestias, & difficultates, quæ interdum in curandis infirmis accidere solent. Quemadmodum autem diligenter curare debet, ne debita ministeria ægrotis desint, ita etiam animadvertere, ne nimis vigilæ, immoderatique labores, aut morbi eorumpo, tagio vel propriæ ipsius, vel sociorum saluti noceant.

13. Cum gravitas morbi id postulat, veris Superiorem certiorem reddat, ut ægrotus antequam judicij privetur, omnia Sacramenta accipiat: quod si ægrotus, diu licet, sine periculo decumbat, curet ut octavo quoque die pro more Societatis communicet, ne hujusmodi spiritali fructu, & consolatione privetur, nisi aliqua ratio judicio Superioris impediat.

14. Ingravescente morbo Superiorem admoneat: ut orationibus omnium domesticorum valde peculiaribus infirmum juvari faciat: id quæ eò magis, quo morti propinquiorem videret: & ut morienti quo plures poterunt ex nostris adfuerint, qui eum animosius reddant, ipsi, quoniam auxilijs juvent, quæ eo tempore convenient, ac cum primùm vita fructus fuerit, Editum admoneat.

15. Provideat, ut eorum corpora, qui ad meliorem vitam migrarint, ad sepulturam consuetæ Regionis more præparentur, ut ne spacio diei naturalis desenter teneantur, nisi ratione mali odoris antevertiposso hoc tempus Superiorem videretur.

16. Præfecto sanitatis obediat in omnibus, quæ ad hoc officium pertineant, quos si nullus fuerit constitutus, Præfecti munere ipse fungatur.

REGVLÆ IANITORIS.

1. **N**Omnia omnium domesticorum prope ostium domus in tabula scripta sint, ubi notis quibuscumque illi designabuntur, qui egredientur: neminem verò foras exire permittat, qui facultatem à Superiore generalem aut particularem non habeat: & ab alijs, qui egrediuntur, quo eant, intelligat.

2. Nihil cuiquam nunciabit intempestivè, ut cum in mensa sederet, nisi aut res esset necessaria, aut personæ mitentis conditio aliud exigeret.

3. Literas omnes, & schedulas quæ domesticis mittuntur, Superiorem tradat; ij verò, ad quos dabantur, eos esse acceptas, ne intelligant, caveat etiam ne alij, cujus domestici literas, aut quid simile externis det injussu Superioris.

4. Cum aliqui ex Societate peregrini veniunt, januam ingressis dicat, ut illis expectent, dum Superior de adventu eorum sit certior.

5. Festines ad januam, cum tintinabulum pulsari audit, & cum res patitur, per fenestellam venientes expectet, porta non aperta.

6. Si quis ab externis quærat, qui domi non sit, modestè intelligat, quis sit ille qui petit, & quid velit, ut id redenti, si opus sit, cum facultate Superioris significare possit.

7. Talem cum omnibus conversandi modum teneat, ut discretionem, modestiam, & spiritualibus verbis singulos edificaret, & contentos à se dimittere studeat.

8. Cum externi aliquem à nostris alloqui volent, Superiorem adibit, qui si ad id facultatem dederit, diligenter eum qui petitur, quæret & ad locum solloquijs destinatum, eos remittet.

9. De elemosynis, quæ ad januam mittentur, Superioris mentem intelligat, illiusque ordinem sequatur, & si alius ejus momenti sint, Procuratorem certiorum faciat.

10. Si quando Prælati, aut Magnates domum intrarint, curet si eorum commodè possit, ut Sacerdos aliquis eos committeretur, dum Superiorem ipsa accersit.

11. Cum pauperes elemosynas causa ad januam accedunt, benigne respondet, & insidè quærat, quidnam eis erogari possit, juxta Superioris arbitrium idque illis cum charitate distribuat.

12. Mulieres, si quando ad ostium accedunt, paucis verbis dimittat, aut si pluribus opus esse videretur, in Elemosinam eas mittat ad Aditum, ubi responderi ipsis poterit.

13. Observata semper janua sit, eis visque in porta non relinquatur: loca etiam portæ vicina munda servet, & ut juxta januam omnes commissa voce loquantur, curet.

14. Portas domus ante noctem claudat: exinde verò eas nullius causa aperiat, nisi de Præpositi vel Rectoris expressa

„ preffa licentia: & antequam cubitum eat,
 „ claves eidem tradens ſi quis foris ma-
 „ neat, illi renunciabit.
 „ 15. Nihil cuſtodendum à quoquam
 „ externo recipiat, abſque Superioris juſſu.
 „ 16. Quoties Medieus domum ingre-
 „ dietur igitur dabit campana, ut Mini-
 „ ſter, & ceteri qui debent adefſe poſſint.
 „ 17. In Collegijs, in quibus Scholæ
 „ externis aperiantur, ſignum campana
 „ dabit pro initio lectionum, ac ſine: &
 „ Gymnaſia ſtatim temporibus aperiet, at-
 „ que clauſet, niſi horum cura alijs de-
 „ mandetur.

REGVLÆ CVSTODIS VESTIVM.

„ 1. Servare debet omnem ſupello-
 „ ſilem, ſive lineam, ſive la-
 „ neam, & quicquid ad indumenta, &
 „ ibi opus fuerit, etiam ad calecemen-
 „ ta attinet: quæ diligenti cura, ut tem-
 „ pauperum Chriſti, cuſtodiet.
 „ 2. Inventarium rerum, quas ipſe
 „ cuſtodit, ſi alicujus momenti ſint, in li-
 „ bro habeat, & ſeorſum ſcribat, quæ de
 „ novo ſiant, addito die, menſe & anno;
 „ ut cum Superiore jubebitur, poſſit ſol-
 „ muneris rationem reddere.
 „ 3. Veſtis ordina diſpoſitas ſeruet, &
 „ novas, & integras à vetuſtioribus ſejun-
 „ gat, & ne contempnantur, videat: eas et-
 „ tiam aptandas, & reſarciendas curet, ut
 „ decet religioſam paupertatem: quas
 „ verò non amplius uſui noſtrorum futu-
 „ ras judicabit, eas Superiori oſtendat, ut
 „ illi quid de eis faciendum ſit, ſtatuat.
 „ 4. Quæ ſinguli Novitj domum at-
 „ tulerunt, ea alicubi ſeparatim aſſer-
 „ vabit inſcripto nomine ejus qui attulit,
 „ donec biennio expleto conſecta vota
 „ Societatis emittat.
 „ 5. Singulis menſibus omnia domus
 „ viſitabit cubicula: ut ex Superioris ar-
 „ bitrio ſi quid eis deſit; ſupplet poſſit: ſi
 „ quid etiam ſuperfluum invenerit, in vo-
 „ luntaria officina cuſtodiat.
 „ 6. Inſpiciat etiam quinam veſtibus
 „ indigeant, ut Superiori deat, cuique
 „ ordinem exequatur, eo verò inconſul-
 „ to nihil cuiſquam dabit. Coadjutores
 „ autem temporales ſextana dimidio pat-
 „ tium brevioribus, quam Sacerdotes, &
 „ pallio ſextana breviori utantur.
 „ 7. Linei panis lotori, ſive externus
 „ ille ſit, ſive domeſticus, ſcripto nume-
 „ ro decetur, & accipiantur.

„ 8. Subuculæ ſingulorum, quæ ſta-
 „ turæ indumentum conſervare debent, ti-
 „ gnis particularibus internuſcantur, ne
 „ permixti contingat.
 „ 9. Pannos lineos omnes, quos uten-
 „ dos Reſectorij Przfeſto, Coquo, ainiſ-
 „ que Miniſtris dividet, numerato det, &
 „ recipiat.
 „ 10. Sabbathi vespere linea munda
 „ per omnia cubicula diſtribuat: Domini-
 „ ca verò die manè ex iſdem ſubiculis
 „ immunda colligat: & ad omnia, quæ
 „ dederat, recipiat, animadvertat.
 „ 11. Aſtivo tempore lineamlos mu-
 „ da pro lectis decimo quinto quoque die
 „ hyberno verò poſt tres hebdomadas di-
 „ ſtribuat, ubi id fieri poterit.
 „ 12. Hæc omnia cuſtos veſtium præ-
 „ ſtabit, niſi ejus officium in magno ali-
 „ quo Collegio, aut Domino in plures por-
 „ tiones diſtribuire necesse ſit.

REGVLÆ EMPTORIS.

„ 1. Diligens ſit in emendis iſis, quæ
 „ ad quotidianum uſum Super-
 „ ioris aſſervit, domum comportandæ
 „ ſunt, ea quæ tempeſtivem Diſpenſatori
 „ tradat: emat autem res bonas, & quam
 „ commodiſſimo pretio poterit, licet ion-
 „ gius ſint petendæ.
 „ 2. Adnotet pecunie ſummam, quam
 „ à Procuratore in dies accipiet, & quas
 „ in res eam expendet: & rationem af-
 „ quotidiè reddat dati, & accepti: quid au-
 „ tem ſequenti die empturus ſit, à Mini-
 „ ſtro intelliget.
 „ 3. Curet quantum poterit, eos qui
 „ boſcum ager diſcretionem, ac modeti-
 „ a edificare: & quatenus ejus officium de-
 „ cet religioſis verbis in ſpiritu juvare.

REGVLÆ DISPENSATORIS.

„ 1. In rebus diſtribuendis ordinem
 „ Superioris ſequatur, & quam-
 „ vis communiter æqualitatem inter o-
 „ mnes ſervare debet: habeat tamen in-
 „ firmorum, & convaleſcentium rationem,
 „ prout ei fuerit præſcriptum.
 „ 2. Vinum in menſa ponendum a-
 „ qua temperabit, ubi, & quantum Super-
 „ iori videbitur.
 „ 3. Quæ ex menſis ſuperſunt, di-
 „ ligenter conſervabit, memor paupe-
 „ rum, tatis,

„tatis, ut & domesticis, & externis pau-
 „peribus juxta ordinem Superioris, u-
 „sui esse possint.

„4. Curam habeat conservandi res ad
 „victum necessarias, quæ ipsi commi-
 „tentur, clausasque custodiat, advertens
 „ne corrumpantur: quod si corruptionis
 „sit periculum, Superiorem admoneat. Ut
 „autem hæc melius observeat, visitet so-
 „pè Penum, & alia loca, ubi illa reconduntur.

„5. Tam Penum, quam reliqua omnia
 „quæ in eo sunt, munda habeat.

„6. Antequam penitus absumantur
 „cibi, qui domi reconduntur, Superiorem
 „admoneat, ut alij coctim tempestivè
 „possint.

„7. Curet concilianda dolia, & put-
 „ganda cum opus est, ad novum vinum
 „infundendum: cujus rei, cum tempus
 „impendet, Superiorem admonerebit.

REGVLÆ PRÆFECTI REFECTORII.

„1. CVret refectionem, & quæ ejus
 „cubibus serviunt, omnia esse
 „quam mundissima.

„2. Ne aqua manibus ablucendis, aut
 „mantilis extergendis deficiat, advertat:
 „horum autem (quæ bis in hebdomada sal-
 „tem morabuntur) alia Sacerdotibus; alia
 „non sacerdotibus destinata erunt.

„3. Mantilia singulis saltem hebdoma-
 „dis semel, mappæ verò, quæ singulis
 „singulis servient, bis mundæ ponentur:
 „omnia autem lintea numerato & acci-
 „piat, & reddat.

„4. Curet, ne vasa, & cætera in re-
 „fectionario necessaria deficiant, & ut quàm
 „maximè munda sint: cultellos autem fre-
 „quenter acutere faciat.

„5. Parvam mensam paratam habeat.

„6. Signum campana temporibus suis
 „dabit convenienti ad primam, & secun-
 „dam mensam: sed ante primum pulsus
 „(qui) quarta parte horæ secundum præce-
 „dant) à Coquo intelligat, an sint omnia
 „parata.

„7. Mensæ rebus necessariis paratæ
 „esse debent, eum campana signum pri-
 „mo dabitur: quæ autem ad potum per-
 „tinent, circa secundum signum apponan-
 „tur: & aquæ, ac vini vase supra orbes
 „collocentur.

„8. Sit certus locus illis, qui curæ infirmar-
 „um subfunt, quibus nihil, nisi quod ab eo
 „præscriptum erit, apponat: servet autem
 „cum omnibus æqualitatem, nisi fecus ne-

„cessitatis causa esset à Superiore monens,
 „sine cujus arbitrio, neque jentaculum,
 „neque aliud quicquam ulli concedet.

„9. Pausquam è mensa surgatur, infe-
 „rantur orbes aliquot in mensam, ut quis-
 „que locum suum mundet: quàm primùm
 „verò pro secunda præparata omnia ha-
 „buerit, signum campana dabit: provide-
 „bitque ne deficiat, qui ministrare debent.

„10. Quæ ex mensis supersunt, colligerat,
 „que illi traderet, ad quem id ex officio per-
 „tinet: sive Coquus is, sive dispensator sit.

„11. Nomina eorum, qui domi tam in
 „refectorio, quàm extra vescuntur, in
 „quadam tabula habeat, & eos qui ci-
 „bum cepère, notabit, ut intelligat, qui-
 „nam supersint, & Coquum, qui portio-
 „nes distribuit, commane faciet.

„12. Mensis expeditis, mantilia plien-
 „tur, verraturque refectionum: & si quis
 „intet comedendum silentium non serva-
 „verit, aut aliquid minus modestum fece-
 „rit, ipse Superiori significabit.

„13. Habeat à Ministro catalogum, in
 „quo scriptum sit, quinam, & quibus die-
 „bus in prima, & secunda mensa mini-
 „straturi sint, eumque ordinem servet. In-
 „telligat etiam Sabbatho, quinam per heb-
 „domadam sequentem in refectionario lege-
 „re debeant: eosque faciat certiores.

„14. Catalogum habeat rerum, quæ in
 „refectorio servantur: ut cum ratio ab eo
 „requiritur, in promptu sit, & in loco ad
 „id designato eas custodiat.

„15. Ad finem recreationis, quæ una post
 „primam mensam, altera post secundam
 „à prandio, & cæna durare debet, distin-
 „cta signa campana dabit.

REGVLÆ COQUI.

„1. IN illis, quæ ad suum munus pertinent,
 „munditiam servet ipse, & ab alijs
 „servandum enotet, detque operam, ut omnia
 „tectis, & opportune pateant, ea præ-
 „sertim, quæ ad ægrotos pertinent.

„2. Carnes pisces, & alia, quæ ad men-
 „sam portanda sunt, dum secat, & distri-
 „buit, digitis minimè contrectet, sed su-
 „perius, aut cultello ad eam tem utatur.

„3. Semihoræ, aut saltem quartæ horæ
 „parte, antequam in mensa sit sedendum,
 „præparati cibi omnes esse debent.

„4. Circa qualitatē, & quantitatem por-
 „tionum ordinem à Superiore datū sequetur.

„5. Coquere, aut aliud quidpiam pro ali-
 „quo particulari parare, iustitiam rati-
 „onem excepto, nominem, non, neque
 „ipso

„ ipse faciet sine Superioris facultate.
 „ 6. Scriptum in Codice habeat cata-
 „ logum rerum, quarum est usus in coqui-
 „ na, quas ipse servare debet.
 „ 7. Diligenter advertat, ne plura
 „ quam necessaria sint, ligna comburan-
 „ tur. Hanc similiter diligentiam in re-
 „ bus, quas consumit, adhibebit, ne quid
 „ non necessarium infumatur: ut religio-
 „ sam paupertatem decet.
 „ 8. Quæ ex mensa supersunt, eique
 „ traduntur, conservabit, memor pauper-
 „ tatis: ut & domesticis, & externis pau-
 „ peribus usui esse possint, juxta ordinem
 „ Superioris.
 „ 9. Si quem haberet adiutorem. cu-
 „ rer ut verbo, & exemplo suo edificet,
 „ præsertim Novitos.

„ si quos nondum surrexisse comperiat,
 „ Superiori nunciet.
 „ 3. Post aliam quartam horæ partem
 „ ad orationem pulsabit, ita ut ab excita-
 „ tione ad orationis usque initium, senti-
 „ hora intercedat: absoluto verbó tempore
 „ re orationi deputato finis signum dabit.
 „ 4. Si quorum opera indigebit pro-
 „ pter multitudinem eorum, quos excitare,
 „ aut visitare debet, eos à Superiore pe-
 „ ter, quos servare easdem Regulas curá-
 „ bit, si qui autem debiles, aut valetudi-
 „ narii erunt, eos juxta ordinem Superio-
 „ ris excitabit.
 „ 5. Si quem videret communem il-
 „ lam Regulam minús observantem, quæ
 „ omnes decenter cooperiti dormire ju-
 „ bentur, Superiorem monébit.

REGVLÆ EXCITATORIS.

„ 1. **M**edia salteid horæ parte an-
 „ te ceteros cubitum eat, co-
 „ demque temporis spatio ante alios ma-
 „ nē surgat, & horæ constitutâ campanam
 „ pulsar, statimque ad omnia cubitula lu-
 „ men deferens, eunctos exaltet: qui dñt
 „ certius, & melius prestare possit. horo-
 „ logium excitatorium à Superiore ha-
 „ beat.
 „ 2. Quarta horæ parte ab excitatio-
 „ ne elapsa, cubicula, rursus inviser, ac

REGVLÆ NOCTV CUBICVLA Visitantis.

„ 1. **H**ora à Superiore præscripta
 „ ad nocturnam conscientie
 „ examen pulsabit, transactæque quadrante
 „ signum dabit ad cubandum.
 „ 2. Elapsa quarta horæ parte à cuban-
 „ di signo, singula cubicula adibit, & an
 „ omnes ad lectum se receperint, ac lu-
 „ cernas extinxerint, videbit: si quos in-
 „ venerit extra lectum, aut qui lucernas
 „ non extinxerint, Superiori renuntiabit:

D E

OBEDIENTIÆ VIRTUTE

Epistola N. P. IGNATII.

IGNATIVS LOYOLA

FRATRIBVS SOCIETATIS IESV;

qui sunt in Lusitania, gratiam, & amorem
 Christi Domini sempiternam.

I. **M**agnam animi voluptatem capio Fratres
 in Christo charissimi, cum affertur ad
 me quàm acris studio conatusq; ad summam vir-
 tutis, ac divini obsequij perfectionem exultamini,
 beneficio illius, qui vos, ut ad hoc vita
 institutum vocavit, sic in eodem pro sua cle-
 mentia retinet, diriget quo ad beatum finem, ad
 quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.

II. Atque ego sanctè, cum vobis omnibus donis or-
 namentisque spiritualibus perfectior, enim verò

(quod alias ex me cognovistis) in primis Obedien-
 tia virtute præstantissimos esse cupio idq; non solum
 ab extima quadam, ac singulari ejus bonas
 qua tot tamq; illustribus sacrarum litterarum tes-
 timonijs, atq; exemplis in testamento quod (ut est ad
 S. Gregorium) Obedientia sola virtus est, qua
 virtutes ceteras menti inserit. insertisq; ca-
 stodis. Hæc dum sterneris, starentibus proculdubio
 reliqua: edentque fructum, quales & ego in
 animas

animis vestris excepto, & suo jure postulatus, qui humanum genus neglecta obedientia sceleris afflictiſſimum ac perditumſalutari ſpemet Obedientiam reparavit. Factum obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis.

III.

Ab alijs religioſis ordinibus facilis patiamur ſuperari nos jejunijs, vigilijs, & cetera villis cuiusque aſperitate, quam ſua quoque ritu, ac diſciplina ſanctis ſuſcipiunt: vera quidem, ac perfectiſſima Obedientia, abdicationeque voluntatis atque iudicij maxime velim. Frater chariſſimi, eſſe conſpicuus, quicumque in hac Societate Deo Domino noſtro deſerviam, ejuſdemque Societatis veram, germanamque Subolem hac quaſi nota diſtingui, qui nunquam intencant perſonam ipſam, cui obediunt, ſed in ea Chriſtum Dominum, cuius cauſa obediunt. Niquidem Superiori, nec ſi prudentia bonitate, caſerive quibuslibet divinis donis ornatus, inſtructuſque ſit propterea obtemperandum eſt: ſed ob id ſolum, quod vices gerat Deceiſdemque auctoritate fungatur, qui dicit: Qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit: nec contrā ſive conſilio, aut prudentia minus valeat, quidquam idcirco de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior eſti quando illius perſonam reſerit, cuius ſopientia falli non poteſt, ſupplebitque ipſe, quicquid Miniſtro deſuerit ſive prohibeat, aliſque ornamentis careat: ſiquidem deſertu verbu Chriſtum Dominum cum dixiſſet: Super Cathedram Moysi ſederunt Scriba, & Pharisa, protinus addidit, Omnia ergo, quacunque dixeritis vobis ſervate, & facite: ſecundum opera vero eorum nolite facere.

IV.

Quocirca ſedulo vobis in eam curam, atque exercitium incumbere cupio, ut Chriſtum Dominum in Superiore quolibet agnoſcere ſtudeatis in eoque divina Maieſtati reverentiam, atque Obedientiam ſumma cum Religione praſtare. Quod vobis minus mirum videbitur, ſi animadvertitis praeceptum eſſe ab Apoſtolo, ut Superioribus etiam ſecularibus, ethnicisque pareamus, ut Chriſto: ex quo omnia poteſtas bene inſtituta deſcendit: ſic enim ille ad Ephesoſ Obedite Dominu carnalibus cum timore, & tremore in ſimplicitate cordiſt vestri, ſicut Chriſto: non ad oculum ſervientes quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate ſervientes ſicut Domino, & non hominibus. Atque hic exiſſimare poteritis ipſi, cum ſe Religioſus quiſpiam regendam ac moderandam alteri tradidit: non ſolum ut Superiori, ſed etiam nominatim ut Chriſti partes agentis: quo illam loco apud animum ſuum habere, utrum ut hominem an ut Chriſti vicarium debeas intueri.

V.

Iam vero illud etiam vobis clare compertum

eſſe, ac in animis veſtris penitus inſidere vehementer cupio, inſirmam, & valde imperſectam eſſe primam illam Obedientiam, formam, qua mandata dumtaxat opere exequitur: nec virtutis nomine digna, niſi ad alteram gradum aſcendat, qui voluntatem Superioris ſuam eſſicit, & cum ea ita concordet; ut non ſolum in effectu executio appareat, verum etiam in affectu conſenſio: ſicque idem velis uterque, iſdem noliſ. Atque propterea ſacri literi legimus. Melior eſt Obedientia, quam villima: ſiquidem (ut S. Gregorius docet) per villimas aliena caro, per Obedientiam vero voluntas propria maſſatur: qua quidem pars animi, quoniam eſt adeo praſtans, ſic ſit, ut ejus oblatio Domino, ac Creatori noſtro per Obedientiam ſacta, magni ſis aſſimanda.

Quanto in errore, quamque periculoſo verſamur, non dico ſolum ij, qui in ijs, qua ad carnem & ſanguinem pertinent, ſed illi etiam, qui in rebus aliisque admodum ſanctis, ac ſpiritu alibus, ut jejunijs, precationibus, aliſque quibusvis pietatis operibus, ſui putant a praſcripto Superioru, ac voluntate diſcedere. Audiant quod ſapienter adnotat Caſſianus in Colatione Danielis Abbatis: Eum ſanctum, inquit, atque idem inobedientia genu eſt, vel propter operationu inſtantiam, vel propter oij deſiderium, ſeniora violare mandatum, tamque diſpendioſum, & pro ſomno, quam pro vigilanti Monafterij ſtatuta corvelleret: tantum denique eſt Abbas transire praeceptum, ut legatur quantum ſi contemnat, ut dormiat. Sancta ſuit alio Martha, ſancta contemplatio Magdalena, ſancta penitentia & lachryma, quibus pedes Chriſti Domini rigabantur: ſed hac omnia mirram oportuit ſeri in Bethania, quam vocem domum Obedientia interpretantur ut care, quemadmodum ait S. Bernard. nobis ſignificare voluiſſe Dominum videatur, nec ſtudium bona actionu, nec otium ſancta contemplationu, nec lachrymam penitentiu extra Bethaniam illi accepta eſſe potuiſſe.

Quocirca voluntates veſtras, Frater chariſſimi, quoad ejus fieri poteſt, omnino deponite libertatem conditoris veſtři, quam vobis ipſemet elargitus eſt, in ejus Miniſtri liberitate, ac dicte. Nolite exiguum veſtri liberi arbitrij fractum putare, quod liceat vobis illud, a quo id accepiſtiſ, eidem per Obedientiam plenē reddere. Quod cum faciſtiſ, non modo non perdiſti ipſam, verum etiam augetiſ, atque perſectiſ, quippe qui veſtras omnes voluntates certiſſima reſtitudinu Regula moderamini voluntati divina, quam videlicet interpretatur u, qui vobis Dei nomine praſidet.

Itaque diligenter illud etiam cavendum eſt, ne Superioriſ illo angnam tempore voluntatem

VI.

VII.

VIII.

voluntatem (quam dicere pro divina debet) ad vestram deique nitamini: id enim esset non vestram divinam conformare, sed divinam vestram voluntatem norma regere velle, eiusdem divina sapientia ordinem inuertentes. Sane quomodo magnum error, & quidem eorum quos amor sui obcaecauit, obediens existimare sese, cum Superiorum ad id, quod ipsi volunt, aliquam ratione pertraxerint. Sanctam Bernardum in hac re praeclare exercitatum audite: Quisquis, inquit, vel aperte, vel occulte satagit, ut quod habet in voluntate hoc ei spiritualis pater in iungat: ipse se seductus, si forte sibi quasi de Obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipse Praelatus, sed magis ei Praelatus obedit. Quia cum isafit: quisquis ad Obedientiam virtutem velis pervenire, oportet ad hunc secundum Obedientiam gradum ascendat, ut Superiorum non solum iussu regatur, sed etiam eorum voluntatem suam faciat, seu potius suam exuat, ut divinam à Superiori expositam induat.

IX. Qui vero se totum penitus immolare vult Deo, praeter voluntatem, intelligentiam quoque, qui tertius & summus est gradus Obedientiae, offerat necesse est, ut non solum idem velit, sed etiam ut idem sentiat, quod Superior, eique iudicio subiacet suum, quoad potest de nota voluntate intelligi iam inflectere. Quia vi animi tamen non ea, qua voluntas pollet, libertate praedita est, atque ipsa natura fertur ejus assensus in id, quod sibi veri speciem praebet: tamen multum in rebus, in quibus videlicet cognita veritatis evidentiā vim illi non infert, potest voluntatem pondere in hanc potius quam in illam partem inclinare. Quia res cum incidunt, debet quisque obedientiam profiteri, inclinare sese in sententiam Superiorum. Et enim cum Obedientia sit quoddam holocaustum, quoties homo sine ulla prorsus immuntione Conditoris suo, ac Domino per manus Ministrorum in charitatis igne immolatur: cumque sui eadem renuntiatio quadam integra, per quam omni suo iure sponte decedit Religiosus, ut divina providentia Superiorum ducta gubernandam, ac possidendam ultro sese addicat, ac mancipet: negari non potest, quin obedientia comprehendat non solum executionem, ut imperata quā faciat & voluntatem, ut libenter faciat, sed etiam iudicium, ut quatenus Superior mandata, ac sentit, eadem inferri & recte, & vera esse videantur, quatenus, ut dixi, vi sua potest voluntas intelligentiam flectere.

X. Etiam hanc mentis, & indus Obedientiam, ita & intelligentem hominem, & exercere, ut grata Deo est, ac omnibus, qui in Religione vivunt, necessaria. Nam ut in corporibus, globisque caelestibus, ut aliis aliis afficiat, moveaturque, requiritur, ut certa quadam con-

venientia & ordine inferior orbis Superiori subiiciatur: sic in hominibus, cum alter alterum auctoritate monetur, quod per Obedientiam fit, oportet, ut in quo ab alterum nota pendet, subserviat, & obsecundet, ut virtus ab imperante ad eum derinetur, & influat. Hac autem obtemperandi, obsecrandi quoque ratio consistere non potest, nisi voluntas ac iudicium inferiorum cum Superiorum voluntate, ac iudicio congruat.

Iam vero si finis, & causa Obedientiae spectetur, quomodo voluntas, ita & iudicium in eo, quod nobis convenit, decipi potest, ergo sicut, ne voluntas erret, cum Superiorum voluntate coniungitur: sic intelligentia, ne fallatur, ad Superioris intelligentiam conformanda est. Ne innitatis prudentia sua, sacra litera monent: atque in rebus etiam humanis censent sapientes, verè prudentes esse, sua ipsius prudentia minime fidere: praesertim in rebus suis, quorum homines animo perturbato ferè boni iudices esse non possunt. Quod si in rebus nostris, alterum etiam non Superioris iudicium, atque consilium nostrum anteponendum est, quanto magis ipsius Superioris, cui nos ut Dei vicem geremus, ac divina voluntatis interpreti moderandos tradidimus? In causis vero personis spiritualibus eo maior etiam cautio proculdubio est necessaria, quo gravium spiritualis via periculum, dum sine frans consilii discretionis in ea decurritur. Quae de re comode Cassianus in Collatione Abbatum Nobis ait: Nullo alio vitio tam precipitem Diabolus Monachum pertrahit, ac perducit ad mortem: quam cum eum neglectis consiliis seniorum, suo iudicio perscrutat, definitumque confidere.

Præterea nisi hac Obedientia iudicii existat, fieri non potest, ut vel consensus voluntatum, vel exceptio talis sit, qualem esse oportet: naturā enim ita comparatum est, ut animi nostri vires, qua appetitiva dicuntur, sequantur apprehensivas: & nisi adhibita vi, voluntas, iudicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod si forte quis aliquo temporis spatio obediat per communem illam apprehensionem, quā confertur perperam etiam praeipienti parendam esse: certè id stabile, ac fixum esse non potest: atque ita perseverantia deficit, vel saltem Obedientia perficitur, quae in promptu, & alacriter obediendo consistit: non enim ibi potest esse alacritas, ac diligentia, ubi est animorum sententiarumque dissensio: perit etiam exequendi studium, & celeritas, cum ambigitur, expeditur nec ne, facere quod iubetur: perit celebris illa Obedientia caca simplicitas, cum apud nos ipsos in questionem vocamus rectène praeceptum, an secum: atque etiam fortasse damnatum Superiorem quod

XI.

XII.

quod ea mandet, qua nobis non ita iucunda sunt: perit humilitas, quoniam nisi ex altera parte porcum, ex altera tamen nosmetipsos Superiori praefertimus: perit in rebus arduis fortitudo: perit denique (ut summorum complectar) virtutis huius vii animi ac dignitas: succedunt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusationes, aliaque vitia, non sane lenia, quibus Obedientia pretium, ac meritum prorsus extinguitur. Itaque sanctus Bernardus, de iis, qui grauer ferunt imperata minus sibi suauia sic ait: Hac si molestia caperis sustinere, si disjungere Prælatum, si murmurare in corde: atiam si exterius implere, quod iubetur, non est hac virtus patientia, sed velamentum malitia. Quod si pax, & tranquillitas animi quaeritur, certe hac non fruatur, qui habet intra sese causam perturbationis, atque tumultus, disensionem videlicet iudicii proprii ab Obedientia lege.

XIII. Atque idcirco, tuende concordia causa, qua Societatis omni est vinculum, tantopere hortatur Apostolus, ut id ipsum omnes sapiant, & dicant: nimirum ut consentientibus & iudicijs & voluntatibus, mutuo foveantur, & conseruentur. Tam si vnum eundemque oportet esse membrorum sensum, & capitis facile cernitur, vtrum sit aquius, caput membris, an membra capiti consentire. Atque ex his quidem qua dicta sunt haecenus, satis apparet, Obedientia iudicis quam sit necessaria.

XIV. Quam vero sit eadem ipsa perfecta gratiaque Dominus, inde primum ostenditur, quod per eam praestantissima pars homini, ac pretiosissima Domino consecratur: deinde quod obediens ita sit holocaustum viuum, gratumque Majestati divinae, cum nihil suimet omnino retineas: postremo quod magna est huius certaminis difficultas: frangit enim sese Dei causa Obediens ipsemet, resistitque naturali propensione, qua omnibus hominibus insita ad suam complectendam sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur, ut Obedientia tamen si propriè voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum Superioris promptam, ac per eam: nihilominus ad intelligentiam quoque ipsam, ut diximus, pertinere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum, quod sentit Superior: sic enim fiet, ut omnibus connixi viribus, & voluntatibus, & intelligentia, ad executionem celerem utique integram veniamus.

XV. Videor mihi vos, Fratres charissimi, audire dicentes, de virtutis quidem huiusce necessitate iam non ambigere, illud verò, ut cognoscatis vehementer optare ipso pacto ad eius perfectionem peruenire possitis. Hinc ego quaestioni cum sancto Leone, ita respondeo. Nihil arduum est humilibus, & nihil asperum miti-

bis modo non desit vobis humilitas, non desit mansuetudo: non utique deerit Deus benignitas ad vos adiuvandos, ut qua sibi promissis, ea praestare possitis animo non solum a quo, sed etiam libenti.

Præterea vobis tria nominatim propono, XVI. qua ad Obedientiam iudicij comparandam multum iuvant. Primum illud est, ut, quemadmodum initio dixi, non intineamini in persona Superioris, huiusmodi obnoxium erraribus, atque miserijs: sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse decipere. Et quantum casus vobis fecit, vos Dei amore iugum Obedientia subiisse, ut in Superioris voluntate sequenda, voluntatem divinam certius sequeremini: nolite dubitare, quin pergat fidelissima Domini charitas, eorum ministerio, quos vobis praefecit, vos deinceps gubernare, & rellis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem, ac iussu non secus ac Christi vocem excipite: siquidem Apostolus etiam in hanc sententiam scribens, ut Colossenses, cum ad obtemperandum Praepositis subditos adhortatur, ait, Quodcumque faciatis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus: scientes, quod a Domino accipietis retributionem hereditatis, Domino Christo seruire. Sanctus verò Bernardus, Sine Deus (inquit) sine homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari proleto obsequendum esse contra, pari reuerentia deferendum, ubi tamen Deo contrarium non praecipit homo. Atque ita, si non hominem externis oculis, sed Deum in exercitijs internis, haud sane graue fuerit vobis voluntates vestras, atque iudicia confirmare ad eam Regulam actionum vestrarum, quam ipsimet elegistis.

Altera est ratio, ut quod Superior mandat, XVII. vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiose nitamini, improbare autem nequaquam: atque ad eam ipsam rem proderit bene animatos, affectusque esse ad id omne, quod ipse iusserit: sic enim fiet, non solum ut sine molestia, sed etiam ut cum voluptate, latius a quo pareatis, nam (ut est apud sanctum Leonem) non dura iam necessitate seruitur, vobis diligitur, quod iubetur.

Postrema subiiciendi iudicii ratio est cum XVIII. facilius, tuiorque, si in etiam apud sanctos Patres in more posita: ut statim vobis sciam ipsi, quicquid Superior praecipit, ipsius Dei praeceptum esse, & voluntatem: utque ut ad credenda, qua Catholica fides proponit, tota anima assensuque vestro statim incumbitis: sit ad ea facienda, quacumque Superior dixerit, cetero quodam impetu voluntatis parentis cupida sine ulla prorsus disquisitione feramini. Sic egisse credendus est Abraham fili-

Etum Isaac immolare iussit : sic Noui Testa-
menti tempore aliqui è sanctis Patribus sūt,
quos commemorat Castianus, ut Ioannes Ab-
bas, qui quod erat ei imperatum, non re-
putabat uile ne esset, an inuile : ut cum
aridum lignum tanto, ac tam diuturno labo-
re per annum irrigauit : nec uirum fieri posset
nec ne : ut cum conatus est tam ex animo in-
gens saxum solui dimouere loco, quod ne multi
quidem simul homines impellere possissent.
Quod Obedientia genus ipsi interdum Mira-
culis diuinitus comprobatum uidemus. Nam
(ut alios taceam, quos ipsi non ignorat) Man-
rius, sancti Benedicti discipulus mandato Superi-
oris lacum ingressus, nec meris est : alium qui-
dam à Superiore iussu, leuam ad se ducere, il-
lam cepit, atque perduxit. Est igitur hac ratio
subijcendi proprii iudicii, ac sine ulla quasi sit-
ne sanciendo, & collaudandi apud se quod an-
te Superiore iussu sit, non solum sancti uirū
uoluntate, sed etiam perfecta Obedientia studiis
imstanda omnibus in rebus, qua cum peccato
manifesto coniuncta non sunt.

XIX.

Nec tamen ideo vetamini, si quid for-
tè uobis occurrat à Superiore sententia di-
uersam, idque uobis (consulto supplici-
ter Domino) exponendum uideatur, quo-
minus id ad Superiorem referre possitis. Perum
in hac re, ne uos amor uestri iudiciumque deci-
piat, illa cautio est adhibenda, ut animo san-
cte, & post relationem aequissimo, non solum
quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel
inspicendam, vel deponendam : sed etiam ad
approbandam, rectiusque putandum quicquid
Superiori placuerit.

XX.

Atque hac, qua de Obedientia diximus,
aque priuati erga proximos Superiores, at-
que Rectores Præpositosque localibus erga
Provinciales, Provincialisibus erga Genera-
lem : Generali denique erga illum, quem
Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris Vi-
carium, observanda sunt : sic, ut & ordinum
perfecta distinctio, ac proinde pax retineatur,
& charitas : sine qua nec Societas nostra, nec
aliterum cuiuslibet sodalitatii posset rectè gubernari
conferuari. Nimirum hac modo providentia
illa diuina disposit omnia suauiter, infima per
media : media per summa, suos ad fines cau-
tè perducens. Hinc illa uidelicet in Ange-
lū uini Hierarchia ad aliam subordinata se-
ries : hinc & celestium, & aliarum omnium,
qua cidentur, corporum certū locū, sedibus in-
ter sese apta connectio, quorum conversiones, ac
modus ab uno momento supremo gradatim om-
nes usque ad infimos rursū promouent. Item
in terris, cum in omni ciuitate bonis instituta
legibus, tum uerò in Hierarchia Ecclesiastica
cernitur, cuius omnia membra, & functiones ab
uno generali CHRISTI Domini nostri Vicari-

o derinantur, & quo accuratius hac dispositio,
& collatio custoditur, eo rectior est, gubernatio,
& melior : contra uero huiusmodi negligenti-
a, quàm grania incommoda multis homi-
num Societatibus imponitur, nemo non ui-
det, atque ideo in hac, cuius mihi unum-
quam procuratio, ne curam Dominus tradidit,
tam diligenter hanc uirtutem exerceri, uigere-
que percipio, quasi in ea Societatis nostra bo-
num, ac salus uincentia consistat.

XXI.

Qua tamen ita sunt, ut unde exorta est, ibi-
dem terminetur Epistola : uos ego per Chri-
stum Dominum nostrum obtestor, qui sese
nobis non modo præceptorem, sed etiam ex-
emplar præbuit Obedientem, ut ad eam uir-
tutem toto pectore incumbatis, & gloriosa ui-
ctoria appetentes, atque audis, & uisum spem
superare, id est, excellentiorem, & difficiliorem
animi partem, uoluntatem dico atque iudici-
um, expugnare, & subijcere studatis : quo
Dei Domini nostri solida ueracque cognitio, at-
que amor uestros ad se animos penitus trahat :
totoque uita huius, & quasi peregrinatio-
nis curriculo usque eo gubernet, ac regat,
dum nos demum alioque compleres, ue-
stra opera exemploque adiuuant ad ultimam &
felicitissimum finem, nimirum ad beatitudinem
sempiternam perducant. Vestrus ad Deum præci-
bus me ualde commendat. Roma vj. Calend.
Aprilis, M. D. LIII.

REGVLAS IESVITARVM NON EVVLGANDAS ESSE.

IESUITÆ in suis REGVLIS mandant ac
seuè præcipiunt, ne quis eas cuiquam
extraneorum concedat vel communicet,
vel quidquam de illis vel scripto vel dicto
aliis referat. Paulus III quoque in Bulla
Anno 1549. Iesuitis datā, concessit Generali
Ordinis, ut eas Regulas euulgantes seu in aper-
tum producentes, vel illorum Vota reuelantes,
in quocunque habui contigerit inueniri, possit
ac debeat excommunicari, opere, incarceratione,
& si opus sit, brachii secularis auxilio innecato,
liberè & licitè inuadere, captiuos ducere, &
pro arbitrio tractare. Voluit quoque, ut
nulli Prælatorum liceat, Regulas & Constitutio-
nes Iesuitarum, excepto Papæ, sub censuram
sumere.

Quia enim Regulæ illo tum nihil aliud
sunt quàm cento, rapsodia & frag-
menta ex omnibus reliquorum Mona-
chorum Regulis confusa : & nihil aliud
docent & præcipiunt, quàm traditio-
nes humanas : superstitionis, hypocrisis,

idolomaniz & propriæ idolomaniz opera, qualia sunt per omnes orbis terrarum plagas obtrare homines Christianos ad Ethnicas superstitiones ac idolomanias renocare; habitu religiosum se declarare; Horas Canonicas & Rosaria recitare; Sanctos, vel opinione saltem tales, utpotè à Papa canonizatos invocare; quotidie Missis adstare easque audire; perfectam obedientiam Superioribus præstare; Ecclesiæ Romanæ decreta, placita, statuta & præcepta inculcare; ad Papæ obedientiam omnes cogere; homines ad auticularem confessionem excitare; jejunare; flagellis & cilicis sese excruciare; mundum & parentes aspernari, &c. mirum certè non est, si ipsosmet pnder has aliasque superstitiones ac idolomanias in suis Regulis contineri & divulgari.

Eodem modo non licebat apud Ethnicos quoque arcana, quæ in Sibyllinis libris continebantur, effutire & nota facere. Similiter Cereris Mysteria tam arcana esse debuerunt & secreta, ut vulgò proverbium iactaretur in secretos & tacitos *Αρκανα μυστρεα*. Et Aristophanes in Nebulis *ἀπὸ νεφέων*, id est, non e vulganda sacra nominat. & Iustinus dixit: *Μυστήρια Cerεris nullā aliā re magis quā silentio sacra fuisse*. Aa Orphenem dixerunt aliqui, fulmine ictum conelidisse, quod arcana hæc rudibus & profanis hominibus divulgasset. Aristoteles quoque lib. 3. Ethic. narrat, *Æschilum poetam ad Areopagum in iudicium vocatum fuisse, quod in suis poematibus arcana Cereris edidisset*. Alcibiadem etiam simili de causa ab Atheniensibus condemnatum & morti addictum fuisse historici prodiderunt.

Rectè autem Augustinus in Questionibus utriusque Testamenti ait: *Nihil apud nos in tenebris vel occultè geritur. Omne enim quod honestum scitur, publicari non timeatur. Illud autem quod turpe est & inhonestum, prohibente pudore non potest publicari. Quamobrem Pagani Mysteria sua in tenebris celebrant, vel in ea prudentes. Erubescunt enim palam illud: piacula enim, quæ illis vice legi aguntur, nolunt manifestare, &c.*

Cùm itaque Regulæ Iesuitarum hæcenus ab orthodoxis comparari & legi non potuerint, singulari Dei beneficio factum est, ut Lugdunæ Galliarum typis Iacobl Roussin Superiorum permissu anno 1607. ab ipsis Iesuitis excusæ sint: non quidem ut in publicum ederentur: hoc enim singulari studio prohibitum est; sed ut hoc compendio tyrannidis huius novæ Constitu-

tiones Summarie per Collegia Domusque probationum, perque officia Provincialium, Præfectorum, Rectorum, Examinatorum, Magistrorum, Novitiorum, aliorumque Ministrorum distribuenter, velut leges, quibus cæco quodam impetu voluntatis; sine villa prorsus disquisitione, eos, qui sub obedientia vivere debererunt, haud aliter ac seni baculum obtemperare oportet. Cumque hæc Regulæ ad manus meas pervenerint, eas in Christiani Lectoris gratiam integras adscripsimus.

V A R I A

DE IESVITICÆ

OËCONOMIÆ membriis ad REGULÆ Declarationem pertinentia.

AC PRIMO

De Generali PRÆFECTO.

CAP.
V.

CUM ab initio primi Patres & Socii Iesuitarum sine certis & propriis legibus, ac Magistratibus vixissent, necesse esse iudicatum, ut de stabilienda quàm maximè Societate primo quoque tempore inter se consulere. Vbi igitur eam ob causam convenissent, in secundo & tertio confesso de Religione relatum est in primis, placere ne ad vota duo, Paupertatis & Castitatis suscepta, tertium quoque perpetuæ Obedientiæ adungere, & de suo corpore unum eligere, qui cæteris amplissima tam potestate præficeret? Omnium igitur in unum congruerunt sententiæ, quandoquidem Christum Magistrum sibi imitandum proposuissent, prorsus oportere ut ipsi quoque Christum effingerent. Hoc sic constituto, Ignarius suavit, talem deligendum sibi videri, cui omnes in terris tanquam Christo subiecti essent ac parent, cujus in verba etiam iurarent, ejusque sibi nutum ac voluntatem instar divini ejusdem oraculi ducerent. Quæsitum est etiam de huius ipsius potestate, verum certo temporis spacio definitam; an verò perpetuam esse oporteret, perpetuam esse placuit Ignatio, ac cæteris omnibus, Idque cùm alias ob causas, tum verò ut negotia graviora, quæ ad consuevendum non modò plenè liberratis, verum etiam longi temporis indigent, ex animi sui sententia ad exitum sine villa trepidatione petducere possit.

Cum

Masson
in vita
Ignatii
lib. 2. c. 3.

Ignatius
fuit et
Genu-
ralis
Iesuita-
rum.

Cum igitur Generalis Præpositi (sic enim qui eundis præfessit appellare placuerat) tempus eligendi adesset, Ignatii Socii, qui quidem in Italia erant, per literas moniti, eorundem Præpositi causâ ad urbem accederent, sub initium Quadragesimæ anni 1541. Convenere omnes, vno Bobadilla excepto, ac omnium suffragiis Præpositus Generalis Ignatius declaratur, quo munere etiam functus est ad annum vsque 1556. eo enim obiit Romæ prid. Calend. Augusti ætatis anno 64.

Ignatius
vultus
legi in
Societate
Iesuita-
rum ap-
paret.

In hoc munere constitutus, omnia Erasmi opera in Societate sua legi vetuit, quod singula hæretico veneno infecta putaret, & ne quis foris faceret & eloquenti viri caperetur, Maffio teste in ejus vita.

Ignatius
succedit
Loyolæ
Loyolæ
Societatis
Cardinalis
Legatus.

In Ignatii locum eligitur *Jacobus Laynez*, natione Hispanus, & Loyolæ in constituenda Societate inter primos socios & adjutos. Cardinalitium dignitatem à Paulo IV. ei oblatam repudiavit. Mortuo verò Pontifice isto ac sedē vagante, duodecim Cardinales in ipsum extra conclauis Romæ agentem, sui suffragia contulerunt, ut Pontifex eligeretur. Societatem octo annos enim dimidio rexit.

Loyolæ
succedit
ad Col-
legium
Iesuitarum
Legatus.

Anno 1561. à Pio IV. eum Hippolyto Estensi Cardinali Legato in Galiam ad Colloquium inter Pontificios & orthodoxos à Rege & Proceribus Regni de Religione institutum, mittitur. Ribadeneira in libro de Scripturis Iesuiticis mendacissimè scribit, eum in publico totius Regni conventu Theodorum Bezam, Petrum Martyrem & alios à patribus Evangelicorum, maximè sententiarum & verborum gravitate repressisse, frenauisse ac muros reddidisse. Nam hanc laudem ipsos quoque Pontificios, præter Ribadeneiram, ei tribuere hæcenus potuit. Habuit quidem orationem Italicâ linguâ contra nostros, in qua imprimis Evangelistam in concepta forma consensum visit, nimirum *in iudis* in verbis, *Hoc est corpus meum*: sed Beza solidè illi respondit in vestigio, & petrexit, ni Espenius Sorbonista responsum ejus exceptionibus suis in-terposuisset, ut parte alterâ historiarum nostrarum Sacramentarum pag. 303. docuimus. Moritur anno D. 1565. die 19. Januaria. ætatis LIII.

Menda-
ciâ Ri-
badeneira.

Successit huic Laynezi *Franciscus Burgis* Hispanus, patriâ Valentinus. Is spero Gandiæ Duatu, ut Ribadeneira refert, & amplissimis honoribus, opibus, deliciis, clientellis & familiarum ornamentis, Societatem hanc recens natam, & nondum

satis cognitam, atque explicatam, ingressus est, anno D. 1547. Cardinalatum à Iulio III. sibi oblatum respuit. Eisdem Societatis in Hispania Commissarius generalis fuit, Romæ bli Vicarius: ac demum Præpositus ordine tertius Generalis, in quo munere septem annos & tres menses versatus est. Moritur anno Christi 1571. ætatis 62. Prid. Cal. Octob.

In ejus locum eligitur *Everardus Mercurianus* quatuor Iesuitarum Generalis Leodius patris.

Huic successit *pater Claudius Aquaviva*, natione Italus, patriâ Neapolitanus, Ducis Atril filius, & Pii V. cubicularius. Dneatum suum filio tradidit, & Iesuitis sese mancipavit, quorum ordini maximas opes, & ut aliqui referunt, ultra 50. ducatorum millia contulit. Ea de causâ Provincia Neapolitana primùm gubernanda demandator ei, ac postea etiam Romana. Demum in Comitibus, quæ habita sunt Romæ anno Domini 1581. die 19. Februarii Præpositus Generalis creatur. Eo die, quo electus erat, cubiculum ascendens, sustanti turbæ omnis generis hominum, exosculandas manus, instat Papæ, præbuit, ut habetur in annuis Epistolis Iesuiticis anni 81. Moritur Romæ 31. seu vltimâ die Januarii secundâ horâ noctis, stylo novo, vetere autem 21. ejusdem mensis. Anno 1615.

Huic successit *Marius vel Mathus Vitellesius*. Paulò antequam expirasset Aquaviva, misit ad Papam nuncium, qui ei significaret, in electione successoris sui grauedatum iri scandalum, propter duas contrarias in Societate factiones; quarum vna Iustinianum quendam, altera Marium Vitellesium eligere omni studio tentatura sit: rogare igitur se vehementer Papam, ut auctoritatem suam interponere dignetur. Papa, ut voto ejus satisfaceret, Cardinalem Burgesium destinavit, qui electioni interesset, eamque auctoritate suâ moderaretur, ac, ut diximus, *Vitellesius* eligitur.

Cum anno Domini 1581. post mortem Ignatii primam suam Conventum generalem Iesuitarum celebrarent, Paulus IV. Papa Cardinalem Pascochum ad eos misit, qui suo nomine significaret eis, placere sibi, ut Generalis Præpositi potestas certo annorum numero definita, non perpetua sit, ne videlicet in tyrannidem vertetur, ac sese supra Papam efficeret. Nihil tamen apud eos obtinere potuit, licet per Cardinalem Tranensem de eodem rursus eos moneret. Evenit igitur quod Papa metuebat. Nam Romæ semper habitat, & per hanc fixam sedem Romanæ sedis & Con-

4.
Bery's
societatis
de re-
vianne.

5.
Mercuri-
ano
societatis
Glandis
de Aquaviva.

6.
Clodius
Aquaviva
societatis
Vitellesius.

Car-
dinalis
Pascochus
pag. 437. Pa-
scius
Glandis
societatis
perpetua
est.

Rotio quasi affigitur & implantatur: ubique suam juxta Papæ sellam collocat: semper etiam à latere & secretis Pontificalis sedet, ut inter sese consilia communient, nec aliter sine altero quicquam in hæreticos machinetur.

Potestatem igitur suam perpetuè teneat, quoniam Provincialium, Rectorum & aliorum plerumque triennis sit, ab eodem tamen Generali interdum prorogari potest. Licet Paulus III. anno 1549. in Bulla decreverit, posse & debere Præpositum per personas ad id à Societate facultatem habentes, & ad id deputatas, in cæcis casibus amoveri, & alium ipsius loco, per eandem personas substitui.

Officiū
Genera-
lis.

Ad eundem quicquid Iesuitæ per totum terrarum orbem facient, explorant, & resciscunt ipsi diligenter singulis mensibus deferri curant. Is deinde omnia ac singula, Papæ refert: & tunc ab utroque, qui suam operam sedulo & graviter impendunt, honoribus augentur, & opibus ditantur, ut Annales ipsorum attestantur.

Officiū quoque ejus est, Iesuitarum potestatem secundum Ignatii Constitutiones in omnibus dirigere.

Licet tamen illi etiam, ut Papæ, novas interdum condere leges, vel etiam veteres pro circumstantiarum varietate mutare & abrogare.

Licet ei bona ordinis sui vendere, opprobriare & abalienare, & nulli de rationem reddere tenetur.

Genera-
lis in
Iesuitarū
vicariū
Dei Le-
gatus.

Parte 3. Constituitur, cap. 3. & parte 6. cap. 1. vocatur *Dei Legatus*. Glossa part. 4. Constituitur, cap. 3. vocat eum *Vicarium Christi*. Montaignes cap. 27. scribit, *Cum venientis Obsequium, id ea de causa fit, quod in huius Societatis Republica Dei Vicarius est*. Bullæ quoque Pauli III. anno 1540. & Iulii III. anno 1550. Iesuitis datæ, hortantur eos, *Ut in Generali Christum velut præsentem agnoscant*.

Hinc fit, ut quicquid ordinat ac præcipit: id Iesuitæ tanquam oracula suscipiant, credant ac faciant, haud aliter quam si ipse Christus vel ejus Vicarius esset. Sic enim Massæus in vita Ignatii, *Sine*, inquit, *controversa diligendus est* (Generalis), *cui omnes in terris, tanquam Christo parent, cuius in verba iurant, denique cuius sibi nutum ac voluntatem, iussu cuiusdam divini oraculi ducunt*.

Aliud etiam solent hodiè Generalem eligere, qui in seculo Principem virum egerit, ut sit etiam in mundo potentes ad suam Societatem pertrahant, sibi quæ apud

supremos & infimos tantò majorem auctoritatem & potentiam compentent.

Ex quibus omnibus intelligitur, Generalem Iesuitarum Papæ correlative, imò ad Pontificiam dignitatem evectum, ad eoque alterum Ecclesiæ Romanæ caput esse.

Reliqua de gradibus seu generibus Iesuitarum ex Hasenmullero, & Colloquio à sacre Theologiæ Doctore & Professore, Paulo Flotenio, cum Christiano Franken Philosophiæ Professore in Cæsareo Iesuitarum Gymnasio Viennæ, Anno 1782. 20. Iannarii habito, in sequentibus referam.

Quod autem Romæ est & præstat Generalis, id est & præstat in singulis regnis Provincialis. Primum Provinciale Ignatius Loyola Lusitanæ præposuit Simonem Roterigium: Hispaniæ Antonium Araozium Cantabrum: Italiæ Iacobum Lainem, Indiæ Franciscum Xaverium; Germaniæ Petrum Canisium: Galliæ Paschasium Broetium, aliisque deinde alios. Ac diligenter cavent Iesuitarum Patres, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis eligant, sed vel Hispani vel Italici dignitates has conferant, aut saltem his, qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerant, & propter nimium Hispaniæ studium ex prædictis Nationibus proscripti sunt.

Unusquisque Provincialis ab ea Provincia, vel Regno potius, quod inspectioni vel eorum suæ commissum habet, denominatur. Ejus officium est iuvare Collegia, eorumque supputare redditus & census, insuper annotare diligenter, quomodo ex Magnatibus liberos in Collegiis erudiri curent, & quot illorum sint numero? num quotannis fiat accessio discipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? num qui sint & quot ex Lutheranismi conversi? si nulli aut etiam aliqua facta Pontificiæ Religionis imminutio, aut jactura bonorum; exprobrat negligentiam & socordiam, mandatque severiter, ut acceptum damonem reseriet. Quod si gesserunt se egregiè, multos converterunt, multum comparserunt & corraserunt, omni laude cumulat, & cælo effert. Insuper fascietur, quænam sit violorum hæreticorum de ipsis opinio? quænam consilia Magistruum? quales habeant Conveniunt? & quot? & ubi? quid decernant, quid voluerint? Item, an hæreticorum Principes celebrius sint domi, an alibi? ad quosnam proficiantur frequentius? quali quisque sit ingenio? quibus rebus

Officiū
Provincia-
lis.

rebus ut plurimum deleatent? an eorum aliquam suscipiat Reipublicæ? an studio & amore aliquo teneatur Religionis? an potius vino, veneti & venatui indulgeat? an potius habeat in aula Catholicos? quinam sint popularis rumoribus de suis Principibus? num Ecclesiæ adversariorum faveant? num pastores Ecclesiarum sint Viri docti & diligentes, an verò somnolenti & illiterati? num Theologica facultas in vicina Academia hæreticorum floreat? num crebriores habeant Theologi disputationes, & contra quos maxime? quos libros & de qua materia in Incem ediderint non perimè? Ad hæc & alia si respondeant Regens & reliqui Patres appositæ, mirifice prædicat industriam & vigilantiam: Sin minus, eosque ad eorum istarum nescios reprehendit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos somnolenti & desides? eum perditum itis Roman. Ecclesiæ? quomodo summo Pontifici hanc inertiam vestram probabitis? cur insinuat vos agendis rebus? cur metuitis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hæc gesta, dudum perfecta oportuit. Videte vigilantiam hæreticorum incredibilem, & vos stertitis. His & similibus verbis ipsos increpat, & excauit. Tandem querit de discipulis, convictoribus, novitiis & reliquis, quot eorum sint numero, quanti eujusque profectus? ad quod quisque studium inclinet? num quis inter eos spinosior & scrupulosior? Talem enim à Theologico studio prorsus removendum existimat, nisi scholasticis disputationibus probe exercitatum & opinione Religionis imbutum. Querit præterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Ecclesiâ laudabili aliquo facinore se obstringere, & vitam denique profundere non dubiret, si quidem necessitas aliquando flagitare videatur? Ad extremum, omnia isthæc consignata Generali transmittit Romam, per quem immediate significantur Pontifici. Atque sic per totum orbem Christianum nihil geritur aut consultatur, quod non per hos Imperii proditores Papæ innotescat. Per Provinciales etiam lesunt ab vno Collegio in aliud transfervunt, idque forè triennio quolibet.

3. De IESVITARVM Assistentibus, seu intimis Papæ & Generalis Consiliariis.

Assistentibus seu intimis Generalem proxime sequuntur primi *Assistentes*, quatuor numero. Hos o-

portet Romæ residere, secretioribus Papæ & Generalis Societatis Iesuiticæ deliberationibus assidere, ipsi assistere, & in rebus Romanam Ecclesiâ concernentibus, atque in perniciem Orthodoxorum facientibus, consiliis ac scriptis a desse: hos propulsare, illos totis viribus propugnare. Et ut Generalem Papæ in omnibus sic huiusmodi Generali ad amissum obedire oportet.

Ut autem quatuor illorum sunt, ita etiam officium eorum est in quatuor Mundi plagis res Pontificias curare & promovere: & ad eos Provinciales, Visitatores, Rectores, Regentes ac Spirituales Præfetti, quæcunque in Mundo lesunt reliqui agunt, omnia ac singula scribunt. Oportet etiam illos non minus quam reliquos quarto etiam voto, absolutæ obedientiæ, Papæ obligatos esse, ne quid vel contra Papæ, vel sui Generalis voluntatem decernere audeant. Si res magni momenti ipsis aliunde significantur, illas eonfestim Generali vel Secretario Indicant, qui eas deinde ad Papam referunt, quò sic ipsorum opetà ac studio consilia iniri possint de coercendis, impediendis, vel etiam optimendis hæreticorum conaribus: ipsorum autem res magisque promoveantur, augeanturque.

Summa verò literarum, quas ex diversis Mundi Regnis & Provinciis accipiunt, hæc plerumque est, Quis sit Regum ac Principum erga Papam & Ecclesiâ Romanam, atque etiam Societatem eorum affectus, & quinam illos elementes excipiant. Hos mirifice commendant, qui autem Iesuitarum conaribus resistunt, tanquam capitales hostes Romanæ Ecclesiæ accusant.

Et autem de his Assistentes diligentius certiores facere queant, in omnia, Germanorum præcipuè Principum, consilia & acta accuratè inquirunt, cunctaque, licet ex vanis falsisque rumoribus multa sæpè cognoscant, Romam perferunt. Utque facilius in rerum Germanicarum notitiâ perveniant, sæpè murato habitu, vel pedites vel equites Germani aliarumque Nationum Provincias peragrant & proditorum more cuncta explorant. Exempla in promptu sunt.

His cognitis, Assistentes eos in proposito suo confirmant, eosque, ut strenuè sic pergant, hortantur, Papæ elemosinam in illos prædicant, & eis plastra indulgentiarum remittunt, quas illi Germanis aliisque nimis stupidis & credulis auro vendunt.

Assi-

Assistentium quoque officium est, in tota Societate Visitatores, Inspectores, Rectores, Regentes, Concionatores, Spirituales Praefectos & Inquisitores ordinare. Non tamen nisi cum consensu Generalis. Adhuc munera autem non promouent alios, quàm quos nōrunt in Paparū idolomania induratos, & orthodoxorum capiteles hostes esse.

De IESVITARVM Professis.

Professi
quo sunt.

Quartum Iesuitarum genus, *Professi* sunt: qui praeter tria vota se insuper speciali quodam, quod votum Professionis vocant, Pontifici Romano obligant, eoque promittunt ad profiterentur, se Papæ in omnibus absolutam obedientiam praestituros, neque vnquam commissuros, quin in obedientia ei praestanda, in rebus fidem & mores concernentibus, primi inueniantur, sive, ut etiam non peritō viatico, licet ad ipsos Tureas occidendi mitterentur, sine vlla tamen intellectūs, iudicii quo repugnantia obedire velint: Hos Ignatius omnino fieri voluit: & Paulus Tertius quoque in sua Bulla approbavit & confirmavit. Sic enim verba ejus habent: *Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxi cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac IESV CHRISTI Vicario subesse: ad maiorem tamen nostrae Societatis humilitatem ac perfectam vniuersamque mortificationem & voluntatum nostrarum abnegationem: summo opere conducere indicamus. singulos nos vltra illud commune vinculum, speciali voto stringit, ita ut quicquid Modernus & alii Romani Pontifices, pro tempore existentes iusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertineans, & ad quoscunque Promouendas nos mittere voluerint, sine vlla tergiversatione aut excusatione illico quantum in nobis fuerit, exsequi teneamur. Sine miseris nos ad Turcas, sine ad quoscunque alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes, sine ad quoscunque haereticos, sine schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.*

Ad hoc votum Professorum non nisi beatissimos, & quorum industria in zizanitis Pontificiis disseminandis cognita & explorata est, admittunt. Antequam autem ad hoc votum accedant, totum tri-duum renentur obstatum victum quætere, prima exercitia repetere, vota renouare, & omnia humilitatis officia, quæcunque exogirare possunt, subire. Huius generis sunt, loca secreta expurgare, calecos lauare, aliorum pedes osculari, domum vertere,

re, vasa eluere, coco ministrare, humi en-bare, nudipedes incedere, sub mensa edere, cilicia indere, seipsum flagellare, peregrinari, seseque omnibus subiecte. Post-hæ abiurare cogunt omnes hæreticos, & iurare, se operam omnem daturus, ut Romana Religio floreat, Evangelica autem extirpetur.

Horum Professorum Romæ vltra du-centos aluntur, qui proprium, & quidem amplissimum habent Collegium, in eoque laudē splendideque sumptibus Papæ, Cardinalium & Episcoporum, qui illorum v-turum consiliis & scriptis, sustentantur. Nihil proprii, nullos redditus, ut reliqui Iesuitæ, possident.

Distinguuntur etiam à reliquis Iesuitis in eo, quod sunt illorum quasi Episcopi, qui in ceteros inquirunt, iisque praeficiuntur. Ex horum numero enim, in primis qui sunt Hispani vel Itali, Visitatores, Inquisitores, Rectores, Regentes & Spirituales Praefecti eliguntur: qui quod sunt rerum Iesuitarum & Papisticarum peritissimi, sibi subiectos egregie in palastra Pontificia exercere noverunt. Germanis non Germanum praeficiunt Rectorem, sed vel Italum, vel Hispanum: aut si nobilior ex Germanis constituitur, habet tamen Hispanum, qui cum obseruet, ne quid praeter morem Hispanicum agat.

Generali quoque sese totos deuouent & obstringunt, abnegatione honorum, quod nimirum extra Societatem vel Cardinales vel Episcopi fieri nolint: Et tamen hoc ipso nomine sunt Cardinales in Societate, ex quibus Generales, ipsorum Papæ, eliguntur: quibus tanquam Cardinibus, tota Societas vertatur: qui habent existimationem doctrinæ & sanctitatis. Sicque vana ac stulta Societas dum ambitionem se fugere simulat, in ipsam ambitionem incurrit. Non secus ac vani illi Philosophi, qui iis ipsis libris, quos de contemnenda gloria scribebant, in iis nomina inferibentes sua, inanem gloriam aueupabantur, ut sapienter de iis Cicero lib. I. Tuscul. Quæst. refert.

De trium VOTORVM PROFESSIS.

Iesuitarum genus quintum, sunt trium tantum vulgariū, & cum reliquis Monachis communium *Votorum Professis*. Hi se Papæ & suo Generali in hanc formam obligant ac deuouent: *Omnipotens semperne Deus: Ego licet vndeunque diuino tuo conspectui indignissimus, fretus tamen pio-*

Professi
quatuor
vota
in quo
distin-
duntur
sunt ab
alys.

Trium
votorū
Professio-
nem ab-
ligant.

itate ac misericordia tua insinuat, & impulsus, tibi inseruienti desiderio: voces coram sacrosissima Virgine Maria, & curia tua celesti vniuersa, diuina maiestati tua, paupertatem, castitatem & obedientiam perpetuam in Societate Iesu, & promissionem Societatem meam ingressurum, ut vitam in ea perpetua degam, omnia intelligendo, iuxta ipsius Societatis constitutiones. A tua erga me mensa benigne & clementia per Iesu Christi sanguinem peto suppletter, ut hoc holocaustum in adorem suauitatis admittere digneris, & ut largius ad hoc desiderandum & offerendum, si etiam ad explendum gratiam uberiorem largiora.

Hæc est formula iuramenti, quo Iesuitæ non Deo, sed Societati suæ, cuiusque seruitio se totos manciant. Ad hæc autem vota facienda studiosi ac literati, biennio probationis exacto, illiterati vero uno, vel dimidio absoluto, admittuntur.

Trium hi votorum professi, sunt iuxta proximi, qui ad quatuor votum, quod professionis vocant, admittuntur: eo quod in his sequentes articulos, quos Canones Professionis, cum ratione credendos, Iesuitæ vocant, iurare oportet.

1. Ego N. N. credo & recipio quacunque sacrum generale Concilium Tridentinum credit & recipit, etiamsi ea in Concilio non fuissent definita. Conueniunt enim illa, cum illis, quæ in Evangelicis & Apostolicis literis continentur, verbi gratia Purgatorium esse, &c.

2. Prædictis verò Evangelicis & Apostolicis literis atque alijs, quæ prædictum Concilium credi iubet: etiamsi ea in Evangelicis & Apostolicis literis non inueniuntur, credendo, propter auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ, quæ in usu Ecclesiastico prædicta scripta, & non scripta recipit.

3. Catholicam Ecclesiam credo esse eorum vniuersitatem, qui Romanam Ecclesiam, ut omnium Ecclesiarum Magistrum ac Matrem sequuntur, & Romanum Pontificem, Petri Apostolorum Principis successorum, & Iesu Christi Domini nostri Vicarium esse agnoscant.

4. Hanc ego esse Catholicam Ecclesiam, ejusdemque fidem verissimam esse credo, quia sanctorum Patrum Orientalium & Occidentalium, Australium & Aquilonarium ab Apostolis usque ad nos consentiens, & continua traditio, & ipsam esse Catholicam Ecclesiam, & idem Ecclesia credendum esse docet.

5. Prædicta autem sanctorum Patrum traditioni credo, qui eam doctrinam tradunt, quæ à sanctis Apostolis fuit prædicata, ut ipsa doctrina successione demonstrat.

6. Sanctis verò Apostolis idem credo, quia

illi à Domino nostro Iesu Christo, ut in ipsius Domini verbis constat, ad docendas gentes missi sunt.

7. Christo Domino nostro & in alijs, & in ea etiam, quæ se Deum esse testantur, est proprietas credenda, quia Deus illum misit lumen ad reuelationem gentium.

8. Missum autem fuisse Christum Dominum nostrum à Deo Opt. Max. credo, quia illi omnia committunt, quæ S. Prophetæ de veniunt Messia & a Deo mittenda prædixerunt.

9. Prophetis prædictis & alijs etiam & in eo etiam, quod Deus ipse locum perhibens, ideo credo, quia quæ de Christo Domina prædixerunt, non nisi per diuinam reuelationem prædicti potuerunt, impleta jam esse videntur, quæ illud est, Gentes fuisse in Christum crediderunt.

10. Prophetis prædictis illa, quæ de Christo Domino sub eorum nomine prædicta leguntur, ideo credo, quia non solum Christiani, orbis sed etiam ipsi hæretici, Mahometani & Iudei Christianorum inimicis eadem faterentur se prædixisse, quæ cum Gentium & Sibyllinis oraculis conueniunt.

11. Propter prædictas rationes magis credo, quam propter passionem Martyrum, cum & Diabolus suæ Martyres habeat: aut propter Miracula: nam & Antichristum facit Miracula, falsæque dem illa, quæ vera esse videbantur, aut propter quamvis aliam rationem.

12. Communis ergo ratio credendi hodie ad Prophetarum arcula ultimo resolutus, id est, ad diuinam conventionem Petri Testamenti cum Novo, ut mortuæ S. Petrus dixerit: Habemus firmiorem Prophetiam sermonem.

13. Profiteor septem esse verè ac propriè sacramenta namque legi à Iesu Christo Domino nostro instituta, ad salutem generis humani: licet non omnia singulis necessaria, scilicet: Baptismum, Eucharistiam, Confirmationem, Pœnitentiam, extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium. Et horum omnium ceremonias ritè venerandas & colendas esse.

14. Profiteor pariter in Missa offerri Deo, verum proprium & propitiarium sacrificium pro viuis & defunctis.

15. Profiteor in sanctissimo Eucharistia Sacramento esse verè, realiter, substantialiter & transsubstantialiter, verum Corpus & Sanguinem, unà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi.

16. Profiteor fieri conuersionem totius substantiæ Panis in Corpus, & totius substantiæ Vini in Sanguinem, quæ conuersionem Ecclesiæ Catholicæ Transsubstantiationem vocat.

17. Profiteor, sub altera tantum specie, tantum atque integram Christum sumi, & Laicos

sub una tantum specie porrigendum altaris Sacramentum.

18. Constantiter teneo, sanctos unà cum Christo regentes, orationes pro nobis Deo offerre, nos innare, interdum visitare scire, qua apud nos geruntur, opem ferre animabus Purgatorijs, & hac regere, visitare & illuminare.

19. Constantiter teneo Sanctorum reliquias esse venerandas.

20. Firmiter assero, imagines Christi ac Deiparae semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque illis debitum honorem & venerationem impertiendam.

21. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Ex qua, cum ex spiritali Ecclesia Theodoro possint dari indulgentia ex superabundantia operum Christi & Sanctorum, quibus ipsi non indigent.

22. Constantiter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragijs iunari.

24. Omnia & singula, qua de peccato Originali & de Iustificacione in sacro sancta Tridentina Synodo definita & declarata sunt, complector & recipio.

Obli-
gatio
iur
voto-
rum
profes-
sionis
ad al-
tore a-
ffertur.

Quod si aliqui trium votorum professi ad altiora aspirent, & siue in Doctores, siue in Magistros promoveri cupiant: vel si quidam ex Evangelicis Idolorum papisticæ se deuotere voluerint, eos fecundum Tridentinum Concilium in hunc modum iurare oportet, ut habetur ab initio Tridentini Concilii: Ego N. N. Apostolicæ & Ecclesiasticæ traditionis reliquiasque ejusdem Ecclesiæ: observationes & constitutiones, firmissimè admittam & complector. Item sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenui, & teneo sancta Mater Ecclesiæ, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacram Scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum, accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta nostra leges à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singula necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ ritus, in supra dictam omnium Sacramentorum solemnè administrationem, recipio & admitto: omnia & singula, qua de peccato Originali & Iustificacione in S. S. Tridentina Synodo definita & declarata fuerant, amplector & recipio. Profiteor pariter

in Missa offerri Deo veram, propriam ac propriatiorum sacrificium pro vivis ac defunctis. Atque in sanctissimo Eucharistia Sacramento esse verè, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, unà cum anima & deivitate Domini nostri Iesu Christi, perique conversionem totius substantiæ Panis in Corpus, & totius substantiæ Vini in Sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesiæ Transsubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi. Constantiter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragijs iunari. Similiter & sanctos, unà cum Christo regentes, venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias venerandas esse. Firmiter assero imagines Christi, ac Deiparae semper Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Rom. Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & Magistrum agnosco, Romanoque Pontifici, & Petri Apostolorum Principi, successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia à sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à S. S. Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesiæ damnatas & reiectas & anathematizatas ego pariter damno, reicio & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsentia spontè profiteor: & veraciter teneo, eandem integram & immutata usque ad extremum vita spiritum constantissimè, Deo adiuvante, retineri, doceri & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem N. spondeo, vane ac iuro sic me Deus adiuvet & hac sancta Dei Evangelia. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, statuti, decreti & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac B. Petri ac Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Data Roma apud S. Petrum, Anno incarnationis Domini 1564. Ibid. Nonemb. Pontificatus nostri anno 5.

Cum autem hi trium votorum Professores, hoc modo Ecclesiæ Romanæ se devouerint ac obligaverint, iùm à Generali suo in Rectores, Sacerdotes seu Patres, Confessarios, Concionatores, Præfectos spiriti-

spirituales, Praeceptores, Coadiutores spirituales, & temporales vel formatos & formandos adiutores, in Scholasticos & Idiotas dividuntur, quorum novissimi dicuntur *Novitii*, hoc est, qui nuper ordinem Iesuiticum ingressi sunt.

6. De IESVITARVM Rectoribus, seu Regentibus.

Rectores & Regentes.

Rectores & Regentes in Collegiis, domibus & residentis primatum tenent. *Rectores* tamen propriè dicuntur, qui Iesuitis : *Regentes* verò, qui etiam exteris praesunt, eoque secundum suas Regulas regunt.

Rectorum potestas.

Potestas *Rectorum* in Collegio libera & absoluta est : quicquid ille ordinat vel facit, nemo ipsi contradicere audet, nisi in poenas inobedientibus constitutas incurere velit. Hic ea, quae Sociis praecipit, ex Generalis sententia, & ignatis legibus sumit : eam ob causam etiam rigidissime delinquentes punit. *Regentes* verò nonnihil exteris mitiores & humaniores sunt, quia nullis votis sunt obstricti. Quicquid in Collegio desideratur & constituendum est, id à *Rectore* petitur & expectatur. Si his quid negat alicui, rationem ejus non expectat, neque ab alio postulet, sed tacens gratiasque agens, in humilitate abeat, quasi voti compos factus esset.

Arcam asseruatorem à Rectore.

In Musæo etiam *Rectorum* Societatis arcana, privilegia, literarum & thesauri asservantur. Ad pecuniae tamen arcam solus clavus non habet, sed custodiuntur illi à tribus quos Generalis ad hoc ordinat : nimirum à *Rectore*, *Ministro* & *Sacerdote* aliquo, quorum quilibet clavem habet. Nulli autem soli conceduntur claves, quòd ante hac aliqui *Rectores*, multo auri pondere collecto, Societatem reliquerunt & aurum ablatum in suos usus converterunt.

Rectorum etiam officium est, ut singulis mensibus singulorum mores & progressus Provinciali significet, qui deinde Generalem de iis certior facit.

Rectores qui eliguntur.

Hos Rectores vel Seniores & similes his rarissime ex Nobilibus extra Italiam & Hispaniam, sed ex plebe tantum eligunt & adoptant. Quod cur fiat, conjectura non est difficilis : generosa nempe nobilitatis pectora erga patriam ita affecta obdruunt, ut suis consiliis & practicis ea minus commoda & opportuna statuant. Interim his rebus sit, ut cum Iesuitis uni ventrem indigenarum suis opibus explere &

sufficire cogantur : caput tamen Hispanicum & Italicum cerebro repletum habeat, ad cujus nempe sensum reliquum corpus moveatur.

7. De IESVITARVM Ministris, seu OEconomis.

Rectori dignitate proximi sunt *Ministri*, quos nos *Oeconomos* vocamus. Hi singulis diebus Sabbatis à Rectore accipiunt quomodo, quantum & qualiter res pecuniarias & ad victum spectantes per septimanam dispensare debeant. Horum est omnes in genere, praeter *Rectorem* observare, admonere, & in Regulis Societatis ac exercitiis Collegiorum rectè informare. Si quos deprehendunt in Regulas delinquentes, illis poenitentiam aliquam injungunt.

Oeconomus, non officium.

Ei etiam *Ministri* curare suppellectilem domus : ne quid vel intereat, vel perdat, vel amittatur : debet etiam cellas & culinam prospicere, ne quid rerum necessarium defuit, sed ut omnia suo tempore emanant & dispensentur. Penes hunc ergo est cura & custodia domus. Idem etiam cum secularibus agit, ut *Priores* & *Abbat*es in Monachorum cœnobiiis, & *Oeconomi* in Monasteriis.

8. De IESVITARVM Sacerdotibus.

Sacerdotum seu *Patrum* est, secundum Loyolae Regulas, quotidie pro vivis & mortuis, pro Pontifice Romano, pro Societatis incremento, & ad promerendam extinctionem Evangelicorum lacra facere & Missas celebrare, & horas canonicas servare, officiumque, vel in orto, vel in Templo, vel in eubili, vel in musæo, vel in dormitorio, vel in circuitu, vel in alio loco demurmurare. Consecrant se quoque interdum ad exercitium aliquod corporale, mediocriter tamen, quia sunt, B. bibliothecam curare, hortulos plantare, libros legere, scribere, pingere, aut quid simile agere, quo diel tedium levanti.

Sacerdos, deum officium.

Eorum etiam est, in eos, qui Sacerdotes non sunt, animadvertere, & delinquentes paternè admonere, vel Superiori ea, quae minus rectè fieri vident deferre. Singulis quoque diebus Veneris ad Iuniores & Novitios exhortationes instituere debent : quarum finis sit, mundi contemptum, Societatis amorem, abnegationem sui, & perfectam obedientiam in omnibus, secundum Societatis institutum, juniorum animis instillare.

9. De IESUITARVM Pœnitentiariis.

Pœnitentiarii officium

Pœnitentiarii Romæ dicuntur, qui ibidem apud S. Petrum integrum diem sedent, ut ibi confessiones audiant. His mandatur, ut diligenter in hæreticos, quos sic vocant, inquirent. Si quos in confessionibus intelligant Evangelicis favere & de Religione Romana dubitare, neque Papam pro Vicario Christi in terris agnoscere, eos non absolvant, nisi statim revocent. Si contra disputent, ad Inquisitores remittant. Ab illis miserrimè, non secus quàm maleficia à carnificibus, totquentur. Diligenter etiam cauent, ne quicquam Evangelicorum scripta in suis ædibus habeat. Si quos in confessione cognoscunt, aut hospitia Evangelicis dare, aut familiaritatem cum illis contrahere, eos excommunicant, & Magistratui, seu proditorum fautores, puniendos indicant, non obstantibus decretis, quæ præcipiunt arcana confessionis nulli revelanda esse. Tandem peccatis omnibus cognitis pro qualitate eorum pœnitentias injungunt, & homines inprimis ad crebras confessiones adhortantur.

10. De IESUITARVM Confessariis.

Confessarii officium

Confessarii apud Iesuitas vocantur, qui in casibus reservatis satis instructi, in Iesuiticis & Cathedralibus Templis, quatuor jejuniorum temporibus, certas occupant sedes, in quibus accedentium confessiones audiunt. Hi confitentes secundùm Regulas ipsi præscriptas examinant, & plenariam circumstantiarum enumerationem exorrequunt: sine qua irritam absolutionem, & eum, qui peccati circumstantiam aliquam reticet, sacrilegum esse dicunt. Examinant autem primò confitentes de peccatis occultis & cognitionum erratis: secundò de verbis: tertio de factis: quando de omisissis: quindò de scriptis: sextò de vepialibus, actualibus & tandem de mortalibus. Et ut hæc ritè peragant, ex Decalogo confitentem examinant, & ab hoc Ecclesie præcepta digrediuntur: & in hæc qui peccat, graviores sustinet pœnitentiam, quàm qui in Decalogum delinquit. Ab his descendunt ad septem mortalia peccata, hinc ad quinque sensus, ad peccata aliena, ad neglecta misericordiz opera, & denique ad inquisitionem articulorum Pontificiorum veniunt. Si qui etiam apud Iesuitas peccata sua confiten-

tur, in singulatis à Papa consequuntur indulgentias.

11. De IESUITARVM Concionatoribus.

Concionatores Iesuitarum sunt, qui vices Parochorum in concionandi munere subeunt. In quibus enim locis Iesuitæ Collegia, domus vel residentias habent, ab ejus loci Episcopo, Decano & Parcho petunt, ut sibi concionandi facultatem dent: quam ipsi ob Papæ auctoritatem, quæ muniuntur, non audent negare. Hi conciones suas non ad Prophetica & Apostolica scripta dirigunt, sed ad mandatum Papæ, secundum Tridentini Concilii Canones & Scholasticorum commenta. Optimi ex ipsis videntur, qui atroces in Evangelicos invehunt instituti, populumque adversus illos extimulant.

Concionatori officium apud Iesuitas

12. De Spiritualibus IESUITARVM Præfectis.

Spirituales Præfetti Iesuitarum dicuntur, qui in Collegiis & domibus Iesuiticis, juniores & novitios observant, ne primam, ut loquuntur, charitatem, quam ad Societatem attulerunt, deserant, sed semper in Societatis spiritui proficiant, & senioribus similes efficiantur. Horum igitur est conscientie scrutari & in exercitiis spiritualibus juniores informare. Ad hos, si qui novitius inclinatur scrupuli vel tentationes, confugiunt: à quibus tentationes bonæ malæ, & vicissim malæ bonæ redduntur.

Præfectorum spirit. officium

Officium quoque illorum est, junioribus tradere & commendare devotos libellos: illisque præscribere quæ ad mensam legere debeant, observare insuper, ut ritè ac debitis horis spiritualia officia perficiantur. Non obsequentibus pœnitentias injungunt: si his non emendantur. Rectori eos deferunt, qui jejunia, cilicia & flagella eis admovet, quibus vel inuiti, nisi mori malint, parere coguntur.

13. De Præceptoribus IESUITARVM.

Iesuitarum Præceptores hi sunt, qui in Scholis & Academicis suos discipulos in Religione, linguis & artibus, ad præscriptum Inquisitoris, Visitatoris & Provincialis instituunt & docent. Horum quidam publici sunt, quidam domestici. Publici sunt, qui gradum intra vel extra Societatem sunt consequuti & publicè docent.

Præceptorum qui, & eorum officium

cent. Domestici, qui solum discipulos domi privatim exercent, & audita ab illis rursus exigunt. Hi nullum pro laboribus suis habent stipendium, propter Regulam ipsi præscriptam: *Gratis accepistis, gratis date.* Quod si autem à Principibus & Academicarum patronis illis pro laboribus pietatis aliquot eotonarorum milia ad Collegia mittuntur, ambabus manibus, non ut mercedem, sed ut elemosynam illa accipiunt.

Alind
genm
Præcep-
torum

Præter hoc aliud etiam apud Iesuitas Præceptorum genus est, quod præficitur iis, quos Papistæ Principes & nobiles suis munificentia alunt, & vulgò *Beneficarii* vocantur. Præceptores hi, non ut reliqui Professores, intra Iesuitarum collegia manent, sed cum Beneficiariis illis in ipsorum ædibus, quas *Stipendiarias* nominant, vivunt: in quorum fidem & vitam inquirunt diligenter. In huiusmodi stipendiariarum domo, singulis mensis, ad quam octo ordinantur, Inspector & Præceptor præficitur Iesuita, qui audita ab illis exigit, eosque non tantum in Philosophicis studiis instituit, sed etiam in Pontificiorum erroribus informat, & qui sunt inter illos maximè spei adolescentes, variis illecebris & promissis ad Societatis ingressum sollicitant: quo fit, ut multi contra parentum suorum voluntatem Iesuitæ fiant.

14. De IESVITARVM Servis spiritualibus.

Servi
Spiri-
tuales
qui.

Servi seu *Coadiutores* Iesuitarum *Spirituales* dicuntur, qui consiliis & scriptis suis senarum Iesuiticum juvant. His licet quidem sua consilia superioribus referret, sed ita, ut non enrent, siue illa recipiantur, siue repudientur, siquidem eorum sit, non Imperare, sed consilia vel sententiam in medium proferre, aut scripto significare, liberum ramen superioribus relinquere, ut eligant quod ipsis optimum videtur. In Synedrio ergo assident, & suam sententiam dicunt: sin autem secedere iubentur, & Generalis cum Assistentibus, quid faciendum sit, decreverit, licet aliud ipsis videatur, contra tamen ne hiscere quidem audent. *Spirituales* autem vocantur, quod eorum sit, circa res spirituales Iesuitarum, hoc est, omnis generis errores & idolomanias Papisticas ac Iesuiticas occupari.

Coad-
iutores
Spiri-
tuales
qui.

Hi omnes, qui trium votorum Professos sequuntur, generali nomine *Coadiutores Spirituales* dicuntur, qui nuncupatis

prius votis paupertates, castitatis & obedientie, bestiam hanc adjuvant in pervertendis & traducendis ad primam belluam animabus. Qua in re quò quisque aptior & diligentior exstiterit, eò citius professionem admissus membrum hujus Societatis efficitur.

15. De Scholasticis & Novitiis IESVITARVM.

Scholastici & Novitii in eum finem in Collegiis aluntur, ne Societas hæc tandem deficiat: sed ut putrescentibus veteribus membris in recentioribus & novis semper conservetur. Eorum autem est, cuiusque ordinis, statûs vel conditionis ante ingressum fuerint, mundum, ut ipsi loquuntur, deferere, seipsos abnegare, bona sua relinquere, à parentibus aufugere, amicis valedicere, & ab omnibus, quæ mundus amat, abhorreere: naturalem parentum affectum, in spirituale, hoc est, in Iesuitarum sociorum amorem convertere, omnium suorum, atque adeo sui ipsius quoque oblivisci. Præterea à corporis obsequio & indulgentiâ quàm longissimè recedere: sensibus repugnantia appetere: carnis societatem disciplinis, hoc est, secundum Iesuitas, flagellis, ferulis, flagris & aliis spontaneis corporis suppliciis ejicere.

Novitii
qui, &
eorum
officium

Novitiorum Magister in his omnibus eos exercet, ac instar stultorum vexat, donec sibi ipsi in rotam emoriantur, & non sibi amplius, sed soli Papæ, vel Iesuitarum Patribus vivant. Hoc Iesuitis est Deo vincere, Christo inferri, & in mortem eius baptizari ac sepeliri.

Ad perpetuam autem occultandam, conservandam & augendam impostitionem & idololatriam Iesuitæ Novitiis suis intellectum, si quem habent, ipsûmque sensum ligant. Pater enim eorum Ignatius Loyola in Epistola illa quæ in Collegiis Iesuitarum singulis mensibus ad mensam legitur, monet & mandat seridè, ut ea, quæ Superior jubet, cæ: à obedientiâ simpliciter perficiant: quæque ipse facit cæ: eo iudicio prætereant, non eos considerantes, an bonum vel vile sit, nec nè, quod præcipitur. Quæ quidem in re Iesuitæ Canonistas egregiè imitantur, perniciosissimos summorum Pontificum adulatores & mundi rotis seductores. Hi enim dist. 4. c. Papa, orbi Christiano persuadere jam aliquot seculis conati sunt, *Romanum Pontificem tanta esse dignitatis auctoritatisque, ut licet inutilis & remissus in suis operibus esset,*

Novitii
ut sibi
obstet.
Illi red-
dant
infinita.

imò innumerales Populos catervatim in gehennam duceret, totum mundum destrueret, nemo tamen ex ipso huius facti vel posset, vel deberet rationem quarere. Sic prorsus quoque, imò multò peius Societatis Iesuitarum suos alumnos instituit, eùm docet: Quaque superior jubet, & quaque ipse facit, non solum judicanda non esse, multoque minus reprehendenda, sed etiam tanquam bona & sancta (sic enim Pater eorum Ignatius in eadem Epistola loquitur) praeapprehenda: quo mirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineant, locoque reliquiarum Societatis colantur.

16. De IESVITARVM Servis Temporalibus seu Coadjutoribus formatis.

Ossit
Coad-
jutorum
tempo-
ralium.

Coadjutores temporales totius Societatis sunt Servi & membra Societatis non tantum in voto simplici, sed etiam solenni. Eorum est totum Societatis corpus fovere, curare, victum & amictum ei parere, omniaque negotia domestica tractare. In horum numerum ac ordinem referendi sunt officiales & artifices: ut sunt eoci, sutores: factores & similes. quorum artifices in Societate indigent. Respuunt enim extetorum artificum operas, ne illorum doli manifestentur. Habent autem nullius rei conficiendae licentiam, sed omnia ad iussu & nurum Rectoris facere coguntur. Si quid erigendum sit, ipsi à Rectore annumeratur pecunia cetra, pro qua ea quæ Rector jubet, semper tamen optima: emere, & eùm primum domum reversi fuerint, rationem reddere, & reliquam pecuniam Rectori restituere tenentur: Empra deinde quoque pro Rectoris voluntate & arbitrio dispensare & erogare.

Tempo-
rales
servi
eor di-
cantur.

Temporales verò dicuntur, quòd tantum temporalibus rebus occupentur, & in rerum humanarum dispensatione versentur, & ea iussu Rectoris peragant quæ ipsi eum secularibus efficienda incumbunt. Ne tamen nomine Temporalium offendantur, dicunt, illos non minores esse merito, quàm reliquos, si eodem Spiritu res mundanas, quo illi Spirituales tractent. Quia non sibi ipsi, nec hominibus, sed Sociis Christi Iesu, imò ipsi Iesu inserviant. Illis quoque tot recepturos coronas, quot labores subeant pro Societatis Patribus, qui in tractatione rerum spiritualium occupentur, & creant, ut Societas floreat, augeatur & dilatetur. Denique: si qui ex his ante So-

cietatis ingressum legete vel scribere nesciant, Regula prohibentur, ne ullam litam in Societate addiscant, sed idiotæ & fatres Ignorantiz maneant. Sic enim habet Regula: Nemo illorum qui proficiunt alicui functioni domestica, legere vel scribere, discat, aut si quid horum sciat, nihil amplius addiscat, neque alius ipse doceat, absque permissu Praepositi generalis: sed illis sancta in simplicitate & humilitate Domino nostro Iesu Christo servire sufficiat.

Qui plura scire cupit de gradibus & generibus Ordinis Iesuitici, legat Helia HASENVELLERI Historiam, & Christiani FRANKEN in suo Colloquio Iesuitico, qui ambo olim fuerunt Iesuitarum mancipia, sed facti tandem liberi servi Iesu Christi.

DE

CONFIRMATIONE

ORDINIS, Regulæ Constitutionum totiusque OEconomiae IESVITARVM.

Ignatius Loyola vtsupra in vita ejus indicavimus quoque, eùm aliquot annis Luretiæ Patrisiorum literis operam navasset, tandem Anno Domini 1536. in Hispaniam revertitur, adscitis decem novæ suæ Religionis sociis: ii erant P. Faber, Fr. Xavier, Jacobus Lavez, Glandim Gajus: Iohannes Caduri, Alphonsus Salmeronius, Simon Radericus Lusitanus, & Nicolaus Bonadilla. Sequenti anno, qui fuit tricesimus septimus supra millesimum quingentesimum, Romam se conrulerunt, ut à Romano Pontifice in terram sanctam abeundi licentiam impetrarent. Ante verò quàm Romam venissent. Veneris in pauperum hospitiiis, quæ Xenodochia & Nosodochia appellant, ita versati sunt, eamque diligentiam & sollicitudinem in ægrotum ibi morbis curandis, vulneribus obligandis, molestiâ, gravi ac puridâ sanie abstergendâ impenderunt, ut omnes in sui admirationem pertraxerint. Datâ verò Romæ licentiâ à Papa proficiscendi in Syriam, Veneris redeunt: ibi cognoscunt, ob pacem inter Turcas & Venetos, per id tempus ruptam, nulli rudè Hierosolymam navigare licere. Mutatâ igitur sententiâ, septem ex illis saceris initiari & ad Sacerdotium promoveri voluerunt. Cùm verò Ecclesiasticâ lege, ex Pauli III. institutione caveatur, no quis sacris iniuriis, qui aut hæreditariis, aut Ecclesiasticis bonis, vnde honestè vivere posset, catuerit, hi novi Apostoli am-

Cap.
VI.

plissi.

plissimam sibi hereditatem esse Deum ipsum launissimumque patrimonium, nudos nudum Christum sequi assentiant, pro quo egeret, extremamque penuriam pati, maximas opes ducerent. Quod eo-
 pioissimum esse, & Sacerdote Christiano dignissimum patrimonij cum judicaret Verallus. Archiepiscopus Rosanensis, qui per id temporis Venetis Apostolicæ sedis Legatus fuit, postea Cardinalis factus, perperuam spontaneamque paupertatem Deo ante ejus pedes promiserunt: illoque patrimonio constituto, ex illis septem sunt Sacerdotio inaugurati: facultas quoque illis data est ut secretas atque occultas peccatorum confessiones libere ubiq; audire possent.

Ab eo tempore exierunt per vibes Venetæ Disionis in Italia prædicare. Postea simul omnes se Romam contulerunt Anno Christi 1538. In itinere quendam seu raptum Ignatius finxit. Socios enim præire jubet: ipse verò ad facellum quoddam, quasi in eo oraturus, divertit: dumque nimis diu emaneret, Socii regrediuntur ad facellum, suum Ignatium quæ-
 runt: qui conspectis illis in faciem proci-
 dit, & aliquandiu, quasi extra se raptus es-
 set, jacuit. Paulò post à simulata celsa e-
 vigilans Sociis dicit: Visum habui, petgi-
 mus Romam, ubi nos data pari oportet. Sed præsentibus animis sitis. B. Maria pro-
 misit se nostram fore patronam.

Vbi Romam venissent, gravissimis mole-
 stis à Clero Rom. exagitati sunt: in pri-
 mis autem Augustiniani Eremitani Ignario & Sociis ejus restiterunt, eosq; multo-
 rum scelorum accusarunt. Metuebant enim Sacerdotes & Monachi, ne quæ cau-
 sa, ne sua bona & Monasteria ab his Sociis aliquando occuparentur.

Multi etiam Cardinalium ac Episco-
 porum tum temporis Ignatio Loyolæ ve-
 hementer resistebant, maximè verò Bar-
 tholomæus, Guidiceionus Cardinalis, cui
 eum aliis duobus Regulam Ignatii exami-
 nandam tradidit Paulus III. Regulæ con-
 firmationem distulserunt vehementer, ac
 pristinas Religiones potius reformandas,
 quàm novas instituendas, rectè prudenter-
 que judicarent.

Aggrè etiam tulit Pontifex ipse, quòd
 majorem in Regula promitterent Gene-
 rali suo lesuitæ, quàm sibi, obedientiam.

Sed horum prudentiæ Ignatii astutiâ
 opprimebatur: nam mutato hoc capite
 Regni, Papæ eandem potestatem quam
 Generali Ordinis concessit ac tribuit: ni-
 mirum, ut summo Pontifici ad notum præ-

sens forent Socii, & omnino ad eam no-
 tam vitam dirigerent suam, quæ à se esse
 constituta, simul etiam promiserunt Pon-
 tifici diligentem institutionem pueror-
 um. Quod quidem Papa Tibure tunc cõ-
 morans, libentissimè audivit, & Societa-
 tem approbavit 5. Non. Octob. Anno 1540.
 Atque ita præter omnium opinionem hæc
 nova Pharisæorum & hypocritarum So-
 cietas in tutelam & patrocinium Roman.
 Pontificum suscepta, & mólis eorumdem
 legibus, ac privilegiis 37. præ cæteris Mo-
 nachorum Ordinibus munita & confir-
 mata est.

Duobus igitur dolis, imposturis ac frau-
 dibus à Paulo III. confirmationem sui
 Ordinis extorserunt & impetrarunt Iesu-
 itæ: primò, promissione absolutæ obedi-
 tiæ erga sedem Roman. in omnib. quæ eis
 præceperit, siue miserit eos ad Tureas, siue
 ad quosvunque alios infideles, etiam in
 partibus quas Indias vocant, existentes, si-
 ve quosvunque hæreticos, seu schismaticos,
 seu etiam ad quosvis fideles. Secundò,
 promissione Institutionis puerorum & ro-
 dium in Christianismo, decem præcepto-
 rum & aliorum rudimentorum. Neutrum
 autem præstiterunt: pauci in Indias proci-
 ciscuntur vel ad alios infideles, tota agmi-
 na sunt in orbe Christiano, ut ibi turbas,
 seditiones ac bella inter Christianos ex-
 ercent: abjecta etiam puerorum institutione,
 adultiores tantum in Philosophia &
 Theologia instituunt.

Privilegia à Pontificibus Romanis IESUITIS concessa.

Quoniam igitur præter omnium opinio-
 nem hæc nova Pharisæorum & hy-
 pocritarum Secta & Societas in tutelam
 & patrocinium Roman. Pontificum semel
 suscepta effecit mox eam multis privilegiis,
 præ cæteris Monachorum Ordinibus, im-
 modicè munierunt & extulerunt, eoque
 ipsos insolentissimos, arrogantissimos &
 audacissimos fecerunt.

Nam Paulus III. Rom. Pontifex in pri-
 ma Bulla lesuitis potestatem concessit. I.
 pro libito & arbitrio, in suæ Societatis vo-
 sum & incrementum, Regulas & Con-
 stitutiones tot quotquot voluit condere:
 quatum tamen omnium scopus & finis
 sit, Confirmatio Pontificis sedis, ac Iesu-
 iticæ Societatis amplificatio.

II. Ignatio tribuit facultatem recipien-
 di 60. Socios. Adhuc enim numerum
 Societas ista anno 1540. restricta fuerat.
 Astutum cecrè & callidum consiliū, cum
 ut in

Odo. 16.
 fait. ap.
 proba.
 tur à
 Papæ.

Impos-
 sibile
 quibus
 confir-
 mationis
 extorserunt
 sed
 fuisse.

Iesuisti
 Loyola.

Iesuisti
 Roma
 assistent.

Ignatius
 astutus
 consilius.

Privile-
 giis à
 Paulo
 III. date.

vt in eo numero artes ac vires Iesuitarum exploraret, tum si è re sua non videretur, eos facilius supprimeret. Iesuitæ verò, quos harum angustiarum tædebat, omnes neruos contendere, vt ex iis elictari possent Mirum igitur quàm sacramentis suam fidem suasque corpora deuouerint, quaque fronte supra monachalem audaciam commendârent. Non potuit igitur Pontifex tã prompta & lubentia mancipia aspernari, quæ vel sine mercede solâ artis suæ confidentiâ seruire gestiebant. Paulò post igitur Pontifex definitum hunc numerum in indefinitum auxit: ita vt nunc Iesuitarum Generali liceat, tot suscipere Socios, quot idoneos nascisci potest.

III. Omnibus anathemata & maledictionem minatur, qui hanc Societatem, ruinosa Romanæ sedis conseruatricem innare tenuant, vel impedire eam conentur.

In secunda Bulla his Sociis Anno 1543. egregia tribuit encomia, quibus illorum officium depinxit. Primò enim asseruit, quòd per eos Religionis succrescat incrementum. Secundò tribuit illis fides orthodoxæ dilationem. Tertio diuini nominis laudem: quòd sint in Theologia exercitati: *Latine Parisiorum gradati, & à Spiritu Sancto afflati. Quartò, quòd animarum sint zelantes.*

In tertia Bulla, eum Iesuitarum artes in seducendis hominibus Paulus III. videret, & agnosceret ipsos præ reliquis Ordinibus omnibus Pontificis doctrinæ & Iulio-maniæ propagandæ studiosè inuigilare, nec non profectum illorum animaduertenter, noluit hanc suam nouam creaturam, vt reliquos Monachos inter luxuriosam recta latitare: sed compulos absque culla prodire: hominum negotiis se insinuare: Scholas & Tempa occupare: sedulamque operam nauare, ut omnia Pontificia officia rectè, & secundum Papæ voluntatem & eorum cunctentur, ne quid detrimenti Romana Ecclesia accipiat Numerum igitur sexaginta Sociorum abrogauit, liberumque Ignatio & successoribus reliquit, quemlibet petentem in Societatem recipere. Concessit insuper illis facultatem ubique locorum pro lubitu coniectionandi, & quorumque vtriusque sexus ad eos vnde eamq; accedentium confessiones audiendi, & confessionibus eorum diligenter auditis, ipsos & eorum singulos ab omnibus & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus & delictis, quantumcumque grauib; & enormibus, nisi Sedi Apostolicæ referuatis, & à quibusvis ex iis casibus resultantibus

sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis in Bulla contentis, quæ in die Cœnæ Dominiæ solita est legi) absoluedi, ac eis pro commisis peccitentiam iniungendi. Concessit etiam potestatem vota, peregrinationes, &c. pro tempore commutandi: Missam ante dici exortum, & post meridiem celebrandi: Eucharistica Sacramenta administrandi: Officium Romanum nouum, non ex præcepto sed ex liberate dicendi. Item, vt Assistentes sint & Cardinales, quæ resistentes Iesuitis compescant, & rebelles in eos tollant. Factum Prid. Idus Martias Anno 1543.

In quarta Bulla Paulus III. 1546. ad instantiam Iesuitarum potestatem illis fecit vt facios suos in certis distinguant species, admittant scilicet & suscipiant Coadiutores spirituales & temporales, Sacerdotes & Seculares. Horum autem officium expriment attributo Coadiutorum: quorum officium est, in omnibus, ad nutum tamen Rectoris, Societatem adiuuare. Et hi sunt reliquorum Ministri & serui: quales sunt ementes vendentes, coqui, sutores, sartores, pictores, cellarii. Hi, quod tantum citra res oæcupantur externas, nec, vt reliqui, missificent, vel horas canonicas celebrent *Temporales* vocantur, vel *Seculares* vt paulò ante diximus, Reliquos verò, qui Missas peragunt, vocant *Patres Spirituales*.

Ne autem Seculares hi Coadiutores putent se non tot habere merita, quot conueniunt illi qui etiam Professionis summe Virtutem, quo Ieso corporibus & animabus Papæ in mancipia tradunt, susceperunt: ideo facit illis Partibus potestatem etiam *hys Coadiutores ad sacros ordines promouendi, & participes reddendi meritorum, quibus gaudent Iesuita Profess, illi nempe qui peculiari voto se Papæ deuouerunt.*

In quinta Paulus III. Cal. Novemb. Anno 1549. Iesuitas misericordè commendat nempe quòd sint ager fertilis in Domino: quòd uberes animarum fructus pariant: quòd verbo & exemplis proficiat: quòd sint pii Patres & oculi mentis Papa. Vult etiam, Generalem, plenariam & omnimodem, eamque liberam potestatem habere, omnes Iesuitas, secundum suas institutiones gubernandi: nec sui ille ulli Cardinalium vel Episcoporum, verum soli & vni Pontifici subiectus. Cum quo etiam solo, res Societatis & Sedis Apostolicæ conseruanda, consilia & rationes tractet. Ne autem Generalis ille Pontificatus affectet, vel quid cū suis vel aliis, contra Ecclesiæ Romanæ auctoritatem præsumat, concedit Sociis, has & alias ob causas *Generalem suam, qui aliis*

sum per suos primatum Papa inetur, perpetuus esse debet, amovendi, aliumque secundum suas Regulas substituti. Sin autem Papa tantum primatum Apostolica Sedis auctoritatem & Societatis sua dignitatem queras, posse illum etiam inconsulto Papâ suos quocunque velit emittere & revocare, nullâ temporis limitatione adhibitâ. Hinc est crebra illa Iesuitarum mutatio.

Concedit præterea Generali quod posset absolvere omnes hæreticos consentiens cum irregularibus dispensare: absolutos, nisi Societatem ingredi, vel vota emittere velint, retrahere: cogere suos, ut vel ipsi, vel ei, quem ordinaverit, constentur: suos devotos nullum nisi Carthusiensem ordinem ingredi posse. Generali datur etiam potestas, Iesuitas alium Ordinem sine venia ingressos, maxime apostatas, ut loquantur, falsos, aut in Societate insolentes, vel contradicentes, vel illorum Regulas in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunque habitu contigerit inveniri, excommunicare, & si opus sit, auxilio brachij seculari invocato, libere & licite invadere, captivos ducere, & pro arbitrio trahere.

Deinde Iesuitarum maximas opes vult esse omnino liberatas, socios vult esse nulli tributarios, nullius exactioni, vectigali, censui vel usuris subiectos, una eum tota Societate. Sic enim verba Bullæ habent: *Ipsa verò Societas & illorum bona, ab omni Superioritate, jurisdictione & correctione Omnium sunt exempta, liberata, & sub protectione Papæ.*

Tribuit etiam eis, *Oratoria & usum Altarii portatili.* Dum enim per Christianorum loca exploratores & proditores agunt, neque oblique altaria consecrata, in quibus Missam celebrant, habere possunt, secum altare vel mappulam, in illum usum deputatam, portant.

Adhuc non solum Iesuitas, ut illorum bona, sed etiam ipsorum Regulas ab omnium Prælatorum censura exemptas esse vult. Sic enim habent verba Bullæ: *Nulli Prælatorum, excepto Papæ, licere, vel concessum esse constitutiones Iesuitarum sub censuram sumere: aut sumentem nihil efficere, illiusque conatum nullius esse roboris.* Hinc etiam Iesuitæ, ut supra quoque indicatum est, suis Regulis mandant, ne quis illis cuiquam extraneorum concedat vel communique, vel quidquam de illis referat dicto vel scripto.

Mandat etiam alijs hominibus; ut Iesuitas illorumque substantias defendant.

Permittit etiam in hac Bulla, ut quicunque velint neglecto suo Parocho: Iesuitarum Missas audire, & ab ipsis Sacramentum percipere, id impunè facere possint.

Concedit idem Papa Paulus in eadem Bulla, ut tot Sacerdotes eurent ab Episcopis Romanis radi, obtinuari, ungi & consecrari, quot voluerint.

Permittit etiam, ut ad hæreticos ire; & in illorum Regionibus libere commorari, cumque ydem versari possint, de licentia tamen Generalis vel Præpositi, à quibus in his locis necessaria petunt & recipiunt. Huiusmodi Iesuitarum multi, nunc habitu studiosorum, nunc Nobilium, modo alto atque alio circumvagantur: qui etiam se mirifice apud homines insinuare novērunt, indeque sit, ut sæpe Principum Theologorum, Ecclesiarum, Scholarum & Rerum publicarum res & statum meliùs, quàm illi ipsi norint. Et has suas proditorias artes hoc sophismate excusant, quod Papa id mandarit ac iusserit.

Ne autem in his expediendis, alijs fortè negotijs impediuntur, idem vult hęc ipsa Bulla, ut ab omni visitatione & rari Monialium, vel aliarum religionum personarum libri & immunes sint.

Eadem Bullâ Papa ab omni contributione Iesuitarum bona exempta. *Non tenentur Iesuitæ, inquit, solvere decimam bonorum, vel aliam dare contributionem, seu procuratorem, nec Papalem, nec Canonicelem portantem.* Etiam priùs fuerunt illa bona sub censu: nisi sit id specificè & expressè in literis Apostolicis. Ab omni quoque Episcoporum jure, interpellatione & impedimento eximit. Adhuc Episcopis mandat, ut illorum domos & Templâ consecrent: impediētes verò illorum vel Scholas, vel Templâ reprehendit, & desisteto nolentes excommunicat, illorumque bona Iesuitis tribuit.

Ne quoque desint homines qui Iesuitas in Papato succiendi adjuvent, dat illis facultatem quoscunque volunt irregulares & seculares accipere & ad sua ministeria promoveri. Hinc dixit Landspersensium Iesuitarum Rector Anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto. *Sunt in Romana Ecclesia ordines, quorum aliqui non nisi doctos, alij non nisi nobiles, alij non nisi ex legitimo conjugio natos recipiunt: si nobis auctoritate Pontificia permissum est, bonos & malos, fures & latrones, & quoscunque volumus recipere: modò se Papa & nobis subijciant, nosque secundum Societatis institutum juvent.*

Ut etiam Iesuitarum Aedæ, Collegia,
o Templâ

Templa & Scholæ frequentiorur, & pro sacrosanctis colatur, hominesque in illis officiant, addit Bulla: *Eam qui Iesuitarum Ecclesiam aliquam, vel alium pium eorum locum à Proposito signatum, semel in anno videris, indulgentiam plenariam omnium peccatorum consequi.*

Tandem io hac Bulla datur illis potestas absolvendi etiam ab ijs, qua Papa sibi in Bulla Cæna reservavit, & omnia qua sunt Episcoporum prerogative: qualia sunt ordinare, ungere, chrisimare, adjurare, exorcizare, confirmare, reformare, indulgentias distribuere, divortia facere, cum sanguineis dispensare, Tempia consecrare, campanas baptizare, statua nova facere, & similia, quæ in Papatu Episcoporum sunt propria.

Vult etiam, *Ne quis hic Iesuitarum ausu se opponat, aut super ea appellet.* Przicipit quoque Principes, Prelatos & alios in regno suo potentes jurare, ne quis Iesuiticam Societatem inquietet, vel privilegij spoliis, vel impediat: inobedientes anathemate ferat, & secularis brachy gladio punire jubet. Hanc Bullam Iesuitæ *Alcare magnam* vocant, quod in ea omnis generis privilegia ipsis non aliter, quam in Oceano navibus onerariis mærees advehantur.

Item
magis
est vo-
catur
Bulla
quæ
Papa
Papa

Papa
Papa
Papa
Papa

Dignissimus certè est Iesuitarum Ordo tali confirmatore & patrono Paulo Tertio Pontifice. Ante mortem ejus editus est libellus italicus, cum Præfatione ad Ascanium Columnam, quem ille profigiatur; In hoc libello author varia & immanissima quidem scelera recitat, & *Antichristum* illum appellans, Innocentio Pontifice, inquit, *conjectus in vincula fuisse, Præsul iniquissime, propter homicidia duo, & commissum parricidium, matre nimirum & nepote tuo quodam veneno sublatis, ut omnis de se confueter hereditas, cumque deinde liber factus, non dubitares ambire galærum purpureum, & ter assès à Collegio repudiatum, germana tua soror, Julia Farnesia, tandem pervicit. Cum enim copiam sua non se facturum esse deinceps minaretur, Alexander Sextus Pontifex, offensionem veritus, & iram illius, in Cardinalium te eam allegis. Alteram deinde sororem, pro familia tua consuetudine parum pudicam, interemisisti quoque veneno. Per Anconitanam Provinciam cum esset Legatus, Iulio Secondo Pontifice, puellam ejus civitatis nefarie circumvenisisti, quando dissimulans qui esses, neque pro nobili quopiam gerens ex legatis familiaribus, illam vitasisti: quod quidem factumque puella*

patruelis, Cardinalis Anconitanus, urbe capid, coram Clemente Pontifice captiva, tibi gravissimis verbis objecit. Nicolaus Querciam, cum Laura Farnesia, tua nepte, conjuge suâ te congruedientem, deprehendens, & pugnae sibi vulnus incussit, cujus etiamnum cicatrix apparet. De filia tua Constantia, quæcum tuos rem habuisset, quid dicam? etenim ut ea liberius potiri posses, maritum ejus Bosium Sforziam sustulisti veneno, qui cum nequitiam vestram animadvertisset, incredibilem animo dolorem concepit, nec nunquam potest visus est hilaris. Libidine porro Commodum & Helio-gabalum longe superas: idque tot sparys tui duci potest. Filium suum Lothi vitiosum ignarum & ebrium: in verò fabrum, non modo cum nepte, sed etiam cum sorore congressum es atque filia. Jam illud, quod in Anensem Episcopum admisisti sceleraus ille, tuus filius Petrus Aloisius, quæ est dictu sordum & horrendum facinus: Cum in Adriani mole captivus detineretur Clemens Pontifex, teque legares ad Casarem, libertatis recuperanda causa, non prius iter volebas ingredi, quàm ille Parmensem Episcopatum, nepoti tuo Farnesio, tunc decem annorum adolescenti, permitteret. Eo facto, ludificasti nihilominus illum, & Genuam abi pervenisisti, morbo te detineri simulahe. Quam verò nundinationem in sacris bonis non exercuisti Cardinalis? & postquam factus es Pontifex, Deum immortalem, quæ turpiter Ecclesia Romana facultates dilapidasti? Non te putes, summam præfectorum, atque manus contulisse nefario tuo filio, cum aut eorum millibus annis quadragesima, totidemque serè nepos Octavio: ne quid interim dicam, qua quantaque bona præfuderis in tua familia seminas omnes, & San-florians neptes. Turcarum postea mentionem audes inferre, qui misera jam incumbant Italia. Quod cò facis, ut expiandi populi causam aliquam habeas & occasionem, qui sub te Domino gravissimum onus & intolerabile proscitò sustinet. Duci Ferrariensi Martinam atque Rhegium vendidisti: Palmam & Placentiam, quas Ecclesia Romana minimè acquisiveras, alienasti, quod Clementem cerie Pontificem facere pudit. Ut familiam domumque tuam locupletares, præter fas & æquum alios exagitasti, & eos, qui servitutem illam ferre non poterant, aut recusabant, bello es persequutus: id Persini docent inter alios, & Ascanius Columna. Qui subsidij loco suis imperat quos annis extra ordinem aureorum milia trecenta, qui novum subinde vestigal imponis, modo salis, modo cæterarum rerum, qui nunc decimas, nunc dimidiam

fructuum

fructuum partem exigit, ille sanè pro Christianis sanguinis hestè meriti debet haberi. Turcica classis, se Pontifici, per Ecclesia Romana sine navigavit in aliam, non ita pridem, quando Barbarossa mare nostrum fuit ingressus. Occultum igitur illud, quod cum Barbaris habes commercium, aniam ibi praecludit, quo minus Turcici belli nomen in posterum abducas. Atque interim tamen ausus es Gallica Regem saxare, quod cum protestantibus, Casarem verò, quid cum Anglia Rege, coheres amicitiam. Annon turpissimum est, se pendere totum ab astrologia & necromantia? negari factum non potest: nam & honoribus illis & facultatibus atque donis amplificasti Cecium, Mariellum, Gauricum, Lustanum, & alios. Qua sanè res impietatis se manifestè redarguit, & satis est gravis, quamobrem à Pontificatu debemus removeri. Egregius, si Dijs placet Iesuitarum patronus.

Provisio
lucra à
Iulio p.
Iesuitis
dant.

Iulius Tertius Pauli successor 12. Calend. Augusti Anno 1550. ad instantiam Iesuitarum Vota sua renovantium præcedentis Bullæ privilegia omnia confirmavit: & addidit insuper, omnes Episcopi parent, ut prius perpetua sint facultatibus, eaque inviolabiliter observent, nisi in omnipotentis Dei iram incurrere velint.

Cum etiam in Bulla Anni millesimi quingentesimi quadregesimi à Paulo Tertio prohibitum esset, ne alijs in locis ullis Collegia erigerent, quàm apud approbatas Universitates, Iulius in hac Bulla concessit Iesuitis ad instantiam eorum, ut ubicunque vellent edificarent ea, & instituerent. Verba supplicationis eorum sic habent: Quia tamen domus, quæ Domus dederis ad operandum in vinea ipsius, & non ad Scholastica studia, destinanda erunt, cum valde opportunum fore aliqui videatur, ut ex juvenibus ad pietatem propensis, & ad literarum studia tractanda idoneis, operarij eidem vinea Domini parentur, qui Societatis nostra, etiam professi, velut quondam Seminarium existant, postea professi Societas, ad studiorum commoditatem, Scholarium habere Collegia, ubicunque ad ea constituenda & detanda, aliqui ex devotione inveniantur. Quæ simul ac constituta & dotata fuerint, non tamen ex bonis quorum collatio ad sedem Apostolicam pertinet, ex nunc autoritate Apostolica erigi supplicamus, ac pro erectis haberi. Quæ Collegia habere possint redditus, census, seu possessiones, nibus & necessitatibus studentium applicandas, retenta prius Præpositum, vel Societatem omnimodâ gubernatione, seu superintendentiâ super dicta Collegia, & prædi-

cta studentes, quoad Rectorem seu Gubernatorem ac studentium electionem, & eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, & circa studentium, eruditionem, adificationem; ac correctionem vitium vestitusque, & aliarum rerum necessariorum eis ministrandarum modum, atque aliam omnimodâ gubernationem, regimen ac curam, ut namque studentes dicti boni abuti, neque Societas professa in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subservire, &c.

Idem Papa 22. die Octobris Anno 1551. Iesuitis nova, præter Superiora tribuit Privilegia: videlicet, licere professu circa jejunia & cibis prohibitis dispensare: hæreticos absolvere: horas vel officium Missæ postponere: intra domorum & Collegiarum suarum privatos parietes, suos, & quoscunque volunt, gradus promoveri. Ne quis autem illos, ut qui publica non subierint examina, arguat, rideat & contemnat, præcipit Papa, ut tales graduati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset in honore habeantur. Concedit etiam illis eadem Privilegia, quæ habent ij, qui legitime promoti sunt.

Digni sunt Iesuitæ hoc quoque Pontifici Patrono & Confirmatore Ordinis sui. Is galeam suam more Pontificis, cuidam adolescenti, Innocentio nomine, dare constituit, non modò nullis prædico virtutibus, sed pravis & obicænis moribus à puero imbutus: quem ille in delitijs habuerat, dum esset Bononiæ legatus. Romæ fama erat, & libellis quoque taxatum à Iove Ganymedem foveri. Cum ergo institutum suum de donando suo pileo Innocentio, deferret ad Senatum Cardinalium; & omnes resisterent, unus imprimis dicebat, Et quid obsecra B.P. vides in hoc adolescente, quem vis purpura exornare splendore? Respondet Iulius, Et quid obsecra in me vidisti, quod Pontificiâ dignitate ornaretur? &c.

salutis p.
quo &
qualis
fuerit.

Pius Quartus April. 13. Anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo animadvertens Iesuitas in ipsius primatu descendendo sedulos, & ad omnia paratissimos esse: concedit illis potestatem edificandi collegia ubicunque velint. Et mandat ut in huiusmodi conatibus Parochi, Antistites & Episcopi Iesuitas adjuvent, inobedientes autem coercant.

Augusti decimo nono die eodem anno Iesuitas ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ: tum Reipublicæ exemptis. Nam præcipit, ut & ipsi & Collegia & bonæ ipsarum in perpetua libertate, sine ullo iuramento, exceptio quo Papa devincti sunt,

Provisio.
quo quæ
Pius 4.
Iesuitis
dedit.

sine omni usura, furore, censura, decimis, & exactionibus liberi relinquantur, tam ipsi qua jam possident, quam qua illorum usum futura temporibus ventura sunt: tam in domibus & Collegijs, quam in civitatibus & Universitatibus. Nullum tributum, nullum censum, nullas decimas, de domibus & Collegijs & studiis solvant: sed sua ob omni solutione exempta & libera possideant. Secundo, non vult, ut Iesuitæ, sicut reliqui qui Monachi, intra latibula sua se contineant. sed liberi ad omnes exeant, præceptores & professores agant, & ubique etiam, ubicunque sperant se commoditatem habituros homines ad Ecclesiam Romanam adducendi Collegia & Scholas erigant. Contradicentes vult graviter puniri. Tertio, tribuit illis facultatem ad gradus promovendi eos, præsertim pauperiores, quos publici Academicarum Professores administrare & promovere noluerint: vel etiam ditiores, quos interdum non eruditio, sed vita minus probata excludit, tamen, ut sumptus cedant in usum Doctorum publicorum, vel juris Universitatum. Et tali ratione promotos, ipsi privilegij gaudere vult, quibus fruantur qui publicè sunt promoti. Etiam hic Pontifex prædecessorum suorum vestigia sedulo sequutus est.

Privilegia Pæ
V. Iesuitarum
sua dona.

Pius Quintus Anno 1565. 8. Calend. Februarij cùm ex Iesuitarum relatione intelligeret, nonnullos cognita hac novâ Sodalitate studijque perspectis præsententiâ ductos Societatem hanc reliquisse, & vitam politicam sectari: ut his metum incuteret, & reliquos intra Societatis limites coarctaret, decrevit etiam, ut egredientes ex Societate, licentiæ Generalis vel Papæ, si alium ordinem ingredi velint, ut nullum alium quàm in Carthusianorum recipiantur: Egredientes vero sine permissu Papæ vel Generalis, si in Romana Ecclesia permaneant, excommunicentur: si transeant ad Ecclesiam Romanam hostes, quibuscunque possunt artibus & insidijs capiantur, incarcerationem, & secundum sui Pontificum cum ipsis procedatur: hoc est, ut vel ad vomitum redeant, vel comburantur.

Tandem ne Iesuitæ aliorum etiam destituantur privilegij, idem Papa concedit illis omnia privilegia, qua sunt Ordinibus Mendicantibus concessa: ut sic ubique, quocunque venerint, sua habere diversoria, & singulos invenire, qui illos in rerum Pontificiarum executione juvent.

Anno 1568. 3. Calend. Septemb. idem Papa omnia prius Iesuitarum privilegia repetendo confirmat, omnes eorum confi-

tutiones probat, contractus concedit, & ab aliorum capitulis, poena & censura reddit immunes.

Die decimo Martij Anno 1571. aliâ Bullâ concedit Iesuitis facultatem liberè & publicè legendi, etiam ubi Universitates sunt. Ubique ergo ad Academias veniunt, etiam non vocati, cathedras & suggestum docendi causâ ascendunt. Permittit etiam studiosis quibuscunque, ut ejusmodi Professores adventitios audiant reclamantibus Ordinariis: qui si nolint Iesuitarum auditores promovere, licet Iesuitis illos domi promovere. Et ne Universitatem Rectores pro jure suorum privilegiorum in Iesuitas & illorum discipulos procedant, & cum illegitimis atqueant, vult eos omnes excommunicari, qui vel impedire, vel molestare Iesuitas præsumunt. Verba Bullæ sunt hæc: Decernimus & declaramus quod præceptores hujusmodi Societatis, tam literarum humanarum, quàm liberalium artium, Philosophia, Theologia, vel cujusvis earum facultatum, in suis Collegijs, etiam in locis ubi Universitates exstiterint, suas lectiones, etiam publicas legere (dummodò per duas horas de mane, & per unam de sero, cum Lectoribus Universitatum non concurrant) liberè & licitè possint: quodque quibuscunque scholasticis liceat in hujusmodi Collegijs, lectiones & alias scholasticas exercitationes frequentare, ac quicunque in eis, Philosophia vel Theologia fuerint auditores, in quorum Universitate, ad gradus admitti possint. & curriculum, quos in eis Collegijs fecerint, rotis habeatur. Ita ut si ipsi in examine sufficientes inventi fuerint, non minùs, sed pariformiter, & absque ulla penitus differentia, quàm si in Universitatibus præfatis studissent, ad gradus quoscunque, tam Baccalaureatus, quàm Licentiariæ & Doctoratus, admitti possint & debeant: eisque super præmissis licentiam & facultatem concedimus. Distinctim inhibentes, Universitatem quarumcunque Rectoribus & alijs quibuscunque, sub excommunicationis majoris, alijsque arbitrio nostro, moderandis, infligendis & imponendis poenis, ac Collegiorum hujusmodi Rectoribus & Scholasticis, in præmissis, quorum quæsto colore, molestare audeant, vel præsumant. Decernentes quique præsentis literas, nullo manquam tempore, de subreptionis vitio, aut intentionis nostra, vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, minùsque sub quibuscunque similibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendì posse.

Paulò post die 7. Jul. concedit illis omnia
Mendi-

Medicantium privilegia, licet ipsi propria Collegia habeant, & domos ubique adificent. Alij Monachi peregrinantes Iesuitas hospitio excipere volebant, illisq; occurrentibus dicebant: Nobis estis diuitiores, Collegia habetis & ades, ad eas decurrite. At Iesuita impetrant à Pio V. ut Monachi ipsos doctores & pernoctare in suis Cenobijs petentes recipere cogantur, nisi ex Papa indignationem incurrere & penas dare velint.

Gregorius XIII. sub initium Pontificatus Iesuitis dedidit facultatem Conservatores Indices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem jurare venientes excommunicari jubet: sic ut & sub Ecclesia Romana custodia, & civium seu politiorum tutela liberè, absque omni impedimento res Papa exequi possint. Vult etiam, ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes, cum potentia, tum opibus joveant, neque permittant, ne Iesuita vel impediantur, vel molestantur. vel expellantur, vel bonis suis cedere cogantur.

Idem Papa Anno 1573. Prid. Calend. Mart. concedit Iesuitis præ Clericis reliquis, ut suas horas Canonicas extra chororum, & ubi voluerint, recitare possint.

Porro mittit etiam illis, ut quodcumque voluerint, vel ante, vel post vota suscepta Sacerdotales ordines suscipiant, modo suis idonti.

Anno 1575. Ianuarij octavo; petens novum illis concessit privilegium, quo eos Bibliothecarios Pontificis creavit, varias facultates illis tribuens circa librorum prohibitionem lectionem, emendationem, interpretationem, abolitionem, expunctionem & contremationem.

Sequenti mense Maio ejusdem Anni Gregorius hic favorem suum totum in suos Iesuitas infundens, tribuit & concessit illis omnibus facultatem omnium Ordinum & locorum privilegij, more suo, utendi. Quocumque igitur perveniunt Iesuitæ in regno Pontificio, nemo tamen illis dicere audeat: Quis vos vocavit? quid facitis? Quare intra vestrorum Collegiorum patietes, ut Monachos decet, vos non continetis? Aut si quid tale audiunt, mox Papæ Bullas proferunt.

Mense Julio Anno 1576. die 16. exiit illis hic ipso Papa necessitate interfessendi precibus, processibus & funeratis assensationibus.

Allorum Pontificum Romæ qui his fuerant concesserunt privilegia, Iesuitis concessa; non minora vel leviora prioribus fuisse, sequentium annorum historia probat:

Nihil autem sunt aliud quam exaltatio Iesuitarum Ordinis supra omnes Clericorum & Monachorum Ordines ac licentia quodlibet agendi.

Mirum autem non immerito videri alicui posset, quo consilio, seu, ut verius dicam, quâ astutia, post tot Monachorum examina, quibus totus Mundus scateret, Thais Babylonæ hunc novum factum onix sit, præsertim cum jam pridem in Lateranensi Concilio Anno 1215. sub Innocentio Terrio, & in Lugdunensi anno 1273. sub Gregorio Decimo celebrato decretum fuerit, ne quis de cetero novam religionem instituat, ne nimia Religiosorum diversitas gravem in Ecclesia Dei offensionem inducat. Idemque centuorietiam Petrus de Alliaco Cameracensis Cardinalis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ Constantiensis Concilio oblato similiter Armaganus & Gostelmus de sancto Amore sanctæ Theologiæ Doctor insignis quondam in Sorbona Parisiensis, quem Ioannes Gerson sommis laudibus exiit: Et novissimè novem selecti præstantissimi & doctissimi viri, quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano Anno millesimo quingentesimo trigésimo octavo congregatis & dictis adjurati, ut absque ulla dissimulatione veritatem edicerent; & concilium darent ad judicandum & corrigendum abusus & medendum morbis Ecclesiæ. Hi inter alios abusus corrigendos, censuerunt prohibendam esse admissionem novarum Religionum etiam in conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes qui tunc nondum erant professi abigendos & expellendos: & minù minus novos conventus erigendos, etiam Ordinum vel Religionum approbandorum: & multum minus novas sectas Religiones admittendas. Sed quia intellexit homo ille peccati & filius perditionis tempus illud adesse, quo Dominus ipsum Spiritu otii sui confecturus sit: simulque vidit reliquorum Ordinum; quantumvis præpingues & crassos ventres; non posse lahaseentem Rom. Ecclesiam fuleire: ut afflictiis suis tebus maturè succurrere, novam hanc creaturam edidit; sollicitèque in Regula cavit, ne onerentur multitudo ceremoniarum, sed ut tantum ut literas disceat, studia linguarum cognoscant, & scripta veterum evolvant; quo erroribus & abusibus, & verbo Dei toti jam mundo decrevis, plausibilem aliquam saltem speciem orationis lenocinio inducere; & nervos regni Pontificij

Papa cum tanti amoris Iesuitas profecto quodam.

Gregorius XIII. qui privilegia Iesuitis dedit.

Ita bene.

conseruare possent, ut si usus periclitantissimum in tanta luce Euangelij regnauit, ita expositularet, ex hoc Ordine possent, tanquam emissarii in omnem terram submitri propagatores & patroni. Factum hoc in Germania p̄cipuè, in cuius perniciem hic Ordo potissimum institutus videtur. Quia enim illa natio, ij quoque qui Pontifici iurati sunt, quique magna mercede conductam linguam Romanæ Coriz locarant, nonnullos manifestos errores & nimium crassos abusus improbarent, quædam etiam timidius defenderunt, de quibusdam denique nimis modestè & minus quàm status Pontificij regni ferat, loquuti sunt: idcirco sedulo curarunt in primordijs statim Ordinis huius, ut in teneris annis mox pueri ingenio pollentes in hunc ordinem cooptarentur, & Romanam missi, ibi in medijs abominationibus educarentur instituerenturque: & postquam viderentur imis visceribus imbibisse abominationes, quæ Thais Babylonica calice suo propinavit, satisque eharactere bestiarum confirmati, tunc per Germaniam, tanquam locustarum examina, dispergerentur, ut hoc artificio fortissima illa gens sub jugum Pontificiorum errorum reduceretur, & lux Euangelij ei eriperetur, aut certè obscuraretur, sicut sæpè factum legimus, ut agmina locustarum oculis hominum solemque lucemque eripuerint.

Quæ igitur de Dracone magno & rusto, ejusque ministris Ioannes in Apocalypsi scribit, quæque Hilarius & Ignatius de ijs referunt; *Quæd* nimirum seducere & scandalizare soleant quidam pusillos in CHRISTVM credentes, bona omnia instar aranearum corruptendo, officia patris sui diaboli perficiendo, zizanias in agro DOMINI superseminando, quorum sermo sunt cancer serpēs: Hæc, inquam, in nullos quadrant aptius, quàm in hanc Iesuitarum sectam. Quum primùm eum post horrendos, diurnos, Pontificios accratissimos errores tenebrasque plus quàm immensas, lux verbi Dei, immensâ ipsius bonitate illuxit mundo, statim Draco ille magnus factum pasturite cepit novissimum, qui & seculorum aliquot veteranos, ruiplissimos ac perniciosissimos, luce meridiana manifestiores errores, claritate doctrinæ celestis, hoc nostro seculo ingenti Dei beneficio, immensasque bonitate decretos, palliare, verborum lenocinijs involvere, rethoricisque coloribus pingere, maximè autem

augustissimo titulo & prætextu Catholicæ Ecclesiæ corperunt: nihilque adeò est tam crassum, tam puridum, tam impurum, tam insolitum atque impium in Pontificia lacuna, seu porùs elocsa, quod novis istis, Socijs non optimè oleat, quod editorum ab ipsiſ librorum lectio certissimè doce-re possit.

Rectè igitur Princeps quidam magni nominis comparavit Iesuitas chartis aleatoris, quas maximi valoris postromas proferunt ponuntque lufores, ad vincendum aduersarium (vulgò jūm Stult) sic enim Pontifices ad extremum altutissimos istos emissarios in Germaniam ablegasse ad missam sibi auctoritatem recuperandam, & quæ superat conseruandam.

Cùm igitur Pontificiæ Sedi jam ruenti humeros suos certatim supposuerint Iesuitæ, opportuit etiam Pontifices Romanos tam fidis satellitibus diligenter providere, ne quid detrimenti Sectæ illorum nova, alijs Monachorum Sectis supra modum exosa, caperet, sed incrementa haberet maxima. Vnde Gregorius XIII. Papa Iesuitarum Annales legens; ac opera considerans, quæ hinc inde artibus Iesuitarum efficiuntur, dixisse fertur, *Tot sunt mihi millia Clericorum, sed soli Iesuita omnes superant in stabilizando Regno nostro. Digni ergo sunt qui præterea etiam seruantur.*

Vt etiam his privilegijs à Pontificibus Romanis orati ad summum auctoritatis gradum in Ecclesiâ Romana euecti Iesuitæ, gratos seculo aliquo modo præberent, ipsi vicissim Pontificibus sese in omnibus subijciunt, ab eorum nutu pendunt, omnia ipsorum facta & dicta pro oraculis habent, & eos tantùm non pro Deo colunt ac venerantur. Sic Iesuita Andreas, Romæ in monte di Caballò Iesuitarum neophytorum apud D. Andream moderator, dixit: *Impossibile est eos à Deo in cellis non diligere, quas summus ejus in terris Vicarius, Pontifex Romanus diligit, per quem quasi scilicet quadam ad celorum gaudia ascendimus. Præterea in p̄tina Regula tradunt, Papa Romani vocem non aliter ac sermonem Christi, audiendum esse. Hanc si habemus, aiebat Iesuita Pieder Lansperg in Catechismi Cantiani explicatione, quis contra nos eris? Cardinales, Episcopi, Canonici, nobis non modo resistere non audent: sed etiam in hoc multis illorum ordinati sunt, ut nos sed potèntia & auctoritate iuvant atque defendant: ut in Bulla secunda constitutum est? Quid? quid*

Iesuita
ferus
ruffi
dracon
nas.

brachiam

brachium seculare, volente Pontifice, omni postposita appellatione à cobis invocatum, arma capere, & nobis resistentes, si ita opus sit, tollere, prescribere & comburere debet. Quamobrem, dilecti fratres, aiebat, Pontificis amorem, parentum, amicorum, opum, & patriæ dilectioni preferatis. Hoc enim facientes, & hujus vitæ præmia, & æternæ lætitiæ gloria consequimini. Ille enim est, qui nostram Societatem confirmavit, duravit, ornavit, & hactenus conservavit. Et laudes Iesuita. Augusti ædilis, aiebat: Cavemus dilectissimi, ne Pontificem Romanum offendamus, ab illius Majestate & nostrum esse & interesse dependens: hoc est, quicquid sumus & habemus, id omne & vultum Papa Romano acceptum ferendum est. Itemd aiebat Tarrilius: ipse est nostra anima, nos ejus corpus. Et sunt corpus absque anima mortuum est: Ita etiam Societas absque Pontificis Romani clementia mortua est, planeque cadaverosa. Dicebat etiam Iesuita Gregorius Augusti, quum diu inter Societatem nostram & Pontificem Romanum pax atque concordia fuerit conservata: tam diu cathedra Petri, & sedes Apostolica erecta, nostra verò soliditates salve manebant. Dissensione autem obrita, utraque cecidit, neque amicus tunc mundo ludibrio futuri sumus. Agnoscamus ergo, filij, Pontificem Romanum Patrem, & huic soli in omnibus, quæ vult obediunt: Eius enim est nobis imperare & facienda prescribere: nostrum vera est, non petita ratione, absque ulla tergiversatione, ut filios obedientes & Papa dilectos decet obedire. Sic enim, dixit Iesuita Bonaventura Ingolstadtij Rector, apud Pythagoræ, pro argumenti & causa ratione fuit auctor ita: quanto majori obedientia nos faciamus, & sine ulla refragatione exequamur ea, quæ in mandatis à Pontifice Romano accipimus? Illius est dicere hoc facias, nostram verò est agnoscere illud auctor ita & ut vult nos cogi novissis, addere, Amen. Alij dicunt sodalibus suis: Est sane magnum, esse in gratia, alienius comitis: majus in Principis & Caesaris: at maximum est vivere sub gratia, favore, pace & indulgentia Romani Pontificis pro Sanctitate & Majestate nos omnibus modis ornare, & bene intendere. Qui quanta nobis bona tribuerit, partim ex Residentijs, domibus, collegijs, fundis, redditibus, partim etiam ex Epistolis & Bullis novissis. Atque sic quidem Mutuum mulceant, ut est in proverbio, videlicet, Pontifices Romani & Iesuitæ.

Examen Regularum de VOTIS Iesuitarum.

De VOTO PAUPERATIS.

IN Iesuiticæ constitutionum Sum-
mario trium tantum votorum, quæ
Simplicia vocant mentio fit, nempe Pau-
peratus, Obedientia & Continentia, & qua-
lia illa velint esse indicatur. De Pauper-
tatis Voto sic habet Constitutio vige-
sima tertia.

Paupertas, ut munus Religionis firmat,
diligenda, & in sua puritate conservan-
da est, quantum divinæ gratiæ aspirante fieri
potuerit.

Constitutio vicesima quarta. Dili-
gant omnes pauperiam, ut matrem, & jux-
ta mensuram sanctæ discretionis suis tempo-
ribus ejus effectum aliquas experiantur: nul-
laque re tanquam propriâ utantur, parietique
sint ad mendicandam essetiam, quando vel
obediencia, vel necessitas id exigit.

Constitutio vicesima quinta. Villum,
vestitus, & læti ratio erit ut pauperibus ac-
commodata: & nanquique sibi persuadeat,
quod quæ vilissima erant ex his, quæ dami
sunt, ei tribuantur propter ipsum majorem ab-
negationem & spirituale profectum.

Constitutio vicesima sexta. Intelligant
omnes quod mutuo dare, vel accipere, vel dis-
pensare quidquam de his, quæ domi suæ,
mutuo possunt, nisi Superior consensu con-
sensum præstuerit.

In his Constitutionibus multa & spe-
ciosa de paupertate sua gloriantur Iesui-
tæ, cum tamen nulla, sed ejus loco po-
tius Cœci opes reperiantur. Idcirco re-
ctè Constitutio vicesima tertia habet Pau-
periam diligere oportere, QUANTUM
divinæ gratiæ aspirante fieri poterit: id est,
religiosi paupertate suâ Mundi opes cor-
radant: interea autem ita se gerant, ut
pauperes coram Mundo videantur. Et
ob hanc famam comparandam, Novi-
tij eorum sæpè ostiant mendicare cogun-
tur: ipsi etiam Patres ad divites mit-
tero & elemosynas, sed opimas, pete-
re solent. Rectè etiam Regula vige-
sima quinta matrem suam vocant Pauper-
tatem. Est enim illis indulgentissima ma-
ter, à qua tenerrimè, mollissimè, lautis-
simè, deliciasimè & splendidissimè foven-
tur, nutriuntur & aluntur. Addunt, ut
interim cum amara mensurâ & conformitate
sanctæ discretionis metiantur. Ea discretio

& moderatio est, ne quis honestatem & gravitatem religiosam nimio Paupertatis studio, inedia corpus affligendo, vel nimis sordidè se vestiendo contemptam reddat, sed sanctâ discretionis & conformitate sic moderetur, ut Paupertas illorum, ne sequens Regula habet; sit pura & munda, ne aliquod fastidium vel tedium & nanctam alijs præbeat. Volunt etiam, ut certis temporibus effectum aliquos Paupertatis experiantur. Hoc verò in Collegijs & ædibus eorum non fit, in quibus reor omnium copiam & abundantiam habent. Hypocriticè tamen paupertatis hujus experimenta quædam edunt. Quando enim Socii mensæ accubuerunt, & splendide epulantur, progreditur in medium illorum Iesuita aliquis, & indutus centone, calecis perforatis, pileo dilacerato & seminudus. Is, ut grave paupertatis Iesuiticæ jugum experiat, parinam & lagunculam ligneam manibus tenet, & à Patribus; reliquisque Socijs cibum potumque emendicat: quibus acceptis, post januam sedet & cibum capis. Est hic voti hujus primus effectus.

Sed ne extra quidem Collegia sua paupertatem aliquam experiantur. Nam primis probationis annis absolutis aliquos ad experiendam paupertatem Iesuiticam Rector ad unius mensis spatium cum literis commendatitijs emittit. Ij ab Abbatibus, Prioribus & Episcopis liberaliter recipiuntur & tractantur lautissimè: ut in istis emissionibus vel peregrinationibus ne unum quidem paupertatis actum experiantur.

Additur in eadem Regula, ne re aliqua tanquam propriâ utantur. Hinc erubet rerum omnium mutationes, non solum vestium, sed etiam cubilium, mufzorum & similium. Præcipitur oriam, ut omnes parati sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia: vel necessitas id postulaverit. Necessitas autem hæc illis tantum incumbit: qui vorum professionis suscipere volunt. Hi enim triduum ostiatim victum quætere coguntur: ut sic probati inventi & in omnibus mortificati, sese dignè gerere possint. Obedientia autem tunc illos jubet ostiatim mendicare, quando hominibus nimis divites facti videntur, ut hoc modo falsum id esse probent, & revera pauperes habeantur.

Pixterea Regula 26. ipsis injungit, ut etiam vilis, vestitus, & lecti ratio sit tanquam pauperibus accommodata: & unusquisque sibi persuaदेat, quid qua vilissima sint

ex ijs, qua domi habentur sibi tribuenda sint. Contrarium autem fieri ipsi negare nequeunt. Lecti enim ipsi sunt partim *Mataza*, ut vocant, quæ sunt lana molli & floccis subtilibus, partim mollibus plumis teplera. Quilibet proprium lectum habet, quom ipso sibi sternit; qui etiam, non fortè nudus conspiciatur, volo circum circa eingitur. Et no quid desit, vel firm pereat, proprium habent lectorum inspectorem: qui si quos in illis curandis negligentiores, vel sordidos & impuros apprehendit, eos Rectori indicat, qui deinde illis circa prandij & coenæ tempus pœnitentias imponit: quales sunt, lectos non benè adornatos circumportare, in medium refectorij deponere, & ab Inspectoris vel Visitatoris discere, quomodo pro more Societatis suum lectum rectè adornare debeat. Singulis diebus Sabbathi, vesperi ad illorum lectos, indusiorum & lodieum costos, euilibet mundatum indusium, duo strophila & vitram ponit: decimâ autem quartâ quavis die lodieas. Si autem sudavit, semper nova & pura recipit indusia ac lodieos mendas: & hæc quidem omnia quàm mundissima & tenerima: quæ paupertas Iesuitica est in cubilibus.

Quod ad vestitum attinet, Emptor juxta Regulam, non vilia vel mediocria, sed optima & pretiosa quæque emit, quod hæc diutius quàm illa usui esse & durare possint.

Sequitur in Regula; Quilibet persuaदेat sibi semper data iri viliora. Ut igitur hanc ab Ignatio Regulam illis præscriptam in tanta rerum copia servare possint, in dispensatione vestimentorum & aliarum rerum, junioribus & ijs qui Sacerdotes non sunt, viliora solent distribuere, ut sic etiam pauperatis quendam gustum percipiant.

Hæc autem omnia facere jubentur, ad majorem sui mortificationem & ad profectum spiritalem. Qui igitur quàm diligentissimè Regulas observat, eum etiam spiritum Societatis præ cæteris habere dicunt: qui profectus illorum spiritualis est. Mortificatio eorum est, in omnibus sensibus repugnantiæ & naturæ contrariis appetere: in omnibus rebus mortificationem, in nullâ voluntatem, affectum vel appetitum quætere aut sequi.

Item, omnes quidquam manus dare, vel accipere, vel dispensare de ijs, qua domi sunt, minimè possunt, nisi Superior consensu consensum præstiterit, ut habet Regula vigesima sexta. Habent quidem res omnes commu-

communis, inferioribus tamen non licet aliquid libere absque Superioris licentia sumere, neque alteri dare, neque res domus sine Rectoris permissione disponere, vel dispendere. Et hac ratione absque Superioris quidem licentia pauperes sunt, nihilque proprii possident, in Rectoris tamen opulencia, quæ illis egere non sinit, vniuersa habent.

Quæ denique ratio Iesuiticæ paupertatis sit, satis declarant maximæ & tantum non Croci opes quas possident. Vel unus enim Claudius Aquaviva, olim Princeps & Papæ cubicularius, non ita pridem verò Generalis, adeoque Dux & caput Iesuitarum, tradito filio Ducatu, multas opes, & ut Hasenmüllerus testatur pagina vigesima nona se ex multis audivisse, ultra quinquaginta milia ducatorum Societati huic inulit.

Idem declarant amplissimi, quos habent redditus. Authores historiz Iesuitarum, quid dicam, inquit, de illorum paupertate? Certè quod per Italianos & Germaniam expertus sum, sic Iesuitas opius & divitius, domibus & Collegiis, hortis & fundis, proventus & redditibus, multis Comites, adeoque nonnullos Principes superare. Sunt qui G. Caderum Iesuitam, & in Bavaria eorum Provincialem, his verbis gloriante audiverunt: *Nostra inopia Episcoporum & aliorum copia ita crevit, ut Comes & Barones adæquare possimus.*

Anno millesimo sexcentimo decimo sexto, Iesuitæ magnificentissimum & tantum non regium convivium instituerunt Viennæ in honore legati Turcici Imperatorum Romanum pacis conciliandæ causa missi.

Augustæ Vindelicorum, quod Hasenmüllerus refert, se ex Gregorio Rosapho audivisse, Fuggerorum opibus, civitatis jura & privilegia emerere. Idem etiam, se hodie vigesies centes auroreorum milia quotannis ex vestigalibus Collegiorum suorum percipere. Huic summæ adde quod provenit ex fraudibus & imposturis Iesuitarum, & intelliges tationem esse maximam. Quid autem fiet si ad centum adhuc annos Ordo hic duraverit.

Quid verò adhuc Hieronymus ad Principiam? *Fraus præfata*, inquit, & juxta linguam prædicat pauperem, & docet eleemosynas, qui nisi divitiis tunc, vilique operas pallio pugnat contra eas vestium servitium.

Sunt igitur pauperes sine defectu. Et rectè Nobilis quidam non procul à Land-

spurga arcem habens, dixit: *Si mendicare vellet, quid cum Iesuitis vellet mendicare: Illos enim non obulum unum vel alterum, sed mille coronatos plerumque una vice à Principibus asportare: ut Hasenmüllerus capite sexto refert.*

De VOTO Obedientiæ IESVITARVM

HAbent quidem Iesuitæ hoc secundum Obedientiæ Votum cum reliquis Monachis commune. Ignatius autem Loyola hoc Voto sectatores suos omnes Monachos & Clericos superare voluit. Sic enim in Epistola ad Lusitanæ Patres scdè scribit: *Ab alijs religiosis Ordinibus facilius patiamur superari nos jeunijs, vigilijs, & cæterâ victus cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplinâ sanctè suscipiant, vera quidem perfectâ obedientiâ, abdicantque voluntatis atque judicii maximè velim esse conspicuos, quicumque in hac Societate Deo deserviant, ejusque Societatis veram germanamque sobolem hac quasi notâ distingui, qui nunquam intendant personam ipsam, qui obediunt, sed in ea Christum, cujus causâ obediunt. Si quidem Superiori, nec si prudentiâ, bonitate, cæterisque quibuslibet donis ornatus instructusque sit propterea obtemperandum est: sed ob id solùm, quod vires gerat Dei: nec contra sive consilia, aut prudentiâ minù valeat, quidquid id circo de Obedientiâ remittendum, quatenus ille Superior est, quando illius personam refert, cujus sapientiâ falli non potest.*

Quocirca sedulo vos in eam curam atque exertationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque divina Majestati reverentiam atque obedientiam summa cum Religione præstare.

Iam verò illud etiam in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infirmam; & valde imperfectam esse primam illam obedientiam formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur, nec virtutis nomine dignam; nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficit, & cum ea concordet, ut non solum in effectu exercitio appareat; verum etiam in affectu consensus: sique idem velis uterque, idem noli. Quocirca voluntates vestras, quoad ejus fieri potest, omninò deponite, libertatem Candidiorum vestro quam vobis ipsemet largitus est; in ejus ministris libere tradite ac dicite.

Itaque diligenter illud etiam cavendum
p est;

esse Superiorem alio nequam tempore voluntatem ad vestram detorquere nitamini : id enim esset non vestram divinam conformare, sed divinam vestram voluntatis normâ regere velite, ejusdem divina sapientia ordinem inverentes. Sane quum magnus est error eorum, quos amor sui obcecavit, obedientes existimare sese, cum Superiorem ad id, quod ipsimet volunt, aliqua ratione pertraxerint.

Qui Verò se totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, Intelligentiam quoque qui tertius & summus est gradus Obedientia, offerat necesse est, ut non solum idem velit, sed etiam ut idem sentiat, quod Superior, ejusque iudicio subyerat suum, quoad potest devota voluntas Intelligentiam inflectere.

Et paulò post : Tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiam iudicii comparandam multum juvant. Primum illud est, ut quem admodum interdixi, non intueamini in persona Superiorem hominem obnoxium erroribus atque miserijs, sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vult vos ipse decipere. Et quantam consuevissimè estis, vos Dei amore iugum inobedientia subisse, ut in Superiorem voluntate sequenda, voluntatem divinam sequeremini, nolite dubitare, quin pergat fidelissima Domini charitas, eorum ministerio, quos Deus vobis præfuit, vos deinceps gubernare, & rectè itineribus ducere. Itaque Superiorem vocem ac iussu non secus ac Christi vocem excipite, &c.

Item : Altera est ratio, ut quod Superior, mandat, defendere semper apud animos vestros studiose nitamini, improbare autem nequaquam, atque ad eam ipsam rem proderis bene animatos, affectusque esse ad id omne, quod ipse iusserit, &c.

Paulò post : Postrema subijcendi iudicii ratio est cum facilius intorqueo, tum etiam apud sanctos Patres in more posita : ut statutus vobiscum ipsi, quicquid Superior præcipit ipsius Dei præceptum esse & voluntatem; atque ut ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuque vestra statim incumbitis, sic ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, eoque quodam impetu voluntatis parendi cupida sine ulla prorsus disquisitione feramini.

Et in fine : Hæc, quæ de Obedientia diximus, æquè privatiuè erga proximos Superiores, atque Rectoribus, Præpositisque locis erga Provinciales : Provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfuit, nempe : suum in terris vicarium (Papam Romanum) &c.

In Summario quoque Constitutionum Ignatianarum, in quas Iclusas omnes jurare oportet, Constitut. 31. sic præcipitur : Expediit imprimis ad profectum, & valde necessarium est, ut omnes profecti obedientia se dedant. Superiorem, quicumque illo sit, loco Christi Domini Nostri agnoscentes, & internâ reverentiâ & amore omnipresentes, nec solum in executione externarum, quæ in iugis integrè, promptè, fortiter & cum humilitate debita, sine excusationibus & obmurmurationibus obediant, licet difficulta, & secundum sensualitatem repugnantia jubeat, verum etiam consentant interius resignationem, & veram abnegationem propria voluntatis & iudicii habere voluntatem & iudicium suum cum eo, quod Superior vult, & sentit, in omnibus rebus, ubi peccatum non cerneretur, omnino conformantes, propostis sibi voluntatibus ac iudiciis Superioris pro Regula suæ voluntatis & iudicii, quo exactius conformentur prima ac summa Regula amoris bonæ voluntatis & iudicii, quæ est æterna bonitas & sapientia.

Et Constitut. 32. Liberam sui ipsorum, rerumque suarum dispositionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquunt, nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo, non rapinando, non contraducendo, nec ulla ratione iudicium propriam, ipsius iudicio contrarium demonstrando : ut per unionem eiusdem sententia, & voluntatis, atque per debitam submissionem melius in divino obsequio conserventur & progrediantur.

33. Omnes obedientiam plurimum observare & in ea excellere studeant; nec solum in rebus obligatoriis, sed etiam in alijs, licet nihil aliud quam signum voluntatis, Superioris sine ulla expressa præcepto videretur. Persari autem debet ob oculos Domini Creator, ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur : & ut in spiritu amoris & non cum perturbatione timoris procedatur, curandum est.

34. Ad Superioris vocem perinde ac si à Christo Domino egredieretur, quam promptissimi simus, re quavis, atque a deo licita à nobis inchasta, nec dum perfecta relinca.

35. Ad enim scopum vite omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia, tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu sit vobis semper ex omni parte perfecta; cum magna celeritate, spiritali gaudio & perseverantia, quicquid vobis intinctum fuerit, obediendo, omnia iussa esse vobis persuadendo, omnem sententiam ac iudicium vestram ac à quadam obedientia abnegando : & ad quidem in omnibus, quæ à Superiore disponuntur, ubi definit non pafis, aliquid peccati

catis genus intercedere. Et sibi quisque persuadeat, qui sub obedientia vivunt, se ferri ac Regi à divina providentia; quod per Superiores suos vivere debent perinde ac si cadaver essent, quod quoque versus se vergi, & quacunque ratione tractari se finit: vel similiter, atque sensu bacular, qui ubicunque, & quacunque in re vellet eo uti, quicquid in manu tenet, ei inservit.

Obedientia Ignatii consistit in sua voluntate, sicuti ab obedientia.

Ex his omnibus intelligit Lector, iudicasse quidem Ignatium, imò precepisse, sic obediendum Superiori, ut inferiores ejus mandata ac jussa hilariter, promptè, velociter, libenter & integrè exequantur opere & facto, hanc tamen primam obedientiam formam imperfectam esse: idcirco requiritur secundo loco ab inferiore, ut Superioris voluntatem suam faciat, seu potius exeat, & eam quæ à Superiore exposita sit ei, induat. Tertiò vult, ut obedientia suorum celsiorum comprehendat non solum executionem, ut imperata quis faciat, & voluntatem, ut libenter id faciat, sed etiam intelligentiam, & iudicium, ut, quacunque Superior mandat ac sentit, eadem inferri & recta, & vera, & iusta & aequa esse videantur. Obedientia ergo, quam Ignatius à suis Iesuitis requirit, non solum in externa mandatorum executione, sed etiam in propria voluntatis, iudicii & intellectus abnegatione & omnimodà resignatione, cum omni devotione & reverentia, haud aliter quàm si ipsi Christo obedirent, consistit.

Obedientia Ignatii consistit in sua voluntate, sicuti ab obedientia.

Qualem autem in suis obedientiam esse velit Ignatius, atque etiam ab ipsis exigat, Hasenmüllerus ridiculis aliquot exemplis capite sexto declarat, quorum aliqua in Lectoris gratiam adscribam. Si Rector uni dicat, se illum ad macerationem ducturum & immolaturum, cum agnus sine murmure sequatur, ac ut Isaac non solum ligna, sed etiam, si apud sit ferrum offerat: Sienti Bobadilla, qui unus ex primis Ignatii Loyolæ sociis fuit, Romæ ad Hasenmüllerum, in monte di Caballo dixit Anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio, 1. Augusti. Si jussu & mandato à Superiori mittitur, voluntate, iudicio, & intellectu nuncum Rectorem, cum carens manu, ac tactum ducentis, sequatur. Si duris afficitur poenitentia: à patribus reprehenditur à fratribus contemnitur, & pedibus etiam petitur: imò si omnes in eum expirant, suamque libidinem, ut Iesuita ait Bonaventura, adimplere in eo tententur, insular cadaveri, sese habeat, ac si planè esset mortuus. Si Superior ipsi offert omnia quæ habet, eumque omnibus bonis spoliat: vestes ipsi odinis pretiosas, ac loco eorum centones red-

dit, se ut statui gerat, quæ patitur se in quemvis transferri locum, & quovis haberi indui: Si contemnitur: si reprehenditur: si in locum, qui ipsi non placet, mittitur: si quæ non vult audit: si cibi insipidi & ingrati apponuntur: atque nullus statui huc illuc trahitur: sit ut statua, neque illarum de dei impatientia & indignationis signum.

Apud Sanctum Andream in monte di Caballo Romæ, Octavianus Pater Novitio, cum expiarentur: dixit: Vade & in hoc stercore te voluta, sique domum perges, Novitius veid Suinta se in carno huc illuc versat, sique Epicuri de grege porcum domum redit, cunctis eum videntibus risum exhibens. Quem, ut Rector vidit, eum quid alium esset, interrogat, & recognoscit, ait: Vade ad Sartorem, teque novis vestimentis indui cura. Hoc enim promeruit obedientia sua virtus.

Landspergæ Christoph. Zieglerus Novitio tradit rapas & albices teneras, & ait: Vade inferre eas terre, radicibus sursum erectis, ramis autem in terra profundum demersis. Frater vadit, sed ut Natura, posulat, radices terra, ramos aëri mondat. Huius poenitentia eras dicere: non quæ Natura, vel mea ratio jubent: sed Superioris mandata exequenda sunt: ac in refectuario plantulas ac rari patet circumportare.

Quidam Frater Veronæ laborat imbecillitate stomachi. Cui Medicus ordinavit, ut Zingiber manè comederet, vespere vero unguento, quod ei exhibuerat, ventrem circa umbilicum injungeret. Minister vero suspiciens Fraternitatem stomachi infirmitatem simulare, modo, ut jejuniis remporibus, carnis ejus ipsi concederetur, infirmus ait: Non Medico, sed mihi vovisti obedientiam. Hoc ergo unguentum comede, & te hoc Zingiberè unge, usque dum sanguis effluerit, Frater obtemperat. Minister vero ejus obedientiam mirum in modum Rectorem commendat, qui etiam deinde Novitio non solum carnes viulinos, sed capones & gallinas dandas præcipit.

Ut autem Novitij Iesuitæ rectius, quænam sit illorum obedientia, intelligere possint, ijs in muscis & cobilibus ob oculis hujusmodi imagines ponunt. Est in medio pictura puer, qui dorsum incurvat, quo humeris impostam fert trabem, cui inscriptum est: Fortiter. Porcat deinde Cytharam: quæ vultus obedi-
re debere eum hilariter. A dextra illius affurgit catulus: ut obediat velociter. Pectus genæ apertum: ut obediat toto corde, propterea voluntate adjecta: vel centè Superiori totà tradita. Os tenet clausum: ut obediat sine murmure, Bajulat res viles & p 2 abjectas:

Novitij ut obedi-
dire doc-
trinae.

abiectas: ut etiam in rebus sensibus repugnantis. Pedibus fert ocreas, ut obediat constanter. Ambabus manibus vasa tenet: ut obediat sincerè seu integrè. Aures habet obleras: ut obediat in ijs, quæ ipsi auditu iucunda non sunt. Caput inclinat, ut obediat humiliter.

Pena
dicitur
quæ
dam.

Si quis autem contra has obedientiz Iesuiticæ formulas, & conditiones peccat, huls pro qualitate delicti poena iungitur, quæ ipsi poenitentia dicitur. Verbi gratiâ. Minister mandat Novitio, quem putat esse superbum, ut abeat, & locum secretum (refero illorum poenitentias, nri eas faciunt, mihi igitur veniatur, si quæ minùs modesta videntur): Nolo enim Iesuitarum vel verba vel facta mutare, sed res illorum, quales sunt, verè demonstrare) aut caligas decrepitorum excrementis repletas, aut multas, aut etiam alia vasa immunda expurget. Novitius sentiens istas res sensui suo repugnare, se excusat, murmurat, aut etiam operam suam denegat. Hujus poenitentia est coram Fratribus vel prandij, vel cænx tempore suam profiteri culpam. Reverendi Patres, dilecti Fratres (dicit in genua projectus) dico vobis meam culpam, quod hodiè inobediens fui, neque cloacas vel caligas quorundam expurgavi: quare mihi data est poenitentia: Primum ut in refectorio circumectam, vobisque demonstrarem, quomodo me excusaverim, & rebellem declarâim. Tunc horrendum videas, voceque utens ostentaria, pedibus quatiens, ait: Nolo hoc facere. non veni ut cloacas expurgem. Quid ad me Magister? quid aliorum caligas? expurgent illi, qui cæno eas repleverunt humano. His dictis in refectorij medio consider, & secum habet caligas lavandas, usque dum exterl cibum sumpserint, & tenetur abire & iussa exequi.

Ex lib.
vultu
suis
de obedi
entia
Iesuiti
ca.

De hac Obedientia Iesuitica sic à quodam Iesuita Ordinis desertore scriptum est: Porro ad perpetuè occultandam; conservandam & augendam superstitionem & idololatriam bestia hac catulis suis intellectum, si quem habent, ipsamque sensum ligat, dum monet & mandas serio, ut ea, quæ Superior jubet, cum obedientia perficiant, quaque ipse facit, cæco iudicio pertransiant, non considerantes, an bonum vel utile sit, necna, quod precipitur: quandoquidem omnis ejusmodi cogitatio meriti tollit & valorem obedientia. Quæ quidem in re Societas Canonistarum imitatur perniciosissimos Pontifici adulatori. Hi enim omnes Christiano quondam persuaserunt,

Romanum Pontificem tanta esse dignitatis & auctoritatis, ut, etiamsi ille totum mundum perderet, nemo tamen ex ipso diabolici hujus facti vel positi, vel querere rationem deberet. Sic profus, imò multo pejus, suos Societas alumnus insinuat, cum docet, quancunque Superior jubet, quaque ipse facit, non solum judicando non esse, multo verò minus reprehendenda, sed etiam tanquam bona & sancta, ut Patriarcha Ignaty verbum utar præsupponenda: Quo nimirum omni tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineat.

Hanc quidem obedientiam vovent ac promittunt Superioribus suis imprimisque Romano Pontifici: Politico verò Magistratui sibi à Deo ordinato sunt inobedientissimi, ut ex sequentibus manifestum fiet.

Excipit quidem Loyola in omnibus rebus obediendum Superiori, ubi non cognoscitur peccatum, hoc est, ea, quæ sine peccato committi nequeunt. Si quis autem examinet illius Regulam & scripta perpendat, mox intelliget, Iesuitas nihil aliud, quàm vel hypocrysum, vel idololatriam, luperstitiones & similia Dei legibus & pietatis contraria, præcipere, facere, & alij, ut similiter faciant auctores, & suasores esse: ac propterea in ijs Superiori minimè obedire deberent, vel juxta ipsius Loyolæ exceptionem.

Ex
p
t
m
Loyola
de obedi
entia
Iesuiti
ca.

Deinde præcedentia & sequentia hanc exceptionem liquidò ostendunt, cognitionem & probationem mandatorum illis ademptam: dum simpliciter statuunt, quicquid sibi præcipiatur id justum esse: dumque apertè farentur, se cæcâ suâ obedientiâ iudicium suum abnegare, & similes esse vel cadaveri, vel baculo senis, qui ubicunque, & quacunque in se eo uti velit, qui cum in manu tenet, ipsi inservit. Lælius, ut legitur apud Ciceronem, narrat, C. Blossium Cumanum tanti Tiberinum Gracchum fuisse, ut quicquid ille vellet, sibi faciendum putaret, Cumque Lælius quæres: etiamne, si te in Capitolium faces ferre vellet? Nunquam, inquit, voluisses id quidem: sed Nunquam, inquit, voluisses id quidem: sed si voluisses, parvissem, Amicitia Blossianæ per quam similis est Iesuitica obedientia. Nam si Pontifex Rom. vel eorum Generalis vel Reges interficere jussit, morem gerent. Sed ut nefaria vox est Blossij, sic detestabilis hæc est parendi servitus, cum externa impicare conjuncta.

Blossia
n. a. obedi
entia

Atque hoc modo Iesuitæ à Patribus suis stultè persuasi, cæcâ obedientiam, sic enim illi

illi vocant, Rom. Pontifici, suisq; Præpositis, sanctè promitte re: hoc est, nullam rationē, quantumvis evidentem, contra id, quod semel animo imbibuerunt, admissuros se jurare coguntur: Atque ita clausis oculis & animis obfirmatis contra veritatem, & suo & aliorum maximo malo luſtantur.

De Voto Continentiæ perpetuæ Iesuitarum.

DE hoc voto Regula 28. sic habet: *Quæ ad Patum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cum constet, quàm sit perfectè observanda, nempe existendo angelicam puritatem imitari, & corporis & mentis nostræ munditiâ. Ex his patet, non sufficere Loyolæ eam esse puritatem, quæ in hac vita in hominem cadere potest: sed exigere Angelicam. Requirit igitur majora viribus humanis & impossibilia suis discipulis imponit.*

Regulam etiam habent Iesuitæ, *Ne permittant, ut summa aliqua ipsorum vel domus, vel Collegia ingrediatur. Si autem quadam ingressa sit lanitoris incuriâ, mopulverem eiciant, ne illum tactu inquinetur. Aliam item: Ut ambulantes per plateas oculos à feminis avertant. Si qua summa ad januas illorum pulset, porta ipsi non aperitur: sed per cancellos lanitor eam audit, & pauci absque: non in Collegium illam intromittat: Si autem petat Confessarium ad Templum remittatur, & Confessarium averse vultu & sella ab ipsâ diverſa, per cancellos confessionem ejus excipiat: neque solus ad audiendum confessionem descendat, sed à longè stet Socius, qui quidem illas non audit, sed tamen videre possit, Ne quid aliud quàm confessionem trahent. Tantæ enim sunt puritatis & castitatis, ut etiam in Templo publico Iesuita non audeat sibi & suæ carni confidere, ut solus formæ confessionem excipiat.*

Commendant quidem Patres Iesuitarum discipulos suos ob insignem castitatis & continentiæ donum: jactantes, habere se juvenes & adoleſcentes formâ, vultu & robore præstantes, tantæ tamen continentiæ esse, ut ne igniculum quidem carnis in ipsis per confessionem animadvertere possint: Vocantes etiam suos Angelos terrestres, qui Dei gratiâ cœn cultro; omnem carnis fomitem præſciderint, ut juratam facillè possint præſtare continentiam. Si quis autem Iesuitis harum hypoſiticiam detrahat, eos in

corde longè aliud sentire, quàm quod verbis loquuntur videbit: contrarium etiam testantur cives & rustici, totusquæ adeo Mundus, quemadmodum Hærenimilliter aliquot exemplis cap. 6. declarat:

De IV. IESUITARVM VOTO, quò se Pontifici Romano peculiaritèr mancipant & obſtringunt.

Quartum Iesuitarum Votum Professorum est: hoc est, illorum, qui jam in omnibus Iesuitarum institutis probati; perfecti inventi sunt, & Pontificiam cyclopediam absolverunt: exindeque Patres vocantur. Ignatius Loyola enim Generalis illorum factus, primos illos io. Patres quos supra nominavimus, atq; aded etiam illos sequentes, coegit non solum sese triſi simplicium Votorum vinculo obligare: sed etiam sese totos corpore & animâ, in rebus fidei & morum, specialiter Papæ devovere, & ejus se servitio sub sui damnatione mancipare, si vel in minimo vel maximo Religioni ac fidei articulo, à Pontificis Romani placitis & decretis deficerent, vel aliqd quàm ille sentirent: vel diversum ab ejus Canonibus statuerent. Vt igitur reliqui Iesuitæ omnes, qui non sunt Professores, ab arbitrio Generalis hærent, ita omnes eorum Professores, ac ipse quoque Generalis, à Pontificis Romani nro dependente, jurantque, se in omnibus ipsi obsequium præsturos, quæcunque in illos præſtatur vel statuatur, atque etiam ad quæcunque fidelium & infidelium terras Papæ ipsos mittere placuisse, eò sine ulla tergiversatione atque aded sine ulla non modò mercede, sed ne viatici quidem petitione ituros: ideoque etiam *Missionis* Vorum appellatur. Et hoc speciali vel extraordinario Voto à reliquis omnibus Monachis & Clericis differunt: quæ de causa etiam Papa eos, eorum pupillam oculi sui custodit, & ut corpus suum tueretur alit, nutrit, angere & dicit, nec non extraordinarijs privilegijs, liberalissimè donat, magno cum totius Cleri Romani damno, ac detrimento. Hi sunt Pontificis Romani mollosi & canes venatici, quos robustus iste venator Antichristus, ad indagandos Evangelicos & verè fideles emittit, ut eos capiat, dilaniet ac devoret. Hi sunt, qui instar proditorum & exploratorum totam Germaniam perreptant, ut Germanos sub jugum Pontificium redigant: & in eo toti sunt, ut Germania in pristinum statum

Hoc quartum Voto Iesuitæ a reliquis Clericis differunt

reducat. Hi sunt, qui Germanorum juratos hostes in perniciem eorum instigant & incitant: qui manus Pontificum Romanorum ad sanguinem innocentium effundendum armant: qui eorum aures his clamoribus opplent, Ecclesiam Romanam & Apostolicam sedem interituram, nisi Germanorum Principum nomen & diuites deleantur & exstinguantur: qui prodigiis mendacij Evangeliceos & orthodoxos eorum Principibus & Pontificijs prævagant, eos seditionum, rebellionum, conspirationum & aliorum scelorum insimulant, & in odium Principum adducunt: à quibus languinolentæ conspirationes & conjurationes non tantum contra Germanos, sed contra omnes orthodoxos in cunctis Provinciis fabricantur: ut in titulo de doctrina Iesuitarum prolixè indicabitur.

Formula autem quarti hujus Voti, quam decem primi hujus Societatis Patres cum suo Ignatio Loyola Paulo Tertio Papæ obtrulerunt, quamque Papa Iulius Tertius repetivit & confirmavit, ita ad verbum habet: *Quicumque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino atque Romana Pontifici, ejus in terris Vicario, servire, p[er] solenne perpetua collatum Votum, proponit sibi in animo, se potest esse Societatis, ad hoc potissimum instituta, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem, per publicas predicationes & verbi Dei ministerium spiritualibus exercitiis, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium in Confessionibus audiendis, spirituali consolationem precipuè intendat: curetque primò Deum, deinde hujus summi instituti rationem, qua via quodam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi. Unusquisque tamen secundum gratiam, sibi à Spiritu Sancto subministratam, ut vocationis sua proprium gradum; ne quis sine zelo notatur, sed non secundum scientiam. Cujus proptereaque gradus, judicium & officium, discretio ac distributio tota sit in manu Præpositi seu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni bene instituta communitate necessarius. Qui quidem Præpositus, de consilio Sociorum, constitutiones ac constructiones hujus propositi, nostro fini conducentes, in consilio, condendi auctoritatem habet: majori suffragiorum parte, semper statuendi jus habente. Consilium vero statuum esse in rebus quidem gravibus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, qua à Præposito commode vo-*

cari possit: In levioribus autem & temporaneis, omnes illi, quos in loco, ubi Præpositus noster residet, præsentem esse congerit. Iubendi autem jus totum, penes Præpositum erit.

Sciatis omnes Socij, & non solum in primis professionis sue foribus; sed quoad vice-riant, quotidie animo volvant: Hanc Societatem universam, & singulos, sub Sanctissimi Domini nostri Papa, & aliorum Romanorum Pontificum successorum ejus fidei obedientia Deo militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxo cognoscimus, ac firmiter proficimur, omnes Christi fideles Romano Pontifici, tanquam capiti, ac IESU CHRISTI Vicaria subesse: ad maiorem tamen vestra Societatis humilitatem, ac perfectam universique mortificationem, & voluntatum nostrarum abnegationem, summa- perè conducere judicavimus, singulos nos, utro illud commune vinculum Speciali voto astringi; ito ut quicquid Modernus aliquis Romanus Pontifex, pro tempore existens, iusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quasunque Provincias nos mittere voluerit, sine ulla tergiversatione, aut executione, illud, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur: sive miserii nos ad Turcas, sive ad quasunque hæreticos, etiam in portibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quasunque hæreticos, sive schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.

Quemobrem, qui ad nos accessuri sunt, antequam hinc oneri humeros supponant, verbi multumque meditentur, an tantum pecunia spiritualis in bonis habeant, ut terrim hanc juxta consilium Dominum, possint consummare, hoc est, an Spiritus Sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratia polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvant, se laturos sperent. Et postquam, Domino inspirante, huic IESU CHRISTI militiæ, nomen dederint, diu nocturne succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem, prompti esse debeant. Ne qua autem possint esse inter nos Missionum ac Provinciarum hujusmodi aut ambitio vel detrahitio: præbentur singuli, se nunquam directè aut indirectè de hujusmodi missionibus, quidquam cum Romano Pontifice curaturos: sed omnem hanc curam Deo Pontifici ipsi, tanquam ejus Vicaria, & Societatis Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut ceteri, etiam præteatur, se nihil de sui metipsum missione, in alterutram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice esse curaturum. Vocant singuli se in omnibus, quæ ad Regulam hujus nostræ observationem faciunt, obediunt fore Societatis Præposito. Ille autem jubet ea, qua

ad

ad consecrationem prapostii sibi à Deo & à Societate, finis, cognoverit esse opportuna. In pralatione autem sua, benignatis ac mansuetudinis, Charitatisque Christi, Petri, Paulique formula semper sit memor, & tam ipse, quàm consiliū ad normam hanc aspicere possent: & nominatim commendatam habeant institutionem pauperum, ac rudium in Christiana doctrina, decem Præceptorum, atque aliorum similium rudimentorum: quæcunque secundum circumstantias personarum, locorum ac temporum illis congrua videbuntur. Est enim maximè necessarium circa prouidentiam huius rei, diligenter Prapositum, consiliū inquirere: cum & in proximis adificium fidei, sine fundamenta non possit consurgere, & in nostrū periculum sit, ut ut quisque erit Doctur ita Provinciam hanc, tanquam primo aspectu minis speciosam, forsitan deiecit, conetur: cum tamen reuera nulla sit fructuositas, vel proximis ad adificationem, vel nostris ad charitatis & humilitatis officia simul exerceunda. Subditi verò tunc propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatam humilitatis asiduum exercitium, Prapostiti in omnibus ad institutum Societatis pertinentibus parere semper teneantur, & in illo Christum, veluti presentem agnoscant, & quantum decet, venerentur. Cum autem experti fuerimus, iucundiorē, pariter & ad proximam adificationem aptiorē rem esse vitam, ab omni auaritia cautiōne quàm remotissimam, & Evangelica paupertati quàm simillimam: cumque sciamus Dominum nostrum Iesum Christum, servis suis regnum Dei salū inquirētibz, necessaria ad vitam & vestitum esse subministraturum, & utant singuli & universi, perpetuam paupertatem, declarantes quod non solum privatim, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usū, ad bona aliqua stabilia aut ad prapentium seu introitus aliquos imo quod civile acquirere, sed sint contenti usū tantum rerum, sibi donatarum, ad necessaria sibi comparanda, recipere. Possint tamen habere in Universitatibus Collegium, seu Collegia habentia, redditu census seu possessiones, usibus & necessarijs studentium applicandas, reventā penes Prapositum & Societatem omnimodā gubernatione, seu Superintendentiā, supra dicta Collegia, & prædictas studentes, quoad gubernationis, seu gubernatarum ac studentium electionem, ac eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium instructionem, eruditionem, adificationem ac correctiōnem, villas vestitusque ei administrandi modum, atque etiam omnimodam gu-

bernationem, regimen & curam. Sic tamen ut neque Studentes, dictū bonū abutā, neque Societas in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subvenire. Qui quidem, post cognitum in spiritū & literarum profectum, & post sufficientem præbitionem, in Societatem nostram admitti possunt. Socij amnes, quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum redditus non habeant: teneantur tamen singuli privatim ac particulariter, & communiter, ad dicendum officium, & secundum Ecclesiā ritum.

Hæc sunt, quæ sub præfati Domini nostri Pauli, & Sedis Apostolica benedictio de nostra professione, typæ quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summam sumptione hac informaremus tum illos, qui nos de nostra vita instituta interrogant: tum etiam posteros nostros, si quas, Dea valente, imitatores unquam habebimus huius vitæ. Quam cum multis magnasque habere difficultates fuerimus experti, opportunum iudicavimus etiam statuerē, ne qui in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissimè fuerit præbatus cum prudens in Christo, & vel doctrinā, seu vitā Christianā puritate apparuerit conspicui: tunc demum admittantur ad IESV CHRISTI militiam, qui tenuibus capiti nostris favere dignetur, ad gloriam Dei Patris, cui soli semper decus & honor in sæcula & Amen.

Hanc formulam, seu piam, sanctum ac spirituale profectum, Apostolicæ auctoritate, ex certâ scientia approbavit, confirmavit & benedixit, ac perperu firmitatis numine roboravit: ac sub sanctæ Sedis Apostolicæ protectione suscepit Paulus Tertius Anno Domini 1540. Quinto Calend. Octob. Pontificatus sui anno sexto.

Iesuitæ igitur hæc in parte non dissimiles sunt L. Flacco: ut enim, Cicero in iste, legem illi iniquissimam de Sulla tulit, ut omnia quæcunque ille fecisset & dixisset, rata essent: sic Iesuitæ nullā pietatis, nullā æquitatis, nullā joris ratione habitā, id & approbandum & exequendum esse ducunt, quod à Pontifice Romano; vel à Generali suo mandatum & injunctum ipsis fuerit. At verò se homini alicui, præsertim Antichristo, sis obligare; ut omnia ejus jussa acerratissimè observes, quàm ipsius Dei mandata, & quidem ita, ut te compates quasi corpus mortuum, sic enim loquuntur Iesuitæ, aut nervis alienis mobile lignum, id partim superstitio: si est hominis, partim trunci & stipitis.

Notæ

Notæ & Animadversiones ad
REGVLAS Iesuiticas,

Cap. IX. **H**As autem suas Regulas & Constitutiones Ignatij Loyolæ Hispani-
litis Dei verbo & Christi Evangelio lon-
gissimè præferunt. Si quis enim in legem Dei peccat, vel conciones sacras negligit, nihil is delinquere videtur Iesuitis, aut peccatum ejus veniale est: sin-
verò peccat in Iesuitarum Regulas, hic ex illorum sententia mortale crimen com-
mittit. *Hinc Iesuita Sacerdos, inquit, Hasenmullerus, pagina 115. nomine Henricus, alumnorum Scholasticorum Principis Bavariae in Albertino contubernio Ingolsta-
ty, Regens & Oeconoms, Anno millesimo quingentesimo octingentesimo quarto in septimana sancta, qua ultima dicitur jejunij, die Veneris suis discipulis dixit: Per hoc sacrum jejunij tem-
pus libenter audivisti historiam Passionis Christi ex quatuor Evangelistis: scripsi multas pauperibus vigilia, jejunijs, orationibus, peregrinationibus, cilicijs, ferulis, & flagellis, quibus vos Christo conformatis, ejus passionem adimplevistis, & pro peccatis vestris satisfecistis: sed dico vobis, nihil ista omnia vobis proderunt, si non juxta præscriptum nostri Superioris eratis omnes & singuli peccata vestra confessi fueritis, & Sacramentum mare Catholicum sub una specie sumpseritis. Quia hæc sancta mandata Ecclesia Romana, quam in omnibus audire debemus. Libenter audire conciones multas libenter ac sapienter legere sacram Scripturam, id profecto non est signum boni Catholicæ, sed potius heretici, qui se istis rebus, cum simia nate, delectant. Verum autem Catholicum non multum delectatur concionibus, quæ citò cum ventum transi-
eunt, neque lætatione capitur Scriptura, si-
quidem ea mortua est litera, quam non intellegis: sed unica ejus voluptas est multas audire Missas & sapienter confiteri. Hæc qui negligit & contemnit, gravius peccat, quam qui in omni vita sua nullam unquam concionem audivit, nec Biblia vidit. Cum autem exhortationem finivisset, cumque mihi enim inquit Hasenmullerus familiariter notus erat) interrogassem, unde ista probaret? Respondit breviter: Audi, inquit, sacra mater Ecclesia Romana sic statuit, cui si non simpliciter obediueris, bonus Catholicus non eris. Addidit præterea, Ecclesia Romana non verbum, verbum, aut Scripturam, Scripturam, ut vos facitis Lutherani heretici, sed Missam & Confessionem inculcat. Hanc ergo audiamus: quia hæc est magistra: est verba*

*Dei litera: ipsa Lex: illa autem est litera mor-
tua, nihil contra Ecclesiam Romanam authorita-
tem decernens, ut nec filia contra matrem nec
servus vel discipulus contra dominum & ma-
gistrum suum.*

Inter ea quoque, quæ in Regulis Iesuiticis notanda occurrunt, duo videntur esse non contemnenda: Prius est de Religionis, seu potius superstitionis suæ propagatione: Alterum instituti sui spectat economiam, seu administrationis ordinem, utrumque ad certi cujusdam & latentis instituti, cujus in his Regulis sepius mentionem faciunt, promotionem tendere, omnes, qui scripta illorum cum operibus conferent, facile intelligent.

Verum ne quis ea, quæ in illis Regulis proponuntur, tanquam levia, aut non talis momenti esse temerè judicet, at istidem referendis & debellandis plurimum animos & operas, ijs occupare necesse sit, tantum hoc ab eodem expetitur, ut potestatem, quam illi in potentissimos orbis terrarum Reges, Principes & Respub. autibus hinc usurparent, aspiciant, & in dogmos professoras, Collegia, domos probationum, seminaria & residentias, Oratoria (quæ non Templi, sed Regis sunt, suppellestilibus aureis, argenteis, serieis aliquo supra salsum Babylonicum ornamentis ditata, maximisque redditibus dotata, oculos intendant: confectum videbit, illorum zelum non ullius Regis aut Principis territorio circumscribi, sed eos ordini suo Universum orbis globum ad occupandum, & libidini subjugandum, non ad veritatem propagandam proposuisse, itaque sub Titul. primo in Summario Constitutionem, versiculo tertio, ita scribitur: *Nostre vocationis est diversa loca peragere & vitam agere in quavis Munda plaga, ubi major Dei obsequium & animarum auxilium speratur.* Sic enim sonus eorum Romæ exivit in universum Mundum, per rotam Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Africam, Indiam, Orientalem, Occidentalem, in Præliam Mexicanam, in ipsas Insulas, in Galliam, in Belgium, Germaniam superiorem & inferiorem, Austriam, Poloniam aliasque quasvis Regiones citra ullum Territorium aut jurisdictionum respectum, etiam in cælum more Gigantum manus impuras extensuri, nisi gladio oris sui altissimus illos decurtaret. Quod non innotia so facere ducunt, cum Generalem suum loco Christi, qui sine ulla termini præ-
finitione in cælis & in terra Dominus est, obedientiâ

*Passus
de vita.
ram su-
pro Re-
get est.*

obedientiâ excâ colendum & honorandum esse statuunt. Aded vt etiam liberos inuitis parentibus plagari illi abducant, ad quod cum blasphemia impuri illi, Christi doctrinâ abutuntur, ut videre est d. titul. vers. 88. vbi notanda & examinanda est illa quæstio cum improbos illos ambitio & avaritia usque ad extremos orbis fines prosuperstitione, imo tyrannide Romanâ propaganda impellant; Quid veris Christianis incumbat ad Regnum Dei per Vniuersum, Mundum propagandum & an vlla terminorum circumscriptio illos ab officio charitatis Christianæ impedire debeat: Item an seminaria pietatis, apud vicinos propagandæ licita, & satis diligenter ab orthodoxis exculta, item annon horum defectus noceat non solum conseruationi, sed & propagationi Regni Christi, id est, veræ pietatis & vnioui Christianæ, item annon horum vigilantia & prudentia quorundam Evangelicorum negligentiz & oscitantiz meritò exprobri possit.

Quisquis
Iesum
Christi
lucò ho-
bendur.

Secundò inter alios, versiculus 31. cum quibusdam sequentibus de obedienciâ diligenter examinandus esse videtur, quia in illis Iesuitæ, vt fidelissimi Antichristi ministri, se supra Deum, ejusque verbum & ipsam denique æquitatem natantem extollunt, statuentes quemcumque Superiorem Christi loco agnoscendum & reuerendum esse, & voluntatem ac iudicium suum, cum eo quod Superior vult & sentit in omnibus, ubi peccatum non cernitur omninò conformandum, & non repugnandum, non contradicendum, nec vllâ ratione iudicium proprium ipsius iudicio contrarium demonstrando, sed sinore se debere per Superiores suos ac si cadauer essent, baculusque sensus, ita se illorum nutu & voluntate regi.

In quo primò obseruandum est, & si inibi verbis quemcumque superiorem, &c. utantur, non ideo eos loqui de Christiana & legitima obedientia Regibus & Principibus, qui Vicarii Christi in hoc Mundo sunt à subditis debita: sed de ea, quam per suos sedentarios suis Superioribus præstandam esse volunt, cum supra Deum, supra Reges & Principes extollendo, imò eisdem, licet vnâos Dei, pedibus calcando jugulum eorum, si vsus sectæ suæ requiratur, perfectæ suæ obedientiæ ministros & discipulos præcindendo. Præcepta sceleratis hominibus, æternis diuinæ & incorruptibilis sapientiæ mandatis præferendo, sic ut his repugnantes, dummodo illis pareant, pro perfectæ obedientiæ filius

habeant, qui veri Dei mandatis obediunt, & humanis traditionibus repugnant, eos pro rebellibus & seditionibus proscindant, imò ipsos Reges & Principes ob non seruata superioris sui mandata, Regnis, Principatibus & subditis, ipso jure excidissæ subditos ab omni obedientia respecta legirumorum suorum Magistratum solutos esse.

An non hanc obedientiam, perfectam scilicet, Regibus liberis (si enim qui poculo abominationum inebriati sunt difficile hæc intelligunt) aliter, quàm hæcenus fuit, suisque coloribus depingendam & commendandam esse sanæ doctrinæ sectatores iudicaverint, exemplis perfectæ illius Iesuitæ obedientiæ in lucem prolatis, ut scortum illius magni probum omnibus innotescat, & filius ille perditionis tandem omnium ope & consilio destruat, secundum Dei zelotus mandatum.

In cap. I. quo Regulæ communes traduntur vers. 30. obseruatione dignum est, quo præcipitur, ut alix de aliis Nationibus bene sentiant, & nemo bella vel contentiones inter Christianos Principes in colloquium inducat: hic Iesuitarum qui præcipue omnium factionum, seditionum, bellorum, rebellionumque & scelerum faces sunt, artes & machinationes ab omnibus veritatis amatoribus sublegendæ, communicandæ & velut in tabella exhibendæ, ut Reges & Principes sibi ab illa Romanensium colluvie queant ociosius & priusquam cum illis pereant, vigilantius caveant.

Monopoliorum Iesuiticorum industria capit. 4. de Admittendis versic. 33. ostenditur, quibus perfectus declinandus, non inutile videtur posse impendi studium:

Cum verba sint notæ rerum, neque hæc sine illis rectè intelligi possint, semper ab omnibus commendatum fuit, ut quæ res perfectè cognoscere vellent, verborum proprietatibus prius operam darent, Iesuitæ more suo in cap. 8. literarum studiis vers. 51. non ante Hebraicæ lingue studium iuventuti permittunt, quàm cum Theologiæ facultate mediocriter etuditi sint, ut nimirum aduersus veritatis salutarem cognitionem quæ per exactam linguæ sanctæ scientiam ex verbo Dei perfectè hauriri potest, sophistice Theologiæ atridoto prius præmuniti possint. Ita veritatis simplicem viam cavillationibus suis obstruunt.

Quæ ipsorum prævaricatio clariùs ostenditur ex versu sequente, ubi summi

Philosophi scripta commentariis orthodoxorum illustrata, non aliter à sophistis suis legi volunt, nisi quatenus Theologix scholasticæ subseruire possint.

Quòd 54. versu eodem capite traditur, notari & observatione dignissimum esse videtur, ad vniorem (quæ res parvæ erescunt) inter Socios conservandam, videlicet, ut ingeniorum licentia in opinionibus novis, vel introducendis vel sectandis, omnibus modis eertâ aliquâ lege coercetur, hæc enim facili veritas & Reipublicæ tranquillitas perturbantur, & inervuntur. Quod si eadem operâ Theologiæ Scholasticæ Professoribus præcipissent, ut veritatem utriusque Testamenti omnibus novis opinionibus, quibus pseudo Christiani illam infecerunt, diligenti veritatis perquisitione, repurgarent, sinceriùs illi agerent.

Vericulo sequente 50. præcipiunt ut diligens adhibeatur cura ne desint operarii, qui confessionibus audiendis sint idonei, utque ad id easibus conscientie operam dent, haud dubiè in eum finem ut conscientiarum tortores eò crudelius pliorum mentes excruciare & ad variis poenitentiarum generâ carnifices adigere possint, hæc confessionum Iesuitarum artes & fines detegendi.

Inter alia & id notari potest, quod capite 1. vers. 8. de officio Rectoris traditur, quod etiam severissimæ sint leges obedientie, non tamen Rectorem, autoritate sibi ad eam tuendam concessâ ubique & semper uti debere, quod appellant in virtute obedientie jubere, ne scilicet non obediendo autoritas vigeat: Nec Romani quoque nisi ex gravissima causa Imperio utendum esse sentiebant, utilius esse tati, ut res agantur auctoritate suadendi magis, quam jubendi potestate.

Quòd conscientie rationem à suis Rectorem exigere volunt, cap. 3. vers. 22. Titul. Regulæ Rectoris, eò injustius videtur, quod Deus ipse sibi *reservavit*, ita in cœleste Regnum involantes, non contenti terreno; sicut & id absurdissimum videtur, quod eodem capit. vers. 26. cum sequentibus de poenitentiarum generibus additur. Quid autem rationem conscientie reddere appellant, id in instructione ad reddendam conscientie rationem juxta morem Societatis docetur, his verbis: *Totam, inquit, animam suam integrè manifestam facias nullam rem celando, qua Dominum uni versum offenderis.*

Armani sui tegendi & alieni revolandi

tatio ostenditur versu trigésimo quinto ejusdem cap. ubi literas in Collegio ad exteros vel ab exteris ac Collegiatis scriptas, diligenter Rectori legendas committit, quo etiam referenda Regula tertia ianitoris, quâ præcipitur, ut literæ omnes & schedulæ, quæ domesticis mittuntur, Superiori tradantur, ita ut ne ad quas mittuntur, intelligant eas acceptas.

Improbum atque impudentiæ plenum est, quòd in opinionum diversitatibus, Theologiæ Professores ad constitutiones suas, non autem ad sacras literas remittant: unde etiam ex duobus alterum verum esse necesse est, ut nimirum sacras literas non habeant pro norma veritatis, vel institutum suum non ad Regnum Dei, sed Antichristi Tyrannidem promouendam tendat.

Mirum est quod cap. 6. ejusdem tituli vers. 64. præcipitur, de deposito pecuniarum nullo recipiendo, nisi fortè nimis sibi durum furo putent, reddere quod semel acceperint.

In examine recipiendorum, quod de quinque impedimentis essentialibus scribitur, nimirum quòd in primis ita sint interrogandi, ut ea impedimenta esse quæ à Societate excludunt, qui recipi se volunt, non intelligant, ne verum occultandi occasionem accipiant, in eo centè illorum ingenii dexteritas manifestatur.

Probationum Regulæ, secundum quas Magistri Novitiorum eosdem primâ, secundâ & tertâ probatione, examinare debent diligentissimè inquirendo.

Regula, quæ titul. de Magistris Novitiorum capite secundo vers. quinquagesimo primo de consuetudine condiscipulorum traditur, observari dignissima est, & talis, ut in omnibus Collegiis ubi professionis ratio habetur, exactissimè servanda: id quoque rectè monitum videtur, quod ingeniorum delectu magis boni communis ad gloriam Dei, quam particularis ejusque ratio habenda.

Ad magnitudinem quoque secularis Iesuitarum potentie pertinet, exactissima illa per uniuersum orbem *Correspondentia*, cujus utilitas & forma representantur in Titulo de formula scribendi, ubi versu primo dicitur, quòd commercium frequens literarum inter inferiores & superiores, maxime ad vniorem in Societate servandam faciat, ad audienda ea, quæ ex variis locis ad ædificationem, & eorum, quæ geruntur cognitionem adferuntur, & ostendunt in sequentibus versiculis, quibus modis illud commet-

commercium sit exercendum. Verum
vers. vndecimo, manifestè apparet, eam
correspondentiâ non ad domorum &
Collegiorum suorum statum cognoscen-
dum tantum pertinere, sed ad ipsius sta-
tus politici ætate servanda: additur e-
nim, ut totius provinciæ statum benè ex-
plicitent & suppleant, si quid intellexerint,
quod Superiores domorum Collegiorum
minùs declaverant, & in vniuersum ita
scribere debent, ut generalis omnium
rerum, omniumque personarum ac Pro-
vinciarum statum, quoad ejus fieri pos-
sit, ante oculos habeat. Quis quæso nunc
Iesuitas exactissimos omnium rerum ex-
ploratores & peritiores esse negave-
rit? eùm hæc ipsi suis scriptis fateantur.
Quis nunc negaverit Iesuitas sub prætex-
tu Religiosis Regna & Imperia scrutari
& perere?

Verum cùm tantam vasertimi hi vete-
ratores ex sola correspondentia utilita-
tem ad vniorem inter Romanenses tuen-
dam, sentiant, non abs te est, quòd illi
qui Reges & Principes Romanenses in
sua manu habent, iisdem persuadeant,
ut gravibus propositis poenis, Evange-
licos, ab illo literarum commercio abster-
reant, hoc enim mediò illis sublato,
neque de communibus periculis, neque
de artibus & machinationibus quæ in
illos consuuntur, iniicem præmonere
penitus possunt, nec muris consiliis &
ope iuvati: deinde si correspondentia, Ie-
suitarum Tyrannidis Romanæ propagatori-
bus ad vniorem suam longè latèque pro-
pagandam & diffundendam summè sit u-
tilis: consequitur, ut ejusdem defectus, E-
vangeliis & liberis Sratibus maximas
haud dubiè adferat incommoditates, iis-
demque ob id per conjuratos Romanen-
ses prohibita, ut ita rebellium gentes in-
ternis discordiis relinquereantur, illisque
piscatio illa hominum in aquis turbis
eo liberior remaneat, qui in tenebris am-
bulant, inæm oclerant: huius communio-
nis & commercij Christiani utilitas, quia
tanti momenti est, pro conceionibus &
scriptis publicis pro dignitate omnibus-
que & singulari tam Regibus Principibus &
Magistratibus Christianis & liberis, quàm
Rectoribus & Professoribus veritatis æ-
mendanda est, ut Atrichisti fraudibus re-
tectis, Ezelefix Christi adversus eam tem-
pestivè & fortiter caveri, & locustarum
& viperarum illarum agmina, in puteum
abyssi, vnde prodierunt, repelli & præci-
pitari queant ocyùs possint: tantinè tem-
per erunt privata (quæ in publicorum ne-

glectu periclitantur, neque extra eorum
tutelam salva esse possunt) ut tolembia-
lius effe credatur, in publicis perire priva-
ta, præ nimio privatorum studio malè
publica curando, quàm ad modicum pri-
vatis simultantibus & actionibus suspensis,
pro salute publica adveffus communem
hostem vigilare, & in publicis privata tue-
ri.

Notandum quoque est, quod de Præ-
fecto Rerum Spiritualium statuitur, ut
nimirum secundum cognitionem institu-
ti Societatis zelo magno diligenter illud
promoveat & tepidus exhorretur, & c.
tanta coim est plurimum exortatio, ut neque
frigidi neque calidi, nulloque affecto aut
commiseratione dueantur, modò sibi be-
nè sit, qua in re quàm necessarium sit eba-
ritatis Doctores, tepiditatem & oscitan-
tiam illam non tantum charitate Chri-
stianâ, sed & viris bonis indignissimam,
decantare, omnes pendere velim, qui
se ejusdem Christi membra esse seiant &
profiteantur; an autem minimum hominis
membrum dolere possit, cetera totius cor-
poris sensum?

Quòd autem institutum Iesuitarum non
tantum ad privatæ rei amplificationem &
magnitudinem, sed ad omnia totius orbis
Regna sub Romanæ Sedis jugum reducen-
das, tendat, supra ostensum est: verum quòd
contra natos majore odio quàm adver-
sus hæreticos & Septentriones ferantur,
ex eo constat, quòd in Catalogo Missarum
& Orationum ad finem præcipitur,
ut frequentia offerantur sacrificia & cir-
cumvolentur Rosaria, pro Septentio-
nialium & hæreticorum reductione: hoc
eum multos ex illis lareat, aut si iisdem
notum esse possit, non facis sibi ab eo em-
veant, movendi & ferè hortandi esse
videntur, ut inimicidas majore quàm an-
tè odio prosequantur, æ Duplum illis jo-
xta doctrinam D. Iohannis Apocal. 18. re-
tribuant.

Operarios, quibus ex obedientia con-
fessionis audiendi sanctum munus com-
mittitur, in titol. Regulæ Sacerdotum
vers. 5. volunt, multum ad id affici, &
tanquam sui instituti valdè proprium, ma-
gnificare, nec sine magna causa. Nihil e-
nim aptius est, non solum ad familiarum
& matrimoniorum, sed & imperiorum,
Regnorum & Rerumpub. areana scrutan-
da, vnde etiam in Venetorum Repub. Au-
tielularis confessio illis penitus interdicta
sed nihil est, si serpentis cauda fetiatur, re-
rendum est caput, si venenum devirare vo-
limus.

Libidinis quoque suspicionem à se auertere omni curâ conatur, in vers. 18. *suprad.* tit. vt & in Summario Constit. vers. 8. & seq. maximè autem in confessionibus mulierum. Verùm quæ illorum in his impudicitiz in omnibus locis, ubi illi lupanaria sua spiritalia collocarunt, palam est, & recens Bruntrutenfibus in agro Basiliens.

Sic quoque avaritiz studium à se multis huius libri titulis & in aliis suis scriptis, avarissimi regere conantur: speciosè autem in vitimo vers. tituli *suprad.* ubi Confessores monentur, vt ægros, eum opus sit, ad condenda testamenta adhortentur, sed iis consensendis non assistant. Quod quàm diligenter ab illis alienarum hæreditatum æpioribus observetur, ex Collegiis, Domibus vel suppellestilibus, fundis & redditibus illorum satis apparet: idè quæ vel hic vel in Summario Constit. vers. 23. & seqq. Iesuitica paupertas, vt murus Religionis firmus, exemplis diuitiarum illorum illustranda.

Concionatorum Regule tradunt, illos quidem lectioni S. Scripturæ incumbere debere, sed præcipuè Patrum, tanquam si Patres Patre ipso sanctius docuissent, à fontibus suos ad riuulos seducendo, quæ illorum peruersitas comprobatur Regula 6. Præfati, Lectores ad mensam, ubi in celebrioribus factis præcipitur aliquid legi omisso esapie Scripturæ, ex Patrum hominibus & tractatibus, neglectâ lectione Scripturarum, tanquam nimis vulgari & quotidianâ, indigna vt celebrioribus diebus audiretur.

Decima Concionatoribus Regula injungit, vt populum obedientiam eam doceant, quæ Principibus & Prælati, qui Dui in terris vires gerunt, à subditis exhibenda est: Vbi notandum verba *qui Dei in terris*, intelligenda esse, Deitæ terrestis, id est, Pontificis, cui ex eâ obedientiâ parendum est, vires gerunt: Nam iis qui vires illius non gerunt, sub pœna excommunicationis præuicatores illi præuicando obtemperare prohibuerunt.

Quod ipsi Iesuitæ in Galliis & alibi exemplis infestabilibus demonstrarunt, docentes, Regem sibi rebellem à quouis legitime exdi & occidi posse.

Astutè præcipitur in 19. Regula Concionatorum, vt non ita exactè proponant argumenta, quibus contraria pars confirmetur, ne simplices ipso proponendi modo offendi possent: Iciunt enim vortatores isti veritatis argumenta suæ superstitutionis figmentis longè firmiora, i-

deoque fraudetacendi, illa simplices eelanda esse statuerunt.

Concionatorum Regula vigesima illi suis prohibent verborum lenocinia, cum in eo solo lenones illi laborent, vt mendacia sua verborum & rerum lenociniis velent, id testantibus ipsorum concionibus & scriptis quotidianis, quæ impudentissimis mendaciis conferta, & per verborum exquisitissimorum fila confuta conspiciuntur.

Quæ in prima & secunda Regula Missionum referuntur, de *missionibus* & tyrannide per omnes mundi plagas auerpanda, Directoribus Pontifice Romano & Societatis Generali, ea quidem suprà tacta sunt, sed ex hisce missionum Regulis exactius examinatis, multo quàm antè, apertius, Regibus, Principibus & Magistratibus ob oculos exponitur, eo suè, vt ab hierarchiz illius fraudibus sibi & melius & vigilantius, quàm hactenus, caueant, & in missos illos in posterum diligentius animaduertant: aliàs timendum esset, ne negligentioribus vigilantissimi illi imponant.

In octaua eiusdem Tit. Regula notatur, quomodo se in bonorum virorem notitia circumforanei illi infamato debeant, quò efficacius operari possint.

Cautissimum est, quod Regula 19. d. Tit. traditur ad euitandum æmulationes & odia aliorum Ecclesiasticorum, vt nimirum missi nullam reformandi Cleri aut Monasterium aliorumve Religiosorum euz partem admittant, sed machinas recta in imperitum vulgus dirigant, illud enim facile futurum esse ausupantibus solet, quia superstitioni natura deditum.

Opportunitates, quas Deus ad institutum Iesuitarum promouendum, missi dabit, è manibus sibi elabi sinere non debere, oculatissimi & vaserrimi illi suis commendant Regula 20. dicti tit. ad factiones nimirum in alienis Regnis excitandas, quibus illa tandem sub iugum Sedis Romanæ redeantur, in quo solo summum sedis illius bonum consistere, omnibus notum est, quæ de re quoque non omuem ipsis conuersationem eum secularibus, sed in eaurum tantum & nimiam prohibent, vt Regula 26. ne detegantur ipsorum machinationes, aliis & ea quæ in peculiariibus Instructionibus à Superioribus præscribuntur, pari diligentia & providentiâ exequi iubentur, in eum finem illis non eum secularibus tantum agere mandatur, sed & in seculares ipsos se transsubstantiare ad parricidia Regum & Principum eò com-

commodius paranda, & prodictiones fac-
tionisq; machinandas.

Quòd verba hæc *Institutum Societatis* in
hoc libro toties & cum tanta commendatione
reperitur, non absque aliquo magno
Mysterio est: & proculdubio aliquid
monstri in se continet. Illud apparet in
regulis procuratoris Generalis, quòd Societas
magna tributa Sedi Romanæ summa
diligentià pendenda esse compromiserit,
cùm Procuratori isti iungatur, ut antequam
dies præscriptus venerit soluendi. Quindennis
Rectores Collegiorum, ad quos Vniuersitates
beneficiorum pertinent, diligenter admonent,
opportuno tempore pecunias Romanam mit-
tunt.

Bullæ de Cæsa Domini obseruatio, e-
jusque quod in ea mutatur vel additur di-
ligentissimè Procurator Generali com-
mendatur, ut & morus proprii Pontificis:
adò ut si motu proprio excommunicet
Reges & Principes, eosque priuet suis Re-
gnis & Principatibus, vel quid sceleratius
motu proprio statuat, monet ut consilio
Præposito Generali Provincialibus omni-
bus id mittat, ut illi secundùm ea Pontifi-
ci cæcæ obedientiæ pareant, & subditos
contra Reges & Principes ad faciones &
rebelliones suscitent.

Pro Colophone Iesuitarum adiecit
Epistola Ignatii de virtute obedientiæ ex
cujus contextu non difficilè erit diiudica-
re, Epistolam eam per Ignatium ductu spi-
ritus contradictionis congestam esse, quia
non tantum contradictoria non pauci in-
ibi videntur ostendi posse, sed contra sen-
tentiam Spiritus Sancti Ignatium, ad instar
spiritus infernalis, multa loca sacræ Scri-
pturæ ad implissimam summam suam de
obedientia Iesuitica doctrinam blasphemè
decorasse, vnde Epistola illa exactissimè
& velut fundamentum viperinæ illius
Societatis examinanda est, ac demon-
strandum, Societatem illo suæ tyrannidis
promouendæ studio, non querere salu-
tem, magnitudinem & libertatem Regum
ac Principum, sed ut eos suis tyrannicis
præceptis subieciant, deque solis suis de-
turbent, ac Reges ipsos, eoronas & scepta
eorum ad pedes Pontificum abiciant: si-
enti hoc nuper Pontifex Rom. petiit à Le-
gatis Henrici IV. Gallicæ & Nauricæ Ro-
gis. Verba relationis talia sunt: *Oultre ce
que dessus, un a fait sander de viue voix par
diuerses personnes lesd. Procureurs* (nota hæc
verba, non enim Legatorum honore dig-
natur, sed Procuratorum villi nomine su-
petbè dehonestat Reges Legatos) *si an*

*faisant l'aburation ils ne vouldroyent point au
nom du Roy deposer aux pieds du Pape par si-
gne d'une Conuenance le royaume de France, &
qu'il auoit occupé de fait, soy disant Roy com-
bien que led. Siege l'eust priuè d'aussi iustice
sif & de tous autre, qu'il eust peu pretendre à la
Couronne de France, que sa Sainteté apres ce-
ste submissian la remercioit sur la teste desd.
Procureurs. En pteclaram, receut l'istumum
atque indubitabile exemplum obedi-
entiz, quam ex eo impeto cuius Superiori
præstandam esse docent: nonne digni, qui
à Regibus & Principibus, omni supplicio-
rum genere in puteum abyssi profligen-
tur, &c.*

Notæ & Animaduersiones aliæ ad
quasdam summaria IESVITARVM
Constitutiones.

IN Summario Constitutionum lex vel
Regula cætera sic habet: *Unusquisque
eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium
illud Christi sequendo, Qui dimiserit pa-
trem, matrem, fratres & Sorores, & quicquid
in Munda habeat, relinquendum: imò sibi
dictum existimes verbum illud: Qui non odit
patrem, & matrem, in super & animam suam,
non potest meus esse discipulus. Et ista carandum
est, ut omnem carnis affectum erga sanguine
iunctos exuat.*

Exemplum Constitutionis seu Regulæ
hujus habemus apud Hafniam: *Er-
rat Landfærga, inquit, Novitius, nomine
Iohannes, artificio factor: hic cum reliquis No-
uitiis animi gratiâ in campum procedit. Ob-
uiam fit illi pater senio confectus, qui filium,
quem annum fere non viderat, alloqui & sa-
lutare capit. Filium autem faciem avertit tan-
quam ad horrendi monstri occursum, & ne pa-
trem audire & cum ipsa loqui cogatur, aufugit.
Pater senex filium inclamat: hoccine est mihi
nutricationis gratiam referre? at ille surdus &
mutus pergit: Pater, facis Deum, inquit, ita fa-
giat, ut nunquam redeat: & reliquis Iesuitis si-
lentibus, Hac, ait, est pietas quam Iesuita suos
docuit? Abeat igitur in malam crucem de gener
ille filius, qui non se gerit ut Christianum deceat.
Phi domum deuenitum est, Rellor re auditiâ fa-
ctum Iohannis maximè probauit, Malle viriute
filii mi, inquit, qui patrem tibi elegisti Patres
Societatis nostræ, quos te magis quam patrem
tuum amare oportet, id quòd hic secularis fit,
illi spirituales. Factum hoc in super dicto Hiero-
nymo (per calcitram patrem perge ad Christum)
confirmare cenatus est, & cuiusdam Parisiensis
Novitii exemplo, qui ne quidem matris lachry-
mis permoneri poterit, ut ex cenobio pedem
moueret. Addebat denique parentibus, si eis à*

*Societate Iesuitarum abstrahere conarentur, dicendum & scribendum esse, Vade post me Satana; quod non parentibus naturalibus, sed Societati Patribus obedientiam absolutam donec-
runt.*

Jacob. Crispius Iesuita Novitium quendam de Iesuitismo deferendo, & ad suos redire cogitantem, hujusmodi verbis compellavit: *Quid tibi cara sunt parentes? Audi Christum Ignatium.* Hic monet ut naturalem seu carnalem auctorem in spiritualem convertamus: hoc est, omnem *sympul* & dilectionem in Patres Societatis transfundamus: Ille verò dicit, *Qui non odit patrem & matrem suam, non me est dignum.* Hoc est, Si vis in Societate vivere, necesse est, ut parentes tuos et ad seculum retrahere conantes, tanquam capitales hostes oderis & fugias, & Societatis amorem parentum dilectioni longè præferas. Hoc est enim naturalem erga parentes affectum in spiritualem convertente. ut sanctus Pater noster Ignatius docuit. Quid tibi cum patre tuo? En pro patre seculari, recepisti aliquot mille spirituales Patres. Quid tibi cum matre tua? En mater tibi est Ecclesia Rom. & B. Maria. Quid tibi cum fratribus? En pro vno atque altero fratre carnali tot habes fratres spirituales, quot sunt Iesuitæ. Quid cum sororibus? Tot sunt tibi sorores, quot in Rom. Ecclesia virgines. Quid cum tuis opibus & domibus? En pro vna domo tot pulchra Collegia, tot amplas domos, atque tot redditus. Quid cum amicis? Iam tibi sunt amici Papa Dei Vicarius, Cardinales, Episcopi, Imperator, multi Reges & Principes, & omnes Catholici. Noli ergo Satanam audire, dicentem, Redi ad tuos, contrahe matrimonium, &c.

Respondebo autem non pro Ignatio Loyola, sed pro Christo: Is nihil tale his verbis, ut Iesuitæ putant, docere voluit: nimirum, desecere, vel etiam odio habere parentes, ac Iesuiticam agere vitam, esse Christum plus quàm patrem vel matrem amare: sed hoc potius, ut ipsum omnibus, etiam qui nobis conjunctissimi sunt, quique naturæ legibus nobis commendantur præferamus, imò tantum non odio habeamus. si quando res eò deveniat, ut aut ipsum abnegare, aut ab ipsi diuelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur ista, ut neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, ut in ejus gratiam à Christo desicere velimus. Deinde hoc quoque vult, ut eos affectus, qui per se etiam laude digni sunt, in officio conti-

neamus, ne nos à fide & pietate, quam ipsi debemus, transversum abripiant. Vado dicit, *Qui amat patrem & matrem, &c. supra me, aut plus quàm me, non est me dignum.* Nihil igitur hæc probabilienda Iesuitica *sympul* faciunt. Damnantur etiam tales, qui hoc faciunt, Gangrensis Synodi Canone 16., qui sic habet: *Quicumque filij à parentibus, prætextu divini cultus, abscedunt, nec debitam reverentiam & honorem illi dependenti, anathema sint.*

Constitutio 27. præcipit, *Ut omnes, qui sub obedientia sint Societatis, meminerint se grati dare debere, quæ gratis acceperunt, nec postulando, nec admittendo stipendium, vel elemosynas ullas, quibus utitur, Confessiones, vel predicationes, vel quodvis aliud officium ex eis, quæ Societati juxta suum institutum exercere potest, compensari videatur.*

Quis hic non meritò exclamet, & leges & constitutiones prodigiosè violatas, eversas & conculcatas. Cum Canonici Augusti Redditi, & in primario vrbis Templo concionatori 500. florenos in singulos annos essentent, respondit quidem, sibi propter legem hanc eos recipere non licere, ut quæ gratis acceperit, gratis communice: possint tamen loco elemosynæ quicquid voluerint ad Collegium Iesuitarum mittere, sibi enim licere elemosynas, non autem mercedem accipere. Itaque quotannis die Natalitatis Christi ad Iesuitarum Collegium deferuntur 500. floreni, quos isti gratis, scilicet, pro Rosæphi concionibus accipiunt.

Constitutione 43. præcipitur, *Ut in Societate hæc, nec sit, nec sentiat animorum propensio ad partem alterutram factionis, quæ est inter Principes & Dominos Christianos: sed sit potius quidam universalis amor, qui partes omnes, licet sibi invicem contraria sint, in Domino amplectatur.* O Constitutionem prodigiosè violatam quoque.

Constitutione 45. sancitur, quò plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare, ut à negotijs secularibus abstineat, nec ea vili præbui adducti obedienda suscipiant, vel in illis se occupari sinant. Ad contra Iesuitæ hodiè in Curia Senatorum, ut supra diximus, & Principum versantur, à latensibus eorum nunquam discedunt, consiliis eorum se ingerunt, in castris quoque, & inter armatorum acies circumvolitant, & in ipsa quoque gynæceæ ac pœnertalia mulierum vsque perreperant, & nihil in secularibus intentatum relinquunt. In Gallia vixi sunt Iesuitæ multi in

Parmensi

*Iesuita
nihil
grati
dant.*

*Iesuita
non tantum
non pro-
ter.*

*Iesuita
seculari-
bus ne-
gotijs se
immis-
cet.*

Parmensi exercitu, quorum nonnunquam curus onuli & bene ornati intereipiebantur, cum insignibus nominis I. S. V. quæ more Principum curibus suis insigebant. Ante hunc Principem nunquam visi fuerunt militum lequi: imò solebant alios Monachos, inter milites versantes, reprehendere ac damnae.

Ex instituto etiam suo iuramento sanctè profitentur, se dignitates Ecclesiasticas non acceptaturos aut procuraturos, quod non conveniant religiosa humilitati. Sed calidam & deceptoriam hanc rejectionem iudicandam, per opera eidem contraria probari potest. Nam dignitates illas & capiant & acceptant, præsertim si inignes & pingues sint. Unde nonnulli ex Pontificiis dixerunt, *Capti ab ipsis dignitates amplas, paupertatum simulata & humilitatis quasi esca.*

Anno enim Domini 1593. Franciscus Toletus licet etiam ipse enim aliis Cardinalitiam & Episcopalem dignitatem abjuravit, à Clemente VII. in Cardinalium Collegium cooptatus, & ad summam, excepto Pontificatu, Ecclesiasticam dignitatem euectus est. Ac licet finxerint, se coacti & dubitare, acceptant tamen, & placuit Reverendissimus & Illustrissimus appellari. Trium nium autem tantummodò superuixit.

Fugit tamen Ribadeneira in Catalogo Scriptorum Iesuiticorum, hoc factum esse magno cum mœore Societatis, paulò tamen post, videlicet anno 1598. mensis Martii, idem Pontifex Robertum Beilarminum in eundem dignitatis gradum ascendit. Ex mox sequenter plures alii: nec desabant ambitiosissimi homines, donec Pontificiam sellam occuparent.

Excusat tamen eos Gregorius de hac Cardinalitia dignitate contra leges Ordinis assumpta: quod nimirum Pontifex eos cogere, siquæ imperare possit sub peccati mortalis periculo. Exigit etiam hoc ipsorum iuramenti formula: *Mandata Apostolica totis viribus observabo.* Scilicet.

Notæ & Animadversiones aliquot ad Bullas ac Privilegia à Pontificibus Rom. IESUITIS data, ex Helia Hasenmüllero.

IN Bulla prima Pauli III. Papa conceditur Iesuitis potestas condendi tot Regulas & Constitutiones quot volent, pro libito & arbitrio, in Societatis suæ vsum & incrementum: hæc tamen condi-

tionem, ut illarum scopus ac finis sit, Rom. Sedis conservatio. Quid sunt opus est ad Christianam perfectionem tot, & talibus quidem Regulis, quæ nihil sunt quam superstitiosorum hominum figmenta & placita? Vinea nostra Regula & via ad salutem est Christus. Is in Decalogo & Evangelio plenè nobis præscripsit, qualiter vitam nostram institueri debeamus, si perfecti esse velimus. Et quicunque juxta hanc Regulam incedent, pax super eos erit & misericordia. Gal. 6. Et quid de huiusmodi Regulis & Constitutionibus senserit primus Eremita Anton. hinc apparet, quod Petrus Parisien- sis Cantor testatur, cum quibusdam Monachis, petentibus Regulam seu normam pie vitæ, Evangelicarum codicem obtulisse: quo ille nimirum indicare voluit, omnia ad pietatem necessaria in sacris literis comprehensa esse, nec esse vilis novis Regulis, Canonibus aut normis opus.

In secunda Bulla tribuit illis divini nominis laudem, quod sint in Theologia exercitati, Letetiz graduati, & Spiritu sancto afflati, Christo & Papæ dicant, an specialiter voto Pontifici Rom. obligati. Quæ autem est communio luci cum tenebris? quæ concordia Christo cum Bala? Hosne Spiritu sancto afflatos existimabimus, qui sibi Antiehisto speciali voto obstrinxerint, & in hoc conjurant, quod velint orthodoxam doctrinam euertere, & Pontificias superstitiones stabilire? Et quis hos Theologos esse putabit, qui Dei verbum ecerum esse nant, materiam litis & hæreticorum librum calumniantur, & in ejus locum Paparum placita, Conciliorum decreta, humanas traditiones & Monachorum somnia substituunt? Dicit etiam Bulla, *eos esse animarum zelantes*: concedo vos zeilum habere, sed qualem iupi onitium, & vulpes anserum.

In tertia bulla datur Iesuitis potestas conclonandi, sed non Dei verbum, sed humanas traditiones, quales sunt, statuta solita à Pontificibus Roman. instituta servare: omnibus diebus feriatis Missam, audire in quadragesima, quatuor item temporibus, Veneris quoque & Saturni diebus jejunare, & à carnibus caseo, lacte, &c. abstinere: semel in anno peccata sua confiteri, circa festum Paschæ Sacramentum altaris sub vna tantum specie sumere; diebus prohibitis à nuptiis abstinere, &c.

In eadem Bulla datur Iesuitis licentia audiendi Confessiones. Intelligitur autem plenaria omnium peccatorum enumeratione: ita ut nec secreta conscientiarum, nec intima penetralia cordium, nec cogitationes

Iesuita
dignitas
non de-
cipi-
bitur

Pauli
III. Pri-
vilegia

tiones ullæ Confessarium lateant.

Tertio datur in hac Bulla quoque iisdem potestas commutandi Vota. Vovent autem Iesuitæ paupertatem, castitatem & obedientiam. Constat verò omnibus eos opes quibuscunque possint artibus, seu, ut illorum verbis utar, *piis fraudibus*, contrahere. Sic si non possunt continere, sequuntur decretum: *si non caste, tamen caute*. Eodem modo soli Papæ & Generali suo in fidei rebus vovent obedientiam: cæ non pietatè, in obedientiam suam flagellis, ciliis, & aliq[u]a abstinentiâ eos luere & expiate oportet.

Quarto Bulla hæc potestatem dat Iesuitis audiendi Confessiones, & absolvendi ab omnibus casibus, etiam iis, qui non sunt in Bulla Cœnæ Dominicæ comprehensi, & ab iis quoque qui Apostolicæ Sedi reservati sunt. Hac verò potestate contra multos, tum verò vel maximè ad concitationem Ligæ seu Conspirationis illius Gallicanæ adversus Henricum III. Regem, quum præsertim ea Anno 1585. validè emergeret, ita sunt usi Iesuitæ, ut nullum absolutione dignarentur, qui ad proposita cate-nus interrogatoria fidelem Regis subditum ac ministrum obsequentem esse profiteri fuisset ausus. Interea verò numerus eorum, qui confitebantur ipsis, aded ere-scebat & adaugebatur, ut paulò post, anno videlicet 1587. In annuis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem suum Aquavivam de Collegio Parisiensi suo scribere non sint veriti: Confessiones audire, & quidem universæ vitæ, quàm plurimæ. Hæc est enim communis fere omnium opinio, tum demum eorum satis fieri Conscientiæ, quum apud nos consentirent: idèoque nonnullis sexaginta milliarium consecit viam, ut à nostris audiretur. Et rursus, anno 1589. Totius vitæ confessiones audire trecentæ. Quicumque enim iuramenta Regi præstita & debita exinde obsequia seposuerant, eoque perfidiosi fuerant facti, & quos à peccatoribus (uti loquuntur) isti Pastores ac Sacerdotes alii non ita leviter aut temerè volebant absolvere: ii Iesuitis erant usquequaque acceptissimi! & indulgentissimam non tantum absolutionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde consequabantur; modò in rebellionem istâ fortiter persistenter gnaviretq[ue] pergerent. Vade passim in absolutionibus modum hunc observarunt talem: ut nimirum ad inserta Breviarii suis Evangelia jurare tenerentur omnes; quod neque tum temporis regnantem adhuc Regem, nec si fortè sic caderet, ejus successorem Navar-

rum pro legitimo vellent agnoscere Dominum. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eoque sine absolutione dimissis, constanter adfirmatum postea & contestatum fuit. Cæteròquin æstimare facile licet, efficacissimam, quantumvis occultam subfuisse causam, qua Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordiis tam exiguo temporis spacio ad tantum fastidium evecta, tantulus non personarum solummodò, sed ubi ubi quoque, nec non Provinciarum integrarum adversus regnàntem tum, sed & residentem in ibidem Regem numerus concitatus, ac conspiratione facta exarmatus fuit.

Quinto Iesuitis concedit Bulla, Peregrinationes, Vota, &c. pro tempore commutandi: Missam adte diei exortum, & post meridiem celebrandi: Ecclesiastica Sacramenta administrandi: officium Romanum novum, non ex præcepto, sed ex libertate dicendi. Mandatur insuper, ut Assistentes sint & Cardinales, qui resistentes Iesuitis compescant, & rebelles in eos tollant. Sunt quidem hæc satis magna Privilegia, quæq[ue] Iesuitis in illis conceduntur: sed hoc illud ipsum est, quod Daniel prædixit, Antichristum maximis beneficiis remuneraturum esse, quicumque suum illum Deum May-zim colere, venerari & agnoscere dignentur.

In quinta Bulla permittit Papa, ut quicumque velint, neglecto suo Parocho, Iesuitarum Missas audire, aliq[ue] Sacramenta ab ipsis sumere possint, nec ad proprias Parochias accedere opus habeat. Alias verò coguntur in Papatu omnes & singuli, ut intra Parochiæ suæ septa maneant, Missas audiant, & ordinario suo Sacerdoti in anno semel confiteantur. Hæc autem libertas Iesuitis concessa ipsis quævis inferuit vel maximè Nummus enim confessionalis, qui hætenus sacrificiis esserat, nunc Iesuitis cedit. Excusant quidem se Iesuitæ apud seculares Sacerdotes, quòd Confessionis nummum non recipiant, & nullam mercedem propter Missas postulent. Ita quidem illi, dum in Templis sedent, propter Confessionem nihil exigunt: si quis autem pecuniam super altare ponit, tacent, eamque hominibus absentibus, auferunt. Item, Si quis propter confessionem illis pecuniam vulg dare, eam illi quidem in manus recipere nolunt: dicunt autem, si quid nobis communicare vultis, illud ad Collegii nostri portas mittite, nobis enim non licet quicquam in Templo recipere.

Secundò, in hac Bulla mandatur, Iesuitas ab omni vilitatione & cura Monialium, vel

vel aliarum religiosarum personarum liberos & immunes esse debere. Ignatius autem Loyola tantā eura Moniales est complexus, ut etiam publica scorta, propriis in domibus tantē foveri & ali curaverit. *Hæc quæque inquit Hasenmüllerus, non quidem visitatores illarum agunt: sed tamen in peregrinationibus suis ad Monialium Censura libentissimè devertunt, Missæ in illis celebrant, & Confessiones illarum audiunt. Si tamen aliqui delectatione capiuntur. Mentalium agendi curam, eam juxta Bullam facile vel ab illorum Generali vel a Papa consequi possunt.*

Tertio, a Decimis, & ab omni contributione Iesuitarum bona Papalis hæc Bulla eximat, etiam si prius sub censu fuerint. A reliquo vero cetero maximis redditus censuque amplissimos singulis annis colligit Papa, omniaque illorum bona tributaria habet. *Non tenentur, inquit Bulla, salvere honorum suorum decimam, vel aliam dare contributionem seu procuratorem, nec Papalem nec Cæsarum portionem: etiam si prius facta illa bona sub censu: nisi sit specificè & expresse in litteris Apostolicis.* Minus ergo non est, Iesuitas tam brevi temporis spacio tam faciliè tot tantæque opes collegisse. Papa enim reliquam ipsam turbam miris artibus expilat: Iesuitis autem pios alius evulsos addit: quia eogit Episcopos, Abbates & alios Prælatos Iesuitis de suis bonis & redditibus largier dare, ut Monachii, Fuldæ & pluribus aliis locis factum est.

Quarto, dicit, Bulla, *enim qui Iesuitarum aliquam Ecclesiam, vel alium pium eorum locum, à Proposito signatum, semel in anno visitaverit, indulgentiam plenariam omnium suorum peccatorum consequi.* Alter vero loquitur Scripturæ: *Sanguis Iesu Christi,* inquit Iohannes, *emundat nos ab omni peccato.* Item, *remissa vobis sunt peccata propter nomen ejus:* Notum dicit, propter visitationem Iesuiticorum Templorum. Et Paulus dicit, *In Christo habemus redemptionem per sanguinem ejus.*

Julius III. Papa in prima sua Bulla confirmat omnia prædecessoris sui Pauli III. Iesuitis data Privilegia. In secunda vero, quæ ordine est septima, die 22. Octob. Anno 1552. nova insuper addit, nimirum, Professis licere circa jejunia & cibos prohibitos dispensare. Si Sacerdos alius vel Monachus, & Secularis etiam, ex speciali permissione Sacerdotis, talem permissionem habentis, qualiscunque ille esset, jejunii tempore cibis prohibitis uteretur, videlicet carnibus, lacte, ovis, butyro & nasco, excommunicaretur, vel aliquā pecuniæ summā mulcetur. Iesuitarum autem Professus, qui quadruplo voto Papæ obligati sunt, li-

cet permittere sibi & aliis libertatem cibis quibuscunque vescendi, non quia Deus liberum eorum ciborum usum hominibus concessit, sed quia Papa illis hanc dispensandi facultatem dedit.

Secundò concessit etiam Iesuitis hæreticos quoque absolvere, hoc est, ex Evangelicò Pontificium, ex Christiano Antichristianum, ex filio Dei filium Satanz, sicque duplicem gelicennæ filium facere. Hæc autem potestas testibus data est, ut sic commodior cum Evangelicis agendi occasionem habeant. Dicunt enim eis, Non est quoddam aliud quid de nobis suspicetis: non enim nos solemus, ut reliqui Clerici, quencquam Inquisitioni proderet: nec ideo libere fidem tuam coram nobis profiteret: est enim concessa nobis potestas te absolvendi, & in gremium Romanæ Ecclesiæ recipiendi, imò revocet, & te in omnibus adjuvabimus. Si vero alios accesseris, consulete quidem eos poteris, sed non ab his absolvi, quia nobis id ex gratia Papæ, non aliis licet. In hoc conscientiz foro multorum animos miserè torquent.

Tertio obtinuerunt à Papa etiam hoc privilegium, ut intra domorum & Collegiorum suorum privatos patietes, suos ad quodcumque volunt gradus promovere possint. Ne tamen Academicarum legibus detogasse videantur, ubi suos examinarent, ad promotionis diem Rectorem & Cancellarium Academicæ vocare solent, qui licentiam promovendi illis dare coguntur, & ne in minimo quidem eis contradicere audent, & sufficit illis hæc gratia, quod ad prandium vel cœnam vocantur & admittuntur. Ne quis autem taliter examinatos & promotos conemnat, ut qui publica examina subire non ausi fuerint, præcepit Papa, ut tales Socii gradnati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset in honore habeantur. Concedit etiam his eadem privilegia, quæ habent ii, qui legitime promoti sunt. In quo Papa quæritis gratiā, idem facit, quod illi, qui spuriis, pro legitimis & honestis naris pronunciant.

Pius IV. anno 1561. April. 13. die, in prima Bulla concedit Iesuitis potestatem edificandi Collegia ubicunque velint, licet id seculares & Ecclesiastici prohibere conentur. Imò mandat, ut in hujusmodi conatibus Iesuitas, parochi, Prælati & Episcopi juvent, & contradicentes vel impediētes coercerent. Felix sanè Iesuitarum conditio, qui nullis supplices fieri tenentur, vel reperiuntur: sed ad quoscunque à Papa missi venerint, eos non modò hospitio excipere, gratis alere, sed etiam Collegia, Domus,

p. 14
privilegia

Templa & Scholas ædificare coguntur, quin etiam propriis possessionibus & hortis cedere, cæque in usum & dominium Iesuitarum tradere.

In altera Bulla die 19. August. Anno 1561. edita, ad imitationem Iulii III. hos suos Socios ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ, tum Reipubl. eximit. Nam præcipit, ut & ipsi, & Collegia, & bona ipsorum omnia, perpetuâ libertate, sine ullo iuramento, excepto eo quo Papæ devincti sunt, sine omni usura, fœnore, censura, decimis & exactionibus liberi relinquuntur, tam in iis quæ jam possident, quàm quæ in illorum usum futuris temporibus ventura sint: tam in domibus & Collegiis, quàm in Civitatibus & Academicis: nullum tributum, nullum censum, nullas decimas, de domibus, Collegiis & feudis solvant, sed sua ab omni solutione exempta & libera possideant. Non immeritis autem tam munifici sunt Papæ erga Iesuitas, quia præ reliquis Clericis & Monachis Paparum res augere & propagare nudent.

Papæ
privilegia.

Pius V. Anno 1565. Calend. 16. Febr. ne Iesuitæ aliorum etiam Ordinum privilegiis destituantur, concessit illis omnia privilegia, quæ Mendicantibus Monachis concessa sunt, ut sic ubique & quocunque venerint, sua possint habere diversoria, & Socios habeant, qui illos in procurandis ac promovendis rebus Pontificiis adjuvent, adeoque prætextum aliquem paupertatis habeant, dum opulenti Mendicantibus annuerantur. Hoc etiam idem à Papa illis concessum est, ut sic etiam in Monachorum res, opes, vitam & doctrinam inquirere, illos Papæ deferre, & tandem illorum monasteria ac bona invadere possint: ob quem dolum etiam eane & angue pejus Monachi illos oderunt.

Gregorius
15. privilegia.

Gregorius XIII. non contentus Iesuitas cinctos esse suâ, Cardinalium, Episcoporum auctoritate, dedit insuper facultatem illis anno 1573. Conservatores, Iudices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem juvare rennentes, excommunicari jubet: sic ut & sub Ecclesiæ Romanæ custodia, & politicorum tutela licitè libertæque, sine omni impedimento res Papæ exequi possint. Præcipit etiam, ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes, cum potentia, tum opibus juvent, neque permittant, ut vel impediatur, vel ullâ ratione molestantur, vel expellantur, vel bonis suis cedere cogantur. Hinc tantis superciliiis, tantâque licentiâ omnibus insultant, & impunè quilibet agunt: sic ne jam apud ipsos Pontificios in provec-

bium abierit, ut si quando ob scelera aliquis plectitur, dicant ei: *Si Iesuita esset, non mereretur.* Aliis, quos noverunt in favore Papæ esse, dicunt: *Propitiam habet Pontificem, sed cura ne offenda Iesuitam quibus iratus, Papa clementia in furorem vertitur.* Alii in causis malis aperte dicunt: *Si mihi coram Papa causa agenda esset, mallem à meo paribus Iesuitam, quàm Christum habere.* Illi enim plus, quàm Christum, auctoritatem & gratiam in Papa oculis obtinent.

Anno 1575. facultatem illis tribuit, in libris editis quicquid libuerit mutare, detruncare, adulterare & corrumpere. Hinc fit, quod Iesuitæ, cetras marique peragrantes, & Bibliothecas perflustrantes, Patrum & Historicorum tum veterum tum recentiorum scripta eis repugnantia, interpolant: voces, sententias, quin integras paginas addunt, assuunt, detrahunt, mutant, mutilant & corrumpunt, pro arbitrato sensu libidine suæ, quod isti honesto, scilicet, titulo; si illis placet, Libros repurgare vocant. Hoc juris autem nullus unquam bonus vir sibi sumpsit: tentant autem idem sæpè Ariani, alique impudentissimi & audacissimi hæretici, quò facilis portento sua dogmata contra orthodoxos tueri possent. Experge-scimi igitur, qui ad clavum Ecclesiæ & Scholarum sedetis, & hoc audax facinus diligenter attendite, ne quid detrimenti Ecclesiæ & Scholæ vestræ fidei commissæ, inde accipiant.

Anno 1576. die 16. Febr. concedit Gregorius Papa Iesuitis etiam medendi facultatem, quâ liceat ipsis, exceptâ unctione, Medicos & Chirurgos agere, & præcipit, ne quis vel Medicorum, vel Chirurgorum eos impediatur. Hoc privilegium extorsit avaritia Iesuitarum, ne cogentur vel ipsi infirmi sumptus legitimis & ordinariis Medicis solvere, vel potius ne fandos suos morbos aliis revelare. Idem proprios habent Medicos, Tonfores & Pharmacopolia, ut sic ubique & in omnibus quæstum facere possint.

Eodem Anno Iulii die 15. eximit Iesuitas necessitate interfessendi processionibus & funeratis associationibus. Et tamen Iesuitarum est animadvertere tam in Clerum, quàm in plebem, ut ritè & more Romano rectè, devotè, reverenter, ornatè & decenter omnia peragantur: secus facientes Episcopi produnt, qui deinde pro sua, ut loquuntur, taxa, eos puniunt. Datum est autem hoc eis privilegium, non propterea solum, ne à concionibus, Iectionibus & confessionibus avocarentur, sed imprimis ne in processionibus postremos eos esse oportet

ret ob nuperam subm. oitum & originem. Inductum verò hoc est ipfis contra Tridentinum Concilium, quod Sess. 23. c. 17. decrevit, ut tam Clerici seculares, quàm regulares, quicunque etiam Monachi ad Processiones publicas vocati accedere compellantur, his tantum exceptis, qui strictiore clausurâ perpetuò vivunt.

Thes. noviss. lib. 5. pag. 75.
Sed quid multis Notis & animadversionibus opus est? Eustochius Bellinus Episcopus Parisiensis sententiam rogatus, uno verbo omnia dixit: nempe, *Multa in privilegiis his Sodalibus à Paulo III. Papa concessis inesse, quæ cum iure communi pugnent. ac Episcoporum, Curiarum & Universitatum auctoritati & potestati præiudicent.*

De magna IESUITARVM Machina, quæ CONFESSIO dicitur, & in Regula cum primis instituitur, exigitur ac precipitur.

NUllam arcem Philippus Macedonum Rex inexpugnabilem censebat, in quam assiduis onustis auro introire posset: nullam ego huiusmodi arcem tutam esse puto, ad quam *Confessio machina* à Iesuitis admovei possit. A Iesuitis inquam veteranis, qui soli ejus tractandæ rationem norunt, deque modis ejus machinæ ad quosvis viros applicandæ bis in hebdomada disputare solent. Hac enim, cum nudo & aperto Marte petere videantur, evoculos agunt, murôque furdis scitibus suffodiunt, quibus vigiles quantumvis auritos & oculos fallant. Arces autem caducas & roinasas potissimum appetere solent, veteres scenatores, meretricies obsoletas, nuper nuptas puellas, tenera ingenia, & quidquid facile everti potest, in quo multas utilitates cum voluptate conjunctas habent. Quid enim æque volupe est curiosis præsertim hominibus, ac rerum decessissimarum veritatem ellocere, quam ne supplicis quidem iudicis summi extorquerent? quid autem dulcius, quàm à scenatoribus, & id genus aliis, unâ operâ emungere, quod ipsi multo labore hinc inde corralescent? Itaque si eniufcuique labor tam libenter audiunt, eas non tam oderunt, quàm ex acroamate utilitatem cum voluptate querunt. Cur enim si quis diu de peculatu, aut aliis malis artibus loquens est, ad cum potissimum machinam admove laborant? Cur non in pauperibus æquè vitiorum anfas præcidere student? certe more eorum faciunt, qui latrones vestigant, non

tam lustrare studio, quàm ut eos executione capioque potiantur: aut quorundam Principum, qui Præfectos Provinciarum, sicut hirundines sanguine suorum subditorum satari solent, ut eum plenos viderint & turgidos in jus vocent, id est, in torcular, ac semel illum omnem sanguinem exprimant, quem honestè ipsi à populo fugere non possunt.

Quò autem arcana eruant, mirum quàm astute machinam suam admoventur. Nec inprimis arcana confessionis à se revelari posse, quæ enim sibi clanculum aperiuntur, ea non homini, sed Deo aperiri: nec si revelarentur, sibi fidem ullam utpote indigni omni fide testibus adhiberi iri. Sed sanè hîc, si usquam alibi, locum habet Italicum proverbium: *Qui ha facia la legge, ha fatto l'inganno.* Nam si quicquam Sociis revelare cupiat eorum, quæ clanculum audita sunt, rogant consentem, ut easdem ipfas res extra confessionem sibi enarrare velit. Quod cum ingenuè confiteas negare non possit, locum & horam accipit, quâ ipsos adeat, atque adeò eos omni animæ serupulo liberet, si quid eorum rerum deinceps aperire cupiant. Confessionem autem dilucidam & resupinam esse debere probant, non insitâ narratione. Quendam autem peccata consistenter, totidem ex ore serpentes eiectione visum esse narrant: ad extremum, cum grave quoddam flagitium fateti erubesceret, majorem quandam serpentem, idemdem caput exerentem, apparuisse, eumque cum foras prorumpere non potuisset, reliquos minores ad se intro revocasse. His Miraculis meticulosos mentes percellunt, ut quicquid fraudis & perniciæ insus latet, totum in Iesuitarum sinum effundant. Præcipuè cum sollemniores festivitates appetunt, in quibus de more majorum in machinam quisque se invitare solet. Hic ergo immanium usurarum, hic explata hæreditatis se accusat, hic subiectam testamentum aut aliâ fraude quædam pecuniam constitetur: Iesuitæ instar Crocodilorum, qui homini, quem devoraturi sunt, collachrymanetur, mortitiam vultu simulant, protinus alio corde lætitiæ. Itaque cum restitutione opus esse dicant, benigni interpretes, legis rigorem ita temperant, ut simul iis qui damnum acceperunt, simul auctoris famæ & existimationi consulant. Cum enim sine dedecore res palam iis reddi nequeat, quibus erepta, aut interversa est, ipsi vice restitutionis aliud ad se comminiscuntur. Constituant se Procratores,

aut sequeſtros omnium qui iſſi ſunt, idēd hoc aut illo nomine res reſtitutas uſurpare non verentur. Hoc ſi quis indignē factum autumat, rem non rectā reputat viā, nam vice earum rerum indulgentias ſe repenſuros pollicentur, quę non ſolūm pręſentibus proſint, ſed & natis natorum, & qui natiuerit ab illis: *χρύστα χαλκείον, διακόμβιον καταβόιον.*

Hęc utilitas aliam adiunctam habet, nam perveſtigandis omnibus quas vocant circumſtantis, erimine ab omni diſſunt omnes utimilis particeps, quos ſtricto nexu deinceps obnoxios tenent, eorumque capiti ſemper & cervicibus impendet. Huius tamen inventi tandem non eſt quoddam ſibi arrogant, aut Alexandrum A-bonotichitam, cognomento *Ψευδοκρίτης*, de quo Lucianus librum conſcripſit, laude ſua privet. Is enim eūm Prophetam ageret, ac ſe omnium petitionibus reſponſurum proſiteretur, libellos offerentium manu ſubſignatos perſegebant, in quibus ſi quod grave in Rempub. flagitium conſecutum reperiſſet, eos penes ſe retinebat, ut homines ſibi malē conſeii ſilentium ſuum muſetibus redimerent. Sed hęc attigſſe ſat ſit.

Nunc venio ad alteram huius machinæ partem, quę voluptas eſt. Nemo ignorat quā dulce malum ſit curioſitas, & quā quisque affectūm ſuorum cum alienis comparatione delectetur. Soler enim hominum vanitas ad anteaſſe vitę commemorationem geſtire, magnāque voluptatem cogitatione uſurpare. Vnde fama vulgatus eſt mos veteris eojuſdem aulicę, ſeſuitis veteranis non incoſtat (ac ne mirentur ſeſuitę eam me ſibi cognitam aſſerere, ea ipſa eſt cui Maſſilię Clemens VII. ejus gratia captus, tantūm indulgentiarum indulſit, ſi tranſverſum per os corollam ſuam duceret, quantum aliis ſigillatim ad quemque globulum ſalutationem angelicam reſtantibus) quę magna aviditate hodie ab adventatoribus ſeiſcitari, perindeque audire ſolet, quid quiſque nequiſſimum in vita geſſerit: Ita veterani, tum quod alienarum actionum narratione in ſuam recordationem inſerunt: tum quoddam pręſentium narratione titillatur, mira ſagaſcite odorantur omnia, interrogantibus auxiliis omnia perſequant, in omnes animi cauſas ſe penetrant, pręſertim ſi tenerum aliquod ingenium naſci ſunt, unde aliquid inſolens, aut delicatum eos puergerit. Nec enim ſimplici malefactorum hiſtoria contenti ſunt, ſed eoſdem

habitus, vultus, accētus ſibi repręſentari volunt: unde aliquando accidit, ut quędam ſceminę, ad honeſtatem paulō propenſiores, lachrymis & pudore ſuffuſę, putidas ſeſuitarum interrogatinnulas abruptint.

Mirabitur aliquis tantam mali ſcientiam in tam ſanctis pectoribus habitare, quęrētque forſan, unde illa tandem hauſta ſunt? Atqui ſciat ſeſuitas, ea quę à Caietano & Soto Hiſpano hac de re ſcripta ſunt, non paucis additamentis locupletari ſe. Si quid enim turpis, vaſrive paulō ingenioſius excogitatum, auditūme eſt, continuo in areanas tabulas reſertur, in uſum Patrum Societatis I E S V, qui hanc artem ſupra modum excoluerunt. Quemadmodum enim in pendendo auro, ſi quid juſto ponderi deest, addito ſcrupulo impletur pondus legitimum: ſic in expendenda gravitate vel levitate peccatorum, momenta circumſtantiarum ita examinant, ut una detracta, vel addita, facile cognoscant, an peccatum ſit mortale, vel immortale, ſtatimque pronuntient, ut bonus ille Hilarion ex odore corporum, *Vailla qui ſens le diable: voila qui ſent le diabolin.*

Pręterea doctrinam quandam de ſiſibus reſervatis conſcripſerunt, quarum ſolutio extra ordinem olim ab Episcopis, interdum à Cardinalibus, atque adeo ab ipſo Pontifice petenda erat. Nunc penes ſeſuitas tota eſt, magno id quidem ſuo ipſorum merito: nam eūm Venetiis primūm confeſſoriam attem ageret, ubi tunc Petrus Carrapha famę Sanctitatis ſerviebat, ad eum tanquam ad oraculum conſeſcentes amandabant, ſi quid *ſυμμεριον* inciderat. Qui à ſeſuitis elanculum monitus libros promptos, inibique apertos habebat, ubi de quęſtione ſermo erat, ut eūm conſolentes adventarent, divinitus id acceidiſſe videretur: quo artificio & Prophetę ſuſpicionem tulit, gradumque ſibi ad Pontificiam dignitatem ſecit. Cuius deinde compoſ factus, eūm beneficii tanti recordaretur, ſeſuitas hæc omnipotente facultate remuneravit.

Superest, referre rationem ejus machinę ad verſandos juvenum animos adhibendę. Laudant ſeſuitę miris laudibus eas conſcientias, quę ſuorum libenter admittunt; ac ſe ultra *circumque verſari paſſuntur*. Quibus laudibus goſtatis ambitioſe mentis juvenum eętatim ſe dedunt in machinam verſandas. Huius ambitionis ſpecimen aliquod referre non pigebit. In humillioribus claſſibus interdum, tentandi cauſa

causa provocat Ludimagister, ū quis amore in Deum, Deipatimve Virginem verbera pati velit, continud videas innumeros hinc inde discipulos, dissolutis caligis, nudas ostentare nates: Magistrum autem succincta in lezava tunica, ab extremo ad extremum cursitare, & nunc has, nunc illas aspergere nates. Vide quid possit ambitio. Itaque quasi quiddam valde ferum gererent, sua omnia lesuitis enunciant, casus, in somnia, cogitationes, letitias, iras, impetus, quicquid otium, ignorantia & juvenus suggerere potest. lesuitæ singulis malis suas medelas adhibent, cruceque pietatis adminicula subministrant, cruces ligneas, imagunculas, corollas versatiles, agnos benedictos, libellosque mirificos, quibus religionis lux faciem fucis & pigmentis exornant. Vbi quis ita diu machinâ versatus est, ut jam vertigine correptus videatur, sicut res in sublimi suspensæ facili momento huc illuc impelluntur, ad se quantum potis est trahunt, interdumque perterahunt. Perrais enim hæc alea fallit, præsertim si methodicè fiat.

Est autem methodus huiusmodi. Vbi sapius cā facilitatem animi, seu solum ferax, in quo semina facta statim radices agunt, laudibus, omnibus muneribusque prosequuti sunt, alium gradum superare aggrediuntur. Eam ætatem esse aiunt, quæ ad aliquod certum vivendi genus se debeat comparare, quæ difficillima cogitatio sit. Itaque Herculem in rivio constitunt, cui virtus hinc, voluptas illinc aurem vellicet, hæc agmine Venereum & leporum circumseptas, illa malignâ fronte supercilioque venerandas: hæc in viam initio planam invitans, sed quæ ad extremum dumis horreat: illa viam angustam commonstrans, sed quæ paulatim se explicet, ac in magnificum desinat cum dignitate otium. Hortantur itaque juvenem, ut quantum fieri potest, cogitet, & quidquid in mentem venerit, ad ipsos renuntiet. Juvenis, sive quod ita videatur, sive gratificandi causa refert, tædere se societatis hominum, ac incessisse sibi cupiditatem, totum se Deorum altaribus consecrandi. Affarum nominis lesuitæ venerantur, inibique paululum subsistentes, multiplices ad otium ferentes vias nstendunt, hinc statum Cordigerorum, & Benedictorum Sodalitates: hinc Capucinorum, Carmelitarum, Carthusianorum angelicos greges, quibus tamen singulis sua adhzrent vitia. Cordigeti petulantia sunt & vagi: Benedictini Simoniaci tori, beneficiis emundis & vendendis occupati. Carmelitæ, jurium liguritores, & tanquam ex

Apini schola eoqui. Carthusiani fœtidum quiddam, & porcinum olent, animamque sibi pro sale datam putant. Capucini totius ulmei sunt, habiruque cum cacodæmoniis imaginibus penè gemino. Videor audire illos versos.

Hinc Numida infrani cingunt, & inhospita syrtis:

Hinc regio deserta siti, latèque furentes Barca.

Sola superest diei Iesu Societas, quæ una omnium perfectiones, severitatem, astringentem, disciplinam, laxitatem, opes, paupertatem, usum & abusum simul complectitur. Quod si ergo huic subscribat juvenis? Hortantur tamen denuò, ut se deosque consular, ad id quod optimum maximumque erit eligendum. Procumbit humi juvenis ante ora Deum, & eorum numina, quantum potest, oborto collo deprecatur. Inde redit ad machinam plenius imaginibus, sibi quæ cum in omnes partes animum circum egisset, unicam lesuiticam attulisse profiteretur. Hic lesuitæ lætitiæ suam diuulantes, aguis benedictis granisque diris oneratum, ad preculas amandant. Iterum magno studio deos summos, medios, infimos adorant: semperque magisque vitæ lesuiticæ desiderio inflammatur. Vbi ignem hunc languidum lesuitæ imis medullis conceptum exaruisse vident, ad veteranos veteratores mittunt, cum quibus negotium nunc, olim otium, transigendum est, apud quos quantum gratiæ valent, tantum se in gratiam juvenis inixum iri pollicentur. Quasi operosum quiddam, votisque magnis exorandum sit, lesuitam consensu. Audiunt, juvenis supplicationem veterani, composito ad se veritatem vultu, seseque aiunt à tam multis urgere, ut sanctæ societatis venter eos jam capere non possit: se tamen testimonio suorum fretos de pietate juvenis, eum in numerum suorum allektoros: his actis pessumque juvenis sub gurgire vasto.

De Carceribus IESVITARVM
penis eorum qui in illorum ordine præfracti sunt.

Si quis, ut interdum evenit, præfractior est, ac paulò durior cervico renititur, cum in Trophonii atrium conjiciunt, ut in exercituum spirituum maddote, tanquam xs, xuginem contrahat, ac viru contracto sibi ipsi contemnendus evadat. Includunt hominem maligno quodam in gurgustio, ad respirandum quidem satis apto, ad ambulandum autem neque

spatii satis, neque lueis habenti. Ibi totas tres hebdomadas eo more patrum, sub pellibus ritu exubar, quantumque potest maximè variatur: noli ad eum aditus pater, præterquam Patri spirituali, qui semel bisve in die eum ad machinam admo-uet: ac deinde breves chartulas, in quibus sententiæ sunt, devorandas obtrudit, quas benè nec ne conoxerit, ex respon- sis eius ita cognoscit, ut Medici ex excrementorum aspectu cruditatem stomachi conji- cere solent. Hujus pastus amator, licet in- initio nauseam pariat, assuetudine tamen ita misceat, ut meliorem succum & san- guinem in se convertat. Sic nonnullis æ- gris evenisse scio, ut post crebras portiones à Mediceis propinatas, immutato tandem gustu iis delectari cœperint, neque melio- rum ciborum dulcedinem desiderarint. Sunt autem illæ sententiæ pietatis Iesuiticæ quasi apices, quibus nil nisi cavum & exi- mium continetur.

Quis, verbi gratia Religiosorum ordo de Deo superisque sit optimè meritis: utrum majora sint Francisci Cordigeri, an Loyolæ Iesuitæ facinora.

An melius sit vigilando somnare, an somnando ea intueri quæ vigilantes vi- dent.

In quot dies homo ex facta hostia eum nonnullo alterius panis & vini adminiculo vitam produere possit.

An sacra hostia recepta dormiendo i- dem operetur atque vigilando.

An Bellerophon somnis vel aliis volave- rit.

An non mirabile sit instrumentum à Ie- suitis tepertum, quo quis per inane volans suum etiam in multis dies comineat deferre possit.

De quibus omnibus nisi aliquid satis cavum somniaverit, demensum ei mi- nuant, ut facilius commereium cum in- somniis habere possit. Sed quia non om- nes ea cum umbris & spectris familiari- tate gaudent, interdum fit, ut nonnulli, post quatuor aut quinque dies, ringi secum incipiant ad fenestram querere, unde se præcipites dare queant. Ex inanitate e- nim cerebri, ex somniorum imaginibus, ex prædioribus monitis, varium in modum af- ficiuntur, ut ad delirium propè & amen- tiam adigantur. Exacto Mysteriorum tem- pore emittitur in lucem juvenis vivus, vi- densque somnians: non caput, non pes, non mens satis officium suum facit. Olim Heraclitus vigilantibus unum commune mundum esse dicebat, sopitos in suum

quemque discedere: et qui ex hoc antro redeunt, ne vigilantes quidem communi cum aliis mundo fruuntur: novos enim mundos novasque formas, Tragalaphos, Chimæras, Hippocentauros loquuntur. Sa- nè in eorum vultu gestuque contemplan- do non parum volupratis inest. Hic fetu- rum circumspect, ac quocunque caput agit corporis sui figuram in aëre suspensam in- tuetur: hic se testaceum factum esse ere- dit, metuque ne alidatur obvius quosque vitat: hic hominum infomulium se videto autumat, secumque dissolvere nequit an somnians vigilet, an verò vigilans varietur. Vno enim tempore fulgura, tonitrus, Iesuitarum, & Cæodæ monum voces audi- re videntur.

De Regimine & Republica IESUITARVM, eorumque Societatis ex- cellentia, ex epistola Italica.

ANNO 1609. in lucem editum est e- xemplar literarum Barisoni Iesuitæ ad Venerum adolescentem 21. April. ANNO 1608. qui relictæ Societate hæc ad suos redierat; Bononiæ datarum, in quibus Regimen & Respublica Iesuitarum, enim Ordinis illorum excellentia & perfectio- ne ita exactè depinguntur & oculis con- templaanda subjiciuntur, ut totius illorum Ordinis ideam, seu formam & speciem quandam perfectam inde quisque mente sua conspiciat. Et quia Iesuitarum ar- tibus factum est, ut non omnium manibus teratur, præcipua inde in Lectoris gratiam adscribam.

In Societati nostræ Ordine, inquit auctor li- terarum illarum, in promptu & parato repa- riuntur ea, quæ in hac vita animo generoso ne- cessaria esse queunt; & quæ vel in seculari & mû- dana vita vel etiam apud nullam aliam Religio- nem sive Ordinem nunquam quis assequi potest. Nec verò austeram illud Religiosi nomen & Clausuram quæquam deterreat. Tantum enim ab- est ut quidquam inde damni merendum sit, ut plura etiam lauri, quàm ulli hominum è qualibet Civitate, aut etiam alia congregatione civili possit contingere, hinc sperare licet. Religiosus enim si universum consideres, præter quàm quædam sacrarum ministeriorum exercitia occupatur, re- profectò quovis preciosissimo thesauro vénéra- biliori, absque labore vivis, cultui & hono- rati ab omnibus, tam in ceremoniis publicis, quàm privatis, sublevari in necessitatibus, à personalibus factionibus, & militia exemptus, à quovis onere & exactione immunis, ad duellum si- ve fin-

ve singulare certamen non adstrictum, & multis deniq; falsis ac popularibus minime abnoxium. Similiter & clausura illa non ita se habens, ut ipsi Religiosi sub hac veluti conclusi teneantur, sed ut aliorum bona in ipsi adferrentur, atque ipsi haud magna cum molestia, Dei laudes commemorando vitam suam liberâ & securâ fruamur.

Deinde si ad particularia pervenerim, tum vero longe meliorem conditionem hanc nostram invenies; quandoquidem Societates nostra Clausurâ istiusmodi, uti & alio extraordinario vinculo disciplina, vigiliarum, & jejuniorum, quæ certè homines & stupido facinus, & conversationi, tum negotijs ad proximi salutem necessarijs, minus reddens idoneas, nequaquam sunt obligata: sicut antiqua illæ Religiones sive Ordines omnes, nulla Romani Ecclesiæ usui existentes, eorum generis apparentibus, & in oculis occurrentibus operibus necessum habent. At nas à Chora, à Processionibus ab Exequijs liberi & immunes, veluti simplices Sacerdotes seculari quadam libertate gaudentes, omnes operationes nostras ad ea studia dirigimus, quæ homines circumspicias & ammirandos reddere, atque insuper etiam sanctam Sedem Romanam, valde exaltare & magis magisque illustrare quæmus: quamobrem etiam digni ab ea famuli iudicari, ut quemadmodum veteribus illi Religionum Ordinibus, propter exigentiam, quam habent, Sedis ipsius evolvenda aputudinem, quotidie privilegia & indulta afferantur, ita nobis & contra veluti utilissimæ ejus: At insuper singulis fere bonæ ea dilatentur & augeantur.

Qua sigillatim ita considerata, præterquam quod certum aliquem reddere possunt facilitatis Iustitiarum nostrorum, præcipue etiam cognoscendam exhibere quænti Superioritatem illam, quæ Congregatio nostra omnibus alijs Ordinibus præceminet. Idque non absque gravissima ratione: quoniam ipsi in extremis fundati, domi apud se non admodum sunt durabiles, foris autem etiam animi periculosi. Monachi namque maiorum Ordinum solis divitijs cummulandis operam dantes, servi evasunt peccati, & mundi: & ob id etiam exorti redditi, quotidie Epicædy precationibusque incumbunt, officium hoc suum ea tantum in parte impendentes, quæ redditibus ex aliena statu bandiendis, ad sublevandam Prælatum & Curia Romanæ necessitatem commoda esse queat & utilis. Monachantes deinde propter affectatam pauperitatem suam contempti, quæcumque etiam minutissimam elemosinam collectum circumveniunt, vel ad pagos usque manducando, & ad postulationem cuiusq; etiam abiectionissima mulierculæ in ipsi aditum Epistylis, & privatis casis sanctissimæ Missarum sacrificia vilissima pretia celebrant diviniq; Mystra cūmnicando distribuunt, seculo sese immiscētes, atq;

is solo inquinatas erroribus, nunq; argens neta off occasio de Reformatione, & si illa non successerit, damniveris saltem illius destructione cogitandi. At nostra Societas, quæ bene instituta scripta est, prudentiâ & sagacitate Patrum nostrorum, in mediocritate constituta, super Alcazthicam opulentiam sese non effert, & nec ideo ad infimam mendicitatem descendit, sed tantum ab una atque altera, quantum ad Dei Cultum opus est participans, cunctæ animæ salutem hunc sibi finem semper habet præpositum quomoda Roman. Catholica fidei graviora, & maximi momenti beneficia pectus promereri. Vnde Pontificibus gratia, à Principibus obervata, & à populo culta, atque circuli solaris amica, tum filijs suis in amantibus literarum partibus gloriosa orit, in celo beata.

Hinc nascuntur invicta illa voces à depreffis amulis nostris contra mores & exemplarem doctrinam nostram effusa, quæ auribus multorum insusurrata haud dubie in causa sunt, quod Societatem nostram immensi odia persequantur. Incusans nos primum Superbia quod SOCIORUM titulum usurpemus, & aliorum hominum Ordines vix Servorum nomine digne mur. Quæsi quisquam sit, qui sincero animo indicari non intelligat, Nos divinâ providentiâ in normam & correctionem aliorum electas esse, idemque iustum, dilectam hanc congregationem ejus, insignis & speciosa aliquo vocabulo à tot Monachorum & Fraternalitatum inutilibus sibi distingui. Præterea & hoc reprehendunt, quod recensemus cibicis vestire, aut cibis pasci rusticis: sed illudent, dicunt, nos vestibus nisi ex lana tenuissimis, & cutem tegere cædissimâ, linteis, nutritis optimis & delicatissimis cibis, qui vel in urbe, vel territorijs vicinis reperiantur. Insuper nullo nos in pagis habitare, aut sub tellis humilibus sed cum Patribus nostris, varias Mundi partes prægratibus omnis commodis & venustis exagitata sit possidere nos dicunt in amantibus Regnis & Provinciis Christianissimis, meliores & præstantiores situs atque palatia, quàm alibi haberi queant, non quidem in villis aut castellis casus fundantes, sed in urbibus primarijs, & ita rebus abundantibus, quæ genera humanæ possint sufficere: Sed neque sic Aedes illas acceptari, nisi prius & reditus, & habitationes pro Patrum & Candidiorum temporalium numero ibi fuerint preparata Non animadvertunt autem afflictibus corrupti obreclatorem id quod de vestimentis, cibis & habitationibus dicunt, ad summam laudem Societatis totius & Patrie ignatis primi Institutoris nostri vergere: qui in omnium hominum sapientissimâ vestes incultas, ciliçia & cibos agrestes, quæ mira corporis afflictiones sunt, ipsum etiam spiritum affligere & debilitare intelligens, usâ illarum rerum nobis interdictis, & voluit de his vestibus & alimentis nobis esse prospectum,

ſpectum, quæ conveniunt, qui ad exaltationem Eccleſiæ Catholicae Ramen, mentem in ſtudij, linguam verò, ad ſanctorum Apoſtolorum exemplum, in perſuaſionibus publicis & privatis exercet. Habitationes verò quod attinet, quæ non videt, ad deum & ornatum ſanctæ Religionis ſuis Ordinibus hoc fieri: idque ita ut fiat neceſſum eſſe: ſiquidem in hiſ ſervanda ſunt ſeminarii eorum hominum, quibus Eccleſiæ & tota Chriſtianitas regitur? Quantum poſtea ad doctrinam, quæ maledicti iſti ad vera dogmata ſuſtinenda inhabiles ſint, ne impotentes dicam, ad operum & labores Societatis noſtræ exagrandos, eo ſatigantur, ut in Deſignationem & voluntatem omnia reſpondentes, unam eſſe demonſtrent grande illud meritum noſtram: Ideoque Pelagianos nos vocant & Epicuri diſcipulos, propterea quod ex aſſertione nunquam ſolâ laudatæ Molinæ dicimus, Deum nolle phyſicè moveri omnes hominum, ſed in æternâ quiete ſua expectare, ut ſua gratiâ ad hoc deſtinati, cum merito bonorum operum, ipſemet per ſeparatiſſimam acquirant. Cæci non vident, Deum in divinitate ſua immobili, & immediatè & variè modis gloriam ſuam amplificare: & nobis in hunc finem deorſum à Majeſtate illa conceſſum eſſe, Regnam ipſius propagare, & mediântibus Regulis noſtris, librisque ſpiritalibus, hominum animos perſuaſionis vi, quam nobis largitur, movere, & facilem ad cælum viam reddere cunctis fidelibus, qui exuti omni politicâ curioſitate, noſtrum duntaxat præceptis ſalutiſeris obederint. Et quod majus aut certius bonitatis & integritatis doctrina noſtra mundum ſignum deſiderare poſſet, ſi publici errores maximorum univerſitatum, ſingulariter verò Regia nobis Pariſiorum per nos fuerunt correcti. Ibi enim, pauci quibuſdam ſeniorum litterarum exceptis, reliqui omnes Moderni & juniores Doctores facile doctrina noſtra acceſſerunt, non amplius ſcribentes, Romæ Pontificum errores quantumvis exorbitantes, à Concilijs poſſe corrigi; aut verò deſcendentes, licitum eſſe Gallorum Regi liberam adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum impedire, & ſi quæ alia ejus Regis Maxima ſunt, ſuis Regula aliquid momenti aut ponderis. Et ſi enim ob multas rationes, & ſcripſurarum allegationes ab antiquiſſimis & celeberrimis Doctribus approbatas, nemque vnos multorum labores inexprimibile id exiſtimabatur, conſtat tamen, à noſtris idipſum Patribus jam eſſe evictum: dico illam ſontopere decantatam Catholicæ Eccleſiæ libertatem, quâ expugnata, & veluti monſtro à nobis illiſ (ut ita dicam) Theologia Hereticis ſipulſa, liberum omnino à quovis impedimento in omnibus Principibus rursus evaſiſſe abſolutum S. Sedis Romæ dominium. Nonne ejus rei indubitatam quoque fidem faciunt, cum videtur, quomodo apud nos contra ha-

reticam pravitatem omnes ſcientia divina & humana ſtarent? & quod hic vari inſignes, & Magiſtri in omni diſciplina celeberrimi reperiantur: à quibus abſque avida illa petente ſpe (quem ſibi finem alii habere propoſitum) major & melior pari juvenitatis Chriſtiânâ inſtituitur: & quid in deſectis & conſuſionem male affectuorum & ſui ſaltem commodum inde quærentium; adagogalarum, qui ceſſantibus commodis atibus & emolumentis illis, quibus quam primum Patres noſtri appaſerunt, deſtituti ſunt, variè impoſitis contrariis laudabiles operationes noſtras inquirere, in vulgum ſpargentes, ad Scholarum eruditionem nos militate & voluptate moveri, non verò charitate, aut proximi amore. Idque inde liquere quid ad divites & formoſos duntaxat animum applicemus, de aliis verò parum ſumus ſolliciti, utrum majores progreſſus faciant quàm qui ad apparentiam illam conſervandam, quæ cognatos & parentes eorum perpetuò nobis veluti mancipatos habeamus, ſint neceſſarii.

Hoc amplius ſubjungunt obſectatores, Nos ſub Religionis ſanctiſſimæ prætextu in ſeniores animos ſubditorum aut civium, ſcholas noſtras, contemptis & inobediencia ſemina adverſus naturales eorum Principes ſpargere, perſuadentes eis, quod illi ſolummodo Principi, quem nos veluti Monarcham omnium conſtituimus, credendum & obediendum ſit. Et tam ejusmodi quidem diabolicis inventionibus auſi fuerint hoc agere, ut ſchola noſtra prohiberentur. Sicut in nobili quodam Italia civitate hoc illis ſucceſſit, extremo cum damnum illius, tum altarum Civitatum liberarum Nobilium & Primariorum, qui ſtudentium cauſa ad eam conveniunt quibus calamitatis, à linguis lucripetis, ſive ſuum ſpectantibus commodum proſectis, prolixè quidem reſpondere poſſet: ſed præſtat eas, ſecundum Regularum noſtrarum logicales ſilentio præterire. Hoc tantum dico, fortuna bona neceſſaria eſſe ei, qui literis animum eſt applicaturus, & pulchritudinem veram civitatis ſpiritus, & ingenii bonitatis ſignum eſſe, atque indicium. Unde ſi ſiſi, qui ejusmodi doctibus ſunt præditi, incumbimus, facimus hoc tanquam in ſubjectis optis ad diſciplinam nati, non autem voluptatis ergo aut facultatum comparandarum gratiâ. Denique, cum videre licet, Scholas noſtras undique vel ab ipſis etiam Principum filiis, tanto cum conſuſu, ſolitiſ illis præceptibus repudiatis, appeti, hinc inſolubilis ſequitur concluſio, quemadmodum. Nos & exiſtentia & reputatione omnes alios Ordines ſuperamus, ita etiam doctrinâ à Demibus & Collegiis noſtris prædecentes, reliquas itidem omnes ſive D. Thomas ſive Scoti ſint, & pietate, & dogmatum ſoliditate excedere. Quod etiam ſit, ut quod alijs prohibitum eſt nobis liceat, libros nempe & ſcripta ſcenæ atque perlegere: ex quibus quondam ob publi-

publicam bonum, impiorum hæreticorum nomine sublata, & celebres eorumdam Patris nostri in vicem ejus substitutos, in publicum eorumque eruditissimas. Ideoque hac ætate in Collegiis & Scholis nostris non amplius auditor Aristoteles & Cicero monstrata gentilitatis monumeta, sed cathedra auctoribus longè illustrioribus Doctores; ornatacerantur, & in universum solis ibi Alvarii, Tolcti, Molina, atque alij Societatis nostræ Theologi leguntur.

Possunt etiam nostri Socij facile invenire viam & modum, quo ad honores & gradus summos evadant. Ac potuerunt scientiarum nosstrarum facilitata, & mediante vivacitate ingeniorum, aut praticando, aut docendo celebres evadere: ex quorum uno atque altero maximam utilitatem, & non exiguam existimationem referunt: quandoquidem à virtute, à malis, à populo & Magnatibus ipsis coluntur atque sublevantur: nec quicquam ipsis in mentem venit, quod non illud, quàm primum fuerit relictum, promissis ipsis sint & donatur. Ipsi privatorum ades aperta erant: cumque de maximis rebus civitatis consultabatur: eos secretorum suorum quilibet faciet participes: & quando animam ad hoc applicuerint, extrinsecus illà pietatis umbrà simplicitatis malititudinis opinionem atterebant, pro arbitrio ex Magistratui aut predicatoribus: non quidem specietenus, sed reipsa Imperatores & Monarchæ sunt: & non solum sibi ipsis commodam & honores conciliabunt, verum etiam gloriâ ita aucti Societates nostros illustriores & ditiores reddere possunt: sicut multis Patribus in Polonia, Transylvania, Austria, Bavaria, Hispania, atque alijs in locis usque venit: imò in ipsis etiam Indijs maxima Societatis nostra Monarchia erecta & plantata est. Quæ ex alio informationem, horum quæ scribo, curiosius apprehenderet, deprehensus esset, Provinciam Ferdinando Archiduci subiectas supremâ inspeccione Societatis nostræ Regi, & vel inde felices esse, quod à omnia Patrum consilij gerantur, sive de dignitate & Magistratibus conferendis, sive de belli etiam apparatu tractetur. In Bavaria quoque omnia Patrum nostrorum prudenti gubernantur. Ipsaque Transylvania à solo administrata fuit à Carigijs, qui curavit, ut Imperatoris munus & potestas ea subiret. Nonne Galliam & Regem ipsum Pater Cotton in presentiorum gubernat? Et in Polonia, non obsonie paucorum solum Christianorum interversione, Rex sanctitatis nostræ spiritum atque institutum vivit. In Hispania, Lusitania, Belgio, Italia & Sicilia, cui ignota sunt divitiæ & auctoritas, quod pellemus? Sed quid de Patre Personio dicam? qui Roma agens, plus auctoritatis habet in Anglia quam Rex ipse: nec Comes ibi, Marchio, aut Prælati Catholicum, quin pro Superinten-

deant gubernatore conscientia sua aliquem ex Societate nostra habeat. Ac ut summum dicam, Generalis noster, sicuti maximè ubi omnibus, Romam regit & Pontificatum.

Nos etiam certo obedientia voto sancta Sedi obstricti tenemur, ut scilicet non petito vincto ad nos conferamus, quocunque etiam locorum ab ea destinati fuerimus. Inde nos ipsius Sedi ministræ facti, & gravissimarum secretorum ejus confij, id, quod in commodum nostrum cedis, Pontificibus persuademur; Omnes, qui ad functiones aut Prælaturas aspirant, necessitate obstringentes, ut ad intercessionem nostram confugiant. Atque hoc Pontificio ministerio insigniti, & excelsi, in hoc totius mundi opinione, in Civitates, Regna, & ipsorum Principum corda penetramus. Ita fit, ut cum hi dominum super vitam & bona subditorum teneant, Nos possessionem voluntatis eorum Principum, tum subditorum accipimus.

Et quemadmodum sancta fides ubi innovatur, maximas facies progressus: ita & nos, ubicunque agimus, sub nomine Iesu, insensibiliter, tale obsequium acquirimus, ut postea in Principum potestate non sit inde nos depellere. Cui rei fidem facere possit amplissimum & potentissimum Gallia Regnum (suis illis curijs novissimum). Quapropter arbitri saepe numero contentionum non tantum inter Principes & Subditos; verum etiam inter Dominos & Vasallos constituti pro lubis nostro & bellum & pacem mundo adportamus: non obsequio evidenti prætensante, quod sancta illius Sedis possessio, in Patribus atque nostra casura, successivè post se perpetuari queat. Quod cum evenerit, tam insignem capiet incrementum Romana Religio, ut sciet sit, brevi videri posse ex Principibus Christianis & mundo universo factum esse unum ovile & unum Pastorem.

Nec verò propter votum illud veluti ligati tenemur, aut quidquam imminuit libertas aut præminencia nostra: quin imò ob concisatum in nos omnium timorem & existimationem non dubitamus quandoque pro maiori securitate, etiam adversus ipsos Pontifices, ex religionis zelo, etiamque & linguam stringere: singulariter verò, si interesse, vel emolumentum Magnatum quorundam, quorum in nos beneficia constant; interveniat. E contra nemo est, quis adversus nos, auctoritatem Pontificum regentes, quidquam proferre audeat. A nostris enim, oppugnatas pro hæretico & schismatico ab omnibus habebitur: sicut celestis hæc gratia etiam sacrosanctas & inviolabiles nos conservamus.

Quod si forsitan animus alicui non fuerit gravioribus Atandi negotijs se immiscere, aut Principum seclando familiaritatem, incertum subire fortunam arbitrij sui erit, in qua Demo-

aut Collegio sibi quàm maximè placuerit felicitissimè suæ quiete, & in Ecclesijs sermocinando, pietatem in hominibus timidiorum, & mulierularum devotarum pectus fovere: quod ipsum maiorem quoque quietem & commodum ei comparabit. Nam si eos, qui peccata sua illa confitentur, recensione rerum terribilium, & Miraculorum à Patribus nostris ad hoc collectarum, in officio, ut à peccatis abstineant, continerit, tam de facultatibus & personis eorum disponet, in honorem Dei, quemodocunque ipsi placuerit.

Ac tametsi sanctus hic zelus ex malitiosa interpretatione sine fructu accipitur, & possum spargatur, Nos eandem rem diversimode huic atque illi referentes, discordiam & lites disseminare inter maritum & uxorem, patrem & liberos, fratres & cognatos, atque hac ratione ad iracundiam consiliorum nostrorum suspectos habentes privatos, Civitates, & integra Regna dominium. Nos & absolutam tyrannidem in quolibet usurpare: omnino tamen actiones ille reprehendi nequaquam possunt, cum omne id ad animarum salutem sit directum, Nosq; in hoc conformes reddamur verbo Evangelicis, quod habet: Non veni mittere pacem sed gladium. Pater enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam. Vnde pro errore habendum non est, loqui aut trallere contradictoria, & cognatorum ac erorum animos disjungere, dummodo id totum ad utilitatem cedat Ecclesie, & Sanctæ sedis: in cuius servitio & magnitudine vera pietas summaque Religio consistit.

Et ut scrupulos aliquot, qui ex vulgi obmurmurationibus mentibus aliquorum inieci esse possunt, illis excutiamus, advertere eos volo, quid cum primarij Domini, & nobilissima civitatum Matrona, ex devotione sua ad Ecclesias nostras concurrant, tum invidi bonum in malum detorquentes, id singulari artificio nostro fieri dicant, & hac illuc disseminant, quod in Confessionibus audiendis difficiles quidem plebeis atque pauperibus nos exhibeamus, easque à nobis fugimus, in absolutionibus rigidi, in reprehensionibus asperi, & in penitentia injungendo intolerabiles. Adversus divites autem, & mulieres viduas, aut conjugatas aliter procedentes, parvulam aut nullam indicia penitentia, sapientiam etiam absque auriculari confessione, solum schedula consignatorum errorum inspecta, gravissima eum peccata remittimus, exigendi à quolibet penitente generalis confessionem, licet à Deo non mandata, haud minus tamen animarum salutis necessarium, ut neuralibus penitentiam inclinationibus detestis, peccata eorum conformiter iustificare, atque huius rebus ut eis ac frui permittere liceat, quas alii Religiosi nunquam concesserint.

Magnam verò illam patientiam, quomodo imbecillum mulierum animi à scrupulis & imperitiis, quibus naturaliter subiecti sunt, expurgando sustinemus, malevoli malitiose interpretantes, Nos cum illis aiam, longè & frequentibus sermo uti alloqui, quibus ita mediantibus, quicquid desideraverimus modo ab ipsis obtineamus, & silentio eorum sanctissimum Sacramentum confirmato, illis nos spirituali matrimonio devincimus, in id incumbentes, ut ubique vel ex anima Presbiterum, Clericorum, Diaconissarum appareant: quibus etiam in casu magna necessitatis in sanctissimum Sacramentum administrare possint, concedamus, idonea ad hoc inventa, à nobis representatione, per quam licitum illis sit, loco hostie apprehendenda: totumque quoddam consecratum, & ad formam Agni Dei effigiatum Sororibus in conventiculis suis osculandum porrigere: quo ipso eas vinculis hinc nostris invicem conjunctis teneamus, & sanctæ Sedis in casu politica resistensia strictissime obligatas, in tantum, ut huc earum devotio in secreto habeatur, atque ipsi etiam moribus, parentis, liberos & alios conjunctos lateat. Id quod summè utilitate, emergente non ita pridem occasione, usurpationem quidem fuit, tandem tamen aliqua ex parte in lucem prorupit ob penetrantem amalarum nostrorum sagacitatem, & simplicem devotarum istarum animalium confidentiam, ab oraculis consiliorum nostrorum longè distitarum, & necessario fragilitatis sua vulgo privatarum.

Ceteroquin, abique etiam commementur, non est quod metumamus, ne actiones nostra unquam propaleantur: siquidem cum Magnatibus duntaxat commercium habeamus, à quibus, prater quotidiana honoraria: omne publicum secretum cognoscimus. Ita fit, ut vel proprius honor ipsis os occludat: contrario plane modo; quoniam alijs Religiosis assuvenire solent: qui sine discrimine cum quolibet conversantes, absque sanctis hinc artificio difficulter possint fragilitatem suam occultare. Verum etiam huius nebula facile dissipari queant: quoniam & has, & omnes alias operationes nostras cum Mytheria peragimus: quandoquidem in pauperem plebeculam non ea cadit peccatorum qualitas, aut gravitas casuum, ad quarum resolutionem opus sit singulari & exacto intellectu, aut discursu profunditate: sed delicta illa vulgares quidam errores sunt & consueti, quibus cum à quovis Fratulo satisfieri possit, ingratam sanè divina maiestati fuerit, si elaborata opera nostra in huius inusitator consumerentur. Et quamvis confitentibus nobis asperos nos atque servos exhibeamus, tamen hoc non ad repellendos eos fit, sed ut ordinatum sive consuetorum peccatorum per-

vasa à gravioribus abstineant. Id quod divitiis non usi veniunt, qui ob facultatem & negotiorum publicarum, in quibus versantur, exaltationem multis scrupulis & dubitationibus periculosis sunt suppositi: idcirco in magnam animarum ipsorum utilitatem vergit, si à vitio docti & sapientibus, prout sunt Patres nostri, examinentur & corrigantur. Quia de causa libenter eos ad Ecclesias nostras recipimus & leniter tractamus, ne ad desperationem adigantur, sed potius; ut ex opibus illis, quae ipsis peccandi causam praebeant, largae elemosynae domibus & Ecclesijs nostris facientes, & eorum lucrantes, à viâ quae eos ad infernum ductura erat, declinent. Sic & adversus foeminas, propter sexus fragilitatem mixtè & absque rigore procedimus: & quâ facilius eas ad divinarum praeceptorum obedientiam perducamus, res quaedam parvi momenti nos permitti solent, dummodo id quod res est cognoscimus, tanquam creatura Dei, debitas ei gratias reddant. Sed neque ab his eis illius confessionem generatim exigimus, ut appetitus eorum obsecundemus, sed potius, ut pravi illi affellat, & mala inclinationes natura detegantur, quibus postea cum disensione, & quidem inani salutis singulatum medicinam applicamus; non verò ut veteres illi Religiosi omnibus consuevis peccatibus idem remedium adhibeant. Modò professio salutaris, & à DEO, ad exaltationem fidei suae, nobis revelatur: cum quo detectus etiam animus resolutus & fortis, multoties eos, mediante Camerâ Meditationum nostrarum (quarum secreta revelare non est licitum) ad intercessionem haereticorum & inobedientium inimicorum sanctae Sedis Romanae consilio excitulavimus; & quidem non privatorum tantum, verum etiam magnorum Principum & Regum; hereticis istis saltim boni illius Ahadi, de quo in sacra Scriptura legitur, figuram representantes, & immortalis cum laude congregationis nostrae, sedes paradisi sancti atque Martyribus complentes. Cui rei testimonio esse quoniam multa effigies, quae varij typi aenei passim videntur impressa.

Et sanè quilibet commemoratorum virorum atque mulierum de sanctissimâ Sacramenti non alibi, quàm in nostris Ecclesijs debebat participare & confessionem exercere: ubi prae facultate & privilegio, quibus à quavis culpa quilibet expiari potest, à summo Pontificibus concessa, faciliem habuisti essent modum animarum suarum salvandi: modum inquam à nobis inventum, qui in propria solammodo voluntate privatione. & in hac consistit, ut absque laboriosa requisitione aliter, sequatur quisque praecepta, qui propter

ipsum studij insidat & deficiatur, id quod Patres hi spirituales faciunt. Et quidem omne peccandi periculum hac modo tollitur, non viso aut cognito ab alijs Religiosis, qui in veteri illa simplicitate educati, dum penitentes sunt in libertate relinquunt, parum semper profecerunt, atque etiamnum proficiunt.

Ac licet à Palatium, atque alijs mundi huius sapientibus hac nostra doctrina haereticis dicatur, non tamen hac illorum dissensum in ullam considerationem trahendum est; cum videamus illam ab Episcopis Cardinalibus, & omnibus Pontificibus approbatam esse. Et ut concludam, quod plus, quàm ulla res aliâ eos relevat, qui Ecclesias nostras frequentantes sanctam istam obedientiam amplectuntur, id verò est, quod participes fiant innumrabiliū meritum, quae divina Majestas sufficientia esse iudicat, non solum ad tollendum delicta jam praecepta, sed ad cancellandum, vel annihilandum ea, quae in posterum committi possent; & ad redimendam quancunque animam, quae ad purgatorium fuerat condemnata.

Nolim verò aliquem vereri, ne commemorata commoda & honores sectaturus, in difficultatem aliquam offendas: quandoquidem via: quae in Societate nostra ad eos ducunt, ita trita, & tanta cum prudentia accommodata sunt, ut quilibet absque vacillatione illâ eorum obtinendorum atque fruendorum spem habere possit. Ibi enim assidue de Verbis & Rebus tractatur: & quicquid vel publicum vel privatum ad aures nostras pervenerit, de eo consultatur: nec quisquam illi rei unquam adhibetur, nisi examinata prius natura ejus, & perpenso talento ejus à Patre Generali (qui omnibus exploratis signa & notas exquisitè distinctas habet) aptus ad eam perscrutandam de rebus tractatur. Admonito postea illius, quid hoc vel illo die dignum consideratione occurrat, delegitur id ei familiaribus colloquiis nostris, aut per confessionem nobis devotorum. De eo namque confiterent inter nos, & literis à Collegia ad Collegium scriptis, ei quod sequitur est, aut sequi poterat, anticipando semper absumamus, in quemcumque casum parati. Eiusmodi considerationibus aut collationibus, quibus nullum dubium remanet indecisum, Seniores & sapientissimi, quos habemus, Rectores assistunt, qui in quavis materia quâmaximè versati designant quomodo viris & mulieribus, viduis qui maritatis, obsequium & beneficium erga Collegia, & particulatim etiam erga nos ipsos debeat persuaeri quomodo iidem paradisi iter ingrediendum sit, ac quâ ratione Principum gratia quis infonetur, quibus modis voluntas eorum capietur, & quibus in possessionem animi & opinionis popularum perveniat.

Laberent sane in hoc inimici nostri, coelestis voluntatis ignari, & obloquantur, Nas hisce Regulis & Rationibus damnum privatorum Domibus & Principibus huius Mundi adferre. Alij quidem, dum asserunt, Nestrarum horribilium commemoratione, quas simplicioribus pro Concione in Templis, & domi animam jam exbalaturis ingerimus, nosmetipsos & Collegia nostra diutius, debiti hareditate liberos & parentes earum spoliare: Alij verò, quòd simulatà quiddam servitute Principes Christiani ad instantiam Ecclesiastica Majestatis, & dei nostra se committentes, imprudentibus consilijs quandoque eò redigantur, ut & statum & vitam perdant. Singularem verò pietatem illam, qua pre auctoritate sancta Sedis dilatanda exerceatur, improbi illi Politici traditionum & rebellium à nobis perpetratarum nemine demigrantes, minudo exosam reddere fatigantur sanè, affirmantes scilicet, predicationes, & devotiarum atque laudum premia, ad hareticos extirpandos à nobis inventos, proditorios esse modos adversus Principes, & voces adulatorices, quibus veluti sanctitatis & Martyriarum in volacro quodam parricidia obtegamus. Exclaimant, sed saluo, Nos per has ipsas destructionum vias, contra veram Iesu fidem, Iesuitarum nomen mereri, per quas Scipio Carthaginensium Imperium evertens, Africani nomen consecutus sit. Caterum in tota preus decti, consideratà liquet, pre peccato istud nequaquam haberi posse, sed veram demum pietatem esse, qua in Catholica Romana Ecclesia commedam, animarumque ei devotarum servitium resultat. Inprimis enim non inconveniens est, ut pater propria salutis gratià filium, & cognatus cognatum hareditate privet: eò quòd ex Evangelica doctrina quilibet anima sua magis, quàm patri, matri, aut liberis sit obligatus. Atque

ita opus quoque erit meritum, si sulditi eius Principis, qui de jurisdictione sua, & commoda subditorum magis, quàm anima salute sollicitus, Pontificijs praeceptis, obedire recusat, fidelitatis juramenta exsolvantur, ipsidemque significetur, quandoquidem ipsius se regere nequeant, ut alij Principi Catholico, qui quidem obsequen: su, aut Romano Pontifici confederatus, adhareant. Ac si propter inobedientiam illius principis potentiam & robur ad ejusmodi apertas declarationes pervenire non poterit: tam legibus Canonicis & sanctissimis Decretalibus minimè erit contrarium, occultè eum, peccatarum absolutiome aut premio interfectilibus proposito, vita tellere: asserente id ipsum etiam doctissimum historico nostro Ioanne Mariana in quodam tractatu suo ad magnum Hispania Regem; ubi venena, & herum compositiones, tanquam tuisissima media proponens, concludit, in eum finem ipsa venena ista praparata cuilibet bana Catholica semper in promptu esse debere. Atq; in sacrosancti Biblijs exemplo Ieroboami & aliorum legitur, quàm graviter Reges & populi dilecti à Sacerdotibus & Prophetis, propter ebidentiam castigati fuerint. Quin imò maximam in populi utilitatem cessuram esset, si pestifero semine Politicorum sublato, & temporali dominio cum spirituali cernjauisset, solummodo à nobis Ecclesiasticis regerentur & gubernarentur: sic enim majori cum pietate forent tractati. Atque hic mentis conceptus à Patribus nostris ubique locorum predicatus, non minùs quàm articulus fidei debuerat observari, quandoquidem alij quidem stertunt, nas autem pre salute æernum semper vigilamus. Atque hoc est prudensissimum Regimen, & Respub. Societatis nostra, nunquam à Philosophis aliquo tam perfectè descripta, sed à celebri illo Ignatio Loyola miraculosè fundata.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE

DE PROPAGATIONE
ET
INCREMENTIS ORDINIS
IESUITICI:
LIBER SECVNDVS:
CAPVT PRIMVM.

IESVITÆ, serpentum in morem, initio terræ pulverem habitabant, & summâ inopiâ adacti solum solo identidem vertere cogebantur. Romæ enim ut excepti fuerint primò, supra indicavimus.

Irrepère autem primùm in gratiam hominum, eosque in sui admirationem pertraxerunt diligentia & sollicitudine suâ in ægrorum morbis curandis, vulneribus obligandis, & molesta, gravi ac putrida sanie abstergenda.

Secundò, auscultandis confessionibus, undè miserè victum suum exercebant.

Mox ubi paululùm firmitatis accessit, pueros sine mercede docendos & erudiendos suscepunt; quo artificio non vulgarem vulgi favorem emeruere, criminandis præsertim alijs Doctõribus, quorum doctrina venalis esset, & scholæ nulli sine mercede paterent, ac interdum etiam doctrina peregrinâ personarent. Incredibile dictu est, quantum hæc criminatio valuerit. Inprimis, ut facilè est in magnâ piscium multitudine rete suam implere: sic etiam in hæc juvenum frequentia Iesuitis facilè fuit contrinuè aliquos institutis suis implicare. Ea etenim est æras hodiè, quæ blanditijs simul & doctrinæ admiratione permovetur, & propediem ad operam navandam præstò esse potest. Ac reliquorum quidam Monachorum in hoc à Iesui-

tis emendatus est error; qui pusiones vix dum è connubilis egressos ad se miserunt, totosque quindecim aut viginti annos nutritiorunt, antequam ad præxìn eos adinquare possent. Hoc sagaces & soletres animadvertentes Iesuitæ, suos in eo æratis flexu interceptunt, qui jam ad adultam vergit.

Firmato autem & eommonito à Pontificibus Romanis Iesuitarum Ordine ac vigetè instituto, per omnes se Italix Vrbes Iesuitæ spargebant, & mox ubique in eâ Religionis collegia eis ædificabantur. Inprimis autem Romæ sedes suas sinxerunt, superflitionum & errorum omnium matre seu officina. Trias enim ibi Collegia extruxerunt Iesuitæ, unum pro se, alterum pro Anglis, tertium pro Germanis. Nam Ioannes Moronius & Episcopus Prænestinus, qui in Tridentina Synodo legatus fuit Pontificis & Syn. Præses, cõsiliis communiavit cum Ignatio, quantum usui esse possit Ecclesiæ Pontificiæ, si Romæ amplissimum Collegium extrueretur, in quo thaximâ Germanorum multitudo in bonis literis & Religione; sumptibus Pontificis institueretur, ut tandem in Patriam redeuntes, collapsam & conculoatam Pontificiam Religionem ibi instaurare aliqua ex parte possent. Opus igitur illud aggressi sunt Iesuitæ anno Domini 1553. extructo tali Collegio Romæ, non procul à suorum Collegio. Adolescentes verò Germanos, narrat Payva Andræus & Surius, in

*Iesuita
Roma
tria col-
legia æ-
dificavit.*

illud Collegium assumi, non ut cooperentur tandem in ordinem Iesuiticum, sed Iesuitas tantum alendi illos, moderandi & instituendi curam gerere, & ad hunc laborem suscipiendum, solum Germaniz salutaris desiderio fuisse incitatos, ut per istos emissarios Germania ad gremium, vel sinum nimum est, ad ofcula pedum Romani Pontificis paulatim reduceretur.

Italis
ingressi
proclari
ad su-
perstici-
tates
recipien-
das.

Mirum autem videri nemini debet, Italos tanto animorum & corporum impetu hoc novum sodalicium jam olim excepisse, & adhuc hodie fovere ac cum stupore admittari. Nam, ut omnia ferè sua ipsorum monumenta testantur, semper fuerunt & etiamnum hodie sunt, ex naturali quadam ad hypocrysim inclinatione, ad Deorum multitudinem colendam, & ad omnes, quantumvis prodigiosas atque horrendas superstitiones recipiendas, prae ceteris secte omnibus Nationibus propensiores. Ex quo fornicationis poculo permulta in Christianam Religionem transfuderunt, eamque ferè totam veneno mortifero insecerunt quo adhuc maxima pars orbis Christiani, suavitare, dulcedine, antiquitate & pulchritudine ipsius illecta deceptaque inebriatur validissimè.

Iesuita
in Hi-
spania
venit.

Ex Italia rectè in Hispaniam Iesuitæ suas duxerunt colonias. Erat enim circa initium confirmationis hujus Ordinis Romæ Petrus Mazearenhas, à Ioanne Tertio, Lusitaniz Rege ad Pontificem Orator, qui multam cum Pontifice egit, ut ex viris illis, quorum tunc adhuc pauci numero erant, duos in Lusitaniam mitteret: quo tandem impetrato, profecti sunt illuc Franciscus Xavier & Simon Rodericus anno 1541. ubi à Rege totoque populo, sicut & alij in reliqua Hispania humanissimè excepti, & ubivis locorum in ea gente certatim Collegia eis exstructa fuerunt, nec ullo in loco hodie majori eum studio foventur. Nam vulgò in Hispania & Lusitania *Apostoli* & *Apostolici* viri etiamnum hodie nuncupantur.

Hispani
in super-
stitionibus
na-
scentur,
& edu-
cantur.

Neque mirum: nam gentis hujus homines plus quàm serviliter in Romana Religione nascuntur, educantur, instituuntur & confirmantur, nec alibi ferè obsequentiores & ferventiores filios habet Romana Ecclesia. Tanta enim apud eos sit de fide & religione Romana Inquisitio, tamque arcta, ne inde avolet, septa tenetur custodia, nisi ipsi filij ad parentes suos, hæreticos damnatos, exurendos, allatis propria ex domo lignis carnicem adjuvent, ipsique prope modum parentum carnicem existant, hæretici ferè ab omnibus judicentur, eodemq;

digni supplicio censeantur. Ex quo certè necesse est Hispanos supersticiosos evadere, actus Religionis externos multiplicare, & vel mortuos fidem Romanam spirare: ne si minus multa Religionis suæ signa dederint, suspecti extemplo de fide reddantur, & in tertiam ac quartam usque generationem etrudellissimè exercitati puniantur. Accessit hæc, quòd ab antiquis temporibus Marani, seu infideles nuncupati sunt Hispani, quippe à quibus prognati fuerunt. Virgitur hanc calumniam à se depellant, in excessu peccant, & Iesuitis, tanquam Romanæ Ecclesiæ columinis, immodicos honores exhibent & privilegia dant Hispani per univèrsum suum Regnum, imò aliquibus in locis Magistratibus ipsis parere & obedire præcipiunt.

Item Si-
licet
Iesuita-
rum bo-
nes.

Joannes Silicem tamen Archiepiscopus Toletanus in Hispania Iesuitarum acerrimus insectator fuit. Compluti in sua Dicecesi Collegium ipsis repente exstructum, ita ægrè ferebat, ut de Iesuitis à sua ditione pellendis toto animo dies noctesque cogitaret. Quorquor è suo elero Iesuitis favere nòsset, eos juris in Ecclesia Toletana dicendi potestate privat: vetat etiam in Ecclesia Complutensi, omnino quemquam à Iesuitis Ecclesiæ Sacramenta sumere. Quæ res in tota Hispania plurimorum animos vehementer commovit, ut qui existimarent, tantum Antistitem non sine gravi aliqua certaqué ratione ita de Iesuitis statuisse.

De Iesuitarum ADVENTU, IN- CREMENTIS ac PROPAGA- TIONE in Gallia.

IN Gallia verò, non eadem facilitate, Iesuita in Gal-
lia diffu-
sionem
cepit.

inquà ab Italis & Hispanis, Iesuitæ suscepti sunt. Cùm enim Episcopus Claromontanus *Guiselmus de Prato* eos Lutetiam primò, exiguo quidem numero, in Claromontium, quod ibi est Collegium, prae nimio erga illos favore, introduxisset, Anno Christi 1550. & moriens testamento ultra 60000. aureorum legasset, eà lege, ut Billonij & Mauriaci in Avernis Schola instituta juventuti etudiendæ incumbere: ante Loyolæ mortem Broetus in Gallia commendatione Caroli Lotharingi Cardinalis, cuius & nomen diplomati appositum est, ab Henrico Secundo impetraverat, ut juxta Pontificium diploma Societas hæc in Gallia reciperetur, & Sodalibus ex elemosynis ædes & Scholæ Lutetiz, non etiam in alijs Urbibus

Verbis construere, ibique juxta noemam Ordinis vivere liceret. Haud diu post suppliciter à Parlamento contenderunt, ut & in Regno hoc tolerarentur, & Societas hæc sub specie tam religiosi Ordinis, quàm Collegij tandem approbaretur. A Gallo-Francis verò tum quidem repulsam tulerūt.

Post quatuor nihilominus annos, iterum ut admitterentur, supplicarunt. Cum autem diploma, ejus paulò ante meminimus, in Curia lectum esset, 3. Non Sextil. & id Prosecretorie regius Noë Brusardus vehementer oppugnaret, Parlamentum decrevit, ut eiegium ac Pontificium diploma, Episcopo Parisiensi, nec non Theologorum Parisienso Collegio, hoc est, Sorbonæ communicaretur: quibus auditis de tota re decerneretur. Sorbona Anno 1554. Decemb. 1. multis in medium adductis rationibus firmissimis, evidentissimisque, hanc Iesuitarum petitionem omnibus modis aversata est, & vehementer impugnavit ac eiecit. Decretum autem hoc & sententia Sorbonæ de verbo ad verbum sic habet.

Duxerit
Sorbona
curia
Iesuitas.

Anno Domini 1554. die 1. Decemb. sacratissima Theologia Parisiensis, post Missam de Spiritu Sancto in ade sacra Collegij Sorbona, ex more celebratam, jam quarto in eodem Collegio per parlamentum congregata est, ad determinandum de duobus diplomatibus, qua duo sanctissimi Domini Summi Pontifices Paulus II. & Julius II. huius qui Societas Iesu nomine insigniri cupiunt, concessisse dicuntur. Qua quidem diplomata, Senatui, seu Curia Parliamenti Parisiensis dicta facultati visitanda & examinanda, missa ad rem Hostiarum, commiserat. Antequam verò ipsa Theologia facultas, tanta de re, tantique ponderis trahere incipiat, omnes & singuli Magistri nostri, palam atque aperte professi sunt, nihil se adversus Summorum Pontificum auctoritatem & potestatem, aut decernere, aut moliri, aut etiam cogitare vellet. Imò verò omnes & singuli, ut obedientia filij, ipsam Summam Pontificem, ut summam & universalem Christi Iesu Vicarium, & universalem Ecclesiam Pastorem, cui plerumque potestatis à Christo data sit, cui omnes utriusque sexus obedire, cuius decreta venerari, & pro se quisque tueri & observare teneantur, nisi semper agnovissent & confessi sunt, ita nunc quoque que sincerè, fideliter & libenter agnoscent & confitentur. Sed quoniam omnes præsertim verò Theologos, paratos esse oportet ad satisfactionem omni poscenti de his qua ad fidem, mores, & ad adificationem Ecclesie pertinent, dicta facultas poscenti, mandanti & exigenti Curia prædicta satisfaciendum duxit. Itaque

utrisque Diplomati omnibus frequenter lectis articulis repetitis, & intellectis, & pro rei magnitudine per multos dies, menses & horas, pro more prius diligentissime discussis & examinatis, tum demum unanimo consensu, sed summa cum reverentia & humilitate, rem integram correctioni Sedis Apostolica relinquentes, ita censuit.

Hæc nova Societas, insolitam nominis lesu appellationem sibi vendicans, tam licenter, & sine delectu quilibet personas, quantum libet factorosas, illegitimas & infames admittens, nullam à Sacerdotibus secularibus habens differentiam in habitu exteriori, in tonsura, in horis canonicis privatum dicendis, aut publicè in Templo decantandis, in claustris & silentiis, in delectu ciborum & diurni, in jejuniis & alijs varijs ceremonijs, quibus scilicet Religionum distinguuntur & conservantur, jam multis, tamque varijs privilegijs, indutiis & libertatibus donata, præsertim in administratione, Sacramenti Pœnitentie & Eucharistia, idque sine discrimine locorum, aut personarum, in officio etiam prædicandi, legendi & docendi in præjudicium Ordinariarum, & Hierarchi Ordinis, in præjudicium quoque aliarum Religionum, imò etiam Principum & Dominorum temporalium, contra privilegia Universitatum, denique in magnum populi gravamen, Religionis Monastica honestatem violare videtur, studiosum, pium, & necessarium, virtutum, abstinentiarum & austeritatis enervat exercitium; imò occasione dat liberè apostatanti ab alijs Religionibus, debitam Ordinarijs obedientiam & subjectionem subtrahit, Dominos tam temporales quàm Ecclesiasticos suis iuribus injustè privat, perturbacionem in utraque politia, multas in populo querelas, multas lites, dissidia, contentiones, emulations, rebelliones, variæque schismata inducit. Itaque his omnibus atque alijs diligenter examinatis & perpenfis, HÆC SOCIETAS videtur in negotio fidei periculosissima Ecclesiastica perturbativa, Monastica Religionis everfiva, & magis ad destructionem, quàm ad adificationem. Interfuerunt huic Conventui Maillardus, Demochares, Pecionius, & Ori Inquisitor fidelis, &c. Proceuratres fuerūt Benedictus Decanus & Couceller Subdecanus Theologiz facultatis Parisijs. Itemq; Faber Syndicus & Noë Brusardus, non Petrus Ramos & Mercerus, ut Iesuitæ mentiuntur.

Sic iudicavit hoc tempore Sorbonianum Collegium de Iesuitis, hodiè verò non parum illis favet. Artibus enim suis in illud Collegium paularim intrudunt Theologos, qui in eorum Collegijs literis operam dederunt, & nunc res Iesuitarum

Arrigit
autem
Iesuitas.

Notitia
Iesuitæ.

Causa
Iesuitarum
10. ad. 6.

*Iesuita
Galli
procurator ad
Hispaniam.*

Iesuitarum vehementer ibi promovent. Iesuitæ verò hanc Sorbonæ censuram per Hispanicam Inquisitionem annihilari & abrogari curant. De quo Ribadeneira libro quarto, cap. undecimo sic scribit: *Porro in Hispania, quod Sorbonense decretum esset contra sanctam Sedis Apostolicam auctoritatem, à qua Religio nostra confirmata & probata est, fidei quasitores illud tanquam falsum, & quod pias aures offenderet, suo decreto legi prohibuerunt.*

*Iesuita
in Gallia
inter-
medium
negotium
peragat
quidam.*

In Gallia autem hæc Theologorum Parisiensium sententiâ terribis Sodalibus, cum tempori obsecundandum ducerent, & novi Ordinis invidiam tempore mitigarum ita sperarent Iesuitæ, alium ea de re silentium fuit, usque ad Franciscum II. Galliarum Regis tempora, sub quo potentibus rerum Guisani, qui impensè huic novo Sodalitati favebant, Iesuitæ intermissum negotium persequuntur & ante omnia juxta S. C. Eustochius Bellaius Parisiensis Episcopus sententiam rogatur, quam ille scriptis mandavit. In ea Societatem Iesuiticam, ut novos omnes ordines, summè periculosam: & his temporibus ad motus potius concitandos, quàm Ecclesiæ concordiam fovendam, institutam asserit. In primis Iesuitarum nomen, ut arrogantæ plenum, improbat; quippe cum ita solis sibi tribuant, quod Ecclesiæ Catholicæ competit, quæ propriè fidelium congregatio dici potest, cujus caput est CHRISTUS; illi verò eum hoc nomen sibi sumunt solis, & hoc dicere videri, solos se Ecclesiam constituere: tum multa in privilegijs ei à Paulo Tertio concessis inesse dicit, quæ juri communi repugnent, Episcoporum, Curionum & Universitatum auctoritati ac potestati præjudicent, ac proinde consilium esse, ac quando ad Turcorum & Infidelium instructionem & verbi Dei apud illos populos promulgationem à Pontifice auctorati, sunt in locis, qui ijs vicini sunt, domicilia his Sodalibus assignentur, uti olim in Christiano Imperio Rhodienses Equites excubare justis sunt.

His sententijs à Rege in Consistorio expensis, instigante Cardinali Lotaringo, diplomate dato 7. Calend. Maij Anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi Curia mandatur, ut nullâ habita Theologorum Parisiensium & Episcopi ipsius intercessionis ratione, tam Pontificia quàm Regia diplomata in Societatis gratiam facta promulget.

Et quanquam Sodales porrecto Senatui bello supplici se juri communi subjec-

rent, & jurisbus ac privilegijs contra illud à Pontificibus concessis, & Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Universitatum auctoritati, Ecclesiæ Gallicanæ & patrio- num inter Reges ac Pontifices initarum juri præjudicantibus renouari se testarentur, nihilominus Senatus 8. Calend. Mart. decreto facto negotium omne ad Consilium universale, aut Ecclesiæ Gallicanæ conventum remittit, ut ab eo novus ordo approbaretur.

Tandem cum possiati jussu Regis Præfules de Religionis negotio magno numero convenissent Francisco Turnonio Cardinali Lugdunensi Archiepiscopo Præfide, 7. Calend. Octob. referente Bellaio Episcopo Parisiensi, & pluribus conditionibus apposis, conventus juxta potestatem ei à Curia factam, causâ cognitâ novam Societatem admisit & approbavit, sub Societatis & Scholæ nomine, non etiam Ordinis recentè instituti, hos est, tanquam Collegium solummodo quoddam, non autem novum Religionis institutum vel ordinem, altissimò Cardinalis Turnonio instinctu: expressè insuper hæc conditione, ut aliud quàm Societatis IESV, aut Iesuitarum nomen assumant, in ipsosque Socios Episcopo in sua Diocesi, ut in alios Sacerdotes, jurisdictio salva maneat; utque nihil agere possint in Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Universitatum, aut aliorum Ordinum præjudicium, illorumve jurisdictionem & functionem, sed juxta juris communis præscriptum regantur, privilegisque ei contrariis renouari teneantur. Insper additum est, ni pareant, aut in posterum nova à Pontificibus privilegia obtineant, ut approbatio præfenti decreto facta jam nunc revocata intelligatur.

Quid Iesuitæ? nulli istarum conditionum insisterunt, multoque minus appellationem istam Ordinis sui intermiserunt: imò cum primùm hoc decretum impetrassent, ludum Lutetia aperiant, & portæ Collegij sui inscripserunt, COLLEGIUM DE SOCIETATE NOMINIS IESV.

Cum igitur à universa Parisiensis Academia eorum libertatem audaciamque effrenem interpellaret, rursus res ad Senatum devoluta est. Atque iam autem res in Senatu ageretur, ab Academia consultus Carolus Molinæus, Franciæ & Germaniæ Tutorisperitus celeberrimus, & in supremo Parisiorum Senatu Advocatus, An Iesuitæ, sic enim eos vocavit, in regno Franciæ & Universitate Parisiensi sint admittendi? consultatione scriptis mandata, quæ postea etiam publi-

*Iesuitæ
recipi-
unt in
Gallia
cum co-
ditione.*

*Iesuita
non pa-
rent co-
ditioni-
bus hæc.*

*Caroli
Molinæi
sententia de
non ad-
mittendis Ie-
suitis in Gal-
lia.*

publicata est, responderat, Non solum id non esse à Republica, sed contra Rempubli-
cam & utilitatem communem Francie Regis, præsertim Universitatis Parisiensis, quæ omnium Academicarum primaria sit; his adductis rationibus.

1. Primum, inquit, Iesussa illi novam Religionem insinuant contra antiquos Canones etiam Cancellares: quibus vetitum est, novam ullam Religionem erigere: sed receptos & approbatos conventus subire: aliquando non esset ad finem novarum sectarum & ad inventionem, ad explicationem populi Christiani,urbationem & confusionem ordinis Ecclesiastici; qui certus in statu suis finibus contineri debet. Vt text. in cap. ult. de Religiosis domibus. Quod desumptum est de Censuris Generali sub Innocentio Tertio Roma habito Anno 1215.

2. Secundò, & notum: nam, hoc est contra arresta supremi Parisiorum Senatui: quibus præfati Iesussa jam non semel repulsi sunt, non solum ut ignati, sed etiam ut peregrini: imò etiam ut inapaces totius & juris & itali Collegiati, huiusmodi secta & Religione scilicet à tanto Senatu rejecta.

3. Tertio, contra salenne Consilium & conclusionem longà & maturà deliberatione factam Nicæa mense Iulia, Anno sequimillesimo trigésimo octava, à novem selectis præstantissimis & doctissimis viris. Quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano congregatis & dirè adjuvatis, ut absque illa dissimulatione veritatem edicerent, & consilium darent ad iudicandum & corrigendum abusus, & emendandum moribus Ecclesiæ: Quis inter alios abusus corrigendos, censuerunt prohibendam esse admissionem novarum Religiosorum, etiam in Conventibus iamreceptis ordinibus: Sed omnes, qui tum nandum erant professi abigendos & expellendos: multo minùs novos Conventus erigendos etiam ordinum vel Religionum approbatarum: multo minùs novas scilicet Religiones admittendas. Idem antea consensus Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ, edito in Concilio Constantiensi, considerat. Idem ante eos censuerunt Archiepiscopus Armacanus de Sapientia Amore, sacra Theologia doctor insignis quandoque in Schola Sorbona huius Academia & Schola.

4. Quartò: contra bonum publicum totius Regni nimis jamdudum multitudine Conven-
tuum gravati, ut res ipsa clamat. Quod si nova hæc secta ad novum unum Conventum exigendum admissa fuerit, max. per totum Regnum serpes non solum sumptus & onere populi, sed etiam Ecclesiarum Regni detrimento & gravamine inculcente. Cuius rei recens extat

exemplum, quod à leviore principio non tam septuaginta annis ortum habuit: Anaforeta ille Franciscus à Paula, qui sub arctum Ludovici Undecimi venit in agrum Turonensem, ubi cum sex iugera terra emisset, chrys. famuli ejus peculio magistri non contenti, quānam arte intra viginti annos tam multa nova sua Alimorum secta Monasteria ample dota-
ta in Gallis adificaverunt Iesussa isti ut majus & augustius se habere principium gloriantur, ita majores spiritus colligunt, & majora sese brevi facturos sperant & jactant. Principijs igitur potissimum obscurum.

5. Quinta, non solum tam est contra cam-
moda publica, sed etiam vergit in magnum periculum Regni, nempe detegendorum & revelandorum passim secretorum exteris. Multos enim non solum commemorantes, sed etiam identidem communicantes allucinat & alius Italos & Hispanos, & quosvis exteros: Nimis oppor-
tuna res exploratoribus secretis Regni revelan-
dis: quod ut suspectum & periculosum, omni adimadversione & prohibitione dignum cen-
uerunt antiqua & politica leges. leg. omne deli-
ctum. ¶ Exploratores. Pandect. de remilitar. leg. mercatores. de commerc. & mercator. Adde ut hac ratione etiam ruc electi Episcopi repelli possint, ut post Innocentium, in cap. cum superius tradunt. Ibi Panorm. col. 3. Fel. col. 4. extra. de appellat. Innocentium, in cap. quod si-
cut. & ibi Panorm. extra. de Election. & in cap. cum terra. cod. tit. Dominic. de sancto Ge-
miniano in cap. in novo, col. ult. xi. distict. Zangelin. in extravagant. execrabilis, in verb. diversorum Regum, sub tit. de prabend. Quanto fortius excludi possant novi Alo-
nachi?

6. Sextò, istud est contra jus publicum, quo novarum Collegiarum erectio prohibetur. Et in summa anni Collegium illicitum, nisi specialiter approbatum appareat. lib. 1. leg. Col-
legia. ¶ In summa. Pand. de coll. illie.

Perrò Collegium illicitum usurpans non mi-
nori pena tenetur, quàm tenentur hi, qui hominibus armatis loca publica vel Templà occupant. leg. 2. Pandect. de colleg. illie.

Et Collegium non specialiter approbatum, nec positivam quidem testamenti sanctionem habet l. Collegium. C. de hered. instituc. non obsist l. C. de sacrosancta Ecclesiæ, quia loquitur de publico & ordinario ministerio Ecclesiæ seu Col-
legio Catholico, sive alibi per uni-
versalem Ecclesiæ Christianam, qui ante Constantinum non licet aliquid legere, nec Ecclesiæ Chri-
stianam heredem institueret; quod cum Lu-
cina matrona fecisset, Maxentius, qui tum ante adventum Constantini Roma terram
potiebatur, tam relegavit: testis Platina in Marcello. Quod Constantinus devotio Na-
centio

xentio factus Imperator correctus d. l. i. ad populum lata, qua non est facta nisi in favorem Ecclesiarum Christianarum, & ministerij ordinarij. In Ecclesia nulla erant Cœnobija, nulla Collegia Episcoporum & Parochiarum, qui in locum Apostolorum & discipulorum Christi successerunt, quod nullo modo dici potest de Cœnobijs seu Monasterijs institutis, qua manent sub Regula prohibita, & sub genere Collegiorum illicitorum, nisi de speciali approbatione appareat. leg. i. & 3. Pandect. de colleg. illicit. Et sic nullo modo includi possint nec contineri sub gratia & promissione dict. leg. i. qua adhuc propter abusum clericorum Romana Ecclesia, facultatibus morientium insidiantium, revocata suis per Valentinianum, & Valentiem Imperatores tempore B. Hieronymi, qui eam legem laudat, propter sordidam & insatiabilem avaritiam Clericorum & Monachorum Ecclesia Romana: quam avaritiam valde deplorat & detestatur in Epist. 2. ad Nepot. tom. i. Epistolarum suarum: qui si viveret, non minus deploraret & execraretur sordidum quassum & avaritiam dillorum Iesuitarum, qui preces suas & suffragia vendicant: Non enim alium habent reditum: & tamen nec manibus operari volunt: ut exemplo Beati Pauli iubet sanctus Augustinus in libro suo de opere Monachorum: Nec se alijs antiquis approbatis Conventibus submittere, ut sacri Canones iubent. can. ult. de religio. domibus. Sed sibi solis novum Regnum erigere, idque sibi simplicium, quod vetat & maledicit Christus, Matth. 23.

7. Septimò, quòd in medio ipsius Academia, sine ejus permissione, de facto constant novam Ecclesiam, novum Collegium, novas Lectores & novas lectiones: Nec volunt eidem Academia subijci, sed novum Collegij & exercitij caput erigere. Quod non solum monstruosum est, sed seditiosum, & contra jus publicum l. i. q. hujus studij, Pand. de Instit. & Jur.

8. Octavo, Academia Parisiensis abundat multis congruis & approbatis Collegijs, & ab antiquo fundatis, etiam plus quam sufficientibus; imò quædam superflua sunt: Et sic malò minus admitti & tolerari debes Collegium novum Iesuitarum.

9. Nono, sine auctoritate Episcopi, & approbatione doctorum Theologia concionantur, & novam suam Catechismum quædam superstitionem continentem, plebi & etiam mulieribus, omnibus promiscue obtrudunt, ut de industria sese ingerere videantur ad dandum occasionem infringendi pacificationis edicta: quare nihil perniciosius esset & periculum irreparabile secum trahit.

Quibus consideratis, Procurator generalis ejusdem alma Universitatis Parisiensis iustam causam habet, & pro debito officij debet præs-

sis Iesuitis novum opus nunciare: eosque ut ab indebitis illis novitatibus desistant per legimos tramites compellere. Et ita censeo ego Carolus Molinæ Francia & Germania IC. & in supremo Parisiensi Senatu antiquus Advoca-

Secundum hæc igitur & alia similia causa ista frequenti Senatu acriter agitata est. Pro Sodalibus Petrus Versorius magni nominis Patronus laudat multum eorum origines, quam suprà memoravimus, & institutione peroravit. Stephan. Pasca-sius vel Pasquierius contra pro Academia Parisiensi disseruit, & sectam eam ambitiosam & fœtatæ Religionis plenam appellans, in Hispania laram Lutetiz adultam, Venetijs exercitaram, Romæ initio exagitatam, postremo receptam, & privilegijs immodicis & à jure communi exorbitantibus donatam, postea in Gallia Theologorum Parisiensium sententiâ damnatam, itemque à Parisiensi Episcopo rejectam fuisse dixit; nunc verò gratuita puerorum institutionis specie gradari, & inde familias captatis testamentis exhaurire, inde juventutem specie Religionis corumpere, & fœcinatis per superstitiones puerorum ingenij jam nunc seditiones & defectiones in Regni perniciem aliquando erupturas moliri. Tum inter plura eorum vora illud exagitat, quo Proposito suo, quem tantum Deum præsentem in terris venerati se dicant, obedientiam, quam eam appellent per omnia & in omnibus polliceantur. Deinde in ambitiosum eorum nomen invehirur, quod eum sectarii alii ante ducentos annos usurpâssent ab Ecclesia reiecti, & iusto Dei iusto Dei iudicio ac flagello omnino dissipati perierint. Hoc nomine nihil aliud agi, quàm ut inter eiusdem religionis Professores scissura constituatur, & Iesuitæ alii Christiani. Quòd verò aded se etiam Pontificem obsequentes præbeant, edò magis suspectos eos Gallis esse debere, qui Pontificem quidem tanquam caput & Principem Ecclesiæ agnoscat, sed ita, ut sanctis decretis & æcumenicis Conciliis tanquam inferiori parere renegat: nihil adversus Regnum ac Reges pronunciare, aut contra Curia placita, aut in præiudicium Episcoporum itera eorum fines decernere valeant: tum subiicit, novis Sectariis istis semel admissis, totidem hostes intra Regni viscera alii, qui si contingat, ut exandescente perversa bile in Gallos arma vertant Pontifices, Regi nominique Gallico bellum indicturi sint. Postremò verò

Scrip. Pasquierius de Iesuitis iudicat.

ad Senatores oratione, *Fori*, inquit, qui nunc Iesuitas toleratis, aliquando ipsi, sed se-
re credulitatem vestram accusabit, cum commi-
ventia vestra effectum videbitis, ut horum astu,
dolis, superstitione, dissimulatione, prastigis ac
malis artibus publica tranquillitas, non solum in
hoc Regno, etiam per universum orbem Chri-
stianum periclitetur.

Post eum replicavit Verforius: ac de-
demum Baptista Monilius Cognitoris Re-
gij partes sustinens, qui increpitâ initio
Patronorum utriusque acerbitate, postquam
de novis Ordinibus & periculo in eorum
admissione non solum quantum ad religio-
nem; sed etiam quantum ad civilem ad-
ministracionem multa dixit: tandem con-
tra Iesuitas peroravit, qui, utpote voto ob-
ligati, in Scholæ Parisiensis corpus ad ju-
venutem erudiendam nullo modo cooptan-
dissent, & à Senatu petijt, videret in quam
rem Claromontani Episcopi legatum con-
vorti posset, aut deberet, ut memoria testa-
toris & voluntas alio genere conservaretur.
Causa hæc biduum integrum agitata est.
Senatus sive futuri securus, sive odio Pro-
testantium, quibus debellandis isti homi-
nes nati credebantur, de hoc negotio am-
plius deliberandum censuit, libertate in-
terim Sodalibus ludum aperiendi & juven-
tutis erudiendæ concessit. Hoc Non. Ap-
ril. decretum, Anno millesimo quingen-
tesimo sexagesimo quinto.

Hac igitur occasione Societas ista Pau-
latim in Gallia augetur & firmatur, & non
tantum communis populi, sed Principum
sanguinis & Regum ipsorum gratiam ac
favorem sensim adipiscuntur, qui magni-
fica Collegia eis in diversis, & quidem
primarijs Urbibus ædificaverunt atque libe-
raliter dotarunt. Mansit nihilominus al-
tâ mente positum conceptum, non so-
lum Sorbonistatum, sed etiam totius Vni-
versitatis & studij Parisiensis in Iesuitas
odium, ita ut occultè semper inter hos
& illos fuerint emulationes & contentio-
nes: frementibus nimirum in eos Aca-
demix Professores, quod seorsum & ex-
tra ordinem privatum habeant sodalitium;
quod in hunc usque diem decreta Vni-
versitatis detrectent, Rectori non sint au-
dientes, sed suis duntaxat Præfectis pri-
vatum morem gerant, quod eallors instar
dubij sint ordinis, omnium plumas furen-
tur, non unâ Spartâ sint contenti, pasto-
ribus suas oves surripiant, privatis sacrifi-
cijs quolibet suscipiant & absolvant, cæ-
terorum exuvij diras sinu, & nescio quo
hamo ex nobiliori qualibet familia ado-
lescentes inuutos expiscantur, suis quo-

que calcinationibus bello durante omne
pubem post se traxerint, oblecta & esue-
te Lutetiâ, frequenti in Schola docuerint,
& soli Universitatem fecerant, quæ olim
toti musæi frequentibus & vix turbas au-
ditorum capiebatibus floruerit.

Quum autem paulo ante deditam Hen-
rico IV. Lutetiam consilia Iesuitarum
in Gallia rursus canerifare ac in deterius
ferri, vicissim autem omnia in bonum
Regis & universi Regni quietum ac tran-
quillum statum inclinare paratam incoe-
perent; Generalis eorum Aquaviva, im-
pendenti malo, aliquo modo occurreret
ac præveniret, Provinciales, Rectores, ac
præcipuos sen Seniores ordinis universi
Patres omnes Anno millesimo quingene-
simo nonagesimo tertio Romam ad gene-
ralem congregacionem evocavit, ubi tum,
occasione sic ferente, quò tempore, nempe
se accommodarent, in Novembri Decre-
tum tale emendiderunt: *Fit ab omni specie
mali abstinendum, & generalis, etiam ex falsis
suspicionibus prevententibus, præcipitur assis-
bus in crine sancta obedientia, & sub pa-
na inhabilitatis ad quavis officia & dignita-
tes seu prælatias vocisque tam activæ priva-
tiones, ne quispiam PUBLICIS ET SECV-
LARIUM PRINCIPVM NEGOTIIS ullâ
ratione se immiscere, nec etiam quantumvis
per quoscunque requisitus aut rogatus, ejusmo-
di res tractandi curam suscipere audeat vel
presumat. Idque seriò commendatur superio-
ribus, ne permittant socias ijs rebus alio mo-
do implicari, et si quos ad ea propensas animad-
verterent, eos licet mandatos quoniamprimum com-
municent, si alicubi sit occasio vel periculum se
ejusmodi implicationibus præstendi.*

Iesuitas autem in istiusce Decreti pro-
migatione non serib egisse; sed hor-
minibus ita saltem impoere omnolque
perstringere voluisse, ne videlicet mi-
nus ipsis fideretur; vel inde liqueret quòd
eorum Superiores istud nonquam ob-
servarunt; quin potius obviumque &
quodocunque vel paululum relaxati-
onis adeptos esse se putarunt, antiquos do-
los & astutias reasumere, & juxta præ-
sentem rerum conditionem, sua consi-
lia moderati neutiquam intermiserunt;
quum tamen Decretum istud allegatum
& jurata illa cæca obedientia diver-
sum planè requireret: nisi si aliud in re-
cessu reconditum id habuisset, & ipsi-
met ejusdem sensum mentis intellaxis-
sent. Rem ita se habere inde quoque
manifestum est, quòd Comoleto Iesuita
in conione quadam super caput reversus
Indie. Lutetiæ habitâ, post excitatos de
t a Henrief

Decretum
Iesuitarum.

De
Iesuitis
decretis
non so-
lita
canoni

Bapt.
Moni-
lius de
Iesuitis.

Henrici III. Galliarum Regis occasione ingentes & eveditionem illius Partiorum Jacobitarum vel supra Sanctos omnes, in hanc erupit exclamatio: *Abodum nos oportet aliquem habere; si vel Monachus sit, seu miles: si vendendo denique seu subleus; Perinde enim est; saltem ut Abodum quempiam habeamus. Hoc videlicet unicum adhuc refest, cum quidem omnia nostra probe componemus, & ad optatum denique finem perducemus. Idem Commoletus postea quoque in Regem Henricum IV. similiter debauchatus est, & ad perduellionem, seditionem, tumultuosas bella civilia subditos concitavit. Vnde quidam sic de eo:*

*Concio, Romani dicta est furiosa Tribuni
Qua rapit ad cadem seditiones suas,
In Cathedra stantem, rabida cum voce boves
Commolet te populus vidit & obstupuit
Qui Regis cadem, Regni qui funera suades,
Qui varios motus hic & ubique ciet,
Cum in ore frequens seror est patriaq; ruina,
Hac est Iesuita conscio sacra pij
Cum tuas portitoria civiles lingua procellas,
O Iesuita Dei sancte Tribune, vale.*

Ita quoque postea Anno 1597. Iesuita Richardus Walford Eduardo Squitreo venenum præbuit, quo Principem suam legitimam Angliæ Reginam inficeret & exstingeret. Ita Iesuitæ quoque Duacenses Anno seq. 1598. victorem quendam Hypensensem Petrum Paeneum induxerunt, ut illusterrimum illum belli doctorem Mauritium Nassovium interimere egerant. An autem hoc sit PRINCIPVM SECULARIVM NEGOTIIS NULLA RATIONE SE IMMISCERE, & literalis istius Deæroti sensus ita observeretur, Iesuitis quidem ad defendendum, omnibus autem præjudicijs nondum oculos hominibus alijs diiudicandum relinquatur.

Lutetiâ verò Regi anno 1594. restituta, ac bello civili sedato, cum apud omnes præferrim Academicos, constaret, Iesuitas perduellionis, seditionum, tumultuum ac omnium turbarum præteritarum in Gallia primariam causam fuisse; ac suis tribunitijs concionibus, tanquam facibus, civile bellum magis magisque accendisse, Universitas Parisiensis Joanni Passeratocio, Regio Eloquentiæ Professori disertissimo inunxit, ut Iesuitarum expulsionem autoritate quoque sua promoveret. Is igitur præfationeula in disputationem de *Ridiculis*, quæ est apud Ciceronem lib. 2. de Oratore gravissimè in Iesuitas, suppresso tamen illorum nomine, invecus est, & illorum eje-

ctionem ex Regno vehementer suavit: *Lastranda, inquit, & expandi nunc est Academia, Nequeque iterum deditanda, diligens cautio adhibenda, ne amplius earum Tempia & cerimoniam contaminentur. Id nunc rectè fiat atq; ordine, obsequia sunt imprimis obsequia volucres (Iesuitas) quæ apud nos, contatque, omnia sedant immundo.*

*Decolor est illic vultus, deterrima ventris
Provolvitur: nec aque manu, & pallida semper
Ora fame:
Non agnoscitis volucres, agnoscitis sine pluma
bipedes.
Curva quibus pullam subnectis fibula
vestem.*

Hæc harpyias nisi Senatus, & amplissimi ornatissimique viri, quibus Academia Scholæque Regia instauranda tradita est provincia, fugerint & exterminaverint, ut pinnati Aquilonis filij in subulis, frustra litoralibus Dijs vota nuncupabimus: rursus ad eos scopulos, ad quos nuper est firmè adstricta, navis nostra referetur. Ne quicquam in excelso Mæsarum fundo sudabimus: ne quicquam lalinum, carduus, lappas & tribulus exstirpabimus, nisi ex agro nostro hæc filix radicibus evellatur.

Meminisse debemus, quoniam paulo profugi homines, nec minus quàm Schyia, novè gratuita doctrina professione vulgo commendati, huc irrepserint; quibus artibus, inhiantes locupletum fortunæ, divites orbos, vel celibes, deliros senes, supersticiosos mulierculas, & adulescentulos imperitos deciperint, & velut Circe poculo, repenti immutarent: ut religionis specie, quam inexplorabili avaritia, suisque fraudibus obtundunt, eorum Trojanum paratim introduxerint; ut semper in insidijs menserint, & in speculis steterint: proditiōnis occasionem expectantes: ut eâ oblata, machinam suam continuè aperuerint, armatisque hostibus hanc urbem, & totam Galliam omni genere calamitatum repleverint.

Ne verò insidijs & paratam pestem cavereamus, novè impendentia prospicientibus & predicentibus cordati viri crederemus, obstitissent Corcebi quidam & Scæloentes, qui plures in Ilio nostro quàm Læcones fuerunt. Et hos adhuc in Sinn habemus Sinaones?

*Quid hos, malum, fovemus? aut quid
hi sciunt?
Nisi nulla devorare patrimonium.*

*At Gratis docent. Menta literaliam, rem acn tetigerit: Gratia nocent, eoque mellandi maiore infirmitate, quod gratuito sunt malum
quam-*

quamquam vix istuc sibi persuaderet, qui eos bene noverit. Testes honestissima amplissimæque familie, quarum sanguinem pro levi docendi opella, & exiguo Minervæ, ista hirsutudines exorbuerant. Testis immanis eorum census, qui iam Regum & summorum Pontificum opibus certat. Præclara liberalitas, repudiatio drachinarum, & talentum extorquere. Aliam genus benignitatis, pro stipe mensura immensa pecunia legata, epimasque captare & rapere hereditates. Instituta puerorum hic aucupibus est illex, pendebunt pulchre qui ab ea transeunt iardi lumbicum potest. Gratuita doctrina illis est pro homo, vel potius pro retu-jaculo, qua callida piscatores cuncta convertunt cum pulvisculo. Stolidi parentes, qui suos ipsi credunt liberos, eadem opera columbas accipitribus, pullos milvi, & oves committunt lupis. Sed quid tandem isti per aureum funem de celo delapsi magistri discipulis suis tradunt? nihil sapere, ritus Hispanos, adum legum institutisque patrij, & ut prisci utar verbis, imbelliam, imbelitiam, impositiam, imparentiam, meramque cum Laverna sacris barbariem, quam consilio huc invexerant, opinor, ut eam soli docerent. Interim delitescunt in vepres nostris, nitedula, qua rem civium arradunt; nobiscum impudens versantur speculatores & exploratores Philippj, & ejus tyrannidi acerrimi satellites.

Aliqui discuntur apud eos boni pudicique mores. Sanè tristes, cum aspicias frangi censeas, nec tamen si fibulam gestant, sunt Hippolyti: nec si bonos auctores evitant, ideo bonum placent, Gallis præsertim, quibus natura sunt invisi Delicati. Magna laus est scilicet, ac palmarium facinum, ex hirc caprum, ex ariete vervecem, & ex verre majalem facere. Atque nitam fabri Patribus eorum, quâ parte opus fuit, perpetuum imposuissent fibulam, recta hic non depravarent ingenia dum curva corrigere videntur, nec suos edocerent artem mentiendi & dolos, quos appellant industrias. Quid autem aliud præcipere vulpula, si scibulam aperirent? Sic amant huc Chamaleontes, polypi ac stelliones. Hujusmodi doctrinam & hos mores illis non invidemus: sibi habere, abeantque simul cum strigibus æquæque tui vici, & inde revertantur unde malum pedem huc attulerunt. Iam pridem vasa collegerant, profectiois signum datur: quid morantur amplius? Academia nostra cerid, qua longum periculosumque morbum eorum contagione contraxit, nisi hoc levatur vomitu, vix augmen convalesces, &c. Hucosque Passericius.

Bocceretus artium Doctor, opportunitatem quoque inde nactus, inivit Uni-

versitati, ut Iesuitæ in jus vocarentur & è Regno Franciæ profus eijcerentur. Bonveritas igitur hujusmodi rescriptum Boncereto dedit: An. Dom. 1594. die Luna 18. Mensis Aprilis convocata Universitas omnium Ordinum hujusce inclitæ studij Parisiensis apud eadem S. Mathurini pro supplicatione petagoda ab Academia ad eadem Sancta Capella Regali Palatii Parisiensis, ad reddenda gratias Deo altissimo, pro reductione felicit hujusce alimæ Urbis, prosperitate, & felicissimo successu Christianissimi & invictissimi Domini nostri Henrici IV. Regis Francorum & Navarra, conservatione dictæ Urbis, sub ditione & protectione dicti Domini nostri Regis, & pro quam pluribus alijs rebus ad Academiam spectantibus; atque super supplicatione facta à D. & M. Laurentio Boccereto, artium Doctore, de in jui vocandis Iesuitis, ut omnino eijcantur. Dicta Universitas debuit (ut moris est) hanc sollicitudinem convocata, ex consensu unanimi omnium Doctorum & Magistrorum, singularum quatuor facultatum, & quatuor Procuratorum nationum, nemine repugnante censuit & determinavit, esse annuendum supplicationi dicti D. Boccereti, ideoque in iudicium & juri rite & convenienter Iesuitas vocandos, ut eijcantur omnino. Eandem ob rem censuit Universitas ex singulis ordinibus nominandos aliquos selectos viros, qui ea diligenter curent, qua ad licem contra Iesuitas movendam pertinet. Unde facultas Theologorum nominavit D. Magistrum Adrianum à Amboise, summum Regia Navarra moderatorem, & alium Doctorem, quem dictum D. à Amboise veluerit eligere. Facultas Decretorum qua alia sunt approbavit; & quia uniens tantum Doctor, nomine Dominum David Son aderat, promissu se nominaturum aliquem alium ex suis Doctoribus. Facultas autem Medicorum ordinavit D. & M. Jacobum Causinotum. Postremo facultas artium nominavit dictum M. Laurentium Bocceretum, & D. Georgium Critoniam. Sique statim fuit unanimiter, & conclusam nemine reclamante, per D. Jacobum à Amboise Academiam Rectorem, totamque Academiam anno & die præfatis, quod rescriptum subsignatum fuit D V V A L, & à latere visum nos Rectorem Jacobum à Amboise, sigillo rubricari muniam. Fovebant tempora postularis Academiæ, & recordatio malorum recentium in bello civili à Iesuitis excitatorum vel silenti Rectori & Universitati pattochinabatur.

Ad hanc igitur litem Iesuitis intendendam, designati, postquam consilia inter se contulissent, libellum supplicem Parlamento Parisiensis exhibuerunt, cujus hæc ferè summa est. *Submissis supplicanti Rectori*

Universi
Parisien
de con
Iesuitis

libellus
supplic
Parla
mentis
Parisien
de sup
plicanti
Rectori
submiss

Decani & facultates, nationum procuratores, suffragatores, & studio Academia Parisiensis, dicentes se jam pridem conquestos esse apud Curiam, de ingenti consuetudine, quam in Academia peperit nova quadam secta ex Hispania & locis finitimis oriunda, ambitionis titulum Societatis nominis Iesu sibi asciscens, qua semper, sed his potissimum postremis civilibus bellis se fastidiosam, & santricem Hispanica conjurationis exhibuit, ad statum nostrum everisionem; non in hac Urbe Parisiensi tantum, sed in omnibus alijs regni locis. Quod quidem à primo ipsorum adventu prosperum fuerat à prædicti supplicatoribus, & præsertim decreto facultatis Theologica, quod tunc temporis interpositum fuit, quoniam hac secta introducta videbatur ad Ordinem Ecclesiæ tum politicum, tum Hierarchicum & imprimis Academiæ subvertendam, abnuens Rectori obsequium, atque ad eum Archiepiscopis, Episcopis, Curionibus & alijs in Ecclesiæ Superioribus. Effluxerunt autem anni triginta, ex quo suffragatores prædicti Societatis nomen Iesu sibi arrogantes, cum in hac urbe tantum, & non in alijs regni oppidis venenum suum effudissent, libellos supplices obtulerunt, postulantes in Academiæ nostram ascisci. Quæ causa cum primum proposita fuisset ad futurum confessus disceptationem rejecta fuit, & statuitur, ut res in eodem statu relinquerentur, quod erat prohibere, quo minus Iesuita quicquam in illius sententia præiudicium aggredirentur. Cui tamen non satisfecerunt, sed quod gravius fuit, funestis suis consilijs res politicas perturbantes ministros & exploratores se in Gallia gesserunt, ut Hispani commoda promoverent, sicut omnibus manifestum fuit. Hac causa ad futuros concessus relata, non amplius in iudicium venit, nec utrinque actiones excerptæ fuerunt ac proinde penitus concidit. Hæc ergo ritè examinatis, Domini placeat vobis, decreto vestro, hanc sectam, non solum ex Academiâ, sed ex universo Franciâ solo eliminare, & sic ex iure & æquo statuets. Signatum Le Royer, & à latere d'Amboise Academia Rector.

Etiâ verò Patres Ignatianæ Societatis tam graviter essent accusati, & tam captales haberent inimicos, non destitèro tamen se opponere, neque hoc solum: sed in concionibus publicis, privatique confessionibus multa in præsentem Galliz statum, in Principe Regi, in Regem ipsum tam defunctum, quam præsentem liberius fortè, quam prudenter locuti sunt. Quare potentum in se indignationem magis provocarunt, ignemque (ut aiunt) gladio foderunt: Hinc in suspicionem seditionis consistendæ venerunt. Sed &

ex confessione eujusdam Batrierij, Meloduni ob tentatam in Regem patricidium extremo supplicio affecti, criminis læsæ Majestatis rei sunt habiti.

Quæ omnia multorum animos ab illis abalienarunt; adeò, ut tandem Curia Parisiensis septimo die Julij anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto die dixerit, eosque in jus vocaverit: ut publicè causam dicerent, selesque defenderent. Iesuitæ, post varias tergiversationes, ac frivolas hinc inde conquisitas excusationes, per Advocatum suum Claudium Doretum à Parlamento petierunt, ut causa sua, non uti solum aliàs esset, palam, sed occultis janus secrete tractaretur: isto compætzextu; quod pro Apologiz sue ratione seu conditione, adeoque necessitate ipsa, non possunt aliter, quàm ut multis, qui Regis ministri admodum fidi veluti haberi, perstringerint, eoque non parum offenderent. Quod ipsi, ut ut longè aliud spectantibus, permissum tamen, atque concessum fuit. Decretum igitur est ut processus juris elausis foribus institueretur. Designati sunt Advocati Academiæ Magnus Antonius Arnaldi: Pastorum urbis, quæ so Academiæ junxerant, Ludovicus, Dolens; Societatis M. Claudius Doretus, Procuratoris Generalis suæ Majestatis, Dominus Segouitius.

Societatis defensiones uti & alinquit accusationes videre nobis non contigit: unius M. Antonij Arnaldi accusatio nuper ad manus nostras pervenit, cuius hæc fere præcipua capita sunt.

Iesuitas ad summos opes pervenisse: In Italia & Hispania Comitatus & Baronij possidere, ad Cardinalatum evectos, & post Pauperes Romanos futuros. In Hispania novem aut decem millia esse; Collegia ibidem habere ducenta viginti octo, possidere plusquam vicefies centena aureorum millia, &c.

1. Primatum eorum volum esse, per omnia & in omnibus obedire suo Generali, aut procuratori, qui semper est Hispanicus, aut Hispania Regi subjectus. Qui si dixerit: Abi & interfice Regem Franciæ, eundum esse.

3. Societas hac primum probata est in Hispanijs: Videtur nata ad Imperium Hispanicum promovendum, vocant Regem Philippum maximam potentiam, marum & ante murale Domus Dei erant pro Rege Philippo, &c. Pro Rege autem Franciæ non orant.

4. Decent Pontifici ius esse excommunicandi Reges Franciæ, subditos ab eorum obedientia salvendi: Cujus contrarium ostendere conatur.

Capitulum
virescentis
in
Iesuitas
instituta.

5. Patriarcha eorum Ignatius Loyola Castellonus, capitaneus unius peditum vexilli, in oppugnatione Pampilonia militavit: ibique ab obsessis in crure vulneratus, incredibiles sensit dolores. Quare vovit perpetuum se & capitalem Franciæ fore hostem, & quidem inferno, quàm Hannibal Romanorum. Eum sectantur omnes ejus filij. Nativitatem, ait, prudenter agere, ut animalia ferociora & noxiora minus sint secunda. At Iesuita 60. qui primum hanc Societatem instituerunt, ita brevissimo spatio multiplicatos, ut decem milia inventa sint, qua Societatis institutum proficeretur. Commemoratur deinde quàm parvis initijs favore Cardinalis Turonensis, & Lotharingi ad magnam amplitudinem pervenerint.

6. Conjuraciones pluraquàm Catilinaris in eorum Collegijs, in platea S. Antonij, & S. Jacobi à Legatis Hispanicis Mendoza, Daguillano, Diego, VVarra, Taxi, Feria & alijs fabricatas, Nobiles quosdam absolvere noluerunt, nisi juramento quo Regi defuncto erant devincti, renunciant, se litiosis suis concionibus multas Vrbes & Oppida perdidissent. Cum duobus Cardinalibus Legatis Franciscis consilia contulerant, Urbem Parisiensem Philippo Regi Hispaniarum tradere voluerunt; Regi Philippo statum Regis perscripserunt. Eorum diluuisse, Vnus Deus, unus Papa, unus Rex Christianismi, magnus Rex Catholicus & universalis. Omnia eorum acta & dicta, omnes eorum cogitationes eo spectare, ut Regem Hispaniarum Europa Monarcham constituent. Parricida sunt Majestatis Regiæ, ut ex confessione Barrierij, Meloduni extremo supplicio interfecti, omnibus est notissimum. Nam etsi proposium malè successerit, maluit tamen patrias, quàm inopit facinorosi esse rei. In publicis concionibus laudantur scilicet Jacobij Clementis, Henrici Regis III. interfectores. Docent licere omnes Principes Regni, à Pontifice excommunicatis interficere, &c.

7. In suis statutis articulum habent; Absque anno probationis se recipere eos, qui se offerunt ad faciendum votum suum post quod, etsi simplex sit, hi qui votum fecerunt, irrevocabili-ter suo Generali obligantur. Generalis autem votum reddere potest irritum, quandoque illi placuerit, etiam post 25. aut 30. annos. In quam constitutionem Magister Antonius magno orationis fervore invehitur.

8. Iesuita auctores sunt mortis Regis Lusitanie Sebastiani. Per Iesuitas Hispanus Regno Lusitanica potius est Iesuitis impulsoribus in Insulis Terceris 28. Baronet & 50. nobiles Franci uno die, in una catassa sunt capite multis infans milites suspensi, 500. etiam Franciscani aliique Monachi strangulati.

9. Iesuita sunt ministri Regis Hispaniarum: testatur hoc servus, benevolentia &

liberalitas, quâ illos profegnitur

10. Iesuita sunt Cardinales, ut possent fiant Pontifices. Tolentius enim Cardinalis is est, qui Duci Nivernensi tam superbum responsum reddidit.

11. Iesuita ante 38. annos, cum locum in Gallia peterent, tam à Curia, quàm à Sorbona sunt rejecti. Et quia nec seculares sunt, nec Religiosi, etiam cum confirmationem Societatis peterent à Cardinalibus repulsi sunt.

12. Etsi Iesuita edicto Regio non comprehendantur; comprehenduntur tamen edicto 4. Aprilis, anni 1574. quia sacro fœderi nolunt renunciare, & Regi juramentum fidelitatis prestare.

13. Salvus Iesuitis, salva non potest esse Parisiensis Academia.

In his omnibus tacite simul objectioni occurrat: Iesuita institunt & docent, juventutem. Respondet, imò docent, sed Reges suos jugulare & occidere, fortissimè movere, tyrannidem Hispaniam stabilire: Qui filios suos Iesuita tradunt instituendos, & filijs & bonis suis periclitantur. Ab adolescentiis magnum interval pro institutione accipiunt. Tyrannus Hispania semis vixit Iesuitas per Galliam, ut teneris Gallorum animis amorem sui nominis & dominantis inferant.

Deinde, quia Societas: maximè se tueri videtur Consilio Anni 64. ea quæ pro Iesuitis facere videtur quoque refutat.

Vocat illos non sine gravi causa Hispanorum coryceos, homines sceleratissimos, cruentis manibus, immani aversis, nocentissimos, quibus fides, decus, pietas, honesta atque inhonesta omnia quaesiti sunt: ad excogitandum acutissimos, ad audiendum impudentissimos, ad efficiendum acerrimos.

Occurrit etiam illis, qui dicunt: Si eijciamus Iesuitas, qui dicunt Roma? distinguunt, ait, inter ipsos dicentes, Hispani dicunt: Qui Iesuitas Franci expulerunt omnes sunt Hæretici. Alij vero qui Roma & in Italia sunt, & Hispaniam non videntur, dicunt: egregium esse factum, quo Franci significant, se libertatem amare in libertate velle manere, & inimicos esse juratos omnium Hispanorum.

Si Iesuita tam perniciosi sint Francia, cur tanta Miracula fecerit in India? Hic omnem tyrannidem Hispanorum, quàm miro verborum ornatu amplificat, solis Iesuitis adscribit.

Respondet quoque illis, qui dicunt: Si tam scelerati sint Iesuita, cur non condemnantur & occiduntur? & respondet, occidi quidem posse, ut Fratres olim, qui Humiles dicebantur, & ut Templarij, sed non expedire.

Denique occurrit his qui dicunt. Non omnes Iesuitas esse externos & advenas. Fa-

tritur quidem multos esse indigenas, natione, at quia mente peregrini sunt, inter indigenas, non esse numerandas. Ego, inquit, potius cives credam qui in extrema Scythia nati, bene de Gallia cogitant, quam qui Lucretia genitrix & educati, locum, libertatem, gloriam, in qua nati sunt, per summum scelus perdere velint & conentur.

Lis inter
Iesuitas
& Ar-
chiepisc-
um
Parisien-
sem.

Pervicerunt tamen hoc adhuc tempore Iesuitæ, tum privatis efflagitationibus, Principum summorumque procerum suffragiis, ut lis mora suspenderetur, adeoque veterasceret. Carolus Borbonius Cardinalis procellæ huic, tanquam obiectionem seipsum opposuit, datus supplicii libello ad hos qui actioni huic destinati erant, cum gravissimè decerneret, adjecto in calce propria manu, si per valetudinem liceret, vox perageret, quod tremulâ manu exarat calamur. Ludovicus à Gunzaga Dux Nivernensis, supplicii item libello, non solum rogatus in Nivernensi oppido & Ambarsis suis, musæum Iesuitarum sartum saluumque relinqui, sed etiam ob collegiarum aliquot dementiam non esse vindicandum in naves. Claromontanus Episcopus similiter intercessit.

Iesuita
adstant-
ur & cano-
nicis
Parisien-
sibus.

Nonâ quoque die Iulij Anno 1564. supplicem libellum obtulerunt Iesuitæ facultati Theologiæ Parisiensis, in quo exposuerunt, superioribus mensibus Rectorem, tam suo, quam omnium facultatum nomine, à supremâ Parliamenti Curia petisse, ut ipsi cum universâ Societate, ex toto Galliarum regno pellerentur: Se autem non credere, sacratissimam facultatem huic petitioni assensum præbuisse: petere igitur, quatenus placeret dictæ facultati declaratione aliquâ testificari, eam huius petitionis & litis intentæ, nullo modo participem esse. Facultas igitur dicta in hunc modum decrevit: Se quidem censere Iesuitas redigendos & recensendos in ordinem & disciplinam Universitatis, non autem Regno Galliarum expellendos esse. Et hoc quidem Decreto Societatem hanc non simpliciter approbavit facultas Theologica, sed quatenus Universitatis decretis & statatis sese subijciat.

Iesuitæ
edunt
Apolo-
giam
contra
Socie-
tatem
&
Acade-
miam

Finitâ autem hac postremâ actione forensi scriptum Apologeticum ediderunt Iesuitæ, in quo probare conantur, Rectorem & Academicos non esse ferendos, cum sua non intersit, sed publica cognitionis ac triumvirarum fiscalium, in quarum potestate publica sit censura & antinodversio Decretum Mathurænum in Sorbonicâ definitione iduultum his verbis: Censere prædictos Patres Societatis Iesu redigendos esse in ordinem & disciplinam Universi-

tatis, Regno autem Gallico nullo modo expellendos. Facultatem artem decreto fidem abrogasse, synographâ trium Procuratorum nationalium. Decanum Professorum Iuris Pontificij, Medicinæque Syndicum, non de expellendus, sed tantum in ordinem cogendis cogitasse. Rectorem pene unum Decreti esse conditorem. Ex quadraginta circiter Passaribus urbanis, quantum esse duntaxat qui controversiæ nomen dederint, Episcopo & Decano insecus: non licuisse autem paucis Universitatum nomine in foras eam dicere. Sodalitatum Iesuitarum in Tridentina Synodo Pontificij rescriptis Pauli 3. Iulij 2. Pij 4. & Gregorij 13. & 14. & à Clero Galliano in Pontificali consensu ab Henrico 2. Francisco 2. Carolo 9. Henrico 3. atque à supremis Curijs approbatum & receptum. Senatum Parisiensem non semel pias largitiones & legata sibi facta addidisse. Cameram rationallium computarum immunitati Collegiarum suorum calculum adpersisse. Non esse quod Rectores ipsi & commissiones Academicæ conquærantur, siquidem parati sint jurare in verba & decreta Academia, Regi Henrico IV. summam fidem & intimum obsequium polliceri, colere & observare pro suo legitimo Principe, qui à Ludovico IX. indigere artem duxerit, quem ordi sanguinis & cognationis, ac patria leges ad avium imperium acciverint. Publicâ & universali clementiâ Regi, & rerum præteritarum condonatione non esse excludendas, qui cum ceteris disciplinarum & facultatum consortium haberint, ut publicis delictis si gratia aquandis; si sua domesticâ factâ circa levorem excusantur, minus fuisse populares, tribunarios & rerum bellicarum gnaros, cum nec federationis publica, quam Pontificem vocant, nomen dederint, ut ab Ecclesiasticis pro capitali illorum temporum factum sit: non galeam, non arma induisse: non in publica lustratione nedum Ecclesiasticorum, sed religiosorum armatorum conspicuos, aut irridendos potius fuisse: non externo auro aut stipendiis venalem fidem habuisse: non casibus illicitis aut eruentis consiliis inseruisse: peccasse quidem exemplo & cum ceteris publicam insaniam insanivisse: in pastorem non esse metuendum ab illis ut rebus publicis se immisceant; quan loquidem suis sodalitij privatis legibus in nova congregatione Roma recensitis Novembri 1593. cautum veritatemque sit districte, ut ab omni rerum secularium tractatione, & Principum negotijs abstineant. Si regno successore cogantur amulorum invidia, non leve damnum bono publico illatum iri, cum piper argitores cōditoresq. Collegij Claromontani, legatorum indisciplinibus annversarij & parentibus primetur. Ex primarijs patricijsq. viris non paucos, emissis regna Iesuitis, qui hoc institutum professi sunt libris agnatisq. carissimos: pubem Christianâ, ac præcipue egentes, quorum numerus alibus perisolvâdû

res angusta domi impar sit, non levem jacturam facturus: qu: subsumit ferula Iesuitarum, magno compendii temporis & sumptus, plurimum proficere, præcipue in disciplinæ placitisque Philosophorum, in quibus citra invidiam sui Professores primas teneant.

Hæc vel non dissimilia Apologeticus ille scriptor multò latius explicuit, ad probra forensia sigillatim diluere conatus est. Quatuor autem potissimum, præter superiora illis objiciebatur. Primum quod Pontifici Rom. nimium addicti sint: secundò, quòd à Gallis degeneres, Hispanicos mores induerint: tertio, quòd irrequieti sint & tributum in vulgo: quartò, quòd Regum Principumque vicarii sint.

Ad primum respondit Apologeticus, Iesuitas unà cum cæteris Ecclesiæ nascentis Christianis, Pontificem Roman. ut vicarium Christi in navicula Petri gubernatorem, caput Ecclesiæ agnovisse. Hæc elogium & obsequium non esse privata neque recentia Iesuitarum, sed orbis universi, qui Christo regentur sit. Papam nunquam rerum temporalium moderatorem, clientelari obsequio & vasallorum more agnovisse, qui in Principum Regumque ditiores & imperia sui summum distringere, & ea ad nutum variare possit. Falso colligat suo Bellarmine tribui, quòd in ea fuerit sententia lib. 5. cap. 9. de Roman. Pontifice. Affirmasse quidem cum, Papam in Exarchatu, Bononiâ, Spoletis, Emiliâ, Ravennâ, cæterisque Principibus ditioribus summum esse Principem, sui habere vita & neci, denique agere quod Reges omnes in regni sui. Tribui votum tantum alligari: quantum habere aliud certo modo circa missiones duntaxat, hoc est. si Pontifex cupiam ex consubernalibus, ut ad juvenandam rem Christianam ad Indos, Peruvianos, Læstriganos professionem imperaverit. Quarto illo voto ad obsequium illam provinciam, & duriorum, si jubeatur, alligari, votum illud ut à probro vindicetur, ejus hanc esse concepti verbi formulam: Insuper promitto summo Pontifici specialem obedientiam circa missiones. Votum hoc quantum non tam Ignatianum, quàm commune cum universis Presbyteris esse, qui cum inician- tur, apud suos præfules hoc sacramento se alligant: Promittit mihi & successoribus meis reverentiam & obedientiam? promitto.

Secundò, quòd Celiberti sint, pugnantia illi exprobrari: nam si, ut primo capite insinuantur, Pontificem Roman. clientes sint, eique serviliter addicti, non posse fieri, ut Hispano serviant, cum dominum sit impatiens consortis: Pontificem & Hispania Reges esse plerumque in secularibus admodum distos & discrepantes, ita ut invicem armis decernant. Non cælo & solo Hispanico nato, totâ Gallia nullum habere,

Hispanum commilitonem: cum religione neutiquam exuisse patrios mores, non illam admississe ingentium & mansuetudinem Gallicam: non esse hoc opprobrium tribuendum optimo instituto, ut quasi Civitas poculo in aliam gentem transformari & effrangi sint, vel vultu ipsi testari patiantur, non ad illa & suscipere referre Africanos. Concordes esse votis & ritibus vivendi, sed genio & naturâ, cum Stoicâ severitate Hispanorum multum discrepantes. Non solum indigenas esse quosvis Galliam incolant Iesuita, sed non paucos esse qui gentilitate & cognatione proximâ Patres Conscriptos attingant. Mirari se plurimum, quòd pro exploratoribus, inquisitoribus, emissariis, ambasciisque Hispanorum traduntur, cum, si eam noxam inciderint, patriam, parentesque, & amicos hac prodicione venderent. Ab Hispano non aurum, non stipendia meruisse, ut plurimi qui in Lusitania egestate, aurâ Indico fidem venalem habuerunt. Angustias antena cum castra anxie tolerasse in eadem navi fecisse, quod iuxta nauticâ & Rhodiâ de jactis coqui, quod argumentis sit ut plurimum, nosquam se Regi Hispanorum devovisse, cum prece, pretio. Commisisse publicum, regnum Gallia offerret & amoveret, illum ad eos non scripsisse, ut ad plurimos, quorum intercepta litera nomina & syngraphæ prodidit. Cû verò anno superiori popularis insensid Augustâ sen Infantis Hispanica & Ernesto Archiduci (quasi lilia hasta & aulicibus ac pluris licitanti subacereri) deferendum regnum publicaretur, Iesuitas tam insolens propositum ut partentum, privatum verò in fasto exhorruisse. Non esse vero simile, sodalium suum D. Ledovici memoria tum ob summum inter Castiles suum Principatum, tum ob senioris Borbonij Cardinalis sui gentilis summa beneficia addidissimum, suis nepotibus ut avita lilia eriperetur & Francisco solo avulsa in alienam gentem coalescerent, procurasse. Cannabula Ignatii Loyola institutoris sui, à maledictis male intellectuâ illi non Hispani, sed Albar & Cantaber fuerit, adeoque Navarrai: & si jura sinerent Henrici I. & pravorum indigena & subditus erat. Sed fuerit Hispanus, tamen Dominicus Calgaritanus, merique Hispanus: Franciscus Asisius, atque Italus fuit, nihilominus tolerantur in Gallia. Nec Ignatii institutum in Hispania, sed in Regia Gallia Lutetia primordia duxit, qui cum sibi accitis decem artium Magistris, lucro animarum & juvenutis institutioni devovit. Qui obijciant, non nisi Hispanum creati Generalem inter Iesuitas, vel hoc uno rerum gestarum & recentium profiteri imperitiam, cum Claudius de Aquaviva, ex Parthenopæorum Principum familia oritur, hoc nunc munere perfungatur, cuius gentilibus Hispanus insensibilis fuerit, quòd partes Gal-

licas Andegavorumque Ducum adversus Aragonias sequenti sunt: qui cum antecesserit, fuisse Traiectensem Belga Germanum. Similiter loco figmenti habendum, quod illi exprobratur, adversus Antoninum Lusitania Regem pro Philippo stetit. Et quæ Genna ad oram Ligusticam historia excusa dicitur, Geneva positum excusam fuisse, nec pro germana, sed ab amulius confecta habenda. Martham illum, qui ad Regem Hispania, à Sexdecim vulgo nominatus personatus tabellarius scriptas literas deferrebat, ut exprobat, non fuisse Iesuitam, sed ex Mendicantium familia, & quidem Hispanum Iesuitas non Gallos juvenes in Hispanos commutare, sed solum, ne hæreticæ pro vitæ imbutur.

Quod ad tertium obiectum attines, Iesuitas seductosus & vulgi concitantes esse, ab hoc scelerare se alienissimos esse. In Italia, Hispania, Germania, Belgio & Sarmatia à pluribus annis scholas & sodalitia habuisse, nec apud gentes illas de eorum moribus alium rusticum & vicinum conquestum: scholas & concionibus occupatos, longè à tumultu & intemperis vulgi, in Musæ quietas vixisse.

Quartum similiter negat, nempe, Iesuitas esse Regum ac Principum sicarios. Paradum enim Regia cadu sicaria Barterio non solum non suaserunt fuisse, sed cum à perditio & dementi urgeatur, hominem oblegasse: fiduciæ insontis animi, posse ingressum Regi Luetia, mansisse Paradum, donec certior factus, tanti criminis labe aspersi, atque hinc in discrimen vocari, livori delatorum se subduxisset, nec illum tam conscientia sceleris, quàm quod intellexisset, maluisse Regem cum alibi esse, quàm Luetia, ut voto morem gereret discipulis. In suo sodalitia pro Regibus & Principibus preces & vota quotidiana indiscrimination fieri, sed privatim exire & effundere pro ijs, in quorum finibus suum incolatum habeat. Eundem Augerium, sui Ordinis olim tota Gallia notissimum, in sua Christiana Parenasi, pro incolumitate Regum Gallia privatarum preculari scripsisse. Ribadanairam Hispanum pro Hispano Rege id ipsum fecisse, id Gallia Iesuitis vitio verti iniquum esse: nec in liturgia aliisque precationibus vocem illam ab ullo mortalium exaudiam, Oremus pro Rege nostro Philippo, sed hoc ab alijs solum esse. Hæc quidem ille, sed protestatio contraria est facto, ut infra Cap. de Iesuitarum nefariis facinoribus, proditiombus, &c. videbitur.

Sub finem autem anni 1594. opportunè prioribus gravissimis iustissimisque accessit horrendum parricidium Ioannis Castellii octodecim annorum adolescentis, & Collegii Iesuitarum, cui nomen est Clarmontium Lutetie alumni, qui Regem Henricum IV. à medio tollere voluit. Cri-

minali igitur sententiâ Castellione hoc ad mortem damnato à Parlamento, supremo Regio Consilio, deernitur simul eadem sententiâ, *Ps omnes Sacerdotes Clarmontii Collegii, & omnes Iesuitica Societati additi, tanquam corruptores iuventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies post promulgationem edicti, Lutetia, & alijs Urbibus atque locis, ubi sua habeant Collegia, discendant, & infra quindecim subsequentes dies toto Regno exeant, &c. ut inferius ex ipso edicto Lector plenius intelliget.*

Quamvis autem multa Iesuitæ opponerent, ac scriptis etiam apud Regem causam suam agere ac defendere niterentur, tamen ut admitterentur iterum impetrare non poterunt, sed solum vertere cogebantur.

Qui igitur Lutetia erant Iesuitæ, earumque affectus omnes, post Antonianæ emissi, comitantibus lugeoribusque discipulis, alii Viromandem, alii in Lotharingiam & Germaniam, alii in Belgium præsertim Antverpiam, se receperunt. Quotquot etiam in finibus Parisiensis Curia, ac Avariæ Biturigum, Novioduni ad Ligerim & Lugduni habitabant, coacto ecclæ, evectisque fœderis Rhodæo Avenionem devehunt. Qui Rotomagi Scholas habebant, quamquam Lotetiano foro exempti essent, tamen odio vulgi aliud penates suos efferre coguntur. Usque aded tædebat omnes tentari parricidii, ut vel ad infantes obiurgatio, querimonia, & ipsa ultio reddere. Qui enim in Scholis Iesuitarum tyrocinium egerant, torvè adspicebantur: pro hæretico, jamque ad publicam pyram deducendus existimabatur, qui vel verbo à Iesuitis parricidium Castellii depellere voluisset.

Ejectis ex Gallia Iesuitis, quia Petrus Castellus, supra dicti Ioannis Castellii pater, filii sui parricidiale contra Regem propositum, ab ipso intellexerat, & nihilominus occultaverat apud se ac retinebat: à Parlamento iudicatum fuit, ut quæ erat ejus ante Prætorium Portæ Palatii domus, funditus destrueretur, publicareturque, & nonquam in posterum reedificaretur: sed in ejus area, ad perenne monumentum immortalis flagitii pyram seu columba erigeretur, quæ literato marmore Senatuseosolum publice testaretur: atque in ejus verticibus aurea fastigietur: quaternisque angulis toridem insideant virgineæ virtutes, quas Cardinales vocant, quadrifariam adglutinatz marmoreis tabulis, in quibus

Iesuita
ex Gallia
discedit.

Petrus
Castellus
adus do-
struatur
in mo-
numentum
parrici-
dis sui
fili &
in ejus
lacuna
erigatur
pyram
cuiusque
discri-
ptio.

quibus Senatus consultum literis aureis scriptum esset, & parricidium Castellii, adeoque causa, ob quam Iesuitæ in exilium relegati, universaque Gallia exturbati sint, sequentem in modum.

Arrestum CVRIÆ, ut & Verfus, & tractatus Latini nigro marmoris literis aureis inscripti in quatuor faciebus Bascos Pyramidis, ante Palatium portam Parisius extructæ.

Visto per curiam, magna Camera & Tournelli in unum coactis, criminali processu per præfectum Palatii Regii inito, & postea in eadem præfecto, ad petitionem procuratoris generalis Regii auditoris & accusatoris adversus Iohannem Chasselium, Parisiensi oritur, & studiis, quibusdamque in Palatii carcere detentum ob maximè execrandum & abominandum parricidium in Regis personam intentatum: Quæstionibus & confessionibus eiusdem Iohannis Chassel auditi & interrogati in eadem Curia super eiusdem parricidii negotio: Auditi itidem eodem loco Iohanne Guerres presbytero, qui se de congregatione & Societate Iesûs affirmabat esse, eodem in collegio agente & antehac eiusdem Iohannis Chassel præceptore: Petro Chassel & Dionysia Hazari parentibus præfati Iohannis: Conclusionibus Generalis procuratoris Regii & rebus omnibus perpenſis.

Dicitur eandem curiam pronunſiſſe & pronunſiare præfatum Iohannem Chassel convictum criminis læsæ Majestatis divina & humana in primo capite, ob maximè impium & maximè detestandum parricidium id Regis personam intentatum: In cuius criminis reparationem præfatum Iohannem Chassel in multam honorariam adjudicavit & condemnavit, ut ante summas valvas templi Parisiensis nudus, solo operis indutus, cum face cereæ ponderis duarum librarum manibus gestâ, eaque ardente, flexu genibus decat & pronunſiet se iniquissimè inhumanum, & maximè abominandum parricidium suscepisse, & Regem in facie cultro læsisse: seque falsa & damnanda insinuatione indultum in suo processu duxisse, Licere Reges occidere, & Regem Henricum quartum nunc regnantem, non esse in Ecclesiæ usque quò à Pontifice approbatus fuerit: eorumque omnium penitentia docet, & veniam petere à Deo, à Rege, & à Majestati. Hisque peractis, ut plausus in locum Grevianum deducatur, & bique brachys & semioribus candentibus for-

cipibus inuratur, & manus dextra, cultrum, quò prædictum parricidium perpetrare est adjuvum, gerens, abscondatur, deinde ipsius corpus quatuor equis disceperetur, membra & corpus discepta in ignem conſiciantur, & in cineres redacta in ventos projiciantur. Pronunſiſſe eodem Curia & pronunſiæ universa & singula ejusmodi Regi acquisita. Ante quam executionem quæstioni ordinaria & extraordinaria idem Iohannes Chassel applicabitur, ut flagitij sociorum, & aliarum quarumdam rerum, quæ ex ejusdem processu resultant, veritas innoscere possit: Inhibuit omnibus cuiusvisque qualitatis aut conditionis demum sint, sub pena criminis læsæ Majestatis, ne dicant aut præstent in quocumque loco publico, aut privato prædicta verba, nec eandem Curia pronunſiavit & pronunſiet secundum hæc sedulo, verbo Dei contraria, & sacri decreti ut hæretica condemnata.

Statuit ut Presbyteri & studij collegij Claramontani, & reliqui omnes qui se ejusdem esse Societatis præstentur, tanquam corruptores inveniantur, publica tranquillitati perturbatores: Regis hostes & Regni, Urbis Parisianæ intra tres dies post præfatum Arresti significationem excedant, ut & alijs urbibus & locis, ubi eorum habentur collegia: & quindectim post diebus, toto Regno: sub comminatione, si ibidem post id temporis deprehensi fuerint, futurum esse ut puniantur tanquam facinorosi & rei ejusdem criminis læsæ Majestatis. Omniaque ipsorum bona tum mobilia, tum immobilia operibus pijs applicabuntur, & quomodo ab ipsa Curia fuerit constitutum Præterea inhibet omnibus Regis subditis, ne Indultos in prædicta Societate collegia quæ extra Regnum sunt emittant, ut ibidem instituantur, sub poro pena læsæ Majestatis.

Statuit eadem Curia, ut copia præfati Arresti, ad præfecturam Provinciarum hujusce judicatus emittatur, ut isthic executioni secundum ejus formam & tenorem mandetur. Mandat præfectis, eorum locum teneantibus generalibus & particularibus, ut id executioni mandenti intra terminum in eo contentum: & Procuratoribus generalibus substitutis, ut manum teneant ad hoc ut fiat executio, & in delinquentes inquirant Curiam, qui doceant de sua diligentia intra mensem, sub pena privationis officiorum.

Signatum.

TILLET.

Pronunſiſſe ipsi Iohanni Chassel, & executioni mandatum die Idibus vigesimo nono Decembris, Anni 1594.

II.

Quod SACRVM votumque sit
Memorię, perennitati, Longevitati,
salutique maximi, fortiss. & Cle-
mentiss. Principis HENRICI IV.
Gallię & Navarrę Regis Christianiss.

Hic domus immani quondā fuit hostia mōstro,
Crux ubi nunc celsum tollit in astra caput.
Sancitū in miseros p̄nā hanc sacer Ordo Penates,
Regibus ut scires sanctitas esse mihi.

V.

D. O. M.

SACRVM.

Ad viator, siue sis extraneus
Sive incola urbis, qui Paris nomen dedit.
Hic alta qua sto pyramis, domus sui
Castella, sed quoniam diruendam funditus
Frequens Senatus crimen ultus censuit.
Huc me redegit tandem herilis filius,
Malis magistrū usus & schala impia:
Sotericum eben nomen usurpantibus:
Incessus, & mox parricida in Principem,
Qui nuper urbem perditam servaveras,
Et qui favente sapa victor Numine
Deflexit scitum audaculi scyry,
Punctusque sanctum est dentium septu-tenuis.
Vbi Viator, plura me vetat laquei
Nostra stupendum civitatis dedecus.

IN PYRAMIDEM eandem.

Qua trahit à puro sua nomina Pyramis igne,
Ardua barbaricis olim decoraverat urbes;
Nunc decori non est, sed criminis ara piatriæ:
Omnia nam flammis pariter purgantur & nudis.
Hic tamē esse pius monumentum insigne Senatus,
Principis incolamvis statuit, quo fossite, casam
Nec metuet pietas, nec Rei grave publica damnum.

III.

D. O. M.

Pro salute Henrici IV. Clementiss. Regiū,
quem nefandus parricida perniciosiss. factionis
hæresis pestifera vinctum, qua nuper abominan-
dis sceleribus pietatis nomen obtendens, nullius
Domini virasque Majestatis ipsius imagines
occidere populariter docuit, dum confudere ten-
tas, celesti numine sceleris namque inibente,
cultro in labrum superius delato, & densum oc-
cursu feliciter retnso, violare ausus est. Ordo au-
pissimus, ut vel conatus tam nefary parrice-
ror, simul & præsensissimi in Opt. Principem
ac Regnum, cuius salus in ejus salute posita
est, divini favoris apud posteros memoria exta-
ret, mensura illo admixtis equis membratum di-
scipio, & flammis utricibus casumpto: Ades
etiam unde prodierat, heic fitas funditus ever-
ti, & in carum locum, salutis omnium ac glorie
signum erigi decrevit.

IIII. Non. Ian. Ann. prox. 1595.

E. X. S. C.

Quoniam Henricus Christianissimus Franco-
rum & Navarrorum Rex bano Republ. natus,
inter cetera victoriarum exempla, quibus tam
de Tyrannide Hispanica quam de ejus factio-
ne priscam Regni hujus Majestatem iussu ultus
est armis, etiam hanc Præben & reliquas Regni
hujus penē omnes recepit, ac denique felicitate
ejus intestinorum Francia nominis hostium
furorē provocante, Joannes Petri F. Castellus
ab illis submissus, sacrum Regis Caput cultro
perire ausus esset, præsensiem temeritate, quam
feliciore sceleris successu: Ob eam rem ex ampliss.
ordinis consilio, vindicato perduellione, diruta
Petri Castellus domo, in qua Joannes ejus F. in-
expiabile nefas designatum patri communica-
verat, in area ajuata hoc pereane monumen-
tum erectum est, in memoriam ejus diei, in quo
faculi felicitas inter vota & metus urbū, libe-
ratorum Regni, fundatorumque publica quietis
ad temeratorum insando incipio, Regni autem hu-
jus opes attritis ab extremo interitū devincit,
vultu pulso præterea tota Gallia hominum genere
nova ac malefica superstitionis, qui Temp. turba-
bant, quorum insinuationis adolefcenti di-
rum facinus instituerat.

S. P. Q. P.

Extinctiori pestifera factionis Hispanica, in-
colamitate ejus & vinctis parricidij lati Ma-
jessitque ejus devotiss.

Duplex potest as ista saturnum suis,
Gallis salus quod foret, Gallū dare:
Servare Gallis, quod dedissent optimum.

Post aliquod tempus multi Iesuitarum,
qui è Regno Galliz relegati erant, in id
rursus seie intrudere conabantur. Alii e-
gieur mutarent sua nomina & vestes; alii
simularent se Ordinem ac sectam Iesui-
tiam abjurasse, petere igitur ut rursus
recipiantur constituendarum Scholæ
vel prædicandi causa. Horum subdolo-
rum conatum Curia Parlamenti Pari-
sienfis certior facta, Arresto omnibus
subditis totius Regni prohibuit, ne Iesu-
tas in hos usus vel publicè vel privatim
recipiant. Arrestum de verbo ad verbum
sic habet.

Extra-

Extractum ex REGVLIS Parliamenti.

mine respondendi propositis. Factum in Curia
21. Augusti. Anno 1597.

Signatum

Bodin.

Iesuita
prohibetur
in Col-
legiis &
prædi-
cationibus
assistere.Iesuita
autem
prohibetur
in Col-
legiis &
prædi-
cationibus
assistere.

Postquam Procurator Regis Generalis ostendit ac demonstravit, se certiorum esse factum, quod quidam cerum, qui ante hac à Societate illa de nomine Iesu dicta, tam in Collegio Claremontani huius urbis Parisiensis, quàm in alijs huius Regni locis fuerant, in plures urbes, præsertim limitaneas, rediissent, ubi constituendarum Scholarum, & prædicandi causa, sub prætextu, quod pristinam, ut præ se ferrent, prætextu Ordinis & secta illius Societatis professionem abjurascent, recipere: Ex quo periculum foret, ne iuventus per pravorum doctrinarum blanditias & illecebras corrumpatur, & populus falsis prædicationibus circumveniretur: quodque fidei retineatur, Arrestum Curia 29. Decembr. Anno 1596. declaratum, contemptis & illisiani expuneretur: ea de causa requisitis, ut omnibus personis, corporibus & communitatibus, officialibus & privatis, cuiuscunque sint qualitatis, aut conditionis, mandaretur, ne quancunque cerum, qui de dicta nominis Iesu Societate se dicant, sub prætextu cuiuscunque abiurationis, quam fecissent, aut facere possent, siue Scholarum vel publicè vel privatim constituendarum, siue in Ecclesijs prædicandi, siue quancunque alia de causa recipere, aut recipi paterentur, & qui illos receperunt, recipient, aut tollerabunt, quod lassa Majestatis rei & consilij declarandi sint, puniendi in dicta: Iesuita etiam, & qui in dicto Arresto continentur, supplicibus propositis. Dicta curia, deliberatione, super hac materia habita, decernit, ut dictum Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum, secundum formam, & tenorem suum executioni mandetur, & iuxta illud mandavit, & mandat omnibus personis, corporibus & communitatibus civitatum, officialibus & privatis, cuiuscunque sint qualitatis aut conditionis, ne quancunque Præbiterorum, aut Scholarum de Societate nominis Iesu se dicentium, quancunque etiam pristinam Professionis suæ votum abjuriarint, eique renuntiaverint, siue Scholarum publicè privatimve constituendarum, siue quancunque alia de causa recipiant, aut recipi patiantur: & qui secum faciunt, quod lassa Majestatis rei, & consilij, declarari debeant pena indicta. Injunctum & Injunctum Dilectis & Prædictis, aut ipsorum locum tenentibus, ut executioni præstent hoc Arrestum mandari faciant: Gubernatoribus Urbium, ut manus huic rei admoveant: & substitutis dicti Procuratoris Generalis, ut diligentiam in his adhibeant, & Curiam intra 15. diem certiorum reddant, puniendi proprio no-

Arrestum CURIAE Parisiensis contra IESUITAS Lugdunensis, ne ibi scholas instituunt, aut conciones habeant: extractum ex Registro Parliamenti.

De Iovis, 16. Octobr. Anno 1597. quomodo Maria loco Procuratoris Generalis Regis in Camera Facationum dixisset, quod juxta illius decretum ipsi in manus Balazii Procuratoris in Parlamento, & Procuratoris Praefectorum Mercatorum, & Buleniarum civitatis Lugdunensis obsequationes illas tradidisset, qua in conventu generali in Curia municipali dicta urbis Lugdunensis 10. Septemb. proximi habita recitata, & per illos dicto Procuratori generali transmissa fuerunt, super executione Arresti 21. Augusti. proximi die decreti, per quod omnibus personis, corporibus & communitatibus, quancunque Præbiterorum & Scholarum de Societate nominis Iesu se dicentium recipere prohibitum fuit, licet etiam pristinam professionis suæ voto renunciassent, illamque abjurassent, sub penis in eo contentis. Cui etiam Ballonio proximo die Martii in iudicium fuisset, ut consilium dictorum Praefectorum, Mercatorum, Buleniarum certius faceret, & hoc mandatum adesset: Ballonius ipse ea de re in dicta Camera auditis fuit, qui dixit, se hoc decretum M. Bartholemeo Thoma dicta Civitatis Lugdunensis Secretario in hac urbe iam presenti notum fecisse, qui se nulla memorialia & instructiones ea de re habere sibi respondisset. Et cum illius Ballonius in dicta Camera illas obsequationes prælegisset, & Maria, loco Procuratoris generalis, eas propter rationes, ab ipso deductas nullâ consideratione dignas esse dixisset: Requiritur simul, ut in non obsequantibus, dictum Arrestum 21. Augusti declaratum in urbe Lugdunensi executioni mandaretur, præsertim quantum id Porcanum in dictis obsequationibus denominatum attineret. Et ut nihilominus Porcanus ille, antequam cum executione contra ipsum procederetur, captivus in custodia Palatii duceretur, juxta Arrestum de ipso in vincula conjiciendo per dictam Camera decretum, quo juxta crimina, & informationes contra ipsam factas processus adversus eum formaretur, & persequeretur: mandato simul substituit Procuratoris generalis in locis dato, ut omnem diligentiam adhiberet: ac præter auxilio Praefecti Mercatorum, & Buleniarum ad Principalem & Regentem Catholicum dictum, & viris illis prædictum,

Institutioni iuventutis in dicta urbe Lugdunensi invenirendum, oblato. Illis digressis & in deliberationem sumptis.

Dicta Camera, nullo dictarum obestationem habito respectu, decrevit & decrevit, ut dictum Arrestum 21. Augusti proximi declaratum iuxta formam & tenorem suum, in urbe Lugdunensi executioni mandetur: præsertim quantum ad dictum Personam attinet, quem in ista comprehendi declaravi & declarat. Et nihilominus, iuxta Arrestum 25. Septembris, statuit, ut Personam istam capiatur, & captivum in custodiam Palatii ducatur: quo de iis, quæ informationibus ante hac factis continentur, interrogetur & audiatur, & contra eam, pro ut ratio postulabit, procedatur: Injunctis & iniunctis subtilitate dicti Procuratoris generalis in Manticipio, & sede prædiali Lugdunensi, ut Arrestum hoc præsens executioni mandari faciat, & Curiam Parlamenti de sua diligentia intra mensem certiores reddat. Et quantum ad administrationem & directionem Collegii dictæ urbis Lugdunensis attinet, ei de principali, Rectore & aliis personis idoneis & capacibus, pro ut ratio postulabit, prospiciatur: Et præsens hoc Arrestum ex vi Extracis illius executioni mandabitur.

Signatum: TILLET.

Ex his intelligitur Arresta & decreta hæc non levi animorum motu, sed maturâ deliberatione præhabita, prolata fuisse. Id etiam testatur Arrestum Parlamenti Parisiensis 18. Augusti Anno 1598. contra Dominum Tournonensem, lesuitas in suo territorio defendentem, integro anno evoluto, quo prohibetur omnibus cuiuscunque sint status aut conditionis, liberos ad Collegia Iesuitarum, quocunque sint, in loco, litorum causa mittere. Id enim sic de verbo ad verbum habet.

Henricus, Gratia Dei, Gallia & Navarra Rex, omnibus, qui literas præsentis videbunt, salutem. Notum facimus, quod super iis, quæ Procurator noster generalis, à Magistro Ludovico Servino, & Simone Marione Advocatis nostris adiutoribus, Curia nostra Parlamenti per dictum Servinum ostendit, quod scilicet per Arrestum 1. Octobris superioris die publicatum Dominum Tournonensem condemnatum fuisse, ut Presbyteros, & Scholares de Societate nominis Iesu se dicentes, intra duos menses, pro ultima dilatione ipsi à significatione præfixa, & finibus & limitibus urbis & Dominii Tournonensis discedere & abire faceret, & uno mense post sub penis ibi constitutis, dictam nostram Curiam certiores redderet: quodque id Arrestum dictæ Tournonensis in hac urbe Parisiensi undecimo dicti mensis

Octobris personaliter significatum fuisse: & ille tamen nihilominus non satisfecisset, neque obdormisset: Quod etiam ipse, dictum noster Procurator generalis certior factum esset, multos subditorum nostrorum, contra inhibitiones per Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum factas, liberos suos in dictam urbem Tournonensem & Pentamoussoniam, & in alias regiones & loca tam intra quam extra Regnum, ad Collegia dictæ præsentis Societatis nominis Iesu, Auditorum & institutionis causa emisisse, unde plurima & notabilia mala, & pericula me tuenda essent: præsertim cum illi Presbyteri, & Scholares dictæ præsentis Societatis, post dictum ultimum noni Decembris Arrestum, non solum damnabilem, & per illud reprobam doctrinam continuaverint, veram etiam alias novas & magis abominandas doctrinas, & institutiones, quas ubicunque inprimis in Regno nostro per libros execrandos spargunt, prioribus addecerint: Et propterea prædictas ut dictus Tournonensis penam in dicto primi Octobris Arresto constitutam incurrisse declaretur, & inhibitiones in Arresto 29. Decembris Anno 1594. declarato contentas reiterarentur, & deinde publicarentur, commissione inquirendi data in eos, qui contravenisse inventerentur: & ut omnes illi, qui, post illud, apud prædictos illos dictæ Societatis, aut in ipsorum Collegia, quocunque sint in loco, literarum operam dedissent, privilegium Academicum privarentur, & gradus, quos possidemus in quacunque Academia obtinere essent, pro nullis, nullius momenti & valoris declararentur. Visus dictus Arrestus 29. Decembris 1594. & primo Octobris proximi declaratis, non tam actione significationis illius undecimo dicti mensis Octobris facta, simul etiam Arrestis 21. Augusti, & 16. Octobris proximi editis: Re in deliberationem adductâ.

Dicta nostra Curia, conclusionibus Procuratoris nostri generalis consideratis per Arrestum suum dictum Tournonensem penam in dicto primi Octobris Arresto constitutam incurrisse declavit & declarat: Decrevit & decrevit, ut omnia ipsius bona occupentur, & in nostram potestatem redigantur: Injunctis & iniunctis nostri Domini Quasoribus, singulis in eis, quod sui est officii, ut fructus & proventus recipiant, & de iis, ut & de aliis acceptarum suorum pecuniis, rationem reddant, iuxta designationes, quæ per Thesaurarios Gallia fiunt, & quas illi in manus dictorum Quasorum tradunt. Et Officialibus earum terrarum, quæ occupantur, siue clientelari jure, siue iurisdictione nobis obstricta sint, ut dictam iurisdictionem nostram nomine exerceant: sub pena, quod prædictis, quicunque in aliis, quàm nostrorum Officialiorum qualitate ab ipsis fiunt, pro nullis haberi, impensa, damna & versura partium ipsarum proprio

ipforum proprio & privato nomine facta affi-
 mari, & ipsi cuiuscunque officii nostri, aut alium
 numeris publici incapaces declarari debeant. Sta-
 tum & officium Praefecti Auergerensis, quo di-
 ctus Tournouensis ornatus fuit, vacans & impe-
 trabilis. & cum Tournouensem illius gerendi,
 aut exercendi incapax & indignum declara-
 vis, & declarat. Mandauit & mandat Vi-
 carius & Officialibus dicta praefectura, ne ipsi
 ullum ingressum aut dignitatem in suis sedibus
 permittant: & omnibus nostris subditis, ut
 ipsum pro tali agnoscat: Notarijs, ne ullas
 commissiones sententias, & alias actiones in
 ipso nomine amplius concipiant: Omnibus Ra-
 tionabilibus, ne ipsi ulla stipendia, aut iura propter
 dictum officium soluant: omnia sub poena repe-
 tandorum dictorum stipendiorum & iurium pri-
 uationis officii. amendarum arbitrium, & a-
 liarum morum multarum, si secus actum fue-
 rit. Et praeterea mandauit, ac praecepit, mandata
 & precepta omnibus personis, ne scholasticos ad
 Collegia dicta praetensa Societatis, quocun-
 que tandem in loco & Regione sint, studiorum
 causa emittant: poenis, quae in dictis Arro-
 sis continentur, indictis, quae deinde locis &
 Regionibus consensu publicabuntur, quae omni-
 bus innotescant. Et dicto nostro Procuratori
 generali negotium in ea, quae secus agentur in-
 quirendi committetur, ut informationibus in
 dicta Curia nostris factis, per eandem aduer-
 sus contravenientes, prout ratio postulabit, pro-
 cedatur. Et de praesentis decreuit, & decernit,
 ut omnes nostri subditi, qui in Collegijs dicta
 praetensa Societatis, vel intra vel extra Regnum
 post Arrestum vigesimo nono Decembris, Anno
 millesimo quingentesimo nonagesimo quor-
 to decretum, informati, aut instituti fuerunt,
 nullis privilegijs Academicis, tanquam gra-
 duum incapaces, fruuntur. Gradus etiam,
 quos iam obtinuerunt, aut in posterum in
 quacunque Academia obtinebunt, nullos,
 nullius momenti & valoris declaramus, ut ra-
 tione eorum nec docere, nec officijs ornari, nec
 beneficijs graduum affici, nec in dicta Curia
 nostra, aut alijs quibuscunque locis pro ad-
 vocatis recipi, nec ullis iuribus, prerogati-
 uis & praerogatiuis, fructibus, commodis,
 aut emolumentis dictorum graduum frui pos-
 sint. Decernit dicta nostra Curia, ut praesens
 Arrestum in omnibus municipijs & praefec-
 turis promulgetur: iniungis substitutis dicti
 Procuratoris nostri generales, ut executionem o-
 mni persequantur, & dictam Curiam certio-
 rem reddant de iis, quae contra dictum vi-
 gesimi noni Decembris, anni millesimi quingentesimi
 nonagesimi quarti, Arrestum agen-
 tur, sese informant: & informationes in-
 tra duos menses ad Graphicum mittant, poena

illis proprio & privato nomine respondendi
 proposita. Sic ex Decreto dicta nostra Curia
 mandamus omnibus Diaceti, praefectis, aut
 ipsorum locum tenantibus, singulis in sua Dia-
 ceteri & praefectura, & suo loco, ad quos hoc
 pertinebit, ut praesens Arrestum, iuxta formam
 & tenorem suum debita & integra executione
 mandent: omnes oes, qui ad hoc cogandi sunt,
 modis & medijs debitis & agnis cogentes. Man-
 damus omnibus, ut hisce sicuti decebit, obe-
 diant. Datum Parisijs in Parlamento nostro,
 decimo octavo die Augusti, Anno gratiae mil-
 lesimo quingentesimo nonagesimo octavo, Regni
 nostri decimo.

Signatum.

per CAMERAM.

Exacto jam ferè decennio à Iesuitarum
 ex Gallia ejectione, anno videlicet 1601.
 totis viribus, conatibus ac modis variis, im-
 primisque Apologijs, & supplicibus libellis
 apud Regem tentarunt, ut reciperentur in
 Regnum deinde.

Sed tunc quidem adhuc temporis tale
 Responsum à Rege acceperunt. Perlegi
 ego, Sacerdotes, Apologiam vestram, salu-
 tem verbosam, ac diligenter mecum perpensi omnia,
 quae satis sciù innocentia vestra gratia collecti-
 sti. Quia verò negotium arduum est, nec res
 dijudicata temerè rescindenda, breuiter, & ut
 Regem deceat, quid faciendum statui, expo-
 nam. Totum jam in hoc sum, ut Regnum meum
 bellis civilibus attritum & viribus opibusque
 exhaustum, recens cum Hispano pace inuicem
 pristino nitore restituiam, legibus firmum, huma-
 nitate recreem. Id quando alia ratione fieri non
 potest, nisi ut aequali jure & benevolentia Ca-
 tholicos & Huguenotos appellatos complectar,
 tum in Ecclesiasticum tum in politicum: accuratè
 mihi de vobis reuocandis cogitandum fuisse vi-
 deo. Novi ego vos viros doctos & discitos; no-
 vi Zelo Catholica & Romana doctrina inflama-
 tos; novi vos acerrimis Huguenotarum fla-
 gere odio: novi vos sanctorum reliquias, ce-
 reos domini Agni orbiculis, Dreipara Virginum nu-
 mismata, Rosaria vel aliud quiddam à Ponti-
 fice consecratum, deuotè venerari; qua Hugue-
 nota ut ridicula aspernuntur ut Idololatrica ex-
 secrantur. Meo igitur, non vehemente, quò
 in concionando uti soleis, & condemnationum,
 quas scribendo iteratis, acerbitate, mul-
 torum animos, nunc prosum pacatos deinde ir-
 ritatis, atque ita etiam imprudentes turbatum
 auctores sitis. Iam, res ut sunt humana, leuè
 aliquà occasione fieri posses (quod tamen no-
 lum) ut bellum inter me & Hispanum recide-
 scat. Quid tū animi mihi futurum sit, malum vos
 cogi-

Respon-
 sum in Gal-
 lia curia
 p. perito

Regis
 respon-
 sum.

cogitare, quàm me dicere. Quid autem ante quadriennium admissum fuerit, Regium non est, vel vobis vel alijs obicere. Sententiam igitur semel latam non mutare. Vos, si verè Galli estis, magis totius tranquillitatis Regni, quàm vestrae utilitatis consulat. Dixi quæ volui. Absit & valete.

Non ramen quiescere statuerunt irrequieri homines, sed post hæc omnia, varia rursus inierunt consilia, quibus tandem machinis Regis obfirmatum animum expugnare possent: Pontificis quoque, Reginx & militum Principum auxilium opemque implorârunt. Eoque rem deduxerunt, ut Rex tandem expugnatus & victus de receptione eorum cogitare inciperet. Amplissimus Cutiz Parlamenti Parisiensis Senatus, eum hoc reseivisset, imprimis quod Pontifex Romanus per Legatos & Nuncios Iesuiticæ sectæ restitutionem per universam Galliam urgeret, nervosâ & verissimâ Oratione 24. Decemb. Anno 1603. ab hoc proposito Regem avertere conatus est. In hac Oratione nihil à Parlamento Parisiensis Regi in memoriam revocatur, quod non Acta ipsissima antecedentia & sequentia evidentissimâ veritate niti ostendant. Verba autem Orationis illius ex Galileo in Latinum fideliter translata, hæc sunt.

Oratio Parlamenti Parisiens. contra IESUITARVM restitutionem comminationibus Pontificis Roman. petitiâ coram Rege HENRICO IV. recitata.

Parlamenti vestri Cutia institutâ de liberatione super literis vestris patentibus, de presbyterorum & Scholarium Collegii Claiomontani (qui Iesuitarum sibi nomen indidit) in quibusdam huius jurisdictionis locis restitutione, decrevit: ut humilimè obtestationes vestre Majestati fierent, ac nobis mandavit, ut quædam vobis puncta representarem, quæ ad rerum vestrarum bonum & ad salutem publicam, quæ à vestri conservatione dependet, multum conferro iudicavimus, quæ etiam nos retinuerunt, ne ad earum approbationem continuò procederemus.

Et priusquam ad singula proponenda accederemus, ut vobis humilimè gratias pro eo honore ageremus, quo nos afficere placet, quod videlicet gratum vobis sit, ut vivâ voce has obtestationes faciamus, quo ostenditis vestram erga nos in-

dulgentiam ac benignitatem, tanto maiore laude dignam, quanto longius à primorum Imperatorum R. manorum austeritate abest, qui subditis accedendi sui copiam non faciebant, sed cunctas petitiones & supplicationes codicillis sibi exhiberi volebant.

Ordinis huius, qui se Iesuitas dicunt, in hoc Regno institutio: huc statim perniciofa iudicatâ fuit, ut se omnes Ordines Ecclesiastici ipsorum admissioni opposuerint, adeoque Collegium Sorbonianum decreverit, quod ista Societas non ad edificationem, sed ad destructionem inventa esset. Illa quidem in Synodo Ecclesiasticorum Anno 1557. mense Septem. habita, cui Archiepiscopi & Episcopi intererant, & Cardinalis Turonensis præfidebat, approbata fuit, verum tam multis cum clausulis & restrictionibus, ut si Iesuitæ eas observare debuissent, verissimile fuerit, quod locum eisdè mutaturi fuissent.

Nec fuerunt admissi nisi per provisionem, ipsique Iesuitarum ac Societatis Iesu nomen, per Arrestum Anni 1564. assumere prohibuit: quod tamen non obstante, nomen illicitum usurpat, ac se insuper omni potestati tam seculari, quam Ecclesiasticæ eximere voluerunt.

Vos autem, illos nunc restaurando, majori eos auctoritate ornabitis, & eorum conditionem meliorem, quam unquam fuit reddetis. Dignus itaque à vestri Parlamenti Senatu iudicatum fuit, imò Procuratores & Advocati, omnesque Ordines vestri necessarium existimant, istos homines continere talibus cautionibus, quibus ipsorum licentia, quæ alias in ipsorum actionibus nimis soluta est, eorum quoque incrementum publico bono summe perniciosum esset futurum, impediatur. In oratione Advocatorum vestrorum, qui ipsis non patrocinantur, præmonito est valde expressa, quod necessarium sit, ut huic rei provideatur, ne eo quod jam perspicuum, peius aliquid inde proveniat.

Et quemadmodum huius Societatis nomen & vorum Universale est, sic etiam axiomata doctrinæ ipsorum uniformia sunt, quod videlicet Superiorem non agnoscant, nisi S. Patrem nostrum, cui sacramentum fidelitatis & obedientiæ omnibus rebus præstant, & pro Regibus indubitâ habent, quod ille excommunicandorum Regum potestatem habeat: quod Rex excommunicatus nihil sit, aliud quàm Tyrannus, cui populus rebel-

Iesuitarum Ordo quædam Reges Gallic.

Nomen Iesuitarum ac Iesuitarum sibi ipsi inordinatum.

Iesuitarum in curia veranda.

Iesuitarum axiomata doctrinæ ipsorum uniformia sunt & præcipua sunt & universalia & qualia.

Rex Gallia respiciat, de Iesuitarum restitutione de liberis multis vult à Proposito cum delectantur.

„lare possit. Quod omnes Regnicolæ, qui
 „minimus in Ecclesia ordinem habent, si
 „quodcumq; crimen committant, illud pro-
 „latæ Maiestatis crimine haberi non pos-
 „sit, propterea quod Regum subditi non
 „sint, nec ad eorum iurisdictionem perti-
 „neant: sic ut omnes Ecclesiasticos, & per
 „consequens etiam se ipsos à potestate se-
 „culari exemptos esse, & impune sangui-
 „nas suas manus sacratissimis regum per-
 „sonis iniuncte posse dicant. Hoc est quod
 „in concionibus apud alios docent, hoc
 „est, quod scribunt, impugnantes senten-
 „tias eorum, qui propositiones contrarias
 „tuerunt.

„Duo iuris Doctores Hispani, cum Cle-
 „ricos regum & Principum potestati sub-
 „iectos effectum didicissent, aliquis ex huius
 „Societatis præcipuis contra eos scripsit, in-
 „ter cæteras rationes asserens, quod sicuti
 „Leuit. in V. Tab. omni potestate seculari
 „exempti fuissent, sic etiam Clerici ab ea-
 „dem potestate per novum Testamentum
 „immunes & liberi sint, & regesq; & Monar-
 „chæ nullam in eos iurisdictionem ha-
 „beant.

„Has Regulas, ut nimis falsas, ac erro-
 „rum plenissimas, Majestas vestra non ap-
 „probavit. Oportet igitur, ut illi, qui te-
 „nent, & in Regno vestro manere volunt,
 „cas publici in suis Collegiis abjurent.
 „Hoc si facere noluerint, permittentis ne
 „vos, ut illi hic permaneant & fundamenta
 „potestatis, & auctoritatis vestræ Regis
 „subvertant? sed si id faciant, creditur
 „vos, quod possint habere aliquam doctri-
 „nam, quæ Religionis suæ pars est Romæ,
 „Hispaniæ & aliis omnibus salutarem, quæ
 „eandem & Galliæ talis esse possint: eam illa,
 „quæ alii acceperant, rejiciat? & quod de
 „loco in locum commoveant, remaneantq;
 „illam & deponere & recipere possint?
 „Quid si dixerint, se hoc per aliquam di-
 „spensationem secretam posse: quam quæ-
 „so securitatem vos in iis ingeniis habe-
 „bitis, qui in ea professione fuere con-
 „triti, quæ per adversitatem & muta-
 „tionem locorum se bonam & malam red-
 „dit?

„Illa doctrina omnibus, quæcumque or-
 „bis sunt plagæ, communis est, & tantas vi-
 „tes in Regno vestro assumit, ut si illi re-
 „staurati fuerint, tandem in Collegia et-
 „iam moderatissima sit irreptura. Ante-
 „has majorem Adversarium, quàm Col-
 „legium Sorbonianum non habebant, nunc
 „illud ipsum iis favet, propterea quod in
 „eorum Collegiis quidem Iuveniorum Theo-
 „logorum litoris operam dederunt: reliqui

„idem facient, ad altiora contendunt, ac ad
 „prima in Parlamentis vestris officia admit-
 „ti poterunt, & servantes eandem doctri-
 „nam se potestati vestræ subducent, cum
 „ita Diadematis vestri jura & Ecclesiæ
 „Gallicanæ libertates eversioni relinquen-
 „tes: ac nullum crimen latæ Majestatis,
 „quasi per Ecclesiasticum commissum, pu-
 „niendum consentos. Imò hoc jam fraude
 „sua effecerunt Iesuitæ, ut continuò Re-
 „giorum domesticorum vel præcipuorum
 „Ministrorum 24. liberi in novo Flessiaco
 „Collegio Iesuitæ præceptis imbuerentur,
 „& ex illis singulis annis ita Regis officiis
 „præficiantur, aliis sex in eorum locum in
 „illud summis: & sic hisce cuniculis in-
 „tra paucos annos Iesuitæ totum illud Ro-
 „gnum sub Pontificis & suam tyrannidem
 „adigent.

„Arque nos aded in hæc nostra vix in-
 „felices sumus, ut etiam detestabilia
 „effecta ex ipsorum institutionibus pro-
 „deuata, in propria vestra sacratissima
 „persona conspexerimus. Bartierius (hor-
 „reseit animus ad rei commemorationem)
 „instructus per Varadem fuit, & confessus
 „est, se juramento inter ipsius manus in ne-
 „cem vestram facto, Sacramenti commu-
 „nionem percipisse: sed cum scelus para-
 „gere nequiveret, alii animam addiderunt
 „huic prave viperæ, qui ex parte peregris,
 „quod conjuraverat. Guignatus libros
 „suos propriâ suâ manuscriptos habebat,
 „asserens paricidum in Regem Anteces-
 „sorem vestrum justissime commissum es-
 „se, confirmando propositionem in Con-
 „cilio Constantinensi damnatam. Et quid
 „nos, recordantes pessima ac perfidissima
 „ipsorum acta, quæ faciliè renovari pos-
 „sunt, timendum non habemus?

„Si nos, vestram vitam in periculo cer-
 „nentes, dies nostros, in periculo meo
 „transigere oportebit, quam tranquillita-
 „tem nostris procurabimus? Nonne sum-
 „ma hæc impletas foret, prævidere pericu-
 „lum malumq; ac, ut tam propè ad vos ac-
 „cedat, permittere? Nonne hoc esset fo-
 „re in profundissimam miseriam præcipitem
 „dare, si quis hujus Regni exitio, & ruinæ
 „super vivere velleret? quæ ut aliquoties vo-
 „bis demonstravimus, non ulterius, quàm
 „vitæ vestræ longitudine à nobis abest?
 „Den, propter mutam inter vos, & san-
 „ctum Patrem nostrum benevolentiam, si
 „gloria. Dons vobis, vestrum Diadema, &
 „ipsam sanctam Sedem longissime conse-
 „vet; verum si senectus aut valerudo dies
 „ipsum præcideret, ac succederet ipsius ma-
 „jor, animum, gladium suum spirituale contra

Petrus
 illi præ-
 videret
 & non
 summo
 videret
 pietas
 est.

vos stringeret, quemadmodum Antecessores ipsius in vestros Reges Franciz & Navariz, idem facerant, quantus quiesco dolor subditos vestros occuparet, si tot huius Regni hostes, & contra Majestatem vestram conjuratos, in ipsius viscibus viderent, quos contra superiorem Regem feliciss. memoriz viderunt? eum precipui Rebellionis auctores & ministri, neque etiam paricidii in ipsum patratum infantes, ex proprio ipsius Regno fuerint?

Scelera sua antea non magis, quàm reliquorum Ordinum & societatum omnium, qui non minùs, quàm ipsi erraverint, isti notari aut exaggerari debere ajunt. Forassis in præjudicium ipsorum dictum fuerit, quod etiam in omnibus reliquis Ordinibus, & Societatibus vitia deprehendantur, illa tamen non universalia fuerint. Societates erant diversæ, omnes verò illi, qui earundem anni adhaerebant, se obedientiz Majestati vestræ debitz non subdlexerunt: sed qui de ipsorum sunt Societate, enitissimè ac pervicacissimè in rebellionem suâ perstiterunt, ac non solum nullus ipsorum partes vestras est secutus, verùm è contrario veterum Regni hostium partibus præ cæteris deditissimi fuere; ac eum tales essent, Odo, unus ex ipsorum Societate per sedecim illos conjuratos pro principe electus fuit. Et si exemplum aliquod externum nostris interjicere fas est, miserandum aliquod ex Historia Lusitaniz referamus. Cùm Rex Hispaniz animus ad Regni Lusitaniei usurpationem applicasset, omnes Religiosorum Ordines constantes in fidelitate Regi suo debitâ permansere; soli ipsi, ut Dominationem Hispanicam adjuvarent, desertores fuere: ex quo etiam factum est, ut plus quam deo millia tam Religiosorum, quàm exterorum Ecclesiasticorum miserimè perierint: ad quod expiandum Bulla absolutio, nis concessa fuit. Ipsorum doctrina, & anteriora gesta causa fuere, ut, cùm Castellus adversum vos insurrexisset, Arrestum tam contra ipsum, quàm contra omnes istius Societatis participes, per os vestrum proprium damnatos, secutum sit; Quod Arrestum nos, velut felicissimum nostri temporis Miraculum, memoriz consecravimus; Inducantes tunc, quod si inventum malitiosâ & execrandâ illa doctrinâ inde imbueri pergerent, nihil securitatis vestra vita habitura esset. Quæ etiam causa idonea iudicata fuit, quod nos formulas quasdam transibamus, quibus adstringebamur ad iudicandum cum

aetæ cognitione de instantiis formatis; quæ saluti publicæ postponebantur.

Nullâ nos invidiâ, odio, aut malevolentia, neque generatim neque speciatim contra ipsos laboramus; si laborassemus, Deus nos punivisset, quod nihilominus ipsorum iudices esse voluissimus. Nihil nisi atrocitas criminis, & affectus ille, quo Majestatis vestræ conservationem in posterum quoque prosequimur, ad illud Arrestum inenavit, quod in Parlamento Rothomagensis, Diviodunensis jurisdictione executioni mandatum fuit, & quidem ad vestrum proprium mandatum, idque idem etiam in aliis omnibus factum fuisset, nisi illi qui nondum obedientiz vestræ sese subjecerant, restitissent: quique etiam à proposito suo, nisi eum nimis magno malæ fidei voluntatis supplicio, recedere poterant.

Conqueruntur in scriptis suis, quod tota Societas propter delictarium aut quatuor non debeat puniri. Verùm et si ad Fratrum Humiliatorum conditionem redacti fuissent, occasionem conquerendi nullam haberent: cùm ob eandem in Cardinalem Boromeum per Religiosum unum tantum ex ordine Fratrum Humiliatorum patratam (quod annis abhinc ferè triginta accidit) totus Ordo per Pium V. Pontificem juxta resolutionem in conventu Cardinalium factam, ipsa etiam Regis Hispaniz deprecatione, abolitus fuerit. Nostrum iudicium non est tam severum. Si dixerint, Humiliatorum eum suo Ordine, qui longè major sit, nullam esse comparisonem: Nos ipsis dicemus, multò minorem esse comparationem Cardinalis, eum potentissimo Mundi Rege, qui dignitate Cardinalem longius, quàm ipsorum Ordo etiam minimum, superet: Fratres etiam Humiliatos minùs peccasse, quàm ipsos: Nam eorum unus tantum cædis in Cardinalem patratæ author fuit, at ipsi omnes paricidii in vos tenati propter institutionem suam rei sunt.

Supplices vos rogamus, ut, quem admodum gratum habuistis Arrestum iustissimè factum, & tum temporis ad deterrandos tam multos, ne contra vos conspirarent, proditores, necessarium: sic etiam illud conservare, & nobis præmonitionem illius periculi, in quo tum eramus, cùm nimirum communi nostro Parenti, cuius vita nobis propria vita charior est, interitum parari videremus, condonari dignemini. Ac certè summum etiam infidelitatis, & ingratitude visum existimaremus,

temus, si illius perpetuam enram non age-
temus : quandoquidem vos nostram vi-
tam, nostram tranquillitatem, & nostra
bona nobis reddidistis. Memoria præteri-
torum cautioni nobis esse debet, ut pro-
videamus, ne per incuriam in abyſſo ſe-
cundi naufragi ſepulti maneamus.

Non possumus etiam omittere, quin ſin-
gulares Maieſtati veſtræ, ut Academia
huius miſereri velit, preces exhibeamus.
Reges veſtri Antecſſores hoc optimæ
veſtrę civitati Pariſienſi ornamentum re-
linquere voluerunt: ac nunc intra paucos
dies bona ejus pars deferetur : Fieri non
poſteſt, quin ſi quantum hujus urbis par-
tem videatis inculam, & à tam multis fa-
miliis, Bibliopolis & aliis, qui à literarum
ſtudiis victum querituro ſolebant, nunc
ad ſtipem redactis, relictam; idque ad gra-
tifiandum taurum novorum Doctorem
parvo cuidam numero, qui ſanè ſtudere,
legere, docere, & publico bono ſervire
cum ceteris, ac nullum corpus ſingulare,
ex ordine & religione novâ compoſitum,
facere debebant. Scimus ſanè quòd Vni-
verſitas reformationis opus habeat : ve-
rùm hæc per ipſius ruina fieri non de-
bet: quæ evitari non poſteſt: non quidem
ob horum, qui in hac ſunt Societate, ab-
ſentiam, ſed propter Collegiorum, quæ
in diverſis ſententis permittetis, multi-
tudinem; quæ ubi eam commoditatem
ad manum habuerint, liberos ſuos in
hanc orbem non amplius mittent: quòd
vos facilè magni præjudicii eſſe judica-
bitis, quia facilè eſt videre, quòd, qui
hinc educantur, ſeſe à teneris ad Reges,
& ſummi Imperii inſignia ſuſcipienda &
& agnoſcenda aſſueſciant, illi verò qui
in parvis Oppidis educabuntur, eandem
educationem non recipient, neque ſimilem
aſſectum habebunt. Er ſic Academia
hæc, aliàs florentiſſima, penitus everte-
tur, conſtitutis decem, aut duodecim
Collegiis eorum, quorum Societas ſem-
per ſuſpecta, & inſtitutio juvenutis peri-
culoſiſſima erit.

Hæ ſunt humilimæ obſtationes, ra-
tionesque ſenſuæ, quæ nos à litera-
rum publicatione hæcenus abſtinue-
runt, metuantes, ne juſtè nobis vitio
verteretur, quòd nimis leviter ad ea-
rum approbationem deſceſſiſſemus.
Humilimè ſupplicamus, ut eas in melio-
rem partem accipiatis, eamque nobis
gratiam faciatis, ut ſi nobis aliquid
mandaveritis, quòd nobis videatur fal-
vâ conſcientiæ executioni mandari non
debere, id non inobedientiæ noſtræ, ſed

muneris noſtri officio adſcribatis. Quàdo-
quidem exiſtimamus, vos illam non vel-
le, niſi in quantum ea juſta, & æqua eſt,
& intellectis rationibus, propter quas il-
la talis declarari non poſſit, non gravi-
ter laruros quòd obediencia vobis præ-
ſtitâ non ſit. E contrario, quando admo-
nebimini, ut promiſſum aliquid præſte-
tis, illius Monarchæ reſponſum dare ve-
litis, qui cùm rogaretur, ut promiſſum
ſuum verbis Regis factum impleter, re-
ſpondit, ſe id velle præſtare, ſi juſtum eſ-
ſet, & verba non ulterius obligare.

Domine, Rexes, & quid: in Rex ma-
gnus, qui melius judicas id, quòd juſtum
eſt, quàm omnes veſtri ſubditi. Verba
veſtra ipſa juſtitia ſunt. Verùm ſi nos
vobis ſuppliores eſſe poſſimus, voſque per-
miſſuri ſint, ut vobis cum omni humili-
tate oſtendamus: dicemus, quòd Ante-
ceſſores veſtri illo ſemper Parlamenta
honore dignitai ſint, quo Imperatores
ſenatum: nimirum, ut cauſas juſtitię ipſo-
rum conſilio moderarentur: & quamvis
abſolutâ poteſtate uri potuiſſent, illam
nilominus ob hunc reſpectum depo-
ſuerunt, ac voluntates civilitati Legum
accommodaverunt.

Pergite hæc erga nos uti gratis, & con-
ſervare autoritatem illam, quam An-
teceſſores veſtri Curie veſtrę Parla-
menti conceſſerunt, quæ re ipſâ non
ipſius, ſed veſtra eſt, quia non aliun-
de, quàm à vobis dependet: & quam-
vis illa eam perderet, ignoſcite quæ
ſumus nobis, dicentibus, quòd jaſtura
non in ipſam, ſed in vos eſſe ſua ſit. Deum
toto corde & aſſectu precabimur, ut dies
veſtros in omni poteſtate & felicitate
amplificet, Reginam, & D. Delphinum
tam vobis quàm ſubditis veſtris confe-
ret, & hanc nobis gratiam largiatur, ut
omni felicitate humilimisque ſervitiis
noſtris demonſtrare poſſimus, quòd nul-
lam majorem corporis animique felici-
tatem optemus, quàm ut à vobis habea-
mur pro iis, qui ſumus, humilimi videli-
cet, obedientiſſimi & fideliffimi veſtri
ſubditi & Miniſtri.

Oratio Exhortatoria ad Regem
CHRISTIANISSIMUM de IESVI-
TIS in Regno GALLIÆ non reci-
piendis.

Ab hos etiam propoſiro Gallo-Franci
quidam alii ſeu partiæ vetè amantes
x z omni-

omnibus modis Regem avertere conati sunt. Exeula est anno 1603. ingenua Oratio Gallie cuiusdam *philomedeis*, de eo quod tum postularum & in deliberationem adductum fuit: nempe, ut Iesuitæ restituantur in Regno Gallie; in qua multis rationibus & argumentis gravissimis & firmissimis hoc Regi dissuadet: Hanc rationem integram huc adscribam, in Lectoris gratiam, ad cuius manus fortè illa non pervenit, ut omnes tam Pontificii, quàm Reformati inde excerpant ac mutuentur, sibi quod ex usu fiet, & quod sapientis esse aiunt, ex aliorum infortunio ac damno præcaveamur nostrum. Et hic quidem Orator, quisquis sit, tanto apud omnes dignior esse debet, in iis quæ ad proliganda Iesuitica monstra promit armis, quantò minùs faver Lutheranis & Calvinianis, ab utrisque enim partibus se alienissimum esse proficiunt, & quantò est *καταλυτικος*, sedisquæ Romanæ observantior, quatenus non Hispanizat.

*Regim-
del bu
que
trale ci-
ficio ob-
flare ob-
videtur.*

Id hæc autem oratione *PRIMO* respondet ad ea, quæ huic saluari consilio obstare videri potuissent: ac Verum quidem est, (inquit,) ò Rex, posse te plurimum Iesuitarum restitutione magnæ Catholicorum parti in Regno tuo satisfacere, qui eos ducunt utiles ad novas opiniones, quæ in causa Religionis existunt, convellendas; teque eadem operâ Cardinaliales non paucos tibi obstricturum, quorum causæ multis nominibus student: vel eo maximè, quòd maguos labores sufferunt ad fidem Catholicam, & potestatem Pontificiæ sanctitatis in orbe terrarum propagandam. Homines sunt æquos, diligenter, studiosi, animosi, quibus multum Sedes illa debet: venerunt in tempora rerum difficultatibus admodum circumfluentia.

*Iesuita
plur
damni
quam
millia-
rio as-
ferunt
litteris.*

Hæc sunt, ò Rex, maximæ & præcipuæ causæ, quæ te possunt in illorum partem commovere. Nam quod de juventutis institutione dicitur, id magni fieri non debet: quia revera, omnibus expensis, plus damni literis, quàm utilitatis attulerunt. Rationem breviter explicabo. Antequam venissent in Galliam, præstantia quæque ingenia, & adolescentes ingenui literis operam dabant in Parisiensis Academia: ubi semper ad viginti aut triginta studiosorum agebant millia Gallorum exterorumque. Hæc tanta multitudo attrahebat edoctissimos quosque & celeberrimos Europæ viros, sive emulandi animo, sive utilitatis caplende. Lectorum publicorum loca à Re-

ge Francisco I. Instituta esptabantur ambitiosè, retinebanturque, per lumina litterarum summa toto antè decennio quàm essent vacua. In unica Gymnasii Cameraeensis aula meliores doctrinæque lectiones, uno mense habebantur, quàm totò anno postea in tota Academia, comprehensis quoque Iesuitis, fuerunt habiti. Hi autem invenerunt sese constabiliendi paulatim in optimis quibusque civitatibus Regni; atque hoc factò obstruxerunt fontes, unde tanta illa studiosorum multitudo proficiebat, eademque maximum bonum alterum intervertentem ad juventutem perveniens studentem Parisiis: Magis enim juvenus excolebatur, & semmore Gallico, & moribus & studio erga Remp. totam, quàm postea excolta fuerit, ex quo subleat in Provinciarum suarum finibus.

Aocedit altera ratio, quam Patavina Academia observavit, cum anno 1610. 1611. apud Rempub. Venetam de iis quereretur, quando fuit interdictum, non aliis quam sibi ipsi lægerent, aliòve instituerent: nempe quòd, prout Theologiz incumbunt maximè, non alios fermè singulis suis classibus exceptâ primâ, præficiunt quàm juvenes, qui potius discunt ipsi quàm allos doceant: adeò ut pueri, qui in doctiorum juvenum entre ad annum usque decimum quintum aut sextum commissi fuit fiant nequam magni admodum. Paucos certè videmus de numero ipsorum, qui in congressibus emineant. Demonstravit res ipsa luculentissimè anno 1616. 1617. quom eos libello supplicis pulsavit Parisiensis Academia. Nam de suo numero investigaverunt aptum aliquem Advocatum, qui causam ipsorum ageret: quæ res aliquo pacto eam adjuvasset. Multos quidem à se institutos, & omnis gratiæ invenerunt, qui verò gravi causæ sustinendæ esset idoneos, invenerunt vclimnem. Quapropter ad optimum quidem patronum con fugere eos oportuit, sed qui nunquam ab eis quiequam didicisset. In contemplatione quidem magis, quàm in studio & actione informant suos. Inter medicos, quæ facultas est plenissima scientiæ, pauci sunt qui præluccant de schola ipsorum. Literis humanioribus & arcanis linguarum minùs dant adhuc operam. Vera certè professio ipsorum est Theologia: hic illis thesaurus, hic Marathon, in quo versantur plerimum: Ideoque ingenia excitata, & acutissimo aliquo prædita deligunt tempestivè: qui in manus ipsorum vene-

runt,

„runt, effugiunt raro: diversarum gen-
„tium turba miscita est, iuvant, & studia
„inter se conferunt. Necesse est denique
„fateatur omnes, illos disputationibus
„huius scientiæ, aliarum regiæ, excolle-
„re.

„Quum arena linguarum ab eis teneri
„nego, non continuò inveniri apud eos
„nego viros mediocri literarum humanio-
„rum scientia ductos: sed hoc est quod
„volo, non esse quærendos in numero ipso-
„rum viros æquales quatuor illis Galliz lu-
„minibus, literarum Regibus, qui tales a-
„gnoscerent, & censuræ in Universo
„Mundo, quorum tres adhuc sunt supersti-
„tes, & quartus adhuc vivit optimâ sui
„parte.

„Omnes Iesuitæ, quotquot existerunt,
„vix unquam digni sint, qui unus de qua-
„tuor illis discipuli mereantur dici: atque
„hoc confido agiturus quicumque ex ipsis
„aliquid habent scientiæ. Hoc unum re-
„sponsuri sunt, se non dedisse operam huius
„studii, præceptumque suum studium esse
„Theologiam: & verum est. Tenendum il-
„lud præterea, quicumque in numero sunt
„ipforum aliqua scientiâ insignes, eos non
„amplius informationi juventutis in cum-
„bere. Statim se ad Theologiæ studium
„conferunt, ubi maximorum, qui inter ip-
„sos fuerunt labore adjuti, ad scribendum
„veniunt: neque insitandum est, commo-
„dare illis admodum defensionem nostræ
„Religionis Catholice contra nostrorum
„adversariorum scripta. Quorum in tanto
„numero unus & item alter, si fortè inven-
„tus est dictione bona, stilo audace, moti-
„bus excolis, dispositione commodâ, & e-
„legantibus mille acuminibus.

„Denique, si quid iudicare possum, li-
„belli supplices, quos exhibuerunt Maie-
„stati Tuz, duo sunt scripta insignia, in qui-
„bus ea omnia quæ summæ artis Magistri
„docuerunt, accuratè deprehenduntur ob-
„servata. Causa quidem certè ipsorum de-
„fendi melius non poterat. Atque hoc qui-
„dem magno labore illorum in studio
„Theologiæ irritatos fuisse eos, qui Reli-
„gionis reformatæ dicuntur, dubium esse
„non potest: Verumtamen neque hoc
„quoque negari potest, multa actionibus
„multa doctrinæ illorum inesse, quæ odium
„ipsis Catholicorum summorum creave-
„rint, qui nihil ipsi in Religionis studio
„inferiores sunt. Dicam de anno tantum.
„capite ipsorum: quia iniquum est tanti
„Principis abuti audientia: Sed hoc profo-
„rè dignum, & allum est, quia in hoc rei
„summa agitur. Interdum apud Sorboni-

„tas, & Rex, comperti sunt, sed pauci &
„tardè, qui se patientes decipi eorum pi-
„gmentis, qui Romæ scripta ediderunt do-
„porestate clavium, audent affirmare
„penes Pontifices esse, ut Reges excom-
„municent, & à iureiurando ac fide data
„absolvant subditos: Sed propositiones istæ
„illius, tanquam Schismaticæ tum à cor-
„pore Sorbonæ fuerunt dampnatæ, conjun-
„cta Gallicanæ Ecclesiæ totius auctorita-
„te, tum Arrestis Parlamenti tui: quiduo
„maximi alypsi existerunt, quibus malo-
„res tui adversus omnes impetus, quos ten-
„tabant hostes, fuerunt defensi.

„Sunt sæpè, ut & nunc est, optimi Ponti-
„fices, proclives studiis in Galiam, maxia
„morum meritotum recollectione, quibus
„S. Sedes: & Rex, eorum tuz obstricta est:
„sed etiam nonnunquam eliguntur alii, qui
„in partes Hispanicas, & tibi adversas in-
„clinant planè.

„Si quando contingit istud malum, si
„crederent Galli posse Regem suum ex-
„communiari legitime, sequo à iureiur-
„ando & fide data absolvi, præcetto gra-
„vissimum Regibus nostris foret pericu-
„lum, ne spoliarentur dignitate sua, & te-
„vera nullum imperium nisi precarium
„obtenerent, id est, omnino pendens ex bo-
„na vel mala gratia illius, quem D. Cardi-
„nales elegissent: quorum numero semper
„insunt multi, qui maxima beneficia in di-
„tione Mediolanensi, Regno Neapolita-
„no, atque adeo in ipsa Hispania obtinent,
„His non amplius Rex suus esset, sed
„Prorex, nomine Rex, Vicarius generalis,
„vel *Compteur* te & veritate: cuiusmodi
„Reges illi erant, quibus Romani dabatur
„& tollebant sceptrum arbitratu suo. Pro-
„pterea quotquot in hoc Regno, ex quo
„Christianum factum est, vixerunt, Pro-
„positionem istam exploferunt, velut &
„maius (si insideret animis populi) perli-
„culosissimam, & summè adversantem
„verbo Dei, qui dixit, Regnum meum
„non est de hoc Mundo, loh. 18. Quem in
„locum August. tract. 115. Audite iudæi &
„Gentes; audi præputium: audire omnia
„Regnatæ terrena: non impeditio dominatio-
„nem vestram in hoc Mundo. Et apud S.
„Lusam cap. 12. ait quidam de turba: Ma-
„gister, dic fratri meo, ut dividat mecum
„hæreditatem. At ille dixit ei, & homo, quis
„me constituit iudicem, aut divisorem su-
„per vos? Quade te D. Bernhard. lib. 1. de
„consideratione: Non monstrabunt, puto
„qui hoc dicent, ubi aliquando quispian
„Apostolorum federit iudex hominum,
„aut divisor terminorum, aut distributor

terrarum. Stetit denique lego Apostolos iudicandos, sedisse iudicantes non lego. Erit illud, non fuit.

Ex quibus indubitat rationibus & alijs innumeris, quas brevitaris causa omitto, Sorbona & unâ eum ea Gallicana Ecclesia tota semper definivit, schismaticam illam propositionem esse, quod Papa habeat potestatem excommunicandi Reges nostros, aut instituendi quiesquam in maiestatem Christianissimam ipsorum. Ideoque Iohannes Tanderellus anno 1510. 1511. Arresto Parlamenti fuit condemnatus in solennem professionem honorariz poenitentiz, & ut à Regi veniam de eo posceret, quod suis thesibus propositionem istam fuisset ausus inferere, quamvis exposuisset eam à se tantum disputandi gratia per scriptam esse: & parum absuit, quin ad iudicaretur mori. Commodè accidit, quod Rex undecim tantummodo annorum esset, si annum egisset Rex decimum quartum, nunquam tale supplicium mortis effugisset.

Quod dixi Propositionem istam semper à Sorbona fuisse damnatam, id volo intelligi ad illud demum usque tempus, quo Patres isti lesuiz complures studiosos instituerunt, lectionibus suis additis Theologiz. Etenim anno millesimo quingentesimo octogesimo nono, quum excommunicatio in defunctum Regem piz memoriz fuit allata, & in Sorbona quæsitum est, utrum potestatem istam haberet Pontifex: continuò Doctores antiqui, Faber Syndicus, Camus, Chabotus, Faber Curio S. Pauli, Chavagnac, omnesque alii vetustiores, & boos notæ fortiter restiterunt: sed benè prospectum erat huic choragio: omnes enim iuvenes qui apud Iesuas Theologiz studuerant, Boucherus, Pichenatus, Varades, Semella, Cullius, Ambourius, & alij innumerales vicerunt pluribus suffragiis contra verbum Dei, omniaque axiomata Galliz. Quin etiam hanc leſnituram sententiam esse, quod Papa Reges excommunicare possit, populareis à juramento fidei absolvere, & fecerit, coronas, dignitatesque eis adimere, bonâ fide negari non potest. Nam eum Parisiensis Academia periculosum istud dogma eis objecisset, tantum ab eo negando abſuerunt, ut contra suis defensionibus communi totius Societatis iudicio editis commodò suo, anno 1510. 1511. xcv. quarum inscriptio est: Veritas deſensa contra actionem Antonii Arnaldi

pag. 70. utantur his ipsis verbis: Non erat eorum probare, Reges esse, aut esse oportere dominos solos temporales in regalis suis: cum Papa; ut dixi, nihil arroget sibi in isto imperio summo, nisi ut corrigat tanquam pater, atque ad id TANQVAM SVPER, eos qui perniciosi Ecclesiæ futuri essent. Tum enim id non solum potest, sed etiam debet se ostendere SVPERIOREM ILLIS bono ipsorum & publico. Exceptio hæc stomachum tibi commovet, facit ut iungaris, sed oportet haurias & de cætero fatearis, tibi nec rationem esse, nec conscientiam. Nam primò id Principibus est utile, qui continentur persepe, aut ad officium retrahuntur potius REI TEMPORALIS METV, quæ semper illis est cordi, licet improbis, quàm rei spiritalis: cujus tantum non habent curam, nisi habeant & bonam conscientiam, quod non semper accidit. Ideo Deus Regibus Israel minabatur potius se AMOTVRVM TEMPORALE REGNV, nisi observarent legem, quàm eos privaturum æternâ vita: ATQVE HOC IPSVM IN PRIMVM REGEM EXERCVIT, CUI SCPTVM ABSTVLIT.

Quia verò animadvertunt, ô Rex, omnia axiomata Ecclesiæ Gallicanæ, & Arresta Parlamenti tui periculosæ isti doctrinæ adversari, quam instillant paulatim mentibus populi, ab hac peste olim maximopere abhorrentis, eò tandem venire cogatur audaciz, ut historias Regum nostrorum, quas adferimus, dicant exempla rebellionum esse, his ipsis verbis: Adde desips & ad id improbus Gallus es, ut velis producere exempla REBELLIONIS ex historiis Galliz, obſcurantia splendorem Regum nostrorum, & matris communis nostræ, &c. Et post duas ferme paginas: In Rege, (inquiunt,) sive virtus, sive vitium, magna omnia: qui si potentia suam ad male faciendû occupet, nulla nisi magna potentia inhiberi potest. Ac propterea videmus gladium in personam multorum Regum, in multis Regnis fuisse usurpatum, quod si non semper fuit utile exercitum ejus, semper tamen utile potuit esse: SI QVIDEM SVBIECTI BENE FVISSENT DISPOSITI. Nihil unquam scriptum evidentius: nihil unquam in orbe terrarum existit, quod magis pugnet cum verbo Dei, hoc enim præcepit gratias agi Deo, si bonos Reges miserit nobis: si malos, vult etiam laudemus, eumque credamus facere bono nostro, ut minùs hunc Mundum diligamus,

mus, eoque a laetius discamus de Mundo.

Deus solus statuit Reges, idemque solus potest amovere, & cum videtur, eos recipere. Claves quas dedit S. Petro, & S.

Patribus successoribus ipsius, ad Regnum cælorum duntaxat pertinent, ad Regnum terræ nullo modo. Ille ipse omni-

potens, non hic in tectis ageret, non instituit castigare Reges, non aonas eorum effringere; sed contra vita ipsius fuit

quidam apertus humilitatis liber. Nec alia arma dedit Apostolis ad stabiliendam legem suam: dixit eis: Reges nationum

dominantur ipsis, & qui auctoritate in eas valent, dicuntur benefiei. Sed non ita erit vobis. Noloit Deus ut S. Petrus, suc-

cessoresque illius S. Patres nostri plus agerentur ipso: neque verò hoc fecerunt qui successerunt primi. Si alij contra

hoc venient, abutuntur hic potestate suâ, nec sunt audiendi. Hoc semper Galli-

cana Ecclesia iudicavit, eosque excommunicavit, qui contra affirmarunt, velut inhumanæ & infelicitissimæ doctrinæ au-

ctores: quæ per impietatem volens homines pios effluere, mundum (ut ita dixerimus) parit innumerabilem cædium, incendiorum, raptuum seminarum virginum-

que, & desolationis totas. Abyssus abyssorum est, abominatiorum Oceanus: hoc ad extremum usque experti sumus: & tamen Iesuitæ

magis magisque obstitant se: quibus si credimus, poterunt Romanæ bullæ spoliaré omnes Reges terræ, EISQUE TEM-

PORALE DOMINIUM ET SCEPTUM EXCUTERE. Atque his quoque conveniunt ea, quæ D. Bellarm. Iesuita, nunc

Cardinalis scribit de hoc argumento: Quantum ad personas, (inquit,) non potest Papa, ut Papa, ordinariè temporales

Principes deponere, etiam iusta de causa, eo modo quo deponit Episcopos, id est, tanquam ordinarius iudex & tamen potest mutare Reges, & VNI AVERRE,

atque ALTERI CONFERRE, tanquam summus Princeps spiritualis, si id necessarium sit ad animarum salutem, ut probabimus. Id probatur cap. 8. adfert instituta violenta, quæque ex diametro pugnantia cum verbo Dei, & quæ historice omnes execrantur: quotum serie docemur stabilimentum Mahometani illius

Imperii maximè ex bellis intestinis, & furiosis Christianorum inter se provenisse, quæ usurpationes istæ pepererunt, feceruntque ut Europa ab Ortu & Occasu

pariter suorum ipsius libertorum sanguine innataret. Optimè S. Ambrosius Iesum temperavit, ne vel de attingendo sceptro, corona, & temporali dominio cogitaret, deque subdito ullo liberando à iurisdictioni fide: nec verò potuisset, nisi diceret, venire contra Dei mandata voluisset. Acri solùm admonitione usus est, ut culpæ gravissimæ notitia ac sensu Imperatorem afficeret.

Id etiam valdè observandum, quod idem Bellarm. atque Iesuitæ in suis Defensionibus sustinent, & confirmare nituntur famosam illam Extravagantem communem, Vnam sanctam, de majoritate, & obedientia, quam semper damnavit Gallia.

Nam si Papa fallitur, si errat, si plus instituit quàm ex officio debeat, hæc tamen Extravagante homines tenentur obsequi, Deusque solus eum iudicare potest. Itaque licet Papa planè injustissimè fulmina jacularetur in Regem, prout factum vidimus anno MDLXXIX. contra de-

functum Regem nostrum summè Catholicum, nemo tamen ex Iesuitarum doctrina de causa potest cognoscere, omnibus interdicta est cognitio, & Deo soli reservata. Interea verò oportet Rex ante ora

& oculos subditorum omnium, etiam per ipsos, dignitate & corona sua spoliatur, & succedat in locum ipsius quemcumque summa illa potestas voluerit statuere, ut habent illa Bellarm. verba; MUTARE REGNA ET VNI AVERRE, atque

ALTERI CONFERRE: quæ eadem sunt Tanquerelli verba, regno & dignitatibus privare potest, celebri Artesto condemnata. Et si nondum eo audacis venerat Tanquerellus, ut diceret dare posse vel

Papam, quod alteri ademisset.

Idem Iesuita Bellarm. procedit ulterius: affirmat enim disertis verbis: Omnes Ecclesiasticos Regni tui non amplius tibi subjectos esse. Quæ sententia tamen directè adversatur verbo expresso Dei & thesibus Ecclesiæ Gallicæ: quam cætera illa, quæ diximus.

Audet tamen tueri illud & istud & S. Pauli verba cavillis parvis tentat evettere: Omnis anima subjecta sit potestatibus superioribus: non enim potestas est nisi à Deo, & potestates supereminentes sunt à Deo ordinatæ: idèd qui resistit potestati, resistit ordinationi Dei. Et postea; Quapropter oportet subjectos esse non solùm ad vitandam itam, sed etiam propter conscientiam. Nam eadè de causa

Bellar.
1. cont.
1. Joh. 5.
c. 7. 16.
fuit
pag. 48.
Verū.
defens.
mon.
adit.

Rom. 1.
Tract.
descript.
cleric. e.
dico an.
no 1599.
cum al.
tero de
indul.
genti.

1. Com.
ora. 3.
lib. 1. c.
6 pag.
1051.
adit.
anno
1601.

penditis tributa illis, quia administrari sunt
Dei, in hoc se occupantes. Quem in lo-
cum S. Iosannes Chrysostomus observa-
vit hanc verba non solum Laicis impera-
ri, sed etiam Clericis, Religiosis, ipsi-
que adeo Apostolis. Vult etiam idem
Bellarm. hanc S. Petri verba eludere : I-
taque effote subditi omni humano ordi-
ni propter Deum, sive Regi, ut eminenti-
ori, sive Gubernatoribus, ut missis al-
co. Et inrer cetera idem Bellarminus
Tempore illo, inquit, valde erat neces-
sarium moneri Christianos diligenter, ut
obsequerentur Regibus, ne impediretur
fidei praedicationis. Hoc pacto efficeretur
Religio nostra Religio circulatorum Cy-
bepes, nostris vulpianantibus : qui primum
quidem dicerent, Regnum nostrum non
est de hoc Mundo, non omnes aequè Ec-
clesiastici ac alii Regibus Praefidisque
obedimus : postea verò quum loco supe-
rioris sunt, & in auctoritatem optatam
posuerunt pedem, tum demum sermone
contrario plaed uterentur, idque arrogan-
ternt sibi, quod Deus ille omnipotens sibi
soli in Reges Israelis & alios omnes re-
servavit. Hanc bona fide vera doctrina
Iesuitarum est, hanc technam illorum, hanc
via quam insunt, ut se in honores in-
trudant. Sed longe aliter se habet Reli-
gio Christiana : quae semper loquitur in-
genue, verè, sine fraude, sine fuso & fal-
laciis : nec subditiem avertit à suo Prince-
pe, aut ei eripit, ut doctrina Iesuitarum
facit. Nam hanc demum conclusionem ipsa
est ejusdem Bellarmini, pag. 27. tractat.
Quis illius de Exemptionibus. Sed dices,
Principibus fieret injuria, si contra volun-
tatem ipsorum privarentur jure, quod
habuerunt in Clericos, antequam cleri-
catum adepti essent. Respondeo : Noti-
lam fieri injuriam eis, quia nemini inju-
riam facit, qui iure suo utitur. Is autem
utitur iure suo, qui statum eligit, quem
sibi convenientiorem iudicat. QVAM-
VIS PER ACCIDENS SEPARATVR,
PRINCIPES PRIVARI SVO IVRE.
Hoc non est agnari, non tergiversari,
non circutione urithis praesidè dicit Ma-
lestati Tux uno verbo, quod in Gallia
sunt Ecclesiastici, tot esse subditos Pon-
tificis. Quinetiam pag. 255. his verbis uti-
tur : Papa eximit omnes Ecclesiasticos
ex subiectione Principum suorum secul-
larium : ex quo sequitur, non esse illos
Principes supremos in eo quod ad perso-
nas Ecclesiasticas attinet, &c. sic, ut aper-
te dicam, alterum imperium in tuo, &
Rex, constituitur, aliorum Regnum in

Page 268
radial,
sinus, de
excess of
clavic.

„ aliqua iusta : & eligi alius à majori par-
 „ te populi. Quidam tamen solum tyran-
 „ nydem causam putant.

„ Inprimis certè malitiae est, quòd rem
 „ tam gravem hærete in incerto sinunt.
 „ Deus novit, an arte faciant, ut pro ra-
 „ tione optari consiliorumque suorum mo-
 „ dò hoc, modò illud sentire possint.

„ Secunda, quid magis eum fide Chri-
 „ stiana pugnare quàm si libertatem tribue-
 „ ris populo iudicandi debona & mala prin-
 „ cipis sui administratione. eiq; persuase-
 „ ris, posse eum conscientia integrà & se-
 „ cundum Deum aut eijcere, aut trucidare
 „ Principem. Vetuntamen hæc cau-
 „ tione aut lege, ut ita pars major cen-
 „ seat: quæ conditio apprimè est necessa-
 „ ria. Nam si furentem istam opinionem
 „ pars minor defenderet, periclitaretur de
 „ vita magna autem iactura esset, si per-
 „ derentur homines BENÈ DISPOSITI
 „ ad Iesuitarum doctrinam, id est ad
 „ eijciendum Dominum & Principem
 „ suum, excitatis in tyrannum clamoribus,
 „ ex hereditate ipsius. Idcirco in calce il-
 „ lius libri Inquisitor Antuerpianus, Par-
 „ do Anno clo. lxxvii. pronunciat eum
 „ magnam utilitatem allaturum. Cognovit
 „ Dominus utrum plus utilitatis allaturum
 „ esse Domino suo censuerit, quàm promo-
 „ vendo dissipationem regni tui, quòd cum
 „ flammâ & ferro oppugnabat. Idem Iesu-
 „ ita in suis illis Aphorismis Confessio-
 „ num, quos indefinenter obtrudunt ani-
 „ mo populi, in voce TYRANNVS: ad-
 „ dunt ista: Tyrannicè gubernans iustè
 „ æquisitum dominium non potest spoliari
 „ sine publico iudicio: laici verò sen-
 „ tentiâ potest quisque fieri executor: po-
 „ test autem deponi à populo, etiam qui
 „ iuravit ei obedientiam perpetuam, si mo-
 „ nitus non vult corrigi.

„ Vtrum autem hæc doctrina tota ad te,
 „ ô Rex, pertineat maximè, iudicareturum
 „ est. Non tam attingit simul reliquam
 „ terram totam, quàm te & posteritatem
 „ tuam: Gallia est tua hereditas, quam
 „ à Deo solo obtines, & iusto gladio tuo.
 „ Si decies mille annos staret Mundus: &
 „ tantundem tua posteritas (ut sperari à
 „ nobis convenit) ex ratione est ut sem-
 „ per in Gallos imperium teneat: ac non
 „ Pontifices, qui interdum hostes tuæ fa-
 „ miliz possunt existere, possint Gallum u-
 „ niom absolvere à iurejurando fidelitatis,
 „ quo posteris tuis tenebuntur. Quod si
 „ theses istæ in nostros animos illaban-
 „ tur coronam suam posteritas tua, ô Rex,
 „ geret, sæpèrumq; tenebit, tantisper dum

„ sanctæ sedis videbitur, ac non diutius.

„ Ab hæc propositione prima dependet
 „ altera, super ejus argumento video tam
 „ multa nitrò citi, q̃q; scripta: sed nemo rem
 „ acu tetigit. Dicunt quidam: Iesuitas aucto-
 „ res esse, ut Reges occidantur: hoc falsum:
 „ nam contra eis ministrant, idque non ra-
 „ tione ex animo. Sed hæc rei distinctio: Cre-
 „ dunt, si quos excommunicavit Papa eos
 „ amplius non esse Reges, sed tyrannos. Au-
 „ divisti quid illi in vocè TYRANNVS pro-
 „ nuncient. Planè si de prima illa proposi-
 „ tione convenit, secunda est consecutaria.
 „ Nam si potest Papa manū injicere in sæ-
 „ ptrum Regum & domatium temporalio-
 „ rum, ut Iesuitæ afferunt, ex eo procul
 „ dubio constat, si quæm Regè fulmine pe-
 „ tit Pontifex privatum eum reddi, priva-
 „ tum permanere, Regè non esse ampliùs:
 „ quod si velit & persistet regnare, tyrannum
 „ esse. Quisquis in propositionem primam
 „ consenserit, necessariò ad secundam hæc
 „ compellitur, itaque liber scriptus propriâ
 „ manu Ioan. Guignarti Iesuitæ, què in ple-
 „ no Parlamento agnovit Cameris duabus
 „ unâ cõgregatis, habuit ambas istas Propo-
 „ sitiones conumeliosè scriptas Nam intei
 „ alia exstabat scriptum: Sævum Neronem
 „ ab uno Clemente occisum esse, & Mona-
 „ chum simulatū manu veri Monachi con-
 „ fectum: FACTVM HEROICVM A IAN-
 „ COB. CLEMENTE PATRATVM VERO
 „ LVT. SPIRITVS DONVM, HOC NO-
 „ MINE A THEOLOGIS NOSTRIS AP-
 „ PELLATVM, iustè per defunctum Prio-
 „ rem Iacobitarum Burgoing Confessorem
 „ & Martyrem laudatum esse. Coronâ Gal-
 „ liz in alteram familiam quàm Bourbonnæ
 „ transferri debere & posse. Cum Bearnen-
 „ si, QUAMVIS AD FIDEM CATHOLI-
 „ CAM CONVERSO, lenius acù iri, quàm
 „ sit promeritus, si desit ipsi corona Mo-
 „ nachalis in conventu aliquo benè refor-
 „ mato, ut illic penitentiam agat, de tot
 „ malis quæ apportavit Galliz, & gratias a-
 „ gat Deos quod ipsi graviam contulerit suf-
 „ fere: ante obitum agnoscendi. SI ABSQVE
 „ BELLO DEPONI NON POTEST, GE-
 „ RATVR BALLVM: SI BELLVM GERI
 „ NON POTEST, MORS PARATVR IPSI:
 „ Protocollo Majestatis tua potest consu-
 „ lere: res lectu digna est.

„ Præterea Ambrosius Varades Parisi-
 „ fuit Gymnasiarcha Collegij Iesuitici per
 „ ipsos electus, tanquam unus ex optimis
 „ in Ordine ipsorum, & adhuc inter ipsos
 „ eundem honorem, quem ante obinet.
 „ Verumtamen si placebit Majestati tuæ
 „ mandare, ut acta Bearnæ ad ea afferantur,
 „ y „ comperies

„competes illum fuisse Varadem qui post
 „mensē à felici conversione tua, sua-
 „sit ipsi ut cœnium suum bipennem in-
 „deret in ventrem tuum, datoque Eucha-
 „ristiæ Sacramento eum obligavit, confir-
 „mans per Deum viventem nil ab eo posse
 „fieri magis meritum, fore ut ipsum
 „Angeli in Paradisum exportarent. Si id
 „non est verum, purgare sese Varadem
 „oportuit: latitavit dies aliquot in hac Vr-
 „be, quum ingrederetur Majestas tua, &
 „veste mutatâ abiit, Romamq; profectus
 „est, ubi fruitur admodum magnis hono-
 „ribus. Non est difficile insiciari voce, sed
 „facta validiora sunt, & sermonis menda-
 „cia redarguunt. Varades perpetrato isto
 „horrendo & execrabili scelere vincus
 „per Iesuitas ipsos adduceretur, ut iusto
 „supplicio alijs exemplo esset, si eadem
 „sententia non insideret mentibus ipso-
 „rum.

„Nunc verò ubi tam fides hominem
 „istum, & supra quàm unquam ab istis ho-
 „nore affici; adeoque tam audaces esse il-
 „los, ut enim inter viros maximos ordinis
 „sui referant, omnino sequitur, eos voto,
 „voluntate, studio per Varadem Gymna-
 „sarcham suum, velut organon appositis-
 „simum, animavisse Barrieram, nec particu-
 „lare istud, se generale partiidum esse.
 „Necitum enim profectò maxima propo-
 „sitione illorum, à ejus executione &
 „effectu plus sibi spondent ipsi laudis,
 „quàm ex alia re ulla, ut post dicturi su-
 „mus. Et ubi nam, quæso, adhuc loeant
 „Varadem istum inter præcipua societatis
 „sue columnina? habetur locus pag. 265.
 „Defensæ veritatis ipsorum (ut ipsi qui-
 „dem obtinent) post annum excusæ,
 „quàm Varades aufugerat.

„Quid enim multi (inquunt) MALONT
 „VIRI hujus societatis pertulerunt? Quis
 „nescit (ut de Gallia nostra dicamus) con-
 „tumelias ibi incurras, & calumnias enun-
 „ciatas contra Ioan. Maldonatum, Emen-
 „dum, Augerium, CLAUDIUM Mat-
 „theum, Iacobum Tyrium, & nunc etiam
 „contra Annibalem Codretum, Iacobum
 „Commolettum, Bernardum Roilleum,
 „Ambrosium Varradem? Atque his ob-
 „servatu dignum est, hos scilicet effema-
 „gnos martyres, & multa perpassos. Tam
 „propia, tam Christiana est hæc appella-
 „tio, quàm illa quæstionis habitæ Parisijs
 „anno 1564. Nam terribilem persecu-
 „tionem illam vocant, incredibiliter hæc
 „voce aborrent. Magis verò proprium
 „fuerit si funosa funestaque bella, quæ
 „in toto hoc Regno Iesuitæ excitarunt,

„persecutionem bonorum omnium Gal-
 „lorum appellavetis.

„Quod si Iesuitarum discipulus fuisset
 „Barrieræ, educatus & institutus in do-
 „ctrina ipsorum; Varadem vix accusavif-
 „set: nam eos credunt esse damnatos,
 „qui iudicibus auditores suosoresque faci-
 „norum istorum indicaverint. Atque hæc
 „tertia jam propositio est ex prima illa &
 „secunda consequens. Nam si potest
 „Reges excommunicare Papa, & bonum
 „est factum, ac meritum, si quis post
 „vibatum Papale fulmen eos occiderit;
 „continuo sequitur, martyrium ferri po-
 „tius constanter oportere, quàm in causa
 „esse, cur ij tradantur mori, qui ter ad
 „vitam æternam ostenderint. Hæc pro-
 „positiones eatenâ quâdam inter se devin-
 „ctæ & pari procedunt passu.

„Quapropter etiam Chastellus noluit
 „acculare nominatim Iesuitarum quen-
 „quam; cum præsumptâ fiducia facienda
 „bene, ut ipse exposuit, staret culro ju-
 „gulum idum petere. Credidisset enim ex
 „eo argumento se damnationem sibi æ-
 „cerfere, si indicasset eum, qui iter Paradisi
 „ipsi ostenderat, prout depravarum erat
 „iudicium illius. Verumtamen ut Deus il-
 „le protector Regum eruit veritatem ex
 „ore illorum, qui eam celatam maximè &
 „dissimulatam volunt, ecce afferro ipsissima
 „verba ex actis interrogatorijs vel quæ-
 „stionibus Chastelli, quorum protocol-
 „lum Majestas tua potest consulere, &
 „quorum ætorum veritatem D. Petrusides
 „aut Consiliarius amplius triginta confirma-
 „vunt, in quibus modis digniores fide, quàm
 „sit dignum fide quicquid isti rei in sua
 „ipsorum causa partese afferre possunt.
 „Quæsitum, ubi Theologiam istam novam
 „didicerit, respondit, ex Philosophia. Ro-
 „gatus utrum Philosophiæ studuerit in Ie-
 „suitatum collegio: respondit studuisse, idq;
 „sub patre Guereto, qui enim ad annos duos
 „cum dimidio sit versatus. Rogatus, annon
 „fuerit in conclavi Meditationum, quò
 „graviores peccatores intromittebant Ie-
 „suitæ, ubi spectarent figuras multiformes
 „Diabolorum complurium hortent-
 „das, specie revocandi eos in meliorem
 „vitam, ut commoverent animos ipso-
 „rum, & monitis ejusmodi ad peccandum
 „grande aliquod facinus, excitarent. Ro-
 „gatus quis persuaserit ipsi: ut Regem oc-
 „cideret: Respondit, multis se in locis au-
 „divisse, hanc propositionem verissimam
 „haberi oportere, quòd Regem licet occi-
 „dere, & qui affirmabant, TYRANNVM
 „cum appellasse. Rogatus, annon sermones
 „de

de occidendo Rege, apud Iesuitas essent ordinarij? Respondit se audivisse dicentes licere Regem occidere, eum extra Ecclesiam esse, nec ei obsequendum esse, eum vñ habendum pro Rege, donec à Papa fuerit approbatus. Interrogatus iterum in magna Camera D. prædubis & Consiliarijs ejus atque Tornellis congregatis, eadem responsa dedit: expressè verò proposuit & defendit Iesum istam, quòd Reges liceat occidere, etiam Regem nunc regnantem, ut qui in Ecclesia non sit, pro ut aiebat, quia non est à Papa approbatus. Quisquis libellos supplices leget, quos tibi, ô Rex, obrulerunt Iesuitæ, statuet, illos non fuisse à Chastello accusatos: adeò negant audacter veritatem. Ego verò haud scio, utrum gravior accusatio inveni possit, aut quod gravius excogitari crimen, quàm quod tenellos ad hoc juvenculis animos tam furibundà doctrinà fuscinent, quà ad trucidandum Principem suum sentunt præcipites. Huic persimile est, quod legimus de confessione Guillelmi Parvi facta ante excessum ipsius se Benedicti Palmij Iesuitæ suasu adductum esso, ut de eadem ista cogitaret: quam rem se eum Sacrificio quodam, cui nomen Vates, communicavisse: hunc verò dissuasisse, dicendo, ipsum damnatum fore: ideoque se Confessionis ergo ad Annibalem Codietum Iesuitam abiisse, qui ex necessitate esso dixerit, ut ille Vates esset hæreticus: Quoniam verba Ecclesia minimè dubitat Reges à Papa excommunicatos, Tyrannos esse, ac proinde occidendos. Itaque Commentator libri, qui inscribitur summa Constitutionum, aliàs, septimi Decretalium, pag. trecentesima octavà, postquam Iesuitas supra modum laudibus extulisset (ut bonis revera doctibus instruiti sunt) tandem ut laudum cumulo extinet eos, pronuntiat de eis: Tyrannos agrediuntur, solium ab agro Dominico evellunt. Poterit Majestas tua librum istum in manus sumere: facillè sermonem istum Latinum intelliget: audiri quum difficilem exponeret. Significatur denique his verbis, optimè illos & animosissimè novisse solium Ex arvo Domini evellere, eosque tollere quos Roma excommunicaverit: hos certo est certius, omnes quæcumque tandem religionis sint, tyrannos vovant.

Enim verò Rex defunctus nonquam alius fuit quàm summè Catholicus: id noverunt omnes, & quàm benè esset de Ecclesia metus multis nominibus. At-

qui simul Romæ excommunicatus est, simul patet Commoletus, patet Bernardus (quos suis defensionibus ante prolatis in celum evehant) & universè omnes alij Iesuitæ nunquam post illud tempus eam ad mortem usque alio nomine donaverunt, quàm tyranni, Holofernis, Moabi, Nerontis, quæ omnia bellè eum defensione tyranni, quam supra adduxi, consentiunt.

Die natali Christi anno cl. d. xxiij. tua Majestas erat Catholica: & tamen ille ipse Commoletus in zede Sancti Bartholomæi dicebat, Ahod nobis opus est, sive Monachus, sive Miles, sive Pastor, nihili refert: sed Ahod nobis opus est. Postea verò ubi cognovit quæstionem de eo haberi, sibi consuluit fugam.

Hoc negari magis non potest, quàm factum Varadis: erit non valere quærent, dicentes Barrieram quidem ipsi exposuissent consilium suum: hunc verò illi respondisse, Non posse se, cum sit Presbyter, ipsi de te consilium dare.

Sed demus sanè, hoc unum esto quid, hoc revera aliud est dicere, quàm istud? tuum erat facere, at non amplius communicare: præsta, & cessare minus.

Verumtamen si Majestas tua Acta de morte Barretix adferri ad se curaris, Varadem istum Iesuitarum Gymnasiarcham hortatum esse, hominem accendisse, & Sancto Sacramento altaris obstrinxisse, ut manum promptè alacriterque loqueretur. Et certè nunquam in majore periculo, dum vixit, versata est Majestas tua: Novit Dominus quæ Miracula de tua morte confuissent, cum de morte defuncti Regis tam assidue fecerint, monumento ejus superbe insultantes, litetis in omnes partes orbis terrarum datis, quas etiam Romæ ad majorem ostentationem excudi curaverunt.

Hæc inter solennes literas & annales ipsorum relatæ sunt pag. 35. quarum hæc verba sunt: quo die nos Regis edito Burdegala pallebamur, eo die Rex ipse, qui edixerat, verè depulsus est. Ab eo commingebamur ad S. Macarj, ut simul opprimeretur omnes (sive hos suspicis, sive fama tulit) nisi antea oppressus ille unus fuisset. Hoc porro nunciatum cum esset, affixit animos adversarios. Nunquam gravius incesit animum meum admiratio, quàm quum partem istam litterarum, quas præscripserunt, legerem. Etenim quum unquam putavisset homines Religiosos, adenque Christianos

„ forte, qui furorem tantum, & inimicitias
 „ ferreas atque irreconciliabiles etiam post
 „ mortem ostenderent. Natura nos docet
 „ inimicorum nostrorum misereri, quum
 „ eos videmus humi prostratos; non pos-
 „ sunt amplius nobis iocundum esse, qui non
 „ sunt amplius. At subdium pedibus pro-
 „ terere venirem heri sui, domini sui, &
 „ primi in Christiano orbe Regis, atque de eo
 „ paxana canere: hoc verò crimen, & om-
 „ nem barbariem, omnem inhumani-
 „ tatem, omnemque scvitiam exsuperans,
 „ quæ unquam in mentem possit cadere.
 „ Ac istam quidem contumeliam non
 „ sensus miser iste Princeps: neque verò tam
 „ est illata ipsi, quàm tui Majestati, ô
 „ Rex, & ijs omnibus, qui gerunt Fran-
 „ corum nomen.
 „ Verùm sensit gravissimè venenum Li-
 „ gæ conspiratorumve, sibi à Iesuita Clau-
 „ dio Matthæo præparatum, qui sub fi-
 „ nem anni 1588. in Italia obijt ex labori-
 „ bus molestis quæ indesinenter fecerat in
 „ Hispaniam, Italiam, Helvetiam, Ger-
 „ maniam, Belgium, ut extremam clau-
 „ sulam adderet, confringeret atque confir-
 „ maret maximam illam atque horren-
 „ dam conspirationem, quæ in defunctum
 „ Regem, totamque Borboniam familiam
 „ fuerat in ira Vidit Majestas tua, quid super
 „ hac re Iesuita Guignartus scripserit, Co-
 „ ronam Galliæ posside & debere in familiam
 „ alteram, quàm in Borboniam transportari.
 „ Et quicunque noverunt arcaâ conspiratio-
 „ nis istius, aperrè clamant: Patres Ie-
 „ suitas fuisse Germanos istius conspiratio-
 „ nis patres: hos reos esse, & omni jure te-
 „ neri mortis eorum, qui in profundissimam
 „ istam abyssum corruerunt. En tibi per
 „ brevem historiam, quæ rem confirmabit
 „ luculentissimè. Norum est consilium Se-
 „ decim virorum ex literis interceptis, quib-
 „ us Urbem Parisiorem dedebant Regi
 „ Hispaniæ. Et ubi homines isti præsidem
 „ sanguinarij consilij sui quæsierunt? Ad
 „ Iesuitas accesserunt rectè, qui patrem O-
 „ donem Piehenatum rei præseceverunt. Hoc
 „ suis defensionibus agnoscunt Lutetiæ ex-
 „ cussi: sed idè factum prædicant, ut le-
 „ nirent Sedecimvirosum imperum. Non
 „ desunt qui responderent, oleum camino
 „ addi, quum Iesuita in turbam sedicioso-
 „ rum immittitur: Ego verò aliter sentio,
 „ istos Sedecim viros fixo ac non calca-
 „ ribus opus habuisse: nec aliam viam ex-
 „ titisse, quâ secleratum consilium ipsorum
 „ daretur effectum, quàm si violentior ipso-
 „ rum impetus esset. Et quis obsecro,
 „ non videat convenientiam istorum Se-

„ decim carnificum admirabile (nam a-
 „ liter vocari non possunt, eum solum
 „ præsidem illum Parlamenti, qui Lutetiæ
 „ restabat suspendendi) quis inquam, non
 „ videat admirabilem istorum Sedecim
 „ cum Iesuita Societate convenientiam;
 „ quando unum potius de numero illo-
 „ rum sibi deposcerunt Præsidem, quàm
 „ alterum Ecclesiasticum, laicumve quem-
 „ quam.

„ Tum inde ab eunte anno 1585. Iesui-
 „ tarum domos Lutetiæ & alibi passim, sta-
 „ tiva fuisse perpetuè omnibus, qui res Hi-
 „ panicas curabunt promoveri: litterarum
 „ sacres eodè lato, apertos distributos esse:
 „ eodèlta ordinatè cum Legato Medoza
 „ & successores ipsius Parisijs, cumque alijs
 „ gestoribus & procuratoribus negotiorum
 „ Regis Philippi in potentioribus quibulq;
 „ Civitatibus, ubicunque erant, com-
 „ municasse, Res nota est atque notoria.
 „ Hoc quis æquius novit, quàm Maje-
 „ stas tua?

„ Aiunt quidem illi, te, ô Rex, tam
 „ arcto vinculo cum Rege Hispaniæ con-
 „ strictum esse, ut juretur hoc dicto magis,
 „ quàm lædatur ipsorum causa. Nam
 „ Majestatem tuam nemini tam studere,
 „ quàm ijs, qui ex animo Hispanum di-
 „ ligunt.

„ Hoc nunc fortè obtendi posset: At
 „ mihi quidem certè permirum videbatur,
 „ istos homines, quo tempore maxime
 „ nostrum fervebat bellum cum Philip-
 „ po Rege, his verbis uti: Nam tempore
 „ Caroli IX. nunquam de Hispanis sermo,
 „ nisi in partem optimam habetur: sed he-
 „ retici non odio gentis (nam Anglos &
 „ Germanos eis plus odio oportet esse, qui
 „ graviore injuriâ Galliam, quàm alia gens
 „ ulla affecerint) sed magis Religionis odio
 „ eos efficere exosos studuerunt causa præ-
 „ texta Regni. Videntur profectò mihi
 „ plus studium suum ergà Hispanos eo
 „ tempore retexisse, quo Gallorum mil-
 „ lia aliquot in Picardix finibus trucidä-
 „ bant. Non deer viros bonos usque a-
 „ deo traduei communi studio & voto Re-
 „ gule suæ, ut obliviscantur natales suos,
 „ & ab aliquo sensu doloris ex miserijs pa-
 „ tritæ suæ concepti abstineant: præter-
 „ tim eum illi ipsi essent Catholici, quos
 „ omni ætate & sexu, maximo numero &
 „ siue ulla misericordia jugulabant. Duri
 „ videtur planè & feri animi esse, si hoc
 „ de ijs pronuntiatur, qui eodem tempo-
 „ re in Gallorum, & quidem Catholico-
 „ rum sanguine merlabant sese. Si magis
 „ colunt, honorant & reverentur Hispani

si maioribus bonis officiisque Iesuitas patres afficiuntur eos vocant Apostolos, ut scribunt ipsi: tamen non convenit, ut de his tempore belli perinde sermonem habeas ac pacis.

Supplex libello, quem post exhibuerunt Majestati tuae, in hoc argumentum libenter excuterunt: & majori cum ratione, his verbis; Quod nos criminabantur Hispanos esse, tunc facta sunt in fabrica temporis criminatione, cui vires addebatur opportunitas temporum ac occasione rei spectu solum, id est, cum Gallia & Hispania bellum inter se miscerent: tunc nomen erat potius suspectum, ingratumque nomen: quicquid ubi Christiani Majestas tua nodum firmavit sanctae pacis eum Rege Catholico, ubi Gallus frater est Hispano, & Hispanus Gallus, antiquata est haec criminatio, intempestiva, a ratione omni aliena.

Id tamen apud te, ô Rex, fatear necesse est, ut taceam jamque plus nobis de hac re constare, homines istos videri mihi hac bellâ sua oratione prodere, quam misere Regi Hispaniae obstruere sint. Vehementer cupimus omnes tibi suspiciones eximere, & in id laborant accurato plane artificio: id tamen optime novimus, in eo maxime ab eis operam sumi, ut vi deant subditi sui alios ipsos esse, quam servos studiosissimos Philippi Regis, quia hoc rebus suis valde judicant commodare. Cum autem ista comparo eum Aristotele Inquisitionis, quae antiquatum est decretum Sorbonae contra ipsos datum 1564. ut quidem gloriantur ipsi, & cum prima institutione ipsorum per capitaneum Hispanum facta, postremo eum istis verbis, quae exstant in vita Ignatii pag. 169. Debemus etiam atque etiam orare Deum noctes & dies, ut servet quàm diutissime in omni sanitate & prosperitate Philippum Regem Catholicum, qui hereditaria & excellenti pietate ac devotione sua, prudentia singulari, vigilantia inextinguibili, & potentia ad infinitum majore quàm quam quæ fuerit in Mundo ullius Regis, est propugnaculo ad defensionem Religionis Catholicae. Quam rem non solum armis suis praestat, quæ semper fuerunt invicta, sed etiam opera magni illius Senatus Inquisitionis, qui vigilat continenter pro Religione Catholica. Quam ista simul oratione comparo, hoc ego apud te ô Rex, profitear necesse est, si quo intanto bellum tibi oriretur, in metu fore me pergravi, ne isti homines clanculum omnibus modis praestarent operas iniquis-

simas. Nec tamen alio tempore otiosi jaceant: Scilicet enim doctrinae illius suæ quam detrinximus ante, curant propagationem, in qua se plurimum laboravisse, & valde jamque provexisse anno 1589. ostenderunt. Nam si contra Henricum II. Regem talis prolaa fuisset excommunicationis capio, ne minime quidem Regi Urbem commovere tantillum potuisset: patrum verò Iesuitarum operâ & labore quasi triginta annorum exitum filio illius attulit, qui illam perinde ut antecessores sui ludum fuisset facturus. Rem suspensam, ne copias quidem ducenties millo hominum fuisse tantum effecturas contra defunctum Regem, quantum ducentorum Iesuitarum manus, disponendo subditos illius, id est, animos eorum ita ab alienando, ut ex templo incendium ab eis exarserit, cum prius Gallia magnus quidem Oceanus esset, in quo simul cadebat, simul exstinguebatur hoc fulgur.

Ac tantisper quidem dum bene Majestati tuae & tuis convenit cum Pontificibus magnus doctrinae istius effectus non est produrus. Quod semper bene sit conveturum sperare oportet, sed futura incerta sunt. Quapropter rectè fit, quod pacis tempore diligenter sinibus tuis prospicias. Vix autem fieri potest, ut ter ex ordine sanctae sedi prospiciatur, ne in manus hominis veniat partium Hispanicarum studiosi: adeo magno sunt numero inter D. Cardinales. Tum verò ingenuè dien, ô Rex, & sine assentatione, Corona tua sceptrumque tuum & Regnum ab hac voce unica penderet, si priores in subditorum tuorum numero doctrinam Iesuitarum, quàm adversam cohereret. Si doctrina ipsorum obtineret, nullus fortis esses: sin esset infirmior, resisteres quidem Dominum tuum, sed plane sanguine exiguoque multorum ex subditis, bonorum, malorum promiscuè cōiunctis.

Hic etiam cogitare oportet Majestatem tuam, istud excommunicationis caput longe nunc nobis esse periculosius, quàm quum ditiones in Italia & copias habemus. Hac etenim via poteramus Papæ adjuumento esse, si qua foret vis enim cogere, ut noceret nobis. Hodierno autem die unus Prorex Neapolitanus cum factionis Hispaniensibus in Vibe Roma jugulum premit sanctorum Patrum, quater obsessi, ter capti essent antequam diem idium uter emensi essemus in subbidium ipsorum. Ut illud taceam, quod nunquam Roma vixit, nisi ex tritico Siciliæ, sui granarii.

„ Accedit ad hæc omnia, unum hon
 „ observatis dignum, quòd videntes le-
 „ suitæ quantum periculi hæc doctrina
 „ Principibus afferat, astutè ab ea rete-
 „ genda cavent, quum se insinuant primum
 „ ditionibusq; illabuntur: quum autem in
 „ loco benè radicati sunt, tum eam paula-
 „ tim curant instituere, quasi de manu in
 „ manum per populum hauriendo isti ve-
 „ neno plus fati à natura idoneum. Quid e-
 „ nim suavius In multorum ingenijs, quàm
 „ ab ea subiectione absolvi cui obstringun-
 „ tur suis natalibus? Non funt nefcius ho-
 „ nos viros tenere scitum illud dictum Phi-
 „ losophi, Regi suo obsequi veram magnâq;
 „ libertatè esse: nos & naturâ & gentium ju-
 „ re doceri atque obligari, ut serviamus ho-
 „ noremque Principem, cujus sub im-
 „ perio solem primum lucemque vidimus:
 „ neminem hominem in orbe terrarum li-
 „ berare nos ab eo obsequio posse, quo nos
 „ ipsi obstrinxit Deus. Sed scibi mens una
 „ est composita, quæ in hac opinione sit,
 „ compertas ternos qui diversum sentiant.
 „ Tum verò pessimè habet quòd audacissi-
 „ mi quique & ad licentiam projectissimi
 „ in hoc præcipitium ruunt plurimùm, par-
 „ vaque fere istorum mobilitate alio-
 „ rum superior existit. Quid? nonnè hos
 „ expecti sumus? Est omnino mihi persuasum,
 „ cum Lutetia exeperunt isti Tyrannum
 „ dicere defunctum Regem, ut qui à
 „ Papa excommunicatus esset, eumque ex-
 „ terminari oportere, duplè plures fuisse,
 „ qui contra iudicaret, & qui Regem
 „ maluissent videre in Lupara tranquillè
 „ regnantem, duodecimque seditiosos
 „ pendentes de paribulo: sed respiciebat
 „ alter in alterum; animus, non vis deerat,
 „ quemadmodum coningit sæpè, ut Mer-
 „ catores decem à tribus prædonibus ex
 „ improvviso invadentibus spoliuntur. Qui
 „ tegiam insunt viam, sequè in obsequio
 „ naturæ continent, dormiunt de nocte
 „ diem in suis negotijs singularibus occu-
 „ pant: At ex contrario qui rebus novis stu-
 „ dent, & eversioni publicæ, hi de nocte
 „ coeunt, conspirant, inque dies confir-
 „ mant sese, nihil aliud fatagunt, vivunt
 „ ex occultis pensitationibus, & alio stan-
 „ dem inopinanteis opprimunt: qui pri-
 „ mus in arma ruit, primas tenet.
 „ Cum itaque Iesuitæ constanter pe-
 „ riculosas istas propositiones teneant, &
 „ in mundo seminant, ut ante fuit demon-
 „ stratum: equidem non possum quin pro-
 „ fitear, & Rex, videri mihi periculum im-
 „ pondens à doctrinæ Istius Propagatione,

„ si benè examinabunt: longè gravius esse
 „ omnibus rationum momentis, quæ in
 „ contrarium appendi possunt.
 „ Nam quod ad confutandas opiniones
 „ novas in Religionis causâ, verè possu-
 „ mus adfirmare, quemadmodum primis
 „ illis quinquaginta annis fuerunt Lutheri
 „ & Calvinii errores superbè propositi, præ-
 „ dicati, atque promulgati: Sie inde à vi-
 „ ginti quinque & quasi triginta annis, eos
 „ jam magnificè, potenterque & vivâ voce
 „ & scriptis esse convulsos, & infinitâ qua-
 „ dam profunditate scientiæ superari in
 „ hoc tempore, quicquid alij nunquam at-
 „ tulerunt: adeò ut si ipsi opinionem ista-
 „ rum auctores revertantur in hanc incem,
 „ eos putem fore à suo errore discessuros,
 „ quum magna illa argumenta sua, quo-
 „ rum præsidio tantopere confidebant, de-
 „ pulsa animâ verterent. Itaque primores
 „ videmus & aeurissimos eorum redire quo-
 „ tidie in Ecclesiæ gremium: qua in re opi-
 „ nor, animi nostri debent plurimum ac-
 „ quiescere. Felices enim conversiones
 „ istæ non sunt exuleis, non tormentis, non
 „ rectoribus mortis, ut Inquisitio solet
 „ Hispanica (cui unâ cum Castellanis ar-
 „ mis, Iesuitæ acceptam ferant Religionis
 „ Catholice conservationem, ut ante de-
 „ monstravimus) sed gladio S. Spiritus eter-
 „ noque verbo, quod docent nostri Docto-
 „ res, Pastoresque & boni Episcopi, qui in
 „ causa doctrinæ nihilo inferiores Iesuitis
 „ patribus videntur esse, quamvis inter-
 „ dum optimis & validissimis argumentis
 „ eorum utantur. Ita enim censet, tam di-
 „ ligenter à nobis colligi eorum libros in
 „ controversiis capitibus Religionis oportere, quàm eos procul abijci quibus disse-
 „ minatur doctrina illa, quam supra atti-
 „ gemus.
 „ Neque verò hoc celaturus sum, etsi
 „ nonnunquam patres Iesuitæ conversio-
 „ nibus quoque fuerint adiumento, eos
 „ tamen non æquè mihi in hac re for-
 „ tunatos videri, ut sunt Episcopi & Do-
 „ ctiores nostri. Austerior illorum ratio,
 „ à natura Gallorum altentior, homines
 „ prima fronte reddidit atronitos: adeò se-
 „ pè eum exteris agunt, & ita sese exemplo
 „ primi auctoris sui gente Hispani confor-
 „ marunt, ut vultu, gestu, actione sal-
 „ tem plerisque ipsorum grandiore præ-
 „ se asperitatem ferant.
 „ Ita est tamen, aecommodari nos oportet
 „ ad rationem ægri, & de Medicis non
 „ ingratis prospici: si quis cum rectè cura-
 „ tum volet: Is nullo pacto Gallis Iesuita
 „ est. Tam furenter maximas contumelias
 „ blasphemæ

blasphemiam; in Regem defunctum in-
conuerunt, ut adhuc animus horreat.
Inest Gallis nescio quæ naturalis in amo-
rem sui Principis inclinatio, quæ iustam
parit nansam horroremque uti sermo-
nes ita sevos de suis Regibus audiunt pro-
nuntiati. Curavi illis aliquando dici(uam
diligebam eos fortè supra quàm debue-
rim) xgrè mihi esse, quod eos viderem
tam infestos mortuo; videri mihi officia,
quæ miser ille Princeps erga Ecclesiam
ad sanguinem & vitam usque toties tot
obsidionibus fecerat, saltem mereri ut
aliquid memoria ipsius condonetur. Re-
sponderunt cuidam ex intimis, apud quæ
tem exposueram, speciosum quidem es-
se illius dictum: sed tempus ita flagitare,
nunc demum Religionem Catholicam
stabiliri in Gallia, aut nunquam oportere.
Satis his intellexi, quid sibi velent:
ipsi nempe certum & deliberatum esse,
ut exolam redderent populo Monar-
chiam, sub quæ tam diu vixerunt, eua-
rentur mutari Dominum, extinctâ Bor-
boniorum stirpe. Vt itaque vidi prædicia
Hispanica & Neapolitana post ingressam
Lutetiam; tum verum principium esse
dixi, quo responsum illud suum effectum
redderent. Et ne quid apud te, ô Rex,
dissimulem, exordium hoc putabam esse
Tragediæ, actum esse, nonquam regres-
suram Parisiis Majestatem tuam, & tan-
dem minora Oppida majoribus & poten-
tioribus esse concessura.

SECUNDO, ad rem ipsam accedit Orator
mostr, & Necesse est, inquit, ut de tribus
his capitibus unum aliquod statuatur: ut
aut Iesus fiat satis ex animi ipsorum sen-
tentia; aut jubeantur Arresto obsequi; quod
exilii omnibus ex Regno imperat: aut do-
nique eo loco res, quo nunc sunt, sinatur esse.
Initium factam ab ultimo, quia maximè
primâ fronte videtur plausibile, & tamen
hoc ipsum re, & veritate est, quod mini-
mum habet speciei, eùm id omnino con-
stet, Iesus aut ubique restitui, aut ubiq;
ad parendum cogi oportere. Ista segmen-
ta opera turpia sunt, periculosa sunt, attin-
guunt existimationem, auctoritatem tuam.
Si iustum & utile est eos retinere, cives
oportet maneant, ac non exules: sin mi-
nùs, oportet exeant, non exemplum re-
bellionis præbeant peccati suâ, ut adhuc
fecerunt diutius æquo. Breve solum
ex membrana ad semanciz magnitudi-
nem mittebant Lacedæmonij: & mo-
mento eodem necesse erat mandatum
exsequi. Id omnino est necessarium ut
eam Burdegalæ & Tholose pareatur Ma-

iestati tuæ, quàm Lutetiz ant ad Bella-
queum fontem. Sunt tibi illic feryi &
bono numero: quod Regis & Domini au-
thoritate iusseris, id efficietur, non dubita.
Quod si Iesus tibi non sunt utiles, ne al-
tius radices in Provinciis duabus illis a-
gere sinas, Arbor quam hoc anno potes
unica manu provellere, anno altero non-
nisi ambabus manibus eradicabitur: ligo-
ne & securi opus est in anno tertio. Su-
spectam nobis oportet esse istam vanita-
tem Hispaniz: semper accusati fuerunt
Hispaniensium partium: id omnibus suis
actionibus confirmarunt, quod antiquior
fuit de illis querimonia, ego fuisse vero-
rem, eò justiore. Ex Regno cætero
exacti sunt: ecce autem præmuniunt &
circumvallunt sese in duabus Provinciis,
conterminis Hispaniz, qui ex Hispania
veniunt. Quodnam hoc humilitatis
exemplum est atque obsequij? Si locus
ullus est ubi confirmantes eos sese ferri
minimè oporteat, id profectò est in Re-
gione Regni limitanea, remota à nostro
Sole & ad Madritanum propius acceden-
te. Ibi videntur Hispaniz eos humeris su-
stinere: ibi se videntur jamq; obvallare
contra Majestatem tuam, & palàm dicere:
Tu nos Lutetia & alijs locis ejcisti: sed
breviares tibi lacerti sunt, quàm ut nos pro-
pellas vitetius. Hoc verò est indignissi-
mum. Quid sibi nonnulli velint, qui se Sea-
bias prædicant, eorum discipuli, & nunc
veneno ipsorum imbuti, equidem nescio
quom tam ferociter pro illis dimicant.
Hoc illi tamen oportet sentiant, se xquè
tibi, ô Rex, debere obsequium, quàm de-
bet tenuissimus Lutetiæ incolæ. Nimia hæc
est arrogantia, nimis obsequia rebellio.
Hactenus spreverunt illi obsequium tuum,
ut olim aiebat quidam: cura nunc, ut sen-
tiant, se tibi & toti posteritati tuæ per-
petuum semper debere obsequium: ne-
mo tam celsus futurus est, qui non con-
tremisecat. Nunquam in filio excedit inju-
riarum, quæ patri factæ sunt, recordatio.
Igitur aut Iesus pareant necesse est, aut
irrita fiant Arresta tua. Atq; hoc est ma-
ximam deliberationis argumentum. De
priori illo gaudebant multi, ô Rex, de
posteriori multi. De me autem, non at-
bitror tam spectari à Majestate tua opor-
tere, quid sit his aut illis placitum, quàm
quid iustum sit, quid utile. Non potes de
hac re, ista statuere, quin volupratem ex
ea multi, dolorem percipiant multi. Se-
mel tamen oportet statui, non sem-
per in oerto fluitare. Et quæ melio-
res, obsecro, anchoræ eligantur, quàm
utilitatis

„utilitatis & iustitiæ, quæ honestum com-
 „plectitur.
 „Quod ad iustitiam, manibus Regum
 „eam commisit Deus. Antecessores tui, ô
 „Rex, inde ab omni antiquitate eam fidei
 „Parlamenti illius tui, quod *PARLUM* voca-
 „bant, permiserunt, & prout abundave-
 „runt negotia, insuper alia Parlamenta ad
 „sepénarium usque numerum statuerunt.
 „Sed Parliamenti *Parium* semper obtinuit
 „hæc prerogativa arque auctoritas (ut ex-
 „quum fuit ac necessarium) quod ea deci-
 „dit quæ spectant Univerſitatem Regni.
 „Hic ordo magnis viris est conferriſſimus
 „in omni argumentorum genere versatissi-
 „mis: qui omnium maximè in cognoscen-
 „dis causis capitalibus atque iudicandis so-
 „lent excellere. Nam si qui sunt in orbe
 „terrarum, qui summum iudicium indu-
 „striam quo ad cognitionem causarum as-
 „ferant, hi profectò sunt: itaque nun-
 „quam quisquam est accusatus Inſons, qui
 „hos sibi iudices præ alijs omnibus non
 „poſtulaverit. Hoc novit Majestas tua.
 „Non est autem novum quod quæſiti-
 „oniz contra Iesuitas ad Parlamentum
 „hoc delatz sunt. Nam inde ab anno 1564.
 „decem advocatos unico Actu audive-
 „runt, qui litem eis intenderunt: quorum
 „is, qui orationem communem habuit,
 „vir bonus, & qui tam studiosus erat Do-
 „mini sui, quam qui maximè rem miram,
 „stupendam narro) prædixit omnes actio-
 „nes atque instituta, quæ in istis homini-
 „bus postea competimus.
 „Quum ea omnia videmus contigiſſe,
 „ut ille præviderat: primum easum Aca-
 „demiz, quam ad paucitatem studiosorū
 „ter mille adegerunt, pro eo quod tricies
 „mille in caviebant prius, ut principio di-
 „ximus: deinde, se subducentes paulatim
 „subditos ab eo obsequio, quod suo Prin-
 „cipi debent, & ad Polum alterum spe-
 „ctantes: hic omnes demum fremere (nam
 „Iesuitæ jam stabiliverant potentiam suam
 „& facti erant alijs formidabiles) omnes
 „muffitate, & voce submissâ dicere, Hoc
 „reſcèd nobis Mellinus Advocatus Regius
 „fuerat varielatus: nec ipsi fidem habe-
 „re viſum est, nec Sorbonæ, quæ præ-
 „monebat eodem tempore Societatem
 „istam esse ad destruendum, non ad ædi-
 „candum natam; imporratorum turbas &
 „temporalibus principibus maximum da-
 „mnum allaturam. Hæc ipsa verba sunt
 „Decreti illius, quæ ex authentico exem-
 „plari ejus (si exhiberi jufferis) recogno-
 „ſcet Majestas tua.
 „At ubi ante ora & oculos omnium ordo
 „politicus everſus est hæcque obsequij re-
 „ſeſcit. Magistratus in vincula rapti, etiam
 „excommunicati quidam, furibundus po-
 „pulus ad exemplum leonum liberè vagan-
 „tium in bonos sæviens; tum Iesuitæ Pa-
 „tres plebem, belluam istam animantes,
 „& hinc Commoletus, inde Bernardus
 „Oceanus blasphemiarum in Regem suū,
 „Dominum suum emovescentes. Contra verò
 „effertentes Hispaniz Regem, & Panegyri-
 „cis orationibus eum celebrantes, quem
 „maximum orbis terrarum Monarcham
 „pingebant, potentioſiorem Romanis ipsis,
 „& ampliore dominatu, nunquam se ab il-
 „lo desertum iri, se illi esse chariſſimos tan-
 „tum bono esse animo & recognoscere
 „vires suas oporere, nunquam sibi auxi-
 „lium à viris, pecunia comeari esse defu-
 „turum: tum demum bonos omnes, qui
 „radicatum in animo adhuc Ilij ſtorem
 „geſtabant, petarunt vehementiſſimè ſi-
 „dem Cæſandri istis minimè habuiſſeſſe:
 „At ſerò ſapiebant Phryges.
 „Quum Vibem *Parſiorum* Majestastua,
 „ô Rex, in obsequium suum revocâſſet,
 „omnes pro cæſit habuerunt, te eodem
 „momento inſidos à poculis istis ejeſtu-
 „rum, qui bonam populi tui partem ſuo
 „veneno inſecerant, & qui tam apertè cõ-
 „jurati hoſtilia omoia in deſunctum Re-
 „gem & in Te exereuerant: ſed prudentiſ-
 „ſimè viſum eſt Majest. tuæ rem manibus
 „eorum tradere, qui iuri dicundo præſunt.
 „Academia, quæ multis de cauſis ruinam
 „particularem suam Iesuitis ratione ma-
 „xima imputabat, ut de cauſa generalit ta-
 „ceam, menſe Maio anno 1594. libellum
 „ſupplicem obtulit Parlamento tuo: Idem
 „fecerunt Curiones & Parochi urbis: cauſa
 „fuit agitata, ſed occluſis foribus quæ res
 „Iesuitis maximè commodavit. Nam
 „pleraque crimina, quæ obſeſta fuerunt
 „ipsis, teſtari potuiſſent multi, qui fo-
 „ribus apertis oireumſteſſent; & nova
 „crimina fuiſſent prolata, dum cauſa illa
 „complotibus diebus ageretur. Superven-
 „nit iſtus ille, quem Deus avertit à tuis
 „ſaucibus, teque denubus tuis obvallavit.
 „Nemo dubitavit, à quibus auctoribus
 „præſertim ubi innotuit, alumnum Iesui-
 „tarum eſſe, qui ſe ex illis aiebat didiciſſe,
 „Regem adhuc extra Ecclēſiam eſſe, Oc-
 „cidendum eſſe, ut in pleno Parlamenti
 „conceſſo teſtatur eſt. Extremum illud at-
 „que inſelix inſtitutum non aliundè pote-
 „rat exiſtere, quum ab istis ſevis feroci-
 „busque propoſitionibus, quas antè dixi-
 „mus. Hæc cogitata non creſcunt natura-
 „liter, præcipuè in animis Gallorum, qui
 „procul

» procul absint ab Africa, & qui monstra
» prius non viderant, quàm Iesuitæ ad nos
» ingressi essent. Nostrotum solum non
» fert hæc venena ex sese: necesse est ut ab
» alio dicantur fata.

» Quamobrem itur ad Collegium Ipsi-
» tum: invenitur inter alia narratio patris
» Guignardi, manu ejus tota, quæ succum
» medullamque totius furtivæ, eruentæ, &
» horrendæ istius doctrinæ continebat, om-
» nia convenientia cum ijs, quæ prævi-
» sa fuerant inde ab anno 1564. & quæ re-
» cens ferant prænuntiata, licet non habe-
» retur fides. Cognitio itaque instituitur
» plenè atque sollempniter, convocatis dua-
» bus Cameris seu Collegijs Parliamenti:
» manum suam Guignardus agnoscat: Cha-
» stellus omnibus dominis audientibus di-
» cit, hunc Ordinarium Iesuitarum sermo-
» nem esse, Regem adhuc extra Ecclesiam esse,
» licet Catholicum, quia perduret adhuc excom-
» municato, eumque tolli oportere à medio. Hæc
» planè consona cum Guignardi descriptio-
» ni: Si non potest compari sine bello, geratur bel-
» lum: si bellum geri non potest, occidatur.

» His omnibus cognitis, quid potuit lenius
» Parlamentum tuum, ô Rex, statuere,
» quàm ut iudicaret secundum libellum
» supplicem Academix? Cùm Deus ipse
» quadam specie Miraculi iudex in hæc cau-
» sa esse voluerit: revelans funditus, & ta-
» men sine incommodo, id ipsum quod to-
» tities dictum, repetitum fuerat contra So-
» cietatem istam: & cui ne certa haberetur
» fides, artes eorum, mellita verba & hy-
» pocritis impedimentum semper attrele-
» rat, no erit ab eis expediremur.

» Post maximam igitur cognitionem
» causæ, Parlamentum Parisiense tuum At-
» restum suum pronunciat, quo jubetur
» exulare ex toto Regno tuo, omnibusq;
» tuis subditis interdicitur, Ne liberos suos
» ablegent peregrè in Collegia ipsorum:
» quæ quidem verè cautio est maxima &
» sine cujus observatione vix dimidium
» fructum ex eo perceptura est Majestas
» tua. Semper enim datur sunt optem
» diligentissimè, ut periculosas istas propo-
» sitiones doceant adolescentes, qui aman-
» dabuntur ad se & obstringent eorum con-
» scientias, ut easdem alijs instillent.

» Dicitur quidem tibi, Rex Christianissi-
» mè, non posse id exsequutioni mandari:
» parentes non posse impediti, quò minus
» extra hoc Regnum liberos ad Iesuitas
» ablegent informandos: Sed nihil est in
» oiboterrarum facilius. Statuatur solum
» in eos, qui primo contra hoc Arrestum
» venerint multa coronatorum millendum,

» cuius dimidium ad delatorem pertineat;
» ergo toties duplicetur, quoties reus con-
» tra Arrestum fecerit: ne unus quidem
» postea compariturus est. Itanè ergo hæc
» res videtur factu difficilis, ut etiam meti-
» tò impossibilis dicatur esse?

» Altero Arresto Guignardus fuit adju-
» dicatus mortihorror blasphemiarum, qui-
» bus defunctum Regem dominum suum
» subditus petiverat, furensq; doctrina illius
» ad versans vix tuus, non sinebant ei servari
» vitam sine pergravi tuo periculo.

» Atque hæc Arresta aded iusta & ne-
» cessaria comperta sunt, ut in alijs omni-
» bus luridis conventibus sine mora effe-
» cta data sint, si à Tholosano & Burdega-
» lensi discesseris.

» De Tholosa nihil mirum? Nam ad-
» hoc erant abalienati ab obsequio Maje-
» statis tuæ, quo mense demum Aprilian-
» no 1596. reduci sunt: Burdegala autem
» debebant multi summi Catholici, sed Hi-
» spanorum & Iesuitarum (qui Hispanorum
» ribicines sunt atque erimara) hostes in-
» sensibiles, qui summis votis exoptebant,
» ut ex Aquitania sua pariter extruderen-
» tur, ut ex alijs Regni partibus eieci sunt.
» Sed Iesuitæ illico, ubi de sententia con-
» sta se lata cognovissent, factionem ma-
» gnam & potentem excitârunt, per inti-
» mos congerones suos in duabus Civita-
» tibus Aginal, & Vesunna Petrasotio-
» rum, ubi tum adhuc calebant cineres
» perduellis hujus incendi). Sie intereffe-
» nes perferri curavetur, aded miras; a-
» ded horrendas; ut nihil possit excogitari
» hujusmodi: sed non est ignotus Iesuita-
» rum calamus. Nam ut summam dicam
» Parlamenta omnia, quæ ipsi exilium im-
» petaverunt, tamque Majest. ad istud o-
» dictum pettraxerunt; erant hæretica:
» Hæc ipsa sunt illorum verba Relig. Ca-
» tholica, Apostolica, atque Rom. inimici Ma-
» jest. tuam imbuunt falsis criminibus ut eos
» ipsi Regnoque ipsius exasos, & suspectos red-
» derent. Item: sine alia forma & modo pro-
» cessus, & causa cognitione minimam in con-
» siliis missa, exilio eos mulxaverunt. An
» verò unquam Parlamentum Gallix, tam-
» tã iniquitate, mendacio, & syncophan-
» tia laceratum ab illo fuit, atque procul-
» catum? Sed ne hoc quidem fuit illis satis:
» proeedunt longius, utantur minis, affir-
» mantes supplicibus libellis suis: res novas
» Remp. invasuras, non posse istam muta-
» tionem sine alteratione & rebus novis
» existere. Si ætate Francisci Primi Re-
» gis, non libellus supplex hujusmodi
» (nam quis cogitare fuisset ausus?) sed

„scriptum ullum ad hos sermones vel tan-
 „tillum accedens prodijisset, capite suo fuis-
 „set luiturus, quisquis illud offerre præ-
 „sumpssisset. Enim verò ista præsumptio,
 „insolentia ista, istæ *audaces* voces, istæ
 „contumelie manentes ab illis, discipulis
 „que ipsorum, qui veneno ipsorum infecti
 „sunt, (est autem hoc, Principes, man-
 „data, Senatuumque ipsorum contemni o-
 „portere) gravissimè offenderunt viros tuos,
 „ô Rex; quibus id erat constitutum, ut
 „eos cogerent in Majest. tuæ obsequium,
 „nec controversi mandata tua paterentur.
 „Vicini tamen multitudine urbium, quæ ta-
 „men adhuc rebellabant, Tholosæ subsidio
 „sultæ: facitque ut consilium de tolerando
 „malo caperetur. Videbant omnes rabiem
 „suorumque inimicorum tuorum, qui
 „gladium adhuc strictum gestabant contra
 „te peritare diu non posse: omnia ipsos
 „deficere: post itaque brevi rem facillè ef-
 „fectum. Hanc executionem variè
 „cogitationes, varij casus adhuc retardà-
 „runt. Habes narrationem bonâ fide, ô
 „Rex, & sine furo, quomodo res illæ ge-
 „stæ sunt, expositam: quid iudicatum &
 „decretum contra Iesuitas, quid effectum
 „ex parte, quid non.
 „Iam verò non ignorat Majestas tua,
 „vim Reip. in conservatione & execu-
 „tione Arrestorum placitorumque consi-
 „stere, quæ summæ Curie statuerint. Quo-
 „ties de eis labefactandis agitur, læpè
 „est gravissimum, cuius multa sunt conse-
 „quaria. Arresta hæc nomen tuum in
 „fronte gerunt, ac infringi non possunt,
 „quin lædatur Majestas Regum; quorum
 „iudicia ab omni retractatione & muta-
 „tione convenit esse alienissima. Adde,
 „quod in illo consensu, ô Rex, è duobus
 „Cameris adunato, ne unus quidem no-
 „minari potest, qui sumus non sit Ca-
 „tholicus, & omnis adversæ suspicionis
 „expers. Annus jam septimus agitur,
 „quomodo Iesuitæ vitam serantur illorum:
 „an unquam res ulla existit, cuius nomi-
 „ne res criminari possent? Quorsum igitur
 „tur occentari ista, Oderunt nos, qui o-
 „pinionem sequuntur novam? hoc qui-
 „dem verum est: sed quis cum illo coe-
 „tu? quid in concessu illo potuerunt?
 „non magis profectò, audeo dicere: quàm
 „in consilio Romæ: nihil magis.
 „Veruntamen instant, & aunt Parla-
 „mento se fuisse odio. Quamobrem quæ-
 „so? An idèò quòd Turonibus non fue-
 „rint? Hæc verò qui illi dicerent, cum
 „maxima pars confessus Curie pedem

„Lutetiâ non moverit? An ergo quod Ie-
 „suitæ summi sunt Catholici? multò mi-
 „nus: Nam domini illi, qui sunt in con-
 „fessu Curie, magis Catholici sunt quàm
 „illi, & sine labe hæreticos. Qua igitur
 „causâ malos in vos fuissent animo? ni-
 „hil sanè adducturi estis, quod vel mi-
 „nimam speciem habere possit, nisi fortè
 „dixeritis: Oderant nos, quia fueramus
 „in causa tot malorum, quæ obigerant Gal-
 „liæ. At ego vobis respondeo, nullo ju-
 „re, hanc rationem odij in censum ve-
 „nire posse. Si Catilina fuisset compre-
 „hensus, an ergo Romæ Iudices non fuis-
 „set inventurus? Certe: & tamen o-
 „mnes Magistratus optimique cives omnes
 „faciem illam partem oderant. Novum
 „igitur Parlamentum *Parium* instituendum
 „esset damnandis seditionis, & ijs, qui sa-
 „ditiones externas adjuvant. Atque hie tibi, ô
 „Rex, rem unam breviter suggero, quam
 „agnoscant Iesuitas, aut si tui omnes sub-
 „diti amavissent, te ut Iesuitæ isti, non jam
 „tore elegantes libelli supplices ad te afferre-
 „ntur, nunquàm Lupatam illam Regiâ ingres-
 „sus esses. An isti hoc negaturi sunt? si ne-
 „gent, annon tua tamen Majestas secum
 „sentiet?
 „Postremò autem, ubi non non habent,
 „quod Iustitiam Arresti huius labefactet,
 „eò potius puniunt, ut dicant: si nos Cha-
 „stellus accusavit, si rei sumus, cur non
 „afficiebamur supplicio ultimo? Hic ego
 „respondeo: metiri homines istos alienum a-
 „nimum ex suo. Cum enim cruento eorum
 „consilio profuerint, qui innumera capita
 „tradiderunt morti, ut tyrannidem suam
 „horrore confirmarent, iudicant homines isti
 „se acerbiorum punam fuisse meritis. Cur
 „ergo non sunt ad iudicium mortis? quia non
 „Chastellani, non Iesuita fuerant ipsorum
 „Iudices, qui in Terceriâ Insulâ cerones præ-
 „scindi viginti mille proceribus, & nobilibus
 „quingenta duobus Gallis nno die in tabu-
 „lato eodem curaverunt, & quingentos Fran-
 „ciscanos aliosque Religiosos suspendi, qui
 „Conciones secundum Luthaniam Regem ha-
 „buerunt. Savitiam istam odimus Galli:
 „in clementiam semper inclinamus, modo ne
 „inhumana sit. Tot homines si morti fuis-
 „sent traditi, esse fuisset factam: sin è
 „diversa ferrentur ij, qui tot barbaricis ma-
 „liferiæ causam attulerunt, nec incubant,
 „hac altera fuisset gravissimæque crudeli-
 „tatis. Quid igitur? ut damnarentur exilio.
 „Admodum scitum est illud apud Tacit-
 „tum: Si, Patres conscripti, unum
 „id spectamus, quæ immania sunt isto-
 „rum hominum scelera, non laqueus in

„ eos suffecerit; sed viam novi, quā nos
„ elementis simul anseveritatis non pœni-
„ nitæat: jubemus eos exire Regno.

„ Et ipsi quoque Iesuitæ ut te telis de-
„ stitutos vident, quæ in hoc Arrestum aded
„ utile & necessarium Galliz jactentur,
„ dicere non dubitant, (vide quousque ra-
„ bio & furore suo traducantur) non esse
„ amplius Parlamentum Parisiense Parisijs.
„ Vbi ergo, quæso, nunc est maximum il-
„ lud Parisiense Parlamentum, quod in præ-
„ tio est & admiratione omnibus Gallis, o-
„ mnibus exteris? An foris est Madriti?
„ Eone vultis provocare à Rege & Parla-
„ mento ipsius? Placerne ut ibidem cum
„ Pæane triumphali magnum illud Arrestum
„ fiat irritum, prout ibidem fieri curavistis
„ decreto Sorbonæ, quod anno 1664. fuerat
„ editum? Vide per DEVM immortalem,
„ oro, vide, ô Rex, hominum impudentiam,
„ fastum, superbiam, qui ausint in Gallia dicere,
„ Parlamentum Parisiense Galliz non esse
„ amplius in Gallia, non amplius Pa-
„ risiense Parlamentum esse Parisijs. Sed
„ cur ab ipsi parei Supremæ Curiz petimus,
„ eum Reges bipennis cultus occidi eun-
„ tent, & suboriant emissarios?

„ Iustum igitur est, ô Rex, iustissimum
„ procurari, ut manderet exsecutioni
„ Arrestum Parlamenti tot: iustitia ipsa
„ est. Non aberrat, qui hoc iter infisit,
„ iter ab omnibus tuis majuribus tritum,
„ qui magis studuerunt, laboraveruntque
„ ut judicatum fieret Parlamenti sui quàm
„ aliud quidpiam. Nam absque hoc fuisse,
„ quomodo confirmari potuissent fore,
„ ut ibi sui, quos nonnunquam in tuis, et-
„ iam in matrum utero reliquebant, tot
„ magnis post se populis imperarent sine his
„ iuribus iustitiz suæ, fulcramento sceperi sui,
„ solomnis coronæ suæ, & stabilimento sue-
„ cessionis suæ.

„ Quicumque author est tibi, ô Rex,
„ ut commoveas Arresta de gravissima
„ causa Reip. in Parlamento tuo pronun-
„ tiata, nunquam istius plagæ gravitatem,
„ consequentiam, adjunctaque omnia ex-
„ pendis satis. Nihil deinceps ibi in orbe
„ eorum futurum esset, si quando immi-
„ nueres, si infirmares, si denique labe-
„ factares amplitudinem tuam amplissi-
„ mam maximumque tuum propugnacu-
„ lum contra omnes rebelliones subdito-
„ rum eorum, & contra omnia extraneo-
„ rum Instituta.

„ Atque hæc de jure: ad utilitatem venia-
„ mus. Quis tam hebes est ô Rex, qui non
„ videat hoc ipsum Arrestum in magna fe-
„ licitatis parte ponendum esse, quam Deus

„ in te contulit: Si paritidem notum spatio
„ novem mensium in planario suo, in suo
„ illo seminario nacti sunt, quàm multos
„ septennio adepti essent? Plurimum re-
„ fert utrum quinquaginta centum passus, an
„ octingenta passuum millia. Dum otium
„ datur cogitandi, dum indormiscendi;
„ diversa sæpè subit cogitatio: unico so-
„ lum bono momento opus est, & horæ in-
„ dici solet. Sed cum eodem estu, eadem ra-
„ bie, eodem furoris impetu is, qui ex illo
„ infernali cubiculo Meditationum prodit,
„ horæ momento potest latera sua tegere,
„ hic alea gravis est, ô Rex, hic pericu-
„ lum evidentissimum. Non est in diver-
„ sorijs commorandum, non adferuntur
„ Lugduno monita (nôsti quid dicam) non
„ lingua differens, non vestes variz. Nul-
„ la ex parte monita; nam signa imagi-
„ nelque adferri possunt: simul constitutum,
„ simul factum. An dubitat quisquam, quod
„ nobis proprior, ed formidabiliore esset
„ pestilentiam?

„ Ad aliâ descendamus: videamus ex
„ actionibus ipsorum, quænam ipse nobis
„ ab ipsis hominibus in pultem ostenda-
„ tur. Quæquam æquum est ante omnia;
„ ô Rex, concedi illis postularum suam:
„ nempe, ne persequaris vindictam cau-
„ sarum *Navarreni Regis, Aurelianensis Ducis.*
„ Iustissima postulatio. Quicquid Iesuitæ
„ mandato defuncti Regis commiserunt
„ contra Majestatem tuam, non debet
„ ipsis obesse; Amplius affirmabo, ipsis pro-
„ desse debet. Domino suo servierunt, tum
„ eis non fuisti Dominus. Sed neque de ea re
„ nunquam ullum verbum fuit cum illis
„ communicatum. Monstra mea fingunt,
„ quæ oppugnant, quod eis solet tunc: hoc
„ nunquam eis obiectum est, nec speciem
„ ullam in Parlamento tuo habuisset: Aliâ
„ in rationem venerunt, diversa omnia;
„ Nam inter res alias innumeras observa-
„ tum fuit, quo se modo erga regem defun-
„ ctum gesserint. Hic se benè fideliterque,
„ dū opus fuit, servierunt in adversis reb⁹,
„ etiam si contra germanum ipsos filium (si
„ quem habuisset) homines ipsi ministr. Affert
„ mererentur laudem. Rex verò defunctus
„ non fuit Rex Navarroz, non Dux aliquis
„ Aurelianensis: Rex fuit Galliz. Non adij-
„ ciam istud gravius, Regem fuisse erga
„ ipsos beneficium, fuisse ipsis per omnia
„ ignoravisse scelestâ omnia facinora, quæ
„ machinabantur in ipsum, nam quum dixi
„ Regem fuisse Gallia, dixi omnia. Erat
„ Dominus illorum, illi aequalibus subdi-
„ ti illius: hinc sciendum fuit, quæ-
„ 2 2 „ hinc quæ

„luseunq̄s esset (an verò unquam exstiter
 „melior? feceruntne isti? etrum fideliter
 „servivoren, an prodiderunt ipsum ne-
 „quissimè? Hic Rhodes, hic saltus, hic pa-
 „læstra. Non licet hic excurrere, non tam-
 „pos patentes q̄xtore, non plausibiles
 „communes locos, ut ostendant eloquen-
 „tiam suam: ad hunc nodem, ad caput
 „istud redeundum. Audite Domini Iesui-
 „tæ non loquor de Aurelianensi Duce,
 „non de Navarreno Rege; mihi vobiscum
 „de Rege vestro sermo est. An huic Do-
 „mino, inquam bono Regi, qui vos tanti
 „fecerat, servivistis? qui tam fuerat gratio-
 „sus vobis, tã ad assentationem blandus? Iu-
 „stra rogo, non sunt responsum, cavebunt
 „diligentissimè. Quid hic prolaturi sunt
 „quòd non ementiarur Majest. tua? Alium
 „testem eorum nos desidero, quæ Rex de-
 „functus de ipsi pronuntiabat. Nuequam
 „Princeps ullus tot effudit quærimonia,
 „& iustas querimoeias de subditorum suo-
 „rum proditiõibus. Ac propterea Rex il-
 „le mitis, benignus, facilis; facilius x-
 „quo præ alijs omnibus subditis, curavit
 „istos Burdegala exturbari; quo certissi-
 „mo argumento doceatur, istos summo-
 „pere & quasi ad insidiorum læssisse Regem
 „suum atque ostendisse. Et quis hæc in du-
 „bium vocare possit? an ergo usque adeò
 „hic peregrinamur, ut nondum teneamus
 „eum scripta legisse, & oerò compesuisse,
 „hos veros Ligæ & conspirationis aucto-
 „res esse? qui omnes xquo magnos ac par-
 „vos eloquenti suâ fascinaveriet, qui
 „istam conspirationem constrinxerint ag-
 „gitaverintque adversus Rempublicam,
 „qui velis remissæ contederint, ut Rom-
 „mæ Majestas regia excommunicatione
 „feriretur, qui procuraverint ut istud to-
 „nitro Galliam percelleret, postquam
 „hanc scelestam fidem subditis infudis-
 „sent, Regem excommunicari poruisse,
 „non ampliùs esse Regem, sed tyrannum,
 „& ipsos tã iurejurando fidei absolutos es-
 „se? Et quis nostrum adeò malitiosus, ut
 „nolit istud cernere, si Iacobus Clemens
 „non fuisset veneno isto Iesuiticæ doctri-
 „næ imbutus; ne cogitaturum quidem
 „fuisse unquam de Hero suo, Domino suo,
 „suoque Rege trucidando? Nonne abo-
 „minanda ista persuasio firmè infixæ & in
 „animo ipsius radicata fecit, ut eultrem
 „in ventrem uncti Domini impelleret?
 „nonne hæc brachium firmavit, utumque
 „iterati iussit, credenti se hoc facto He-
 „roico (sic nominabat Guignardus) avo-
 „larum in Paradisum esse? Verum com-
 „mittit eadem, lapidè vel telum, an-

„is qui immiserit? Quis, inquam, adeò
 „malitiosus, au rerum nostrarum impeti-
 „tus est, ut nesciat, quàm Iesuitæ primum
 „in hoc Regno posuerunt pedem, omnes
 „Gallorum animos tam procul abfuisse ab
 „istis hæresibus (nam alio nomine qui vo-
 „centur, potestne ulla existere pericula-
 „sior?) ut inter decies centena hominum
 „millia non fuisset unicus inventus, qui
 „tantum scelus vel cogitatione voluisset
 „attingere? contra verò majores nostri
 „pertruderunt montes ipsos, Italiamquo
 „traemiserunt, ut abirent cum compre-
 „henfuri, qui Regem floris Liliacæ ex-
 „communicare cœtaverat, hominemquo
 „audacem ad honorariam multam & por-
 „tentiam publicam impulserunt, qui
 „scintillam aliquam incendij immiserat.
 „Ante denique quàm isti homines ad-
 „venissent, nihil tam ab istis sceleratissimis
 „propositionibus, quàm Gallorum animus
 „abhorruit.

„Dicitur Iacobi Clementis Apologiam
 „Boucherus probavisse. Res factu facilis:
 „Novit Boucherus nonquam se Lutetiam
 „reversurum esse; lata in Guignardum
 „sententia est, illius gubernatio; Spon-
 „deat sibi quotidie Iesuitæ, se eò regres-
 „suros esse: facit amici officium, cum pro-
 „bat Apologiam: certior illis amicus nun-
 „quam fuit, neque conjunctior. Neque
 „verò studeat Theologiæ, quàm illis præ-
 „ceptoribus. Hæc tota scit Academia.
 „Sed ne respiciamus istas: solùm aperiamus
 „illum insaufum librum, insaufam
 „Apologiam, spectemus fundamenta prin-
 „cipiaque illius. An alia sunt fundamenta
 „ejus, quàm posse excommunicari Regem
 „ejusque subditos tã iurejurando fidei præ-
 „stito liberari? Quid dicunt aliud, quid
 „proclamant Iesuitæ libris suis omnibus,
 „quos ante contulimus? Pergamus lon-
 „gius. Quid aliud ista concludit Apo-
 „logia, quàm *Ahodem quari, inveniri A-*
 „*hodem oportere?* Vnde hoc didicit, nisi
 „ex Commolero & Guignardo, qui scri-
 „psit: *Si non potest deparsi sine bello, gera-*
 „*tur bellum: si bellum geri non potest occida-*
 „*tur?* Et ante: *Factum heroicum à Iacobo*
 „*Clemente patratum, & donum Spiritus San-*
 „*cti vocatum hoc nomine à nostrâ Theologi-*
 „*jussu laudatum est.* Observemus istas vo-
 „ces, nostrâ Theologi. Quinam sunt isti
 „Theologi? Sanctusne Augustinus, Ber-
 „nardus & alij illi boei & docti Patre-
 „nequaquam: contrarium patet ostendi-
 „mus: hi sunt isti reverendi Patres Ie-
 „suitæ; ab illis quàm diversissimi. Apo-
 „stoli sunt, sunt de Societate Iesu: at

illi quos modò nominabam, nihil quàm
servi illius orant abjectissimi, indigni qui
corrigiam solverent calecamentorum o-
jas. Tandem verò Pater Ille Guignar-
das, qui theses istas calamo ferreo im-
buto Regum nostrorum sanguine perfeti-
perat, defecit ab illis p. 266. Defensio-
nis ipsorum, tanquam si iacturam fuis-
sent passi gravissimam. Quid magis ca-
ninà rabie, magis furiosum in ista latro-
num paricidarumque Apologia?

Hic autem subit animum querere, si
non probarent Iesuitæ istam Apologiam,
eamne Duaci palam vendi, ut sit, permit-
terent? paterenturne ibi hanc narratio-
nem postulare? Eri non sum. Por eul-
quam, ut occidat Regem Hispaniæ. Mori
malim quàm auctor esse. Cõtrà enim asse-
ro quicquid intentat in vitam ullius Regis,
cum procul dubio damnatum esse: Nam
sic intentatur in DEVM, à quo institu-
tus est.

Sanè Iesuitæ non possunt impedimen-
to esse, quin illa Apologia Duaci venda-
tur palam & circumferatur in diversoria,
ut vendatur Gallis. Miseri scilicet Re-
ligiosi illi nihil auctoritatis obtinent in
ijs Oppidis, quæ domni Austriacæ pa-
rent, nullo pretio sunt. Mirum est quod
dicam, sed tamen verissimum. Noven-
tunt omnes quàm sit homini Gallo diffi-
cille ut ingrediatur in arcem Mediolani.
Sabaudi speciem oportet induat, & ma-
ximo periculo si compertus fuerit, com-
pateant Iesuitæ omnes, qui adhuc in A-
quitanis & lingua Occitana sperant, eo
ingressuri; & unus Pater Iesuita, Medio-
lani agens, dicat se eos pro Iesuitis agno-
scere; sine mora sterneret pons, magnæ
aperirentur portæ. Aded baphium Iesui-
ticum omnes colores exuperat. Enim
verò qui nam sunt homines in orbeter-
tarum, qui meliùs sint de Castellans mo-
riti, quàm qui Societatis istius? quid ad
exaltationem & amplificationem impe-
rij illorum tantum operæ contulit? Nam
hæc Lusitaniam debent, ut narrat ipso-
rum historia. Sed unde obsecro, tantum
Iesuitarum in Hispanum studium? duas
animadverto causas. Prior est ab ortu
ipsorum Hispanico, quo tanquam de
manu in manum accepto, in hoc arden-
te spiritum, aluntur, augetur, efferantur.
Posterior est, quod propositumque hanc
ipsi persuadent sibi, non posse Otoma-
nicum impetum evitari nisi ab eo, qui
Monarcha sit totius orbis Christiani: &
postquam hæc illæ oculos in omnes par-
tes circumdaxerunt, nihil à se videri pu-

tant aded potens, aded opulentum, aded
magnis ditonibus imperans, quàm do-
mum Austriacam, quæ tenet imperium,
partem Germaniarum & Belgij, amplius
dimidium Italiæ. Hispanias omnes, & ab
ortu & occasu Indias: ut taceam id illis
persuasum esse, solum Hispaniæ Regem
sufficere, qui totam Christianitatem ef-
ficiat Catholicam.

Nemo autem est in orbe terrarum, qui
meliùs novet quàm Majest. tua quousq;
ferantur consilia domus Austriacæ, &
quàm primum id sibi spondeat, quod Ie-
suitæ exoptant. Tres fratres aut affines
te circumstant: à Rājona Caletum usq;
Geryon est: sed modo consilium arcæum
ipsorum, & quicumque suis multatio-
nibus concilians eis gratiam apud tunc
subditos, ex Regno tuo exeant, non est
quod labores: Geryon fuit Rex Hispani-
æ, sed Gallum Herculeum nactus est.
Seit Majestas tua fabulam illam equi
Trojani, non alia de causa fuisse inven-
tam, quàm ut doceamur, quinquagin-
ta hostes ignotos ut à nocte in Republica
effecit nos ea, quæ aperti hostes quin-
quagies mille non possint toto decennio:
indicavit etiam aliquos ferè existere, qui
istos latentes inimicos retegan, sed eis
fidem multos habere nolle. Hæc pro-
fectò, nobis adhuc contigerunt: nihil
enim de Iesuitis ac consiliis eorum di-
ctum, quod nisi post istum obtinuit
fidem.

Ut autem in gratiam redeant, duo expo-
nunt nobis, se magno numero esse, & se
officia magna Principibus quibusdam
præstitisse. Prius illud multitudinem
adduci, non video cui sit bono, nisi
fortè, ut nobis incuriant metum. Equi-
dem valdè ab eis metud, dum in regno
sunt: foris verò non sunt venturi ad Ba-
jonam obsidendam, modò ne Burdega-
læ sit à quibus separemur. Persuadere stu-
dent fortasse nobis, suam illam magoam
propagationem benedictionis Dei argu-
mentum esse. Hæc conclusio & pericu-
losissima est & pessima: non enim post
multos adhuc annos Arsacidas vel patri-
eidas consortes suos numero æquatori
sunt: ut de Artianis, Albigenibus, Lu-
dæis & Mahumeranis taceam. Hoc ar-
gumentum Lutherani frequentant, Ie-
suitæ frequentaverunt: non verò abuti
in suam rem volunt: non benè conve-
niunt ista.

Quod de suis officiis prædicant, quæ
Principibus nonnullis præstiterant, non
quam dubitavimus, quia homines sunt

De quo
Thomæ
fabula
expulso
est.

capaces, atque ad illa idonei. Sed in Mundo quid periculosus magno ingenio studente malefacere? Quorsum tot rationes illius *inartem* & sufficientiam suam nemo dixit eos stolidos & barbaros esse. Officia quidem illa, opinor, praeisturi sunt: sed ijs qui virgula divina quadam nos Papam inimicorum nunquam habuerint, nec causam eum domo Austriae ullam discipulandam: quisquis vel de obolo eum illa litigat, si fidat istis hominibus, deicietur tandem aliquando, siue citò siue tardè: hoc illi persuasum esto.

Si placebit Majestati tuae curare, ut praelegantur orationes, quas nobiles Poloni quidam in Comitibus habuerunt, videlicet seditionem civiliumque bellorum illadem, quae inter Christianos vastarum Regionum illarum, quae à Septentrione ad Ortum pertinent, Iesuitae soli excitant: qui plurimum illis praetiorum fuerunt auctores, quam per quingentos integros annos fuerint olim commissa. Non est huius rei ignota Majest. tua, si volet meminisse. Quamquam non habemus opus ullis exteris historiis; qui alijs suppeditamus ipsi exemplorum satis est. O si querelae nostrae, & iustae metus causae minus haberent veritatis.

*Summa
conflic.
pag. 507.*

Sed an non eas potius duplicatui sumus, si attenderimus Regulas, & bullas ipsorum cavere, ut jurent se obsequuturos suo generali per omnia & in omnibus ut Christo praesenti? Rogo autem si Deus ipso aliquid nobis maudaret, suo ipsius ore, nonne faciendum esset? licet cum Abrahamo de occidendo filio Isaac ageretur? Quis ergo non videat, si quis miser educatus in disciplina propositionum istarum de excommunicatione Regum includatur in illo Meditationum conclavi, & alter Varades mandatum à Generali adferat; quum Princeps, cujus agitur eedes, versatur in proximo: quis, inquam, non videat miserum illum, qui credit se damnatum fore animamque suam perditam, nisi obsequatur Generali, suo tem momento aggressum esse? Esto autem; decem, viginti, triginta, renuant: unus tamen inveniat necesse est, qui nos laehrymis & zrumis cumulet. Equidem non possum, ô Rex, cum animo meo comminisci, quomodo ij qui importunius causam agere apud tuam Majest. volent, eo delabantur, ut sibi non ponant id ante oculos, quod jamq; viderunt; nec reputent se suosque posteros in tota Gallia probro ætæno fote, si

infortunium alterum accideret. Eos itaq; rogatos volo, cogitent diligenter ac recedantur, nihil facilius abscondi quam sceleratum consilium, nec posse quenquam penetrare in animum atque cogitata hominem, nisi Deum solum. Cur ergo tam periculosam aleam in eundam potant.

Quod si qui obfirmiores in sua sententia futuri sunt (et si non potem) cogita, si placet, ô Rex, non esse illos cultum Iesuiticum expertos ore; non iruisse in eos Batteriam, posse vades eorum esse innumerales subditos, sibi Iesuitas opus habuerint: fortè adhuc nonnullos esse, qui statuant æquo ducius Galliam bellis civilibus vocatam esse, nisi hæ turbæ, hæ facies revertantur. Quisquis attendit ad consilia sua: quisq; suis consulit negotijs. Tux Majestatis est, ô Rex, ut impetium hoc tuum posterorumque tuorum confirmes adversus omnia tripium, procellatum, fulminumque genera.

At Papa, inquit, postulat, caput, vultu an hoc illi tam bene multis nominibus merito recusaturus es? Respondeo, multis modis. Primum namq; sanctissimus Pater eos probaturus est, qui persuadere cupiunt Majest. tuae rem damnosissimam, idq; hac specie, quod interpellaverit Majestatem tuam, qui de ea optimè sit meritis. Hoc enim audi quid dicat vetus author: *Nihil beneficijs periculosius: si nos servitute obligent, ut faciamus id, quod perniciosum nobis judicabimus.* Et alter elegantius: *Si hominis bene meriti postulatione rem fecero, qua mihi valde sit damosa, non solum perit gratia, sed etiam iusta mihi superest occasio querimoniae.* Rex profectò Galliae in conditionem miseram delapsus est, si alia via meritum non potest agnoscere, atque compensare, quam turbaudo Regnum suum incendio. Secundò, nego planè hoc desiderari à Sanctitate ipsius: magis diligat Galliam. Novit se de hac vita discessurum esse: hanc verò Societatem perpetuam ita subrogatione. Hæc cum non invadet, non poterit ille amplius succurrere. Aiebat quidem Philosophus: *Et nonis si quis quid velis, operetur idem posse nolle.* Quis autem hoc nescit, non posse Papam Iesuitas recusare, quin subscribat omnibus literis, quas illi poposcerint? Quid D. Cardinales dicturi essent, studentes Regi Hispaniae, quorum parti annuam pensionem pendit? nonne acerbè & supra modum querentur, deferti in suis difficultatibus homines, qui tot labores ad S. Sedis amplificandam, nem suserunt? Cogitur ergo sanctitas illius

„ illius optatis eorum subicribere : vo-
 „ luntas autem coacta, ne voluntas qui-
 „ dem dicenda. Progrediar longius. Si
 „ Papa cuperet Valentiam ad Comitatum
 „ Avenionensem adijci, an propterea fie-
 „ ret? certe nequaquam. Quod ad sum-
 „ mam rei spectat Regnumque universum,
 „ id omne plura est, quam Valentiz de-
 „ cem? Quare, hoc quidem ego didi-
 „ ceram, Arretis Parlamento iuris fieri
 „ bullas, quæ veniunt contra libertates &
 „ theses Ecclesiæ Gallicanæ, aut contra
 „ Edicta Statutaque nostrorum Regum, aut
 „ contra Arresta Parliamentorum ejus, id
 „ verò nonquam didiceram voluntate Pa-
 „ pæ in Gallia posse Arresta subiri. Quid
 „ ergo hic opus factum? Rem factu faci-
 „ lem. Oportet sanctitatem ejus de ra-
 „ tionibus principis informari, cui omni-
 „ nò necesse mandari executioni Arresta
 „ Parliamenti. Inter eas autem hæc ob-
 „ servatione digna, quæ nondum addu-
 „ cta sunt : in alijs quidem cæcis &
 „ communitatibus quibusdam homines
 „ compertos esse, qui se fures gesserint
 „ contra officium Regi debitum, nec le-
 „ suits in re ulla cesserint. Patia fecer-
 „ runt illis : si quis alia contendit voce,
 „ aker pulmonem rupit clamoribus. Hoc
 „ illi accuratè annotant hodierno die, &
 „ tanquam Oratores magni personant mi-
 „ nificè : existant in scriptis eorum supplici-
 „ busque libellis de hac re narrationes in-
 „ tegræ, quatum summa hoc redit : Si
 „ multum mali attulimus, alij Religiosi ea-
 „ dem semè vestigia sequuti sunt. Sed
 „ non dicunt quod est rei caput; ab hoc
 „ cavent, hoc prætereunt silentio. Quid
 „ autem? Quod in alijs cæcis, si qui a-
 „ nimi perturbatione partibus Hispani stu-
 „ derunt alij tamen non deorant ejusdem
 „ ordinis, qui ex dignitate servirent, Tu-
 „ ronibus, Cadumi, Redonibus, Andi-
 „ bus, Catalauni, & in alijs civitatibus pau-
 „ cis insignibus, quæ in obsequio nostri
 „ Regis defuncti perstiterunt. Hi boni viti,
 „ verè Christiani, verè Catholici, ac religio-
 „ si, se rebellant, destruebantque; in suis cathe-
 „ dris veritatis ac non mendacij, consola-
 „ tionis, ac non scandali, perverfam de-
 „ fectionis doctrinam, quam Iesuitæ & di-
 „ scipuli ipsorum in Civitatibus rebellibus
 „ indecènter replicabant.

„ Apud Iesuitas verò omnes, mirum,
 „ petmiram, ne unum quidem inventum
 „ esse, qui uno paucius; iterum dico, ne u-
 „ num quidem inventum esse, qui inde ab
 „ anno 89. ad annum usque 94. vocem uni-
 „ cam promleret, quæ patris suæ, Principi

„ suo commendaret; summæ fuerunt in lau-
 „ dibus, alienigenæ, & in levando metu
 „ dominationis illius. Quæ cum ita sint,
 „ quid amplius adduci potest? quis neget
 „ conspirationem generalem, maximam,
 „ hortendam, furiosamque existisse? Nunc
 „ verò quum malè cecidit, miserios esse nos
 „ & plenos stuporis arbitrantur, si adhuc
 „ sperant, sed apud nos servatum ita, ut a-
 „ lià occasione, melius provisus rebus, non
 „ omnes cum regno pessumdent.

„ At duo quidem, ô Rex, adducuntur,
 „ ut tibi omnis recordatio istius rei & sen-
 „ sus eximatur : unum est homines istos
 „ valèdè mutatos esse; non eos jam esse, quos
 „ videmus, qui te modis tam multis infesta-
 „ vetint; alterum quod ostenditur est, e-
 „ tiam si illis animus esset nocendi Majest.
 „ tui, non tamen posse.

„ De priore, ostendatur in oculis tuis De-
 „ cretum magnum ab ipsis factum: *Ne se de-
 „ inceps negotijs statû suæ Regnorum tarant;*
 „ *publ. immisceant.* Age diem Decreti illius
 „ facti videamus. Dicunt factum esse anno
 „ 93. Quid eigo? jamne oblitus es, ô Rex i-
 „ stos humines bis ab eo tempore eadem
 „ tuam procurasse? Quznam hæc Decreti
 „ executio est? An ignoramus generalem
 „ exceptionem in statutis suis omnibus (ni-
 „ si si quid est pro Religionis bono) exce-
 „ ptionem ad omnia, quæ velit aliquis, pro-
 „ rogandâ? Veruntamè si placet cognoscere,
 „ quâ ceterò constituerint, ne se porro nego-
 „ tijs ad statû pertinentib. immisceant, & quâ-
 „ sti statû faciant Reip. legendæ solùm sunt
 „ nobis defensiones ipsorum, quas veritatis
 „ defensæ nomine ediderunt p. 219. ubi ur-
 „ tur his verbis: Sed status iste quznam eica-
 „ turus est? videamus in os illum, ne Iesuitæ
 „ negotia illius inquant, neque indignationem
 „ eorum experiantur, qui propugnant ipsum,
 „ & sunt æmuli ipsius, *Item pag. 231.* Expen-
 „ dant itaque boni isti Catholici, quid di-
 „ cant, eum eos accusant, quod se negotijs
 „ æquo pluribus occupant : & ipsi videntur,
 „ ne perdant statum, dum tam parvam suæ fi-
 „ dei rationem habent : & ne terrenam re-
 „ quiem procurando, tum eam non recupe-
 „ rent, tum illam, quæ in cælis est, amittant.

„ Possentne superbius & arrogantius demon-
 „ strari hanc ipsius voluntatem esse, ut per-
 „ gant diligentius quàm fecerint unquam
 „ peridete & subvertere statum, quem se
 „ novisse negant? atque hoc quidem cum
 „ ratione dicunt: nunquam animo illorum
 „ alia infestè cogitatio, quam ut res om-
 „ nes publicas subvertant, Magistatibus
 „ contemptum, motum subditorum ex-
 „ citent : „ prout se conjuratos eorum ho-

« Res declarant esse, qui sunt amantes pa-
 « cis. Er illud plurimum observari dignum,
 « quod in eadem p. 229. ut odium populi con-
 « ciliant ipsi, qui tuum statum, ô Rex, tuam co-
 « ronam, tuum sceptrum colunt, novam vo-
 « cem Gallicam fabrefecerunt, ut *Essaiens*,
 « *Statuales* appellarent. Durantibus procel-
 « lis ipsorum, nos *Politicos* appellabant; hæc
 « voce jam non audent uti, exolevit; cu-
 « derunt alteram; hæc perpetuæ illorum
 « artes.

« Vides igitur, ô Rex, quàm bellè so-
 « suitz suum illud Decretum exequantur:
 « atque hoc tamen utuntur propugnaculo,
 « ut labefactent omnia, quæ Majestati
 « tuæ exponuntur. Sed quis unquam san-
 « do audit, ejusmodi promissionibus, ejus-
 « modi dezeris haberi fidem? Tantidem
 « facio, quàm si Piratz Mercatoribus o-
 « stenderent, se in concessu generali sta-
 « tuisse, ne amplius exerceant piraticam,
 « nec prædentur amplius, se liberam eis
 « copiam facere secum navigandi. Hoc
 « pueris facile persuaserint. Ex quis tam im-
 « perius administrationis Mundi, qui ne-
 « sciat, Iesuitas vunc ad omnia tam admo-
 « vere manum, & amplius, quàm unquam
 « fecerint? Quid longè abeamus? Proximi
 « vicini nostri sub tyrannide ipsorum ge-
 « munt, & id unum cogitant, quæ viâ sese
 « ab illis expediant. Sed ut ad institutum
 « sermonem redeam, si Iesuitæ ad nos re-
 « vertissent, quis eorum observator esset,
 « sive aurigraphens? quis de omnibus nu-
 « ctijs faueibusque subeuntibus in domos &
 « per domos ipsorum cognosceret? de ar-
 « canis consilijs quæ haberentur? de ijs quæ
 « adferrentur iudicijs? Quis non illos mo-
 « mento videat in eandem libertatem, qua
 « anno octogesimo octavo usi sunt, ventu-
 « ros esse? Amplius adhuc dico; etiam si
 « artes illorum contra dignitatem tuam, ô
 « Rex, compertæ essent, quis putas, dein-
 « cept eas judicaturus esset Magistratui?
 « quis sibi non memeret ab anni 89. redin-
 « tegratione, ne quando iterum superbam
 « ipsorum tyrannidem fubeat, præsertim si
 « ex tam solenni exilio reversiones viderit.
 « Cernentes itaque paroni illorum, ægrius
 « tibi, ô Rex, persuaderi posse, nunquam
 « Iesuitæ voluntatem pravam defore; ad
 « caput alterum transiliunt, non eis ad fo-
 « re potestatem maleficiendi tibi. Atque
 « ut ad hanc fidem melius adducant Ma-
 « jestatem tuam in libellis supplicibus suis
 « exultat Iesuitarum oratio, victorias suas
 « effereant, & sermones quosque Pa-
 « negyricos in vernaculum nostrum sermo-
 « nem convertentium. Homines à natura

« amanti auditore, quem narratur ipsorum se-
 « licitas, ô Rex amplitudo, firmitas status
 « & dignitas suæ pulcherrimæ suorum
 « laudibus ipsorum conjuncta. Gaudeo
 « equidem cum video homines quæ tut
 « amantes ac viræ suæ, ex animo studio-
 « sos tui, in eorum usque arma tua, trium-
 « phos tuos provehere. Hoc meretur vir-
 « tus, hoc pabulum, hoc elementum
 « ipsius, hæc pulcherrima ipsius compen-
 « satio. Sed caveamus, ô Rex, obsecro,
 « caveamus ab inimicorum laudibus. An-
 « notaverunt veteres, magos augustissi-
 « mos laudando falsinasse. Caveamus, ô
 « Rex, ab istis Sirenibus, quæ aded sua-
 « viter auribus adblaudiantur, ut soporent
 « nautas, & gravatos somno lacerent.
 « Quam tam speciosa verba audis, ô Rex,
 « in ore ipsorum, annon recordaris, os
 « tuum ab anno de seminario isto vulnera-
 « tum? Cùm tot flores audis eloquentiæ,
 « tunc tibi in mentem venit, Gymna-
 « siarcham eorum Barteriæ animum accen-
 « disse hoc flumine eloquentiæ? Non
 « malè observaverunt illi, ô Rex, in suo
 « libello supplicis, non dico clementiam
 « (quæ semper est laudabilis iudicio con-
 « juncta, alioqui virtus esse desinit) sed
 « bonitatem stolidam Iulij Cæsaris ab il-
 « lo Principe Romanæ eloquentiæ eve-
 « ctam esse, & quinquaginta doctores præ-
 « lijs, quæ ille gesserat, antepositam: Sed
 « non perdunt ad finem historiam: nem-
 « pe, sic eum obstupescisse sui sermonis
 « elegantia, ut suos capitales hostes re-
 « vocaverit, lateribusque suis adesse cu-
 « raverit; qui pauld post eum stilis conse-
 « cerunt, quem neque Mars, neque Bel-
 « lona, neque multa centena armatorum
 « millia poruerant offendere. Parere su-
 « cum si tibi fieri, non magis tibi paritu-
 « ri sunt. Ac tum quæ triumphum ea-
 « rent, ut Orator illo, qui post clamabat:
 « *Pauci manu percusserunt Cæsarem, sed omnes*
 « *animo occiderunt.* Scio te responsum, ma-
 « ximum illum Imperatorem fuisse usurpa-
 « torem: at ego vixissim respondeo, *unicam*
 « *membranam Romanam ex Iesuitarum distri-*
 « *na posse efficere, ut tyrannus habearis:* quàm
 « doctrinam proficiunt, & jactant hoc
 « huc adhuc tempore; neque desucept
 « negatori sunt, nisi Generalis ipsorum
 « subiectus Hispano, ut alij quatuor o-
 « mnes existerunt, prius dispensationem
 « indolerit, ad cautelam, dissimulandi
 « doctrinam suam, ut pedem reponant
 « in Galliam. Sed hoc verbum ægrè pro-
 « nunciari sunt; Non posse Papam
 « excommunicare & fulmine ferro pro au-
 « thoritate

„Auctoritate Reges, & subditos Religione iurjurandi & data fidei exsolvere. „Quomodo scripta ipsorum omnia conciliaturus esset? Hæ mutationes nova in ipsos crimina, novæ probationes essent. Ad institutionem redeamus.

„Hoc ergo tibi dicitur, ô Rex, quàm optime constabatur eis, admodum metueris, valde es tremori, tremunt omnia sub pedibus tuis, quid Iesuiz possent in te efficere? Speciosa verba, & eò speciosiora, quòd maxima ex parte vera: quòd bonè nobis est, & illis malè. Sed in primis te oportet, ô Rex, istud advertere, eos, qui tantopere magnificant potestatem tuam, se adhuc in duabus provinciis Regni tui, contra auctoritatem tuam, contra edictum tuum, contra Arresta tua tutatos esse. Non sum nescius, eos ex pauculis annis speciem aliquam dilationis exorasse: at eam non semper habuerunt. Præterea memineris, si placet, ô Rex, in mense Maio anni 84. fuisse optime constitutum de functum Regem in hæreditate strarum, partis, avi; & tamen post annos quatuor eum à Iesuiz Luparà extrusum esse. A Iesuiz dico: nam alii brachia fuerunt, & pedes solides: hi fuerunt illud ipsum corpus, quod tegebat Isepham. Hæ quis melius noveris, quàm Majestas tua?

„Vt tamen liberè dicam, ô Rex, quod sentio, nec amplificatis iustis meritis causis, nec imminutis (hoc posterius foret longe periculosius: Optimum pharmacum in causis Status & Reipubl. est diffidentia: sæpè usa est Majestas tua & bene fuit) ut igitur dicam tibi, quod sentio, non arbitror dum superstes futurus es, (faxit Deus, ut sis superstes quinquaginta, adhuc annos & amplius) Iesuiz aperire scenam suam aditus esse. Veruntamen pro certo habeo, in hac re mihi assensuram Majestatem tuam, neque in tua esse, neque in tuorum Parliamentorum manu, impedire, quin leniter & sensim animis subditorum tuorum insundant opinionem suam de causa excommunicationis, vitibusque illius, in locis omnibus, ubi futuri sunt.

„Ecce igitur malum, non parvum, non mediocre, sed magnum, maximum; & quod gravius malum potest existere, quàm si tibi forè ante quadricentium eripiantur amplius decies centena subditorum militia? ô lucem periculossimam: hoc, inquam, malum est, quod te superstitum, te Rege accidet, ut diligentiam summam, providentiam maximam hic

„adhucris, non poteris impedire. Memento dictum.

„Quòd Regulæ, restrictiones, & modificationes tibi proponuntur, falleris. Et quæ possunt hæ Regulæ elegantes esse? Videamus, agendum, easque in consilium mitamus. Quid, audes ut ne minem delinceps alloquuti sunt? neminem, ne usuri? quis ergo usus illorum futurus est? nonne juventutem informaturi sunt? Hic verò solus eorum prætextus est, qui patrocinatur illis; ceteri revera heras superam ex parte dimidia extinxerunt, quas magnus Rex Franciscus Musarum pater in Galliam revocaverat (cessante autem causa in Regno universo, cessabit malum) Ergo juventutem sub ferula sua habitori sunt: & qua via hic non putamus impedire possumus eam inbuant illis periculis omnibus documentis, quæ ante diximus.

„Sed fingamus eis non esse Collegia: omnibus certè veteres ipsorum fratres, sentinam urbium non impedies, quin revertant ipsos. Et novit Deus, quàm admirabilia effecta novitas in Gallia attulerit! Deus novit, quæ tubæ, qui præcursorès, qui jam adventarint! Deus novit, quàm fortiter cantaturi triumphos, & signa reposituri sint? Certè non mandabis oculis di eorum januas, ne quis in visat: an potest illa hora prætextos pietatis homines istos deficere? Tum quàm importunè instabunt (reputet Majestas tua) qui in Regno & extra Regnum parveinaverunt ipsi, ut hæ omnes Regulæ, omnes restrictiones, amoveantur, quas proponunt in hoc tempore, ut janua eis aperta sit? Illi ipsi qui nunc proponunt eas, prius malum aditus sunt, ut expungantur, & ubique restituantur locis suis. Hoc ipsum est, quod illis in autem insurreant: Hoc tantum accipite, in hoc tantum efferte, minuvimus Arrestum istud, cetera vobis ne sunt curæ. „Quot interventores illis presentibus futuri sunt, quibus absentibus sunt tam multi? Tum verò Majest. tua non est amplius magnum illum clypeum habitura, Arrestum Parlamenti sui, quod, esse oportet inviolabile. An illa in Mundo potest tibi iustior supplicare excusatio contra ista omnia importunè dicta? Hic Clypeus ubi effractus fuerit, quid tum potest offerri, ut impediat, ne pedem ubique ponant, sicut anno 88. nisi istud, nunc periculum artifices: Deum immortalis quid est, cur istud non dicas hoc ipso tempore? Est adhuc tibi eorum memoria recens, quæ novèrunt facere: si oblivis es, per fenestram

„ respice: vix in ullo Regni tui loco futurus
 „ es, quin ex eo videas innumera domuum
 „ rudera, quas corruperunt igne; orpha-
 „ nos infinitos, quos ad paupertatem rede-
 „ gerunt. Et hoc tibi non afficit animam?
 „ Afficit, scio; nam tibi melior est animus.
 „ At intercessores ipsorum tunc jugulo ten-
 „ nent: an tibi lacerti desunt?

„ Centesimam fortè mali partem, ô Rex,
 „ habes, quod illi te vivo & vidente allatnri
 „ sunt. Si chartam hanc meam in aliquem
 „ conclavis tui angulum conieceris, postea
 „ verò imprudens aliquando casu in eam
 „ insideris, me vera dixisse iudicabis.

„ Sed esto, demus, eos nec mutire, ne spi-
 „ rare auros, dum videbunt aspectum
 „ tuum: nonne prudentia magnorum Prin-
 „ cipum tenetur ulterius penetrare & pro-
 „ spicere propter vitâ suam: præcipuè si ad-
 „ sunt liberi? Dum corpora nostra benè ha-
 „ bent, ô Rex, non sentimus plurima incom-
 „ moda, quæ invadente morbo solent exi-
 „ stere: ita, cum valetudo magnorum Re-
 „ gnorum accidentibus perturbatur, quæ
 „ Deo placent immittere, excitantur non
 „ pauci humores pravi, quorum stante felici-
 „ tate nullus sensus existit. Hæc sunt
 „ tempora, hæc occasiones, quas Iesuitæ ob-
 „ servant statim, nec unquam sinunt effu-
 „ gere. Si primo impetu locum non obti-
 „ nent, altero vires ingeminant, itaque
 „ tertio. Vinent in omnibus pervicaces.

„ Non semper idem vigor inest, idem ad
 „ resistendum animus. Quis morbus recidi-
 „ vo gravior? ejus minor est commiseratio,
 „ si quâ nostrâ culpâ factum est: præfer-
 „ tim ubi causa mali benè animadversa est,
 „ & nobis eorum non fuit, ut benè ab eo ca-
 „ veremus. Faxit Deus, ut sim falsus vares:
 „ sed prospicio animo tandem hoc Re-
 „ gnum operâ Iesuitarum in cineres abiru-
 „ rum. Id semel videmus per illos confra-
 „ grasse tam horribili incendio, ut inde ab
 „ Aëia ipsa videretur: inventus est Rex ma-
 „ gens, plenus virium, plenus experientiæ,
 „ non capiens somnum, nisi quum vellet,
 „ ferreus ad labores, ad pognas exalibens,
 „ qui hoc impetu extinxit malum. At non
 „ semper magnos illos Principes, & flo-
 „ rente ætate largitur Deus. Equis nunc
 „ videt, quoniam hujus Regni prima nox in-
 „ cubuerit, hoc incendium malè extin-
 „ ctum gravius quàm ante unquam redar-
 „ surum, & liberis nostris perditurum? vos
 „ deploro, ô miseri mei libeti: nam mihi
 „ quidem hunc metum admittit ætas eadu-
 „ ca canities mea.

„ Animadvertito aliquem tibi, ô Rex, in
 „ aurem dicturum: Rectè quidem totum a-

„ gitur scripto & speciem magnam habent
 „ quæ exponuntur tibi: sed capere animo
 „ non possum, quomodo Iesuitæ officia tibi
 „ non multa essent delaturi, si ita esset do-
 „ctrina illorum, ut modò audivimus. For-
 „ tassè etiam, ô Rex, qui hoc tibi dicit, idem
 „ credit, agitque bonâ fide quem: dmodum
 „ plerique eorum, qui causam illam agunt
 „ apud te, sunt igeant veritatis, quam modò
 „ coram te protuli. Quam illi si tenerent,
 „ non minore studio rogarent, ut Arrestorû
 „ tuorum executionem mandes, quàm im-
 „ portuni sunt hodie nunc die ut infringas ea.
 „ Iam ergo rei declarationem ex veritate
 „ assero. Quum tibi Iesuitæ, ô Rex, magnos
 „ illos supplices libellos exhibuerunt, ad eò
 „ phaleratos, ad eò splendidos, ad eò melli-
 „ tos, conveniebat tum optimè tibi cum
 „ Patre sanctissimo: quæ ratio igitur fuisset
 „ impedimento illis, ne tibi sponderent of-
 „ ficia sua? quid aliud fuisset dicturi? an glo-
 „ riaruri adhuc fuissent se tibi hostes con-
 „ juratos & capitales esse? Hæc in Lute-
 „ tiam via?

„ Sed an observasti, ô Rex, quamvis li-
 „ belli isti supplices circumfluant longitu-
 „ dine supra modum, tamen eos non protu-
 „ lisse, ne quæ attigisse hoc caput questionis,
 „ hunc nodum controversæ, hunc doctrinæ
 „ nec seopolum periculosissimum? videlicet,
 „ Nonne credant, doceantque, posse Papam
 „ excommunicare Reges, & manum injice-
 „ re coronis ipsorum? quæ certa basis &
 „ fundamentum est eorum omnium, quæ
 „ perpetratz in Europa aut intentatz sunt,
 „ & fons calamitatum omnium, quas per-
 „ pessi sumus, ex quo scelestissima hæc do-
 „ctrina tam audacter fuit seminata. Huc,
 „ boni Oratores, huc vos venire oportet:
 „ non autem narrationes pertexere de ob-
 „ seqnio, quod à natura subditi suo Regi
 „ debent. Rem magnam scilicet: quid?
 „ nonne semper instructi estis exceptionio-
 „ ne vestrà? quâ tandem? nimirum ista:
 „ Modò ne Reges sint excommunicati à Pa-
 „ pa, qui potest omnes subditos à Religione
 „ iurifurandi & datæ fidei absolvere. „ Hoc
 „ demum est rei caput. Præcisè nobis re-
 „ spondete, & nihil circuitione utimini:
 „ Vtrum verum est, vobis hanc exceptio-
 „ nem præstid esse ad manum, an verò esse
 „ calumniam? Sed quid ego consumo tem-
 „ pus in roganda super hæc re ipsorum sen-
 „ tentiâ? En libros illorum, plenos istius
 „ argumenti: hoc unum elamant, hoc unum
 „ intonant. Ex quo alio fonte profluxit ma-
 „ lum, quod tulimus? sumusne expertes son-
 „ sus? Quis ergo fecit, ut excommunicatio
 „ contra defunctum Regem anno millesi-
 „ mo

„mo quingentesimo octogesimo nono in
 „Gallia obrineret? quæ profectò absque
 „Iesuitis fuisset, non valuisset amplius
 „quàm illa anni 1591. Turonibus, ubi non
 „erant nigra animæ Iesuitæ, & ab extra-
 „neis redemptæ. Nonne videmus, tantum
 „abesse, ut doctrinam istam negaverint, ut
 „contra gloriari de ea sint, etiam post exi-
 „lium suum, ut principio demonstravi?
 „An verò tam imperitos eos putamus ef-
 „se, ut supplicibus suis libellis in has cas-
 „ses ruant? Profectò non benè versavil-
 „sent suam Rhetoricam, quæ silentio
 „præterite eas objectiones jubet, ad quas
 „non datur responsio. Ad has Lector accu-
 „rare non semper attendit, traduntur obli-
 „vioni: modò respondeatur ad id, quod
 „propè abesse videtur, sufficit. An unquam
 „melius sua ars oratori cessit, quam Iesui-
 „tis ista? Quis certiores fecit Majest-
 „tuam, eos silentio præterire magnum hoc
 „quæstionis caput? An quisquam exposuit
 „tibi, Iesuitas parcos in dicendo esse? Gal-
 „licè non loqui? nunc assentari, quando
 „benè eum Papa agitur? At illi ea vent sibi
 „diligentiùs à se eo dicendo, quod dictu-
 „ri essent, si Deus nos usque ad eò asslige-
 „ret, sanctissimo hos Patre recepto ad se,
 „Roma aliquem nobis daret Bonifacium
 „VIII. Benedictum III. Iulium II. qui ex-
 „communicationem ad nos transmitteret
 „aliis consumilem, quarum fulmina vibra-
 „verunt còtra Reges nostros Christianiss-
 „mos, summè Catholicos, & primos oib-
 „Christiani Reges, ex libris illorum, ex o-
 „mnibus actionibus & ex tot prædicationi-
 „bus illorum, o Rex, agnovimus, si fides
 „ipsis haberetur, illos tali occasione datà,
 „te aut successorum tuum effecturos Re-
 „gem à subditis, dominum ab hæreditate
 „nandum, privatum hominem, particula-
 „rem, maledictum, execrabilem, miserum,
 „errabundum; denique ejusmodi, qualem
 „te & defunctum Regem speraverant ef-
 „fectum iri, & re ipsa fuissent effecturi: si o-
 „mnes Catholici Gallia fuissent boni Ie-
 „suitæ: quemadmodum planè consilia dantur
 „ad efficiendum, iustorum hominum re-
 „vocationes: ut doceant, & certam hanc fi-
 „dem mentibus insinuant juvenutis, & Te
 „& totam posteritatem tuam in perpetuum
 „unicà Bullà ex throno S. Ludovici
 „exturbari posse.

„Sed quid rationibus opus est, eum o-
 „mnem supplicem, quæ Te attingunt pro-
 „ximè? Adeptus es, o Rex, notitiam histo-
 „riarum multarum: audivi Te historias
 „navarrenæ, quas ignorabant multi, qui
 „polyhistori sibi videbantur. Quod si

„nunquam forè nisi unicam didicisses, ea
 „hæc futura esset: narrabo tamen paucis,
 „quia necesse est eam tibi obrigetur ex-
 „cidisse. Anno millesimo quingentesimo
 „duodecimo agebatur annus vigesimus no-
 „nus, quum Catharina Regina frueretur
 „Navarra Regno, quod ipsi obrigetur ex-
 „cessu Francisci Phœbi fratris, ex successio-
 „ne quàm plurimorum antecessorum Re-
 „gum. Anni octodecim elapsi erant, ex quo
 „cum Ioanne Albretano marito suo coro-
 „nata fuerat Pompelone: Deus illis fi-
 „lium unum dederat eum filiabus tribus:
 „Regnum eorum opibus & potentia ad eò
 „floruerat, ut semper Castellanos & Arro-
 „gonios feliciter cederet. Iusta pace cum
 „illis utebantur, summoque & antiquo so-
 „dere cum Regno Gallia, Regi nostro Lu-
 „dovico XII. magno Regi, magno Duci
 „quàm dilectissimi: deniq; non videbatur
 „fore, ut ipsa tota Europa de aggrediendis
 „illis vel cogitare præsumeret. Papa tamen
 „pereitis Gallorum odio, in hos Reges vi-
 „bravit excommunicationem suam, subdi-
 „tos eorum à Religione iurjurandi, & da-
 „tæ fidei liberavit. Regnumque eorum ex-
 „posuit prædæ, primo cuivis occupaturo:
 „qui stultus est ordinarius. Eadem Bullà in
 „Regem quoq; nostrum vibratur fulmen,
 „ut jam ante factum. Quid autem accidit?
 „à Gallis ne unus quidem nutavit unquam:
 „non tamen verò (atq; his mirari possit, o Rex,
 „indolem bonam nostram & naturale stu-
 „dium erga Reges, antequam gustaviss-
 „mus doctrinam illam Iesuiticam: quæ res
 „evidentiùs demonstrabit, plagam Re-
 „gno tuo per illos impositam) contra, in-
 „quam, majores omnes nostri, nemine ex-
 „cepto, geminas vireis animi contulerunt,
 „ut servirent Regi, frendente Iulio, qui o-
 „dio in ipsum ardebat; & amorem suum in
 „Principem suum adeò amplificaverunt, ut
 „vix crederent in eolumem nisi viderent,
 „Patrem suum, Servatorem suum, Regem
 „optimum appellarent: Deniq; permansit
 „illi ex eo tempore inditum nomen *Patriæ*
 „*populi*, & in æternum permanfurum est.

„Ex contrario autem quid Navarrenò
 „regi acciderit? Rex & regina Tutelam or-
 „dines convocarunt: placuit, eis servitium
 „præstari vel ad mortem usque, non ob-
 „stare Papæ excommunicationis fulmine.
 „Ecce autem repente, seditiosos homines
 „existiterunt, turbatores, atque obrutis, re-
 „rum novarum studiosi, qui nunquam par-
 „cè velum religionis obducunt rebus suis,
 „qui soli hominum (si fides habebitur) sunt
 „planè Catholici: isti in populo exasperant
 „disseminare illam doctrinam, quam ante

expofui,quamque poſtea Ieſuiſarum opo-
 rã ſaram in Gallia vidimus. Quid itaque
 factum eſt in Navarreno Regno? Sedi-
 tioſi iſti alios omnes effecerunt veterno-
 ſos; deſtitutos manibus pedibuſque, hos
 religione, illos ſeditioſorum interminan-
 tium memi aded ut abavos & abavia tua,
 ô Rex, in medio ſubditorum ſuorum ſine
 ſubditis comperti ſint, & ſine milite per
 medias acies. Nunquam deoique deſectio
 proditioque exſtitit adeo ſœda, & puden-
 da, & miſerabilis, qua illi coacti ſunt tra-
 hentes quaternos liberos, ex quorum uno
 genus ducis, ô Rex, fugã ſe in Galliam pro-
 ripere, efficiente membrã unã Rom.
 ſpatio nnius horulæ, quod tota Arrogantia
 & Caſtella rota mille annis non fuiſſet ef-
 ſectura. Cũ ægnum amittitur, poſt
 trium aut quatuor præliorum inſignium
 jacturam, quæ res innumeris aliis accidit,
 id ſaltem aliquid conſolationis habet: ſed
 ubi Rex ſe Regno expulſum videt, nemi-
 ne ſubditorum contra ſtringente gla-
 dium, religionis prætextu; hoc verò in-
 dignationes omnes deſolationes, & o-
 mnes calamitates ſuperat, quæ apud ho-
 mines excogitari poſſunt.

Sequente anno æx noſter juſto dolo-
 re peteitus, quoddam regem æginamque
 ſua ocaſione videret exules ægno, col-
 lectis copiis tranſmifit Pyrenæos ſaltus,
 & rectã Pompelonem petiit: quã adeo
 graviter preſſit, ut ab Inſula Villeriis &
 Cannæ ſigna muris imponerentur oppi-
 di ſed ita fortiter eſt propugnata, ut ro-
 infectã oportuerit diſcedere. Poſt annos
 8. rogatu Henrieti Albreteni Navarrę ro-
 gis, alterum exercitum ſubmiſit æx
 Franciſcus, qui Pompelonem recepit; ſed
 mox iterum amiſſa eſt. In hoc bello *Ignati-
 tiu Loyola* virum ſe præſtitit, & nūc ex
 duobus ſignorum Hiſpanicorum fuit. ſed
 tem ita geſſit pretio unius pedis, & altero
 pede infirmior eſt factus ex vulnere. Hic
 Dux, auctor, & Pater Ieſuitarum eſt.
 Nunc vide, æx, annon diſcipuli veſtigia
 Magiſtri ſui ſecuti ſunt? nonne ardens
 ſuum ſtudium erga Caſtellanum impe-
 rium, & extremum odium contra Gal-
 liam ſeipſe aluerunt?

Admodum fundator eorum juvit, ut
 Navarreni perſtarent ſub Caſtellano ju-
 go, diſcipuli verò alex unius prælii expo-
 ſuerunt Galliarum libertatem. *Finis* dicq
 nam unum prælium non poteramus per-
 dere, quin te perderemus, ô Rex, qui non
 quam aliud perſegum habere quã ad
 ſigna ſtorum Iulii voluisti: te autem perdi-
 to, æquis non videt manſuram fuiſſo

Galliam, ſicut & Navarram ſervam, ca-
 ptivamque ſub Caſtellano jugo ad remos
 & vincula? Quid amplius? auctor iſtorum
 fuit unus ex duobus præſidii Hiſpanici
 Pompelone: diſcipuli verò, Lutetiz per
 triennium præſidium Caſtellanum loca-
 vernat, atque deſenderunt. Verunta-
 men hæc omnia nihil ſunt ad illud, quod
 jam ſum dicturus. Loyolæ iſtus diſcipu-
 li acri judicio prævidentes, Regis illius
 Reginzque tam miſere exturbatorum ex
 hereditate ne potem Caſtellanis olim ter-
 tori fore, fecerunt quicquid in mentem
 conjuratiſſimorum, ac ſummè capialium
 hoſtium venire poteſt, ut hanc ſobolem
 perderent: quumque eam invito furore
 ſuo in Thronum S. Ludovici evectam
 animadverterent, & metum & conatus
 ſuos contra ipſum Regnumque ipſius in-
 gemnaverunt, idem venenum in popu-
 lum illius copioſè effundentes, quod olim
 Regnum Navarræ perdidderat, & quod
 nunquam in Galliam, niſi per iſtos ſubti-
 les & audaces pharmaceutas poterat im-
 portari. Nihil horum fugere hæredem il-
 lum Catharinę Reginz potuit; & tamen
 neſcio quæ influentia, neſcio quod infor-
 tunium æquè Gallis ac Navarrenis ſata-
 le atque inevitabile mox perſuaſerit, ut
 eoſdem Loyolæ diſcipulos retineat in
 Regno, ex quo ſolemniter juſſi ſunt per
 Parlamenta ipſius exulare. Quis rem
 tam inauditam unquam eroditurus eſt,
 poſtquam leoninã pelle pognatum eſt
 tam diu, nunc eum ſe vulpinã decipien-
 dum exponere? At non invenitur Iulius
 Secundus in omni tempore. Cerrè; ac nec
 ſemper exiſtat quæ amittantur Regna.
 Non opus eſt tor Iuliis: unico opus eſt, ſi
 modo Gallos tam benè *Diſpoſitos*, quã
 Navarrenos iavenerit. Pondera, ô Rex, co-
 tiam atque etiam quod mox ſum dictu-
 rus. Excommunicatio Sixti Lutetiam,
 Lugdunum, Tholoſam, Maſſiliam, Am-
 biam, Narbonem, Aurélianum, Bituri-
 gas, Nanoeras, Treas, Divionem in deſe-
 ctionem adduxit, & alia innumera. Quid
 de Ieſuitis dieſt nonne ſtrenui ſunt mili-
 tes, homines induſtrii? ſi tanquam ſpatio
 triginta annorum progreſſi ſunt, quid
 deinceps fuiſſent facturi, poſtquam tot
 conſcientias commoverunt, & tot juve-
 nes docuerunt, qui ad honores in diem
 aſſurgebant? Cur in confeſſibus ſenes ſor-
 me omnes probi Galli, juvenes ſermè o-
 mnes inimici tui comperti ſunt? Cur to-
 ties filium planè adverſatorem patris ju-
 dieio vidimus, niſi quia ſenes lae Ieſuiti-
 tium minimè ſuxerint?

„ Sed placetno, ô Rex, cognoscere auda-
 „ ciam istorum, quâ gloriantur magnum i-
 „ stud & horrendum vulnus animis subdi-
 „ torum tuorum à se fuisse illatum, quod
 „ singulis diebus augment, seabunt, atque am-
 „ plificant? Oportet eas solùm voces in ani-
 „ mum revocari, quas ante transcripsi ex
 „ Defensionibus ipsorum. Ac propterea, in-
 „ quunt, videmus gladium in personam
 „ multorum regum in multis regnis fuisse
 „ usurpatum: quod si non semper fuit utile
 „ exercitium ejus, semper tamen utile po-
 „ tuit esse: *Signidem subiecti bene fuissent dis-*
 „ *positi: Nunc hic perspicue clamant?* Olim
 „ non fuerunt Galli benè dispositi ad de-
 „ ferendos reges, eùm primùm iniona-
 „ tet excommunicationis, sed contra potius
 „ studium suum erga eos ingeminaverunt:
 „ Nos verò triginta annis ad eò bonam ma-
 „ gnamque eorum partem disposueramus,
 „ ut parùm abfuerit, quin victoriam limus
 „ assequuti. Quòd si artibus nostris, & tam
 „ varlis hinc inde commendationibus nos
 „ adhuc ibidem tutari possumus, tam benè
 „ disponemus Gallorum animos, ut ple-
 „ num triumphum eamam alio im-
 „ petu. Enimverò plurimùm fueris, ô
 „ rex de posteritate meritis, si eam mi-
 „ serè subjeceris ejus arbitrio, qui primus
 „ insidens sanctæ sedi partes Hispanicæ
 „ colet: eos homines restituendo, qui eò
 „ andæiz superbieque devenerunt, ut
 „ schismaticam hanc doctrinam fetant, de-
 „ que ea glorientur, eam altè voce procla-
 „ ment, locisque omnibus promoveant. Sic
 „ opus accelerabitur. Ex quorsum, ô rex,
 „ tot blanditiz, quibus infantem in unis
 „ excipis, si eodem tempore structores in-
 „ tromittas, potentes artes in Gallia ex-
 „ structuros, ut ad primam tubæ signifi-
 „ cationem subditi ejus tam attenti enervet-
 „ que reddantur, tam *dispositi* quàm anno
 „ 1512. fuerunt Navarrensi Annon id tibi sa-
 „ tis est, hanc doctrinam ipsi Pompelonem e-
 „ reptam esse, nisi & Luretia per eam ere-
 „ pta sit?
 „ Offerunt quidem tibi Iesuitæ supplici-
 „ bus tuis libellis, sponsores, qui tibi &
 „ tuis omne damnum præstaturi sunt. Sed
 „ inauditi, cum mihi adhuc fuerat, ô rex,
 „ in causis regni fidei iussores dari. Ete-
 „ nim apud quos iudices poterunt citari,
 „ siquis objectus, errans, vagabundus
 „ est per orbem terrarum: nem tamen
 „ oportet accommodari. Acquiescamus ex-
 „ gò cautionibus, modò sint idoneæ: ali-
 „ quin frustra est.

„ Videamus, quænam futuræ sint. Apud
 „ tuos subditos, ô rex, nemo futurus est

„ pulentus satis: nam ejus bona ne millefi-
 „ ma quidem pars istius summæ futura sunt,
 „ de qua est opus cavere. Apud externos quæ
 „ idoneû offerant, ut caveat de regno Gal-
 „ liz? Video quid sis, ô rex, fidei iussor, quem
 „ tibi datuti sunt, cavens de fide, de studio i-
 „ psorum in servitû tuû, est rex Hispaniz,
 „ qui corpus suum pro corpore ipsorum pi-
 „ gnori dediturus est. Hic tam opulentus
 „ est, tum multarum ditionum Dominus,
 „ *tam amas Galliam:* cur eum renuas?

„ Atque hæc quidem de cautionibus, be-
 „ ne est: transcamus ad cætera. Quid fieri il-
 „ lâ columenâ, ô rex, quæ ante Curiam hanc
 „ tuam præfert notam in marmore posteris
 „ nostris illius studii, quo magnus ille po-
 „ pulus universus flagrat erga suum bonum
 „ regem, suum magnam regem, liberato-
 „ rem suum, qui eodem anno è cæcricibus
 „ ipsius jugum Hispanorum exemerat? eo-
 „ lumna magis honorata, magis gloriosa,
 „ quàm illæ Traiani & Antonini cum an-
 „ nis certante, & immortalitati conse-
 „ cratæ?

„ Eamne adhuc stare sines, si eòtra omni-
 „ nõ feceris, quàm tu ipse Arresto sanxisti,
 „ quod tibi incisum est? Quid dicturi sunt,
 „ qui contra videbunt, quam legenti? huc i-
 „ ne magnus ille Senatus Galliz? sunt quidè
 „ sculpta in marmore Arresta ejus, sed re-
 „ vera contemptui sunt, poterunt pedibus.

„ Rem profectò pudoris plenam. Quid
 „ ergò faciamus? eundem jamjam, & eolu-
 „ mena evertenda? Quid? evertenda? Extarēt-
 „ ne in mundo quisquam ad eò infortuna-
 „ tus, ut tibi abominandum istud consi-
 „ lium veller suggerere, ut tu ipse, ô rex,
 „ maximarum & amplissimarum victori-
 „ rum tuarum trophæa subruas? tuam me-
 „ moriam metu & pusillanimitate itacò
 „ foedes? ut quemadmodum primùm ex stre-
 „ nuis Regibus nostris an notemus eum, qui
 „ eilegit jugum Romani imperii, sub quo
 „ miseræ Galliz rot annos languerant? sic
 „ ro è diverso in perpetuum hutoria anno-
 „ tet fuisse primùm, qui fractus ad manda-
 „ tum Romæ, ipse tuas laurus avulseris,
 „ mareidaveris palmas tuas, monumentaq;
 „ miserè dejectis rerum tuarum fustiter
 „ gestarum, & beneficiorum tuorum erga
 „ Regnum tuum & Luretiā tuam, domi-
 „ cilium magni hujus Imperii, gloriam Eu-
 „ ropæ, & Mundi Miraculum?

„ Proh, quid amplius Generalis Iesuitarû
 „ optare posset? si magna acies Hispanica
 „ deducta à suis & suorum sedecim vicinorû
 „ sejiq; universa per muri labem ingre-
 „ deretur Luretiā, nonne initium ab ef-
 „ fractione istius columenæ facturi essent?

„ Galliamno pari, ô Rex, te Rege, te man-
 „ dante maximam turpitudinem, facinus-
 „ que maximum quod ab insolentia Castel-
 „ lana unquam subire possit?

„ Si postredie felices illius conversionis
 „ tuæ, ô Rex, in sanum Dionysii advenis-
 „ set Angelus è cœlo, qui tibi Lutetiam o-
 „ stendens dixisset, lesuitæ prædiumque
 „ Hispauicum, quod in magna illa orbe lo-
 „ caverunt, & quod in ea continent ha-
 „ bendo conciones apud populum in gra-
 „ tiam illius, hi soli impediunt ingressum
 „ eorum, desiderant te in ea omnes boni; in-
 „ gredieris tamen istis spereris invitis, &
 „ brevi; Post novem menses dabunt operâ
 „ ut truederis, sed non poterunt efficere:
 „ magnus ille Deus supernè avertet ictum,
 „ facietque ut confutetur patrieida nesa-
 „ riam lesuitarum doctrinam & quotidia-
 „ nos eorum sermones contra te habitos, in
 „ ipsum perdussisse, & impulsisse in eadem
 „ tuam: Dabit etiam Deus ut ista decla-
 „ ratio insuper scriptis & propriâ manu i-
 „ psorum comprobetur: Itaque omnes in
 „ exilium mitrentur: tu verò septimo post
 „ anno restitues eos ad eversionem Regni
 „ tui, & desolationem familiæ tuæ: si [in-
 „ quam] Angelus è cœlo hæc tibi prædi-
 „ xisset, ô Rex, fuissetne pro veto habiturus
 „ sermonem illum? Minime gentium pro-
 „ culdubio: aded postremum non caput à
 „ tua voluntate pendens tibi visum fuisset
 „ alienam. Vide tamen, si placet, vide quàm
 „ propè abfueris à perficiendo hoc malo,
 „ tam citò oblitus mali, quo affecerunt te,
 „ & quotidie possunt afficere homines isti,
 „ qui antiquos Reges nostros *Rebèles* vo-
 „ cant: quod sua diademata, coronas suas
 „ ad primum strepitum excommunicationis
 „ num contra ipsos emissarum in solum
 „ non affixerint, & qui furiosè istius do-
 „ ctrinæ consecrarium istud innumeris de
 „ populo persuaserunt, Regem defunctum
 „ nostrum *Tyrannum & Rebèlem* extitisse:
 „ quæ res profectò ei eruendam mortem
 „ attulit.

„ Non ponis tibi, ô Rex, ante oculos ima-
 „ ginem excelsum, pallentem, cogitabun-
 „ dam, tristem magni illius Principis, opti-
 „ mi tui fratris; ut erat quom affectus vul-
 „ nere & sanguine madens, paternum stu-
 „ dium testabatur tibi ad extremum usque
 „ halitum, amplexando te in media sua a-
 „ cie, totâ madente lachrymis, & ultionem
 „ spirante?

„ Insuper agit, beatus est, mortuus pro
 „ libertate patriæ, pro liberis ex captivitate
 „ liberandis: contempletur actiones tuas.

„ Quid irrita facere te Atreſta Parliamenti
 „ sui, facta contra parricidas ipsius, qui ipsum
 „ viventem cultro mactari curaverunt,
 „ mortuumque suis pugionibus confoderunt,
 „ proclamando in univèrsa Europa: Eo-
 „ dem die, quo nos Buodegal, inbebar ejus-
 „ ci, virâ depulſus est: Ajuar, eum mandaviſ-
 „ ſe ut S. Macarii compingeteretur omnes
 „ ibidem jugolandi, nisi jugulatus fuisset
 „ prius? Non est unicuique lesuita, ô Rex, cor-
 „ pus lesuitarum est, lesuitæ omnes, qui suis
 „ literis, aunalibus, solennibusque in univer-
 „ ſa Europa decantant huic Triumphum.
 „ Europa autem: imò in univèrſo terrarum
 „ orbe in suis eoloniis, ubi nunc crudelia
 „ effecta suarum propositionum periculi
 „ plenarum ostentant, ubi tropæum sta-
 „ tuunt eruantum indusium nostri defun-
 „ cti Regis; superba, inquam, spolia primi in
 „ Mundo Regis, quasi de cœlo tacti toni-
 „ tribus, quæ in Galliam vibrari eutave-
 „ runt, ubi ante adventum ipsorum nullis
 „ unquam viribus extiterat.

„ An ergò placeret, ô Rex, consolatio-
 „ nem, quæ restat nobis eripere, & solam
 „ notam, & monumentum solum, quod ne-
 „ potes nostri de corde Regis defuncti, &
 „ Domini nostri defuncti habituri sunt?

„ O miser Domine mi! ô miser Princeps
 „ Domine mi! si nihil aliud potui, hos sal-
 „ tem extremos fletus, has ultimas lacrymas
 „ humillimi servi tui & fidelissimi subjeti
 „ habeas: fortè etiam suspiria comitabuntur
 „ decies centies mille Gallorum me legen-
 „ tium. si non hac ætate, at eertè posteriори-
 „ bus. Cur enim singulus mei, cur mei ge-
 „ mitus non durarent tantum, quantum
 „ boni Galli in terra duraturi sunt?

„ Si majores nostri ô Rex, venenatam i-
 „ stam excommunicationis doctrinam, &
 „ de potestate Regnorum transfereado-
 „ tum hausissent, magna hæc successio non
 „ fuisset ad te usque venturas olim tois ma-
 „ joribus avulsa esset. Exilium lesuitarum
 „ est scelera istius doctrinæ exitium ve-
 „ rò doctrinæ istius, vita est & gloria &
 „ splendor regalis familiæ tuæ. Si qui
 „ contra apud te dixerint, eam videre
 „ humi prostratam cupiunt. Rem teneb:
 „ quod si tenens non medicaberis, sub-
 „ ruis ipse fundamenta Regni tui, quæ
 „ totum est confirmare.

„ Magnavimus & generosus Regis ani-
 „ mus non solum in bello spectatur, in prin-
 „ cipis feræ aciei succedens nobilitatem
 „ suam, solus multiplicibus undequaque pla-
 „ mis, ut sit hostibus conspicuus, prostrans
 „ audaciam illorum & lancearum silvam,

„quam mox fulmineo impetu protiturnus
 „est: sed magis adhuc eluceat, ô Rex, in ma-
 „gnis gravibusque negotiis regni consilio
 „tractandis. Ibi prudentia opus est emicet:
 „sed exetminandus omnis motus displi-
 „condi, omnis erandæ molestiæ formido:
 „hæc te indigna est, indigna Rege Galliz,
 „etiã si non esset id, quod es, Rex Galliz
 „legem alinnde, quam à Deo non patitur.
 „Vide, ô Rex, quid iustum vide, quid tibi,
 „posteris tuis, & Regno tuo utile: aliud ne
 „spectes.

„Ius est, ô Rex, ut Arresta Parlamenti
 „tui, Parlamenti Galliz, mandentur exe-
 „cutioni in Gallia: hic maxime Regni tui
 „vires. Quis ergo tibi auctor est, ô Rex,
 „ut brachium dexterum ipse præcidas tibi?
 „revera, mentitis nominibus Rex
 „Philippus est, qui cupit, qui instat, qui
 „molitur. Frater tuus est, novi, sed con-
 „siliis periculosus utitur. Iuvenis est, am-
 „bitiosus est, magnus est: scit Regi-
 „næ Catharinæ hæreditatem à se derri-
 „neri, ab hoc verme atrosum fuisse ani-
 „mum patris ad mortem desumbentis.
 „Dum vixit, assentatus est ipse sibi, fre-
 „tus Iulii potestate: quum verò sensus e-
 „jus quòd sibi coram magno domino co-
 „ram magno Iudicè mox comparandum
 „esset, horrorem attulit: tum inquisitionis
 „illius assentationes, blanditiæ Iesuitarum
 „Illius non potuerunt ipsum contra scien-
 „tiam ipsam, contra conscientiam suam de-
 „scendere, necesse habuit loqui, necesse te-
 „stari, & istam perturbationem, istam facè,
 „ista tormenta dispositione testamentaria
 „allevare. Verùm tantum adest, ut hoc te-
 „stamentum filius velit exequi, ut contra
 „infinita, incredibilia consilia agitet: sola
 „Gallia inhibet eursum illius. Quàm foret
 „ipsi commodum, si haberet semper in vi-
 „sceribus magni bujus regni homines cer-
 „tos, promptos, ætatis, fortesque exequen-
 „dis omnibus optatis ipsius, quovis pericu-
 „lo? Quàm commodum, si semper haberet
 „exploratores ad eò pervigiles, ad eò auda-
 „ces; ad eò peritos dissimulandi arcant, ut
 „quisquis sive Gallus, sive extraneus in æ-
 „gnam conspiraturus, nunquam dubitet
 „eos appellare? In aliis conventibus fieri
 „potest, ut unus pro altero per errorem ac-
 „cedatur, proditor veniat. Sic fecit Barre-
 „ria: si institutum Iesuiticum solum
 „retexisset, erat de te omnino actum. Quid
 „unquam commiserunt simile Templari-
 „ta Galliz? Humilitari in Italia? Francisca-
 „ni conventuales in Hispania? Infinita qui-
 „dem est potestas regum, facere: sed I-
 „ta, si conjunctam habet prudentiam, vir-

„tutem Principem principum. Quom ma-
 „gna culpa commissa est, admodum est
 „difficile, plerumque impossibile ut curetur.
 „Quis putas, ô rex, deinceps sit cogitatu-
 „rus de consilio ullo contra istos ag tacdo,
 „quamvis in regnum tuum, in caput tuum
 „machinentur? quis porro auctor esse velit?
 „quis testis? quis iudex? Exiunt principio
 „homines, ô rex, qui improbis obstitunt: at
 „ubi se desertos vident, ubi domos suas à
 „serpentibus circumelusus vident, qui ali-
 „quando irruentes liberos suos vorantur
 „sunt, eo sit ut desperent omnes, eo animus
 „abjicitur: tandem verò paulatim quisque
 „flectitur, se quisque accomodat: è voce
 „regibus periculosissimâ: si defunctus rex
 „in vivis esset, haberet quod diceret super
 „hac re: hoc uno defectu eò devenit, quò
 „tandem deductus est. Ex ejus exemplo, ô
 „rex, utilitatem cape, etiam ex finitimorù
 „exemplo observa, unquamne Carol. V. aut
 „filius ejus, magni illi politici, in publica
 „regni causa, infirmari siverunt aut percel-
 „li administratos suos. Observa, an unquam
 „homines admiserint, qui in suspicionem
 „apud se vocari possent. Etiam si Majest. tua
 „nilil spectaret amplius, quàm primam lo-
 „suitarum institutione, ortum, progressam,
 „locù, unde veniunt, eos tibi abominatio-
 „ni esse oporteret. Postquàm verò horrenda
 „effecta expertus es, quibus graviora hostes
 „maximi optare nequeant: & ab ista exitia-
 „li & periculosa secta magno Arresto, libe-
 „ratus: quâ specie patrieidas tuos in regno
 „tuo restituas, seditionem in populo tuo, fa-
 „ctiones in provinciis tuis, quæ plus tran-
 „quillitatis ab exilio Iesuitarum, quàm
 „prius totos annos 30. expertæ sunt?

„Non vult tentari Deus: jam te his, ô
 „rex, à cultro illorum vindicavit, circum-
 „dedit te nunc tot bonis Prælatos Docto-
 „ribusque, tot doctis atque devotis Reli-
 „giosis omnium ordinum plenè probita-
 „te, doctrinâ, obsequio, studio erga Majest.
 „tuam, milles aptioribus ad exalrandâ no-
 „stram religionem, nostram Catholicam,
 „quàm sint homines isti imbuti hæc exitia-
 „li hæresi, cujus fundamentum unum est,
 „potestas mutandi Regna, admendi huic,
 „& tradendi illi. Cur spernas ipse gratiam,
 „quam tibi fecit divina bonitas, te è sepi-
 „chro, ex ulnis mortis educendo? Mortis
 „per eos optatæ, appetitæ, conjuræ, qui
 „Galliam eodem feretore eum duobus sup-
 „postremis Regibus elatam sepulchrum vo-
 „lunt? Non memis, ô rex, ne offendas, eum,
 „qui admirationi vult esse providentiam
 „suam, & sibi gratias haberi de bonitate &
 „protectione sua? An tibi in dubium venit

„præfuisse ipsum magno illi consensui,
 „magno Parlamento totius orbis terra-
 „rum augustissimo, consilia ineunti de
 „rebus ad vitam sui Principis, & con-
 „servationem Regni pertinentibus? Quid?
 „Hoc Arrestum à te infirmati? Et qui
 „scis, ô Rex, an illud sit in eausa cur ad-
 „huc vivas? qui scis an Deus hoc uti vo-
 „luerit ad te in vita servandum? hoc u-
 „ti propugnaculo adversus impetus illo-
 „rum? potesne pervestigare iudicia & ar-
 „cana ejus? an nescis magnas abyssos ef-
 „se?

„Deus ille Optimus Maximus, qui è
 „cælo novit signamenta, hypocrisis, ve-
 „nenum, quod in pectore Iesuitæ fovet:
 „Deus ille maximus, qui novit consilium
 „perpetuum, essentielle, inveniis ipsorum
 „radicatum, de evergenda gloria coronæ
 „huius atque Monarchiæ: det tibi gra-
 „tiam, ô Rex, ut benè ab amicis Iesui-
 „tarum discernas amicos Alexandri: &
 „executionem jubendo magni illius At-
 „restu tui, probes toti Christiano orbi, te
 „quæ tibi benè prudenterque cavere
 „posse à technis, artibus, cunctisque
 „tectis tuorum hostium, ac fortiter ma-
 „gnoque animo frangere, dissipare, &
 „perdere copias, & vitæ apertas ipso-
 „rum, &c.

*Iesuitæ
 præsent
 resistunt
 in Re-
 gno
 Gallie.*

Accidit autem opportunè pro Iesuitis,
 ut Anno Christi, 1603. Rex ex Medio-
 maticibus revertens, per Vitodunum iter
 faceret. Tunc enim ab Academicis Iesui-
 tis rogatus, ut interdicto decreti Parisien-
 sis, qui in Vitodunensi ludo literatio ver-
 farentur, eximantur, quoddam ditionis Gal-
 liæ non sit Vitodunum. Rex Arresto non
 comprehendit respondet, eâ tamen lege,
 ut qui in Pontamussina Schola literis dant
 operam Vitodunum redeant, in Galliam
 reversionis dat fiduciam, si in postero
 sint fidei cientes, Regem illis fore pro-
 pitium.

Ut hæc secunda aura illis afflueret, deli-
 beratum à Vitodunensibus & Pontamuf-
 sinis Iesuitis de Rege adeundo & allo-
 quendo. Hebdomadâ igitur magnâ ante
 Pascha, Ignatius, Armandus, Castellierius,
 Broffardus & Turrius à sodalitate missi op-
 portunè adfunt senâ S. in Cœna Domini.
 Rex de more & mystico ritu majorum, 13.
 pauperum pedes abluat, detergit & exosecu-
 latur, euilibet cum regali epulo 13. nummis
 argenteis attributis.

Post prandium, Varanneo Iesuitis ad
 regim colloquium aditum faciente, Ignatius
 in hæc verba loquutus esset dicitur.
 „Cum primùm avito Regno, neminis

„stupendis auspicijs, potiri, Rex Chri-
 „stianissime, tibi cælitus triburum, sum-
 „mas in te virtutes, quibus Reges & Prin-
 „cipes omnes, qui antecesserunt, longè lu-
 „petas, agnovimus, ac potissimum regis
 „Celsitudinis tesseram & summum orna-
 „mentum, maximam virtutum Clemen-
 „tiam, quâ perduellum gravissimas offen-
 „sas condonasti, eâdemque in nos quoque
 „æquanimiter usurum confidimus. Sed ô
 „secularium rerum spes lubricæ, in timor-
 „dis Regni, eûm omnium nostrorum so-
 „dalem vota & obsequia in te eodspira-
 „rent, fœnalis casus & nulli nostrum præco-
 „gnitus contigit, quo veluti ingenti turbi-
 „ne perculsi, à te non solum alienati, sed ex-
 „torres facti sumus: quocunque tamen ter-
 „rarum sparsi fuimus, nec in te Principem
 „nostrum, nec in patriam ingenium, amo-
 „rem & debitum obsequium, nec spem
 „tuz mansuetudinis exuimus, quamvis
 „eongerit omnium scelerum malevoli-
 „nos apud te cumulataverint, hæc unâ spe fe-
 „cundi, nostram innocentiam, aliquando
 „dissolvis nebulis famæ insulantium, ti-
 „bi exploratam fore confidimus, rati no-
 „stratum ærumnarum tempus esse mede-
 „lam. Fidei illa tuæ elementis antea ob-
 „securior, ut hunc Regni angulum tno aspe-
 „ctu illuminasti, liquidius affelsit, & ad tua
 „genua advolvere cogit, togamus ne mo-
 „râ tuæ gratiæ beneficium diutius protra-
 „has, eûm nobis nihil sit ascerbius, quàm
 „illâ excludi, sinibusque patriæ semior,
 „quibus alienas & peregrinas gentes juva-
 „mus, non posse ingenio & industria nata-
 „lem Galliam prosequi. Hec, nimis explo-
 „ratum nobis est, apud te longè alios quàm
 „simus, infirmulatos habitos fuisse, hoc
 „est omnium flagitiorum colluvie conta-
 „minatissimos, Regno & omnibus Ordini-
 „bus exitiales, gentem nostram ut novam
 „& nova molientem, Gallicanæ Ecclesiæ
 „adversam, denique quæcunque deterru-
 „ma livor & impietas comminisci potu-
 „te, in nos omnibus diris & devotionibus
 „congestum. Sed sodalitas nostra non fe-
 „mel à proavis Regibus Gallie, & Ce-
 „sarum placitis probata sunt, ut quæ lon-
 „gè antea à Pontifice max. Christianæ
 „Reip. salutaria sancita sint: ex quibus ta-
 „quam ex instructissima officina, adversus
 „bacchantes hæreses tela promi possint.
 „Privatæ constitutiones contuberni no-
 „stræ, quæcunque nobis falsò tribuuntur, ut
 „divinis præceptis & mutuz dilectioni
 „prorsus dissentanea districtè prohibentur.
 „Quid si vera sunt quibus falsò inquina-
 „mur, nostra Societas non solum ad salutem
 „anima-

animarum esse non potest, sed ad præsentissimum exitium. At quis credat, ingenio & rerum scitu dignissimarum scientiâ pollentes homines, ultro se in Societatem nostram dedere, quæ, ut causantur malevoli, omnium facinorum sentina sit & vorago? num verò proximum est quæ salutem querunt, in eum non appellere portum, in quo per tot scelerata cæcum sit animæ naufragium. At inquirunt, nos penitissimò obsequio Generali nostro devotissimisque, eaque cathena votorum, ut ei in omnibus & per omnia simus audientes. Non abnuimus, nos ut membra capiti nostro penitissimè obsequi, sed Regibus, Magistratibus & politico regimini minùs esse obsequentes non prohibemus, quin eo ipso adigimur, & Apostolico præcepto, quo devotis & minùs rectè dominis subditos obtemperare necesse est. Adjiciunt, venati nos & inoscere ad fœdalitium nostrum ex patriciis familiis selectissimos adolescentes, ut his accitis hæreditatis fœx ad nos fiat accessio. Qui hæc de nobis fabulantur, minùs rectè & accuratè privatas nostras leges noverunt, quæ severissimè distinguunt, ne quemlibet ullâ arte ad institutum nostrum pelliciamus, divino spiramini cetera relinquentes: abundè munus nostrum implevisse credimus, si juvenes rectè & probè in Scholis nostris doceantur: Vel exemplis hoc liquet, in Gallia nos non esse hæredipetas, cum ex nulla gente instituti nostri Professores sint quàm Galli; Lutetianum, quod in urbe regia ita proclamatur ab invidis fuisse opulentum, coacervatis Claromontani Episcopi & præsidium S. Andreæ & Hannequini piis largitionibus, vix tria millia librarum annui redditûs adæquar. Quid tantillum illud ad tot Professorum in omnibus disciplinis centurias? Ne magno Regi in tot publicis negotiis longior Otatio tædio aut damno sit, uno verbo tuam illam noli negatam clementiam deprecamur, nos, qui tui indigenæ sumus, Hispanis, Italis & Germanis, ceterarumque gentium commilitonibus nostris, erga te inoffensiores esse nosolumus, nec eam tibi non præstare fiduciam, vel cum præsentis viæ discrimine, ne, quàm illi Regibus Principibusque gentilitiis præstant. Sacra tempora, passim Christi, quæ nunc colitur, lugubris recordario, nobis æqua postulantiibus patrociniari videntur; sanguis ab eo in ara crucis præ noxiis mortalibus ultro effusus, ad indulgendam nobis concitat.

Tantâ gratiâ indignos nos fatemur, sed concessum indultumque velis esse Christo, in ejus nomine magis de ejus gratiâ, quàm de meritis nostris confidentes, nostra hæc postulata facimus.

Postquam dicendi finem fecit Ignatius; Rex paucæ hæc respondit: *Nihil à Senatu Parisiensi incogitato in Iesuitas pronuntiaturum esse, nullo etiam se in eos ferri odio, nequid in aliquem mortalium; jubet verbis eunctis scriptis excarata sibi tradi.* Habebant illi codicillum recitatæ orationis in promptu, quem ut Rex accepit, Villaregio tradidit, præcepitque ignatians, ut in aula solennia Paschæ peragerent.

Postridie Dominicæ Resurrectionis amissis in lararium, non levis benevolentie specimen dedit, passim testatus, totò Regno esse reduces non solum se cupere, sed eorum operâ etiam uti velle; Ignatio dat in mandatis, ut Lutetiæ eum Coroneo ad se veniat.

Paulò post eum Rex & Regina per Lotharingiam iter faciunt ac Nanæi diverunt, sororem, Princepsque Lotharingos iuvivuti, Iesuitæ Regiæ sollicitationis memores, evocatione non amplius opus esse arbitrantur, dum enim incalescit ferrum tundendum, ut vulgò dicitur, Regem ad eunt, rogant, urgent per se & alios: Fronto Duxus & Richomus apologeticis libellis de objectis criminibus fœdalitium suum exeusant purgantque, quàm sint Regno necessarii ad juvenutis Christianæ educationem, stirpitisque eradicandas hæreses prædicant.

Pontificio legato deprecatore utuntur, nec ille parùm negotium maturavit; æmulatorumque molitiones irritas fecit Clementis quoque Pontificis Rom. intercessio, cui rex nihil unquam negatum esse voluit, Iesuitarum causam vehementer promovit.

Postliminio reversuti in Galliâ plurimi oblostantur, dicentes, vim Atrepto & pyramidi fieri: illis regno & urbe receptis, exitii monumentum alto vertice sustigatum & literatam funditus destruendum diruendumque: standum esse rebus iudicatis, nihil in eos incogitantes, invadè & malevolè decretum: obelisco everso Senatus Consultum labi & corruere: insinuatione rerum indicatarum argna convelli: Senatum Parisiensem exiretis qui sunt in Galliâ præstare, eum ille olim unus esset, à quo universum ægeum jus acciperet: atque hanc gloriam sibi privatim vindicasse, ut sit Parium Franciæ Senatus: isto ariste non solum pyrami-

dem illam, flagitiorum proscriptio-
bellariam, sed totam Parliamenti machi-
nam concurri: ac longè plura adversus
Frontonem, Richomum & Iesuitas omnes
objiciebantur Regi.

Nihilominus Rex, ut sibi uni reditum
suum in Galliam deberent Ignatiani, edi-
xit, ut Tholose, Auxis, apud Garites, Ru-
thenos, Burdegas, Petrogorii, Rariaei,
Turnoni, Albenari & Biterris, ubi antea
precarè agebant, perperum & quicquid illis
esse liceret: Divione præterea & Lugduni
antiquas sedes repetere, & novas Flexis
instituere, vel in regia natalitia, in qua Rex
conceptus ac natus est.

Admissi sunt autem & recepti in Gal-
liam non simpliciter, sed sequentibus con-
ditionibus, *Primò*, Ne ulla Collegia in Civi-
tatis Regni, aut Provinciis Regi subiectis,
sine expressa Regis permissione insti-
tuant, sub pena amissionis omnium privi-
legiorum, & beneficii hujus, ex merà Regis
gratià ipsis concessi.

Secundò, ut omnes Iesuitæ in Gallia na-
tione Galli sint, nec quemquam extero-
rum, seu alterius nationis in Collegia sua
admittant aut recipiant, sine Regis pecu-
liari permisso, peregrinis si qui jam inter
ipsos inveniantur, omnibus à se dimissis.
Avenionensem tamen & Venedensem Co-
mitatum verbo exteriorum vel peregrino-
rum non comprehendit.

Tertiò, ut semper aliquem habeant na-
tione Gallum, qui Regi à sacris concio-
nibus esse, & de omnibus negotiis ratio-
nem totius Societatis nomine ipsi redde-
re possit.

Queriò, ut omnes jam admissi, vel in
posterum forsitan admittendi, purum præ-
stent iusiurandum, eoque se obstringant,
nihil se molituros, quod in perniciem Re-
gis, vel Regni salutisque publicæ vergere
possit: ejus iurijurandi formulam iudicii
Prætores ad Cancellarium mittant: qui iusi-
urandum detrectaverint, Regnò protinus
extorres sint.

Quintò, ne quid bonorum immobilium,
sive emptionis, sive dationis nomine, ad se
transferant, nec ab illis etiam accipiant,
qui transitum ad Societatem suam faci-
ant, sed hæreditibus legitimis id omne re-
linquant.

Sextò, ut legibus statutisque Regni, si-
cut reliqui omnes clerici, libenter se subji-
ciant.

Septimò, ne quid vel Ecclesiasticorum vel
Politicorum negotiorum suscipiant tra-
dentque, in præjudicium Episcoporum, Ca-
pitulorum & Academicorum Regni, sed or-

dinariis constitutionibus per omnia se
conformes gerant.

Octavò, ut nulla Sacramenta, & ne pœni-
tentiz quidem, alius quàm sui Ordinis ho-
minibus administrent, sine permisso Archi-
episcoporum & Curiarum, quibus singuli
subiecti sint.

Nonè, ut habeant unde vivere & sus-
sistere se possint, non permillum ipsis so-
lùm est à Rege, uti frui reditibus; quorum
ante hæc tempora participes fuerunt, sine
ullo impedimento, sed & de proveniunt an-
nuo 1000. coronatorum ad 20. annos in ur-
be Parisiensi, ipsis liberalissimè prospectum
est, literis super hæc scriptis & Sigillo
regio munitis.

Restituti suis penaribus Ignatiani ludis-
que literariis, in præscriptis urbibus, sen-
sim se effundunt, inque dies vires majores
acquirunt. Avarici Biturigum etiam,
Rothomagi, Ambiani, Rhodonibus an-
tiqua Collegia reperunt, ac tum suum. Ad-
diti Decurionumque intercessionem no-
va condenda impetrant. Lutetiz verò me-
dià Aeademiæ, non Scholam Claramonta-
nam, in qua docere non fuit permillum,
sed saceratium & fecesum seniorum Ludo-
vici indigerit titulo insignitum, Borbonii
senioris Cardinalis sumptibus conditum,
reperunt.

Quia verò pyramis, in memoriam
Iesuitarum ejectionis ex Gallia, ejus-
que inscriptio Iesuitas singulariter mor-
debat, idè ex singulari Regis clemen-
tiæ & gratia in Galliam iterum admissi
& recepti, quiescere noluerunt, donec
everisionem hujus columnæ sive pyrami-
dis à Rege impetrarent. Hæc igitur de-
structa, libellus quidam lingua Gallicâ
prodiit, in quo per insignem prosopo-
pœiam columna ipsamet ita loquens in-
troducitur: „Comprime os tuum Pæ-

„verse, ut lapides loquantur, attendi-
„te verò vos ex Gallis meliores quies-
„que, cum alii aures ad audiendum non
„habeant, Sum quod non eram antea,
„Pyramis nempe seu lapis mutus, vos ad
„audiendum excitans, & columna auditu
„sensibusque aliis destituta, quo vobis jam
„excitare conabor. Loquor jam, non exi-
„stens amplius, & eum adhuc essem, loque-
„tem me nemo audiit: De bonitate & gra-
„tia plus conqueror, quàm de servitia &
„eruditate, ut iisdem mediis elever ite-
„rum quibus disiecta sum, & in memoria
„hominum excitem id, quod de terra dela-
„rum est, per iustitiâ elevata ego, per mis-
„ericordiam destructa & in nihilum redacta
„sum; misericordiâ autem dico Intempesti-

vam,

Iesuitæ
restitu-
tur in
Regno
Gallie.

Iesuitæ
restitu-
tur in
Gallia
extra
causâ
civilibus

Iesuitæ
restitu-
tur in
Gallia
extra
causâ
civilibus

Pyramis
in me-
moriam
ejectionis
Iesuitarum
ex Gallia
restitu-
tur in
Gallia
extra
causâ
civilibus

vam, cum æquè misericordix aduersum
 sit omnibus ignoscere, quàm gratiam de-
 clarare nemini. Per patricidam prognata
 ego, eadem ratione, quâ bonæ ex malis
 moribus leges nascuntur, surrexi, idus eul-
 tri, in faciem maximè conspicui in hoc
 orbe Regis, desarus, me in maximè con-
 spicuum huius orbis faciem statuit, sed
 videre quæso reum humanarum fluxibi-
 litatem: Ego quæ aliquot perducere &
 numerare debeam secula, vix Iustrum
 vidi unicum, quod posteros dicturos
 existimem, cum viderint me fundatori-
 bus meis superesse non valuisse? Quis
 non mirabitur oblivioni tam citò tradi-
 tum esse, quod in monumentum perpetu-
 e recondationis excitatum erat? Et
 quis rebus mundanis fidei aliquid habebit
 in posterum, cum & firmissima consilia,
 mutationibus subiecta deprehendatur?
 quod marmor quæso tam solidum reperietur,
 ut tempori non cedat? quæ consilia tam
 firma sint, ut robur mihi perpetuum conserant?
 quis credat Gossypio, tantam inesse vim
 ut vel exigua ejus particula, tot lapides marmo-
 reos demoliri & dissipare queat? Vix e-
 quidem hæc enus Cottonii sive Gossypii
 virtus omnibus innotuit. Verùm dicite
 mihi quæso vos, qui Cottonii sectamini
 Societatem, & Iesuitarum vobis nomen
 vendicatis, quando Gallix Regno tanta
 officia exhibuistis, ut tantam promereri
 gratiam potuissetis? Condemnati haud
 ita pridem fuistis, rectène an seces, dici-
 te? si minùs rectè, iniquè quidem vo-
 bisseam actum est, cum in exilium ejeci-
 semini: At si rectè, sententia equidem
 semel pronuntiata, quomodo mutata est?
 injuria profectò nobis nulla facta est, quid
 enim ad hoc promerendum, unquam à
 vobis intermissum fuit? Cerrè non juven-
 tutem solum corrumpere, sed & adultio-
 res ad universalem aliquam seditionem
 inflammare eorū vobis & eorū semper
 fuit, quod quidem usque admodum notum &
 manifestum omnibus est, ut ullo ullius
 Cottonianæ eloquentiæ colore & facie
 obliterari obfuscarique possit: Quòd igitur
 reversi in Galliam estis, misericordiæ Re-
 gis unicè acceptum referre debetis, qui
 vel propitijs salutis immemor, vos in Ma-
 jestatis suæ perniciem ex exilio revoca-
 vit, sed redite tamen absque peculiari fa-
 cinore Religio vobis fuit, nec aulam in-
 gredi regiam, quàm per interitus mei por-
 tam voluistis. Verū enim verò quid vulgò
 prædicari audio, Gallix Iesuitas Regno
 prodesse? Cerrè, ut opinor, propter novæ

huius scilicet Religionem. Sed quid? pro-
 pius ne ad Catholicam Religionem ac-
 cedunt quàm Sorbonicæ, à quibus hære-
 ticorum sunt adscripti numerò? Ad of-
 fensionem equidem potius quàm ad edi-
 ficationem eos comparatos dixerim: At
 informandis puerorum ingenijs aptiores
 sunt quàm tot Collegiorum per universa-
 sam Galliam Rectores. Quid audios præ-
 stantiores ne ex illorū Collegiis, quàm ex
 alijs Galliæ Academijs prodierint viri? At
 numquid non corruptiores juventutis de-
 clarati sunt? Cur ergo in me demolienti
 vires suas exerceverunt? At prodece
 sua Regi plusquàm Consilium auerit pro-
 fuere? Credo: Verùm nunquid non in-
 iuria ipsi facta, cum in exilium inter-
 rentur? si non, quis enim hoc dixerit?
 quid igitur in Gallia vobis negat est?
 Carere utique vestra operâ Galli facile o-
 mnes possunt, quod ipsum satis etiam
 superque ex sibi vobis suis ejicientes
 declararunt, sed impudentiam vide: ve-
 rum esse quod dico, nolentes credere,
 necessariò in Galliæ sese Regno adesse
 oportere, toti persuasum esse Mundo
 expetunt. Quæ quæso impudentia est,
 si hæc non est, velle Gallis, præter &
 contra voluntatem eorum admiscei, &
 per posticum reverti ubi per anticum eos
 eiecerint? Sed quid? Annon hoc me-
 rita vestra Regno declarata essecerunt?
 Annon hinc probitatis vestræ argumen-
 tum egregium peti potest? Sunt equi-
 dem vel ex ipsa prognati, iniquitate ali-
 liqui, qui prebi habentur, contra verò
 qui vitam suam Dei Regisque minist-
 ris postponere non dubitarunt, impro-
 bi existimantur. Qui sint illi quæritis?
 belli motuumque vanorum tempore, Deo-
 rum accensebantur numero: At pacè
 jam compositâ, pro idolis iterum habentur,
 regèbantur tum temporis communem
 populum contra Regem eum inflam-
 mandum moderantur. Age malè egerunt,
 & puniri sunt. Quid Prodest autem o-
 diosa hæc repetere & revocare? præ-
 staret equidem Lyfandrum cum proli-
 xo suo sermone sepulcrum esse: At non
 indignum videri columis Gallicis, sub-
 verti sese ab Hispanicis columinis puta-
 ris? Quamvis enim pernitere aliquem
 nunquam debeat eorum quæ benè forti-
 terque gessit, videtur tamen melius esse,
 mali aliquid interdum perpetrâsse, si me-
 lior reprobiorum quàm piorum conditio
 esse debeat. Quid Iesuitæ? quoties quæso
 & scriptis & vivâ voce, hæc subditis Re-
 gem suum interligere professi sunt? nihil

omnis tamen Regem quasi devinctum
 tibi dedeunt, seducuntque indies magis
 magisque, si verbis ipsorum aures peten-
 tes diutius habuerit. Non quiescunt enim
 Iesuitæ, & perulantia eorum modum non
 habet, cuius rei vel egomet testis sum, eu-
 lus eversionem donec impetrarent, quie-
 scere nulli ratione poterant. Reversi sunt
 itaque Iesuitæ in Galliam, non ut ab exi-
 lio revocati Religiosi, sed ut triumphan-
 tes quasi de potentissimo orbis huius Re-
 ge, quem leoniniis suis demoliri & sub-
 vertere coegerunt, quod perpetuum landis
 suæ monumentum non ita pridem statue-
 rat. Insolebriam hic vide & superblam!
 teo cūbant redire in Galliam, nisi Gallix
 Rex prius sturvas magnanimitatis suæ
 monumenta demolitus esset. Cæsar olim
 superato Pompeio superesse ejus statuas
 voluit, suas uti stabiliter tectis; At vos
 superati & proscripti, jamque ex mera
 gratia iterum restituti, redire vestro plus
 abutimini, quàm si libertate Regni super-
 esse, victores & superiores fuissetis. Quis
 enim eredat, si Gallis Regno ejectis omni-
 bus, Hispanis introducere vobis lieuisset,
 amplius aliquid audere vos potuisse,
 quàm condemnationis & sententiæ in
 vos latæ monumentum tollere? Sed ut
 que adeo nihil hæc ratione profecisse vos,
 persuasum vobis habeatis velim, ut pro
 desolata & everfa Pyramide una, quæ
 conspici non nisi nō in loco poterat, a-
 liquot hominum millia exieritis, qui
 per universum orbem prædicent & pa-
 lam profiteantur, justè vos & legitimè di-
 stinctis aliquot judicis, Gallicæ iuventutis
 corruptores, pacis tranquillitatisque pu-
 blicæ turbatores, Regis proditores, & pa-
 tris vestræ desolatores, declaratos pro-
 nunciatoresque fuisse, &c.

Alius etiam in Pyramidis huius destru-
 ctionem hæc scripsit:

At vos ô Socij, quid vassa ruina iuvabit?

Pyramidin læsa marmora muta jacent:

Marmora muta jacent; sed facta nefaria dum Sol

Fulgebit cælo, fama loquetur annu

Vel si comprimis hanc metum ingens foris periculi,

Contemptrix hujus charta loquetur annu,

Epigra-
 ma su-
 per re-
 stituti-
 onem Iesu-
 itarum
 in Gal-
 lia.

Exaravit etiam alius Epigramma ad Re-
 gem Christianissimum Henricum IV. su-
 per restitutione Iesuitarum. Sic autem ha-
 bet.

Francorū summas qui nunc moderari habent,
Idragi, Francigenæ summa cum laude ministras
Inlyte Rex, sit pace tuâ mihi pauca referre

Concessum, facilisque animo mea dicta recorde,
Vera canam, liceat tantum mihi dicere vera.

Tertium HENRICVS, cuius nunc sceptræ tuarū,
AVGERIVM coluit Patrū instar, eiq. saltem
Credidit, & summo semper dignatum honore est,
Ignorans quod CHRISTI quæ nomen obigit;
Et vitam possent, studia in contraria currant;
Tantum sapè valet sancta simulatio vita.
Sed postquam sese falsa sub imagine villi,
Mendacique diu pietatis fulserat umbra
Sensisses, moresque tuos IESUITA notasset,
Tandem penituit: Quis enim modo crederes illis
Qui Christum simulant & Latrocinia vivunt,
Quævis magis in votis nihil est, quàm nomen
 SANCTI.

FOEDERIS, solis Dominos depellere avitū,
Et Reges jugulare pios, populumque fidelem
In propriis animare Duces & ad arma cedere,
Sceptraque TRANCORVM raptori tradere
 Ibero,

Cunctaq. terrarum Papa submittere habenū.
Nec satis impune est scelera hæc committere,
 ipse

Inliuere Deo fieri, numenque supernum
Iratum posse baud alia ratione moveri,
Frangere suo ore canunt, sceleraque; magistros,
Et percussores Regum, cælumque mereri
Deberique Deo, toties repetitione docentque,
Indigestisq. vocant Regumq. Ducumq. laurones.
Quid sint vera æquidem nostri Rex maxime,
 nosti,

Si meminisse valet, neq. longè exempla petenda,
Intus habes, nam tu, vel nemo, conscius horum
Esse potes: si vel dentis, vel cætera vita.
Tempora perpendas, vix, nec vix intus in aula
Nunc hodie es, licet ipse sacros amplectere PA-

PAS

Et veluti primus dicari filium esse.
Præteriti memor esto, animoq. futura revolve
Si potes, & tibi sit Rex Lusitanicus, & tu
Perpetuo exemplo: Quis enim majore adamavis
Progeniem hanc cælo, similisq. affectu honore?
Quid mercede jaces Regno spoliatus avito,
Et procul à Patria peregrini casus in orbi,
Consilio Iesuitæ tuo delusus & arte:
Hoc meruit probitate sua, eximioq. favore,
Quo te dira lues, quo te furialis Erinny;
Plus iusto affectit; sed quemnam servis in usum
Hæc dixisse tibi toties, eademque referre,
Si mens certa manet, seu revocare locustas,
Harpyssq. animarum antiquas reddere sedes
Et denudò innumerū Regum oblectare pericula?
Quid juvat ad surdas facere irrita verba pro-
 cellas,

Et frustra infandum toties iterare dolorem?
Sapè admittit mentem summi Regnator Olympi
Principibus, meritis statuit cum plectere panis
Et Regem Populumque suum non aqua ferentes.

Si te foris potas hinc serps, quaterq. beatum,
 Indu-

Induperatorem quia te lesuina salutat,
Quodq; tuar vires laeq; potentia sciptra
Prædicet, atq; tuas in laudes ora resolvat;
Fallere à Princeps sceleratus fraude COTONIS,
Cautandò pariter teq; & tua perdere Regna
Iam dudum ille parat, nec enim nova crimina
tentat

Antiquum scelerum struitor, Magique sacerdos.

Nonne vides nil posse prius neq; sanctum esse

Municipij Papa, Stygi quàm jussa Parentis.

Fraude dolari; pars ad decretum docere fluunt

Respice quid statuant, te solo nomine Regem,

Et titulo tenem, at proprio nil jure potesse.

A Patre latronum nisi sis concessa potestas,

Quem penes arbitrium faciant Regniq; iuque.

Sic te, quem Regem & Deum Rex maxi-

mum anxie,

Hac laze agnoscent, Papa si jussu ministres,

Quo sine nulla tua reverentia debita scipris,

Qui (modis si libet) peregrino iradere Regna

Vestrapotes Dominuq; alij committere habenda.

I nunc, rursus illas recipe in tua regna Ci-

codas,

Materiamq; novam Perturbare tradere nocendi;

Sanguinis effusam valid satis est si forte furor

Et rabieum illorum validis compescere frenis

Fixum animo stæcas. Specis lallari iuani,

Ne quicquamq; tui prætendis commoda regni,

Nil prodesse queant Regallo sciptra, tuarumque

Auxilia Herum fortisq; in palia dextera:

Obstricti remanens speculâ nominis voti,

Quod violare nefas vel cum discrimine visa.

Tui jurandum ipsam si voto forte repugnat,

Servandum esse negant; Quid enim magis esse

profaum,

Ani magis turpe potest, quàm sacris ludere patris

Vincula divini violare sacerrima juri?

Tantæ & Impietas à tanto Rege ferenda est?

Scrutare ipsi, licet (nec enim nisi iustarequiro)

Quid te situtaret, penitusque intraspice, &

omnes

Doctrina partes vitæq; evolue recessus,

Afficiet, nitida velati depicta tabellâ,

Inclita gesta Patrum. (qui falsò nomen Iesu

Præfugant fronti, titulisq; illustribus ornant,

Quo magis dira cohors, magis quo scelerata propa-

go,

Occultis illudis, & malis callida fraude,

Prelucere alijs, vulgusq; impingere possit)

Et qua præterea non ullis cognita sedis

Occurrent Rex magnæ tibi, & mea dicta probabit.

Nullum unquam in terris magis extrahibile

monstrum

Exstitit, à superi non pestis servior vlla

Christidum terras corruptis & infectavit.

Non scelum admissum est Iesuitis inde remotis.

Singula quid referam? nil non damnabile pra-

stant,

Immanes operum, contemtoreque sacrorum,

Impari, immistes, sceleratq; & dira laborum

Semina, celantes equi sub vellere vitas

Et Stygi genitore sati qui præfidel umbris.

Certior est aliunde fides: propria inspicere tantum

Scripta Patrum, arctriastabitis sementia vestra,

Ipsa licet volens sinuosa volumina magni

Ricboug, solus Iesuitarum esse Patrum

Qui modo sustinent multis à millibus annis,

Atq; illi comitem adiungas sociumque COTO-

NAM,

Omnia cognosces, proprijsq; docere libris.

Insuper ab faciei misera Ecclesia cunctis

Gallicæ nostræ fidem, quo nam sub pondere vastæ

Vix animam trahit immoneris oppressa statuit,

Servitutumq; tuosque Esavita exosa furor,

Antiqua desles proli Libertatis honorem.

Aurca Libertas sic sic calcabere, sicne

Illa tibi frantum injicies Iesuitica pestis?

Ultima fax hominum Sathanaq; excrementum,

Quo nil terra tulus peius nec satius unquam.

Ergone Libertas, quam tu LUDOVICUS tuo-

rum

Virtute & proprio peperisti sanguine nobis

Eripienda data est? Ergo hoc tibi lege relictum

est

A præcavis tritovisq; tuis BORBONICA proles

Francorum Imperium, tandem circumspice, tan-

dem

Erige te rursusque antiqua imitare tuorum

Gesta Patrum, priscoque atavum respice ho-

nores.

Cessatam satis est, sanam semel arripe mentem,

Atque animò perinde tuo, tecumque revolve,

Officium præstare pium, erumque vicari,

Qui quantum in se est, pro Libertate tuenda

Prospicit imperio, & Regi sua jura reservat

Integra, quicq; cavet ne quid Respublica damni

Accipiat, præcòve suo viduetur honore.

Contra etiam vestrum esse putat curare subinde,

Ne quid foris novi periturbet publica etrum

Commoda, civilesque ciat male factio motus,

Sic poteris Rex esse diu, populoque præsc,

Quem divina tibi commissi cura regendum.

Ergo si quis amor sis te qua cura foviget

Imperij, Populique tui, propriæque salutis,

Ne temerè admittas inferno Acheronte remen-

sam

Progeniem, de quoq; caput, Regnumque tuasque

Obiice mille malis, quibus haud viriute resisti,

Nec telis armisve potest, (ai viximus eheu

Pestiferis agitati odiis, scelerumque referri,

Non opus est aliunde novis accersere terribis

Fadistragos, temera deceptorumque inventa:

Sas natura mali per se corrupta mimistrat.

Cuinam hominum ignotum est Iesuitæ nocte

dieque

Nil meditari aliud, quàm quid ratione modòve

Priscolatuta queant, patriasque evertere leges,

Inq; locum, antiquis totum in contraria, nobis

*Iura dare, & sanctos privata ad cammada ritus
Flectere nulli unquam quod possit mutare licebit,
Vt te dein placitū cogam subscribere, seque
Pro libitū ad nutum ducant decretaque condant
Duratura magis quā quā scilpantur in are,
Aut qua Dalmatico fulgent incisā metallo.*

*Det Deum Omnipotens, penes est quem summa
potestas,*

*Inclite Rex, ne in decipsum fraude COTONIS
Mellini alloquio capiare, aquamque remittas
Iram, animumque tuum, iustus qui exarsit in i-
ras,*

*Et penas meritis scelerata à gente poposciti
Sufficiat lacrymās tuos, penasque dedisse
Francigenas toties, meo ne denique nobis
Plura ferenda mauent mala quā quā sensimus
olim,*

*Auctores scelerum denuò si in viscera Regni
Admittas facilisque illarum audire querelas,
Vt fert fama, peras priscaque in honore locare.
Parce tibi, nobisque simul, communia utroque
Mata manent, prohibe instantem sabitanque
minam*

*A Regni populi que tuū, nam te sine Raniū
Permissum nihil: At crimen fautore levatur.
Quid iuvat à vitis Regnum purgasse, suā quo
Editione omnes sceleratos inde potenti
Eiecitse manu, propriā si denique culpā
Restaurantur, & in multo maiore habeantur
Respectū è quibus ben lateri constanter adhaeret
Alter, ita excultus magis virtutibus: ut se
Scire canat qua vos semper fortuna manebis,
Sic mentem atq. oculos obiectū fascinat umbris,
Viribus inferni pollens & fraude parentū.
Alter ita est fidens tantumque pudore remotus,
Defunctum ut Regem, Serpente noceat omni,
Non dubites scriptis praeindere, & interea illi
Hoc impune licet, nulla prohibente furores.*

*Quo tandem erumpet monstrosa licentia? Reges
Sic ne licet lacerare sacros, adisque agitare?*

*Iam, iam tempus erit Regem Rex maxime,
mentem*

*Dirigere hūc populumque tuum Regnumque tueri:
Quo res nostra loco, qua sis fortuna videmus;
Foster bonus agitur, Mundi pulcherrima tellus
Opprobriis vexata jaces, reliquisque pudori
Gensibus est, miserece tui, miserece tuorum;
Iura patrum, rursusque sacros, legesque atavorum
Restitue, afflicta sua da medicamina genti,
Non indigna peto, propriam quoque respice fa-
mam,*

*Et nomen Regale tuum, titulosque decoros.
Ne tua Roma, salax, manibus post terga revinctū.
Colla premas, priscaque tua te fraude honore.*

*Perpetuum Imperium, longa vos Nestorū an-
nos,*

*Denique caelestem requiem tibi quisque precatur,
Inclite Rex, & ne videar mutescere solus,
Hac eadem tibi vasa fero, & quia dicere coram*

*Non mihi concessum est, fungasur epistola nostrā
Officio, & intum teneant mea caruosa portum,
Præterea hac nostris accedant vota tabellis,
Finibus ut Patria Iesuitas pellere Christi
Namine dignemur, regisque avertere pestem,
Quam vestro, & populi capiti impendere vi-
demus,*

*Haud incerta queror, nec qua ventosa per orbem
Ventilat, indignis passim rumoribus aures,
Fama, tibi obtruda, sed cunctis obvia, qua non
Immeritis injiciant Regi populaque pudorem*

*Non lateat hoc quemquam, quantum Iesuita
ca turba*

*Afferat imperiis tandem populisque malorum,
Qua semel illa pedem fixit, torrentis ad instar
Cuncta rapit, viduasque opibus, domibusque pa-
tentes*

*Exiit, & famā, & tituli defraudat avitis.
Nec satis hoc, Regna uertit, penitusque super-
ba*

*Deicis & solis Reges, qui talia demens
Vterius perferre queat? si exempla petantur,
Scilicet band opus est peregrinos volvere fassos,
Scriptaque maiorum impigri scrutarier, ipsa
Tempora nostra debuit qua nos meminisse pu-
debit;*

*Si pudor ullus inest, quid enim vel ante mala-
rum*

*Porpessi sumus? ab: quos non fedavimus amnes
Sanguinis? & infesos miserè satiarimus holles?
Impius interea grassatur Barbarus, & nos
Turca ferax videt, miseranda Ecclesia in illas
Vix lacrymas cohibere potest, eheu ubi prisca
Religio, sanctique Patres, atque inclita Regum
Gloria: quo tandem miseri pervenimus? ab qua?
Qua non periculum: qua non ventura timeamus?*

Sertus hoc vidit, vidit tamen ultimum

*Valleis, stirpis, qui quamvis se esse putaret
Delitui Papa primaque in amore tenere,
Nil minus interit sic à intereremus iniquā.*

Qui semel evasit scopulos, scyllamque voracem,

*Neptuno monstrante viam ventisque secundū:
Naufragus immeritis fluctus incensas & imbres
Immitteque Deos Pelagi, favamque Charybdim,
Neglecto cullode Deo, si incanta carina.*

Obtrudit, tandem & sterili sepeliatur arena.

*Stabat Roma potens, & adhuc cum laude su-
perbis*

*Ius dabas imperiis cū prudentissimus Heros
Occasum intoriturumque CATO pradiceres, obem?
Det Deus o Princeps similis quādoque ruina
Ne subeunda sies Regi, miseroque popello*

Insidiisq. doliisq. & iniqui fraude COTONIS.

*Hic sermo mellitus, & hac dulcissima verba,
Ille quibus vestra, Rex maxime, detinet aures.
Incantator atrox, magica sunt plena veneno,
Permittente Deo: qui quando imponere suum*

Imperij

*Imperij statuit, meritaque exposcere penam,
Indictio sensuque omni regesque Ducesque
Exiit, & tandem populum cum Rege relinquit.*

*Iesuitæ
Sedani
Scholam
aperire
audierunt.*

Iesuitæ autem immemores tanti beneficii Regis, & conditionum quibus rursus in Gallia admissi ac recepti fuerunt, post transactionem Henrici I V. regis cum Duco Sulione anno 1606, factam, eum rex Lutetiam reduisset, supplicia libello eum exasperant, post gratulationem, de successu, quo prospero in hac expeditione usus esset, & simul Scholam ut sibi Sedani aperire liceret petierunt. Rex autem respondit, se quidem assensum suum daturum facile, modò id à Duce obtinere possint: conatu igitur irritò discesserunt.

*Quam
in Ie-
suitarum
Aure.
Ips.*

Iesuitæ etiam ex Societate sua miserunt aliquem Aureliæ Quadragesimali tempore, ut ibi conuocaretur, confessiones audiret & Missam celebraret, sed factum hoc magna cum civium indignatione. Nam neglecto hoc suo officio in id solum totus incubuit, ut superioris temporis Legitas in suas partes pertrahere posset. Hoc eum

ex animi sui sententia successisset, tumorem ipse & adherentes in urbe sparserunt, Regem omoindò velle atque jubere ut Iesuitæ in urbem recipiantur. Regi contra persuaserunt, Aurelianenses nihil magis cupere & exoptare, quàm ut Iesuitæ in urbem intro mittantur. Rex annuit illis benignè, & concessit ut Collegium in hac urbe extruant, modò id eum licentia & consensu civium fiat. Hoc verò quom primùm cives reseverunt, in unum conveniunt, ibique Tourvilleus Advocatus urbis, multis gravibusque argumentis in medium adductis, probavit, non sine ingenti damno & periculo Iesuitas, irrequietum, superbum & arrogans hominum genus, in urbem recipi posse. Placuit hoc consilium præcipuis Senatoribus & civibus, deereveruntque unanimiter, non recipiendos esse.

Hæc breviter de Aurelianensibus: de Trecentensibus, in gratiam Germanorum & Helvetiorum meorum, ut est ex Gallica in Germanicam linguam translatum, bonâ fide integrum adscribam.

TEXA

WANGELTUEW VERZECH,

Was sich in der **STATT TROZEN** in Frankreich / beyhero von den Jesuiten daselbst gesuchtet ankommung / vom Jahr 1602. biß auff den Monat Julium 1611. zugetragen.

Nach dem die Jesuiten / krafft des zu Paris im Septemb. der Anno 1602. außgangenen Edicts / wider aus Frankreich reich einkommen: haben sie sich / durch ihre geschwinde Kändte / deren sie ihr fürnehmen ins werck zu richten / sich zu gebrauchen pflegen / in die vornembste Städte des Königsreichs einzuschleichen / vnderstanden. Man hat gewisse nachrichtung / daß die Obersten in ihrer Societät einmüthig beschloffen gehabt / im Collegio zu Paris nicht halt auff die schulhaltung zu dringen / damit sie desto leichter in allen Provinzen vnd vornemmen Städten in Frankreich einen freyen eingang hettten.

Hierzu zu gelangen / vnd damit der König ihr fürhaben desto weniger mercken solte / haben sie Ihr May. durch etliche ihrer vertrauten zu versichen gegeben / daß dieweil ihre Mayestät gleichsam aller Vater in diesem grossen Reich mächtig were / dieselbe ebenet massen / wie sie ihren Vnderthanen den Frieden zu wegen gebracht hette / auch die sehr vnd vnderweisung ihnen ins gemein wider erlassen wolte / vnd das sieh nicht gehöre / daß die Statt Paris allein / einer so lüchlichen vnd angenehmen Frucht genossen solte: dardurch wurde Ihre Mayestät bey den Vnderthanen desto mehr geehrt vnd geliebt werden. Auff diß schenckbarlich anbringen / hat der König ihnen erlaubt / sich allenthalben in Frankreich / da es ihnen ansehen wurde / niederzulassen.

In der Provinzen Champagne haben sie auß versachen / die heruach sollen gemeldet werden / ihre augen vnd gemüthe sonderlich auff die Statt Trozen gerichtet. Zum anfang ist es ihnen jümlich gelungen / dieweil sie drey vornemmen Personen / die ihnen vber die massen wegen vnd zuguthun waren / angetroffen haben / nemlich den Herrn Bischoff / den Presidenten vnd General Leutenant / vnd den Schultessen in der Statt / welche auß vnderchiedlichen vnd sonderbaren versachen / die hernach in diesem berichte erklärt werden sollen / ihre cassettes gehau haben / die Jesuiten in der Statt Trozen zu installiren. *M. Jacob Nivelle*, der fast zwanzig Jar lang / ein Jesuit von geduldb vnd profession gewesen / vnd noch einer im herzen vnd gemüthe / hat auch nicht wenig darzu geholfen.

Als die Jesuiten vmb bekräftigung ihrer widerankommung zu Trozen anhielten / ist der Herr Johann *Dauray* Schultes daselbst / welcher etlicher gemeinen geschäften halben

gera Paris kommen war / in eine Herberg / da Herr *Veslier* Dechant in der Thumkirche / vnd einer seiner Brüder / der Statt Rath / auch laugen / angelohet. Auff einen Freytag fragt er sie / ob sie wolten den König sehen zu mittag essen: welches sie verwilligt / vnd sich mithin dahin versagt haben / wußten aber nicht / was er vorhatte / vnd machten ihnen seine gedancken / daß er sie verwerthen / vnd ihrer gegenwart zur verrichtung dessen / darvon hernach / mißbrauchen wolte.

Dauray geht in des Königs Kammern hinein / vnd redet heimlich mit einem seines ankangs / *M. René Brüll* genannt / welcher der Kön. May. Almosenpfleger / vnd zu einem Bischoff gen Trozen fürgeschlagen war.

Wie nun der König nach eingekommener Wahlzeit sich wider in sein Gemach zu versetzen wolte / vnd die Königin beg. der hand führte / hat ihm *Dauray* an dem Ort / da er fürüber gehen solt / einen Fußfall gethan / welches der Herr *Veslier* vnd sein Bruder ebenet massen auch gethan / dieweil siemeinen / daß *Dauray*, welcher Schultes war / etwas / daß die gemeine Statt angienge / dem König fürzubringen hette. Da her *Brüll* das wort / vnd sprach zum König: So hand / Herr König / der Schultes vnd die Einwohner der Statt Trozen / die Herr May. vnderthenig ist / erlösen / daß sie ein Jesuiten Collegium beschicken haben mögen. Der König gab dem *Brüll* kan antwort / sonder sagte stracks zur Königin: Dierast in einer Almosenpfleger anet / vnd ist allein zum Bischoff gen Trozen fürgeschlagen worden / gleichwol will er schon albereit die Jesuiten daselbst einführen. Der Herr Dechant *Veslier*, vnd sein Bruder / fundten sich nicht gnügsam über der beeden antwort des Königs verwundern: gleichwol kame ihnen des Schultessen löne that vnd farnemen noch viel seltsamer vor / daß er also für sich selbst / auß eigenem trieb / vnd ohne vorwissen der anderen Stände in der Statt vnd die Jesuiten anhalten dürfte. Vnd that ihnen sonderlich wehe / daß sie ins Königlich Schloß vnder dem schein / als solten sie den König sehen essen / in der that aber / damit ein so betriegliche bitt durch ihre gegenwart desto mehr krafft vnd ansehens hett / waren geführt worden. Darüber sie in eine verbitterung wider den *Dauray* gerathen / vnd ihm seine vntreu vnd gewalt / den er zur zeit der *Lige* wider seine Muburger geübt / verwiesen haben. Der *Brüll* welcher damit vmbging / daß er ihm die Jesuiten verpflichtete / vnd durch ihre fürbit seine Dullen bey dem Papst vnd sonst bekommen möchte / hat diese

diese sich hernu Rhina zuziehen auff sich an-
nehmen, vñ die ermassen anhalten, daß nach
dem er Ihre Map. überlebt, also sollte die *Ein-
w. der Dauray* der Jesuiten haben gethan hatte/
mit bewilligung aller Einwohner geschehen
seyn, et an schreiben datz des *Februarii* 1604. daß
mit halbe, nach hernach folgt, erlangt hat.

Demnach wir uns gegen unsern lieben ge-
treuen, die Einwohner unser Statt *Tropen*
in allem, was uns möglich, / gutlich vñ güt-
lich zuerzügen wollen seyn. Als haben wir
auff das inßändige anhalten vñ *suppliciren*, so
vns von vnsen auch lieben acarerer *Kent Brögl*,
wörm Käte vñd vorordnen, Amptmannes
get, den wir zugleich zum Bischoff gen *Tropen*
ernannt haben, wie auch obgedachten Einwoh-
nern geschriben, zu lassen etc. Dieser Brief hat
auch eine besondere danksul, den Jesuiten zum
verhail: Das alles, was ihnen so wohlge-
gemeynt Statt, als von einem eben inwend-
heit, wurde gestaffet werden, / es wörm gleich
sichende oder liggende gütlich, / solte angenom-
men werden vñd gütlich sein.

Als diß *Papst* von Schultessen *Dauray*
auff dem Nachhauß eingekert vñd abgedenkt
worden, gab es bey allen, die zugegen waren,
ein groß stillschweigen vñd verrauchtem, vñd
hielte an über darfür, daß es nun mit ihrer
frechheit außworte, diemöhl man Jesuiten bey ih-
nen einleiten wolte, vñd das falschlich fürge-
ben würde, / also sollten sie dieselbe begert haben,
da sie doch niemals das geringste wort darvon
geredet hettten, vñd ging die gancine rede dahau,
das *Dauray*, der mehr auff sein *provis* nun als
auff gemeiner Statthoßfahrt schon thut, / sol-
ches hundertmalen erparrnet hat. Diemöhl
aber *Dauray* die Exemäter der Einwohner
durch diß erst schreiben zu seynen willen nicht
leiten können, / hat er dem *Brögl* wider zuges-
chrieben, der an anders datz 18. *May* 1604. auß-
gebracht, darinn diese wort stunden: Daß Ihre
Map. die einnehmung der Jesuiten in der
Statt *Tropen* höchlich begerte, / vñd daß Ihr
dieselbig zu seynen gefallen geräthen wurde.
Da diß ander schreiben nicht mehr wärdem
wolte, als das erste, / kam ein drittes den 29. *Junij*
nachstfolgend, in welchen den obersten *Suppli-
cationen* Amptmann zu *Tropen*, / oder sei-
nem Leutenant, / das ionge so im schreiben be-
solt werden, / zu voll zehen auffgelegt wor-
den. In diesem schreiben geschach künstliche
meldung der fürgewandten *supplicationen* deren
von *Tropen* vñd ein Jesuit *Collegium*: dawon
nun ein trüßes get an die Einwohner: ihre
frechheit ward in eine noch ungehorschen verman-
delte, / man vñdersand sich, / durch des Königs
befehl durchzutringen, das erlich darnamen
hätte, also hettten sie es selbst gescheit.

Zu sehen seht man einen *Provincial* Je-
suiten künftlich seiner Wiebräder gen
Tropen kommen, welche anzeigen, daß sie
auf sonderlich dem befehl Ihrer Königs *Map.*
in der auff das ansehn der Einwohner kom-

men weren. Für das *Sehrge*, / so sich 16. *Junij*
der *Acop* auffgangen, / seind ihnen auß der Statt
Kirchenammer zweyhundert vñd zwentzig
Eronen vñd sechs schilling geräth vñd ge-
folget worden. Da sie in der Statt sich,
besichtigen sie mit flug alle gelegenheden darinn
nen, / damit sie ihnen bequamen, / las in einem
neuen *Collegio* erwählen: dann sie fürgeben,
das alte, welches mehr dann zehen künftlich *ros*
nen gefolget, were zu klein für sie. Nach dem
sie alles wol durchsehen vñd erwogen, / sofor-
deren sie endlich künftlich sich hundert Eronen
Zurichten remten, / die zwentzig in *Eronen*,
die ihnen für einmal zu erweiden, / ihr *Collegio*
gerichtet werden, / mit auch *creand* r. a. i. he-
sche summe, / die sie ihre *Bibliothek* mit Büch-
ern, / vñd ihre Wohnung mit *Wasser* zu
verschaffen, empfangen hatten, / nicht ein ein-
rechnete. Auß diß übertrassige begreben
sind etliche von den Einwohnern, / die a. r. r. r.
ut worden, / andere haben nur ihre *gespott* dar-
in gerichtet, / vñd geschazt, / es ließ sich anse-
hen, / als wann diese gute *Parre* zum rath vñd
pländerung einer zwentzig *Tropen* kommen
weren: zugegeschriben daß die Statt durch die
leste Krieger diermaßen erschöpft vñd zu ru-
gehet worden, daß sie auff die achtzig oder hundert
tausend Eronen schuldig were: Welches als
so das ionge, daß die Jesuiten zu seynen vñd
halt begerten, nicht viel weniger als den halben
theil dieser Summen: vñd were das ein stür-
weg, der Statt bald auß ihren schulden zu helf-
fen. Endlich geben die Einwohner diese Ant-
wort, daß wann es so des Königs willeke, daß
sie die Jesuiten annehmen solten, / seyn sie ver-
bündig zu gehorschen, doch daß Seine *Majestät*
geruhe, ihnen gnugsam unterhalt vñd ein-
kommen zu verschaffen. Etliche von denen,
die den Jesuiten zugethan waren, hettten sie sol-
ches bey dem König kien anzuwenden. Also
zog der *Provincial* vñd seine Wiebräder wider
darvon, vñd hatten weiter nichts auffgegrich-
tet, / dann daß sie den Ort besichtigt, / auff
der Statt vñd soffen wolachte, / vñd etliche ver-
sachen ihrer vermeynten *Visitation* auff's *Papst*
gebracht haben: darinn sie getruet, was ihnen
gefallen, mit namen, daß man ihnen was a. i. ge-
boten hette, / welches es so wol an lauter ge-
dicht gewesen, / jedoch haben sie sich hernach
darauff wider die Einwohner gründen wollen.

Man hat von etlichen ihrer vortrachten ver-
standen, daß sie vñd allen Städten mit
Ehnapagamen künftlich nach der Statt
Tropen trachten, / vier versachen hatten, / die
wol zu mercken. Die erste ist, die schönheit
vñd gelegenheden der Statt vñd daß man ver-
gen des Passes vñd gemeiner Landstrassen,
künftlich auff *Vand*, / Leirungen, / Wurz, / vñd
Plandern, / Teuschland, / Brief stellen vñd
von dannen wider bekommen kan. Die ander-
re, daß sie ihnen gewisse hoffnung gemacht,
daß sie mit der zeit, von *Haus* auff, / zu seyn,
Nemlichkeit in *Profession* Haupt mit *Spit*, / auf
Dreys

Tropenstiafat, welches am schönsten Ort in der Swan ligt/nah bey dem Korn und Weinmarkt/ wir auch dem Weibel: Darnach ein Collegium, dadas teinige sieht/ welches sie für haiten vmb ein gutes puereritteren/ vund mit Weisungen zuverrichten. Die dritte war wegen der Erbschafft *P. Merat*, derdies Herren von *Dre* eldester Sohn war/ vund den sie in siebenzehnden Jahr haiten alles einführt/ vund im Jahr 1635. von Paris weggenommen haben/ dabun ihn sein Vater/ nach dem er ihu von *Pantamouen* abgefordert/ zu studieren gesandt hatte. Diese gute *Patres* bildeten ihnen ein/ daß wann sie zu Tropen ihren fähwürden gesent haben/ sie würden ihre sache leichtlich wider des von *Dre* erbenauffführen. Es kond ihrer viel. die von ihnen gehört haben/ daß das teinige/ so dem *P. Merat* für sein theil zugesallen/ mehr dann dreissig tausent Erenten werthsen/ vund daß sie solches zu auffrichtung eines Collegij zu Tropen verordnet haben. Zum verorden/ so haiten sie den letzten Kriegsumbringungen der *Lige* erfahren/ daß kein Volk in ganz Frankreich sich leichtlicher vnder den schon der Religion auffrichtig lasse/ als die zu Tropen: vund daß ihnen die ein gewisses mittel sein würde/ das Regiment der ganzen Statt auf sich zu bringen/ wann sie nur/ wo oder drey Personen genommen hetten/ die sich schon zu irem willen hatten/ nemlich den Herren Bischoff/ den Presidenten vund den Schultessen. Vnd welcher er versich willu sie sich mit aller macht bemühet/ in Tropen einzunissen/ vund ist der versich/ den die von der Statt gegen ihn angeworfen/ dem obersten ihrer *Societate* ganz hinderlich vund beschwerlich gefallen/ wie solches abzunehmen auß dem register der fraghe/ die *P. Cotton* dem Teuffel/ welcher *Adrianus* die *Fresca* besessen/ vorgeschalten hat/ da vnder vielen andern/ die des Königs Person/ vund die heuchelichste vund wichtigste sachen des Königs betreffen/ dieß mit namen auffgezeichnet steht: *Quid Ambianense Collegium impediatur, quid Trecentis*, das ist/ was die auffrichtung des Collegij zu Amiens vund zu Tropen verhinderet? Zwar ob wol die Jesuiten in allen iren händlen/ die sie führen/ vund sich ganz eubisch vund vngestüm erzeugen/ jedoch spürt man nicht/ daß sie sich heffigster bearbeitet/ ergind einen sitz zu haben/ also in der Statt Tropen/ vund diweil sie gekoben/ daß man ihnen nichts geben wolte/ haben sie sich erboten/ dann zu friden seyn/ daß sie allen daselbst stiren vndersehliff haben möchten welches bey vielen frommen leuten ihr suchen sehr verdächnig gemacht hat.

Die in der Statt die ihnen ihre einseimung lieffen angellegen seyn/ nach dem sie vermehrt/ daß es an nichts anders mangel/ den erwünschten greeß puereritten/ dann daß man ihnen ein raches einseimnen verordnen fündte: haben sie alles anhalten so lang anhalten lassen/ bis der new Bischoff Herr *Bresse* bestiget worden/ vund anseimnen ist: welcher da er auffgezogen/ als

bald alle ständ/ vnder der Statt waren/ zu sich in sein Haus beruffen hat. Herr *Erzbischoff Bobuff*, von *Melo* bürger/ leutnant des Gerichts zu Tropen/ wird von wegen des Gerichts dahin verordnet/ vund mit ihm Herr *Dionysius Gombault* Presidenterath. Aber diweil der Bischoff die deputierten in den Bischoffshaus beruffen hatte/ sagte Herr *Bobuff*, er lört nicht daselbst erscheinen/ diweil er auff das Rathshaus/ vund nicht auff des Bischofs Hof besetzt war: Gleichwol sind die ander/ deputierte dahin gangen: da hat ihnen der Bischoff einbrief mit anhangenden sigel verlesen/ des inhalts/ Der König hette verstanden/ welcher massen die Einwohner zu Tropen noch immer vund ein Jesuiten Collegium ansuchten: Darhabet wölle er/ daß sie daselbst solten eingenommen werden. Hiernaß nam er anlaß fürzubringen/ wie die Jesuiten wol ertrieneten/ daß der schwere schuldenlast mit welcher die Statt beladen/ nicht gelassen wolte/ ihren ersten forderungen einen genügen/ zuthun: sie wolten sich aber das an vernügen/ daß man ihnen zwey tausent pfund oder franken iährlichen einseimnen verordnet: diweil er vernahmet er sie/ siem wolten auffmittel vund weg bedache seyn/ woher solche stumen zunehmen. Die deputierten antworteten alle einmütiglich/ daß die Statt keine mittel müste/ vund daß sie viel zu tief in schulden stelte/ darumb lört sie nichts geben. Die sagten weisers/ die Statt lönte der Jesuiten wol entzihen/ vund daß sie sehn zu vor ein Collegium hetten/ welches ihren vorsehen gut genug gewesen were: Im fall der König kump und haben wolte/ daß sie einnehmen solten/ vund Er ihnen nothwendiger rachen stiftet würde/ so müßten sie es geschehen lassen: Aber wann es Herr *May* belieben lölte/ dieß karb der Einwohner/ gutachten hörmustellen/ so lönten sie in solch new rungen nicht einwilligen. Da sagte Herr *Dionysius Gombault*, er hette von den Presidenten beßel gehabt/ vund die Jesuiten anzuhalten: welchen aber seine *Collega* widersprochen/ vund ist solches widersprochen ins eubuch eingeschrieben worden.

Also nun der Bischoff die sache der gestalt auff die hahn gebracht/ sind die einige die den Jesuiten gezogen waren/ bewegt worden/ münd vund weg zu erdencken/ wie man das Collegium mit nothwendigen einseimnen versehen möre/ vund haben vnder andern disen fürschlag geth/ daß man eine ansehnliche summa von der Einkommen derselben Treuungen hebet/ vund einen besondern standt gewisser personen vnderin namen eines ampts anrichten/ hundert welchen die guter/ so das gericht zu iren händen gezogen/ zuverwaren gelagt würden/ vund das man ihnen einen schilling von einem jedem pfund oder franken aller fahrmuß/ die sie in ihrer verwarung/ habt hetten/ verordnen lölte. Welchs aber darfür gehalten worden/ daß auß dyen beyden fürschlügen ein gerichtliche *consequens* zu sehn möchte/ hat man für gut angesehen/ ein gewisse

geresse geschehen für arme / schwache und kranke für armen / oder welche der Herr Präsident *Angemess* die armen gestellt / und gesagt / man würde zur versicherung derselben etliche / die wol gegessen und hunderttausend Tennen in verordnung hatten / darzu benützen. Es ward auch dessen gedacht / daß man das siechenhaus / welches in der vorstalt *Brennende* gelegen / zu diesem *Collegio* ziehen könnte. Und diemittel der Schultes und Schöpfen in der stadt / dasselbe allzeit von vnderstlichen iahren her / in ihrer verordnung gehabt / und das einkommen sich auff ein tausent oder zwölff hundert pfund erstreckt thut: so haben die / welche den Jesuiten zugehen waren / fürgeben / der Schultes und die Schöpfen könnten mit nur guten gewissen / und ohne schanden die verordnung gedachtes siechenhaus behalten. Aber die einkünfte wollten solche fürschlag nur eingehn / noch ihnen gefallen lassen / was man auch für farben denselben anstrich / und ward öffentlich gesagt / daß es am rauchsausten werde / keine verordnung zu machen / sonder alles in dem stand zu lassen / in welchem man es gesunden hat.

Das ist also in einer sinn der ganze verlauff / was sich wegen einführung der Jesuiten in der stadt Tropon von jar 1602. bis auff gegenwärtiges ion. zugetragen: da dann *Jacob Nivelle* Rektor im *Collegio*, als er geschied / daß die zeit seiner bedienung bald verlossen / und man ihn zu verziehen geben / daß man ihn nützlich get im *Collegio* weder für einen Schulmeister noch *Kellner* laden wolte / sich vernemen lassen / er werte entlassen / von dannen zu gehen: und diemittel er damit unzugang / daß er durch seinen abzug den Jesuiten platz machet (und welches wollen er etliche iahr ganz fahrlässig gewesen / und die übungen des *Collegii* hat verlassen lassen) thut durch die / welche es mit den Jesuiten hielten / ausgeben / daß es der ganzen Provinz und sonderlich der stadt sehr das nit wurde gedient seyn / wann man ihnen das Regiment oder das *Collegium* vertraute / und daß sie anders nichts / dann das *Collegium* begarten: Er für sein theil / wegen der sonderlichen *affection*, die er zu seinem Vaterland trug / verbot was / von dem seinen 14000. pfund zu ihrer vnderhalt zugeben. Man hielt darfür / daß es mit dem *Nivelle* nur ein angelegte werck gewesen / und daß das *Collegio* / welches er darzu schlossen wolte / von den Jesuiten herkommen / die ohne das im brauch haben / vnder eines andern namen güter an sich zu bringen. Und ist die vermuthung daher desto stärker / daß man wol weiß / was *Nivelle* für ein gehalt ist / der ihm selber von dem / daß ihm Gott beschert / nichts guts anthat / sonder redet ihn auch des maßes / dann er seine hände wäscht. Daß dem also seyn / erscheint auch auß dem / daß als er die Jesuiten auflegte mal / daß er bey der stadt an gehalten in seine *Communiz* beholung geherbergt / und gesehen / daß die sache solchen aus-

gang / wie sie *gehofft* / mit gewinnen wolte / und sie gleichwol stets bey ihm in der herberg bliebe / hat er sich beklagt / daß sie ihm kein raum zu schanden machten / und solches grossen vnderstlichen schadens halben hat er sie den bösch abgewiesen / und eine andere herberg zu suchen geordnet. Ein ander mercklich Exempel seines gries ist dieses / da er ins *Collegium*, als oberster schulmeister kommen / er ein *Capell* von geringem werth in der Capellen hatte anheften lassen / den Altar davorst davor zu pieren / gleich ob sie stets da blieben solte: gleichwol / als er auß dem *Collegio* geschied / hat er dieselbig weder abbrechen / und wegführen lassen / ohn ansehung / er seinen namen davorst sehr wol gekafft hatte. Der Herr Bischoff und Präsident *Angemess*, welche auch ihre bösch thaten / dann durch den abzug des *Nivelle* die Jesuiten möchten einiges lassen werden / lieffen auftragen / die *Nivelle* wolte das *Collegium* verlassen / und daß sie viel zu thun hätten / ihn darvon abzuhalten / neben dem auch schreiben sie den Schreibern zu Paris zu was sich vertieff / nur vernemen / daß sie solche gelegenheit nicht veräumen / sonder jemand von den ihrigen schicken wolten / der das wolte gewinnen / und bey ihnen einen laß und begierd zu ihrer *Societät* erwidern löndte. Hierzu rumpfen man den *Pater Bini*, als welcher durch seine geberden / die sich mehr auff einen schamplan / als auff der *Capell* / da die warheit gepredigt wird / reimen / die gemüther der gemeinen man wol wurde wissen zu bewegen. Dieser kompt gen Tropon gegen dem anfang des monats Mai / von thut seine erste predig den Auffstas ben dem *Wain* / in der kirchen zu S. Magdalene / welche predig / der gemeine mann vom geschnitten stich zu nennen pflegt. Allda er dner der burger einrede zubegangen / als weil kein Hugenotten den ihnen bedürffen sie der Jesuiten nicht: Hierauff sagte er / daß sie zwar keine Hugenotten hätten / aber dargen vor die stadt voll Aheissen / Libertiner und grober Catholischen / Das Agar und ihr Sohn Ysmail sich vnderstanden hätten / ein trennung zwischen Abraham und seiner ehliche hauffrauen Sara / zu machen: hette der hauffvatter wollen friden haben in seinem hauff / welches ein fürbild der kirchen gewesen / so hette er müssen *agere antellum et filium eius*. Was er aber durch diese gleichnup andeuten wollen / hat er mit fleiß verschwiegen / nemlich dieses / daß die Catholischen / welche er Libertiner und Aheissen nennt / so durch den Ysmail zu verziehen / eben so wol / als Hugenotten / welche durch Agar beduuet werde / auß der stadt getagt werde solte / und das weder der eine noch der ander hauff davor zu dulden: welche rede zu einer öffentlichen Aufruhr gerichtet war. Darnach predigt er noch einmal in derselben kirchen auff dem Geburtstag vnser lieben Frauen / und bracht für / wie S. Demetrius im traum gesehen hette / Voet den Vater die augen im Haupt herum drehen / me er einen feurigen Gesicht / und daß ihm der Mund

vor orten schauete. Dñi waren sonc eigne wort: ab welchen die zuhörer sich demassen abgerten/ daß viel eckelich sagten/ solche wort weren voll Chetelstümpen/ vnd selte mannt gestatten/ dergleichen außzugessen.

Nach dem er aber vornommen/ daß sein vorgeben von groben Catholischen/ Leterinern vnd Aethiopen/ sehr vil auch vnder denen/ die ihrer *Societas* gegogen waren/ für den troff gestossen: hat er in einer andern predigt solchen fehler verbessern wollen: lobte derowegen die Einwohner zu Tropen über die massen/ vnd strich ihnen den fuch/ esz was meisterlich/ sagend: daß man er die laiser straffe/ er sie nicht meinte/ sondern die Tüthen/ Persauer vnd andere Barbarische Volcker.

Den 14. Wauender begingnusz/ die de letzten verstorbenen König auf den tag/ da er nüss kommen/ zu ehren geschickte/ thet er eine laiche predia in der Luminischen in bessem Herten von *Praslan*, Oberampmanus daselbsten/ vnd aller ständ der stadt: da nom er anlaß zu reden von der liche/ trov vnd gcherfau/ die seine gesellen den König vnd Frankreich gelobt hatten. Vnd dieweil er sich bejogte: ma möchte denck/ daß er *aguruen* vnd außsüchte gebrauchen wolte/ hat er zum höchsten *prestere* vnd geschworen/ der döner solt ihm eben an dem ericherschlag vnd zu aschen verbrennen/ wann das/ so er saget/ mit wor were. Sagte darben/ daß seine *Societas* sich schon wegen in Reichthum belimmdat/ daß sie auch seine Spanier sonder gut vnd geborne Franzosen weren. Diese seine eckelichigst hernach in truel außgüß/ aber er hat sich wol darfür gehalten/ daß er die *prestariener* vnd versüchungen/ die ihm in der predigt aufzaren, hincan getruet hette.

Da nun die predigt diese Jesuit den letzten le longer le mehr außsüeten/ so hat man beschilt/ daß ihm auff den 8. tag nach dem 25. Sacrament alle fürneme Pfarrirchen versperre vnd versagt wurden/ also daß der Bischoff/ der sonst nur wußte/ wo er mit ihm hinauf solte ihn zu S. Vlacit predigen laß/ welches ein kleine Pfarrkirch ist am ende der Statt: da er noch besser herauf suchte/ als noch jemals/ vnd sagte/ daß allein die grobe Catholische/ Aethiopen vnd Leterinern ihnen ein weg stunden/ daß sie zu Tropen mit eingekommen wurden: daß alle andere Vriester vngeschickte tölp/ weren/ vnd daß inmerhalb gehen zwangig/ und auch wol droßlig waren/ kaum einiger villicht gewesen/ der recht/ vnd mit sich gebürt/ gebeicht hette. Solche läne reden erregten bey etlichen einen verdacht/ bey andern ein gemummel/ vnd verursachten/ daß viel die bis dahin in dieser sach/ der Jesuit einnehmung betreffend/ neutral gewesen/ die manen begundten außzuhan/ vnd diese *Societas* für sehr gefährlich vnd außtrüßlich zu halten. Vnd waren diß gemeine reden der fürnemisten vnd angesehensten burgern auß allen Städten in der Statt.

17. Daß es meißtlich bekant vnd offenkant/ wie sich die Inquiten vnderstünden in allen

fürnomen Städten/ Frankreich einzufornen: daß sie gegenwertiglich ihre anschlag auß *Langres*, *Chauxeris*, *Auxerre*, vnd viel andere örter nicht gemacht/ da sie durch heimliche verbindnuss/ vnd andere geschwinde practick trachten einzuschleichen: daß noch den sie zu Tropen alle liß die sie erbencken können/ versüchte/ wie Gewalt brauchen/ vnd daselbst sich auch wider der Einwohner willen einbringen wolten.

2. Daß sie allenthalten/ da sie eingekommen/ ihnen nicht anders/ dann durch sich machten/ vngestüm/ rottirungen an *erdis* machten: vnd befunde sich/ daß die/ so ihnen zugehen/ drogeten/ seyen: etliche jedon einer ingebaltenen vnd forchtamen natur/ die der Jesuiten heimliche practiken nicht erferken noch ergründen wolten/ sonder halten sie in chon/ weil sie etwas solliche bey ihnen geschickte/ andere/ als der gemein man/ vnd das in die theil der weiber/ seyen nur auff den äußerlichen schein/ vnd erstreckten sich ihre gedanck mit weiter der dritte hauff sende den/ die etwas für haben/ vnd danc sie desto silglicher darzu gelangen/ sich dieser gesellen gebrauchen/ deren macht vnd arglistig seit alteren anschlag zu befürdern ihre bekant ist/ also die da sein wessen/ alle ihre handlungen mit dem schein der Reichen zu bemindelen: *pulchra la uerna, da mibi salere, da iustum famillaque uideri.*

3. Daß sie ihnen kein anessen machen/ meitieren vnd rottirungen anzurichten/ damit sie die ibrige in den fürnomen Städten einnehmen können: Man habet wol erfahen/ nicht allein in der Statt Tropen/ sonder auch anderswo/ vnd damit man von dieser Vroving allent rede/ so könne die Statt Rheims dessen genugsam beweis bringungen/ wie sien emlich durch heimliche practiken vnd wider den willen der Einwohner/ da hincan kommen seyn/ vnd wie sie sich durch schandliche vnd vnschrittliche tück vnd betrua unbestanden haben/ den Priorat S. Paul du Val des Escheulers, den bruder Peter Labat/ der ihn recht in offener weise in hatte/ auß den händen zu reißen: daß mancher an denen orten da sie ihren sit haben/ der vor dieck/ da er sie nur auß gemainen ruff/ den sie hatten/ sandte/ tausent Cronen zu ihrer einnehmung gegeben/ wie gern wey tausent/ sie außzusüßen geben wolte: Daß sie/ danc sie irgend ankommen/ *supera* *sequunt*, *Acheronta mouebo*. Man spüre es alle tag in der thail/ vnd zum ober stuz so habe es P. Caron klarlich bewiesen/ in dem Neuffer seiner fragen/ die er dem Teuffel fürgehalten/ darinn neben andern diese drey an/eruelich stehen/ *Quid Villavulsi Collegij fundationem maxime impedit? Quid Ambianense Collegium impedit? quid Trecenti?* 4. sie in geringen sachen/ an redden ihrer *Societas* nicht vil gelagen/ sich solcher abentheuren vnd vnschrittlichen mitteln gebrauchen: was kan man erbencken/ dessen sie sich nie vnderfangen/ damit sie bey großen Herren gunst

gunst und verschuld erlangen / und beschien
allen in sonderlichen gnaden bleiben? Dis-
set ist eine von ihren süßmüßigen räncken / daß
wann sie sich irgend eingetrunken / oder sonst
etwas gewaltsamlich / andern zum nachtheil
vnd vortheil vorgenommen haben / (anderst
kommen sie nicht auff) so bedecken sie allzeit
ihre voreckelmüßigkeit mit dem Deck-
mantel der Gerechtigkeit vnd Religion.

4. Daß es war vnd außser allen zweiffel sey /
daß die falsche wunderzeichen und falsche mar-
tyrer an tag bringen / auff daß sie beydem ge-
meinen maß desto mehr glauben vnd ansehn
habe. Daß dem also sey / werde P. Heinrich Gar-
nez, welcher blüch am leben gestrafft worden /
als einer / der die pulser verrätheten in Eng-
land hat anführen helfen, von dieser Societas mit
sonderlichem eifer für einen martirer gehalten
vnd aufgeführt. Was ist gedachter Societas in
so große blindheit gerathen / daß sie ein falsch
wunderwerk vndernehmen eines abschätzlich
verräthers vnd mörderers / trachtet haben / wel-
cher vnder dem leben die Catholische Religion
in England zu führen / eine ganz barbari-
sche vnd teufelische verbindung / dergleichen
man nicht hätte erdenken können / für gut vnd
geistlich gehalten / vnd war dieselbe also be-
schaffen / daß wo sie durch die sonderbare güt-
e Gottes nit wäre entdeckt worden / sich ein König
vnd Römisch in England / den Vnruhen von
Calles, vnd mehr dann 1000. oder 1200. der für-
nehmsten vnd trefflichsten Herren im ganzen
Königreich / sampt einer großen anzahl gemei-
nen volck / vnder welchem viel Catholische was-
ren / durch einen ledigen / garwankamen vnd
schneellen todtungestrafte heretico also daß dieser vn-
menslicher spruch eines Helden wider hat
wollen auff die bahn gebracht vnd ins werck ge-
richtet werden: *Perant amicum dō & vñ inimic-*
es das ist / man soll der freunde mit scheuen /
wann nur auch die feinde zugleich mit hinreich-
et werden: *tantum religio potuit suadere malorum.*
Was fündet einem mensche in sum feillen / daß
die Catholisch Religion solche barbarische thä-
ten beschönet / vnd dergleichen Herren für mar-
tyrer erclären vnd annehmen solte? Der zweck a-
ber dahin diese falsche wunderwerk vnd falsche
Martirer gericht sey / ist der allein / daß man
das volck betrage / oder / welches glaublicher
daß die erwähnte vnder die Jesuiten / vnd andere
einschläge laut / die sich dem gebot der Patrum
dieser Societas allerdings vnderwerfft / dadurch
angereizt werden / etwas theuliches wider das
Reich vnd leben der Christen fürzunehmen / die
man nennt Keger / Sektirer / oder der Keger
Freunde vñ gänner / das ist. die den Jesuiten nit
alles zu gefalle thun / vnd halt wolle. In Flan-
den in der Statt Bourbourg habe sie ein ander wü-
derwerk erdichtet vnd falschlich außgeben / vñ
eintrungen tochter / die wolffür alt war / als
solte sie dieselbe durch ansehl etlicher reliquien
ihres süßters Ignaz gesund gemacht habē / nach
die sechz gangen tag mit hab harmen können / wels-

ches woco die erfahrung arm bezugen / ein ganz
vnmöglich ding ist. In summa daß bey dieser Socie-
tas die ganze Religion in einem eufferliche leben
vñ geberde / bestet / dadurch alle redhafftige auf-
richtigkeit / rufft vñ ware Gottesforcht außges-
haben wird / welche alle ist: *recurre magis veritas*
magis veritas / *agitationibus* / *evagationibus* / *men-*
tibus / vñ andn dergleichen außfäulen / die bey
dieser Patribus sehr gemein / aber vñ den Heyden
selbst sind verwerfft worden / zu werden ist. Daß
wie einer von den alten spricht: *Totum mystica*
nula frans capiatior est quam verum / qui sum / ciens
maximi fallax / id agunt / ut veritas effo videantur.

5. Daß alles was man von der Jesuiten wird
einschlinggen Tropf hoffen inder that fürnem-
lich die vnderwerfung der jugend bedange / thet
vnd den nuz / der dem Land durch den zulauff
fünf vñ sechshundert schuler zuwachsen wurde /
in dem dieselbe in der Statt wohne / vnd also die
frucht vnd wahren in der Provinz desto besser
wurde verfaßt vñ zugenet gemacht werden sol-
ten. Hergegen aber wann man diesen vermeinten
nuz zu dem vñschleichen schadel / der darauff
erfolgen wurde / vergleicht / so wolte so wurde ind
viel mehr vñschaden habē / sie zu verwerffen / als an-
zunehmen. Dann gleich wie *non minus ferit omnia*
rellus also were der statt Tropf mehr am kauf-
handel als an der Schulen gelegen / vñ were
genugsam daß fünf oder sechs handwercker ihr viel
mehr frommt wurden / dann tausend oder zwey
tausend schüler / wan in der Statt für so viel
raums genug were. Aber das / daß die Schula-
jugend / welche gemeinlich etwas vñschadel vñ
muntlich ist wurde viel gekniet / streits vnd
groffe verführung bey den handwerckleuten
verursachen / vñ sich mit einem volck / das ge-
schwind von der Faust ist / nicht wol verglichen
könen. Ferner / biemal die statt sich der Brands
halben zubefürcht hat / darumb daß sie vñ laute
heiß gehawet ist / so wird sie leichtlich groff vñ
gelegentlich durch die vnachtsamen der schuler
entfichet. Dennach auch das ißd man sehr frucht-
bar / so wurde die schüler in der nahrung / vñ in
den wohnungē thewung bräut / dadurch die
arbeit vñ handwerckleuten anlass zu nemmen wur-
den / sich anderstwohin zu verflie / das wolte
ser were vñ nit der nahrung vnd wohnung be-
sere gelegenheit hette. Also wurde der handel /
welcher der statt fürnemlich ansehnlich ist / still ste-
ht / vñ die statt ins verderb / oder doch in groß-
en abgang gerathet. Vnd komme diß auch noch
darzu. daß die so gutes vermögens / ihre Kinder
sicher gen Paris vñ in andere betrübte Vñ-
versitet schicket wurden / höflichkeit zu lernen
vñ sich etwas in der welt vñnuzlich / als sie sit
bey sich im hauss behaltē. Was also für schuler
ind er statt blide würde / das wurde anmerck
sind seyn / von dem zwar dñ land beschwerde / a-
ber kann sonderliche chre vñ nuz zugewart hette

6. Wan dem also / wie sich die Jesuiten ver-
halten / daß ihr vornehmster zweck sey / sich wei-
der die Huguenotten gebrauchen zu lassen / so sey
die Statt deren durch die gnade Gottes und

gutelehrer/nur allein ihrer eignen L. farrern: sonst der auch der Barsüßer und Prediger Würden erleiht/ und wann man diesen Ordens leuten/ wie auch den Capucinen ihre notdürfft wie höchst/ bechurlich reichen wurde/ so wurden sie dardurch in ihren gewöhnlichen übungen fortzufahren verpflichtet/ und durch dinstmuel ihre löcher erhalten worden/ welches viel leichter und billlicher sey/ als die Jesuiten einzuführen/ welche sich nur geringen nach bedürffen lassen. Zu dem so irren die sehr/ wechmeinen/ daß die Jesuiten/ wenn sie in der Stadt Trepou wurden eingelassen worden/ einen guten wissen vnd beständigen Prediger müssen geben können/ oder trauffen auff den Dörffern das volck unterweisen wollen/ wie die Weiler mündlich allzeit gethan/ und noch thun/ welche das laudem den ersten fruchtbar/ die wegen der Religion entstanden/ nun sechs oder sieben hundert stücken lehren und predigen versehen haben/ wider welchen *Desireux, Bernot, du May, de la Porte, Millé, Maurey* vnd andere gewest/ vnd keine meynunglichem beweist/ daß die Jesuiten auff allen Provinzen in Frankreich/ da sie geschick/ kaum drey oder vier gute prediger stellen können/ ihr erden in Paris/ vnd anderswo zuhalten/ deroi sie sich allen zu ihrem vertheil gebrauchen/ dornit sie das ansehen ihrer *Societät* vermehren vnd bestärken. Einmal/ so sollte man die Barsüßer vnd Prediger mündlich/ die dem land so viel gut gethan/ der Jesuiten haben nicht lassen zu grund gehen/ welche darauff pochen/ daß sie andere Ordensleute sein wissen aufzutreiben vnd zubezaugen.

7. Daß so vil *Collegen* der Jesuiten/ die sie in den vernünftigen Städten in Frankreich aufgericht/ mit rücken dem Königrich zum besten/ seindt/ nicht dahin gemeint/ daß sie ihre eigene *Societät* erheben vnd groß machen/ vnd sich dardurch stürcken/ daß sie ein ieder für ihren forcht müssen/ vnd seiner ihrem verhalten begreiffen vnd widerstand thun könne. Zu welchem end sie sich allenthalben/ wo sich ein fuß setzen können/ beflüssigen/ daß sie das selbst das regimēt vnd die form der policey verändern/ welches in einer Stadt viel sorgfältiger ist/ als wann man in derselben eine Religion aufzuwerffen liesse. Siehet man nicht/ daß die eins von ihren aufständigen funktiven ist/ daß sie die Catholischen heimlicher weise von einander trennen/ vnd jenseits vnder ihnen anrichten/ damit man bey wechender solcher trennung vnd voneinander desto weniger auff ihre händel vnd practiken acht haben könne. Auch hersehen sie als dann am allermeisten/ wann ein ruh vnd versuche ist/ darvon ihre *Societät* ihren versprung vnd herkommen genommen hat. Ein ander funktive solat auff dem vorigen/ daß keiner bey ihnen für gute Catholisch gehalten werde/ nisi *sures in verba Societatis*. Die so der *Societät* will vnd meynung mit aller ehrenbetung nicht bepflichten/ mögen wol ihre rechnung machen/ daß man sie als

Atheisten/ Libertinen/ grobe Catholische/ Ketzer/ Secten/ oder der Ketzer freund vnd gdn. er verläßern/ vnd in vngnast bringen wird. Demochland ist so wol ihnen worden. was solche leute sind daselbst gewest/ vnd san mans ohne graufen nicht aufsprechen/ magst meinen/ daß sie den dritten theil der Tauschen zum abfall vnd Ketzer gebracht haben/ der gehalt/ daß heutiges tages bey ihnen fast keine andere Catholische zu finden/ dann die sich den Jesuiten anhang vnd gar verbunden/ vnd Epauuiz treu vnd hold zu seyn verpflichtet haben. Welches sehr schrecklich vnd trauring exempel die Franckosen billich meynen machen sollte/ dann ihnen eben das begangen wird/ wann sie den auffrichtigen vnd reuerenten dieser *Societät* zu sinnen vnd wehren. Und weil die Jesuiten alle ihre handlungen mit dem scheim der Gerechtigkeit bedecken/ so sind sie viel gefährlicher/ als die Huzenotten/ vor welchen man sich leichtlich hüten kan/ so bald sie ausgegagt vnd bekandt werden.

8. Das durch den frieden in Frankreich/ welchen König Heinrich der große zu wegen gebracht/ die Stadt Trepou sich in einem guten vnd ruhigen weise befunde/ vnd aller trennungen vnd spaltungen frey vnd ledig seye. Wann aber die Jesuiten hinein kommen solten/ wurden sie ohne allen zweiffel die alte zwertracht/ daß ein vnd sundschafft/ welche die *Lige* erweckt/ vnd durch den frieden ist widergelegt worden/ wider erneuert/ daher zwe gefährliche Parteyen ansetzen würden/ die eine der Jesuiten vnd ihres anhangs/ welche von ihnen gute vnd erbsige Catholische wurden genennet werden: Die andere/ der Atheisten/ Secten/ Libertinen/ vnd groben Catholischen/ wie sie *P. Brier* in seinen predigen gefaust hat/ der auch wider sie sich ein vnterschied schreiet/ *Eyes ancillam et filium tuo*. Daher leichtlich abzumenemen/ wehen die Jesuiten iraden/ dies weil sie sich sehen so klärtlich mercken lassen/ vnd alle/ die sie können/ durch solche practiken zu sich ziehen vnd locken/ darbeyden heimliche zusammenkunftigen halten/ vnd etliche von ihnen vertrameten aufstehen/ daß sie von hause zu hause die gemüther der Einwohner anfferschen/ vnd sie verwerben/ sich zu vnderst reiben/ daß sie die Jesuiten beschreiben: dornit sie auch solche zu vnderhändeln gebrauchen/ die in den letzten empörungen sich vor andern durch inuentionen vnd auffruhr berühmt gemacht habet/ Schließlichen/ dornit sie eben solche mittel/ in die stat zu treiben/ vor die hand nehmen/ welche vor der zeit bey der auffrichtung vnd vnderstehung der *Lige* sind gebraucht worden.

9. Als bald sie an einem ort ihr anseer gewerffen/ so wollen sie vber das Regimēt die oberhand haben/ vnd damit sie solches heimlich vnd ohn widerwillen bewegen bringen/ so beflüssigen sie sich der macht/ vnd richten vnters merckter suchen trennungen vnder dem volck an/ vnd bedecken allzu ihr böses verhalten mit dem schen

schein der Religion / als wann sie die ienigen
weten / die sich den Ketern / Libertinern vnd
grogen Catholischen widersetzen wüßten / dar-
durch sie allgemach eine *Inquisition* in ein iche-
staat einführen / welche viel gefährlicher ist / als
die Spanische / die nur etliche *privatpersonen*
in noth bringt. Eine also der proceß / der
die Jesuiten / zu einer allgemeinen einpörung
gerichtet / dann sie mit der zeit das Regiment
nach ihrem sinn vnd wolgefallen bestellen. Wel-
ches die ienige wol in acht zunehmen / die im
fluß der Obrigkeit seyn. Wann numerliche
denen ihre heimliche griff vnd practiken sind
kundbar worden / inen dieselbenie wollen ge-
fallen lassen / so müssen sie alsobald mit dem na-
men der Libertiner / Athesisten / oder Ketere be-
schmetzt werden / wie ehlich fremb vnd qui Ca-
tholisch sie auch seyn / gleich ob der Jesuiten
eñen eine Kirchenspur der Wahrheit vnd Ari-
stotelis Glaubens / auch keincum geringstem
erlaube were / inen zu widersprechen / oder sich
inen verdamlichen vnd abscheulichen practiken
zu widersetzen. Dieser letzte punct sey die erste
vnd oberste sache ihrer heimlichen kunst vnd arg-
listigkeit. Dann wann sie einen solchen stec-
angeschmetzt haben / daß er ein Libertiner / A-
thesist / Ketzer / Sectirer oder Keiserfreund seye /
so bezeichnen sie ihn tetschlich alles ansehen vnd
crede begierig vertrauen / vnd bey denen / die
wegen ihres geringen verstands vnd einfalt das
ienige festiglich glauben / was ihnen einmal ist
eingedruct worden.

10. Daß sie ihren vnder dem schein / die ihre
Gottes zu befördern / sich nicht allein in Reichs-
händel einmischen / sondern auch alle heimliche
feinden in einer icken hauffhaltung vnd was etwa
zweyfelhaftelenten fürgehe / wissen wollen. Über
dies so machen sie heyrath zwischen kindern
vnder der Eltern willen / wie solches viel / die in
Flandern / Italien vnd Teuschland gereist /
bezogen können. Vnd damit wir von andern
mit sagen / so hat man schon deren exempel / nur
zu viel in Frankreich / wie auch der erstgebor-
nen vnd einzigen söhnen / die sie ihren eltern ent-
führen / dann sie sie gut an sich bringen / vnd
mit hilff vnd gunst genießen können: vmb wol-
cher vrsachen willen man sie in Spanien zwün-
gen wöllen / ihre *constitutiones* zu ändern / damit
die / so daselbst in einem geheckte *maiorides*
genannt werden / für inen sicher seyn möchten.

11. Betreffend ihre lehr / so sey daselbst sehr
schädlich vnd aufründ / vnd diemal sie am h.
Vatter dem Papp allein hangen / auf daß er
ihnen desto mehr zu willen sey / so schreiben sie
im einen all zu grossen gewalt zu / der sich auch
vber das zeitliche der Ehrhlichen König vnd
Fürsten / vnd folgendes vber ir leben selbst er-
streckt. Dann sie lehren / daß er macht habe /
die Könige abzusetzen / vnd die vnderthanen
von den pflichten / die sie ihnen von natur schul-
dig seyn / frey vnd loß zu sprechen: darauff folge /
daß ein Fürst oder Herr / der vom Pappi in
ban gethan ist / mit recht geodet werden kan.

Darumb dann das Parlament auß billichen /
rechtmässigen vnd hochmüthigen vrsachen / das
buch des Jesuiten *Mariana* verbrinnen / vnd
des Cardinals *Bellarmini* / welches er wider *Bor-
laum* geschrieben / verbieten lassen / darinnen er
alle seine kunst gebrauch / die abscheuliche lehr
durch allerley Sophistereyen zu khaupfen / vnd
allen tolln vnd vnsinnigen menschlichen anlaß
gegeben hat / dem sendigen vnd verfluchten ex-
empel *Clementis* / *Ravallac* vnd anderen des-
gleichen / die als an pest in einer Gemein seyn /
nachz volgen.

12. Man sagte ferner / daß der Statt heil
vnd wolart am frieden / einigkeit vnd gut vera-
trauen der einwohner hung / vnd daß durch den
frieden die gottseligkeit vnd gute sitten erhalten /
vnd allerley güter vnd nachhumb vberflüssig
herbey gebracht / wie hingegien durch vnma-
ssig vnd zwispalt allerley vnordnung / empö-
rung vnd kummer verursacht wurde / wie sol-
ches auß den blüngen vnd bedauerlichen war-
zeichen / welchen die *Liga* in der Statt hundert
sich gelassen vnd den schwercn schaden laßt / mit
welchen die sie beladen / abzuschmen. Der
halben solte der friede vnd einigkeit das ziel sein /
nach welchem ein ieder so wol was genien / als
für sich selbst ertragen solte / vnd werten die
für abgesetzte stünd zuhalten / die die einwohner
zu einigkeit erweiten / es sey vnder was sie
es wolle / oder die newungen / sonderlich weil
der König noch minder iürig ist / begierig ein-
zuführen. Warum aber die Jesuiten einmal
sollen in Tropen eingenommen worden / so
möchte ein ieder wol mit seinen waffen gefast
sein / in betrachtung / daß das volck daselbst zum
auflauff geneigt / vnd daß sich schon etliche urre
vertrauen haben öffentlich verlauten lassen /
es werten zehn tausent mann vorhanden / welche
ir leben wolten wagen / damit die Jesuiten ein-
geführt wurden. Welchem nun die ruhe sei-
nes Vaterlands / vnd die treu / die er dem Kö-
nig schuldig / angelogen / der solte solche einfü-
rung deren sich der Bischoff vnd der Präsident
Angenauß etwas zu heilig annehmen theten / mit
aller macht verhindern helfen. Dann diemal
sie mit im land gebohren / sonder erst nach den le-
zten kriegen daselbst stürz residens zu haben ange-
fangen / so könnten sie nicht so wol von der wich-
tigkeit vnd beschaffenheit dieser sache urthei-
len / wie die / welche mit natürlicher liebe gegen
ihrem Vaterland verbunden / vnd den grossen
kummer vnd elend / den sie bey wehrender *Liga*
aufgestanden / noch in frischer gedechtnis ha-
ben.

Diese vrsachen / welche von vielen stürm-
en vnd wol verdienten personen / so wol auß
der Clerisy / als auß den Rath vnd gemeiner
burgerschaft angebracht worden / haben sol-
chen nachdruck gehabt / daß die stürkste vnd
anknlichste einwohner geschlossen / sich in der
einführung der Jesuiten zu widersetzen / vnd
nicht zu gestatten / daß *Al'* *Jacob Nivelle* aller-
dinge *kueto Relloraz* im *Collegio* erlassen wurde /
diemal

dieweil er dordurch suchte, die daniische prae-
stien der Jesuiten zu decken und zu vnder-
reden.

Freitag den 7. Junij ist eine gemeine versam-
lung ins Bisthoffs hof gehalten worden, da die
deputirte aller stände/ die in der Statt sein/ mit
einer sonderbaren vollmache/ einen neuen
Keller, anstat Mr Jacobs *Novelle* zu erwählen/
erwählten: nemlich der Bischoff / und Herr
Argemess, Präsident und General Lientnant /
von wegen des Caputls zu S. Peter Herr *Pe-
stus*, ober Dechant und Baronum, Ampt ver-
seher, von wegen des Caputls zu S. Stephan
Mr *Hennigum*, Dechant/ und *Beaupuis*, *Can-
onicum*: Mr *Trutat* und *Senog*, von wegen des
Frauenst. Raths: Mr *Fabura*, Vogt. und
die Schultzeu und Schöffen/ von gemeiner
statt. In dem ein jeder sich an sein ort nieder-
setzen wollen / so las man einen postboten / wel-
cher sonderlich darzu bestet war/ einkommen/
der sagte er hette brief von der Königin. Da
ihm der Bischoff fragte / ob dieselbe der Jesu-
ten einmünung betreffend iheten/ sagt er / er
hette darfür / aber die brief stunden an Herrn
von *Prailan*. Dapogen der Bischoff und der
Präsident/ sie hielten für rathsam/ daß die ver-
samlung ausgegeben wurde/ biß man diesen
bericht hette / was der Königin will und nie-
minung were. Die *Deputirte* hielten dargegen
an/ man solte ohne fernern verzög in der sachen
fortfahren. Da bat der Bischoff die haupt-
liche Herren / die zugegen waren / sie wolten
dann einen zum Keller vorschlagen / un fall
Mr *Jacob Novelle* bey seinem dienst nicht lei-
ger bleiben wolte. Die *Deputirte* von wegen
des Caputls S. Peter / nach dem sie dem *No-
velle* gedanckt / nennen *Mr Abraham Drouot*,
welcher in der Statt bürger war. Der Präsi-
dent/ ob er wol bei merano in der Präsiden-
ten kammer gesaget hatte/ daß er den *Novelle* mit
hette bedenen können/ sein ampt senger zubele-
nen/ jedoch schlug er in wider vor. Der Vogt/
Herr *Fabura*, war gleich er meinung / darnach
sagte er/ er schlug den *Drouot* vor / un fall *No-
velle* mit bleiben wolte: Die *Deputirte* vom Ca-
putl S. Stephan sagten / sie beten befehl den
Drouot zu erwählen. Herr *Hennigum* Dechant/
meidet/ daß er ihm zwar diesen vordacht / im
fall *Novelle* mit zuveru gien / daß er bleibe/
nicht zu wider sein lasse / jedoch daß sein gesell
und er befehl herten/ den *Drouot* schlecht / und ohe-
ne beding vorzuschlagen. Der Herr *Trutat*,
Präsidenten Rath/ nach dem er darwider protes-
tirte/ daß der Bischoff den Vogt vor die *Deputir-
te* des Präsidenten Raths hatte reden lassen/
damit solches seinen *Collegis* nichts präjudiciren
möchte / danckte dem *Novelle* für seine gedachte
nichte / und gearete an / daß erslich sein dienst/
den er bisher als Keller im *Collegio* versehen / sich
fürsinnigen *Remon* zu ende lufft. Darnach daß er
dren dreyer hette in der kirchen zu Treppe. als
lich eines *Helloris Theologi*, eines Dechanters,

und *Archidiaconi*: das ein jedes auf diesen be-
einrichte genug könte zu schaffu geben/ wel-
cher ihm die chre Gottes und den Kirchendienst
besohlen sein lufft. Und ob schon *Novelle*, als
ein einfaltig und arbeitsamer mann / lönte und
wolte das Keller ampt neben den andern bedie-
nen / so hielten die *Deputirte* fürschlinglich und
bey ihm gewissen zubebeden/ ob man ihn von
demjenigen / daß ihm / als einem Dechanten
und *Theologi* in der kirchen stets zu verrichten
obligte/ abhalten solte: bevorab weil der Keller
mit seinem dienst allein genug zu thun hette.
Deshwegen er von wegen der Herren Rath seine
sinnum dem *Drouot* abet: Der Schultze und
Schöffen sagten rund/ sie begerten des *Novelle*
nicht mehr/ seine zeit were auß/ und daß sie den
Drouot haben wolten.

In dem man nun mit dieser wahl also im
werd ist / kompt Herr *Dionysius Latreacy* Pfar-
rer zu S. Magdalenen und *Canonico* zu S.
Peter / und erscheit vor der versammlung/ ohne
geacht er nicht *deputirte* noch erfordert / und zagt
an un manen der Pfarrer in der Statt / als
wann er von ihnen wer abgerichtet worden/
daß es viel rathamer were/ beständige Keller
für das *Collegium* zu erwählen / als solche an-
nehmen/ denen solch ampt nur auf eine gewisse
zeit anbefohlen were. Daß die Jesuiten / wel-
che sich wußten / wo sie ihren vnderhalt ohn be-
schwerung der Statt nemen solten / solche
mühe und last gern auff sich nemen wurden.
Daß alle Pfarrer im selben Bisthoffs stund von-
gelehet / aber die Jesuiten herten wol studirt/
und weren sehr richtig das volk zu underwei-
sen. Der Vogt Herr *Fabura*, fragt den *Latreacy*,
ober deswegen von den Jesuiten geacht hette
er antwortet nicht/ da saget der Herr *Trutat* zu ihm
es were ein vernunftstuck von ihm / daß er sol-
ches ohne befehl anbringen dürfte / und daß es
die Jesuiten selbst nit werden gut hassen / wann
sie wurden vernemen / daß man ihnen nit begre-
re: darauf schreiet er sich zum Bischoff / der es
mit dem *Latreacy* angefeht hatte / und bat in in
acht zu nennen / daß was der Pfarrer von S.
Magdalenen gesagt hette / alle Pfarrer in sei-
nem Bistumb weren eingelehet / auff ihn geret
were/ dieweil un gehörte sie zu underweisen/ daß
gleichwol *Latreacy*, der ein *Dilectus Theologia* we-
re / ohne selbst zu tuns schon hette / in dem er
sich auch in solche zähl begiffen / nur damit er
die Jesuiten desto mehr leben und erheben lönte.
Der Bischoff sagte / Weit were sanctus/
daß er nichts an seinem sloß erwidern lasse.
Darauf saget der Präsident zur versammlung/
er wüßte sehr gewis / daß der Königin will und
befehl were / man solte die Jesuiten einemen/
und daß sie in diesem Parlament gesagt hette/
man solte alle dienern / die die Jesuiten be-
sonderlich versorgten Königs tods halben befehl-
daten / geschicklich einziehen / biß sie solche
anfüg auf sie bemessen herten. Der Herr *Tru-
tat* gab zur antwort / daß solche erklärung der

Königin noch nit verstanden / vnd daß nach ges
manen rechnen *dejs que non fait & que non appa-*
rent, idem est iudicium. Der Präsident rephuiert
et *trua* vnterme hievon seinen bericht: Dieser
antwortet / er begreife in dieser sache keinen be-
richt von ihm zu empfangen: dann er gar zu
verdächtig vñ parrheisch hienüß wäre: Vnd
was er von dem befehl der Königin hatte für ges
bei / daß man die Jesuiten einnehmen solte /
so were derselb noch nicht auffzuweisen / vñ
wann es geschehen were / so würde man der
Königin einen fußfall thun / vñ underthän-
igst dafür bitten: würde solches nicht heils-
sam / als dann würde man es müssen geschehen
lassen. Da sagen die *Deputies* einmütig / die
frag were im / ob man die Jesuiten einneh-
men oder auffschreiben solte / sondern wenn man
zum *Rector* an *Nouelle* stelle / dessen zeit man auß
were vorzuziehen solte. *Abraham Drevot* werde-
te wehle worden / dessen hätten man sich schon ver-
glichen / vñ were nun mehr an dem / daß man
aufschreiben solte: hienüß derwegen den *Bischoff* /
als das haupt der versammlung / er wolte sol-
ches thun. Da erachte der *Bischoff* / wie
er dann ein sündlicher mann ist / die neue
form aufzuschreiben / welche er also verbrachte:
Demnach wie vernommen / daß in dieser sache
der dienst / den wir dem König schulden sein /
vñ die gemeine wohlfahrt zu gleich *interessaria*
ist / so haben wir uns mit der nomination des
Drevots nicht aufhalten wollen / sondern die-
se betrachtung auff den nächsten tag. *S.*
Barnaba verschoben / vñ wollen wir also dem
die samptliche Herren wider beruffen lassen:
Widerwel haben wir den *Nouelle* befohlen / in
seinem *Prinzipal* ampt fort zu fahren / vñ
demselben / wie bisher abzuwarten / vñ nems-
men wir seine dienst / die er gemeiner Statt
vñ vñ insonderheit angethien / hienüß an.
Dieser antrag vñ zurliche schluß machte bey
der ganzen versammlung ein gelächter vñ
vñ vñ / die sich dann verwunderte / daß der
Bischoff sich dermaßen durch seine *affekten* ver-
blenden ließe / daß er in einer gemeinen sache /
auff sein vorthail all einsehen / vñ die vñ vñ
sage zuzugung / die er zu den Jesuiten ertrüge /
dem bedenden der ganzen versammlung vor-
ziehen dürffte / vñ wolte also die anwohner
vñ samptliche Stände der Statt ihrer wä-
lichen freyheit vñ wahl verbauben / die sich
billich in einer sache / die sie sonderlich anging /
vñ in welcher der *Bischoff* nichts vor sich
stellte / vñ ohne bewilligung der ganzen statt /
zu beschenden hätte / haben solten.

Die versammlung war nicht so bald von ein-
ander geschieden / daß nicht strack der *Bi-*
schoff vñ Präsident einen schriftlichen bericht
nach ihrem wolgeschaffen stien / vñ hienüß
denselben durch *Demis Latreney* gen *Fontainebleau*
vñ lassen der Königin anzeigen / daß die ein-
wohner zu Tropen der Jesuiten begeren / mit
vñ vñ dungsstet der *Herr* *Mag.* wolte ihr gut-

diß belieben lassen / daß die ganze Gemein-
de versamlet / vñ die sachen durch alle hand-
werke / etwas gewisset in dieser sache einmal
zuschließen verhöret wurden. Dieser bericht
ward so geschwind verfertigt / daß *Latreney* den
Junij in der nacht vertrieß / dann er den vor-
schie / die von wegen der Statt abgelandt wer-
den möchten / wie auch geschehen. Dann *Ni-*
colam Guehard Präsidenten Rath vñ Schöpff
in der Statt / welcher *deputir* worden / den
rechen bericht dessen / daß sich bey versammlung
den *Junij* vñ vñ / zu vñ vñ / als er gen
Fontainebleau nach dem *Latreney* ankommen /
hat er beunden / daß man zu Hoff schon alles
dinge genuege war / die Jesuiten zu Tropen ein-
zuführen / jacs hat in auch einer auß den vñ
nemahlen vñ ansehnlichen im Reich ge-
fragt / warum sie diese gute leut nicht einneh-
men wolten / die doch ihrer Statt grossen nutzen
schaffen / ihre linder vñ vñ vñ / vñ allert
im land bleiben würden: Nach dem nun *Gue-*
hard seine *commission* bey der Königin abgetrag-
vñ der von *Herr* *Mag.* abgetrieben / traf er
Pater *Cullen* an / dem sagt er / man verwunder-
te sich sehr / daß die von seiner *Societät* in die
Statt Tropen wider den willen der anwohner
einzuführen begieret / vñ hette es damit eine
gelegenheit / als wann sich ein *prova* person in
eines andern hauss wider dessen willen einzu-
gen wolt: daß solches mit der sehr des *Evange-*
lii nicht vñ vñ könte. Darauf antwortet die-
ser ehrwürdige *Pater* / er *Guehard* were eben
allert / der den Jesuiten im weg stünde / daß sie
zu Tropen nicht einkommen könten / vñ daß
er des *Evangelii* merckzeichen auff seiner stirn
trug: Das waren die wörter vñ vñ vñ
sachen von der *Societät* *Jesus* wol ansehende al-
den.

Als *Latreney* abgefertigt worden / that er als
sehr möglich sein: daß er den tag vor *S.* *Barna-*
baz gen Tropen ankommen / vñ die Hande
wercke der Jesuiten halben versamlet lassen
könte. Man hat in acht genommen / daß
gleich wie des *Latreney* vatter die Statt auf den
11. *Junij* anno 1528. der eigen verrathen hatte / da
er den Cardinal von *Guise* an einen theil / an
welchem er als ein Hauptman bestet war / ein-
gelassen: also sein sohn eben auff den 11. *Junij* anno
1601. die Statt den Jesuiten besetzen wolten / in
dem er arglistiger weise hinweg gebracht / daß
der gemein pöbel / die Jesuiten durch rettung
vñ vñ vñ einzuführen / versamlet wurde:

Der *Bischoff* vñ Präsident hatten ihnen
eine gewisse hoffnung gemacht / es auß *S.* *Barna-*
baz tag dahin zubringen / daß in gemeiner ver-
samlung auff die einnehmung der Jesuiten ge-
schlossen wurde / vñ hatten schon allerley be-
rathschafft vñ wunderbarliche anstellungen
gemacht / solches uns werdt zu rühen. Also nun
der tag *S.* *Barnaba* kommen / auff welchen man
neue Schulheiser vñ Schöpffen zumachen
pfluge / hat sich der Herr Präsident gar zeitlich
d d an

an bestimmten ort sinden lassen: Ehe die Gemein noch bey einander war / wolte er den Schultheffen und die Schöffen zwingen / der Jesuiten sache vorzunehmen / zu welchem end er etliche briefft schen ließ / die *Denis Latreay* von *Fontainebleau* gebracht hatte. Der Schultheff entschuldigte sich / und sagte / daß in den jetzigen / die man den Handtwercken zugeselet hatte / nichts von der Jesuiten sache were gemeldet worden / deswegen söndte man für diesmal nicht darvon handeln. Da nun die Gemein beyfamen / vünd der handlung ein anfang gemacht worden / that der Herr President eine rede / in welcher er stracks im anfang / ohn einigen schein oder vrsach / auff den Schultheffen schelte / welches dem ganzen vmbstand sehr mißfälligen: darnach rühmte er seinen effer in fortspaltung der chren und des dienste Gottes / und wie er viel mühe auff sich genommen / die Capuciner einzuführen / und weiter nichts mehr vbergen / dann daß man auch den nammen *Jesus* da pflanze / darzu er die ganze versammlung von grund seines hersens wolte vermanet haben / daß sie ihr solches / wie er hoffte daß sie thun wüßte / anlegen sein ließe.

Die fürnehmste und ansehnlichste vnder den einwohnern: vernetzten sich / daß der *Prasidant* / der vor der zeit den Jesuiten so sehr zuwider vnd spinnstlich gewesen / sich ihr zu einem so hefftig vnd ober die gebür annehmen thete / also daß er / wie der gemeine man / *in quo nihil est medicum* / zu thun pflegt / von einer vnmäßigen seit in die andere fiele / da er doch billich in einem vnd dem andern solche maß halten sollte / wie die Rechte von einem solches standes erfordereten. Dieß halten darfür / daß weils Schultheff vnd Schöffen den 28. July 1602. vrsachen warumb er abzuschaffen / vbergeben / er alle mittel vnd wege suche / wie er sich vor seinem abzug an der Statt reche. Dann es darauff steht / daß er seine daupter vbergeben will / vñnd dann er den einwohnern sad zufüge / er ihnen gern die Jesuiten auff den hals laden wolte / damit er sie in vnueningt bringen / vñnd ihnen wider den andern verheben söndte. Etliche sagen / sie haben gewisse nachrichtung / daß im / dannit er auff der Jesuiten seiten gebracht wurde / fünff hundert pistolentronen durch vnderhandlung des *Novelle* gegeben worden / vñnd dannit er solche mittel schenkung beschönet möchete / habe er sich solcher summen halben vertheilt: welches doch nichts zu bedeuten hab / die weil er dargegen mit einer heimlichen vrfund quittet se. Der Herr Bischoff ist auch so dancbar genüts / daß er allenthalben trachtet vñnd rühmet / wie viel quetsch von den Jesuiten widerfahren se. Darumb sagt er / es folge darauß was es wolte / so solnue er nicht nachlassen / die sache der Jesuiten anzutreiben / die weil er ihnen so hoch verpflichtet se.

Vñnd sind dieß die dienste / die vñnd die Jesuiten gethan / persönlich / haben sie zuwegen gebracht /

daß ihm zu Rom die iahresgelder / die er wegen vortsetzung seiner beßüllungs bullen hatte geben sollen / geschendet und nachgelassen worden se: darnach daß er durch huff *Pater Cottus* zwölf *Canonicat* von S. Stephan zu seiner Bischofflichen stiftel vom verstorbenen König erlangt hat: vñnd weisot er deren noch nicht geniesen können / die weil sich das Capitel darvnder gesetzt / jedoch hefft er noch durch der *Senators* beßstand vñnd *erredt* die oberhand wider seine widerfacher zu behalten. Zum dritten / die weil er sich zu schwach befinde / können ampe genug zuthun / so hat er vor / sein Bischofthumb zuthun / vñnd solchen anfall zumachen / daß er die Jesuiten alle geistliche sachen verwalten lasse / vñnd er der weltlichen allen und vñnderhandt abwartet / aufzunehmen / daß er bispovalen etliche *ordinare* / dannit er seine große geschäftlichkeit sehen lasse. Herr *Jehan Dauray* / dessen wer am anfang gedacht / hat sich auch nicht vñnd sonst zum Vorsprecher für die Jesuiten gebrauchen lassen: dann man fürwar vñnd gewis ist / daß er deswegen zwölf hundert tronen von *Novelle* empfangen hab. Also wiew die ieder vñnd die gnen ketel mit gemeinen sachen zufüllen.

Alle ständ und fürnehmste ci wohner der Statt / als ihnen zu obert: kommen / was sich zu *Fontainebleau* da *Denis Latreay* dahin gerufft / begeben / vñnd das man die Königin fälschlich berichtet hatte / als wann man der Jesuiten zu Trogen begerte / haben den 16. Juny eine öffentliche versammlung gehalten / in welcher geschlossen worden / man solle ein *Instrument* auffrichten / darinn das iunge / was die / so vñnd Jesuiten ohn beßehl vñnd gewalt / auch aller ständ in der Statt vñnressend / anlangen dörfen / gehandelt hetten / verwerffen vñnd vñnderlassen wurde: daß man solches *Instrument* gen *Fontainebleau* tragen / vñnd / wanns von nöten / auffwaschen / darneben ihre wap. von den auftrübschen predigten *Pater Bonet* / vñnd den heimlichen losen prauet / durch welche er vñnd sein vertrawte sich vñnderstunden / die ci wohner an sich zu machen / berichten sollte / vñnd daß er wider an solchem proceß ein groß mißfallen trage / vñnd were zu besorgen / es möchete deswegen ein auffstau entstehen. Zu diesem end wurden *deputiert* von wegen der Clerico / Herr *Feslier* / *Dechant* zu S. Peter: von wegen des Raths / *Peter Trutat* / von wegen gemeiner stat / Herr *Duben* / *Schultheß* / *Tartier* / *Schöppf* / *Danbierre* von *Villacheis* alter Schultheß: der Herrzog von *Neuery* / *Gubernator* in *Champagnen* vñnd *Brethier* ihnen die ehe / daß er sie zu der Königin führet: der *Dechant* Herr *Feslier* thet das wert / vñnd ward daß der innhalt seiner rede: daß alle einwohner: u Trogen in ches begerten / oder auch begerten wolten / als was ihr wñlan / gefellig were / jedoch so dieselbe ihrem vñnderthänigsten bitten vñnd sichen statt geben wolten / so daren sie ganz vñnderthänigst / daß ihrer mit der annemung der Jesuiten vñverschonet wurde / die weil man

man ihr nit allein zu Tropen nit begre / sonder auch dem König vnd gemeiner Statt viel das an gelegen / daß sie daselbst nit angenommen wurden: vnd so Ihr May. durch etlicher *privat* personen bericht wäre oberalt worden, als solten die einwohner zu Tropen der Jesuiten begre / das wäre durch betrug vnd ehn wissen vnd wissen der gemindt gemeind vnd derselbigen glieder / gesehen, vnd were er sampt denen / die allda mit ihm zu gegen / von denselben abgeordnet worden / Ihr May. einen demüthigen fußfall zu thun / vnd Ihr vnterrichtigt zu werden zu geben / daß die gemütht der einwohner zu solch er einnehmen gann vnd gar nit geneigt weren. Die Königin gab zur antwort / Sie were also berichtet / also wann die zu Tropen der Jesuiten begre / diessel aber dem nit also / so solten sie von Ihr / dieselbe anzunehmen nit gezeigung werden: Ihr nachsicht were nit / sie wider den willen der einwohner einzuführen. Der *Pater Cotton* ist selbs bey dieser handlung gewesen / aber wider er sich meistlich weis zu verstellen, also ließ er sich damals nichts merken, vnd dacht wol / es wäre nicht zu zeit reden, damit nicht etwa der Königin die dergleichen predigen *Pater Binet* vnd die vorurtheile / durch welche man die Jesuiten in Tropen bringem wollen / sind gethan wurden.

So bald die *Deputirte* von der Statt Tropen nach *Fernambuco* gezogen waren, folgte ihnen der Bischoff nach / vnd reiste auff einen tag zuwärtz melai / damit er ihnen vorläut: vnd zwar diese engewöhnliche beehndigung ist ihm so wol gelungen / daß er der *Deputirten* andrungen vnd Ihr May. antwort selbst angehört / gleichwol nit ohne groffen verdruß vnd widerwill / diereit er gesehen, daß der betrug vnd falsches verzeihen / durch welches er und *Pater Cotton* die Königin den *Deputirten* wie obgemelt / gegeben / haben sich der Bischoff vnd *Pater Cotton* mit einander berathschlagt / was in dieser sachen zuthun were: vnd haben sich dieser nachfolgenden mitteln verglichen: Erstlich / man solte zu Tropen aufgeben / die *Deputirte* von der Statt hetten durch keinen andern / dann durch einen Hugenoten / zu der Königin eingeführt werden können: Zum andern / daß die sache wegen der einführung der Jesuiten mit gar verloren / sonder auff eine andere zeit verschoben were: Zum dritten / daß *Pater Cotton* sich annehmen solte / als wann er eine sonderliche andacht zu S. Bernward trug / vnd deswegen eine wallfahrt in wenig tagen zum *Claremont* thun wolte: vnd daß er in derselben reiß durch Tropen durchziehen / vnd daselbst auff S. Petrus tag den 29. *Junii*, da die Kirchwoh zu Tropen ist / predigen vnd denen / die ihres anhangs weren, wider ein hertz zusprechen solte. Solches ward also besetzt / vnd auch verrichtet. So bald der Bischoff wider zu haus angelangt / kempt er zum Präsidenten / vnd zeigt ihm an, was sein vnd des *Pater Cottons* gutachten were:

bald ließ der Präsident einen *Notarium* mit nam *Agathien le Sat* holen / welcher beywärtz der *Liga* sich vor andern wärtenden muthmachern herfür gethan / vnd sprach zu ihm also: Herr *Sat*, guter freund / Es gah mir nit schweigen und verhalten / es ist vmb der ehren Güttes vnd der erhaltung aussein: gehet hin vnd sagt festlich in der Audiencz / daß die schon *Deputirte* niemand anders haben finden können / der sie zu der Königin geführt hette / als einen heillosen Hugenoten / vnd kühnen der beschad mit werden / den sie gern geschaff hetten. Diese *Sat* sen dem also nach / vnd kempt freytags den 24. *Junii* in der Audiencz / da er mit haller stimm ganz vnbefcheidenlich / was ihm befohlen anzugeigt / vnd that diesen insas noch hinzu: Daß / so die Jesuiten nit wolten in der Statt heben / Zerstören / Libertiner vnd der Hugenoten Joliten weren / vnd daß in der Statt zehen tausent mann zu finden / der ihr leben vmb der Jesuiten einführung wegen wurden. Es ward dem *Maistre le Sat* nit genug / daß er antwortet begangen / sein namn man nicht es bey der selben nit bleiben zu lassen / sonder ein verbrochen auff das ander zu häuffen. Den andern tag / welcher war der 25. *Junii*, kam er wider an das ort / da er des tags zuvor gewesen / vnd widerholte die obersagte wort: vnd also er drauf den Präsidenten *Rath Trutat* angetroffen / führe er ihm in diesen wort an / er wuste wol / daß er auff sein leben lundschafft einnehmen hette / es solte sich deswegen nit weiters bemühen / sein leben were so gut als des *Trutats*. *Trutat* antwortet / er redete ganz vnbefachlich / in dem er sagte / daß die / so die Jesuiten nit wolten in der Statt heben / der Hugenoten Joliten weren / vnd daß die *Deputirte* von Tropen niemand anders hetten finden können / der sie zu der Königin gebracht hette / als einen heillosen Hugenoten: wurde solches offensichtlich müssen blissen. *Le Sat* sagt hernach / er habes das einmal geredt / vnd wolte es auch wol geständig sein. Den montag / welcher war der 27. desselben monats / fuhr *le Sat* in seiner vnbefcheidenheit fort / diemal er sich auff den Herren Präsidenten verließ / vnd gieng zum Herren *Enbuen* Eckelstessen in der Statt / vnd widerholte vor ihm ganz vnverschämpt was die wert / die er schon zuvor in der Audiencz geredt hatte.

Diesem *Notario le Sat* folgen etliche andert seiner gleichen nach / vnd lassen sich bedunden / es sey ihnen alles erlaubt / sonderlich wegen der gegenwert *Pater Cottons*, der gegen Tropen kommen war / sahen deswegen auch an / von den *Deputirten*, die die reiß nach *Fernambuco* gethan / hömsich zu reden / verleumbden sie / vnd sagten einem jeden insonderheit / was *le Sat* offensichtlich gesagt hatte. Einer hat sich selbs den lassen / dessen namen man verschonet / welcher es den andern allen wollen zuvor thun / sagend / man müste zu den waffen greiffen / damit man die Jesuiten einführe / er wüßte wol

wie man die Linge führen sollte. Damit nun diesen übel zeitlich begreiffen/ vnd den vnschick/ welches auß solchen wägen handlungen erwachsen möchten/ geschlossen wurde/ haben sich eben auff den tag/ nemlich den 27. Junij/ Schultheiß/ Schöpffen vnd etliche alte Officiere auff der Gemeine/ am Wasserhoffischen Sal verhandelt/ da geschlossen worden/ daß man ein sonderbare rechtfertigung wider *Matthieu le Sot* anstellen sollte/ vnd ihn vor gericht/ des vbermutes halben/ den er vnbegonnen waise getrieben/ vornehmen/ vnd dieweil er sich auff den Presidenten verließ/ vnd an vñen orten/ eher diesen Handel angestangen/ gesagt hatte/ derselb wurde ihm wol wissen zu verandern/ so bedachte die versamlung sehr weislich/ daß man zum Herren Presidenten gehen vnd ihn verständigen sollte/ was geschlossen worden/ mit bitt/ daß er vermög des ansehens/ welches er wegen seiner tathenden vnd getrewen diensten bey den einwohnern zu Trogen hätte/ solches vntersuchen/ das sich in der Statt ergehen thut/ stillen/ vnd die getrennte gemüter zu einer guten vnd rechtschaffenen einigkeit anzuweisen helfen wolte. Zu diesem end hat sich der Schultheiß Herr *Pukon* mit sechs Schöpffen vnd etlichen andern officieren der Statt zum Herren Presidenten versamlet/ die zogen ihn an/ auß was verhaschen sie zu ihm kommen/ vnd vbertragen ihm schriftlich/ was *Matthieu le Sot* für frechschaffige that begangen. Als der Schultheiß Herr *Pukon* außgeredt/ antwortete der Herr President/ warum er den *Matthieu le Sot* wurde gehört haben/ so wolte er sehen/ was der sachen zu thun were/ das rechte stunde zuuor zu den offien/ vnd damit er zuerkennen gebe/ wie übel er zu frieden/ daß man die Jesuiten nit annehmen wolte/ sagt er ferne/ daß derer in Trogen schon taußent weren/ die heret begreiffen/ vnd weren nit fünfzig/ oder sechzig/ oder libertiner darwider/ denen zu truen sie gleichwol hinan kommen solten/ daß wann er zu hofe were gewesen/ er denen das man wol wurde geschlossen haben/ die dahin im namen der Statt gezogen weren/ er wolte/ daß es ihm einen schoppen seines bluts gekostet hette/ daß er daselbst gewesen were/ die lesterungen/ die man der Königin vortrachte hette/ abzuhelfen. Das übrige/ daß der President geantwortet/ haben wir in diesem bescheide mittheilen wollen/ darunter war dem Leser durch erzehlung der schneidwort/ die er gegen dem Schultheissen vnd Schöpffen gleichsam zur hochzeiten dancflozung/ daß sie ihm diechrgewalt vnd zu ihm in sein haus kommen waren/ heraus geschossen hat/ seinen verdruß machen. *Pater Corran*, als er auff bestimpte zeit zu Trogen ankam/ hat er annewochen den 29. Junij auff S. Petri vñ Pauli im Thumb geprediet/ vnd widerumb folgenden Sontags den 3. Iulij in S. Maadalenen kirche. Die gegemwart dieses Pater hat denen die gleich mit *Matthieu le Sot* getrauet vñ gesunnet waren/ einen solchen muth ge-

macht/ daß ihrer viel nit vngemetzt gewesen/ zum wassern zu greiffen/ vnd einen leinzen anzufangen. Ihel fremme vnd chrlische leute vnder den einwohnern/ als sie gesehen/ daß groß/ gefahr wegen einer aufführer/ der Statt vorhanden/ kufften sich selbe/ vnd fundten sich nit enthalten/ diesen proceß des Hochoffis vnd des Presidenten zu selbsen/ daß sie/ die zum friden heiffen solten/ vntersaget vnd außruhr anstifteten/ damit sie durch eine einpörung vnd auffauf den Jesuiten zu ihrer antomung die dahn machen solten.

Dannum der Statt vor auffruhr vnd leuten/ dessen man sich zu besorgen hatte/ versichert wurde/ haben Schultheiß vnd Schöpffen ihr zusucht zu Herren *Praulam* Gubernator in *Champagnen* genommen/ welcher sich als bald dahin begaben/ vñnd durch seine gegewart vnd fürsichtigkeit alles wider gestillet vñnd in ruhe gebracht/ wie auß dem inhalt nachfolgenden schreiben/ so die Königin an ihn/ auff seinen bericht/ wegen seiner rath nach Trogen/ abgehen lassen/ zuuermehmen.

Herr *Praulam*, nach dem wir vernommen/ auß was verhaschen ihr auch gen Trogen begabt/ vñnd welchen suspihr angewendet/ den wir wissen/ daß daselbst wegen der spaltung vñnd verbitterung/ die ihr vnder den conuocierten befunden/ hette ennseligen mögen/ zu begreiffen/ wie ihr dani solcho glücklich verrichtet/ haben wir euch durch diß schreiben ersind machen wollen/ daß ihr daran dem König mehren sehen vñnd mir einen sehr angenehmen dancß bewiesen habt/ welcher nicht weniger vns zu sonderlichem gefallen/ als der Statt zur ruhe gerichtet. Wir hatten vns vorgenommen/ dem Bischoff vñnd Presidenten durch euch befehlen zu lassen/ daß sie etwas beschadener/ als bißher/ sich erzeigen/ vñnd ihrem erbet maßigen solten/ vñnd euch schreiben an ihnen des halben/ wem den/ aber dieweil *Pater Corran* vns höchlich vñnd sprechen hat/ daß sie sich fünfzig wol vñnd nach unserm willen verhalten werden/ vñnd daß es vñnvoranden/ daß wir ihnen schreiben/ haben wir es ansehen lassen/ jedoch haben wir das für gehalten/ es könnte nichts schaden/ daß ihr ihnen auß fürsallende gelegenheit zu verprechen gebet/ was unser meinung sey/ vñnd was zu ihren ehren vñnd verrichtung ihres amtes/ wie auch zu erhaltung fridens vñnd einigkeit in gemeiner Statt diene/ welche ihr euch allzeit ernstlich befohlen sein lassen wollet. Dann wir nit schließen kñn/ auß alle zutragende sakt/ vñnd nur nament in diesem gegenwertigen/ dahn fürsmaßlich zusehen vñnd zutrachten/ daß fruede erhalten werde/ vñnd wir unsere meinung nit/ die Jesuiten zu Trogen/ anders/ dann auß das heuten wird anhalten/ so vns im namen der einwohner daselbstem geschoben/ einzuführen/ wie wir auch vns solches zu thun in den sunn nemen wollen/ dani so sein sie es begreiffen. So das für *Pater Corran* hat vñnd gleichermaßen be-

richtet/

richtet / dardes Notarium, genannt *la Sae*, welcher etlicher dergleichen und außsätzlichen reden halben beschuldiget worden / durch etliche / die ihm übel wolten / darzu gebracht worden / und selches nicht auß zorn vund unbedachtsamkeit / als auß bösem willen gethan / vund dayer des wegen mit keiner Straff zu belegen sey / weil man ohne das nichts wider ihn fürzunehmen könnte / man greiffe dann auch andere an / die nicht sind / Dann er / vund die die fürnehmste ämpter bedienet / auf welche er sich beruffen / das er von ihnen darzu wäre bestellt worden: vber diß / das er auch dergleichen reden fürbringen könnte / die ihn gegenheil solte haben lauffen lassen / also das wann man also diese sachen wolte rüsten / ein neue inruhe / dract als die vorige / die ihr gestillt / darauf etlichen möchte / vnd darumb das es besser were / solche außlandene vns einigzeit gänzlich aufzuheben vund zu tilgen / nur dier / solches auch also zu beschien: darinn wir ihn gleichwohl auß ursachen / die ihr selber erwiesen können / nicht haben willfahren wollen / sondern vns erbeten / auch alles das wenig / was er vns vorbracht / zu zuschreiben / dann wir / als dem der gegenwertige außland in der Stadt / die gelegenheit der sachen / vund wie es sich mit einem vund dem anderen in der wahrheit verhält / was auch daraus erfolgen möchte / am besten bekannt ist / solches bedenkend / vund darinn verfahren / wie ihr erweisen werdet / das es die *Infanta* vund des Königs meines sohns vund mehr gemeldter einwohner wolrait erhaschet. Wiß hab ich auch also zuschreiben wollen / vund können dem Königlichem Anwald von unsrer wegen vermelden / das wir einen sonderlichen genügen haben an der beschödenheit vund gutten anstalt / dessen er sich in dieser sache / euerem zeugnis nach / wie auch sonst / gebrauchet: In gleichem wollet dem Schultessen anfangen / das wir uns keine iren vnd laß / die er in dieser sachen erweisen / gnedigst gefallen lassen: vnd ist diß vnser ernstliches vermanen an sie / das sie also fortfahren / vns wol vnd ererlich zu dienen / wie wir dann nit wissen / das sie ihn werden: auch nicht göttlicher proceßien empfindend. Geben zu Paris den 12. July 1611. Vnd war die vnderzeichnete / *Maria*, vnd besser drunden / *Pauier*.

Dieser Brief ist ins Statbuch eingeschrieben worden / vnd bewoßet derselbe klärluch / ersich / das die Jesuiten ihnen kein gewisssen machen / reformation vnd spaltungen anzurichten vund zuerhalten / wann es zu ihrer Securen nützen dienet. Zum andern das *Pater Caron* an seiner funft vnd wolredendheit nichts erweisen lassen / die practien / die der Bischoff vund Präsident zu Tropen getrieben / die Jesuiten dastelbst einzuführen / den der Königin zu versprechen vund bedecken. Zum dritten / das er sich zu einem *advocaten* für den anführer *Matthias la Sae* gebrauchen lassen / vund sich vnderstanden / den vngläubig seines verbrochens

auff die zu schreiben / die er seinen Gegärd nemmet / vnd die in dem / das er ihnen außsätzlichen wollen / allerdings vnschuldig sein: Diß ist gewis vund vnschuldig / das *Matthias la Sae* nichts / dann auß trieb vund befehl des *Residenten* gerecht hat: in massen *la Sae* selbst bey vielen wesen genommen ansehnlich zu lassen sich verlanen lassen / vnd hats sein recht guttlich vor dem Herren *de Praslain* gestanden / da sie ihn zu fuff gefallen / vund für ihren mann gebeten / hernach hat sie es vor Gericht widerbracht / vnd befand. Wie nun der Präsident vund *Matthias la Sae* ein selb andliche vund verwickliche that begangen / inder / das er diesen befehl / das er sich bestillen lassen / schwächliche / vnd denen / die auch nur an fändtem Christliche stehen sich haben / vber außstehende reden außzusprechen: also ist es nit weniger dem *Pater Caron* ein grosse vnrecht / das er also vuerachampter was die Königin hundert das selbe führen / vnd die vnschuldige beschuldigen wollen / das nur er die schuldigen vnschuldige.

Der Schultess vund die Schöffen haben den Bischoff inanchmal besucht vund angereprochen / darum er zu dem / was recht vund billich ist / verstehen wolte / vnd ihm gebeten / das das genug / so den 2. July in voller versammlung wegen *Abraham Drouet*, der zu ihrer Schultess vorgeschlagen / beschlossen worden / möchte nit werdt gerichtet werden: aber er hats gänzlich abgeschlagen: als er dessen wider durch schrifftlich ersucht worden / hat er den 12. July 1611. diese schriftliche antwort geben: die Königin hette befohlen / mit der sachen einzusuchen / vnd das er ihre fernere resolutionen erwarten thäte: in mits hette er wegen des obersten Schultessen vorsehung gethan. Man hat nachmals bey ihm angehalten / er wolle mit *Abraham Drouet* übereinkommen: mit dem anhang / wann er mit ihm würde / so würde man nichts desto weniger in der sachen fortfahren. Darauf laßte er den *Drouet* wider ein Priester vund *Baccalaureum Theologia* ist / zu sich kommen / vund druckte ihm (in gegenwart *Jacob Nivelle*) das er ihnen den Damm thun wolle / wann er den dienst im *Collegio annemie*. *Drouet* antwortet man habe sich vor solchen dann nicht viel zu forchten. *Nivelle* wolte für den Bischoff reden vund sagt / *Etiā in illa excommunicatione perimendo*. *Drouet* gab zur antwort / man könnte durch das appelliren wider solche straffen wohl nit finden. Der Bischoff protestirte hingegen / das man ihm schon das Parlament auferlegen solte / ihn zu absolviren / so wolte ers doch nicht thun / er aber *Drouet* könnte dieselben allen wohl zuver kommen / wann er sich schriftlich verobliegen wolle / auß dem *Collegio* zu weichen / wann die Königin die Jesuiten dastelbst einzuführen / den der Königin zu versprechen vund bedecken. Zum dritten / das er sich zu einem *advocaten* für den anführer *Matthias la Sae* gebrauchen lassen / vund sich vnderstanden / den vngläubig seines verbrochens

verfaßten / vnderfchrieben / wie auß diesem
instrument zu sehen.

Im Jahr 1611. Donnerstags den 13. Julij vmb
vier vñhren nach mittag haben wir endbenante
Königliche Notarij in Trossen vñ in den Bis-
chofflichen Saal daselbst verfaßt / da ob-
genante Herr Schultes vñ Schöpffen in vñ-
sern Hofen zugegen gewesen / vñ hat Herr
Schultes in aller nannen Abraham Drouot per-
sönlichen angeredt / vñ vñ ihm begeret / daß
er obigen Contrail mit ihnen gegenwärtiglich
vnderfchreiben wolte / vñ ist ihme Drouot sol-
cher Contrail von dem einen gedachten Notarium
in gegenwart des andern als bald vorzulegen
worden / demnach solcher zu vnderfchreiben
mahlen mit ihme Drouot also actroffen / wie
noch gesternas tags beendete Tartier vñ Gem-
baule Schöpffen nu nannen vñ von wegen der
andern allen zu ihm Drouot abgeordnet worden /
von ihm zuvernehmen / ob er seiner achtbarer aus-
sag nachkommen vñ nicht besagten Contrail
raisieren wolte. Welches beendete Drouot ver-
williget. Nach welchem Herr Schultes vñ
Schöpffen hantz ermeldten Råthen des
Schöpffenampts auff 100 besagten gestrigen
tag vñ sechs vñhren nach mittag ins Collegium
gangen / um viel ermeldtem Drouot zurechen / wel-
cher durch inder gedachten Herren Schultes
befragt worden / ob er folgenden tags gegen
mittag gedachten Contrail raisieren wolte / vñ

hat der Drouot geantwortet / er wolte nit vñder-
lassen / sich morgen / wie obgemelte / in der
Schöpffen Rathhammer einzustellen / mehrs
besagten Contrail in gegenwart des Herren
Schultes vñ Schöpffen zu raisieren. Das
rauf sich ermelder Drouot willig vñnd bereit zu
sein erklart / gedachten Contrail zu vnderfchrei-
ben / wolte aber zuvordem Ehrwürdigem Her-
ren Bischoff seine schrift wider geben / welche er
Bischoff ihme zu handen gestellt / vñ daß er
sich wüñsche / daß sich gedachter Herr Bis-
choff mit gemelten Herren Schultes vñnd
Schöpffen verglichen möchte / dann ihme
Drouot vom Bischoffen kein eintrag vñnd ver-
hinderung ins Collegio widerfahren / diuvel ge-
dachter Bischoff ihn in dann zubun gedrohet /
welchen dann er nit aufheben wolte / wanns
schon das Parlament gebieten solte : begre-
demnach daß ihm eine Eopen besagten Contrails
gegeben werde / dieselbe in seinem Rath einzur-
legen : vñnd das er außserhalb des verbois
vñnd gedroßens dann vom Bischoff verbiet
wert / gedachten Contrail zu vnderfchreiben.
Signatum Bourgesii vñnd Tratel.

Auß diesen berichte kan ein vnparteylicher
Leser leichtlich erkennen / was der Jesuiten gewalt
vñnd fürhaben sey / vñnd wie ihre heimliche vñnd
listig praelen gansen Brandtrock gefärs-
lich vñnd besorglich seyen.

ACTIO

ACTIO MARTILIERI ADVERSVS IESVITAS IN PARLAMENTO PARISIENSI

ANNO M. DC. XI.

ANNO 1610. & 1611. tractata est rursus, & ut multis videbatur, prorsus finita, controversia, quæ diu agitata fuit inter Iesuitas & Academiam Parisiensem. Cum enim Martilierus Academicæ Advocatus in Parlamento statum controversiæ inter Iesuitas & Academiam, An nimirum potestatem haberent Iesuitæ artes qualeslibet liberales in Collegio suo publice profitendi, dilucide admodum explicasset, & iniquitate, turpitudine, flagitijs erroribusque tam vitæ & morum, quam doctrinæ ipsorum commemoratis, Academicæ non solum, sed & universæ Reipublicæ detrimento eos esse maximo, certis immotisque argumentis ita confirmasset, ut Regem eos particeps esse, dubium amplius nemini videretur. Et verò Advocatus Iesuitarum tam frigide ad argumenta ista die postero respondisset, ut appareret facile, argutias eorum ad obsuscandum clarissimum veritatis Solem momenti asferre nihil amplius posse. Servinus statim, Advocatus Regius, factus, à matris Hircani & Aristobuli, qui ex Regia Maccabeorum stirpe ultimi fuerunt, historia dicendi initio. *Eam, inquit, Phariseorum & Scribarum, qui vita morumque innocentia omnium in se oculos converterant, astutia, ei tandem miseriarum perditam fuisse, ut præter nomen & titulum Regina, (potestate & imperio omni ad Phariseos delato) nihil amplius retinuerit.* Porro autem ex antiquorum Patrum & Doctorum Ecclesiæ scriptis Monasticam Eremiticam & in universum omnem Ecclesiasticam vitam, solitudini, humilitati, Rudijs, castitati, dilectioni, simplicitati, paupertati, bonisq; temporalibus & favori Principum contemnendis totam deditam esse oportere ostendens, loquē hanc Iesuitam ab ea alienam esse, utpote quæ bonis aliorum per insidias & dolo malo occupandis inhieret, & doctrinam tam in forma, quam in materia prorsum profiteretur, argumentis & exemplis plurimis tam dilucide comprobavit, ut ne di-

cere quidem contra, qui adfuerant Iesuitarum primores, potuerint, sed & defendere suam volentes causam, omnium tibi exposuerint.

Actio Petri HARDIVILLERII
Parisiæ Academicæ Rectoris pro
Academia adversus Presbyteros &
Scholasticos Collegij Claromontani IES-
VITAS habita in Senatu Parisiensi
Anno 1161. die 22. Decemb.

Actionem à Martiliero pro Academia Parisiensi adversus Iesuitas susceptam breviter modò enarravimus. Eam; uti commodius finiretur, Petrus Hardivilius Academicæ Rector, promotendam talem in modum sibi sumpsit: *Eccæ, inquit, Academicarum omnium Princeps & Regina, Regum Christianissimorum clarissimo sabbote, ad sacrum dignitatis vestra, Indices, tribunal prodit, non jam sua amplitudine venerabilis, non nata à pulchritudine scelerabilis, non vegeta illo succique pleno corpore, non uberibus lactea quodam Nutricia fonte manantibus, non flammæ illi ac flagrantibus oculis, quibus omnium gentium animos, divinis incendebat ardoribus, sed nuda merens, abjecta, infusa & squalore vitam trahens, miseria & conditionis sua pudore infusa, in vorum sua furtis & fortuna præsidium querens, vas enim mandentibus oculis intuetur, quorum salutaris manu nisi dæcano & sordibus extrahatur, non est quod aliud in tanta rerum acerbitate doloris lenimentum quæras, quàm ut saltem novissimas ejus voces Senatus audias, & ipsa in vestro sinu innocentem, & Gallici candoris perpetuo retinentem animam exhalet. Tamen si autem in Academia datus sit patronus, qui undique oculatus, animas Gallorum scilicet per avia, prærupta sinuque & anfractibus Iesuitica Societati ducere possit, se tamen affirmat sic ad dicendum venire, ut pietatis potius quàm defensionis, querela quàm eloquentia, doloris quàm*

quum ingenij partes à se susceptas quisque intellegat, quamvis interim non difficiatur, ed adactum esse se importunitate adversariorum, qui toties moniti, ut corpus desisterent oburgati, ut anibitanti sua modum facerent, toties ab aris foscisque Academia depulsi, sese quin in aliena jura & pradia irruerent, continere nunquam poterant. Inter alia autem nefaria ipsarum scelera, illud certe indignum maxime & prorsus non ferendum esse, quod jam non per se & emissarios suos, sed per ipsos Parliamenti iudices, Academia tiores, Academicis periculum inferre conentur, & quos habentem oculis conspicijs dolisque extinguere non potuerunt, eos iudicium sententij & iudiciorum religione oppressuras se arbitrentur. Quia autem inter ceteras pollutionis sua causas Academia vestitatem & confusioem, nimiamque juvenilis aetatis licentiam, veluti quasdam Academici corporis morbos obceperint, quibus curandis nec iussa Regia Maestiatu, nec pondus auctoritatis Parliamenti par sis, sed sola eorum facies, calidus in eum finem scilicet dimissa, probaturum se dicit, tam Reverendorum Patrum obsequio ad morbos ejusmodi tollendas manus baudquaquam requiri. Principio igitur consilare laboranti Academia Medicos eas adhibendos minime esse, quibus cupilibus alterius Societatis innatus contemptus sit, quarum consilia & artibus ingens morborum cumulus Galliam acceperat, qui ut importuni hare dipeta circumfissent, & morte nondum complorata, finem arbitria petant, quin imò qui ut corvi prada inhiantes, non nisi inestà in os effusa recedere soleant. Sanctiss. ipsos & regularum suarum tenacissimos patres, Academicis nihil tale cogitantibus vultus crucienti & lethale superiori tempore inflexisse, Eam enim bellorum civilium procellis palliatam, ex communi naufragia vix emeruisse, cum sagacissimi patres animadvertentes, convulsas ejus nervos, fractasque vires non sine peculiari regia munificentia affluxu reparari posse, Regem igitur eos adiiisse supplicesque petisse, ut parvulam istam gregem suam aliquà dulcedinis guttula respergeret, esse sibi animum, non tam nomine quàm re, affectu & studio verè Gallicanum, & ad Regia Maest. obsequium annuò presentem: unica praeter ceteris floribus sibi lilia cordi esse, omnes suos conatus cogitationisque ad commune Reip. bonum directas esse. Litteras esse ornamentum Reip. praesidium imperii, solcm & oculum regni, non debere igitur salam Lutesiam frus literarum beneficia, & inventuiss. influtuenda bona gaudere, sed dissuadendum illud esse per varios ac multiplices regni datius Tractus, Civitates, Provincias, Regem igitur ope. & magnificentiis. clementia sua malleatibus vultis ex excepisse, suo sinu & pectore fovisse, & tam Flexia per se cum

in alijs Regni partibus per subditos suos stipendijs amplissimis ditasse. Illis autem vultis armis instructis, & namine regio veluti numine tactos. Academiam inermem & omni praesidio destituta deinde aggressos esse, suamque illud adeò quasi usum GRATIS personando, juventutem ab Academia abdaxisse, ut mirum non sit illum jam vita literaria sentiem exficari praesens undiqueque venis & ductibus quibus sanguinem & spiritum accipiebat. Falsos tunc quidem expectatione sua testat, fallum enim esse, ut totum laborantis Academia corpus, circumfusus eorum gregibus obfessum, vires suas, Academicis cor moribunda parentis doctrinâ ruriore refectioibus, collegerit, & corvos hiantes delasserit. Hoc autem aulmaderientes Claremontani patres, ad alias artes extemplo confugisse, & à Rege diploma seu rescriptum obtinuisse, quo in ipsa Academia Parisiensi gremio publicè scholas aperiendū facultas eū concessa fuit, juventutem igitur instruere capisse, non per se, sed alios quasdam magistros, vel alimnde accitos, vel quasi fungos noctu nimis spacia è. su. unditate solâ Claremontani prorumpentes. Nihil mirum igitur si Academia exhaustū penè viribus non gemere tantum & legere suum forem, sed contra vim fraudemque exclamare & Deum hominumque fidem implorare cogatur. Ad clamorem autem istum, eos ipsos patres, què ejus vita infidias fecerant, accurrere jam & petere, ut Academicorum suum excipiantur, nem quidem dominos fundi, sed ut colonos, imò ut servulos humiles in familiam Academicam coarpti volentes, Snares illas quidem & melle illius voces esse, sed quasi quis sapie, ipsa felle reperiat amariores. Panem eos sinistra manu porrigere. Sapidem dextra abscondere. Academicos quidem optare, ut non modo velus socios eos admittere, sed etiam velus fratres complecti, & ut Patres venerari liceret sed campum istum magis montes habere & fieri id non posse, multas Vrbes, quas ad nuntum summi jam regnant testat; multas provincias, quas possideant, multas Academias, qua in suis sepulchra cineribus jaceant, & ex quarum rainis rerum suarum insanae substructiones crexerint, testari satis & evincere. Eam enim tactis & oculis moribus Academiam Parisiensem movere, ut suo periculo sapiat, & instantia sibi pericula non modo caute prudenterque provideat, sed etiam serviet & gloriose depellat, ostendentes, societatem Jesuiticam similem esse vel pennis Aquilarum, quajensem eas res attorunt, cum quibus inclusa & recedenda sunt, vel fluvij, qui insulas complecti, istque ad blandiri videntur eas tamen communiunt & perdunt. Non esse autem necesse, ut in externa aliarum Academia- rum discrimina inquirant, earumque vocis & mo-

nita desiderant, jam immo esse periculum, affluere jam morbum in praeordiis, & ipsos Academia hostes praetextu pharmacorum, ejus venas meliori sanguine exhaustas, venenatis exoteriorum dogmatum pocula insficere, atque dum grati ambrosiam suam summe uellat, caelestes scilicet illas dapes Academicis languentibus apponere se jactant, Academiam suffocare, linguam ei praescindere, ne loqui, oculos eruere, ne eorum frondes possit intueri, jugulum petere, ipsum caput aggredi, & Sarbonam ipsam tentore atque laesere. Spectiosum Societatis Iesu nomen, & boni publici pondus ac momentum in eorum verbis sanare, sed per ipsos jam licere subditis jugum excutere, licere Senatibusconsultis & Regibus etiam rescriptis illudere, imperita multitudinis oculos eludere, licere veteres Academicas pervertere, licere de patribus Miracula comminisci, licere passim Martyres conscribere, licere Sarbonica decreta non habere ludibris tantum, sed contumelijs prosequi, licere denique omnia pessundare, ut tandem sola Iesuaria secta totam orbem dogmatum suorum facibus incendens, omnes etiam virtutum spinas, vepres & noxios deteriorum doctrinae succos exeat. Quod Osorium quondam dixit, insulante & in senium vergente mando nascituram novit cujusdam & caeteris inusitatis nominibus Societatem, qua tamidum magisterijs silentium imposuira sit, & ad eujus, ut ad solam exortum, ceteri hominum iure sociatarum catui, quasi minora, & surio quodam lumine lucentia sidera mortalium oculis tripiantur: Id Iesuata per Universum penè orbem Christianum jam assertos se gloriari, & cerè praclariora quaque ac meliora nota ingenia, sui undiquaque sedibus eos expulisse; passim erumpentes nascentis industria gemmas velut pestilentis quodam turbine afflatu adussisse; omnem literaturam quā emergere ac se proferre possent, viam pracluisse, nam adhuc restare Academiam Parisiensem, ad quam velut ad portum confugerent virtutis & eruditionis suae specimina edituri. Hanc quia scopulum esse videant Iesuata in quem irruentes frangantur, idcirco ad ejus interitum omnes adhibere machinas statuisse, ionque in maximi beneficii locum reponere, si specie Societatis cum Academicis inceda, & salutis eorum conservanda nomine, omnes eorum labores, vigilas & conatus, omnibus invidia turbis expant, si Academiam ad limen Claramontana domus, ut vile mendicabulum proflare, & alumnorum suorum pramia ab eorum Gazophylacio turpiter expellere cogam atque ne Societatis illius ludus, fabula, ludibrium toto orbe habeatur, faciant. Academicos quidem hanc in praecellu, non doli, non am-

bitu, non versutis, sed ingenio, doctrina, industria, virtute & animi candore cum reverendis istis Patribus certaturos, velle, ut praferant se Iesuatica Societatis lumina & Gigantes illi, qui volumina voluminibus, ut montes montibus imponendo, caelum sapientie scandere se putant, & Deos Academia intellares de solio suo deturbare, sed optare tamen, ut Iesuata nuda cum nudis Academicis decernant, hoc enim si fiat, sperare se futurum, ut res tota, omnibus incundum, utilem Reipublica, literis saluarem exitum ostentatur. Ceterum non doctrina saltem & eruditionis rationem; sed ipsius etiam Reip. salutem, & Gallicani Imperij dignitatem, quoniam Regis Christianissimi securitatem postulare, ut Gallicana juventutis informatio solius Academiae fidelis & Academicorum sednitati permit-tatur, atque demandetur. Mercenatem alium Angustum manasse, ut si erudenda juven-tus traderetur, qui Imperium Romanum impendit asplamarent, Gallorum igitur adolescentium institutionem non posse cuiquam tutius, quam Academicis Parisiensibus commendari. qui eodem quo tota Gallia perire vivant, & propterea Academia vitam servari unice expectant, ut ipsi in ea velut in specula ad Regis Maestatis decus & securitatem pervigiles excubent, & Reipubl. Gallicana amorem senellas adolescentium ingenis, Christianis pietatem erga Deum, subditis fidem erga Reges, civibus commune boni publici desiderium inferant. Regem piissimum & suorum amantissimum, priusquam atroci & cruento vulnere à nefario parricida confessus ad eplam migraret, de Academiae suae dignitate revocanda serio cogitasse, nec satis esse dixisse, si fidelissima Maestatis sua filia viveret, nisi etiam splendide & regie vivisset. Hanc igitur tanti Regis filiam stare latu in conspectu indicum, eoque per sacros altus manes orare, ut labores, conatus, gloriam suam cum Iesuatis partiiri cogatur. Non calidiorum suorum pramia rependi sibi Academia postulare, qua ingentes familiarum amplissimas ridius adaquent, non quare eam Baronias, Comitatus, Abbatis, non captare hereditates, sed arcana quaedam arte munerum copiam passim ex omnium manibus & loculis elicere, sed tantam suppliciter & demissè petere, ne in hoc squalore deaserat, neque in hoc miseriorum cano haecenus depressa opprimatur. Iesuata quidem cur finibus Academicis se contineant, cur tantos eos Gallicana juventutis educanda prurius agites, cur ovīs Gallicis tam periculositer incubent, causam non esse aliam, quam ut Gallorum loco Attilius aut vulvares excludant. Hac enim nisi ipsis mens esset, futurum corè, ut Academia non tam praeceperet ardetarent. At vero Academia totius

in indices aquisitum eorumque dignitatem defixam aspectum esse, eosque sibi aquiores magisque propitios fore confidere, quo adversariorum ambitus plus gratia & fauoris apud plebsque videatur obtinuisse. Non opibus eam contendere, qua exhausta sunt, non dignitate, qua jam pridem iaceat, non amplitudine, qua indignissime conterasur, sed precibus, lachrymis, squalore & miseria, per Deum enim immortalem eam obolari, per Henrici Magni, suavisissimi patriæ parentis pios ac propitios manes, per ultimas eius voluntates, per Christianissimi Regis, & Reginae Matris optima ac Serenissima securitatem, per Gallia totius incolumitatem, per decus & amorem patriæ, per liberos eorum, quorum præsertim res agitur, per eos ipsos & nominis eorum immortalitatem, ut eripiant tandem aliquando literas ex profanis istius manibus, easque sua parenti & Academicarum Regina, vel potius suam ei parentem restituant, neque diutius purissi-

imum ac verè Crystallinum oculi Gallicani humorem, admixtu exotica doctrina sordibus turbari permittant, considerantes nempe, factum esse, ut ad Senatus Parisiensis nomen & recordationem tota detriceps gestiens proficiat Academia, eique æternum victuros gloria lauros decerpant, quàm ut novus, & Gallicana præsertim genio innatus Religiosorum hominum cæcus è finibus monastica professionis exiliens, cum omnium penè Ordinum querela, cum totius Gallia periculo, cum certissima Morsuum politiarum ruina, ubique iactet & proclamet, ipsis iudicibus, societatem suam in Academicos irrupisse, Academiam & literas meliores ipsorum indicium sententia concidisse, & tertium istum Gallicani lilij apicem, iudicium spiritum percussam emarcuisse.

Excusa est hæc Actio juxta exemplar Parisiis apud Ioannem Petit-pas, viâ Iacobzâ sub scuto Venetiarum excusum. Anno 1612.

ARRE-

ARRESTVM CVRIÆ PARLAMENTI:

PRIMARIA, RERVM CAPITALIVM ET EDICTI
Classibus convocatis. 22. Decemb. 1611.

LATVM

IN CAUSA

SACERDOTVM, ET SCHOLASTICORVM COLLE-
gii Claromontani qui se IESVITAS vocant, Diplomatis Regii 20. August.
1610. comprobationem postulantium, quò omne scientiarum artiumque
genus, in Collegio Claromontano, juxta edicti Septemb. 1603. & aliarum con-
stitutionum normam, publicè docendi, potestas concedatur.

ET

RECTORIS, SYNDICORVM AC DECANORVM VNI-
versitatis, Intercedentium Editioni Diplomatis, ac libello supplici oblato 2. Decemb. 1611.
petentium, ut ex lege Edicti Restitutionis IESVITARVM, & Decreti quo illud com-
probatum est, ab omni Scholastico munere arceantur: nullo, ex personarum qualitate,
præjudicio suboritur.

Cui inferuntur ex D. Ludovici Servini Advocati fisci Regii, Actione, excerpta summa capita.

EX ACTIS CVRIÆ PARLAMENTI:

Manè.

PRIMARIO PRÆSIDE, ARRESTVM *pronunciante.*

Controversia, ultra citroque copiose
disceptata, hinc, inter Sacerdotes &
Scholasticos Collegii Claromontani, qui
se Iesuitas vocant Diplomatis Regii 20.
August. 1610. dati Impetratores, &
quod decreto Cutiz probari, po-
tunt, quo omne scientiarum artiumque ge-
nus, in Collegio Claromontano, juxta Edi-
cti Septemb. 1603. & aliarum constitutio-
num, declarationumque normam, publicè
docendi potestas conceditur, quique de-
fensores quoque vices agunt: inde, inter
Rectorem, Membra & Decanos Universi-
tatis Parisiensis, intercedentes comproba-
tioni Diplomatis, ac supplicis libello. 2. De-
cemb. 1611. oblato, postulantes, ut juxta le-
gem Edicti, quo restituti sunt Iesuitæ, pro-
hibitione, ab omni munere & exercitio
scholastico, arceantur: nullo ex personarum

qualitate præjudicio suboritur.

Quumque jam in quartum usque diem,
majore, Criminali & Edicti Classibus con-
vocatis, Montholonius, Diplomatis Impe-
tratorum nomine & Martelierius, interces-
sorum partes sustinens, auditi sint: atque ea
causa perorata solemnè intentionis clausu-
la, illi Diploma comprobati petant, & hi
verò reculent, & supplice libello interce-
dant, eumque Rector quoque, & ex Impe-
tratoribus nonnulli, verba fecerint. Quin et-
iam cum Cognitoris Regii nomine Sa-
rvinus egerit, cujus orationis hæc fuere
capita: se jam, 17. mensis hujus, eum istius
causæ, inter Sacerdotes & Scholasticos
Collegii Claromontani petitores, ut resti-
ptum Regium, 20. Augusti, 1610. Sena-
tusconsulto comprobaretur, & inter Re-
ctorem, Decanum Facultatum, Natio-

nurum procuratores, & alia Membra Vniuersitatis, reluctantes & ex occasione Peritiores, disceptandæ nomen reciraretur: altercationibus, antequam Advocati causam agerent, occurrere, ea protulisse tum quæ hodie quoque referenda videantur. Nempe, pro muneris ratione, ut suarum est partium, ad gloriam Dei, Ecclesiæ bonum spectare, ac Regis rem, vitam, salutem, securitatem, & Reipublicæ totius tranquillitatem sarram tectam tueri, se adhortationibus utroscumque, Auctores & Defensores, verbis sancti Pauli commonefecisse, ut pacis, quoad fieri posset, & concordie mutue rationes inirent.

Ac propterea, Auctoribus dixit, eos beneficium ab Henrico Magno, gloriose memoriz, impetratum, gratâ mente iugiter recoleste debere, qui eam undiqueque fidelissimorum & longo rerum usu prudentissimorum Ministrorum consiliis, ab illorum revocatione decerneretur, nihilominus, id beneficii largiri constitisset, hac spe ex promissionibus ipsorum concepta, inductis, fore videlicet, ut Indulgentiæ & Clementiæ Principali, officiis & obsequiis, Regiæ Majestati præstitis, gratiam aliquam referrent: od etiam maximè, quod nullius rei, præterquam redditus, gratiam postulare, nec alium sibi finem propositum esse significarent, nedum, ut ea, quæ hodie efflagitant, expetiri viderentur.

Addiditque, perpenderent secum ipsi an æquum esset, statim à Magni Regis obitu, illud postulare, quod ipsemet, nequaquam iis concedendum esse censuisset, & quod dum in vivis erat, argere nequaquam essent ausi. Hæc saltem lex, si percinaciter petitioni insisterent, ipsis præscribatur, ut sese præfens Vniuersitatis Parisiensis Decretis, & Theologicæ Facultati, in hisce quatuor capitibus, potissimum subjicerent.

Primo, quæ Regum saluti & securitati consulasur, quos sæpenumero jam impetitos, iterato parricidio, nefarie à viris sublatos, sceleratissimorum parricidarum manu vidimus, qui falso & detestabili Religionis obsequio, ac impudè, temerariæque doctrinæ, nuper eundem, quam ex libris & scholis ipsorum Imperatorum hauserant, ut ex eorum confessionibus & Curia Arreptis, apparuit alii fuisse: Petitores, tam detestandi opinionibus rennunciant, nec tantum scriptoribus sue societatis, qui eas tradiderunt, non assentionant, sed etiam scriptis editis, juxta verbum Dei, in Veteri & Novo Testamento comprehensum, illas oppugnant.

Dicant doceant, scribant ubique, nefas esse

cuiquam, siue peregrinam, siue naturalis Regis subditi andiam, in Capita vitamque sacratissima Majestatis Regum & Principum moliri, quantumlibet speciosum auctoritas, vel spiritus, vel temporalis nomen pretendatur, quacunque prætextatur causa, etiam ubi de moribus & Religionem agitur, sancti polliceantur & subscriptione suâ confirmari: ac recipiant, patet illud, se, quotquot intelligent, aut sentiant, tam horrenda consilia agitare, nec unquam iis ad Hipulatos dogmatibus quibus malefactorum hominum ingenia, directè vel indirectè, tanquam fulcro, ad machinationes adversus Vniuersitatem Dei capita, struenda, nitentur.

Secundò, Diplomatum Impetratores profiteantur, prædicent, doceant, inter ceteras potestates summæ à Deo constitutas, Francorum Regem Christianissimum, in Temporalibus solo Deo minorem, non aliud in Terrâ supra se, præter Dei nomen agnoscere, cuius beneficio, absoluto in subditos domini jure potestatur: nec spiritualibus potestatibus, pietatis licet colore præsentis, & promovenda vel defendenda Religionis specie, fas esse Temporalium Regum ac Principum jura usurpare, magis, quàm Regibus, auctoritatis Regiæ titulo, spiritualis auctoritatis, apicem invadere, quapropter in seculo recipiant, nunquam se hoc in argumentis destituantibus, nuper à quibusdam Doctoribus exegitatis, docende usuros, quia huic vocabulū expressa fuerunt: Directè aut indirectè, pot se aut per accidens.

Agnoscant ingenudè, Scholasticū subtilitatum, non res sed verba tantum mutari, quò in Ecclesiæ, immensa quadam & nullis cobitis finibus potestas, omnibus imperijs & Rebus publicis secularibus gravis & damnosa consistunt, & spiritualis potestas in temporale imperium transeat, juris & regij Majestate, sacerdotalibus insulis tributa. Contrà inviolabili inviolque, nec problematico, axiomate asserant, penes auctoritatem & potestatem nullum esse, Abdicatone, suspensione, ac Regni privatione, Reges, eorum ditiones occupanti, vel depredanti expostulā mutare.

Terziò, doceant profiteantur scribantque, Omnes Regis subditi, tam Ecclesiasticas, quàm seculares, ad eam, erga Regem, obedientiam teneri, quam Dominum noster Iesus Christus, humanam indutus naturam, Imperatoribus & Magistratibus, nascenti, mortisæque passus, quemadmodum hac lege sancivit: Reddite Cæsari, quæ Cæsaris, Deo quæ Dei, atque eam etiam ob causam, Regnum suum negavit esse mandatum, alioquin sibi non desuturos satisfactis, qui arma expeditent.

Atque ista verba, ut & Pauli Rom 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta esto, quæ sunt non tantum præcepti abicinas,

cojū, declarationis, antequam ad tempus obferuandi vim obtineat, quando videlicet Christiani, Temporalis potestate (ne scriptis quidam ex ipsorum societate Corpyheni) oriebant, Infidelibus subiecti: sed et in universum omnes & in eternum, cuiuscunque fuerint ordinis Ecclesiastici & Laici, obligationis nexu arctissima adstringi.

Ac proinde, ad hujus legis amissionem, conveniam esse, siquidem, quomodo Apostoli, & eos imitati verē Christiani, religiose observant, qui non modo tam, cum pauci veritatem Christianam amplecterentur, sed etiam, cum in amplissimum numerum excessissent, Discipuli, Caesaribus & Regibus, vel Hæreticis & Infidelibus, in Temporalibus fideliter parerent.

Quapropter Diplomatis Impetratores fide cavent, se dictis & doctrinā professuros: Nullam potestatem, qualicunque tandem sit, nec ipsam etiam Ecclesiam, vel in Concilio congregatam, aut alia quapiam ratione, jure ullo pradiam esse, quā subditis, à Fidelitatis juremento absolvere, & obedientia, ad quam jure divino, naturali, & humano, exhibendum tenentur, vincula, ullo pacto laxare valeat.

Quartò, quod ad vtilitatem Ecclesiasticam attinet, ad Regis auctoritatem, & Regni leges tuendas, Diplomatis Impetratores, & scripto, tueantur libertates & jura Ecclesiæ, in cuius sinu vivunt, Gallicana: nec quicquam dicant, scribant, proponantve (quorundam Decretorum, quæ in Francia nec probata nec admissa sunt, prætextu nomine) quod illis adversetur.

Ac proinde, deinceps sese scripturos recipiant, & curantur, ut à Generali & Provincialibus approbentur, quæ sunt adversus sua secretatis homines conscripturi, qui libris editis, dogmata contraria, quatuor hisce capitulis posterent.

In summa, Præfatis Universitatis Parisiensis, ac Facultatis Theologica Decretis, atque Institutionibus fient per omnia.

Quibus capitulis, donec planè satisfecerint, & indubitatæ reversione, sinceri animi, fidem fecerint, cancellis Edicti Registrationis sese continant atque postquam ita cesserint, libera demum, arbitratui Curia, juris reddendi potestati esse, in iis, quæ nunc indulgentiæ postulant.

Hæc, is qui verba facit, sexpennum restatur, se Petitorum sociis significasse: hæc eadem complures clarissimi Viri, dignitate senatoria, in hac Curia, illustres intellexerunt, cum in hos sermones incidissent.

Quin etiam Patri Frontoni, & alteri sodali, pridie quam causa disceptaretur, ista proponebat, eorū Amplissimæ

Dignitatis Viri, pietate, doctrina, atque erga Ecclesiam, Regem, Regumque fide & studio conspicuo, in Curia quadam sumptuosa, Præfide: qui suâ quoque auctoritate & suffragio eosdem excubabat, ut candidè & ingenuè, præscriptis sanctionibus in Senatu recitatis, subscriberent, & eas sine ulla elusionis, vel equivocationis strophæ, approbarent. Ad quæ cum Regis Advocatus, sibi eorum quid responderi peteret, excepit Fronton, Quantumvis ipse atque alii fortissimi, qui Parisiis degunt, ita sentirent (nam sibi prænotum ab hac sententia aliorum non esse) non tamen integrum sibi esse, præcisa declaratione uti, nisi antè, hæc de re eum fortissimi, qui in hac urbe sunt, confecerint: imò existimare se, re communicata, constitutum, ad hæc propositiones, nisi prius Generalis Præpositi, cuius sententia expectanda erat, animo explorato, expedire & tutè responderi non posse.

Quæ Rectori, & qui eum comitabantur, cum fuisset significata, responderunt, sibi verba Frontonis probari non posse, captiosa & equivocationibus obnoxia, præsertim citrò diceret, In pollicitis servendum esse temporibus & locis, ubi vivitur. Adde quod, cum esset in confesso, Postulantium societatem, in omnibus, & per omnia, à Generali suo pendere, qui maiore quàm ceteri Generales solent, potestate in sibi subditos Religiosos potestetur, atque extra Regnum Galliarum commoraretur, nullam rationem, ad fidem ipsi habendam asperiti, tum etiam, quod lesuq; omnibus illis ferre leges, à nullo verò accipere consueverint.

Præterea, lesitas illius iustæ dissidentium causas causas ubiq; suis actionibus & annuatis dedisse, ubicunque pedem fixerunt, affectato, tam in Clericos, quàm in Laicos dominio: Quibus accedit, quod omnibus huiusmodi scopis, normæ instar ob oculos est, ut omnia ad societatis, etiam ex aliorum damno, utilitatem, atque amplificationem dirigantur. Quod dogmata præfatis legibus Regis, & Regni Constitutionibus contraria tuerentur: Quod si contingat aliquem ex societate exitiale scriptum edere, neque societatis cõtus, nec ex ea quispian, illud pãlam improbat, aut ad veritatis defensionem se accingit. Addidit Rector privatim, sibi complures esse rationes exponendas adversus petitorum postulationem, quas Curia cognovisti, tam sibi, quàm Advocati ore subiecturus esset, quod is qui Regis nomine verba facit, tum ut omnem culpam, coram

Deo & Hominibus, à se derivaret, tum ne discordiæ fomitem, unde scandala & diffidia, in Ecclesiâ & Republica, essent exortura, extinguere, ex sui muneris ratione, referendum esse duxit: Quo circa obnixè rogat Senatam, ut in meliorem partem, quæ proponitur, interpretari dignetur, quo pacto omnes æquos rerum æstimatores à privati affectibus immunes, quique Religio: nis causam in Factionis malum non vertunt sano mentis iudicio, quæ dicta sunt, admittere decet: hos etiam addens, si ulterius æstus contentio: nis foratur, ea quæ desiderantur, & utrobique reprehendenda sunt, pro temporis & juris ratione, prout animæ diversionis officium requirit, significaturum esse.

Enim verò, cum in tertium usque diem, controversia utrinque agitata fuisset, ea jam cesset, quæ in instrumentis, & oopiis causæ iudicialibus sacerdotum ac Scholasticorum Collegii Claromontani, qui se Iesuitas vocant, observavit, excerptis, collegitque, præter ea loca quæ à Montbolonio, & à Mattilletio subnotata sunt: quæ partim ad ordinis eorum institutum, partim ad vitæ genus & Doctrinæ rationem spectant: quæ tria capita sunt exentienda, ut agnoscat, utrum instituendæ inventuri apti, & an eorum institutio utilis & salutaris futura sit.

Ac primum, quod ad Institutum ipsorum Clericorum, qui se regulares Religiosos appellant, nuncupantque, liquet, eos non tam lege, quam privilegio gaudere. Hanc ob causam Ignatii Loyolæ Fundatoris seipsum, vitam, & vitæ rationem, à Ribadeneira & Massæ conscriptam, expendit, atque constitutiones, & earum varias explicationes, Romæ exeuas: bullas, quas à Pontificibus numero 37. impetraverunt: privilegia, & immunitates, quas subinde, vivæ vocis, ut loquuntur, oraculo, elicerunt: Congregationum Iesuitarum Canones & Generalium Epistolæ, sedulò notavit & consideravit.

Quod verò ad ipsorum actiones & res gestas pertinet, retulit, se, ex Actis, (sibi cum tulit occasio, observatis,) eorum, quæ ab eo tempore, quæ sunt admissi, in Gallia contigerunt, repetere. Quid de ipsis *Enslatum Bellam* Episcopus Parisiensis 3. Augusti, 1554. iudicavit: quid declaraverit & decreverit *Theologica Facultas*, in Sorbonæ Collegium eodem anno convocata, quæ postea *Pesciari* gesta, ubi suum dissimulabant institutum: quæ post ipsi fecerint: quid ad officia docendi, gratis, oblata, *Academia* exco: peritis: quid ea de re censuerit *Turnebus*. Expensis quoque se, Actiones anno 1564.

habitas, & præsertim, *Alfionem Baptista Mesnaly* Advocati Fisci Regi, & quid causâ Consilio permittit, à Curia decretum fuerit.

Item ea retulit, quæ in Italia, Hispania, Germania, Polonia, Moscovia, Anglia, & Republ. Veneta, societatis causâ, evenerint, ea etiam, quæ sodales anno 1577. fecerint, & Actiones Pœfati, quanta in *Directorio Inquisitionis*, ubi loca notavit, excuso Romæ, 1585. describitur, consentaneas, indicavit unde colligitur, eos Inquisitionis arcane officio defungi.

Item diligenter collegit ea, quæ in sanctiori Regis consistorio, in Curia, ante & post actionem, in Castellum particidam, eorum discipulum, institutum, accederunt. Ea, quæ fecerit *Annalibus* annorum 1594. & 95. comprehenduntur, quorum exemplar Neapoli exeuum, anno 1604. sub manu sit. Deinde idem Regius Advocatus, eorumdem usurpationes & molitiones ex *Brevium*, postquam postliminî jure donati sunt, quod notandum, & contra positæ editio conditiones, impetratorum, excerptis attendit.

Item, quæ Regi, ab *Harlas*, Senatus Principe, ejus Exemplæ, Virtutis erant præcepta, oratione seculæ expostit:

Ex, quibus illi *Rex Magnus*, Clementissimus, Invisibilissimus & Prudentissimus respondit verbis, quæ certam voluntatis Regis propositum exprimebant, eorâ spe obsequiorum, quæ spondebant Diplomatis Imperatores, subnixum.

Præterea, quæ ab ipsis facta, tanquam fidei, optimo Regi datæ, adversantia coarguunt, & quid ad hæc argumenta illi regerant, sedulò attendit.

Denique, alia commemoravit, quibus apparet, quid subinde de captandam gratiam, & auctoritatem comparandam factitarent, quibus artibus domatim vagentur, & ad exploranda arcana, & bona corradenda itrepant, ac negotia omnibus sese conscientiarum obtentu intrudant.

Doctrinam denique, quod attinet: quæ in operibus *Bellarmini*, potissimum in *Tractatu*, *De potestate Romani Pontificis in Temporalibus*, notavit, quæ in *Gregorij Valentini*, *Pasquet*, *Turriani*, *Thelosani*, *Snæres*, *Alolina*, *Ribadeneira*, in libro, cui titulus *Principes Christianus, Kelleri*, *Andrea Endamoni Ioannii*, *Iosephi Crescelli Angli*, sub *Philopatris* nomine, *Leonhardi Lessij*, *S. Heijßij*, *Greiseri*, *Azerii*, & *Martiana* libris animadvertit. Item, quæ in *Amphitheatro Honorii*, excuso anno 1606: nomine *Clari Bonarsij*, ejus proprium nomen *Carabus*

rolus Scribanius, antehac Antverpiaci Collegii Rectoris, du quibus is ipse, qui loquitur, defunctum Regem Henricum Magnum monuerat, ut vitæ prospiceret, patricidis & sicariis, à Scriptore illo exposcitur, in locis, quæ Regi ipsi, teste Illustrissimo quodam Viro, fidelissimo ipsius Regis, jam à multis annis, Ministro, prælegit: testis quoque ipso Patre Cottone, qui tum dixit, eum librum, nequaquam à suæ societatis hominibus emanasse, sed Genevæ, ad conflandum leuitis odium, fictum, ab Hæreticis fuisse: qui tamen, postea, longè aliter, quid sentiret, expressit, laudato Scribanii opere, & distributis multis illius exemplaribus, atque etiam, Claro admodum viro, Religioni Catholicæ, non minus, quàm Regno Francico addicto, cum hunc exhibuisset librum, eum stylo laudato, commendavit, tanquam iuventuti. Latinis literis imbuendæ, apertim utilem, etiam si verba, quibus ille utitur, similissima sient, irad ipsissima illa, quæ novissimus pariter, cum super execrabili parricidio, in cæde Regis patrato, interrogaretur, usurpare solebat. Quæ advocatus, sine horrore referre nequit, de tam horribili libro loquens, quem Catalogo librorum suorum inscriptum, tanquam ab Authore laudato, profectum, Societas comprobavit. Idem, *Apotheosis* *Emmanuelis* Sæ, & aliorum *Casus* *Islam* mentionem fecit, qui Ethicam & Politicam Christianam, funditus evertunt. Item axiomatum *Iohannis de las Salas*, & librorum *Zancher*, ex quibus excerpta quædam sparsa sunt, quæ suppressi, non imprimi demit, ob horrendas, & flagitiosas, turpissimæque dissertationes, quibus fecerunt. Retulit etiam de Richeomi *Apologia*, & aliis libris, quos *Richeomus* & *Cotto*, aliique sodales, ad causæ suæ defensionem edidère, Ne non, de libro, cui titulus, *Defensio Veritatis pro Religione Catholica, in Iesuitarum causa, opposita* *Abboni Anthony* *Annaldi*, & de variis *Responsis* ad libellum, qui *adversus* *Antonius* inscriptus: *Declaratio* *literis* ejusdem Geronis ad Reginam, Rerum in Regno Administrationi præfectam, statim ab ipsa Regis obitu de quibus etiam, Montholarius in contradictionibus adversus Martillerium. Quibus in libris, etiam multa speciosis, pietatem & zéquam redolentibus verbis, fœata legantur: attamen veritatis & lucis objectu, runat eorum dicta, quantumvis coloribus quæsitis adornata: & quæ ad excusationem eorum proferuntur, nimen augent, & ejusdem culpæ, cum iis,

quos tuentur, participes demonstrant. Scilicet, errorum levi nomine designantur, quæ de multis novis & exotericis dogmatibus, ab eis in Ethica, Politica, Oeconomica, Ecclesiastica & Republica, conduntur & propugnantur axiomata, quibus palam est, eos ad excidium potestatum, à Deo constitutarum, Iustitiæ omnis eversionem, ipsius etiam Hierarchiæ ^{universæ}, Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ, & ordinum Religiosorum Clericorum Regularium veterum, ruinam, grassari, adversus quos Iesuitæ subinde, multa tentantur: atque ad Academiarum imminutionem, spectare: quum Doctrinæ gradum præter morem, examinationis publici lege violata, conferre non dubitent.

Rogavit quoque Curiam à Advocatus, ut ex libro inspecto, *Memoriale Sodalitatis*, prælegit locum notatum patere, & Rectori, ut prælegeret, traditum, ut liquet, quâ ratione juvenutem ad perjuriam, in iudiciis & coram Magistratibus, erudant.

Denique, lecto à Rectore loco, in Manuali, notato, alia multa capita recuravit, in quæ Censura Facultatis Theologicæ, styli suum strinxit: & ea, quæ tribus concionibus continebantur, Hispanico idiomate, anno 1609. & 1610. in honorem Ignatii Fundatoris conscriptis, quas in Gallicum sermonem transtulit *Franciscus Solerius* Iesuita, qui librum, quæ ea, quæ notata fuerunt, non sine blasphemis in Deum, injuria in Theologos, illius, Censuræ, asserere & tueri non æquiverit, memoravit & retulit.

Tandem ad Universitatis causam accedens movit in Doctores & Magistris nonnullis, quædam desultari, quæ committenda non mittant, & committenda negligant. At si supinitate, & legum ac decretorum, in Curia comprobatorum, aspersione, peccatum sit, unde iusta nata sit quærimoniarum causa, quod non est iudicandum Curia, ut par est, prospicere dignetur, quod aliorum, quàm Petitorum opera fieri possit elatere.

Quibus, illud Basilii, aliorumque Sædorum Patrum verba, Regulas Asceticas Religiosis Regularibus præscriptentium, obijci merito potest, illos æm. suâ Præfessione indignam, sibi ionilem, neque Republicæ, proficuum postulare, nec ullâ ratione, exemplove laudabili, nec doctrina, quæ in Parisiensi Schola frequenter a est, niti, sive Theologicæ, quæ Scholasticæ appellatur, sive Politicæ, *Memoriale Politicæ*, potissimum ob quatuor capita proposita, attendatur, sive denique humaniorum litterarum ratio sit habenda, quarum studijs

pancos

paucos admodum, idoneos Doctores expedire & sufficere queat.

Quocirca solemniter elausula, ut Regis saluti, securitati, ut Ecclesiarum bono, Regni & totius Reipublice tranquillitati, ut honori & personarum literarum & disciplinarum, consulatur. Intercessionem Parisiensis Vniuersitatis esculum suum Regius Advocatus adjicit. Quod si, causâ, ad Consilium, à Curia, rejectâ, liberos & scripta, unde recitata quædam fuerant, (quæque sibi adesse prædictorum locupletissimum perhibitura testimonium, Advocatus Regius profiteretur) Curia examinanda esse decernat, postulat, ut Diplomatis Imperatoris, à quavis functione Scholastica, ad iuventutis, aliorumque in hac urbe institutionem, legereantur, donec in Curia aliter constitutum fuerit, penes quæ videbitur, itrogatione facienda.

Curia, causam, de prolatis Diplomatibus editione, in Consilium mittendam esse pronunciauit.

Litigatorum Causidicos, Actiones suas intra octiduum emendare, & si quæ videantur subsidia causa futura, argumenta & contradictiones addere, iudicioque intra præscriptum tempus condita, præferre iubet. Decernit, ut Provincialium, & à societate, quotquot cum intra septa Curia secuti sunt, impresensiarum, subscriptione, ratam habeant legem, cui se Provincialium submisit, Doctrina nimirum Serbonica consentienti; in his præsertim capitulis, quæ ad S. Regum Majestatem eorum solentem & auctoritatem, sortam sectam inandam, ac libertatem Gallicanarum, ab omni auro, in hoc Regno observatarum, conservationem, faciunt.

Præ his omnibus peractis, ac Regio Cognitori communicatis, & Arrestis, Curia de causa Consilio permittenda, annexi, ex iure decretum fuit. Interea, præter ea, quæ Diplomate Requisitionis & Senatusconsulto, quod illud comprobatum est, ferebantur, ad iuventutem erudendam, aut sua aut aliorum opera, quidquam canari, molirive, quæcumque tandem id ratione fiat Petitores prohibentur, & illi omnino prorsus potestas, scholastica munia obeundi, interdicitur; ac denunciatur, ne parent, futurum, ut ipso quafruntur, postlimini beneficio multentur: litum impendijs exceptum. Actum in Curia Parliamenti 22. Decemb. 1677.

Sigortum :

Du TILLET.

EXERPTVM

Ex Oratione D. IOANNIS DISSINI Rectoris Vniuersitatis Parisiensis ad Regem.

ET si verò Iesuitæ tam gravi Decreto Iussi sum abstinere ab omni docendi genere & scholastico munere in urbe Parisiensi, non tamen cessarunt & paruerunt irrequieti homines, sed anno millesimo sexcentesimo decimo octavo, rursus apud Regem insisterunt, & obtinere eccecati sunt, ut ipsis publicè docendi potestas ibidem concedatur. Rector autem Academicæ gravi Oratione intercessit eorundem Regem, in qua inter alia sic inquit: *Serenissime Rex, hac causa est, cur Majestati vestra Academia Parisiensis hodie humiliter supplicat, quòd maximo pericula rursus exposta est: nempe hoc ipso tempore, quo Iesuitæ iterum nervos suos omnes intendunt, ut Parisiis stabilire & confirmare sese possint. Quum enim iam appresserint corpus integrum ordinis politici & secularis in omnibus partibus Majestati vestra Regni, excepto Cere solo, quod vivit & regnat adhuc in Vniuersitate Parisiensi, illud nunc operam dant, ut semel stabiliti si fuerint, quàm primùm eam potestati suæ subiciant, quemadmodum in omnibus aliis locis, quæ semel occuparunt, fecerunt: Si autem iam Regno M. V. Sacrotas non regit ulla alia quæ doceat iuventutem, quàm Iesuitica, facili inde apparuit, magnam illam & celebrem Vniuersitatem appressum & suffocatum iri. Consideret obsecramus M. T. quot & quanta officia venerabile corpus illud Ecclesiæ & Statui semper præstiterit; quomodo populos instraxerit Pastoribus, Episcopis, Prælatibus, supremæ Curia Consiliariis & Præsidentibus, Concilium Regium Cancellariis, Custodibus Sigillorum, Magistris Supplicationum, Consiliariis & Secretariis publicis, quæ innocentiam Ecclesiæ, puritatem linguarum, integritatem bonarum literarum, & immunitatem atque libertates Gallia, contra omnes eos qui illas opprimere conabantur, propugnauerit. Breviter, quàm foris semper fronsuam exciterit, inhibenda violentia, doctrinarum novarum, peregrinarum, & tum Ecclesiæ, tum Reipublice indicibilium. Ecce igitur perditam hunc eam modo grandem istam Vniuersitatem. Quod equidem non sine notabili detrimentis huius & illius, hoc est, Ecclesiæ & Statui Tuo accidere potest. Ne permittas igitur, à Rex Magne, ut pulcher ille & locuples flosculus Corona Gallia tua Tuo tempore deflorescat & cadat. Ne permittas ut dicatur, hanc magnam & celebrem Vniuersitatem, quæ à nonagenis annis successit ab omnibus*

omnibus Regibus nostris antecessoribus, tanquam pars summe necessarii & essentialis Ecclesie & Statu, conservata fuit, pereat sub Regno Ludovici XIII.

Hac Serenissime Rex, humillima est petitio, quod Majestati V. hodie supplicat Universis Parisiensis, ut cum Ceream recipias de manu nostra Majest. V. accipias simul arborumque fidelitatis, pignus obedientie sue, & protectionem integerrimam, quod vel in propriam suam ruinam jurare parata sit potius, quam fallere votum quod M. T. fecit, se erga istam quam optime effestimam subjectionem & humillimam auxilium fore.

Rex facie plenâ hilaritatis & benevolentie respondit: Gratias vobis ego pro vestra bona voluntate: Vos isdem de mea certi estote, & quod gratam habeam vestram supplicationem.

Ex impresso Lugduni apud Joannem Celsier exemplari Gallico in Latinam linguam verso anno 1618. cum permissione.

Quid sit Rex, sic merentibus peccatis hominum, pauld post, præter novorum Collegiorum extructionem, in ipsâ Parisiensi urbe Iesuitis potestatem fecit, loco ad omnium propè invidiam exposito, ut in Collegio suo omnes disciplinas, etiam Philosophicas & Theologicas, libere deinceps ac publice profiteri possent.

IESUITIS in Regnum Navarræ permissus incolatus.

Ignatiani cõtræ uno Regno non ferebant: sed ut Gallico, sic etiam Navarreo & totâ Asturiâ Religionis suæ ibi instaurandæ & propagandæ causâ deposebant anno 1608. anâ hac ratione, non esse differentie causas, cut uno Regno potius quàm altero, quod uni Domino gentilitium sit & hereditarium, forentur? Obstabant contra Asturiorum acerrimæ postulationes, qui Ignatianos vehementer oderant ob itrequieta ingenia. Rex autem anno 1599. dum Blexis ager et articulo 7. Edictalis sanctionis, pro Regno Navarreo & Asturia, Magistratui & indigenis eaventibus de sua Religione annuebat, ne Iesuitæ in hos fines succederent, ne quid novi importarent, quo publica quies turbaretur. Nihilominus Episcopus gentilitis contrarium deposcentibus, mutavit Rex sententiam suam, decrevitque, ut æquè ac cæteri Ordinis libere & promissè admittentur: abrogata contraria sanctione: Quinimò professus est, sibi in animo esse illuc transmittere Iesuitas,

qui episcopis socias manus adhibeant, & Romanam Religionem redacem faciant. Parisiensis autem Curia cæterique Ordines implacabiliter edictum hoc auerunt. Nam præ cæteris mortalibus Ignatiorum hoc genus aane & angue peius oderunt, & longè à finibus suis propulsarant, & periosque antea ut Sinones & exploratores morte affecturi: ut refert Bororeus in magno Francie consilio Advocatus lib. 15. Comment. pag. 493.

De IESUITARVM in Angliam, Poloniam, Transilvaniam, Bavariam, CAP. II. &c. adventu.

IESUITARVM in ANGLIAM adventus.

ANNO Domini 1580. Robertus Parfotus primus Angliam ingressi sunt, & mirificis ac fraudulentis artibus apud clericos & laicos sese infinuaverunt. Nolebant primò sacramenta administrare sine licentia Sacerdotum: pollicebantur Laicis, se nihil nisi spiritualia tractaturos: paupertatem & humilitatem summam simulabant, & causam Pontificiorum plurimùm se promoturos sanctissimè promittebant, quo factum est, ut summa cum humanitate ab illis exercebantur etiam. Mox autem, cum pedes ibi pauld arctius fixerunt, insolentissimi, pro more suo, & prorsus intolerabiles facti sunt. Regiæ Elisabethæ, & Regi Jacobo per suos conductitios indefinenter struxerunt insidias, cõque vel de Regno deturbare, vel vitâ privati conati sunt: nec cessarunt seditionibus, detractationibus artificiosissimè omnes, absque ullo desimine, sive Clericos, sive Laicos, impetere, quos metuebant impedituros, ne pervenirent ad metam ad quam collimabant: ut Lector intelliget infra, ex capite de illorum nefariis facinoribus, &c. in Angliâ, & imprimis ex Benedictinorum Anglorum literis ad Clementem 8. Pontificem Romanis.

IESUITÆ in POLONIAM veniunt.

HAUD diu etiam ante Stephanum Bathorem Iesuitæ Poloniam ingressi sunt: in nulla autem, vel parva admodum gratia apud proceres Regni initio fuerunt. Stephano autem Rege creato, eum familiam Bathorem in Transilvania, & fortè etiam in Polonia firmare velles, puta-

Iesuitæ in Angliam ingressi sunt.

Iesuitæ in Poloniam ingressi sunt.

ff ret

ret autem; ut nepotibus in Europa illustres affinitates conciliaret, Romani Pontificis sibi autoritate & favore opus esse, Iesuitas, quos Pontifices impensè amare seio-
bat, in Polonia amplecti cepit, & nigram.
4. Id. Mart. cum venisset anno 1582. Gott-
hardi Velhogi Syndici urbis & Ioannis Tas-
kii operà Templum Iesuitis à Senatu ad
Iacobum impetravit, licet intercederet
Gottardus Corlandæ Dux, & fidem
negis oppidani appellarent, qui nihil in
religionis negotio se innovaturum reli-
giosè promiserat. Verùm ad sedandam eo-
rum querelam primum Vitis Templum
vicissim oppidani concessit. Rex Stephan-
us quoque fratri suo Christophoro au-
ctor fuit, ut idem in Transylvania, quan-
tumvis reclamantibus subditis factitaret.
Inausulti autem huius consilii is tandem e-
ventus fuit, ut Familia illa, quam hæc ra-
tione extollere & ornare volebant, quæ-
que tum aliquot generosissimis juvenibus
florebat, per eorundem Iesuitarum infeli-
citem panurgiam, inextricabilibus difficul-
tibus implicaretur, in quibus funditus
ferè perit.

De Propagatione IESUITARVM in Bavaria.

Iesuita
in Ba-
variam
venit.

VIvebat adhuc Ignatius Loyola, quum
sub Paulo IV. Papa Bavariz Dux Al-
bertus omnino deere visset, ut Societas hæc
Collegium Ingolstadii haberet. Hoc illum
inter alia excitabat quoque; Regis Romano-
rum Ferdinandi exemplum, qui simile Col-
legium Vicennæ non ita pridem crexerat.
Cum itaque Ignatius votis Bavari annuisset,
aliquot Societatis huius viri ex Italia missi,
Ingolstadtium pervenerunt, primòque Socie-
tatis huius in Bavaria initium dederunt an-
no Christi millesimo quingentesimo quin-
quagesimo sexto. Domicilium illis in veteti,
ut vocant, Collegio assignatum fuit ad annũ
usque 1576. quando ad zedes ampliores & co-
modiores, quæ novæ adhærent Bibliothecæ
gymnasi, commigrarunt. Voluit enim
Princeps, ut & Professorum & Studiosorum
huius Societatis numerus ibi augetur, qui
& pædagogio & Convictorium externotam
domicilio gubernando præessent, suamque
darent operam novis parochiis instituendis;
quorum velut seminarium idem Prin-
ceps crexit, illorumque curæ concredidit.
Hinc porro in proveniunt annis facta
est accessio, ut circa sexaginta & septua-
ginta, partim Theologi, partim Philosophi,
& variarum artium ac linguarum Professores,
partim Scholastici, & administri ex hæc

Societate Ingolstadii beneficio Principis
aleantur.

Anno Domini 1559. Albertus Bava-
riz Princeps Iesuitarum Collegio Mo-
nachienſi initium dedit. Locus Collegii
delectus est à principe Monasterium Au-
gustinianorum: qui, cum pansi adessent, fa-
cile passuri videbantur, ut pars horti ipso-
rum in usum novi huius Collegii convertere-
retur, & illie schola & domus exstrueretur.
Cives autem Monachienſes malè ab initio
erga Iesuitas affecti fuerunt, & proba in-
gentia illis obiecerunt.

Cum etiam Comes Sonickardus de
Helfenstein Præfectum Landspærgæ age-
ret, à Principe Alberto petit locum, mon-
tem scilicet arci Landspærgensi vicinum, in
quo sibi liceret proprium Iesuitarum domi-
cilium extruere, in gratiam Novitorum sive
Tytonum, ad hoc vitæ genus adspiran-
tium, qui tyrocinii sui tempus ibi absol-
verent & probarentur. Sic igitur domus illa
edificata est, primum quidem, dicto Comite
sumptus suppeditante, & aliis deinde amici-
cis opitulantibus, ut fabrica integra duobus
aut tribus annis absolveretur. In eam do-
mum præducti sunt Noviti anno 1578. quum
antea in Monachienſi Collegio incommo-
dè viverent & versarentur.

Ex Italia autem, Hispania, Gallia, Anglia,
Polonia, Germania & aliis Regnis ac Pro-
vinciis Christiani orbis, de quibus hæctenus
diximus, penetrarunt etiam in Turciam,
Moscoviam, Persiam: imò in Indiarum
quoque Regna remotissima, in quibus olim
vix hominis Europæ vestigium conspe-
ctum fuit, ut mox referemus.

Consilium de non recipiendis IESUITIS in Valesiam Helvetiorum Provinciam.

ANno Christi 1610. Iesuitæ in Vuallesia
Helvetiorum nidificati, & sedes suas
figere tentarunt. Quidam autem ejus Pro-
vinciæ Primarius & patriæ amans receptio-
nem illorum gravissimis rationibus sequen-
tibus disuasi, & impedivit.

I. Principid, eò in Concilio Gene-
rali, quod sub Innocentio III. Papa An-
no 1215. Romæ habitum fuit, expressè
fuerit decretum, ne ullus præterea novus
institueretur ordo, & Iesuitarum ordo
contra Concilii illius Generalis prohibitio-
nem fuerit institutus: Senatus Vualcesianus
est dispicere, non solum utrum utiliter, sed
etiam an etiam an salvè conscientie Ordi-
nem hunc novum, contra Concilii Genera-
lis decretum, recipere possint, cum pendens
contro-

Collegi-
um Mo-
nach-
y ex-
struitur
Iesuitis.

Domus
Land-
spærgæ
Novitiis
Iesuitarum
assignatur.

controverſiâ: An Papa ſit ſupra Concilium, nihil ſit innovandum, & credibilis ſit, Concilium eſſe ſupra Papam, quàm hunc ſupra illud.

II. Cùm ad hujus ſuſtentationem Ordinis maximi requirantur ſumptus: Domusque ipſorum Palatii Principum ſint ſimiles: delicatiſſima queque comedant, bibantque: panis veſtrantur precioliſſimis: plurima ad ſe rapiant bona, integraque Domitia: ſuppellectili utantur ſumptuoſiſſimâ, maximos auri, argenteque corrodat theſaurus (ut quandoque Principibus ſint ditiores) nec aliunde hæc omnia, quàm ab iis, inter quos habitant, & commorantur, conquire poſſint: Vualeſianorum verdè iſt ſtatus & conditio, ut non ſuis tantùm rebus indigeant ipſi: ſed etiam aliorum annonâ carere nullo modo poſſint: illorum prudentiæ deliberandum permittitur, an conſultum fuerit, huiusmodi ſumptuoſos admittere hoſpites, qui per Pompas & luxum deglutirent ea, quibus ipſa Regio ad ſuam ſuorumque vitam parè ſuſtentandam indiget, cùm, ſi quæ ſuperſeſſe poſſent, ſanctius in pauperes, aliisque uſus converti deberent.

III. Cùm captatorum vivorum, aut defunctorum voluntates jure civili & canonico ſint prohibita, hincque Ordini mos ſit, eos, à quibus ampla habet expectanda patrimonialia, ſibi adungere, ad opes divitiarum ſibi in terris accumulandas: laudatiſſimæ Vualeſianorum provinciæ eſt, accuratè ſecum evolvere, An Harpyas hæc, eum Rei publicæ & privatæ incommodo, admittere, hocque modo legitimos hæredes ſuis privati hæreditatibus, peregrinos verdè illis ditari, petmittere, eoſque, quibus illæ maturæ debentur, jure ſuo frustrari velit. Iniquiſſimum proſectò videtur futurum, ut peregrinos Ieſuita civium & legitimorum hæredum adipiſceretur patrimonium, eùm viſſim eives, vel legitimi, ne obſolum quidem à Ieſuitis unquam haberent expoſcendum.

IV. Cùm inſuper Hispaniæ Rex, ante omnes alios Reges & Principes Pontificios, ad abſolutam in ſubditos dominationem contendat, & Ieſuitæ eandem pro ſummo Patrono & Benefactore agnoſcant: etiam, ob ſummam ab eo acceptam beneficia ædiſſimè ſe obſtriſtos fatentur, ac propterea commodo quoque ipſius ubique locorum pro vitili inſervitæ ſtudeant: rectiſſimè hio facturi videntur Ordines Vualeſiani, ſi perpendant, an Ieſuitarum principia (qualia ſunt, unus Deus, unus Papa,

& unus Rex, nempe Rex Hiſpaniarum, &c.) legibus ſue Reipub. conveniant: An verdè ejuſmodi Præſbiteris affectione Hiſpanicis, per inſtitutiones Scholaſticas, prædicationes, confeſſiones auctoritates, & alias clandestinas artes, Hiſpanicam, vel peregrinam tyrannidem in Vualeſia ſtabilire, uſitæ permittendum putent.

V. Cùm præterea Vualeſianorum laudabilis ſtatus ab omni antiquitate liber & Democræticus ſit, & fuerit, Ieſuitæ autem nullam aliam Reipub. formam, quàm tyrannicam unus Dominatoris poteſtatem approbent: Richeomus enim Provincialis Ieſuitarum in Aquitania nomine univerſæ Societatis in expoſtulatione Apologetica cap. 29. circa principium, populatam Democræticam ſtatum ſuſuſum appellat: fortiffimo prudentiffimoque Vualeſiano populo diligenter expendendum reliquitur, an tales in Reipub. Hoſpites admittere ſcientes, volentesque debèant, qui eum Reipub. ſtatum, quo nunc laudabiliter fruuntur, velut *Pariaſum*, improbant, & everſum cupiunt, & Hiſpanicam Tyrannidem in illius vicem introducere ſaragunt.

VI. Adhæc cùm Ieſuitæ non ſolum Evangelicos, velut hæreticos, ſed & Pontificios moderatos, qui Evangelicis favent, aut eum illis fœdera contrahunt, velut hæreticos fautores, & auxiliatores, hoſtiſi & mortali odio perſequantur: Vualeſianorum laudatiſſimo ſtatui expedit, quàm diligentiffimè expendere, an tallum hoſpitum, aut hoſtium admiſſione & inſectam Venetorum Reipub. quæ illos eiecit, & Helvetios Evangelicos, qui illos nunquam receperunt offendere, quàm eorundem amicitiam per illorum repulſionem, conferre malint.

VII. Præterea cùm ejuſmodi in Vualeſia ſtatos ſit, ut Catholici, Evangelicique in una degant domo, familiaque, & frater, affinis, cognatus, imò pater & filius, diverſe ſint conſiſſionis, & apud Ieſuitas conſtitutiſſimum ſit nullam aliam Religionem pati, quàm Inquiſitionem Hiſpanicam, ſic ne Evangelicos, ubique poſſunt, tribulent, perſequantur & expellant: Vualeſiani ſapientiſſimi facilè dijudicare poſſunt, an non ex illorum hominum recepta doctrina (qui ne Regibus quidem Evangelicis eorundemque fautoribus pareunt) Patet in ſilentiū & contrà in ſe invicem illis patricidis inſtitutionibus, ſervitubus, ex amicis inimici reddentur, & Provincia ſeditionibus ac tumultibus propter Reli-

gionis diverſitatem replebitur, miſerri-
maque quam Deus averſat, non ſolùm re-
rum omnium perturbatio, ſed & horrenda
ſanguinis effuſio conſequetur.

VIII. Deinde, cum nihil Reipub. Christianæ & liberæ salutaris atque utilius sit, quam civium liberos intelligentiâ, sapientiâ & verâ pietate imbui, ad veram Deo legitimam patriæ, & naturali Parentibus, omnibusque debitam obedientiam præstandam: lesuitæ verò teneros liberorum animos, eâque obedientiâ imbuant, & intellectu, ratione & judicio privent, eodemque à parentibus velut plagiaris abducant, & in legitimos Magistratus ad omnia sive deque ferenda, arment: Prudentissimis Vualehiæ Reipub. Administris diligenter considerandum est, an istius impietatis & inobedientiæ Doctores salvâ patriâ potestate, salvâ legitimâ suâ autoritate, & verâ erga Deum pietate, in Vualehiâ admittere debeant.

IX. Adhuc, cum nihil ita sit sacrum
atque religiosum, quod Iesuitæ, citra ullam
reverentiam in privatum suum locum con-
vertere non studeant, licet à majoribus in
pios usus destinatum sit: Reverendus Vua-
lesix Episcopus, totusque clerus, etiam
maturè secum pendere debent, num e-
jusmodi Corycæos, Sacrilegos, Harpias &
Induperatores, sibi ipsi adjungere utiliter
possint; cum certum sit, vbi hoc avium ge-
nus semel ibi nidificaverit: ad eorum can-
tum & insultationem ipsi forte saltandum:
dum alios Romæ excurrere cogent, alios
canonicatu & præbendis suis privabunt: al-
ios hæreseos infumabunt, Episcopus sum-
marum & clericis sibi accidisse brevi expe-
riantur, id quod proverbium habet: *Turdus*
ipse sibi malum.

X. Vralesianis Abbatibus ac Religio-
sis quoque qui opulenta & pinguis sua Mo-
nasteria possident, &que maturè conside-
randum videtur, An Dominos lesnitas bre-
vi vel succedentes vel bonorum suorum par-
ticipes habere velint: *Quod enim vultur mi-
nus: id lesnita est Monacho.*

XI. Item, cum nihil certius sit, quàm quòd veta omnium Rerumpublicarum tranquillitas à legitima omnium subditorum Magistratum politicum obedientia dependeat, omnique Respub. pœnis & præmiis contineatur : Iesu itæ autem ejusmodi Domini sint, qui nulli Magistratui politico, imò nec ipsi Episcopis subditi esse velint : ac si fortè scelus aliquod flagitiūve commississe deprehendantur, nec per Magistratus, nec per Episcopi propriam

potestatem se puniri debere, aut posse dicant: Landabili Vualefianorum Provincie considerandum relinquitur, an hujusmodi liberos Dominos & Exleges, salvâ Repub. salvâque auctoritate sibi à Deo concessâ apud se admittere debeant.

XII. item, cum nulla Respub. citra censum, Decimas, & cetera tributa diu consistere possit, & lesuix femer non solum iurisdictioni & oneribus omnibus civilibus & publicis eximant, sed etiam optimos fundos, agros & domos (quorum omnium nomine possessores civiles censum, contributiones, ceteraque omnia onera prestant) sibi compareant, eorumque cœmpensatione & acquisitione grati publicæ depauperent, atque non solum Rempub. enervent, sed etiam exterorum civium bona & patrimonia intolerabilibus oneribus gravent, unde plerumque maximè Reipub. perturbationes, atque ad eversiones oriri solent: Vualegianus Senatui diligenter expendat, an eiusmodi Fucus in Reipub. admittere consulum fuerit: cum inquisitissimum sit, Regionis & bonorum temporalium commodis uti, frui, & ab oneribus temporalibus, publicis & communibus liberum esse.

XIII. Item, eum ab ad supra dictas omnes causas gravissimas etiam accedat hæreseos erimen, et lesuiz ab ipsis etiam Catholicis hæreseos aacuentur [uti apertè convincitur ex libro illo, qui Catechismus, sive exacta vitæ, doctrinæque lesuitarum demonstratio, inscribitur;] et nullum erimen ipsa hæresi Catholicis magis exosum sit Senatus, Populusq; Vualefianus exactè perpendat, An ex Reipnb. & Ecclesiæ usu fuerit, uti iusque everfere in Repub. letare.

XIV. Cùm denique nnumquenque Iesuitam *Forum cetera obedientia* facere oporteat, quo iurat & polliceretur, se quodcunque suis ipsi superior iusserit, facturum, quæcunque etiam mandaverit, iusta esse censuram & contrarium suum iudicium sententiamque per eorum, ut verba constitutionis ipsorum sonant, obedientiam abnegatorum: an ejusmodi ecclesiasticos Doctores & Seductores in visceribus Reipubl. tolerare utile sit, quivis de populo faciliè judicaverit. Cùm recenti experientiâ compertum sit, quodd ex illius modi eccæ obedientiz præceptis maledicta filiorum in parentes, inobedientia, turbulenta civium & subditorum in Magistratus, Principes & Reges ac bellio; quid? infanda in sacras Regum & Principum personas paritela,

supremam

suprema omnia Regnorum & Rem-
pub. mala proveniant.

His aliisque rationibus Vnalesiani addu-
cti sunt, quod Iesuitas Sedoni, quæ est Me-
tropolis suæ Provinciæ, & sedes cathedra-
lis, hæcenus accipere noluerunt,

CAP.
III.

De Ingressu IESVITARVM in In-
diam, eorumque in Indiis propaga-
tione, profectu & miraculis

Petrus Matzarenius, ut supra indicavi-
mus, qui pro Lusitaniz Rege Ioanne
legati munere fungebatur, petiit à Papa
Regis sui nomine, ut ex decem Ignatii
Loyolæ sociis aliquot promulgandi Evan-
gelii causâ in Indiam mitterentur, ejus
Provinciæ ab Idolorum cultu ad Roma-
nam fidem traducendæ Rex magno deſide-
rio tenebatur. Miſſi igitur sunt ex illis duo,
nec enim plures conceſſit Loyola, ejus ar-
bitrio totam rem Papa permisit. Francis-
cus Xavier Navaricus & Simon Roderi-
cus Lusitanus Vlyſſiponenſis, Anno Do-
mini 1540. Tum Francisco Xaverio In-
dia destinata, Simon autem Rodericus in
Lusitania retentus fuit, ut quoniam ad
Loyolam alii plures se jam adungere ecce-
perant, instituendo in Coimbricenfis Aca-
demia ipsorum Collegio præſeſſet, quod ve-
lut ſeminarium foret eorum, qui deinceps
in Indiam ſupplementi cauſâ mitterentur.
Ei Collegio Rex Veſtigialium annuorum
quod ſatis eſſet ad Socios centum alendos,
qui tamen numerus poſtea duplicatus eſt,
litericæ erudiendi, attribuit.

Xaverius autem Anno 1541. cum In-
diz Proſecto Martino Alphonſo Soſa V-
lyſſiponenſi diſceſſit: itineris comitem ſe-
cum duxit à Societate Italum nomine
Paulum. In Indiam pervenerunt Majo
menſe Anno 1541. ac Goam tandem ap-
pulerunt. Ibi eum aliquot menſes ve-
ſatus eſſet, in eam oram diſceſſit, quæ
vulgò Comorini ſaput, ſeu Promontorium
dicitur: ab urbe Goa paſſuum ſex-
centa millia. Ea gens quondam à D. Tho-
ma Apoſtolo ad Chriſtum converſa; ſed
quæ jam Chriſtiani præter nudum nomen
haberent nihil. Inde verò in alia Regna ac
Provincias ſe contulit, ut in ejus vita proli-
xè indicetur.

De Miraculis à IESUITIS in
India editis.

Hæc Xaverium alii quàm plurimi ſe-
quentibus annis ſubſequenti ſunt po-

ticuloſis navigationibus, & novas has in-
ſulas ſuis ſuperſtitionibus imbuerunt: ubi
etiam multa eos edidiſſe, & adhuc quo-
tidie edere Miracula ex Iaponicis ac In-
dicis illorum referunt ſe gloriari licetis.
Aſtutiores in hoc quoque quàm reli-
qui Monachi, qui multa Miracula ab ſe
ſuiſque edita gloriari ſunt olim inter eos
quibus cum habuérunt atque vixerunt, in
quibus facile ſeius & impoſtura deprehendi
potuit, quum ſciens illi, aut nihil un-
quam ſimile quid accidiſſe, aut fraude ali-
quâ ad dolo ea perpetrata fuiſſe. Ieſuitæ igitur
apud nos in Europa commemorantes multa
ſpargunt de ſuorum Miraculis apud In-
dos & Antipodas editis, ne falſitas cogno-
ſci poſſit. Quis enim ab hæc cognoscenda
explorandaque eò utque excuteret aut
penetraret?

Bellarminus enim libro 4. de Eccleſ.
mil. cap. 14. Hoc noſtro, inquit, ſeculo cla-
ruit in India omni genere Miraculorum B. P.
Franciſcus Xaverius Societatis Ieſu Preſbyter.
Ibidem: Perit enim, inquit, Miraculorum Xaverij
conſtat ex Indiciſque literis, quas ſi quis cum Xave-
rio verſabatur, hæc miſerant, etc. Acoſta de
Procur. lud. ſal. lib. 2. c. 10. In hunc, inquit, oculi
conſueſcimus, vitam Apoſtolicam vitam, cuius tot
& tam magna ſigna referuntur per plurimos, eoſque
idoneos teſtes, ut vix de alio, exceptis Apo-
ſtoli, plura & maiora legatur. Ozorius Ieſuita
tom. 4. Concion. Cone. de obitu, Hic, in-
quit, Xaverius erat novi Mundi Apoſtolus innumera
patrebat Miracula, Demones eiecit, cecos
illuminavit, &c.

Horatius Tarteſellinus Ieſuita, qui vi-
tam Xaverij conſcripſit libro 6. cap. 1. re-
fert, eum futura prædixiſſe, intimos ſenſus
eordum noviſſe, cecos, claudos, mutos,
ſurdos, leproſos & incurabiles morbos
quàm plurimos ſanaſſe, recitatione ſaltem
nudâ ſuper eos articulorum Fidei & Evan-
gelii. Lib. 2. c. 7. narrat, eum uno tempore ſep-
tem mortuos excitâſſe & priſine viæ re-
ſtituiſſe: inter quos fuerit Ethnica puella,
quæ cum primùm ſurrexiſſet, Xaverium ag-
novit, patrique ſuo dixerit; Ecce hic
eſt ille, qui animam meam ex inferno eri-
puit & liberavit. Refert præterea rem hæ-
cenus inauditam, quod multas Indiz gen-
tes etiam per Vicarios ſuos, qui ſerè nullam
fidei Chriſtianæ cognitionem habuerint,
converſerint multoſque ſanavit attritu ſolum
ſui Paſtor noſter, ut vocant. Quod etiam,
dum Meliopotri fuerit ex opulento cive
loci illius multos Demones eiecit per
puerum tantum, impoſitione lignæ Cru-
cis & lectione Evangelii, Demoniſque vehemen-
ter indignantibus, quod per puerum,
ff 3 & qui-

Xave-
rius in
Indiam
navavit

& quidem Neophytorum pellerentur. Idem Turcolinur lib. 5. cap. 4. & 12. aliquot Miracula commemorat, quæ post mortem etiam ediderit.

De Aqua benedicta etiam multa Miracula ejus virtute in India patrata magnificè prædicat in Epistola Duartes à Sylva, quod nempe ægrotorum corpora, non alio medicamento curentur: eodem quoque Alexipharmaco multos pristinx valetudini restitutos, & alios in morbo complures in India pulsos, & à Dæmonibus liberatos Consalvus Ferdinandus testatur libro 3. Epistolarum.

*Fabula
de Agni
Dei.*

Aloisius Froët in Epistola de rebus Iaponicis Miraculum, seu potius fabulam narrat mirabilem de multiplicatione *Agnorum Dei*. Allatam fuisse inquit pyxidulam cerearum Agni celestis imaginum, quas Pap. Roman. consecraverit, eas à quadam ano & alijs expetitur essetantà aviditate, ut etiam in particulas minutissimas secare coacti fuerint, quæ tamen non mille quingentis ac triginta suffecerint, quas omnes vel argentæ, vel æneæ, vel stannæ theca inclusas, cum nomine Iesu spinæ coronæ circumdato, & cum tribus ad imam erucem clavis inelset religiose conservarint.

*Miraculo
Iesu
sancti
in India
aditu
quæ fides
habita.*

Istis autem Miraculis omnibus fides dubia, vel profutur nulla haberi debet. Franciscus enim de Viët. Regiur Professor in Salmanticensi Academia Relect. 5. prop. 5. Non satis, inquit, mihi liquet, an barbari Indii fides Christiana ita à nobis proposita fuerit & annunciata, ut teneamus credere sub novo peccato. Nam Miracula & signa NULLA AUDIO, nec exempla vitæ adeo religiosa, imò contrà multa scandala & impietates: unde videtur à quod Religio Christiana non sit ià satis commode & piè prædicata, ut illi teneantur acquiescere. Acosta rerum Indicarum testis oculatisimus & fide dignissimus, libro de procur. Ind. sal. 6. cap. 4. Quæ est, inquit, prædicator nostra: quæ fiducia? signa quidem non edimus. Ex cap. 12. Nos prodigia, quibus Evangelicæ voces confirmemur nulla producimur. Ex cap. 17. Neque verò est opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, ut videntes glorificent Patrem, qui est in celis, est omnium ad persuadendum Miraculum potentissimum.

Mirum etiam est, si tot tamque splendida fuerint Iesuitarum, imprimis Xaverii Miracula, ut vir tantus testimonium nullam fide dignum acceperit, præsertim de Indorum jure ex profuso doctè accurateque disputans. Secundò, non solum Iesuitæ, sed etiam aliis sunt ad manum hodiè

ipsum etiam Xaverii de rebus Indicis literæ, mirabiliorum quorundam plenissimæ, Miraculorum autem Apostolicorum inanissimæ. Nicolaur Pimenta Provincialis Indic Orientalis visitator epist. ad Claud. Aquavivam pag. 6. Infidelis quidam scribit, calumniator catechumenorum recens conversum irridens, latere in caput adallo humilissimum prostermitur, percussor nullas offendi potuit: itaque non dubitatum est divinum vindictam fuisse. Rursus pag. 119. Alium maledicum calumniatorem visa Patri Hæmæz, qui à Xaverio missus erat, Deus hoc probris castigavit, ut quoties eloqui vellet magnâ lingua parte ex ore exeret, ita præpeditur, ut intelligi non posset. Pap. 27. ibidem. Nave everi: in flumine turbido, alii nostrum; eramus numero 12; notandi periti, periculum evasere: ego in fundum prolabor, nescio quomodo emergo & capite super undas elato, video me à famulo Paulo ad ripam pertrahi. Ibidem pag. 77. Nos febri correptos Deus sanitati restituit, nulla remedio hominis fretos, præter sibi potionem, & venæ incisionem.

Nullum horum omnium est Miraculum Apostolicum, quo ejebant Dæmones, sanabant mutos, cæcos, &c.

Inquit, hoc modestè Iesuitarum argumentum fuisse, non impotest. Sed est hæc tergiversatio, ut ex ipso Xaverio probari potest. Et enim libro 2. de rebus Indicis Epist. 3. ad Societatem Romæ. In hac, inquit, insula rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam. Caprum vidi latere suo porcos alentem herdos; ubere enim, quod prægenitalia unicuique habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantum scutella capere possit. Ego ipse rem perspexi his oculis, neque enim aliter ac crederem, adduci potuissem, &c. Si Xaverius hoc naturæ Miraculum tam diligenter investigavit & in nostrum orbem scripsit, certe si quæ ipse Miracula edidisset, nequaquam silentio præterisset. Nec est hæc modestia appellanda in Xaverio & aliis: alioquin Apostoli immodestè accusandi forent. De iis enim Lucas 14. c. scribit: Transcentes Apostoli retulerunt quanta per eos fecisset Dominus. Act. 15. Enunciantes quanta per se fecisset Deus. Ferus in hæc loca: Apostoli, inquit, exponunt Spiritus sancti virtutem, ut à multis pro collata in Gentes gratia, gratia dicentur Deo, & mutâ fide, confirmarentur. De his gloriandum, si Dei gloria promoveatur, ut proximis a iuvetur. Non enim scipies commendant, sed Dei opera ut Christus præcipit dante, Marc. 5. David etiam in Psal. 104. dicit, Narra te omnia mirabilia ejus.

Præterea, si necessarium fuit Iesuitæ aliquid in conversione Indorum Miraculum,

tum illud, quod per se est ad alienigenas nationes maxime necessarium, videlicet variarum, & præsertim Indicarum linguarum donum. At hoc præsidio Iesuitæ omnes destituti sunt. Ergo etc. Consequentia maioris probatur. Peros in hæc verba Actor. 2. Et appaeruerat eis dispersa lingua, &c. Necessarium, inquit, erat novum illi Ecclesiæ edificatoribus linguarum variis loqui, ut ab omnibus intelligerentur. Ob eam causam restituit Apostolus Deum omnium linguarum excellentiam notitiam, quæ opus habuerat ad Evangelij negotium expediendum.

Impedimenta conversionis INDORVM ad Religionem Christianam.

A Costa Iesuita de exiguo profectu Indorum in Christiana Religione, & modo conversionis ad fidem, sic porro scribit libro quarto de Procurand. Ind. salut. cap. 3. Accusant, inquit, nostri Indorum tarditatem, ad capiendâ Mysteriorum fidei, frustra in ijs edocendū tempus teri: denique post annos jam quadraginta, ab Evangelij ingressu, in tam immensa turba, vix quemquam qui Symboli duo capita intelligat, quid Christus sit, quid vita æterna, quid Eucharistia, vel crasse agnoscat, reperiri: pecudes potius habendos, quam homines. Verum, qui ista jactant, respondeant mihi, quid diligentia isti erudiantur. Recitant illi hæc terve in hebdomada Symbolum & preces, idque Hispanico idiomate, jubentur denique Hispanica hæc discere, quorum ne syllabam quidem intelligunt, & pronuntiant ridiculè. Vulgarè tamen & trivium doctrinam tradenda iste est modus, ubi exquisitum res agitur: Sacerdos Sermonem Indico composita quadam in Cathedris formam recitat, cum tamen ille lingua Indica profusus est infans: quod si peritus sit, quod rarum est, tamen Mysteriorum fidei nequè explanat, nequè verò satis novit: qui vero nunquam Cathedrista rationem auditorum exegit? Denique perinde Indis doctrina traditur, atque cum à Medicis stipi colligenda curia, precationes aut versus aliqui cantillantur, qui illud tantum spectant, ut dicendum ipsi ad finem usque perveniant carminum: utrum vero auditores vel attendant vel delectentur, percuria jam accepta, non admodum curant. Totâ igitur cathedrizandi ratio umbratili & ludicra similis. Hæc omnia Iesuita. Hæc legenti, subit illud apud A. Gellium (quod in Iesuitas Cathedristas & eorum Cathedumonos Indos prælatè convenit) cum unus loquitur, quod alius non intelligit, simile effo, ac si alter bircum mangleat, alter cribrum supponat.

Rursus idem ibidem cap. 4. Verè quidam, inquit, nostrorum scriptis Pater, Non videri sibi ad Indorum horum animos penetrasse Evangelium, sed ad speciem tantum receptam. Negari enim non posse, quin si intimè sensibus radices egisses, copiosè manifestis, quæ fructus cernere-mus. Quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandos homines efficacius? Mihi sane mensuri simile semper est visum, inquit idem Iesuita ibidem libro 5. cap. 1. inter tot millia Indorum Christiano nomine donatorum, tam esse rarum qui Christum agnoscat, ut quod Ephesii olim de Spiritu S. Paulo responderunt, possint hi ne Christo melius usurpare. (Neque an sit Christum audivimus. Hæc ille. Hoc est. Indos convertere, hoc est animos in mulos: pars enim est in utrisque bruta ignorantia.

De eodem Andraz Vega opus. de Fide & Operibus quæst. 3. Quidam, inquit, hoc nostro tempore, habentes zelum Dei, sed non secundum scientiam, Indos ad Baptismum venientes, indiscriminatim adusserunt nullâ factâ inquisitione de vita & moribus, imò nullâ, vel penè nullâ, ut tradit doctrinâ, de vita & moribus necessario servandâ: sed hoc solo contenti, quod propositum fidei articulum, credere se respondeant, velle baptizari. Revocare eos ab hoc errore debuit illud Christi, Nolite sanctam dare canibus.

Acosta rursus libro 1. de procur. Indorum salute cap. 2. Notitia quadam, inquit, tenui Indis offertur, ut vel facile repudiatur, vel ita recipiatur, ut non perniciosius deferatur. Quid ita? Simulatoriam sanctitatis speciem præferunt, non colunt Deum seriè, nec credunt ad justitiam. Et lib. 6. c. 3. testatur, ab Hispanis & Iesuitis multis Indos contra ipsorum voluntatem baptizari.

Idem lib. 4. cap. 4. Expendo, inquit, omnia subtiliter, inventes tam tenui & inopis mensis apud Indos potissimam causam in eo esse, quod divinis & occultis quidem, sed iustis consilijs, antiquis Gentibus prædicatores fuerint prædicatione sua digni, cum nostri tam sint plerique indigni, ut longè plus evertant & dissipent, quam adificent atque plantent. Ex libro primo cap. 18. Equidem certus sum, si Evangelij introitus in hæc regiones exstitisset, quem Evangelij conditor maxime docuit, non alios istius progressus futuros fuisse, quam quos in prima & Apostolica Ecclesiâ legimus, &c. Ex libro 4. cap. 5. Rectè & prudenter scripsit Polus rerum Indicarum prudens indagator, tribus de causis tam multo tempore tam modicum promovisse Evangelium. Primum, quod exempla prava nostrorum hominum prædicationi Evangelica derogarint: deinde, quod in cognoscendis existimandisque erroribus, superstitiosisque opinionibus nulli prædicatores operam collocarunt, &c.

8cc. Ibidem cap. 11. O quos Zach. 11. ita miserè corrumpere? ut meriti ululare debeas abies, cum videris alijs. & nobilissimos cedros Libani coridisse. Ibidem cap. 15. Praclare ageretur cum rebus Indorum, si Sacerdotum ea saltem modestia esset, ut non solutioris vita licentiam quaerent. 8cc. Lib. 1. Solent plurimum Indorum conversionem retardare pessimi exempli mores. Lib. 3. cap. 8. Non alia ex causa mercatores negotiantur, vel iudices praesident, vel Sacerdotes plerumque Evangelizant, quam spe argenti & auri: argentum & aurum si se subdolis ex oculis, omnium civilis & sacerdotalis consensu brevi evanescent, & quod charitas non invisavit animarum, auri saltem cupiditas insecutus: & quemadmodum olim incredulitas Israelis salus fuit gentium, ita Christianorum avaritia Indorum vocatio facta est.

Hæc & multa alia acerbe dolenterque iesuita Acoſta queritur: ex quibus intelligimus, ficta, vana & frivola esse omnia, quæ iesuitæ referunt ac gloriantur de plurimorum Regnorum, Provinciarum, & multorum millium Indorum ad fidem Christianam conversione.

Assumptionem iesuitæ concedunt. Pimenta iesuita in Epist. pag. 14. Nostra, inquit, Societas pater Franciscus Corsi sic scribit ad suos. Totus, inquit, sum in Persico idiomate addiscendo. Idem pag. 80. Quod autem ad conversionem attinet, visio mea, nupte idiomatis ignaro, inquit pater Fernandus, parum effectum est. Acoſta libro 1. de procur. Ind. salut. cap. 2. Ferunt, inquit, olim septuaginta linguis consusum fuisse genus martianum: ac Indi septingentis, & eo amplius, inter se discrepant linguis. Libro 4. cap. 8. Quæ ex re prædicando verbo Dei impedimenta nobis gravia sunt. Ibidem cap. 9. Neque igitur immensio nostra Societatis fundator Ignatius Indica lingua lectiones publicas præcepit: sunt enim per quæ necessaria illa præsidia, ut facultas pareretur verbi divini in Gentibus annunciandi. Libro 5. cap. 2. Quid quod confessiones sæpe ita faciunt, ut neque Indos intelligas Sacerdotem, neque intelligatur ipse quid dicat? Ipse Xaverius quoque libro 3. Epist. 5. Si, inquit, nos linguam callerimus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Christiani. Faxit Deus ut eam brevi addiscamus: tum demum aliquam Christianam rei navabimus operam: nam nunc quidem inter eos tamquam muta statua versamur: multa enim illi de nobis & dicunt, & agitant, ad quæ nos obmutescimus: patrum ipsorum sermonis ignari in præsentia in lingua huius percipiendis elementis repuerascimus.

CATALOGVS Provinciarum, in quibus IESUITÆ habitant: item collegiorum ac domorum, sociorumque, seu locustarum, quæ in unaquaque provincia sunt. CAP. IV.

In Italia Provincie quinque sunt.

1. PROVINCIA ROMANA.

Romæ	{	Domus Professa.
		Collegium Romanum.
		Domus Probationis.
		Collegium Penitentiariæ.
		Collegium Germanicum.
		Collegium Anglicanum.
		Seminarium Romanum.
		Collegium Maronitarum.
		Residentia Tuscanæ.
		Tiborinum.
		Lauretanum.
		Pernsinum.
		Florentinum.
		Senense.
Collegium	{	Maceratense.
		Rocinorense.
		Setinum.
		Anconitanum.
		Montis Sancti.
		Montis Politiani.
		Residentia Firmana.

Sunt in hac Provincia Socij 750.

2. PROVINCIA SICVLA.

Panormi.	{	Domus Professa.
		Collegium Panormitanum.
		Domus Probationis.
Messanzæ	{	Domus Professa.
		Collegium Messanense.
		Domus probationis.
		Syracusanum.
		Catanense.
		Montis Regalis.
		Bivonense.
		Caltaieronense.
Collegium	{	Rheginum.
		Drepanitanum.
		Minæense.
		Marsalenense.
		Calatanese.
		Melitense.
		Domus Professa Platensis.
		Collegium Neuxium.
		Collegium Sacconsa.
		Residentia Chia.

Sunt in hac Provincia Socij 530.

3. PROVINCIA NEAPOLITANA.

- Neapoli. { Domus Professa.
Collegium Neapolitanum.
Domus Probationis:
- Collegium { Cataneſe.
Nolanum.
Aletinum.
Baricene.
Salernitanum.
Conſentinum.
Barolitanum.
Teatinum.
Aquilanum.
Beneventanum.
- Domus Probationis Adriensis.
- Collegium { Borruinenſe.
Tropenſe.
Maſſenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 350.

4. PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

- Mediol. { Domus Professa.
Collegium Breidanum.
Domus Professa.
- Genuz { Collegium Genuenſe.
Domus Probationis.
- Collegium { Taurinenſe.
Comenſe.
Vercellenſe.
Montis regalſis.
Cremonenſe.
- Domus Probationis Arenenſis.
- Collegium { Baſilienſe.
Nicienſe.
Alexandrinum.
- Reſidentia Papienſis.

Sunt in hac Provincia Socij 370.

5. PROVINCIA VENETA:

- Domus Profeſſionis Venetijs:
- Collegium { Patavinum.
Ferrarienſe.
Bononiienſe.
Brixienſe.
Forolivienſe.
Mutinenſe.
Parmenſe.
- Collegium { Placentinum.

Veronenſe.
Mantuanum.Domus Probationis Novellarij.
Domus Probationis Imolæ inchoata.
Reſidentia Cretenſis.*Sunt in hac Provincia Socij 350.*

1. IN LVSITANIA Provincia una.

- Olyſipone. { Domus Professa.
Collegium S. Antonij:
Domus Probationis:
- Collegium Conimbricenſe.
Collegium Eborenſe.
Collegium Potruenſe.
Collegium Braçarenſe.
Collegium Brigantinum.
Collegium Pharenſe.
Domus Professa Villavieſa.
Domus Probationis Portalegrenſis inchoata.

- Collegium { Funchalenſe.
Angrenſe.
S. Michaëlis:

Reſiden. { S. Feliciſ.
Canalenſis.Domus in Regno Angolæ.
Reſidentiz in Inſulis Heſperidum:*Sunt in hac Provincia Socij 670:*

IN INDIA Orientali Provinciarum duarum.

1. PROVINCIA GOANÆ:

- Goæ. { Domus Professa.
Collegium Goanum.
Domus Probationis.
- Collegium { Salſeranū cum XI. Reſidētijſ:
Bazainenſe.
Tanaenſe cum V. Reſidētijſ:
Danaenſe.
Chaulenſe.
- Reſidentia Æthiopie.
In Regno Mogoris.

Sunt in hac Provincia 280.

2. PROVINCIA MALABARICA.

- Collegium { Cochinenſe.
Collegium Vaipicotanum.
- Reſidentia { Palliporſi.
Porcæ.

Collegium Coulanense.
 Collegium Taturorianse.
 Collegium S. Thomæ.
 Collegium Columbenfe.
 Residentia Tidorensis.
 Residentia Ambuinensis.

Sunt in hac Provincia 130.

In IAPONIA Provincia una.

Nagafachij { Collegium Nagafachienfe.
 Domus Probationis.
 Collegium Arimenfe.
 Domus Omurenfis.
 Residentia Facatenfis.
 Coeurenfis.
 Firoximienfis.
 Residentia Amacusana.
 Xiquenfis.
 Conzurana.
 Domus Meacenfis.
 Residentia Ozacenfis.
 Fuximenfis.

Sunt in hac Provincia Socij 154.

In REGNO Sinarum.

Collegium Macaense.
 Residentia Xaueensis.
 Residentia Nanaianensis.
 Residentia Xauquinenfis.
 Residentia Paquinenfis.

Sunt in hoc Regno Socij 60.

In BRASILIA Provincia una.

Pernambuci { Collegium Pernambucense.
 Residentia S. Andreæ.
 Residentia B. Virginis.
 Bayæ { Collegium Bayense.
 Residentia S. Spiritus.
 Residentia S. Ioannis.
 Residentia S. Antonij.
 Residentia S. Sebastiani.
 Residentia B. Virginis.
 Domus Illazorum.
 Col. Flum. Ianuarij.
 Fluminis Ianuarij { Refid. S. Batnabæ.
 Dom. Spiritus Sancti.
 S. Ignatij.
 Refiden. { Cons. B. Virg.
 Domus Piratininæ.
 Domus Sanctorum.

Sunt in hac Provincia Socij 180.

In Hispania Provincia quatuor..

1. PROVINCIA TOLETANA.

Toleti. { Domus Professa.
 Colleg. Toletanum.
 Collegium Madritanum.
 Domus Probationis.
 Complutense.
 Oceanense.
 Placentinum.
 Conchenfe.
 Belmontense.
 Collegium Murcianum.
 Caranacense.
 Seguritanum.
 Huetenfe.
 Talabricense.
 Oropesanum.
 Domus Probationis Villategienfis.
 Navalcarneufis.
 Residen. { Iesu Montani.
 Almagrenfis.

Sunt in hac Provincia Socij 507.

2. PROVINCIA CASTELLANA.

Vallisoleti { Domus Professa.
 Collegium Vallisolanum.
 Collegium Anglicanum.
 Collegium Salmanticensis.
 Collegium Hibernorum.
 Collegium Burgenfe.
 Collegium Menenfe.
 Domus probationis Villagarcienfis.
 Segobienfe.
 Abulense.
 Palentinum.
 Compostellanum.
 Pampilonense.
 Legionense.
 Lueronienfe.
 Overense.
 Collegium Numantinum.
 Santanderense.
 Montis regalis.
 Montfortense.
 Arevalense.
 Vergarenfe.
 Tudelanum.
 Bilbaense.
 Bellimarenfe.

Residen-

Residentia Azcaiana.

Sunt in hac Provincia Socij 134.

Sunt in hac Provincia Socij 364.

3. PROVINCIA ARAGONENSIS.

Valentiz { Domus Professa.
Collegium Valentinum.
Barcinonense.
Czfarangustanum.
Majoricense.
Gerundenfe.
Gandienfe.
Bibilicanum.
Tutiasanenfe.
Vigellense.
Oicanum.
Domus probationis Tattaco-
nensis.
Collegium Herdense.
Residentia Perpinianensis

Sunt in hac Provincia Socij 360.

4. PROVINCIA BÆTICA.

Hispali { Domus Professa.
Collegium Hispalense.
Domus Probationis.
Collegium Anglicanum.
Triguense.
Gaditanum.
Mactenenfe.
Cordobense.
Granatense.
Vaëzanum.
Collegium Malacense.
Xerense.
Cazorlanum.
Vbedanum.
Astigitanum.
Guadixense.
Fregenalense.
Domus Probationis Mótellana.
Residentia Antiquerana.
Sunt in hac Provincia 520.

In SARDINIA Provincia una.

Sassati { Domus Professa.
Collegium Sassatitanum.
Calari { Collegium Calarititanum.
Domus Probationis.
Collegium Ecclesienfe.
Collegium Alguerenfe.

In INDIA Occidentali Provin-
cia quatuor & una Vi-
ceprovincia.

PROVINCIA PERUVANA.

Limz { Collegium Limense.
Domus Probat.
Seminarium Limense.
Residentia S. Iacobi.
Collegium Cuchenfe.
Collegium Potosinum.
Collegium Platenfe, Chuqui-
faquense.
Collegium Paecenfe.
Collegium Ariquepense.
Collegium Guamanganum.
Residentia Iulens.

Sunt in hac Provincia Socij 164.

PROVINCIA PARAQVARA.

Collegium Chilense.
Residentia S. Iacobi del Estero.
Residentia Cordubensis.
Residentia Assumptionis.

Sunt in hac Provincia Socij 84.

Viceprovincia novi REGNI
& Quitensis.

Collegium Quitense.
Collegium Carthaginense.
Collegium S. Fidci.
Seminarium S. Bartholomæi.
Residentia Panamana.
Residentia Caxiana.

Sunt in hac Provincia Socij 80.

PROVINCIA MEXICANA.

Mexici { Domus Professa.
Collegium Mexicanum.
Collegium Guazacanum.
Collegium Guadalaxatense.
Collegium Angelop.
Collegium Vallisoletanum.
Collegium Pascuarenfe.
Collegium Tepozotlanum.
Veræ Crucis.
Residentia Cinalonensis.
Guadianz.

Sunt in hac Provincia Socij 237.

In INSVLIS PHILIPPINIS Provincia una.

- Collegium Manilanum.
Collegium Zebuense.
Residentia { Antipolana.
Taytayensis.
S. Iacobi.
Boolana.
Dulacensis.
Carigatensis.
Tinagonensis.

Sunt in hac Provincia Socij 70.

In Gallia Provincia quatuor.

PROVINCIA FRANCIAE.

- Parisijs. { Domus Professa.
Collegium Clatomont.
Collegium Mussipontanum.
Collegium Flexiense.
Collegium Bituricense.
Collegium Viridunense.
Collegium Nivernense.
Collegium Augense.
Rothomagi. { Collegium Rothomagense.
Domus Probationis.
Collegium Redonense.
Collegium Molinense.
Collegium Ambianense.
Collegium Rhemense.
Domus Probationis Nanciensis.
Collegium Cadomense.

Sunt in hac Provincia Socij 358.

PROVINCIA AQUITANIAE.

- Butdigalz { Collegium Butdigalense.
Domus Probationis.
Collegium { Aginense.
Perrosoricense.
Lemovicense.
Pictaviense.
Xantonense.

Sunt in hac Provincia Socij 190.

PROVINCIA LUGDVNENSIS.

- Lugduni { Collegium Legdonense.
Domus Probationis.
Avenionis { Collegium Avenionense.
Domus Probationis.

- Collegium { Turnonense.
Cambetienense.
Divionense.
Dolanum.
Bisuntinum.
Vuiennense.
Ebridonense.
Carpantoratense.
Sisteronense.

Sunt in hac Provincia Socij 395.

In Germania Provincia 3.

PROVINCIA GERMANIAE SUPERIORIS.

- Collegium Ingolstadtense.
Collegium Monachienense.
Collegium Augustanum.
Collegium Dillinganum.
Collegium Ratisponense.
Domus Probationis Landspergensis.
Collegium Oenipontanum.
Collegium Hallense.
Collegium Lucernense.
Collegium Friburgense.
Collegium Bruntrutianum.
Collegium Constantiense.
Residentia Eberspergensis.
Residentia Biburgensis.
Domus Oetingana.

PROVINCIA RHENI.

- Treviris { Collegium Colonienense.
Collegium Trevirense.
Domus Probationis.
Moguntinum.
Spirense.
Herbipolense.
Fuldense.
Heiligenstadiense.
Collegium { Molsheimense.
Confluentinum.
Paderbornense.
Monasteriense.
Hildesiense.
Embrisenense.
Aquisgranense.
Residentia { Alkenensis.
Erfurdiana.
Boanensis.
Hagenoënsis.
Wormatiensis.

Sunt in hac Provincia Socij 478.

PROVINCIA AVSTRIÆ.

Residentia	Collegium Viennense.
	{ S. Bernardi. Lincienfis.
Collegium	Collegium Gmuncense.
	Residentia Milestiadensis.
	Zagrabiense.
	Pragenfe.
	Olomueense.
	Crumloviense.
	Commotoviense.
	Novodomense.
	Labacense.
	Glacense.
	Clagenfurtenfe.
	Residentia Eberndorffensis.
	Domus Probationis Brunensis.
	Residentia Thuroeensis.

Sunt in hac Provincia Socij 34.

In TRANSILVANIA.

Collegium Claudiopolitanum.
Collegium Albæ Iuliz.

Sunt in hac Viceprovincia Socij duo.

In BELGIO Provincia una.

Andomari	Collegium Antuerpiense.
	Collegium Atrebatense.
	{ Collegium Andomarense.
	{ Collegium Anglorum.
	Collegium Bergenfe.
	Collegium Brugenfe.
	Collegium Bruxellenfe.
Collegium	Collegium Cameracenfe.
	Cortracense.
	Duacense.
	Gandavense.
	Insulense.
	Lovanienfe.
	Iprenfe.
	Leodiense.
	Luxemburgense.
	Munrenfe.
	Tornacense.

Sunt in hac Provincia Socij 78.

In Polonia Provincie duæ.

PROVINCIA POLONIÆ.

Cracoviz.	Domus Professa.
	Domus Probationis.
Collegium	Posnanienfe.
	Califfienfe.
	Lublinense.
	Iaroffavienfe.
	Torunienfe.
	Gedanense.
	Sendomisienfe.

Sunt in hac Provincia Socij 36.

PROVINCIA POLONIÆ.

Vilnaz	Domus Professa Warfaviensis.
	Domus Professa.
	Collegium Vilnense.
	Domus Probationis.
	Braunbergenfe.
	Pultoviense.
	Nievisienfe.
	Pelocense.
Collegium	Rigenfe.
	Despatense.

Sunt in hac Provincia Socij 26.

Sunt omnes Provincie in universa Societate 29. cum duabus Viceprovincijs.

Domus Professæ 21.
Collegia 293.
Domus Probationis Separatæ 33.
Domus & Residentiæ 96.
Socij denique omnes 10581.

Ex hoc Catalogo (anno 1608. à Petro Ribadeneira in lucem edito) Regnorum, Provinciarum & urbium in quibus habitant Iesuitæ, Collegiorum item ac Domorum, quæ in unaquaque Provincia sunt, propagationem & incrementum Iesuitæ Ordinis, spacio 70. annorum, Lector colligere potest.

Ex de hac quidem sua propagatione & incrementis multum gloriari solent Iesuitæ. Inprimis de Aquaviva Generali suo referunt, quod iactant plures se breviorique spacio, milites in castra cogere posse, quàm quilibet Rex Christianus. Et tempore Interdicti Veneti, cum jam undique certum Papæ immineret periculum, spon-
dendo idem Pontifici Paulo Quinto d. citul,

quadraginta hominum millia in subsidium: eâ lege tamen, ut quicumque in prælio obirent, in Martyrum numerum referrentur.

Non cogitant autem boni isti Socii quod vulgò dicitur, *Malam herbam cito crescere.*

Socii

Et rectè quidam magni nominis Princeps dixisse videtur Iesuitas similes esse pediculis istis, quos à parte corporis, quam maximè infestare soleat, linguales vocamus, quorum vel ex uno, ibi primum insidente, brevi innumera propagatur ac scaturit multitudo.

Secre-
mentis
Ordinis
Franci-
scanorū.

Similia autem vel etiam Majora sensiti incrementa Franciscanorum seu Minoritarum Secta. Ab anno enim Domini 1211. ad annum usque 1380. spatio nimirum 179. annorum, per orbem Christianum Cœnobìa hujus Sodalitatis plus 1500. sunt instituta. Franciscus Antracinus in ijs Commentarijs, quos ad Sabellicum dedit, testatur, difficile sibi videri locorum numerum posse ab ullo inventiri: sed multò difficilius initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad sexaginta millia numero. Sabellicus autem refert Ennead. 9. libro nono & sexto, sua ætate Minoritarum nonaginta millia fuisse, sæpè quoque se audivisse, Magistrum universi Ordinis, polliceri quandoque ausum Pro Pontifici expeditionem in Turcas paranti ex Minoritarum familia 30000. bellatorum, qui bellica munia gnaviter obire possent, nihil factorum cultu interpellari. Sabellici quoque tempore, hoc est, circa annos Christi 1494. Augustinensium Eremitarum Ordinis Cœnobìa quorum quidem ratio iniri potuit, circiter 2000. Virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monasteria 7030. Prædicatorum 4143.

Hæc autem multitudo scarabzorum, bruchorum, locustarum, vermium & muscarum, prædicta est à Spiritu Sancto in Apocal. Ioan. 9.

Et rectè monuit Laurentius Iustinianus Venerus Patriarcha, cum sub Mendicantibus Monachis numerus Cœnobiorum in immensum crederet, Rigiditatem vitæ & Monasticum vigorem diutius non posse consilire; Raram enim perfectionem, ut refert Bernardus Iustinianus in ejus vita. Quid dicturus fuisset si hodiè viveret?

De COLLEGIIIS Iesuitarum, eorumque magnificis Structuris.

Quod autem ad Collegia Iesuitarum attinet, quorum Catalogum paulò ante adscripsimus, illa Regum ac Principum Arces ac Palatia æquare videntur Gregorius XIII. Iesuitarum Annales legens & intelligens opera quæ hinc inde illorum artibus efficiantur, Romæ contra Senatûs decreta Iesuitarum attribuit insulam, in qua domos destruxerunt, viduas ac orphanos expulerunt; quod etiam Augustæ, Ingolstadtj & multis alijs in locis fecerunt; ibique amplissimum, magnificentissimumque Collegium extruxerunt, ad cujus ædificationem, ut Iesuitæ Hasenmüllerò retulerunt, pag. 25. auri tonnas 25. prædictus Papa docavit. In eo Collegio 500. Iesuitas ex omnibus totius Mundi patribus collectos alii voluit, qui in Pontificia idolomania instructi, tandem adversus Evangelicos in Germania alijsque Regnis & Provincijs, emitri possent.

Cap.
V.Collegium
Iesuitarum
Romæ
capitulum.

De magnificentissima structura Collegij Iesuitarum Monachij in Bavaria, quæ Gallicè scripsit Philippus Marnixius, sic quidam in Germanicam linguam transtulit: Wer solte andere Ertzden zogen sönnen / die zuverglichen weren dem überaus prächtigen / welches der gute Catholische Fürst vund Herzog zu Beyerren / von der Statt München ausszehen: von hat / dessen Eitel hoch erhaben / vund mit vielen statlichen Wäldern von Ertz vund Marnelstein gezeihet ist / trotz zu bieten allen den köstlichen Pallasen / die in ganz Europa seind: vull geschmückt / das es inno:ndig glantz vund glantz von lauterem Golde / Silber / Kristallen / Chryssall vund Edelgesteinen / wie ein Wäpliche Etone. Vund damit dieses Werk inn allem vollkommen sep / vund ihm nichts mangle / so hat es zu einem jeden Altar sein Wärd / als Easelen / sampt seinen schönen Wiesgelandt / Chors / rößen / Alben / Gärten / Stellen vund andere rüstung / etc.

Iesuitarum
Collegium
Monachij
Bavariæ.

Poznaniz in Polonia, non Collegium pro docentibus & discipulis, sed arcem monitissimam summis prædijs Iesuitæ ædificaverunt. Regis Palatium Poznaniense, nulla parte cum hæc Iesuitarum arce & propugnaculo conferendum est, ut refert Eques quidam Polonus in Oratione sua, quam in frequenti procerum

Collegium
Iesuitarum
Poznaniz
Poloniæ.

cerum Regni illius conventu haboit. Eodem autore, Iaroslaviz etiam; & Lublini alijsque in civitatibus Poloniæ ejusdem munitionis, firmamento tantorum præfidiorum exstructæ arces videntur, ut non scholasticos docere, aut muliercularum procata cognoscere, sed bellum gerere proximâ quaque occasione velle videantur.

De his Collegijs Costerus quoque in literis ex Belgio Romam missis, & interceptis, sic scribit: *Quotquot nos in Germania Collegia habemus, tot nunc Rex noster (Hispanus) inibi Castella habet.* Eaque ad promovendam Ecclesiæ Romanæ Monarchiam & magnitudinem tendere, Petrus Ribadeneira Iesuita Hispanus apertissimè testatur, cum apertis verbis Collegia & Seminaria Iesuitarum esse ait Hæreticorum extia, & Apostolicæ Sedis propugnacula, in Catalogo illustri Scrip. Societatis Iesu.

Non injuria quoque Iesuitarum Collegia Armamentaria, seu receptacula & repositorya omnis generis armorum & instrumentorum bellicorum dixeris. In direptione Pragensis urbis in Bohemia reperitæ sunt in Iesuitarum Collegio quingentæ bombardæ, thoraces ferrei pro centenis aliquot militibus, & hæstæ, aliæque arma quàm plurima tormentarij etiam pulveris magnâ vis, multaque alia ad irruptionem illam promovendam & Evangelicos opprimendos: Ideoque numerum quoque præfidiorum ab Evangelicis in Collegium istud collocarum auxerunt, quod vererentur, hæc instrumenta omnia bellica idè ibi recondita fuisse; ne Passavienses milites per pontem in Collegium, quod ponti proximè est, inermes, velut Missæ audiendi gratia, excurrerent, ibique occultati, donec tempus commodum offerretur, velut ex equo Troiano ad portam pontis, ipsumque pontem occupandum, ac deinceps Evangelicos opprimendos egrederentur.

Hanc causam etiam incommensurabilis urbium omnium locis, ad milites vel depellendos, vel excipiendos, si velint urbem aliquam oppugnare, Collegia sua ædificant.

Ex his denique Collegijs hodiè viginti centies aureorum millia quædam annis pro vestigalibus percipere Iesuitæ dicuntur, licet pro Mendicantibus haberi velint. Ve-

rus Iesus autem, cujus Socij isti videri volunt locum non habuit in quo caput reponeret, in campis, in montibus & piscatorum tuguriis versari potius voluit, quàm in urbibus, aut Propugnaculis & Palatijs Regum ac Principum.

IESVITÆ quos & quales potissimum Juvenes in hæc sua Collegia, suamque Societatem illiciant.

Reliquorum Ordines Monachorum pueros vix dum è cunabulis egressos ad se admittunt, totosque 15. aut 20. annos nutriunt, antequam ad praxim admovei possint. Hoc solerter animadvertentes Iesuitæ, ad alliciendos ex locis diversis quam plurimos; expeditorem accommodatioremque, ut gloriantur, viam reppererunt, quâ intra paucos annos ad fastigium Sapientiæ juventurem ducere possunt. Nam Catalogo certo, cujus ingenij, cujus iudicii, cujus prudentiæ & experientiæ, cujus profectus in hteris sit, cujus complexionis naturalis, ad quæ Societatis ministeria talentum habeat adolefcens quisque inscribunt: ut nempe tantò facilius à parentibus liberos in eo ætatis flexu, qui jam ad adultam vergit; tantoque observent accuratius singulos, ne in nassam suam semel adductos, avolare citra negotium sinant.

Quibus Artibus ac Dolis IESVITÆ in Collegijs suis maximas opes acquirant.

Dicere impossibile est quibus artibus, dolis, imposturis ac fraudibus Iesuitæ in his Collegijs suis ingentes divitias, & tantum non Cæli opes per fas & nefas contraherint. Ex plurimis paucæ saltem referam. Non solum ex Magnatum ætarijs, sed ex ipsis etiam discipulorum bonis dei non potest quantum discescant: siquidem in examine suo generali cap. 4. Novitios suos obligant, ut omnia bona sua temporalia distribuunt, ac disponant de his, quæ ipsis obvenire possint, juxta propriam devotionem, neglectis parentibus & consanguineis: unde miro quodam astu, tanquam pauperes, bona illorum facillimè ad se rapiunt & pertrahunt.

DE VARIIS FACINORIBVS DOLIS

A C

IMPOSTVRIS ET SANGVINARIIS CONSILIIS IESVITARVM LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

HOC Libro ea referam Iesuitarum facinora, ex quibus intelliget Lector, ab ultima hominum memoria nullo unquam tempore inter mortales, tot inhumana crudelitatis facinora, ut sunt parricidia, veneficia, periuria. caedes, prodigiones, tumultus, bella, &c. intra tam breve tempus audita & numerata esse, quod ab exortu & origine saltem Iesuitarum privatim & publice perpetrata; vel saltem attemptata fuerunt: & hoc quidem sub zeli religiosi & Catholici praetextu: lubentibus etiam, vel, quod peius est, approbantibus & dilaudantibus ijs, qui omne in his terris Religionis magisterium sibi vendicant.

*IESUITARUM omnium ferè TURBARVM, SEDITIONVM, BELLO-
RVM, &c. in Europa Autores esse.*

PRAETEXTUS Iesuitarum actionum omnium est, Ecclesiae Catholicae Romanae reparatio & propagatio; errantiumque & seductorum, ut ipsi quid loquuntur; conversio. Sub hoc pluteo cuniculos suos promouent. Sanctus autem ad quem collinant & respiciunt, est Dominus & tyrannidis Pontificum Romano-

rum in his terris restitutio, atque idolomaniae & superstitionum omnium plantatio in his Provinciis & Regionibus, in quibus iam pridem evolsit & eradicatae fuerat. Media autem, quibus id quod semel male exceperunt, urgent & evincere conantur, sunt, petiuria publica, ad quae Reges & Principes inducunt, vis conscientiae illata fraudulentae & insidiosae pacificationes, lustris corruptela, Innocentiae oppressio, &c. Haec, inquam, hodie sunt, per quae Iesuitarum immanem tyrannidem & crudelitatem Antichristi Romae defendere & restituere, collapsum Ecclesiae Papisticae statum reparare, Concilium Tridentinum exequi, & haereseos extirpare conantur. Ex harum verò rerum tam contentiosae praxi, qualem hodie in Europa praecipue animadvertimus, nihil secundum naturae eursum aliud, quam bella & quidem perniciosissima & calamitosa bella, caedes: parricidia, seditiones, tumultus, &c. exortiri possunt. Ut non immerito Iesuitarum omnium turbarum ac morum in Europa hodie praecipui auctores vulgò dicantur & habeantur.

Notum est omnibus, plerarumque Europaearum Nationum inter se pacē illis Constitutionibus & pactis consistere, quibus ex praesentium temporum usu cautum est, *Ne Religiosi homines ulli vis inferatur, quocunque modo.* Iam verò ne illud quidem oblitum est Spiritus hos, seu Iesuitas, omnes suas

rum est, Spiritus hos seu Iesuitas, omnes suas vires ubique locorum intendere, ut repagulum hoc, quo se in suo proposito & consilijs altissimis impediri sentiunt, dissipatum & dissipatum removeant. Ideoque Iesuitæ huiusmodi Constitutiones, in Gallia, Germania, Polonia, Hungaria tot fuderunt, pastorum, juramentorumque Sacramentis, fancitis, publicè detestantur, easque, tanquam novum Atheismi, sive; ut alicubi loquuntur, Politicissimi genus, pro sceleritatis conjurationibus, Scythicà barbaràque confederatione, Diabolique Politici blasphemio invento haberi volunt. Imò contendunt, pacem Religionis inter Ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim exortam non esse obligatoriam, utpote ad tempus tantum concessam, nempe ad publicationem Concilij Tridentini, ideoque, dilationem, moratorium & tolerantiam fuisse. Et Paulus Windeck in deliberatione hæc, extirpandis pagina quadragesima decima quarta hæc scribit: *Quod nonnunquam Catholici cum Sellaris transegerunt, eo sine fecerunt, ut interea reliquis negotijs expendi, postea unum hoc bellum contra Sellaris administrarent, omnemque eius molem in ipsos converterent.* Sin verò alicubi eò impudentiæ non audent progredi, illud sattem agunt, ut Religionis pacem calumniosis & malitiosis suis interpretationibus & restrictionibus sugillant, incisisque nervis ejus subditos illius fructu spolient. Opinor ne ipsas quidem inferni furias ad turbandum Europæ statum aliquid præsentius, perniciosius & efficacius excogitare potuisse. Imò hæc Rararum coacturi hic assiduus aures Regum ac Principum perpetuè reverberas & obtundis; Subditis bonâ conscientia tantam licentiam non posse concedi; Religionis libertatem nihil aliud esse quàm manifestam Majestatis diminutionem cum maximo opprobrio conjunctam. Tu ne, inquit, qui vivis & flores, non possis vel audeas retractare quæ Antecessor, Parens, Avus, &c. vel imprudens maleve persuasus, vel etiam vi & armis coactus indulsit? Annon eodem jure Imperator, rex, Princeps es, quo illi fuerunt? Ferendumne est, ut demortui memoria plus apud Subditos valeat, quàm præsentis atque regnantis persona? Annon vides, Eos, qui pericula tibi obsecant, quæ turbatam Religionis pacem sequuntur, tibi non tam consulere, quàm apertè minitari? Diaboli hæc tinctamenta sunt, per quæ generosis tuis cogitatis & conatibus remorem studet injicere. Mulierularum hic, non magnanimatorum Principum me-

tus est; illi juventutem tuam spernunt fronte rigitur severiore opus est, ut sentiant totum esse animumque tam excelsis natalibus parem gerere. Possem alicui videri satis considerer hæc me scribere, non aliter, quàm si his Iesuitarum ad Principes monitis interfuissem; sed ipsimet has consiliorum suorum rationes in publicis scriptis suis nequaquam dissimulant, ex quibus hæc ad verbum ferè descriptimus.

Scire etiam debet Lector, hæc ipsa investigationis calcaria assidue illis Principibus adhiberi, quorum calor juvenilis & incauta imperina acrium illorum idui exposita sunt. Apud supersticiosos verò & contentiores etiam hæc adjuvantur: Eos, qui hanc Religionis libertatem Subditis concesserint, aut in talem concessionem consenserint; in Purgatorio gravissimas peccati hujus penas luere. Item, Non Tartaros, non Turcas veros & nativos Reipublicæ Christianæ hostes esse; sed hæreticos, quicunque olimur contra Ecclesiam Romanam insurgant: In his ergo opprimendis veram & Catholicam Principe dignam laudem quaeri. Item, Cavendum esse, si Princeps bello Turcico implicetur, ne rebelles hæretici cristas attollant, Magistrique invito probrosam pacem extorqueant. Curandum verò: ut Germani cum hoc barbaro hoste ad animi usq; desiquium colluctentur: præfracti illi hæretici tandem malo discant quorsum deveniant; qui à Bedis Apostolicæ obedientia. Si qui verò adhuc à turbarum periculo abhorrent; illis negotijs facilitas ob oculos ponitur; Sevetiore tantum vultu opus esse: unius & alterius clamoris supplicio rem posse confici, quorum conspectu cruore reliquæ turbæ animos factum iri, &c. Interdum Principem animam suam ab inferno liberaturum.

Aulas Regum ac Principum occupant & infestant IESUITÆ.

Est etiam hoc inter nefaria facinora & Artes Sinonicas Iesuitarum referendum, quod in Aulas Regum ac Principum, quin etiam in ipsa Gynæcea sese imprudenter intradunt adeò, ut in hac sublimari Regione, citius vacuum posset dari, quàm paulò celebriorem aulam; quam phalanx Iesuitica non totam possideat, dummodò aditus eò illis vel per angustam aliquam rimulam pateat:

& ab illis Aulis, ubi pestis hæc nondum potuit habere locum vix ullis prædijis, ullæ arte arceri possunt. Quin etiam Relationes & Epistolæ Indicæ testantur, eos, quàm primùm in aridam ascendunt, relictas in Aulas & ad Reges tendere, ut hos primos in potestatem suam redigant, & per eosdem deinceps subiectos populos infestent. Quod si etiam vera sunt, quæ istiarrant, in hac sui officij parte singularem quandam fortunæ afflatum experti sunt, ut ad Reges non solum aditus eis patnerit, sed etiam ab iisdem multoties experti sint. Narrationibus tamen istis parùm tutò fidem adhibendam prudentes omnes existimant, ut qui norint, eas in Hispania fingi, & ira edi, ut illas ab hæreticis Eutopæis, ex Ecclesiæ Romanæ commodo legi volunt. Aliis constat, eos ad Reges illos Indicos percellendos Regis Hispaniæ autoritate & terrore ut plurimum uti.

Vtut autem se res habeat, illud tamen certissimum est eos in istis etiam remotissimis Orbis locis, secundum officij requisitum, rectà Aulas appetere. Vbi hoc etiam compertum est, Spiritus istos, quàm primùm hunc navigationis suæ portum tenent, protinus, omnia Regum, Principumque Solatia, Palatia, Diæsteria, Gymnæcia, penitioresque Aularum recessus perrepeto, scrutari & replere, ut hac ventriculatione omnia conclavia fœtenteant.

Non autem hoc tam illis vitio vertitur, quòd Regibus & Principibus operam suam in Aulis navant, postquam utique tam splendidis & optimis illorum beneficij fruantur, quamvis hoc etiam citra illas larvas, quibus neunt, non minus commodè facere possent: Sed quòd ibidem se Tæpidi non vocari ingerunt, omnia ad se rapiunt, de quoniam rebus ad Rempublicam spectantibus non è Reipublicæ usû & commodo, sed ad illius arbitrium, à quo in Apocalypsi Ioannis vel per Os Draconis, vel per os Bestiæ emitti dicuntur. In quo ipso nullum se vel Regis Principisve, vel subditorum periculum impediri patiuntur.

Hinc spirituali imperio illæ præcipuè Europæ nationes obnoxie sunt hodiè, quæ illius olim sub floreante Papatu omnium impatiensissimæ fuerunt. De Hispania omnes farentur, istum robustissimum politicum hoc tempore totum ad Iesuitarum nutum circummagi. Forunt quidem, Iesuitas hoc tēpore pejus habere durisq; coerceri, quàm in ulla alia Europæ natione.

Id si maximè verum sit, per illud tamen parum illis deeedit, cùm reliquantur libenter dominentur. Hoc autem imperiosa ista Natio ante annos ducentos, quando in multa regna adhuc divisa erat, tam patienter nunquam tulisset. Eadem dicitur esse Poloniæ ratio in opposito Europæ angulo, in qua Iesuitæ tam licenter dominari dicuntur, ut ipsis etiam Catholicissimis jam graves, adeoque intolerabiles esse perhibeantur. Sunt qui testantur, se legisse literas non ita dudum Legati cuiusdam, qui in Aula illa adhuc versetur, in quibus de Iesuitarum insolentia miratu digna scripta fuerint. Inter alia verò & hoc: *Præsentium tumultuum, quibus Regnum illud perturbari perhibetur, causam in ipsos, & in ipsorum artes publicè conferri.* Hoc ipsum verò mæscula hæc vario olim suum pudendum dedecus interpretata fuisse.

Rationem verò cur tam densi in Aulis volitent Iesuitæ tantaq; impudentia se ingerant atq; intrudent, Robertus Turnerus Anglus, qui nomen aliquandiu vixit inter Iesuitas, postea verò Ingolstadii Eloquentiæ Professor constitutus fuit, in suis Epistolis indicat, quæ anno 1584. Ingolstadii editæ sunt. Nam Epist. 19. quæ ad Ioannem Bervitium scribit, inter alia hæc habet: *Quare cùm Magistratus esse non possim, volui, quemadmodum omnibus locis, sic Angusta in Comitissæ maxime esse curiosus, Addit, Volui irreperere, volui irrumperè in intimas Aulas Principum, volui videre omnia, ut ad iustitia normam præclarè exigere.* Pergit: *Quæ mea vel curiositatis diligentia, vel diligentia curiositate conquisivi materiam Satyræ acrem voluptatû mellitam, atrinque abherem. x. visus, Fix caperam ibire Principum Aulas, cùm videam Hæreticorum illam Mundum administrari à Stultis. In Catholicis Aulis inveni Vitellios, Furios, Camillos, Senecas, qui fronte, verbo, fide tuerentur locum. Item: In alijs extra paucos, viros Principes illos & Deos putato, Iustros, popinas, officinas malarum artium, fœdaram libidinum, fraudum, insaniarum, &c.* Ex his Turneri verbis liquet, cur Iesuitæ in Principum Aulas sese intrudent, & quid ibidem agant.

Tam quoque astuti, vigilantes, audaces, laboriosi, tantâ denique agendi & nocendi facultate præditi in Aulis ita obversantur, ut soli omnia possint, soli eas possideant & ita obideant, ut nec veritas verbi Dei, nec vel anrula aliqua quæ ipsis inimica, sit ed penetrare possit.

Student etiam & adolantur eis non ij duraxat, qui religionis & doctrinæ nomine eos colunt, sed illi vel maximè, qui Aularum quadras sectantur, romæque

maxque præbendas & dignitates, vel pro se, vel pro liberis cognatiue venantur. Hi cum nōrint, anius alicujus lesuitæ commendationem plus sibi pro futuram, quàm potentissimi Monarchæ intercessionem, in omnibus eis assentantur, cupiditatibusque illorum promptissimè subserviunt.

Nemo præterea Regum & Principum mentes; earumque arcana tam exactè explorare & nōsse potest, quàm hi ipsi illorum ut plurimùm Confessarii. Quæ confessio, illa præsentim, quæ totius vitæ cursus explicatur, omnes regiarum mentium recessus illis referat. Quæ confessionis species Pontificum Roman. consilij plus verè confert, quàm Hispaniarum Regi tot auri milliones, quos in emissarios suos profunderet dicitur. Ut mirum non sit, modernum Ducem Venetiarum se intra hos quindecim annos ipsis nunquam examinandum exhibuisse. Veneti enim tam religiosi nunquam fuerunt, nec erunt, ut Reipublicæ suæ arcana Sacrificulorum fidei committant.

His de causis Aulæ Europæ à Iesuitis gravius hodiè infestantur & assigantur, quàm Pharaonis olim Rans Ægyptiacis.

IESVITAS Papæ Exploratores esse.

Hoc ipsorummet Iesuitarum legibus, constitutionibus & scriptis probari faciliè potest, eum illa satis multis, hisque ad hoc probandum indubitatis argumentis abundent. *Nostri vocationis est, inquirunt, vitam agere in quavis Mundi plaga per varia loca discurrere, & in quibusdam continenter residere, & literarum ultrò citrò que missarum inter inferiores & superiores frequentis commercio, crebrè alios de altissimis scientiis, de ijs qua varij ex locis ad adificationem, & eorum qua geruntur, cognitionem adferatis.* Hæc sua esse Iesuitæ non dissimulant.

His adde hanc ipsorum Regulam: *Cum Provinciales scribent Generali, curabunt, ut Statum Ducum & Collegiarum, ac totius Provincia bene explicent, & suppleant, si quid intellexerint, quod superiores minus declaraverint. Et in universum ita scribere debent, ut GENERALIS omnium Personarum ac Provinciarum Statum quoad ejus fieri possit, ante oculos habeat.* Hæc non minus quam priora Iesuitæ pro suis agnoscunt.

In hunc finem Iesuitæ Cancellariam Regni Bohemici solis suis Discipulis repleverunt, ut est videre in Gravaminibus Or-

dinum Evangelicorum Bohemici Anno millesimo sexcentesimo nono exhibitis.

Sic etiam Iesuitæ Gallici in Regni & Regiæ Domus officia nullo, nisi suæ disciplinæ nutritio summere nituantur.

Ob hanc causam etiam fraudibus suis effecerunt, ut sobide Regiorum domesticorum, vel præcipuorum Ministrorum 24. liberi in novo Flessiaco Collegio Iesuiticis præceptis imbuantur; & ex illis singulis annis sex Regijs munij præficiantur; alijs sex in eorum locum ob eandem causam summis: & sic hisce cuniculis intra paucos annos Iesuitæ totum illud Regnum sub Papæ & suam tyrannidem adigent, & per suos discipulos, & pro sua libidine cuncta administrabunt.

Neminem igitur in dubium vocaturum existimo, hoc esse scæteta Imperatorum, Regum & Principum explorare, & Curæ Romanæ nunciare ac prodere: ac ne Iesuitas quidem, nisi intellectu & judicio privatos, & per cæcæ Antichristi obedientiam penitus excecatos, & impudentes cavillatores agere velint, hoc negare posse arbitror. Nam definitioribus Iurisperitis & Pontificijs Canonistis, de pœnit. Dist. 6. Csn. Sacerdos de pœnit. & remiss. C. Omnis Cardinal. in Clem. 1. Quia de statu Monach. explorator is est, qui secreta allicujus Principis explorat alteri prodit & revelat, uti qui mittunt literas vel nuncios ad hostes. Iuxta Bartolum quoque in l. ult. D. ad legem Iuliam, Majest. Proditor etiam is est, qui scit, & non revelat, qualis Garnetus Iesuita fuit in Britannia. Vel ergo Pontifici suo, vel Regibus Christianis Proditores sunt: L. Quisquis Cod. ad legem Iuliam Majest. Etiam illi in Proditorum numero habentur, qui simulantes & scetere Principi damnum afferunt. Proditores & illi dicuntur, L. Omne delictum ¶. exploratores. D. de milit. qui cum aliquo amicitiam simulantes, hostibus consilia produnt, quod Græci *ωπαρρητισται* proverbialiter dicebant, quodque in omnes eos quadrat, qui hostis publici rebus plus student, quàm Principis sui commodis; vel amicorum consilia corrumpunt, quod illis nocent, vel ea suadent, per quæ fortunæ omnes & opes amicorum funditus evertant. Hanc artem Iesuitæ optimè callent.

Quod etiam sanæ & honori Regni & Principum Pontificiorum, imò & beneficiarum suorum ingratissimi detrahant; Henrici IV. Galliarum Regis probat exemplum. Is enim, etsi, cùm vix parricidales manus evasisset, jure &

hh 2 judicio

Iesuitæ
arcanis
Prælatum
mores
explorant.

Vocationem
procurant.

Iesuitæ
faciunt
in Gal.
ita.

Iesuitæ
cancellariam
suis discipulis
repleverunt.

judicio legitimo Regnis suis in æternum Iesuitas proscripterat, eos tamen, ut deinceps à beneficijs & suis eorum tutus esset, incredibili clementiâ in peccatum statum restituit. In cujus beneficij compensationem, illi præcipuâ honoris dignitate eum exspoliârunt: sicut id apud varios Scriptores, maximè verò apud Richeorum Iesuitam evidentissimè videte licet. Hunc Augustissimum Principem, postquam lenocinijs veneficiorumque & sicarum suarum terrore in retia venatoris Romani compulerunt, ipseque eos majoribus beneficijs & prærogativis cumulavit, quam ab ullo Regum in universo terrarum orbe hæcenus factum est, ad perpetuam turpissimæ Iesuiticæ ingratitude memoriam, eum antiquissimo jure & honore denudârunt, nimirum Ecclesiæ primogeniturâ, quam ipsi raptam vel fraude subductam Hispaniarum Regi tribuerunt, eam quasi natum primum, in Expositulat. Apologet. ea. 17. & 19. & Filium Ecclesiæ quasi nato maximum per totum terrarum orbem proclamantes. Hæc in genere de Iesuitarum facinoribus & studijs.

Res gestæ Iesuitarum in Lusitania, &c.

Cap.
III.

Nunc etiam in specie ex multis paucæ referam: ac primò quidem, quid in Hispania ac Lusitania patiarint.

Anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo Iesuitæ, Sebastiano Lusitanæ Regi ultimo, funestam expeditionem Africanam eum manifesta vitæ iactura susceptam, suaserunt, classicum scilicet caecendo, ut Regnum Portugalæ, optimâ annuî redditûs recompensatione, ad Regem Hispaniarum devolverent. Chiton. Belg. titulo primo, pagina 287.

Nec spes fecellit eos. Nam Sebastiano Rege cum filio, & tota ferè nobilitate sua à Mauris in prelio occiso, statim Philippus Hispaniarum Rex Lusitanæ regnum invadere & occupare duabus potentissimis exercitibus terriâ marique ad id collectis, in animum induxit. Cum autem minimè ignoraret, quàm finitimi rumores de se passim non solum in Lusitania, sed etiam per totam Italiam spargerentur, aliquid famæ dandum ratus, familiari sibi dissimulatione, quasi post tantos apparatus penitentis loci esset, eorum negotium ad conscientie normam examinari voluit, quippe inde à Pontifice Romano sollicitabatur, ut rem controversam arbitrio suo committeret: inde opinio de hominum prægravari se sentiebat, quasi vi alicuius Regnum invade-

ret, calcarâ juris ratione, cui se infirmiores subjecerunt, atque adeo oppressa Regni, quod ambiebat, libertate, ejus Ordines in earejus suum eripi sibi conquerebantur. & alioquin jurisjurandi Religione teneri se dicebant, quò minus dictis & imperio ipsi audientes essent. Quibus difficultatibus ut citra difficultatem se expediret, rem Iesuitis & Franciscanis in Complutensi Academia discutiendam tradidit, & quæsit ab ijs, si cum sibi de jure suo in Regno Portugalæ successione per mortem Henrici delata certò constaret, consentientia obligaretur, alicui se tribunali submittere, quod illi Regnum adjudicaret, & in ejus possessionem ipsum mitteret. Deinde si Portugalæ Regno recusante eum in Regem admittere, antequam in jure eum alijs competitoribus te disceptata contrariis iudicio obrinuerit, propriâ autoritate Regni possessionem sumptis contra resistentes armis apprehendere possit: quo posito quòd, nullo scrupulo se teneri sentiat: & quia Gubernatores ac ceteri Lusitanæ Ordines jurisjurandi Religione prohiberi se dicebant, quò minus eum in Regem admitterent, qui non in jure Regni hæres declaratus esset, maximè reclamantibus peritotibus, qui se juris autoritati offerbant. Quæsit etiam, an præsentum jurisjurandum excusationis loco, quo Regem legitimum non reciperent, accipi deberet.

Ad hæc Iesuitæ acerrimi Hispanicæ potentis propagatores & Franciscani protus voto Philippi congruentia responderunt, & nullo eum conscientie vinculo obligari affirmârunt, ad subsistendum se alterius jurisdictioni aut arbitrio, quipso cum propriâ autoritate Regnum sibi adjudicare & possessionem ejus adipisci posset. Nullas in eo esse Pontificis partes, cum res nihil admistum habeat, cujus respectu sacri fori debeat intercedere autoritas: neque verò quicquam causa esse, cur se Ordinum Lusitanæ iudicio summittat: nam electis semel Regibus, ijs & in eos, eorumque successores omne jus translatum intelligi, ut penes ipsos omnis sit jurisdictionis, nec ab alijs judicari possint. Quando igitur constet Philippum verum ac legitimum Regni hæredem esse: & hoc verum esse, nullius alterius tribunalis, præterquam proprii, sui jurisdictionem subire debere, delegatis autem illis undecim viris jus nullum esse de causa tanta cognoscendi, nam à se non habere jurisdictionem, verum à Rege mandatam, eamque ut ipso superflue valuerit, una cum extincto expulsa: neque enim jurisdictionem Regum

gum post mortem prorogari posse. Denique quantum ad seipsum caput, sic statuerunt, nullâ jurisjurandi Religione tenetî Lusitanos, quod minus Philippum Regem admitterent, eum ex supra dictis constet, neminem esse vel dignitate, vel potentiâ in hac causa Philippo superiorem, qui de ea posset cognoscere. Atque hanc Iesuitarum sive sententiam, sive censuram approbavit Philippus, & ad arma conelamare iussit.

Bello hoc inter Hispanos & Lusitanos feruente, Azoræ insulæ ad Lusitanos pertinentes in fide Ordinum Regni permanserunt. Iesuitæ autem in una illarum, quæ Tertia nuncupatur, & sita ac fertilitate exteris longè superior, habitantes, eam Hispanis prodere tentârunt: exortato igitur magno tumultu, plebs ultra modum contra eos commota est, eum alij in jure sitendos tanquam patris proditores alij sine mora, tanquam perduelles & Hispanis addictos, una eam Collegio incendendus dicerent.

Res gestæ IESVITARVM in Gallia.

Cap. III. Iohannam Albretanam Navarræ Reginam Iudicum Evangelicorum reformatorum in Gallia patronam, venenatis chirotecis, quas unguentarius Regis Italus Luteri, Iesuitarum instinctu ei dederat infectam, & repentino morbo correptam, necârunt anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, vide historiam Gallicam, tomo quarto, pagina 19. & Belgicam, tomo primo, pagina 126.

De Liga seu Conspiratione in Gallia à GUSTIS excitata, & à IESUITIS adversus Henricum III. Regem, regiamque familiam promotâ.

Postquam Lotharingica Guisotum familia in Gallia sub Francisco I. Henrico II. & huiusce liberis Galliarum Regibus alacriter & admodum strenuè se gestisset, & egregijs aliquot facinoribus exhibitis (in quibus utique Metensis uibis adversus Imperatorem Carolum V. propugnatio ac conservatio, tum expugnatio & Anglis ereptum Caletum imprimis eminens) Francoiz suam fortitudinem ac fidelitatem probasset, eoque magnam apud omnes auctoritatem & existimationem adsequuta fuisset: non exiguam inde spem adipiscendi tandem ipsius Regni, & Regno tum potentem Walefotum familiam exinde de-

turbandi concepit. Quæ spes haud parùm aucta tum fuit, quom Francisco II. Mariam Stuartam Scotiæ Reginam matrimonio sibi iungeret: eius equidem cognati proximiores & avunculi, Claudius illis Dux Guisus & Carolus Lotharingæ Cardinalis, omnibus etiam Regiis languinis Principibus antepositi, supremæque Regol munera adepti, summum omnino ac eminentissimum apud Regem illum iudicem; adfinitatis istiusce gratiâ, locum obtinuerunt, & universum ita Regnum, sub pretextu nominis regi, pto lubitu, sine cuiusquam etiam tenitâ, absolutè tantum non administrârunt. Inprimis autem ipsis admodum profuit, quod præcipua tum Regiæ domus capita, videlicet Rex Navarræ & Condus Princeps, quorum alioquin ex recepta Maiorum consuetudine munus hoc fuisset, ut proximum apud Regem obtinerent locum, reformatam Religionem amplexi fuissent, eamque publicè profiteri cepissent. Vnde Guisiam quidem istos usquequaque premendi & tantum non opprimendi, tum non Catholicæ solum Romanæ Ecclesiæ adscicias in Gallia, sed & Regem ipsam adeoque Pontificem unâ cum Hispaniarum Rege sibi devincendis Eoque futuræ potestatis suæ structuram cum extremo pœne suorum Adversariorum interito magis magisque tum fundandi solidè, tum admodum quoque dilatandi splendidam arripuerunt occasionem. Quæ etiam in finem iam iam antea Genealogiamper Archidiaconum quædam Tubensem (Tonh) conscripsi typisque publicè divulgari eurârunt: auctoritatē cuius hominum animis paulatim occupatis persuadere conati sunt, à familia & stirpe Caroli Magni se oriundos esse, ac iniquum eo fide, si Franciæ Regnum, ab Hugone Capeto Maioribus olim suis iniustâ vi ademptum eiusque posteris ita retentum, postliminid quasi iam dequò reciperent. Ut paulh quidem post apud advocatū quendam Parlamentî Parisiensis, David appellatum, postquam is unâ cum eisdem Civitatibus Episcopo Romanum consecisset iter, elusmodi sunt repertæ literæ, ex quibus abundè patuit, eiusce gratia quid iam tum Romæ in Consistorio agitatum & tractatum adeoque conclusum fuisset: nimirum ad extinctionem Hæreticorum in Gallia necessarium omninò esse, ut Capeti successores tanquam minus idonei removeantur; Posteti autem Caroli illius Magni Regiæ dignitati restituantur: quibus adiuncta fuit etiam delineatio seu designatio mediocriter eatenus aecommodè adhibendorum; pro-

ut ea postmodum usurpata & à Ligistis conjuratis in praxin etiam publicam deducta fuisse constat.

Etsi verò consultationes & instructiones istæ Regi non solum innotuerint, sed & Anno millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, publicè typis editæ fuerint; profigmentis tamen Hugonotarum potius, quàm pro narratis veris tum fuerunt habiti: Navarræ autem & Condæ nec non alij Religionis ejusdem Socij pro seditionis & adversarij tam Regis quàm ipsius quoque Regni, quod adficerent utique, & turbarent ac calamitarent in Gallia sic omnium auctores existant, judicati sunt: ut è contra Guisani fidelissimi Regis Ministri ac servitores, adeoque sultra quasi ac propugnacula Religionis simul ac Reipublicæ constanter habiti fuere: donec tandem ipse Rex Henricus III. maximo cum damno, sed & intentu suo toti Mundo patefecit, quodnam utriusque partis instructum fuerit consilium: & uter ex illis amicus fuerit aut hostis, defensor aut oppressor Regis & istius Regni universi. Liga verò seu Ligistarum illa conjuratio tum adversus Regem præmemoratum cepit, quum Anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo postremam cum Hugonoris seu Reformatis pacem iniisset; ex indeque res quæ bellicas quæ politicas & ad regimen adprobum spectantes alias ferè nihil curaret: sed quæ se dederet, fluctuationi saltationibusque indulgeret, ac subditos interim erebris, adeoque continuis exactionibus emungeret. Istæ enim ejus socordia non alienam præbuit occasionem apud universum populum in contemptum & odium eum adducendi, maximeque concitandi eos, qui ex præpostero quodam Catholicæ Religionis zelo mectebant, ne, si quando forsân absque prole Rex Henricus III. decederet, ipsi Navarræ diverfæ Religionis & à Pontifice excommunicatus Rex in isto eum primis tranquillo terum statu succederet. Quapropter ut isti malo præveniretur, de Liga seu conspiratione quadam tractari clandestinè eorum fuit, cujus beneficio Romana quidem conservari, diversâ autem ab eâ Religio funditus extirpati, tum exactiones etiam ac tributa nimia cum gravaminibus alijs usquequaque tolli vel mitigari saltem, & in contemptum divini numinis atque tyrannidis locum pias ac justitia denuò subrogari possit. Primus qui negotio huic se facillim præbuit civis quidam Parisiensis fuit, nomine Rochus Blondus, insignis emulatur aut æstimator tum

Mistæ tum Guisæ quoque familiæ. Is ergo cum choragis, præterea tribus alijs, Ioanne videlicet Pizvofto Pastore ad Sanctum Severinum, Ioanne Bâschero Pastore ad Sanctum Benedictum & Marthæo Lanojo Canonico Sossontino (soissons) quibus initio statim adeoque ante alios omnes suum proposuerat consilium, & de eo quodidè eum ipsis contulerat ac multa præterea consultat, ita prudenter, ita consideratè ac cautè tem adgressi sunt, atque suffragio concreditorum quotundam & adprimè correspondentium amicorum, tam intra quàm extra Parisiorum Lutetiam, in universo Galliarum Regno ac præcipue ejus civitatibus subjurato capite seu Duce Guisio alijsque Lorharingicæ familiæ Principibus, tantam adsecularum & adhærentium turbam nacti fuerunt, ut scèptis tum tenens Rex Henricus III. manifestâ vi prius ad obrutus, & ex arce Regiâ (le Louvre) ipsaque Metropoli Lutetiâ exturbatus fuerit, quàm callidiorum istorum consiliorum ac conspirationis certam aliquam cognitionem habuerit: utus Parisijs semper præstid fuerit, & de Liga seu confederatione ista tali mullitationes nonnullas perreperit. At enim ejus socordia, tum verò confederationum indolentia, juxta contemptum ac odium illud popolare, quod in concionibus suis Sactificuli, cumprimis autem lefuiz adversus ipsum mirè excitabant, ut paulò post indicabitur, ita invalescebant, ut supraddicti Ligæ 4. auctores unâ cum alijs paulatim ijs accedentibus in proposito suo per quàm exigua obstacula vicissim autem undiquaque promotiones & adminicula sanè quàm efficacia senserint. Ad promotionem autem istius validiorem ac sedecim Tribubus urbis, Parisiorum cæteris civium numeros eo deputatur, quod in unaquoque Tribuum istarum quæcunque tandem ficerent exactè tum observarent, tum considerarent ulterius, & probè demùm ordinarent ac disponerent. Istos ergo tales Sedecim viros appellârunt, aut respectu jam memoratarum sedecim Tribuum, in quas omnis Parisiorum civitas est distributa; aut quod ex ijs omnibus Sedecim confortè fuerint omnium impotuntissimi, adè ut præcipua negotia juxta potestatem ac directorum sibi inter accèsserint. Vtræ autem sit, universus equidem populus Parisiensis in sua coram Legato Pontificis Cæterano ptopositione Sedecim istos, ut ptegides ac tribunos plebis, nominatim alligavit; utpote, La Bruiere, Cruce, Bussi le Clerc, Commissarium Looschard, La Mortiete, Senault, Commissarium Barot, Advo.

Liga in
Gallia
occasio
ejusque
progres-
sus.

Liga h.
decem-
viri.

Advosatum Dronard, Aluequin, Emonnot, Jablier, Messier, Capitaneum Passart, Ondineau, Anroux & Morin : Loao tamen istius Anronx aliqui Tellierum & pro Semautrio Amellinum ponunt, quamvis discrimen inter eos nec adeo magnum adpareat. Quanta verò fuerit Archilegistarum istorum auctoritas simulatque potestas exinde liquet inter alia ; quòd statim post Regis à Lutetià fugam, quæ facta est 12. Maij die anni 1588. unà cum capite suo Duce Guiso rem eo deduxerunt ; ut Parisiensi civitati, per vota liberamque plebis electionem, novi darentur Officiarij, & omnes à Regis stare partibus habiti dimitterentur. Isti cum Guiso sæpè jam memorato, uoc non-officiarijs illis novis quotidie confultabant de communi statu, & omnibus S. Lige necessarijs : isti soli Parisiensem civitatem post Guisocidiam illud famosum, quodejusdem anni die 23. Decemb. Blasius perpetratum est, adversus Regem obscurarunt ; & in rebellionem sua converterunt, tum Aumalium quoque Ducem, in absentia Maynij, Gubernatorem constituerunt : isti consilium illud magnum seu Parliamentum etiam integrum anno 1589. Januarij die 16. de consensu pleno sustulerunt, & per plateas publicas in arcis propugnaculum capivum abduxerunt : isti denique non adqueverunt prius, quàm ad instantem improbamq; sollicitationem suam generalis omnium Legistarum Conventus, sub nomine Comitiolorum, institueretur, haberetur, & de novo Regiectione in eo tractaretur. Interea verò de pace aut inducijs cum Rege ullis ne audire quidem sustinuerunt, quin egregiam potiùs de futuro felicissimo statu & de auxilio in primis Hispanico, ipse populo fecerunt : ut & inter alia literas Regi Hispaniarum per Iesutam quandam P. Mattheum curandas destinarent ; quæ rationem propè Lugdunum interceperat, resignata, atque Regi quàm primùm in originali, ut loquuntur, transmissæ fuerunt : In illis die 1. Novemb. anno 1591. datis hæc imprimis habentur talia : *Catholice P. Majest. hoc sanctè possumus affirmare, omnium Catholicorum vota eo directà esse, ut Cath. P. Majestas sceptrum hujus Regni tenere nobisque dominari possit, quemadmodum ipsi quidem, ut Patri nostro, nos ex animo subijcimus : aut ex natis ut ea suis saltem aliquem sine destinet. Sin autem alium fertè quempiam nobis præstiterit cogitet, de Genere sibi prospectat aliquo, quem nos atque reverentiâ & obedientiâ debitâ adeoque extremâ subjectione, ut Regem nostrum habentes violentes excipiemus, &c.*

Conjuratioms autem Legistarum scopus

& propositum erat, Regem Henriem de folio Regni teturbare, in Clausstrum vel Carnobium aliquod detrudere, & Henriem Guisium illi in Regno surrogare, Hinc eùm Henrici III. Regis symbolum Parisijs valis Regijs inscriptum esset.

Qui dedit ante duas, Irinam dabit illi cerenam :

Iesuita Costons iisdem valis huius symbolo subseribi curavit.

Qui dedit ante duas, unam abstulit, altera mutat,

Tertia confectis mox facienda manu.

Promoverunt & confirmarunt hæc Ligam, seu potiùs seditionem & rebellionem adversus Henriem III. vehementer admodum Iesuitæ Parisijs, alijq; in urbibus. Quam enim Liga anno 1585. magnas vires acquireret & magis magisque emergeret, Iesuitæ potestate suâ audiendi confessiones & absolvendi quoscumque ad conceitandum ejusecunq; status homines adversus legitimum suum Magistratum, ita sunt usi, ut nullum absolvere dignarentur, quia ad proposita eatenus Interrogatoria, se fidelem Regis subditum ac Ministrum obsequentem esse, profiteri ausus fuisset. Interdum verò numerus eorum, qui constabantur ipsis aded crescebat & adaugebatur, ut anno 1587. in annis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem suum Claudium Aquavivam de Collegio suo Parisiensi Ciromontano sic scripserint : *Confessiones audita, & quidem universa vita quàm plurima. Hac est enim serè communis omnium opinio, eum denique satisfieri eorum conscientia, quàm apud nos censentur : ideique nonnulli triginta milliarium consecrunt viam, ut à nobis audirentur. Et rursus anno 1588. Totius vitæ confessiones audita sunt trecenta.*

Quomodo igitur juramenta Regi præstita & debita exinde obliqua seposuerant ; eoque perfidiosi facti fuerant, & quos à peccatis, ut loquebantur, illis Pastores ac Sacerdotes alij non ita leviter aut temerè volebant absolvere ; si ad Iesuitas ibant ; quibus erat utique quaque acceptissimâ, & indulgentissimam non tantùm absolutionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde consequerantur ; modò in rebellionem ista sua & perfidia fortiter persistere, gnaviterque pergerent. Vade passim in absolutionibus suis hunc modum observarunt, ut nimirum ad inserta Breviatijs suis Evangelia jurare tenerentur

Liga
Gallie
canon
prim
vent
Iesuita.

Liga
Gallie
canon
sequ.

rentur omnes, Quodd neque tum temporis regnantem adhuc Regem Henricum III. nec si fortè sic caderet, successorem ejus Navarrae pro legitimo vellent agnoscere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admitterentibus, eoque sine absolutione dimissis, constanter confirmatū postea & contestatum fuisse auctor Notarum ad veram Orationem ad Regem Christianissimum, ne Iesui reituantur in Regno Galliarum pagina 112. & 113. refert. Vix certè quidquam magis admiratione dignius accidit, quàm quòd Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordiis tam exiguo temporis spacio ad tantum fastigium evecta, tantisque, non personarum solummodo, sed Urbium quoque, & Provinciarum integritatem adversus regnantem cum, sed & residentem ibidem Regem, numerus concitatus an conspiratione facta exarmatus fuit: & quidem in Gallia, cultus Regni ineolae naturae quidam instinctus ad Regum suorum venerationem, præ alijs Nationibus Europæis Impellere creditur. Sed effecerunt hos Iesuitæ ut dictum est, disponendo, sic enim ipsimet loquuntur, illorum animos, quos non tam suis illa militibus concionibus, quàm audiendarum confessionum artificio sic corruperant.

Non tam sanguinolenta Iesuitarum consilia & manus illorum Rex effugere potuit. Nam anno Domini 1589. *Jacob Clementem Senensem*, Dominicanum Monachum, hominem vili & servili ingenio, criminum ignobilium reum, obscuræ & pessimæ moris jam ante Cœnobiarum judicio damnatum, Iesuitæ claustris avellunt, & varijs Dæmonum præstigijs illudent ei, tandem corrumpunt, eique Regis eadem mandant. Cum autem ab illis cōcenderet ut secretitatem præstarent, & nisi ea dàrà se non exiturum, responderunt illi, turpe esse Monacho redituræ vitæ patere; pergetet igitur audacter, Politicorum omnium præsertim Nobiliorum in carcere conectorum condemnationem obsidem illi dantes, si patratō facinoræ atrocitatis in eum animadverteretur. His promissis persuadetur & vincitur Monachus. Circumvenitur etiam alio commento hominis egregij fallendi artificis & capitis pollutissimi, qui literas mentitas & falsas ad Regem à viro gratissimo perferendas Dominicano tradit, cui ut faellior aditus ad Regem essent, hæc insuflorant Guisij & Iesuitæ. Rex, inquit, & Reges familiares signa & manum ejus requirunt: est enim Regi charissimus, nec metienda custodia: huius ferens literas latè excipietis ab

omnibus pergas itaque, & credas tibi & omnibus qui tyrannos occiderunt, & patriam servaverunt, certum esse in celo ad definitum locum, ubi beati ævo sempiterno fruantur. Illis verbis impulsus, ad Regis castra proficiscitur. Eo eum venisset, ductus est ad Procuratorem generalem, cui dixit, se habere varias literas, inter alias etiam Harleji Parlamenti præsidis, ad Regem deferendas alique arcana quædam, quæ literis credi non potuerint, & tamen scire Regem vel maximè necessaria esse. Erat autem Harleus hic Regi & fidelis & amicus, ideoque Lutetiz captivus. Procurator hæc ad Regem deferret. Rex Procuratori mandat, ut eà nocte Monachum in suo hospitio excipiat, & humaniter habeat usque in postero diem. Postridie Rex lacum ad se vocat, & in conclave, remotis alijs, ducit. Tum præserti Monachus varias literas, quas Rex cum a vidè legisset, interrogat, habet ne plures? habere se plures ait, & singens se eas querere, cultum promittit, & capulo tenus in venter Regis adigit, ad quæ in vulnere reliquit. Rex vulnus lenticens, cultum confestim dilatoando vulnus eduxit, & Monachum circa guttur gravissimè vulneravit, vimque sibi inferri clamavit. Accurrunt domestici, atque inter alios Nobilis quidam Baldæus, qui & ante 7. menses contra hunc Guisium interfecisse dicitur. Hic educto gladio Monachum adortus est, eique lethale vulnus inflixit: accurrunt alii, & bipenne aliud superaddidit. Motiens tandem patrie deo gratias egit, quod tam mite & facile genus mortis sibi delinisset: se multo atrocius & gravius expectasse. Mortuum fenestram eiecit, & haud multo post carnisfici quatuor equis dilacerandum, ac igni combutendum tradunt.

Hoc patricidium & nefandum facinus Sixtus V. Papa unicus approbavit, & prolixâ Oratione in Consistorio Cardinalium laudavit. Quod Monachus, inquit intet alia, Religioni devotus infelicem Galliarum Regem in medio exercitiis interfecit, rarum, insigne & memorabile est facinus. Et subiunxit: facinus hoc non sine Dei Opt. Max. particulari providentia & dispositione, Spiritus Sancti suggestionem designatum, fecit, nosque longè majus quàm illud Sancta Trinitas, qua Holocaustum & medio sustulit. Neque hoc diffisteret Bellarminus: Quid, inquit, in ea (oratione Sixti) reperies, nisi laudes & admirationem Sapientie & Providentie Dei?

Commendat etiam æclandæ id ipsum patricidium Ioan. Mariana Hispanus Iesuita in lib. de Rege & Regis institutione. Excusat quidem Marianæ commendationem

Liga in
Gallia
est de
Gallia
ita.

Henri-
cus III.
Gallia
R. A. M.
nacho
confessi-
tate.

Patrici-
dium
Henrici
III. par-
ticidii
dicitur à
Sixto 5.
Papa.

à Joann-
ne Mar-
tiano.

nem facinorosis huius Pelletorius sic inquit:
*Altum videri non debere, si homo Hispanus in
media Hispania, quo tempore bellum Hispani
cum Gallis gerebant, de rebus Gallicis paulo acer-
bius scripserit. Sed hæc excusatio indigota est
homine Christiano, & contraria Iesuitarum
institutis. Nam in Reg. commun. c. 30. hæc
lex habetur: Caveas sibi omnes ab illo affectu,
quo alia de alijs Nationibus scribere sentire, ac lo-
qui solent: quia potius & bene sentiant, & pecu-
liari affectu diversæ suæ nationis prosequantur
in Domino.*

Cùm etiam in ultimis Galliæ tumultibus
ac bellorum sævissimis motibus, Pontum
Tyardæum Episcopum Cabillonensem, e-
ruditionis ac pietatis singularis virum, Ie-
suitæ in suam factionem & conspirationem
contra Regem Henricum III. pertrahere
non possent, utpote pacis & tranquillitatis
Regni cupidissimum, populi furiosum o-
dium & invidiam in caput ejus modis o-
mnibus concitare studuerunt. Est Collegi-
um Divioni Iesuitarum, quod Episcopi
huius non exiguus beneficiis adauctum
fuerat: erat enim bonæ partis fundi illius chie-
relarii Paronius, remissione juris sui libera-
lis: quam obrem libello etiam Græcis, Latinis
& Gallicis versibus atque oratione solutâ
scripto, & ipsi dicato, cum amplissimo lau-
dum ejus prædicatione, habuerunt gratiam,
& fidem dederunt. Sed quòd in conspira-
tionem Iesuitarum & patriidum Regis
consentire noller, quidam Carolus, inter
Iesuitas Collegii istius ascriptus, linguam
suam & calamam, superiorum instigatu, ve-
hementer contra illum acuit, quàmvis ab
eo usquam, nec re, nec verbis læsus fuerit,
aut læsensus, unde in ipsum anam inve-
hendi arripere debuerit. Contra hunc igitur
Præfulem, ob dictam causam, sæpissimè,
non solum in familiaribus colloquiis, sed et-
iam publicis in concionibus, atque editis
quoque libellis, debaccharus est: ac inter alia
factitavit impudenter publicè & privatim,
se quadraginta quatuor hæreses in tribus
foliis Homillarum ejus in orationem Do-
minicam exprompsisse. Has igitur aliasque
multas criminationes, maledicta & convitia
diluvare & à se depellere coactus est Episco-
pus, ut claritudinem nominis, & famæ suæ
obscurationem liberaret. Id autem brevi
quidem, sed accuratè scripto sic præstitit, ut
primum ipsum Carolum in specie, deinde
totam Iesuiticam sectam depingat fideliter,
eorumque studia, fraudes, consus, &c. dili-
genter detegat, & ad oculum demonstrat.

At primò quidem quid ad Carolum i-
psum attinet, dicit, cum pios tanquam heretice
labe aspersos accusare, hæreticorū ve-

rò dogmata aut nunquam, aut tenuissimis
languidissimè confutare: in Cathedra pro-
lachiymis, risum effusum, latissimumque e-
licere à populo, cuius auribus nugæ dissem-
inet, & sacræ Scripturæ locos plurimos
detorquens incautum vulgus à veritate
longè abducere atque insaturare: Iustissi-
morum Principum elaram nobilemque me-
moriæ, venali loquacitate obliterare ten-
tate: viros probos traducere: pium Regem
Christianissimum, piè mortuum, & impissi-
mè trucidatum, inexpiabilem esse, atque
apud inferos indeprecabilem pœnam subi-
re, clamitare. Ex vilissima verò plebis sæcæ,
vanos balatrones, impuros apostatas, rapa-
ces rapinatores, latrones sceleratos, crude-
les homicidas, capitales fures, iterum atque
iterum minaci sacratarum legum san-
ctione servatos, horrendumque & abomi-
nandum Regis Henrici patridium nesa-
rium collaudare, ut meritis honores im-
probè fatuitate propudiis istis suis ef-
fundat & assingat. Ex oratione Dominica
pium scilicet istum Theologum, petitione
hanc: FIAT VOLUNTAS TUA, evellendâ
esse publicè asseruisse, illudque, DE REMITA-
TENDO DEBITORIIS NOSTRIS ob-
literandum consuisse. Ad bellum, necesse, eru-
delitatem, rebellionem, cæteraque impietatis
scœlera, populum concitare: atque ni-
hil aliud quàm Arma, Arma, in suggestu
suggerere, & ad tavim usque clamitare.
Pios antistites, quia ab his criminibus ani-
mum, linguam & manus arceant: quia sine
suo aut fallacis voce & scriptis, Regi-
bus pietatem, populo obedientiam, patri-
tium benevolam conciliationem, pacem
Reipub. Christianæ, pœnitentiam & resipis-
centiam hereticis, & iis qui in errore sunt,
ad veram viam reditum, veniam adhuc
viventibus & requiem æternam resolutis
eorumque vinculis, postulent & efficiam
precentur: quia illis, qui mutis inimicitias,
atque vulneribus, sese confodiunt, in amicitiam
coeant, & scœdera jungant, suadeant,
hæreticos vocare: Hæreticos declarare eos,
qui cum Ligz sanctæ, ut vocant, inimicis &
adversariis, vel inter federatos non ascri-
ptis, pacem, aut concordiam ineundam esse
dixerint: perinde ac si Apostolorum Sym-
bolo, aut Nicæno insuendus esset hic non-
dum auditus Fidel articulus: Credo sanctam
Legem seu unionem Hispanicæ factionis, & con-
juracionis in Henricum Tertium Francorum &
Polonorum Regem, ejusque consanguineos atque
successores, nulliusque Christiani dignus
cognomine, ejus fides hoc novo Sacramento
non sit rogata: & parum pæ Apostoli, & Ortho-
doxi Patres, sanctique Ecclesiæ Doctores anti-

Iesuitæ.
Pontum
Tyardæum
Episc.
Cabillonensem
in suam
factionem
contra
Henricum
III. pertrahere
non possent,
utpote
pacis & tranquillitatis
Regni cupidissimum.

Tyrdæum
Episcopum
Cabillonensem

qui fuerint, qui in Reges & Imperatores etiam idololatrias & haereticos, penes quos suis temporibus rerum erat summa, nunquam conjuraverunt, aut conjuratis seditiones concitantibus adhaeserunt.

Et paulò post paginam quadragesimam hunc ipsum Iesuitam in suis Demegoriis & declamationibus coràm popello in hunc modum rudere solere & classicum canere, dicit: Quotquot estis sceleratissimi scelerati, nomina vestra sacra nostra Altitia conscribite: nostrarum partium contrarios, pro hereticis habete, à medio tollite, trucidate: pecuniarum abigite & expilate: suppellectilem omnem diripite, inque vestros usus convertite: hortos defragate: vinearum topiaria deformate: viridariorum arbores usque ad radicem rescate: domos funditus evercite: omnimodè sevitia defecite: omnem eorum memoriam delecite: sciantque dum exulant à nobis, isti sancti nostra Liga & unionis adversarii, se omnia sua, non ad reditum, sed direptioni, atque incendiis reliquisse, illisque aqua & igne interdittum esse, qui diu devereamus, & nostro gladio flammeo, atque formidabili, ab ipso paradyso expulsos; arcemus, & ejus adiutum elandentes, eos ab ingressione propulsemus. Non enim Deum ipsum posse, & si velit misericordia sua fructus illi elargiri, delictorum gratiam facere, si de meò obside, vos credere jubeo. Staret ergo animus Phratres & Sodales, atque ad tantum facinus susceptum, Multi viribus esse: hoc certe in me recipio, vos ex templo puris, ab omni labe peccati febratos, elutos, emaculatos, maxè veneramus, omnique veniali Donativi, etiam secularium ventiarum, meritissimos participes futuros. Monstrum autem prodigiumque esse judicandus est quicumque credit, Deum homicidiis & rapinis gaudere: & eos qui ferro & flammà populandi, domos pradia, suppellectilia omne genus pecorum, vitas civium, incolarum, colonorum, omnia denique sacra & profana, ad exitium & vastitatem vocant, tore suæ misericordiæ aspergere.

Quod autem ad universam sectam Iesuitarum attinet, Canete, inquit, Callo-Fran-ci abi istum, qui cum domesticis vestris ingenio de familiaritatem inenat, ut vobis insidias tendant: famulitia vestra lenocinio verborum suavitudine scilicet pietatis, inescata, occultissima quaque illi aperiant & recludent. In domibus enim vestris Coryceas habent, à quibus obstrusa omnia expiscantur, nihilque arcanum, nihil clausum, & nihil in familiis vestris aculatum, quod illis non prodatur. Ordinarios & inausitatos istorum per domos viduarum cursationes, & frequentes ad aurem secretiores collationes suspectas habete: ausam enim malitia-

su præbent, dubias conscientias & anxias decipiendi: hac specie confessionis simplices, à versutis expiatoris auscultatoribus facile deluduntur. Isti vero Sancti, scilicet, pneumaticis, quibusdam interrogationum formalis, circa scrupulosas peccatorum differentias, obsecra & impudica quaedam inquirunt, qua sine utriusque sexus interrogati (cujus auribus inaudita turpitudines & lascivia instillantur) rubore, & interrogantis inbonestis appetitus evulsionem, vix illis verbis, ac ne vix quidem, enunciaripotest. Nova exempla quorum quidam sobortus est praterco: vetus autem historia de Diacono & Matrona nota est. Attamen istud non possum silentio praterire, cavendum esse ab his, quorum animus voluit, & flagitia parietibus tegantur: quamvis hac obstrutio non ita sit obdacta, ut à vigilantioribus oculis perscruti non possit. Quis vero paucillum inter vos sagacia qui quæ sint quorundam istius Ordinis ingenia nesciat? Permissior eorum susceptione Gallia, tot & tantis quondam secunda virutibus, sit omnis pietatis & politta sterilis: eorum perfidiosa & impudenti fallacia, facillimi & moderati nostrorum hominum mores, in barbaram crudelitatem, vera Religio in scilicet & persunctorum Dei cultum, aut in ceremoniam impossura faciilitas, amicitia mutua & concordia fratrum & concivium, in infelicitissimum odium demutantur: atque plebem suam faciant, malorum omnium opinioni, populariter subscribunt: pios vero Catholicos, contumelys insectantur, & in eos popelli furorem concitant: sanguinis Christianorum miserè fluentes rivus, siccis oculis, etiam gellentes, aspeccant: bellum, esse viam Dei, ex Mahumetis doctrina, impie predicant, amplas domos, & insanas substructiones auro undique ex publicis & privatis thesauris arascat atque corraso, adificiant: & Chameuriarum odus, molles culturas incubant: nullis audioribus sine lacrossissimo minervali, classium fures patefaciunt: perpetuum verò bonis & facultatibus omnium inhiant, adoptiones Testamentarias ab omnibus expetunt & expectant. Etenim.

Quale solet syrois brumali frigore, piscem

Fræde virere novè, quod nò sua seminat arbor. Tale est hoc hominum genus. Nam cum suam se-dem non habeant, in aliena vivunt: Piscis merus sunt: viscata sunt eorum verba, viscatus oris habitus & vultus: gelus inique corporis viscatus: viscata maxime scilicet, superbaque humilitas: viscatum est ambitiosum honorum fastidium: avaraque divitiarum aspernatio & averfatio viscata est. Quia pluralitati sunt viscidi. Vestra certe nimis stotida eris facilitas, nisi hunc fallaciosum errorem corrigatis. Siccine tam magnum vestro dispendio fiet illis compendium? Siccine tam diu vultus istorum sermonibus vos ludificari patiemini? Ergo sanctam Religionis

vole,

volo, decipula, impietates, & omnis generis scelera consequatur? Ergo nefaria, infanda, ab Angelis decribitur prodia, & à Deo interdicta, vestraque artes sacris liturgis immiscetur?

Et mox pag. 48. *Apoge*, inquit, illos hypocritas Religiosos simulatores, & parietes dealbos. Sumi è schola & pulvere rhetorici declamatores, sese pro sacris camionatoribus venditantes, qui concionibus seditione concitati accommodatiores sunt quàm tranquillis moderatissime sermonibus: quique loco Evangelica lectionis, signa dabant militibus, & pro divinis hymnis Canticum, horum seu Orisium bellicosum Minervæ vox: neque Deo, militaris insania sedatori, liant: sed sanguinei torrentis precipitatori, supplicanti: ut frateres parrida nece commoriantur, civilibusque dissensionibus totus orbis nosse collidatur. Precipue vero, vicales & persuasus aliquando, atque larvatus lustrationes, conceptusque & stertus supplicationes, diuturnas nocturnas, inducant, decernunt, atque undepetala populo denunciant, ut Regni Gallie Christianissimi & nobilissimi, antiquissima leges, Regni Magistratus & suprema dignitas abrogentur & aboleantur, ut omnis Politia & Oeconomia Religionis Christiana, à tam multis retro seculis, ad Christi, Apostolorum, & omnium Orthodoxorum Regulam observabiles, ab animis simplicium convellantur & evellantur; totaque Gallica Respubl. per summam iuris divini & humani iniuriam, evertatur.

De Parricidio in HENRICVM IV.
Regem Gallie instinctu IESUITARVM tentato, anno Christi 1593.

à PETRO BARRIERIO.

CVM Rex Henricus 16. die Augusti Melodunum Oppidum eum suo comitatu, Fontaine Bleau profecturus, ingrederetur, illo ipso die Rex ab ignorato quodam Italo nobili Ludovico Blanealeone præmonitus fuit, quod stratinta quidam Lugduno sequutus eum fuerit interficiendi Regis causâ: ejusque statura simul & proportio, sed & membrorum omnium, adeoque barba, necnon vestimentorum ratio ita ab eo descripta fuit, ut exinde statim cognitus, & mox sequenti die Meloduni comprehensus, inque carcerem conjectus fuerit. In vineulis de nomine togatus, Petrum Barrieri se vocari dicit, & patriâ Aurelianensem esse. Confessionis ejus summa hæc rar tandem, nam ab innumeratis simul elabi conabatur: se jam pridem, Rege adhuc aliam Religionem proficiente, secum cogitasse, quomodo ipsam interficere &

vitâ privare posset. Cùm autem Rex postea Catholicam Romanam Religionem amplexus esset, apud Clericos nonnullos, nempe Carmelitam, Iacobitam, Capueinum & Iesutam in transitu Lugduni seiscitatum se esse, An bonâ cum conscientia Regem interimere posset? qui respondissent, id nequaquam licere. Vbi verò Lutetiam postmodum venisset, & pastori ad S. Andreæ Aubrio detexisset summi propositum, ab eo quidem landatum id fuisse: sed ramen ad ipsum fontem, id est, ad Rectorem Collegii Societatis Iesu cui Varada nomen erat, se fuisse ab eo ablegatum. Istum autem dixisse, Propositum esse sacrosanctum, monuisseque, præsentem saltem ut esset animo, confiteretur, & aures aliorum admonitionibus dehortationibusque ocluderet, achnagmam contineret: si caperetur, aut easpie pcederetur, se eam ob causam Martyri coronam in cælo consecuturum; diuturnumque Varadam, cum se confitentem audivisset, se adjungisse, ut hoc ceptum persequeretur, & Galliam à Rege Navaræ, quem Tyrannum appellavisset, liberaret. Postea in eellam se eo introductum fuisse, & benedictionem accepisse. Postero die se confessum esse alteri Iesuicæ, sed mentionem istius sui propositi nullam fecisse, sicque corpus Domini in illo Iesuitatum Collegio percipisset. Præterea verò engitationes suas adhuc alii patefecisse Iesuitæ, qui & ipse tanquam pius & meritorius eas adprobaverit. Posthæc demùm emisit cultum apud eum in carcere repertum, qui alteri saltem ex parte, propè manubrium, sicut mensales plerumque solent esse, saris spissus fuit, deinceps autem utrinque acutus, & ad extremum rotundiori ad siccæ formam, mucrone exaenatus, quo Regem interimere cogitaverit.

Huic confessioni firmiter insistit, in eaque constanter usque ad mortem perseveravit: imò eum dextra ejus igne jam absumpta, tum brachia quoque & crura confracta essent, in tota tandem eandem summam repetiit, & denuò confirmavit: quibus hæc insuper addidit, duos nigros Clericos (Iesuitas Intelligens) eodem proposito Lugduno profectos esse, quibus ille palmam præcipere voluerit.

Sumptum est de Barrierio supplicium 31. Augusti. Die verò 29. qui erat Dominicus, Pater Comoletus Iesuita Parisiensis in Epilogo concionis suæ monuerat & adhortatus fuerat Auditores, ut paululum adhuc obdurarent & quærens essent animis, si quidem brevi Miraculum à Deo magnum ipsos esse percipientur: atque oculis suis visuros, Interca verò

sibi non aliter perfoaderent, quàm quasi jam tum istud ipsum evenisset. Quæ suggestio quidem & exhortatio cum præmissa narratione non malè convenit, sed in eo tamen, quod Deus destinaverat, omnino falsa fuit. Mentionem hujus parricidii facit auctor Orationis Ingenoz ac verè ad Regem Christianissimum perscripta, de eo quod postulabatur, ut lesuitæ restituantur in Regno Galliz pag. 63. & 64. Itemque Author Notarum in eadem Orationem pag. 132. & 133. Meminit ejusdem author Catholici lesuitici pag. 462. cap. 6. l. j.

De alio Parricidio in Regem Gallicum HENRICVM IV. instigatum IESUITARVM tentato. à IOHANNES CASTELLO.

Desuita quæ occasione ex Gallia anno 1604. recepti fuerat Litera Henrici 4. R. de suo parricidio.

Sub finem anni 1594. parricidium in Regem Franciæ & Navaræ Henricum quartum tentatum fuit à Iohanne quodam Castello, de quo extant adhuc literæ Regis in hanc sententiam scriptæ. *Charissimi & dilectissimi ex huius intelligitur infelicitate quod mihi paratum fuerat, & quomodo Dei misericordia me ab eo mirabiliter liberavit. Altera hora, nec amplius effluxerat, post reditum meum ex expeditione Picardiz, & adhuc occurrat eram, ac circumstantibus mihi Sobrinis mei, Principi à Conti, & Comites Sueffionis & sancti Pauli, cum triginta aut quadraginta principum Magnatum & Nobilium huius aula. Cum nobiles à Ragni & Montigni, qui me adhuc non salutarerant, exciperent, adolescens quidam vocatus Ioannes Castellus corpore brevis, ætate annorum octodecim aut novendecim, qui cum turba in aulam irrepserat à nullo ferè observatus subito irrupit, ut me culro. quem manu gestabat, transfigeret, sed illuc, quia corpus demittebam, non prædictos Nobiles salutandi causa inclinatus, sublevarem, in faciem tantum, ad labij superioris latum dextrum illatum fuit, & cum vulnere dentem annu fregit. Perditus ille subito comprehensus fuit, & cum aliquantulum primâ fronte saltem abnuisset, tandem nullâ vi rogante id fassus est. Nihil tamen adhuc extorquere potuimus, præterquam ipsum, in Collegio Iesuitarum triennio educatum fuisse. Quod primum occurrit agendum fuit, ut pro tanto & peculiari in me beneficio, Deo gratias redderemus, qui me ab hoc homicidio intatus esses. Quapropter subito, Te Deum laudamus, in omnibus vrbis Templis cantatum fuit, civis quoque ignes, signa laetitiae in omnibus completis excitabantur. Vultus Dei beneficio tam leve est, ut propterea in lectum macturis iurari non sumus, & speramus nos oportunitatem non prætermisissuros, cuius*

causa reditum nostrum acceleravimus, ut scilicet festum & ceremoniam Ordini S. Spiritus celebraremus. Dintius autem expectare nolui, quin vos de huius certiores facerem, ne vos reliquique fideles mei, nuncio absurdo citius percepto in sollicitudinem incidereis, inprimis verò ut publice Deo gratias reddere jubetur, & precibus petatis, ut me ab eiusmodi parricidio, sub sancta clientela semper tueri velit. Ad qua cum hostes nostri tam sapienter confugiant, manifestè perfidam & sceleratam suam mentem declarant, & se à divino favore desertas animadvertentes, perquam execranda consilia amplectuntur, quæ à Deo, ut speramus, in ipsorum ruinam convertentur, &c.

Vt literæ hæc Regis melius ac plenius intelligantur, præsertim quod ad confessionem parricidii de impulsore huius facinoris attinet, res ita se habet. Læso Rege & parricidii comprehenso, primum negare scelus summum, sed dum aeris urgetur, non ægrè confessus est. Rex dimitti iubet eondonatâ veniâ: sed ubi intellexit Iesuitarum alumnus fuisse, exclamavit, *NUM oportuit illos ore meo (hoc innocens) res peragi?* Reus igitur à Lugolio totum capitulum in aula comitatu quæsitore rogatus, quo æstro percitus tantum facinus nedum cogitavit, sed manu exequi tentasset? Respondit, jam dudum hoc sibi animo conceptum immotumque stetit, dolore infectum, et si liceret rursus aggressurus, ratus id Religioni conducere, jam pridem mentem voluisse nefas ac subripuisse cultum ante prandium, quem cum in musæo abdidisset, cum Patre & familiaribus pransum esse. Rogatus de statu in quorum scholis disciplinas didicisset, respondet, apud Ignatian. triennio in studiis exacto, ante aliquot dies, à Patre Petro Castello ad Guororum Iesuitam deductum, ut ex animo scrupulum eximeret, quod propter summa flagitia de Dei misericordia diffidebat, in mentem sibi venisse, aliquo non vulgari facinore terribis noxas sibi expiandas esse, non semel cogitasse de Rege necando, patri detectâ cogitatione, ab eo valde objurgatum.

Habitu ad hunc modum quæstione adhuc nocte, torâ vrbe undequaque assitis Centonioribus, Iesuitæ omnes dantur custodie, & vix ab illis vulgus temperavit, sed collocatis prædiis foris introque, in crastinam locum à cæde & direptione servantur. Postridiè Guoreros & Guignardus Iesuitæ organistulis includuntur, cæteri in D. Ludovici, suo musæo & veteranorum secessu custodiuntur.

In Palatium carcerem deductus parricida, repetitâ quæstione, eadem ipse ultro con-

Excuse. si Castello suo parricidio.

Iesuita captivatur.

Parricida Castellum porro accusatur.

confessus est. Rogatus quale ingens hoc facinus, quo noxas suas delere rebatur? Respondit, Regis eadem fuisse, quæto jugulo appetere mens & manus destinaverit, tætu inaniter adado in dentes, quibus retusus fuisset, cum ea sibi feralis insideret cogitatio, eum Antichristi devotum esse inferorum cruciatibus, ex duobus malis levius sibi eligendum duxisse, ut qui mallet damnari ut quatuor, quam ut octo Rogatus, unde hæc nova dogmata hauisset? Respondit, ex placitis Philosophorum, quæ sub ferula Gucreti plus biennio didicisset. Rogatus, num scriptis admixtus fuisset in Iesuitarum latorum meditationem, in quo spectra & larvæ Demonum, et cruciatus inferorum, variæque portenta, quæ ad perterrendos animos scelerum picta ostenduntur, ut terribilium horribili formidine concepta pœnarum, ad frugem probatam viris suam ignaviam, ipsa essentia redeant? Respondit, ad huiusmodi pictos inferos sæpe deductum. Rogatus, quo magistro vel suo arte didicisset Regem occidendum? Respondit, sparsim apud multos audivisse eadem illius perarriri, quod eum Tyrannum nuncuparent. Rogatus, num crebris sermonibus apud Iesuitas hoc propositum usurparetur, fas esse Regem occidere? Respondit, audisse se ipsissimè, licere hoc facinus, quod extra Ecclesiam esset, & anathemate peronissus, nec ided regio titulo aut obsequio dignandum, donec à Pontifice Romano cœtui Christianorum atque aris restitueretur.

Criminalis in Camera Castellum lata.

In hunc igitur Castellum ob tentatum hoc parricidium, & Iesuitas impulsores, huiusmodi sententia criminalis lata est: Cum in confesso magnæ Camera, quæ & Tournell dicitur, visus, auditusque sit processus criminalis, inceptus quidem à rerum capitalium Prætoris palatii Regi, & tandem definitus ad petitionem Procuratoris generalis Regis, accusatoris Ioannis Castellii, Parisiensis Iudicis, qui Iudex sui cursum in Collegio Claremontio absolvit, nunc captivi in carceribus palatii, ob detestandum & execrabile parricidium in Regem sententiam: auditus etiam interrogatoribus, examinationibus & confessionibus dicti Ioannis Castellii: Examina super idem parricidium; & auditus Ioanne Gucreti, presbytero congregationis & Societatis Iesu, in eodem habitante Collegio, atque olim dicti Ioannis Castellii præceptore: auditus denique Petro Castellio, & Dionysio Hazarda patre & matre Ioannis: Curia discissa Procuratoris generalis conclusionem, omnibusque præcedentibus consideratis, declarat, & declarat dictum Ioannem Castellum teneri, & convictum esse criminis læsæ Majestatis, tam divina, quam hu-

mana, ob sceleratam & detestabile parricidium in Regem tentatum. Pro cuius criminis expiatione & supplicio Curia condemnavit & condemnat prædictum Ioannem parricidæ subsequente: Initium stabit ante valvas primariæ Ecclesiæ Parisiensis nudum, solâ telluris intervallo, & cereræ ardentem duarum librarum manu tenebit, procedensque in genua consuebitur & dicit, se torpiter & proditoriè inhumanum & abominabile hoc parricidium committere voluisse, Regemque cultro in vultu vulnerasse: dicitque, se falsis & damnandis instructionibus & persuasionibus hinc inductum esse, ut crederet sibi permissum, Reges interficere. & Henricum IV. modo regnantem, non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice maximo approbatus fuerit: Factum hoc in se detestatur, Deum, Regem, & iustitiam orabit, ut sibi ignoscant. His, scilicet carnis obscuro veheatur ad locum, cui nomen Greve ibi forcipibus ignitis, seu candentibus ejus brachia & pedes vellicabuntur, & lacerabuntur: dextera verò, in qua cultram tenebit, quo factum perpetravit, amputabitur. Tandem quatuor equis alligatum corpus in totidem partes disceptetur: partes in ignem conjiciantur, & in cinerem convertentur: cineres autem in ventum projecti, dispergantur. Declaravit eadem Curia, & declarat, omnia ejus bona Fisco Regio esse subsignanda. Antequam hæc executio fieri dictus Ioannes Castellus ordinariis & extraordinariis questionibus subijciatur, & sciat, qui ejus facti complices, & ut interrogetur de alijs quibusdam hinc dependentibus. Prohibuit & prohibet omnibus hominibus, cujuscunque sint qualitatibus & conditionibus, sub pena criminis læsæ Majestatis, ne quis publicè, vel privatim dicat, aut sustineat huiusmodi propositum, quasi id quod Curia indicavit, & indicat sit scandalosum, seditiosum, Dei verbo contrarium & tanquam hæreticum in sanctis decretis condemnatum.

Consistit insuper, ut omnes Sacerdotes Collegij Clermontij, & omnes alij prædictæ Societatis additi tanquam corruptiores juventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies post promulgationem hujus edicti, Lateranensem, & alijs Præbuis atque locis, ubi sua tenent collegia, discedant, & infra quindecim subsequentes dies toto Regno exeant. Quod nisi fecerint, & post præscriptam temporisquam inventi fuerint, tanquam læsæ Majestatis rei punientur. Illarum autem mobilia & immobilia bona vertentur in alia pia opera, & distributio eorum fiet secundum arbitrium & decretum Curie. Interdictis etiam omnibus Regis subditis, ne filius suus etiam extra Regnum in dicta Societatis Collegia mittant, ut ibidem instituantur: si quis exprovererit edictum læsæ Majestatis parricidæ temeretur. Hactenus sententia Curie: post quam divulgata, Ioannes

Arrigitur aures Iesuitæ.

Iesuita ex Camera palatii palatii.

Castellus eadem die, quæ erat dies Iovis Decemb. 19. Anni 1594. victus in publicum producit, & secundum præscriptum mandati, seu sententiæ, ad mortem rapitur.

sententia lata
in Castellum
Iesuitarum
venerat
dissipata
est.

Ergo verò sic plerique sententiam in temerarium Ioannis Castellii factam non improbarent. Iesuitis tamen eorumque patronis vehementer displicebat. Vnde paulò post publicum scriptum Duaci exculum prodit, quo huius sententiæ absurditatem & iniustitiam ostendere conantur. Air enim auctor, ex ipsius sententiæ contextu facile posse considerari, eam conditam & compositam ad mentem hæreticorum nostri sæculi, nō alio fine, quàm ut Societatem Iesu reddat suspectam & exosam, ut quid enim in titulo necessarium erat, tam disertis verbis exprimitur, *Studio Ius. qui litteris operam dedit in Collegio Iesuitarum?* Et in ipse sententiæ Studio, qui studij sui cursum in Collegio Claremontis, nisi ut hoc modo loquendi Pastres Societatis traducantur? quibus si eorum Discipuli postea in crimen aliquod incident; non maior calumnia imponi debebat, quàm Academia Parisiensis, aut alicui ejus membro, aut ipsi Sorbonensibus, quod Calvinus, quod Beza, quod alij plures ibidem studuerunt. Secundo notant, non sine causa exprimi, *olim Præceptorum dicti Ioannis Castellii, de quo nihil aliud dicitur.* Neque enim fuisse Castellii auctorem huius paritidij, neque consensum scelus fuisse exprimunt. Ideoque impertinens esse, & non aliâ causâ insertum, nisi ut Iesuitas in suspicionem trahant, usque odium populare concitent. Neque enim carere suspicionem putant, quod in sententiâ Castellii iubetur dicere, *So falsis in mandandis persuasionibus indultum, ut crederet, sibi permixtum Reges interficere;* & Henricum IV. modo regnantem, non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice Maximo approbatus fuerit, etc. Iubetur quidem hac dicere sed non additur: quod dixit antea, ut confectum est. Quis enim dubitet, quin istorum Subornatorum & Instruitorum, si qui fuissent, nomina etiam exprimerentur? Quod cum non fiat, suspicio est, id non alio fine factum, quàm ut Iesuitas calumnientur, quasi isti huiusmodi falsas, execrandasque instructiones suggererint. Neque verisimile esse; Castellium hoc anno in Artibus & Philosophiâ Magistrum promotum, tam stupido ingenio, inconsideratoque animo fuisse, ut ei posset persuaderi, Reges simpliciter lucere interficere: cum omnium Catholicorum sententiâ sit plane contraria, qui iubent quàm maximè Reges venerari. Credibile quidem esse Castellium dicere & defendere voluisse, probatos Doctores scribere & docere; Lucum esse occidere, non omnes Reges, sed eos tantum, qui tyranni sunt, & hostes; hos licitum esse interficere non tantum auctoritate publicâ, sed etiam cuiuscunque

privatâ, præsertim ubi deest modus & via ad superiorem potestatem recurrendi, exemplo Aïod Ind. 3. Cajetan. 22. q. 64. a. 3. secundum Thomam 2. Sent. dist. 44. q. 2. a. 2. & Opusculum de Regim. Princ. lib. 1. cap. 1. Cajetan. Sylvest. Famus in Summis verbo Tyrannum docent & probantur. Quod autem in Concilio Constantiensi Sess. 15. prohibetur, ne quis privatus Regem occidat, etiam Tyrannum, intelligendum esse de Regibus legitimis, non invasoribus, quod præter superius allegatos Theologos, Fernandus Vasquius 1. C. lib. 1. controversiarum cap. 8. ostendit. Hanc opinionem Iesuiti non debere impitari, cum Doctores citati, qui eam tuerentur, multi ante sæculum vixerint, quàm eorum Societas sit instituta. Quod autem dicere iussus fuit Castellii, se dixisse Henricum IV. non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice approbatus fuerit, id nemini mirum videri debere, eam à Sixto V. declaratus sit re lapsus, & inæpax omnium successuum Regni, præsertim Gallici. Quam Sixti declarationem postea confirmavit Gregorius XIV. & Clemens VIII. Nec ob stare, hanc Sixti Bullam postea apud Turones tanquam libellum famosum esse condemnatam: cum ab iisdem, à quibus hac sententiâ est fabricata, ea quoque condemnatio sit consanctinata. Neque novam aut insertam esse in Gallia Pontificis in Reges potestatem, ut qui olim Chiderico excommunicato Gallis dederit Regem Pipinum, Caroli M. Patrem Tandem cum auctor huius scripti, alia huius sententiæ verba examinasset, & suo modo refutasset, ait: Plures huiusmodi persecutiones Societatem Iesu passam, tandem tamen triumphasse. In Hispania namque Casaraugustanâ civitate, Patres nuper malevolorum quorundam impulsu ecclesios, & in Germania infriori urbe Antuerpianâ, Bruxellensi, Tornacensi & aliis pulsos. Sed cum urbes illæ damnum eorum absentia percepissent cognovissent, mox illos revocarunt, & cum maximâ gratulatione redeuntes exceperunt. Neque his persecutionibus Societas hac imminuta est, sed maxima fecit incrementa, etc. Hac aliæque plura auctor ipsius libelli, ad quem Lectorem si plura desideras, remittimus.

At, inquit, Rodolphus Botorens 1. C. & in magno Francia Consilio Advocatus lib. 1. Comment. non nisi flammis purgandus liber iste, aut potius quisque scriptor sui, qui ex scelere nobilitavit Erostratum, ut olim Rhetores ostentationis eandem febrem, podagram, calvicium, moriam, laudaverit: vel mi ille qui incendit Ephesini Templi, Annualibus so memorandum praeberi. Quam verò multo aquior, & Christianitati, si fas sit fari, propior, lucerna iuris Papinianus, qui rogatus ab imperiosissimo Casare, ut fratrem eadem, quæ erat vis summa faciendâ, excusaret, respondit, Hac facinorosa multo facilius

faciliu parari, quàm excusari, &c. Et mox: Ianus Parvus, suo zelo Doctor non incelebrui, ut palparet Burgundo, à quo pecunia & sacerdoti; corruptus fuit non erubuit in scholiis & caucionibus profiteri, Ducem Aurelianum iure casum: propter quod impium dogma in palastra Sorbonica, & ab Ordinibus Vniuersitatis, ut haeticum, & horrior laudatorque securorum, damnatum est. Hacisque Batorem.

Apologia pro
Iacobo
Castello.

Edidit etiam in locum Iesuita Franciscus Verona Constantinus Apologiam pro Iohanne Castello Parisiensi, contra Edictum Parliamenti, & supplicium de eo ob parricidium sumptum. Apologiae summa est, Non obstante decreto Constantiensis Concilii, privatu & publicu personu licitum esse, Reges & Principes haeticos, & tyrannidum damnatos occidere. In specie verò probat Iacobi Clementis parricidium in Henricum III. Gallia & Polonia Regem perpetratum, quos contra hostem publicum & iuridice condemnatum. Nam parte 2. cap. 2. sic scribit eum ed tempore intolerabili factu su Rex, condemnatu Clementis neque de iure, neque de facto comprobari potuit, propter tyrannidem Henrici Regis contra Statum & Ecclesiam; tam quoad homicidium Blasii perpetratum, quàm hostili impetu hodierno, quo ad oppressionem Religionis est prolapsus, mactando Sacerdotes, profanando Sacramenta, repudiando censuras, & faciendo haeticis. Quibus de causis totum se privatu reddidit, & subiectum utriusque fuit, tam civili, quàm Canonico. Alibi legitur Clementis nuntiquam illicita fuit, quippe perpetrata contra hostem publicum, & condemnatum iuridice, in quem omnis obligatio reverentia atque debuit subacta fuit. De Henrico IV. sic scribit, Qui diligeret perpendit, excommunicatum, haeticum, relapsu, profanatorum rerum sacrarum, declaratu hostem publicum, oppressorem Religionis, ab omni iure perveniendum ad Regnum exclusis, ac propterea tyrannum esse, non Regem; usurpatorem, non naturalem Dominum; criminis reum, non legitimu Principem; Is sane, nisi insanu sit, destitutu omni humano sensu, & amore in Deum, Ecclesiam & Patriam, aliter sentire & dicere non potest, quàm facinus Castellum esse geherosum, cum virtute conjunctum & heroicum, comparandum eum maximis, & summâ laude dignis factis, quorum antiqua, sacra & profana historiarum monumenta meminerint: Vnicum superest, quod improbare possis; nempe, quod Castellus istu non penitus in medio subulit.

Deinde parte 2. c. 3. dicit, Castellus non in animo habuisse interficere Regem, se tyrannum & haeticum excommunicatu. Nunc licet illo Regem se dicat, Regis typum se gerat, &

ex Regum Galliae sanguine pronatu iactetur, atque etiam Rex à suis agnosci & honorari velit: cum tamen revera amplius talem non esse, quum non fidei, non virtutum, non meritorum denique Regum Galliae sit haer. Et quandoquidem ob impletatem & haesim suam ab Ecclesia & Statibus sit exclusus, Regem omnino eum non posse esse, nisi de facto: de iure verò nequam: Quod ipsum tyrannum vocari solet.

Cap. 4. dicit, Henricum Borbonium Regem appellari non posse, licet ad Catholicam Romanam Religionem conversus sit, nam ipsum hoc furo in alium finem non uti, quàm ut in ovile irrumpat, ad rabiem suam illum excercendi liberius.

Cap. 8. dicit, Henricum IV. si maxime absolutu esset à Papa, non tamen illum Regem fore de iure, sed tantum de facto.

Cap. 9. illum Regem non dici etiam posse ex iure successionis.

Cap. 11. probare conatur, Haeticos & relapsos, de quorum numero etiam sit Henricus Borbonius, iure divino & humano interfici posse.

Cap. 12. 13. & 14. dicit, Haeticos & tyrannos, multoque magis qui haetici & tyranni simul sint, ut Henricus IV. vult posse etiam ab hominibus privatis, si aliter fieri nequeat.

Cap. 15. recenset multas militates, qua Regnum Galliae ex hoc facto Castellum accepisset, si illis succcessisset.

Parte 3. quocumq. c. 1. probare vult, factum & conatu Castellum heroicum esse.

Cap. 8. 9. 10. ad titulu usque exhibuit Castellum constantiam inter quaestiones ac tormenta, & in perferendo supplicio: O Constantiam, inquit, plus quàm puerilem, & perpetuam omnium seculorum futurorum memoriâ dignam. Pra hac nemo amplius mirabitur constantiam Scavola, punientis manu, qua erieverat.

Parte 4. c. 1. ostendere vult, Decreti Parliamenti contra Castellum facti & promulgati vitia & absurditates.

Parte quinta totâ, probare conatur, multa vitia & absurditates inesse Decreto Parliamenti, contra Iesuitas & universum eorum Ordinem factu.

Cum igitur in hac Apologia doceatur, Apologiae permisso esse etiam hominibus privatis, hostiliter invadere & necare, cetero tyrannos, Reges & Principes, qui ad Pontificum Rom. voluntatem, in id privatorum etiam hominum indicium atque notum, se totos non conformant, ideoque etiam author huius Apologiae parricidia Henricorum tertii & quarti Regum Galliae aliorumque publice defenderet: Iesuita item vereretur, ne commemorata Apologia eum de-

Apologia
pro
Iacobo
Castello
super
parricidio
Henrici
IV.
sed re-
cedimus.

restabili sua doctrina, ipsos nimis invisos & detestabiles Regibus & Principibus redderet, quia non adiu tantum suo & congressu ut io quos maehinz illorum potissimum dirigitur, ipsos essent præclusuri, sed omnibus etiam Regnis suis & Rebuspub. exterminaturi, sicut etiam ante eos Templarii exterminati sunt: idèh suam Apologiam suppresserunt & sepeliesunt: non quòd ipsos puderet aut poeniteret, scelerrissima sua parricidia, adèd impudenter defend. is ac propugnasse, sed tantum, ne horror, quem Reges & Principes iustissimè inde concepere poterant, adiu ad Curias & Consilia sua ipsos prohiberet. Quis enim inter homines ratione præditus adèd vilis & abiectus est, ut spiritus tam fallaces, ac scelestos accedere ad se patiatur? Alii verò hanc Apologiam reeudi eurarunt, ut totus Mundus sciat & compertas habeat Iesuitarum fraudes, dolos, imposturas, technas, consilia & conatus adversus Reges & Principes: ac in univèrsu omnes illos, qui se tyrannidi Pontificis Romani subicere nolunt.

Relata à Consiliariis Curia Parlamenti delegatis ad informandum & inquirendum super illis, quæ in Collegio Claremontano IESUITÆ agebant & docebant: ubi primò de IOHANNES GUIGNARDO IESVITA.

POst sumptum de Iohanne Castello supplemum, quidam Dominorum à Parlamento deputatorum. eum se in Collegium Claremontanum, ubi Iesuitæ erant, contulissent, & multas chartas scriptasque deprehendissent, invenerunt inter alia duos libros, scriptos manu Iohannis Guignardi Presbyteri de Societate Iesu, qui etiam in illo Collegio Socius erat. Erant isti libelli famosi, quos ille, post Edictum Amnestiæ & abolitionis generalis, per dictum Dominum Regem rebellibus suis subditis Parisiensibus, postquam Deo placuisset eisdem sub suam potestatem reducere, clementissimè promulgatum, compo fuerat ac servaverat, in quibus libellis ille non solum calumniis contra honorem defuncti Regis Henrici III. & contra suecessorem ejus usus erat; verum etiam propositiones, plurimis falsissimis & seditiosis modis refertas, conscripserat, ad probandum, quòd parricidium in Rege antecessore patrarum lictum fuisset, persuasionibus etiam seu inductionibus ad Regem ipsius suecessorem trucidandum, in terminis sequentibus, additis.

Nam primò, inquit: Si Anno 1572. die S. Bartholomæi venam Basilicæ (sic Regem Navarrenum appellat) præcidissemus, è febris in pestem non incidissemus, quæ jam compertimus. Sed quicquid delirant Reges plebuntur Achivi, sanguis porcendo, Galliam in ignem & sanguinem conjecerunt, & in caput reciderunt mala.

2. Quòd crudelis Nero per Clementem occisus, & Monachus hypocrita per manum veri Monachi è media sublati sit.

3. Evocabimus nos Neronem aut Sordapalum Gallicum, vulpem Bearnensem, Leonem Lusitanicum, Lupum Anglicum, Gryphum Sueticum, & porcum Saxonicum?

4. Putasne pulchrum fuisse videre tres illos Reges, si modo Reges nominandi sunt, tyrannum defunctum, Bearnensem, & qui se Monarcham prætendebat, Antonium?

5. Quòd pulcherrimum Anagramma, quod nunquam super nomine defuncti Tyranni reperit fuisse, hoc esset, quo impurus Herodes appellaretur.

6. Quòd facinus illud Heroicum per locobum Clementem patratum, tongueam denuum Spiritus sancti, hoc nomine è Iesuitis appellatum, per defunctum locobitarum priorem, Burginnum, Confessorem & Martyrem, propter plurimas rationes tam Luteræ, quod ego ipse, inquit Guignardus, meis auribus tum cum Iudithom suam explicaret, audiri, quàm ceram egregio illo Parlamento Tarontensi, jure laudatum sit: id quod dictum Burginnum, quod plus sit, sanguine suo contestatus sit, & morte propriâ confirmaverit: nec oportere fidem adhibere ejus, quæ ob inimicis dicerentur, quòd nimirum ipse ultimis suis verbis facinus illud tongueam deestondam, improbaverit.

7. Quòd Diadema Gallicum in aliam quam Borbanicam familiam transferri possit & debeat.

8. Quod Bearnensis, sicut ad fidem Catholicam reverteretur, mitius tamen, quàm meritis sit, tractaretur, si corona Monachalis in Cornubia quodam benè reformato ipsi daretur, ut ibi de tantis molis Gallia illatis pœnitentiam ageret, & Deo pro ea gratia, quod ante mortem suam ipsam recognovisset, gratias esset.

9. Si sine bello deponi non possit, bellum ipsi inferendum: si bellum inferri non possit, causa mortuo clam è medio tollatur.

Ex hisce propositionibus verissimè evincit, Arrestum Parlamenti contra Iohannem Castellum parricidam declaratum, Iesuitarum quoque proscritionem & è Regno ejectionem, continens, iustissimè factum esse, & judicium verè divinum nominari posse: quum ex scriptis Guignardi Iesuitæ intelligatur, quàm pestifera & perniciofa sit huius generis hominum doctrina,

& ad

Supple-
cium
Castelli
vultum
suave.

& ad quem finem tendat.

Parlamentum eum hęc scripta vidisset, auctores eorum Guignardus do iis ipsi oblati interrogatus, à se, composita & sua manu scripta agnovisset & confessus esset, Arrestum, quod sequitur, declaravit.

Arrestum ex Registris Parlamenti,
& pena capitalis IOHANNIS GUIGNARDI IESUITÆ.

Viso per Curiam magna Camera & Turricula Consiliariis congregatis processu criminali per aliquem ejus Consiliarium formato, ad petitionem Procuratoris Generalis Regis contra Iohannem Guignardum presbyterum, Collegii Claremontani in hac urbe Parisiensi Recllorem, in carceribus custodiarum Pallatii captivum, propterea quod multis libri ab ipso compositi & ipsius manu scripti apud eum inventi fuere, qui inter cetera crudelissimi & inhumaniissimi parricidii in Rege antecessore commissi, approbationem, & ad presentem etiam Regem occidendum inductiones & persuasiones continebant: Interrogatoriis & confessionibus dicti Guignardi, libris istis, quos composuerat & sua manu scripserat, ipsi presentatis, & ab eo agnitis, Conclusionibus Procuratoris Regis Generalis, dicto Guignardo coram Parlamento super criminibus ipsi obiectis, & in istis libris contentis, audito & interrogato, & omnibus consideratis: Decretum est, quod Parlamentum declaravit & declaret, istum Guignardum criminis laesa Majestatis reum & convictum, quod istos libros composuit & sua manu scripsit, qui plurimos falsissimos & seditiosissimos Regulas continent, quibus probare conatur, parricidium in Rege Antecessore commissum licitum fuisse, & etiam presentem Regem Henricum quartum occidere permissum esse. Ad cuius sceleris expiationem damnavit & damnat dictam Guignardum, ut amendam faciat honorabilem, nudus & in dolo tantum seculi, laqueo à colle pendente, ante principalem Ecclesiam Parisiensis portam, ac ibi in genibus subsidens, faciemque ceccam audentem duarum librarum in manu tenens, ducas & declares, quod sceleratus & nefarius, & contra veritatem scripseris, Regem Antecessorem per Iacobum Clementem iure occisum fuisse, & Regem nunc regnantem, nisi in bello occubuit, & medio tali oportere. Horum autem se permittere, & gratiam à Deo, à Rege & à iustitia precari. Hic peractis, ducas & rapiatur in forum Gregarium, & ad palum, qui ad hanc rem ibi erigetur suspendatur & stranguletur, & postea corpus mortuum per ignem, qui sub palo excitabitur, in cineres redigatur. Declaravit etiam & declarat, ut omnia ejus bona sive Regio addicantur. Pronunciatum dicto Iohanni Gui-

gnardo, & executioni mandatum 7. die mensis Januarij Anni 1595.

De IOHANNE GUERETO I.E.
SVITA.

Eodem die instituto & peracto processu contra Iohannem Guetorum patricium, & Præceptorem, & Petrum Castellum Patrem, & matrem, & sorores, præsertim contra unam ex illis, quæ eum intellexisset, fratrem suum esse eapum, & ipsa in carcere ostenderetur, Iesuitas dicto fratri suo consilium aliquod malum dedisse: exclamaverat: Istis, Guetoro, Petro Castello, uxore, & filiabus ejus, & ipsorum seivis, & ancillis, similiter & Cuzali D Petri de Alifis auditis, Arrestum sequens declaratum est.

Extractum ex Registris Parlamenti
PARISIENSIS.

Viso à Parlamento, magna Camera, & Turricula Consiliariis congregatis Processu criminali per præfectum pratoris Regis formato & postea informationibus prædictis, ad instantiam procuratoris Generalis Regis patris & accusatoris contra Iohannem Guetorum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Iesu secundum dominantem, in Collegio Claremontano habitantem, & antehac Iohannem Castellum, non ita pridem per Arrestum dicti Parlamenti morte affecti, Præceptorem, Petrum Castellum mercatorem pannarum, civem Parisiensem: Dionysium Hazardum ipsius uxorem parentes dicti Iohannis Castellum Iohannem Comitem & Catharinam Castellum ejus uxorem: Magdalenam Castellum dicti Petri Castellum & Dionysii Hazarda filiam, Antoninam Villierium, Petrum Russellum Thaurinum, & Ludovicum Camum, ipsorum servos & ancillas; Magistrum Claudium Allementum Presbyterum, Clericum in dicta Parochia, & Magistrum Lucam Marinum Presbyterum in illa ordinarium, in carcere custodiarum Pallatii captivos, interrogationibus, confessionibus, & denegationibus dictarum Captivorum dicta Iohanni Castella cum patre suo Petro Castello composito, inquisitione contra Petrum Castellum instantia, testibus in illa auditis cum ipsa compositis processu criminali Iohannem Castellum, propter execrandum & detestandum parricidium in Rege tentatum, & processu verbali executionis Arresti contra dictum Iohannem Castellum 29. Proximi Decembris die declarati, conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dictis Guetoro, Petro Castello & Hazarda super criminibus ipsi obiectis, & in dicto processu contentis coram Parlamento auditis & interrogatis: Alij interrogantibus & denega-

denogationibus per dictas Gueretum & Petrum Castellum in questione per instantiam Parliamenti ipsi exhibita factis & omnibus consideratis: Decretum est, quod dictum Parlamentum ipsi propter crimina in illa progressu demonstrata, relegavit & relegat extra Regnum Francia dictas Gueretum, Pet. Castellum: Gueretum quidem in perpetuum, & dictum Castellum ad tempus & spatium novem annorum, & extra urbem & suburbia Parisiensem in perpetuum. Indixit etiam illis, ut hanc suam relegationem observent, puni suspensionis & strangulationis, sine ulla alia iudicii forma indicta. Declaravit & declarat, ut omnia & singula dictis Gueretis bona in ipsum Regium redeigantur: & damnavit ac damna dictum Petrum Castellum, ut Regi pramollia bis mille caronatos solvat, qui ad panes captivis in custodia Palatii emendas & camporandos applicentur & impendantur: nec illi in carceribus liberetur, priusquam dictam summam plenissime solverit, nec tempus Relegationis nisi ista soluta incipiat. Statuit dictum Parlamentum, ut domus illa, in qua Petrus Castellum habitavit, deiciatur, destruat & penitus excindatur, & locus ille seu area locus publicus annumeretur, ne in posterum quisquam ibi edificare possit: qua in loco ad perpetuum huius sceleratissimi & execrandi parricidii in Regem tentati memoriam, alta columna de lapide castro structa ponatur & erigatur, affixa simul tabula, in qua causa dicta demolitionis & erecta columna scribantur, quod et pecunia fiet, quae ex demolitione domus proveniet. Et quantum ad dictos Hazardum, Comitum, Catharinam & Magdalenam Castellum, Villierum, Rossellum, Thuringum, Camum, Allemantum, Bernardum & Morinum atinet, statuit Parlamentum, ut carceres ipsi aperiantur. Pronunciatum dictis Hazardo, Comitibus, Catharina & Magdalena Castellis, Villieris, Rossellis, Thuringis, Camo, Allemanto, Bernardo & Morino 7. die Ian. & dictis Guereis & Petro Castello 10. die dicti mensis anno 1595.

Ex hoc processu videre est, quod Parlamentum in inquisitione & iudicio omnia ea adhibuerit, quae in bona, integra & sancta iustitia requiri possunt, cum omnibus formis in processibus criminalibus consuetis, sic ut Arresta hos modo decreta opus non habeant ut per quasunque rationes alias defendantur. Et tamen Franciscus Verona Constantinus in sua Apologia pro Ioanne Castello parte 5. cap. 8. 9. & totumque Gueretum & Guignardum, eorumque seditionis, nefaria & partideiata facta conatur defendere, & iustissima Parliamenti decreta, & supplicia de his sumpta summè iniustitiae accusat, imò crudelitatem & sacrilegium appellat, quod in personis ipso-

tum commissum sit.

De aliis IESUITIS.

Plurima praeterea in Iesuitarum Collegio Parisiensi Anagrammata contra Regem inventa sunt: quae non absimilia his, quae apud Iohannem Castellum reperiuntur, & in scriptis Iohannis Guignardi inventa sunt: sicut & quaedam themata per Grammaticos dictata, quorum Argumentum de morte constantet sufferenda, & Tyrannis invadendis erat. Praeterea cognitum est, quod Magistri Collegii Claremontani, Scholasticis suis, ne pro Rege precarentur, urbe Parisiensi sub potestatem Maiestatistae suae redacta, praeciperint, & eos qui ad Missam eius irent, excommunicatos esse dixerint.

De ALEXANDRO HAJO IESUITA ejusque poena.

Inquisitiones insuper institutae fuerunt contra Alexandrum Hajum Iesuitam, natione Scorum, qui publice docuerat, Operari dissimulare, & Regi ad tempus per simulationem obedire, hisce verbis sepius usus, Iesuita est omnis homo: hoc est, temporibus se accommodare novit, und fari dei mantel heist in nach dem der mind gethet. Praeterea accusabatur hic Iesuita, quod sepe dixisset, Se velle, si Rex illorum Collegium praeteriret, ut ipse de fenestra in eum decideret, & collum ejus frangeret. His de causis Quaestione capitali contra eum instituta, & compertum, quod quidam eius discipuli ante reductionem Parisiensium edita fuissent, miris aliquantò quam Guignardus tractatus suis, ut ex sequenti Arresto apparet quod sic habet.

Extractum ex Registris PARLEMENTI.

Visa à Parlamento magna Curia & Turricula consiliariis congregatis, processu criminali formato & juxta consuetudinem instructa, ad postulationem Procuratoris Generalis Regis petitoris, contra Alexandrum Hajum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Iesu se dicentem, in carceribus custodiarum Palatii captivum, inquisitionibus, interrogationibus & testium compositionibus, Conclusionibus Procuratoris Regis Generalis, dicti Alexandri Hajo, super criminibus ipsi impositis & in dicta processu contentis, eam Parlamento interrogata & audita, & omnibus consideratis & decretum est, quod dictum Parlamentum, propter crimina in di-

in dicto processu demonstrata, dictum Hajum à regno Gallico in perpetuum relegavit & relegas, ipsi injungens, ut Relegationem suam observet, penâ suspensionis & strangulationis sine ulla alia iudicii forma indicta. Pronunciatum dicto Hajo ad portulam dictorum carcerum propterea allegato, decimo die Januarij Anno 1595.

De Aliis Inquisitionibus, & criminibus IESUITARVM in Gallia.

PER alias quoque inquisitiones englutum est, quòd quidam Iesuita, cum ex is quæreretur, quare in Gallia manerent, cum soli Papæ obedientiam & fidelitatem jurarent, responderint, votum suum per hanc immorationem in Regno non violari, quoniam Breve à Pontifice accepissent, quòd ipsis tempori obsequi permitteret.

Per Inquisitiones præterea Biturigibus transmissas, & 7. Januarii habitas, compertum est, quendam, cui Franciscus Iacobo nomen est, Iesuitarum in dicta urbe scholarem jactans, quòd Regem occidere vellet, nisi eum jam mortuum, & ab alio quodam oculo existimaret.

Compeitum insuper fuit, à Iesuitis multos pueros, qui eos parentibus suis rapuerant, seductos fuisse, ut in longinquas Regiones seum abirent.

De IOHANNE BELO IESUITARVM discipulo.

IN primis processus institutus est contra quendam Iohannem Belum scholarem, qui non ita pridem literis in Collegio Claremontano operam dederat, quòd Franciscum Veronensem scholarem Pictaviensem, literis operam dantem, contra Patris M. Pregentis Veronei in Parlamento Procuratoris voluntatem seducere conatus esset, ut Iesuitas, contra inhibitionem per Arrestum Parlamentis factas, extra Regnum Gallie sequeretur.

Præterea idem Belus accusatus fuit, quòd plurimas lectiones & compositiones in Societate Iesuitarum dictatas, & ab ipso, cum in eorum Collegio esset, exceptas, reservasset, & apud se custodivisset, in quibus plurima præcepta damnata de Regibus occidendis, & approbatio aut laudatio exorandi illius patricidii indefunctum Re-

gem designari continerentur, ut ex Arresto sequenti manifestum est.

Extractum ex Registris PARLAMENTI.

VISIO à Parlamento processu criminali, per quendam eius Consiliarium, cui hoc negotium commissum fuit, facta & formata, ad postulationem Procuratoris Generalis Regis peccatoris, contra Iohannem Belum Scholarem, qui non ita pridem in hac urbe in Collegio Claremontano operam dedit literis, in carceribus custodiarum Palatii captivum: Interrogationibus super certis literis, & alijs scriptis, quæ à se scripta agnovit, ipsi factis, Conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dicto Iohanne Belo coram Parlamento super criminibus ipsi impositis auditis & interrogatis, & omnibus consideratis. Decretum est, quòd parlamentum, præter crimina in dicto processu demonstrata, dictum Iohannem Belum damnavit & damnavit, ut emendam faciat honorabilem in magna eius Camera, iudiciis pro tribunali sedentibus, caput & pedes nudus, & indusus tantum indutus, faciem suam pondo ardentem in manu tenens, & ibi in genibus subsidens dicat & declaret, quòd temerariè & malo consilio Franciscum Veronensem Scholarem in Academia Pictaviensi literis operam navantem, pellicere & seducere voluerit, ut supra dictos Presbyteros & Scholares Collegii Claremontani & alios illorum Societatis, contra inhibitionem Parlamenti, extra Regni limites sequeretur. Et præterea, quòd imprudenter servatis & custodierit multas lectiones & compositiones per quosdam dicta Societatis dictatas & ab ipso exceptas, & propriè manu in dicto Collegio Claremontano scriptas, multas doctrinas damnabiles de Regibus trucidandis, & approbationem & laudationem detestandis & nefarii patricidii in Rege Antecessore Henrico III. commissi, consentientes. Horum verò se penitere, & gratiam ac condonationem à Deo, à Rege & à Iustitia precari. Hisce peractis cum in perpetuum à Regno Gallie relegavit & relegas, ipsi injungens, ut hanc Relegationem observet penâ suspensionis & strangulationis si deprehendatur sine ulla alia iudicii forma, indicta Declaravit & declarat, si omnia ipsius bona in fisco Regum redigantur, ex quibus impronè centum coronati ad reparaciones necessarias custodiarum Palatii sumantur & impendantur. Decretum in Parlamento 21. Martii, & pronunciatum dicto Belo, & executioni mandatum in magna Camera dicti Parlamenti 10. die April. Anno 1595.

Insuper
de pla-
giarij
pueris.

Insuper
fuit da-
ctus
probo-
dientia
libere
voto cy-
ga pa-
rentes.

De Parricidio in HENRICO IV.
Galliarum Rege patrato à FRANCISCO RAVAILLACO.

CUM Henricus IV. Gallix & Navarre Rex, ingenti exercitu collecto, expeditionem extra Regnum suum in Iuliaensem Ducatum decrevisset, & verò mortalitatis suæ periculorumque multorum recordatus, quid Deus in se statuisset nesciret, Reginam conjugem suam regni gubernatricem inauguravit, Filium verò suum nunc maximum futurum Regem declarare statuit. Iudicis igitur Comitibus, & convocatis ad solemnitatem missam regi proceribus, eum tempus inaugurationis constitutum adfuerat, rex 4. Maii veneris, vel 14. nov. Calendarii, die, horam circiter quintam vespertinam, ascenso euru, ut & arcus triumphales, aliaque ad solemnitatem illam facta præparamenta perlustraret, & armariam deinde domum pro more suo ingrederetur, hinc inde per vias & plateas urbis Parisiorum vestitus est.

Accidit autem, ut eum ad plateam Feroneriam quam vocant, rex in euru, Monbanfouio & Eperonio Dueibus assidens, columnam adversam contempleretur, & impedimentum quoddam ab ocurso alterius cuiusdam eurus, fortè fortuna ei objiceretur, Sicarius quidam ex turba eurtum subito involarit, & venenato ad eam rem peculiariter parato eultro utrinque acuto, regem, in sinistro pectore, sub quintam costam, ubi cordis domicilium est, geminato ictu percussit, tantà velocitate ut ipsum citiùs latrocinium, quàm lato agnitus fuerit, & tam lethaliter vulneraret, ut sermo eum statim & vires defecerint. Duces igitur ei assidentes, & comitatus qui erat reliquos tam atroci & subditi facinore stupefacti, ad arcem statim properare antegam jusserunt, ubi rex animam statim exhalavit & mortuus est, nihilque præter assiduas utriusque religionis hominum iamentationes & querelas auditum est.

Quod ad sicarium ipsam seu auctorem hujus tam atrocis parricidii attinet, is peracti facinore comprehensus statim & in carcerem conjectus est. accepta sunt apud ipsum frustula quædam panis confecti & hostiolæ, quas vocant, seu panes non fermentati rotundi, quorum in Missa Pontificia, & aliàs in S. Cæna usus est, itemque schedulæ quædam variis characteribus & literis insignitæ, in quibus ipse spem omnem positam habuerat. Interrogatus

deinde & quæstioni subiectus, aliud nihil respondit, quàm nomen sibi Francisco Ravillaco esse, qui natione Gallus & quidem ex urbe Angoulesmia oriundus, ante annos aliquot nomen suum Franciscanorum mendicantium Ordini dedisset, & Monachus factus fuisset. Cæterum ad facinus hoc perpetrandum, peculiaribus quibusdam revelationibus & visionibus incitatum & impulsus, à præterito Paschatis festo occasionem regis interficiendi quinquies, nequicquam caprasset, Lætare verò, quoddam tandem ex voto res successerit, nec de corpore suo sollicitum esse, licere proceribus quod velint de eo statuere. Sic igitur, eodem quo anno 1589. primo Augusti die, regis hujus antecessor, mortis genere, Henricus hic ejus nominis quartus à Monacho ireremptus, occubuit. Cum igitur extorqueri ex eo nihil ampliùs posset, lata in eum sententia, die 27. Maii, horam circiter postmeridianam tertiam interullà aibà indutus, & faciem ardentem manibus tenentem in templum S. Marix curru earnifices, ut Denu ibi, regemque & justitix admittitros sive judices veniam precaretur, quamvis diabolica ejus lingua ad maledicta magis quàm ad preces proua esset, duxerunt. Inde in aream Greve dictam pontemque eam ob causam ibi excitatum, eum eo ascendentes earnifices, manum ejus primo, sicut tenentem, cubito tenus admoto igne combusserunt, & in cinerem redegerunt, deinde forcipibus eandentibus in utroque femore, brachio, pectoreque convulsus, fervente oleo & liquefacto plumbo perfuderunt, præterea infuso in ventrem ejus plumbo & oleo eum excruciarunt, marre ejus ad iurifeminiæ usque denudata, ob oculos ei posita, & stiparioribus urerunt eum sua causa maledictum exquisitissimisque jam emelatis delectationem perpetrati à se facinoris, commoveretur, nequicquam acclamantibus. Tandem eum vulum poenitentiz signum ederet, sed atroci & minaci vultu, nisi perpetratum facinus esset, etiam-num id se perperraturum diceret, totum corpus quatuor equis in frustra raptum & dissectum est, populo frustra illa per plateas raptante, & diris maledictionibusque insuitis funus tam infandum prosequente, donec igni obiecta frustra omnia à earnifices in cinerem redacta sunt.

Hujus autem infandi facinoris reos fuisse Iesuitas, plurimis indicis & coniecturis probat ac demonstrat auctor refutationis literarum Cottonis Iesuitæ ad reginam vidnam

Parricidii à Francisco Ravillaco in S.

Henricus
IV. pa-
tritis lo-
sua rei
fuerunt
vel falsis
confes-

viduum, in quibus hanc suspensionem à sui ordinis Soetis amovere & depellere conatur.

Primò dicit, Hispanum quendam, quum primùm Lutetiam Parisiorum venisset, in amicitiam & familiaritatem Cortonis Iesuitæ se insinuasse, cui etiam instituta sua patefecerit. Cortonem Hispanum ad Regem duxisse, eumque Regis Majestati vehementer commendasse. Post horas aliquot Regem à Dn. Foreo Gubernatore in Beania literas accepisse, ex quibus cognoverit, Hispanum quendam, cujus staturam, capillos & reliquum corporis habitum adscripserat, Barcellona in Galliam proficisci statuisse, Regemque veneno vel aliis artibus à medio tollere: ex his Regem intellexisse, Hispanum hunc illum ipsum esse, quem Iesuita Corton ad se deduxerit, Cortonem igitur ad se vocasse, literas Forcei ei ostendisse, & legendi copiam fecisse: Iesuitam respondisse, vana, falsa & ficta hæc omnia esse, Regemque hortatum esse ne eis fidem habeat: Regem contra movisse eum. hunc Hispanum iterum sibi sistat; cui responderit, se deprehensum illum ad Regem reduciturum: paulò post autem reversum ei significasse, se Hispanum istum investigare ausquam potuisse, ut qui jam rursus urbe excesserit, & fuga elapsus sit. &c. Quis hinc non intelligat, Cortonem jam tum conscium fuisse propositi hujus Hispani, ab eoque monitum, ut fuga ocyus elaboraret, ne uterque in maximum periculum veniat?

Secundo author Anticottoni scribit, post mortem Henrici III. eum jam declaratus esset Rex Henricus IV. Parisiis aliud nihil auditum esse, quam Iesuitarum seditiosos clamores, & hujusmodi conciones, in quibus auditores suos ad parricidium Henrici IV. subinde hortarentur. Inter ceteros Commoletores Iesuitam sæpè inter declamandum in hæc verba erupisse: *Alio Ebudum opus habemus, sive Monachum si sit, sive miles: hoc solum necessarium, ut Ebudum habeamus.* Hordy quoque Iesuitam, institoris supra pontem Nostræ Damæ habitantis filium, in templo S. Severini publicè pro concione dixisse: *Hic quidem mos est Regum, ut ingentes thesauros ad sui amplitudinem & aliorum terrorem colligant, et rusticulum unum ad Regem suppressendum sufficere.* Huic concioni interfuisse dicit Anticotton, & hæc verba audisse Dn. le Grand. & Dn. de la Vau Consiliarios regios. Goutierum etiam Iesuitam dixisse, *Reis beneque factum iri, si Rex interficeretur.*

Tertiò refert Anticottonus, Bruxellis &

Pragæ, ubi Iesuitæ dominantur, paucos dies ante eadem Regis, rumorem sparsum fuisse de obitu ejus. Argentierum etiam Troie literas accepisse Praga à filiorum suorum præceptore, in quibus iuxta alia scriptum fuerit, *Iesuitam quendam sibi paulò ante parricidium hoc indicasse, Regem mortuum esse; nec Delphinum, sed Regem Hispania, Gallia Regem creatum iri.* Dixisse etiam pietorem Poiçiers, qui Iesuitarum familiarissimus fuerit, & quibus filium suum erudiendum tradiderit, in ludo pile, *Rex noster hodierno die aut mortuus, aut graviter vulneratus est.*

Quartò testatur, crastino die; post perpetratum hoc parricidium, cum aula regia, totaque Lutetia in summo dolore & luctu versarentur, animadversum fuisse, solos Iesuitas ridente ore, & hilaris vultu in arce regia, quam Louvre vocant, obambulare: omnes etiam Monachorum ordines, uno Iesuitarum excepto, ad exequia funeris regis cohonestandos convenisse, solos Iesuitas, licet longe plura & maiora beneficia, quam reliqui Ordines omnes à Rege acceperit; in funeri comitatu non apparuisse, quod multis bonis suspicionem non levem movit. Didicerunt nempe hanc artem boni isti Socii, si Diis placeat, à Tiberio & Iulia, qui, quum Germanicum veneno sustulisset, publicè in luctu comparere noluerunt, ne populus animadverteret eorum luctum & dolorem tantummodo simulatum esse.

Ex his omnibus apparet, atrocissimi hujus parricidii à Ravilliacò commissi, suasores & impulsores vel saltem confcios fuisse Iesuitas, nec hoc solum Gallia, sed & Germania aliæque Nationes constanter crediderunt. Certe confcios & approbatores ejus fuisse Iesuitas; ex modò adductis indicis, exemplis & conjecturis quivis facillè intellegere potest. Nihil interest autem inter suasorem & approbatorem facti, Cicero teste in Antonium. Vel sit, saltem inter alia doctrinam Iesuitarum parricida iste secutus est. Nam Mariana Hispanus Iesuita in lib. de Institut. Regis descendit, *Licere subitò Regem suum tyrannum occidere.* Docent etiam alii Iesuitæ, ut infra indicabitur, *Haretics & fautores eorum, potissimum verò re lapsos, tum divino: tum humano jure morti addictos, ab hominibus privatis, siquidem aliter fieri nequeat, occidi posse, sicut apparere ex c. 8. & seq. part. 2. Apologiz Francisci de Verona Constantiniani pro Iohanne Castello.* Et ipsèmet Ravilliacus, eum in tortura interrogaretur, à quibus hoc habeat, confcius est, se audisse sæpius in concionibus Iesuitarum *Licere hoc.* Cui etiam eum Ravilliacò aliquod negotii fuit, quique eum probè exploravit, facillè deprehendere potuit, cum in omnibus

Tarimus
lib. 2.
Annal.

religiosis capitibus prorsus rudem, in hac verò quaestione, Num liceat privato homini, eum, quem ipse pro tyranno habeat, occidere? quàm diligentissimè imbutum & institutum fuisse, & omnia Iesuitarum effugia & distinctiones plus satis cognitās habuisse.

CA. P.
IV. De Conjuratationibus, Turbis, Seditionibus, Parricidiis à IESUITIS in Anglia excitatis aliisque horrendis & inauditis ab IISDEM ibidem perpetratis Facinoribus.

In A-
du Garm
nos
pag. 78.

EDunardus Coke Eques Auratus, Atornatus Regius in Anglia in Accusatione Henrici Garneti Iesuitarum in Anglia Superioris, publicè coram Iudicibus testatus, à primo Iesuitarum in Angliam ingressu ad hunc usque diem, nunquam quadriennium integrum effluxisse, in quo non conjurationes, turbas, prodiciones, parricidia, seditiones in perniciem Regni totius machinati sunt & excitant Iesuitæ. Imò non solum in Angliæ Regno, sed etiam in aliis Regionibus commorantes Iesuitas, vel ipsos varia ac proditoria iniisse adversus Regnum illud, ejusque legitimum Magistratum consilia, vel alios ut id facerent hortatos esse, & in proposito sanguinolento ac parricidiali vehementer confirmasse. Et veritatem illam dixisse, ex sequentibus etiam exemplis manifestissimum fiet.

Guil.
Patrii
conatus
adver-
sus Re-
gina, An-
glia.

Guilielmus Patrius Iurisconsultus tenuiori quidem loco seu fortunâ natus sed ingenio tamen exquisito præditus, eoque non parùm arrogans & elatus, postquam in Angliâ, quæ ipsi patria fuit, non adedè probè rem eurâisset familiarem, quin omnia potius sua, sed & conjugis suæ bona sædè dilapidâisset, ac insuper etiam nobilem quen-
dam in ipsiusmet habitaculo perimere conatus fuisset, in Galliam anno 1582. ac deinceps in Italiam profectus est. Venetiis igitur existens, notitiam ac familiaritatem haud vulgarem eum P. Benedicto Palmio contraxit, ejus etiam suavis & auctoritate Reginatam Angliæ, Principem Patriæ suæ legitimam, è medio tollere, & huic nri suecedere Scotiæ Regina, viam ita sternere proposuit: quo in proposito à Iesuitis Lugdunensibus, cum isthac transiret, valdè confirmatus fuit. Parisiis demùm inter Anglos istos è Patria fugitivos nobiles offendit quendam nomine Thomam Merzanum, qui pollicebatur ipsi præterea, se statim, ubi propositum istud in Angliâ suum ille produxisset in actum, effecturum esse,

ut ex Scotia copias mitterentur ed non exigas, quibus Regnum illud Reginae Scotiæ adficeretur. Et si verò Anglicani quidam sacrificuli, nominatim autem Vuatelius quidam, istud propositum nequaquam adprobârunt, quin imò publicè tantum non refutârunt ac damudunt: confirmavit tamen ipsum in hoc ac corroboravit Parisiis Iesuita Pater Hannibal Codreus, cui animi sui sensum ac propositum in confessione prius aperuerat, eumque deinceps ad communionem unâ eum aliis, secundum istorum morem & consuetudinem usurpandam adhortatus fuit, & instanter ipsi persuasit, istum Vuatelium, & quicumque tandem à propositio tam pio vellent eum avertere, perversos hæreticos esse. Ita demùm in Angliam Patrius ille, & ad ipsam quidem Reginam in Februarii anni 1584. se consulit, eiq; de variis non minùs ealidis quàm ealiditis, eoque valdè periculosis transfugarum ex Angliâ adversus Regiam ipsius Majestatem consiliis multa memoravit, & quòd ipsemet eorum se tantùm non participem reddiderit, ostendit; quod tamen alium in finem factum haud quaquam fuerit, quàm ut ed certius indieium Majestati Regiæ do iis præbere, sique ipsam fideliter præmonere posset. Quia verò partim erant vera ista indicia, partim verò ipsi Regiæ non prorsus ignota; factum est ut in reliquis ipsis plus quoque fidei tribueret, sique in aula secum eum detineret, & ad seceretiorum tractationem seu communicationem interdum admitteret. Quò factum porrò, ut in venatione quadam damarum apud Reginam ille solus aliquandiu versaretur in sylva, cùm à Ministris suis semota longius, sub arbore nonnihil respiraret, descendisset ab equo: ubi bis eum incessit libido perimendi ipsam, à quo tamen nefario scelere tum fiducie erga se Regis tam insignis consideratione retractus fuit. Verùm alio post tempore, quum juxta Reginam in orto tegis areis Vuidthalia Lodini ad Tamesim idem à cœna obambulet, & de navicula ad fugam perpetrato facinore capeffendam admodum sibi jam prospexisset, atque versperinas solummodo tenebras aliquantum profundiores expectatores esset, præter expectationem ejus evenit, ut Regina maturè ad Palatium & conclave suum inde se reaperet, eo quòd sequenti die venam incidendam curatiora esset; cujus etiam gratiâ Patrium ipsum gratiosè admodum & adridenti similis tom fuit affata, dixitque: *Tantum sanguinis sibi non iri dentum aut minutum, quantum mihi forsitan occuparet.* Postquam igitur & hzc

hæc ipsi fuit clappa occasio, putavit tandem alio sibi ad exsequendum suum propositum opus esse nonnullum: ideoque rem omnem nobili cuidam Edmundo Nevillio, quem ex multis ultrò citròque habitis & collatis sermonibus ac circumstantiis, item aliis ab ea alienum esse persuasum habebat, aperuit & concedidit: & idem porro ostendit, quâ ratione tum ædem illam perpetrare, tum verò naviculæ beneficio fugâ dilabi, & sic ambo semet usque-
 quaque salvare, & ab omni denique periculo liberare possent. Is autem etiam variè cogitationibus aliquandiu fluctuavit, & distractus hinc inde fuerit, horrendam tamen ac detestandam immanitatem animo suo nequitiam probare potuit, quin universam isthanc rationem Reginx tandem exhibere, & sic de periculo ipsam præmonaque constituit: quod in Febuario demum anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto eordatè præstiti: unde consequuta fuit amborum captivitas, in qua commemorata jam omnia facti sunt. In prima nec dum violenta causæ cognitione Parrus nullius planè conspirationis adversus Reginam factæ consensum se volebat agnoscere, quod ipsi vel maximè postea novit. Hæc enim intempestiva ejus negatio, cum spontanea vicissim confessio, Nevillii confessio, & ipsiusmet reperta scripta & indicia multa effecerunt, ut in publico damnatus iudicio, primò quidem suspensus, deinde verò statim à laqueo præsecutus, & dissectus, adeoque exenteratus fuerit, quò nimirum intestina ejus ipsomet adhuc vivente & vidente coneternerenturque tandem omnia decollatio insecuta fuit, & corporis denique dissectio & in quatuor partes distractio.

Exer-
cio per
Parric.

Exocutio autem hæc facta est secundo Maij anno 1584. ad quam se tunicâ telari ex holoserico Damasceno confecta indutus, & segmentato, nec non amylato, exindécque admodum extenso & erecto focali, pro temporis istius vestiendi ratione, exornatus ita composuerat, ac si rectâ ad nuptias pergere vellet: fiant & à carnificis postulare non est veritus, ut in dissimulatione seu restrictione vestium istius focalis rationem habere vellet, ne forte attentum aut conquisitum possum daretur.

Classi
ex Hi-
spania
in An-
gliam
miserat.

Anno 1588. Ingens exercitus ex Hispania in Angliam trajecit, regnumque illuc occupare & Hispaniarum Regi sublevere conatur, quem etiam benedictione suâ Papa dignatus est, & *Invisita classis* nomine insignivit, constabat enim 158. navibus & eomercio, omnique genere armorum bellico-

rum instructissima erat: Reginâ autem Angliæ auxilio Dei omnipotentis & subditorum suorum virtute hanc classem disiecit, pugnantibus pro ea igni, mari, scopulis, ventis & procellis, & ex 158. navibus vix 40. in portum pervenerunt. Huius Classis prævi & prænotii lesuitæ dicuntur fuisse in Actu Garreti pag. 70. qui ante biennium in Angliam trajecerant, ut conjunctiones, prodictiones & turbas contra Reginam concitarent.

Cum igitur aperto Marte infelicitet à parte Hispaniarum Regis debellatorem fuisset anno 88. mox alia tentârunt viâ rem aggredi lesuitæ. Nam anno 1592. trajecit in Angliam Paticius socius Patakius Cullen, instigantibus cum *Guidelmo Stanley Equite* aurato, *Hugone Owen, Iacobo Franck, & Holte lesuitâ*, cuius consilio in Reginx ædem armatus, in eum finem peccatorum remissionem & Eucharistiam ab eodem percipit. Persuasi etiam illi, parricidium hoc non tam per leges licere, quàm divinum favorem demereri: subieciturque Iacobus iste, vilis lotricis filius, qui à multis iam annis unâ cum *Cullen* & aliis Reginx exitum machinatus fuit: *Reipublica Anglicana sic sublatâ constat, & transibit, ut nisi tollatur Domicella illa Elizabetha, totius Acherontis furia eam convellere & labefactare nequaquam possint.*

Prodicionem istius Cullen comitatus est liber, cui nomen Philopater, in huiusmodi facinorum patrocinium, à Cresvello lesuita, qui tum in Hispania agebat, conscriptus.

Vicesimo anno Reginx Elisabethæ Campanianus lesuita, magnâ comitante eum caeterâ ejus facinoræ hominum, in Angliam venit eo consilio, ut rudem plebeculam Papistis adiungeret, & Pii V. Papæ Bullæ executionem promoveret, quâ Majestas ejus ex Ecclesiæ gremio eliminata & Regno exuta fuit, omnesque, qui ei debitam obedientiam præstarent diris devoti: Unde in Boreali parte Angliæ rebellio, ingensque tumultus concitatus est.

De hoc proposito Thuanus lib. 74. pag. 8. sic ferè scribit. *Anglia Regina Elizabetha de-
ficariis & parricidis admonita homines fidos mi-
si Dorocottorum Remorum, ubi Seminarium
Anglorum erat. Hi exploratores ob Religionem pa-
triam aut palcos spontè exules simulantes, ar-
cana sociorum rimabantur, & Reginam postea se-
cretorum consiliorum certiorum faciebant, & no-
mina conspiratorum ac sociorum edebant. Miseras &
Remâ alios ubi majoris molis consilia contra ipsâ
coquebantur. Eorû delatione captus Everhardus
Hansius Sacerdos Prid. Calend. Sextis jam capto
luerat. Fidem in dubium râm cogitatum esset, Ed-
mundum*

lesuitæ
parrici-
dum ven-
ientes
dicuntur

Exer-
cio per
Parric.

Capit-
um
lesuitæ
Angli-
am
venit
adque
magnum
tumultum
concitavit
in illis
Garnet
pag. 88.

Thua-
nus de
rebus
&
Capit-
um
lesuitæ
in An-
gla con-
citavit

mūdū Cāpiānū Lūdinensē, Radulphum, Schuervinnū & Alexandrū Briantū qui Iesuitico Sodalitio nomen dederāt, à Thoma Goldwello Asaphensi Episcopo, qui jū pūgēnariū Romā ob id in Galīā venerat, persuasos dversis itineribus in Britannīā clam appulisse, missi quī latentes vestigarent. Prodiēte Georgio Elioto, capitur Campianus; socij alio atq; alio loco, eculoque torti, postremo à duodecim viris ad mortem, tanquam perduelles damnati, & Calend. Decemb. anno 1581. summo supplicio affecti sunt. In crimini datum fuit, quod in transmarinis Regionibus pestem & perniciem Regine machinati essent, de ipsa Regno sedibusq; extorbanda cogitassent, populi & quorundam nobilitate fidem solliciti essent: ac producti sunt contra eos testes Georgius Eliotus, Crodeus, Stedam, Mordau, Hillau, qui de conjuratione fidem faciebant: nam sibi compertum dicebant, conjurati constitutum esse, ut 50. delecti arma vestibus tegentes impetu sacro Reginam, & cum ea Dudleum Lecestria Comitem, magnum thesaurarium, & Valsinghamum Secretarium interficerent, captā occasione, cum illa animi gratiæ Regni partem aliquam viseret: tum facinore perpetrato primarius quidam vir, cujus nomen non edebatur, exclamaret, Vivat Regina Maria. Addebant, consilia illa Durocoriori & Roma agitata fuisse. Dammati ergo ad Patibulum, illi conjurationis & consiliorum socij sic eandem visa exitum habuerunt.

In A.
liis Gar.
navigat.
71.
Alii ad
Briantū
in Re-
ginam
Angliā
suasū
Iesuita
Hilae.

Anno 1594. in Angliam appulerunt Viliam & Torke, in Reginz ordem accincti: & ad hostem detestandum facinus in se suscipiendum suaso & adhortationibus Iesuitæ Holte & aliorum ejus gregis: & ut id alacrius perpetrarent, Viliam, Yorke, alij: Iesuitæ Eucharistiam ab Holte acceperunt. Huic autem prodicioni librum adjunxerunt, à Iesuita Personio, qui Romæ Rectoris munereungebatur, compositum, de Titulū, Delemani nomine fucratum ex figmentis, mendacijs & contumelijs totum confutum & confarinatum.

Alii in
Angliā
conspira-
runt.

Anno 1597. Iesuita Richardus Vualpos, qui ab alijs Vualfode appellatur, ex Hispania in Angliam trajecit, ut rem ferro dolisque toties tentatam, alio modo perficeret. Nam Anglum Eduardum Squire veneno instruxit, quod Reginz Angliæ & Essexio Comiti non edendum aut bibendum præberet, sed quo sellam tantum Regine inuogeret, ut ex ejus contactu uterque moreretur. Ab hoc Iesuita, post veniam peccatis concessam, Sacramento adactus est Squireus, ut nigorium exequatur, idque silentio supprimat. Memoriale Ligz Tom. 4. pag. 15. & seqq.

Has conjurationes & prodiciones omnes authores ipsi spondē & liberè con-

fessi sunt, propriā uniuscujusque manu exaratas, quod Attornatus Regius in Angliatubulis obsignatis in Accusatione adversus H. Garnetum Iesuitam, demonstrari possū affirmat pag. 72.

Anno 1601. quom artes proditoris in Angliā deficerent, viribus iterum rem aggradiendam statuerunt. Nam mense Decembris Henricus Garnetus Iesuitarum in Angliis Superior, Robertos item Tusmondus Iesuita, Robertus Catesby: vir ingenio subactō & versuto, profunda que possidīā, cum Francisco Treshamo & alijs, Anglorum Romano-Catholicorum nomine & causā, Thomam Vuinterom in Hispaniam ablegarunt, illique Garnetus litteras commendatitias Creswelllo Iesuitæ, in Hispania tum agendi, perferendas dedit. Vuintero Tusmond, alijs Grenetcey Iesuita, & unus ex conjuratis, comitem sese adiungit.

Legationis summa, Vuintero inprimis demandata, hæc erat, apud Hispaniarum Regem anglorum Romano-Catholicorum nomine instaret, ut Rex exercitum in Angliam transmitteret, cui Romano-Catholici in Angliā copias suas adjungere, si delemque illi operam navare velint. Præterea cum Hispaniarum Rege ageret, ut pensiones annuas nonnullis Romano-Catholicis Angliis, & Majestati ejus devotis, assignaret. Néenon videm Regi significaret, plures in Angliā esse Nobiles & viros militares, rerum præsentium status peritos, quorum inopia sublevando facili in suas partes pertraheret. Cumque maxima difficultas hoc usq; ex equorū transvectione intervenerit, quotiescunq; de Angliā invadenda deliberatum esset, Romano-Catholicorum anglorum nomine certō Hispaniarum Regi promittere, quodd in omnes occasiones 1500. vel etiam 2000. equos instructos, qui ipsi militarent, educturi sint.

Hæc mandata eūm à Iesuitis & alijs conjurationis socijs Thomas Vuinter accepisset, & onā cum Tusmundo in Hispaniam appulisset, Creswelllo Iesuitā in inter-nuncio Petrum Francesam secundum Secretarium convenit, eique rem totam communicavit, ut etiam Duci Lermæo, qui asseveravit, hūc nuncium Hispaniarum Regi gratissimum fore, seq; ad hoc negotium promovendum æquatum defuturum.

De loco in quo Hispaniarum copię exponerentur ut Angliam invaderent, hunc in modum convenit. Si majores essent, instructæque Spinolæ triternibus, Cantium & Essexiæ, oportunitissima: Sin autem minores essent copię & anglorum subsidio consistere-

Ex illis
Carac-
ti p. 72.
& 73:
Conspira-
tio
nova
contra
Angliā
Reginā.

derent, Milfordum in Vuallia portum commodissimum fore.

Rex Hispaniarum, qui Angliz Reginę jam ante insensibilis erat, legationem hanc clementer audiuit, & Angliz Romanę-Catholicos non minus quàm suos Castilianos sibi curę esse respondit. Sed ad plenius responsum Vincerus aulam Regiam illā æstare comitari iuberet: deumque Comes Mitandę illi significavit, Regem 1000000. aureos expensurum, quorum altera pars eodem anno, altera verē subsequente persolveretur; simulque postulavit, ne Angli Romanę-Catholicis fidem fallerent, verō enim proximo in-eunte Regiam exercitum in Angliam trajecturum: postremō Regis nomine Vincerum rogavit, ut se per literas quàm primum certiorum faceret, si interjecto tempore Elizabetha Regina moreretur. Thomas Vincer spe plenus & tumidus mense Novembri in Angliam rediit, tempe totam predicationis socijs, Garneto Iesuitę, Roberto Catesby & Francisco Treshamo explicavit.

Hanc proditionem Pontifex Romanus Sanctissimus scilicet ille, Vicarius item Christi & Petri successor, vehementer promovere conatus est duabus Bullis, ut vocant, quas Garneto misit, unam ad Clerum, ad populum alteram. Prioris titulus erat, *Dilectis filijs Archiepiscopis & reliquo Clero Anglicano: Posterioris, Dilectis filijs, Principibus, & Nobilibus Catholicis salutem & Apostolicam benedictionem.* Summa hæc erat. *Post abitum Elizabethę sive naturalem, sive violentam, quicunque jam Regat sibi arrogarent, quantumcunque propinquitate sanguinis niterentur, nisi ejusmodi essent, qui fidem Catholicam non modo tolerarent, sed omni ope & studio promoverent, & more majorum iurando se id præsturos susciperent, ad Anglię sceptrum teneudam non reciperent.* Hæ Bullę Papales Vinceri in Hispaniam trajectum sequutę sunt, quo tempore, vel paulo post trahendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret. Et omnia hæc cum fieri oportuit, quandoquocunque contingeret miseram illam feminam (sic Filio isti perditionis Reginam Elizabetham nominare placuit) ex hoc vita excedere. Bullę autem hæc cum ex Catesbey postea intellexisset Garnetus Jacobum jam publicē Regem Anglię declaratum, adeoque Rempulicam constabilitam esse, illic duntaxat, ut ipse affirmavit Garnetus, in ignem conjecit.

Regina cum intelligeret, & reipsa expectaretur, se indefinenter Iesuitarum & aliorum Clericorum in Regno suo operā, in-

stinu & adhorrationibus clandestinis ad necem peti, ut sibi tunc Regno confu-deret, omnes Iesuitas ac Sacerdotes edicto publico intra centum temporis spatium exire sub gravi pœna præcepit. Id de verbo ad verbum sic habet.

Serenissima Principis ELIZABETHÆ, Anglię, Francię, Hibernię, Reginę invictissimę, Fidei Apostolicę, Defensatricis, EDICTVM.

Contra Iesuitas & Sacerdotes seculares, Anno Domini 1602. die 15. Novembris.

Ex Anglico Sermone in Latinum conversum.

Cum benevolentia ea, quę ejusmodi ordinis subditos nostros complex sumus, quamque in intimo pectore penitus infixam esse sensimus, nos ab extrema eorum legum executione, quę sancta fuerunt Comitiorum Regni nostri decretis ad Religionem a iudæam propagandam, & seductores omnes, (præsertim ab externis & a iudæis) & illos, qui ejusmodi subsidium præbent propulsandos, magis assignandis abstraxis, quàm vel statu nostris salum fore, vel Principum aliorum (a quibus una Religio professio semper culta & observata est) exempla legitime approbare possim: Idcirco in speciem maximam devenimus, fore, ut Sacerdotes illi Pontifici, qui externa auctoritate permoti, in hoc Regnum ingressi sunt, quo populam à vera Religionis, adeoque fidelis erga nos subjectionis studio abducerent, vellemus tandem (præsertim jam antea experti legum nostrarum severitatem) vel experientia clementia nostra adducti, vel iudicii sui normā edocti, à præsente sua improbitate avocari: nec irritore animi nostrum denuo & extremum illi supplicium infligendum incendere. Etenim postquam nos ita tamquam misera seductionis illorum miseri rati illos cū lenitate tractavimus: illi cetera clementia nostra penitus oblitī, nostrū Regniq. nostri interitum machinati sunt. Nemo enim non novit, Regem Hispaniæ, Regnum Hiberniæ nostrum nuper per quā malitiā invasisse, & Don Giovan (qui in illo exercitū suū Dux & Imperator constitutus erat) diploma illud à Sede Romana acceptū audacter animosq. promulgasse: cuius auctoritate scilicet nobis Regno abdicatis atq. destruitis, ejus Dom. Rex reuocatus est. Hæc verō sit tam inanis piti & infelicitas molimina, Iesuitarum socij suis secularib. Sacerdotibus, iussorib. & veluti buccinatoribus extitisse, vel ipsi Hispani in maximam tum redacti angustiam, non modo libere

Iesuita
exiit d
v. Papæ
auctorit
dant ob
dant ob
substitu
runt exp
Papa d
& re
gnum
suis p
suis ma
suntur.

Hispani
a R. id
Hiber
nia. Re
gnum
cruentū.
Papa E
nagisti
coram
Regi d
suis de
nat.
Iesuitar
um in
Regnum
Anglię
molina.

Iesuita
alio an-
rum sa-
guarum
caplura
novi.

dixerunt: verum etiam queribandi multoties
dolenter deploramus. Regem enim Hispania
in eam mentem induxerunt, ut vires nostras
credere tam angustas, tamque prorsus abje-
ctas, partes vero suas tantas, tamque audi-
que corroboratas fuisse, ut villariam ipsam sibi
spe certissima polliceretur. Deinde futura isto-
rum erga non obedientia integre, spem omnem
nobis penitus esse sublatam, non dubitavimus,
quin ferè maxima parti Europa, vel ex ipso-
rum scriptis recens editis & divulgatis jam
factu constituit: nimirum, eos ad hostium no-
strarum laudem prædicandam & ampliandam,
subditos verò nostros in partes ad easarias per-
trahendas, denique ad interitum statûs nostri
perpetuum machinandam, consensu maximo,
vel intra Regnum nostrum nequiter & maliti-
ose conspisse. Quid enim? Sacerdotes pleri-
que omnes nova subdinationi, à Pontifice li-
bi imperata, sese penitus addixerunt, seque to-
tos consilij Iesuitarum (qui homines Regi Hi-
spania peribis semper devotissimi, à subje-
ctione nostra prorsus abhorreant) regendos
tradiderunt: Hinc factum esse arbitramur, quod
utrinque scilicet homines timore erga matrem ger-
manam, Regnum nostrum pietate excessu atque
abjecta, conjunctissimi animi nunc (si tamen
magis potuerint) magis præfati & perniciosi,
quam antea ququam evaserint. Eo namq. perversi-
tatis atq. improbitatis proruperunt, ut subditis
nostris jam penè persuaserint, arma eos contra
nos suscipere debere, & capias suas cum hoste quo-
vis conjungere, quem Papa sub prætextu resi-
tuenda Religionis Romana, ad Regnum no-
strum subjugandum miserit. Præterea tam est
propensa & perfugata eorum arrogantia, ut non
sint veriti in omnibus Regni negotijs se immis-
cere, & verbis ac scriptis suis, de Regno & Co-
rona nostra pro apius sui libidine pulam decer-
nere. Et si quis foris ex ista, cum moderatiori in-
genij, conscientia sua docta permotus Gubernati-
onis nostra aequabilitatem cupit agnoscere,
hic dignus imprimis illis visus est, quem hostili
odio prosequantur. Quinetiam ne hoc hominum
Genus improborum temporis diuturnitate possit
extingui, quoddam quasi juvenutis monopo-
lium exercuerunt, summa indolu juvenes an-
cupantes & ad exterarum scholas transmissentes,
qui nobilissima familia ipsorum inficiantur ven-
tione, & rebelliosis fax atque progenies nobis
infestissima perpetuo alatur. Porro ex acerrimis
dissidijs, qua non ita pridem inter Iesuitas,
et illisque adherentes Sacerdotes seculares,
cum alijs quocumque secularibus presbyteris inter-
cesserunt, ratiões offensivum, quod mirin-
que scilicet homines, contra nos nostrumque
Regnum cancerunt, diversa emerferunt: ni-
mirum, Iesuitas omnes cum sacris suis canju-
ratis presbyteris secularibus, et cogitationes suas

Iesuita
non su-
am a-
pa sed
etiam
Regi
Hispa-
nicarum
devotiss.
fieri
sunt.
Iesuita
rebellis.
nam &
factum
nunc
auditi-
vis.

Iesuita-
rum cu-
rati ac
in Re-
gno
interan-
cipi
vandi.

Iesuita
plaga-
ry nobil.
Iesuita
declor.

omnes contulisse: ut Principes externos non mo-
do ad occupandum Regnum nostrum, verumetiam
ad nos ipsos accendendam excitarent, reliquos
verò seculares presbyteros à prioribus
opinionibus iniquopere distractos, non solum in
altorum propositum, sanguinem maximo excen-
dandum & deseglandum verbum ac scriptum sui
libelli fuisse inveltos, verumetiam non ab-
nuisse sancte profiteri, se semper paratissimos
fore, qui rebellionis hujusmodi conjurationes
ne tumultus amnes, vel primi prodere velint,
armisque propulsare.

Quapropter tamen si pro ea opinione, quàm
de hu concepit, in discrimine aliqua exi-
gendi ab ipsi destinatum ex lege supplicium,
propensiorum erga hos voluntatem nostram volu-
imus ostendere: tamen hi quoque ita sunt in-
nas animati, itaque se gerunt, ut (quamvis
natura nostra aliquando ad misericordia occa-
sionem vel tenuissimam amplectendam prom-
ptissima semper fuerit) nunc expectatio clu-
mentia cum regimini nostri dignitate, cum
utilitate subditorum, cum Regni securitate
diutius consistere non possit. Cuius enim
manifestum est nimis hos Iesuitarum factioni-
bus, quamvis plurimum adversantes, tamen
in eadem animi oblatione convenire. Nam-
que prætextu conscientia illudendi genus peri-
culosissimum) subditorum animos ad se pel-
licere conati sunt, & ad Papam haitem nobis
infestissimum pertrahere, ut hoc pacto partes
adversaria angeri & stabili, nostra verò can-
velli atque labefactari possint: id quod cum
Regimini nostro perniciosum, tum ex legibus
benè constituta Reipublica minime ferendum
est: Cum præsertim hic hostium more Principis
secularis in aperta acie vexillum suum jam ad-
versus nos intulit, atque trexit, assidue nova
stratagemata & artes bellicas contra nos in-
struens atq. adornans. Præterea satius assequi aut
mirari non possumus (nisi foris abusu lenitatis
nostra hoc contigit) quid tandem eos in eam im-
pulis amentiam, ut in aditu ferè nostris omnibus,
tam banis qui gravatè idserant, quam improbijs,
qui id ardentè & sitienter exoptant, jam penè
persuaserint, ea nos esse animos vel nos in Re-
gna Religionis cultum duplicem facile admittere
velimus. Novis autem Deus Opt. Max qui cordis
nostris recessus intimos perscrutat, & cui satis
hanc gratiam referimus, nos in istam sententiam
nunquam descendisse, ne per somnium quidem,
& ex ipsi qui nobis adserunt, neminem, præ-
fati hujusce vel tenuissimam persuasionem nobis
annuisse, qui mas si obtineat, pax Ecclesia & sta-
tus nostri dignitas labefactetur, necesse est.

Deinde intelligimus, (ex quo etiam ma-
gis emineat præcepti eorum audacia) hanc eo-
rum de Religionis sue tolerantiæ spem, cum
intolerabili licentia atque impudentia esse con-
junctam.

Religio
niam,
servan-
tia ar-
cana
multa-
rum ma-
lorum
in An-
glican-
causa.

juvantiam. Nam vel in summa luce in publicum prodire taperant, incarcerationis palam salutare, & non sine contemptu legum maximo Religioni sua munia exequi & rursus celebrare, Huius & alij modis, nullo modo ferendus, irritare non desinunt legum vigorem, qui (propter rationes iam expositas) aliquandiu quasi consapiuntur jacent. Cum potius, (si nunquam) nunc maxime praescribere sibi modum debuissent, seduloque praeavere, ne clementiam tam singularem, qua nunquam nisi necessario parvae severitati potuit) sua tam insigni insolentia repellerent.

Porro hoc, quo ad istos homines ingratos inimicos patriaeque consideratos commovere quodammodo videbatur, aliud quoque malum invenit: videlicet homines alij rebus novis promi, & opinionibus suis additi nimis, eo prolapsi sunt temeritati, ut lenitatem nostram libellus sui publici vehementer exagitant, nobisque negligentiam natam imputant, ac si ab ipsis solis Religio sustentata & propagata esset. Hi, quod innocentiam nostram traducentes, priorem animos offendunt, qui cum Pontificia secta inimicissimi, tum ipsorum periculis iugiter adversarii sunt) certe non debent ferre impune. Quia etiam ut Regni nostri, (cujus administrationis ratio omnium Ecclesiastica & Politica Senatui, quem Parlamentum duximus: Consilium decretum communibus sanctiri & confirmari solet) scandalum, periculum incommodum omnibus necessario occurratur: Ministri & Officarii nostri omnes, quibus Reipub. cura commissa est, admonendi sunt, quam nobis vehementer displicuerit, quod tantum de officij sui severitate remiserint, ut in apprehendendis Pontificiis Sacerdotibus, ex legibus sibi imperatam diligentiam rari admodum praestiterint. Nos igitur hac nostra monita atque imperata publice promulgari volumus: in quibus rogamus & jubemus Iesuitas & cum eis conjunctos & socios presbyteros seculares omnes jam libertatem nostram ex Dominiis & Terris nostris, quamprimum discedere, nec per importunam moram suam nos vehementer incendere velint: ut ipsas ex rigore legis seclera vindicemus. Sacerdotes quoque alios Iesuitarum impietatem nonnihil avertentes nunc in libertate constitutos ante primum diem Januarii proximi subsequenti, Regni nostri exulare mandamus. Illos tantum excipimus, qui ante diem indicium, Consiliariorum nostrorum cuicumque aut Cambrensi vel Eboracensi praesidi, aut Diocesis Episcopis praesentes sese exhibuerint, & agnoscentes suum erganos obsequium ad nostram se clementiam receperint: de quorum submissione intra dies 10. per praesides, &c. Episcopos ubi acceperimus, ita cum illis acturus sumus, ac pietas & aequitas ipsa postulaverit.

Deinde Iesuitis & Sacerdotibus Pontificiis alij omnibus tam secularibus quam regularibus sive in Regno, sive extra Regnum agentibus, interdiximus, ne quovis pretextu in Regnum revertantur. Nisi Iesuita, & qui se illi addixerunt seculares Presbyteri ante dies tringenta, reliqui vero seculares Sacerdotes à prioribus opinionibus divulsi, ante primum diem mensis Februarii, postquam hoc editum denuntiatum est, portum aliquem nostrarum petierint, navemque conscenderint in Regionem exteram trajecturi, tum illos illisque subsidium ullum exhibentes. (ubi deprehendantur) Ministri nostri pro legum nostrarum summo iure penitus officendos esse permittimus: ibique in Magistratibus omnibus, quibus Reipublicae administratio demandata est, ex hoc nostro mandato significamus. Quo etiam Regnum nostrum ab hujus pestis contagione saluti librari possit: hoc edito praedictum nostrum, & reprobandum, commissariis, Iustitiariis, Praetoribus, Placemittibus, Bilibus, aliisque cuicumque ordinis Magistratibus omnibus severe praecipimus ut in sua quisque munere exequendo curam omnem & diligentiam adhibeant locos omnes sedula perquisitione, ac persequantur (qui vel ex opinione sua, vel per significationem aliorum suspicionum ullam afferant) & Iesuitas & seculares presbyteros omnes apprehendant, & nostris denique consiliariis rationem reddant tandem, quid praebis suis munere sint persolverint, nec per negligentiam suam permittant, ut domos alios legum publico liberare velint, ipsi involvantur.

In hoc Editio Senerissima Regina de Iesuitis testatur primo, quod alienam potestatem, nempe Papae & Hispaniae Regis permoti, in Angliam ingressi sint, quod populum à vera Religione, adeoque fidelis eiga Regiam subjectionis studio abducerent. Secundo, eum Don Giovanni Regnum Hiberniae occupare, seseque Regem ac Dominum illius declarare conatus esset, quod Iesuitae hujus facinoris & molitionis suasores & quasi buccinatores fuerint, vel ipsi Hispanis testibus, in maximas tum angustias redactis, & infortunium suum deplorantibus. Regni enim Hispaniarum persuasisse Iesuitas, Anglicanas vires ita concissas, Hispanicas contra tantas, tamque firmas esse, ut de victoria minime dubitandum sit. Tercio, Iesuitas ad hostium Regiae laudes praedicandas, subditos Angliae partes adversarias pertractandos, & ad interitum Regiae totiusque Regni machinandum, consensu maximo, vel intra Regnum malitiose conspiciisse. Quarto, Iesuitas subditis Angliae jam sepe persuasisse, ut arma contra Regiam susceperint, & copias suas cum ipsi hostibus conjungant, quod

Summi
Editio
Reginae
Angliae
contra
Iesuitas

Iesuita
& Sa-
cerdotes
ex An-
glia
Proscri-
buntur.

Papa ad Regnum hoc subjugandum miserit. *Quintò*, Iesuitas in omnibus Regni Anglicani negotijs sese immiscentisse, publicè quoque & privatim de Regno & Corona Anglicana decrevisse. *Sextò*, Iesuitas quoddam quasi iuventutis monopolium instituisse, summe in dolis iuvenes aucupantes, & ad exterar Scholas transmittentes, quò nobilissimæ ipsorum familiz veneno Iesuitico inficiantur, & rebellionis fax perpetuò alarur. *Septimò*, Iesuitas omnes, eum aliquibus Secularium presbyterorum, eò cogitationes suas omnes contulisse, ut principes exteros non modò ad occupandum Regnum Angliæ, sed etiam ad Regnam ipsam occidendam excitarent. *Ottavò*, Iesuitas subditos à Principum suorum amore & obedientia, ad Papam illorum hostem infensissimum seducere.

Idem
Regina
Angliæ
quæ
epi
mortem
proximi
sequenti
fuit.

Fuit igitur hæc ratio omnium mitissima & iustissima prohibendi Iesuitas finibus & Regno suo: eum nullus unquam Princeps extirpavit, qui eos toleravit, & non summo potius supplicio affecerit eos, qui intra ditionem suam legitimis Reges abrogarent, aut subditos ab imperio eorum abstraherent, vel ad arma; parricidia & prodicionem excitarent.

Sequente anno millesimo sexcentesimo tertio, April. 4. die Serenissima Regina Angliæ Elizabetha moritur. Hic verbis satis exprimi non potest, ut illam mendacibus obruerint & convitijs læserint Iesuitæ eorumque affectus laici, & Ecclesiastici inprimis post & ante mortem ejus. Appellaverunt eam imitem, erudelem, humani sanguinis avidam, Christiani nominis hostem acerrimam & persecutricem, lupam, denique Angliæ, & ut talis fuisset ab omnibus credatur, quantum ingenij viribus valent, etiamnum hodiè annuntiat. Texerunt Catalogos eorum, qui toto Regni ejus tempore, quod longissimum fuit, vel ob prodiciones & parricidia, vel ob nefas aliud legibus Regni vetitum, supplicio affecti sunt: deinde istud esse Anglicanum martyrologium miseris populis, & rei veritatem ignorantibus persuadere conantur. Videre est in Iesuitarum nonulorum aliorumque libris de persecutione Angliæ, Papistarum alios ferarum pelibus infutos à rabidis canibus & molossis dilaniari; alios ad equorum præsepia alligatos feno ibi pascendos. Cernas, glires, pelvib. inclusos Papistarum viscera exedentes. Omitto alias suppliciorum diras & horribiles species, in cerebris fingentium pingentiumque Iesuitarum & similibus im-

piè & sceleratè natas, neque in Angliæ Regno unquam visas vel auditas. Si quæ autem supplicia maximè sumpta sunt, pauciora tamen illa sunt per totum spatium Regni Elizabethæ, quod fuit annorum 34. supra 40. quàm per 4. annos Regniæ Mariæ; de quibus inter alios altissimè est silentium. De sumptis autem supplicijs, quam causam iustam habent conquerendi Iesuitæ & alij? Lieuit Romano Pontifici Pio V. Reginam, in quam ramen nihil prorsus juris vel potestatis habuit, diris devovere, omnes sibi morigeros Reges, Principes & populos in ipsius pernitiem & universi Regni ruinam excitare: Regiæ verò & proceribus Regni pestè hanc & ruinam avertere & vim vi repellere non liceat? Audi sunt Iesuitæ, Cleri & Laici, domestici & peregrini seditiones in Angliæ Regno periculosissimas concitare, ad parricidia, exedes, omnis generis dolos, fraudes, consilia sanguinolenta & nefaria facinora plurimos instigare & impellere, inque necem Regiæ & consiliariorum ejus conspirare: & Regina Consiliarijque ejus de seditiosis illis, proditoribus, latronibus, ac parricidis non supplicia & meritisimas penas sumere audeat?

Senerissimæ Regiæ Elizabethæ in Regno succedit Serenissimus Iacobus VI. Scotiæ Rex. A primo autem ejus in Angliam adventu non tres vel quatuor menses effluxerunt, in quibus non aliqua contra illum fabricata sit conspiratio vel proditio à Papistis; quos inter Iesuitæ primas semper tenuerunt. Scribit etiam doctissimus Casaubonus ad Frontonem Ducem Iesuitam pagina 52. Watsonum & Clericam, Sacerdotes seculares, Regem Iacobum vix Angliam ingressum, nondum eertè coronatum anno millesimo sexcentesimo tertio machinatione clandestina, tollere de vivis aggressos esse: Et hæc quidem primam conspirationem in Regis pernitiem, postquam in Angliam appulit in apertum & hominum cognitionem venisse. Captos autem & tortura interrogatos, dixisse illos, sepeque & constanter affirmasse, se, cum sua consilia Iesuitis in Angliam tum degentibus communicassent, petissentque ab ipsis, utram præclari scilicet incepti parricijs esse vellent, hoc responsum tulisse; *Non posse Iesuitas illis sese adjungere, ut qui suum ipsi quoque parilem telam orsi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram: pergerent modò illi in hoc suo insituto, & rem agerent strenuè:* quo responso nihil aliud quam pulverariam vocant, significarunt, de qua postea agetur,

Idem
Rex
Scotiæ
succedit
Regina
Angliæ.

Videri
in
Tum
anno
Tertio
pag. 14

ageretur, eoque hand obscure demonstrantur, se ejus mox post ingressum Regis Iacobi in Angliam confisos & coadjutores fuisse. Et omnino ita erat. Nam etiam dum 1604. mense Novemb. patefacta est conjuratio ista, prima tamen ejus initia anno primo Regis Iacobi, & secundi principio facta esse, ex Warfoni & Clerici presbyterorum testimonio liquido constat, tum verò multò magis ex ipsorum infandæ hujus prodicionis rei apud Iudicem confessi sunt. Hæc Casaubonus.

Haud diu post Christophorus Vorigi ab Henrico Garneto, qui etiam per eum ad rem accelerandam ad Cresuueillum festam literas dederat, itemq; à Catesbeio & Treshamo ex parte Anglorum Romanè Catholicorum submissus fuit in Hispaniam, tum ut Regine Elizabethæ mortem nuntiaret; tum ut negotium de Anglia invadenda & pensionibus submitendis urgeret. Vno vel altero mense post adventum Vorigi, in Hispaniam, eò etiam venit Guido Fauvius, qui 22. Junij Bruxellis Biabantix missus erat à Guiljelmo Stanleio, Hugone Ouveño, qui se plurimis prodicionibus multis jam annis contra Reginam immisuerat, & Balduino Iesuitico in Belgio Legato ordinario, qui etiam Guidoni literas ad Cresuueillum, ut rem studiosè diligenterque curaret, perferendas dedit.

Guidoni Fauvius inpositum erat à prædictis, priusquam Iacobus Rex vel de facie illis notus erat, ut Regi Hispaniarum significaret, Regem Angliæ asperius eum Romane Catholicis actum, & eandem viam Regine Elizabethæ ingressum: nec non ut obsecraret Regem copias in Angliam ad Milfordum portum submitteret, ubi Angli Romanè Catholicæ præsid illis futuri sint, eodemq; tempore eohortes, quæ de Belgio Spinolæ tristemibus transvehendæ essent, ubi possent commodissime terram conscenderent. Hæc Christophorus Vorigi & Guido Fauvius Hispaniarum Regi seorsim exposuerunt, Rex autem tunc illis respondit, se posthac his similibusque postulatis eorum aures præbere nolle, quod Legatum in Angliam ad Regem de pace tractanda misisset.

CONSILIUM & FACINUS inauditum de Pulvere fulminali extirpando in Anglia Rege, Regia Familia, Proceribus & præcipua Nobilitate Anglicana.

CVm Hispaniarum Rex non amplius probaret Consilium de copiis in Angliam transmittendis, propter pacis inter utrumque Regem tractationem, & propterea vi ac armis nihil ultra possent, ad occultam molimina protinus, confugerunt. Nam primò ut Mercutius Gallo-Belgicus refert tom. 3. lib. 1. pagina 104. mense Maio anni 1603. quinque ex Scotia oriundi in vineula Londini conjuncti sunt, à Iesuitis, ut ferebatur, suburnati, ut eo die quo coronationis solemnitas perageretur, excitato diversis in locis ingenti incendio, turbas Londini quàm maximas darent, quibus quod insidiosè decretum esset, in actum eò commodius produceretur.

Secundo, consilia de pulvere fulminali agitarunt. In cujus sceleratissimi & à multis seculis inauditi facinoris desolatione octo laprimis considerabimus ordines: primo personas per quas: 2. in quas: 3. quod tempore: 4. quo loco: 5. quibus: 6. quem ad finem inauditum hoc facinus tentatum sit: 7. occultam ejus molendirationem: 8. admirabilem ejusdem detectionem.

Personæ delinquentes, & præcipui hujus facinoris authores, fuerunt Laici nonnulli & Clerici. Laici fuerunt nobilissime orti & eximijs naturæ dotibus ornati: Perotus, Guilhelmus Stanley, Guido Fauvius, Ioannes Talbot, Thomas Winter, Robertus Keies, & Catesbeij famulus, & Franciscus Tresham. Perotus ex familia Comitum Northumbriæ fuit: Stanley & Talbot ex honoratissimis familijs: Thomas Winter Generosus, Robertus Winter, armiger, Guido Fauvius Generosus, Ioannes & Christophorus Vorigi Generosi & Regis, ut vocant, Pensionarii.

Ex indubitatae fidei Actis, quæ de hac conjuratione sunt editæ, potest intelligi, Robertum Catesbeium, Regis armigerum, & nobilem primum, hujus dramatis primum auctorem fuisse: & statim, ut de Rege armis pellendo, & auxilijs Hispanicis spes esset amissa, nullâ interjectâ morâ, à vi aperta ad dolos, & Sinonias artes sese contulisse. Cumque

II 3 dies

Persona delinquentes in hoc facinore præcipui Laici.

Hispaniarum de Regis Iesuitico auxilio curam Angli.

Causa prima: rini am: ibi: fa: curis.

dies noctesque de aliquo immani facinore perperrando cogitasset, tandem machinationem per pulverem tormentatum, ipsissimum haud dubiè Satanà, qui à principio homicida est, suggerente, idem excogitavit, alijsque deinde, ut se dabant opportunitates, horribile secretum indicavit, & incepti socios sibi accivit. Et certè admiratione dignissimum, inter homines aliquem repertum fuisse, qui scelus adedò inhumanum adedò impium excogitaret, semel excogitarum approbaret, & ad facinus parrandum ita animo obstinato pergeret, ut ne tam longi temporis intervallo quidem, morfus conscientie ullus, aut poenitentia aliqua mentem subiret. Quid deo de poenitentia? Certum est, plerosque eomplicum ad suscipiendum scelus persuasione metiti esse impulsos. Itaque Ioannes Grant perduellum unus, quo die supplicium de ipso ad portam Occidentalem, Ecclesie Cathedralis Sancti Pauli Londini sumendum erat, monitus à Ministro verbi Dei, rediret nunc saltem ad se, & veniam delicti, ferè poenitens à Deo peteret; respondit, *Satis se acceptum habere, in suscepto negotio adeo nihil delicti fuisse, ut è contrario consideret generosi incepti id esse meritum, quod pro satisfactione omnium suorum in cetera vita peccatorum abundè sufficeret.* Ex quo intelligitur, quàm sint parriedæ & sicarii isti Regibus & Principibus metuendi. Nam quis satis tutus ab ijs esse potest, qui exdes infandas & detestanda parriedia dissidentium à se in Religionis causa, viam esse in celos & sedes beatorum compendiarum arumant & sibi persuasissimum habent?

Clerici
in hoc
facinore
qui.

Quod ad Clericos attinet, testatur Edvardus Coke Eques auresus, & Procurator in Anglia Regius Generalis in Actis Henrici Garneti pag. 20. se nullam prodicionem meminisse in Anglia, cui non Sacerdos Romanè Catholicus interfuerit: in hac verò, de qua agimus, Iesuitas plures non solum sese immiscuisse, sed etiam prae-fuisse dicat. Ex illis tres sunt Legati ordinarii in Anglia Henricus Garner alijs Vualley, Iesuitarum in illo Regno Superior: in Hispania Grefuvelius: in Belgio Balduinus, ut Romæ Personius; præter emissarios suos, quales fuerunt Gerardus, Osvaldus, Tesmond alijs Greenouet, Hamond, Haull, & alij ex Iesuitica Societate. De quibus in Actione Henrici Garneti iussu Magnæ Britaniæ Regis in lucem edita sic scribitur pagina 1. & 2. *Henricus Garner Superior Iesuitica Societatis in An-*

glia, Osvaldus Tesmond & Ioannes Gerard Iesuita, Robertus Vuintier Armeris, Thomas Vuintier, &c. contra Regiam Majestatem conver-
nerunt. Et Henricus Garner, Osvaldus Tes-
mond, Ioannes Gerard aliique Iesuita militi-
is, perfide & proditorie Thomæ Vuintier, Gui-
doni Faunke, Roberto Keies, &c. confirmá-
runt & persuaserunt, Serenissimum Regem
Anglia, Proceres & praesules, universamque
Regni Anglia plebem exceptis Papistis, esse ha-
reticos, omnesque hereticos anathematis vin-
culo esse innodatos & excommunicatos, nullum-
que posse regnare: sed licitum meritorumque
esse Regem & singulos in Anglia hereticos è
medio tollere, ad promovendam & propagan-
dam fucam illam & usurpationem Pontificis Ro-
mani authoritatem & jurisdictionem, & ad
superstiosam illam Romanam Religionem in
Anglia resistendam. Cui proditoria persua-
sioni Thomas Vuintier, Robertus Cateby, Gui-
do Faunke, Robertus Keies, &c. perfide as-
sensum prabuerunt. Et inde Henricus Gar-
net ille, Osvaldus Tesmond, Ioannes Gerard
& alij Iesuita, Thomas Vuintier, Robertus
Faunke, &c. perfidissimè consenserunt, &
conspirarunt pulvere sulphureo, sive fulminali,
quasi uno statu erumpente Regem, &c. atrocis-
simè ex improviso in altum efflare, membra-
tum disperpere & funditus è medio tollere.

In Tortura Torti legitur, Iesuitam Tesmondum Batesio cuidam persuasisse, in hac pulveraria conjunctione & facinore inaudito, nec petiulum, nec peccatum ullum subesse; licitam esse & magno bono futuram, animumque ejus ad facinus firmasse, & Eucharistiam insuper ei dedisse. Refertur ibidem, Iesuitam Gerardum nno eodemque tempore quinque simul vitis, de conspiratorum numero, juramentum taciturnitatis detulisse, quod per Sacram Trinitatem, perque quodcum sumpturi erant Sacramentum, nec revelarent rem illam eorum tum fidei commendendam, nec nisi venià à reliquis datà, unquam ab executione deisterent: & juramentum post, datà illis Eucharistia obsignasse. Iesuita Oldcornus seu Hallus, deorsù demum conjuratione, quasi bonum factum defendit, nec quia successu caruit, idedò non laudandum. De Garnetto suo loco dicemus. Hoc loco unicum tantum de illo referam: Cùm primum nunciaretur ei detestam esse conjurationem pulverariam & facinus inhumanissimum, At, at, dixisse illum auit, *Adhuc ergo de tota Societate nostra.* Quæ verba satis magno argumento sunt, Iesuitas in hoc facinore vel consultores vel consen-

P. 130
Tesmond
datus
Iesuita.

Gerardus
Iesuita.

Oldcornus
Iesuita.

Garnerus
Iesuita.

consentientes fuisse : sin minus , nullam certe trepidandi & timendi causam habuissent. Neque ipsi proditores vel in iudicio criminali , vel in ultimo supplicio negarunt , Iesuitas & consultores & consentientes fuisse. Grenewellusetiam , aliàs Tesmondus , à quo rem totam , reique partes singulas rescivit Garnetus , & à quo omnia speciatim audivit Iesuita fuit.

Et tamen M. Tortus ferebat , in hoc conjurationis scelere , non ullum Iesuitam , vel consultorem , vel consentientem ullo modo fuisse. Tam manifestum hoc Torti mendacium est ut omnem omnino pudorem & conscientiam ipsum exuisse meritisimè videri ac dici queat.

Hi Clerici & Laii rem ipsam hoc modo aggreduntur. Robertus Catesbeius , primarius in Anglia nobilis , asseritur ad se Thomam Winterum , quom sciter in Belgium cum iter suscepit , hortatur , ne curam Religionis Pontificiæ in patria restaurandæ abiciat. Respondet ille , paratum & promptum sese quidem esse causam Pontificiam etiam cum jactura vitæ suæ promovere ; modum autem & viam quâ id commodè fieret , ignorare. Eam verò se scire Catesbeius respondit Parlamento nimirum domo , Rege Reginaque cum liberis suis , cunctisque procubibus , proximis Regni Comitibus in ea congregatis , pulveris tormentarij nittati vi , ex fundamentis etniâ & subversâ. Exhortatus primò Winterus ad mentionem hujus tam horridi facinoris : operam tamen suam in exequendo eo ipsi tandem pollicetur-est , omni etiam vitæ suæ periculo neglecto. Convenit igitur inter eos , ut in Belgium profectus Thomas Winterus , aliquem inde secum in Angliam adducat , cujus opêrâ negotium hoc commodè in actum perduceretur. Commorari autem in Belgio quendam Guidonem Faukes Catesbeius dicebat , quo magis quidem ad hanc rem perficiendam idoneus , inveniri non possit. Winterus in Belgium veniens , cum Ovveno quondam Iesuita de hoc suo proposito confert , qui confirmatum mirificè in Angliam redire jubet , promittens se Guidonem illum , hac de re benè informatum , brevi etiam eodem transmissurum. Nec mora illa , cum vix Ostendam ascensus esset Winterus , ecce Iesuitæ hortatu eodem pervenit Guido ille , & in Angliam sine mora cum Vuintero trajicit. Dum abesset autem Vuinterus , communicat hoc suum consilium Catesbeius cum quibosdam alijs : itaque reverso jam Wintero , quinque sequentes , Rob. Cates-

beius , Thomas Percius , Thomas Vuinter , Ioan. Vurigh , & Guido Faukes ad Sanctum Clementem congregati juramento præstito invicem se obstringunt , quòd quorum consensu essent nihil effutire vellent , ad Missam abeunt & Eucharistiam accipiunt , ministrantibus illam eis Iesuitis & in proposito eos confirmantibus.

Cum etiam animadvertisset Catesbeius famulum suum Thomam Bates curiosius observare , & quasi in suspicionem vocare quid dominus ejus moliretur , in ædes suas apud Puddæ-vuharfo eum acceffit , & Thomà Vuintero adstante interrogavit , quidnam ille suspicaretur de suis & locutorum eonatus eum jam pridem accuratè illos observaret ? Bates respondit , se suspicari illos aliquid magnum & periculi plenum quicquid illud sit , machinari. Hinc iterum interrogarunt eum , quodnam esse opinaretur ? respondit , se opinari eos aliquid periculosum de ædibus Parliamentarijs moliri , quia ad domum proximam conducendam ab illis missus fuerit. Tunc Batesium ad jusjurandum adegerunt , ut rem omnem celaret. Cum jurasset rem omnem illi communicarunt : ad Eucharistiam etiam sumptionem eum hortari sunt , propter majorem cautionem & rei occultationem. Hinc Tesmondum Iesuitam , ut peccata ei confiteretur , acceffit , & inter confitendum significat , rem admodum periculosam & maximi momenti , quam Catesbeius & Vuinterus sibi communicarint , occultandam esse , seque vehementer dubitare , an licitum sit , ideoque Iesuitam consulit & rem omnem ei apparuit , Iesuita autem , qui ex conjuratis jam ante erat , illi persuasit , id licere maximè ejusque animum ad facinus firmavit , jussitque , ut quod dominus ejus illi significasset , quàm maximè occultaret. Adjunxit præterea , in occultatione neque periculum , neque peccatum subesse , eumque absolvit : & Bates cum domino suo Catesbeio & Vuintero Eucharistiam sumpsit. Bockuododus etiam , fide ad rem occultandam jurjurando præstitit , cum ex Catesbeio cognovisset , machinationem illam ad Regem ac Regnum extinguendum pertinere , attonitos & stupore percutissus , dixit , *salvâ conscientia tantum sanguinis innocentis effundi non posse*. Catesbeius autem respondit , sibi à Iesuitarum Superiore Henrico Garneto planè persuasum esse , sine aliqua conscientia offensa id fieri posse. Hamondus Iesuita quoque conjurationis socios omnes in ædibus Roberti Vuinteri absolvit die

Jovis

act. in
pro. p.
1. 2.

adus
agendi.

Ovven-
nus Ie-
suita.

1. Nam
das 10.
fuit

2.
Perfor-
ta quon-
iam in
muit
muit
fuit in-
fuit in-

lovis proximè post proditionem dete-
ctam, eum jam patricidæ arma induissent,

Personæ contra quas hæc diabolica
machinatio suscepra erat, sine toris re-
gni fuerunt. Primaria fuit Rex ipse Ang-
liæ, adeoque legitimus conjuratorum
Magistratus, ad quem diadema regium
hæreditario jure pertinuit: deinde Regi-
na: terris, regia soboles mascula, quæ
Angliæ Regni unica spes, solatium, vita
& anima est: quantum, prudentissimi Re-
gis Consiliarii fidelissimi proceres, reve-
rendi Præfules, gravissimi Iudices, præci-
pui Equestris dignitatis, Generosi Comi-
tes, Cives & Parlamentæ assessores: Ut
si consilium & machinatio hæc illis ex ani-
mi sententia successisset, nullus in Anglia
futurus fuisset Rex, nulla Regina, Prin-
ceps nullus, proles mascula regia nulla, Re-
gni consiliarii nulli, Proceres nulli, nulli
Episcopi, nulli Iudices.

3.
Quon-
da consi-
lium
hoc in-
tam,

Consilium autem hoc immanissimum
initum est anno primo Iacobi Regis, adeo-
que illo tempore, quo insignem elemen-
tiam in exordio Regni sui erga rebelles
exercuit, & per integrum annum, qua-
tuorque menses legibus multam inflictam
ab illis nullam exigeret. Tantum etiam
à severitate Regia majestas abfuit, ut præ-
ter indultam illam gratiam, omnes digni-
tate pariter & honore promoveret. Non
tamen hoc pacto ad sanitatem revocari
fuerunt, sed detegentes lesurarum adhor-
tationibus ac stimulis evaserunt.

4.
Locus
hæc fa-
cinoræ
destina-
tus,

Locus autem huic facinoræ destinatus
saeræ Parlamentæ ædes fuerunt, in quibus
Senatus ex omnium totius Regni homi-
num genere congregari debuit. Hunc
locum propterea se huic facinoræ destinasse
dixerunt, quod præteritis temporibus
iniquæ leges in eo contra Romanæ Catho-
licos latæ ac promulgatæ fuissent. Sed ve-
rissimam causam ex conjurationis fine in-
tellegimus.

5.
Fuit
tam a-
necran-
di facin-
oræ.

Finis hujus facinoris fuit, ut Rex, om-
nesque totius Regni proceres, in hoc
loco congregati, deleterentur, & univer-
sos totius Regni status funditus subver-
teretur.

6.
Atque
progre-
dendi
in hæc
facinor-
æ

Sexto, progrediendi rationem in hoc
scelere, & instrumenta quod attiner, Par-
lamentæ congregatio ad Februar. 7. diem
instituta erat: ut igitur tunc diabolica hæc
machinatio in effectum perduceretur,
Thomas Percius domum Parlamentæ ædi-
bus contiguam certo pretio conduceit, ut
coniculis sub fundamento Parlamentæ a-
gendis, operam dare commodius possent.
Sed & domum aliam pro tormentarij pul-

veris & lignorum, quibus ad hanc rem
opus esset, evaporatione conducunt, una
de nocturno tempore transferre illa ad
domum Parlamentæ proximam, commo-
dè possent. Domus hæc Lambertij enjus-
dam erat apud quam divettere Catecheus
plerumque solebat, qui famulum etiam
Lamberti, Robertum Keest domine, ut
eò secretiora & tutiora essent omnia in
societatem sceleris pertraxit. Sub initium
Decembris eum difficultatem cuniculos
sub muro Parlamentæ tres perticias crasso,
agendi sentitent, seque perficiendo ope-
ri non sufficere viderent, duos adhuc alios
juramento obstrictos, Christophorum Va-
righ & Robertum Vinterum sibi adjun-
gunt. Pergrunt ergo jam in suffodiendo
muro strenuè, Guidone Faukes in excu-
biis intereà constituto, ut si fortè accede-
rent aliqui, cito sigeo cessandum à labo-
re esse, eos moneret. Accidit autem ut
dum in opere essent, strepitum quandam
quasi carbonum, in cella subterranea pro-
xima audirent. Ablegatus igitur eo Per-
ceus, ut carbonem prostrare intelligit, il-
lis certo precio coemptis, æellam negotio
suo admodum opportunam conduceit, eam-
que cadis seu vaseulis 36. tormentarij pul-
veris replet, vestes etiam ferreos, lapi-
des & ligna cadis superimponit, ad ma-
jorem perniciem & vastitatem. Differtur
interea publicis literis Parlamentæ congre-
gatio in mensem Octobrem, atque porò
ad 15. Novemb. diem reijcitur. Profici-
scuntur igitur rebus omnibus jam consti-
tutis & perfectis domum enjurati: Gui-
do autem Faukes in Belgium ad tempus
concedens, Guilielmo Stanleio, & Ove-
no lesuitæ, quid effecterint exponit: erat
enim inter eos ita conventum, ut quem
fidem quisque nosset, cum hac de re
edoceret.

7.
Omnis
totius fa-
cinoræ.

Ad consilij autem hujus seu propositi
trueulentissimi occultationem his potissi-
mum rationibus usi sunt. Primum, Ca-
techeus Marchioni Spinolæ ut equitum
turmæ in Belgio præficeret, commendatus
est, ut hoc prætextu sine omni suspitione
conjuratos equis instrueret. Deinde, In-
jurandum omnes, tam pro taciturnitate,
quàm perseverantia & constantia in pro-
dione præstanda jurarunt. Juramentum
autem formula hæc erat: *Jurabis per sacram*
Trinitatem, & per id quod jam sumptum est
sacramentum nunquam vel directè vel indi-
rectè, verbis aut circumstantijs istam rem re-
velare, quæ tua jam commendanda fidei, ne-
que ab executione hujusmodi scilicet, donec re-
liqui tibi veniam concedant. Juramentum
hoc

Inter-
tum en-
juram-
tum.

Catesbeio, Percio, Virigitho & Thomæ Wintero uno eodemque tempore, per Gerardum aliàs Lee & Broke nominatum, Iesuitam, alioque tempore Batesio & reliquis per Grenuvelum aliàs Olwaldum Tesmond Iesuitam datum est.

8. Denique detestandum hoc facinus, ab uno conjunctionis socio qui iuvit & iuramentum & sacramentum accepit, subobscuro literis ad Dominum de Monte-Aquilis datis, detectum est: conjurari plerique comprehensi sunt & committas penas luerunt. Hæc cum ita sint, non injuria Eduardus Coke Eques auratus & Procorator Regius in Anglia hanc conjunctionem appellat *Iesuiticam*, ut ad Iesuitas ex congino & condigno spectantem: hi enim ut intellegit Lector, architecti ejus fuerunt, ut est videre in Adis Garneti pag. 66. In hujusmodi autem criminibus plus peccat Auctor quam Actor.

Sed de hoc mandato & horrendo facinore Rex ipse Britanniæ majoris sic scripsit, & veritatem ejusdem contra occasas quorundam calumnias veritate reg à his verbis asseruit. *Horrenda illa & prodigiosa conjuratio* (inquit Rex) *qua per tormentarii pulveris impetum destinabatur, de capis flagitij immittente nulla unquam etas contrescet* (quamquam illum mentio tam sapè repetita Parlamenti animam perfodiat) *non in me tantum, necque posteros in ista, publicos etiam Regis ordines evertere ac delere insinuerat: nec alij tantis facinoris auctores, quam Papista aliqui, præsertim sua Religioni subvehenda zelo ad hanc immensitatem induciti.* Ex ipsi nonnulli tantæ pertinaciæ obstinuerant scelus, ut nec in supremo viæ articulo detestarentur suum crimen, suppressisque verbis, & penè superveniente morte præcipis. Reos se ullius flagitij confiteri abnuerent, aut petere cogitæ facinoris veniam, nisi prius Romana Ecclesia hoc tanta conjunctionis consilium suâ sententiâ damnavisset. Nec multo post innotuit, non paucos ex morum subditorum numero, qui Romanam Religionem profitentur, omnis conditionis & sexus, alios domi, alios foris, & apud gentes exteras, causâ & obscura significatione resississe, magnum aliquid, quod Romana Ecclesia nullitas promoveretur, in id consensum ordinum tempus comparari: quamquam illis, ne divulgata res secretum omne perderet, destinata rei modus, ac consiliorum ratio nequaquam praderet. Sed & certa precationum formula concepta, à multis usurpata, quibus prosperos successus tanto & tam gravi negotio precabantur. Ipsi quoque conjurationis auctores, atque architecti inconstantia sua pignus & silentij, auctoramentum sapientium mulierum Sacerdotum Ministerio

Eucharistia Sacramento sumpto animos suos ad flagitium obfirmarunt. Quidam etiam ex Iesuitarum primariis contagione tanti sceleris infecti. Ex his aliquos maturè ad exteras gentes fugâ vim judiciorum eluserunt, intercepti aliquos inter quos S. ille Garnetus & Ouldor, & facinus confientes capitis supplicio affecti sunt. Et paulò post: iam verò ille alter qui Garneto hanc pulverariam conjunctionem aperuit Grenuvellos Iesuita est: sic Iesuita nefaria proditiâni ordinem exposuit, nec ille, quæ tantum scelus aperuit, ullum conscientia stimulum sensit, neque in eus patefactum est, ullam confitentem ob cogitatum scelus penitentiam indicist. At ne palam sit, plures ex Iesuitis hujus conjunctionis conficis fuisse, Ouldorviti alter ille sulphureus Martyr, cum in tyrannum cecidisset à latibris suis extraxit conjuratio, concionem Catholicorum suorum habuit, ubi eos consolatus, ac etiam hortatus est, ne animos flustro & infelices conjunctionis à ventris desponderent, aus de causa, quod parum prosperè cecidisset, desperarent: sapè antea Sanctis istiusmodi consiliis fortunam defuisse, itaque Sancti Ludovici Regis exemplo eum secundu in terram sanctam expeditione suscepta, morbo in itinere perisse, maximam exercitûs partem peste esse absumptam, sed & parum feliciter priorem expeditionem cecidisse, in qua à Soldano & Mahometanâ capto est. Eos itaque hortabatur, ne ab initio desisterent: sperarent potiùs suâ illis consiliis, quamquam hoc tempore deploratis divitiâ aliquando opem nequaquam defuturam. Quod & Attonatus Regius probat; qui in hac conjunctione testatur, Iesuitas, ut diximus, plures non solum se immiscuisse, sed etiam præfuisse: ex illis tres esse Legatos ordinarios; in Anglia Henricum Garnetum, alias Wallay, Iesuitarum in eò Regno Superiorum in Hispania Creswellum, in Belgio Balduinum & Romæ Personum, præter emissarios suos, cujusmodi sunt Gerardus, Olwaldus, Tesmond aliàs Grenuvel, Hamond, Haul, & à societate Iesuitarum alij, ita ut Iesuitas hujus nefandi sceleris Archignanos & primarios authores non immeritò nomet.

Ex his igitur omnibus intelligit universus orbis, prodiciones; infidias, particidias, & veneficia Iesuitica non à lovi singulorum Iesuitarum provenire motu, sed illos eo, velut summa generalia, indubitata, & immutabilia doctrinæ suæ principia, & præcepta constituta; suis monitis, & adhortationibus, omnibus, qui ipsi aures præbent, perniciosissimè infundere, atque ita imprimere, donec

8.
Dicitur
facinoris
munda.

Tarbi
Regis
Angliæ
de hoc
facinore
querela.

pag. 107

Iesuitarum
precatio
hæc est:
Quantum
auctorat
perfida
credens
suum de
finibus.
ut Christi
sua lau-
das debi-
tæ per
falsam
ma a-
larnor.

cos deliberato, pervicaci, ceco & obstinato corde, in illis ad supremum vitæ spiritum persequendis obfirmatos esse agnoscât.

De Conjuratationibus ac proditorijs
Consilij Henrici Garneti IESUITÆ
adversus Regiâ Majestatem in Anglia.

HENRICUS Garnetus professione Iesuita aliâs *Fualleius*, aliâs *Darcus*, aliâs *Robertus*, aliâs *Farmerius*, aliâs *Philippus* nominatus fuit, & hæc nomina omnia ipsemet sibi affinxit, pro more & consuetudine Iesuitarum, qui se in omnes figuras transfornare, & nomina sua subinde, ad decipiendos ac fallendos homines mutare solent.

Patria fuit Anglus genere clarus, in scholis iustituro: postea sub Tottelo Typographo, juris Municipalis prælo Corrector præfuit. Non paucis dotibus ornatus fuit, modò divina accessisset gratia; quæ cum abesset, tanto nequior, quanto ornatiore erat. Professione fuit Iesuita; & in Anglia Iesuiticæ Societatis Superior; & quidem optimo jure: Omnes enim quorquor ante eum fuerunt conspiratione diabolicâ multis, quod aiunt, parafangis superavit. Iesuitarum Doctores, id est, in quinque D. magister excellentissimus: videlicet Dissimulando, Deponendo Reges, Disponendo Regna, Deterrendo subditos ab officio, Destruendo denique omnia.

De hoc Garneto refert quidam & scribere non pudet Andream Eudæmon Ioannem Cretensem in sua pro illo Apologia, eum nullius sceleris convictum, odio duntaxat Religionis, aut Iesuitici nominis, fuisse damnatum & supplicio affectum: Tortus quoque feribit, Garnetum ipsum constanter affirmasse, non se, non ullum Iesuitam, vel consultorem vel consentientem ullo modo fuisse in hoc scelere. At vero ex universâ narratione, quæ actis publicis continetur, & ex Epistolis, quas de se & rebus suis in arce Londinensæ scripsit plurimas, quasque Eliensis Episcopus in Tortura sua Torti descripsit & publicavit, certò certius constat, Garnetum zeli præposteri fervore, & cæco studio Romanæ Religionis promovendæ acensum, esse gessisse, quæ nemo verè Christianus & pius ab honesto viro, nequid Theologo expectaverit. Pulveratæ conjurationis fuisse eum conscium, ne illi quidem negant, qui eum pro Martyre haberi volunt. Constat autem & sine ulla lachrymatione affirmari potest, Garnetum sceleris istius non tantum conscium fuisse, ve-

rum etiam approbatorem, & genere quodam auctorem. Liqueat enim, cum Castelsbeius, Princeps proditorum, & doli totius primarius architectus; socios facinoris quæreret, eum in eas difficultates incidisse, quarum gratiâ adire ad Garneti oraculum oportuerit, ut rem esse licitam cunctis persuaderetur. Ipse quidem Castelsbeius, pro ea consuetudine & familiaritate, quæ illi cum Garneto intercedebat, non ignorans ad excludendum Regem Iacobum, Brevia duon xplum Romæ accepisse, ipe, acquiescebat, & hoc argumento utebatur, *Quem voluit Papa aditu prohiberi, cum sine dubio vult admissum deturbari*. Sed cum non dubitaret Castelsbeius, ad Regem deijciendum omnes sibi licitas esse fraudes ac dolos, quia tamen placitæ machinationis ea ratio erat, ut rex cum, suis tolli aliter non posset, nisi ut multæ Papisæ simul perirent: super hoc dubio Castelsbeius, ut & se & alios forpulo molesto liberaret, non multo post, sub initium anni 1604. ut Acastelsbeius, Garnetum consuluit. Ex hoc colloquio & pluribus alijs Castelsbeij cum ipso, atque etiam ex Grenuelli sæpè repetitis sermonibus, de quibus & Acta, & plurimæ Garneti Epistolæ exstant, luce clariùs probatur, Garnetum Iesuitam conjurationis hujus nefariæ non minùs conscium fuisse, quàm alium quemvis complicitum. Neque verò solum arcani conscius Garnetus fuit, sed etiam plerisque conjuratorum, ut Vointero, Roo-kundo, & ipsi Fausio incendiario, audendi auctor extrinsecus, cunctantibus & horrescentibus, priusquam probari rem tanto viro ex verbis Castelsbeij cognoscissent, sicut fuscè narratur ad lione in proditores priores. Iecirco ubi tempus excludendi dolum advenit, quum inter conjuratos convenisset, ut Conghtonam omnes convenirent de rebus necessarijs consultaturi, inter ceteros etiam Garnetus adfuit, omniaque ibi egre, quæ à conjurationis conscio, susore & cupidissimo incensore agitari erat. Omitto alia iudicia in actis & Tortura Torti diligenter exposita, ut ne ipsi quidem hostes veritatis professi id negare possint.

Ut autem adhuc minus de his dubitari possit, apertissimam ipsius Garneti confessionem, ex literis ejus propria manu scriptis Dominicâ Palmarum hoc adscribam: quarum hæc est inscriptio, *Ad dilectissimos Patres & Fratres*: His graviter & succedentibus, quòd proditorem sibi innoveruisse confessus esset, ita respondet: *Nūquid facerem? Primò accusabant me reliqui omnes conjurati: Secundo, Castelsbeius usus semper apud*

Garnetus Iesuita multum nominum fuit.

Vide Garneti Acta pag. 87.

De Garneto Ioan. Cretens. sit Ioan. n.

Garneti confessio de seipso.

dos fuerat ostenderit meâ, qui adduxit pend
vinctos, ut bene sentirent de negotio, quo fa-
ctum, ut ad unum omnes me haberent pro reo.
Tertio, duo quidem Corcori inaudierant me
eum Oldorno colloquentem, atque totâ de re
cum eo differentem, quid ad obiecta singula
responsurum essem. Quarto, litera etiam à reo
aurantiurum facta scripta ad D. Annam Paul-
mesia quomodo in illorum manus pervenerant,
quibus sententiam meam non obscurè confessus
sum: Ingenue etiam confessus est, mortis senten-
tiam iussurum in se pronuntiatam esse, quod
qua sibi COMPERTA fuissent, Regia Ma-
iestas non aperuisset. Negat hoc Tortus: fatetur
Garnetus: cui credimus.

Alia in
supplicio
pag. 3.

ad. 229.

Grenouellus quoque, cum decreta esset
proditio, de Garnetis consilio, in Waltham
festinavit, ut quod occultè ovis poterant
aperit seditione efficerent: eamque tem-
Henlipz in xibis Abiogrui, se à Provin-
ciali Garneto missum, & hoc in manda-
tis habere palam coeclitatus est.

Huc refertur etiam debet manifestum
testimonium Endymon, Joann. Cretensis
qui in Apologia pro Garneto scribit, Gar-
netum rogasse Deum, ut vel peccem hanc pul-
verariam auerteret, vel si ita expediret, scilicet
eum funesto sacramento exitum daret, manifesteque
insuper omnes, qui ad solennes ejus concia-
nas Ecclesiasticas convenirent, ut obnoxio Deum
arent pro felici successu gravissima ejusdam rei
in causa Protestantum sub iussu Comitarum.
Non probabat igitur factum, Garoetus,
hoc est, arcem Regis, Regis familia,
et procerum totius Angliæ: sed tamen
amabat eventum, id est, gratum ei fu-
turum erat, si cederetur & interirent
omnes. Scilicet verè Catholica Religio
seclere tanto ut promoveatur opus haberet.
Pudeat Christianos tam manifestè & pro-
jectè impietatem: Turcas non Catholicos
debet hæc sententia. Sæd ipse Garnetus
cum postea à Magistru interrogaretur;
quâ fronte ausus esset ad precatorem a-
deo deestandam ovis sui gregis priore,
facti pudendi infamiam: quoquo modo à
se amoliri conatus est: dixit eum, sed
meotus est, se iratissimas illas fieri iussisse,
non eo animo, ut ex sententia prodirent,
sed potius ut contra proditorum mentem res
evenirent, hæque ad prædictum Regem
consuleretur. Apologia hæc factam negat,
& de re incomposita, tamque assenti man-
diculæ sibi credi possit, in Tortus autem
Tortus hæc prædicta in iussu comitatus.

Joan.
Cretensis
testimonium
nunc de
Garnetis.

Alia in
supplicio
pag. 3.

jus aliud à condito Mondo Sol non vidit.
Garnetum igitur, & ceteram lesvitarum
& conjuratorum in Anglia collorum, qui
exdes tam atroces parabant, iustissima Deo
& hominibus pœnas pependisse, nemo in-
fiscisti potest.

Alterum crimen ei obiectum hoc fuit,
quod amicos pariter & inimicos sanctos & infan-
tes sine omni discrimine perdere voluit: quo vi-
hui magis inhumanum aut belluinum est.
Atqui Garnetus à Caretheo confutur,
essetne hoc licitum, si alteri sine alteris
extinguui non possent? semel ita respondit
in privatis suis xibis: *Cur si tantum ex ea
re boni proveniuntur esset, quantum aliquot in-
fantium necem compensare possent.* Iterum in
samps subdubius, quibus a palude nomen
est, in hanc sententiam, Caretheo respon-
dit: *Et posse & licere, cum sanctis infantes ex-
fussari, magisque acie meras rem fore, si ad ma-
gis alieni bono Catholici cederet.* Contra de
veritate hujus responsionis, primo, ex A-
ctione in proditores posteriores: deinde ex
Comiti Northampton, qui in præfentia
Procerum Regni & ipsius Garneti hæc fui-
se narravit; quæ si dubia aut falsa fuit, cur
taeuit Garnetus? Servavit autem dux ipsius
propterea magis scriptæ Epistolæ; quibus ea
res omnis ingenue exponitur. Earum altera
scripta est Priore Non. Aprilis: alia 3.
Idus mensis ejusdem. Hoc autem respon-
sio suo eos paucos Caretheo Garnetis addi-
dit, ut nihil amplius delibitaret inquam,
sed festus post totus ad facinus. Quod si
aliqui postea inhortaverunt ad scelus tan-
tum, Caretheo in præfentia oras responsio:
*Consilium sibi, non hanc, locum esse auctoritate
apud Garnetis, cuius sibi vix esset pro oracula:
nec quisquam potest, nisi illius auctoritate
adductus, in sceleris tanti societatem asce-
tus est.*

Crinob
alterum
Garnetis
verbum.

Garnetis
verbum
quod
ad
verbum
regem
& Ord-
na Re-
gum.

Similiter, Garnetus. Aliquocumque atro
Sereno Summo Regem, Illudicissimos Prin-
cipes & prudentissimos Iudices nefarie de-
cepit in Anglia, usque illius corpulimè.
Nam xop judicii sui tempore ex ejus ore
galla inquam fuit prius expressa veritas;
quàm reperi, se inevitabiliter indubitam
fidei testibus, aut testimoniis cognosce-
ret. Quoniam autem Rex Jacobus pro
sua clementia questionem de eo per to-
mentum habere volebat, ne semper late-
ret veritas, excoqratum est à vris pruden-
tibus, ut Garnetis & Oldorno, lesviti;
qui in eadem Arcis parte vicinis cubilibus
servabantur, sermones unâ sermone por-
tas fieret, quos vix hunc esset: ad illi mi-
serum elidendo proximo laqueo deprehense-
rent. Post hæc iussu Garnetis procreantur
mm x sclo

fese sistete, & an ullum sibi cum Hallo sive Oldcorno fuisset colloquium interrogatus peritione etiam adiecta, ut siue æquivocatione verum diceret, pertinacissimè per animæ suæ salutem jurans, negavit, idque toties cum tantis tamque horrendis exortationibus reperisset, ut audientium animis grave vulnus infligeret. Sunt hæc Comitibus Salisburienfis verba, Garnetum de eo compellantis. Ut autem Halli confessione, & testimonio eorum qui sermones exceperunt, irritum undique se teneri animadverterit; pudore suffusus miser senex, veniam delicti sui petiit sic, ut beneficio æquivocationis id sibi licere diceret. *Nam cum aliquis, inquit, de crimine à Magistratu respondere, antequam testes producti fuerint, non tenetur: quia nemo tenetur se ipsum prodere.* Atque hæc constans illius fuit sententia, in qua semper mansit, omnia pernegans, & facti rationem hanc postea afferens.

Quadam etiam die Magistratum accusare ausus est Garnetus, quod legitimis probationibus instructus, non esset veritus eum interrogare. Res sic se habet ex testimoniis publicis. Die 27. Aprilis interrogatus per Presbyteratum suum, testèdne fecisset, quando coram Magistratu negavit, manibus etiam apposisis Evangelii codici, se neque nuncium misisse, neque scripsisse ad Testandum sive Greenuellum Iesuitam, ex quo unà fuerant Coughthoræ; cum sciret id falsum esse; Respondit: *Nihil se fecisse non legitimum: sed Magistratum rem illegitimum & malam fecisse qui de ejusmodi rebus se interrogavit per presbyteratum suum, quando ipsi literas à se scriptas haberebat.* Neque enim visum animum sibi eas denegare, si quidem scivisset eas in potestatem Magistratus devenisse. Nunc quia crederet illas literas non esse interceptas, rem negasse, idque à se legitimè fieri potuisse. En rem novam & novam & nova iura. Reus Garnetus Magistratibus præscribit, quo pacto de sceleribus suis interrogari debeat: & si non pareatur à Magistratu, eum eo gravissimè expostulat. Satis quidem pro imperio.

Die etiam quadam Garnetus convictus, multa apud cognitores suæ causæ mentitus est: reductus autem in Arcem, & postea ibidem interrogatus; ecquid poeniteret ipsum iuvans artis, & an id serid Helium esse crederet? an pro temporis necessitate premente, illa diceret? Ipse manu suâ responsi loco in charta hæc scripsit, ex Anglico fideliter translata: *Har ego recognosco esse consentiens opinioni meæ & omnium Scholarum.* Et ratio eorum est, quod ubi de

legitima æquivocatione agitur, sermo qui per æquivocationem liberatur à mendacio, idem per jurandum sine perjurio potest confirmari, & per quem vis aliam in eam rem usitatum modum, quantum ad fuerit per summptionem sacramenti, si iusta necessitas ita requirat, *Henricum Garnetum.* Iuxta Garnetum igitur ejusque Socios, æquivocandi disciplina, non hoc solum permittit hominibus, ut simplici affirmatione mentiantur, sed etiam ut fidei faciendæ gratia nihil eorum prætermittant, quæ inter mortales ed valere censentur. Iurabunt igitur posthac, sacra Evangelia tangant, & quidvis faciant; atque ad id si opus sit, summptione corporis Christi mendacia sua firmabunt.

Garnetus etiam homo plurimorum nominum fuit. Appellatus enim fuit Garnetus, Vualia, Darcia, Robertus Farmetius, Philippus, &c. Et hoc videtur esse apud Iesuitas hodiè, qui se in omnes formas transformare, & nomina sua subinde ad decipiendos ac fallendos homines mutare solent. Vnde etiam scribit Edmundus Campianus in Epistola ad Generalem Societatis Iesu anno 1583. Trevisi excusâ, pagina 23. & 24. in Angliâ sæpè se commutare nomina, & habita dementissimo esse. Vide eandem de persecutione Anglicana pagina 126. 212. 314. de mentitis nominibus pag. 130. mutatis vestibus 126.

Nullam autem viam bonum tam multiplici falsorum nominum varietate salutatum invenimus nequam, vel tarissimè.

Septuagenarius quoque ad Regis mandatum una cum alijs conspirationis Socijs & conficijs, quæ Iesuitis, quàm Politicis, ceptus ad quæstionem sive torturam adhibitus, confessus est integros jam sese viginti duos annos, velut supremum Provincialem, Romani Pontificis nomine, Papistis, qui Papam eum Angliæ nominaverunt, & tanto honore prosecuti sunt, ut pedes etiam ejus oscularentur, præfuisse, omniunque, quæ toto illo tempore, contra Reginam Elizabetham, & Regem Iacobum, Regumque hæcenus susceptæ prodictiones essent, conscium fuisse.

Itaque ipso ad mortem condemnato, omnibus per Angliam Regi subditis, no Pontificijs & Hispanis operam suam posthac offerrent, prohibitum est. Accidit autem, ut cum sententia in Garnetum pronunciaretur; Comes sancti Gregorii magna eum pompa in Angliam adveniret, impetrataque apud Regem dicens copia, *Non potuisse, inquit, Regem Hispania Dominum suum interponere, quod*

Garnetus
huiusmodi
Magistratu
præscribit
quædam de
sceleribus
suis in
interrogat
beat.

Garnetus
huiusmodi
plurimum
nominum
fuit.

Garnetus
confessus
de prela
ribus

Legatus
à. H.
Garnetus
huiusmodi
plurimum
nominum
fuit.

petalia.

Supplicium de
Garneto
in Iesuita
sum
penam.

peculiarem ad fratrem suum Britannia Regem Legatum mitteret, & ei ob singularem in tanto periculo liberationem gratularetur, cum salus eius ipsi tanta curasset, ut pro ea vota quotidie faciat, &c. Erat hoc quidem Regi gratum, verum cum idem Legatus non precibus solum apud Regem pro Garneto instaret, sed & triginta milia coronatorum summa num redempturum esse profiteretur, animum Regis mirifice commovit. Itaque licet Iesuita illo spe veniz impetrandæ, res alias magni momenti manifestaret, tamen tertio die Maij Anno millesimo sexcentesimo quinto ad supplicij locum ductus est. Cum scalam iunxam paribulo ascenderet, inter alia dixit: *Acte cum Dominus à Sanctiori consilio simulatè egisse malè me habet. Verum non putaram eos talia contra me iudicia & argumenta habere, donec coram prodixissent. Item: Faxis Deus ne gravius cum Catholicis meo nomine agatur, eisque adhortor, ne ejusmodi proditiōibus, & rebellionibus contra Regem se immisceant.* Simulque orare cepit, & oruce le signans dixit: *In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti. Maria mater gratia, Maria mater misericordia, tunc à malo proteges, & hora mortis suscipe, &c.* Tunc scalam submotà suspensio vitam finivit.

Apologia
pro Iesuita
Garneto
edita
m.
Ies.
Cretensi.

Hæc omnia quæ hucusque de Garneto Iesuita recensuimus, supersunt autem alia plurima, etiam verissima sunt, extant enim Acta, publicè auctoritate edita, ex quibus liquidò & sine ullo dubio constat, Garnetum non ut quidam in vulgus impetrant sparserunt, proditoris aliquo saltem rumore aspersum fuisse; sed è contrario, ut etiam in Tortura Torti scribitur, veritatis voce, & vi tabularum testium, probationum, luce, soliditate, pondere convictum, ore proprio & manu propria confessum ea fuisse, & nemo mortalium esset, cui vel in animam venisset, inventum ita aliquem, qui hæc facinora defenderet: repertus tamen est, ut supra diximus, Iesuita Andreas Eudemon Ioannes Cretensis Græcus, qui Apologiam pro Garneto scripsit, in qua vel novæ doctriinæ Iesuiticæ contra Reges & Principes immanitas caute dissimulatur, vel confessiones Garneti & cæterorum proditorum, impudentissimè negantur, vel eorum molitiones seditiones, consilia proditoria, aliaque nefaria facinora extenuantur & excusantur.

Garneto
in
nomen
à
Sanctiori
Iesuita
Ies.
Iesuita
Iesuita.

Neque verò solum Garneti facinora & maleficia defendunt, excusant & extenuant Iesuitæ, sed cum insuper in nomen Deorum suorum retulerunt, & tanquam Martyrem colunt. Signo autem

Martyr ipsean non censendus, ipsammet Garnetum arbitrum habemus, quo nemo liti huic terminandæ magis idoneus inveniri possit. Paucis diebus ante supplicium ejus, venerunt in Arcem & cubiculum ipsius aliquot è præcipuis Theologis, utrum viro nobili Arcis præfecto inter quos hi quoque erant, D. Iacobus Montacutus, Decanus tum Regij Sacelli, nunc Episcopus Bathoniensis & Vuellensis: D. Neilus Sacellanus tum Regius. Regijque Oratorij Clericus & Vuelmonasteriensis Decanus, nunc Episcopus Lichfeldensis; & Dominus Ioannes Oueralus, Decanus ædis Paulinæ Londini. Hi cum Garneto multa cum essent locuti, fortè evenit, ut unus illorum hanc quæstionem illi proponeret: Si post supplicium Ecclesia Romana Martyrem ipsum declararet, num factum illud laudaret, & verum Martyrem futurum se crederet? tum illi ex alto spiritum trahens, humerosque adduens, *Martyrem me?* inquit; *ò qualem Martyrem? sed neque Ecclesia hoc faciet: & ego Deum oro, ne huius unquam illi in mentem veniat. Etenim si pro Religione Catholica mortem obirem, neque aliud, infelix, scivissem, præter illa quæ per viam confessionis feci, poteram fortasse honore Martyris non indignum videri, & iudicium Ecclesiæ promereri. Nunc peccatum ego agnosco meum, & sententiam, quæ adversus me pronuntiata est, fateor esse iustissimam.* Deinde iterum atque iterum suspiria ingeminans, & penitentis signa exhibens: *Vinam, inquit, quæ facta sunt, possem infelix reddere. Vinam quivis alium mihi possum accidisset casus: qui ut nomen proditiōis infamidi deturparetur; quod tamen peccatum etsi gravissimum, per veram penitentiam spero delendum, & Christum misericordem. Ego cerè si vel universum orbem terrarum in potestate mea haberem, univèrsam labens darem, ut a proditiōis crimine, quod conscientia mea impressum est, quodque in elogio condemnationis meæ extabit, purus mori possem.* Hanc historiam audivisse se scribit Calaubonns in Epist. ad Front. Duxerunt pag. 126. à Decano Paulino & duobus Episcopis supra nominatis, quos interfuisse huic Colloquio diximus. Quam igitur meritis se dare pœnas non semel confessus sit Garnetus: quæ infamia, imò quæ impietas est, pronuciari & haberi cum Martyrem à Iesuitis, qui iustissimà se damnatum sententià agnovit?

¶ Cum verò Rex proditiōis & conspiciationis ejusmodi periculis cavere in præteritis modis omnibus adiceretur, 23. Februarii anno 1604. mandatum edidit, quo Iesuitæ

Rex
Anglia
profer-
bis le-
fuitur.

tas, cum sacrificiis & Romano-Catholi-
ez Religionis propagatoribus, proscriptos
ante 19. diem Marij ex universo Angliæ,
Scotiz & Hiberniz Regno discedere iussit,
hæc conditione & severitate, ut qui post
diem nominatum comprehensi in Regno
fuerint, ex templo nullo ordine aut mo-
râ iudicij pœnas darent. Indictum etiam
omnibus indigenis, ne hospitio, tecto,
mentiâ, aut aliâ ope eos foveant ac ju-
vent, ni eandem eum illis pœnam ineur-
tere velint.

Principio autem quantum laborum post politi-
ca quidem gubernationis constitutionem, in
reformandis ac reparandis ceremonijs Ecclesi-
asticis, in Angliâ hæcenus receptis, sustine-
rit, exponit. Quæ dum ita constitueret, ut ne-
mini pietatis amanti displicere posse consideret,
animadvertisse se interim ait, universum il-
lud Religionis negotium non parum deformari
posse ab illis, qui ejus hostes sint accerrimi,
nempe, à Jesuitis, sacrificiis, & id genus a-
lijs, tam qui ante suum adventum in Regno
isto fuerint, quam qui postmodum accesserint,
qui quidem omnes jam Religionis suæ multò
quàm ante liberius in Regno isto professionem
faciant, spe parum mutationis alicujus intro-
ducenda, de qua tamen nec ipse unquam cogi-
târit, nec suspicandi ansam ulli prabuerit, por-
tione verò abusu generalis illius omnium deli-
ctorum remissionis, quæ tempore coronationis
suæ confecto more facta sit, quam quidam
Jesuitarum sub sigillo regis sibi comparâvint,
sperantes se eâ liberos fore ab omni iudicio-
rum periculo, & præterea eâ confidentius ce-
lebrandum Missis & alijs officijs Ecclesiasticis
peragendum vacantes, cum seductione subdito-
rum inobedientia sibi debita ad Romanæ Ec-
clesiæ venerationem. Cum igitur non min-
ima Regis muneri & officij pars sit, attendere,
ne subditi in Religione, pietate & obedientia
corrumperantur, obligatum se vel sub ipsius con-
scientiâ teste affirmat, ad vigilare sedulo, ne
sui superstitionis in Religione opinionibus, quæ
non animabus tantum ipsorum officiant, sed
& instrumentum sint, quo ab obedientia de-
bita avertantur, fascinati parent. Cum au-
tem id aliâ ratione fieri non possit, quàm ut
corruptionis istius ministrum obviâ tempestivè
ceat, qui quidem snt Sacerdotes & Clerici o-
mnis generis, qui ab externa & in Angliâ Re-
gibus prohibita potestate ordinationem suam ac-
ceperunt. Itaque decernere se, ut omnes Sa-
cerdotes, sive Regulares sint sive non, capto-
vi & liberi, sive remissionis beneficium sub sigillo
regis habeant sive non, tam qui ante suum
adventum in Angliâ fuerint, quàm qui post-
modò advenierint, Regna sua exeant, & cap-
tivi quidem primo quoque tempore novibus

impositi dimittantur, cum expresso mandato,
nunquam sine permissione sua ad fines istos re-
verient. Sub pœna edicti hoc nomine legibus
definita. Reliqui verò Sacerdotes, Jesuitæ &
alii cujuscunque Ordinis, cui ordinationem &
confirmationem suam ab aliena potestate ha-
bent, licet beneficio remissionis istius (quæ qui-
dem à legibus & iudicij publicis neminem Sa-
cerdotum absolvit) gaudeant, ante 19. Marij
diem ex Regno suis omnibus discedant: additâ
hæc manifestâ interminatione eos, qui post dic-
tam diem in quibuscunque Regno sui partibus
inventi, aut postmodò nunquam reversi fuerint,
iudicio stare & pœnam legibus persolvere debe-
re sine ullâ spe veniæ aut remissionis consequen-
dæ. Mandat igitur omnibus Archiepiscopis,
Episcopis, Iudicibus, & alijs iustitiæ ministris,
ut termino isto elapso, quævis diligenter in
omnes, qui foris supersuerint, inquirent, &
iudicio eos fiant.

Ne vero constitutio hæc speciem alicujus
rigoris habere videatur, adversus eos, qui per
Jesuitas & Sacerdotes istos in Regno suo seducti,
Catholici se nominant, rationes hujus suæ
proscriptionis afferi, periculum illud inprimis
exaggerant, in quo non ipse tantum sed &
universum suum Regnum nuper fuerit, pro-
pter conspirationem, quæ ab isto quidem ho-
minum genere primum exorta sit: itaque ut,
sicut supra quoque diximus, ejusmodi pericu-
lum caveri in posterum eâ melius & citius possit,
aliter quidem se facere non potuisse afferi,
quum alia quidem ratione illud avertere nullo
modo potuerit, siquidem Jesuitæ & Sacer-
dotes isti ejus potestati se addidisse agnoscant,
qui dispensare sese posse in causâ archiepiscopi,
quod inter Regem & subditos existit, fude-
ris profiteantur.

Sub initium igitur Aprilis ex Angliâ
navis multis Jesuitis, Monachis, & alio-
rum Ordinum Clericis onerata, ad por-
tum Vlißingenfem in Zelandiâ appulsi,
Antuerpiam inde petitorâ. Impetrave-
rant illi, intercessionem Legati Hispanici;
à Rege Angliæ, ut sibi per aliquot adhuc
septimanas, post tempus præfinitum subsi-
stere, & commorari in Regno Angliæ
hæeret. Interea verò Legatus Regem mi-
torem aliquanto Jesuitis reddere studens,
interrogat, quid causæ Rex habuerit, quod
tam asperam in Catholicos sententiam ruli-
fisset. Rex igitur, ut eas causas proferre pro-
prios istius Legatus cognosceret, literas ei
prælegi curavit, quibus de conspiratione
Papistarum in Regis & Regni perniciem
factâ, prolixè percriptum fuerat: impri-
mis autem, quod Rege Reginaque eor-
um universa familia eorum sublevis, obvi-
sum Reipubl. statum, moratis præcipua
officij,

Jesuitæ
ex Ang-
lia na-
vigant.

officijs, perventire decrevissent. Auditis hſce literis Legatus obneuit, nihil amplius in cauſa eorum agere expectans.

Sub initium tamen menſis Junij Anno milleſimo ſexcentiſimo ſexto nova iterum adverſus Regem Angliæ Jacobum detecta eſt conſpiratio, quæ in Flandia quidem initium coepiſſe ferebatur, leſuiticis & Sacrificulis quibuſdam authoribus, quorum ſuafu & hortatu ſex primarij quidam viri, inito ſœdere, & Eucharistiæ Sacramento accepto, ſilentium & fidem ſibi invicem promiſerunt. Convenit autem inter eos de Rege vel in venatione glande plumbæ tranſigendo, vel aliâ quacunque ratione è medio tollendo, eumque in finem monilla quædam & elenodia pulcherrima pretioſiſſima quæ veneno ita infecta ſibi comparabant, ut vel ſolo attactu lethalia eſſent, eaque, ſi in venatione res non ſuccelliſſet. Regi offerre & exhibere animus erat, ut illis acceptis necem evitare non poſſet. Hæc conſpiratione mirabiliter patefactâ, Rex paulò poſt promulgato denud edito publico omnes leſuitas, Monachos & Romanæ Religionis Miniſtros, propter conſpirationum turbas continuas & machinationes perpetuas ſub capitali ſupplicij pœna, Regno ſuo ante primam Auguſti diem excedere juſſit: hos tamen benevolentiz ipſis exhibitum iri promittens, ut ſi ſeſe in portubus maris aperiant, navibus Angliæ quocunque eperent deferantur. Editum autem de verbo ad verbum ſic habet.

EDICTVM

Sereniſſimi Magnæ Britanniæ Regis
IACOBI I. Fidei Defenſoris, contra
Pontificios ANGLIÆ Recuſantes,
& IESVITAS, SACRIFICVLOS-
QUE ad diem 2. Junij M. DC. X.
publicè promulgatum.

Quanquam ſumma Regis pij & ſapientis cura circa Religionis verè Catholica & Chriſtiana conſervationem & amplificationem verſari debeat, atque in hunc finem, ſicut una manu bonum eius ſemen ſpargere, ſic altera malas herbas & Hæreſes, quæ inter Damiani ſemina plerumque ſacerunt, quantum fieri poſſit, evellere & extirpare oporteat: nihilominus tamen natura noſtra ad clementiam perpetuò tam præclivè ſuit, ut præſertim ab offuſione ſanguinis, in ijs rebus quæ conſcientiam quocunque modo ſargere poſſunt (quanquam nihil aliud quam ſimulata & ſecta inquirunt

buſdam conſcientia erat) ita ſemper alieni ſui-
mus, ut, non obſtante ea cura & zelo, quibus huius noſtra antiqua & vera Catholica Religionis, quam proficimur, conſervationem & propagationem perpetuò proſequimur ſui-
mus, diſta nobis innata clementia nos ſemper retinuerit, ne Legem illam quæ contra Sacrificulos & Recuſantes lata fuit, quamque peſſimæ ſuis facinoribus contra nos diverſificandis perpetratis, perverſiſque & ſuperbiſ alitiſque illis jure meruerant: debita, executionis mandari ſacerimus. Poſteaquam verò peſſimum hoc ipſorum Inſtitutum, principio per immediatam Sacrificulorum predicationem, in ipſo noſtro in hoc Regno aditu, ac poſtea per horrendos iſtos cunctulos Sulphureos (quæ immenſiſſima eruditæ oblivioni nunquam tradenda) maniſeſtum, cui deinde ſupervenit ſimul horribile & deplorandum illud facinus extra hoc Regnum deſignatum (Diabolicum & immenſiſſimum nimirum parricidium illud in ultimo Galliarum Regis fratris noſtri Choriſmini perpetratum) animas diſcretiſſimarum ſubditorum noſtrarum, quos domus & corpus Parlamenti repræſentant, ita excitavit, ut utaque domus nos humiliter roggerint & obteſtata ſint, ut in Papularum alitiſque & veſtigia accuratius quàm antehac nunquam intenti eſſemus, & ut in hunc finem, optinas & ſaluberrimas huius Regni Leges contra ipſos, & quidem majori ex parte ante noſtrum in hoc Regnum ingreſſum, latas quarumque observationem in Inauguratione noſtra juravimus, ſine ulla ulteriori dilatione executioni mandare vellemus: juſtiſſimam certè cauſam habemus, ut juxta humiliffimas ipſorum petitiones, in poſterum magis, quàm antehac nunquam ſolliciti ſimur, diſtaſque Leges noſtras executionis diligentiſſimas mandari ſaciamus. In hoc etenim negotio conſcientia noſtra, reſpectu Religionis bonæ nollit, reſpectu ejus, quod nihil niſi Legum noſtrarum executio petiunt, & ſecuritas noſtra (ac non ſolum noſtra, verum etiam totius poſteritatis noſtra) reſpectu ſanguinolenta Pontificiorum doctrina, qui in Alarum & Sanctorum referunt numerum eos, qui proprios ſuos Reges, Factos Dei, trucidant (ſicut nunc cum horrore execrandam hanc ipſorum doctrinam toties effectui mandant, & parricidiale hanc Theoriam & Praxin ita conjunctas videmus, ut facinorofi & maligni homines nullo mediocriter, quàm per parricidium Regis cujuſque, qui ſus Hæreticus ipſorum iudicem, aut ſanctorum Hæreticorum habetur, animam ſum ab æterna damnatione ſe liberare poſſe pntent) Ha, inquam, tres cauſæ, quæ conſcientiam honorem & ſecuritatem noſtram tangunt, atque totum populum noſtrum permoverunt, providentiam in nobis Regiam & ſollicit-

sollitiam, qua unusquisque Rex pius, iustus, & prudens, rebus ita contingendis & sese habebit, praevisum esse debet, necessario existit.

Ac propterea cum certiores facti simus, quòd hoc praeceptum tempore maior, quam antehac nunquam, Reversantium numerus in hanc nostram Urbem Londinensem venerint, licet per Leges Regni nostri certis limitibus circumscripti esse, & intra quinquaginta illa milliaria pro habitatione ipsi designata, manere debeant: ceritò nobis constitutum esse revocare, sicuti priorem omnem in hunc locum redeundi datam licentiam per praesens Edictum revocamus. Et quanquam hoc tempore, quo Parlamentum haberi, & inauguratio filij nostri primogeniti institui debet, eos hic tolerare perimporitum & periculosum sit, quam & ob causam Parlamentum nostrum humillimè requisivit, ut universi ad domicilia sua remitterentur, & urbi hac ab illis, pro inauguratione dicti nostri filij charissimè vacuaretur: nihilominus tamen consuetudo nostra tantum bonitatis retinere constitutum nobis est non respiciendo alias ipsorum varias machinationes aut pericula, qua tempore hoc durante inde nobis, in recompensationem dictae, nostrae clementiae, provenire possent, ut, considerati negotijs ipsorum gravibus, privatum ipsorum statum attingerent, & a fortasse adhuc in proximo termino peragenda haberent, ipsi terminum usque ad ultimum lunae prolongare velimus: intra quod tempus ad domos suas, & ad ea loca, ad qua per Leges remissi sunt, redeunt, nec nunquam posthac ad hanc urbem nostram & Cameram Londinensem, vel ad Aulam nostram, nec ad Aulam dilectissima Reginae nostrae conjugii, vel charissimè Principis nostri filij, quocumque loco sit intra decimum ab hac urbe Londinensi militarium sine singulari venia impetratione, revocare praesumimus, cum Leges nostras contra transgressores quàm strictissimè executioni mandare, & summum illum Auctoritatis nostrae contemptum severissimè vindicare decretum sit. Et similiter, juxta dictam humillimam charissimorum subditorum nostrorum in Parlamento congregatorum petitionem, omnibus superioribus Magistratibus in omnibus hujus Regni nostri portibus, strictissimè mandandum decrevimus, ut juxta Leges nostras, ab omnibus Papistis inobedientia convictis, omnia arma, pulveres tormentarios, & qua ejusdem sunt generis, qua quisque sive impropria habet potestate, sive apud alium deposuit, recipiant, & providant, ut bene custodiantur, & secundum leges deponant, tantum ipsi pro necessaria domum & sui defensionem relinquentes, quantum per leges concessum est. Quae in re, cum Magistratus nostri hactenus nimis negligentes fuerint, si expressum hoc nostrum man-

datum vel neglectum, vel executioni non satis diligenter, ut decet, datum, deprehenderimus, per severissimas penas ipsi natam faciemus, quàm grave delictum sit, in Regijs nostris mandatis, praesertim in rebus talium momenti negligentem esse.

Et quandoquidem Iesuita & Sacrificuli majori numero nunc, quàm antehac nunquam, tam per totum nostrum Regnum, quàm in Urbe nostra Londinensi, circumvagantur, non solum gregatim ad Domum nostram venientes, maximo cum Auctoritatis & Legum nostrarum contemptu, verum etiam permixti sibi scilicet personarum particularium catervis, qua posteaquam carceribus detenta & per Leges nostras convicta, & nihilominus tamen (ex bonitate nostra) à Regno sub hoc condicione, ne unum in redirent, deducta fuerant in Regnum redire ausi sunt, maximo cum summa erga eos bonitatis & clementiae nostrae contemptu, manus nostras ad justissimas penas provocantes: Nos ad tales abusus & confusiones in posterum providendas, omnibus istis Legibus frena amplius non inhibere, sed eosdem, ut ratas, prout decet executioni contra ejusmodi transgressores mandare decrevimus. Et quoniam semper praesens sumus ad severitatem aliqua clementia nostra parte temperandam (non jam respicientes, quòd statim in primo, ac postea in quarto Regni hujus nostri anno, per duo diversa clementissima Edicta omnibus Sacrificulis & Iesuitis certum diem praestitutum, antequam ex nostris ditionibus discederent, gravissimè etiam penam, si in Regnum nostrum redire auderent, proposui) decrevimus, non obstante praedicti nostrae gratia contemptu, ad duas illas priores profectantes ipsis indicat, etiam tertiam adijcere; ac propterea per praesens hoc edictum declaramus & promulgamus, quòd omnibus Iesuitis, Scholaribus, & ceteris cuiusque conditionis Sacrificulis in hoc Regno nunc agentibus, tam ijs, quos carceribus liberare voluerimus, qui nondum in vincula conjecti sunt, liberè & sine ex nostro discedere liceat, sic ut in hanc finem ad quemdam nostrum portum ante 4. Julij proximi venturi sese conferant, ac ipsi primò occasione in externas Regiones transierint. Admonemus & certos facimus dictos Iesuitas, Scholares, & cuiusque generis sacrificulos, juxta dictum nostrum placitum discedentes, ut & ceteros omnes, qui antehac per clementiam nostram eadem eam condicione libertatis fuisse restituti, quòd, si quisquam ipsorum posthac in Regnum nostrum reveris ausus fuerit, sanguis ipsorum super propria ipsarum, atque etiam eorum, qui ipsos miserunt, capite esse debet, quandoquidem hoc facientes, non solum in

penas,

panas, quas leges nostra ipsis immanant, verum etiam cas, quas summus & superbus clementia bonitatisq. nostra erga eos ostensa contempnunt ipsis pariet, incurrunt. Et in genere (ne quisquam ingloriantiam legum nostrarum praeferre possit) Universi Iesuita & Sacrificuli, cujuscunque sine Ordini, ipsorumque missores hoc Edicto admonentur, ut sibi caveant, supra id quod per clementiam nostram ipsis indultum est, amplius aliquid a nobis petere, quo in Regnum hoc nostrum redire possint, prospera pericula nostrissima, quae ab ipsis iure timentur, & sollicitudinem, quam pro bonis nostris subditi gerere deprecavimus, quo à periculi corporis & animae, quae à Iesuitarum & ceterorum Sacrificulorum doctrina & iuvinent, liberentur, cum bonum in hoc Regno actiones & studia ad nullum alium scopum tendant, quàm ut animas optimorum subditorum nostrorum à debita & Deo & nobis obedientia averiant.

Et quia denique horror immanissima Proditionis pulveraria animas Parliamenti nostri occupavit, & insuper, inter cetera, Inimicium Fidelitatis nobis à subditis nostris praestandum sanispete à Papa affectis ipsam oppugnatam fuit, ut ipsi calamum arripere, & causa nostra, qua Inimicium illud spectat, defensionem suscipere cogeremur (quod quoniam Papae adiosissimum esset, summi tamen favoris & clementiae opus fuit erga tam multos nostros subditos, qui, licet superstitione Pontificia excecati, animo tamen erant perato, ad obedientiam nobis praestandam; in qua etiam inter huius conditionis Papistas, & alterum illud pestiferum genus, qui supradictas damnatas & maledictas doctrinas & artes committunt, discrimen habitum fuit) Nos considerantes, quod dictam Inimicitiam discrimini vero & clementiae inter duo ista Papistarum genera faciendo serviat, ut jam dictum est, non possumus quin omnium bonorum nostrorum subditorum salutem, & magnorum hominum detectionem peropportunitate existimemus, ut in posterum in generali huius Inimicitiae apud omnes nostros subditos promotione, maior quàm antea unquam cura adhibeatur. Ac propterea expressum nostrum Decretum est, omnibusque & singulis nostris Episcopis, Inducibus Civilibus & Criminalibus, atque omnibus alijs nostris Ministris, quos hoc attinet, stricte mandamus, ut illud ab omnibus illis personis, & in omnibus rebus, quibus leges fieri iubent, exigant scientes, Leges ipsos hac auctoritate non ornasse, ut hoc pro libito facere, & omittere pro beneplacito liceret, Peràm nos hoc, tamquam necessarium ac debitum officium ipsis mandatum & impositum, velut personis publicis, & à nobis pro maximè se-

delibus habitis, pro bono & securitate nostra statimque nostris, ab ipsorum manibus postulatos. Datum in Palatio nostro VVhitchally 2. Iunii, Regni nostri Magnae Britanniae, Franciae & Hyberniae anno octavo.

Deus custodiat Regem.

Hanc Inquisitionem & profecutionem Anglicanam in Proditores, veneficos, patricios institutam, Grefcherus Iesuita contra Stenium cum Hispanica confert, Occasionem scilicet cum Limago nostro, & elephantum cum formica. *Scyætem* hanc miraretur, nisi ex solo Grefcheri fronte Iesuitarum omnibus nota esset. Quis enim non rideat, vel potius exsecraret impudentiam ejus, affirmantis nihil certius expectandum Papistis, quàm carcerem, exitium, & ut alius Iesuita loquitur, rotas, catenas, catapulta, fraxura, pugillaria, manus ferreas, ollas zincas, & similia tormenta, in illis Provincis & Civitatibus, quas solus Lutherus vel Calvinus occupat. Refutat satis Iesuitas Ecclesiarum status, qui est in Germania, Gallia, Belgio & alijs in Regnis. Vbi enim vel fando auditum est, à Lutheranis vel Calvinistis combustos heretodoxos & Vovam vel alium nominabunt, qui capitis supplicio affecti sunt: sed causam, fat scio, non expriment, ut ita eorum ignari, quae gesta sunt, Calvinianos esse crudeles statuunt: multo minus aliquid addent de regis Hispanicis, Ianicis Gallicis, supplicijs Belgicis, conjectionibus Britannicis, exitijs Carinthicis, turbis Polonicis, tumultibus Suevicis & moribus Vngaricis.

Comprehensi sunt etiam Anno 1606. duo alij ex Iesuitis conjectionis huius conscii in Anglia, & ad Regem adducti: Ex eorum uno, Parcio nempe, Societatis in Anglia Provinciali, Rege praesente, quæsitum est primò, *Possum Pontifex Romanus excommunicare Jacobum praesentem Angliae Regem?* qui respondit, omnes Catholicos fuisse hactenus & esse adhuc in illa sententia, licet summo Pontifici, tanquam summo Christi in terris Vicario, omnes Reges & Principes hæreticos excommunicare. Instantibus verdò Consiliariis, non esse hoc directum responsum ad propositam quæstionem, respondendum enim esse præcisè ad hoc: *Verum Paulus P. Pontifex modo Roma residens, posset iussu excommunicare Jacobum I. magnae Britanniae Regem hoc tempore gubernantem?* ille, respondisse se in genere ad propositam quæstionem ex men-

Calder
maia de
proscrip
tione
Iesuitarum
in Angliam

te omnium Catholicorum ait vellēque in
 responsione ista acquiescere, cū in indi-
 viduo respondere aut definire velle, quid
 Paulus V. Pontifex Max. in Iacobum I. pos-
 sit, maioris esset autoritatis, maturioris,
 consilii & supernotis arbitrii, peti igitur, si-
 bi, quoddā saltem in alienam messem mitte-
 re nolit, ignosci. Quz situm deinde ex illo
 est, *An Angli omnes, qui Anglicanam confes-
 sionem sequuntur sint heretici?* Respondit ille,
 Quicumque scientes volentes, ab Ecclesia
 Catholica Romana divortium faciunt, in-
 que eo perseverant, sunt heretici. Urgebant
 illi, *responsionem magis ad Anglos, eorumque
 Religionem applicandam esse*, at ille in hoc suo
 generali responso substitit, ne in prima qui-
 dem quzstione læsæ Majestatis, in altera
 verò fractæ seu perturbatæ pacis publicæ
 reus fieret. Quz situm porro est, *An proditio
 proxima, sua auctoritate, consilio & prescriptu
 facta esset?* Ille negando respondit, & ad-
 junxit simul, se detestari ex animo tam
 horrentis conatus contra Magistratum legi-
 titimum conceptos, judicareque autores
 non eo tantum, quod aliqui eorum jam su-
 stinuisent, sed graviori etiam supplicio,
 (si tamen aliquod gravius excogitari posset)
 dignos esse. Postremò quz situm ex eo fuit,
*An auctor esset libelli cujusdam, contra Ha-
 rum Regis & Regni Anglicani conscripti?* Re-
 spondit ille, auctorem se non esse, vidis-
 se tamen istū libellum, & in multis cor-
 rexisse, eū quicquid in Provincia illa à
 Societate conscriberetur, censuræ uti suæ
 subieciatur, necesse omnino esset. Hoc audi-
 to in carcerem uterque mandato Regis
 translati sunt.

Anno etiam 1607. Iesuita quidam in qua-
 tuor partes dissectus est, quod in contume-
 liam & contemptum mandatorum Regio-
 rum, Sacerdotes aliquos sui ordinis creare,
 in locis occultis conciones habere, & po-
 pulum ita docere, quod Rex in Ecclesiā
 jus nullum habeat, Pontifex ejus caput sit
 & subditi ad servandam Regi fidem non
 teneantur, ausus fuisse.

Q U E R E L A

Anglicani Cleri ad CLEMENTEM
 VIII. Pontificem Romanum de multis
 ac variis IESVITARVM studiis, dolis,
 imposturis ac fraudulentis actionibus
 in Anglia, Belgio, Romæ & alibi.

IESVITARVM gesta ad Reginam ELI-
 SABETHAM spectantia.

ELisabethā in Anglia regnante, non
 modò neglecta fuerunt multa media
 ad Regnum illud convertendum propo-
 sita, sed eorum loco propter libellos fa-
 mosos quā plurimos, tumores annuos,
 menstrualesque furutz invasionis, aliasque
 molitiones frequentes à Iesuitis solis pro-
 sectas, tam gravis tunc annorum persecutio
 excitata est, ut magnum Catholici no-
 minis exterminandi periculum sæpe im-
 mineret. Et quamvis ad movendam hæ-
 reticorum superbiam debita & propor-
 tionata media assumenda esse non infi-
 ciemur, multa tamen in materia, utappel-
 laut, statū omnibus Catholicis objectā, se-
 obtulerunt, quz Sacerdotes cum plebe
 Catholica graviter offenderent.

1. Sacerdotes in Angliam missi, sub
 Alani auspiciis, ex institutione Pontificis
 prohibiti, materiæ statū se immiscere,
 post aliquot annos, Iespiras sub eadem
 conditione, in subsidium afeverunt. Eam
 tamen cōditionem violabant, quā cum
 Sacerdotibus, & cum Laicis, in quorum
 domibus exopiendi erant, pacti fuerant,
 quā eorum Generalis in scriptis sub o-
 bedientia illis mandaverat: quā Regu-
 lam suæ Religionis fundamentalem fa-
 ciunt, ne scilicet querelis Dominorum
 temporalium se ingerant, ut ex libro Re-
 gularum impresso, patet, quā ubique ab
 illis observati Franciscus Montanus in A-
 pologia Iesuitarum proficitur.

2. Iesuitz libellum supplicem ad Eli-
 sabetham, typis impressum, e diderunt. In
 eo illam Reginam omnibus regis virtuti-
 bus ornatam, & totius illorum iustæ spei,
 post Deum, anchoram appellant. In eo
 proficentur, se ab Elisabethz partibus
 futuros contra Pontificem Romanum,
 etiam pro causa Religionis Catholice
 Angliam invasurum, nec aliter senti-
 te quenquam Catholicum, nisi ignoran-
 tem aut serupulosum. In eo etiam co-
 ram Deo & Angelis protestantur, se im-
 munes esse & fore ab omnibus contra E-
 lisabetham molitionibus, propter quas ta-
 men quā plurimos ab Elisabetha mor-
 te affectos noverant: Quz Iesuitarum
 purgatio tantum non erat Sacerdotum
 accusatio. In eo multas alias absurdif-
 simas adulationes congeriunt. Adulario-
 nes, reclamante etiam conscientia, effuti-
 tas appellare possumus, quod quā lauda-
 verant vivam, vituperabant statim mor-
 tuam.

Robertus Personius pro more suo, libiū
 de Convectionibus tribus Angliz, ab alio
 quodam, nomine Harbysfido, insignifi-

Iesuitæ
 in An-
 glia
 molitiones
 etiam

mo Doctore compositum, suo nomine promulgavit. Duas præfigit Epistolas, unam vivæ Elisabethæ factam, in qua illam commendat; aliam mortuæ Elisabethæ factam, in qua illam condemnat: utraque jam in eodem volumine junctâ circumfertur.

3. Librum Titulorum ad Regnum Angliæ pro Instantia Hispanica compositum, insulitatis, seditionisque plenissimum, ad augendam contra Sacerdotes suspitionem, sub nomine Sacerdotis secularis Dolmanni viii singularis meriti, promulgârunt.

4. Assassinos ad occidendam Elisabetham subornatos, ex Hispania ad Sacerdotes aliquot in Angliâ, quorum unus erat præfatus Dolmannus, quasi exdis omnes, miserunt. Vnde Sacerdotes illi, eorumque amici, nonnulli magis nobilitatis viri, in maximum periculum conjeciti, sed propter perfectissimam eorum innocentiam mirabiliter liberati sunt.

5. Sacerdotes illos, aliosque, quorum integritas, & in patriam debita affectio jam elatere cepit, infamare non cessârunt, & magis quam antra, tanquam inimicum à Magistratibus favorem ex necessaria innocentie defensione consequutos. Sciebant ex illo favore Sacerdotibus impensè plurima plurimis Catholicis bona obtingere. Sciebant ex eo favore honorem & incrementum Religionis Catholicæ provenisse. Sed Religionis & rebellionis perpétrâ differentiam cum honore etiam Sacerdotum conjungit, magno designationibus Iesuitarum non potuit non esse præjudicio, qui librum de Reformatione Anglicana, itaque extincto Clero, aut mox extinguendo, conscripserant, in quo itaque omnium Domini de dispositionibus Episcoporum & Episcoporum, de redditibus omnibus Ecclesiasticis in massam redigendis & distribuendis, de proceribus in ordinem eogendis, de aliis Ordinibus Religiosorum vix, aut non vix quidem admittendis, de Provincialis Iesuiticis loco Abbatum Benedictinorum creandis, de emolumentis ad summum Pontificem provenientibus, ad quinquennium in usum Iesuitarum intervertendis, præter multos alios articulos determinaverant.

Nec horum memoria jam fuisset refrinenda, si simul cum Elisabetha molimina Iesuitarum terminum suum habuissent. Iam verò quia perpetua eorum series, non minus contra Jacobum Angliæ Regem,

quàm contra Elisabetham, & fortè magis, persecutionis causam valdè promoveat, ne omnibus cumine involutis seditionis, Religio Catholica exosa fiat, cum multarum animarum detrimeto, operiprium est, ut Sacerdotum innocentia, moderni Regis Britannici justæ expectationi responsivo appareat, in his præcipue rebus, quantum veritas apparere debet.

Gesta IESUITARVM ad IACOBVM Regem Britannicæ matremque spectantia.

A Multis annis sic constat, ut nullâ tergiversatione celari possit, Iesuitas manibus pedibusque, ut ajunt, laborasse, ut apud Catholicos Anglos gratiam popularem aucuparentur, Sacerdotibus aversione conciliâ, & præcipue prætextu ad speciem pulchram, quod Sacerdotes Regis Scotorum, qui esset hæreticus, saverent titulo, lethali verò laborarent ad sceptrum Angliæ evchere personam Catholicam, vel Hispanum, vel Hispanam, vel Parmensem, vel Sabaudum, vel quintam, vel sextam, vel nescio quam personam infamam (pro bono Societatis omni vento velificare decreverunt) sed semper Catholicam. Vnde confessio quæ erat necessaria, ut Rex Scotorum tanquam persona inidonea, nihil in se regium habeat (id quod sedulò factum est) traduceretur. Nec defuerunt molitiones Iesuitarum variæ, ut Rex Scotorum Angliæ Regno privaretur, in quibus tamen omnibus dicunt, non defuisse eis summi Pontificis consensum.

6. Liber Titulorum ab illis conscriptus est pro titulo Instantie Hispanicæ ad Regnum Angliæ contra titulum Regis Scotorum. Ad illum librum titulorum addito, postea divulgata est, in qua omnis melioris notæ Catholicæ Angliæ asseritur (sed falsissimè) Scotie titulo refragari esse.

Anno 1589. Cum Rex Hispaniæ Philippus II. in Collegio Anglicano Vallisoleti exciperetur, moderantibus eam actionem quatuor Iesuitis, quorum unus erat Robertus Personius, Oratione publicâ unus Angli ex persona omnium, oblati sunt ei animi, viris, conatus, studia, vitæ, mortisque non eorum solum, qui in Collegio erant, sed & parentum, quos habebant, amicorum, necessariorum & Catholicorum omnium in Angliâ, ut patet ex libro ad rei memoriam ab illis impresso anno 1595.

In Collegiis Anglicanis Vallisoleti, & Silviliæ,

11 villæ, inducī sunt Angli Iesuitarum
12 fraudibus & minis, ut titulo Infantæ ad
13 Regnum Anglicanum subscriberent, &
14 in missionibus ad Angliam subscriptum
15 titulum promoverent: quamvis nonnulli
16 subscriptiones has alibi procuratas fuisse
17 asserant.

18 Archiduci Alberro & Infantæ intimâ-
19 runt, tot pro illis obides esse, quot Angli
20 in Semioario S. Audomari nutreantur.

21 Infantam Hispanicam, venientem in
22 Belgium, deliberarunt ritulo Regine Ang-
23 gliæ insignire. Hoc cum notum esset fa-
24 ctum in Anglia, magna tumultuum Bel-
25 giorum occasio fuit.

26 Quatuor libros contra vel titulum, vel
27 personam Regis Angliæ scripserunt, aut
28 saltem impijmi fecerunt. In eorum uno
29 Natalitia Regis taxantur, ut Mater infan-
30 tæ contra Religionem perpetuè irritaretur:

31 Cum Oglebeia quidam missus fuisset,
32 in Hispaniam, tractaturus de fœdere in-
33 ter Hispanum & Scotum, articulos indi-
34 gnissimos, & planè infames contra Regem
35 Seoriz exhiberi procurarunt, ne cum Re-
36 ge Hispaniarum, fœdus iceretur.

37 In prima invasione Angliæ ab Hispanis
38 facta anno 1588. notum est, quæ eorum
39 creaturæ, ab illis subornatæ, Regem Hi-
40 spaniz commoverint.

41 In invasione anni 1596. præter secretio-
42 ra auxilia sua, promiserunt Regi Hispaniarum,
43 se cum classe Sacerdotes etiam
44 Anglos missuros, qui causam Hispanicam
45 apud Anglos promoverent. Moliri autem
46 ex Sacerdotibus Angliis, quod hoc recu-
47 saient, multas indignitates à Iesuitis passi
48 sunt.

49 Ad invasionem anni 1597. varias fraudes
50 excogitarunt, ut Regem Hispaniz per-
51 moverent. Vna erat; Robertus quidam El-
52 lottus Anglus in Hispaniam eum uavi
53 propria multis remigibus, aliisque mili-
54 tibus, illi pro tempore servientibus, appolit.
55 Inductus est à Iesuitis, ut se Comitem Ang-
56 gliæ esse fingeret, ab aliis proceribus mis-
57 sum, ad persuadendum Regi Hispaniz
58 expeditionem Anglicanam. Id quod præ-
59 stitit, paratissima Anglorum auxilia pro-
60 mittens, deductus ad Regem à Taveredo
61 quodam Iesuita Anglo, à quo foelisiq; aliis
62 ad istam imposturam efformatus erat.

63 In Scotia proceres quosdam, Huntleiū,
64 Arrolium, Angustum & alios, tanto odio
65 Calvinismi ibi devastantes omnia, perci-
66 tos invenerunt, ut ad Iesuitarum imperiū,
67 chartas albas subsignatas in Hispaniam

68 mittere non vererentur, ne ex parte Seo-
69 torum aliquid deesset ad Calvinistarum e-
70 vertendum. Petmigr Deum (ad castigandū
71 fortè Iesuitarum superbiā) chartas al-
72 bas intercepti: unde Bringhamio latori
73 mors consequuta est, proceribus exilium,
74 Catholicis periculum, hæreticis insulta-
75 tio, Regi Seotiz suspensio, & arctior cum
76 Anglia conjunctio.

77 Proceres exiles, quia consensum suum
78 recūsaverant, ut redditus Monasteriorū
79 in Scotia Iesuitis permitterent, respon-
80 sum acceperunt, nihil illis subsidii expe-
81 ctandum esse, nisi Infantam contra pro-
82 prium Regem ad Regnum Angliæ capef-
83 sendum, adjuvare fidem darent. Inde in
84 Seotiam commearere coacti sunt, & cum
85 proprio Rege incolomitatem, ut potue-
86 runt, pacifici.

86 In invasionibus Hybernæ ab Hispano
87 factis, si Iesuitæ negare vellent, eorum ma-
88 nus fuisse præcipuas in instigando Hispa-
89 nos, præter alia argumenta bene nota Re-
90 gi Britanniz, Ludovici Mansonis Iesuitæ
91 in Nunciaturam Apostolicam evectio
92 testabitur.

93 Sacerdotibus ex Anglia Romam missis,
94 & in Collegio Anglicano inecarceratis, ut
95 alii à Seoro favendo terrore detineren-
96 tur, pro crimine objectum est piaculati, &
97 in quod alia resolverentur, quod Seotiz
98 ex planè essent factionis. Sic loqui & sic
99 scribere visum est Iesuitis. Idem postea
100 Sacerdotibus aliis in Belgium venientibus,
101 nos pro levi peccato, nec cum levi
102 periculo objectum est.

103 Ut Anglos Catholicos in speciem Hi-
104 spanis, reverà autem sibi ipsi obnoxios te-
105 nerent, à multis jam annis de tempore in
106 tempus invasionem Hispanicam promi-
107 serunt. Nonnullos subornarunt, qui de ex-
108 peditis Classibus, militibus, apparatibus,
109 mendacia splendida solenni more disse-
110 minarent. Notæ suæ literæ, & in mani-
111 bus Senatūs Anglicanī unus Iesuitæ ad
112 alium teiturus, suadentis in illis, ut ru-
113 mores invasionis futuræ non intermit-
114 tendo omnem operam navaret. Istā frau-
115 de detectā & explosā, insinuarunt sub-
116 dolè, Elisabetham Angliæ secretum sce-
117 dus cum Infanta iisse, eamque in sue-
118 ccessionem Angliæ destinasse. Addunt, &
119 id in toto orbe proclamant, eorum operā
120 factum esse, ut Hispanos cum Angliæ
121 Principe nullam confederationem inire
122 velit, nisi eum expresso articulo Religio-
123 nis Catholicæ in Anglia liberæ. Eventu
124 ipso hac technā etiam dissipatā, ad hoc
125 Catholicis persuadere conantur, multa
126 millia

„millia aureorum à Rege Catholico defini-
 „gnari, quæ illis distribuantur; cuius rumo-
 „ris vanitas, ut & aliorum, lippis ac conso-
 „ribus in notescere coepit.

„Interca ut à quo, & cuius piscatores co-
 „stituti essent, elarere inepceret, Iesuitam
 „aliquem Cardinalem creandum esse de-
 „cernunt. Emendicatis, vel ementitis suf-
 „fragis aliquorum Sacerdotum (magnam
 „& tantum non magicam vim tribuunt sub-
 „scriptionum Cathalogis) adiungunt no-
 „mina Scholarium, militum, lotricum, qui-
 „bus magno quasi consensu gentis Angli-
 „cane Robertus Personius Regi Hispania-
 „rum commendatur eius auspiciis promo-
 „vendus. Non facile ratio reddi potest, cur
 „is reliquis Iesuitis Britannicis præfere-
 „tur longè illo hæc dignitate dignioribus,
 „qui non infames erant propter mores, qui
 „doctrinâ competentem imbuti, non necesse
 „habebant ut docti viderentur, aliorum li-
 „bros ut proprios edere: qui non formidi-
 „ne & aversione Catholicorum coacti fue-
 „rant à Britannia fugere. Sed eum samâ,
 „doctrinâ, animoque earecet, Spiritu tam-
 „men turbulentissimo non catebat, pro-
 „pter quem sciebant, eum Regi Britanniz,
 „cui semper opponebatur, meritis odiosis-
 „simum esse.

„Propter Cardinalatus Personiani solli-
 „citudinem Voorthingthoni præcipuus
 „actor, præfidentia Douensis Collegii, sed
 „à triennio in trancium, ut à Iesuitis pen-
 „deat totus, remuneratus est. Is, ut fidem
 „Roberto Personio præstitam ex solveret,
 „enim sollicitudinem & studium in Car-
 „dinalatu ambiendo intinse noverat, au-
 „diens Elisabetham Angliz mortuam esse,
 „vel morti vicinam, Anglos convocat, lon-
 „gaque habita contra Regem Scotiz iave-
 „ntiva, docet, quàm inoleandum esset, eum
 „sustinere Regem Angliz, & , ut ne fieret,
 „otare ferid admonere. Rex Scotiz declar-
 „atus tamen fuerat Rex Angliz, & forrè
 „Du. Voorthingthoni ausderat, sed non
 „credebat, quia non volebat. Ex Senatoti-
 „bus Anglicanis sunt, qui Sacerdotes ad-
 „monebant, ut à Duæo in Angliam ordi-
 „nati mitterentur, quod id Regi sumum
 „esset valde exosum propter ipsius Voort-
 „hingthonsii nomen.

„Nec humanis tantum rationibus niti
 „voluerunt Iesuitæ Hispanorum in Anglia
 „victoriam, sed excogitatis etiam revela-
 „tionibus. Inter alias magna gravitate asse-
 „verabant, S. Iacobum navi lapidea in Hi-
 „spaniam victum, illi genti victoriam con-
 „tra Anglos promississe. Nec defunt fide di-
 „gni homines, qui Iesuitas faciunt autho-

„res Indulgentiarum concessarum illis, qui
 „titulum Hispanicum ad regnum Angliz
 „promoverent.

An Religio Catholica Promota per Anglo-IESUITAS in Britannia.

„Sctorum Seminaria per viginti an-
 „nos, Iesuitis subfuerunt. Landi illis ef-
 „fer, si viginti tantum Sacerdotes idoneos
 „ex illis produisse ostenderent. Imò viros
 „aliquot Scotiz nationis eximios, & opti-
 „mè de Ecclesia meritos, pessimè exagita-
 „runt, eorumque conatus quoquo modo
 „impedierunt.

„Quàm parvos Iesuitæ in Scotia fructus
 „fecerint, utinam non lamentabilis regni
 „illius facies toti orbi testaretur, quàmvis
 „nova Arithmetica, vix aut ne vix quidem
 „triginta Catholicos, ad triginta millia in
 „suis relationibus multiplicarint.

„In Angliz negotiis, si Religionem Ie-
 „suitæ dicant omnium suarum actionum
 „regulam fuisse, farent ignorantiam
 „meam, & probationem desidero.

„Num Religio fecit, ut defectus profes-
 „sionis Catholicæ non esset impedimen-
 „tum in successione Galliz Navaræ (sic
 „scribunt in nno ex plurimis suis libello
 „famoso contra Lecestriam) esset verb
 „Impedimentum Scoto in successione An-
 „gliz ?

„Num Religio fecit, ut præter claustral-
 „tas omnium officiorum promissiones, E-
 „lisabethæ Angliz, iustissimæ, simul & mi-
 „sericordissimæ Principi vitam oparente
 „diuturnam, eò quoddam parem (ut in Apolo-
 „gia quadam typis vulgata loquuntur) sue-
 „cessorem non sperarent.

„Num Religio fecit, ut Angliz titulus ab
 „illis prostitueretur, non modò Catholicis
 „Principibus in motuam eorum perniciem
 „sed etiam quibusdam non-Catholicis, ut
 „Ferdinando Derbiensi Comiti, & aliis
 „propter iustas causas reticendis ?

„Num Religio fecit, ut Mariam Scotiz
 „præ omnibus mortalibus tractarent Indis-
 „gnissimè, cui præ omnibus mortalibus Ana-
 „gli debebant obedire, ut Principi ; com-
 „passionem, ut captivæ; venetationem, ut
 „Martyri.

„Num Religio fecit, ut præ atheistis in-
 „famarentur à Iesuitis, qui Scotico titulo
 „favebant, nec Archiepiscopo Glasgionen-
 „si, nec Episcopo Dumblandensi, viris ho-
 „norandissimis, exceptis, nec ipso Guesle-
 „mo Reinoldo, singulari hojns ætatis orna-
 „mento, qui in libro contra Brasum edico,

„annoque 1593. impresso, & Regi dedica-
 „to, eum legitimum Regni Angliani hæ-
 „redem appellare non vereretur?

„Num Religio fecit, ut Væstmarlandius
 „Comes, Regulus Pagettus, & alii ex An-
 „glicana nobilitate, pro fide exules propter
 „odium Scotici tituli Iesuitis infirum, pet-
 „petuis seditionibus exagitantur, Gene-
 „rali Iesuitarum per eorum literas incaf-
 „sum pro remediis interpellato?

„Num Religio fecit, ut tot seditionum
 „libellorum, & assassinatuum artifices à Iesui-
 „tis subornati, laudem mererentur: Catho-
 „lici verò quidē, Rabinthionius, Filceius,
 „Sarisburyus & alii, quibus Sol nihil videt
 „illustrios, eò quòd de liberanda persona
 „Reginæ Scotiæ delibetissent, vel nepulo-
 „nes quosdam exploratores ad eam deli-
 „berationem subornatos audivissent, potius
 „in libello Apologetico Iesuitarum pro per-
 „duellibus damnarentur; æcerisito illis Sa-
 „cerdote quodam nomine Vualardo, qui
 „supra nongentos Catholicæ Religioni
 „reconciliaverat?

„Num Religio fecit, ut Mariæ Scotiæ Re-
 „ginæ injustissima mors patronum inveni-
 „ret Iesuram? Præterea lex in præteritis
 „Comitiis Anglorum fertur, ut si persona
 „quæpiam in mortem Elisabethæ conspira-
 „ret, & illa persona, & omnes ab illa ius Re-
 „gni Anglicani prætèdentes, ut perduelles
 „suecessionem Regnum privarentur. Hæc
 „lex urgeri non potuit à Christiano quovis
 „ut dum per Matrem impetitur filius, illius
 „martyrium in dubium & in crimen vocet-
 „tur, imò & damnetur planè, cuiusmodi fœ-
 „mina, tantæ celsitudinis, ut ait Bosius in
 „libro de signis Ecclesiæ, pro nulla nunquam
 „secta aut professione, à Mundo condito,
 „mortem oppetit. Vrgetur tamen hæc lex
 „contra Regem Scotiæ à Iesuita auctore
 „libri Titulorum.

„Num Religio fecit, ut Angliæ, dum in
 „ea Cardinalitus pilcus Roberto Personio,
 „vel ex complicitibus alicui sanguine Mar-
 „tyrum rubriicaretur, & Vropanum, fereq;
 „Anabaptiticum ad reformandam Eccle-
 „siam institueretur Consistorium, fiat tragi-
 „cum omnium miseriarum theatrum?

„Vnicui solutio est, quam in recenti Ie-
 „suitarum Theologia reperimus in Angliæ,
 „scilicet Catholicum & Hispanicum esse
 „synonyma. Imò eò usque progressi sunt, ut
 „in responso quodam ad editum Elisabe-
 „thæ quoddam afferant planè, florentem
 „statum Regis Hispaniæ sic esse eonjun-
 „ctum cum statu Ecclesiæ, ut illo sublato,
 „hic subsistere nequeat. Monarchiæ Hi-
 „spaniæ in tota Europa necessitatem per-

„suadere eonantur Iesuitæ, sed cum magno
 „præjudicio, & nota ingratitude circa a-
 „lios Monarchas & Principes, quibus mul-
 „tum debent; cum suspitione perfidæ adu-
 „larionis Regi Britannicæ injectâ, quem jam
 „ad Regna evectum ad alstra usque laudi-
 „bus evehunt. Iudiciorum Dei inscrutabi-
 „lis abyssus est, propterea omnes à Iesuitis
 „infrigatos eonatus contra Angliam sub-
 „sannavit.

„Serio autem perpendant Iesuitæ, an Illi
 „novi Apostoli, id imitentur quod dicit
 „Paulus 1. Corinth. 1. Gloria nostra hæc
 „est, testimonium conscientiæ nostræ,
 „quòd in simplicitate cordis, & sinceritate
 „Dei, & non in sapientia carnali, sed cum
 „gratiâ Dei conversati sumus in mundo:
 „eius indicium & quasi probatio sequitur,
 „Fidelis est Deus, quia sermo noster, qui
 „fuit apud vos, non fuit etiam & non, sed
 „etiam per se ipsum fuit. Huic Apostolicæ
 „Regulæ, num Iesuitæ se conformaverint
 „ab initio quasi renascentis Ecclesiæ Reli-
 „gionis videndum est: Hispanis reli-
 „gionis disensione, an illorum sermo de Monar-
 „chia Hispanica fuerit etiam & non.

De IESUITARVM modo procedendi in rebus ECCLESIAE Anglicanæ tractandis.

PROPTER seminata omnibus Catholicis
 „obvia, magno Anglorum in partes tran-
 „smarinas confluyente numero anno 1580.
 „Collegium Anglorum, quod per 800. an-
 „nos Romæ tenebant, in novam faciem
 „mutatum est, magnâ Iesuitarum Callidi-
 „tate, qui dissidium inter Anglos, & Cam-
 „briam ferendo, sese insinuant, victos
 „prætextibus eludendo, omnia ad se revo-
 „care conabantur.

„In Collegio Anglo-Romano pede fixo
 „anno 1580. in Angliam admissi, pro more
 „gentis nostræ cum omni humanitate ex-
 „cipiebantur, præsertim cum in aliis Re-
 „gnis, plurimum causam Catholicorum
 „promotorum se sanctissimè promississent.

„Robertus Personius, & Edmundus Câ-
 „pianus primi Angliam ingressi, secum
 „Rhemos usque in Galliis adduxerunt E-
 „piscopum Alaphensem Angliam tanquam
 „Patronum, cui auxiliari debebant, & spo-
 „ponderant.

„In Angliæ sacramenta administrare no-
 „lebant sine licentia sacerdotum, in quo-
 „rum quasi residentia, in privatis Catholi-
 „corum cibus erant: Sacerdotibus enim,
 „qui jam onus Dei portaverant, in adju-
 „torium

torium non necessitatio petebantur, & ad
messum verius, quàm ad sementem ad-
mittebantur.

In publicis scriptis, & enloquiis priva-
tis, fidem dabant Catholicis Laicis, se ni-
hil nisi spiritualia tractaturos, sub ea con-
ditione, non alios in eorum domibus ex-
cipiendi, & istà conditione violatà (quod
postea in Roberto Personio contigit) e-
jiciendi.

Paupertatis & humilitatis professionem
faciebant. Propter istas virtutum species,
teique novę admirationem, & alias artes,
multi in Societatem Iesuitarum, omnes in
bonam de illis opinionem adducere sōt.

Collegii Romani Anglorum administra-
tin cum redditibus illis cedebat. Pecunia-
rum distributio paulatim in Angliā Iesui-
tis commissa est, præsertim cum sacerdo-
tes seculares tam fuerint rerum tempo-
ralium negligentes, ut ordo eorum uni-
versus, nec censum, nec domum nec hor-
tum uspiam haberet, id quod strictissi-
mam nuditatem cujuscunque ordinis so-
perat. Pecuniarum collectidnem, licet
magnum onus, Iesuitæ tamen ex charita-
te ferre didicerant.

Interea Iesuitæ, ut paulatim omnia sua
efficerent, omnes in Collegio Romano,
obedientię merito prætenso, juramento
sibi obstrictos habere procurarunt, ut ad
Iesuitarum libitum fierent Sacerdotes,
vel non; & in Angliam proficisceren-
tur, vel non. Hoc stratagemā gloriantor
sibi tribuit Robertus Personius, quodd
sciret Iesuitarum equum Trojanum ef-
fuisse.

Sub specie Regularum in collegio An-
glo Romano observandarum, omnes om-
nium literarum illis aperiendę veniebant,
comprehensis etiam in praxi Anglis ex-
tra Collegium degentibus, ut sic nihil ad
Angliā spoliatis tractari posset Romę, vel
cum ipso Pontifice nisi per Iesuitas.

Mortuo Cardinale Morono protecto-
re Anglorum, cuius prudentia effecit,
ne in aqua turbata piscari possent, sub-
rogandum ei curarunt Cardinalem Bon-
compagnum, repudiato Farnesio verę
nobilitatis Cardinale, qui propter aviram
cum Polo amicitiam, & multa erga An-
glos amoris indicia Protectoris munus,
quod verę præstitisset, meritis expecta-
vit.

Et ut seipsum ad omnem eventum pro
Protectoribus venditarent, iactabant se
facilitatem habere, Anglum, quemcunque
vellent, constituturi Cardinalem, unde facile
omnes ex se dependentes habere possent:

id quod postea attēderunt, factio per ipsos,
ut dicunt ipsi, Alano Cardinale.

Nec cessabant interim seditionibus, de-
tractionibusq; artificiosissimè supersemi-
natis, omnes impetere, quos metuebant
impedituros, ne pervenirent Iesuitæ ad
meram, ad quam collabebant. In eo nū-
mero omnes viros eminentissimè cōve-
nientebant, quantumcunque de causa Dei,
& illis etiam ipsis optimè meritos. Pro re-
liquis exemplo sit Episcopus Cassanensis.
Is Iesuitas in Anglorum Collegium Romę
introduxit, invito Cardinale Morono, &
introduktos continuis bonis officiis pro-
sequutus est. Notum est quid Romę in-
eorum gratiam fecerit, cum esset ibi re-
ligiosorum Visitaror. Septimanarum ad
extremum ulque spiritum aliquid Casę
professę contulit. Inter istum tamen &
Alanum discordias severunt maximas,
quibus paulò ante mortem finem impo-
suit Alanus, dicens, Non esse æquum, ut
propter greges vel pastores, Abraham &
Loth discordarent. Mortuo verò Alano,
oculos in Cassanensem conjiciebant An-
gli, tanquam potum illis, & illos noscen-
tem, ideoque petebant, ut Alani autho-
ritas in Cassanensi resideret.

Petitioni tanquam iustissimę Iesuitæ se
primò assimabant concursuros. Cardina-
li tamen Cajetano alanculari persuade-
bant, ut se Cassanensi, tanquam Protecto-
ratūs Anglicani æmulo (quod & fecit) &
Anglis petitionem suam Pontifici exhi-
beribus, opponeret. Hinc magna Angli-
cani fundi calamitas, & perpetua contra
Cassanensem oppositio. Is tamen mortu-
rus adversariis suis ignovit, & in ejus rei
signum iussit comburi Iesuitę cujusdam
litteras, in quibus de Cassanensi scripserat,
Aut Deus, aut dzmon, aut Turca eripiat
eum.

In Angliā erant adhuc veteris Cle-
ti reliquię à tempore Marię Reginę su-
persites. Inter hos erant viri omni ex-
ceptione majores: sed quia à Iesuitis,
recenter appulsis, dependere meritis de-
dignabantur, cum his idcirco contentio-
nes honesto prætextu exercendę erant:
eorum jurisdictio à Iesuitis in dubium vo-
catur, licet à Pio V. concessa, & à Legato
ejus Episcopo Lincolnien. adhuc vivo
confirmata, qui postea in carcere pro fide
obijt.

Inter alios aliis intentatos abusus unus
nomine, qui Dolmannus vocabatur, pro-
cuduit librum Titulorum ad Regnū Anglię
supradictū, magno cum Dolmanni perti-
culo, Huic maxime infensū erant Iesuitæ,
quod

quod ei, ut pote perspectissimæ integritatis viro, maximæ pecuniarum summæ in suos usus distribuendæ, committerentur.

Viâ hoc modo Iesuitis patefactâ, proclamant statim, se habere facultatem illis plenariam indulgentiam concedendi, pro prima voce, qui peccata Iesuitis confiterentur, & ad istam facultatem intimant, dam, ex suis devotis, quorum jam numerus acceverat, emissarios adornant. Inde facillimè aliorum penitentes ad se alliciebant, & fecerunt filios sibi, quos ipsi non genuerunt. Generales etiam esse volunt confessiones, ut omnia omnium negotia ipsius pateant. Facultates alias promittunt, quibus nervis belli contra secularē clerum interī, ut jam parat, pecunia comparatur: Vnam, ut in incertis restitutionibus aliquid donetur Iesuitis, & satis fiat: aliam dispensandi, ne bona hæreticis debita, hæreticis restituantur, sed Iesuitis: aliam dispensandi de rebus ad Ecclesiā pertinentibus: aliam permitrendi Patronis, ut beneficia divendant Hugonoticis Ministris, temporalia beneficia à spirituales separando: Hispanicis viribus se interim sustentatos plenis buccis ostentant.

Ex Collegiis trāsmarinis per hoc tēpus, fecerant ferè monopolia. His initis & incrementis, Iesuiticam se factam Angliā Catholica miratur & ingemiscit.

Neque tamen aliis artificibus Iesuitæ vel hilum profecerunt, si ad sedem Apostolicam pervius accessus fuisset. Omnes itaque viæ ad illam obsepiendæ erant. Surreptionibus omnino aures Pontificis præoccupandæ, quem eo potius nomine novam istam congregationem instituisse credendum est.

De Authoritate summi Pontificis à IESUITIS ad suas machinationes detorta.

Multa perperam facta fuisse, Apostolicæ sedis authoritate prætensâ, eoque dignitate imminuē, dolendum est, negandum non est. Ne aliquis dubitandi scrupulus Anglis inesset, quinam sint, qui malis informationibus de absentibus uti fuerint ausi, inter plurima argumenta, divina providentia, quæ illi sedi assistit, efficit, ut malè informato Pontifici aliqui Anglorum præsententur.

Quinque Sacerdotibus uno tempore in Angliam profecturis, Dn. Barnabeo, D. Mattheo, D. Hensleo, aliisq; duobus, & ad

Sanctissimum Dominum nostrum Clementē VIII. pro benedictione impetranda, adductis, sua sanctitas quæsitit Italicè, an omnes illi quinque, cursum studiorum in Seminario absolvisent? Robertus Parsonius Iesuita præfens respondit, absolvisse. Sua sanctitas (mirum d. d.) idem petiit Latine. Ille iterum sine verecundia respondit, omnes absolvisse, idque Latine. Ex omnibus autem quinque illis ne unus quidem cursum studiorum absolverat. Sed quid faciendū Sacerdotibus illis, qui modestiq; causa tacendum putabant, & nihil sortè expectabant magis, quàm ut ab eo Collegio dimitterentur, in quo diu detenti & vexati fuerant. Nec expectandum est, ut ex illo Collegio Anglo-Romano aliquis audeat, aut valeat si auderet, verè Pontificem, aut institutam ab eo congregationem informare; ubi quisque peius quàm in carcere, secreta custodire mancipatur, non colloquatur cum aliquo secundo, nisi in præsentia tertii exploratoris.

Qui è Collegio dimittuntur pauci sunt, qui neque adulationibus, neq; minis credunt. De quibus dubitatur, illi uno vel alio modo præveniuntur. Inter alios D. Tempertus, D. Bensonus, D. Hillus, Romæ honorificè dimissi in Belgium venientes, inauditi, & cauti in hunc diem incogniti, facultatibus à Iesuitis privantur, sicut nec redire, nec manere, viaticum consuèto, nisi dimensando, possent, nec ad munia sacerdotalia, ex quibus etiam vivendum esse, in Angliam proficisci, in quam tamen veniencapti, & pro fide incarcerationati, omnes tres illustres confessores evaserunt.

Neminem Romæ residere, qui Cleri secularis Anglicanæ causam apud sedem Apostolicam agat, passi sunt Iesuitæ, cum tamen hospitium Anglis, ab Anglorum Regibus ante 800. annos paratum, detineant.

Anglorum extra Angliam, quantum in iis erat, sustentationem & estimationem semper Iesuitæ impedierunt, bullam quâdam urgentes, ne quis ad Restoratū promoveretur, veros gradus impediendo prius, qui Pontificis dignitatem tuerentur, quæ sciunt ab iis impugnari, qui gradus utunque susceptos præferunt; & eò magis, quo gradum altiores ostentant. Hoc Pontificem benè informatum quis latuerum suspicetur? Sed quæ informatio ab hominibus dignitate & sustentatione privatis expectari potest?

Ex Angliâ literæ ad Pontificem difficillimè mittuntur, propter agniti primarius Pontificis periculū, præsertim à Sacerdotibus

bus in anglis ædium privatarum, vel carcerum larentibus, afflictis, angustatis, quibus etiam nunciiorum penuria, & portuum observatio benè nota est. Quanta ergo afflictio est, quanta injuria sedi Apostolica inusta est, quod literæ à Sacerdotibus Anglis propter eorum negotia urgentissima, ad suam sanctitatem, intercepit non modo fuerint, sed & impunè? Quid dico impunè? imò, ut ajunt, Pontifice sciente, volente, decernente, imò & labore literarum in Collegio Anglicano, sicut ipsemet refert, sed penes eum fides esse debet, in sacerdotem, quem etiam lesuitæ facibus ardentibus adductis torquere minitabantur, nisi narrationibus quibusdam, à lesuitis confectis, statim subsisteret. In illis literis significati sunt abusus multi, qui Alano & Cassanense mortuus, in Ecclesiam Anglicanam irripere ceperunt. Inter alios recensentur insolentissimæ quædam propositiones à devotis lesularum absurdè probatæ, & postea à lesuitis absurdius (quod in factionibus eorum usitatum est) defensatæ. Una erat, prostituta Romæ æquè licita esse atque ipsum Pontificem: alia erat, Sixrum quæ fuisse lupum; in cuius odium priorem fortè effutiverant.

Obiectum in illis literis, aliisque criminum exemplat lesuitæ in Angliam remittunt, & memoriale Pontifici exhibitum appellarunt. Iesuitarum in Anglia Provinclalis Henricus Garnet in illis literis ne mica veritatis inesse soleniter in literis ad omnes Sacerdotes Anglicanos, protestatus, ut contra illud memoriale manibus subscriptis ferant, rogat, idque ordine ab ipso Pontifice, ut scribit, præscripto. Tres formas subscriptionum præfixit: Primam, omnia in memoriali seio falsa esse: Secundam, omnia in memoriali puto falsa esse: Tertiam, omnia in memoriali sunt ab illis, non à me sæc fanda exhibita. A Sacerdotibus eorundem viventibus, dissimilimè convenientibus, persecutione eorum qui sunt extra Ecclesiam, sed magis tyrannide eorum, qui sunt intra Ecclesiam, ut quetelæ eorum restantur, oppressus; facile erat, aliquas subscriptiones extorquere, quas tamen multi recusarunt. Hoc in luerum lesuitis cedebat, quod devotos ad adversarios inruerent, & ad omnem eventum subscriptiones extortas, vel e mentibus haberent paratas. Nec quemquam verisimile erat postea Pontificem missurum, eum nihil Romæ intimarum lesuitas lateo possit.

Quid jam mirabimur, lesuitas in Anglia Sacerdotibus ad Pontificem missis, prædixisse, exceptionem Romæ illos habituros, longè ab illa dissimilem, quæ Iltianos schismaticos tractandos censuit postea Apostolus Gregorius Papa.

Quid jam mirabimur, temporalla subsidia, gratias spirituales, hierarchiam, & illa consequentia, sacramenta, sacramentalia, quæ, ipsius denique appellations beneficia, Ecclesiæ Anglicanæ denegata: & Clero olim tam nobili, & jam tam benè de sedo Apostolica meritis, infimum quasi gradum Archipresbyteratus, infimo homini [ut nihil gravius dicitur] per surreptionem collatum, præponi?

Iesuitæ in castello de Vuisbich, ut lesuitæ cuidam Guilermo Vuestono, Primatum in Clero Anglicano comparant, novum ordinem melioris (si Deus placeat) disciplinæ inceperunt. Ille novus Ordo inter infinitas scandalosissimas absurditates, quia earebat auctoritate Pontificis, à Clero rejectus, causam & pretextum dedit lesuitis, nihilominus separationem à Sacerdotibus (quæ sub meliori iudicio verum schisma putatur) faciendi. Non vix debatur postea expediens, ut Iesuitæ non larvati primatus ambitetur, clancularius lesuista promovendus erat, & quidem Georgius Balcavillius apertissimus in ventus est. Ex eo quales, & ob quæ merita à lesuitis promoveantur, apparebit.

Inter alia multa similia filii Novitatus exereitia, fecerunt, ut scriberet ad Cardinalem Cajetanum literas, jam cum reformatione impressas. Earum lumina erat, lesuitas in Anglia & alibi malè audire, idque verissimum est. Quæ sequuntur, in Luelanicas variationes reponi deberent, non esse videlicet lesuitarum demeritum aliquod, quin potius omnibus illos victuibus præluere: aliquam tamen illis inviam, vel emulationem constare esse, quod valde nobiles essent, & divenditis amplissimis suis patrimonii, pauperes omnes, in carceratos præcipuè, sustentarent, eum tamen per quam exiguum ab illis in pios usus conferretur.

Archipresbytero taliter per Cardinalem Cajetanum, sed nomine Pontificis, creato, qui expressum Pontificis consensum expectandam censuerant, & bullam auctoritatem in eo tanti momenti plus quam necessariam, schismatis postulatatur. Ab illis lesuitis secundam faciunt separationem, vel potius schisma.

Archipresbyter post undecim menses per Bullam Pontificis confirmatus, in

„ causa sua dixit se esse debere iudicem:
 „ decevit dilationem obedientiz illi fien-
 „ dae ante bullam Pontificis fuisse schisma-
 „ ticam. Libellos Iesuitarum, qui Sacerdo-
 „ tes schismaticos esse affirmabatur, & omni-
 „ bus convitiis proficindebant, „ plus quàm
 „ Pontificia autoritate confirmat: prohibi-
 „ tot, ne quis innocentiam suam tueatur,
 „ aut Academiæ Parisiensis decretum de-
 „ fendat, quo expectantes Bullam Pontifi-
 „ ciam immunes è schismate declarabatur,
 „ auctoritatem edictorum, ut Princeps, vel
 „ nanonum, ut Papa, eondendorum usurpat.
 „ Edixit, ne Sacerdotes inter se de aliqua re,
 „ eo inconsulto, tractent, ne dent, vel acci-
 „ piant suffragia pro quavis re, ne veniant,
 „ aut scribant ad partes transmarinas. A-
 „ pertè adhuc non ausus est dicere, Nulli
 „ Pontifici, aut Principi, præter Archiepres-
 „ byterum, obtemperetis. Quid enim se-
 „ cutum est? Sacerdotes propter istas malè
 „ sani cerebri insolentias, appellationem
 „ ad summum Pontificem fecerunt, Excla-
 „ mant Iesuitæ, Sacerdotes per subscriptio-
 „ nem appellationis, Archiepresbyteri edi-
 „ ctum de non dandis vel accipiendis sus-
 „ fragiis, violasse, non esse dignos, qui ad al-
 „ tare admittantur, non qui domibus exci-
 „ piantur, imò fame tollendos esse, expressis
 „ verbis per totam Angliam inter Catholi-
 „ cos urgebant: hinc tertiam separatio-
 „ nem, vel potius schisma à Sacerdotibus
 „ fecerunt.

„ Quis crederet eos, qui speciali voto
 „ obedire Pontifici tenebant, tria diffidia
 „ tam intempestiva, tam illicita, tam su-
 „ pra fidem scandalosa contra illos factu-
 „ ros, quos omni modo adjuvare teneban-
 „ tur, ea verò de causa ut eumque fucata,
 „ quòd ad auctoritatem summi Pontificis
 „ in omnibus negotiis Ecclesiasticis, tan-
 „ quam ad sacram anchoram tenerendum
 „ deereverant?

„ Sequitur, ut Iesuitarum in Anglia &
 „ Scotia molitionum particulares effectus
 „ recenscantur, & quæ pro incommodis
 „ graviter premementibus expectanda reme-
 „ dia.

De Rege BRITANNIÆ.

„ Rex mered, ut sibi videtur, contra Ca-
 „ tholicos nonnullos irritatus, bonis o-
 „ mnibus officiis promerendus est. Libellis,
 „ rumoribus, molitionibus seditionis status
 „ temporalis, nullo modo, quod Iesuitæ fa-
 „ ciunt, contra Religionem irritandus est.
 „ Vecitatem partim expressam, partim in-
 „ tellectam, Magistratus genus quoddam

„ artificiosum mendacis arbitrantur. Il-
 „ lo se deludij rebus temporalibus zger-
 „ rimè ferentes, vix alius Catholico cre-
 „ dendum censent, cùm fidelitatem erga
 „ Principem proficiatur, vel juramento e-
 „ tiam confirmet. Pecuniz etiam in magna
 „ quantitate in alias Regiones à Iesuitis
 „ transportatz, fisco interceptæ cessaverunt,
 „ semper, nisi iustissima causa appareat, su-
 „ spiciones dant, auctores innaturalia esse
 „ Reipub. membra.

De SEMINARIIS.

„ Seminaria Anglicana olim numerosa
 „ fuisse & florentia: nuncium Rhemenso
 „ uno tempore supra 400. alius, anno die 80.
 „ ad sacros ordines promovit. Libera erat
 „ omnium commendatorum admissio, & di-
 „ spositioni synecratici Anglicanæ con-
 „ grua educatio, quæ quales viros ex Anglia
 „ Catholica protulerit, Alanus, Sanderus,
 „ Hardingus, Stapletonus, Martinus & infi-
 „ niti alii testantur. Multi sub Alano fuere
 „ Rectores, virique marui ex Academiarum
 „ spaciis, & Iuristarum municipalium ho-
 „ spitiis prodentes, benignè excepti & fre-
 „ quenter exorti. Lectiones frequenter ce-
 „ rant & doctæ: omnes Christiano zelo ira
 „ ad Anglicanam messem anhelabant, ut
 „ difficillimè aliqui ad scribendum contra
 „ hæreticos, vel legendum, vel consiten-
 „ dum detinerentur.

„ Seminaria, ut nunc sunt sub Iesuitis,
 „ vel eorum devotis, nec numerum ha-
 „ bent competentem, nec Doctores, nec
 „ lectores, nec confessarios ex seculari
 „ Clero: viri melioris notæ, præcipuè in
 „ Academiis nutriti, non admittuntur.
 „ Qui pueri veniunt, in Seminariis eur-
 „ sum Solis (ut appellant) studiorum ab-
 „ solventes, non possunt evadere viri ma-
 „ turi, & profligandis hæresibus pares.
 „ Scripturas non exadè callent: Patres
 „ non versant, antiquitatis monimenta non
 „ terunt: linguarum sufficientem cognitio-
 „ nem non adipiscuntur: varia lectio scri-
 „ ptoribus & concionatoribus, quorum ma-
 „ gna simul est penuria, & lectoribus neces-
 „ saria, non attingitur: hæresis ipsa, nova
 „ quasi hydra capita indies emittens nō ex-
 „ ploratur: tempus deest eis studij: muris
 „ explorationibus, susurrationibus, factio-
 „ nibus optima ingenia franguntur: nec in-
 „ ter istas incommoditates, fortè unus ex
 „ clerico seculari assignari poterit, qui eursum
 „ studiorum jam per viginti annorum spa-
 „ cium absolvit.

„ In Collegio Romano decem fuerunt
 sub

sub leſuitis ſcandaloliſſimi rumulus. Ex
eo Collegio literæ ad Pontificem miſſæ
ſunt à ſtudentibus in hæc verba : Colle-
gium noſtrum caſtrum ſoris, carcer in-
ſus, &c. Ex eo Collegio Sacerdotes Dei
vinci fuerunt in placis Romanis. Ex eo
Collegio non nominanda infamia ſub e-
ducatione leſuitica, in gentem Anglica-
nam, in ſacerdotalem ordinem, adeoque
in ipſum nomen Chriſtianum redunda-
vit. Ex hoc Collegio & aliis ſub leſuitis,
proditiones, delationes, ſycophantiæ, adu-
lationes in pueris ineptæ, ad omnes Ang-
liæ partes permanerunt. Nemo inſignis
explorator & pernicioſus, qui non fuerit
ſub leſuitis educatus. Ante vanientem &
prævalentem leſuitarum cœtum, non au-
dita fuerunt in Anglia libellorum famo-
rum, ſeditioſorum, diſſidiorum, detractio-
num nomina: nemo niſi poſt eos ſacerdo-
tium ſuum inſiciatus eſt, & carcere contra
daram fidem auſugit, mendacii publicè
convictus eſt, aut à religione publicè apo-
ſtatar.

In Seminariis Hiſpanicis, omnes hone-
ſtioris viræ, & melioris iudicii ad ordinem
ſancti Benediicti ſerè tranſierunt, non ob-
ſtantibus infinitis calumniis contra illum
ordinem, & alios omnes in Eccleſia ap-
probatos, præter ſuum, à leſuitis inſuſur-
ratis.

Duaſenſe ſeminarium multis in Anglia
ſcholis Grammaticalibus ſplendore, do-
ctrinæ & actionum morali bonitate eœ-
det. Per factionem admiſſi, blanditiis, fa-
voribus, miniſ ad leſuitiſmum alliciun-
tur, ſi conſenſerint, extrema indigniſſima
partialitate foventur, donec tandem in-
ſerueſcente juvenili impetu leſuitiſmi
penitent. Qui apertè nolunt ad leſuiti-
ſmum tranſire, ergaſtula potius, quàm
Collegia exparantur.

Reſtituantur necesse eſt Seminariis, ſi
indò convulſio Britannicæ expectetur, do-
ctrinæ & morum maturitas. Viri apti
ſcribendo contra hæreticos, & docen-
do alios, ſi inveniri poſſunt, deſtinen-
tur. Academicæ, & melioris educatio-
nis viri, non modò ſyncera humanitate
in ſeminariis exaripiendi ſunt, ſi veniant,
ſed ut veniant, ſunt provocandi. Quod
non aſſi per Academicos motu fami-
liaritate notos ſibiſmet fieri poteſt; ut
ſub Alano experientia docuit. leſuitis
non amotis à Collegiis, niſi boni ſpe-
randum eſt, &c. *Hæc omnia Monachi &
Cleri Anglicani de leſuitis.*

In Scotia quid actum à IESUITIS.

REX Hiſpaniarum hæc die poſt mor-
tem Mariz Reginz Scotiz Parmenſi
Gubernatori in Belgio mandarat, ſuo no-
mine Regi Scotiz pecunias & exercitum
adverſus Reginam Angliæ promitteret, ut
eò facilius matris mortem ulciſci poſſet. Ea
de cauſa Parmenſis nobilem Scorum, Ro-
bertum de Broſſe, qui à juventute apud le-
ſuitas educatus fuerat, in Scotiam multa
cum pecunia ablegavit. Eodem tempore
adveſit etiam in Scotiam juiſſu Sixti V.
Pont. Rom. Dublin Epicoſcopus, qui Inſan-
tam Hiſpanicam Scotiz Regi in matrimo-
nium offerret, ſed eà conditione, ſi Roma-
nam Religionem amplecti veller. In huius
Epicoſcopi comitatu fuit etiam Guilelmus
Creighton, qui Lugduni aliquandio Re-
ctor in leſuitarum Collegio fuerat. Repul-
ſam autem paſſus Epicoſcopus conſilio, virtu-
te & fidelitate Iohannis Metelani Magni
Cancellarii Scotiz, qui Regi ſuadebat, ſibi
ab huiusmodi dolis & fallacibus promiſſis
caveret, domum reverſus eſt. Manſit autem
in Scoria Creightonus leſuita, & Bruſſeo
ſe ſe junxit, eique perſuadere conatus eſt, ut
Cancellarium obtruncaret, quòd molitio-
nibus leſuiticis, eorumque patriæ vel
ſolus reſiſteret. Ad quæ Bruſſeus totus
exhortuit, ejuſque poſtularis iniquis &
erudelibus proſus conſentire noluit. Hor-
tatur igitur leſuita Bruſſentem, det ergo 1500.
coronatos, quos à Parmenſi accepiſſet, tri-
bus nobilibus, qui in necem Cancellarii
conjuraſſent. Sed ne hoc quidem perſuade-
re ei potuit, iniquens, unum & idem eſſe,
ſive quis ſua manu interficiat aliquem ſive
peennia nondueat alium ad eædem facien-
dam. Cùm eiğ nullis rationibus expugna-
ri poſſet, acenſat eum Creighton leſuita, apud
Fuentem Parmenſis ſucceſſorem, quòd
pecunias à Parmenſe acceptas dilapidäſſet,
& in alios uſus convertiſſet. Comprehenſi-
tur miſer Bruſſens, in carcerem conſicitur,
& menſes quatuordecim in eo detinetur
tandem liberatur, leſuita autem impunitus
evadit.

De Turbis in Patavina Academia,
tum inter Venetos & Paulum V. Pon-
tificem Romanum à IESUITIS ex-
citatis.

CUM leſuitæ Patavii, & alibi paſſim pu-
blicas in ſuis Collegiis Lectiones ha-
bere, & hoc modo ſtudioſam juventutem

*Paſqui-
nus in
Carbo-
nibus
ſcribit.*

ad se pertrahere conarentur, gravis ea de causa inter ipsos & Academiam contentio exorta est. Tandem Academia illius loci de novatione ista apud Magistratum Venetum Anno 1591. admodum conquesta est, & per delegatum suum Cæsarem Cremosinum hæc talia proponi ipsi curavit: quòd nimirum Iesuitæ privam quædam auctoritate, contra Academiam istiusmodi leges ac consuetudinem antiquam & approbatam, peculiare quoddam Collegium seu Anticollegium porius occultè, sub Pontificiarum quarundam à Superioribus in Republ. Venetâ, tanquam à Magistratu suo legitimo, nondum approbatum sui confirmatarum Bullarum prætextu, introduxerint: unde contentiones inter studiosos per quàm multæ & variz existerent; eoque non celeberrimæ tantum Academiz despectus haud ferendus, sed ipsi etiam Iesuitarum discipulis illis putativis ab ineptis istis Preceptoribus majus detrimentum, quàm emolumentum accederet. Rogare itaque se, ut Anticollegium istud temerariè nec non clandestinè contra leges institutum abrogeretur. Ad quos Magistratus ille ejusdem Anni 1591. die Decemb. 23. respondit & decrevit ita: *Nistra hoc est sententia ac voluntas, ut Lectiones, nisi inter sese & apud affectus suos, socios suos, habeant omnino nullas, neque Statutis ac Privilegijs Academia Patavina nentiquam adversentur.*

Controversia inter Venetos & Paulum V. Exorta IESUITIS Authoribus.

ANno verò 1605. Inter Venetos, & Paulum V. Pontificem Romanum gravissima, & periculosissima intercessit Controversia, super Constitutionibus quibusdam, quarum renovandarum occasionem Senatui Veneto Iesuitarum artes & doli testamentarii præbuerunt. Cùm enim Ecclesiastici, maxime verò Iesuitæ Venetiis hæcenus multa ædificia, & bona alia mobilia, & immobilia, tam in urbe, quàm extra eam sita, ad sese sub titulo testamentorum, aliorumque legatorum, variis technis & molitionibus pertraxissent, & verò bonis spiritualibus adnumerata, ita jam possidero inciperent, ut tributi inde ad Magistratum Politicum nihil amplius, vel parum admodum rediret, Magistratus Venetos, ne cum Reip. detrimento maximo discesserent, lege cavendum & in eos maturè animadvertendum censuit.

Juvare hoc loco non mea verba adscribere, sed Cl. V. Hieronymi Vendrameni Sa-

cerdotis & Theologi Veneti, pro Serenissima Venetorum Rep. ad Cardinalem Roman. Collegium. *Triginta decies, inquit, centena millia, & amplius Ecclesiasticorum bona ac facultates, asstantur valere sub Veneta ditionis Imperio. Et quidem, quocumque te Venetijs, vel alibi in toto Veneto Dominio conferas, ædificia quacumque prædia, agros, domos, & cetera hujusmodi meliora pulchra ac magnificentiora conspexeris, ista Ecclesiasticorum esse cerè scias. Quod si ex urbe Veneta solum atque agro extra-has Templa, ædificia, bona, facultates Patriarcharum, Episcoporum, Abbatum, Archiepiscoporum, Plebanorum, Presbyterorum, Monasteriorum, Hospitalium, Ecclesiarum & ceterarum hujusmodi, qua temporibus, quibus Veneta Reip. cepta est, vel prorsus nulla exstant, vel cerè admodum pauca, illaque omnia simul in unum locum conferas: ac scorsim quidem Templa, domos, ædificia, & cetera hujusmodi opera parvas: scorsim verò prædia, agros, jura, hortos, & similia; quid obsecro Venetorum Civitas ac dominium erunt cum his collata? Illa cerè Urbis maxima erunt, hac verò vicus & Provincia per quàm angustia apparebant: & tamen Ecclesiastica illa omnia, vel plura cerè Veneta Reip. subditorum erant, ac prinde Veneta: Principes enim in subditorum suorum bona jura aliquod habent. Necessariò igitur Reip. Veneta Patribus his malis medendum, ac legibus cavendum fuit, ne contra vitam suam rationem, & Christi Servatoris Domini institutum Ecclesiastici viri tandem omnia secularia occupent, ac possideant. Hucusque Vendramenus.*

Iesuitæ verò hoc indignissimè ferentes, totum hoc negotium Romam ad Papam Paulum V. perferpererunt.

Compellati igitur hoc nomine à Pontificie, Veneti jure suo cedere noluerunt, sed protestari sunt, sibi in ditione sua supremam jurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici competere, &c. Hæc responsio accepto, Pontifex Excommunicationis fulminis eos terreat.

Vbi notanda summa iniquitas & hujus Pontificis: paulò ante illum Clemens 8. lege quoque cavet, ne Deiparæ Lauretanæ Domus, qua Papiis nihil toto terrarum orbe sanctius, valeat deinceps, aut emere, aut acquirere privatorum hominum agros vel bona, propter easdem causas, quæ Venetos etiam ad idem statuum impulerant. Concilii hæc non possunt. Idem omnino statuunt ac decernunt Veneti & Pontifex. Rom. Pontificis decreta sancta & inviolata: Venetorum autem blasphemæ & anathematata indicantur.

Dux verò & Senatus contrà Excommunicationis

monum de hacten Eccles. Venetis à Iesuitis in-cepitis

Venetis jura suo cedere nolunt.

Pauli V. Injuriam.

Hieronymi Vendrameni

Venetis Papi.

Inno-
centio.
I. anno
m. pa-
dract.
naat.

Dei
Faci-
tiam
causa
v. m. f.
ca. En-
cis m. m.
m. m. m.
m. m. m.

niationem illam decreto publico pro i-
pua, iniusta & omnino nulla decrevit,
quippe quæ tanquam brutum aliquod ful-
men, sine iure & legibus conceptum, ætem
tantum feriat.

Quia verò Decretum hoc dignum est,
ut in rei huius sempiternam memoriam ad
posteritatem transmittatur, id hoc loco ex
Italico idiomate in Latinum fideliter trans-
latum, adscribam, & de verbo ad verbum
sic habet. LEONARDVS DGNATVS, Dei
gratia Dux Venetiarum, &c. Reverendissimis
Patriarchæ, Archiepiscopis, Episcopis totius
Dominij nostri Veneti, & Vicariis, Abbatibus,
Prioribus, Rectoribus Ecclesiarum Parochia-
lium, & alijs Prælati Ecclesiasticis Salutem.
Ad notitiam nostram pervenit, die 17. Ap-
rilis nuper præteritis, de iussu & sententia San-
ctissimi Patris Pauli Papa V. publicatum & af-
fixum fuisse Roma unaque quoddam fulmi-
natum contra Nos, & Serenitatem ac Dominium
nostram, directum ad vos, ejus tenoris & ar-
gumentis, quod in eo continetur. Quapropter
cum devinctos nos esse consideremus ut conser-
vandum in quiete & tranquillitate Statum no-
strum nobis ad gubernandum à Deo datum, ut-
que vindicemus & defendamus auctoritatem
Principis, qui in rebus temporalibus alium su-
periorum, præter Divinam Majestatem non ag-
noscit: præteritis hinc nostris literis coram
Deo & toto Munda protestamur, nos non in-
termisisse omnibus possibilibus viis, quibus san-
ctitatem suam validissimam nostram & in-
solubilitatem rationum capere redderemus: &
primum quidem per Oratorem nostrum apud S.
S. residentem: postea verò per literas nostras re-
sponsorias ad Brevia ipsius nobis scripta: & ean-
dem per Oratorem expressam, in hunc finem &
missam. Verum quam animadvertimus illas
aures occlusas, & Breve illud publicatum esse
contra formam omni rationis: & contra id, quod
docet sacra Scriptura, doctrina Sanctorum Ec-
cliarum, & sacri Canonum, in præjudicium autori-
tatis seculari concessa nobis à Deo, & libertatis
Statu nostro, cum perturbatione possessionis quie-
ta, quam, per gratiam divinam, sub dominio no-
stro fideles nostri subditi possident, honorum, ho-
norum, vita ipsorum, nec non cum scandalo uni-
versali & gravissimo omnium hominum: idcirco
nullo modo dubitamus prædictum Breve ha-
bere, ac censere non tantum pro injusto ac inde-
bitum, sed etiam pro nullo, & tali, quod sit præci-
pue nullum, & ita invalidum, irritum & illegitimum
fulminatum, ac de facto nullo juri ordine servato,
ut indignum atque inconveniens judicaverimus
nisi contra illud remedium, quibus Majores nostri,
& alij Principes supremi contra Pontifices usi
sunt: quodum potestate sua ipsi à Deo data mi-
derent ad adificationem, terminis transgressi

sunt: maxime cum certissimum sit à vobis & alijs
nostris subditis fidelibus, adeoque mundo toto
pro tali censure & repulsi in certissimum spiritum
venientes fore, ut quemadmodum hæcenus fide-
lem curam gessistis animarum subditorum no-
strorum fidelium, & cultus divini, qui studio ve-
stro flores in hoc statu nostro, si quisquam alius,
ita in posterum etiam officium illud passio, conti-
nuetis: siquidem certo constitimus perseverare
in sancta fide Catholica & Apostolica, inque ob-
servatione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, perinde ac
Majores nostri à principio fundationis urbis hu-
jus ad præsens per divinam gratiam persevera-
runt. Voluimus autem, ut præsentis haec littera, quod
ab unoquoque intelligatur, affigantur in locis
publicis Civitatis hujus nostræ & aliarum do-
minio nostro subditarum: sperantes istam publi-
cationem, adeo manifestam pervenire ad aures
omnium, qui præminati Brevis cognitio-
nem habere, & pervenire etiam ad aures
Sanctissimi sue: cui, oramus, ut Dominus Deus
noster inspirare gratiam, quæ cognoscat Brevis in-
stus nullitatem & aliorum factorum contra Nos
institutorum: & postquam initium causa nostra
cognoverit nobis agetur animum ad præstandam
reverentiam erga sanctam sedem Apostolicam:
cuius Nos & antecessores nostri und cum hac Re-
publ. semper fuimus & erimus devotissimi. Da-
tum in Ducali nostro Palatio ad 6. diem May in-
dict. 4. Anno 1606.

Iacobus Girardus Secr.

Hos decreto publicato, Serenissimus
Dux & Senatus Clerum etiam suum con-
vocant, & jus Reipubl. eidem exponunt,
Pontificique Excommunicationis iniqui-
tatem demonstrent, eumque pro autori-
tate hortantur, ut curato suo officio Ex-
communicationem Papalem pro nulla ha-
beat, &c. Clerus antiquus adhuc unanimi
consensu Reipubl. causam contra Pontifi-
cem probat, & de fide sua prolixè pollice-
tur: Adhuc in lucem libros præclarissimos
evidenter aliquot Clerici, in quibus partem
Iesuitarum technæ & Simonice artes deteguntur,
& graphicè depinguntur, partim verò
potestas Papæ in temporalibus solidè &
sacris literis congruenter impugnatur. Inter
hos eum primis egregiam operam studium-
que navavit doctissimus ille & omni litera-
turæ excelsissimus ac expolissimus PAULVS
VENETVS, quem honoris causa nomi-
no, cuius Tractatus de interdicto Papæ,
& Considerationes seu animadversiones in
Censuras Papales, & Apologia adversus
Bellarminum Principem obtinent: una
cum Declaratione rationum, quibus per-
mota Serenissima Respubl. Papæ Paulo V.

Paulus
Venetus
indi-
guissimè
trallat-
ur.

Paulus
Venetus
indi-
guissimè
trallat-
ur.

sefe masculè opposuit, ab Antonio Quirino Senatore ibidem in lucem edita.

Sed bonus Paulus pessimam hoc ipso à Iesuitis injit gratiam, qui se ulcisci, & iniurias suas, quas ita vocabant, modis omnibus persequi statuerunt. Conduxerunt igitur & pecunià corruerunt Ridolfum Pomam, & Michaëlem Viri Sacerdotem, cum duobus aliis Aconà & Florentinà oriendis, quorum alter Alexander, alter verò Iohannes vocabatur: hi adoriuntur 5. Octob. anno 1607. Fratrem Paulum Venetum, eumque opprimere, Assassinorum more, in ponte de Santa Forsea tentarunt, quod eorum conatibus vehementer resisteret, & parum absuit, quin illum stileis seu pogionibus suis interemissent: latrones autem fugà elapsi sunt.

Recentiores verò Religiosi, nempe Iesuitæ, Capucini & Tolendini, quorum Regule præsentis temporis conditioni accommodatæ sunt, Reipubl. causam damnant, & contra mandatum Senatûs Ecclesiastica sua officia oculis temporis peragentes, varia moliri, & plebem ad seditionem excitare vii sunt. Fecerunt autem hoc Iesuitæ non aliam ob causam, quàm quòd viderent, se, stante & defensa Reip. Venetæ libertate, stantibusque legibus, nec stare, nec instituti sui finem obtinere posse.

Dux itaque & Senatus Venetus ut malis omnibus maturè obviam irent. Iesuitas omnes ex urbe & ditione sua tota dimittendos edito novo in æternum ecesserunt, & ipsem omnem ipsis redeuntis futuris temporibus præciderunt: paten- tum quoque omnium omnes omnino liberos, qui in ea ditione fuerunt, è Scholis & amplexibus Iesuiticis, ne diutius inficiantur, avulsos, domum prudentissimè revocârunt.

Maij igitur 10. anno 1606. Iesuitæ cum vestimentis, lectulisque & necessariis suppellectile, concessis navigiis ex urbe Mediolanum versus discesserunt. Post illorum discessum, in Iesuitarum Collegium Canonici ad D. Mareum introducti sunt, Monachis, quos Reformatos vocant, aliorum Collegia occupantibus. Franciscani verò Monachi, quorum maxima ibi frequentia est, nequaquam sese Collegia sua deserturos, quòd iustam Veneti adversus Pontificem tuerentur causam, a portè professi sunt. Atque ita Iesuitæ Papæ Excommunicationem & tyrannidem ipsi causæ æquitati prætulērunt.

Vrautem his quæ hucusque diximus de tenebris à Iesuitis Venetis excitatis major si-

des habeatur, nève Iesuitæ aliquid in hac tota narratione fidiū à me esse calūnientur, adscribam quædam ex literis ad nos à viro gravi & patriz amantissimo ex Italia scriptis, in quibus superiora omnia, sed breviter confirmantur: Illa autem sic de verbo ad verbum habent.

Postquam publicatum fuit interdictum Pont. Pauli V. contra urbem & statū Venetū in hunc finem, ut subditi si privarentur exercitio Religionis tumultum excitarent, & ob id Senatui ad ipsi gratificandum compelleretur: deliberatum fuit imperandam esse omnibus Religiosis, ut in quacunque Ecclesia continuaretur exercitium consuetum divinum sine novitate ulla. Promptè obtemperatum fuit ab omnibus: & nominatim Iesuita responderunt, quod & ipsi divinum cultum continuarent: verum interim per civitatem spargebant, quod publicè Missam dicere abstineant. Hoc cum cognovissent Magistrum, ipsi ad diem 9. Maij, Anno 1606. accessi fuerant, ut certò ab ipsis cognosceretur, quidnam tandem animi ipsis esset: & admoniti, ut Principi mandatum in ministerio suo exequerentur: ipsi se missam posse dicere negabant promissioni quandoquidem hoc sua non adverteretur. Missam enim sub nomine officiorum divinarum non comprehendendi. Hoc cognito deliberatum fuit à Senatu, ut Patriarchalis Vicarius ablegaretur, qui res Ecclesiæ ipsorum confingeret, & mandatum daret Iesuitis subitò discedendi. Scriptum etiam fuit civitatibus gubernatoribus, ut omni ex loco discessum illorum procurarent.

Iesuita intellecta intimatione tumultuariè ad Ecclesias convocarunt suam devotam, & ut postea compertum fuit, inde ingens auri & gemmarum pondus depromserunt. Sub vespertam Ministros publicos sibi dari petierunt securitatis sua causis: qui utique ipsi missi fuerunt. Discesserunt vespere sub horam secundam noctis, singuli cum imagine Christi ad collum, ad ostendendam, Christum unà secum pati: Sua Collegia quasi nuda reliquerunt, in quibus totam noctem & integram diem reliquia remanebant ignis: præsertim duobus in locis, ubi immensam capiam scriptorum suorum combusserunt, reliqui pluribus instrumentis, quibus funditur metallum. Quod cum per urbem increbuisse non sine scandalo. Pater Possessionis paucis diebus post Ferrariâ scripsit, & visa etiam fuit litera publicè, instrumenta non fuisse, ut funderent aurum & argentum: fuiti calumniariorè tradacerentur sed ut continuarent pileas suos sive baretas.

Perùm Patavij multa exempla remanebant scripti, quod ostendebat continere regulas cum hoc titulo: Regule quædam servandæ, ut cum orthodoxa Ecclesia verè sentiamus. In harum 17. præcipitur prædicandam aut inculcandam nimis non esse gratiam Dei.

*Ymasi
Iesuitæ
in atri-
um di-
xione
sua pro-
servant.*

*Iesuita
Venetis
discedit.*

*Confirmatio
superiorum.*

Et in 13. ordinatur, debere Ecclesiam Hierarchyam credere nigrum esse id, quod oculis videtur album. Quod scriptum ob ingentem numerum exemplarum eius uniformium, qua illic reperiebantur, perhibetur fuisse eo sine compositum, ne quoties distribueretur scholasticis, qui iunctas advenientes adque societatem se conferrent. Verba formalia capituli illius 13. hac sunt: Denique ut ipsi Ecclesie Catholice omnino unanimis, conformesque, si quid, quod oculis vestris apparet album, nigrum illa esse definiere, debemus item, quod nigrum sit, pronunciat, &c. Capituli 18. verba formalia sunt ista: Neo item predicandæ aut inculcandæ gratiæ Deo vobis insistendum fuerit, ut serpente inde possit animis error lethalis negatæ liberi arbitrii nostri facultate.

Calixtus
Iesuitarum
et extra
Venerabilem

Diebus sequentibus non tantum Iesuita exstatu Veneto profecti, verum universa ipsorum societas in & extra Italiam disseminans infinitas calumnias tum in predicationibus publicis, & in domo Reipubl. cum literis ipsi adherentibus: Convocabant ad confinia suos devotos, idgrediebantur domum habitum & personam dissimulati: predicabant varias indulgentias, qui interdictum observarent, aut alias ad id observandum, & causa Pontifici patrocinandum promoverent: singebant literas falsas, quas sub nomine Reip. Genensis scribebant Veneta, & quas sub nomine Civitatis Peronensis scribebant Civitatis Brixianæ.

Quæcum intolerabilia viderentur esse Venetiis, in mandatis datum fuit à Senatu, ut seditionum agitionum ipsorum novissimum, ut & præcedentium aliarum formaretur processus. Et quod ultimis quidem abinde comperit fuisse, ipsos in concionibus suis invictos esse in Reipubl. appellando illam hæreticam Lutheranam, tyrannicam, & abominandam, & qua sunt intolerabilia huiusmodi epitheta: idque Ferraria, Bononia, Parma, Mantua, Palermo & alibi, opera etiam ipsorum atque instigati omnia ista mala evenisse, qua evenerant in Hispania Bohemia, Gallia, Polonia & Anglia Legatis Venetiis, quod equidem literis Legatarum & Ministrorum publicorum, qui illis in Regnis erant, & aliorum sermone, comprobatum fuit.

Operam etiam dabant apud Principes Italia, ut in Provinciis ipsorum Reipubl. militum conscribendis licentia praderetur: & cum hoc non succederet, vicatim cunctis desistebantur nomen Venetum, anathema minari, qui in militum ipsorum proficerentur. Seditiones, quas in Dominio excitabant partim literarum, partim instructionibus, & partim tractationibus coram & ore tenus cum subditis Venetiis, & in conspectu cum Devotis suis, quas illuc oc-

curaverant, fuisse innumerabiles. Comperit præterea fuisse, ipsos barbarum illarum fuisse architectos præcipuos, quas tum temporis concisaverant apud quosdam, quibus ipsum fecerant, ut in administratione Reipubl. partem aliquam, locumque obtinerent distractione excitata inter Senatores.

Quin etiam innotuit, quod cum Resp. à morte Henrici III. Christianissimum appellasset Henricum IV. Regem Gallia ipsi Romanis scriptis literis multis Senatoribus scrupulum injecerant, qui propterea Venetiam discesserunt, quia Iesuita absolutionem eis negabant, nisi retraherent. Alia incommoda, qua inde sequebantur, transse. Pro diversis occasionibus monstrabant se fuisse magnorum principum, in negotia illorum se ita intrudentes, Mensuratum impendebant plures quàm centum coronatos in curandis tantum literis, quod plurimum omnium & correspondentiæ illorum per omnia loca satim superque arguit. Detegebantur multa insidia eorum, quas struebant bonis & facultatibus suorum amicorum, & præferim multarum cum damno iocundi familiarum.

Quo ad doctrinam ipsorum innotuit in rebus quidem politice majorem in modum ipsos exaltare Monarchiam, & deprimerent Aristocratiam, cum hypothesebus certis, qua insitatis & administrationi Reip. sunt contraria nuda apparet Iesuitas auctores & instrumenta fuisse omniarum barbarum, confusionum, seditionum & damnarum nostris temporibus in omnibus Regnis & Provinciis mundi subortorum.

Qua omnia & singula cum ad 14. Iun. anno 1506. essent propofita, deliberatum & decretum fuit, quod cum Societas Iesuitarum Venetijs à primo tempore, quo recepta & benignè habitus fuit erga Reipubl. sese exhibuerat semper ingratam, inque detrimentum datur ejus quam emolumentum fuerit propensa, idemque etiam, cum non sine intolerabili molestia & insolentia, ducatus continet, in aeternum illum amplius recipi in quocunque locum Domini Veneti non posse nec debere.

Et sane evidenti, nullum est argumentum enormitatis delictorum, quod in tanto numero Senatorum ne unus quidem ipsis patrocinabatur, & in scrutinio veterum secretorum exploratum fuit, omnia conformis esse, ne perpetui ipsorum, proscriptione decernerent.

Ad 18. ejusdem mensis deliberatum & conclusum fuit ab eodem Senatu, ut publicaretur mandatum, Ne nunc cumque conditionis & sexus sine Venetijs sive alijs in civitatibus Republica recipere ausu Iesuitas, aut literas ad eorum Societates perscribere, aut commercium ullum cum eis habere, sub pena utrimque simili proscriptionis ex omnibus terris & locis Reipubl. & vel sub graviore pena, pro transgressio-

gressioni & personarum qualitate: ut teneantur etiam omnes, qui liberos suos sub disciplina illorum habeant, eos ocyus & sine morare vocare, neque in perpetuum illos ad Collegia eorum remittere, sub ydē pœnit.

Quum susciperetur tractatio paci inter Pontificem & Remp. Iesuita solliciti insisterant Roma, & in Hispania præsertim, ut & ipsi tractationi incladerentur, in medium afferentes summa sua in Coronam merita, & quod exclusio ipsorum tum Papa, tum Hispaniarum Regi dedecus mignum sit allatura. Non dubitat etiam Confessarius Regis ad Societate unum polam dicere. Non à Rege tantum, sed à tota Curia controuersiam illam componi bonam conscientiam non posse, nisi Iesuita Venetijs restituantur in integritatem.

Scriptum quoque sparserunt Romæ Italiæ, & in Hispania Hispaniæ, quod oblatum est Pragæ à Patribus Societatis Iesu Nuncio Pontificis & Legato Hispanico residentibus apud Imperatorem anno 1607. April. mense, quando fuit nunciatum controuersiam inter Paulum V. Papam & Serenissimam Remp. Venetam compositam esse, ita tamen, ut Iesuitæ à Statu Veneto exterminati essent: in quo varieg. sed futile ac vanæ causæ afferuntur quibus probare conantur, non permittendam esse Venetis proseriptionem Iesuitarum ex ipsorum Statu. Id autem sic habet.

Quemadmodum Veneti tempore inobedientia & schismatis declararant se commaculatos esse hæresis: sic quum quarant hoc tempore, ut Iesuita nunquam reuertantur, satis eo offendit id, quod Domestices de lupis dicit, eos quum pacem inire vellent cum ovibus perisiti, ut exterminarentur canes, veluti eos qui distractioni fuerint authores. Quod si igitur hoc ipsis concedatur, malum indies ingrovescet, donec fiat immedicabile, & a perpetuum bellum inde tandem enascatur. Hoc modo plus lucrabuntur, quàm eo quod in principio pretendebant, nempe jurisdictionem in bona & personis noxiis, nunc verò castigandi & innocentes potestatem consequentur. Manifestissimum hoc erit signum, Regem & Papam mandare, nec vires habere ad redigendum ipsos in ordinem, sique viros esse, tam iniquè videlicet conditione: unde libertati Ecclesiastica majus detrimentum oborietur, sicut etiam auctoritati Papa, quàm cum omnibus istis legibus qua censuram extiterat causa.

Papa sibimet facit injuriam, permittendo, ut primi, qui ipsi obediant, ob hanc causam confundantur in conspectu totius Mundi inter Catholicos & hæreticos, & cassigentur proseriptione perpetua & suorum honorum privatione. Hoc modo confirmabitur id, quod per totum annum publicabatur per Mundi, nempe Interdictum

& omnes actiones Papa contra se nullas esse, neminemq. eū debere obedire, quandoquidem pretendebant, atque etiam obtinebant eos, qui ipsi obedierant hunc in modum castigari.

Ex altera causa etiam Papa præjudicat suæ auctoritati, quandoquidem deinceps non poterit amplius publicare interdictum, quod sit validum: nam cum videat eos, qui obediunt pro eo quod debent affici præmijs, adeo graviter puniri, nemo Ecclesiasticus amplius ipsi obediet, & ipsimet Iesuita, qui hætenus in omnibus rebellionibus, qua in quacunque parte Mundi contra Sanctitatem ejus & Regem nostram fuerant excitata, ad ipsos servendum periculo exposuerunt facultates & vitas suas, tempore fuirio perdens animam. Quod facilius sunt & ceteri omnes Religiosi, cum videant, se desertos esse, sicque male tractari eos, qui in hujusmodi occasionibus adeo bene se gesserunt.

Præterea Sanctitas & Majestas sua dabunt maximum scandalum toti Mundo, siquidem istud exemplum animam addet omnibus hæreticis & politicis in quacunque parte: malientur enim quidvis contra Sanctitatem ejus, quippe certi se illud obtenturos, unde facilius isto exemplo sese iustificabunt.

Quod si fortè existimetur id precario posse accommodari, sciendum illud ipsum in medium etiam propositum fuisse, cum tractaretur pax cum Anglia: nunc verò apparet nullum modo fuerit id sine fundamento & ratione: Deinde, si consideretur obstinacia quam hætenus sunt professi, excusanda penas Ecclesiasticas, & minas bellicas, prudenter præsupponi nullo modo potest id ipsos saluos precario, postquam periculum evaserunt: Tertiò, non excusabuntur propterea incommoda illa superiora: Quartò, etiamsi id facerent postea propria sua voluntate, ut satisfacerent Principi alieni id ab ipsis postulant, dum considerari debet, quam à existimatione id lucrificaret eiusmodi Princeps, & quantum inde iacturam faceret & ipsius Sanctitatis & Majestatis Catholica, cum ne quidem omnibus suis viribus & auctoritate rem tam iustam obtinere poterint.

Et si quis obijceret, necessariò admittendam esse illam conditionem ut non introducat in Italianam bellum, quandoquidem ipsi volunt sine eo subijcere se Papa primum quidem ista dissimulatione & major subinde prorogatio hæreses in statu Veneto maioris & periculosioris belli causa erit: Secundo, eveniet ex ista hæreticorum & politicorum invectione, ut in conditione illa tanquam si essent minoris ponderis, exhibitori se sint obstinatior, utpote in qua, sicut apparet ex Superioribus, consistit omni existimatio siue iustitia siue iniustitia huiusce negotij, nec non ipsius Sanctitatis & Majestatis Catholica: Tertiò, Veneti amplius habent occasionem perimiscendi bellum

in sua

Scriptum
Iesuitarum
Præsentibus
Veni de
pactis
Iam
per Pa
Veneti.

in sua domo modo exiguo quem habent ad se defendendum, & exigua securitate erga suos Passatim in re tam pudenda & iniusta, ut non debeant habere Papam vel Regem Dominum nostrum, qui inferant ipsis bellum ad redigendum eos in officium, quod oculis amplectentur, si videant ex altera parte constantiam & resolutionem, qua ipsis conditio negatur tam indigna & intolerabilis.

De Turbis & varijs Calamitatibus in Bohemiæ Regno à IESUITIS excitatis.

ANNO 1609. die Augusti mensis Status Bohemici libello supplicis Cæsareæ Majestati oblato, graviter conquestruunt de Iesuitis, quod quum non sese pertraxissent, & nec tributum de illis solvant, nec onera sustineant alla, multò minus autem contributionem; quam à subditis exigant ullam faciant; necessitate igitur cogente, sese à Cæsareæ Majestati petere, eò adigantur, ut à prædijs istis in posterum abstineant, & nulla alia absque consensu & peculiari indulto Cæsaris vel eorum, vel ex testamentis, donationibus; vel alia quacunque ratione acquirant & ad se transferant. Sed parum impetrarunt.

Ob quas causas autem Iesuitæ ex Boëmiz Regno Anno 1618. die 1. Jun. mensis proscripti tandem, & in æternum inde ejecti sunt malo Staruam Boëmorum verbis, quàm meis referre. *Prima* est, quod à multo jam tempore fuerat VASTATIONES publicæ pacis & tranquillitatis hujus Regni. Notum esse passim omnibus, aiont, in quantis inclytum Boëmiz Regnum periculis per retro omnes annos, ex quo Iesuitica Secta idem Regnum fuit ingressa, versatum perpetuò fuerit, & quàm frequentes mutatioum vicissitudines Perturbationesque subierit, eaque omnia Status pariterque subditos eorum, & alios Regni incolas magno suo incommodo persecutisse, eaque de causa bona capitaque exponere debuisse. Addunt, competisse se ipso facto; ejusmodi ærumnarum nullo majores auctores esse, quàm virulentæ Religionis Iesuiticæ homines: ut proinde quâdian hæc secta in Regno sit permenitura, nunquam supradictis calamitatibus finis imponi; nec pax in Regno diuturna esse possit: sed tam ipsa Regia Majestas, quàm Status ipsi perpetuò de cervicibus & bonis omnibus sint periclitaturi. *Secun-*

da causa profectionis Iesuitarum ex Boëmiz Regno est, quod studio stabilendæ Romanæ Sedis, omnia Regna, ac Mundi hujus terras jugo ac potestati ejus subijcere unie adnitantur. *Tertia* quod Magistratus politicos alios contra alios concitent; ac tam inter Status mutud; præsertim Religionis professione diversos, quàm inter Magistratus ac subditos, dissensiones & dissidia exeitent: ipsosque subditos contra Reges consilijs, doctrinâ & pollicitationibus, etiam ipsius gloriæ æternæ acquirendæ ac purgatorij ignis evadendi arment. *Quarta*, quod per confessiones arcana omnia rescire, atque ita conscientijs hominum dominari, etiam ad illiura compellendo confuscant. *Quinta*, quod exemplum Templariorum secuti, insignia quæque loca, suo usui vendicent. *Sexta*, quod administrationi seculari in omnibus sese ingerant. *Septima*, quod omnes, qui Romanæ Ecclesiæ eolia sua subijcere & Papæ parere noluot, Hæreticos proclamant: eisque fidem habendam esse nullam palam doceant. *Octava*, quod ejusmodi etimina ac technæ Societatis Iesuiticæ testata reddantur etiam ab externis Regnis ac Provincijs speciatim in Gallia; Anglia, Vngaria, Venerijs, Belgio alijsque Særi Romani Imperij Provincijs. *Nona*, quod non obstantibus Majestatis literis, à gloriose memoriz Cæsare Rodolpho pro libero Exercitio Religionis concessis; nec non initâ & à Sacra Cæsareæ Majestate super eadem te cum cæteris Catholicis Statibus conventionem, partem sub Vtraque in conventionibus & scriptis audacter scommatis præseindant ac iacerent, verba eorum de litterarum partialitet, & contrariè explacent. *Decima*, quod concessione Literarum Majestatis Religionis Sitarum in Boëmia concessentium, interponendam fuisse judicent auctoritatem Romani Pontificis, qui tamen nec in Status sub Vtraque multò minus in Regem ullum jus habeat. *Undecima*, quod Iesuitarum instinctu & consilio sub Vtraque subditi Regis, aliorumque Dominorum Papisticorum, earceribus, alijsque modis ad Romanam Religionem capessendam adacti fuerint, Temploque & cultus divinus Vtraquitarum in eorundem Papisticorum Dominorum quibusdam locis sublati, omniaque officia præcipua, tam Regia, quàm Regni & Civilia personis Religionis sub Vna distributa, Vtraquitz e contra, qui sese pro conscientiz debito interposuerint, officijs ac dignitatibus suis magno eum perbro-

deiectione fuerunt. Duodecima, quod administris paucis Papulis quibuldam, perfidis patris filijs, cum penè omnia Iesuitarum instinctu & nutu agerentur, totum Regnum, ac præcipue pars sub Vtraque ad extremum propè interitum esset adducta, nisi Deus ex mera charitate & misericordia sua sancta, quam erga Verbum suum & partem sub Vtraque getero dignatur, malum præuenisset.

Decretum
Statum
Iesuitarum
contra
Iesuitas

Hæc est summa Decreti Statuum Bæmiz contra Iesuitas: Ipsum verò Decretum de verbo ad verbum Latine hæc ferè habet: Omnibus tribus sub Vtraque Ordinibus factis constare, quantis periculis & incommoditatibus Regnum illud à primo sæculo Iesuita in illud ingressu, expositum, quidque afflictionis & miseriarum experti omnes fuerint. Harum incommoditatum causam unam & solam à Iesuitis deprehendere, reipsa desuorsos cognovisse, qui id propositum sibi habeant ut Sedem Romanam firmare, & Regna Mundi totum omnia sub potestate suam redigere possint. Nam ne Deum quidem reverentur, quæ ad eam rem facere possint, sedulo facere, Principes adversus seipsos concitare inter Ordines Regionum, diversam Religionem ferventium discordia excitare, Magistratus adversus subditos, & hos contra Magistratus suos incitare, Reges ad nutum suum componere, se volentes, ficiarium libidini exponere, sceleratos quosque ad parricidia in Regibus perpetranda salutis aeternæ cōsequenda, & purgatory evitandi promissione animore, amicos adversus invicem committere, in secreta omnia per auricularium confessionem suam inquirere, cōsentientis hominum laqueum immittere, & eas ito infringere, ut sine consensu ipsorum, ut bonum quidem quod sit, facere audeant, quæ malis odium etiam thesauris ingenies Templariorum exemplo sibi comparant, in politicam gubernationem sese immiscuerint, & ipsi, qui Rom. Religionem non amplectantur fidem servandam nullam esse docuerint, hæreticos eos proclamantes. Testimonia huius rei satis manifesta & perspicua, Galliam, Angliam, Hungariam, Transylvaniam, Venetiam, Belgium, & Regna Regionisque alias suppediunt. In hoc ipso Bohemia Regno, cum post perperam, ex ipsorum instinctu, afflictiones varias, Regales à Caesare Rodolpho super exercitio Religionis libero obtinuissent litteras, & pacis cum illis sub Vna, de non vituperando, criminando, damnando sese invicem iniussent, inque tabulas publicas, maioris confirmationis ergo inferenda omnia ista curassent, veritas non fuisse post habitum penarum Majestatis litteris expressarum comminatione, Ordines sub Vtraque concionibus suis calumnijs proscindere & tanquam hæreticos condemnare, litteras Majestatis in alicuius sensum trahere, easque ad Ca-

sarem Majestatis Cameræque Regali, Monasterijs item & Ecclesiasticorum, nec non Ordinum sub Vna subditos minime pertinere dicitur, Regem Bohemia non posse Majestatis istas litteras confirmare, & Religionis libertatem fidelibus suis subditis sine Pontificis Romani consensu permittere: cum Papamque neque, in Ordines Bohemia, nec in Regem Dominum suum juris, quicquam habeat publicè affirmare, Regis subditos ad Ecclesiasticam maxime jurisdictionem pertinentes, à Religionis sua sub Vtraque, ad eam sub Vna vel invicem trahere, templa ipsius præcludere, & aliquibus in locis solo agnare, Religionis exercitia prohibere, officia Regis Regni primaria non nisi illis, qui sub Vna sunt, administranda permittere, eos verò, qui sub Vtraque sunt, ab officijs publicis nulla causa, quàm imo conscientia ipsorum, reclamantes, am de decore & ignominia remove. Hac ratione id tandem effecisse, ut pauci quibusdam sub Vna perfidis hominibus, patria totius administrationis cederet, quorum opera patria interitum, fidelibus verò sub utraque Ordinibus extremam perniciem, & exterminationem accelerarent. Cum igitur malorum omnium in Regno auctores sint, indignos esse, qui in cōstituta urvant, & tolerentur. Defensores ergo animadvertentes, mala ista finem non habitura, nec pacem in regno constantem fieri posse, sed & Regem, & ordines omnes cum moribus liberisque, & bonis suis omnibus, in summo periculo versari oportere, quando vellet isti perniciosissima locum aliquem in Regno relinquere, totum omnibus facere, quod deliberato consilio, & omnium Ordinum impetrata consensu. Iesuitas omnes ex opibus Pragæ, Cracoviae, & Cracoviae item, Communitatis, Newhansio, Glasio, & locis alijs, in quibus Collegia sua habeant, quin imò extoto Regno Bohemia Regno præscripsit, & præsentibus hisce litteris in aeternum præscribant, ita ut omni Regno quiete excedere, & nullo unquam tempore, ne sub alterius quidem Ordinis titulo redire in Regnum illud debeant, ut incurrere in penam, de ipsa & omnibus eos excipientibus fuerint: huiusque sui, tanquam Republ. turbatoribus, & manifestis hostibus, succedere ex Regni constitutione velint. Nullum enim planè reditum ipsis in Regnum illud, ne ad Romani quidem Pontificis intercessionem, patere debere, nec si illud à quaquam expellatur, intercedere pro illis quæcumque ex Ordinibus debere, pena quietis publicæ turbatoribus debita, in eam, qui id faciat, constituta. Notum id litteris publicis ad perpetuam memoriam fieri omnibus debere, Alias tamen Ordines sub una in monasterijs vorrentes & alibi, dummodo quietos se gerant, hoc sua præscripsit, quæ Iesuitas solos, utpote ex Regni quibusdam etiam alij jam pridem præscriptis, concernat, intellectos, minime velle.

In hujus Decreti sententia Status Bohemici postea constanter perseverarunt semper : nempe, Ne Societas hæc in Regnum posthac quoquam recipiatur : ut ab officiis & muneribus removeantur & excludantur, ac bona illorum in alios usus convertantur.

Hujus verò, quantumvis iustissimo Decreto ac sententia, hisque accusationis gravissimis capitibus, & causis exquisitis proscriptionis Iesuitarum ex Boëmæ Regno, quidam Anonymus Iesuita opposuit Apologiam pro Iesuitis, Viennæ Austriæ editam, in qua omnia simpliciter negat ac pernegat, quæ ipsi in Decreto imponuntur crimina, merasque calumnias & criminationes esse dicit. 1. Negat enim primum ac tertium Accusationis caput, Quod Iesuitæ sint perturbatores publicæ tranquillitatis, dissensionesque, turbas & dissidia passim excitent, &c. quodque subditis, vel alijs quibuscvis potestatem tribuant Reges & Vinctos Domini invadendi, atque ad id facinus perpetrandum animos eorum sollicitationibus vitæ æternæ acquirendæ, aut evitandi purgatorii accendant. Dicit hæc impiam & blasphemam doctrinam, nunquam in Scholis Iesuiticis auditam, nunquam in scriptis eorum lectam, nunquam mente conceptam, sed paribus studiis ac acimis à Iesuitis ubivis locorum damnatam esse : Addit hæc vulgum exceptione, Nisi IMPERII SEMEL AC IMPERII Reges & Vinctos Domini in Tyrannos transformemus. 2. Negat Anonymus secundum ac septimum Accusationis caput : Quod Iesuitæ omnia Regna mundi, Romanæ Sedis subiecte satagent, eidemque non obtemperantes Hæreticos pronunciant, &c. Adde, Iesuitis manifestam injuriam fieri, si dicatur, eos docere, hæreticis fidem nullam, ac ne juramentum quidem servandū esse. 3. Negat quartum, undecimū & duodecimū Accusationis caput : Quod Iesuitæ conscientijs hominum dominati, atque eos ad illicita compellere omnia suo arbitratu consueverint, &c. 4. Negat quintum ac sextum caput Accusationis : Quod Iesuitæ insignia quoque bona ad se trahere, & seculari administrationi sese ingerere solcant. 5. Negat septimum Accusationis caput, Quod pervertit Iesuitarum rectæ contestatæ fiant externis etiam exemplis Galliz, Angliæ, Hungariæ, Venetiæ, Belgij, &c. 6. Negat nonum ac decimum Accusationis caput, quod literis Majestatis suum pondus ac momentum, falso interpretatione, ac iudicio adimere tentaverint, &c.

Hæc omnia Anonymus iste Iesuita negare non erubescit, quæ tamen lippis, ut aiunt, ac tonforibus sinit notissima, ut ex toto huius opere nostro Lector intelliget : & paulo infra exempla hujus generis plura referemus, sub hoc titulo 2. Iesuitæ multa à se & alijs Papistis porperata, & dicta & scripta impudenter negant juxta illud Cornici, *Si fecisti Nega*. Hic enim illorum mos est, si quæ testellari nequeant, ac ea simplici negatione satis refutata esse apud suos homines alium credulos attingerentur.

Sed conelodam hunc locum : Aut mentiantur Status Boëmici, qui talia conque-runtur in suo Edicto de Iesuitis : aut Anonymus noster, qui ea omnia negat, simpliciter. Sed prius est falsum : quis enim tantos, tantæque authoritatis, fidei estimationis viros mendacij argueret ? Ego verum est positivum.

Anno verò 1618. ex Moravia quoque sequenti Decreto proscripti & ejecti fuerunt.

DECRET wider die JESUITEN
in Mähren/ den 6. Tag Wan/ Anno
1619. ergangen.

Wir N. N. die Herren/ Ritterschafft/
und Personen auß den Landen und In-
wohnern/ des Marggraffthumbs Mähren/
so der Evangelischen Religion zugesthen/ den
Leib und Blut unsers Herren vnd Heilands
Jesu Christi sub utroque empfangen/ vnd an-
wesend in der Statt Wien versamblet sind. Thun
kundt vnd offenbahr mit diesem brieff vorstet-
mähmighen/ wo derselb gescheh oder gehöret
wird/ vnd insonderheit wo es vorkommt/ welcher
massen vns vor den Herren Ständen des kö-
nigreich Böhm dicsen nit nur allein durch die
in tract außgahene Apologiam/ sonder auch vil
vnd mancherley schrifftlich vnd beweißhafftens
nen geben worden/ in allbereit zuvorthun wolte
ständig ist/ was für gewaltige practicken durch
anführung der Jesuischen Sect/ wie in bes-
meltem kömigrich Böheim/ also auch in an-
dern Ländern vnd Provinzen je vnd allwegen
geschehet worden : Also das vil Potentaten vns
selb vnd leben gebracht/ auch sie die Jesuiten
grosser vnd gewaltiger kriegsempörungen vnd
unschuldiger blutvergiessung in alweg vrsach-
er gewesen. So werden wir glückermassen be-
richtet/ das von ihnen den Jesuiten zu diesen
icziggen empörungen/ durch welche das Marg-
graffthum Mähren vnser liebes Vaterland
nit nur allein in geratige schuldenlast ge-
setzt : sondern auch die äußerste verdorben ge-
bracht ist/ vrsach geben worden seyn. Halten
demnach dicselben für solche vnd dergleichen
practickanten vnd anführer/ welche mit böß
vnd falschen rathgebungen nit nachlassen wol-
ten/ vnd haben anheiliglich geschlossen/ sie/
pp 2 mich/

nachgebadter Jesuiten auf diesem Marggrafsthum Wäthern auff ewig zu proscibiren und zu verweisen. Derwegen war auch Rectoren/ Magistern/ Schulmännern/ und allen Jesuiten die sich in diesen Marggrafsthum Wäthern/ es sey in Städten/ Märkten/ dinsten/ oder an welchen Orten es wölle/ aufzuhalten/ hievon ernstlich anbefohlen/ daß ihr denen von uns zu euch abgeschickten Commissarien antwort und alsobald unverzüglich/ ohn alle aufschucke gutwillig die schlüssel von den Kirchen und Collegien hinant werten/ und euch von dannen nach publicirung dieses Patents auß diesem Marggrafsthum Wäthern hinweg packen/ vnser liebes Vaterland suchen und machen/ keiner vnder euch noch auß einer Sect und rotten zu schiffen/ ansonsten seien sie nicht mehr/ wider was per eam und gestalt es immer sein möchte/ in diesem Marggrafsthum Wäthern stunden lassen sollt.

Wo fern aber einer vnder euch vber dieser kumpstliche anmeldung sich ferner in diesem Land/ wo es immer sein möchte/ würde finden lassen/ derselb soll ohne alle gnad und rechliche verhöer/ von welchen er auß uns den Stünden erdäpft würde/ am leben gestrafft werden. Hierin/ wol vnser gewisser will euch funde und offenkundig/ so sehet euch also und nicht anders zu verhalten/ daß nicht von nöthen künftigh gegen euch einen andern ernst zugesprochen.

Dessen zu besserer verstand und beglaubung/ haben wir anfangs bemeldte Herren Ritterschafft und Abgesandte auß den Städten vnser Puschafft andrucks Patent aussprechen lassen. Gegeben in der Statt Briem den 6. Maii/ Anno 1619.

Similiter Iesuitae ex Hungaria quodque ob eadem causas eadem sunt anno 1619 ab Evangelicis Status seu Ordinibus hoc Decreto.

DECRET wegen der IESUITEN wie dieselben auß dem Königreich Hungarn ewig verbannt/ und außgewiesen/ vom 10. Junij Anno 1619.

Die Herren Evangelischen Stände des Königreichs Hungarn tragen in quier gedechtnis/ wie bald von den Zeiten an als die Jesuiten bey Keyser Ferdinandi Zeiten in das Königreich Vohodanb angeführt worden/ die seidenmal und mancherley vnwillen mit ihren practicken gestiftet/ in sich auch viel mehr durch bewegt worden/ daß durch ihren Rath und verurthung bey H. Rodolphi hochlöblicher gedechtnis Zeiten/ der Türken in g. casin/ Entemahl der Römische Kaiserliche Hungarn wol bewußt/ Keyser Rodolphen/ dann der Türken Krieg befriediget/ und solche fragemacht auß der Kaiser/ welche bey sol-

chem Türken Krieg in auffrichten gerathen/ verwundet werden möchte/ sehr stark vernammet: So dann auch beschehen/ vnder Türken Krieg/ welcher 16. Jahr continet gewäret/ jedoch nicht mit geringem deselben verachtung der gansen Christenheit/ an in isenaber des Königreichs Hungarn/ vund mit vnangesehlichen schaden/ in deme viel gewaltig vund ansehnliche Beschlechter ermordet/ auch vnt ihre güter gebracht/ vverthet werden. Dann was durch der Jesuiten practicken Keyser Rodolphi Kriegsheer/ vber welches Bedeg Bass zum Obersten General vverordnet/ vund der Belliofa ein außländer/ erstlich wider alle ordnung und freyhait des Königreichs Hungarn in der hauptstadt Casin/ in Oberongern zu einem Hauptmann angestelt/ welcher die Kirchen vund Schulen hinweg genommen/ die Priestern und Schulkinder zusammen den Studenten auß der Statt vvertrieben/ vber ein blutvergußten zwischen den Christen selbst in dem Königreich Hungarn angestelt/ das ist nun mehr der kainen weiser/ de on offenkundig.

So hat sich aber bemeldte Jesuitische Sect/ welcher insonderheit vom Keyser Mathia grossen vbermächtig fortgang gestiftet/ hienan nicht beruhigen lassen/ sondern sich in alle Possliche händel eingetragungen/ und von vnsen aller gehandtesten rathschlägen des Königreichs Hungarn wissenst afft gehabt/ vnd solches alles durch ihre practicken bey der Obersten/ in deme sie aller sachen ein andere auslegung angedreht/ zu nicht gemacht. Ines hat sich auch diese Jesuitische Sect offentlich in den predigten/ daß die Kaiser außgeben und ermordet werden müssen/ hören und verlauten lassen/ vnd andere schreie/ zu dieses Königreichs vvertrugung/ gerichende bedrückung zustun sich unterfangen.

Wann dann die H. Stände des Königreichs Hungarn solche practickanten und hundertstige mörder der Könige und Potentaten/ zerstörer des allgerainen friedens/ vverder der Provinzen und Königreichen/ vnd der Christlichen tugenden mit ihrer argen und bösen schre/ verführer nit länger im Königreich dulden noch laden konnten/ Also sind dieselben der H. Stände des Königreichs Vohodanb/ vund auch des Marggrafstums Wäthern/ vnser lieben Herren freunde und nachbarn exempel nach/ daß sie zu ewigen Zeiten das Königreich Hungarn meiden/ vnd daren nit mehr vnder keiner erdachten gestalt in ewigkait wederkommen sollen/ proscibiren/ vnd verweisen werden. Wo fern aber einer vnder ihnen den Jesuiten nach dieser gethanen verweisung/ in dem Königreich Hungarn innerhalb 4. Tagen erappt vund ergriffen wurde/ der sol ohne alle gnad am leben gestrafft werden. Was so jemand/ so gleich wer er wolle/ einen auß der Jesuitischen Sect nach aufgang vier tagen/ in dem Königreich Hungarn betreten würde/ denselben tan er als einen außführer vund verräther

des. Schmeigende frey qund süßlich crinörden vnd umbbringē/ vnd soll darinn nichts verliert.

Paulo post hoc Decretum in Comitibus Vratislaviæ à Protestantibus Silesiæ Ordini habitis Decretum inter alia quoque de Iesuitis Provincia tota profliganda factum est, Iohanne Christiano Duce Lignitensi programma ejusmodi publicante. *Nam dubitare, inquit, quin Principes & Ordines utriusque superioris & inferioris Silesiæ Augustanam Confessionem amplectentes omnes, in recens adhuc memoria habentes, quid ante hac tempora, maxima verò scilicet Martij anno 1596 supplicando à Casare petierint, ut nimirum pestilens illa Iesuitarum secta, ob perniciosam consilia & machinationes varias à Iesuitarum omnem politicum quietem turbatam ab ipsis directas Regionibus suis excinderetur, addita malorum omnium, quæ à Secta ista, nisi ei manus occurreretur, expectanda patria & posteritati essent, proluxa demonstratione. Esi verò Deo mentem Casaris mirabiliter iam gubernante, Regiones ista à Iesuitarum accessu liberata & prohibita fuerint, ipsam tamen experientiam iam testari, & deplorandam potius quam prebandam esse, quid in vicino & confederato Bohemia Regno ab ipsis factum habere fuerit, eundem enim iam effectum fructumque, quem plerique in orbe Christiano Regna alia, turbas nimirum & confusiones maximas experiri. Quod igitur à Bohemia & confederatis Provinciis factum, dum decreverint, ut communi consensu simul omnes ex Regionibus suis proferberentur, idem & sibi faciendum Principes & Ordines Silesiæ Protestantes, iussimū de causis censuisse, cum duotandum non sit id daturus operam Iesuitas, ut quomodo ad alia antehac Regna, sic ad suas quoque Regiones aditum sibi per insidias patefiant, nec defuturos cogitans, qui locum ipsis in disitionibus suis permittant. Ne igitur hoc fiat, Iesuitis quidem ne quæ Regiones istam ingrediatur sub capitis pena, alij vero ne locum ipsis permittant sub dignitatis & bonorum omnium amissione severissime mandare. Hoc suum decretum parè amantes Catholicos statui sibi accepturos non putare, quin potius statuere intellectuales eos facile, medium huius esse ad pacem & concordiam inter eas & Protestantes Augustanæ Confessionis Ordines conservandum unicuique & veritatem, si ab irrationis ipsis & maleficientis hominibus, qui ipsam humanae societatis vitium, quod in data fides & pactum observantia constituit, pervertit committitur, libertas & immunes esse debent. Se vero aliter facere non posse, quam ut pro pace & tranquillitate conservanda, decretum hoc, expectantibus ita Principibus Statibusque Protec-*

stantibus alijs publicis iurij faciat. Omnes igitur & singulis manere, ut de resum hoc firmitissime observent, nec quicquam vel contra faciant, vel contra fieri quatenus ratione permittant.

De Proditionibus, Turbis; Seditionibus in Polonia à IESUITIS excitatis

DE tomukibus in Polonia multi passim rumores audiri sunt. De Rege quidem eorum moderno Sigismundo omnes; qui cum propius nosse videretur, testantur, nihil illo mansuetius, nihil humanius, mitiusque fingi posse. Harum tamen tam popularium nationis doctum usum & fructum Iesuitarum panurgia ita tutum corrupte & interceptis, ut primum avirum ejus & hereditarium Regnum ab ipso protulsi abalienaverint: quod eorum instinctu hæresis, quam vocant, Lutheranam æglestâ jurjurandi præstiti Religione procerum extirpare volunt: Regnum verò Poloniz, quoddam eundem liberâ electione delatum fuit, odio mutuoque diffidentia & perniciosâ dissensione repletur ita turbantur, ut & Rex & Regnum ex æquo vitijs, ac gravibus quidem periculis expositi fuerint.

Refert eques Polonus Papistæ Religionis in Oratione sua, quam in frequenti Procerum ejus Regni Conventu habuit, quamque paulo infra integram describimus, Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium, atque ornamentum totius Regni ita vexatam fuisse à Iesuitis ut plurimi viri boni, quantumvis Catholici, affirmarint, se male in sylvis inter feras vitam degere, quàm in ista immanitate versari. Conspiratione enim factâ, ejus Iesuitæ auctores atque duces extirperet, magnâ vi atque impetu in eam domum irroerunt, quæ una in tota urbe monimentum antiquitatis extat, & Evangelicis concessa fuit, ex Regis & omnium Procerum permisso & approbatione. Apparebant effusæ aliquot diebus flammæ; quæ per multas urbis partes sparsæ, toti ubi interitum minabantur. Audiebantur clamores prædas effertentium hominum inter quos etiam versabantur Iesuitæ attritis rusticorum vestibus induti, ne agnosceri possent: torque urbs in summo periculo versata fuit, à quo ante Iesuitarum adventum tutissima fuit.

Polsaniæ, quæ civitas Poloniz insignis est, insidens Iesuitarum, Templum Augu-

*Tuscia
Polonia
Iesuitarum
templum
Polonia
Iesuitarum
templum*

Itanem confessionem profitentium, igne delere sæpe antehac conati sunt, non successit ramen ipsis propositum, excubitoribus id facinus semper impediens. Anno autem 1606. Maij die. 13. Iesuitarum discipuli, recenti fere numero, instinctu suorum superiorum & praeceptorum, inita cum alijs conspiratione, sub vesperam impetum cum in Templum illud fecissent, eustodes quidem & excubitores in fugam facile coniecerunt, postmodo perfractis vi summa foribus subfellijsque Templi in unum locum congestis, incendium excitauit, quo totum illud aedificium in cineres breui tempore versum est, furentibus uimirum tantopere Catholicis illis, ut extinguendo incendio operam dare cives non auderent. Feruentibus hisce turbis, quidam in Xenodochium irruerunt, zgotos vi summa inde exurbauit, fornacem, scamna, mensas, fenestras & alia dissipauerunt, & perfrugerunt, male affectorum suppellestem abstulerunt partim, partim per plateas dissemiauerunt, & ita sese gesserunt, ut faciens nullum tam abominabile ipsis malus inspirare potuisse genius videretur, quin in actum illud statim producerent perfrigerentque. Adegitur hac subuersa & vastata, qui confessionem Augustinam profitebantur, in aperto postmodum & parenti campo conuenire, sacraque sua celebrare coacti sunt, eumque ibi tutos sese satis ab injuria fore ex minis atrocioribus colligerent, seclipsis semper haestisq; gladijs armati ad exercitia concionum processerunt, rei totius serie Warsouiam ad Ordines delata. Ceterum Iesuitae, ut sese aliquo modo purgarent, missis ad Regem legatis, non potuisse se discipulos suos in officio continere, qui Religionis Catholicæ zelo accensi. Templum istud dirutum modis omnibus voluissent, significarent petentes simul ut pro turbis maioribus vitandis reparatio templi inliberetur, metuere enim sese, illud quantavis reparatum. flammam evitare vix posse. Cum igitur non in hac solum ciuitate, sed & alibi passim pro libitu omnia Iesuitas agere, nec esse qui in eos animadverterent nobilitas videret ad Comitæ Varsovia paulo post celebranda comparere praecipui quique ex Polonia Proceribus recusarunt, Lublini vel alibi de refrenanda hac contumacia delibaturum.

Thoruniz, urbis Borussiz ad Vistulam fluvium sitæ Templi, & aedificij & emporio clarissimæ Ordines eum Plebano quodam de possessione & jure Patronatus Ecclesiæ ad S. Ioannem multis annis auerati sunt.

Conuenit autem tandem inaret eos, ut Plebanus quidem solus in domo parochiali habitans, Templum retineret, ministeriumque Ecclesiæ per Ministros suos more hæcenus usitato construeret, jus verò patronatus penes ciuitatem & Ordines ejus permaneret, in ejus rei conformationem non solum licet consecrarent, quas Episcopus quidem Culminenſis, quemadmodum etiam Culminenſe Capitulum subscriptas sigillis suis obligarunt, sed & diploma à Rege, Ordines, quodebitum ciuitati jus patronatus de novo nonfirmatum est, obtinuerunt. Postquam igitur jam Plebanus ille possessionem Ecclesiæ domumque parochialem, ceteris tamen eum conditionibus, obtinuit, Episcopus statim Culminenſis, contra conventionis literas proprio ausu, duos in aulam parochialem Iesuitas, alterum qui confessiones audirent, & alterum qui concionaretur in Templo introducere, Plebano ex domo illa remoto conatus est, Ordines verò hoc videntes, solenniter contra aliquoties protestari, Plebanum, uti memor contractus ab utraque parte inito, Iesuitas iterum removeret, monuerunt, intercessionem totius Regionis in Comitibus publicis adhibita. Ceterum monitionibus & intercessionibus illis non solum nihil proficere hæcenus poterant, sed & præter duos illos Iesuitas, subinde alij advenierunt, qui occupatâ aulâ parochiali, clam Ordinibus Civitatis, privilegium tandem aliquod obtinere conati sunt, quo Templo illo Iesuitarum Ordini attributo, Plebanus quidem Vicarium promoveretur, possessio verò Ecclesiæ una cum domo parochiali & schola Iesuitis relinquere clavis Ecclesiæ scholæque in manus eorum traditis & oblati. Hoc factò Iesuitæ, aucto indies magis magisque numero suo, viduarum & pupillorum domus emere, scholam aperire, & Collegium in ciuitate constitinere amplius non dubitarunt, constituta peculiari jurisdictione, unde creberim per plateas & vias civitatis tumultus, Iesuitis quidē ipsi multa insidiosè molientibus, discipulis verò eorum omnē petulantiam exercentibus, cives in jura & contumeliâ variâ afficientibus, exierunt. Ordines igitur civitatis ne jure suo per eonvenientiam sese ipsos privarent, consiliū tandem ceperunt, quomodo ex eo hoc jugo, molestis illis hospitibus cives suos liberarent. Missi igitur 12. Octob. die ad Plebanum aliquibus, eum de inito senum contractu admonentes, promiserunt, se secundum contractus illius tenorem in Eccle-

lia & aula parochialis eum quidem reli-
quos, Scholam etiam, quam tanquam
propriam civitatis domum, precibus hactenus
obtinuisset, impofterum etiam, donec
beneficentia de Republica promeriturus esset,
ei relicturus, verum uti Iesuitas, tanquam
huiusmodi hospites, qui & civitatem jure
patronatus spoliare, & Plebanum ipsum
possessioni Templi per insidias evacuare,
molirentur, & in conturbationem status
publici, collegium aliquod instituere scho-
lamque aperire, propriâ auctoritate ausi
essent, removeret domoque illis parochia-
li & Ecclesia interdicere, vehementer
postulârunt. Cùm verò eo quidem die
resolvere se Plebanus non posset, sed ad
Episcopum negotium hoc relaturum se diceret,
non expectandum diutius rati Ordines
sequenti statim die quosdam, qui
in integrum eum restituerent, ablegârunt,
quod ipsum quidem fieri facili & lubenti
animo passus est. Cæterum hoc factò ex-
perierunt postmodum Ordines, agetet
eum Iesuitis, ut sponte sua domo paro-
chiali cedarent, & à Templo Scholæque
in posterum abstinere, Ordines enim ci-
vilitatis nolle eos tanquam turbatores pu-
blici Ecclesiæ civitatis juris statusque diu-
tius in parochiali aula fesse, urbe tamen
ipsis interdictum nolle, donec quietos sese,
velut hospites deceret, intra suos termi-
nos contenturi essent. Plebanus igitur
mentem hanc & intentionem Ordinum
Iesuitis exposuit, qui scholam quidem clau-
dere & collegio abstinere statim promi-
serunt, dummodò domum parochialem
retinere & ministerium Ecclesiasticum
peragere sibi promitteretur. Verùm cùm
non contenti hac Iesuitarum resolutione
Ordines nigerent Plebanum, ut tenore
contactus observato, ad statum pristinum
omnia revocaret, quo & jus patronatus
civitatis integrum, & decretum Regium
factum rectumque conservaretur, coacti
sunt tandem Iesuitæ, & clavium restitu-
tionem Plebano facere, & ministerio do-
cendi tam in Ecclesia quàm in schola sese
abdicare, atque ita tandem domo paro-
chiali cedentes discipulis suis valedixe-
runt. Accidit autem porò ut orator qui-
dam Regius ad civitatem in causa quadam
ablegatus, Calmineusum secum Episcopum
adduceret, qui in aulam parochialem eum
suis, quod hospitium à multis annis in
urbem veniens habere solitus est, divertit.
Iesuitæ igitur hanc suis rebus occasionem
commodam fore putantes, sequenti sta-
tim die Confessionariis operam dare &
concionem iterum habere die Solis ausi

sunt. Ordines igitur hoc intellecto, ad
Episcoporum statim aliquos miserunt, qui
eum rogârunt, ne post discessum suum lo-
suitas eo loco relinqueret, additâ denun-
tiatione, si remanentibus ibi Iesuitis con-
tumeliaz vel detrimenti aliquid à civibus,
inferatur, propriè uti id protèrvæ impu-
tarent. At verò Episcopus neglectis hi-
sce omnibus non solum Iesuitas duos vel
tres, post discessum suum, in domo pa-
rochiali reliquit, sed saluum conductum
à Rege pro illis impetratum Senatui exhi-
beri curavit. Cùm autem saluum conda-
ctum illum ad malam informationem im-
petratum esse, nemo dubitaret, Ordines
statim contra protestati, scriptum publi-
cum ad valvas Templi; ejus quidem sen-
tentiaz, quòd Regem melius informare,
& de jure suo cedere ne latum quidem
unguem cogitarent, affigi curârunt, ut ita
nihil proficere machinationibus suis am-
plius valentes, domo parochiali cedere ite-
rum necesse habuerint.

*Consilium datum Proceribus Po-
loniæ, de recuperanda, & in posse-
rum stabilienda Pace Regni Poloniæ
per IESVITARVM cjectionem.*

QVamvis tantus in Polonia aliquo
modo sedati à Rege fuissent, Iesui-
tarum irrequietis Ingenijs, artibus ac stu-
dijs maxima ex parte excitati, Anno mille-
simo sexcentesimo septimo promissione &
spe Nobilitati de Comitijs instituendis fa-
cta, quibus deliberatio malis hijs tempe-
stivè adhibendo susceperetur; Nobilitas
tamen cùm laani ac vanâ sese spe quasi la-
ctari, & promissa Comitiorum de die in diem
differtit videret, magnâ copiâ denuò An-
no eodem ad Proslaviam civitatem, qua-
tuor milliariis Cracoviâ distantem, ubi
regia quædam Curia est Conveniendus No-
bilitum celebrandis jâ olim destinata, con-
fluxit, & novo Consilio instituto, quæ ma-
lo huic medicina adhibenda potissimum
esset, deliberare cepit. Inter varias au-
tem consultationes scriptum quoddam
Proceribus ibi congregatis Polonicâ linguâ
exhibuitur fuit, in quo auctor palam pro-
fiteretur inter alia, Iesuitarum practicas &
artes multivarias & cruentas, omnium in
Polonia turbarum ac motuum causam pri-
mariam esse. *Si morbum.* inquit. *in pra-
satione, publicorum Regni nostri causa interius
& foris diligentius perpendantur, primaver-
tè, & omnium maxime principalem Iesuita-*
rum

rarum exquisitissimas artes, & astutissimam omnium sibi subjectionem ad canatus suas promotionis Dispositionem facile caratur quisque, deprehendens: atque, ut qui: quid aspiciam malaram in Republica nostra prateritis annis acciderit, magna ex parte solū illud Iesuiticū artibus imputandum veniat. Ad hoc autem demonstrandum, ostendit primò, quā institutum Iesuiticū liberæ Reipublicæ inimicū & adversum sit: Deinde quā periculosè facta hæc statum politicū non solū in Polonia, sed hinc inde per universam Europam turbārint & labefactārint. Ex quibus tandem collegiū, pacem nec constitui nec stabiliri posse in Polonia, quādiu Iesuitæ in ea maneant, proindeque eos inde expellendos, nec amplius recipiendos: & quæ in contrariam sententiam pro Iesuitis obijciuntur, refutat solidè. Quia verò Consiliū hoc seu Scriptum sublatum est, ideoque in paucorum manibus versatur, totum adscribam in Lectoris gratiam, ut inde Iesuitarum artes, dolos, imposturas, fraudes, impudenciam, audaciam, studia denique omnia cognoscat & intelligat. Verba authoris hæc sunt.

Excer-
ptum Con-
cilio Tri-
dentini
capituli
secundum
grammari-
corum
Europæ-
arum

Præsentes Polonici Regni turba ex ejusdem generis morbo prominent, quo hæcenus occidentalē Europā periculosè laboravi. Certum est, omnes Europā tumultus & intestinas passionēs abhisse 40. & amplius annis per Executionem Concilij Tridentini excitatos esse, & ex eadem ortum traxisse. Si forte bellum Balticum, quod inter Scardia Reges ante annos 36. gestum est, & unperrimū Bunsurviensis tumultum incipias.

Hæc inquam est illa præsentis seculi Pandora, ex cuius fœli pyxide omnes Europæ intestina calamitates hæcenus mihi fœlire videntur, ita tamen ut ear non tam ipsa Concilij executio, quā executionis modus pariat.

Modus
Execu-
tionis
Triden-
tinae

Hoc forte alterius tibi viū declarari sic igitur habere, Executionis modus in duobus præcipue rebus hæcenus fuit repositus. Primum sedulo anxii sunt, quibus hæc cura incubuit, ut illas Reges & familias, quorum in Europā hæc seculi præcipua est auctoritas, secum invicem adunarent, & sic adunatos ad Concilij Tridentini executionem exsimularent. Et hinc est illa famata Catholico- rum unio.

Deinde ut per certos & qualificados homines impedimentas, quæ vel in palatij politica- rumque formis & legibus, vel populorum moribus negotiis hæc oblatent, quasi è via removerentur.

Hæc ratione prædicta Concilij executio

fuit instituta, quantum nimirum ad generalem canatum attinet: Opus prædictū magnū & arduū, quod solariū. At nō temporibus peculiari fortuna afflatū opus habuisset, quodque ipsius Alexandri Magni victoriam gentium frangere & defatigare poterit. Nunc autem pro ratione præsentis Europæ status insinua conatus hinc & longè vastissimā impedimenta extra ordinem fuerunt abjecta. Quibus tamen non obstantibus, res ab ipsi, quibus hoc per prædictū Concilij conclusionem mandatum erat, fortiter & ingenuè nixu tentata fuit: sed ea hostilis eventus, ut molimina ista turbis quidem longè maximas & valde horribiles ubique gentium in vulgus perperant, ad exitum tamen nusquam perducere potuerint.

Regem enim adunatio partim per cannubia, partim per considerationes, pacificationes & similia media tentari cepit & promovere: tanta tamen nationum Regumque Europæ quædam discrepantia ferè coniectum est, ut pro ea quæ sperabatur unitate, insinuat aut horribus difficultates, subiecti autem populi varia molestia emergerent. Cum præteritū Reges ipsi, qui se interdu ad prædictam Executionem absternebant, negotium illud iam sincere nunquam tractarent, ut sub ejusdem prætextu non sub privata commoda quantarent. Sicuti non ita dudum in Gallijs licetis perspicere, quando Philippus Hispaniæ partium Catholicorum (hunc enim cuculū fœlis illa indurati) patrocinium & defensionem visum est suscipere: ibi inquam vel tandem apparuit, cum sub hoc abienia Gallia Regnum afflaret. Cum enim animadverteres, plerasque familiis illius proceres ab Imperia Hispania absterere, abitis persona, quam agendam susceperat, manus auxiliari eos retrahere cepit, ut qui videret, se spe sua frustratum. Id quod Sixtus V. tempore oratorius est, illudque egerrimè tulit.

Hispa-
niæ sub
prætextu
propa-
ganda
Religio-
nis Mo-
narchiæ
sui am-
plificare
conan-
tur.

Talia autem plura exempla adduci possent ex his etiam, quæ nos aliquantū propius tangunt. Ex his ergo personatis & malè fidis Regum malitionibus in noviori istius agræ perpetuarum simulatum copiosissimam segetem adhuc sacrescere videmus, per quas prædicta executionis negotium, per se hand facile turbatur, & Nationes ipsi, de quibus dictum est, difficultatibus implicantur.

Idem ferè in religionarum impedimentorum remotione accidit. Cum enim Tridentina reformationi non salum diversis Religionū sensus, per universam iam Europam latissimè sparsus, sed etiam nationum, popularumque privilegia, libertates, leges & mores obsisterent, illa circa tumultum removeri quidem poterunt.

Triden-
tina re-
forma-
tione
effluat
in opus
Regni.

Qua tamen à praeservidis ingens,
quibus hac Provincia non citra delictum de-
mandata erat, non solum nota, sed acriter
commota & vehementer perturbata esse constat.
Hinc ergo turba, hinc similitates, hinc odia,
hinc dissidentia cum reliquis fatalibus Furijs,
quibus nostro tempore status politici infestatur,
cum ex Orce prorupserunt. Id quod omnes nationes,
qua hac pestis pervasit, sonora voce profer-
runt: hanc & non aliam calamitatum suarum
causam omnes, qui citra morbi affectionem ju-
dicant, summo consensu allegant.

Videamus nunc ergo num malorum nostro-
rum Polonicorum eadem ratio sit, & num ei-
dem generali causa adscribi queant. Id quod
multis forte difficulter persuadebitur. Ego sa-
men illud constanter assero, & assensum mea
has probationes assero.

Certum est, Clerum Polonia non minus ha-
llenus laborare, ut Concilij Tridentini decreta
intra Regnum executioni mandentur eorundem
observationes omnes subvertantur, quam in pleris-
que hallenus Occidentis partibus laboratum fuit.

In hunc tunc & non alium finem mox post
ingressum moderna Regia Majestas in Regnum
Synodus illa Petricoviensis celebrata fuit: quam
cum Filium Polonia Medea illa Tridentino per-
perit. Ex cuius valis prudentiores jam tum
secutari in Regni administrationis omen capi-
bant. Cujus etiam De re tracta plerique vel eo
saltem nomine suspecti fuerunt, quod tanto stu-
dio occultata fuerunt & suppressa.

Sed nec illud cuiquam dubium esse potest, ob
his ipsis primo loco diligenter curatum fuisse, ut
Regi Polonia praeclara Praecepta implicarent, eos-
demque cum Demo praecipue Austriaci quàm
arctissime conjungerent. Ex qua nimirum con-
iunctione maximum ad praeclara Executionis
promotionem emolumentum sperabatur: Ut qua
ad subditos in utroque Regno magis preterendos
& in ordinem redigendos permittunt salutaris
videbatur, quantumvis consilij illi longe a
liud pallium obduceretur.

Harum verò rerum praerogativa post infelicem il-
lam expeditionem in speciem quasi renovata
fuit, ubi nonnullorum studia valde conspicua
existerant. Eorum videlicet, quos praeter
jam dictas causas Suecia amissa invidia urge-
bat, qui utemque diuina suum premi sentiebant.
Qui propterea omnem lapidem moverunt ut
novum Regem amictus accepti infortunij sensum
nonnulli mitigarent.

Verum tamen ut inter vicina Regna ferè si-
vi consuevit, Austriacorum studia nostratibus
semper suspecta fuerunt: idcirco pro hoc etiam
vix ad Agentium illorum consilio promo-
venda tantum non contulerunt, quantum spe-
ratum fuerat. Cum praesertim prae vulgares
illa Regum Regnorumque vicinorum similitu-

tes & dissensionis, alia non pauca quotidie in-
tra & extra Regnum incidere, qua huius-
modi conjunctionem Republica nostra minime
commodam, ipsi etiam Grævis formidolam
efficerent. Per tunc itaque attentionem nihil
amplius effectum fuit, quàm ut inveterata su-
spiciones periculosius recrudescerent.

Quod ipsum etsi ipsi, qui hac agitabant, non
ignotum esset, se tamen adeo non possunt impe-
diti, publicamque indignationem tam securè
contemperant, ut tanto potius confidentius in
proposito perrexerint, illudque tandem per sub-
& nefas ad exitum conati sunt perducere.

Hic ergo molitionum jam antea in pellentibus
tam immoriturum fervor cum tandem evenisset
sortitus est ut offensa Nobilitate Regnum scilicet
nibus mutuoque dissidentia impletum sit, &
Rex ipse subditi, subditi verò Regi suspen-
si esse ceperint. Quamvis proximum & com-
pendiosissimum vii ad Republica dismembra-
tionem & intus itum viam. Et hac ratione
primo illud Executionis Tridentina turbamque
Europa medium satis inter nos, ut opinor, effi-
caciter operatum est.

Ad alterum quod attinet, Popularem
nempe dissensionum temetipsum in non
negotia, opinor, in hac Regno majora & rubi-
stiora cū obiecta fuisse & adhuc obici, quàm in
ulla Europae Natione. Concilium enim Tri-
dentinum inter nos, ut quidem nunc res
sunt, ad effectum, quem ipsi cupiunt, perducere
nullo modo potest, nisi aut Hispanica Inquisi-
tio, aut quiddam quod Inquisitioni illi aequi-
valeat, in Regnum introducat. Per quod
nempe Polonia ad Hispanismi aliquam similari-
tatem redacta, praeclara Executioni opportuna
reddatur: Patria verò nostra ea corporum a-
nimorumque libertate hallenus mita, qua-
lem fortissima nationes & generosissimus quis-
que sibi optare poterit. Quis ergo non videt,
quàm duro collisio hac inter se commissi oportue-
rit? Postquam inprimis libertas illi, quantumvis
animum praecipue & conscientias concernit, non
ita dudum per Confederationem publi-
cam deuno & quasi extra ordinem confirma-
ta est?

Quamvis autem Hispanicam Inquisitionem
nemo nobis hallenus aperit & ex professo cona-
tur sit obstruere, quid intelligens, hoc citra
periculum vix posse tentari: Via tandem ad
huiusmodi aliquam imperisam coercionem
varij artibus paulatim & quasi per cuniculos
parata est, sensimque manari cepit. Et nimirum
adhibito, artificio, quorum citra omnem mu-
tationis sensum Practicantes illi se consecuti-
ros sperabant. Tam cautam & circumspici-
tè incedere non potuerunt, quodque agebant tam
probe nunquam potius dissimulari, ut verum è
diametro pugnantium tamque asperarum vel

Triden-
tina Con-
cilij ex-
ecutio cu-
ra illi
Austriaci
Poloniam
perducere
possent
neglecti

Consu-
deratio
publica
Execu-
tionis
illius ad
hoc, His-
panica
Inquisi-
tio quon-
iam archi-
bus intro-
ducatur.

Execu-
tio Con-
cilij Tri-
dentini,
quomodo
in Po-
loniam in-
fusa sit
Synodus
Petrico-
viensis.

Suecia
amissa.

Aus-
triaci
cum
Polonia
con-
silio
fuerunt.

levis agitati non ingentem flammam vel tandem eliceret. De quo ipso, probo dolor! oculorum aspectus hodie testatur.

Hac à me omnia verissime dici ipsemet optime nosti, & fatebantur hoc illi, qui rerum nostrarum aliquam saltem notitiam habent, qui que actiones nostras Comitales ab aliquot annis vel è longè spectantur. Nec diffidentur hoc ij, qui in partibus adhuc inter nos eatenus habent: ut & Concilium Tridentinum amplectantur, ejusque studiosa, per legitima tamen media, executioni favent.

Adhuc ergo perspicuum est, Reipublica nostra mala non solum ex ysdem causis, quibus reliquorum Europæorum Regnorum immoluit, sed etiam ex eodem operationis illorum modo proficisci.

In hù igitur tollendù & amovendù opera nostra occupari debet, siquidem ordine procedere Matræque nostra cum aliqua spe salutis operem ferre voluerimus.

Scio tamen quid tu heic dicere possis & hand dubitè disturus sis, Me videli et hac disserendo Morbum ferè incurabilem ostendere, cum harum rerum studio, Concilij præsertim effluosa Executioni possissima pars Regni implicata sit, ut curatio, ipso morbo diffidat, & periculosior futura videatur.

Non est de nihilo quod dicis, novique ego met multos prudentes Viros in eo tibi consentire: Existimo autem omnia opinione tua facilitior fore, si primum inter res ipsas earundemque abusus, deinde inter personas, à quibus illa tractantur, accuratè distinguatur.

Ad res quod attinet, nec Austriaca Familia, inter Europæas hand dubitè eminentissima, nec quorumenique exterorum Regum & Principum nostris Regibus legitima & sincera conjunctio per se vel Nos vel Rempublicam nostram in minimo ladii: sed eidem potius præsidio & ornamento futura esset, si à Præfatis illis ad sinistras suspensiones non tam densa nostratibus occasiones præberentur.

Eadem ferè ratio est Concilij Tridentini: Ab hujus enim executione nihil turbatum nobis esset metinendam, si modo ita institueretur, ut intra legitimum docendi modum consisteret, missisque alijs parum convenientibus prædictis eventus Deo committeretur. Non igitur res ista per se, sed earum abusus & perversus translationis modus Rempublicam ladan, & has in præsentia difficultates nobis parit.

Hac itaque in rebus dissidentia si observetur, inter ipsas citam personas manifestum nobis discriminu rationem ostendet: Vt utique non omnes eos, qui prædictis rebus manum quocunque modo admovent, pro veru calamitatis nostra autoribus habeamus, ut curationis, de qua dicturum sum, alium ad

omnes & singulos extendi oportet: sed eos tantum qui prædictis abusus præcipuam culpam sustinent.

Si quavis, quinam illi sint? Respondeo, si eorum, quos in hisce rebus periculosa experientia longo tempore erudit, consentiens testimonium admitteretur, Si præterea ipsam rerum evidentem inter nos experientiam in consilium adhibere volumus, Iesuitas & Iustiniam Iustinum pro ys nobis necessario esse habendos. Hi, inquam, sicuti in supradictorum consiliorum executoriali proxi primas sibi ubique arrogavit: Ita alteram ejus & quidem adiosissimam & nostrarum imprimis rerum respectu perniciosissimam partem extra ordinem sibi suæque actualitati desumpserunt. In qua agitata ita hæcenus versantur, ut quod in hisce consilijs pessimum est, præcipuè arripiant, arripitum pejor efficiant, & vim ejus malitiosam per subiectum Reipublica corpus quo jure quæve injuria quasi transgredere & per partes applicare conentur. Et sic prorsus autiam si uni Iesuita non essent, Nos aut turbas hujusmodi nullas habituras, aut si qua fortè, ut ex consensu reliquarum partium Europæarum, aborta fuissent, eas multò facilius minorque periculo conspici potuissent.

Hoc verò cum illud ipsum sit, de quo inter nos quàm maxime controversatur, indit huius rationes tibi aliquanto accuratius erant demonstranda. Quod ita faciam ut tibi primum ad oculum demonstrarem: Institui Iesuitas, si per se consideretur, eam esse rationem, ut libera Reip. valde inimicum & adversum, Libertati verò Polonica imprimis formidandum sit. Deinde viru aliquos exemplis ostendam, quàm periculose scilicet hæc statum Politicum hinc inde per Europam turbaverit. Tertio obiectiones nonnullas dilam qua sententia huic à contrariis sententibus ferè opponuntur.

Qua tria si à me demonstrata fuerint, quartu quod principaliter intendo, Ina sponte sequetur: Iu nêpe qui Remp resistunt & salvam cupiunt, præcipuè operam dandà esse, Vt Iesuitæ & Iesuitismus extra Regnum eliminentur, quosie remotus hisce curationis intorturbatoribus certa aliqua & firma pacis stabilitate ratio iniri queat.

Ad primum quod attinet, in eo tria considero: Ipsam Ordinis politiam: Finem ad quem tendit: Operationes: sive praxin, per quæ hunc finem conatur assequi.

Politiam si penitus introspecimus, fatendum nobis erit, eam in hoc genere acuratè dispositam, firmissimam & ad res magnas gerendas aptissimam esse: Et parti cui se applicaverit, permultum proficisse quæst. Generalis dispositio purè Monarchica est, forma nimirum politia, ad movendum & agendum commodissima Monarchia dispositioni, nervi in hisce

NR.

Iesuitarum conatus & servent omnium Iesuita Regnum excelsu præmatia causa.

I. Consilij hujus præcipua de militatibus capitula.

2.

3.

Iustinus Iustinus politia.

4.

Anstria fa miora affluat Polonica per se nec inu pili me inhære. fa.

NR.

NR.

hæc rebus consistunt: Capite primum uno regitur, deinde hoc ipsum caput etiam loco, ubi nimirum Romæ alligatum est, ubi perpetuo residere cogitur. Quia res scilicet inter alia hoc præstat, ut non corpus & uniformis aere perpe-
 1. no regatur, & vegetetur, Romani nempe consistorij assidue, prout nempe is abys, qui Romæ omnia possunt, afficitur. Disciplina denique forma Institutum hoc longè ærlyssima nititur, quia cives ejus ad tacitam obedientiam (sic ipsos loqui consueverant) astringuntur, ut tantum, ut minoribus in nulla Majorum vel absurdissima Imperia inquirere liceat: ne-
 2. dum aliqui ea devertillare ausi. Quia obe-
 3. dientia in orbem Europæum hæcenus optinuit & planè desperata audacia scitiorum progenit: ideoque Ordo ille à nonnullis cum Affasimorum Instituto comparatur, quod in Asia olim à Sarcænu contra Christianos fuit introductum.

Hæc ergo formam illam Monarchicam constituit, constitutam firmissimè consurgunt, adeoque faciunt ut actiones ejus efficacissima fiat, & cen cœnem quidam penetrant.

Illæ vero hæc compactiæ soliditatem ad-
 4. juvant, eandemque solidiorem efficiunt: Quod primum communitatibus hujus basis perfixam illam Generali sedem Romanæ sedis & consistorio, ut dictum est, quasi asstringit & implantant. Deinde quod eandem Hispanico Imperio simi-
 5. liter inserunt, dum inter septem Generales, qui sibi hinc usque, si rectè memini, invicem succedunt, neminem elegerunt, qui non vel natione, vel diuinitate Hispanus esset, quæ res non caret mysterio. Tertio quod ex tot diversis Clericorum ordinibus soli ferè Iesuitæ ab utriusque
 6. Fori ordinaria jurisdictione exempti sunt: Vt nullum prorsus in Nationibus nisi sui corporis Superiorem agnoscant, qui plerumque Italum aut Hispanus est. Vt sic Ordo Iesuiticus ab omni juri, coercionis solutus inter nos liberè versetur, suisque molitionibus securè incumbat. Quarto quod etiam in subdelegatis Imperij hæcenus diligenter coarctant, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis eligant, sed vel Hispani vel Itali dignitates illis conferunt, aut saltem hi qui ex Anglia, Gallia, &c. propter futuriora aliquo profugerunt, & propter nimium Hispania studium ex prædictis Nationibus, prospecti sunt. Seniores
 7. verò, Rectorès & hujusmodi inter nos perspicue ex Nobilitate Ordine, sed ex plebe tantum adeptant. Quod cur fiat, conjectura non est difficilis: Generosa nempe nobilitas præclara erga Patriam ita afflata nõrmit, ut suis consilij & prædicti ea minus commoda & opportuna statuant. Interim hujus rebus sit, ut cum Iesuitismi venter nostras fere sit quem videbit nostrum opibus explere & sussarcie cogimur, caput tamen Hispanico & Italico cora-

rebro repletum hibeat, ad cuius nempe situm reliquum corpus movetur.

Hæc igitur ad Monarchicam robur iterum per quam multum faciant, incursus Iesuitici impetum certissimè dirigit, & scilicet hinc ad consistorium suorum executionem invicem planè & penetrantem constantiam præbent.

Porrò huic ipsi Imperij Iesuitici forma per subordinatarum dignitatum distinctio gradus variasque species egregie contra omnes Anarchia incommoditates & vultu prospellunt est: Vt si ex humano sensu iudicetur ei neque à tyrannica apprehensione, nec seditiosa dissolutione ullum periculum sit extimescendum: Quod ipsum etiam prædicta Sodalitati ad res gerendas mirum corporis agilitatem conciliat.

Quarum rerum omnium illustre documentum nobis historia præstare motu Gallia præbet, ubi compertum est: In illa desperata totum Regni perturbatione, ex solo Iesuitarum Ordine Neminem, ac ne unum quidem Iesuiticum Individuum fuisse, qui Republica partes secutus esset. Cum contra ex omnibus alijs Clericorum ordinibus permixti Regias Reique publicæ partes fideliter inerratur. Hispani autem hi ipsi Iesuitæ tam pertinaciter adhaerent, itaque servidè studuerunt, ut sacrosancti ejus pro anima aut potius pro corde fuerint, de quo vulgo dicunt, quod in corporis humani structura sit primum vena, & ultimum morient. Prædicta sanè sacrosancti primum non possunt aut eradicari, quam Iesuitæ Regno extirperentur. Quod fidele & perdurans robur Institutum huic in tam variegata hominum colluvie nihil aliud præstat, quàm ea quæ hactenus de Politia forma diximus.

Nam verò hæc salta sint, à quibus sibi Republica Polona metnere debeatis, ubi cogitandum relinqua. Ego interim Factionem Iesuiticam inter nos non aliter æstimo, quàm agilem quandam & acutum gladium, cuius lamina quidem in vaginam Polonicam recondita sit, sed ita ut capulum Romana Aula & Hispanus manibus teneant, & sic cum ad intum suum vibrent. Id quod instituti hujus proprium finis aliquando clariùs docebit.

Hic vitem & ipse quiddam singulare & ab omnibus alijs Monachorum ordinibus diversum habet. Omnes enim aliorum Religiosorum Ordines in hunc finem ut plurimum inventi & approbati sunt, & ei tendunt, ut popularis de votis per eos angeatur Religio Romano-Catholica magis plenè deas & Ordinis spiritualium promerita dilatentur, &c.

Iesuita verò est hæc rebus & ipsi pro virili studeant, sui tamen principalis finis longè sublimiorem scopum sibi præfixum habeat. Qui nempe est, ut Romana Ecclesia sive Imperij

Dis-
pina
ratio.1.
Basilis
stium
Iesuiti:

2.

3.

4.

5.
Nobili-
tas Pol-
nica ad
eandem
Iesuitarum
obedi-
entiam
parum
admodum
Polonia
Iesuiti-
mam
autem,
Hispa-
nia &
Italia
eandem
autem.

N.

Iesuiti-
mus est
Factione
ex Hi-
spanis
in Gal-
lia, Regi
liberum
Regno
sua re-
sistant;
est fa-
ctionis
Romana-
na, Hi-
spania
reducere
grat.

N.

Finit
Iesuiti-
vi Iesui-
tul.

Ecclesiastici collapsam auctoritatem, non solum recuperent, in quo studio reliquos Clericos committentes habent: sed ut subiectum precipue Europæ Orbem ita corrigant & reforment, ut huiusmodi insultus quos res Romana hactenus est perpeffa, in longum prævaneant: sublatus & quasi obstructus omnibus occasiohibus, per quas antehac Hæreticis ad eandem oppugnandam aditus pradiu fuit.

Delatio-
nem Ie-
suitica-
rum in
hæc Re-
gionem
graciam
compeli-
mentia.

Quas occasiones norunt non aliunde densius emeruisse, quam ex subditorum in hisce septentrionalibus Regnis, nimia, ut quidem Roma semper visa est, libertate, illisque barbaris legibus, quibus hactenus ita firmatur ut Inquisitione Hispanica intentatum iugum constanter repellat.

Horum igitur remotio & annihilatio Iesuitarum per quantum illud & secta huic proprium votum extra ordinem insuilla est. In hac finem tot extraordinariis privilegiis, bullis & Indultis instructi & muniti sunt, ut non solum agendi facultate reliquo clero universo præpollent: sed iam ipsi Episcopi & superiores Prælatorum ordines graves & formidabiles esse incipiunt. Nec ego dubito quin gens Iesuitica aliquando Romana Ecclesia horrendi schismatis occasionem præbitura sit. Interea in his ipsis rebus specifica differentia consistit Iesuitismi, per quam à reliquo clero distinguitur, eiusdemque quasi transcendit.

Iesuiti-
smi spe-
cies ut
caracter

Cum verò hoc ipsi constanter negare consueverint, verò illud exemplo tibi demonstrandum est. Inter Venetos & Pontificem hoc maxime tempore controuersia intercedit super constitutionibus quibusdam, quarum renovandarum occasionem Magistratus Veneto præbuerunt Iesuitarum artes testamentaria Pontifex autem eas in fraudem Ecclesiæ sacrum conqueritur.

Venetis
Pomificis
concre-
visis.

Venetis hoc nomine à Pontifice compellati iure suo cedere nolunt, sed patiam pra se ferunt, sibi in sua ditione supremam iurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici competere, &c. Quo animaduerso Pontifex Excommunicationis fulmine eos terreat. Senatus hoc cognito Clerum suum convocat, juxta Reipublicam eidem exponit, Pontificiaque Excommunicationis iniquitatem demonstrat, eos denique pro auctoritate hortatur, ut curato officio Excommunicationem pro nulla habeant, &c. Quid sit? Antiquus Clerus unanimi consensu Reipublica causam contra Pontificem probat & de fide sua prolixè pollicetur: Recentiores verò Religiosi, quarum nempe Regula præsentis temporis conditioni accommodatae sunt, Ducibus Iesuitis Reipublica causam dampnam, stationemque suam deserunt. Quamvis Iesuita Magistratus edito nominatum expulsi, & in acri-

um relegati perhibeantur.

Hoc autem Iesuita non aliam ob causam fecerunt, quàm quid viderent, se stante & defensa Reipubl. Veneta libertate, stantibusque legibus nec stare nec illius sui finem obtinere posse. Quod ipsum sanè discrimen illud, quod inter Iesuitas & quoscunque alios Clericos constitutum, satis evidenter probat & confirmat. Tu ergo nunc, mi Frater, cogita, quid de Polonia nostra futurum sit, inter eos omnia illa removeri debeant, ut profecto illa remota cupiant, per qua in finis istius adoptione impediuntur? Adhuc de Fine.

Videamus nunc Media frue praxin, per quam ad scopum illum pererrare conantur, & hac ex his, qua jam dicta sunt, facile intelligunt. Hoc nimirum consilia opera fervidissimè agunt, ut primum Reges Europæ, quotquot possunt aut eisdem Fœderi illigenti Cujus Fœderis Principem & Directorem constituunt Hispaniarum Regem, Aurei istius velleum possessorem & custodem. Ad cuius videlicet nuntium reliquis se applatere cogantur, sub hac conditione, ut qui conatus ejus quatuorque ratione intercedit aut quàm minimum aduersatur, de hæresi suspectus sit. & potest velleis perisicelide indignus ceaseatur. Sed Regnum septentrionalium ea ferè est ratio, ut ad Legum præscriptum, non autem ad absolutum Regum arbitrium regantur. Ideoque Regiarum Personarum consideratio parum illi prodesse poterit, nisi etiam subiecta Regibus Regina in eandem Fœderis massam concludant. Atqui hoc opus hic labor est. Cum heic eum infesta, ut jam dictum est difficultates obijciantur, quo circa etiam opera illorum heic præcipue enitet & omnium maxime conspicua est. Sic autem res suas hoc loco disponunt.

Primum omnium hoc sedulo curant, ut in Aula se infincent. Hunc enim nidum hoc genus Accipitrum sibi abique præstruere inque eodem ova sua deponere solet, prorsusquam ad venatum evoleat. Iesuita etiam ibi peregrinus sibi & exul, imò capite diminutus videtur, ubi ab Aula arceatur. Fixo heic pede, ulterius operam dant, ut clauum Reipublica in suam potestatem redigant, id est ut vel Regi Regnaue ex suo corpore Confessarium, vel solum Hæredi Regis Præceptorum dent. Aut si hoc non semper succedit illis dominantur, quarum in Reipublica administratione præcipua partes sunt & vires. Utque horum affectum, cupiditates & designationes penitissimè cognita & perspecta habeant: qua videlicet eja nunc quisque alliciendus & captus sit. Ad hoc autem felicitum perficiendum, Romana Aula, quicquid auctoritate, quicquid opibus, quicquid artibus & consilio valet & potest, Genio huic liberalissimè, ut jam dictum est, indulget.

1.

Accipiter de-
iustitiam
non igit
in Aula-
rum
pauis
indis-
cas.

2.

ges. Adde ut Iesuitarum commendationes Roma ad consequendas Dignitates & Præbendas plus valeant, quàm potentissimorum Regum intercessionēs.

Qua unica res, si cætera abessent, ad corruptelas omnes, OMNIVS dico, Europa auctor abunde sufficiens sicut eventum prædolor testatur: Quamvis hoc etiam tibi advertendum est, Genia Iesuitica extra hoc quandam à natura oculatam vim inesse, qua Ingenijs aulicis imperat & dominatur.

Vi autem de occultioribus Geniis hujus artibus, quas in prædictis politarum officiis exercent, nil dicam: Duo sibi ibidem potissimum paciscuntur, Primum ut ipsorum mellificatio ex hac Reipub. Arce non impediatur, Vique deinceps adversarijs suis nullum eò refugium pateat, illarumque querela, si quas eò deferent vel profus negligantur, vel quoquomoda eludantur. De his duobus quoniam Iesuita cautum est, ipse deinceps sibi ad reliqua persequenda sufficit.

Constructis & firmatis hoc nido, pabulatores suos quæquæ verum emittunt, suamque venationem hac ferè ratione institunt: Primum aperam dant, ut in primarijs Regni aut Provincia Vrbibus Seminaria, Collegia, Templa quàm plurima, tanquam instantis Mæstis sua horrea, exstruant. Per hac autem dua consequuntur, quæ eū ad finem suum, de quo diximus, valde proficua existunt Regum primum universum his con uenibus apprehendunt, & ita confringunt, ut ad suum nutum illud, quævis res ita patulata, cum singulis partibus circumagere queant. Quod ut facilius consequantur Seminaria, sua in prædictis urbibus, ita plerumque contrahunt, ut suis adficijs ipsa urbium moenia complectantur, eisdemque sibi natu dinque pervia faciant. Vt in archibus, quas Cracovia, Vilna, Calisij, Pafnania, &c. habent, videre licet.

Nec ega Gentis nostra supinam negligentiam & incuriam satn heic admirari, aut pro rei indignitate sufficiens detestari passum: Quod ad hujusmodi periculosa & Reipub præjudicialia substructiones non satim canovimus: sed ad easdem materiem cen prapry manibus congestimus. Cum sic existimem, si Rex aliquis tale quid machinaretur, universam Remp. contra eum insurrecturam. Et hu exterorum Venatarum indagatoribus in nostris memoribus tantum locet?

Deinde eadem aperi Inobedientem nostram, spem posteritatis, ad suam cerebrum, dispositu, & recalcis animi, regunt, & sic inter nas Novis & Iesuitici Mundi sementem faciunt. Dum autem intra Regni urbes hoc ij agunt, qui ad hac danti itonem sunt instruti, reliqui cautionibus popularibus & au-

dicendarum confessionum operassimo simul & quassuissimo artificio pro virili student: Quorum artium effectus iterum duplex est: Plebem enim primariam, ut ille loquitur, hac ratione paulatim suam faciunt, fastidimque vires adiciunt. Provisoriis deinceps qui Camera sive Araria præstant, viam ubique mununt, ut in omnia publica & privata bona eis pateat.

Et heic mihi latissima sermanis valva se aperit, si aucupia illorum, quibus illi homines, Mulierculas præsertim, circumveniunt, explicare vellem. Cum verò insituti & occupationum mearum ratio mihi habenda sit: illud saltem præterire nolo, in quo etiam secta hujus à reliquis Religiosorum ordinibus differentia aliqua perspicitur. Quid nempe Iesuita vulgaris illa monastica, quæ vulgè in Religiosas erogari consueverunt, non curant, nec ea capiunt: Quod hoc eis sordidum & reliqua Ordini splendori minus convenienti videatur. Aquila enim curruum non capiat: Et ipsi alia, ut exercitati Prædicti bene norunt, Pecuniam in loco negligere maximum interdum libetum esse. Novique egi gones simulationem hanc aliquandò usque processisse, ut oblatum 30: aurorum Ungaricorum præcium repudiarent.

Hominum vera opulentorum testamentaria legata, & cum his integra prædia adeò non fastidiant, ut ea potius fraudum exquisitissimarum artificia illa aucupentur, ut Polonia, in hac etiam publica morum corruptione, vix quicquam simile experia sit. Hinc ergo ista pecunia neglectaribus, qui suam gratuitam aperam nobis tam officiosè deserunt, illis regales internas Proventus, quos cum reliquijs suis arcana in Majore Polonia Calisij, in Minore Cracovia, in Russia Lublin, Vilna in Lithuania, Polsevij in Masovia, & Braunsberg in Borussia deponere & custodire dicuntur. Hac inquam imperij Iesuitici inter nos araria publica sunt & Chartophylacia, quæ si hac tempore excusi deberent, Poloniam hand dubio de statim sui qualitate rectius instructura essent, quàm tot hactenus tumultuosa scintilla præstare poluerunt. Et hac de Praxi Iesuitica.

Hac itaque de prima designationis meæ capite, deposita pimum insituti Iesuitici pro tua instructione sufficiant. Tum nunc eris cogitare, num u fallatur, qui Iesuitar Polonu, Reique eorum publica vehementer formidandos & sedulo cavendos censet. De narrationis autem meæ veritate nolui tibi melius, quàm mihi ipsi constare.

Super est nunc, ut quæ in genere de gentis natura & moribus præposita sunt, per particularia exempla comprobentur, adeoque demon-

Præ-
sentia
causa
Ordin-
is præ-
cipue
fata
fata

stritur, quàm periculosa harum rerum præxi-
Ordinis Politico fuerit, quod secundum erat
propositionis mea caput. Hoc ipsum vero per
domestica & nostra experientia documenta sa-
tis copiose explicare posset & demonstrari: spero
tamen in exterarum historia rem magis conspi-
entiam fore, quod illorum casus extra fastidio-
sum affectum positi, & sic ad instruendum a-
prioris sunt. Idcirco exemplis eorum im-
morabor.

Virtus
Infinita
illius
Sperans
in Gal-
lia.

Inter plurima vero documenta, vix quie-
quam illustrius esse, quod historia ultimis in-
multis Gallia suppeditas: Ex quo nempe per-
spicitur, quantum Iesuitarum genus contra sta-
tum regium a Iesujque eversum posuit. Res
sic habet: Regis Gallia ea est conditio, ut à
prudencia politica studiose fere pro optima polli-
tia norma allegetur. Et quoniam in ea nobis
cum ipse non per omnia conveniat, certum
tamen est, eam firmissimam esse. Siquidem
ad absoluta Monarchia formam, quàm proximi-
us accedit: Contra tyrannidem tamen, & sedi-
tionem ipsi legibus, ea Parliamentorum autori-
tate, illa denum sanguinis regis reverentia cor-
roboratione & firmamento, ut huius soli rebus ha-
ctenus involutum perstiterit.

NE.

Et quantum ad sanguinis regis observantiam
attinet, Galli vulgò aliquid præ aliquo Na-
tionibus in hoc affert putant habere. Illorum
sanè regia familia vetustior est quam ul-
la Europæ. Contra hanc tamen firmissimam,
ut Henrici III. haud dubiè videbatur, Ar-
cem, Iesuitica impressione cunctis tantum val-
uit, ut quod in Galliis hactenus inauditum
erat, Rege in ordinem redacta, Familia re-
gia auctoritatem ita penitus prastraverint, ut
& Personam regiam neci dederint, & infen-
sissima Gallia nationi ad invadendum Regnum
viam longè latèquò complanarent. Es nisi
peculiaris & penè miraculosa Dei providentia
tonitruis eorum tam evidenter obstitisset, rem
iò deducari videbantur, ut Galli prodita re-
gia familia, qua inter eos per annos plus quàm
600. tam altis radices erat, ut omnes fere Prin-
cipes familias complexa sit, Gallicis nominibus
perpetuum hostem & amicum sibi Regem asciscer-
sent. Idque sanè multo maiori Miraculo, quàm
si nobis antea de Demetrio suum Moscoviti-
cum obstitissent.

Hic autem ut magis perspicuum fiat, quo-
modo Iesuiti ipsius genus ex ea statim Politi-
cam sit infestum, ex tot illorum molitionibus,
quibus Henricum illum subverterant, nunc
saltem, sed valde insignis illorum stratagemata
hic producam, cuius hæc est ratio.

Quibus
in
Gallia
de Iesui-
tis
in
se.

Sub initium prædicti tumultus, quæstio il-
la in Galliis agitari cepit. Num Pont. Rom.
Gallia populum, à fidelitatis iuramento,
quo Regi suo obligatur in casu hæreticos

absolvere possit? Ex hac oriebatur altera
huc admodum affinis. Num cuilibet pri-
vato liceat Tyrannum propria auctoritate
occidere? Intelligi, opinor, quantum Re-
gi statimque Regi & universa Reipubl. in ha-
rum problematum decisione interfit. Nequid
patet Apollolos distulisse fuisse, quando Hier-
osolymis primum Concilium sub præsidio Spiri-
tus Sancti celebrabant, si Religiosi aliqui
cum huiusmodi quæstione coram eis apparuis-
set? Neque tamen in Galliis controversia ista
nova erat. Ad priorem enim ventilandam
Pontificum olim cum Gallia Regibus perpetua
litigia perennem materiam suppeditaverant.

Posterior vero ante annos plus minus 200.
post eadem nempe Ludovicus Aurelianus in Sor-
bonistarum collegio publice agitata & solenni-
ter decisa erat. Utraque semper constantissi-
mè fuit negata, adeo ut posteriori assertio &
& assertor Iohann. Pratue, ut fallor, in
Concilio etiam Constantiensi ex aquo damnati
fuerint.

Iohann.
Pratue.

Pro hac autem vice eadem quæstiones Gal-
liam ad eum modum immutatam venerunt,
ut bona pars Cleri & cum his totius Iesuitarum
ordo utriusque assertionem probaverint, revo-
cata & annihilata Mayorum suorum perpetua
sententia: non aliter, quàm si novus interea
Mundus successisset.

Huius verò imputationis Iesuitarum præcipuos
autores extitisse ipsa Sorbona post res sedatis
publicè professæ: Et Iesuita idem non obscure
agnoscunt, dum inter causas, propter quas
olim Pontificia excommunicatio contra Gallia
Reges minus efficax fuerit, hanc nominatim
exprimunt, Quod Gallorum animi tum
non sufficienter dispositi fuerint. Hoc est,
quod tam acres seditionum concitatores non ha-
bebant, quales hodie Iesuitæ concionatores sunt
& Confessarij.

Hac igitur Iesuitarum decisso (non tamen
absque Deo) Henrico necem attulit, & contra
Parricidam absolvit, eumque Ebrudo isti Israe-
litarum liberatoris æquiparavit. Quale nihil in
Christiani Orbis parte. inde a Religiosis in-
cunabulis auditum, scriptumve est ante lætulum.

Iesuitarum
in
disposi-
tione
anti-
cipata
arbitrio.

弗比 tamen, ut rei indignitatem melius
perspicui, notare debes, Scilicet hanc Tyran-
ni, ejus nempe, quem ab uno quoque privato
impune occidi posse contendunt, definitiorem
sibi suaque discretionis reservasse. Secundum
quam is nobis pro huiusmodi mactationis pe-
cende habendus est, qui quacunq; ratione in
Romani Pontificis indignationem incidit, &
ex Iesuitarum sensu excommunicatur. Id
quod ideo hic addendum fuit, quod in alteri-
um quæstionum solutionem ab ipsis infusile ad-
ditur, in casu hæreticos, ut hoc nempe fuci-
perfidiam suam in supremum Magistratum in-
cruent.

Tyran-
ni
quæ
servandi
Iesuitæ.

Iesuitæ
desolati-
onis
Mortu-
um.

cruescent. Cum constet Hæreticos illos esse, non qui pravæ in Religione opiniones sectantur: qui Iesuitarum artes quocumque modo impediunt, aut ipsi non per omnia obsequuntur.

Sicut vel ex Veneorum exemplo intelligere possumus, quos hac secta per universam Italiam pro pestilentissimæ Hæreticæ proclamare dicitur, idè saltem, quod latius, seu potius renouatus legibus Iesuitarum cupiditati frenum inferunt.

De Henrico verò certum est, eum, dum vixit, nullius uspiam erroris ab illo Catholicorum infirmulatus esse. Constat etiam enim Catholicæ Romanæ communioni usque ad extremum persistisse. Furoris autem, quem cum persecuti sunt, hac vera causa fuit: Quod sceptrum regium non ei tradere volebat, quem sibi hi Socij, tanquam idoneum molitionum suarum administrum, Galliz Regem destinabant.

Tu ergo nunc iterum vide, Annon per hoc Iesuitarum decretum omnium Europæorum Regum & quoruncumque Magistratum Politicorum mors & vita ab arbitrij Iesuitici horoscopo suspendatur? Et sic illis dextrè ascendat, ipsi vivant & valeant, sin minus, pereant? Quæ de re prædicta Veneorum calamitas, Regi Britannia perpetua pericula, & illorum omnium metus, qui hunc Ordinem sibi infestum sentiant, abunde testantur. Veneorum tamen exemplum præcipue conspiciendum est, quod Respublica illa, ut dixi, Romano Catholicam Religionem hæcenus, tanquam Imperij sui Paladium, accuratè observet & acerrimè tueatur.

Quæ exempla quoties expendo, toties exhorresco, cum viderem quam facile sub præfætorum statu inter nos simile quiddam in alteram partem accidere possit, postquam imprimis Gentis Iesuiticæ ad huiusmodi aliquem effectum tam pertinaciter & feruoris comatus ab aliquot jam annis inter nos deprehenduntur.

Sed heic sortisus dicere vales, Inter nos nihil ab hac parte esse periculi, quod Iesuitis cum Rege nostro probe conveniat, &c. Mallem te dicere posse, Regi nostro cum Regni ordinibus & his cum Regia Majestate probe convenire. Hoc enim ad Reipubl. salutem aliquanto utilius, & ad securitatem nostram firmiter & efficacius esset. Nunc autem hoc abis te verè dici agnosco, neque tamen hoc ipsum sollicitudinem meam causam tollit, se eandem potius augeat. Equum enim cerò dicere poteris, quod hoc Regi nostro perpetuum suum sit, ut Iesuitis tam propitius utatur? Quid si in aliquando deprehenfis illorum artibus, à quibus cum hæcenus plerique nequiter circumventum existimant, animum mutet, & potorem Reip. respectum habere incipiat, æquid tum cum sperato iubebimus? Annon tempus fuit in Galliis quo Henricum III. ex Po-

lonia redeuntem Natio hæc eo applausu excipiebat, ut laudum ejus præconio exsatiari nequirent, distantes, Huic uni Individuo omnes Constantinicos & Carolos Magnos, omnes Ludovicos, &c. inclusos esse. Hunc fortissimum, felicissimum, Christianissimum & invictissimum Christi æchlerum, Ecclesiæ Catholicæ protectorem, Hæreticorum malleum & pavorem à Deo Gallijs provisum. Quid verò hac omnia eum tandem joverunt? Cum hic projecta assentationis affectus paulo post ita prorsus in contrarium mutatus sit, ut cum non solum occidi curaverint, sed occisi cadaver, quantum in ipsis fuit, sepultura præbuerint: Ipsumque Arricidam in Divorum Catalogum retulerint.

Sed esto, inter nos tale nihil metuendum sit in præsentia, quia verò noveris, qualis imperium Regem rerumque nostrarum status sit futurus? Nostrane itaque Matri ita consulimus, ut tam ambigua fructificationis semen scientes intra Reipubl. viscera retineamus, tanta cura foreamus & ad posterum propagemus? Quis, inquam, sanus nobis suadebit ut fortunas nostras tam ambigui eventus alea committamus? Et nempe Respublica non diutius salva sit, quam quousque Regi Rerum publica cum Iesuitis probe convenerit? Et tunc dicemus nobis securus esse licet, quando nihil inter nos est, quod sectæ huic effusionis causam præbere possit?

Dixi quanta vis sit aculei Iesuitici contra Reges statumque regnum, quoties hunc molitionibus suis obflare intelligunt. Hæc autem te notare velim, ejusdem possis non minorem efficaciam esse in oppugnanda Reipubl. attendendis legibus, quoties nempe sentiant, se ab ipsi infirmita sua venatione impediri. Et quod ad Leges attinet, hæc politica tinea illas præcipue arrodere consueverunt & exedere, quibus sui successionis in Regno continetur, libertasque & pax publica firmatur.

Qualem in Galliis præcipue invenerunt legem illam Salicam Matrimonii & fundamentum illius Regni: per quam stirps regia mascula prole, exclusis famellis, ad regnum sola admittitur. Cujus legem vigens successio Regni post interfectum Henricum III. ad Henricum I V. Regem tum Navarra devolvebatur. Quod ipsum cum secta Iesuitica suum interitum interpretaretur, tantum efficere potuit, ut Galli hoc Reipubl. sua fundamentum ipsimet subruere conarentur, asscisa contra hanc legem Philippi II. Hispaniarum Regis filia, quam ex Henrico II. Galliarum Regis filia suscepserat, in Regni sui heredem. Operâ totius promotoribus & internuntijs Iesuitis. Quod autem Galliis Lex Salica præstat, hoc Polonia adhuc. Regum jura menta conferunt, per quæ hæcenus Reipubl. liberè electionis sui confer-

Henricus III.
hæreticus.

Magistri
sunt
la.

Iesuiti
n. gen
niet
ipso
legibus
fuit.

Lex Sa.
lica in
Gallijs.

Regi-
ta &
que ab
hæreticis
desi-
deri-
Regi
qui fo-
cuna la
suarum
affictis
abstinere.

conservatur. Quam periculose verò hoc etiam libertatis nostra sulcimentum ab hisce tunc arduum sit, egomet dicere nolo, nec publicum dede: ut ipsemet divulgabo. Eiusdem virtutis illustre specimen coram oculis nostris in vici-
na Hungaria, Austria, Styria, Carinthia, &c. ediderunt. Eo nimirum successu, ut ob-
tineri legibus, quibus prædictarum Nationum & Provinciarum libertas nitebatur, partem earum penitus oppresserint, partem ad extre-
mam desperationem adegerint. Hoc quidem ramer publicis hæcenus constanter affirmat, in prædictis Provinciis alieni illustribus & antiquissima nobilitatis familijs publicè dictum esse, intra quem se aut coram Iesu-
itarum tribunalis sistant, eas reliqui patrijs se-
dibus alio migrans: quæ res futuri isti male vertat.

Heic ergo jam, mi frater, quero, si forte res in eum casum deveniat, ut regiam Ma-
jestatem Iesuita inter nos vel nunc, vel poste-
ris temporibus ita colant, ut eandem contra Rempublicam, contra leges, & libertates nostras
incitent: Ut quando hæcenus coram moderna Regia Majestate, Pacem Religionis, unicum
illud furoris Iesuiticæ repagulum, ita tradu-
cant ut eam Tartaricam & Mahometicam perfidiam nuncupent, quam Regia Majestas ci-
tra æterna salutis suæ jacturam nec approbare possit, nedum ut eandem tueri debeat, &c. quàm inquam, tu mihi spem facies?

Novi tamen jam etiam heic nonnulli exci-
piant, Non esse videlicet tantopere admiran-
dum, si Consideratio illa fortassis non omni-
bus probetur, sub qua nimirum tot abominan-
da scilicet quot annis inter nos supplantent, &c. Age itaque cedamus eù (quod tamen citra Rei-
publicæ præjudicium fiat) hoc jure, quid verò ad illud mihi respondebunt, quod in proximis
Comitijs Persavia Dominica Misericordias Do-
mini anno millesimo sexcentesimo sexto ex P.
Scarza arc audivimus, quando iù converso ser-
mone ad Regem sic eum alloquebatur: Eheu
Rex, quorū jam nobis res tua intempe-
stiva conviventia ceciderunt? Reges olim
Poloniz de Rebus ad Rempublicam spec-
tantibus coram solis Senatoribus delibera-
bant Nunquid istorum terrestrium, quos
vocant, nullæ in hisce rebus partes erant,
ut qui non ita dudum introducti sint. Nunc
verò tua & quodum Majorum tuorum
fecordia res eò, proh dolor, deducit, ut
quàm primum feroculus aliquis Domi-
cellus, qui se pro Nuncio fortè terrestri ge-
rit, votum suum proponit, omnes ei pro-
ponit, omnes ei protinus assurgere cogan-
tur, &c. Tuum, tuum erat, ô Rex, hujus-
modi perversas quæ contra antiquos mo-
res inoloverunt, consuetudines cohibere,

Sec. Vbi etiam manibus eorum nata judicavit,
quid fieri vellet, Summa nimirum papavera
demerenda esse.

Hunc igitur Tubicinis istius aulici senorem
si reliqui tribunes ita persequerentur, ut ad Iesu-
itarum consiliorum executionem operam & vires
suas Regi aliquando in auxilium offerant, equid
de nobis deque nostra ita hæcenus illibata li-
bertate futurum censes?

Disputatur hæc inter nos de modo potesta-
tis regie, itemque de Resp. in Rebus ad Regni
salutem spectantibus auctoritate. De hac au-
tem controversia quid Iesuita sentiant non est
obscurum. Regi nempe regique Majest. quan-
diu in consiliis ipsorum promovendo constan-
ter pergit, tantum adyeclum incipit. quan-
tum Henrica III. olim & ejusdem successori
Henrico IV. propter oppositam rationem detrahe-
rant. Quomodo verò vice versa in Resp. anti-
matibus P. Scarza jam nos docuit, & in nos ad-
huc dormire velles?

Hæc igitur etsi palam inter nos prædicantur Iesuita
ita ut animi affectus citra ruborem ipsimet in
publicum prodant, sunt tamen quæ Iesuitarum
inter nos patrocinium suscipiant, & omnia se-
dulo conquirant, quibus hæc sub aliqua ora-
bilis speciei vel prosus negari vel solum
pallari & excusari quocunque modo possent
sufficiunt.

Hic igitur deinceps nonnulla respondenda
sunt: nam hæc certum nobis designatum nostræ
caput constitutum fuisse meministi.

Qui itaque Iesuitas omnium fervidissimè
propugnant, prima loca Catholicam Religionem
allegare conueverunt, à cuius interitu sibi me-
tuant, si in Iesuitis gravius aliquid deberet
statui. Estque hæc defensionis Iesuiticæ longè
splendidissimæ & maximè planissimè prætex-
tus, ad quem amplificandum congeruntur Or-
dinis istius res gesta Barbarorum nimirum In-
delium sub utroque Mundi axe, sicut & Ha-
reticorum in hisce partibus plurimorum sciscip-
sima conversio. Quibus hæc inter nos addun-
tur divini illi & Miraculosa genti illius sacres-
sus in Moscovia, & angusta spes, quàm ex illo
tractatu & nobis & Romani Ecclesiæ essen-
tians, &c.

Ad hæc igitur quid dicemus? Hæc nempe,
Primo heic admirari cogor, quibus rationibus
sibi persuaderi possint, Catholicam Religio-
nem, qualis illa nunc est, paulò minù quam
mille annos quingentos per Orbem durasse, an-
tequam Ignatius Loyola in terris natus est: Ita
videlicet ut in nostra etiam Polonia tot cen-
tes annos egregiè floruerit? Deinde dicam, Chri-
stianum & Apostolos inde ab initio non solum Re-
ligionis propagationi, sed etiam æternæ ejus con-
servationi per sufficientia media abunde prospex-
isse. Ut Ecclesiæ, quàm diu in veritate tra-

Flami-
nibus se-
dibus
pallian-
tibus,
quod lo-
sumptu-
sissimè
doluit.

Pacem
Religio-
nis Ie-
suita ut
causæ
lapisum
propiti-
am admo-
dent.

P. Scar-
za regem
popula-
ris.

NR.

Causa
quæ
Iesuita
à Pontifici
sepi de-
fenduntur.

In ducem
& hanc
interdum
nunc
versio
sua eorum
sua à
Iesuitis
qualitas

Religio-
nis Ro-
manæ
Catholi-
cæ con-
servatio
& pro-
pagatio

mita

Qui po-
tius Re-
ligioni
cura in-
iurati
opum
confite-
re non
pos-
sunt
demon-
strant
Clerum
pudens
agere
argui-
t. Iesuita
Religio-
nis pre-
senti
maior

Istorum vero officiarum cum non solum nomi-
na, sed etiam persona inter nos supersint, quin-
bus illorum cura demandata est, qui dubiet,
quin hi, dummodo officium faciant, Religio-
nem recte sint curaturi, ut maxime Iesuita in
Polonia nulli sanis Tertio ulterius sic dico, Re-
ligionis curam & propagationem Iesuitica desi-
gationis minimam partem esse: quam nimirum
ipsi amplius non curant, quoniam quatenus prae-
ter illius eam ad principalem instanti sui fi-
nem, de quo dictum est, viam munis. Id quod
vel hinc apparet, quod inter eos partes docendi
in Ecclesia inferioribus ferè committuntur, ut
promereri huius ordinis & qui ingento prae-
stant, illi, quos diximus, sublimioribus artibus in Au-
liis liberum vacare queant. Quorū experientia
testatur, quod etiam virorum doctissimorum,
quos vel Iesuita ipsi pro Catholicis coguntur ag-
noscere, calculo confirmatur, Iesuitas Religioni
Romano-Catholica intra Europam magis obsti-
tisse, quam ut eandem promoverent. De quo ali-
quos inter nos praestantissimorum virorum ex ip-
so etiam Ecclesiastica Ordine, quærimonia me
non semel audire memini.

Hoc ipsum vero cum multū prorsus in-
credibile videatur, hū illud rationibus ulterius
declaro: Ad experientiam quod attinet, ne-
gari non potest, solum Iesuiticis bilis praeservida
assai impandam esse, quod Romano Catholica
Religio hodie in amplissimo Britannia maioris
Regno tanto studio premitur & opprimitur, ut
numquam possit exactos Iesuitas, Sacerdotum se-
cularium usque penitus priventur, & sic Regū glo-
mentissimi beneficio gaudere nequeant. Eandem
calamitatem Catholicis ante annos non adeo mul-
to in Scotia Iesuitarum culpa perpepsi sunt.
Cum enim illorum nonnulli in Regno illo Con-
juratiōis cuiusdam, qua contra Regem Scotia
in Hispania p. P. Cricchenio Iesuita instituta
erat, tabulas huc inde inter Catholicos elan-
culum circumferrent, quibus illi subscribere de-
bebant: Repudiata, Ex primaria Scotia nobilita-
tio complares, qui hactenus cen columna Religio-
ni Romano-Catholica in predicto Regno fuerūt,
extremam vitam fortunatamque omnium discrim-
entem adierunt. Sed & reliqui Catholici omnes
eum ipsa Religione, cui Rex antebac non admo-
dam adversari videbatur, in iustissimum Regū
odium incurrerunt: Ea ratione, ut in hanc usque
eodem miseri illi facinorū Iesuitici penitus luere
cogantur. Et quid aliud Hungares & Transyl-
vanos non ita dudum ad eum modum exacerbo-
vit, ut una cum Iesuitis omnes Catholicos Sacer-
dotes, quos nancipoterant male tractatos ex fi-
nibus suis expulerint, quā importunus ille Ie-
suitarum servus? Dum hi supremi Magistratus
authoritate & favore freti, praedictarum Pro-
vinciarum reliquas libertates tanto impetu in-

vadunt, ut incolae, qui hactenus omnia pertule-
rant, hac ultimas Iesuitarum injurias perferre
nequiverint & extrema potius remedia arripue-
runt: Ad quod est hanc dubie vicinarum Pro-
vinciarum persequi calamitatem animobas. Nec
ego dubito, quin inter nos etiam rebus turbatis
Catholici Religiosi magnam aliquam infernū
constituti sint, siquidem diutius inter nos con-
versari debeant. Cujus rei cum inter nos tam a-
lii hac abundantissima causa est, quod hic liber
illa, qua nobis tam opere commendatur, docendi
facilitate non contentus, machinationibus suis pu-
blicam Magistratus auctoritatem praesentis Qua
res vixit plebeculam territis, ita cordatior
quosque vehementer offendit, studia eorum sus-
pensa facit, & quod iniquissimum est, Magistra-
tus, sunt & ipsam Clerum, publico odio exponit,
eiusdemque auctoritatem subditū contempnibilem
reddit. Hæc igitur Catholica Religio damna si-
cum profectibus comparetur, quos Iesuita intra
Europam in ejusdem propagatione fecerant, an-
tum fortassis vix superfluum est, ut gloriabun-
da illorum iustitia respondet.

Veruntamen ut huius etiam infortunij cul-
pam eū condonemus si d. d. Iesuiticam per
se & extra hoc excessum asperimus, in eadē nihil,
quod tanto praeconio dignum sit, deprehenditur.
Religio enim vel voce, vel honesta vita con-
servatione, vel scriptis propagatur & defenditur.
Voci ministeriū Conciones & audiendarum con-
fessionū artificium comprehendit. In concionibus
Iesuita ut plurimum subiles, disertī, & in concia-
tandū affectibus vires, vehementes & imperius
esse consueverunt: ut imbecilles & incantes au-
dires movere & percellere possint. Hæc autem
qualescunque dotes, qua in suocera pietatis schola
non perinde assiduam d. suat, corrumpit & corda-
tionibus suspectis facit, primum Elocutionū sive
actionū (hanc quidam hypocritarū vocari dicunt)
gesticulatariā levitatem, nimirum, facandis sermo-
nis studiū, & qui sub hoc praeconio, ordentissima
ambitionū affectus. Quorum utraq, nescio quid
non Apostolicum sapit. Deinde deformat evictis
inexhausta calumniandi & convitiandi libido,
qua plerumque in adversarios debacchantur. Id-
que tantum in plebis oñibus incendunt, & exasperant.
Cum interim adversarios, quos lucrari debent,
magis indutent. Ne quidem hac ita offendunt, ut
vilissimi pagi parochum interdum concionantem
audire malim, quā qui in universa Polonia in-
veniri queat, disertissimum Iesuitam.

Ad confessionarium artificium quod atti-
net, non inficimus, hoc venerationi Iesuitica
precipuum instrumentum & per quā com-
modum rete esse. Neque tamen hoc ipsum tam
cane hactenus disponere poterunt, ut illa o-
mnium arcanorum perfermatio, peccatorum
que interdum non satū pudicum examen, cum
et satis

Iesuita
quod
cum an-
natis.

Deinde
lo con-
fession-
aria.

Calamitas
Catho-
licorum
in Ang-
lia im-
medi-
te ante
res Ie-
suitas.

satisfactio illa infidiosa, multoties etiam avara impositione non plurimos offenderis & a Catholica communione ita repuleris, ut ab eodem propter ipsos precipue Iesuitas penitus abhorreant. Quantum ad vitam conversationem, eam quidem ita habemus insinuerant, ut nimis conspicua illa vitiorum ulcera, quibus Clerus habitus ad eum modum deformatus, Laicique exosus redditus fuit, sibi videtur vitare. Neque tamen in hoc etiam proposito tam constantes aut circumspicilli fuerant, ut non in opposito arboris scientia boni & mali fructum se in ipsam prodiderent. Dum enim ab una parte miraculosam quandam vitam continentiam, angelicam castitatem, religiosaque pietatis devotum studium ostentant: ab altera parte profunda avaritia tam dira lues & circumveniendarum nobilium Familiarum viduarumque orphanorum decipendorum tam calidum artificium deprehenditur, ut hoc ipsum prudentioribus in hominibus tam religiosi summa admirationi fuerint. Ut interim superiorem artium Iesuitarum chorum hinc intantum reliquam, de quibus tam multa jam dicenda fuerant.

Scriptio
Iesuitica.

Restat scriptio Iesuitica, in qua serè summus Instituti huius excellentia gradus constituitur, nec id prius vane conferri debet. Negari enim non potest ditionis Iesuitica characterem per se tersum & argutum. Orationem etiam si artificium species, floridam simul & nervosam esse. Quae scriptio virescens, hac tamè minus erant, quanto in hisce rebus nimia Iesuitarum affectatio evidentior est: non aliter quam si omnibus veteribus & recentibus Sophistis aut ipsi etiam rabuli palmam vellent praeferre. Veritas autem sermo simplex est & esse debet: Imprimò verò Christiana Religio tritatio huiusmodi suavia & colorata orationis lenocinia averfatur & respuat, tanquam corruptarum prurientium aurium non sat casum delinimentum. Prudentissimi denique, quique incorruptissimè iudicant, sic sentiunt, Iesuitas suum habitum argutis & concitatis scriptis eatenus saltem profecisse, ut Catholicos suos in flammato concitaverint partem verò adversariam acuerint & obfirmarent: Ut sic bellum illud religiosum, quatenus Causa quodam Europa adhuc amburitur, tanto periculosius exarscrit. Quemadmodum nostrum ipsimet oculis cernimus.

Quod autem de barbarorum in utraque India conversione pro Iesuitis adducitur, illud ex ipsi loci petrum est, ex quibus aliquis non solum verum dicere, sed etiam securè mentiri possit. In Poloniam praefertim & in illa explorationis diligentia, postquam Castilienses & Lusitani nul-

lum extraneum illi Regiones admittunt. Ideoq; hic nil aliud quam vulgatum illud respondet: Ea Rhodus en altus: De Hæreticis in ha terris conversione rem non prosum nego, ut de qua colorum affectus scilicet Opus tamen ipsum non in doctrina Iesuitica extraordinarie virtuti, quàm argumentorum arcentur & argenticorum ponderi ad credendum censeo, quibus nituntur, quarumque, perentem copiam eum Pontificis Romani favor Aulæ, Polonica iuventus calor sufficit: Inter quæ tamen hic inter nos quandoque vitrea concurrunt pro quibus alibi in vicinia, ferrea substituant. Quod genus conversionis Paulus Apostolus haud dubie everfionem seu potius corruptionem dixisset.

Ad rerum Moscoviticarum successus quod attinet, illi reverè nobis habitum non citra scilicet ostentati sunt: quorum etiam praeox spes Genium Iesuiticam ad eum modum infusit, ut omnia sibi deinceps licere putaret. Qualia verò nunc ex ipsi loci per repetitos nuncios constanter afferantur, te non ignorare credo. Iesuitas quidem audio narrationi hinc acerrime contradicere, quod ipsum indicio est, rem ipsorum ubi agant, quicquid effectus (ut inam bonus) secutum sit, non alij eum quàm ipsi imputare possumus. Interim in nostris, quale meum ab initio, quàm primum consiliorum istorum aliquid in vulgus emanavit, de molitionibus illis iudicium fuerit. ipsi nempe causa in genere melius fundamentum apertam. Deinde rem per se periculi plenam esse aperte proficibar. Meministi etiam me de hisce conatibus Horatium illud usurpare:

& arma

Nondum expiatis undæ eruoribus,
Periculose plenum opus alex,
Tactas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Denique sic prae me semper tuli, si Iesuita negotio huic se immiscerent, nullum ejus bonum eventum expectandum, has enim omnia turbaturas. Et si res felicissimè cadet, Imperium illud ab ipsis perturbatum & motibus intestinis repletum iri, qui nobis tempore fortassis non aquisitimo negocium facessere possent, quemadmodum in Suecia nobis non ita dudum accidit. Quàm verum autem, & falsum in his omnibus fuerim, ipsam tempus revolabit, & tum nos etiam de Iesuitarum in convertendis barbaris studio scilicet poterimus iudicare.

Religionis Conservatrici propagationi subiungitur institucio juvenutis nescio quod occultum & exoticum artificium, Propter quod Rostphl. (si utique Ecclesia iacturam hanc negligere possit) Iesuitarum opera carere nullo modo queat. Et hic Praetextus superioribus estimationibus ponderare non multum cedis, cujus tamen vanitatem viri in omni disciplinarum genere

Iesuita
non scri-
ptum
nisi effe-
dit.

Iesuita
juven-
tutis in-
stitutio
da arti-
ficium
scripsi-
simè
digni-
fici.

genere exercitissimum, qui Romano Catholicam Religionem publice praestantur & defendunt, iam dudum Orbis demanstrarant. Rationibus firmissimis evidenter ostendentes: Iesusum primum & Iesuitarum Institutum hanc literis & earum reserenscenti splendore plurimissime quam easdem promoverent. Ostendentes insuper, Disciplinam Iesuiticam meram corruptelam esse, ingeniorum: quorum videlicet aciem retundat, & praeterquam illa liberali institutione informare, & excitare debitas, quandam potius eius impotem inducat.

Qua de re aliquot inter nos praestantissimos non semel conqueantur andrui, qui hodie in praecipuis Reipub. muneribus versantur, cum dicerent, se coactos esse Iesuistica institutionis vitia aut peregrinandum corrigere, aut eadem passivam jam ad Rempublicam animam applicaverant, ipsorum non dedidisse. Quorum iudicio Experientia adipsos laus, cum confiteri, inter ipsas Hareticas, quos hac gens nempe pro talibus trahari vult & haberi, pro iuventutis in omni disciplinarum genere exercitatos, qui ad omnia Reipublicae idaneis essent, nisi invidia eos premere: etsi Iesuistica institutione nulla unquam tempore usi sint. Quomodo cumque tamen hac se habeant, aliud apud me fixum manet: Si, qua Iesuisti hac in parte ab aliquibus tribuantur, omnia verissimum essent, & ipsi in Poloniam nostram alteras Athenas importassent, illud tamen nimis vile prociuum esse estimandum, pro patria libertate, quam pro hac opera licuitur. Cum praesertim e-rudita doctrina fructum aliunde non minus commode, quam ad Iesuisti habere possimus.

Hic tertio loco à nonnullis subiungitur, Iesuistas tamen homines esse actuales, quorum in rebus arduis expediendis magna sit dexteritas, eximia fides, &c. Multum hoc in ore est, qui pro Iesuisti nitantur, quos equidem admirari soleo. Quod nempe actualitatem hanc Iesuisti ista tribuant, ut propter illam eos laudent, confidantque propterea retinendos, & fovendos statuam. Nimis enim mirabile mihi hoc in Religiosorum tam religioso Ordine epitheton videtur, cum hoc potius Danti alicuius Terentiani attributum sit, qui sua veteratoria calliditate & paucis omnia turbis & involvit. Ego itaque Polonia Milites potius & Anticos mihi vera Servitores actuales, Ecclesiae autem Monachos & Religiosos pios doctos, & de vobis opto. Peruntamen si quod res illi fateri volumus, epitheton hoc Iesuisti nimis verè ceperis, de quo tamen Orbis, imprimis tamen Europa adeo luculenter testatur. Et nos etiam hactenus actualitatem illorum ita sumus experti, ut si inter nos ad hunc modum diu pergere debeant, de illa Comicum illud reserensurpauimus. Quod si annitatur ex unis nuptis geminas nobis esse. Auti sunt, duplicatio nimirum, quo in praesentia urgemur, infortu-

nis. Sed quid putabimus Augustinum reliquosque illorum temporum Patres de huiusmodi actualibus Monachis fuisse deluros? Aut qui etiam in secularibus negotiis tam deinceps fuit, ut in servo nequam veteratorum calliditatem laudaret, aut exploratorum exteri salernitana commendaret, ut cum praeterea sibi favendum exstimasset? Te igitur bene etiam scire vellem, ingenio praestante & versatili nihil perniciosius esse, si vires suas ad res malas applicet. Ideoque hanc ipsam Iesuistarum actualitatem ecomes inter iustissimas motus nostri causas refera, qua nobis veterum excutere, neque ad seriam remm nostratium curam excitare deberes.

Illud autem quod de expediendis dexterioritate adyitur, testimonio deservitur. Quid enim egregio natio hac inter nos praestitit, quodve tam dextre expedivit, aut quod potius bonum non impedivit? Nisi forte amissam Sueciam, afflictam Galliam, tentatam Scotiam, Anglicas conspirationes & tot nobilium hominum tragicum interitum, Fencianae praeterea, Moscoviticis turbis perturbatam Ungariam, oppressam Syriam, Carinthiam, Carniolam & quae hactenus in Polonia ediderunt antea progymnasmata, praeterea Iesuistica dexterioritate operibus nobis sint habenda? Ad res quidem arduas aggrediendas & invadendas satis adhuc audax est hac secta, audacia vero illius eventum à hactenus ubique sequitur, ut turba maxima ab illis excitentur: tales nimirum, quae circa infiniti fere sanguinis effusionem adhuc nec fisti nec sedari poterunt. Quem igitur hac agendis dexterioritas delectat, ut videat & praevideat, ne quid Respublica Iesuistica detrimenti in Polonia capiat.

Nec id quod de illorum eximia fide praedicatur, certioris fidei est: Quod tamen illis farte persuaderi poterit, qui vel Iesuistarum arcana designationes praesum ignorant, vel quibus illis aliis ita oblinunt, ut propter certius causas ad eorum palatum omnia dicant & faciant. Quod si tamen aliquis fidem Iesuisticam verbis exsolere velit, dicam, quanta quanta illi, totam externam, & quidem citra ullam boni Polonici respectum, additum esse & arctissime obligatam. Huiusmodi inquam exterius, qui etsi corpore à nobis absunt, consilij tamen & oculis machinationibus, nimirum interdum familiariter inter nos conversantur. Cum his ergo si farte aliqua nobis controversia incidat, equid illis nobis de Iesuistarum fide palliceri poterunt? Annon virò in Gallia, Anglia, Scotia, Pngaria, Venetijs satis jam conspicua fidelitatis sua documenta in publicum ediderunt, si ad nostratiam utique cacutim? Et quid in remianfesta verbis opus est, cum nulla hodie Europa Christiana natio sit, qua non de Iesuistarum perfidia aut saltem perfidia suggestionem & ex-

Iesuista-
tum in
rebus
turban-
dis (ex-
plorato-
ris dice-
re vole-
bam)
dixerit.
cas.

Iesuisti-
ca fides
Polonia
instituta

ensatione conqueratur. si uiam Hispaniam excipiat.

Hic denique à nonnullis additur, Inconueniens esse ut Iesuitas Poloni expellantur, cum Galli, qui propter longè graviores causas eos eiecerunt, eosdem revocaverint, ubi etiam adhuc extra illum Reipublicæ incommodum vivam, &c.

Gallia
Iesuitas
recipit.

Ego verò novi Iesuitas in Galliam reuersos esse, sed quid à Gallis revocati fuerint, ne ipsi quidem, quamvis multa dicant, facile discursus sunt. Interim verò artes, quibus se in Gallijs demum insinuarunt, tales sunt, ut propter illas ipsasjectionem eorum inter nos maturandam existimem. Ex illis enim liquidissimè perspicitur, quantum hic Genus intra Europam in versando & circumspendorum cardine possit. Sic enim nosse debet, Iesuitas in Galliam non propter aliquem eorum usum, quo Regnum illud carere non posset, receptos esse: sed ad vehementissimam Romani Pontificis inhaerentiam. Quem videlicet Rex in tam insidiam vicinis potentissimo pace offensum nolebat, Cui tamen seruum Catholicissimi studium vix probaturum erat, quamdiu Iesuitas Regno arceat. Interea ne illud quidem dubium est, eos qui Pontifici in restitutione illa promovenda operam suam apud Regem praestiterunt, maiora premia consecutos esse, quam omnes quicunque hactenus Reipublica vel inter nos vel alibi militarunt. Quamvis non desint, qui existiment, Henricum Quartum hac etiam ratione securitati suae consulere voluisse, quòd aliàs à Iesuitarum insidijs nunquam tutus esset futurus. Quod autem hactenus pacatè dicantur vivere, id si verum est, admirationem meretur: quantumvis causas gravissimas habeat, cur se in tam recente antecessorum memoria ad tempus cōhibeant, sub illius praesentis Regis imperio, cuius auctoritatem, quam sibi rebus gestis comparavit, non imò meritis vereantur & metuunt. Quid autem futurum sit, si praesenti rerum Gallicarum capiti aliquid humani accideret, rerumque administratio, ut antehac factum meminimus, ad minorem haredes devoleretur, facile erit divinare. Cum verendum sit, Galliam tum demum commissi in recipiendū Iesuitis erroris effectum suo magno malo sensuram. Nos verò hactenus causa nulla, per Dei gratiam urget, ut Gallorum similes facti, tam ambigui iactis aleam subeamus.

Iesuitas
non in
Gallia
paratè
vivunt.

Hac sedè pro Iesuitis ab ijs asseruntur, qui persusos sunt, nec Reipublicam, nec Ecclesiam gentis ipsius opera commodè carere posse. Præter quos etiam alij sunt, qui cisi Iesuitarum alla omnium minime probeant, in eosdem tamen null gravius statui patiuntur, quòd hoc circa maxima Reipublica incommoda ne sentari quidem possit existiment. Itane ergo Poloni res jam co-

dierit, ut aut Iesuita & Iesuitissimus nobis tolerandi, omnesq. illorum machinationes cum tam praesenti Reipublica periculo perpensiendae sint, aut extremum rerum discrimen adendum? Ibi ergo tum manebunt illa Ordinis istius eloquia, quibus ab initio nobis commendati sunt? Quod homines sint innocentissimi, pacifici, quòd spiritualibus contemplationibus toti addicti, in quibus Poloni huiusmodi prosus Clericos habituri sint, quales jam dudum desideraverint? Ab his ergo talibus ecquid nobis timendum erit?

Ego tamen jam dudum novi, Bilem hanc citra molestiam ex Reipublica corpore nunquam evacuatam iri, postquam iam nostra incerta ad viscera tam altè penetravit, ipsasque praecipue vitales partes tam arctè obfedit. Existimo tamen periculum aliquantum minus futurum, quàm plerique sibi imaginantur.

Qua enim inimicis nobis narrant, qua Iesuitarum expulsiōnem secutura sint? Pontifex, inquit, & Hispanus gravissimè offenduntur. Atagna profecto numina, quarumque ira nobis haud leviter astimanda est. Quid enim de Polonia futurum existimabim, si Saturnum, & Iovem Europam tam malè dispositos habeas? Ego verò heic servi illius Comici expostulatione uti possem, Possūne scire quot mihi heic Domini perferendi sint? Ne tamen nimis alieni confidens & securus videar, de utroque aliquid dicendum erit. Ad Pontificis itaque offensionem quod attinet, de ea quidem nullus dubito, quin nimè cerò secutura sit, agnosco etiam eam nobis formidandam esse. Cum verò à Iesuitis longè graviora cogamur metueri, existimo hanc indignationem Polonis non nimium esse perimiscendam. Spero etiam ad eandem avertendam legitima media nobis non esse destituta. Pontifex enim aut bonus est & talis, qui memor sui officij, Regi Poloniae aequè ac omnium aliorum Christianorum Regnum optimum statum promotum & conservandum cupiat. Cum tali itaque sperandum esset nobis facile conventurum: si nempe missis legatis ei ad oculum demonstraverimus, Rem Polonicam, nec cum Iesuitis, nec cum Iesuitarum hactenus usatis artibus diutius consistere potuisse, &c. Nec dubito quin is tempori cessurus & indignationem, si qua oborti fuerit, Reipublica facile remissurus sit.

Aut idem malus talisque est, qui sua tantum libidini, citra ullum Reipublica aut aequitatis respectum indulgeat, omniaque prius sursum deorsum ferri patiat, quàm ut quòd male cepimus corrigi sustineat. Tum verò iram ejus ne curandam quidem existimo. Neque enim ulla vel divina vel humana Lex Polonos obligat, ne aus summum ipsi periculum sibi scientes accersant, aut Romani P. iniuria sibiique praediaciali voluntati se per omnia conformant.

Incommoda
quae Iesuitarum
expulsiōnem
secutura
sunt.

Pontificis
offensio.

Qua in re si memini tibi iudicium suspectum
 esse, Majorem exemplum te passum erudui,
 ut cogites quid ipsi in simili casu fecerint. No-
 stri etenim, quanta animorum contentione Ro-
 mani Pontifices olim Crucigeres contra Regnum
 Poloniae defendentes susceperint, quam atrocia
 Regibus nostris plerumque iniuriati sunt. Resque
 tandem eo processit, ut circa annum 1456. si Ec-
 clesiae Sylvii Episcopi credimus, Roma Excommu-
 nicatio contra Regem, Regnumque Poloniae decre-
 ta fuerit. Neque tamen hisca minime quantumvis
 ipsius etiam Imperatoris Friderici III. indigna-
 tio eas acueret, ad eum modum se periculi passi
 sunt Majores nostri, ut non potius rem salutis
 Republicae quam indignationem Pontificis respec-
 tum haberint. Quam autem oro tam simile
 nunquam esse poterit, quàm bene Iesuitarum
 Institutioni, mores & actiones cum Crucigero-
 rum ordine, rebusque conveniunt. Nam
 ortus ratio & occasio sed eadem utrobique fuit:
 Virumque institutum ad unum eundemque fi-
 nem per diversa saltem media fuit directum:
 Forma politica exceptis paucis circumstantiis ean-
 dem fuit: Plerumque progressus laudè & celerri-
 mus fecit, dilataque per eos Christiana Religio-
 nis & imperii laudem tulit: Plerumque tandem à
 seipso ito degeneravit, ut ipsi, pro quorum de-
 fensione instituti fuerant, graves & molesti es-
 se ceperint. Differentia saltem in eo consiste-
 bat, quod Crucigeri professi Militiæ erant,
 remque apertæ armis contra Majores nostros
 gererent, quorum legitima remedia Polonia nun-
 quam deerrat: Hoc verò malum intra viscera
 nostra harenti ipsi ardentibus nos oppugnat, qua-
 ram Polonia antebat prorsus impetrata fuit. Qua
 res facit ut existimem, eos nova illius secta in-
 stitutum omnium rectissime assestare, qui Ie-
 suitas Crucigerorum spiritus dicant. Cum
 itaque Majores nostri olim Pontifici nec in-
 dignatio nec auctoritas obstitit, quò minus
 Crucigerorum iniurias accerrimè vindicarent,
 Regnumque tuerentur, cur in simili casu hujus-
 modi spectra nos terri patiatur?

Sin tamen hac alicui forte nimis antiqua vi-
 derentur, illi recentius exemplum habens, quod
 Avorum memoria accidit.

Sigismundum I. quem inter optimos fuit Ro-
 ges Poloniae non immerito recenset, quem etiam
 Romanus sedes adhuc pro genuino obedientia fi-
 lis agnoscebat & praeclaret. Albertum Brande-
 burgicum cum ditione Borussiae in fidem &
 clientelam suam recepit. Jam quando propter ab-
 dictum Crucigerorum ordinem & desertam Re-
 ligionem Romanam non solum à Pontifice, sed
 ad hujus institutum ab Imperio Romano sub po-
 tentissima Imperatore Carolo quinto Excommu-
 nicatus & proscriptus erat. Cui tamen praeci-
 pue Romana fremebat & indignabatur, quod
 tota Borussia hac ratione ab Ecclesia absten-
 detur.

Nec Sigismando parum fuisse, si Ex-
 communicationis aliquem potentem execratorem
 passum habere. Hic enim desideratur:
 quod tamen in suscipe deique tulit. Et quid
 ego de regibus nostris dico, cum nostra haec a-
 ctus ejusdem magnanimitatis & egregia fides
 in Republicam illustre exemplum in ipso Re-
 gni Primatu habuerit? Fuit & Jacobus Ve-
 haniki, Archiepiscopus Gnesnensis, cui cum
 Romano Pontifice Excommunicationis telum
 intentaret, quò animadverteret, eum in con-
 silijs publicis majorem salutis Patria, quam
 sedis Romana respectum habere: Is se adeò
 non passus est à proposito dimoveri, ut Ponti-
 fici potius rescriberet, se si pergeret ei Reipub-
 licae animae molestiam exhibere, intentan-
 tam fulmen in ipsum retorseram. Quae respon-
 so istius Pontifex Archiepiscopum missum fecit,
 ut qui nosset hoc ei in Polonia facilius
 factum quàm dictum fuisse. Cujusmodi libera-
 tis spiritum, si ex illius successoribus hodie,
 sub hac inquam Iesuitica animarum dispositio-
 ne aliqui sibi usurpare praesumeret, equid in
 de eo sentiam patas? Annon ille quanto a-
 ctyu ad Patres ire cogitaret? Hac igitur ma-
 scula variatis exempla quævis in Majoribus
 nostris considera, toties admirari cogor, qua
 res hodie nostratum Prælatorum animos ita
 immutat, ut in multis levioribus casibus tan-
 tas sibi difficultates imaginantur. Dum in-
 terdum Pontificis nescio qua Regalia allegant,
 quæ inviolata retineri volunt, sed & Regem
 ita loqui decet: Non aliter quàm si Polonia
 jam duos Reges haberet, unum Cracovia, alte-
 rum Rome. Dum etiam exterorum offensiones sa-
 pius ultra modum exaggerant, Reique publica se
 tam difficiles præbent. Quemadmodum jam ali-
 quoties in deliberationibus de Moldavia, Vala-
 chia & tandem etiam Transylvania fieri vi-
 dimus. Ideoque sic tandem existimo, eos qui à
 Pontifice offensione sibi intempere metum, si
 quidem Iesui paulo durius tractari deberent,
 eo ipso satis demonstrare, quàm frigide erga
 Republ. affecti sint. & suspicionem de se non
 exiguum probare, quod primum commoda illis
 Patria salute potius sint. Quales si Majores no-
 stri fuissent, Borussia nobis hodie carendum, & in
 hunc usque diem cum Crucigeris colluctandum
 esset. Sed & hanc scrupulosam in hoc ordine con-
 scientiam nulli alij rei hodie, quàm Iesuitica, de
 qua dictum est, dispositioni debemus.

Vix tamen mirari cogor, quid hi, quicquid hic in
 parte eatenus stipulantur, ne Pontificem nulla
 in re offendi patiantur, posteritati aliquando re-
 sponderi velint, si nempe illa ex nostrorum tem-
 porum historia resciscat. Republ. Penetam pro-
 pter improbatam quasdam non maximi mome-
 ti constitutiones pro libertatis sua defensione, Ie-
 suitas ex dominio suo universo expulisse, & in-

Majores
 etiam na-
 strorum
 saltem
 nihil
 anti-
 quum
 habuer-
 runt.

Iesuita
 Crucigero-
 rum
 Sparg.

Clarus
 fuisse
 cum à
 Iesuitis
 corrup-
 tum.

Alberti
 Brande-
 burgici
 acolyti.

Ecclesiastici collapsam auctoritatem, non solum recuperent, in quo studio reliquos Clericos contentos habent: sed ut subiectum præcipue Europæ Orbem ita corrigant & reforment, ut huiusmodi insultum quos res Romana hactenus est perpessa, in longum præcaveant: sublati & quasi obstructi omnibus occasionibus, per quas antehoc Hæreticis ad eandem oppugnam aditus præditus fuit.

Molitionum le-
sultu-
rum in
hæc Re-
gionibus
graciosa
compedi-
menta.

Quas occasiones norunt non aliunde densius emeruisse, quam ex subditorum in hisce septentrionalibus Regnis, nimia, ut quidem Roma semper visa est, libertate, illique barbaris legibus, quibus hactenus ita firmatur inquisitione Hispanica intentatum iugum constanter repellit.

Horum igitur remotio & annihilatio Iesuitæ per quartum illud & sextum huic proprium votum extra ordinem iniuncta est. In huius finem tot extraordinariis privilegiis, bullis & indulgentiis instructi & muniti sunt, ut non solum agendi facultate reliquo clero universo præpollent: sed iam ipsi Episcopi & superiorum Prælatorum ordines graves & formidabiles esse incipiant. Nec ego dubito quin gens Iesuitica aliquando Romana Ecclesia horrendis schismatibus occasionem præbitura sit. Interea in his ipsis rebus specifica differentia constitit Iesuitismi, per quam à reliquo clero distinetur. cernitur, eiusdemque quasi transcendit.

Iesuitismi spe-
cialis in-
caracter.

Cum verò hoc ipsi constanter negore consueverint, vix illud exemplo tibi demonstrandum est. Inter Venetos & Pontificem hoc maxime tempore controuersa intercedit super constitutionibus quibusdam, quarum renovandam occasionem Mogistrai Veneti præbuerunt Iesuitarum artei testamentaria. Pontifex autem eas in fraudem Ecclesiæ sacras conuerit.

Venetorum
Pontificis
contra-
uersia.

Veneti hoc nomine à Pontifice compellati jure suo cedere nolunt, sed potius pra se ferunt, sibi in suo ditione supremam jurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici compicere, &c. Quo cum aduerso Pontifex Excommunicationis fulmine eos terreat. Senatus hoc cognito Clerum suum convocat, juri Reipublicæ eidem exponit, Pontificiæque Excommunicationis iniunctam demonstrat, eos denique pro auctoritate hortatur, ut curato officio Excommunicationem pro nulla habeant, &c. Quid sit? Antiquus Clerus unanimes consensu Reipublicæ causam contra Pontificem probat & de fide sua prolixè pollicetur: Recentiores vero Religiosi, quarum nempe Regula præsentis temporis conditioni accommodata sunt, Duribus Iesuitis Reipublicæ causam dominant, stationemque suam deserunt. Quamvis Iesuita Mogistrai edicto nominatum expulsi, & in ater-

num relegati perhibeantur.

Hoc autem Iesuita non aliam ob causam fecerunt, quam quid viderent, se stante & defenso Reipubl. Veneti libertate, stantibusque legibus nec stare nec iustitiam suam finem obtinere posse. Quod ipsum sanè discrimen illud, quod inter Iesuitas & quoscunque alios Clericos constitimus, satis evidenter probat & confirmat. Tu ergo nunc, mi Frater, cogita, quid de Polonia nostra futurum sit, inter eos omnia illa removeri debeant, ut profecto illa remota cupiant, per que in finem istius ademptione impediuntur? Adhuc de Fine.

Videamus nunc Media fræ praxin, per quam ad scopum illum pererrare conantur, & hac ex gr, qua jam dicta sunt, facili intelligant. Hoc nimirum consilia opera fervidissime agant, ut primum Reges Europæ, quotquot possunt uni eidem Fœderi illicent: Cujus Fœderis Principem & Directorem constituent Hispaniarum Regem, Aurei istius velleus possessorum & custodiam. Ad cuius videlicet novum reliqui se applicare cogantur, sub hac conditione, ut qui ionatibus ejus quacunque ratione intercedit aut quam minimum aduersatur, de hæresi suspectus sit, & poenitentia velleris perisfelide indignus censetur. Sed Regnorum septentrionalium ea ferè est ratio, ut ad Legum præscriptum, non autem ad absolutum Regum arbitrium regantur. Ideoque Regiarum Personarum consideratio parum illi prodesse poterit, nisi etiam subiecta Regibus Regina in eodem Unioni massam concludant. Atqui hoc opus hic labor est: Cum heic enim infinita, ut jam dictum est difficultates obijciantur, quo circa etiam opera illorum heic præcipue erit & omnium maxime conspicua est. Sic autem res suas hoc loco disponant.

Primum omnium hoc sedulo curant, ut in Aula se insinuent. Hunc enim nidum hoc genus Acceptum sibi ubique præstruere inque eodem ora suo deponere solet, priusquam ad venotum evoleant. Iesuita etiam ibi peregrinus sibi & exul, imò capite diminutus videtur, ubi ab Aula arceretur. Fixo heic pede, ulterius operam dant, ut clavam Reipublicæ in suam potestatem redigant, id est ut vel Regi Regineve ex suo corpore Confessarium, vel saltem Hæredi Regis Præceptorem dent. Aut si hoc non semper succedit illis dominantur, quorum in Reipublicæ administratione præcipua partes sunt & vires. Vique horum officium, cupiditates & designationes penitissimè cognita & perspecta habent: qua videlicet esca non quisquo alliciendus & captus sit. Ad hoc autem felix perficendum, Romana Aula, quicquid auctoritate, quicquid opibus, quicquid artibus & consilio valet & potest, Genti huic liberalissimè, ut jam dictum est, indulget.

Accipit
ter de-
positum
non nisi
in Aula-
rum
pauis
nidif-
cat.

2.

get. Adde ut Iesuitarum commendationes Roma ad consequendas Dignitates & Præbendas plur valent, quàm potentissimarum Regum intercessionibus.

Qua unica res, si cætera abessent, ad corrumpendas omnes, OMNIS dico, Europa aulæ abundè sufficeret sicut eventum pro dolor testatur: Quomòdò hoc etiam tibi advertendum est, Gentio Iesuiticæ extra hoc quandam à natura occultam vim inesse, qua Ingenij alicui imperat & dominatur.

Vt autem de occultioribus Gentis huius artibus, quas in præditiis politarum officiniis exercent, nil dicam: Duo his ibidem potissimum paciscuntur, Primum ut ipsorum mellificatio ex hac Reipub. Arce non impediatur, Vtique deinceps adversarij sui nullum eò refugium pateat, illorumque querela, si quas eò deferent vel profus negligantur, vel quaquamodo eludantur. De his duobus quimprimò Iesuita tantum est, ipse deinceps sibi ad reliqua perficienda sufficit.

Construenda confirmata hoc uide, pabulatores suos quæqua versum emittunt, suamque venationem hac ferè ratione instituant: Primum operam dari, ut in primarijs Regni aut Provinciæ Urbibus Seminaria, Collegia, Trivla quàm plurima, tanquam instanti Mesius sua horrea, exstruant. Per hac autem duo consequuntur, qua eù ad finem suum, de quo diximus, valde præfutura existunt Regum primum universum huius cen anguibz apprehendant, & ita confringunt, ut ad suum nutum illud, quoties res ista potulat, cum singulis paribus circumagere queant. Quod ut facilius consequantur Seminaria, sua in præditiis urbibus, ita plerumque contruunt, ut suæ adificijs ipsa urbium maxima complectantur, eademque sibi nobili diuque pervia faciant. Vt in archibus, quæ Cracovia, Vilna, Calisij, Posenia, &c. habent, videre licet.

Nec ego Gentis nostræ supinam negligentiam & incuriam satn heic administrari, aut pro rei indignitate sufficienter deicillari possum: Quod ad huiusmodi periculosa & Reipub. præjudicialia subservationes non solum convitimus: sed ad easdem materiem cum proprijs manibus congestimus. Cum sic existimem, si Rex aliquis tale quid machinaretur, universam Remp. contra cum insurrecturam. Et huic exterorum Penatorum indagatoribus in nostris nemoribus tantum licet?

Deinde eadem opera ludentem nostram, spem posteritatis, ad suum cerebrum dispositi, & recocti animi, regigunt, & sic inter nos Novi & Iesuitici Atundi semenem faciunt. Dum autem intra Regni nubes hoc agunt, qui ad hac donu itouci sunt instructi, reliqui cancionibus popularibus & au-

diendarum confessionum operosissimo simul & quagnosissimo artificio pro virilis student Quorum artium effectum iterum duplex est: Plebem enim primariam, ut ille loquitur, hac ratione paulatim suam faciant, fallionique vires adciunt. Provisoriis deinceps qui Camera sive Arario præstant, viam ubique muniant, ut in omnia publica & privata bona eù patefiant.

Et heic mihi latissima sermonis via se aperires, si aucupia illorum, quibus illi homines, Mulierculæ præsertim, circumveniunt, explicare vellem. Cum verò instituti & occupationum mearum ratio mihi habenda sit: illud saltem prætere nolo, in quo etiam secta huius à reliquis Religiosis ordinibus differentia aliqua perspicitur. Quid nempe Iesuita vulgaris illa immuscula, qua vulgò in Religiosos erogari consueverunt, non curant, nec ea capiunt: Quod hoc eù sordidum & reliquis Ordinibus splendori minus conveniens videatur. Aquila enim curruum non captat: Et ipsi alia, ut exercitari Præditi bene norunt, Pecuniam in loco negligere maximum interdum ibidem esse. Novique eorum simulationem hanc aliquando eò usque processisse, ut oblatum 50. aureorum Vngariorum p. recium repudiarent.

Hominum vero opulentorum testamentaria legata, & cum his integra prædia adeò non fastidiunt, ut eo potius fraudum exquisitissimarum artificio illa aucupentur, ut Polonia, in hac etiam publica morum corruptione, vix quicquam simile experta sit. Hinc ergo istu pecunia neglectioribus, qui suam grauitatem operam nobis tam officiosè diserunt, illi regales internos Proventus, quos cum reliquis suis arcibus in Majore Polonia Calisij, in Aenore Cracovia, in Russia Lublin, Vilna in Lithuania, Poltovi in Masovia, & Braunberga in Borussia deponere & custodire dicuntur. Hac inquam imperij Iesuitici inter nos araria publica sunt & Charophylacia, qua si hoc tempore excuti deberent, Poloniam haud dubio de statu sui qualitate rellum instruetura essent, quàm sio hæcenus tumultuosa servitina præstare potuerunt. Et hac de Præditi Iesuitica.

Hac itaque de primo designationis meacipite, depolita pimirum instituti Iesuitici præ tua instructione sufficiant. Tuum nunc erit cogitare, num u fallatur, qui Iesuitæ Poloniæ, Reique eorum publica vehementer formidant & sedulo cavendos censet. De narrationis autem mea veritate novit tibi melius, quàm mihi ipsi constare.

Super est nunc, ut que in genere de gentis natura & moribus proposui sunt, per particularia exempla comprobentur, adeoque Arman-

Iesuitarum in aulæ polularia.

3. Iesuitarum in aulæ polularia.

28.

Polonia in fœderibus Iesuiticis præditi.

Iesuita sagax aucupus.

Propter, postremum, ut non auctum.

Iesuita araria.

conservatur. Quam periculosè verò hoc etiam libertatis nostra sulcimentum ab hisce lineis ar-
ructum sit, egomet dicere nolo. nec publicum
dedere ipsimet divulgaba. Eiusdem virtutis
illastre specimen coram oculis nostris in vici-
na Hungaria, Anglia, Styria, Carinthia,
&c. ediderant. Eo nimirum successu, ut ob-
stitit legibus, quibus prædicatorum Nationum
& Provinciarum libertas nitebatur, partem
earum penitus oppresserint, partem ad extre-
mam desperationem ategerint. Hoc quidem
rumor publicus hactenus constanter affirmat,
in prædictis Provinciis alicubi illustribus &
antiquissima nobilitatis familijs publicè diem
dictum esse, intra quem se aut coram Iesui-
tarum tribunali fiant, aut relictis patrijs se-
dibus alibi migrent: qua res factori isti male
veritas.

Heic ergo jam, mi frater, quaro, si forte
res in eum casum deveniat, ut regiam Ma-
jestatem Iesuita inter nos vel nunc, vel posse-
ris temporibus ita colant, ut eandem contra
Rempublicam, contra leges, & libertates nostras
incitent: P. quando hactenus coram moderna
Regia Majestate, Pacem Religionis, unicam
illud furoris Iesuitici repagulum, ita tradu-
cunt ut eam Tartaricam & Mahometicam
perfidiam nuncupent, quam Regia Majestas ci-
tra aeterna salutis suae iacturam nec approbare
possit, nedum ut eandem ineri debeas, & quam
inquam, tum mihi spem facies?

Novi tamen quid etiam heic nonnulli exci-
pian, Non esse videlicet tantopere admiran-
dum, si Consideratio illa fartasus non omni-
bus probetur, sub qua nimirum tot abominan-
da scella quot annis inter nos supalluit, &c.
Age itaque cedamus eui (quod tamen citra Rei-
publica præiudicium fiat) hoc iure, quid verò
ad illud mihi respondebunt, quod in proximis
Comitijs Persavia Dominica Misericordiae Do-
mini anno millesimo sexcentesimo sexto ex P.
Scarga ore audivimus, quando in conuerso ser-
mone ad Regem sic eum alloquebatur: Eheu
Rex, quorsum jam nobis res tua incompes-
tiva convenientia reciderunt? Reges olim
Poloniz de Rebus ad Rempublicam spec-
tantibus cum solis Senatores deliberaban-
t Nunciorum istorum terrestrium, quos
vocant, nullæ in hisce rebus partes erant,
ut qui non ita dudum introducti sunt. Nunc
verò tua & quorum Majorum tuorum
socordia res eo, proh dolor, deducta est,
ut quam primum feroculus aliquis Domi-
cellus, qui se pro Nuacio fortè terrestri ge-
rit, vorum suum proponit, omnes ei pro-
ponit, omnes ei protinus assurgere cogit-
tur, &c. Tuum, tuum erat, ô Rex, huius-
modi perverfas quæ contra antiquos mo-
res inoleverunt, consuetudines cohibere,

Sec. ubi etiam manibus cum antea iudicatis,
quid fieri velis, Summa nimirum papavera
demetiendâ esse.

Hunc igitur Tabicinis illius antici tenorem
si reliqui tribunes ita persequerentur, ut ad Iesui-
tarum consiliorum executionem operam & vires
suas Regi aliquando in auxilium offerant, nequid
de nobis deque nostra illa hactenus illibata li-
bertate futurum censes?

Disputatur hæc inter nos de modo potesta-
tis regis, itemque de Resp. in Rebus ad Regni
salutem spectantibus autoritate. De hac autem
controversia quid Iesuita sentiam non est
obscurum. Regi nempe regiaque Majest. quan-
diu in conatibus ipsarum promovendu constan-
ter pergit, tantum adjectum capere, quan-
tum Henrico 11. olim & ejusdem successori
Henrico 17. propter appositam rationem detraxe-
runt. Quomodo verò vice versa in Resp. ani-
mati sint P. Scarga jam nos docuit, & tu nos ad-
huc dormire velles?

Hæc igitur est palam inter nos praticentur
ita ut animi affectus citra roborem epimet in
publicum prodant, sunt tamen qui Iesuitarum
inter nos patrocinium suscipiant, & omnia se-
culis conquirant, quibus hæc sub aliqua preba-
bilitatis specie vel prosus negari vel saltem
palliare & excusari quocunque modo posse con-
sident.

Hu igitur deinceps nonnulla respondenda
sunt: nam hoc tertium nobis defensioniarum nostra
caput consilium fuisse meministi.

Qui itaque Iesuitas omnium fervidissimè
propagant, primo loca Catholicam Religionem
allegare consueverant, à cuius interitu sibi me-
tunt, si in Iesuitas gravius aliquid deberet
statui. Estque hic defensionis Iesuitici longe
splendidissimus & maxime planissimus prætex-
tus, ad quem amplificandum congerantur Or-
dinis ipsius res gesta Barbarorum nimirum infi-
delium sub utroque Mundi axe, sicut & Ha-
reticorum in hisce partibus plurimorum felicis-
sima conversio. Quibus hæc inter nos addu-
tur divini illi & Miraculosi gentis illius succes-
sus in Moscoria, & anglica spes, quæ ex illo
trallatu & nobis & Romani Ecclesie essen-
tiant, &c.

Ad hæc igitur quid dicemus? Hæc utempe,
Primo hæc admirari cogor, quibus rationibus
sibi persuaderi possint, Catholicam Religio-
nem, qualis illa nunc est, paulò minus quam
mille annos quingentes per Orbem durasse, an-
tequam Ignatius Loyola in terris natus esset: Ita
videlicet ut in nostra etiam Polonia tas cente-
nos annos egregiè sterneret? Deinde dicæ, Chri-
stum & Apostolos inde ab initio non solum Re-
ligionis propagationi, sed etiam aeterna ejus con-
servationi per sufficientia media abunde prospex-
isse. P. Ecclesia, quàm diu in veritatibus tra-

Homi-
nibus se-
dibus
pallian-
tibus,
quod in-
fantis pr-
mulari
notant.

Pacem
Religio-
nis in-
fantis
causa
loquunt
propiti-
am
admo-
dent.

P. Sc-
arga
Regis
propu-
lia-
m.

NB.

Iesuita
tunc in
quæ
fuit u-
biq-
appo-
siti mo-
dus.

Conse-
quens
de Pontia
fieri de-
fensio-
nem.

In drom-
& hanc
victoria
novam
victoria
sed cur-
su à
Iesuitis
quæsit.

Religio-
nis Ro-
manæ
Catholi-
ca con-
servatio
& pro-
pagatio.

miste

satisfessio illa insidiosa, multoties etiam avara impositione non plurimos offenderit & à Catholica communionis ita repulerit, ut ab eadem propter ipsi præcipue Iesuitas penitus abhorreant. Quantum ad vitam conversationem, eam quidem ita habemus instituerunt, ut nimis conspicua illa vitiorum alicra, quibus Clerus habemus ad eam modum deformatus, Laici quoque excois redditus sunt, studiosè vitarent. Neque tamen in hoc etiam propositio tam constantes aut scientia specilli fuerant, ut non in opposito arboris scientia boni & mali fructus se in ipsam praderent. Dum enim ab una parte miraculosam quandam vitam continentiam, angelicam castitatem, religiosaque pietatis deuotum studium ostentant: ab altera parte profunda auaritia tam dira laes & circumuenerunt nobilium Familiarum viduarumque orphanorum decipendorum tam calidum artificium deprehenditur, ut hoc ipsum prædicatoribus in hominibus tam religiosi summa admirationi fuerint. Vt interim superiorem artium Iesuitarum chorum heic intactum reliquam, de quibus tam multa iam dicenda fuerant.

Scriptio
Iesuitica.

Restat scriptio Iesuitica, in qua serè summus Institutum huius excellentia gradus constituitur, nec id proxiè vanum censeri debet. Negari enim non potest dictionis Iesuitica charactere per se tersum & argutum. Orationem etiam, si artificium spectes, floridam simul & nervosam esse. Quæ scriptiois virtutes ad illudandum & capiendum iuventutem non exiguum vim habent, quæ etiam Iesuitas harum præcipue rerum admiratione suscipere & sectari solet. Qui verò seriæ pietatis studio afficiuntur, hac tanto minus curant, quanto in hisce rebus nimia Iesuitarum affectatio evidentior est: non aliter quàm si omnibus verbis & recentibus Sophistis aut ipsi etiam rabuli palmam vellent præripere. Veritatis autem sermo simplex est & esse debet: Imprimè verò Christiana Religiois tractata huiusmodi fucata & colorata orationis lenocinia auersatur & respuat, tanquam corruptarum prurientium aurium non sat à castum delinimentum. Prudentissimi denique, quique incorruptissime iudicant, sic sentiunt, Iesuitas suis habemus argutis & concitatis scriptis catenu saltem profecisse, ut Catholicos suos in flammato concitauerint, partem verò aduersariam acuerint & obfirmaverint: Vt sic bellam illud religiosum, quæ causa fone quædam Europa adhuc amburit, tanto periculosius exarserit. Quemadmodum nostris ipsimet oculis cernimus.

Quod autem de barbarorum in utraque India conversione pro Iesuitis adducitur, illud ex ipsi loci petrum est, ex quibus aliqui non solum verum dicere, sed etiam secunde mentiri possunt. In Polonia præsertim & in illa explorationis difficilis, postquam Castilicenses & Lusitani aul-

lam extranum in illas regiones admittunt. Ideoque huius nil aliud quam vulgatum illud respondet: Ea Rhodus en talus: De Hæreticis in huius terris conversione rem non prosum nego, de qua aculem aspectum tenetur Opus tamen ipsum non ita doctrina Iesuitica extraordinaria virtuti, quam argumentorum aureorum & argenteorum ponderi adhibendum censeo, quibus utuntur, quorumque gerentem copiam eum Pontificis Romani favor Aulæ Polonica iuuant calor sufficit: Inter quæ tamen heic inter nos quandoque vires concurrunt pro quibus alibi in vicinia, ferrea substituntur. Quod genus conversionis Paulus Apostolus haud dubie eversioem seu potius corruptionem dixisset.

Ad verum Moscoviticarum successus quod attinet, illi reverè nobis hæc enim non citra failum ostentati sunt: quorum etiam prætor spei Gentem Iesuiticam ad eum modum in fluxit, ut omnia sibi deinceps licere putaret. Qualia verò nunc ex ipsi loci per repetitos nuncios constanter afferantur, te non ignorare credo. Iesuitas quidem audio narrationi huic æverissime contradicere, quod ipsum indicio est, rem ipsorum ubi agi, ut quicunque effectus (utinam bonum) secutus sit, non alijs eam quàm ipsis imputare possimus. Interim tu nostri, quale meum ab initio, quàm primum consiliorum istorum aliquid in vulgus emanavit, de molestiis illis iudicium fuerit. Ipsi nempe causa in genere melius fundamentum operam. Deinde rem per se periculi plenam esse aperit profiebat. Meministi etiam me de hisce conatibus Horatianum illud usurpare:

& arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculose plenum opus alex,
Tritas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Denique sic præ me semper tuli, si Iesuita negotio huic se immiscerent, nullum ejus bonum eventum expectandum, hos enim omnia turbaturos. Et si res felicissime cadet, Imperium illud ab ipsis perturbatum & motibus intestinis repletum iri, qui nobis tempore fortassis non aquisimo negocium facessere possent, quemadmodum in Suecia nobis non ita dudum accidit. Quàm verus autem, & falsus in huius omnibus fuerim, ipsam tempus revolabit, & tum nos etiam de Iesuitarum in convertendis barbaris studio scilicet poterimus iudicare.

Religionis Conservatrici propagationi subiungitur instituende juventutis nescio quod occultum & exoticum artificium. Propter quod Respubl. (si utique Ecclesia iacturam hanc negligere posses) Iesuitarum opera carere, nullo modo queat. Es hic Prætextus superioribus affirmationibus pondere non multum cedit, cuius tamen vanitatem viri in omni disciplinam genere

Iesuita
& ipse
de arboris
fuit
& mali
gustant.

Iesuita
ram
an
tra
&
argu
menta.

de
vie
an
en
&
por
culosa
tentatio

Iesuita
en
fieri
pot
necesse
est.

Iesuita
per
cor
nolis
in
fimen
da
arri
ficiss
fimi
Magi
pri.

genere exercitiisissimi, qui Romano Catholicam Religionem publice praestantur & defendunt, gerendum Orbis demonstrant. Rationibus firmissimis evidenter ostendentes: Iesuitas primum & Iesuitarum Institutum banis literis & earum resflorecenti splendori plus offuisse quam easdem promoverint. Ostendentes insuper, Disciplinam Iesuiticam meram corruptelam esse, ingeniorum: quorum videlicet aciem retundat, & pro eo quod illa liberali institutione informare, & excitare debebat, quendam passum eis illorem inducat.

Qua de re aliquot inter nos praestantissimos non semel conquirentes auctori, qui hodie in praecipuis Reipubl. muneribus versantur, cum dicerent, se coactos esse Iesuitica institutionis vitia aut peregrinando corrigere, aut eadem postquam iam ad Kemp. animum applicaverant, ipsorum usu dediscere. Quorum iudicio Experientia adimplatur, cum constat, inter ipsas Hareticas, quos hac gens nempe pro talibus trahari vult & haberi, Raros inveniri in omni disciplinarum genere exercitatos, qui ad omnia Reipubl. munia idonei essent, nisi invidia eos premeret: ipsi Iesuitica institutione nulla unquam tempore nisi sint. Quomodo tamen hac se habeant, aliud apud me fixum manet: Si, qua Iesuitis hac in parte ab aliquibus tribuantur, omnia verissima essent, & ipsi in Poloniam nostram alteras Athenas importarent, illud tamen nimis vile pretium esse assumendum, pro patria libertate, quam pro hac opera luctantur. Cum praesertim evidens doctrina fructum aliunde non minus commode, quam à Iesuitis habere possimus.

Iesuita
adversus

Hic tertio loco à nonnullis subiungitur, Iesuitas tamen homines esse alicuales, quorum in rebus arduis expediendis magna sit dexteritas, eximia fides, &c. Multis hoc in ore est, qui pro Iesuitis nituntur, quos equidem admirari soleo. Quod nempe actualitatem hanc Iesuitis ita tribuant, ut propter illam eos laudent, eosdemque propterea retinendos, & fovendos statuunt. Nimis enim mirabile mihi hoc in Religioforum tam religioso Ordine epistheton videtur, cum hoc potius Dani alicuius Terentiani attributum sit, qui sua veterataria calliditate & paupertas omnia turbat & involvit. Ego itaque Polonia Milites potius & Anticas mihi verè Servitores actuales, Ecclesia autem Monachos & Religiosos pios doctores, & de votis opto. Peruntamen si quod res eis fateri volumus, Epistheton hoc Iesuitis nimis verè competis, de quo totus Orbis, imprimis tamen Europa adeo luculenter testatur. Et non enim hactenus actualitatem illorum ita summus experti, ut si inter nos ad hunc modum dum peregrare debeant, de illa Contumacia illud rectè usurpatis simus. Quod si annitatur ex unis nuptis geminas nobis esse creati sint, duplicato nimirum, quo in praesentia arguemur, infortu-

nio. Sed quid putabimus Augustinum religiosumque illorum temporum Patrem de huiusmodi actualibus Monachis fuisse dicturos? Aut quocumque in secularibus negotiis tam demens fuit, ut in servo nequam veteratarum calliditatem laudaret, aut explaratoris exteri salernitatem ita commendaret, ut cum propterea sibi fovendus existimasset? Te igitur heic etiam scire velim, ingenia praestantia & versatili nihil perniciosius esse, si vires suas ad res malas applicet. Ideoque hanc ipsam Iesuitarum actualitatem egomet inter iustissimas mater nostrae causae refera, qua nobis veterinarum excutere, nosque ad seriam rerum nostrarum curam excitare debet.

Illud autem quod de expediendi dexteritate adijciunt, testimonio destituitur. Quid enim egregie natia haec inter nos praestitit, quodve tam dextrè expeditis, aut quod patius bonum non impeditis? Nisi forte amissam Sueciam, assidam Galliam, tentatam Scatiam, Anglicas conspirationes & tot nobilitum hominum tragicum interitum, Venetiarum practicas, Moscoviticis turbas, perturbatam Ungariam, appressam Syriam, Carinthiam, Carniolam & qua hactenus in Polonia ediderunt aulica progymnasmata, pro Iesuitica dexteritatis operibus nobis sint habenda? Ad res quidem arduas aggrediendos & invadendos satis adhuc audax est hac secta, audacia vero illius eventum à hactenus ubique sequitur, ut turba maxima ab illis excitentur: tales nimirum, qua circa infinitis ferè sanguinis effusione adhuc nec fuit nec sedari poterunt. Quem igitur hac agendi dexteritatem d' electas, ut videat & provideat, ne quid Respublica Iesuitica detrimenti in Polonia capiat.

Nec id quod de illorum eximia fide praedicatur, certioris fides est: Quod tamen illis fortè persuaderi poterit, qui vel Iesuitarum arcanas designationes praesum ignorant, vel quibus illis aliis ita ablinunt, ut propter certas causas ad eorum palatum omnia dicant & faciant. Quod si tamen aliquis fidem Iesuiticam verbis exiollere velit, dica eam, quanta quanta est, totam exteri, & quidem citra ullam boni Polonici respectum, additam esse & artificimè obligatam. Huiusmodi inquam exteri, qui est corpore à nobis absens, consilij tamen & oculis machinationibus, nimum inter dum familiariter inter nos conversantur. Cum his ergo si forte aliqua nobis controversia incidat, ecquid illis nobis de Iesuitarum fide palliceri poterunt Annan verò in Gallis, Anglia, Scotia, Ungaria, Venetijs satis jam conspicua fidelitatis sua documenta in publicum ediderunt, si ad nostratiam utique ceciderint? Et quid in re manifesti verbi apud est, cum nulla hodie Europa Christiana natio sit, qua non de Iesuitarum perfidia aut saltem perfidia suggestionem & ex-

Iesuita
rum in
rebus
turban-
dis (ex-
pedien-
dis dico,
re volu-
dam)
dexterit.
tat.

Iesuiti-
ca fides
Polonia
suavitati

enfatione conquereatur, si unam Hispaniam excipias.

Hic denique à nonnullis additur, Inconveniens esse ut Iesuitas Poloni expellant, cum Galli, qui propter longè graviore causas eos eiecerunt, eosdem revocaverint, ubi etiam adhuc extra ullam Reipublicæ incommo- dum vivam, &c.

Gallia
Iesuitas
recepit.

Ego verò novi Iesuitas in Galliam reverteros esse, sed quòd à Gallis revocati fuerint, ne ipsi quidem, quamvis multa dicant, facile discursum. Interim vero artes, quibus se in Gallis denique insinuarunt, tales sunt, ut propter illas ipsas ejctionem eorum inter nos man- rantiam existimem. Ex illis enim liquidissi- mè perspicitur, quantum hic Genius intra Eu- ropam in versando & circumagendo rerum car- dine possit. Sic enim nosse debes, Iesuitas in Galliam non propter aliquem eorum usum, quo Regnum illud carere non posset, receptos esse: sed ad vehementissimam Romani Pontificis in- stantiam. Quem videlicet Rex in tam infida cum vicina potentissimo pace assensum volebat, Cui tamen seriam Catholicissimi studium vix probaturum erat, quamdiu Iesuitas Regno arce- ret. Interea ne illud quidem dubium est, eos qui Pontifici in restitutione illa promovenda operam suam apud Regem praestiterunt, majora pramia consecutos esse, quàm omnes quicunque hactenus Reipublica vel inter nos vel alibi militarunt. Quamvis non desint, qui existimant, Henricum Quartum hac etiam ratione securitatis suae con- sulere voluisse, quòd aliis à Iesuitarum insidijs nunquam tamus esset futurus. Quòd autem hactenus pacis dicuntur vivere, id si verum est, admirationem meretur: quantumvis cau- sas gravissimas habeat, cur se in tam recente ante aliorum memoria ad tempus cohibeant, sub illius praesentis Regis imperio, cujus authorita- tem, quam sibi rebus gestis comparavit, non im- mēturū verentur & metuant. Quid autem su- aurum sit, si praesentis rerum Gallicarum capiti a- liquid humani accideret, rerumque administra- ti, ut antehac factum meminimus, ad minore- nes haredes devolveretur, facile eris divinare.

Iesuita
cur in
Gallia
parat
vivat.

Cum verendum sit, Galliam in demum com- missi in recipiendū Iesuitis errorū effectum suo magno male senturam. Nos verò hactenus cau- sa nulla, per Dei gratiam arget, ut Gallorum similes facti, tam ambigui jactum alcam subea- mus.

Hac serè pro Iesuitis ab ijs afferuntur, qui persuasi sunt, nec Reipublicam, nec Ecclesiam gentis ipsius opera commode carere posse. Præter quos etiam alij sunt, qui etsi Iesuitarum alta omulium minime probent, in eosdem tomen nil gravius statim patiuntur, quòd hoc citro maxi- ma Reipublika incommoda ne sensari quidem posse existimant. Itane ergo Poloni res jam eo re-

dieris, ut aut Iesuita & Iesuitissimus nobis tole- randi, omnesq; illorum machinationes cum tam praesenti Reipublicae periculo petenda sint, aut extremum rerum discrimen adendum? Vbi ergo tunc manebant illa Ordinis ipsius elogia, quibus ab initio nobis commendati sunt? Quod homines sint innocentissimi, pacifici, quòd spiritualibus contemplationibus tot additi, in quibus Poloni hujusmodi prorsus Clericos habitari suis, quales jam dudum desideraverint? Ab his ergo talibus erquid nobis tutendum erit?

Ego tamen jam dudum novi, Bilem hanc ci- tra molestiam ex Reipublica corpore nunquam evacuatum iri, postquam jam nostro incuria ad viscera tam altè penetravit, ipsaq; præcipud vitioles partes tam arte obediis. Existimo tamen periculum aliquantū minus futurum, quàm ple- rique sibi imaginentur.

Qua enim incommoda nobis narrant, qua Ie- suitarum expulsionem sentura sint? Pontifex, inquit, & Hispanus gravissime offenduntur. Magna profecto numina, quorumque ira no- bi hand leviter affluenda est. Quid enim de Polonia futurum existimabim, si Saturnum, & Iovem Europaeum tam male dispositos habeat? Ego verò heic servus illius Comici expositione- ni possem, Possūne scire quot mihi heis Domini perferendi sint? Ne tamen nimis ali- cui confidens & securus videar, de utraque al- quid dicendum erit. Ad Pontificis itaque of- fensionem quod attinet, de ea quidem nullis dubito, quin nimis ceriò sentura sit, agnosco etiam eam nobis formidandam esse. Cum ve- rò à Iesuitis longè graviora cogitaret metere, existimo hanc indignationem Polonis non ni- mium esse permissendam. Spero etiam ad eandem averteandam legitima media nobis non esse defutura. Pontifex enim aut bonus est & talis, qui memor sui officij, Regi Poloniae aequè ac omnium aliorum Christianorum Regna- rum optimum statum promotam & conservatum cupiat. Cum tali itaque sperandum esset vo- bis facile conventurum: si nempe missis legatis ei ad oculum demonstraverimus, Rem Poloni- com, nec cum Iesuitis, nec cum Iesuitarum hactenus usitatis artibus diutius consistere potuisse, &c. Nec dubito quin is temporis cessurus & indi- gnationem, si qua oborta fuerit, Reipublica facile remissurus sit.

Aut idem malus talisque est, qui sua tantum libidini, citra ullum Reipublica aut aequitati re- spectum indulgeat, omniaque prius sursum deorsum ferri patiat, quàm ut quod male cepimus corrigi sustineat. Tum verò iram ejus ne curan- dam quidem existimo. Neque enim ulla vel di- vina vel humana Lex Polonos obligat, ut aut summum ipsi periculum sibi scientes accersant, aut Romani P. in iusta sibi que praesudiciali vo- luntati se per omnia conformant.

Quia in re si meum tibi iudicium suspectum
esset, Majorum exemplum te patiendum erudi,
ut cogites quid ipsi in simili casu fecerint. No-
stri etenim, quanta animorum consensione Ro-
mani Pontifices olim Crucigeris contra Regnum
Poloniae defendendos susceperint, quam atrocita-
tem Regibus nostris plerumque inimitati sint. Resque
tandem coepisset, ut circa annum 1456. sic A-
lexander Sylvius Episcopus credimus, Roma Excommu-
nicatio contra Regem, Regnumque Poloniae decre-
ta fuerit. Neque tamen hisca minima quantumvis
ipsam etiam Imperatoris Friderici III. indigna-
tionem eam acceret, ad eum modum se perierit passus
fuit. Majores nostri, ut non potuerunt saluti
Reipublicae quam indignationem Pontificis respec-
tum habuerint. Ovum autem ovo tam simile
nunquam esse poteris, quam denique Iesuitarum
Institutum, mores & actiones cum Crucigero-
rum ordine, rebusque gestis conveniunt. Nam
arum ratio & occasio fere eadem utrobique fuit:
Petrarum institutum ad unum eundemque fi-
nem per diversa saltem media fuit directum:
Forma politica exceptis paucis circumstantiis ean-
dem fuit. Perque arduo progressu laudē celerrimi
fecerunt, dilataque per eos Christiana Religio-
nis & imperij laudem tulit: Perque tandem à
seipso ita degeneravit, ut ipsi, pro quorum de-
fensione instituti fuerant, graves & molesti es-
se ceperint. Differentia saltem in eo conside-
bas, quod Crucigeri professi Milites erant,
remque apertis armis contra Majores nostros
gererent, quorum legitima remedia Poloni nun-
quam decernit: Hoc verò malum intra visce-
ra nostra hauriens ipsi aribus non oppugnat, qua-
rum Polonia antebat prorsus imperita fuit. Qua
res facit ut existimem, eos nova illius sella in-
fluitum omnium rectissimè assemare, qui ve-
luntus Crucigerorum spiritus dicant. Cum
itaque Majoribus nostris olim Pontifici nec in-
dignatio nec auctoritas obstitit, quò minus
Crucigerorum injurias acerrimè vindicarent,
Regnumque tuerentur, cur in simili casu hujus-
modi spectum nos terreatur passimur?

Sin tamen hac aliquid fortè nimis antiqua videretur,
illi recentium exemplum habent, quod
Astruc memoris accidit.

Sigismundus L. quem inter optimos fuit Re-
ges Poloniae non immerito recepit, quem etiam
Romana sedes adhuc pro genuino obedientia fi-
lio agnoscebat & praeclucit. Adhuc Branden-
burgicum cum ditione Brandenburgica in fidem &
clientelam suam receptum, quando propter ab-
dicatum Crucigerorum ordinem & desertam Re-
ligionem Romanam non solum à Pontifice, sed
ad hujus institutum ab Imperio Romano sub po-
tentissimo Imperatore Carolo quinto Excommu-
nicatus & praefectus erat. Aula tamen praec-
ipue Romana fremebat & indignabatur, quòd
totum Borussia hac ratione ab Ecclesia abaliena-

retur. Nec Sigismundo parvum fuisse, si Ex-
communicationis aliquem potentem execratorem
potuisset habere. Hic enim desiderabatur:
quod tamen in suisque deique tulit. Et quid
ego de Regibus nostris dico, cum nostra hac a-
ctus ejusdem magnanimitatis & egregia fidei
in Reipublicam illustre exemplum in ipso Re-
gni Primatu habuerit? Fuit is Iacobus Fe-
haniki, Archiepiscopus Gnesnensis, cui etiam
Romanus Pontifex Excommunicationis solum
intentaret, quòd animadvertentes, eum in con-
silijs publicis majorem salvis Patria, quam
sedis Romana respectum habere: Is se adeo
non passus est à proposito dimoveri, ut Pontifi-
ci potius rescriberet, se si pergeret ei Reipub-
licae nomine molestiam exhibere, intenda-
tam saltem in ipsius reformationem. Quo respon-
so idem Pontifex Archiepiscopum missum fecit,
ut qui nosset hoc ei in Polonia facilius
falsum quam dictum fuisse. Cujusmodi libertatis
spiritum, si ex illius successoribus hodie,
sub hac inquam Iesuitica animarum dispositio-
ne aliquis sibi usurpare praesumeret, eum in
de eo futurum putas? Annon ille quanto co-
pius ad Patres ire cogretur? Hac igitur mes-
sura virtutis exemplo quoties in Majoribus
nostris considero, toties admirari cogo, quare
hodie nostratum Praetorum animos ita
immutat, ut in multis levioribus casibus tanta
sibi difficultates imaginantur. Dum inter-
tardum Pontificis nescio qua Regalia allegant,
qua inviolata retineri volunt, sed & Regem
ita loqui docent: Non aliter quam si Polonia
jam duos Reges haberet, unum Cracoviam, alterum
Romam. Dum etiam exteriorum offensiones sap-
pius ultra modum exaggerant. Reique publica se
tam difficiles praebent. Quemadmodum jam ali-
quoties in deliberationibus de Moldavia, & Vala-
chia & tandem etiam Transylvania fieri vidi-
mus. Idcirco sic tandem existimo, eos qui à
Pontificis offensione sibi tantopere metuunt, si-
quidem Iesuita paulo durius tractari deberent,
eo ipso satis demonstrare, quòd frigidum erga
Reipubl. affectu fuit, & suspensionem de se non
exiguam praebere, quòd privata commoda illis
Patria salute potiora sint. Quales si Majores no-
stri fuissent, Borussia nobis hodie carentiam, & in
hunc usque diem cum Crucigeris colluctandum
esset. Sed & hanc scrupulosam in hoc ordine con-
scientiam nulli alij rei hodie, quàm Iesuitica, de
qua dictum est, dispositioni debemus.

Ubi tamen mirari cogor, quid hi, quicquid huc in
parte eatenus astipulantur, ut Pontificem nulla
in re offendi possint, posteritati aliquando res-
ponderi velint, si nempe illa ex nostrorum tem-
porum historia resciscat. Reipubl. Penes pro-
pter improbatas quasdam non maximi momen-
ti cautiones, pro libertatis sua defensione, Ie-
suitae ex domino suo universa expulsi, & in-

Majores
nostros
solum
habuerunt

Iesuita
Crucigerum
differt.

Clarus
Poloni-
cus a
Iesuita
corru-
ptus.

Alibi
Branden-
burgici
existit.

teutatem propterea Pontifici excommunicationem, usque ad aperti belli periculum contempsisset. Cum interim Magores sui in Polonia libertati alacritate tam metuculosi fuerint?

Quod si etiam in hisce rebus nos ad eum modum à Pontifici arbitrio pattemur suspendi, Polenorum conditio multò deterior, addet & servitior futura erit, quàm ipsorum Moscorum, qui in consilijs de Republica nulla alia quàm ipsius Principi Reique publica Regalia respectant aut attendunt.

Ad Hispanum quod attinet, ego non video, quæ ei iusta offensio causa à nobis præbeat, si nos nostra Reipublica pro verum nostrarum exigentia pro virili studeamus consulere, citra ullum ejus præjudicium? Cur etiam Regem illum potentissimum magis offendas, quod nos Iesuitas expellimus, quàm nos hactenus offendit, quod ipse eos, ut sibi commodos tam indulgenter fovet? Quid si verò Rex Hispania, Rex Polonia audire vellet, quod equidem quò minus ad libitum consequatur per Iesuitas non stabit? num ad cavendam ejus indignationem hoc ei concedendum esset? Si denique eò nos demiserimus ut domi nobis nihil agere aut tentare liceat, nisi quod aures velleri probeatur, eequam Rempub. in Polonia habituri sumus?

Verùm heic nonnulli adhuc pergunt excipere, Etiam domi & intra parietes multos offensum iri. Cui aliqui adiciunt, si Iesuitæ extra Regnum proscribi debeant, etiam alios & illos præcipuè Evangelicorum Ministros una exterminandos, &c.

Ad primum quod attinet de multis intra domesticos parietes offensione, ego primum nescio, quinam illi multi futuri sint, quorum offensionem nobis tam periculosam imaginari debeamus si præsertim reliqui Cleri securitati cavetur? Cum enim heic nil aliud quàm salus Reipublica ejusque in longum propagatio quaratur, nemo hinc tumultuandi occasionem habere poterit, nisi fortè fortunæ suæ cum Iesuitis ita conjunxeris, ut cadentibus illis ipse stare nequeat. Et hi verè illi sunt, qui eum omnium molitionum & consiliorum, fortè etiam contra Regnum, sume consigij: Et quovis verendum sit, eorum plures esse, quàm expedit, ne horum offensio perinde nobis estimanda est. Cum nemo dubitet, quin bonorum, qui Rempubl. salvam cupiunt, multò major pars in omnibus Regni partibus futura sit.

Sed esto, ut heic fortè aliquid nobis molestia sustinendum esset, num propterea Medicinam respuemas? Quæ purgatis agrote nunquam tam feliciter cessit, ut non aliquid ex illius operatione terminum senserit? Quid si Iesuitarum expulsio illos fatales tumultus avertere & præcavere possemus, qui hactenus pleraque Europæ Pro-

vincias tam duriter afflicxerunt, quo de eorum planè sum persuasus? Resque digna censetur propter quam etiam incommodi aliquid patiamur? Si publica libertati, si Regno nihil periculi est, si privatiorum corpora, & fortuna in tuto sunt, & quid tumultuamur? Cur exteriorum insidias & conspirationes metumimus? Si verò hæc omnia nobis ita imminet, ut Iesuitas eorum, si non principales auctores, periculosos saltem actores, promotores, & internuncios noverimus, ut omnes præferant, ecquid amplius cavilabimur?

Ad alios verò, Evangelicorum præsertim Ministros, quod attinet, si in eadem turbata paci & oppugnata publica libertatis culpa cum Iesuitis hærent, nil equidem causam dicam, quò minus & illi & quicunque crimine huic quocunque modo affines deprehendantur, cum eum expellantur. In suspitione enim turbata Reipub. neminem quodcumque vitæ genus tueri potest, aut eidem patrocinari debet.

Sed nunquid heic res cum re aut causa cum causa conferri poterit? Quemnam Pontificem aut Hispanum Ministri illi intra aut extra Regnum habent, cui hunc agrum arent aut ferant, aut ad quem eum, rebus heic perditis, perjurium pateat? Quales etiam in aula & circa Reipublicam clavam illorum partes sunt, aut in æternum esse poterunt? Aut quæ prædæ hi in detrimentum nobilitatis coemerunt, quasve immunitates in fraudem Reip. consecuti sunt? Et quæ etiam illorum vires sunt, propter quas Reipub. formidabiles aut saltem suspecti esse debeant? Quorum devotia ferè omnes in lacera & destrita ut plurimum Reverenda, ut nostrates loquuntur, & Bibliorum, addet si res laeta est, Augustini codice, undaq; & numerosa sibi sole consilia? Ipsi deniq; Evangelicorum Ministri annon uniuscujusque pagani Præfetti superioritatem agnoscere eademque se sistere coguntur? Collatio itaque hæc prorsus inepta addet & ridicula est.

Sunt fortassis & alia quæ pro Iesuitis ab illorum sanctoribus nobis obici possent, sed ea vix majoris momenti erunt, quàm quæ hactenus allata sunt.

Ex his ergo, quæ hactenus demonstrata sunt, firmiter tandem concludo: Iis qui hoc tempore Rempub. resistentem sanantem & in posterum salvam cupiunt, si ordine procedere, si laborum suorum fructum aliquem sibi polliceri volunt, aut omnia operam esse dandam, ut Iesuitæ extra Regnum abigantur: sed ut ab illis obditi pessimo reditu prohibeantur.

Expulsa autem & expurgata hæc acris & erodente bile, morbis nostratis paroxysmus in genere & paulatim lenietur, reliquæ partes affectæ, Clerum præcipuè, sanabiles & tractabiles reddentur, poteritque quod laxatum est, per acium, citra gravius alicuius symptomatis

Hispani
offensio
quantum
politicum
in hoc
casu a-
ssimilanda

Quibus
fortè se
facilius
expulsi
videntur
intra
regnum
sui.

Id va-
nissimum
Paru
publice
portur-
bationi
non
persona,
sed fa-
ctum
esset
concedit

Mini-
strum
Evangelicorum
contra
Regnum
clavum

Expul-
sionis
Iesuita-
rum
quæ
est
quæ
est
est
est

metum curari & restitui.

Quandiu vero hic Incendij subtilis fomes intra Reipublica viscera retinebitur, nulla nobis saluti & securitati spes relinquitur. Quod, utque enim machinabimur, quibusvisque emplastris vulnera ligare & obducere studemus, & opera & oleum nobis peribimus, malumque in hoc corporis Polonici Carochymia ad levissimam quamque occasionem recrudescet. Neque enim Iesuita, ut caetera omnia sentiant, ad Regni Poloniae legitimam Polonicarum similitudinem in aeternum reducantur, ut illa sub hoc, qui adhuc qualitercunque darent, statim probent.

Particulari purgatione quoniam se curandis novendos infirmos.

Ideoque ne eos quidem audiendo, censeo, qui ut res minus odiosa sit, non universalem purgationem censent instituendam, sed per partes tantum bilis istius detractionem & immutationem faciendam putant. Verbi gratia, sunt qui eos tantum extra Regnum propellendos existimant, qui vel clandestinarum machinationum contra Regnum cooperatores aut saltem consilij fuisse deprehendantur, vel quorum seditionis servus publica paci praeipue periculosus censuit. Sunt qui bant Iesuitas diminutionem a locis incipiendam suadent. Prae nempe ex primariis Regni Urbibus aut ubique ab eis Reipublica insignitae aliquod periculum metumendum esset, removeantur. Sunt denique qui patent, publica securitati sufficienter praesidium iri, si latis legibus in archiotes carceres redelegantur. Hac igitur consilia paucis discutiamus.

De his primum in genere sic dico: Cum quatenus Iesuitarum offensione siue eos in universam expellamus, siue audaciam illorum ad certam quotam restringamus, Pontificia indignationis invidiam nobis ex aqua metumendam esse: quam tamen plerique omnium maximè cavendam censent. Hoc saltem discrimini erit, ut si partem aliquam Iesuitis intra viscera residerimus, tanto plus nobis periculo ab eodem Pontifice futurum sit. Cum enim cum particulari offensione tantandem difficultatis subeundum sit, quantum cum tota eius purgatione, cur non hanc ut inutilissimam & certissimam praefereamus? Imò hanc ego tibi cum Maximam praescribo: Iesuitas facilius ex Regno expulsum, quàm intra Regnum in ordinem redactum iri.

Dico emphati, ne vehementer errare, qui starent. Bilem haec a canē posse moveri, ut non primum exordiat & exasperetur, & ut non omnes vindictae occasiones insidiosissime conquiritur sit, quodque forte ad tempus, propter praesentem necessitatem simulent. Quae occasiones ingenij istius intra & extra Regnum nunquam defuturae sunt. Quod si ergo, resumptis aliquando animis & viribus, deus aliquod & forte periculosius quiddam moliantur, quid iam saluti opus erit? Nam quotannis in Iesuitarum gratias Generaliter Rokasch celebrabimus?

Deinde in specie hi qui nocentissimum quinquē ex Iesuitis exterminandum censent respondet: Nec causam nec culpam caruam veram, quarum Iesuita insimulantur, ita periri & separari posse, ut alter altero smittitur aut dirimatur tractandus sit. Sic enim iam ostensum est, scilicet hanc tam arile inter se compactam esse, ut totum corpus & cum hoc omnia, ejus Individua membra, in horam praecipue rerum praxi, de quibus nobis sermo est, in unum conspirent, & ad unum scopum mente & corpore seruantur.

In una itaque eademque culpa omnes aequaliter barent: differentia si qua est, in ingeniorum virum saltem in aequalitate consistit, ut quod unus, aut alter fecit, omnes facili fuerint, si vires aut occasio non defuissent. Nec credo te audivisse quod Iesuita aliquis a tribulibus suis, ob quodcumque etiam detestandum facinus, publici damnatus aut etiam reprobatus sit. In hoc enim genere non peccant: dummodo facinoris perpetratia in illum finem dirigatur, quem Iesuitis in specie propositum esse ostendimus. Quod autem de nonnullorum seditionis fervore essent, illud per se speciosum est, ego tamen sic existimo, illos nondum possumus aut etiam Reip. periculosissimos esse, qui Cracovia, Poesnania &c. ades exurunt, Carmiteria invadunt, sepulchrorum corpora resissa immuiter violant. Contra hanc enim rabiam, licet in hoc usque diem impunita manserit, vel tandem remedium aliquod invenitur. Sed illas potius vulpeculas nobis observandas censeo, qui per Sudetis montes Alpiumque juga hinc inde committunt, exoticarum artium spiritum ferunt & perferunt. Denique, remedium hoc si tam bene caderet, ut nocentissimi qui sunt, exterminaretur, nos tamen saltem ad tempus relevaret, dummodo de relevaret: tam diu nimirum donec his alij septuple pejores submisterentur. Num vero hoc satis iustum opera pretium censei debet? Illius inquam opera quam Reipub. tantis sumptibus, tantae Nobilitatis defatigatione, nec sine nostro periculo praestato conamur?

Qui vero eos ex Aula & primariis Regni Urbibus expellendos suadent, illi qui dem aliquando fortius consulere videntur, sed non malio plus quàm priores proficiunt. Videntur quidem certe Reipub. partes nonnihil sublevari, videntur etiam Iesuitis praecipua nocendi occasiones eadem ratione praecidi. Eoque jam dudum ita persuasum sum, nullum gravium in Reipub. peccatum à nobis commissum esse, quàm quod Iesuitis in hisce Regni artibus ad expediendos suas machinas tantum spatij concessimus. Id quod forte sum deum sensuri sumus, si aliquid fortassis pericula meridie & occidente nobis ingruerent.

Hic tamen admirari egor, quibus rationibus consilij huius autores dicantur, quod in Reipublica curazione potiorum Urbium quàm equestria

Iesuita
pauca
dico
quae
nocen-
tissima.

Secundis
confutis
ab his
dicuntur

Particulari
danti
re-
pug-
nantia
incor-
poranda.

IN R.

Iesuita-
rum o-
mnium
arq. q. li-
culis.

equestri Ordinis, ipsiusque adeo Cleri respectum habent? Eos itaque libenter interrogarem, quid potest singulari auxilij ad Rempubl. rediturum, si primaria Regni civitates exonerentur, & postea hac interim liberè in Nobilitatem grassetur? sicque peregrinissimo huic liceat reliquis Cleri animas continenter sollicitare & in transversum agere? Et quam illi tam rebus nostris spem securitatis faciunt? Hi ergo in eo periculosè falluntur, quod existimant, malum Iesuiticum intra Urbem adfiscia, ita contineri, ut ibidem tantum aut saltem potissimum Reipublica noceat: Cum hac primam ipsius Aulam, ut offensum est, deinde publica animorum pestis sit, à qua Nobilitati & Clero & per hos demum Reip. præcipue metendum sit.

Propter
Clerum
principali
Iesuita
sunt ex-
pellendi.

Quis immò, dum Iesuitas in universum extra Regnum propellendos suadeo, in eo Cleri Polonici quàm maximum respectum habeo, cuius excessus non aliter, quàm bilis huius ferventis subtrahatione corrigi posse existimo. Ex his ergo iterum perspicitur ne huius quidem consilij cum inter nos effectum sperandum esse, quo nobis ad res nostras componendas & firmandas opus est.

Restant ij qui Iesuitas non solum ex Aula removendos & ex Urbibus expellendos, sed etiam latè legibus intra Monachorum claustra redigendos & Ordinariorum jurisdictioni, hoc enim à nonnullis additur, subijciendos censuunt.

Tertio
consilij
vix al-
tas effe-
ctus ex-
pectandi.

Videntur & hi aliquanto longius progredi, quibus ego ad vitandam majorem invidiam omnino parendum suaderem, si ulla saltem consilio huic spes subesset. Sed hanc sequentia mihi in universum prædicunt, Primum Iesuitas ita animatos esse certò novè, ut omnia potius maturi, omnia turbaturi sint, quàm ut splendore & existimationis illius, qua ipsorum ordo hactenus supra reliquos Religiosorum ordines ipsiusque Clerum universum eminet, vel minimam jacturam subeant. Iesuita autem si ex Aula excludatur, si in versando Reip. clavo non omnibus alijs propaleat: si à publico ita arceatur, ut claustrum inclusus, aliam quàm propriam militiam sua Ducem superiorem agnoscere cogatur, si denique omnium arcum explorandorum occasio ei adimatur, à summo ad infima sibi redactus videbitur, ut qui jam nil amplius quàm vulgari Monachum fuerit sit. Quod dedecus Geni ista non misiori indignationis affectu avertatur, quàm si nobis aliquam Regni dignitatem subdito in abjectissimam plebem censum detrudatur. Ceterum itaque potius ruere patientur, quàm ut hanc in se ignominiam admittant.

Elio tamen ut heic eos patientiores offendamus, quàm ego sperem. Quarto igitur secundo loco, quibus vinculo eos conficturi sumus? Certis legibus, inquit publicisq. constitutionibus. Bene

dicis, Egoq. fateor hac iusta esse in Foro politico coerenda libidinis media, quantumvis hactenus per illa non prope profecerimus.

Verùm heic ulterius quærere cogor, Ecce huiusmodi legum & constitutionum, si qua facta erunt, executionem commendaturi sumus? Ordinarii locorum, respondebu, Ego verò agnosco ad ipsos manus hac ex Regni legibus spectare, sed quid si ipsi tam adiosam Provinciam recipere nolint, aut excommunicationis Pontificia metum non anstus? Verumtamen siue recipiant siue repudient, ne sic quidem Reipub. securitati proficietur: Primum enim antiqua illa disciplina severitas apud nos hodie malum remisit, quàm apud Roman. olim patentes de liberiori, si foris in Rempubl. peccassent, supplicia sumebant. Verendumque propterea erit ne optimo cuique ex hoc ordine, & qui aliis in Rempub. rectè affectus est, illud in hac custodia vel imprudenter accidat, quod Vir ille Dei 3. Reg. 20. in historia Achab sibi evenisse fingit, ut dum ipse alijs rebus intentus esset, captivus, cujus custodiam susceperat auferretur. Deinde experientia testatur, Ordinarios locorum hactenus magis Iesuitis parere & obnoxios esse, quàm quod huiusmodi auctoritatem aut jurisdictionem malè eurent. Quin immò hi pro Episcoporum pedagogy se gerunt, quos etiam, ut Aula Rom. Coryæos, metuere & observare coguntur. Qualem ergo coercionem ab ij expectare poterimus?

Iesuita
superior
Præ-
latum
pedagogi-
s.

Tertio sic dico quodcumq. de his omnibus fiat, Nos tamen contra genit hanc legib. nostris nihil profuturos, in quome experientia ipsa jam erudit. Quid enim? Confectratio publica annu Lex est, annon Constitutio est, annon Polonorum ius est, publici Regis & Nobilitatis iuramentis sanctum & confirmatum? Sed quid per hanc eandè hactenus contra hanc pestem Politicam proficimus? Annon rabies ista per hoc effracissimè (sic quidem Majoribus nostris videbatur) remedium irritata potius est quàm cohibita? Quàm petulanti lingua filologi, Syrico livor iste hoc salutare iussuum incessit, deridet & exsibilat? Tam laxè & molle capistrum Damon iste tam impatienter fert, quàm igitur ratione artius duriusve quidam feret? Cumque hoc isti constitutioni faciam. per quæ Iesuitas propriè non læditur; equiade illi fiet, quos in suam perniciem factus recolabatur.

Emfen-
dratum
quam
evulsi-
bilitate
hactenus
ad se
servi
vultum

Et quid tandem Iesuiti nos proficere tentabimus, cum suis iussu constitutionibus, quæ contra hanc, de qua conperimus, intemperiem ad speciem inter ipsos lata sunt, non parcant? Annon enim superioris seculi 93. Iesuitarum superiores eam animaduvertunt, Res Gallicæ suorum potissimum scelera jam ferme perditas, caute Romæ generali totius Ordinis conveniunt statuta sanxerunt: Patres societatis Iesu, eum omnibus qui ordini illi ascripti sunt, à causis, & negotiis secularibus in

Statu
conven-
tus in-
stitut.

univer-

universum abstinentie debere, &c. Hinc igitur decreto eoque modo hactenus inter nos paruerunt?

Sic igitur tandem contra hos etiam concludo, consultius esse, ne tam fera Bestia prorsus abdicetur, quam ut Cerva intra domum inclusus, cum perpetua solitudinis cruciatu custodiat.

Dixi autem, Iesuitas non solum expellendos, sed etiam contra reditum omnia diligenter praecavenda esse. Neque enim expulsi quiescent, ut non grana lapidem moveant, quo ipsi redire liceat, ut sit hanc vestri Iesuitica injectam maculam vicissim eluant. De quo nos Gallia admovent debet, in cuius Aula Iesuitarum absentium practica tantum potuerunt, usum excessus Dens in eae regio lacuna resarciri nunquam posset, Iesuita tamen, reclamantibus Parliamentis & obtinente prudentissimo quoque non solum restitui fuit: sed etiam Pyramis illa, perpetrati sceleris aeterna index fuerit demolita.

Hac autem inter nos hae fortassis ratione omnium rectissime praerogabitur: Si primum bene illorum immobilia in alios usus ad publicam Regni, praecipue tamen nobilitatis, cui major illorum pars detracta est, utilitatem convertantur. Quod sit commodissimum sit: Si boni literis consuetum cupimus, quarum videlicet interitum plerique sibi per Iesuitarum expulsionem imaginantur, detur opera, ut ex ipsorum Cracovienfis Academia de viris bonis, doctis & in omni disciplinarum genere probe versatis extra ordinem proficiatur: Aut si ista placet, praeter hanc alia intra Regnum Academia instituitur. Deinde alibi in Regno schola hinc inde aperiantur, in quibus non solum eruditio Praceptoribus honesta stipendia constituentur: sed etiam pauperibus Scholasticis, hi nempe qui ingenii valent, sed propter fortune tenuitatem literarum studia commodè persequi nequeunt, de victu & sustentatione provideatur. Idque tanto maiori cura, quod ex Nobilitate etiam omnibus temporibus inveniantur, qui huiusmodi studiorum subsidio opus habent. Et haec ego distillatum in Regno seu publicam Gymnasiam esse vellem: Quorum cura & impellio curis ex Nobilitate utriusque ordinis viris & qualificata personis commendari posset. Hoc si fieret, inventum nostrum, quae in istis honorum & ad Reipub. ministeria educatur, cum pietate & bonis literis Patria Legumque patriarum & reverentia à teneris implantaretur, & Reipub. de viris idoneis ad eam modum profpiceretur, ne eadem ab externorum factionibus & insidjiis minui periculi esset. Iesuitarum etiam expulsorum desiderium si quod erit, intra paucos annos posui evanes-

cere & obliteraretur.

Tertio si quid superest, ut omnino suppressum pato, publico exco. Noscomia inflantur in eorum usum, qui in bellis se pro Repub. strenue gerunt, & vel vulneribus debilitati sunt, vel per artem militiae labores non amplius perferre possunt, &c. Pro hac militaria virtutis quasi Asyla constituentur, ubi bene meritorum & meritorum illius turpis sanctorum honeste & liberaliter sustentantur. Cuius sanctissimi & iustissimi Instituti exempla in Urbibus Belgicis mihi videre memini, eorumque speciem nobis praebuit laudatissima memoria R. Stephanus, quando PP. Parisie huiusmodi pro debilitatis militibus Xenodochium instituit & dotavit. Aemul tamen praeterea & planiora voluntate & intentione nimis cito recessum.

Nec ego video, quomodo Iesuitarum bona vel sanctum vel utile collocari queant: Ita nimirum ut quae semel ipsi usibus disticta sunt, ipsi demaneant, & ipsius interim Nobilitatis damnum, quod à Iesuitis Iesuitarumque artibus se accepisse queritur, aliquo modo resarciatur, & sic Reip. commodis utrobique optime censulatur.

Pacta ad eam multum bonorum Iesuiticorum dispensatione per peculiare statum saltem infamia aut alia aliqua severa pena interdici posset: Ne quis primum de revocandis aut admittendis Iesuitis nullo tempore publice aut privatis mentionem facere ausus. Nunc deinceps nulla ex Regno juvenum nobilitas profectum, & cuius saluti infamiae Patria salus pendet, ad Iesuitas extra Regnum se seferat, & inde quae se disponendum committat. Ne domini in expurgando Iesuitarum fermento laboramus, illud ab extra nobis nihil tale suspicantibus accipiat.

Tandem opinor diligenter providendi oportere, ne per Officinas Typographicas talia in publicum spargantur, quae praesenti Reipub. statui & Regni huius libertati quocunque modo adversentur. Qualia nimirum illa hactenus fuerunt, quae Iesuitae adhuc sub moderno Regis A. A. I. J. R. Regni Cracoviae & alibi contra considerationem publicam in vulgus ediderunt. Talia inquam quae per ipsorum ingulum reditura fuissent, si Legum publicarum ius rigor, ea observantia in Polonia esset, qualis in bene constituta Reipub. esse debet. Vbi tamen officinae ipsa hoc loco super dolo ne plurimum usum est, ut huiusmodi perscripta sub alienis, certum nimirum Praetorum, nominibus emiserint, Plurimumque hac ratione universum Clerum in invidia publica consortium pertraherent, & disperso in plures facinorae ejus vindictam Reipub. diffundere facerent.

Oratio Equitis Poloni contra
IESUITAS.

Hec etiam referenda est ORATIO Equi-
tæ Poloni, & quidem Pontificia Reli-
gionis, quam habuit in frequentissimo proce-
ram Polonia Conventa, in qua similiter dete-
guntur & narrantur Iesuitarum artes, dolus,
fraudes, impostura, & multa nefaria facinora,
non solum in Polonia, sed etiam in alijs Regnis
ac Provincijs ab ipsis patrata. Inter alias sic in-
quit: Ego Rom. Ecclesie propemodum a-
lumnus, dico hanc unam Monachorum
familiam, quæ à Iesu Salvatore nomen
habet, ad perniciem multarum Rerum
publicarum esse institutam. Magna spe
ingredior in reliquum Orationis meæ
cursum, quia jam periculosissimum istum
scopolum vobis tacentibus sum præter
vectus. Quid igitur causæ est? ut ita sen-
tiam de istis hominibus, quorum admira-
bilis pietas, singularis quædam in omni di-
sciplinarum genere scientia, à multis com-
mendatur, & qui primo loco, ordine &
authoritate digni sunt habiti? quânam
rationes adferam istius tanti criminis?
per arduum mihi erit demonstrare. Quid
me vertam? aut quos testes producam?
Sunt homines Ecclesiastici ordinis hone-
stissimi, atque ornatissimi, tantâ amicitia &
tantâ noscendâ eum isto ordine lo-
suito coniuncti, ut etiam si boni viri non
essent, plurimum momenti tamen habere
deberet illorum Oratio contra Iesuitas, I-
ta autem boni Catholici sunt, ut etiam si
inimicissimi essent Iesuitis, tamē illis ete-
di oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt
hæc vobis nova & inopinata Senatores
Amplissimi? Num primò ista crimina au-
res vestras accipiunt? Nonne soletis inter-
esse concionibus, in quibus affirmare so-
lent cōstanter & graviter, eâ voce & mo-
do corporis, eâ gravitate & constantiâ viri
doctissimi nostri Theologi, Iesuitas eam
pestem esse, quæ animadverbi non possit,
antequam totum Reipublicæ corpus in-
flammer: eorum mores, gestus, habitum,
oculorum conformationem, oris & vul-
tus moderationem, ad res à maioribus no-
stris benè inventas, atque institutas ad il-
las, inquam, res omnes, per manus nobis
traditas, debilitandas, atque evitendas
hunc Monachorum ordinem compara-
tum esse. Novum istud est Senatores? non
his vocibus, non his exclamationibus re-
sonavit primum Templum Lublinense?
nō summum etiam templum Cracovien-

se plenum atque repletum his Iesuita-
rum ornamentis atque testimoniis, ad
perpetuum & loci, & temporis, & ho-
minis memoriam? Non fuit hoc, in-
quam, in istis Templis decantatum?
Testes sunt viri Senatorii: magnâ au-
thoritate, consilio, prudentiâ ornatî,
& ceteris ornamentis honoris, ingenii,
industriæ clarissimi, qui hoc affirmant.
Quid dicam de illustri Episcopo Craco-
viensi? quem honoris & amplitudinis
causa nomino? ejus ea est ætas, pruden-
tia, autoritas, eruditio, huma-
nitas, iudicium, constantia, ingenii
acumen, ut ad ejus orationem jura-
mentum vestrum adhibere possitis. Quid
igitur is dicit? affirmavit constanter &
graviter; voce & vultu ad rei indigni-
tatem composito, istam novam non
ante multos annos inventam Monacho-
rum familiam, quæ Iesu Salvatoris no-
mine ornata est, ad Ecclesie Romanæ
dogmata evitenda comparatam esse,
& ad excitanda seditionum incendio,
ad evitendos Reipub. nostræ bonos &
omnium comprobatione institutos mo-
res. *Johannes verò Zomassius Regni Can-* *Nota.*
cellarius, & exercituum summus impera-
tor: cujus prudentiam, rei militaris scien-
tiam, virtutem, auctoritatem, felicita-
tem, fortitudinem omnium semper mirabi-
tur atque, affirmavit verè & sapienter,
ut omnia sæpe dicere solet, illi sacerdoti-
bis in Templis & suggestis locum aliquem
concedendum esse: ut verò ex monasterijs
& Templis ad Reipubl. negotia gerenda ac-
cedant, hoc nullo pacto ferri oportere.
Quid ego nunc producam Doctorem Pi-
cum, civem Cracoviensem, & virum Se-
natorium: quem verè Philosophum sub-
tilissimum, & Medicum exercitatissimum
possumus appellare, in ejus vita extat
imago antiquæ virtutis: cujus oratio ex-
emplum est copiosæ loquentis sapientiæ;
is certè ita de Iesuitis judicat, ut sæpe
affirmer, pessimè eum patria nostra a-
ctum esse, quæ istos non jam dudum e-
jecerit. Quid ego vobis nunc adferam
vores singulorum hominum? quid pro-
ducam in medium querimonias eorum
viduarum, quæ non prius istorum salva-
torum artes deprehendere potuerunt, an-
tequam domos suas spoliatas animadver-
terent, omnibus vasibus argenteis, omnibus
ornamentis aëres, in quibus aliqua ars,
aut pretium ita singulare existeret, ut pos-
set eorum cupiditate insedere. O tem-
pora, ô mores, hæc jam agitantur in foro,
iaculantur

„ iactantur in Palatiis, recitantur in omni-
 „ bus locis, damnantur in Templis, in con-
 „ spectu Trinitatis : ante imaginem Chri-
 „ sti, omnium sanctarum atque sanctorum,
 „ hæc declamantur, ad commovendos san-
 „ ctos atque sanctas ista sæpè & multum,
 „ vehementer & graviter, copiosè & or-
 „ natè ab illis expununtur, qui Religioni-
 „ bus sanctorum atque sanctarum præ-
 „ sunt : & à vobis ista ignorantur? Ver-
 „ rum utilissimi sunt propter Scholas mul-
 „ tos jam ludos literarios aperuerunt: ma-
 „ gno motu fit concursus juventutis, ma-
 „ gna nobilium pars, eaque fetè præ-
 „ cipua, ab illis studii suos filios cupit,
 „ propter magnam doctrinæ, fidei,
 „ gravitatis, constantiæ existimationem,
 „ & propter singularem quandam docen-
 „ di rationem: Eodem accedit, ut nul-
 „ lis præmissis laborum propositis, magnos
 „ tamen labores suscipiant, & sustineant.
 „ Hæc me miserum: cur ego vos, quos
 „ semper laudavi, egori reprehendere?
 „ Non videtis, non intelligitis Senatores?
 „ hæc omnia ad perturbandam quietem
 „ pertinere? nonne animadvertitis pluri-
 „ mas Scholas ab illis jam dissipatas esse?
 „ unam Scholam celeberrimam Craco-
 „ viensem, viris doctissimis in omni di-
 „ sciplinarum genere ornatissimam, jam
 „ solitudine sordida atque squalidam, nul-
 „ la antiqua ornamenta retinere? Hæc
 „ Polonia ante istos Iesuiticos Monachos,
 „ habuit viros eruditissimos, oratores ve-
 „ hementissimos, Philosophos acutissimos,
 „ Iureconsultos prudentissimos, Theo-
 „ logos omni dicendi gravitate, copiâ
 „ atque ornatu instructissimos, habuit no-
 „ stra patria Scholas, ex quibus, tanquam
 „ ex equo Troiano, prodierunt plurimi
 „ doctissimi viri: Una Academia Craco-
 „ viensis quatuor millia litteratorum ju-
 „ venum numerabat. Prodebant ex illa
 „ Schola illi viri, quorum ingenium, pru-
 „ dentiam, auctoritatem ista adhuc mi-
 „ ratur ætas. Iam propè viginti annus
 „ est, ut Iesuitas istos in Regno nostro vi-
 „ demus, qui ita Scholas suas institunt,
 „ ut omnem industriæ, diligentæ laudem
 „ aliis eripere cupiant: Sæpè admodum lu-
 „ dos Comædiarum, Tragediarum, omni
 „ splendore, copiâ & ornatu instructos, ex-
 „ hibent: in quibus ludis summam laudem
 „ & utilitatem positam esse existimant: &
 „ hac propemodum unâ arte multos disci-
 „ pulos ad se pertrahunt: tamen neque inter
 „ istos tam præclaros Magistros, neque inter
 „ discipulos videmus illos, qui possunt ali-

„ quo genere eruditionis cum illis antiquis
 „ nostræ Scholæ Magistris & Doctoribus
 „ contendere. Habuimus illo seculo Lucam
 „ concionatorem, cujus ea dicendi vis fuit,
 „ ut quancumque partem voluisset, animos
 „ hominum flectere facillè potuisset. Credo
 „ adhuc vos memoriam retinere illius con-
 „ cionatoris, quem Leopoldum nostrum Polo-
 „ ni appellabatur: erat ille homo eâ morû elo-
 „ gantiâ, & humanitate, ut semper auditorû
 „ suorum animis atque auribus novâ quan-
 „ dam voluptatem adferret, eo ingenii acu-
 „ mine, eâ doctrinâ, ut semper orationis suæ
 „ subtilitate cederet doctores suos audi-
 „ tores. Quantæ, & quàm multæ laudes de-
 „ bentur Hosi Cardinali, Cromero Ver-
 „ mienû Episcopo Orichovio, Ericio?

„ Hic me incedit quædam cupiditas, ut
 „ de illis viris paulò copiosius disseram. Sed
 „ metuo, ne ex cômémoratione illorû vir-
 „ tutum & eruditionis recrudescant vestra
 „ vulnera, quæ patria nostra ex morte istorû
 „ hominum accepit. Erant illi viri quidam
 „ pulcherrima & clarissima Ecclesiæ Roma-
 „ næ lumina. Habetis, ut opinor, in animis
 „ vestris præclarum illud Ficiii volumen de
 „ Republica. Extant multi libri Hosi Car-
 „ dinalis, Cromeri, Orichovii orationes:
 „ adhuc multorum manibus versantur:
 „ & nulla unquam futura est ætas, ut opi-
 „ nor, quæ illorum memoriam obliuiscere:
 „ Iam si Bembi, Sadoleti, Contarenî, Re-
 „ ginaldi Poli, & reliquorum summorum
 „ hominum libros enumerare & laudare,
 „ ut æquum est, possem, dies me prius,
 „ quàm oratio deficeret. Quid horum simi-
 „ le habent Iesuitæ? Prodeunt quoque quæ-
 „ dam illorum lucubrationes. Viri tam il-
 „ lum laborem, quem in scribendis illis libris
 „ susceperunt, in suas Tragedias, vel Co-
 „ mædias potius contrulserunt: ita enim illa
 „ sunt refutata ab hæreticis, ita profligata,
 „ ut luculentam quoque plagam tota Ec-
 „ clesiæ nostræ Romanæ accepit. Provocâ-
 „ runt Lublini superiore anno Antitrini-
 „ tarios & Anabaptistas ad disputandum:
 „ caneabant triumphum ante victoriam: in
 „ ea disputatione nihil præter redundan-
 „ tem quandam verborum volubilitatem,
 „ & tragicos clamores, quibus in clamo-
 „ ribus omnes Iesuiticæ laudes posuere sunt,
 „ præstiterunt: & tantummodò plebs,
 „ & anicularum & collusorum atque suo-
 „ rum compransorum approbationem con-
 „ sequuti sunt: & cum rationum vi Antitri-
 „ nitarios vincere debuerint, & eam victo-
 „ riam, antequam certatum esset, litterarum
 „ monumentis tradiderint, ex exitum il-

Compara-
 tio
 Dilecti
 senatû
 in Pala-
 tio cum
 Iesuitis

De Po-
sevin
Liber.

le triumphus ante victoriam habuit, ut
Ariani minis, convitiis, terroribus, cla-
moribus fuerint eiectionis: & primarius qui-
dam illorum hominum Niemojevius Ec-
clesiam verbera senserie. Dolebamus, Sena-
tores Amplissimi, Ecclesie Roman.
dignitatem ab istis hominibus ita delu-
di, ut multi ex illo loco; Romanæ Ec-
clesie observantissimi, animo dubio &
fluctuante discesserint. Prodiit libellus
Possevinus Itali, tanquam fax quædam ad
excitandum incendium: illius authorita-
tem si voluissetis sequi, nonne jam domo-
stico dissidio everfam Rempublicam as-
piceremus? Quæ ista est ratio Senatores:
virum eruditissimum non suæ eruditio-
nis arma & doctrinæ instrumenta ad vin-
cendos suos adversarios conferre? sed ad
barbaricam crudelitatem & feritatem
decurrere. Mederi volunt patriæ nostræ:
honestæ hæc oratio est. Verum si scal-
pellum adhibeatur ad sanam corporis
partem, si viri boni, utiles cives patriæ
de Rep. exterminentur: non medicina, sed
earnificina est. Quamobrem Concilium
non convocatur? Cur publica disputatio
non instituitur? Quamobrem istæ facul-
tates ad vim excitandam adhibentur? Non est
magnum negotium homini erudito, vin-
cere eum, qui literarum cognitione non
est excultus: præsentim si id quoque acce-
dat bonitas causæ. Qui ad gladium, ad ig-
nem, ad aquam, ad exes, ad vim decur-
rit, faciat ut se facilius hominem jugulare,
quam erudire possit: animum earnificis, &
barbari atque crudelis prædonis, quam
Theologi mentem eruditam habere.
Iuventutem numerosam habent suis in
scholis: quibus artibus eam colligant &
retineant, metuo, ne serò admodum an-
madvertamus, & tunc demum velimus
huius malo remedium adhibere, cum jam
non poterimus si ad maturitatem perve-
nerit illa improbitas, eujus jam magna ap-
parent & extant vestigia. Putatisne Sena-
tores Amplissimi, disciplina Monacho-
rum juventutem Nobilium rectè ad res
benè gerendas erudiri posse? Vtinam tan-
dem aliquando perspicere possitis, Polo-
niam de statu optimo ad eas calamitates
devolutam esse, moribus Gallicis, Itali-
cis, Hispanicis in partem nostram rece-
ptis. Si majorum nostrorum tempora, qui-
bus illæ Regionis non fuerunt cognitæ,
cum hoc seculo conferatur, quæ sum-
mum dolorem atque merum nobis adfe-
rant, plurima occurrunt: quæ spe aliqua
meliorum animum erigant, admodum

Iesuita
discipu-
lus mol-
lissimus
fuit
scholæ.

paucæ & exigua, vel potius nulla solatia
veniunt in mentem. Quid igitur agimus
Senatores? Volumusne icholas evertere?
Ego verò hanc amentiam à vobis abesse
cupio. Piacet enim & utile est revocare
veterem disciplinam, & patriam morem,
pœnia Magistris & Præceptoribus pro-
poni: eos gratitudinis & utilitatis spe, ad
scholasticum laborem suscipiendum ex-
citari. Novam istam, nostris maioribus
ineognitam, nobis ac juventuti nostræ in-
utilem, patriæ perniciosam docendi ra-
tionem retineri non placet.

Sed Iesuitarum operâ, studio & dili-
gentiâ effectum est, ut Africa, Asia, A-
merica, Persia Romanæ Ecclesie insti-
tuta & placita amplectatur. Quinam
sunt illi viri? quæ est ista pietas? quæ
vitæ sanctimonia? ut tantum bonum
orbis Christiano importaverit, Aspi-
ce istos patres nostros Iesuitas, ut rectè de
illis Apostolis fratribus eorum possitis ju-
dicare. Non enim, Senatores Amplissimi, si-
miam tam benè refert, neque ovum
ovo, nec lac lacti tam simile est, quam Mo-
nachus Iesuitæ, Iesuita Monacho. Quid
igitur isti habent? velin pietate, vel in
motibus, velin eruditione, quo nostris an-
tecellant?

Si enim vultum istum ad decipiendos
homines accommodatum: si os in illis
latebris Iesuitis compositum: si oculos
& totius corporis habitum, atque ipsam
orationem ad simulandum & dissimulan-
dum conformatum mores atque adimas:
nihil habebunt quod præ cæteris Mona-
chis possint vendicare, quibus se illi utque
adèd antefereant, ut quilibet Iesuita cum
Iesu in celo esse existimet, propterea
quoddam sanctimoniam quandam possit si-
mulare, & eam, quæ intus inciusa est, im-
pietatem benè dissimulet. Iam ut totius
corporis motum atque vestitum, ad colli-
gendam hominum gratiam, mihi à quâdam
carâ & sollicitudine moderantur: ita
quoque in Templis, non veterem illam à
maioribus receptam & approbatam sim-
plicem, & non multum exquisitam in Dei
cultu, atque sanctorum consuetudinem
retinent: sed speciebus, Rutilis, atque im-
pudicas mulieres imitantes, quæ splendi-
dus vestiri volunt, quam honestæ ma-
tronæ: Quæ sit ut etiam oculos spectato-
rum in se converterint, & eorum cupidita-
tem inflamment. Quis autem est ab omni
ratione ita alienus, ut non perspiciat il-
lis illecebris, istis ornamentis, isto sub-
tili sanè & sua vi vocum, & tibiarum con-
centu,

Iesuita:
tam hy-
pocrita.

centu, barbaram gentem, incultos atque
horridos homines posse excitari? & ab illis
sordibus & squalore, ad istum splendo-
rem, & cultum, omnes humanos sensus
converti? Hoc certe est homini à natura
tributum, ut omnia iucunda sequatur. I-
tam legem non audivimus, legimus, didi-
mus: sed ex natura ipsa arripimus, haui-
mus, expressimus (quemadmodum in-
quit summus ille orator) ut rem iuven-
dam, aliquo sensu perceptam, homines eo
magis amplectantur, quò magis etiam sen-
sibus & cupiditatibus obediant. Currunt
igitur mulierculæ & iuvenes in xdes le-
uiticas, sanctæ Barbaræ graves viri &
prudentes retinent vererem cultum Ma-
tiz, qui scilicet novitatis dulcedine non
mouentur.

Gravior ergo, viri Amplissimi, Afrix,
Africæ, Americæ, Perusi istam mentem,
cùm velint Catholicæ Ecclesiæ nomen
suum dare, sed ut verum sit, quod Iesuitæ
referunt: falsa enim multa ab illis jacta-
ti, jam nonnulli affirmant, & res ipsa lo-
quitur: Sed quemadmodum dico, ut ve-
rum sit, ne tamen Iesuitæ servituti iu-
gam nobis imponant, magna cautio ad-
hibenda est. Iisdem enim artibus & hoc
Religionis nomine, illas Provincias Hi-
spano Regi potentissimo subiecerunt, à
quo illi emissi, ut exploratores eò consi-
lla omnia rerulerunt, ut primum dome-
sticæ dissidia excitarent, deinde Hispani-
eos exercitus in Regna convulsa, & dissu-
dis domesticis debilitata adducerent:
Quod cùm assequuti sunt, omnia cordi-
bus & sanguine ita replent, ut non solum
consilii capiendi, sed etiam ne respiran-
di quidem spatium relinquant, illis, à
quibus amanter & humaniter fuerant ex-
cepti. Legimus in sacris libris, exti-
tisse quosdam Gabaonitas astutissimos ex-
ploratores, qui simulatâ Legatione, exo-
letos sacros asinus imposuerunt, ut res-
que vinarios obsoleto, saceros & resar-
tos: calcementa vetera & laccata pe-
dibus induerunt: penulis vetustis se
texerunt, omniq; in comestum pape-
mucido sumpto, ad losuam se in castra
contulerunt: eique & Israëlitis nuncia-
verunt, se velle cum eis fedus percutere.
Iesuitæ Gabaonitæ sunt à Rege Hi-
spaniæ Catholicissimo legati, pallio mo-
deste coniecti, calcibus hypoetiseos in-
duti, simulatione pauperarum, modestiæ,
pietatis, castitatis ornati: se à Iesu missos
esse quasi ad novam aliquam salutem ad-
ferendam hominibus affirmant, se vigi-
liis, laboribus, studiis literarum & pieta-

tis, nocturnis atque diurnis precationibus
exhaustos esse ostendunt. Metuendum
autem nobis esse, ne quid Andria appor-
tet malijam indicare miserabilis casus eu-
rum hominum, qui sunt in Africa, Asia,
Persia, America. Neque illarum Regio-
num terminis hoc malum inclusum est:
latius dicitur, & in dies longius progre-
ditur istud incendium. Nam etiam in
Germania inferiori excitari jam sunt ab
istis Gabaonitis tanti morus, quibus inul-
tæ jam urbes & Provincie florissimæ,
quasi uno impetu prostratæ jacent. Non
possum sine lacrymis Anverpiæ urbis po-
tentissimæ & amplissimæ luctuosam & fu-
nefrem esse existimo hominem tam du-
rum, quem non moveat tot hominum
mors acerbissima & crudelissima, bono-
rum direptio ac venditio. Nolo autem
vos ad summi istius doloris societatem
pertrahere. Eodem motu ab istis Iesuitis
eis Gabaonitis excitato, impulsæ est An-
glia & Scotia: quæ Regna cum antea ex-
ternorum hostium impetum depulerant,
nunc domesticis dissidiis debilitata, & ad
interitum jam inclinata sunt. Id verò to-
tum acceptum referendum est istis sanctis-
simis Patribus Gabaonitis Iesuiticis. Hos
factos, ista commoda illi depromunt ex
illis suis sacculis obsoletis. Vita Reginæ
Angliæ veneno & iulidus sepe appetita
est. Scotiæ Regina crudelissimo & indi-
gnissimo mortis genere sublata est. Nul-
lum locum ponere possum, Senatores
Amplissimi, in quo isti Gabaonitæ pedem
posuerint; ut etiam non in eodem missi-
sima exempla crudelitatis reliquerint. Et
accidit jam aliquoties; Deo ita permir-
tente; ut iisdem ruinis, quarum auctores
existerunt, ipsi fuerint oppressi. Nam in
Anglia multi isti Patres Gabaonitici, ita
ut equum fuit supplicio affecti sunt: quos
nostri Gabaonitæ in numerum Marty-
rum referunt. O preclaros Martyres, qui
tantorum scelerum convicti fuerunt.
Multa præterea, Senatores Amplissimi,
quæ in Helvetia, quæ in Germania su-
perioris ab istis Patribus sunt excitata.
Currit enim magnis progressibus ista Je-
suitatum pestis, & omnes urbes, omnes
Provincias, omnia Regna obvia evertit &
dissipat.

Ad ea mala, quæ jam nos tangunt pro-
perat animus. Non ignoratis, quas tur-
bas attulerit nobis in Livonia ista Ga-
baonitica & Iesuitica modestia: jam po-
tentissima urbs Riga, ad portum posita
ardebat eo incendio, quod fuit excita-

„tum ab istis Gabonitis. Abreptus fuit
 „iisdem procellis & fluctibus, Stephanus
 „Rex fortissimus: qui nisi ad animi sui
 „magnitudinem, consilium & modera-
 „tionem adhibuisset, iam omnino & cum
 „Riga & eum Rege Suetiz, aut certè Rege
 „Daniz bellum nobis fuisse susceptum.
 „Vrbem profectò & totam Provinciam
 „multis laboribus, magnis sumptibus, ma-
 „gno nostrorum hominum interitu, ad
 „Regni nostri Imperium iam diu aggre-
 „gatam: multò maiore exde, aut majori-
 „bus impensis atque sudoribus, nunc re-
 „stituere. Tota Lithuania & Vilna
 „urbis primaria noue eodem spiritu Iesui-
 „tleo & Gabonitico est agitata? Nonne
 „civium atque multorum Nobilium fuit
 „concurfus ad prælium committendum?
 „unde illæ procellæ perturbationum pro-
 „fectæ sunt, nisi à Iesuitis nostris istis Ga-
 „bonitis? potestine dubitare viri Am-
 „plissimi, totam Lithuaniam ad in-
 „teritum ab istis Gabonitis ita impul-
 „sam fuisse, ut iam nunc tantummodo
 „rimas illius Provincie aspicerè potuisse-
 „mus, nisi ad hæc mala restinguenda Rex
 „sapientissimus autoritatem suam contu-
 „lisset. Coactus est ille fortissimus Impera-
 „tor obsidionem, & expugnationem urbis
 „Plescovianæ iuxta mittere, ut istis tumul-
 „tibus à Iesuitis excitatis occurreret. O mi-
 „seram patriam nostram, o deplorandam
 „conditionem, qui istam pestem, & hæc
 „monstra in visceribus nostris alimus, &
 „quicquid inreperuerit, Iesuitas iam metue-
 „re cogimur: quos otium & cibis alienis
 „ita feroces reddit, ut etiam autoritas &
 „sapientia potentissimi Regis eos ecêrere
 „non poterit. Vidistis, Senatores Amplis-
 „simi, Cracoviam urbem celeberrimam,
 „domicilium atque ornamentum totius
 „Regni, sedem Majest. Regiz, omnium
 „ordinum Ecclesiasticæ & secularium, ut vo-
 „cant, receptaculum: præcipuum Regi
 „præsidium, Mercatorum & reliquæ plebis
 „Emporium, Matrem artium atque disci-
 „plinarum, ita vexatam esse ab istis Gabo-
 „nitis, ut plerique boni viri, utiles cives pa-
 „triz nostræ, homines Catholici affirmant,
 „se male in sylvis, inter feras vitam dege-
 „re, quàm in ista immanitate versari. Con-
 „spiratione enim factâ, cujus Iesuitæ au-
 „thores atque duces extiterunt, magna vi
 „atque impetu in eam domum irruunt, quæ
 „vix in tota orbe monumentum antiqui-
 „tatis exstat, Lutheranis concessa, Rege at-
 „que Senatoribus approbantibus. Appare-
 „bant effusæ aliquot diebus flammæ, quæ

„quæ per multas urbis partes fuisse, toti urbi
 „minabantur interitum. Audiebantur vo-
 „ces sceleratorum hominum, pizzas effe-
 „rentium: inter quos, ut quidam affirmant,
 „etiam versabantur isti Patres, non religio-
 „so isto habitu induti, sed atritis rusticis
 „tum vestibus cooperti. Commotum illis
 „fuit, & jucundum etiam, ut opinor, istam
 „adorandam personam Iesuiticam ad ali-
 „quod tempus deponere. Tota urbs in sur-
 „sum perieulo versabatur. Neque ego sum
 „adèd amens, ut negem, istam vim ad alios
 „quoque Magistris, & Professores, & totam
 „Scholasticorum urbem pertinere: quæ do-
 „ceat jam primarij Lutherani reverentur ad
 „Senatores. Verùm si rem bene considere-
 „tis, & istum Gaboniticum & Iesuiticum
 „spiritum cognoveritis, intelligetis ab hoc
 „Iesuitico nomine hæc fulmina profectò
 „esse. Quis enim adèd rerum ignarus, ut
 „nesciat ralia perturbacionis consilia, plena
 „sceleris, ab his Hispanicis Iesuitis agitari,
 „& nulla unquam ante adventum Iesuitarum
 „alia perieula civibus nostris acci-
 „disse? Quid multis opus est? Sunt qui as-
 „sument, totum hoc quicquid est mali, Ie-
 „suitis tribuendum esse, quibus hoc pro-
 „positum est, ut Evangelici cum Rectoribus
 „atque Professoribus, & totâ universitate
 „Academica signis collaris congregiantur,
 „& Iesuitæ habeant suaviorem spectacu-
 „lum, atque in locum illius partis, quæ fue-
 „rit fusa atque delata, succedant, & amplifi-
 „cant spolia, suorum consiliorum præmia
 „aperiant.

„Hic fortassis dicat aliquis Iesuita: Tu
 „Lutheranæ causæ patrocinium suscipis.
 „Ego verò Patres sancti Iesuitæ, non meam
 „nunc de Lutheranâ Religione sententiam
 „explico, sed quid metuendum sit à vobis
 „Reipublicæ nostræ ostendo: & superius
 „testatus sum me Catholicum esse. Neque
 „verò is Ecclesiæ Romanæ oppugnat,
 „neque hæreticos defendit, qui liberè, ad
 „Reipublicæ utilitates conservandas, ea,
 „quæ sentit, dicit. Quamobrem iam repe-
 „ro id, quod sæpius affirmavi, & magis vo-
 „ce proclamo. Tamen Iesuitæ professione
 „Catholici sint, pestem tamen Reipublicæ
 „nostræ ab illis metuendam esse. Erant quo-
 „que majores nostri Catholici, & tamen arma
 „contra illos Iesuitas Cruceseros imm-
 „perant, & eos omni ratione persequen-
 „dos esse existimabant, summo Pontifici
 „repugnante, & ejus Legatis resistentibus.
 „ Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali
 „odio ab illis dissidebant, & vi atque armis
 „opprimendos esse statuebant. Vos ego ap-
 „pello

„pello Reverendissimi Domini Episcopi:
 „non igo, quâ observantâ ac pietate
 „summu Pontificem eolatis: hortor tam
 „men vos, ut tranquillitatem patriæ nostræ
 „vobis commendatam esse velitis. Exi-
 „guum enim admodum est discrimen in-
 „ter Cruciferos & Iesuitas, inter crucem
 „& Iesum, si in ista huius disputationis no-
 „stræ limites oratio contineatur. Crux &
 „& Iesus eandem propemodum vim habet
 „pietatis, modestiæ, Religionis: Crucifex
 „crucis imagine erant insigniti: Iesuitæ Ie-
 „su Salvatoris nomine sunt ornati. Quid
 „modestius? quid magis pium & religio-
 „sum illis Cruciferis illo seculo extitit: qui
 „verecundi admodum, humiles, humiles,
 „abjecti, patres Cruciferi apparebant. Isti
 „quoque Iesuitæ, omni virtutum genere
 „sunt lavati: domi enim tantâ solitudine
 „& diligentia gestus suos conformant, ut
 „nihil diversum in illis appareat huic per-
 „sonæ, quam sustinent: etiam capita ele-
 „gant & moderatè in unam partem in-
 „clinata habent, ut videantur Iesu similes
 „esse, qui pendebat in Cruce. Cruces etiam
 „pietas & sculptas habent, etiam in valvis
 „suorum collegiorum cruces pingunt. In
 „ista tam pulchra herba latet antiquus ille
 „serpens, inimicus & accusator fratrum,
 „Diabolus, anthor dissidiorum, perturba-
 „tionum, bellorum intestinorum, ædis &
 „rapinarum.
 „Dico mihi S. Patres, pro vestra pie-
 „tate, candore, modestia, humanitate,
 „quamobrem vos apud istam hominum
 „multitudinem, cujus benevolentiam ita
 „vobis collegistis, ut etiam multæ mulier-
 „culæ, imò verò præclaræ mulieres, orna-
 „menta aurea atque argentea, quæ à mari-
 „tis suis amoris causa dantur, vobis liben-
 „ter, furto propemodum ablata, eradunt:
 „& libentius jam peccatorum suorum cau-
 „sa ad vos accedant propter vestram hu-
 „manitatem: dicto, quamobrem Hispani-
 „cam Monarchiam in cælum laudibus ef-
 „fortis: eam commendatis, & exemplum
 „illius Monarchiæ tanquam ad imitandum
 „proponitis? Non ignoratis, ut opinor, in
 „Hispania esse non malos propter levissi-
 „mam Religionis suspensionem iactari con-
 „tumeliosi, notari ignominia, exilio pun-
 „ti, morte denique acerbissima multari.
 „Extant, viri clarissimi, istorum patrum
 „hæc præclara facinora in tabulis depic-
 „ta: fortassis propterea, ut illud exem-
 „plum Hispanicum vos imitari velitis. Sed
 „non admodum commodè oculos nostros
 „illâ imagine erudiunt, neque satis copio-
 „sè, quid ipsi faciunt, ostendunt. Non enim

„his est malorum exitus, quem ostendunt
 „illæ imagines: non his terminis istorum
 „sanctorum patrum Religio continetur.
 „Nam ad turbandos sepulchrorum manes
 „progreditur illorum modestia & charitas:
 „effodiuntur ossa, disciuntur cineres, &
 „quem terminum, ut vitæ, ita miseria-
 „rum natura constituit: ultra hunc termi-
 „num grassatur ista Iesuitica mansuetudo
 „& charitas. O miseram & lamentabilem
 „illorum hominum conditionem. O Re-
 „gem crudelem. O Regnum citò peritu-
 „rum. Cogitate etiam atque etiam, Sena-
 „tores Amplissimi, num tanto furori locus
 „in patria nostra concedi debeat, ut fratri-
 „bus nostris, propter diversas in Religio-
 „ne sententias, hoc modo, hæc crudelitate
 „& immanitate lucis huius usura eripiat:
 „& alii, quamvis sint Catholici, tamen pro-
 „pter opes, vel uxoris vel filiarum formam,
 „in numerum hæreticorum referantur, quia
 „istorum sanctorum patrum cupiditatem,
 „maritorum vel patrum vita impedit.
 „Dicite igitur aliquando Patres Sancti, si
 „idem in Polonia facere possitis, quid sitis
 „facturi? Etiam illud dicite, Si Hispanorum
 „Rex Patronus & propemodum Deus or-
 „dinis vestri, huc in Poloniam, vel mari vel
 „terrâ exercitus suos cupiat adducere, &
 „quid, inquam, sitis facturi patres S. Iesu-
 „itæ: Video enim vobis sumptibus tam
 „firma palatia, prædicia, & propugnacula e-
 „rigere, quos vos monasteria appellatis,
 „quæ si verè, ut sunt, nominari debeant,
 „domicilia sceletorum omnium atque fla-
 „gitiorum receptacula appellari possint.
 „Video Posnaniam arcem munitissimam
 „summis prædiciis à vobis ædificatam es-
 „se: & cum intra urbis moenia contineatur,
 „aditum ad urbem patefacere posset o-
 „mnibus, eum quibus communis est vobis
 „cupiditas. Regis palatium Posnaniense nulla
 „parte cum isto vestro propugnaculo est
 „conferendum. Iesus locum, in quo caput
 „reponeret, non habuit in campis, in mon-
 „tibus versari potius quàm in urbe malui-
 „t. Iesuitæ in commodissimo urbium loco, ad
 „milites vel depellendos, vel excipiendos,
 „si velint urbem oppugnare, castra sua ædi-
 „fiant. Video Iaroslaviæ, etiam Lublini,
 „atque in aliis civitatibus ejusdem muni-
 „tionis, firmamenti, tantorum prædicio-
 „rum extructas arcès, ut non scholasticos
 „docere, aut muliercularum peccata co-
 „gnosce, sed bellum gerere velle videan-
 „tur. Respondete igitur patres sancti at-
 „que modesti, num etiam illos Hispanicos
 „exercitus in ista palatia vestra sitis admi-
 „ssi? Illius nimirum Hispanorum Regis,
 „cul

*Iesuitæ
 in Colo-
 nia illa
 propu-
 gnacula*

cui vos divinos cultus tribuitis: præsertim
 si eò accedat Papæ autoritas: si quoque
 eodem vires suas conferat, tota illa in flagi-
 tiis & scelibus exercitata juvenos, illi
 scilicet vestri greges aleatorum, in quibus
 etiam adulteri, impuri, atque omnes im-
 pudici versantur. Qui eum sint absque re,
 absque sede, sine spe, sine fortunis, per ur-
 bes pexo capillo, nitidi imberbes, aut ec-
 tiam barbari, volitant: qui totam indu-
 striam suam in nocturnis insidiis expecto,
 quid sint responsum. Monco tamen vos S.
 Patres, ut existimetis istos homines non
 adeò stupidos esse, ut non intelligant,
 quod referantur omnia vestra consilia, quæ
 jam ita in lucem producta sunt, ut omni-
 bus appareant.

Cogitare etiam atque etiam, Senatores
 Amplissimi, ne eum inter abjectissimos
 homines scissuram fraudes sint detectæ,
 vobis tantum consilium & prudentia de-
 fuisse videatur, ut non animadvertere pos-
 sitis, quàm horrendum exitum vobis im-
 mineat. Quod enim eò turpius est, si obli-
 viscamini, quibus fluctibus jactata & quæ
 naufragia fecerit nostra Respub. eo tem-
 pore, cum vi & armis Cruciferorum im-
 probitas multis annis non potuit reprimi:
 tantà contentione, tantà sanguinis
 profusione, multis annorum centuriis
 bellum gerebatur, ut ad illius temporis
 memoriam animus exhorrescat. Fuerunt
 enim omnes campi majorum vestrorum
 sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo
 tanto ingenio, tanto acumine, tantà pru-
 dentia præditus, ut perspicere potuerit,
 talem exitum, & tam tristem & luctuosum,
 ac toti orbi Christiano periculosum,
 atque multis Europæ partibus pernicio-
 sum esse expectandum, atque metuendum
 ab illis Cruciferis? qui in loco sancto in
 urbe Hierosolyma, apud sepulchrum Do-
 mini vivebant? scilicet studio commemoran-
 dæ mortis Christi erant illi loco ita
 affixi, ut totum vitæ suæ curriculum in eo
 consumere statuerent, & talem ordinem
 omnium actionum suarum amplecteren-
 tur, ut nemo dubitaret, illis hominibus ni-
 hil propositum fuisse, præter ipsam piera-
 tem. Habebant Monasteria, certis fra-
 trum atque sororum familiis, ut illi voca-
 bant, distinctæ: eà disciplinâ, ejusmodi mo-
 ribus informata, ut nihil repeterent homi-
 nes, quod in illis reprehenderent: quæ au-
 tem laudarent, & quæ admiratione digna
 judicaret, ea plurima, vel potius omnia
 extabât: quo fiebat, ut Principes certatim
 in eos beneficia conferrent. Sed quod tantæ
 pietatis & Religionis simulatio recidit, se-

to admodum majores vestri intellexerunt, &
 magno suo malo experti sunt, quid momē-
 ti habeat ad decipiendos homines simu-
 lata pietas. Vos autem, vobis Senatores, qui
 in locum Principis Mazoviae succcessistis,
 eisdem & nimium eisdem memoriam illorum
 fluctuum deposuistis, quibus Provincia
 hæc fuit jactata, excitata illa Cruciferorum
 tempestate: & his ad eundem scopulum
 delati estis, quasi consultis & meditare
 naufragium facere velitis.

Conferte enim Senatores Amplissimi, lo-
 suitas eum Cruciferis, vos, inquam, pri-
 mum in vestrum patrocinium seculas re-
 cepistis. Recordamini Cruciferorum, quàm
 ex remotis Regionibus ad vos opprimen-
 dos præidia habuerint, & simul ad istos
 vestros Patres, istos inquam vestros Ga-
 baonitas, oculos convertite. Cogitare
 etiam atque etiam, ut ab omnibus rebus
 inopes & egeni fuerint, eum primum hos
 venissent illi nostri Gabaonitæ. Iam vo-
 to quantas opes possideant, quibus arti-
 bus collectas, viderit. Si verò tem totam
 bene quemadmodum deberis, examinare
 vultis, cogitate etiam atque etiam, ut non
 admodum longo intervallo à nobis H.
 spanorum Rex sit remotus: Dantisco sex
 dierum itinere abest Antvetpia, quæ
 urbs domicilium, & sedes potentie Hi-
 spanicæ esse dicitur. Quid agimus? Sena-
 tores Amplissimi quid agimus? Non nos
 commovent, neque commonent aliorum
 Regnorum tristissima exempla, quod tā-
 to est magis admittendum, quia ad vestra
 prudentiam & rerum usum accessit etiā
 eruditio. Cur non evolitis aliorum Re-
 gnorum historias? Cato iste, cui omnium
 consensu locus inter sapientes primus
 conceditur, eum veller Romanis ea peri-
 cula ante oculos ponere, quæ illis immi-
 nebant à Cathaginentibus sicut recen-
 tes, quæ mari à vectoribus adferebantur,
 Senatum adferebat eum hac oratione:
Quam propè iam nostri inimici ad patriam no-
stram sui imperij terminis porrexerint, videritis
Patres cæstri: istarum enim ficulnæ succus ita in-
teger in itinere resinetur, ut nulla in illa ur-
deatur esse saltu mutatio, & quemadmodum ista
ura recentis sunt, dum adferuntur: ita quoque
exercitus Cathaginentium firmus & robustus. pa-
rati & erecti, non itineris molestia defessi, pos-
sunt advolare. Recitavi Catonis verba qui-
bus animos suorum excitare voluit valdè
accomodata, ut opinor, nostro huic respo-
si: Quid enim est. Senatores Amplissimi,
quod min⁹ idè de nobis aliquis Cato dicere
possit? Adferunt ad nos poma Hispanica,
illa suavisima & pulcherrima, majores
nostros

Calla-
tio de
sua
causa
Cruci-
feris.

Catonis
prudent
admo-
niti-
onem.

„nostis incognita, in quibus colorem, o-
 „dorem, saporem, suum, si confide-
 „res, nunc primum de arboribus decer-
 „pra esse videntur. Non ignoramus, quan-
 „tum detrimentum morum & virtutis im-
 „portent in patriam nostram illæ delicæ
 „Hispanicæ & Italicæ, sunt multi viri pri-
 „marij, qui intelligunt, magis ac magis
 „hostibus nostris in Regnum nostrum a-
 „dirum periculi: & tamen non cogita-
 „mus, quibus artibus aliorum Regna ever-
 „sa sunt, ipsæ Rempublicam nostram adeo de-
 „bilitatam esse, ut tueri incipiat. Et
 „in his nostris moribus & ruinis, vos Se-
 „natores Amplissimis quibus cura Reipu-
 „blicæ tradita est, vos inquam, in utram-
 „que autem dormitis. Aspicitis explora-
 „tores istos Gabaoonitas, istos inquam le-
 „suas exploratores Hispanicos, qui an-
 „tea fuerant pallidi & sequalidi pannis &
 „pulvere oblecti, nunc verò sunt nitidi &
 „splendidi, potentes & gratiofi. Hos non
 „videtis in Regno nostro ita vestari, ut pro
 „suo arbitrio veluti Regem eligere, & il-
 „lius auctoritatem totam & Majestatem
 „ad libidinem suam convertere? Non vi-
 „detis quid moliantur? Propteravit alter
 „in Sueciam plenè velis: eoque omnium
 „opinionè celeritè peruenit. Alter 60,
 „milliaria tribus diebus Viennam Cisj-
 „pervolavit. O celeritatem incredibi-
 „lem. O nuncium volutem. Quæ cau-
 „sa est tantæ celeritatis? Vobiscum Patres
 „Sancti Regni administrandi cura ita com-
 „missa est, ut si paululum remiseritis, pe-
 „niturum esse existimetis? qua spe aut ro-
 „adductus & innotatus est unus vester
 „Monachus primarius, vestrorum consi-
 „liorum Moderator, ac Defensor, ut mu-
 „nus illud pacis constituendæ inter Sre-
 „phanum Regem & magnum Ducem
 „Moscovic susciperet: Quæ mobrem istam
 „pacificationem sibi non traditam sumpsit?
 „Tantumne vobis auctoritatis patres \$,
 „tribuitis? & tantum prudentiæ in vobis
 „esse existimatis, ut eredatis, omnes con-
 „ditiones pacis vos animadvertere & con-
 „stituere posse, commodas patriæ nostræ:
 „quamvis nesciatis, quibus de causis, quàm
 „magnis atque arduis tam longum, tam
 „grave & periculofum bellum gereretur?
 „Multorum vocibus, & diu usurpatum
 „est proverbium: Quicquid agit Mun-
 „dus, Monachus vult esse secundus, quod
 „tam pulchrè vobis lesuistis, & vestro huic
 „Principi, convenit, quam etiam vobis
 „conveniret Bernardinorum ille horribilis
 „habitus, à quo vos ita abhorretis, ut
 „etiam mentio illius sit vobis valdè mole-

„sta fortassis propterea, ne eam, quam ha-
 „betis gratiam amittatis: si hunc niorem
 „& hanc elegantiam, quæ vobis multo-
 „ram hominum amorem colligit, excullo
 „contegatis, atque ita obscuram reddatis.
 „Sed quæ est ista temeritas, inter tas-
 „tos Principes & Monarchas autoritatet
 „suam interponere tanquam si antea nihil
 „sapientiæ in omnibus Senatoribus fuisset? Iam
 „verò quàm fuerit studiosus pacis & gesti-
 „tis nostræ is vester Pater, libellus, quæ
 „postea edidit abundè indicat, plenus con-
 „tumeliarum & maledictorum. Hunc si ex-
 „terarum nationum homines legerint, quol-
 „bus nondum mores nostri sunt cognitæ, ex-
 „istimabunt, in Polonia nullam esse pie-
 „tatem, nullam rationem, nullam virtutem,
 „nullum ordinem. Etiam reliqui lesuist
 „Monachi huius duæ exemplum sequun-
 „tur. Emittunt subinde non solum illos suos
 „juvenes ad omnia sua facinora exercita-
 „tos, verum etiam & libellos, quibus ea-
 „lamiosam famam, tanquam flammam &
 „incendium, in nostræ Reip. eives viros
 „bonos, volunt excitare. Hæc quamvis ita
 „sint, tamen illi vivunt delicatè & suaviter;
 „non solum nullas penas suorum facinor-
 „rum non metunt, sed magos etiam ho-
 „nores sibi deferri debere existimant. Ma-
 „gnifici appellati cupiunt, atque ad tanti
 „nominis & dignitatis fidem confirmandâ
 „omnibus artibus multa prædia colligunt:
 „vel potius ab ijs hominibus, qui fallacem
 „spem precio emere non dubitant, oppidâ
 „& prædia exigunt. Atque hoc pacto nobis
 „liratem, quæ est ornatum in pace, præ-
 „sidium & robur in libello, quæ sanguinem
 „suum pro patriæ salute effundit, in majores
 „angustias redigunt. Sunt multi Equites;
 „viri fortissimi & constantissimi, singulati
 „animi atque consilij magnitudine præditi,
 „quorum majores in bellu fortissimè occu-
 „buerunt, patrimonij sua patriæ salute es-
 „fuderunt, ipsi quoque magnâ viæ suæ par-
 „tē in Aula Regū collocarunt, hi aliquot fa-
 „mulos, quotidiani ministerij vix alere pos-
 „sunt. Isti verò patres Gabaoonitæ hoc asse-
 „cuti sūt, pietate simulacra, illo vultu & ha-
 „bitu ad decipiendos homines comparati
 „ut multos non tantummodò Equires, sed
 „etiam Regni Senatores jam opibus supe-
 „rent, eosque non tantum efrenare, verum
 „jam ad eandem quosdam, & animò & o-
 „culis suis & libellis designare incipiant.
 „O tempora, o mores, o magnam ini-
 „quitatem hominum. Legibus cautum est,
 „ne homo peregrinus ad aliquam dignita-
 „tem Regni cōjunctâ, ne etiâ homo plebe-
 „ius aspirare velit. Vt legis istius auctoritas

„ contempta jaceat, quid multis opus
 „ est demonstrare? Istud enim multorum
 „ vocibus, imò verò multorum gravi &
 „ acerbâ oratione reprehensum est? Istud
 „ in omnibus comitijs Regni omnium pro-
 „ pè Senatorum elamorum notatum est:
 „ & tamen non animadvertimus, leuitas,
 „ homines obscuros, peregrinos, & ple-
 „ beios, tanta boni Regni invadere? imò
 „ verò jam non pauci reperiuntur Nobiles
 „ Regni nostri, qui se cum illis conjungunt,
 „ & sua nomina in illum ordinem Mona-
 „ chorum referunt, ad perpetuam familiæ
 „ suæ ignominiam malant inter Mona-
 „ chos, quàm inter Nobiles patritios vi-
 „ vere. O cæcæ hominum mentes, ô pe-
 „ cora cæca. Non videmus Senatores?
 „ Italos atque Hispanos esse, quos illi
 „ jam generales Patres appellant: verè au-
 „ tem duces seditionum atque conspiratio-
 „ num in patria nostra nominari possunt.
 „ Isti duces jam Templâ Cracoviz occu-
 „ paverunt. Sacerdotes, qui in istis Tem-
 „ plis sacris prærant, nostros præceptores,
 „ homines ætate & morbo confectos, sed-
 „ ibus suis eieciunt atque extrahunt. A-
 „ pud Polokam villas Patochorum eri-
 „ piunt, vel potius jam jure quadam simu-
 „ latione erupuerunt. In multis Regio-
 „ nibus Rutenæ omnes illas partes opti-
 „ mas & fertiles, ubertate agrorum, va-
 „ rietate fructuum magnitudine pastionis,
 „ & multitudine omnium rerum, quæ ex-
 „ portantur, præstantissimas invadunt: suo-
 „ rum agrorum tetminus in singulos men-
 „ ses extendunt: Nobiles, & reliquos ho-
 „ mines utiles Reip. exterminant, patrijs
 „ sedibus nudos peris eieciunt multas vi-
 „ duas, præclaras feminas eò deducunt,
 „ ut cogantur suis filijs bona crepta illorum
 „ sinibus adjungere: liberos suos spem pa-
 „ tentum memoriam nominis subsidium
 „ generis, hæredes familiæ, designatos
 „ Reip. cives, patrimonio privare. O
 „ miseram illorum filiorum conditionem.
 „ In omnibus convivij disputatur quoti-
 „ die, in comitijs, in omni omnium nobi-
 „ lium concursu, vim dulcissimæ patriæ
 „ nostræ fieri. Testantur multi pruden-
 „ tes, & patriæ amantes viri, violari pa-
 „ triam, si illius bona in eos homines con-
 „ ferantur, quorum nulla in Reip. merita
 „ extent: qui tempore pacis & belli in
 „ Reip. salute defendenda & dignitate am-
 „ plicanda, operam suam non collocant:
 „ qui non vitam suam pro patriæ salute
 „ effundunt. Quid verò levis habent,
 „ quod non sit perniciosum nobis omni-
 „ bus? Quid habent præter admirabilem

„ pecuniarum magnitudinem, Hispanis arti-
 „ bus, hoc est, fraude collectam? quam
 „ pecuniam, Senatores, ut videtis, ad agros
 „ amplificandos, ad Palatia sua extruenda
 „ conferunt: reliquam ad nos oppugnan-
 „ dos & juglandos conservant. Habent
 „ ubique animi relaxandi gratia, rura æ-
 „ moena & suburbana, plura etiam præ-
 „ dia neque tamen ullum nisi præclarum
 „ & propinquum, domos refectas vas-
 „ Turcis & Italicis. Quid præterea au-
 „ ri, quid argenti apud illos esse putati?
 „ tantum scilicet, quantum è mulierum fami-
 „ lijs conservari Religionis simulatione po-
 „ tuit. Familiam verò quantam & quam va-
 „ rijs cum artificijs habeant, quid ego di-
 „ cam? ut enim omitram coquos, pictores
 „ & alias artes vulgares; videtis ne quoti-
 „ dianò tanto vocum & nervorum & ti-
 „ bilarum tota vicinitas personet illius ur-
 „ bis, quam semel occupaverunt, etiam
 „ ut homines Sacerdotes despiciant, ut ne-
 „ minem hominem præ se esse putent, ut
 „ se solos sanctos, solos doctos existiment.
 „ Quid futurum esse putatis, Senatores, si
 „ quis aperius hæc reprehendere velis?
 „ Si quò spectent isti tanti quotidiani sum-
 „ ptus & effusiones, multis rationibus de-
 „ monstret? si quis etiam possint, ut ea
 „ bona, quæ turpiter his lenocinjs suis
 „ occupaverunt, honestè dimittant? &
 „ istam colligendarum opum rationem,
 „ quam humana æquitate defendere non
 „ possunt, divinâ Religione tueri desinant?
 „ quos tumultus, quas perturbationes su-
 „ turas esse existimatis? quem putatis ob-
 „ hæreos criminum? Verum fore? nul-
 „ lum certè, nisi hunc, qui ad illorum
 „ numerum & voluntatem sit accommodatus
 „ futurus. Stephanus Rex adjuravit, se
 „ omni ratione pacem esse conservaturum,
 „ inter eos, quorum in Religione sunt di-
 „ screpantes sententiæ. Quamobrem igitur
 „ homines novi & peregrini in Re-
 „ gnum nostrum sunt recepti, qui dum se-
 „ rant semina discordiarum, bellorum ci-
 „ vilium, inter nos, & contra nos: ita
 „ vivunt, ut cuticulam suam curent, pecu-
 „ niam colligant, quicquid est præciosi in
 „ aliosus Equitis domo, illud ad se petra-
 „ hant in fraude & ex fraude vivunt: Cur
 „ non retinetur auctoritas Consilij illius
 „ amplissimi & sanctissimi Lateranensis,
 „ quod vetuit, ne in posterum nova aliqua
 „ Monachorū familia à quoquam institua-
 „ tur? Intellexerunt homines illi sapientissimi
 „ tui, quòd quanta fiat recessio Monacho-
 „ rum familias tanta etiam detractura sa-
 „ cultatibus Nobilium, Mercatorū, Agrico-
 „ larum,

larem, & viduarum & reliquorum ordinem, Voluerunt igitur illi viri sancti orbi Christiano consulere, nec crescente numero Monachorum, tanquam fundi calamitate, opprimantur boni & prudentes Cives patriæ, & Viduz. Metuebant, ne eò res deessideret, quod iam fieri videamus, ut crescente malâ hac, Iesuitarum tanquam viperatum progenie, augeantur etiam illa mala, quæ metuenda sunt ab illis hominibus, qui in ocio & cibo alieno non possunt nisi ad perniciem patriæ vivere. Videmus enim Senatores, quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid faciant Iesuitæ.

Epilogus
oratoris.

Sed quorsum hæc omnis spectat oratio, Senatores Amplissimi? quid enim facturus sit summus Pontifex, nondum scimus, quem etiam hoc consilium cepisse ex multis intelleximus, ut istos Iesuitas ex hoc splendore, in atidioris & horridioris vitæ circulum reducat, ut omnibus sit perspicuum, illos esse Monachos. Hoc fortassis beatissimi patris consilium, ad Ecclesiæ tranquillitatem habet aliquod momenti: sed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes mitigandas, quæ sunt à Iesuitis excitatæ, conferat, & ad ista quocumque Incommoda atque detrimenta, quæ Reipublicæ allata sunt, compensanda. Illi enim, ut est Monachorum ingenium, pilam, non animum mutabunt. Quamobrem oportet nos semper esse excitatos, erectos, & propemodum animis ita armatos, ne blandâ aut supplici oratione, aut etiam pietatis simulatione fallamur. Satis enim jam, satis oppressi sumus multorum Nobilium domus sunt everte, fortunæ vexatæ, dissipati agricolæ raptæque conjuges, multi Nobiles, incredibili pietate & amore in partiam, magis in angustijs versantur, & propemodum ad pedes istorum Iesuitarum abiecti sunt: multi subditi Nobilium in Libuaniam atque in Mazovia periculerentur crudelitatem istorum Iesuitarum, pulsati sunt sedibus, patrijs sociis, distracti à suis: Videre licet multos oculos lacrymantibus squalidos, sæpe etiam sordidatos & reos. Videtis quotidie magnam necessitatem ad numerum istorum Iesuitarum fieri. Videtis, multos ex Hispania atque Italia advolare. Animadvertis, ut opinor, alijs Sacerdotibus iniquissimam vim fieri: viros senes Sacerdotes nostros ab istis Iesuitis miserè ipsatos, & repudiatos, perterritos, & sedibus suis extructos esse. Hicquem præter vos appellent,

habeant neminem. Vobis suas fortunas commendant. Vobis existimationem committunt ac spem vitæ reliquæ. Miserum est exturbati fortunis omnibus, miserum cum injurijs. Constituite etiam vobis ante oculos reliquorum hominum nobilium & agricolarum miseram senectutem, quæ lia bonis spoliati sunt, ut cum videant Iesuitas in suis bonis paternis dominari, ipsi filios atque filias suas juvare non possint. Hi vos orant atque obsecrant iudices, ut ad illorum dolorem sublevandum vel recodatione parentum vestrorum, & liberorum jucunditate commoveamini, & pietati atque indulgentiæ nostræ serviatis. Omnes Ordines Regni vos orant atque obsecrant, Senatores amplissimi ut patriæ salutem ante oculos vestros constitutis. Libertas enim agitur nostra, quæ est commendata vobis: vita & fortuna omnium bonorum agitur: quo cupiditatem iræ tantam cum immensi cupiditate intendunt isti Hispani atque Itali Iesuitæ: quorum potentiam cum immensi cupiditate conjunctam, nisi represseritis, videte Senatores Amplissimi, ne hoc tempore, quod maxime Respublicæ sapientiam, & auctoritatem vestram requirit, patriæ, & vobis atque vestris omnibus, quibus omnia propemodum debetis, defuisse videamini.

De Turbis in Moscovia à IESVITIS excitatis pro Demetrio.

IN Moscovia, amplissimo illo Septentrionalis tractu, ingentes turbas Iesuitæ excitant. Mortuo enim Basilio, magno Duce Moscoviæ, & alio in ejus locum electo, Iesuitæ Demetrium quendam, qui ipsis supra modum favebat, subornarunt, & varijs artibus, dolis ac fraudibus, tanquam Basilidis, filium, adeoque legitimum Regni bæredem intrudere conati sunt. Hic Demetrius apud Regem Poloniæ diligenter instans, Iesuitis eum strenuè adjuvantibus, tandem obtinuit, ut auxiliares sibi copias aduersus Moscoviæ Ducem decernerentur. Moscos filii non parum ab illis timens, insigni usui stratagemate, Regni sui aliquam partem Demetrio possidendam obtulit: eumque ille occupatum illam venisset, factò per insidias in eum impetu, ingentem stragem edidit, de viâque Demetrio, corpus illum. Custodiâ autem liberatus, collecto novo exercitu, copias Magni Ducis fudit, & aliquot arcus celeriter occupavit, ac tandem Regno potitus est. Post aliquod vero tempus à

subditis suis tali occasione trucidatus occubuit. Suborta erat in multorum animis suspicio, quod Iesuitis, ob navaram sibi & praestitam fidelem operam, vehementer faveret, alijs non obsecutus indicijs, eam non Basilidis filium esse, quem se ex instinctu Iesuitarum vendiderat, sed dolis, fraudibus & imposturis Iesuitarum, ac vi Demetrii in Regnum intrusum esse. Hinc cum, Iesuitis eum adhortantibus, Religionem & ceremonias mutare inciperet, & Polonis, quos magnâ copiâ secum adduxerat, plus, quàm Moseovitis exhibere honoris videretur, neenti, consuetudo ejus loci more, copulatio matrimonialis, à Patriarcha fieret, permitteret vellet, sed Iesuitam sacra & solennitates peragere oporteret, tantam in subditorum animis commotionem excitavit, tantumque in se odium provocavit, ut congregari magno numero captatis occasione, cum finitis nuptijs genio Dux indolgeret, multosque Polonos & Iesuitas convivio excepisset, irruptionem ex improvviso in Palatium ejus fecerint, eumque cum omnibus Polonis & Iesuitis trucidarint. Hunc rumorem de occiso Demetrio, & turbis in Moseovia exaltatis, factio Iesuitica aliquandiu studiosissimè compressit, ne veritas deprehensa Polonis artes eorum magis suspectas redderet: qui alijs propter factionis Iesuiticæ in aula potentiam & insolentiam graviter aliquandiu tumultuati sunt.

De Hungaricis Motibus.

TEstator etiam Conradus Grazerus Francus in sua Plagæ Regiz historia pag. 186. Iesuitas sub belli Hungarici ultimi æstus aliquot nobilissimas Provincias, hæcenus pacatas, in ipso Ianizorum conspectu, suis artibus tentasse, turbasse, totamque viciniam eum ipsis Christianorum castris ambiguo motu & diffidentia replevisse.

De Turbis in Transylvania à IESUITIS excitatis.

Transylvani etiam omnium suarum miserationum & calamitatum, quas hæcenus perpassi sunt, causam in Iesuitas, eorundemque auidacissimas molitiones publicè voce conferunt, & quas adhuc metuant non aliunde sibi quàm ex Iesuitarum artibus imaginantur: ob hanc causam etiam pu-

blico Ordinum Decreto ex hac Provincia ejecti sunt Anno millesimo quingentesimo nonagesimo sub mensis Januarii initium.

Non ramen cessarunt seditiosi homines. Nam post ejectionem suam, auctores fuerunt clandestinis suis consilijs, ut Sigismundus Bathorius Transylvaniz Princeps, varios motus concitaret, nullo ad pernecium persequeretur, bello inextricabili se implicaret, ac denique miser & inglorius vivere coogeretur.

Eorum operâ quoque Stephanus Potscaius, Transylvaniz Princeps, clementer sectæ huic se animosè opponens, tandem veneno propinato à medio sublaris est anno millesimo sexcentesimo septimo.

Post aliquot etiam annos dolis, ac tandem conjuratione sanguinolentâ adrum sibi rursus in hanc Provinciam parare conantur, ut ex literis Caroli Zerovini Baronis intelligitur, quæ sic habent.

De Transylvania novis motibus nescio quid ad vos relatum sit: ferar sita rem habere. Erat in aula Principis præcipua nobilitatis vis, Religione Pontificis, & nomine Balbasar Kornis. Is permissu Principis, cuius gratiam adulatione & obsequio sibi conciliaverat, alebat in familia Iesuitam peculiari privilegio, eam nemini id præterea concederetur, ex lege quæ Monachi isti aditu Provincia prohibentur. Erat autem annexa concessionis conditio, ut sacra tantum curaret, Remp. non attingeret, neminem ex reliqua societate alliceret, juvenutis informanda nullâ operam daret, & si quæ alia sunt, quibus genus istud hominum maximam orbis partem in venerationem & admirationem sui pridem pellexit. At vir bonus, qui aere facilius carisset, quàm ab instinctu sollicitudinis recessisset, vel tantillam, Dominum sollicitudine instigare, ut patribus accessum in Provinciam aperiret, Principem in partes suas pertrahere, cultum Papisticum resisteret, qui diligentem quidem & seculum operam reinovebat, sed cum nihil proficeret, nihilque impetraret, ad quæ alia consilia, impellente hand dubiè Iesuita convulsus est. Inde insidia Principi fovepta in caput ejus conjuratum, alij magna auctoritatis viri, & inter eos Cancellarius Bendis, qui fugâ posse salutem sibi peperit, in consortium pertracti, sed ut occidere plerumque solet, infelici evenit; detecta enim conspiratio est. Vbi ad notitiam Principis pervenit, ille dissimulare initia, ubi periculum augebat, consilia procedere vidit, accitis ijs, quorum fidei maximè se permittit, ram aperit, militem clam acciri & in insidijs collocari extra urbem jubet. Inde venatum proficiscitur, stipatus fortissimorum virorum non contemnendâ manu, educit

Ex Literis Caroli Zerovini Nescio quid ad vos relatum sit. 17. Carolus, 1610. ad Balbasar Kornis quoddam.

unâ conjuratos, qui ignari quid animi gereret, Principem comitantur, & occasione arripit, quod superiores se viribus esse aut pares saltem existimarent, aggredi instituant. Nec mora, in unum & compluribus eductis acinace restâ illum petis, at is curru, quo insidias legendas vehabatur, exiliens, & generosissimo equo confestim confusus, vim repellit. Accurrunt satellites, accursit ex insidiis miles comprehensus, ut principem exconjuratis, & necantur. Reversus in urbem magnam adversariorum stragem edidit. sic securitati suae in posterum prospexit. Sunt qui huius molitionibus Cardinalem Forgazium & fratrem Sigismundum cum alijs quibusdam implicare volunt, mihi tamen nil de ijs constat, Iesuitas verò Authores Tragediarum hujus fuisse minimè ambigo, dudam jam per Europam ab his artibus celebres.

De Turbis in Styria, Carinthia & Carniola à IESUITIS excitatis.

ANNO Domini millesimo sexcentesimo quarto Francofurti ad Moenum à Ioan. Regio in lucem est edita historia severissimæ & immanis persecutionis in nominatis Provincijs à Iesuitis institutæ, cuius hæc ferè summa est. Ut Iesuitæ in omnes Terras & Provincias longè latèque fraude dolitque irrepserunt, ita & in Styriam suis sese artibus, exiguo quidem ab initio numero, at mox in immensum sic aucto, ut jam vix Styria, Carinthia & Carniola simul illos capere possit, intruserunt. Et cuncti id genus hominum nil nisi crudelitatem sub hypoeris spiraret, ibidem eandem, præsertim Graecijs, quæ est Styriæ Metropolis, quam alijs in locis antehac & tentarunt & egerunt Tragediam, mutatis solummodò personis, renovarunt. Et ut proprium eorum esse solet, Caroli Archiducis Austriæ superioris animum adversus subditos innocentes & fideles exacerbarunt, atque eò onâ cum ijs qui stant ab illorum partibus adduxerunt, ut persecutionem gravissimam, temporibus ijs, quæ alias ob Turcicam expeditionem, aliaque incommoda periculossima erant, adversus Protestantem institueret. Cuius semel atque iterom præiudicia quidem incepta & præmissa fuerunt, nihil ramen, quod alicuius fuisset momenti, effectum est, Carolo Archiduce morte sublato. Nilominus Iesuitæ toti in hanc curam unicè incubuerunt ut propositum suum in effectum producerent, & veram Religio-

nem, quæ illis fides erat in oculis, ex tota Styria eiecerent.

Tandem igitur, ubi de processu quodam altissimè excogitato deliberassent, in scenam eruperunt, & Tragediam, quam diu secum privavit meditati erant, instituerunt. Mense enim Septemb. anni 1598. Paterchus Graecensis M. Laurentius Sonnabend, qui quondam Præceptor juniorum Principum fuit, Filiorum Caroli, scriptum aliquod instinctu Iesuitarum Ministro Graecensi misit, quo autoritate, quæ tunc se pollere iactabat, ei mandavit, ut ab omni Religiois Protestantium exercitio desisteret sibi enim hanc curam demandatam esse, & ad suum munus id spectare dicebat.

Sed hoc scripto non terri Ministri, Sonnabendus illis resistit, Dominos Ordinarios Styriæ (sic nominantur Quicquid viri, penes quos summa rerum potestas est) aggreditur, Ministros graviter apud eos accutat, & ut illi, quem Magistratum suum legitimum appellarent, concionatoribus suis munere publicè fungendi potestatem interdicant, petit. Domini Ordinarii memores privilegiorum suorum, nirentes promissis Caroli Patris moderati Principis, non ignari impudentissimorum Iesuitarum postulatorum & technarum, quas antehac sæpè moliti erant, silentio hominem dimittunt. Ille verò filium Ariadnes jam dudum expeditum secutus, & Ministerium Protestantium, & Dominos Ordinarios Styriæ Proceres illustres apud Ferdinandum jam Styriæ Archiducem accusat, & ut is pro ea, quæ instructus esset divinitus autoritate, & amore erga Romanam Ecclesiam prædicatione, petitioni suæ satisfaciat, & Concionatores Protestantes coerceat, ne illi ab eo neque vocati neque ordinati in urbe, in qua ipso Princeps resideat, ipso invito res sacras administrarent, sed inde potius expellat etiam atque etiam contendit.

Princeps à Iesuitis Præceptoribus jam antea edoctus petitioni Patrochi locum dat, & Dominis Ordinarijs Edictum severissimum mittit mandatque illis, dent operam, ut Ministri Protestantes ab officio concionandi desistant, & intra 14. dies finibus totius Styriæ expellantur. Actum 15. Sept. Anno 1598.

Domini Ordinarii perlectis his literis scripto prolixo respondent, partim sese excusantes, quod mandato huic sine præscitu reliquorum Dominorum Provincia-
cul-

culosissimis temporibus, quibus Provincia alijs maioribus confisteretur incommotis quàm ut inde eluctari possit, desistat, Iesuitas animum suum exulcerare non patiarur adversus subditos innocentes, ut contra iuramentum, quo ex privilegij Provincie obligatur assensu, quicquam committat, commoratione simul incommodorum, quæ inde secuta esset, adiectâ. Sed tantum absuit ut scripto illo gravissimo ab Instituto suo avetteretur Ferdinandus, ut indies magis magisque, Iesuitis faciem subministrantibus, ad persequutionem accenderetur. Ac proinde 23. Septemb. mandatum alterum, non quidem ut antea Dominis Ordinarij, sed Ecclesie & Sæholz Ministris mittit, quo præcipit, ut in hoc ipso momento, sub capitis pœna, à docendi & concionandi officio, tam in Schola quàm in Ecclesia desistant, & intra octiduum omnibus suis finibus excedant.

Hic mandatum ubi acceperunt Ministri, Dominor Provinciales adeunt ipsiq; rem apertunt. Convocantur & Ordinarij, & Provincialium quidam, qui tum Græcij erant, in domum Capitanei Provincialis, quò & Ministri accersuntur. Deliberatio instituitur, an illo die (qui erat Veneris & præcibus publicis destinatus, quo etiam Eucharistia ijs, qui die præcedente confessi erant, distribuebatur) concilio sit intermittenda. Ministri negant, Capitaneus periculum imminens exponit, & ut exeunter de hac re deliberarent monet. Revocati, respondent, omnino sibi in sententia persistendum esse videri, vellemus quæ vir pericula subite potius, quàm docendi Provinciam & concionandi officium desecere. Discedere iterum & expectare responsum jubentur. Interim dum libelli supplices ad Principem mittuntur, & à Principe responderet, tempus, quod concionibus destinatum erat Iesuitarum concilio cunctando, præterlabitur, & sic concionæ ab illo die intermittere in posterum coguntur. Ac licet octiduum ipsi præscripserit Princeps, tamen expectare illud ut elaboraretur, præ summo expellendi eos ardore, noluit, sed vigesimo octavo Septembris postremum illis mandatum mittit, & ut illâ adhuc die urbe exeant, sub capitis periculo præcipit.

Illustres quidem Domini Ordinarij, nec non Provincialium pars maxima nihil non agit supplicibus libellis & scriptis gravissimis, quæ vel cautem Marpesiam emollire potuissent, ut manere Ministris suis liceret. Sed Iesuitarum instigationes plurquam totius Provincie illustrissimæ suppli-

cationes humillimæ poterant. Et ut conatus ille succederet, tem ita comparabant. Abijt paulò ante Archidux, paucissimis illum comitantibus, in Italiam, ut ferebatur ad Principem Ferrantiensem: eà verò occasione Romam quoque profectus est ad Pontificem, qui, ut aiebant mensâ eum dignari noluit, antequam ad Cernâ Dominicâ ab ipso ministrâ à promississet, se Lutheranos ex Provinciis suis expulsum. Redeunte illo, mox advolant Regis Hispaniarum, Pontificis & Principum quorundam Italice Legati militibus non paucis stipati, eo quidem nomine, ut sororem Archiduci Regi Hispaniarum adducerent, ut verò eventus docuit, ut Iesuitarum voluntati satisficeret. Cum enim illi cum militibus in urbe essent congregati persequutio instituitur, & acerrimè urgetur. Archiducissa se non abituram in Hispaniam protestatur, antequam Ministris in exilium ejectis videretur. Proceres terrentur, Ordinarij coguntur, claves minis & vi celerantur, res ed deducitur, ut Ministri Ecclesie & Sæholz omnes uno eodemque die Græcio eijcerentur, quorum numerus novendecim erat personarum: Factum 18. Septemb. Anni 1598. qui profectus fuit Michaelis Archangeli. Atque ita ex urbe illa clarissima, & paulò post ex universa Styria Evangelij iux, quæ tanto labore, magno studio, multis laboribus exhaustis diu propugnata & defensa erat ab illustribus Styricæ Proceribus, tam citò Iesuitarum rabie expulsa & ejecta est. Noctè hunc diem proximè præcedente fulgura & tonitrua tam terribilia exaudita sunt, tempore non consueto, ut nemo non portentosa illa esse arbitraretur. Neque desuerunt, qui Ministris salutem ea attulisse & sicas Hispaniarum ac Italorum à eervicibus eorum averfiss. perhiberent. Ab hoc etiam tempore pluvia per sex integras septimanas continuò ferè du tabat, ut plurimum damni aquarum eluvioner dederint, & annonæ caritas maxima secuta sit. Domini Ordinarij Comitij habitis gravissimè de Iesuitarum tehniis conqueruntur: in literis etiam ex Comitij ad Principem missis, pacis publicæ hostes, tecto tamen nomine, & perturbatores Rerum publicarum appellantur, eosque accusant, quòd subinde horrentur Principem, ut privilegia suis Provincie data, concessioner item, conventiones, conditiones, pacificationes Religionis & pacta omnia quantum vir vlgilii & iuramentis approbata & confirmata, infringat, rescindat & irrita reddat: Ministror quoque

que in integram restitui à Principe suppliciter flagitant; sed frustra.

Finis Comitij Provincialibus, reliquæ etiam civitates in Styria iubentur, ut Ministros suos dimittant: cui mandato plurimæ morem gerunt. Incolæ verò Ferrifodinarum id facere recusant. Milites igitur ed mittuntur, qui civitatem expugnant, cives miserrimè captivos plenis plaustris Græcium mittunt ibique indignissimis modis mulctantur. Vibe hac expugnata & capta, Arcem Illustri ac Generosi Domini Johannis Hoffmanni adeunt, & Templum illi vicinum: in quo sepulchrum hujus familiæ erat, pulvere tormentario subiecto evertunt, ut ossa hinc inde dispergerentur. Non diu post Græcij Templum, in quo Evangelicæ cōcionēs habitæ sunt, militibus cinctum occupant, altare destrunt, corpus Vvillhelmi Zimmermanni Theologi ex sepulchro effossim in Marcham fluvium orbem allabentem projiciunt. Cavibos gravissimè interducunt, etiam sub capitis periculo, ne extra urbem faciā synaxi utantur, infantesque baptizari & matrimonia confirmari siant: imò ne quis Platoni Germanicis saltem domi sue eant. Quidam Magister loris advocatus, quoddam pœcota quædam ut politicus, ad populum verba fecisset, in carcerem conjecit. Alii levibus de causis puniuntur & grandi ære mulctantur, ut non pauci quibus Religio cordi erat, relictis suis bonis aliò commigrarint, ut suam ex tyrannide Iesuitarum, qui his omnibus non solum interfuerunt, sed etiam præfuerunt, cōscientiam & vitam vindicarent.

Quod in Styria, id etiam in Carinthia factum & perpetratum est, quod malo, Iesuitæ, quàm meis verbis referre. Sic igitur Martinus Episcopus Secovienfis ad magni nominis virum Augustæ Vindelicorum scripsit. Illustri ac Generose Domine N. N. Dn. charissime, & observande, postquam pridie Nativitatis B. Mariæ Virginis ad vestram illustrem Dominantem litteras dedi, quibus significavi totam Styriam circa Religionem Dei præsentis beneficio reformatam esse; sequenti die ibidem in Templo Parochiali Carinthiaco fecimus initium reformationis Commissarij mihi à Sancti erant Dn. Iohannes Comes ab Orientburg, Carinthia Supremus Capitaneus: Hartmannus Zungel ejusdem Provincia Prædominus, D. Angelus Costeda, Sereniss. Consiliarius: & Iohannes Christoph. à Prank Guardia nostra Capitaneus. Eodem igitur plane modo sunt & Styria, Carinthia à nobis reformatæ, imprimis hæretica Tempia cum cæmeterijs, sessoriarumque Prædicantium adibus,

ubique partim arietibus, partim pulvere tormentariorum sunt eversa. Prædicantes ubique ex Provincia expulsi, uxores putative & concubinae ab eorum consortio abactæ, illique reditus sub pana proscriptionis in omnibus Provinciis interdictus. Omnes Catholica Ecclesia, quæ erant in hæreticorum potestate sunt recuperata, Catholici Pastores impetrati: Omnes Civitates, omnia Oppida, omnes Pagi diligenter reformati: pertinaces hæretici ex omnibus sua Celsis. Provinciis proscripti. In omnium ferè, maxime vero principalioribus locis exhortationes à me ad populum in tertiam & quartam vespere horam habita. Communio sub utraque specie in omnibus locis & viva voce & per patentes litteras (auctoritate Apostolica à Dn. Nostro Apostolico Episcopo Adriensi mihi concessa) à me sublata. Insuper littera patentes Archiepiscopi Gruntenfis, Freisingensis, Carcensis, Leventinensis & Aquinensis, & nonnullis Prælati data, salutaria continentes remedia, quibus reformatio maneat stabilita, & ad Ecclesiam reditus omnis occasio ad vomitum redeat: hæc præfata. Multa millia librorum publici in varij locis combusta, quàm plurima animarum millia ad ovile Christi divini gratia redacta. Et sit tota Carinthia spatium trium mensium integra reformatæ, innumerabilibus hominibus de sub ad Ecclesiam reditu fiduciam ipsis gratulantibus. Turba rusticorum & Villenses sunt quidem immutata, attamen illorum furor non diu duravit. Civitas quoque Clangenseri contra nos semper fuit in armis, denique nos ab ingressu prohibuit donec tantum per TERRIDULI mandatum committatur reformationi se subjecerit. Itaque pridie S. Martini vexillarij 500. militum ex Clangenseri in civitatem Volckmarck est translatus, eodemque die omnes seclary prædicantes ex eadem civitate discesserunt. Quibus omnibus postquam Clangenseri Civitas ita fuit evacuata, nos in festo sancti Martini cum nostro militum vexillo ingressi sumus, tota in armis contra pacem posita civitate. Sequenti postea die, quæ erat Dominica in Templo Parochiali ad populum, qui erat numerosissimus, orationem in quartam usque horam habui, & postmodum hæc rebellis civitate, more solito: in omnibus per triduum reformatæ, denum quoque discessimus. Reformationes & Carinthiæ & Styriæ Acta forsan aliquando publicis typis committentur. Hac quoque commissio, per quam solueret & præter omnium expectationem (Deo sit laus) sine omni sanguinis effusione peracta, ita nostro Serenissimo placuit, ut inde plantum cepis voluptatis. Hæretici multa de rapinis nostrorum militum, & de tyrannide, quam nos Commissarij in populum exercissemus;

mus, sperant, sed omnia ea quum sint falsissima, & mendacia per se evanescere soleant, nulla pro innocentia nostra declaratione Apologia opus erit. Hac libentius ad Vestrum Illustr. Dominat. scripsi, quum existimem, hanc narrationem saltem aliquam illius doloris, quem Vestra Illustr. Dominatio ob Causam, prohi dolor, turpiter amissam percipit, mitigacionem fore. *Exptm Gracj die 12. Novemb.*

Ex hac Epistola Lector judicet de Reformationibus Iesuitarum.

Palam etiam pax se tulerunt Iesuitæ, Nulla re hæctenus intra Europam plus peccatum esse, quàm nimia Monacharum in persequendis Hæreticis, exequendisque Pontificum Romanorum iussibus lenitate. Hocque inter illos aded oerum est, ut ne Dux quidem Albanus, quamvis crudelissimè lævicit, eis per omnia satisfecerit, vel ipso Albano teste. Et familia Austriacæ eminentissima ad persecutiones prius permoveri non potuit, quam unus atque alter ejus furculus Iesuitis formandus & disponendus traditus fuisset. Philippum II. quoque Hispaniarum Regem à moderatis consilijs, in quæ ab initio propendebat, ad quæ etiam à Maximiliano Patruæ & Affine, misso ad id Carolo fratre incitabatur, Iesuitæ imprimis averterunt, & obtinuerunt ut Inquisitionem Hispanicam in Belgio & Tridentini Concilij executionem per vim introducere maluerit, quàm aviti sui Patrimonij succulentissimam partem peccatè possidere.

De Nefarijs Facinoribus in Belgio & Vicinis Regionibus patratis à IESUITIS.

Non prius etiam acquieverunt Iesuitæ Furiarum instar, quàm Autiacus Princeps Wilhelmus randem miserabili & dolenda morte, scelopero, à Balthasare Gerhardi Burgundo, proditorie peritus, Interficeretur anno 1584. 10. Julij Chron. Belg. t. 1. p. 457.

Idem etiam Mauritijs Principis Auriaci filij fortissimi jugulum insidiosè per Petrum de Four & sicarios plures alios petijisse, & mortem illi præsentissimam, instantu proflus diabolico, intentasse anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto & rursus anno millesimo quingentesimo nonagesimo octavo Chton. Belg. restatur t. 1. p. 719. & t. 2. p. 97.

De occupato Iuliaco Artibus ac Dolis IESVITARVM ex Literis magni cujusdam & Nobilissimi Viri Anno 1609. AVG. 10.

Leopoldus Iuliacum ipsum nomine Cesaris tanquam Imperij sequester occupavit, sed mira arte & Iesuitarum Coloniensium ope, apud quos dies aliquot deliberandi causa, antequam rem aggrediretur, vestitu Iesuitico indutus hæret. Interecebat Iesuitis illis cum Rufenborgio Iuliaci præfecto magna & notitia & familiaritas, itaque Primarius Pater illius Collegij septem aut octo alijs fratribus, inter quos & Archidux Leopoldus, stipatus visendi præfecti causa Iuliacum excurrit: ed ubi advenerat, petir introeundi copiam, quam obtinuit, etiam pro comitibus suis, qui ubi perlustrando in præcipuum azeis conalave à Præfecto deducti essent, primarius iste Iesuita illum alloquitur & querit, si Imperator illi præciperet, ut castrum illud in manus alterius traderet, an etiam pateret: ille testabatur, se ordinibus Provinciarum de novo obstrictum, non alijs quàm illis reddere debere, posse tamen illud mandatum tale esse, quod ipsi parero necessum foret; quid, inquit Iesuita, si Imperator alleui ex suis agnatis aliquod mandatum dedisset, ut illud ei redderes, pateresne, annon? si utrumque viderem, respondit, deliberarem; at, inquit Iesuita, quid si jam in atec cum tali mandato esset ante eum iterum expellere velles? adhæc verba attonitus respondit, minimè, immò recognoscerem in eo Imperatorem & paterem: sic Iesuita ostendit Leopoldum, qui ipsi mandatum Cesareum exhibuit statim; & paulò post juramentum fidelitatis ab ipso exegit, & à exteris militibus præfidiarijs recusantes autem atec exegit. Quid tibi de hoc Iesuitarum stratagemate videtur? nisi astutum & yasum hoc hominum genus in ordinem redigatur, vel extra orbem potius in abyssum unde illi profulverunt, repellatur, hi randem imperium orbis rapere conabuntur.

IESUITÆ ex omnibus Belgij Provincijs unitis seu confederatis ob multa nefaria Facinora priuati & publicè attentata, excedere iubentur.

Iesuitas anno Christi 1612. gravis in Belgio afflixit fortuna. Ibi enim Mandatum ab ordinibus confederatis publicum est, quo relatum ad se dicitur, multos sacrificulas Monachos & alios id genus Ecclesiasticos, maximè verò Iesuitas in confederatis Belgij Provincias quatuordecim confuere, ubique exotericas suas doctrinas inter subditos disseminare contrarias verbo Dei superstitionis hominibus instillare, & id maximè agere, ut tyrannidem & potestatem Pont. Romani quam non solum in spiritualibus super omnia Concilia, sed etiam in secularibus super omnes Reges, Principes, & Respublicas statuunt, asseruantes, cum illis omnibus eorumque Regnum & Provincias imperare, & subditos ab obedientia eorum absolvere possent, quod quidem ad se distantiam in populo existendum necessario comparatum sit, multisque nefariis consultationibus & machinationibus occasionem prebeat, velut ex Gallia, Britannique Regibus & Ducata Veneto desumpta ejus rei exempla in recentis adhuc memoria versentur. Quandoquidem igitur unitarum Provinciarum Statibus necessarium jam ante visum fuerit, ejusmodi Edicta publicare, quibus caveretur, ne subditi istarum Provinciarum venenatis istius, & tam vera Christiana fides, quam honesti politici constitutionibus adversantibus opinionibus inficerentur, inserti verò & jurejuranda Pontificii istius erroribus additi ad officia & munera publica nulla admitterentur, ad præuenda omnia perniciosa Respublica conuentura, & sacris occultisque contributiones, pecuniarumque exactiones evitandas, necessarium verò sit, unice id curare, ut pax & concordia inter subditos Belgicarum Provinciarum cum vicinis Regionibus conservetur, nec quid contra libertatem Provinciarum, sub honesta conservatione & commerciorum specie tæteretur, edicta sese omnia tam in Provinciis istis quam vicinis Regionibus condita euasisse, & deliberato cum Antistia Nassovæ Comite consilio, decrevisse, decernerent etiam & imperare, ut omnes sacrificales, Monachi Iesuita & alij id genus Ecclesiastici, Clerici & Religiosi Rom. additi, cujuscunque ordinis & dignitatis sint, quos duorum mensium à publicatione hujus edicti, tempore, ut unitis Belgij Provincias veniro censerent, primo statim adventus sui loco, & loci perinde ubi perorare voluerint omnibus nomina sua coram Praefectis & Mag-

istratibus istius præstentur, & quo causa sit adventus sui, ubi item hospitium suum habeant, aperiant, usque idem etiam ipsi duorum mensium spatia facere teneantur; omnes modo dicta personæ, quæ jam antea ad Provincias istas veniant, nec solum tamen ibi certum habeant, Praefecti ista omnia fideliter cognoscantibus & ad superiorem Magistratum referentibus ne faciat quid ab hujusmodi personis quod in Provinciarum perniciem cadat, tenetur. Quod si verò quis nomen suum non professus deprehendatur, ut 50. florenis multatus solum venire cogatur, ita ut nunquam ad Provincias istas antea sub præscriptis publicæ pœnæ redire possit. Tempore autem istam & mandare omnibus & singulis, apud quos Iesuita, Monachi & alij Clerici Ecclesiastici Rom. Religiosi homines & deversuri sunt, ut diligenter an nominum suorum professionem fecerint inquirant, vel ipsi antea scriptam mansionis eorum nollem, eam apud Praefectos & Magistratum sub pœnâ 100. florenarum faciant, excusatione omni, quasi personæ istas non noverint, prohibita à & neglecta, exceptis tamen publicis diversariis, ut pœnæ de quorum noverint certis aliquod affirmari non possit. Prohibere paritè & interdicare omnibus Provinciarum nominum locum, ne publicato hac mandato, in ullum sese Collegium aut Scholam Iesuitarum conferant, sub pœnâ, quod perpetuo tempore inultis censeri debeat, quid ad officium aliquod & munus publicum in Provinciis admittantur, vel canonicatum & beneficiis nulli fruantur, & insuper ex jure bonis, 100. florenarum multam singulis mensibus persolvere cogantur, quam pœnâ subire etiam teneantur omnes, qui ante publicationem hujus mandati in scholis & Collegiis Iesuitarum seditulerint, nisi intra duorum mensium spatium egressi fuerint. Quod si verò aliqui bona nulla habeant, à partibus vicinariis eorum multa ista exigatur, nisi forte præter & contra eorum voluntatem in scholas & Collegia ista se contulerint, quo casu Partibus Tutoribus, interdictioni veluti, non pecuniam ipsi, vel aliud quid sive directe sive per indirectum mittant afferre curent, sub pœnâ dicta 100. florenarum multa ex propriis suis bonis præstanda. Omnem autem alienationem bonorum suorum ab illis qui contra mandatum hoc in scholis & Collegiis Iesuitarum mansuri sunt, sive per damnationem, sive per testamentum, codicillas aut dispositiones alius factam nullam omnino & nullius efficacia sese declarare. Mandare etiam, ut ad nullam officium vel munus publicum admittantur, sive indigena sive advena, qui post duorum mensium à publicatione mandato desluxum gradum aliquem honoris apud eos præstare de defendendis Rom. Superstitibus iuramentis, acceperint, & ut illi, qui post factam anno

1576. pacificationem Gandavi, juramentum illud praestiterunt, & ad officia aliqua adhibiti sunt se intra duorum mensium post publicationem hanc spaciū à juramento isto expediant & juramento fidelitatis hinc Provinciarum locisque ubi habitant se adstringant, nisi jam antea juramento fidelitatis praestito, superfluitatibus istis nuncium remiserint, quam renuntiationem & juramenti praestationem ratam habere velint. Imperare porro omnibus, qui sub juramento Pontificio gradum aliquem vel adepti sunt, vel porro etiam adipiscuntur, & in unitarum Provinciarum loco aliquo, vel jam habitant, vel in posterum habitaturi sunt, ut primo vel post publicationem Edicti hujus, vel post aduentum suum in has Provincias mense coram locis suis Magistratu compareant & juramentum fidelitatis praestent, sub pena, ut Provincias istas excedant, persoluto post primum mensem 50. post alterum vero 100. florenis, tertio vero mense, nisi discesserint, publicè proscrivantur. Mandare praeterea omnibus unitarum Provinciarum, in totum & aduentum, ut in nullo Templo vel privato loco alio, siue in agro, siue navibus convectum illum siue virorum siue mulierum insistant, Missas celebrent, superstitiones Papisticas docendo, legendo & admonendo exerceant, aut conventicula Rom. Religionis additarum personarum forteans etiam si nec sacrificium, nec Monachum, nec Clericum eum illum adfuit, qui exercitia ista peragebat, sub quoquoque etiam praetextu id fiat, siue id publicè siue privatim, sub pena 200. florenorum, quos persolvere cogantur, in cuius vel domo, vel agro, vel navi conventicula ista habita fuerint: illi vero, qui Missas celebrant, vel exercitia superstitionum Pontificia alia peregrinis, extranei sint perpetua proscriptione, & arbitraria quadam alià in super pena, si indigena. perpetua item relegatione & omnium beneficiorum privationis pena afficiantur, nec à quaquam hospitio excipiantur, multa hospitii 100. florenorum, pro prima vice, 200. pro secunda, & 300. cum perpetua proscriptione pro tertia vice irrogata, illi vero, qui Missa & aliarum superstitionum Papisticarum exercitia fuerint, beneficij sui omnibus priventur, & 25. florenis pro singulis vicibus, quotiescunque id fecisse vel deprehendantur, vel convinctantur, persolvant, quam multum omnes etiam alij, qui in conventicula ista deprehensi fuerint, unde cum optimi sui vestimenti amissione praestare teneantur, habita consideratione, quod si quò doctrinam aliquam, politica Provinciarum gubernationi repugnantem & obedientiam subditarum contrariam attuleris, capitis supplicio, tanquam pacis & tranquillitatis publica turbator afficiendus sis. Constituit porro, & decernere, ut qui sub specie quasi Rom. Religionis adducti essent, à sacrificio aut Monacho, vel re-

baptizati, vel matrimonio novo copulati caverint; praeter arbitratum Magistratus penam, 100. florenis persolvant, omnes vero alij, qui vel baptismo vel copulationi isti maritali adfuerint, 50. florenis numerent, sacrificium vero vel Monachum, qui id fecerit, simili pena afficiatur. Qui autem conventicula ejusmodi instituerit & introducere in loco aliquo conati fuerint, quadruplo majori quam qui illis adfuerint. Sed & hoc tandem imperare, ne quis vel in Provincias habitans, vel in illis commercia sua agians, nullam contributionem pecuniarum faciat, quia ex Provincias ad loca alia transferantur, & vel ad Templum alicujus extruendi, vel Collegij instituendi usum adhibeatur, nec quicquam expendat aut contribuat sine expresso Magistratus Provinciarum consensu, constituta in eos, qui vel actiones istas facere, vel contribuat pecuniam ex Provincias abducere ausi fuerint, pena capitali & omnium honorum confiscatione. In eos vero, qui contributionem aliquam fecerint, pena à Magistratu arbitraria, & multa quadrupli statuta, quarum multarum tertia pars Praefecti siue Magistratus, tertia delatoribus cedere, tertia item in usum Reipubl. converti debeat, nec tamen specialibus interim in hoc negotio pro Provincias promulgata edicta quicquam hoc edito derogent.

Mandatum hoc 27. Martii Haga Comitum publicatum, causam adversa partis praebuit, ut nullum unitarum Provinciarum incolam in sua Divisionibus Regionibusque ultra decem vel ad summum 14. dies, quicquid etiam negotij expediendum ibi haberet, nisi professionem faciens ad Missa officium venisset, tolerare voluerint.

Hoc tamen quantumvis severissimo Edicto parum Illustrissimi Ordines obtinuerunt. Nam anno millesimo sexcentesimo decimo sexto in lucem edidit est libellus hoc titulo: *Iesuitica per unitas Belgii Provinciarum Negotiatio*. In eo continetur scripta quaedam Iesuitica, reperta inter chartas cujusdam Parris & sacrificuli Iesuiticae Societatis. In scriptis ac literis istis videre licet, quibus artibus, quantumque studio suam, quam vocant, 'Negotiationem' in unitis Provincias Iesuiticae exerceant, & Pontificiam Religionem, eum Dominatione Iesuitica in Ecclesiae & Reip. Reformatae perniciem propagare conentur. Adscribam Indicem quorundam saltem, quæ in his scriptis notatu digna reperiuntur.

1. Completes Iesuitas in Provincias Belgicas federatas à Superioribus emissi.
2. Non tantum veteres Pontificis confirmant, sed etiam, ut omnium modis novos lucrifaciant.

3. Alique

Negotiatio
Iesuitica
in Belgio.

3. Atque adeo ut integras Provincias ad consensum in Religione Papistica perducant.

4. Illud ut effectum dent, non solum plebem eos seducere, se sed vel in primis ad operam dare, ut eos, qui auctoritate valent & rerum potantur, iussu suam per trahant, quorum opera Iesuiticam negotiationem per totam Provinciam fructuosius exercent.

5. Talibus eos permittere, ut sicut Sacerdotes Catholici, quod audent, modo se totos ad nutum & consilia Iesuitarum accommodent.

6. Quia etiam cum talibus eos dispensare in audiendum Reformatum concionibus & carminum usu, ut et tutius lateant, & res Papisticas commodius juvent.

7. Permittere etiam illis, ut Senatui Reformatum intersint, in deprehensionem & dissolutionem conventuum Pontificiorum una cum caeteris consentiant, modo genuini sint Papista eoque id faciant sine, ut se occultent, & consilia, qua adversus Papistas habentur, impediunt, eosdem argente necessitate promoveant, omni occasione Papisticam Religionem propagent.

8. Omni eos arte & studio Belgicam juventutem tentore.

9. Eos invigilare super externis & internis, & versari in utroque homine & utroque seculo.

10. Dumq. isthac omnia iussu Superiorum graviter exequuntur, nolle tamen censi in eorum numero, qui se rebus statuum immisceant.

11. Distribui se devotum Belgiam in Provincias, & unicuique emissarii Iesuitico assignari certum & fixum locum residentia, & quo se movere ipsi non liceat absque Superiorum consensu.

12. Excursiones etiam ad vicina loca singulis imperari.

13. Habere eos in Provinciis unitis Superiorem missionis, quem vocant, ad quem tenentur occurrere incidentibus difficultatibus.

14. Iesuitas numerum Pontificiorum in singulis urbibus, & decreta ab ipsi in rem Pontificiam facta referre in libros usui illi destinatos.

15. Pecunias quoque eorum directione colligi, & a Quassatoribus in usus communes rei Pontificiae asservari.

16. Emissarios in Belgio residentes Iesuitas teneri sapienter ad Superiores scribere de omnibus tam politicis, quam Ecclesiasticis, ut omnium locorum conditio illis plenissime innotescat.

17. In hunc finem certa capita illis praescripta esse, qua in literis scribendis sequantur.

18. Habere eos stylum ipsis solis (non externis) cogitatum, & plerumque de rebus suis scribere tanquam de seculari Mercatura, sive negotiatione, item rationibus & computis, debitis soluti.

19. Cum tabellariis literas perferendos

committunt, non exprimere in inscriptione nomen Iesuitae ad quem pertinent, sed nomen alicuius Civis aut Mercatoris Pontificij, qui sciat, ad quem sint curanda litera ex duobus prioribus literis nominis Iesuitae inscriptione subjecta.

20. Superiores de ipsis, quae ab emissariis Iesuitis perscribantur, statuerent, & si postules necessitas, consulere Provincialem aut Generalem Romae residentem, ut pro re nata Roma & Braxellis impetrent aut disponant, qua ad commodum Iesuitae Negotiationis spectare possint.

21. Non sufficere, ut sapienter & diligenter de omnibus scribantur emissarii, sed requiri insuper, ut aliquoties (nimis semel in anno) ad Superiores excurrant, & de omnibus quam accuratissime eos certiorem faciant, eaque, qua literis committi non expedit, coram audiant & videant.

22. Praeter ordinariis in his partibus residentibus, etiam emissarii extraordinarios, qui Regionem maximè ad eas Nihilium & potentiorum perambulant.

23. Iesuitas ut plurimum commoda veteribus sacrificiis praeferere, ipsos expulsi longe & late dominari propter auctoritatem, qui polent Braxellis & potissimum Roma.

24. Extat etiam in his scriptis Epistola Iesuitae eiusdem, in qua ad Illustrissimum quendam scribit, Pontificis pacem eorum reformatis facere non posse, nisi fiant Pontificij: Unde patet intelligi, quid Evangelici sibi de pace Pontificia secundum Iesuitas sibi polliceri debeant, si Papismum amplecti volunt.

Quid Artibus suis Nefarii IESUITAE Aquisgrani tentarint atque etiam obtinuerint.

ANNO 1611. cives Aquisgranenses inter alia multa Senatus quærentes gravamina de Iesuitarum in urbem admissione, dixerunt eos contra decretum à Senatu anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto factum, quo eorum esset, ne privatæ ædes bonis Ecclesiasticis imponeretur ac censerentur, ædes suas insciji & invitis tribubus, æquidivise, institutisq. periculosis Sanctæ Mariæ & alijs Societatibus, apud primarios quoque Senatores & alios, ut & ipsi in Sanctæ Mariæ Societatem admissi, ceteris diebus peccata sua confessuros se, & quid vel in Senatu vel alibi gestum nossent, manifestatos obtinuisse, Insuper etiam ut nullæ de rebus arduis consultationes ipsis insciji instituantur, nullaque nisi ab ipsis profecta

Ex Mssic
curio
Gallio
Belgræ
anno
1611.
Culania
adun.

consilia approbentur, utque iogens ipsis pecunie summa ex xario publico in-
sulis civibus quotannis numeretur effe-
cisse.

IESVITARVM Conatus & Facinora
in Valefia Helvetiorum
Provincia

DIximus supra, Iesuitas in Valefia Helvetiorum non ignobili Provin-
cia, sedes etiam suas figere tentasse. Huic
autem illorum conatus vehementer resti-
tuit, ob causas supra enumeratas, Bartho-
lomæus Aletius, Leneensis, vir nobilis &
magnæ in hac Provincia autoritatis &
exultationis. Hunc illi à medio tolle-
re veneno, cum alijs artibus & medijs non
possent, conati sunt. Facinus hoc illo-
rum ipsohmet DN. Aletti verbis referam
ex literis ejus ad amicum suum C. V. scrip-
tis. Ea autem sic habent. Anno 1611.
Hat es sich zugetragen auff S. Joannis tag
im Winter / daß etliche Jesuiten von Siders
zu mir kommen sind am morgen in mein Hauß/
haben mich salutiert, vnd mir etliche scripta pre-
sentiert, vnd zu hunden gestellt / welche ich von
ihnen empfangen / vnd in den Tisch gehalten.
Hiemider hab ich ihnen auch gemessen einen
Extraß. so auß Petro Martyre copiert, nemlich
de Penitentia & vera Confessione. Auff solches
hab ich uns ein gut Morgensbrot juristen las-
sen / zu welchem wir mit einander gegessen, ein

fröhlichen Trunck gethan / vnd mit gutem wil-
len wider von einander geschieden. Nachfol-
gendes Tags / war Samstags / bin ich vber
die mir / durch die Jesuiten gelieferte Scripta,
als ich noch nüchtern / gegessen / welche die Jesui-
ter des begangenen Mordes am König ent-
schuldigen thun. Als ich nun diese Scripta
nüchtern gelesen / ist mir ein böser Staub / oder
Geruch in meine Nasen kommen / inmassenich
vermehnet / es wolte mir meine Augen zum
Kopff außstoßen / ia meinen Kopff gar zerbre-
chen. Vnd diemol ich herum anen starcken
Argwohn wider die Jesuiten gefasset / hab ich
mich stark zu sternieren oder neissen bewe-
get: Hierauff Carbo benedictum Wasser ge-
truncken / vnd folgend Dentschen Trinckes
genossen. Vnd als ich vermehnet / alles bösen
entlediget seyn / ist mir doch etwas im Hals
vnd in der Kählen verblieben / inmassen es
mir den speiß hinweg genommen / vnd mir
verab das Fleisch essen gar eridenet / mit hin
abgetorret / vnd zu letzt gar in das Beth ge-
setzt / also daß iederman vernemet / ich werde
den Geist auffgeben müssen: Jedoch ist es von
den Gnaden Gottes besser worden / wiewol
ich dritthalb Jahr darz zu thönn gehabt. Dole-
gends hab ich gemelte Scripta einem guten
Freund zu lesen vergönnet / der meinung / sol-
cher Staub oder Geruch were darauff gar
verrochen oder verlohren / so ist doch ge-
meldtem Freund auch widerfahren / daß
er ab den lesen dieser Schriffen acht Tag
ist krank gelegen / Er hat mir auch sol-
ches verwichlich vor zweyen Herren fürge-
worfen / als ob ich das Lidiol gethan
habe / &c.

EPILOGVS

EPILOGVS LIBRI III.

D E

STVDIIIS IESVITARVM

ABSTRVSIORIBVS, DOLIS ETIÀM,

Fraudibus, Imposturis & Consilijs eorum Sanguinarijs, ex Re-
censione IOHAN. CAMBILTONI,
Græcensis olim IESVITÆ

QUOD Marcus Cato olim dixit: Mirum si Aruspex Aruspem videns non rideat: idem quis non incommode de Iesuitis pronunciet, Mirum si Iesuita Iesuitam intueus, risum cohibeat.

Loquor autem non de simplicibus Iesuitis, quibus vel ob ingenij debilitatem, vel Religionis opinionem, vel temporis breuitatem abstrusiores Iesuitarum techna ignota sunt. Hi namque tanta disciplina seruitute coarcentur, memo illorum, nisi sagacissimus, subodorari possit, quid monstri subit. Sermo mihi est de ipsis Iesuitarchis, Regentibus, Patribus, Provincialibus, Generalibus. Quorum tanta est cum omnium flagitiorum, tum maximè scortationum, proditorum, & Magicarum artium communis atque societas: ut omnino mirum videri debeat, si quis alicui repente fiat ob viam, statimque quasi quoddam exemplar intueatur sui, non extemplo rideat effusissimè.

Places ergo hoc loco nonnulla recensere, quæ maximam partem ipsemet vidi, partim à Iesuitis audiri, quos nominare possum, & certè nominabo, si contra hac vel hicere ausint.

Omnia autem nunc breuiter & rati quadam delineatione: at suo tempore Deo volente fusius & prolixius, assignatis omnibus circumstantijs.

Principiò, si ingrederis Collegium aliquod Iesuiticum, præcipuè in urbe aliqua ampla & populoſa constructum, At quid dico præcipuè? quoniam nullum sit Collegium in hoc loco humillatque obscurum. Si inquam tale aliquod Collegium ingrederis, jam primum ab initio, intueri diligenter Ianitorum, alterum, Charontem aut potius Cerberum. Is est plerumque senio confectus, aut si junior, certè exploratissima fidei & sacrisurnitatis. Hic si quisquam alius, omnia mysteria Iesuitica Cabala nouit, apud hunc reposita sunt omnis generis & status virilia & muliebria vestimenta. Hicce varijs modis quam quisque personam agere se posse confidit, induit

Iesuita, mirabiles exercent imposturas. Nam enim militari habitu clari, & annujs radiantes, & ex professo se Pontificios asserentes, ubi sciunt locupletiores è plebe, quibus sunt filij, eos tanquam aliud quid sciscitanturi aduent, & in eorum familiaritatem se insinuant mirum modò. Hortantur ad extremum, ut filios suos Iesuitarum disciplina committant: Nam & se alunt, ipsis Magistris usos, & non permittendes fecisse progressus. Nunc nobilem induiti, conditello foris veredo, Principum antea frequentant cauid officij. Nunc excellentem præ se ferant, sibi que subueniri petunt; præsertim à Theologis Protestantibus & Calvinianis, ut explorent, quid contra se scriptissent: Et tales omnino puto fuisse eos, qui vos hellenus, viri Reverendi, tam miserè deceperunt. Sed quo magis huiusmodi exploratores in posterum caveatu, dicam vobis postea, quid consilij modo, modò inquam ceperint Iesuita.

Iam verò quorsum Mulieres ille velles? Audite. Nullus Terentianus Lenò tam subtili ratione ad conciliandos meretricias amores fuit, quam sunt hodie Iesuita. Nec præsertim il, quem dixi Ianitor. Nihil quod alij in penetralibus & adytis Templorum per auricularem confessionem, consequi nequeant: Hic blanditij & miri allelamenti facillè impetras, maximè apud pauperiores viudas & mulierculas, quæ filias èd mittunt, acquirenda cauid elemosyna. Et adde nomina in ix, ut Loricæ, Netrix. Hæc illi in nassam dispraxit impurisissimè Ianitor, etsi illa lacerat & detritis squalent vestibus, tamen alijs,

Talibus aliquid de deprehensus est Viennæ.

quas habet in promptu, splendide ipsas exornat, easque per varios anfractus & meatus ad venerabiles Dominos Patres deducit. IHac autem non sunt interdum, sed sub seram crepusculum. Inde totam noctem bellationibus & tripadijs exiguis: Iunioribus hac non animadvertentibus. Habent enim ad rem reduta, & conestramenta, aut etiam subterranea loca, & laquearia, ut illi, qui olim Roma Veneri inibatant. Quorum tam belluina sunt ad carnis lasciviam projectio, utiram Dicorum veritus Senatus, Iupanar illud funditus exierit, sicut Livius testatur.

Hac de lauitore Iesuitico. Quibus & hoc addo, si qui forte salem & tantum apparatus vestimentorum conspiciunt, miranturque quid sibi velis, huius respondeat, isthac omnia comparari agendam comediarum gratia. Sed hic est finis minus principalis.

Iam porro Templum abi es ingressus, ne dubita, quin sub ferrocaelo ambules, Marti tibi imminet eruentus, non Princeps ille pacis. Subter te luridum inferni barathrum & officina carnicum. Referam hic bona fide qua ipse vidi. Præge supra Templi laquearia. aliquot millia ferrearum cestuum & flagellorum invenies: ut Bohemii ferre mos est. Ad latera disposita sunt tormenta bellica, & musquetta quàm plurima interpositis lanceis & bipennibus. In medio ubi cœcant arcus laquearium, prazgrandium missilium lapidum aggeres conspicias quamplurimos. Similem apparatus deprehendes etiam Cracovia. De reliquis Collegijs non dubita. At in quem finem quæritis obsecro? Fateor & mihi rem id initio mirabilem & prodigiosam visam. Sed res sic habet. Sciunt Iesuitæ, se in omnium prope hominum etiam seniorum Papistarum odio versari, propter rei turbulenter & nefarie à se gestas. Neminem enim curant, ne consortes quidem Religionis, dummodo Pontifici gratificentur, etiam cum totius orbis confusio, & Patria proditiore. Quia ergo in perpetuis animi consternationibus hærent, mature eant sibi volans, ejusmodi apparatus bellico. Metuunt enim ne egomet ab ipsi aliquoties audiri, ne sibi accidat idem, quod Templarij, qui licet impendit Pontificij essent, tamen propter nimiam ambitionem & avaritiam intolerabiles effecti, de consensu omnium Christianorum Principum, & ipsius quoque Pontificis approbatione, uno prope momento per universum mundum, è media sublatis atque extincti fuerant. Idem accidit & Pythagorici Ethnicorum Iesuitis in Italia. Verum in Templis potissimum reposita sua voluit præstidia & arcana, idque propterea: Sive enim exorto tumultu concursum fiat à Papis, auxiliandi gratia, ut subito armari possint, si-

ve diripiendi & prælandi causa confluent aliena Religio affecta, ut superde talis & lapidibus obrui queant. An verò non hoc esset ex Domo orationis facere speluncam latronum? Sed audite, quæ miris mireremini & detestemini. Nam hac sunt aurea & eburnea præ illis quæ sequuntur. Subiar parvimentum Templi, Græci & alibi, quæ caverna & carceres subterranæ, ad quas superne descenditur per cochleas. Huc conferunt, ut Virgiliannus ille Cacus, rapinas & thesauri fidei, stipant quæ cavernis ingens argentum. Et sic non modo summa eorum voluntatis consensu, sed etiam incredibili eorum voluptate sunt pauperes, istamque paupertatem admirabili patientia sustinent, in voluntarios autem pauperes ut indignos tam beata cruce, divitiis deoventer. Divitias quibus suat ita plerumque condunt, ut directis & perpendicularior subiacent Attari majori & eminentiori. Atque sic cum Missam cudent, supra Marti & infra Nammona sacra faciunt. In carceribus verò subterraneis miram vides Bibliothecam: Funes, Fidiculas, gladios, secures, forcipes, cippi, numellas, scalas, quibus illigati miseri, artuatim distrahuntur, si qui deveniunt in istorum Necentiarum & Phalaridum manus. Non desunt tragica vestes carnicum, pileum pyramidalis atrii plumis ornatus, thorax fimbriatus & dissectus, caliga hydropica & follicantes, ad tales usque demissa, ut vel intentius horrorem incutiant. In quem statim, molam, hac officina parata est, à viris Religiosis, & mississimi Salvatoris nostri annis. Audi. Istiusmodi instrumentis intellectum discipulorum suorum captivum ducunt, sub obsequium Iesuiticum. Si quem enim non duraturum captivum ducunt, sub obsequium Iesuiticum. Si quem enim non duraturum suspiciunt in proposito, aut erupturum, & arcana Iesuitica preditum metuunt: hunc cippo inclusum, diuque fame & inedia mactatam, tandem exiguissimis tormentis enecant. Nihil istis asfingo, scribo quod res est.

Fuit Græci ante biennium, Iacobus quidam Classus, præstantis ætatis adolescens: hunc virum & locum ob rem levicalem, miserrime conditum, cum se profugitaram, & quæ præteritum se flagitiorum commississet, palam conquesturum affirmaret, ejusmodi carceri mancipiatur, ex quo postea nunquam emerisse visum. Nulli juniorum dubitabimus, quin divi cruciatibus expirasset. Hoc inaudita Tyrannidis excusum suo tempore configurat omnibus circumstantijs, quod ipse miser Classus facturus erat, ego divulgabo. Quin & alius huius non dissimile facinus, in Martium quendam (cujus fratres parentes opinor adhuc vivunt Milsenbergæ & Carvæ Milbergæ) scelerato latrocino à Fuldensibus Iesuitis

tū admiffam, omnium hominum oculis fubijciam. Et quot exiftimatis iftummodi barathro devoratas & abfumptas feminas? quot interemptos infantulos? quot incultis & amplipatrimony fublatis adolefcētes? Ego quidem non exiftimo, fed hoc ipfum firmiffimè ftatuo. Quicquid fub noctem auditis Novitius nobis ejulatus, vagitus, fufpiria & lamenta longe miferumque gelidiffimum exigente metu per corpus fudorem, & pilis horrore regentibus. Crediderunt fimpliciores effe animas recens defunctorum. Ego credidi recens natorum & occiforum.

Caterum, ne quid lefuitis ad extremam Diabolicam malitiam defuit, folens illi nunquam in ejusmodi fubterraneis locis Diabolocundum prabere fpedaculum, dum terrificas induti larvas, Novitij ad hanc Tragiciam evocatis, horrendo cum boato occurrunt, exploraturi eorum confantiam & prefentiam animi. Nam qui fraile & dijello fuit corde, eis ceu degeneres, ad Magicarum artium penetralia non admittunt, fed ad inferiorem artium vellibula abijciunt. Andactores diligenter notant, & feriji fudijs refervant: fed res fapenumero cadit infeliciter, ut anno 1602. mēfe Septembri Praga contigit, dum quinque lefuiti primarij, fub Diabolici larvæ, juvenitii obducitibus, immifcuit fe sextus, & is quidem hand dubiè verus Diabolus, qui unum ex quinque filiis Diabolus medium complexus fic preffit, ut triduo poff moreretur. Factum id lippis & tūfcoribus notum eft Praga. Nec tamen tragico illo exitu deterriti, in facriligo Magia fudijs obftinatè pergunt, Inter omnes autem lefuitas, Magicarum artium peritiam eminet Peter Colton Gallus quem Rex ipfe tamis facit, ut Regia menfa adhibeat, & familiares cum eo mifceat fermanes. De quo ipfi jactant lefuita, quid fpeculum habeat confellatum, quo quicquid Rex fcire aveat, perfpicuè ipfi repræfentet. Nec effe quid tam abftruſum, aut geri & confulari in reliquorum Monarcharum intimis conclavibus, quod illius confellati, vel potius condibolati fpeciali beneficio, non in lucem proferre poffit. Es quidem hujus lefuita, potentiffimum quendam Imperij Principem, cuiusque Evangelicam, in partes fuas pertrahere, quandoquidem in Magico fudio mirificè delictatus fuiſſe dicebatur.

Quos vè inter fe Novitius huc artificio perdisſcendo deputavit, ijs explicans novgentas illas propofitiones, quas Mirandulanus ille Comes Roma affixit. Item, Ioannem Trutemij librum de Secundis. Item, Cornelij Agrippa tractatum de occulta Philoſophia. Item, Theophrastum de Conſtellatione, & figillis Planetarum. Item, neſcio cujus Ab-

batis Steganographiam. Item, artem Pauli ad conciliandas revelationes. Pbi Divum illum Paulum intelligunt, quem dicunt arce quadam Magicæ inſtrictum, tantas percipiſſe divinitus revelationes. Eandemque calluſi dicunt & Ioannem, imò Chriſtum ipſum omnibus numeris abſolutiſſimum fuiſſe Magnum non dubitant. Et egomet ab ipſis non ſemel audivi, & nominare poſſum a quibus. Et hactenus de Templo leſuitarum, quibus addo fubterraneas illas latebras, & Cyrcæ antraſſe plerumque choro, aut perſiſtlio, non ubi populus conſiſti.

Nunc ubi te contuleris ex Templo in Muſeum (de triclinio enim, cubiculis & Area recreatoria: Item de diſciplina Novitiorum, quæ jam ſe votis aſtruxerunt, & de conviciliatorum diſcipulorum, qui leſuitarum cura ſunt commiſſi, Item de Methodo & ordine ſtudioſorum, nihil nunc quidem dicam, ſed in aliud tempus diſſeram, & ſunt pleraque aliande nota) ubi inquam in Muſeum te contuleris, ad dextram latum te converte; videris ibi leſiſſimam & conquiſitiſſimam Bibliothecam omniū generis auctorum, libri omnes in pelles aut membranas niditiſſimas compaſti, auro & argento radianti. Quorum uſus eſt quotidianus, illi pulpiti diſpoſiti in pralonga tabula & catenulis ſunt alligati. Ad interiorem Bibliothecam ſolū ingredi licet Patribus, & libros inde mutuari quos valent, Junioribus preſent illi quotidiani, nec ſine venia Regentiſ reſtignū vel aſpicem excerptere licet.

Caterum in hac Bibliotheca nulli ſunt libri Hæreticorum, ſed probatiſſimorum auctorum & Catholici omnes. Indignos enim iudicant, ut inter reliquos locum aliquem obtineant, & forè metuant, ne peſtifera contagione cæteros infectant. Quare ad ſiniſtram tu reſpice, ibi cernes miſeros Hæreticorum libros, in lætū & ſqualore conſtitutos, & quidem atrii pellibus, atrii membranis ligatos & atro calore deſuper rinctos omnes. Ex his ne Patribus quidem excimere ſas eſt, quos deſiderant ſine præſent Regentiſ. Junioribus autem ne petere quidem licet, niſi carmine prius, aut alio ſcripto, hunc ipſum Auctorem cuius ſcripta cognoscere cupiunt, omni genere conſpiciant proſideriant. Inter hæc Bibliotheca medium occupat Muſeum, multis cellulis, caraleo velo ab invicem ſeparatis diſtinctum. Dextrum latum obſident Patres ſiniſtrum Iuniores, qui jam ordines aliquos ſuſceperunt. Reliqui Novitij communibus conviciliis ſunt immixti, ut ipſos obſervent, eiſque leſuitici ordinis ſuavitatem & excellentiam continuè vicibus depradicent, maxime locupletioribus & Hæreditibus patrimoniorum ſuorum amicis.

De ſtudijs leſuitarum hæc nihil ſubijciam.

Sed describam breuiter examen Provincialiū, quod nusquam extare arbitror. Vnusquisque Provincialis ab ea Provincia, aut Regna potius, quod inspectionis & cura sue commissum habet, denominatur. Ejus officium est, inuiscere Collegia, eorumque supplicare redditus & census, insuper annotare diligenter, quinam ex Magnatibus liberas in Collegijs erudiri curent, & quos illorum sint numerus? Num quotannis aliqua fiat accessio discipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? Num. qui sint, & quot ex Lutheranismus conuersi? Si nulli, aut etiam facta aliqua Pontificia Religiois immutatio, & iactura bonorum: exprobrat negligentiam & scordiam, mandaque seueriter, ut acceptum damnum reficiat. Quod si gesserint secegrege, multas conuenerunt, multum comparserunt & corrauerunt, amō laude cumulat & calo refert. Insuper sistitur, quantum sit viciorum Hæreticorum de ipsis opinio, quam consilia Magnatum: quales habeant conuentus, & quot & ubi? quid decernant, quid voluerint? Item, an Hæreticorum Principes crebrius sint domi, an ubi? ad quosnam proficiantur frequentius? Quali quisque sit ingenia? quibus rebus ut plurimum deleatur? An curam aliquam suscipiat Reipublica? An amore & studia aliquo teneatur Religiana? An potius vino, veneri & venatu indulgeat? An quas habeat in aula Catholicos? Quinam sint populares rumores de suis Principibus? Nam Ecclesia aduersariorum ferueant? Nam Pastores Ecclesiarum sui viri decii & diligentes, an vero somnolenti & illiterati? Nam Theologica facultas in vicinia Academia Hæreticorum flaret? Nam crebriores habeant Theologi disputationes? & cantu quas maxime? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuperrime? Ad hac & alia si respondeat Regens & Reliqui Patres appositè: misce prædicat industriam & vigilantiam. Sin minus, easque adeo rerum istarum nescios deprehendit, acerbe vituperat. Quid agitis, inquit, vos Salemi & desites? Cur perditum istis Romanam Ecclesiam? Quomodo summo Pontifici hanc inuersionem vestram probabit? Cur non infirmatis vos agendis rebus? Cur metui? cur non intrepidè rem agredimini? Dadum hac gesta, dudum pestifera opportuit? Videte diligentiam Hæreticorum inerecibilem? Et vos stertitis? Hū & similibus verbis ipsos incipat & exacerat? Tandem quarit de discipulis, conuulsoribus, Nobilibus & reliquis: Quos eorum sint numero, quantus cuiusque profectus? ad quod quisque studium inclinet? num qui inter eas spinasior & scrupulosior: Talem enim à Theologica su-

dis profus remouendum existimant, nisi scholasticū disputationibus probe exercitum, & opinione Religiois imbutum. Quasi praterea, nam quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Ecclesia, laudabili aliqua facinore se obstringere & vitam denique profundere non dubitet, si quidem necessitas aliquando flagitare videatur.

Ad extremum amia isthac consignata Generali transmittit Romam per quem immediatè significantur Pontifici. Atque sic per totum Christianum orbem nihil geritur aut consultatur, quod non per has Imperij proditores Papa inuotescat. Per Provincialiē etiam Iesuita ab uno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè triennio qualibet.

Addam postrema carallarij loco miras Iesuitarum technas, quas nuper admodum communis consilio fabricatas, ad subvertendum Ecclesiam & Reipublicam istam in Imperio Romano in effectum traducere conati sunt, & canantur etiam num hadie. Etenim hic eorum finis unicus, quo pacto commissis inter se Imperij Principibus, & sublati è præcipui Ecclesie doctoribus. Hispanicam Tyrannidem, & Primatum Pontificis in Germaniam inbiserant. De qua re ipsam Provinciale Del Rie verba facientem commemini. Consilia & machine serè sunt ejusmodi, ut sequitur.

Principio videndum & elaborandum, quomodo Potentissimi Imperij Principes à se invicem abalienentur. Hic finis est. Medium, ut abalienentur est ipsa Religiois inter ipsas diversitas. Caesar ita declaret, Religiois libertatem locum non habere, nisi prius ab ista resistuntur, post Pataviensem transactionem. Hoc illi certè reuocet & excutiant. Mittat ergo Principes, & idem flagitet à civitatibus Imperij: illa aut obediens aut non obediens? Si prius, salva res est: si posterius, præscribat eas & vicinis Principibus, & semper uni Calviniana, alteri Lutherana diripiendas tradat. Non eum putarunt Pontificij, tam prudenter fore Principes Protestantes in causa Tanna Verdensi, quin se vel ad minimum Palatinus aut Virtenbergicus appositurus esset Bavaro. Quia facta præscripti fuissent & ipsi & annuū concessissa pacificandi ratio, non modè ex Pontificij, sed etiam Calvinianis. Quia verò considerantius egerunt, quàm existimatum fuit: Ad has se converterent fraudes Iesuita, Nam præscriptis una atque altera civitatibus Imperij, nullum sibi temperatum est Principum, quin malis sibi potius, quàm alteri amula ex communis præda consulim. Hoc in genere. In specie autem aduidentum esse, ut commissis inter se Saxanici Principibus, potentia eorum frangatur. Id autem fieri posse commoda demonstrat.

Primo, si primatus Magdeburgicus, qui nunc vacat, Electori Colonienſi Bavaria decernatur admi-
niſtrandum, id neque Brandenburgicum, neque
Saxo facile conceſſerint.

Secundo, id ſi non ſuccedat pro votis, aliquid
cauſe obtinendum, quare videatur, aut videri
ſolitem debeat ab Electorali dignitate removen-
dus Sava ſi enim Imperij proceres Weneſſium
à Caſarea culmine dejecerunt, quia ipſi videba-
tur ignaviores habere etiam poſſe Caſarem juſtam
cauſam, quare Saxoniæ iſtum, quotidie ebrium
ab electorali dignitate removeat. Tradat igitur
& reſtituat hanc dignitatem familia Wiſma-
rienſi: & quia Principes illi ad hunc minorem
adminiſtrationem Electura committat Henrico
Brunſwicenſi Principi literato & vigilantſi. Hac
re ſine dubio incredibiles excitabit turbas per
totam Saxoniam: Ita mutuiſe conſcientiæ & at-
terent viribus, ut communi mox ſuperveniente
hoſti reſiſtere nequeant. Brandenburgicum; Po-
meranus quod attinet, dandam operam, ut Affinis
Caſaris Rex Polonia cum patre ſuo Rege Suecia
Carolo, ſic pacificetur, ut Pruſſiam communi ſe-
ditioni ſubjiciant, & in capſa dividant. Contra
quod ſe Brandenburgicum totis viribus opponet.
Haſſia verò Landgravium adjuvandum, ut cum
patre Ludovico dividat aquabiliter Haredita-
tem, & Herſfeldenſem adminiſtrationem reſignet
Epiſcopo Herſſepolenſi. Sin minus, ut proſcribatur,
& Ludovico ditianus ejus aſſignentur. Wirten-
bergicum porro ducem & Electorem Palatinum,
facile committi poſſe inter ſeſe ſi ad reſtitutionem
Cannobiorum aliquis Dux adigatur, & ſi noliſ

proſcribatur, aſſignatis Electori viciniſ aliquot
Monafteriis, & inter ea, comprimis una, quod pri-
dem deſideraſſe dicitur.

Hæc ſunt ſingula conſilia Ieſuitarum, qua ex
ore ipſorum audivi, ſummo cum ſuſpecto & admi-
ratione. Suntque quædam plurima alia qua non o-
mnia mihi acurrunt: & in hunc ſinem ſpectat
pax Belgica & Turcica Sed IEFM credo ſi: rem-
diſſe in Eccleſie ſalutem, ut quos illi inimi-
citias inter Germania proceres ſecre nituntur,
eas jam conſpiciant, flagrare inter Caſarem &
fratrem ejus Athiſiam, Pontifici additiſſimos
& chariſſimos filios.

Quin & hoc deliberatum & conſultatum eſt à
Ieſuitis, ut emiſſis aliquot audaciſſimis ſicariis,
præcipue Evangelica & Calviniana Eccleſia
Doctores, veneno tallant, tanta intoxicandi pe-
ritiâ inſtrullis, ut petras, ſilva, malluvia, Le-
betes, & qua reliqua ad uſum quotidianum de-
ſtinata ſunt, ſic inſicere valeant, ut licet decies
extergantur, tamen atraciſſimi & præſentiſſimi
veneni vim retineant. Quapropter pios & ſincere
Eccleſia Antiſites hortor, ut in poſterum ſibi
caveri velint, nec cuiquam facile fidem adju-
gant, niſi prius probè exploraverint.

Hæc in mentem mihi nunquam venire potuiſ-
ſent, nunquam etiam veniſſent, niſi à primariis
Ieſuitica calliditæ ſociis hæc ſingula, & multa
alia plura accepiſſem, qua in Patria & Eccleſie ſa-
lutem, in aprium producere debui, nunc quidem
ſolùm delineando, ut ſuo tempore, Deo volente,
omnibus coloribus & circumſtantiis, loci, tempo-
ris & perſonarum exprimendo.

FINIS LIBRI TERTII.

xx

DE DO.

DE DOCTRINA IESVITARVM. LIBER QVARTVS.

In hoc Libro eam tantum DOCTRINAM IESVITARVM referam, quam ipsi & alii Pontificii particidia Regum ac Principum: item, prodiciones, seditiones, perjurya, Ligas & conjurationes Subditorum adversus Reges, aliosque legitimos & à Deo ordinatos Magistratus, Amphibologias quoque seu Æquivocationes, ac similia multa approbant, & horum scelerum patrocinium suscipiunt.

CAPVT PRIMVM.

De Parricidiis & Abdicationibus Regum ac Principum, &c.

L

PRIMO, docent, pro invalidis & planè nullis habere Imperatorum, Regum, Principum, aliorumque Ordinum Constitutiones, pacta, conventa, capitulationes, fraternitates, concessionis, quibus alia Religio, quam moderna Romano-Catholica indulgetur: Etiam si juramento confirmata; non autem à Romano Pontifice approbata sint:

In Tra-
cto.
Tom.
XI.
part. 2.
pag. 181. Jacobus Simancha Episcopus Pascensis do Cathol. Institut. cap. 46. Vbi postquam num. 26. dixit, *Se Lutheranos nomine etiam Sacramentarios intelligere*, post alia numero 25. docet: *Ad hæreticorum istorum (Lutheranorum) penam & adium etiam pertinere, quid fides illis data servanda non sit (ut in Concilio Constantiensis factum) non obstant juramento. Item. Cum hæreticis nullum commercium, nec pacem ullam esse posse; ideoque si-*

dem illis datam, etiam juramento firmatam, nullo modo servandam esse. Sapè (addis) id à nobis dictum, necesse est tamen incessabiliter iterari, & tandem non tacere, quamdiu pacis illud nomen obtenditur.

Conradus Brunus qui etiam ex Schola Iesuitica emerit, de Hæreticis lib. 3. cap. 15. ponit quæstionem de tali pæce Religionis, qualis est in Imperio ex conventionibus Anni 1552. & 1555. An rata sint & valeant pacta, conventiones, leges & rescripta, quibus hæretici pacem & securitatem impetrant, ut qui eos offenderit, fractæ pæcis teneatur? Item, Quibus permittitur, ut Ecclesias, Episcopos, Sacerdotes & Clericos habeant, Ecclesias reformare, Ecclesiarum bona possidere, administrare & dispensare possint, utque Ecclesiastica jurisdictio contra ipsos suspendatur? Et respondet, *non valere; cum hæreticis Catholico nullam pacem esse posse. Et esse conditionem iniquam & blasphemam, quæ hæreticis permittitur, ut Dogmata sua doceant. Et in fine ejus d. capit. Hodie nulla pax rata esse potest, quæ cum hæreticis ed lege contrahitur, ut offendi non possint. Horrendam & abominandam esse pacem eâ conditione initam,*

*Tracta.
Tom.
XI. pag.
315.*

initam, ut qui eos offenderint, fracta pacti con-
demnentur. E contra omnia divina & humana
iura illos extinctos velle.

Petrus Ribadeneira Iesuita de Principe
libro primo postquam capite 16. pagina
104. editionis Moguntinz de Anno 1603.
Protestantes Principes injuriis rebelles
& summè impios appellavit (ut & socius
illius Iacobus Sylvanus aliàs Iacobus Kel-
ler Iesuita Ratisbonensis in nuper edita
Philippica eisdem Principes Perduellum
appellatione diffamare non erubuit) sub-
jicit capite 17. & 18. *Pactum hanc Religionis
quam Politi nostri invoverant, quamque
Germani Lutherana sectantis affecta sunt am-
plexati, & in Belgio nonnulli sibi concedi pos-
sulant, non indulgent neque ferendam.*
Idem asserit etiam Andreas Ersteuberg
sive Franciscus Buchardus in Anatomia
(laudata à Iesuita Ribadeneira) part. 3. cap.
13. pag. 306.

Martinus Becanus Iesuita Moguntinus
in disputa. de Fide hæreticis servanda, nu-
per Anno 1670. Moguntiz impressa cap.
10. pag. 88. & seqq. asserit, *Libertatem sive
pactionem illam Religionis, quæ liberum per-
mittitur, esse Catholicam, vel Lutheranam,
vel Calvinisticam, omnino esse illicitam, &
divino præcepto repugnantem, nec aliter quam
aliquo tempore, majoris damni vitandi causa,
tolerari posse. Imò hac libertas potius (ait pa-
g. 94.) à Catholicis omnibus modis, quantum
commode fieri potest, impediri & profligari de-
bet. Nullus sit istius ministeriorum locus: Sciant
omnes, etiamsi quid speciali rescripto vel pacto
ad hujusmodi hominum genere impetratum sit,
non valere.*

Sic Iulianus Cardinalis S. Angeli Ladis-
lao Regi Hungariz & Poloniz post pacis
conventionem cum Amurathe initam, &
juramento ad hostiam sacramentalem fir-
matam, persuasit fidei datæ violationem:
*Insania, inquit Iulianus, fidei ac fœderis no-
mine, & verba quadam inconsulta. per spem,
metamque mutuo jactata esse, qua fœderis na-
men sanctitatemque non obtinent. Iuramen-
tum interpositum, ceremoniam tantum tem-
erè jactatam fuisse. Eorundem Principum alio-
rum consensu bellum intermitteri oportuisse, quo-
rum ope, auspicioque geri susceptum oportuit.*
Et nedum fœdus cum hujusmodi hominum ge-
nere inire licuisse, sed & initum non tenere
in jussu Pontificis maximi. Ac postquam de
potestate Pontificis multa præmississet, tan-
dem subjecit: *Pontificis maximi auctoritate
se id fœdus, qualecunque esset, rescindere &
abrogare, Regemque & ceteros, quorum in-
tererat, à juramento & responsione quam Tur-
cis fecerant, absolvere.* Philippus Callima-

chus Florentinus (qui Romano-Catholicæ
Religionis fuit) historiarum de rebus ge-
stis Ladislai Regis Vngariz, libro tertio.
Et Aeneas Sylvius (qui idem post Papa
Pius II.) Epistolâ 81. Et notandum, Quod
licet Iesuita Petrus Ribadeneira, De Prin-
cipe libro secundo capite vigesimo deci-
mo, hanc perfidiam improbet, & causam
maximè eladis fuisse fateatur, illum tamen
supprexisse, quod Cardinalis Iulianus an-
dior illius perfidiaz & perjurii fuit. Alter
verò Iesuita Martinus Becanus in Disputa-
tione de Fide Hæreticis servanda capite
septimo pagina sexagesima sexta falsò alle-
gat, *A nonnullis Principibus Christianis Ladis-
slavam ad violandam fidem & bellam redire
grandem sollicitudinem fuisse.*

Sic Iohannem Strigoniensem Archie-
pilcopum, & Iohannem Episcopum Quin-
que Eccles. Erga Mathiam Regem suum
ingratissimos Friderico III. Imperatori,
autores consilii de violanda fide & jure-
jurando fuisse, tradit Ranzanus in Epito-
merum Hung. Ideoque Mathiam Institut-
o exercitu Germaniz fines ingressum,
quicquid locorum occurrat, disposuisse, va-
stasse, incendisse Austriam denique, Sti-
riam, Chariniam occupasse.

At non tantum illis, quos hæreticos
fingit Pontifex Roman. fidem ipsam non
servat, ducere non servandam, sed & do-
mesticis fidei suæ. Ne longè exempla pec-
tantur: Existant inter acta & recessus Impe-
rii duo Maximiliani I. programmata, qui-
bus conqueritur, *Iulium I. Pontificem Ro-
man. cum ipso Imperatore, nec non Regibus Gal-
liarum & Aragonia de coniungendâ armâ
contra Venetos pactum fuisse, & ne cuiquam
cum Venetis absq; communi consensu pacem in-
ter liceret, donec sua prorsus recepissent. Sed Pon-
tificem fidem violasse, cum Venetis ad partem
transfessisse Et hanc violationem insignem perfu-
diam & dolum vocat.*

Rectè itaque Senator Venetus Domini-
cus Trévisanus cum Leo X. à pactione Ca-
meracensi resiliit, & Venetis pactionem
offerret, in Senatu dixit, ut est apud Guic-
ciarcinum lib. 8. histor. Ital. pag. 264. *Si in hoc
Pontifice Sacerdos alius fides non constanter, quin
serè semper in alijs fuerat, existens: se minime
cernere, qua castro haberi posset, Pontificem A-
rimin & Faventia adeptis, non etiam Cer-
viam & Revennam repetiturum esse, si data
fidei maiorem rationem haberet, quàm Pon-
tificem mori esset: Quia ut hunc morem suum inea-
tur, legibus sancerant, Ecclesiam suorum Ana-
tistitum promissis & contrahitibus contraveni-
re posse.*

Anno 1527. edita est Moguntiz cum

privilegio Cæs. patris Caroli V. Impetatoris cum Clemente VII. contra Franciscum Regem Galliarum inita, cum Responso suo Querela ejusdem Imperatoris; Quod Clemens Papa fidem non servasset, sed ejus violationem prætextu ad pietatem composito tegore conatus fuisset. Ideoque Catolum Imperatorem vocem esse Jacobi, manus autem Esan. Er addidisse; Toties sibi violatam fidem ruptaque fœdera. Item: Contra jus & aequitatem datam fidem, præstitumque iuramentum violatum esse. Cum hujusmodi hominibus deinde tutè contrahi non posse.

Hosius Cardinalis Epistola 193. 202. 220. Henricum Poloniz Regem hortatur, eum nullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis servare. Nunquam ait, *patiaris ulli ratiōne ad ea quæ promissisti, servanda tenere*: quia Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis. Et hanc admonitionem postea ad Regem Poloniz Stephanum Antonius Posssevinus Iesuita repetit.

Sententia ergo Iesuitarum aliorumque Papistarum hæc est, Hujusmodi pacificationes, ex ipsorum parte non esse obligatorias, nisi cum autoritate & consensu Pontificis Rom. initæ sint, sed nullas & irritas esse. Sed et si validæ essent, tamen ad Papæ autum rescindi ac cassari, & juramentum interpositum, Pontificis relaxari, imò & post perjurium admissum absolutionem facillè impetrari posse.

In eandem sententiam docent porro ex priorè axiomate, Pacem Religionis inter ordines Germanici Imperij conveniam, uti per vim extoriam, non esse obligatoriam, imò & ad tempus tantum concessam, dilationem, moratorium & tolerantiam fuisse. Nempe usque ad Concilium Tridentinum publicationem, quæ Anno 1564. secuta est.

Iohannes Paulus Windeck in delibet. de hæresibus exstirpandis, impressa Coloniæ cum gratia & privilegio Cæs. Majestatis A. 3. in respons. ad 4. objest. pagin. 324. Quod hæc paci formulâ Cæs. Protestantisbus cavus summâ necessitate adactus fecit: nam irremittum in Asiam Turcâ, necesse erat, omnes undecunque vires contrahere.

Ibidem Windeck, Constat ex eo edito, Cæsarem pacem Protestantibus tantum ad usque Concilij tempus, quod dissidium hoc sanari posset, concessisse. Idem pagina 326. ubi subiicit. Protestantibus tantum moratorium, dilationem, & tolerantiam concessisse usque ad iudicium Concilij Tridentini. Quamobrem mirari animum subit recordiam sceltariorum, qui pro Religione tuenda toties Comitiorum decreta contra nos similissimè detonare & debellare solent.

Idem Windeck pagina 414. Quid non nunquam Catholici cum sceltariis transsegerunt, eo sine fecerunt, ut interea reliqui negotia expediti, postea nunc hoc bellum contra Sceltarios administrarent, omnemque ejus molem in ipsos converterent. Idem docet etiam Andreas Erstenberg aliàs Fr. Burekhardus de Anaromia libro 3. cap. 13. pag. 305. & seq. Et Auffsecker der Vasslichen cap. 3. fol. 66. & 70.

Melchior Cleselin quoque quondam Archiepiscopus Viennensis, ejusdem farinae censuram conscripsit anno 1606. ad Matthiam tunc Archiducem Austriz directam.

Et possevinus aliisque Iesuitæ Henrico Gallo & Stephano Bathorio Poloniz Regibus auctores fuerunt, ut de hæreticis (Evangelicis) extirpandis scetio cogitarent. Nullo enim modo fidem, Evangelicis Polonis datam, servandam esse: quia juramentum non debeat esse vinculum iniquitatis.

II.

SECUNDO, docent etiam, hoc tempore ad laborandum Pontificij ubique, ut omnes hæreticos, in primis Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores, politicos illos Catholicos, qui potius pacem servare, quàm auxilia ad hæreticorum oppressionem conferre malunt, igne, ferro, veneno, pulvere tormentario, bellis & aliis machinationibus opprimant. Nisi fortè majus incommodum Pontificij metuant, si id jam tenent, tunc enim tempori servandum: alijs contra sententibus, non amplius temporisandum.

Paulus Chirlandus de hæret. quæst. 3. num. 2. Simancho Instit. Catho. cap. 46. num. 45. & seq. Actio Hentiei Garneti Iesuitæ, per totum.

Iesuita Cresvel sub nomine Andreæ Philopatris contra editum Regiæ Angliæ scet. 2. nom. 157. Vbi tradit. Principem, qui à Catholica Religione deflexit, excidere statim omni potestate, argumento ejus quod Paulus 1. Cor. 7. dicit: Si infidelis discedis, discedas; in hujusmodi casu non ligatur frater aut soror. Idem paulò post numero 16c. Omnium Catholicorum sententiam esse, obligatos esse subditos ad Principes hæreticos depellendos, qui fidei Catholicæ injurijs sunt, si modo vires ad hoc habeant idoneas. Et ibidem num. 162. Subditi hujusmodi Principes suos non

santum legitimi possunt detorbare, sed etiam ab hoc precepto divino, & conscientia vinculo arctissimo, ac extremo animarum suarum periculo tenentur. Idem in prædicto Resp. pag. 109. Si Imperator vel Rex hæreticum favore prosequatur, ipso facto Regnum amittet.

Cardinalis Reginaldus Polus in Orat. ad Carolum V. Imperat. *Relictis bellis Turcico, contra hæreticos bellum movendum. Hic enim compositum (ait) minori negotio reliqua aggredi ac perficere poteris. A Turca minus periculum imminet.*

Cunradus Brunus de Hæret. libro 3. cap. ult.

Bulla Papalis, quam vocant *Cena Domini*, sic habet: Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei & nostra quoscunque Lutheranos & ipsorum receptatores aut fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores.

Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habuâ, quæ primum in infestiori Germania typis vulgata est. tales Politicos Hæreticis & Turcis deteriores esse dicit, Quia armis & bellis Catholicismum propagare recusant. Eos etiam ut novos Diogenes & Protagoras ex omnibus civitatibus pellic debere, ut veteres illos expulerunt Athenienses, propositâ etiam mercede ei, qui illos interficeret. In edit. Bavarica quæ nuper Monachio prodierat, hæc invenitur pag. 13. & 14.

Baronius Cardinalis in Epistola contra Venetos: Duplex est, ait, Beate Pater ministerium Petri, Pascere & occidere, juxta illud, Pascite oves meas, & juxta illud, Occide & manduca. Quando enim Pontifici negotium esset cum refractariis & adversariis (Quales sunt Veneti) tum jubetur Petrum eos mactare & occidere, atque in viscera sua recedere. Idem in sua Patreâ ad Venetos pag. 9. Resat pater [Papa] ut oves tuas in maleficus gladium Petri, quem ad hoc constituit super Regna & gentes Christus.

Rosephus Stevâus Valentinus Doctor Theologus, in libro de osculatione pedum Romani Pontificis, ad Gregorium XIII. edro Coloniz, Anno 1580. capito 4. pag. 35. Oportet, ait Paulus 2. Corinth. 15. Christum regnare, donec ponat inimicos sub pedibus suis, &c. Cum hic locus Pauli Ecclesie potestatem exprimit, meritiâ reluctantes & contumaces hostes pedibus trahet, comminuet, proteret, atque sua potestate subditas nationes coercet, donec venerat utriusque eius dominatione & dignitate, manus preteritans, & vestigiâ oscula iaciant. Quos omnes sua auctoritate confringit & consertit Ecclesie: quia primo predicatori dictum est: Occide & manduca. Tunc mactat Petrum, cum impietatem reprimat canas, & colla furore tur-

gentia pedibus contudit & comprimit.

Sic etiam Cardinalis maximus Polus leuitatum factor, tubâ sollicitudinis elasticum canens, ad arma Carolum V. vocat, hanc luem ab Ecclesia Christi ave ritat, mabumque domesticum congruâ severitate resecundat, ne universon Christianor Reipub. corpus ad extremum inficiatur. Gladium enim iustitiae divinitus illi, ad Ecclesie defensionem & vindictam malefactorum traditum esse. Accingitur itaque, subiungit, gladio suo super semper potentissimum Imperator, hæreticos & Christianos non minus hostes perniciosissimos sub regum mactat. Eximilem hanc fore sanguinis profusionem perceptor: Quid enim ait, pesserunt membra in corpore: Quid homo desperavit in Republica: Quid versus invincit: quid lupus in ovile: quid proditor in castris: quid seditiosus in civitate: Quid patitur, quid cogitat: Annon, unde maius periculum Reipub. nostra imminet, & ibi praesens iam vulnus, & novus hostis multâ periculosior & infestior, quam prior Turca, iam argentea potius carsum & arma te convertiere oportet? Hæreticis semper, seu Evangelium Turco deterius est, &c. Ad eundem ferè modum Antonius Pushevius scribit, in libello cui titulum fecit in Italica lingua Li Soldato Christiano: cum Papa Pius V. Corolo 9. Gallorum Regi militum mitteret. Sic enim inter cetera: Nisi, inquit, milites omnes Christianos in Principibus occidant, eos patriam, uxores, liberos, omnem substantiam, atque adeo etiam fidem & salutem amittunt: & vocat illos: qui verbum Dei recutit, secleratos ministris, qui nihil aliud querant, quam corporis & animæ perditionem.

Hafenmullerus pag. 126. testatur, se audivisse Landsperg Georgium Baderum, locuturum per Bavariam Provinciam, & Iacobum Crusium, Novitiorum Iesuitarum Rectorem, aliisque sepe dicentes: Nulla nobis pax, nulla tutatorem possessio erit in Germania: quandiu non erit terminus Augustanæ Confessionis deleri & Protestantes omni defensores trucidari & comburi. Illud enim humanum genus non aliâ ratione, quam inquisitoria emolliri & dissipari potest. Quibus subiunxit Pater Petrus Italus tero Spiritualem Magni Rerum Finem, inquit, in nostris etiam esse animarum & spirituum, qualem habuerit il, qui Evangelicis Galilæa expulerunt. Nisi consimilis in Germanos instituat lamina, nostra Societas inter ipsasuta esse non poterit. Pater vero Iacobus Lutzius Landsperg concionator addebat: Quid est, quod nostri, Augusti, sancti severiano, inssu Pontifici Romani, novum Calendarium argenti. So potius curarent, milites transcribi,

Confessionibus trucidari, Lutherana predicabilia Vrbe cyci, Textorum domos & bona conficari, tunc & Calendarium tunc recipi, & nocte ibi quietè vivere possent. Pertinaces enim Lutherani, non nisi morte commendantur. Hæc & similia inter se agitant Iesuitæ.

Cùm etiam ad Iosuitas Landspergenfos per Noribergensem quendam hypochritam scriberetur, Illustrissimam Principem ac Dominam, D. Vesulam Dorotheam, &c. Illustriss. Principis ac Domini, Domini Ludovici, Ducis Wirtembergii, conjugem pietatissimam defunctam esse: & sperem etiam esse, ipsum quoque Principem ob nimium dolorem & luctum, quem ex conjugis carissimæ morte conceperit, mox eam subsecuturum, Christophorus Zieglerus Sturgardianus, ingratus erga Patriam cueulus, dicebat: Si hoc fieret, omnia nostra consilia & omnes vires conjungere vellemus, ut diuine ipsâ, Dux Ferdinandus Oenipontanus potiretur. Quia autem id sine gladio & sanguine fieri non potest, suasor essem, ut Clerici & Deuoti, omnes Monachi & Canonici, & quicunque per vires possent, concurrerent & uno impetu Wirtembergam invaderent, resistentes contrucidarent, & sic illorum Templâ & Scholâ nostri inhabitarent. Scio, inquit, aliâ ratione ipsos vinci, & ad obedientiam redigi non posse. Nam Wirtembergenses in sua Religione sunt rigidiores & pertinaciores, quàm ut promissis, vel minis, vel muneribus, vel scriptis, vel consilijs ad Romanâ Ecclesiâ subjectionem & obsequium pertrahi possint. Iacobus Crucius quoque Rector Landspergenensis, pro publicâ conclone aliquoties dixit, Hascenullero teste. Non potissimum ob hanc sententiam in Germaniam missi sumus, ut Doctores, Concionatores & Præceptores in scholis & Templis agamus, sed ut operam demus, ne Lutherani seu Evangelici protestantes majora incrementa sumant. Si id nostrates ab orto Lutheri fecissent, jam Ecclesiâ Rom. in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus, conjugamus manus operas, viros & arma, tunc facile poterimus illos exstirpare. Ad hanc finem nisi omnia nostra consilia & actiones direxerimus, periculum est, ne nobis idem quod intendimus, faciant, & in foveam, quam paramus hæretici, ipsi nostrâ negligentia incidamus.

Franciscus Veronus Constantinus Iesuita Gallus, in Apologia sua Gallie, pro Iohanne Castello Parisiensi, Henrici I. V. Galliarum & Navarræ Regis parricida, contra Arreftum Parlamenti Parisiensis adversus eundem pronuntiarum 29. Decemb. 1594. impressa Anno 1595. in quintz partis cap. 33. cum variis multisque locis per to-

tam Apologiam, & verbis expressis ostendere admixtus esset, Hæresin omni infidelitate deteriore esse, tandem ad armam conelamar, ad Regem Henricum, tanquam hæreticum & hæreticorum fauctorem, Hispano eunctorum gentium pio patrone agmen ducente, communibus armis delendum. Verba ejus fideliter ex Galliæ Latina facta, sic habent: *Inquit, regum arma sunt iusta, imò iustiora, quàm contra omnes alios infideles.* (Loquitur de hæreticorum extirpatione) *sicnti hæresis etiam peior est, omni infidelitate secundum verbum Dei, qui permittens populo suo inire pacem & fidem cum civitatibus Gentilium, longè ab illo distat, sed minime cum propinquitibus, quos Deus circa illius exceptionem funditus extirpatos vultus, docet nos hanc Theologiam, cum infidelis, qui est propinquus, nihil aliud sit, quàm, qui sub nomine Christiani seminas suas impietates & blasphemias, sicuti facit omnis hæreticus (nominatim autem Iesuitæ) sed si iustum bellum contra hæreticos, quanto iustius contra caput hæreticorum? (de Henrico IV. Galliarum Rege agit) inquit, iustum est ad extirpandos Reges hæreticos, ex omnibus Regibus Christianis, quos, inquit, iustum ex regno Christianissimæ Hæcuscque Veronus.*

Ribadeneira libro 1. cap. 18. in Principe suo scribit etiam, Concilij Tolatani decretum esse, Bellum gerendum adversus Hæreticos: idque etiam Principibus & Magistratibus Catholico Romanis præceptum, illosque ad hoc iurejurando adstringendos esse, Et eodem lib. cap. 24. dicit, Explicari facili non posse, quanto odio Catholici in hæreticos ferri debeant.

Iohan. Paulus Windeck de extirpandis hæres. Antidoto 10. pag. 404. & Antidoto 11. p. 480. scribit, Lutheranos bellis persequendos & non solum armis terrendos, sed etiam delendos, excindendos, tollendos, extirpandos: Nec curandum si Catholici numero pauciores, cùm multo pluribus hæreticis constingere debeant. Et exemplis ostendere conatus, parvam Pa-pistarum manam, contra numerosissimum hæreticorum exercitum sæpè victricem existisse. Idem Windeck ibid. p. 412. & seqq. Ad Sectarios profligandos Catholicorum Princip. Liga & confociatio requiritur: & Iesuita Cresvel p. 161. dicit, Ligam esse necessariam, & ex obligatione; Windeck pag. 244. Fœdus seu unionem in Galliâ initam, & Anno 1587. publicatam, quam Sacram Ligam vocant, salutare consilium) 11. Deinde (pergit Windeck) nec negligenda est occasio, Quando videlicet Protestantes pecunijs exhausti sunt. Vique facilius Catholici Sectarios opprimere possint, varij obducti causis & artibus alios à aliis di-vellant, occasiones captandas; idque à Carolo V. Imperat.

Imperat. observatum magno suo emulamento. Sed & externa auxilia Catholici sibi adjuvant ad subjugandos Sedaros. Econtrane his exterorum suppetiam sibi adfiscant, cavebunt.

Ex eadem hac Iesuitarum doctrina, & spectoris Pontificii scrinio manavit proditoria illa & immanis Ianicna Parisiensis contra pacificationem fide Regis firmatam in qua supra 30000. innocentium hominum omnis ordinis, Sexus, ætatis, inter paucos dies in domiciliis suis, vel ab iisdē extracti fœdissimè trucidati sunt: Quo spectaculo tum tempore Iesuitæ oculos & animos suos retereantur; Idque Papa Rom. in suo palatio, ut & suūmet, & Cardinalium oculos pasceret depingendum curavit. Iacobus August. Thuanus Præfex Regius Historiarum sui temporis in historia Anni 1572.

Hinc etiam manarunt conspiratio Guisavorum & sociorum anno 1567. in Gallia publicata, & quæ eam secuta sunt bella, & Regum ac Principum patricidia, ac Iesuitarum temporis magno zelo repetitis hæreticis Iohan. Parvi Parisiensis, damnatus jamdudum in Constantiensis concilio, de necandis & loco movendis Regibus & Principibus, quos Theologi, viri scilicet eruditi & graves, pro Tyrannis habent; de quibus extant 6. Tomi Memor. Ligz. Ideoque Iohan. Mariana Iesuita Tolotanus De Rege lib. 1. c. 6. id deorum Constantiente non probat; Quia non inveniat probatum à Martino F. aus Eugenio Pontificibus, & quia tripliciter Iesuitarum diffidit concilium illud celebratum fuit.

Hinc etiam fluxit consilium illud & conatus invadendi, & subjugum Pontificis ac Hispani mittendi Regnum Angliæ, ad quem perficiendum elassis Hispanica anno 1588. jam fere ad littora & portus Aeglicanos pervenerat: quo eventu, notum est, quodque ex 158. navibus optimè instructis vix 40. in Hispaniam redierunt. Et fuerat Iesuita Cresvel, aliis Andreas Philopater, in Responso ad edictum Regiæ Angliæ pag. 139. Dei voluntate adversum illum belli successum evenisse: causas etiam fuisse illius claudis, aeris inclementiam, incogniti maris inexpectantiam, fortassis etiam, nonnullorum hominum negligentiam vel insipientiam. Et fuit Deum voluisse arborem Angliæ instructuam adhuc dimittere ad certum annum Evangelicum, ut videtur, non ad frugum meliorem reduci posset, antequam succideretur.

Et quia ab illo romphre usque ad secundum Regis moderni annum Iesuitæ in Angliā speratos fructus colligere non potuerunt, sed ejusdem Dei Opt. Max. voluntate

prohibiti sunt, conspiciant tandem tres Iesuitæ Henricus Garnetius Provincialis Osvualdus Tesmond & Ioh. Gerard, cum aliquot Nobilibus suffractionis hominibus ad perdendum & dispendendum uno momento ipsum Regem & omnes Regii ordines in Comitibus Londinensibus supposita & incensa pulvis tormentarii copia, & appareret ex Actis publicis Henrici Garnetii nuper Londini editis, & ex ipsiusmet Regis Britanniarum edicto promulgato 15. Janu. Anno 1606. in quibus expressim, tres istos Iesuitas auctores & inventores illius proditorie machinationis: Item præcipuos practitantes sive machinatores fuisse. Præmonuerunt etiam jamdudum Iesuitæ & publicè contestati sūt, se ob huiusmodi detectas punitiones predicationes à proposito suo non desituros, velin sciat (aiunt Iesuita Campianus & ejus socii in concertatione Ecclesiæ Catholice Anno 1583. Treveris excusa pag. 21.) quod ad societatem nostram attinet, omnes nos, qui per totum orbem longè lastque diffusi sumus, quarum est continua successus & magnus numerus, Sanctum Fœdus ingressi, nec quando vel annu nostrum supererit, studium & consilia nostra de salute vestra (hoc est, & Religionis & Regni vestri eversione) intermissuros. lampridem unita ratio est, & inebriatum certamen nulla vis, nullas Anglorum impetus superabit.

Exciipiant tamen quidam Iesuitarum, si Pontifici metuerent ne conatus ipsorum irritus futurus esset. Hoc enim casu ad tempus aliquid indulgendum, & commodiorem opportunitatem expectandam.

Memor. Ligz. Tom. 6. pag. 262. & seq. Iesuita habent breve Apostolicum, in quo per dispensationem ipsi permittitur, ut Servant tempore totum, dissimulandum, & Regi obediendum ad tempus per dissimulationem.

Petrus Ribadeneira de Principe libro 1. cap. 26. pag. 178. Christiana prudentia docet, dissimulatione utendum, si magna pericula imminentur.

Martinus Becanus Iesuita Magunt. de fide hæret. servan. esp. 10. pag. 89 Si Lutherana Religio commode impediri & profligari non potest, nisi cum majori damno Rcipub. tunc aliquo tempore tolerari potest. Ex pag. 102. Magistratus Catholicus omnibus, omnibus modis impedire debet libertatem Religionis Lutheranae: Si tamen id facere non potest sine graviore incommodo boni publici potest eam tolerare ad evitandum majus malum.

Iohannes Paulus Windeck in delib. de hæres. extirpan. pag. 333. Nihil in Religione negotii oportet contrivere aut indulgere, nisi ubi liberi publicæ auctoritate, & validis viribus nititur.

Andreas

Andreas Philopater, alijs Cresvel Iesuita Ad edict. Regioꝝ Angliꝝ pag. 151. Si vñres Catholicici ad hoc habeat idoneam inquit.

Sic Heoricus Garotus Iesuita Provincialis Angliꝝ scripto testatus, & coram tribunali confessus est; Piam V. & Gregorium XI V. monitos. Quod ipsorum Bulla contra Regnam Elisabetham magnas calamitates Pontificijs confarent, eosdem bñc indultu venit demulserunt; Licere omnibus Catholicis externam obedientiam pra se ferre ad vexationem redimendam, his tamen cautelis & cancellis circumscriptam, Primò, Rebus sic stantibus. Secundo, Donec publica Bulla executio fieri potest. Io actis Garneri. pag. 68.

Nonnulli verò Iesuitarum doceoꝝ, Nimis tributum tempori; Nunc itaque omnes Lutheranos & Calvinianos passim exterminandos, opprimendos funditus & radicibus delendos, ne ullam eiusmodi semen renascatur.

Cresvel Iesuita in eod. lib. de quo supra, pagin. 8. Satis jam cessatum est ab innocentium defensione, ad placandum hostem, si fieri potuisset; Satis datum tempori, satis, satis sributum ipri. Quidni obstitimus tam scelerata tyrannidi?

Petrus Ribadeneira De Principe, lib. 1. c. 15. pagin. 90. & seqq. ubi politicam prudentiam illam Regioꝝ Scotiz & Regum Gallic ac Consiliariorum graviter accusat; qui putarunt, servendum tempori, utiliusque esse, conniventia quadam & lenitate servare, quam severa animadversione totum Regnum evertere. Et pag. 94. addit; Nullum Regem, nullum Principem esse, cui hac politica ratio potius visa est, qui non stultitia & temeritatis gravissimas penas dederit.

Sic Iesuita Ratisboneosis in publica concione, nuper primò Dominoicà post Advocationem in praesentia Commissarii Cæsareæ Majestatis habita, classicum hoc modo cecinit; Nunc tempus esse, haeticorum istorum, quos prius expresserat, oppressionem & deletionem maturare. Catholicis nec nervum pecuniam nec militem, nec consilia desse.

Sic & Io commoefactione ab Episcopis quibusdam Anno 1603. Ratisbonæ exhibita Matthiæ Archiduci Austriæ; Non amplius temporisandum, sed vitam, sanguinem & omnes fortunas ad hoc expendas, ut cogantur Imperij Ordines in ipsorum territorijs sita monasteria Abbatiis & Monachis restitueret. Et in hunc suum Catholicorum maiorem conjunctionem omnino necessariam esse, extrema omnia tentanda, animas non despondendas. Cùm & parva Catholicorum manus (ait Wioder in eod. lib. de here. extirp. Annotot. pag. 410.) sapienter haeticorum copias trucidaverint & interfectione deleverint.

Ex eodem scrinio pectoris nuper sub dato 22. Octobris Anni 1607. prodit Epistola five exhortatio Episcopalis ad aliquot Pontificie Religionis Prælatos, quæ sic habet; Maximopere dolendum est, quòd inter politicos nostros reperiantur, qui Cæsareæ Majestati, Electoribus & Principibus persuadere conantur, Ob horum temporum difficultatem aliquid connivendum & temporisandum esse. Id enim dum à politicis istis fit, Protestantes commodas suas in Rom. Religionis detrimentum promoveant.

Hæc quæ hæcque sub numero primo & secundo capitis hujus diximus, quæque in sequentibus etiam referemus, confirmat apertis verbis Thuaus libro 47. pagin. 877. & seq. inuens, Ratas arvorum Theologorum, qui se Iesuitas appellant, esse sententias, pacem cum seclarijs (Evangelicis) nec fieri debere nec coire posse; de eis datà neminem obligari: rem piam ac salutarem esse, in impuros homines manus violentas injicere; Christianos omnes adversus populum eam armari debere: ac præter Decretum Synodi Constantiensis, de fide hereticum non servanda, depræmere eos exempla ex sacris literis deprumpta, de iis, qui à Levitis & Moysi mandata occisissent: de iis præterea, qui vitulum aureum adorarint; ac denique de Iehu, qui re alid simulatâ sacerdotes Baali inclusos interfecerit.

Idem lib. 65. pag. 152. Cùm, inquit, res in Senatu Sebastiani Regis Lusitania de bello in Africa contra Mauros gerendo agitaremur, ii qui Iesuitarum partes fovebant, ut Regem à periculoso consilio dimoverent, sic censuerunt, Principi Christiani nominis propagandi desiderio flagranti potius adversus seclarios (Evangelicos) quam eos, qui Christi nomen omnino nesciant, bellum suscipiendum esse: quippe cùm plures periculi ab illis (Evangelicis) quam ab his impendat, & quò facilius secliarum malum inter Christianos spergit, eò majoribus edijs verè Christianos seclario veneno infectos delictari, vitare, atque ad internecionem persequi, quam infideles & abomestanos, debere.

Rurfus idem lib. 67. p. 190. scribit, Iesuitarum sententiam esse, bella, quæ communi consensu Christianorum contra Mahometanos gerantur, utilius ad Dei gloriam contra seclarios (Evangelicos) qui inter nos sunt, amissis Turcis, verti debere. Vbi rectè addit Thuaus: Hoc, quàm piti, & juxta mansuetudinem Christianam dicatur, ipsi, qui conscientias aliorum morderantur, conscientiam suam rogor.

Arrivato
anno 1603.
scilicet.

III.

TERTIO docent etiam, Quando subditi Rom. vno Catholicis Imperatoribus, Regem,

Regem, siue Principem suum pro Tyranno habendum in Concilijs vel convitijs suis stauerunt, tum illum abdicare, & seipsum omni obligationis nexu solvere posse. Si verò Comitibus habere prohibeantur, tum curvis subdito, modo lesuitarum, aut aliorum huiusmodi Theologorum usus sit consilio, permissum: immò laude dignum & meritorum futurum, huiusmodi Regem vel Principem occidere. Proindeque rectè fecisse Monachum Iacobum Clemenstem, quòd Henricum III. Regem Gallie cultro venenato interfecit; Rectè etiam facturum, qui & illius scecessorem Henricum IV. interimit.

Iohan. Matiana Iesuita Toletan. De Rege lib. l. c. 6. in Mogunt. edit. p. 57. *A populo siue subdito volentibus, Regem Principatu solitari posse. Et ab omni memoria in magna laude fuisse, quicumque Tyrannos opprimere aggressi sunt. Et ostendit rationem abdicandi eiusmodi Principem: Expedita & maxime tuta via est, inquit, si publici Conventus facultas debeat ut communi consensu statuatur, quid fixum ratumque esse debeat; Et si monitus Princeps non obediens, consilia explicanda, arma expedienda, pecunias in belli sumptus subditis imperandas, Principem etiam privata auctoritate ferro perimendam. Et p. 60. Si publici Conventus facultas sublata erit, tum etiam qui votu publico favens Regem siue Principem perimere tentabit, band quaquam inique eum fecisse existimabo. Ac nisi publica vox populi adsit, qua Regem pro tyranno habeat, adhibendus esse in consilium viros eruditos & graves. Subiicit Matiana, Praclare, praclare cum rebus humanis ageretur, si multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate patria vita contemptores & saluti: & dolet, quòd plerique incoluntatis cupiditate resistent, magni sapientibus adversa.*

Tales etiam libri à Iesuita Guignardo scripti Lutetiz in Collegio Iesuitarum post tentatum à Castello patricidum Henrici IV. Regis Galliz inventi sunt; ut ex actis Parlamenti Parisiensis refertur in Memor. Ligz Tom. 6. pag. 256. & seq.

Iesuita Cresvelchalus Philopater, adversus edicta Regine pag. 145. *Potestatem regiam esse iuri civilis, Ergo in arbitrio populi esse, Rex quis sit, an non.*

Defensio Iesuitarum in Tom. 6. Memor. Ligz pag. 281. ubi (ut & à Matiana De Rege pag. 59.) allegatur ad hoc exemplum Aiod. Iudic. 3. Adduntur etiam Ponti-

ficii Doctores, Caiet. Dom. Soto. Thom. Aquinas, Sylvester Fumus.

Cardinalis Pelvix consilium intercepit à Vivongo Marchione Pisano Regis Gall. Legato in Hispania: *Monendas Guisimorum partium Sacerdotes, ut dum peccata confiterentur, & ad se accedentes consultores audirent, monerent illos, favendam Lutherangii & Guisiani à Carolo Magno oriundi, à quibus sperandum Romanam Religionem labescentis restorationem: Henricum Tertium Regno deponendum, In Vindie. sec. lib. pag. 13.*

Totus Iesuitarum liber De abdicatione Henrici III. Regis Galliz editus, durante adhuc Iesuitarum rebellionem anno 1591. Lugduni apud Iohannem Pilletot, S. Ligz seu Unionis Gallicanæ Bibliopolam, ex præcepto Superiorum & cum insignibus Iesuitarum, hoc ipsum quoque docet. Accusatur in eo Henricus III. quòd sit impius & impurus Tyrannus, & prælarè actum iri, si is, cum sui similibus Regibus & Principibus, & interficeretur ab uno vel pluribus vasallis aut subditis, non expectarè, speciali aliquà excommunicatione vel mandato, & qui tale facinus pariente, eo ipso magnam gloriam & vitam æternam consequuturos, atque etiam Reipubl. commodum & utilitatem promoturos esse. *Non desimus etiam, inquit, auxilia & media querere, quibus Rex Iste, cum omnibus ei adhaerentibus, opprimi & interficere possit.* Cùmque editio libri ad finem ferdè perducta & simul Rex à Iasobo Clemento interfestus, Henricus Quartus autem in ejus locum Rex creatus esset, in præfatione & fine libelli additum fuit, ut nullà participationi Henrici III. ratione habita, huiusmodi libelli, & doctrina hæc in vulgus impargantur, quò sciatur, jorè & merito Henricum III. abdicatum & interfestum esse; indeque intelligatur, ejus successorem quoque Henricum IV. eodem modo jussè abdicati, & opprimi posse: urque ei adhaerentes, exemplo Henrici III. moniti, sapere discant, ne in exitum præcipitentur, quod post necem Henrici IV. ipsis paratum sit: tempus enim jam adesse, quo Regnum Gallie de gente in Gentem (à Gallis ad Hispanos) transferendum sit.)

Idem etiam docet liber sub nomino François de Verone Constantini in lucem editus, hoc titulo, *Apologie pour Ieau Chastell. Parisien: & pour les peres de la Société de Iesuitz* vid. est, *Apologia pro Iohanne Castellio & Iesuitis.* Hunc libellum Iesuitæ post ejectionem suam ex Gallia scripserunt & ediderunt in Belgio: in eo à principio ad finem usque discipuli sui Iohannis Castellii pro-

positum, quo Henricum I V. perimere conatus est, tamquam heroicum & iustum, laudant & approbant, ut etiam Henrici III. patricidium, & Castellum merito in numerum Martyrum relatum fuisse affirmant.

Eiusdem argumenti est quoque Iesuitæ Reinaldi liber, de Iusta Reipub. Christianæ in Reges impios & hæreticos auctoritate, iustissimæque Catholicorum consideratione, ad repellendum Henricum Navarræum à Regno; editus sub Guilelmi Rossæi nomine.

Post tentatum etiam à Castellio Henrici IV. patricidium, decrevit Parlamentum Parisiense, ut omnia in Collegio Iesuitarum diligenter investigarentur: & cognoverunt inquisitores, Castellii præceptorem Ioannem Gueret Iesuitam, hoc ipsum discipulos suos publicè ac privatim docuisse, ob eamque causam perpetuo exilio multatus est. Eademque penâ tum etiam affectus est alius Iesuita Alexander Hajus ob similem culpam. Reperti quoque fuit libri Iesuitæ Guignardi, in quibus patricidium Henrici III. valdè commendat, hortaturque subditos, ne Henricum IV. ferant, sed eodem modo eum interficiant. Docet ibidem, in Ianicoa Parisina anno 1572. peccatum esse à regiis, quòd non uod eum reliquis etiam Henricum Navarræum jugulâint.

IV.

QUARTO docent, Si subditi Lutheranorum sive Calvinianorum habeant Regem aut Principem, qui ipsos in hæresin inducere conetur (ut sit in Anglia) tum illos subditos ab omni homagio & obligatione solutos esse: ipsique liberum ac permissum huiusmodi Regem vel Principem abdicare, exterminare & opprimere: licet nihil tale in prima Christi Ecclesia factum sit.

Sic in actis Henrici Garneti Iesuitæ pag. 68. Anno 26. Regni Elisabethæ venit in Angliam Parri à Cardinali de Como persuasus, Reginam, ut ex Ecclesia ejectam, occidere, & hoc jure optimo licere dicebat.

Sic dictus Henric. Garnet, Osevaldus Tesmond, Johan. Gerard Iesuitæ, cum aliis eomplicibus nuper Anno 1605. in Anglia Regem & ordines Regni in Comitibus pulvere tomentario dispendere & perdere còspirârunt: ut ex actis Henrici Garneti Londin à Regio Typographo editis apparet; ubi etiam pag. 66. dicitur: *Hanc proditionem I&suicam propriè appellari, uti ad I&suitæ ex congruo & condigno spectantem*: Hi enim atchiepiscopi & machinatores exstiterunt. Et in huiusmodi criminibus plus peccare auctorem, quàm auctorem. Idque confirmatur edito Regis Britannicæ publicato 15. Jan. Anno 3. Regis moderni.

Bellarminus de Rom. Pontifice lib. 5. c. 7. pag. 1073. & Paulus Windeck in Deliber. de Hæres. extirp. Antidoto 10. pag. 407. alias rationes habet, *Tunc, ait, multis fideles cum gentibus conversabantur, quibus Ecclesia mansuetudinem commendari expediebat. Ideoque Christiani suis infestissimi hostibus parebant. Altera huius mansuetudinis causa, quòd monebant Christiani Episcopi, ne morte hæreticorum patientia Catholicorum obscuraretur.*

Contadus Bruvus de Hæreticis libro 3. cap. ult. num. 13. pag. 309. *Non obstat quòd Christus non cogerit discipulos recedentes, ut redirent: nam tunc Ecclesia in novello germine pullulante, neque Christus, neque Apostoli omni potestate uti volebant; Quia nondum completa fuerat prophetia: Et adorabunt eum omnes Reges terræ; omnes gentes Psal. 71. Tam impleta est illa prophetia: merito igitur Ecclesia jam plenissima utitur potestate, ut etiam hæreticos redire nolentes & invitos cogat. Iuxta illud Luc. 14. Compelle intrare.*

Alanus in Apologia Stanleianæ proditiõis, quam etiam publicavit, hoc defendit, *Quandoquidem Elisabetha Anglia Regina & hæretica excommunicata fisset quòd non modo liceret jam ejus subditis, verum etiam conscientia nexu tenerentur, andare eam omni quo possent præsidia, & sive exercitus, sive artes & propugnacula ejus obtinerent, Regi Hispania tradere, ut Regina nihil amplius haberet proprium aut suum.*

Gretscherus contra Stenium sic argumentatur: *Omnis ille, qui loquitur qua Deus non præcedit, jure interficitur. Omnis hæreticum loquitur qua Deus non præcipit. Ergo. Vides quid maneat orthodoxos non loquentes quæ Papa, Papiæque Deus, non præcepit, Vide Stenium in Apologia còtra Gretschorum Triumphatum pag. 191. 192. Vel si viderem Deum intelligat, tum Iesuitæ cum suis erunt hæretici & interficiendi, quia loquuntur ac docent, quæ Deus nunquam præcepit.*

Franciscus Suarez in Defensione fidei Catholicæ adversus Anglicanæ sectæ errores, lib. 6. c. 4. num. 5. pag. 814. & seq. quæstione factâ (Uter scilicet in defensione in propriæ viri Principem occidere) sic ait, *Si defensio sit propria vita, quam Rex violenter auferre ag-*

greditur, tum quidem ordinariè licebit subdito seipsum defendere, etiamsi inde mori Principi sequatur, quia iam incursa vita est maximum, & tunc Princeps non est in necessitate, qua obliget subditum ad vitam pro illo perdendam, sed ipse voluntariè & intus in illo discrimine se constituit. Deinde pagina centesima quinta numero septimo ostendit, Tyrannum in titulo, id est, cum, qui vi & iniuste Regnum occupavit, posse à privato licitè occidi. Tum pag. 817. numero decimo citat auctores, qui aliter senserunt, & maxime D. Augustinum, qui absolute dicit, sine publica administratione non licere aliquem occidere: & num. seq. adhuc modum respondet. Ad Augustinum (inquit) respondeo, illam privatum hominem qui huiusmodi Tyrannum occidit, non id facere sine publica administratione, quia vel id facit auctoritate Reipub. facit consentientis, vel facit auctoritate Dei, qui per naturalem legem dedis unicuique potestatem defendendi se, & Remp. suam à vi, quam similis Tyrannus facit.

Eodem cap. pagina 818. numero decimo tertio, sic concludit, non per modum vindictæ aut punitiōis, sed licere privata persona hunc Tyrannum occidere, & addit, In hoc verò est magna differentia inter hunc & Regem pravam: Nam Rex licet tyrannice gubernet, quando non movet actuale bellum iniustum contra Remp. sibi subditam, non inferi illi actualem vim: & idcirco respectu illius non habet locum defensio, neque illius subditus potest hoc titulo illum aggredi aut bellum contra ipsum movere. At verò proprius Tyrannus quando in Regnum iniuste detinet, & per vim dominatur semper alii inferit vim Reipub. & ita ipse semper gerit eum illo actuale seu virtuale bellum, non vindictarum, ut sic dicam, sed defensivum. Et quando contrarium non declaratur, semper censetur velle defendi à quolibet suorum civium, imò etiam à quolibet extraneo: Ideoque si aliter defendi non potest, nisi interficiendo Tyrannum, cuiuslibet de populo licet illum interficere. Unde etiam in rigore verum est id non fieri tunc auctoritate privata, sed publicè, vel potius Regni voluntà à quolibet Cive tanquam à membro & organo suo defendi, vel Dei auctoritatis natura danti unicuique homini potestatem defendendi innocentem. Unde etiam in hoc non est discrimen inter utrumque Tyrannum. Noster enim potest occidi auctoritate privata, sed necessaria semper est potestas publica. Differentia verò est, quod hac potestas censetur commissà cuiuslibet particulari persona contra proprium Tyrannum, non verò contra proprium Dominum propter discrimen declarationum.

Inde Suarez numero decimo quarto, infert, Regem, postquam legitimè depositum est, pro vero & proprio Tyranno haberi, & consequenter non posse in illo subijgere assertionem, quæ de le-

gitimo Rege loquitur. Imò (inquit) si Rex talis post depositionem legitimam in sua pertinacia perseverans Regnum per vim retineat, incipit esse Tyrannus in titulo: quia non est legitimus Rex, nec iusto titulo Regnum possidet. Declaratur hoc amplius in Rege heretico. Nam statim per heresim ipso factò privatur aliquo modo Dominio, & proprietate sui Regni, quia vel confisacrum manet, vel ad legitimum successorem Catholicum ipso jure transit: & nihilominus non potest statim Regno privari, sed iuste illud possidet & administrat donec per sententiam saltem declarationis criminis condemnatur: iuxta etiam cum sec. leges de Her in 6. At verò post sententiam latam omnino privatur Regno, ita ut non possit iusto titulo illud possidere. Ergo ex sane poterit tanquam omnino Tyrannum trahiari, & consequenter à quocunque privato poterit occidi.

A quo autem possit fieri talis sententia, tractat num. 13. pag. 819. & ait, Potestatem hanc deponendi Regem esse posse vel in ipsa Rep. vel in S. Pontifice diverso tamen modo. Nam in Repub. (inquit) solum per modum defensionis necessaria ad conservationem suam. Ideoque si Rex legitimè tyrannice gubernet, & Regno nullum aliud subis remedium ad se defendendum nisi Regem expellere ac deponere, tum ex vi juris naturalis poterit Respublica tota publico & communi consilio Civitatum & Pocerum, Regem deponere, tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere, tum quia semper hic casus ad propriam Reip. conservationem necessarius intelligitur exceptus in primo illo federe, quo Respub. potestatem suam in Regem trāstulit, &c. At verò (inquit n. 16.) in S. Pontifice, est hac potestas tanquam in superiori habente jurisdictionem ad corripiendum Reges etiam supremos tanquam sibi subditi. Unde si crimina sint in materia spiritali, ut est crimen heresis, potest directè illa punire in Rege, etiam usque ad depositionem à Regno, si pertinacia Regis & providentia communis boni Ecclesia ita possulent. Si verò vitia sint in materia temporalis: quatenus peccata sunt, etiam potest illa corrumpere per directam potestatem quatenus verò temporaliter nociva Republicæ Christianæ, indirectè saltem poterit ea punire, quatenus tyrannicum regimen temporalis Principis semper etiam est saluti animarum perniciosum.

Posthæc pag. 820. nu. 17. & 18. sic ait Suarez: Unde in hisperi legimus fieri semper Regna in huiusmodi casibus Pontifices consuluisse, vel etiam ab eo petivisse, ut Regem inceptum vel Tyrannum deponeret, ut de Childerico Rege Gallia tempore Zacharia Papa Calixto 15. q. 6.

Et aliquantò post: Secundo pendet Regnum Christianum à Pontifice in hoc, ut possit Pontifex non solum consulere, aut consentire aut Regnum Regem sibi perniciosum deponat sed etiam

precipere & cogere, ut id faciat, quando saluti spirituali Regni, & praesertim ad vitandas haereses vel schismata, necessarium esse iudicaverit: quia tunc maxime habet locum alius potestas indirecta circa temporalia propter spirituales finem: & quia potest per se immediatè Regem depone- re in tali causa. Ergo potest cogere Regnum ut id exequatur si necessarium sit: Atque esset ejus potestas non solum inefficax, sed etiam insuffi- cienti, &c.

Hoc ergo supposito fundamenta docendum est [inquit Suarez] post sententiam condemnato- riam Regis de Regni privatione lata per legiti- mam potestatem, vel (quod perinde est) post sen- tentiam declaratoriam criminis habentis solem- nitatem ipsi jure impossum, posse quidem eum, qui sententiam tulit, vel cui ipse commiserit, Regem privare Regno, etiam illum interficiendo, si aliter non poterit, vel si iusta sententia ad hanc etiam partem extendatur, &c. Deinde paulò post addit: Ita ergo quando Respub. iustè potest Regem depovere, rectè faciunt Ministri ejus Regem cogendo vel interficiendo si sit necesse, quia jam non potestate privata, sed publicè ope- rantur. Si quoque et dicit Soto lib. 5. de insti. q. 1. art. 5. Licet Rex in solo Regimine Tyrannus non passus à quolibet interfici, lata verò sen- tentia quisq. (inquit) potest iustitiam executionis Minister. Eodemq. modo, si Papa Regem depo- nat, ab illi tantum poterit expelli vel interfici, quibus ipse id commiserit. Quod si nulli execu- tionem imperet, pertinebit ad legitimam in Regno successorem: vel si nullus inventus fuerit, ad Re- gnum ipsum spectabit. Quod quidem apertius etiam declarat in pag. seq. n. 12. ubi ita con- cludit: Idè ut dicebam (inquit) solum legitimus successor ejus si Catholicus sit, habet tunc illam facultatem. vel si ipse negligat, vel nullus sit, communitas aut Regum in illo jure succedens, dummo- do sit Catholica ipsa verò petente auxilium ab aliis Principibus illam prestare poterunt, ut per se constat. Si autem Pontifex (quod sapienter fecisse ex- emplum ostensum est in lib. 3.) alius Regimini po- tatem tribuat invadendi tale Regnum, tunc ius- tè fieri potest, quia neque deest iusta causa, nec potestas.

Ex eod. lib. 6. pag. 834. num. 22. Si Rex (in- quit) per justum Papa sententiam ipso facto sit depositus, eo ipso, qui antea erant illi subditi, de- sinunt esse subditi. Nam Rex ipse jam non efficit Rex, nec superior, ideoque neque jam possunt proprie- tate proditiones, si qua conjurationes contra ipsum fierent, neque Civis remaneant saltem titulo fi- delitatis illi subditi in illas revolare. Et num. seq. addit: Si post Regem depositum aliqui per- privas ac infidias, non accepta à legitimo iudice, potestate, illi mortem machinentur, qui extra confessionem illarum esset confisus, obligari possit ex charitate eam detegere, ut malum proximis im-

pediret concurrentibus circumstantiis, quia ad ta- lem obligationem necessaria esse solent. Quando verò contra personam talis Regis iuxta ignorem iusta sententia procedatur, non accedendo li- mites potestatis à legitimo iudice concessa, tunc cessaret omnis obligatio detegendi secretum quia jam illa non essent infidias iniquas, sed esset ius- tum bellum.

Eodem lib. 6. c. 844. n. 8. Propositio hac (in- quit) Papa potestatem habere, ad depone- dos Re- ges haereticos & pertinaces, in hoc Regno in re- bus ad solutem animarum pertinentibus, pernicio- sos, inter Dogmata fidei tenenda & credenda est. Nam continetur in verbis Christi, Retrosin- gulariter & peculiari ratione dicitur: Quodcumq. ligaveris, & quodcumque solveris, & pascis oves meas: Prout Catholica Ecclesia, qua est columna & firmamentum veritatis, illa intellexit & apertissi- mè declaravit Bonifacius 8. in Extravagante Vi- nam sanctam de majoribus & obedientia, con- cludenti esse veritatem hanc de necessitate salutis.

V.

QVINTO docent, Veneno Impera- tores, Reges, Principes à subditis vel Mini- stris suis necari posse, si modò Theologi, Ie- suitae, viri eruditi & graves illos pro Ty- rannis & excommunicatis habeant: Ita ta- men, ut is, qui perimendus est, nihil adhiberi, nec sibi ipsi mortem consciscat.

Iohan. Mariana Iesuita Toletanus de Re- ge lib. 1. c. 7. p. 65. & seq. cuius capitulum est, An liceat Regem veneno occidere & postea, An facilius sit, sient armis suis & non verbis quod- lethalibus Tyrannum occidere inquit, Quid in- tore sit ferre, an veneno perimant, veneno quod sit, minori periculo, & majori spe impunitatis sit. Hoc tamen temperamento, me auctore, veneno- nisi licebit; Si non ipse, qui perimitur, venenum haurire cogitur, quo concepto pereat, sed exte- rius ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus est: nimirum cum veneni tanta vis est, ut sibi eo, aut veste delibuit, vim interficien- di habeat. Et in hoc ejusdem c. p. 68. conolu- dit: In ejus vitam grassari quacunque arte con- cessum, ne cogatur tantum sciens aut imprudens sibi mortem consciscere.

Et ex hac Mariana doctrina fluxit, Quòd Iesuita Richardus Walpole focus Marianæ ante annos 12. Angliam Eduardum Squie- ro Veneno instruxit, quod Regina Angliæ & Essexio non edendū aut bibendū praeberet, sed quo saltem rationem ita intor- gere, ut ex ejus contactu uterque moreretur. Memorial. Lige Tom. 4. pagina 15. & sequent. Memorial. Lige Tom. 6. pagina 251. 252. 256. 266. & Tom. 8. pagina 13. & 16. Care-

Catechis. Iesuit. pag. 122. Mariana de Rege pagina 54. *Caso Rege ingeni sibi nomen fecit.* Et pagina 57. *Ab omni memoria confideramus, in magna laude fuisse, quicumque Tyrannos opprimere aggressi sunt.* Ex pagina 74. *Si huiusmodi post designatum facinus evaserint, instar herum in omni vita suscipiuntur: Sin se-
tus occideret, Grata superis, grata hominibus ho-
sta cadunt, nobili conata ad omniem posteritatem memoriam illis grati.* Et sic in eisdem libi-
limine præteratur Magister, Provincialis Petrus de Onna: *Si ad hanc præscriptam for-
mam actiones & consilia referantur, ne ma-
gnum usque irreducibile operapreteritum exisset.* In
lib. etiam 4. de iusta Henrici III. Regis
Galliarum abdicatione, & in Guil. Rossel de
iusta Reip. Christianæ in Reges impios &
hæreticos auihoritare, &c. probare conan-
tur, Omnes hæreticos & parricidæ seu pacis aman-
tes Papistas quoque occidendos, atque ipsum im-
pium Henricum IV. Regem Gallia: Et in hunc
finem in præfatione prioris libri dictus Rex
vocatur Impius, Hæreticus, Relapsus, Tyrannus,
Seditiosus, Impudens, nequissimus, Homicida, Ex-
communicatus. Et Ludovicus Aurell. vocat
eum, culinarum canem; Papianum, Iulianum,
Bipedem nequissimum, Apostatam, Fœdum, Sa-
tana Heresem. Sequitur in dicto libro de iusta
Henr. IV. abdic. Admonere itaque non cessamus,
omnes quoniam vires in excrucandis illud
capiti ejusque assertores colligantur, usque omni
ratione fias, ut anathematizata ista à medio abigan-
tur.

VI.

SEXTO docent Hæreticos Magistratus, hoc est, Evangelicos, pro excommunicationis habendos, si non de facto, tamen de jure, ideoque proscribendos, abdicandos, & è medio tollendos esse.

Symmachus de Excommunicatione tituli 27. sect. 1. pag. 116. b. *Hæretici*, inquit, omnes, ipso iure sunt excommunicati, & à communione fidelium diuine præscriptionibus separati, & quantenus in Curia Domini excommunicantur à Papa. Fac autem Regem vel alium Principem non esse hæreticum professurum, sed animi sentis subijpsi occultare, quod loco ille tuus habendus Symmachus ibidem respondet: *Quod autem solet, an hæreticum occultis excommunicatis non sit ipso iure, & in aliam etiam penam incidat contra hæreticos statuta? Cui quæstioni simpliciter iurisperiti respondent, quod si hæres occultata sit, nihilominus hæreticum occultum incidit in illam penam.* Sive igitur ille sit manifestus sive occultus hæreticus, nil plane interest, in utrumque enim deus furis & diris effundunt. Sed si Princeps ita

excommunicationis vinculo innodatus & abdicatus ad finem Ecclesiæ redierit, iterumne Regnum recuperabit? Respondetur: *Si Reger aut alii Principes facti sunt hæretici, protinus subiecti & vasalli ab eorum dominio liberantur, nec nisi hoc recuperaverint, quamvis pos-
sint reconciliantur Ecclesiæ. Mater tamen Ecclesiæ nunquam claudit gremium redeunti.* Hoc verum agnoscunt, adhibita tamen distinctione, quod animam, verum quod Regnum hoc non recuperabit, quia conjunctis sententiis hoc omnes tenent, modo non sit ad damnum Ecclesiæ. Concedatur autem ejusmodi abdicatum Principem reliquæ filium legitimum & certum hæredem, qui paterni criminis labe non sit inquinatus, illi in Regia dignitate succederet? neutiquam: penderetur, Hæresis enim est læsa & morbus hæreditarius, & ex leprosis parentibus leprosi generantur filii: ita asserit Sydenhacha, propter hæresim Regum, non solum Rex Regno privatur, sed & eius filii à regni successione pelluntur.

Crescivellus in Philipatre, seu Responsione ad edictum Elizabethæ Reginae, Sect. 2. b. 162. pag. 133. Certè, ait, non tamen licet, sed sanctorum etiam iurum divini necessitate ac præcepto, imò etiam conscientia artificio vincula, & ex illis etiam animarum suarum periculo ac discrimine Christianis omnibus hoc solum in-
dubitanter, ut hæresis manifestum crimen Principes deturbare, vel obsequere ne admittantur, si præstatè possunt.

Franchinus Veronensis Constantinus in sua Apologia pro Iohanne Castello part. 2. c. 2. pleribus docet, *Quod non obstante decreto Concilii Constantiensis privari & singuli licitum sit Reges & Principes hæreticos & tyrannos dimittere & occidere.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani cap. 5. *Si Princeps, inquit, hæreticus sit, & obstinate & pertinaciter insolentissimus, summi Pastoris divini potestate deponatur, & alius caput constituatur, cui subditio innagant, & legitimo ordine & auctoritate tyrannidem amoveant.*

Henricus Garnetus etiam, Olsvaldus Tesmond & Iohann. Gerard alijque Iesuitæ Thomæ Wutero, Guido Fahnkes, Thomæ Batesio, nec non Rob. Catesbeyo, Thomæ Perseu, Iohann. & Christophoro Vurigh, aliisque persuaserunt, Angliæ Regem, omnemque Regni illius Procures & præfules: esse hæreticos excommunicatos, ideoque licitum meritoriumque esse, eos simul omnes è medio quacunque ratione tollere, ut restantur. Acta Henrici Garneti & aliorum.

Sic etiam Urbanus II. Papa decrevit, eos

non habendos pro homicidis, quos adversus excommunicatos zelo Catholicæ Matris Ecclesiæ ardentes, aliquos eorum trucidatio contigerit. C. excommunicatorum. 23. q. 5.

Vasalli denunciantur, & cetera aliis possidentibus dantur.

IX.

NONO docent, *Ut hereticus* (Evangelicus seu Orthodoxus) sit infamis ipso iure, nec ad publica officia, seu Consilia, nec ad eligendos aliquos, neque ad testimonium admittatur: utque nullus ei super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur: & si iudex existerit, sententia eius nullam obtineat firmitatem. Sic Simmancha de Hæret. q. 46. num. 58. Imprimis Cunradus Brunus de Hæret. lib. 3. cap. 7. & seqq. Vide etiam c. excommunicamus de Hæret.

X.

DECIMO docent Iesuitæ, *Hæreticis* (Evangelicis) fidem prorsus nullam habendam esse.

Simanacha Instit. cath. tit. 46. Art. 52. *Ad penam quoque, inquit, pertinet & hæreticorum ordinem, quod fides illis data servanda non sit. Rationem hanc addit: Si enim Tyrannis, Piratis & ceteris Prædonibus, fides servanda non est, qui corpus occidunt, longe minus hæreticis pertinacibus, qui occidunt animas, Et mox: Cum hæreticis nullum commercium, nulla pax Catholicis esse debet. Quamobrem fides illis data, etiam iuramento firmata, contra publicum bonum, contra salutem animarum, contra iura divina & humana, Nullo modo servanda est.*

Approbatio Doctrinæ IESUITARVM de interficiendis Regibus.

APPROBavit etiam præter superiores hanc doctrinam Iesuitarum de interficiendis Regibus, &c. Censura libelli Marianæ de Rege & Regis institutione, regis auctoritate à Fr. Petro de Ona Magistro Provinciali facta, quæ sic de verbo ad verbum habet: *Disertum planè & eruditum virum Iohannem Marianam esse (ut alia desint) tres libri satis indicant, quos de Rege & Regis institutione confecit elegantes & graves. Eos regis auctoritate diligenter & attentè perlegi, iterum & tertio facturus, si per tempus & otium licuisset. Ita semel lecti placuerunt. In simili argumento auctores non pauci Regni & Reip. statum componunt. Nossem Regem à primis annis susceptum, iis præceptis instructis, quæ eo loco digna sunt,*

Quippe

VII.

SEPTIMO docent, *Principes Christianos à Romana Religione deficientes, abdicandos.*

Cresvellus Iesuita in suo libro cui Philopater titulum fecit pag. 109. scribit, *Quemcumque Principem Christianum, si à Religione Catholica manifestè deflexerit, & alias avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi juris tum humani, tum divini, hocque ante dictam sententiam supremi Pastoris ac iudicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni iuramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præstissemus: posseque & debere, si vires habeant, illiusmodi hominem, tanquam apostatam, hæreticum & Christi Domini desertorem, & Republica sua inimicum habere, & ex hominum Christianorum dominatu ejicere. Atque hanc esse certam, definitam & indubitatam virorum doctissimorum sententiam.*

Rufus: *Regnandi, inquit, ius amittit, qui religionem Romanam deserit,*

Mariana lib. 1. de Rege cap. 6. docet, *Cum talibus, qui sacra Patria (Romanam Religionem) abjiciunt, tanquam cum canibus rabidis agendum.* Et pag. 58. *Mogunt. edit. Laudandum cum dictis, qui vitæ suæ periculo publicam militiam redimas: & huiusmodi Regem omnium telis exagitandum, quasi crudele monstrum terra incubans.*

VIII.

OCTAVO docent, *Principes Christianos, hæreticis faventes deponendas.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani, manifestè definit & concludit: *Si quis Rex hæreticum favore persequatur, ipso facto Regnum amittit.* Et cap. 3. *Princeps indulgendo hæreticis, non solum DEUM offendit, sed perdit Regnum & gentem.* Tales Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habita B. 10. *hæreticis & Turcis deteriores dicit.*

Iesuitæ in libro quarto cap. 3. de iusta Henrici Tertii abdicat. citant & probant Concilium Lateranensem Constituit. 3. quæ sic habet: *Quia Principes terram suam non ab hæresi purgaverint, ab eorum fidelitate soluti*

Quippe in Deum coniectis oculis, ut sapiens architectus, et eam Regulam instituta fabrica fundamentum molem universam imponit. Aequum proinde iudico, ut hoc opus typis mandatum, ut luce et hominum manibus versetur, eorum praesertim qui ad Resp. gubernacula sedent. Quasi ad praescriptam in eo formam actiones & consilia reuoluerint. na magnum atque incredibile opera pretium exisset. Datum in nostro S. Mariae de mercede redemptionis captivorum Conuicio, Madriti die 30. Mensis Decemb. Anno 1598.

Facultas autem imprimendi hos libros haec est: *Stephanus Huidas Vsficator Societatis Iesu in Provincia Toletana, potestate specialis fultus à N. Patre Generali Claudio Aquaviva, de facultatem ut imprimantur libri tres de Rege & Regis institutione, quos scripsit & composuit P. Iohannes Mariana ejusdem Societatis quippo approbatus prius à viris gravibus & doctis, ex eodem nostro Ordine in cuius rei fidem has literas à di meo nomine subscripsit, & mei officij sigillo munitas Madriti in Collegio nostro, quarto Non. Decemb. Anno 1599.*

Allatus est quoque ad Regem Angliae liber, ut Casaubonus in Epistola ad Frontonem Ducum Iesuitam pag. 26. refert, scriptus, ut videtur in Italia, atque etiam ibidem excusus: cuius libelli duae partes sunt. Prior Epistolam continet P. Cottonis Iesuitae declaratoriam ad Reginam Galiae, in sermone Anglium versam: Posterior dissertationem adversus eos, qui post Henrici Magni eadem, doctrinam Iesuiticam accesserunt tanquam aequis illius praecipuam causam. In hac parte, ubi primò doctrinam de occidendis Principibus Iesuitis non probari testatur est: mox ad Marianae scilicet defensionem Anonymus ille scriptor se accingit: praefatus id à se propterea fieri, quòd Patet Cotton in Epistola sua Marianam reliquerit indefensum, velle se quod Epistolae illi desit, supplere. Afirmat igitur, Marianam totà illi disputatione non de Regibus loquisci, sed de tyrannis: quod appetitissimum mendacium est. tyrannus enim in Scholae Sorbonae & alius antiquae simplicitatis legitimo Principi opponitur, & eum significat, qui Imperium non suum, per vim aut malas artes invadit: Mariana autem de Henrico III. Rege legitimo, non de aliquo invasore loquitur, Iesuitis autem Tyrannus appellatur, omnis legitimus Rex, qui à Pontifice est excommunicatus. Tum addit libellos, tractari à Mariana quaestionem à plurimis agitatam: quos omnes eodem moderatione superaverit Mariana, satis ex eo posse intelligi, illos, qui Marianae librum ejusmodi doctrinae prae-textu Lutetiae con-

demonstrant, non Marianam, sed Iesuitas, imò non Iesuitas, sed ipsum IESV Christi sanctissimum nomen odisse. Verba auctoris sunt haec: *Illi sunt inimici sancti nominis IESV, qui condemnant Marianam propter talem doctrinam.* En Lector natus Iesuitae, aut è magnis Iesuitarum patris omnis, sed non solius, iudicium, de prudentissimis Parlamenti Parisiensis Senatoribus, qui illam institutionem Marianae flammis meritisimè addixerunt. Hinc igitur apparet, paucos esse hos, qui Marianae illam dirisissimam diatribam derelictent. Et quare, obsecro, parricidarum Magistrum execrantur, quibus parricidi placeant, parricidae laudantur, & boastitudine Martyrum digni censentur? planè ejusdem hominis est, Marianae probare iudicium, & proditores ad parricidas consecrationem seu Canonizatione dignos judicare.

Approbavit eandem doctrinam de interficiendis Regibus Iohann. Alvarus Provincialis Conimbricæ in Hispania, commendatione libri Franc. Suarez, cui titulus est, *Defensio fidei Catholicae & Apostolicae adversus Anglicanae sectae errores, &c.* Sic enim illa habet: *Ego Iohann. Alvarus, Societatis Iesu in Lusitania Provincia Vsficator simul ac Provincialis, à facultate ad id mihi fulta à Reverendo admodum P. nostro Generali Claudio Aquaviva, facultatem concedo, ut hoc opus de schismate Anglicano à Patre Francisc. Suarez Societatis nostrae, Sacraeque Theologiae Doctore & in Conimbricensi Academia primario Professore compositum, & ejusdem Societatis gravium doctissimumque hominum iudicio approbatum, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscripsit, sigilloque nostro munitas dedimus Conimbrica 5. April. anno 1612.*

Damnatur IESVITARVM Doctrina de interficiendis Regibus.

DEbeant verò Iesuitae meminisse docteri Urbani Papae, quod exstat c. 24. q. 3. quo sancitur *Quod talia docentes, consulentes aut defendentes, longè detestabiliore sint dicentibus aut facientibus.* Et quod Seneca ad Alexandrum dixit, *Quid interest, Ianni Tyssimacum obijcias, an ipse dentibus laceret? Tuum illud os est, una illa ferit: O quid cuperes tibi potius ungues esse, tibi rectum edendorum hominum capax.*

Damnaverunt etiam hanc Iesuitarum doctrinam aliquot Toletana Concilia, nempe, quartum, quintum, sextum & decimum. In his Conciliis extat Canon, in quo Hispani

at ipsi

ni ipsi sententiam contra Iesuitas pronuntiarunt. Canon enim ille sic habet: *Quicumque nostrum, aut populum totius Hispania conurbatione, aut machinatione violaveris iuramentum datum conservando Regi: aut etiam Regem interfeceris, aut Regno suo privaris, aut praeumptione tyrannica usurpaveris potestatem regiam, is excommunicator, in conspectu Angelorum ac hominum, & pellatur ex Ecclesia, & societate Christianorum, cum omnibus suis affectibus, cum ratione quandoquidem conjunctum est, eandem penam sequi illes, qui eiusdem criminis rei. Verba haec alta voce & ter repetita fuerunt in Concilio totam toro cuncta, & petiit, ut quilibet ea approbaret. Tunc igitur à toto Clero & populo responsum fuit: *Quicumque adversarius fuerit sanctae vestrae constitutioni, is excommunicator excommunicatione omnium maximae & periculosissimae, Anathema esto moranatha & exterminator sine remissione in perpetuum, usque ad adventum Domini, & partem possideas cum Iudo Scariothe, ipse & socij ejus, Amen. Habent hic Iesuita quod diligenter perpendant.**

Damnavit hanc doctrinam quoque Concilium Meldense anno 840. celebratum cap. 14.

Damnavit etiam hanc doctrinam tamquam impiam, haereticam & omnibus modis perniciosam ante annos ducentos Constantiens Concilium Sessione 15. cujus verba in sequenti Sorbonae Censura referemus. Iohannes Matiana quidem capitulo sexto libro primo in fine dicit: *Hoc decretum Romano Pontifici Martino V. probatum non invenio: non Eugenio aut successoribus. Rursus: Concilium istud non sine Ecclesia matris, scriptis Pontificum dissidio, celebratum fuisse scimus. Sed nec improbarum à Pontificibus istis decretum hoc fuisse Matiana inveniet. Approbatur etiam hoc Concilium reliqui Pontifici Scriptores & multi quoque ex Iesuitis.*

Iohannes Gerson quoque, qui hinc Concilio interfuit, hanc doctrinam violationem omnium legum, divinae, naturalis & humanae vocat. Idem ait: *Doctrina hac pateret haereticum, imò & sacrilega est, quae etiam secularibus illiteratis, nedum Christianis, sed & Indis & Pagonis & Barbaris debet esse notissima. Item: Quid nec Rex posset, sine iuri ordine non vocatum & non convictum interficere: quanto minus alium. Item: Quales oro denfiores, fugibiles horribilesque tenebra quidem errorum & haesum circa prima praeceptorum moralia principia, ut sunt: non pejerabimur, non occides, non insidiaberis: ut est videre in operibus Gersonis Tom. 1. in Orationibus & Propositionibus: res ad: auxilio & commissorys Anno 1415.*

& 1416. habuit.

Damnavit eandem doctrinam Facultas Theologica Parisiensis in Censura contra impios & execrabiles Regum ac Principum patrides, post eandem Henrici IV. Galliarum Regis à Francisco Ravallac patratam, edita. Ea sic de verbo ad verbum se habet.

ANNO DOMINI 1610. cum sacra Theologiae facultas, ob festam Pentecostes & Comitio privata inter viros selectos Ordinis Theologici in presenti negotio agitata, suas statos & ordinarios Convocatus primò ant secundà die Iunij habere non potuisset, illos in dictum quartum Iunij transiit, atque omnes Magistratos Theologiae in vim obedientiae, quam emissio sacramento facultati spondenderunt in Collegium Sorbonicum convocavit ubi post Missam de Sancto Spiritu more solito celebratam deliberarunt super executione Senatui Consulti, quod summa haec est.

Curia Parlamenti, decursis majore rerum capitalium, atque Edicti non congregati, procedendo ad iudicium & litem capitalem ac extraordinariam, Cognitorum generalium Regii possessione instructam, adversus nefandissimum, crudelissimum & execrabilissimum patricidiam, in sacratam personam Henrici IV. Regis patratum, audito Cognitore generali regio, decrevit atque decrevit, ut diligentia & procuratore Decani & Syndici Facultatis Theologiae, eadem Facultatem quàm primum convocetur ad deliberandum super confirmatione decreti praedicti Facultatis, quod die 13. Decembr. Anno 1415: à centum quadraginta & non Theologis ejusdem Facultatis constitutum, dehinc verò Concilij Constantiens auctoritate roboratum fuit: quo decreto definitur, ut nullum licitum esse quacunque occasione, causâ aut praetextu quæsiti sacrosanctis Regum & aliorum Principum supremorum personarum inferre: Deinde, ut Decretum, quod in ejusdem Facultatis Comitij statueretur, omnium Doctorum, qui Comitij & deliberationi interfuerint, nec non etiam omnium Baccalaucorum, qui cursum Theologicum decurrunt syngraphis muniatur, quò tum demum, audito super ea re Cognitore generali regio, Curia decernat quod iustum & rationi conforme erit. Datum in Parlamento 27. Maij, Anno Dom. 1610. Signatum Vossin.

Itaque eadem sacra Facultas, ut mandato amplissimi Ordinis, tam iusta & necessaria praecipitis, obtemperaret, primam privatam, deinde publicam habuit Committam. Considerans autem sibi ex officio incumbere, ut suam Censuram & iudicium doctrinae, concilii illud poscentium declararet, atque Parisiensem Academiam à primis suis incunabulis, parentem & alumnam optimam ac saluberrimam doctri-

doctrina perpetuo existisse, bonum & tranquillitatem Reipub. ab ordine, ordinem patriæ & pacem, secundum Deum Opt. Max. à Regum & Principum salute pendere; ac solum esse Principis & potestatis politica gladius nri, Rom. 13. insuper paucis ab hinc annis, nonnulla peregrina, seditiosa atque impia dogmata, invaluisse quibus plerique privati homines dementati, sacrosanctos Reges & Principes, execranda appellatione TYRANNI contaminare; hocque nefario pretexto, necnan Religionis, pietatis, aut boni publici promovendi vel promovendi specie, in sacrosancta Regum & Principum capita conspirare, suasque manus parricidas sacro aliorum sanguine cruentare; ac tantummodo potentissimam fenelestram aperire non horrenti, ad perfidiam, ad fraudes, insidias, prodiciones, populorum interfectiones, Urbium Provinciarum ac Regnorum florentissimorum excidia, & ad alia innumerabilia nequitia genera, qua civilia aut externa bella concomitari solent. Demum tam pestifera & diabolica dogmata hodie in causa esse, ut qui decessionem ab ecclesia Catholica & Romana fecerunt, in suo errore obdurescant, utiqueque religiosos, Doctores & Prælatos Catholicos, quanquam infantes, quasi talia docerent vel audirent, fugiant ac detestentur.

Eadem inquam Facultas hac & similia considerare perpenderit, magnâ animarum consensione & alacritate, ista peregrina & seditiosa dogmata, veluti impia, hæretica societati civilis patriæ tranquillitati publica, ac Religioni Catholica penitus contraria execratur, atque condemnat, in cuius rei fidem & testimonium decretum antiquum sibi de integro renovandum esse duxit, quod ducentis ab hinc annis à centum quadraginta antiquam sibi renovandum esse duxit, quod ducentis ab hinc annis, à centum quadraginta & uno Theologi sancitum fuit, in condemnatione huius execrabilis Propositionis: Quilibet Tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi à quocunque suo vasallo aut subdito, & per quemcunque modum, maxime per insidias & per adulationes, non obstante quocunque juramento aut consideratione factâ quocunque, non expellendo sententiam aut mandatam Iudicii cuiuscunque. Sequitur verò Censura Facultatis.

Hæc assertio generaliter posita, & secundum acceptationem huius vocabuli TYRANNUS, est error in nostra fide, & doctrina bonorum morum est contra præceptum Dei NON OCCIDES, Glossa propria auctoritate: & contra hoc quod dicit Dominus noster, OMNES QUI GLADIUM ACCEPERINT, GLADIO PERIBUNT.

Item, hæc assertio vergit in subversionem totius Reipublicæ & universique Regû aut

Principu. Item, dat viam & licentiam ad plura alia mala, & ad fraudes, & ad violationes fidei, & iuramenti & prodiciones, & generaliter ad omnem inobedientiam subiectis ad Dominû suum, & ad omnem infidelitatem & perfidiam novam ad alteram, & consequenter ad æternam damnationem. Itē qui affirmat obstantē talem errorem, & alias qui inde sequuntur, est hæreticus, & tanquam hæreticus debet puniri, etiam post suam mortem. Notetur in decretis 23. q. 5. & c. Alii An. 1413. die Mercurij 13. Decemb. Quo Censura sua facultatis Patificus in Synodo Constantinensi Sess. 15. An. 1415. prid. Non. Iulij his conceptis verbis comprobata fuit. Præcipue sollicitudine valens hæc sacrosancta Synodus ad extirpationem errorum & hæresium in diversis Mundi partibus invaliscentiam providere sicut tenetur & adhuc collecta est nuper accepit, quod nonnulla assertiones erroneæ in fide, & boni moribus, ac multipliciter scandalosa, totiusque Reip. statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizata sunt, inter quas hæc assertio delata est. QUILIBET Tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcunque, vasallum suum vel subditum, etiam per clandestinas insidias, & subiles blanditias, vel adulationes non obstante quorumcunque, præstito juramento seu consideratione factis cum eo, non expellenda sententia Iudicii cuiuscunque. ADVERSUS hunc errorem satagens hæc Sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præbabit deliberatione maturâ, declarat, decernit atque diffinit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & in moribus, ipsamque tanquam hæreticam scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, & mendacias prodiciones, perjuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & diffinit, quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam assertentes sunt hæretici, & tanquam tales, juxta canonicas sanctiones puniendi.

Sacra igitur Facultas sancti, stricte accurateque exploratis omnium & singulorum Doctorum suffragij, primò antiquam illam Censuram Facultatis, Synodi Constantinensis sanctionem firmatam, non modo: iterari, verum etiam omnium hominum animis inculcari debere. Secundo censet, seditiosum, impium & hæreticum esse, quocunque quasito colore, à quocunque subdito, vasalla, aut extraneo, sacro Regum & Principum personis vim inferre. Tertiò statuit, ut omnes Doctores & Baccalarii Theologiae, quo die in statuta & articulos Facultatis jurare consueverunt, in hoc similiter decretum jurent, ac synographa sua appositione obtestentur, se illum veritatem docenda & concionando diligenter explicaturos. Quariò ut hæc Acta, tum Latine, tum Gallice typis mandentur ac vulgentur.

*De mandato Domini Decani & Sacratiff.
Facultatis Theologicae.*

De la Court cum syngrapha.

Censurâ & sententiâ hac Facultatis Theologicæ Parisiensis Parlamenti ibidem exhibitâ, eam 8. Iun. approbavit & confirmavit. Decevit insuper primò, ut hæc Censura inter Acta publica Parlamenti referatur & scribarur. *Secundò* ad instantiam Procuratoris regij præcipit, ut in Conventu Facultatis hujus quotannis 4. Iunii, & proximâ inde Dominica in omnibus parochialibus Templis atque etiam suburbijis Luteris populo publicè prælegatur. *Tertiò*, ut Iohannis Marianæ liber, in quo hæc doctrina de particidijs Regum ac Principum manifestè approbatur & defenditur, in area ante summum ac primum Templum Lutetie in ignem conjiciatur & comburatur, in æternam rei memoriam, quod doctrina hæc in eo contenta, sit hæretica, impia, perniciofa & erronea. *Quartò*, prohibuit, ne quis, cujuscunque sit status, conditionis vel ordinis, hanc doctrinam vel vivâ voce, vel editis libris spargat atque defendat.

Rectè autem ille & prudenter, quisquis sit, Gallos sic monuit:

*Galli, si sapitis, quid librum traditis igni?
Anthores vestris pellite limitibus.*

In cineres abis liber noster, mille reliqui,

Horum turba loquax, mutus at ille furit.

Hortas qui cupiunt pennis purgare veneno,

Radices proparant vellese, non folia.

Improbavit eadem Ludovicus Richeomus Iesuita in Expositulæ Apologæ pro Societ. Iesu Latinâ cap. 21. pag. 178. &c. 28. pag. 218. *Doctrina*, inquit, *ista de Tyranno occidendo, est exitialis, & ab universa Ecclesia improbatâ, & in Constantiensi Concilio damnatâ.* Item: *Ista doctrina est Anabaptistarum, & in Oecumenico Constantiensi Concilio damnata.* Item: *Alterum*, inquit, *illud esse Tyrannorum genus, qui more ac legibus ad Regni administrationem acciti, more tyrannicò tamen imperant, quos attingere ac ledere nemo privatus debet, aut subditus hinc est quod David Sauli Regi nunquam est ausus manum inferre.* Simul tamen concedi Richeomus, illud genus Tyrannorum, qui ditiones non suas vi occupant, privatis occidere fas esse. Condemnavit denud Parlamentum Parisiense hanc Iesuitarum doctrinam Decreto suo, quo igni adjudicavit Francisci Suarez librum, in quo doctrina hæc confirmatur. Decretum sic de verbo ad verbum habet.

Decretum Parlamenti Parisiensis
latum 26. & executioni mandatum
27. Iun. 1614.

*Contra librum, excusum Colonia, Anno
eodem cum hoc titulo*

FRANCISCI SVAREZ, Granatensis, è Societate Iesu, Doctoris Theologi, Defensio fidei Catholicæ & Apostolicæ adversus Anglicanæ sectæ errores, &c.

Qui continet maximas & Propositiones contrarias potestati suprema Regum, ordinate & stabilite à Deo, ad securitatem personarum, quieti & tranquillitati statui ipsorum.

Extractum è Registris Parlamenti.

*V*iso à Curia, magni Cameris, Turnelli & Edicti congregatis libro impresso Colonia anno præsentis cum hoc titulo Francisci Suarez, Granatensis, è Societate Iesu Doctoris Theologi, defensio Fidei Catholicæ & Apostolicæ, adversus Anglicanæ sectæ errores, &c. continente libro tenio, c. 23. p. 376. 79. 80. 81. c. 29. p. 410. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. c. 6. p. 834. c. 8. p. 844. & alibi multas propositiones contrarias potestati suprema Regum, ordinate & stabilite à Deo, ad quietem & tranquillitatem statuum ipsorum, &c. quod licitum sit subditis ipsorum & peregrinis personas ipsorum invadere: factâ conclusione per Procuratorem generalem & omnes consideratis Curia prædicta declaravit, & declarat, propositiones & maximas, in dicto libro contentas, scandalosas & seditiosas esse, tendere ad subversionem statuum & ad permovendos subditos Regum & Principum supremarum, & aliorum ut violentas manus sacratissimis ipsorum personis inferant: sententias item; quæ mentionem faciunt Regum Ludovici & Philipp. Pulchri, falsas & calumniosas esse. Quæ propter decrevit & decernit, ut prædictus liber Suarez in Curia Palatii per ministerium suprema iustitiæ comburatur. Similiter interdictis bibliopolis & Typographis, imprimere, vendere, aut potius suaviter & quibuscunque conditionibus & qualitatibus habere, scribere & tenere, sive dicere in scholis aut alibi ut etiam disputare, prædictas maximas & propositiones, Præterea decernit, juxta decretum dicti 8. Iun. 1610. ut Decretum facultatis Theologicae dicti 4. Iun.

1. Jun. ejusdem anni, super renovatione censura doctrinalis ejusdem Facultatis anno 1408. confirmata per eundem Constantiensem, una cum presenti Decreto, & illorum 1378. & 95. recitentur singulis annis 4. Jun. tam in predella sacralitate quàm in Collegij Sacerdotum: & Scholasticorum Collegij Claromontani, & quatuor Mendicantium, & ut ad iustitiam Procuratoris Generalis Regni institutum informatio transgressum nominati Edicti, & prohibito de ejusmodi libris scribendis & servandis.

Actum in Parlamento die 16. Jun. 1614. subscriptis.

Voyssin.

PRateret decretum est, ut Patres, Ignatius Armandus, Rector in hac civitate, Cotton. Fronton, Sirmandus, proximâ die in Curiam vocentur, & usque demonstretur, quòd contra Declarationem & decretum ipsorum Generalis, anni 1610. liber iste Suarez & impressus, & in hac civitate illatus sit. contra auctoritatem Regis, cujusque securitatem persona & statum: quibus etiam injungatur, ut Generali suo significent, cum prædictum decretum & renovare & publicare debere: cujus quidem rei actum instituent intra spatium semestris, & providebunt, ut ejusmodi libri in posterum nec mutantur in lucem à Societate sua continentes propositiones tam damnabiles & perniciosas. Injungatur quoque etiam eò, ut exhortentur populum in concionibus suis, ad doctrinam supra commemoratis propositionibus contrariam. Alioquin Curia procedet contra transgressores, ut res læsæ Majestatis & perturbatores quietis publicæ.

Decretum prædictum, & quod insuper conclusum fuit, publicata sunt presentibus Patribus Ignatio Armando, Carolo de Lurte, qui loco Cottonis absentis comparnerat, Frontone Duca, & Jacobo Sirmando. Et decretum executionis mandatum est ante gradus majores Palatii, 27. Jun. 1614.

Libro Suarezij Iesuiz à Parlamento Parisiensis condemnato & per carnificem publicè cremato, sequente anno tertij quoque in Gallia Status de doctrina hæc declaratio in hanc sententiam publicata est: Exorta. inquit, superioribus annis, & seditionis libri propagata doctrina impia, qua supremi Magistratus potestati infiditur, cum de indubitato Regis jure satis omnibus constet, rogatum enim submisit velis, ut quemadmodum pro eo qui supremam potestatem ab ipsa Deo immediate acceperit, ab omnibus agnoscatur & habeatur, sic non permittas, ut ulla aliqui

potestas, sive Ecclesiastica sive politica tantum sibi juri sumas, ut pretendere aliquid in Regiam suam Majestatem, & subditos ab obediendi ipsi debita, ob quamcunque causam abolvere possit. Hanc enim memorabilem & verbo divino congruentem, conservandamque salutis publicæ maxime convenientem Regulam, ab omnibus transgressumque statim & conditionis suaditis pro sancta & inviolabili lege habendam, & officariis Ministrisque omnibus & singulis antequam vel beneficiorum participes fiant, vel ad officia sua admittantur, jurejurando acceptandam & subscriptione sigillaque proprio confirmandam esse: Contrariam verò, eam potissimum, qua licere Reges vel interficere, vel exallorare, & obedientia ipsorum se subtrahere statum, impiam & veritati utilitatique publicæ contrariam, omnes, quibus id per scriptum reperitur, libros tanquam seditionis, execrandos & damnandos, & auctores quoscunque talia scribentes & in publicum edentes, exterius quidem pro injuriis Regie Majestatis hostibus, indigenas verò & cujuscunque status & conditionis sint, pro seditionis, rebellibus, legum violatoribus, & criminis læsæ Majestatis reus habendos esse. Imperandum igitur omnibus parentibus, ut liberis; præceptoribus, ut discipulis; professoribus, ut studiosis; & concionariis, ut auditoribus suis Regulam hæc diligenter incutiant. Quod si edito ab externis Ecclesiæ Ministris & D. d. libello, aliquid vel directè vel obliquè adversus Regulam hæc prolatum fuerit, necessitatem Ecclesiasticis ejusdem ordinis, illud, si non omni personarum respectu, refutandi, ni crimen læsæ Majestatis incurrere velint, imponendam esse.

Iesuiz quoque, ut à se averterent odia Regum ac Principum, nec non etiam omnium hominum, quæ in ipsos & Ordinem universum concitabantur ex Martianæ altiorumque libris, in quibus Parricidia Regum defenduntur, in Conventu provinciali, quem Parisijs habuerunt, cum elatum esset de dicto Marianæ libro, hoc ei, quem Procuratorem ad propositum Generalem Societatis Provinciarum nominò destinaverunt, Agere eum Generali, ut compesceret eos qui libros hos edunt, & quibus Regis, totiusque Regni Gallici offensio & odia jure timerentur, neve eos, qui jam emissi essent, recudi pareretur.

Damnavit denique hos Assassinos & patrioidas, eorumque doctrinam nobilissimæ & amplissimæ vir Iacobus Augustus Thuanus Consiliarius Regius, & Curiz supremæ Parisiensis Præles hæc elegantissimæ Elegiæ in patrioidas.

Rursus ab immis Furia bacchantur Averno,
 Vipereasque rotas larva Megara comas:
 Rursus Trinacrys puer ablatus in antris
 Sacrilegâ stringit tela cruenta manu
 Notus & Eo tantum Affasium in axe:
 Præ pudor, in nostra visitur orbe frequens.
 Scilicet has arteis nuper Geni quara nocendi,
 Exitio invexit, Gallia, nata tua,
 Hesperia fuscis genis emissaria ab oris,
 Fucum effecit ad quæ gravitate venit,
 Nata Magistratum convellere. nata Ministris
 Subtrahere obsequium præsulibusque suum:
 Geryona qua dum placeat faveatque trisanci,
 Terrarum reliquos non facis assu heras.
 Et calo facinus dignum putat, omnia savi
 In Regi longas tradere sceptræ manu.
 Qua disciplinam morum, qua Gallica venit,
 Exuto, legum salvere jura, metu,
 Et vileis regnantium animas ipsasque necandos
 Horrenda Reges proditiæ docet,
 Servandamque fidem negat, argentisque
 cavillu
 Deterquet magni iussa severa Dei.
 Sunt tamen, & cur sunt? qui nunc quoque
 crimine in isto
 Obstant causam Religianis agi.
 Accusantque banas ultro, excusantque nocentem
 Et patrocinia consilique juvent.
 Hosne supersticia male sanos excites animi,
 Quicquid atræ vexas pectora bile furor,
 An pietas simulata, medi nil querere refert,
 Damnandum in magnis cum sit utrum-
 que vitis:
 Quas magicis aureis claudens cantibus anguis
 Esse insilar cantos pagina sacra jubet,
 Caudæque simul mitis servare columba,
 Fallereque & felli gran de putare nefas.
 Nas patimur segnes, lentique sedemus ad iram,
 Et pietas ipsa Religione perit
 Si malo Religio est, alere intra viscera setram,
 Qua iam se corpus fundit in omne, luem:
 Si malo Religio est patrijs, sine marmore, sulcis
 Accipere hostili semina iusta manu.
 Semina corrupti succi, lentique veneni,
 Noxia doctrina semina pestifera
 Concipis inde malum quippe incassata in-
 ventum,
 Max cautepta alias infectis ipsa malo:
 Iamque serè totum facer ordo, & Gallica pubes,
 Plebsque avido virtus combibit are nocens.
 Iam surgent vena, cor palpitat, ilia tendunt,
 Nullaque pars tata corpore sana manet.
 Atque utinam nunquam tibi crux dux Loyala
 fella,
 Icisset levâ missa sagitta manu.
 Gallia Cantabria cum quandam & Iberia bello
 Pro patrijs facerent prælia aperta socii.
 Quam bellaplus pace nocet, & ad otia versus
 Cradelis animam vertit ad insidias.

Gallia & in media conscripto milite regnavit,
 Diraque fraterno nomine bella gerit.
 Nempe tua à bella cunctorum fonte malorum
 Sella fata est: bellum hinc nunc & adulta
 serit.
 Affice Carrafas, placida qui tempora vita
 Impendit studijs, sella profana, tui:
 Mox septem impostis infectis collibus arcet,
 Carana terrificis intonare minis.
 Tympanaque Italiam caustellum audita per
 annem,
 Vrbu & ad portas Hannibal alter adest.
 Nosque leves adeo, nos, credula pectora,
 Galli
 Ad bellum insansâ sollicitamur ave.
 Protinus inducia violantur patre Quiritum
 Auxilior, & Marti nuncium urbe venit.
 Pignora iam belli rutilant, micat igneus ens:
 Livia adhuc stridens à Phlegæonibus aqua.
 Hac infelix Gallu primordia belli,
 Quod nos exitio nasraque pœne dedit.
 Hui ergo animos, terra qui sceptræ tenetis:
 Nunc velo moto cernere vera licet.
 Causa heic vestra agitur, nam credite, vestra
 patetis
 In vita HENRICI vertitur ecce salus.
 Ille quidem petitur, sed per latum illum amne,
 Credite, vos Reges, meus nisi lava, peti.
 Nullus iam miseris ipsis pates orbe receptis,
 Præsentem ostendunt obviam cuncta necem.
 Nil securam usquam est, stimulis fariatibus
 altus
 Percussar, quoquâ vertit ara, læset.
 Nam quibus excubis Majestas Regia post hac,
 Aut qua stipati vivere tanta queat:
 Si pueri discunt hui vitam odisse Magistris,
 Extrema & Marti temere supplicia?
 Si tarmenta pati possunt, nilque in desaceri,
 Hacque palam sperant scendere possent?
 In vitam alterius nil non permittitur idi,
 Cui propria est odio negligiturque salus:
 Mentibus hinc teneris gliscit præposterum ardor,
 Et cæcas iuvenes in scelum omne rapit.
 Hen sapiamus saro, sapiamus tamen atque patenti
 Esse Dea cura Gallica sceptræ pates:
 Qui nos admanitas, tacitâ tam leniter aure,
 Da propria memores esse salute iubet.
 Vos Veneti vidit prudentia cæna Senatus,
 Vidit, & ex nostris reddidit causa malis.
 Dum timida secreta hui credere mentis ephebos
 Vulpibus, atque animi pondere voja vetat:
 Dumque sub hui aperam studiū navare Magistris,
 Et ferula prohibet suppasse manu.
 Vos quoque, quos tali Reclat diademata cinxit,
 Hoc sapere exemplo, discite, maxa prope est.
 Nec temerè errant in Regem admittere vestra,
 Hosti si quis erit, præbeat hospitium.
 Sentiet si præstata damnum, relique momenti
 Flebit, at heu serò, non habuisse fidem.

Mitior infameu exercuit ita volucres,
 Quas Phineis mensis incubuisse ferunt.
 Nempe per hos sacrum divina ut vocis apud nos
 Effet ubique famas, esset ubique sitiu.
 Quis Deu alipedes Arcto ex axe gemellos
 Misit, & aetheria nunc fugavero ope?
 Fercula nunc nullo silentia sumero tactu,
 Nunc licet à puro fonte levare sitim.
 Reddita libertas nunc pristina, reddita Regno
 Majestas: sacri nunc quoque constat bonas,
 Dicere nunc verum licet, atque audire vicissim,
 Inque Dei Templo nunc bona verba sonant:
 Nullaque mendaci pones jam premia lingua,
 Venaleve animi statat liberum emet,
 Turba inimica vale, non exarsisse furoro
 Contoror tanto subula prisca referi,
 Mario Pelethongi ausos configere iniquo
 Conviva rapidi conjuge Pirithoi:
 Quos prius Alcides cajam indignatus amict
 Lerneæ fixos grandine stravit bumi.
 Quid loquor? Alcida est insula injuria nostro,
 Nec iam tu Alcida estulitio fusa manu:
 Nempe quod hic Grapo generosior Hercule Gallus,
 Turba Ixionio peyor ut isto grege est:
 Qua gremio spensam conata revellere nostris
 Sacra inter mensa bella cruenta movet,
 Monstrorundiq; dolo domitorem aggressa nefando
 Nunc possum nostro crimine monstra facit.
 Non mihi vasicino pectus quod targeat uestro
 Glorior, aut intas nomen habere puto:
 Sed si præsaga non me prudentia mentis
 Decipit, hac alios detude pericla manent.
 Tunc, adeo nostris nimis ben conterminum oris,
 Grande domi fratrum qui miser agmen alii:
 Si sapi à magno tibi missa hac Rege putato
 Præsidia, bond arces vi subitura tuas:
 Sed qua compendibus mentes animosq; moram,
 Et duru stringant nexibus ingenia.
 Mutatoque procul coget abire solo.
 Cum voles ille per hos te finis' oxiget hostem,
 Et nisi sponte ferat, nigram damnabit ad Orcum:
 Namque etiam in Stygios sus habet ille lacus.
 Tu quoque Findelicos, qui, Gallica nomina,
 Bojos,
 Qui trans Danubium Norica Regna tenes.
 Quodque invses Patres, vestem queis Fibula
 nectis,
 Effundis totas luxuriosos opes:
 Sumpsiu immodicu accepta ut damna do-
 lebit,
 In gentem ingratis qui periere, nepos:
 Bello internecino cum dulia pocu avita
 Otia mutabit seditosa cohors,
 Et tua Regna dabit placit rapienda Tyranno,
 Quippe sibi id proprio iure licere putas.
 Quin procul ad fuscis gens dore remittitur In-
 dos:
 Illis mira canunt edere sacra Patre.

Illic Religio per sola silentia crescit,
 Nec res verba agitur, insit ut ille, Dei.
 Conflata sed granis in sacra rosaria ramos
 Fundit, & in ramis multa segetilla gerit.
 Hic, quibus inter nos perit arbutu, incipit illi
 Religio in cunis mox peritura suis:
 Et nova cuncta placent, quoniam novum orbis
 & ille est,
 Ex prisca sapere & pietate nihil.
 At procul Horripa hinc procul hinc Ixionio mati
 Semiseri, gravi de nobis itone genus
 Istlo novi procul hinc, hominum deliria cultu,
 Et qua sponte sibi numina quisque facit.
 Gallia nam decorat Gallos hac laude vestitus
 Non alit in gremio talia monstra suo.
 Nos iuvos antiquo vitam producere ritu,
 Nos juvat in prisca simplicitate mori.

Claudius igitur de Aquaviva Prepositus Generalis Iesuitarum, cum hæc Pro-
 curator ad eum esset, simulque intel-
 lexisset, Marianæ librum in Galia dama-
 tum hanc doctrinam haud obscure etiam
 improbat, sermone an dolo, & ut fucum
 faceret Regibus, alij iudicet: Respondit
 enim. Primum collaudare se studiumque
 Provinciarum: deinde agerimè tulisse, quod
 libri ij ante emissi essent, quam ejus rei
 quicquam ad se deferretur. Cæterum,
 & ubi primum rem accepisset, mandasse
 uti eorrigentur, & sedulo daturum ope-
 ram, ne quid ejusmodi in posterum acci-
 deret. Neque eo contentus, decretum
 etiam addidit vehemens & grave, ne
 quis posthac ex Iesuitis aut publice quic-
 quam scriberet, & doceret: aut privatim
 consilium euiquam daret, quod in Re-
 gnum & Principum eadem, perniciemq;
 ulla ratione vergeret. Verba ejus hæc sunt:

QUANDOQVIDEM Societatis scriptori-
 bus, ac Theologi, qui docent, ceterisque omni-
 bus operariis bond satis est id solum providere,
 quod in aliorum scriptorum libris reperitur, sed
 illud etiam apprimè considerandum, sintne opi-
 niones validis nixa fundamentis, tuta proba-
 ta, scandalis, aut alijs incommodis minime ob-
 noxia: Ideò sane iustissimas ob causas, quæ ad
 hoc consilij nos impellant, præsentis decreto præci-
 pimus in virtute sanctæ obediencia, sub pa-
 na excommunicationis, & inhabilitati ad qua-
 cuvis officia, suspensioni à Divinis & alijs arbi-
 tris nostra reservatis, ne quis deinceps nostra
 Societatis Religiosus publicè, aut privatim præ-
 legendo seu consulendo, multo etiam minas li-
 bros conscribendo affirmare præsumat, licitam
 esse cuiusq; persona, quocunq; prætextu tyrannidis,
 Reges aut Principes occidere, seu mortem
 eum machinari. Ne videlicet isto prætextu ad
 perniciem Principum aperiatur via atque

ad turbandum pacem, eorumque securitatem in dubium vocandam, quos potius ex divino mandato revereri, ac observare oporteat, tanquam personas sacras à Domino Deo pro felici populi gubernatione in eo gradu constitutas. Provinciales autem, qui aliquid horum reſervarint, nec emendarunt, aut non praverunt: huiusmodi incommoda efficiendo, ut hoc decretum sanctè obſervetur, volumus id non modo prædicas penas intinere, sed etiam officio privari. Ut sic omnes intelligant, quæ sit ea de re societatis sententia neque privati iurius error suspectam reddat societatem. Adversus, quum apud aquos verum estimatores certum sit, partem unius, aut membri culpam toti corpori reliquis attribui jure non debere. Volumus præterea, ut Provinciales de hoc accepto decreto certiores nos faciant, idemque per suam quisque Provinciam curent promulgandum. Et in singulis domibus & Collegijs referendum in libros ordinationum ad perpetuam ejus memoriam.

Est & hoc superioribus addendum, quod tyrannis & excommunicatio non tollit jura politica & civilis societatis, quemadmodum nec ipsa infidelitas vel apostasia aperta à Deo tollit ea. Nam infidelis & apostata Imperator, qualis Iulianus olim, manet Imperator, & Magistratus, & pro tali à Christianis agnitus est. Ergo falsa est Iesuitarum & Scholasticorum sententia, qui volunt, non esse parendum Principibus Tyrannis & excommunicatis: & contra sentire videntur Thomas Aquinas in 2. secundæ quæst. 10. Sigebertus etiam Monachus scribit in Odone pagina tota. hanc doctrinam & novam & hæreticam esse, quæ jubet, ne hypocritis Principibus, id est excommunicatis pareamus, quam Hildebrandus, qui & Gregorius VII. Pápa primus promulgasse videtur, quomodo veteres Christiani Iuliano Apostatæ paruerint: Ambrosius Theodosio à se excommunicato: Apostoli etiam infidelibus & persecutoribus Ecclesiæ Principibus, qualis Nero, Domitianus, &c. paruerunt.

Anno etiam 1611. edita est in lucem eodem Iesuita Sicario Apodixis, quæ multis gravissimis argumentis ac rationibus probatur, Non licitum esse Subdito maledicere Regi vel Principi suo: multoque minus personam ejus adorari, obtruncare & interficere. Ex multis pauca referam.

Quod ad Maledictionem attinet ea in Sancta Scriptura expressè prohibetur. In Exodo dicitur, *Deus ne execratur: & Principi in populo tuo maledicere.* Hoc man-

datum formidabilius reddiderunt hostes: præterea, quas Deus ipse somit de iis, qui illud non observarunt. Exemplum habemus in Aaron & Maria, quum contra Moſem murmurassent ob Æthiopiſſam fornicariam. Hoc simpliori murmure irritatus Deus ab iis abiit, & Maria leprosa facta est. Ex his colligitur, Si lege Dei puniuntur, qui Principi suo maledicunt, quid iis fiet, qui Reges suos & Principes adorant ac interficiunt? David etiam Saul esset Tyrannus, iniquissimè illum perſecutor, & magnus Sacerdos numerum crudelissimè interfecit: personam tamen ejus adorari noluit, quantumvis commoditate optima ad id instructus esset: imò servum, qui mortem ejus acceleraverat, flectit ab hero sollicitatus, è medio tollendum eutavit. Excommunicantur etiam tales & Satanæ traduntur Concilijs aliquot, ut paulò antea indicavimus.

Myſterium IESVITARVM quo initiare solent eum, quem ad Principis alicujus Parricidium induxerunt: ubi & de Meditationum eorum Camera & Origine Doctrinæ IESVITARVM de Parricidijs.

Iesuitæ subtilia habent mystica & exornata in quæ iis, quos ad facinus parricidium destinaverunt, benedicendi, sanctificandi, & in beatorum ac coelorum civitatem adferendi introducuntur. Exstat Processus integer Delphis apud Joannem Andree bibliopolam excusus, quæstus quia non ingratus Lectori futurum confido, totum hoc loco adponendum censui. Habet autem in hunc modum.

Is cui eodem Domini, aut Principis sal suscipiendam Iesuitæ persuaserunt, infelix homo in meditatorium seu oratorium secretò introduci solet. Ibi cultus linteolo involutus & cornu circumque circa characteribus variegatà cistola, cum agno Dei inebrius profertur. Quem, dum è vagina educitur, aquæ benedictæ guttis stillatim irrorant, & globulos corallinos consecratos manubrio appendunt, indulgentiâ factâ, ut quot ictibus necandum Principem petirurus esset, totidem animas ex purgatorio educeret. Tum colum trum parricidæ in manum præbent, hinc verbis commendantes: *Ele & sis Dei, accipe gladium Iephre, gladium Samsonis, gladium Davidis, quo Goliath caput præcidit,*

eidit, gladium Gedeonis, gladium Iudithæ, gladium Maccabæorum, gladium Papæ Iulij secundi, quo fite à Principum manibus, plurimo civitatum sanguine fuso, liberavit. Vade & esto prædexter animosus. Deus brachium tuum confortet. Quo facto omnes in genua proeidunt, & primarius ex eis salem recitat exorcismum. Adeste Cherubim, adeste Seraphim, vos Throni, vos potestates, adeste vos sancti angeli, & replete beatum hominem vas perpetuâ gloriâ, & quotidie illi offerre coronam Beatæ Mariæ Virginis Sanctorum Patriarcharum & Martyrum. Non amplius nostrum est, sed vestri consortij participes. Et tu Deus, qui terribilis & vincibilis es, quive ei in meditorio, ac oratorio suo, ut Tyrannum, ac Hæreticum extinguere, & coronam ejus in Catholicum Regem conferre vellet, revelasti, corrobora quæsumus hujus, quem ad id opus consecravimus, membra adauge ejus vires, ut voluntatem suam perficere possit: da ei lorica divini potentem, quâ comprehendendum manus effugiat: da eis alas, quibus sancta ejus membra Barbarorum proditorum conatus virabunda evadant: effunde in ejus animam benedicentes tuos radios, quibus corpus, omni metu depositum, in medijs periculis & eroiatis gaudio & exultatione perfusum animetur. Hoc peracto exorcismo ducitur parricida ante altare, in cuius pinacæ depicta est historia Jacobi Clementis, Monachi Dominicani, cum imaginibus Angelorum eum protegentium ad cælumque ducentium. Hanc ei Iesuitæ ostendunt, & simul præsentant ecclesiam coronam dicentes, Domine, respice his brachium tuum & exsecutorem iustitiæ tuæ. Omnes sancti assurgant, & hanc locum sedant. Quibus omnibus cõpletis, quatuor tantum Iesuitæ deputati sunt, qui soli eum parricidia colloquantur. Hi inter sermones sæpè dicere solent, divinam quandam in eo claritatē apparere, ejus radijs permoveantur ad manus ejus & pedes osculantes: nec amplius sibi eum hominem videri, sed jam in divi repositum. Sese etiam assimulant, quasi tantam ei gloriam & beatitudinem, ad quam jam nunc provectus, sit invident, ingemendo dicentes: Quod utinam Deus me tuo loco elegisset, & hac ratione confirmasset, ut liberatus à pœnis purgatorii, rectâ viâ in paradysum perduceret.

Quod si vero is, quem idoneum esse reor parricidio perpetrando, tergiversetur & persuasiones recalcitret, tum

aut terribilium nocturnis, monstrorumque occursum ad votum, quod ejusmodi concipiendum adigunt, aut per subornatas Divæ Mariæ Virginis, vel aliorum cœlitum, nec non ipsius aliquando Ignatii sociorum ejus personas ^{var} ^{uxariæ} apparentes ad facinus animant, & inducunt. Ita scelerati isti & parricidiales Magistri, nunc formidine pœnæ, nunc adumbratæ virtutis amore incautos adolecentes miseris, & vindicandis exemplis circumscribunt, & in animæ pariter corporisque discrimina præcipitant.

Genus hominum in Oriente fuisse memorant, quos plerique Historiorum Af-fassinios, Pius Papa & Nicolaus Gillius Af-facidas, Nicetas Chasios nominant. Hi Mahometanæ disciplinæ addicti novam sibi sectam instituerunt, cuius Præfatus Generali sedem Muletæ, qui locus sanctus habebatur ordinavêre. Auctor sectæ ac Princeps ALAODIM quidam fuisse perhibetur, miles veteranus, vulgò Senex de Montanis, à suis Pater & Prophetæ dictus. Ille sub se & Rectores alios habuit, qui Palatia munia, splendida, & admodum quàm elegantia amœna horrorum colebant. Rario & disciplinæ institutum in ruenda absoluta Prophetæ ac Principis sui autoritate super universas gentes vertebatur. In eam rem ipsa Palatia sive Collegia instituta, ut studiosam juventutem ad Mahumetæ legem, Alcorano comprehensam, confoherent, & delectu ingeniorum habito, juvenes audaciores ac ferociori animo præditos observarent, secernerent, segregarentque.

Dogmata nefariæ hujus disciplinæ hæc cum primis referuntur.

1. Mahumetum esse Dei Prophetam, reparatorem generis humani, bonorum ac malorum retributorem.

2. Ejus vicariam Prophetam, ac Principem Muletanum esse in terris constitutum super omnes gentes, omnium divini & humani juris à Mahumeto traditi interpretem.

3. Ius fasque esse Principes ejus dicto non audientes occidere, vi, fraude, dolo, pro re nata & oblata occasione.

4. Nec discipulos ejus Principi alteri cuiquam obstrictos ac obnoxios esse, licet fidem simulatam sacramento jurarint.

5. Animam esse immortalem, equo post hanc vitam imminere præmia aut pœnas pro dictorum factorumque commertis.

6. Paradysum esse, hortum lacte & melle affluentem, & omni deliciarum ac volupt-

As-fassinios
gen.

Dogmata
ta Af-f.

voluptatum genere abundantem, in quo beatorum animarum præmia, quæ ad totius corporis voluptatem faciunt, pro virtute recipiant.

7. Primam ac summam virtutem Deoque omnium gratissimam esse obedientiam, carne in eo consistere, ut Pæpofitos suos vereantur, ac observent, & in iussis eorum exsequendis promptos sese, paratos & alacres præbent, hoc est, ut Paulus ait, ut animi sui (scilicet Prophetæ) detestabile exequantur ptopofitum.

8. Qui pro legis Mahometanæ emulatione, aut bello occumbat, aut in cæde hostis comprehensus interficiatur, animam suam rectâ & cum ipso extremo oris habitu ad gaudia illa Paradisica transmittit. Qui verò domi desides & lecto immorientes pereant, summis prius cruciatibus, per multa annorum curricula purgari, quàm ad Paradisum queant penetrare: ubi tamen nec solidis gaudiis & minus perfectis, quàm illi audaces belatores, perfructuri sint.

9. Qui autem Principem aliquem Legis adversarium interemerit, proximum à Mahometo locum in Paradiso cum Sanctis Prophetis adepturum esse.

10. Denique esse in potestate Prophetæ, quem uti dictum, Patrem sive senem indigebant, sibi à Mahometo data atque concessâ, Paradisi gaudia distribuere, eorumque gustum aliquem, etiam in hoc corpore constitutis modo incomprehensibili exhibere.

Adhuc pestifera, & horrenda Dogmata in Scholis ac Collegiis suis adolescentum animis ad audaciam iturus viam faciebant, ut eo obsequeniores sibi redderent, & ad omne viræ periculum intrepidos, quorum primatum Muletæ seminarium fuit. Heic delecti iuvenes ad eam quam dixi institutionem docti & edocti, potu soporifero hausto, in viridarum Palatio seu Collegio contiguum portabantur, ubi somno experfecti illarum voluptatum experimentum caperent. Rivuli varii, aquâ, melle, vino & lacte fluentes variorum Musicæ artis instrumenta, melodiarum, chorearum, tripudia, palæstræ, vestes pretiosæ, & miris apparatus omnium delectabilium rerum, quibus pro voto fruebantur iuvenes intra viridarium positi, qui aliud nihil faciebant, quàm quod vitam beatam vivebant, tristitiæ oculum dantes locum. Præter erant, & puellæ formosæ variarum libidinum spinthrices & pueri calamistrati ad notum ministrantes.

Tanto quâ voluptatis imbibito, iterum in Saporem dati ad Collegium & habitacula sua reduebantur. Tunc illi redonates (verba sunt Pauli Veneti) & remisscentes, quibus & quantis ad modicum tempus positi fuissent gaudiis, supra modum dolebant, & tristes efficiebantur. quod deliquis illis perpetuâ frui non concessum sit, mortem libenter subitura, modo hæc vitâ tam modicè degustatâ. Semper vivant. Tunc Tyrannus illi, qui Dei Prophetam esse mentiebatur, aiebat illi, si parati esis, ut pro mea obedientia mortem intrepide, ubi illata fuerit, subeatis, participes vos pronuntio futuros illorum gaudiorum, quæ ad horam vidistis. At miseri illi mortem lucrum putantes, nihil tam difficile aint, injungendum, quod pro illa beata vitâ consequenda non libenter subeant. Abiit igitur Tyrannus ille hæ præfatis hominibus ad iuniora homicidia, quippe qui corporalem vitam præstinentes, contemnebant etiam mortem ipsam, &c. Hæc Paulus: Cui Nicetas Chroniotes consonans; Et ad eos misit, inquit, quos eorum Principes accessus voluit, ut hospites & amici adeunt, & aut se habere, quod eû dicant, aut Legatos venire simulantes, sapè Dominorum suorum adversarios pugionibus occidunt, nulla dissensitatis & exploratis supplicii ratione habita, etiamsi alterum non occiderint. Et pergit Paulus; Et omnibus hominibus essent formidini, & nemo insania illorum resistere audeat: Sicque fiebat, ut multa Regiones: & potentes viri Tyranno illi tributary fierent: donec tandem à Tartaris PseudoPropheta ille oppressus & cum omnibus Assassinis suis extinctus fuit circa Annum C. N. M. CCLXII.

Ad eundem prout modum Iesuitæ juventutem in Scholis & Collegiis suis informent, & erudiunt: propositaque præstantissimi gaudii cælestis mercede, & divitiarum venerationis honore, ad quodvis parricidiale facinus perpetrandum inflammant & propellunt.

De Aquivocationibus IESUITARVM.

XL

Vndecimo docent IESUITÆ, Amphibologus seu Aquivocationibus, hoc est, mentiendi & pejerandi arte, hæreticos & quofcunque alios decipere, fallere & eludere permissum esse.

Docent etiam Iesuitæ, sibi aliisque Cap. Papistis, pietatibus Glencis & Eccl. II. clericalibus

vel iussu, à Iudice iubeantur, possint negare affirmare, secundum propriam mentem, non curando de illa quam iudex habet. Et post alia pag. 351. n. 16. docent etiam, Latine posse aliquum occultare, Quod sit Catholicus. Rurfus cap. humanæ aures 21. q. 5. inquit: *N. N. etiam sine testibus absensibus, euidam summe dixit, accipio te in uxorem meam: sed sine animo eam ducendi. Postea iudicem adiunxit, & interroganti, an ea verba dixisset? Respondit se illa non dixisse; subintelligendo, in mente sua, quod illa non dixerit animo illam ducendi. Et addit Azplicoeta, hoc non esse mendacium, sed equivocationem prudentem & honestam.*

Toletus ut supra, scribit, *Quærenti iudicem, fecisti illud? respondet, intelligendo intra se: ut dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid simile: Et si vir uxorem petas, an sit adultera? illa potest dicere, non sum, quamvis verum fuerit, intelligendo, ut tibi revelem. Sic qui cogitat jurare alteram in sponsam accepturam, intelligendo, si postea placuerit: & à laicis comprehensus iuraverit, se postea daturum centum aureos, ut liberetur, & aquivoce jurans, intra se dicens, si postea liberetur tunc non teneor solvere: sit à casto de inioris decentus, ut dimittatur, utrans se redditurum postea, potest uti equivocatione, & non teneor reddere.*

Interrogatus alius, & iurjurando obstrictus ut verum dicat, taleme videris hodie? hac equivocationis arte illud planè denegat, prædicens licet, sciensq; illum videri. Ille verò hunc sensum sibi reservavit, Non vidi illum, scilicet, ut Negatui hoc dicerem, vel non visione beatificâ, vel non Venetis, &c. illum vidi.

Francisco Treshamo in atec Londinensi morti proximo ut uxor ipsam in solarium inviseret permissum est. Illa verò haud ignata maritum suum conjugationis Hispanicæ ducendæ & verè Garnetum simulasse, sed verita ne maritus sine morsu conscientie aliquid de Garnerio detexisset. cum jam extremos spiritus exhalaret, eò adiecit, ut cum ipse scribere non posset, famulum scribere iussisset, quæ ipse diceret. In quo scripto seipsum iutejurando obstrictum, atque in animæ suæ salutem testatus est, sedecim annis totis jam transactis Garnetum ne vidisset quidem, eamque ob causam, priorè suam confessionem irritam haberi obtestatur. Petiit denique ut præsens ista retractio pro veta habeatur. Cum tamen Garnetius ipse confessus sit, se Hispanicæ conjugationis consensum fuisse, sequè cum Treshamo sexipsumè proximis annis loquutum de his rebus esse.

Interrogatus tandem pro tribunali Gar-

nerus, quid de hac Treshamini retractatione sentiret. Hoc unicuique respondit, Ipsum agnoscere voluisse credo.

Garnetius etiam de toto hoc argumento & naturâ equivocationis quid sentiret explicare iussus, hoc 20. die Martij anni 1606. responsum dedit. De equivocatione ita censio. In rebus moralibus & communi usu visa, quando veritas inter amicos requiritur, uti equivocatione haud licet: videmus societati hominum magno malo cederet. Quare huic remedio in istis nullus locus. Quoties verò de necessaria defensione agitur, deque injuria aliqua evitanda, aut damno, aut de consequendo aliquo bono non parvis momenti sine ulla cuiusquam periculo, tam licita est equivocatio.

Idem Garnetius quoque has Iesuitarum fraudulentas equivocationes, quom Londini pro tribunali staret, hoc mendacio defendere & excusare conatus est: Iesuitarum Ordo, inquit, mendacium quodcumque improbat, præsertim verò in causis fidei & Religionis, cum sit illud genus mendacij omnium perniciosissimum, & à D. Augustina in Eristilianis condemnatum. Imò verò quocumque in causa mentiri, & malum & peccatum est, utcumque inter alio gradus, quos Augustinus facit, istò revera gradum infimum habetator, ita mentiri, ut unus in commodum sedat, quod sine cuiusvis sit incommodo. Illa igitur, quam nos defendimus Equivocatio, legitimam quarundam propositionum usum defendit, mendacis acutiquam patetitur. Fieri enim potest, ut quis ab homine, penes quem nulla sit inquirenda auctoritas, interrogetur, aut de re aliqua examinetur, cuius cognitio ad interrogantem minime pertineat: utrius causa, quid aliquis cogitet? Quo tempore igitur oportet veritatem dicere, aquivocare non licet, quod si feceris, licet, &c. Attorpatos autem Generalis Angliæ ad hoc sic respondit: Verum quidem est, specie tenus mendacium & perjurium condemnare videntur, quod si fecerint, ipsorum scelera essent in medio posita, omnibusque exposita. Verum quæ condemnant mendacia perjurique aperta sunt & hiantia: mendacia autem secreta, perioria claustraria, falsa testimonia, quæ maxime decessanda, quæque neque defensionem, neque exemplum habent, approbare videntur. Quod si in alijs ut plurimum non probent, at in semetipsis & suis similibus, atque coniurationum focis, probant & defendunt; præsertim cum ad conatus suos perficiendos illi usus & adminiculo esse possint.

Hæc quoque Gatoeti protestatio est contraria suo ipsius sacro. Cum enim à Magistra interrogatus maximè, petnegasset,

O mea.
daciur
Dillo-
tu.

In illi
Garnet
pag. 26.

ibid.
pag.
107.

Ibid. p.
107.

se confesum machinationis cum pulvere tormentario fuisse, ac pro ejus felici successu preces habuisse, mendacij deinde convictus respondit pag. 107. *Se quidem de prospero magna illius actionis eventu preces obtulisse; illud tamen eo animo sensuque fecisse, quod severiores quasdam leges tum subvertitum fuisset.* Rursus interrogatus à iudice: *An Iesuitam Hallum, aliàs Oldcornum non convenisset, monitusque, ut sine æquivocatione in veritate responderet; pertinaciter & animæ salutem testatus respondit, Se cum illo non fuisse;* idque horrendis execrationibus repetijt. Postea verò quum Hallus contrarium factus fuerat, in mendacio aperto deprehensus Garnetus, erubuit, & misericordiam imploravit, agnovitque se deiequisse, *Nisi ipsum Æquivocatio inerat.* Hinc intelligit Lector mentum fuisse Garnetum Æquivocationum Iesuitarum defensione. Nam & interrogatus à delatis Regijs, penes quos fuit interrogandi autoritas & potestas: & à iudice ipso monitus fuit ut sine æquivocatione & dolo aliquo responderet: & cognitio rei, de qua examinatus fuit, ad interrogantes maximè pertinuit, & tamen æquivocavit, id est, mentitus est.

Eàdem fraude illefit Garnetus Iesuita Illustrissimo Comiti Salisburgiensi, petenti, ut sine æquivocatione profetteret, quid de excommunicatone Regis sentiret, dicens, Regem Iacobum nondum excommunicatum esse. Nam Iacobum Sinarum excommunicatum animo sentiebat. Vide ejus acta pag. 107.

Eadem fraude utitur Iesuita, cum ipsi, vel eorum discipuli Reges & Principes Evangelicos, imò & Pontificios eorum fautores, & sedis Romanæ minus obedientes, occidunt. Negant enim se Reges aut Principes occidisse. Quare? quia non ut Reges & Principes, sed ut hæreticos, hæreticorumque fautores & excommunicatos atque Tyrannos eos occidunt: *Non enim in eodem subiecto esse posse, ait, Regnum, hæresin & Tyrannidē.*

Hac arte Richeomus in sua Expostulatione Apologetica pro Iesuitarum Societate Henrico IV. Regi Galliz illefit, dum æquivocando impudenter affirmavit: *Se nunquam audivisse, postremo defunctum Henricum Regem à quoquam suorum hominum Tyrannum esse nominatum. Non enim postremo defunctum Henricum Regem, sed bene postmodò occisum Henricum Valesium Henricum Tyrannum à quidem scissimè audivit nominari;* quomodo hoc & pro concine ubique inter Ligistas, & quàm plurimis libellis editis factitatum sit.

Simili æquivocandi arte utitur Tortuosus Bellarminus, dum negat Sixtum Quintum Papam imperasse eundem Henricum Regem interficere, ut est videre in Responsione ad Apologiam pro juramento fidelitatis pag. 85. Non enim Papæ impecant occidere Reges, sed Tyrannos tantum, id est, eos, qui dicto suo minus sunt audientes. Hoc enim decretum Papatum axioma indubitatum esse, ille ipse Tortuosus multis locis tradit. Constitutum etiam apud eosdem est, Omnes Reges ac Principes Evangelicos, imò & quosdam Pontificios, minus dicto Paparum parentes, nec Reges & Principes, sed Tyrannos esse.

Docent præterea Iesuitæ, Quosvis non teneri irritatis quoque Catholicis ad mentem respondere, sed æquivocare & interrogantes decipere posse. Navatus ubi supra pag. 551. *Per hanc doctrinam, inquit, æquivocantibus innumera mendacia & peccata evitari possunt, si semper respondeatur cum aliqua subintellentione: ut si interrogemur: quò vadimus? quentam pecuniam habemus? matnavimus? quid scripsimus? quid nobis ille vel ille dixit? &c. omnibus illis absque peccato respondere non posse subintelligenda aliqua. Vt si quis petente pecuniam, librum, &c. respondeat, Non habeo licet habeat, subintelligendo, Ita non habeo, ut teneat prestare, vel, ut teneat tibi dicere, dare, manifestare, &c.*

Iesuita Iacobus Sylvanus, alià Keller, in Philippica contra Anonymum Perjudicantem, pag. 5. ait: *Æquivocatione uti licet, quando quis interrogat, non est superior, aut iudex. Ance, ait, ego obligatus sum cuique ex rure vel plausro roganti respondere ad mentem: quis me omnium debitorem fecit?*

Quod verò ad Æquivocationis hujus originem & antiquitatem attinet, videtur illa primò referri posse ad Priscillianistas hæreticos, qui docuerunt, mendacia & perjury Religioni suæ calenda gratia fieri bonè conscientia posse; quod etiam Andriani senserunt: Vnde illud est eorū, *Iura, pejus secretum prodere noli.* Vide Hieron. in Epist. ad Cæciliophor. de Pelag. August. in Enchirid. & lib. de mendacio, Bernard. sem. 65. in Cantic. Sixtus Senensem lib. 3. Bibliothecæ.

Æquivocatio etiam talis Iesuitica ab Artio hæretico usurpata fuit. Is enim cum à Niceno Cōc. damnatus esset, & à Constantino Imp. in exilium eiectus, ad humillimā ejus petitionē, fide prius datā à Niceno Cōcilio, subscripturū, ab eodē Imperat. revocatus fuit. Ille verò domū reversus, ita ipsius opinionem ac sententiam in charta clam consignavit, eamque sine gestavit. Cum in conspectu Imperatoris Nicenani suæ libi

Æquivocatio
nis Iesuitica
origo, &
æquivocatio.

propositam videret, interrogatus, utrum Concilij Niceni decretis verè consentiat, & in futurum constanter adherere velit? Ille, manu ad sinum admotâ, ubi charta occultabatur, sine mora, alioi promptoque animo eorâ Imperatore subscripsit, cum tamen ea quæ in Concilio de Fide decisâ erant, astutè & æquivocè eluderet. Cogitavimus enim ipsi fidei, quam in sinu gestavit, non ei quæ sibi ab Imperatore proposita fuit.

Nostrâ autem memoriâ Æquivocandi hanc scientiam ab inferis resuscitatam, multos Iesuitarû magnâ eura & explicuisse & asseruisse ex istis testimonijs, quæ paulò ante ex illorum scriptis adduximus, constat, ut non immeritò auctores & inventores ejus esse vulgò dicantur. Præcipuè autem eam excoluerunt Angliæ Regni Iesuitæ. Extant enim Iesuitæ Personij Angli, qui Romæ vixit ibique mortuus est, disputationes ejus argumenti prolixæ in quibus Æquivocandi, seu mentiendi & pejerandi artem acriter defendere conatur: sunt autem à Thoma Mortono solidissimè confutatur. Liber quoque paulò ante mortem Elisabethæ Reginae editus est hoc titulo, *Æquivocationis tractatus* à Garnerio Iesuitarum in Anglia Provinciali & Blackvvello Angliæ Archiepiscopo. In principio autem Garnetus suâ ipsius manu verbum hoc tituli *Æquivocationis*, delevit, & sic mutavit, *Tractatus contra æquivocationes & falsas dissimulationes*, cum rem ipsam pro virili tueretur. In fine etiam Blackvvellus librum hunc approbavit & commendavit his verbis: *Tractatus iste verè doctus & verè pius & Catholicus est: cerè Sacrarum Scripturarum, Patrum, Doctorem, Scholasticorum, Canonistarum, & optimarum rationum subsidij plenissimè firmat aequitatem Æquivocationis; ideoque dignissimus qui typis propagetur ad consolationem afflictorum Catholicorum, & omnium piorum instructionem.* Et tamen Apologista quidam in secunda Apologia sua negat, ullum unquam ejusmodi Tractatum in rerum natura fuisse, & qui ejus meminerunt impostores vocat. Sunt autem in Anglia plurimi, qui partim videntur legeruntque eum librum, partim etiam hodiè eum servant: Si etiam Andreæ Eudæmoniohannis Apologia m. 2. inspexerit, levitarem & imprudentiam suam agnoscere cogetur Apologista iste.

In hoc Tractatu citatur ab auctore Æ-

quivocationis exemplum Conventientie: sermonibus multorum in Anglia iactatum, & sic narratur ac defenditur: *Grassante in Anglia pestilentia, præsertim Londini, quidam inde Conventum venit. Ad portam urbem occurrunt destinati à Magistratu, qui delato jurjurando eum interrogant, veniat nec ne Londinò? Ille negat strenuè, & delatò jurjurando fidem facit. Hic auctor libelli negat eum peccasse. Causam hanc offert: Principali, inquit, & finali proposita questionè scopos scilicet, an sic veneris ut civitati pestem adferres, responsum dedisti, licet immediatus questionis sensus fuerit, scire utrum Londinò profectus sis nec ne. De hoc bonè conscientia jurare ut posses, persuasio præstitit, aut scientia certa; quam jurans habuit, vel pestem jam non esse Londinò, vel aërem non esse ibi infectum, neque præter euntis inspicere: vel se equo vehementer citato cursu absque noxa transivisse. Hæc est decisio illius Tractatûs auctoris: & ut illustret novam hanc doctrinam, admirabilem proferit Theoriam, de differentia propositionis verbalis, & reservationis sive retentionis mentalis: item de propositione scripta vel mixta, quæ partim vocis prolatione partim silentio constat: quando animi sensum partim verbis exprimimus, partim silentio premittimus & in mente reservamus.*

Exrat in eodem Tractatu aliud exemplum: *Quidam post contracta sponsalia per verba de presenti mox ad alias nuptias convulsant, fidem suam alteri sponsa similiter per verba de presenti obligat. Vocatur in jus, per jurjurando verum dicere jubetur: deinde interrogatus, annon præter sponsa per verba de tempore presenti sese obstringeris? negat ille & pernegat. Auctor dicti Tractatûs negat in hoc peccatum esse: Nam judicium, inquit, quæstia ed tendebat, ut iustumne esset prius matrimonium cognosceret: quum igitur res ad matrimonium pro irritò & illegitimo haberet, nullo conscientie periculo, jurare potest non fecisse quod socrat, cum hac atque retentione mentali, Eo animo ut id esset legitimum matrimonium.*

Magni senectet pretij hæc Æquivocationis doctrina est, quæ tam faciliè omnia peccata & scelera exsolvare potest. Illud quoque fæcantur omnes necesse est, per hanc novam doctrinam, ad omnia quamvis excrandâ piaculâ, latam præfieri, non dico fenestram, sed januam & portam: ut meritò facturi sint homines fautorum, & ad omnem impietatem projecti, si patronos & assertores Æquivocationis probendè de se meritis habeant.

Est & scitum ejusdem disciplinæ, ab

adote dicti Tractatus defensus, *Licet* criminis alicuius reo peccare, & omnibus modis factum negare; si ab eo interrogetur, qui auctoritatem legitimam non habet, etiam apud legimum iudicem licet: non tamen indefinitè, sed cum ex hac exceptione, Tantisper dum probationes deficiunt.

Hæc omnia cum ita sint; Tamen aquivocationes hæc utilem artem & bonam prudentiam esse dicunt. Ideoque Navarrus libipfi gratulatur, & jactat, se maximo cumptimis Principi usum illius Apophisegmatis, qui nescit dissimulare nescit regnare, commendasse, & istam doctrinam Principi illi profuisse. Idem Navarrus ind. e. humanæ. 34. hanc simulandi & dissimulandi artem ex Thoma prudentiam ac virtutem appellavit, & qui eam tantum laudandos esse. Hanc Navarrus doctrinam Gregorius 13. tanquam sanctam, veram & inconvulsam approbavit & commendavit. Et Gregorius de Valentia Iesuita Tom. 3. disput. 5. q. 13. eam prudentem descausam vocavit.

Convellitur autem hæc mentiendi doctrina Iesuitarum, aperto Scripturæ testimonio. Nam Hiebræ. cap. 6. dicitur, Omnis controversia finis jurandum est ad confirmationem adhibuit. Hoc autem vetum non est, si Iesuitarum doctrina vera est: nam illorum juramento controversiæ non finiuntur, nec res dubiæ deciduntur, sed perplexæ magis redduntur. Et Ephes. 4. e. Deposito mendacio loquimini veritatem quisque proximo suo. Ex Esa. 18. Posuimus fallaciam speciem nostram, & in mendacio abscondimus nos, &c.

Longe etiam aliter de hoc mentiendi genere docuerunt Patres. Isidorus in Synonymis cap. 10. Omne, inquit, genus mendacii summo opere fuge: ne casu, nec studio loquaris falsum; nec ut praestes, mentiri studeas: nec quilibet fallaciam vestram alicuius defendas. Cave mendacium in omnibus. Refertur etiam cap. Omne. causa 22. q. 2. Et August. in lib. de Mendacio cap. 6. Si quis, inquit, ad te confugiat. qui mendacio tuo posset à morte liberari, non es mentiturnus. O enim quid mentitur, occidis animam. Et mox: Cum ergo mentiendi viam aeterna amittitur, nunquam pro cuiusquam vita temporaliter mentiendum est. 22. q. 2. c. omne. Cumque Origenes ex sententia Platonis permittit sapienti bonoque viro mendacium, modò salutare is esset, quorum gratia fieret; Et Hieronym. non caretet omnino suspicione Origenici Dogmatis, (Nam hujus sententiam in commentarijs in Epist. ad Galat. scripserat. utriusque Petrum & Paulum, pro tempore simulatio-

ne usos: Petrum, quom se subduccet a mensa, super venientibus Iudeis; Paulum; quom illum in os acriter objurgaret, ut peccam alios deterreret.) August. in Epist. ad Hieron. quæ exstat inter Epist. Hieronymi tom. 3. p. 150. b. ipsum hæc de re diligenter admonet, negatque hoc licere. Rufus Isidorus lib. 2. sentent. cap. 31. Quacunquæ inquit, arte verborum quisque juret, Deus tamen qui conscientiam testis est ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Duplienter autem reus fit; quia & Dei nomen assumit, & proximum dolo caput. 22. q. 5. e. Quacunquæ. Ibid. e. Qui peccator additur, Deus dupliciter aspernator, simpliciter intentionem utriusque, Interrogantis & respondentis confidit; & verborum artem aspernator & odit.

Et quæ non tantum certa verborum Iesuitarum fides, sed quid certus aded poterit esse sensus, si verba extrinsecus prolata, liceat ad hunc modum intentione non expressa, aut æquivocationibus eludere; etiam in sanctissima juramenti Religione. Hoc est nimirum quod aiebat iste, *Lingnam iuratum, mentem iniuratum habeo.*

Idèd no Iesuii quidem omnes & Pontificij hanc doctrinam probant. Nam Ioan. Maldonatus Iesuita Commect. io 24. cap. Luc. v. 36. *Quisquis*, inquit, fingendo a sumi fallere conatur, etiam si prater ea aliqui signifi- care velit, id est, æquivocatione vii) hand dubiè mentitur, aliqui nullum esse mendacium; quod non defendi possit.

Sic etiam Sacerdotes Vuisbreenses in Epistola quam ad Genesiosum Papistam nuper scripserunt, *Ars est*, inquit, *nostrum Iesuitarum ut in iuramentis suis Magistratibus quæritur, Esne Sacerdos? tam Sacerdoti, inquirunt, licebit respondere, Non sum, sed addidit hac intentione, intus in animo concepta, non ore prolata, talis nimirum qualem esse cupitis, aut narrem vobis, aut aliquid simile.*

Ethnici quoque damus hunc doctrinam hanc. Cicero enim lib. 3. Offic. *Quod* inquit, *affirmatè, quasi Deo teste, promiseris, id tenendum est. Et qui hoc sibi sumunt, Nul- lam esse fidem, quæ infideli data sit, videant; ne quærat latebra perituro.*

Homerus etiam, quem omnium ætatum sapientes mirantur, sub Achillis persona gravissimè detestatur curam, qui aliud in mente celat, aliud lingua loquitur, loquens:

*Hand mihi ille exsus quàm san-
ctus,
Mens aliud cui sella regis quàm lingua
loquatur.*

Turcæ quoque hodiè improbarent, fat seio, si quis inter ipsos, talia mendacia, & mentiendi, Magistratusque decipiendi artes populo discendas proponeret, ut Iesuitæ faciunt.

Conatur quidem Iesuitæ hoc suum mendacij genus, & mentiendi artes defendere primo exemplis Patriarcharum *Isi* sunt, inquit, *Abraham & Isaac* aquivocatione, quum negarunt *Saram & Rebecca* suas uxores esse. Gen. 12.20. & 26. Iacobus etiam Patri Iacobo dixit, aut simulavit *Elaum* se esse.

Respondet autem eis Augustin. contra Cresc. c. 9. & 15. *Hæc*, inquit, quando in Scripturis legimus, non idè quia facta credimus; etiam facienda credamus: ne violamus præcepta dum passim sectamur exempla. Et constat, quòd non omnia quæ à sanctis viris legimus facta, transferre debeamus in mores. Et cap. 21. Testimonia illa, quibus sanctos libras mendacis suas Patronos adhibere moluntur, partem non esse mendacia, partim etiam, quæ sunt, non imitanda esse, docet.

Secundo, blasphemia dicunt, ipsum quoque Christum aquivocationibus usum esse, quum dixit Marci 13. *Dedic illi & hora nemo scit, ne Angeli quidem qui in celo sunt: nec ipse Filius, sed solus Pater.* Huius verbis, aiunt, simulavit se nescire secundum humanam naturam novissimum diem; cum tamen sciverit illum. Et Bellarminus lib. 4. de Christo, c. 1. Suarez tom. 1. in Thom. quæst. 10. art. 11. disput. 1. Gregor. de Valent. tom. 4. disp. 1. q. 15. part. 1. & Almandos Iesuita in Epist. ad Chalmierum, dicunt, Errare omnes ferè huius temporis hæreticos, & protestantes precipuos, sicut olim Agnitas hæreticos, quia dicant, Christi animam humanam aliquòd ignorasse. Maldonatus autem in Matth. 24. c. ex Damasceno scribit, Agnitas simpliciter Christo ignorantiam tribuisse. Et Alphons. de Castro adversus hæres. tit. Deus. indicat, Agnosci ignorantiam simpliciter inposuisse Deo ex his verbis, de die illo nemo scit. Idem Maldonatus scribit contra Bellarminum & Socios, Athanasium, Ambrosium, Gregorium Nazianz. Theodoretum, Cyrillum, &c. aperit docuisse, Christum quatenus hominem, diem iudicii ignorasse.

Cap.
III.

Miscellanea de IESUITIS rumque Doctrina.

De
Iu-
sticia
Iesu-
itæ
hominis
coram
Deo.

VT Iesuitæ quum alijs Doctoribus Pontificijs, tum etiam in multis Socijs suis contradicant aliquot saltem demonstrabo exemplis. Mendacia enim certius

dignosci non possunt, nisi quando sibi metipsis contraria sunt: A Deo enim ita ordinatum est, ut impij semper seipsos confundant, & mendacia non consentent, sed contra semetipsos semper testentur.

Bellarmin. de Notis Ecclesie lib. 4. c. 9. ¶ Nunc; scribit; *Docuerunt Eunomiani, nemini peccata nocere, modò fidem habeat. Idem Protestantes.*

Bellarminum autem Iesuitam haud obsecrè mendacij insinuat Toletus Iesuita Com. in Ioan. 13. *Affirmavit*, inquit, *Eunomius, fidem sufficere ad salutem, quavis mala opera adessent. Protestantes dicunt quidem ad salutem sufficere, negant tamen fidem illam sine operibus esse posse. Agnoscent igitur Toletus, Eunomianos fidem mortuam, Protestantes vivam profiteri.*

Rursus Bellarminus lib. 1. de Iustis. cap. 12. Nos, inquit, *SOLA fide iustificari coram Deo, est opinio paradoxa.* Et Maldonatus Comment. in Matth. 19. *Hæc*, inquit, *omnium hæresium seminarium est: Et Eguardent. Comment. in Iac. Iustitia fictitia & imaginaria est.*

Contradiciunt autem alijs Pontificijs doctissimis. Colonienfes Canonici quin etiam authores esse libelli oblari à Cæsare Collocutoribus Protestantibus in Comitijs Ratisbon. dicunt: *Tantum per imputationem iustitiae Christi quatenus fides nostra apprehendit misericordiam atq; iustitiam Christi, propter meritum Christi nos iustificari coram Deo.* Pixerreo Cassandrum, Stapulensem, Peraldum, Ferum & alios, qui huius sententiae fuerunt. Stapletonus etiam lib. 7. de iustificat. cap. 9. Catholici, ait aliqui (quos Vega libro 15. de iustificat. capite 20. pag. 712. viros doctos & pios vocat) tenebant, nullum alium esse iustitiae conservandæ modum, quàm si iustitia Christi nobis imputetur.

Bellarminus lib. 4. de Notis Ecclesie. capite 9. *Calvini doctrinam, fidem veram, semel habitam, amitti non posse, inter Ioviniani hæreses numerat.* Campianus contra rat. 10. *Nisi*, inquit, *Dei à celo deturbentur, cadere ego nunquam potero.* Catharinus quoque ipso Bellarmino recte lib. 3. de iustificat. cap. 9. docuit ex his verbis, *Acceperitis Spiritum adoptionis, Fideles in persuasionem de sua salute non posse falli.* Contradicere etiam Augustinus de Corrept. & Gra. capite septimo, *Horum fides*, inquit, *quæ per dilectionem operatur, aut omnino non deficit, aut reparatur priusquam hac vita finiatur.*

Azorius Iesuita instituit. libro 9. capite 7. *Appellat*, inquit, *Calvinus imaginem Iuda. Sancto. Vocari.*

De par-
ticulari
SOLA.

¶ Vera fi-
dei ac-
cessit
amiti.

¶ Longi-
nus tollit
Iuda.
Sancto.
Vocari.

Sanctorum, idola, & simulachra, quasi à sacris auctoribus promiscue usurpentur; salsum.

Valentianus autem lib. 3. de Idol. capit. 8. ¶ Quod autem, hoc ipsum facit, quod damnat in Calvino Azorius. Idolam, inquit, Græcè *Imaginem, sive simulachrum significat*. Hæc homina usque adeo contemdit Valentianus, ut non vercaror simulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere. Innuat, inquit, *Beatus Petrus aliquem esse simulachrorum & Idolorum cultum licitum*. ibidem, Cardinalis etiam Piazotus lib. 1. de sacris & prophetis Imag. cap. 3. Idolam, imaginem & simulachrum pro eodem accipi testatur. S. Hieronymus, inquit, scribit, ubi in sacris literis *Idola possum est*. Aquilam figuram vel imagines interpretatum esse. Et apud Ciceronem legimus, Imagines quæ Idola nominantur. Et Plato, *Idola vocamus Imagines, quæ & in aquis, & in speculis sunt, & quæ pictæ sunt, & quæ typus seu figuris expressa, atque alia huiusmodi* Ita simulachrum nomen quod Latine dicitur, pro eo acceperunt quod est idolam ex Græcis, cum in Latina interpretatione ubi dicitur in Psalmo: *Simulachra gratium, argentum & aurum, Græcè dicuntur τῶν ἰδωλῶν*. Ad id ibidem: *Imaginis nomen, si vocis proprietatem inspiciamus, impia & diabolica forma convenit*.

Bellarminus de Ecclesiâ triumph. cap. 8. ¶ Ergo inquit, Calvini ais nefas esse Deo invisibilem & incorpoream, imaginem corpoream & visibilem collocare: nos Catholicis contra. Mox autem, quasi verborum suorum oblitus, dicit: *Opinio illa Calvini non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, est etiam Aliquot Catholicorum ut Abulensis Du- randi, Pererij, qui dicunt, hoc non recte fieri*.

Bellarminus in Piazot. libri de Beat. Sanct. Quæ, inquit, Catholicorum unquam divinam honorem imaginibus detulit? At hoc fieri in Papatu testatur Polyd. Vergil. de Invent. rer. capit. 37. Georgius Cassander in Consult. art. 21. & Ioannes Gerson questione de neglig. Piazot. capit. 7. Sed quia hos fastidit, audiatur Bellarminus sibipsum contradicens. Nam lib. 2. de Ecclesiâ triumph. capit. 21. in princip. Sit, inquit, *propositio: Imagines Christi & Sanctorum veneranda sunt, non saltem per accidens, vel improprie verum etiam proprie: ita ut terminetur adoratio in imagine, non solum ut vicem gerat exemplaris. Vasquez autem libro secundo de Adorât. disput. 8. capit. 3. & 8. Stultum hoc est, inquit, & superstitiosum: idque accuratè probat, Docet ibidem, Petrus Schollasticus absolute dixisse, Im-*

gines Christi esse colendas adoratione laiciâ. Eandemque opinionem fuisse Thomæ. Azorius etiam laetit. lib. 9. cap. 6. ¶ T. 1. h. 1. Constant, inquit, est Theologorum sententia, Imagines eodem honore & cultu colas, quo colitur id cuius est imago Et Bellarm. lib. 2. de Imaginib. c. 22. ait: *Quantum admodum loquendi præsertim in concione. ad populum, non est dicendum, imagines nullas adorari debere laiciâ, sed à contrario non debere sic adorari*.

Bellarminus lib. 2. de Monachis cap. 15. *Promissionem, inquit, in Baptismo non esse votum propriè ac verè dictum est communis Theologorum sententia, & quidem verissima*. Azorius autem lib. 11. cap. 14. ¶ Tertiò quæritur, *Baptisma, inquit esse votum propriè ac verè dictum, veteres Theologi cum Magistro sentire videntur*.

Rursus Bellarm. ibid. cap. 16. Dico, inquit, *votum de præcepta, non esse propriè votum, nisi quatenus res illa præcipitur ut non præcepta*. Contradicit autem Azorius laetit. lib. 11. cap. 14. ¶ Sextò quæritur. *Qui votum, inquit, rem indifferentem, ejus votum, ex communis omnium sententia est inane*. Idem ibid. Nihil impedit, inquit, quominus quis se deinde voti Religione obliget, ad quod aliquis faciendum lege, & præcepto compellitur. Denique enim nos sibi sui legibus devinxit, & nos ipsos ei pariter voti nexu, vinculoque obligamus, &c.

Bellarminus lib. 3. de Christo cap. 9. in princip. & ¶ Hæc. *Converunt, inquit, inter se Theologi omnes, & uno consensu docent, Christum, præter ea bona, quæ suis laboribus præstit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia quæ accepit post passionem*.

Contra Vega in Opus. de Meritis quest. 6. *Christus, inquit, totam suam gratiam, totamque gloriam essentialem sine meritis habuit, in primo suo humani ætatis instanti* Et Scorus dist. 18. Nec, nisi indirectè meritis gloriam corporis.

Bellarminus citato loco sententiam suam defendere conatur ex Scriptura sacra. Hebr. 4. inquit, sic legitur: *Videmus Iesum PROPTER passionem mortis glorificatum à Patre Philip. 2. Humiliavit seipsum, factus obediens usque ad crucem, PROPTER quod exaltavit eum Deus, & dedit ei nomen, supra omne nomen, &c.* Addit, Respondet Calvinus, hæc voces, *QUA PROPTER & PROPTER, non causam exaltationis significari: sed consequentiam*. Suarez autem dicit Tot. 1. in Thom. disput. 47. scilicet à Calvina bene dici Hæresic. Et Iesum A glo. Rhem. in Phil. 2. cap. *Scripturas impudenter detorqueat*.

Contiæ

6.
Franc.
sic in
Baptis-
mo sicut
votum
propositi.

7.
Ad
Christi
similitudinem
quod non
rursum.

4.
Dum
corpore
forma
exprimi
debet.

5.
Imagi-
nibus di-
vinum
honorem
tribui.

Contra verò Ribeta Iesuita Com. in Heb. 1. capit. ad verba vers. 9. Dilixisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, &c. Sanctus, inquit, Thomas affirmat, cum dicitur, PROPTEREA, non meritum indicari, sed finem; ut sit sensus, Ad hoc te unxit Deus; ut haberes hæc omnia, quod satis probabiliter dicitur. Suavez quo supra disput. 10. sect. 4. ¶ sed contra. Per unctionem, inquit, intelligunt multi Patres ipsam incarnationem, & unionem ad verbum, Augustinus, Amphilochus, Beda, & Cyrillus Alexandrinus: atque ista particula PROPTEREA, non de causâ meritoria, sed de finali intelligenda est. Et disput. 18. sect. 2. ¶ Dico primò Athanasius, inquit illum locum exponit de gratia animæ habituali. Et disput. 40. sect. 2. ¶ Nihilominus. Communis, ait, est Theologorum sententia Christum non meruisse gratiam animæ habitualement, sed eam ab instantia incarnationis suæ habuisse. Ergo contra Bellarminum ipsi Iesuiti testibus, vox PROPTEREA, non causam meritoriam, sed consequentiam finalem significat.

Greg. de Valentia Analys. lib. 8. cap. 2. Papa, inquit, ut Papa, id est, quoad publicam personam, hæreticus esse nequit. Bellarminus etiam lib. 4. de Pontifice Romano. cap. 6. Probabile, inquit, est, pique credi potest, summum Pontificem, ut Pontificem, solum errare non posse, sed etiam ut particularem personam hæreticum esse non posse, falsum aliquid contra fidem pertinaciter credendo. Papam etiam non posse ullo modo esse hæreticum, nec hæresin publicè docere, etiam si solum rem aliquam definiat, Pignius acerrimè defendit lib. 4. Ecclesiast. Hierarch. capite 8.

Catharinus autem Comment. in Galat. 2. cap. Falsum, inquit, hoc est, etiam si novæ Scripturæ a se sunt oppositum defendere. Præterea, Legimus multos Pontifices apostatasse à fide: Honorium in Concilijs duobus vel tribus Papam dimissum; Celestinum quoque & alios. Verba sunt Lyra in Matth. 16. Cani in Loc. Theolog. lib. 6. cap. 8. Alphonsi de Castro lib. 1. hæres. cap. 2. pag. 7. Pontificem etiam ut Pontificem, posse esse hæreticum, si absque generali Concilio definiat, tenetur Nilus in lib. adversus primatum Papæ; Gerfon & Almain in libris de potest. Ecclesiæ, & Adrianus VI. Papa in quæst. de Consecratione: qui omnes non in Pontifice, sed in Ecclesia sive in Concilio generali tantum, constituunt infallibilitatem iudicij de rebus fidei. Et Bellarm. lib. 4. de Pontifice Rom. cap. 2.

inquit. Papam, ut Papam hæreticum esse posse Doctores Parisienses tenuerunt. Vide Vinctetum de Pontifice Romano pag. 737. Harrovien. editionis, item pag. 709.

Bellarminus lib. 2. de Pontifice Romano cap. 26. Pontifex, inquit, Romanus non potest ab illo Principe Christiano, sive seculari sive Ecclesiastico judicari in terris, neque ab omnibus simul in Concilio congregatis.

Iohannes Feius autem in Act. 11. cap. Cum cum incitumcens comedisset, &c. Petrus, inquit, respondit, & omnia narrabat. Potest igitur Ecclesia à Ministris non modo exigere rationem, sed etiam deponere & repudiare potest. Impj autem nostri Pontifices, quasi Domini sint, non Ministri, ab Ecclesia quidem argui & in ordinem cogi volunt. Sic refert Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 9. celebratum fuisse Concilium Sinuessanum anno D. mini 295. in causa Pontificis Marcelli, ad eum proponendum, si hæreticus inventum: & Ecclesiam Rom. ex suspensione hæresico. Liberto Papæ anno Christi 331. Pontificatum abrogasse: Constantinopolitam quoque Synodum 6. 7. deposuisse Iulium.

Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontifice cap. 9. Non pugnat, inquit, cum verbo Dei, ut unus homo sit Princeps Ecclesiasticus & politicus simul, & ut possit unus homo regere Episcopatum & Principatum. Et mox: Et si absolute fortè præstaret, Pontifices tractare solum spiritualia, Reges temporalia, tamen propter malitiam temporis experientia clamat utiliter temporales aliquos Principatus Pontifici donatos esse.

Contra verò Episc. Espeacesus in 1. Tim. lib. 2. cap. 9. Nos, inquit, prob dolor, ex pacificis in litigiosos degeneramus, eaque est hodierna Ecclesiæ praxis, ut quævis serio soleat, Theologice, an Canonice sit ad Episcopum aptus? Sic Dicunt quidam, priscum quidem Episcopum Theologiam magis convenisse, cujus gladius Catholicis contra hæreticos procedere oportet sit. Hodie verò contrà, jurisperitiam magis congruere, quia plures accidunt quæstiones ad ius, quam ad fidem spectantes. Sed longè aberrant; quia Episcopi non minus hodiè quam antea prædicare tenentur quibus non minus viæ, quam tunc in consecratione prædicandi officium imponitur; prædicationis autem materia est divina Scriptura, hanc igitur docere magis tenetur quam Canones, quos non immediate Dominus, sed sancti Dei homines ediderunt. Et c. 10. Multa quidem tempus secum offert & immutat vitam in melius. Et c. 11. Quomodo non expediret homines Episcopis? Cavellariatu frangit Francisc. de Vid. Roland. 1. quæst. 1. Regimine, inquit, animarum est ars artem, erga non potest unus

8. Antepapae sit hæreticus esse & errare.

9. Papa an possit ab aliquo iudicari

10. Pons homo an possit esse Ecclesiasticus & politicus simul

& idem utrumque munus implere, administrandi scilicet & Ecclesiæ, potestatem Salmetoni Iesuita tractat. 18. in parabola hominis divitis Luc. 18. num. 1. Tempore, inquit, Augustini, ut ipse docet lib. de opere Monach. cap. 29. Tom. 3. Episcopi litibus Christianorum vacare solebant, non ita tamen litibus vacabant discernendis, ut interim à predicatione & Episcopi munere vacarent: Quod nunc Episcopi causis incumbunt civilibus, consuetudine Ecclesiæ introductum est, &c.

11. Papam non esse Monarcham. Papam esse Monarcham seu Dominum totius orbis Christiani negat Bellarminus libro quinto de Pontif. Roman. cap. 3. & dicit, Si res ita se haberet, deberet id constare ex Scripturis, aut saltem ex traditione Apostolica.

Contrarium autem affirmat, Iesuita Alvarez, Hostiensis, Sylvester & alii multi, ut Bellarminus fateri ibid. c. 1.

22. Impi an sint vera membra Ecclesiæ. Malos & impios non esse quidem membra vera, nec simpliciter corporis Ecclesiæ, sed tamen secundum quid & æquivocè: Iohannes de Turrecremata Cardinalis libro quinto cap. 57. probat ex Alexandro de Alis, Hugone & Thoma: idem etiam docent Petrus à Soto, Melchior Canus, & alii. Ac licet dicant, malos non esse membra vera, dicunt nihilominus verè esse in Ecclesiâ, sive in corpore Ecclesiæ, & esse simpliciter fideles, seu Christianos. Neque enim, inquit, sola membra sunt in corpore, sed etiam humores, dentes, pili, & alia quæ non sunt membra: neque fideles aut Christiani dicuntur tales à charitate, sed à fide, sive à fidei professione. Sic etiam docet Coterius Iesuita Apolog. part. 3. c. 12. §. Et Hugo. Et solum, inquit, pituita, sanies, saliva, sanguis abundans viventis hominis neque membra sunt, neque partes, & tamen non sunt extra corpus: Ita impij ad superfluos humores referuntur, qui suo tempore, ubi maturi fuerint, cum stercorebus egerantur.

Contrà verò Bellarminus libro tertio de militante Ecclesiâ cap. 9. §. ad ultimum, Si ita est, inquit, sequitur, Pontificem malum non esse caput Ecclesiæ: & alios Episcopos similes, non esse capita suarum Ecclesiarum. Caput enim non est humor, aut pilus, sed membrum, & quidem præcipuum: At hoc est contra Concilium Constantiense, in quo Sess. 15. damnatur error 22. Iohann. Hussi, quo asserbat, Pastorem malum esse æquivocè Pastorem; & error 30. quo asseritur, Prælatum malum non esse Prælatum. Bellarminus igitur, ne cogatur fateri, Ecclesiâ Romanam non habere caput, si malum Pontificem habet, ibidem docet, malos non esse membra vera corporis Ecclesiæ. Sed non elabitur; nam hoc modo Ecclesiâ Rom. si

habet malum Pontificem, ut perpetuò habet, caput non vivum habet.

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Ephel. 5. Si inquit, Protestantes ullum in se Theologia sensum haberent, nunquam dicerent Ecclesiâ posse à fide deficere, id est, à Christo sponso divorcium pati. Bellarm. verò lib. 3. de Milit. Ecclesiæ. 3. Notandum est, inquit, multos ex nostris tempore terere, dum probant absolutè Ecclesiâ non posse à fide deficere: nam Protestantes id concedunt sed dicunt, id intelligi de Ecclesiâ invisibili. Ita Bellarm. Stapletonus igitur & Valentianus Iesuita operam multam ludunt, qui hoc etiam prolixè satis strenuèq; probare conantur.

Bellarm. lib. 3. c. 24. de Pontif. Roman. sic scribit: Si Pontifices non concionantur, tamen multos alios Pastores aliter exercent, sicut solent, controversias judicant, Episcopos creant, & quod per se concionando non faciunt, faciunt per alios.

Contrà Maldonatus Summula q. 10. art. 3. §. 6. Notandum, inquit, Hieron. in c. 4. ad Ephel. & Aug. epist. 57. propterea Paulum non distinxisse Pastores & Doct. quia omnis Pastor debet docere: & nomen Pastoris significat actionem personalem, sicut nomen Medici itaque sicut nemo potest per alium curare ita nemo potest suas oves per alium pascere. Nec quicquam valet responsio communis: Satis est per Vicarium laborare, quia secundum eandem Regulam satis esset manducare per Vicarium quicquid scriptum est. Qui non laborat, non manducat. De divino jure multa sunt testimonia in sacris literis, ut n. 12. Excubate in custodia Tabernaculi. Nemo autem potest excubare, nisi præsens. Christum etiam describit nobis Pastorem notis suis inter alia, ut oves suas cognoscant, & ille audiant vocem illius. At nec illæ eas cognoscere, nisi præsens, nec illæ, nisi præsente, audire possunt. Valentianus Iesuita quoque Tom 4. disp. 19. q. pond. 3. Christus inquit, Dominus Math. 28. Apostoli & eorum successoribus Episcopis mandat, ut, & doceant, Paulus 1. Cor. 1. Misit me Dominus Evangelizare, non baptizare, id est, præcipue me misit ad prædicandum, non autem ad administranda Sacramenta.

Bellarminus lib. 4. cap. 8. de Notis Ecclesiæ inquit, Successione in Rom. Ecclesiâ ab Apostolo deducta usque ad nos, veteres tamen argumento evidentissimo usi sunt ad veram Ecclesiâ.

Stapletonus autem libro 13. de doctr. princ. cap. 6. Personalem inquit, successione nihil miramur, modo doctrinam nostram consentientem Scripturæ ostendere possumus. Bellarminus quoque lib. de Ecclesiæ milit. c. 8. Successio vera non est, quam hæresis interumpit.

16.
An Pa-
pa locu-
beat
summi
potesta-
tem in
tempo-
ralibus.

Bellarminus lib. 3. cap. 1. & 6. de Pontifice Rom. dicit, *Papam non habere summam aliquam potestatem temporalem jure divino, nec posse ullā modo imperare (temporaliter) Principibus secularibus, necdum eos Regno & Principatu privare, etiam si illi privari aliquam mereantur, sed tamen habere eum hanc potestatem indirecte in ordine ad bonum spirituale. Et hoc modo possit Reges deponere, Regna transferre, & nos auferre, alteri illi conferre, tanquam summus Pontifex spiritualis. Et hęc est hodiē lesultarum omnium novissima & pestilentissima sententia.*

Tolosanus autem lib. 16. de Repub. c. 7. §. 10. *A Christo, inquit, passio per intervallum ducentorum annorum, nusquam legitur Christianis contra Imperatores, jam savientes in eos, & plurimos necantes, & contra Rempub. esse quidquam molitus. Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontif. c. 7. §. Quod sit hoc factum dicit, quia defuerint vires temporales Christianis. Respondet verò Tolosanus, etiam cum Christiani pares viribus & numero fuerint, sese tamen non opposuisse: imò duxisse in hoc Religionem suam antequam alijs omnibus, seque ab eo Christianos appellari, cuius sit hoc p̄sumum Dogma, ut Magistratibus pareat. Effensens Episcopus Comm in Titum 3. digress. 10. Apostolus, inquit, docet, credentes omnes Nundi Potestatibus debere esse subiectos. Sed turbulenti quidam moti inter Regnum & Sacerdotium contraversi, mirum est, quot, quantasque turbas deduxerit. Tot, ante hanc Camerinam annorum centurij Chrysostomus nihil tale nunquam futurum suspicari, ex Apostolo omnis anima potestatibus subiecta sit. Omnis, inquit, sive Apostolus sive Prophetas sive Evangelista, sive Episcopus subiectus sit. Sequatur Chrysostomum Theodoretus, Occumenius, & Græci omnes. Idem Gregorius M. ingenuè agnoscebat, Nam Epist. 42. inquit, Imperatoribus concessum esse Sacerdotibus dominari. Et Bernardus ad Archiepisc. Senonensem idem colligit: Si omnis anima, inquit, sum vestra, quis vos excipis ex universitate? si quis tentat excipere, tentat decipere. Pontifices quunque ipsi in suis decretis fateantur, se Imperatoribus subiectos esse. Rursus idem Eipenzus Com. in Timoth. libro 2. digress. & pagina 275. Gregorius 7. inquit, Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo suo novo, & omni bibliotheca veteris inventa novello schismate Regnum & sacerdotium scindens: primum Sacerdotalem lancem contra Imperij Diadema elevans, se, suoque exemplo Pontifices alios contra Principes & excommunicatos, gladio occinxit, bellaque, qua hereditaria, suscitavit, ut juxta prophetiam Mich. 2. Dentibus mordentes pacem pradicarent. Petram in feriendo imitasti. Pe-*

Orat.
diff. 15.
c. 13.

trum in recedendo gladio imitarentur.

Otto Frisingensis quibque in suo Chron. lib. 6. c. 35. *Legō, inquit, ac relego Regum & Imperatorum rei gestas, & nusquam invenio quendam eorum, ante hunc Henricum Imperatorem, quem Hildebrandus deposuit, à jure summo Pontifice Regno privatum.*

Bellarminus scribit lib. 1. de Ecclesia triumphante, *Invocationem Sanctorum defunctorum universa antiquitas docuit. Et lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 20. §. Argumentum sextum. Dicunt Protestantes, inquit, nullum extare in Scripturis exemplum, nullum preceptum, nullam promissionem de Invocatione Sanctorum. Nos verò exemplū probavimus Invocationem Sanctorum ex utroque Testamento.*

Contra verò Bellarm. ibid. c. 6. scribit, *Sanctos veterū Testamenti invocare populus non solebat, Et Eekim in Enchirid. sub finem loci venerat. Sanct. Nec hoc licuit, inquit, in primordiis Ecclesie in Novo Testam. ne Gentiles recens conversi, se iterum ad idololatriam induci paterentur. Salmeron etiam in 1. Timoth. 2. disput. 8. §. ult. docet, Non esse expressum in Novo Testamento de Invocatione Sanctorum: quia durum esset id iudeis precipere: Gentibus verò periculosum.*

Bellarminus lib. 2. de Purgatorio, *Orationem, inquit, pro defunctis omnis antiquitas probavit: Ibidem cap. 15. Suffragia virorum profunt defunctis, qui sunt in Purgatorio.*

Georgius Cassander verò in Consult. artic. de Missa, *Usque ad hodiernum diem, inquit, nusquam in Ecclesia Ratium fuit, quomodo nostra preces defunctorum animis prodessent: sed fuisse merum testimonium charitatis nostra erga defunctos, & articuli immortalitatis anime, & corporum resurrectionis futura. Hujus etiam locutentum testimonium esse potest illud Augustini Confess. lib. 9. c. 13. orantis pro matre sua defuncta: Credo, inquit, quod jam feceris que rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine.*

Lyrenensis inquit, *Catholicus est, qui vitæ fidei non proponit cuiusquam auctoritatem. Contrā Bellarm. lib. 3. de Eccles. Milit. c. 2. §. Nostra Catholicus est, ait, qui est una pastori Papa subditus.*

Bellarminus libro tertio de Rom. Pontifice dicit: Roma non erit Sedes Antichristi.

Ribera Iesuita verò Comment. in Apocal. 14. inquit, *Roma dicitur Babylon, quia ad finem seculi futura est afflicta omnis idololatria. Adhuc elarius Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 175. Roma inquit, erit sedes Antichristi. Et Vega Iesuita in Apocalyp. 18. Com. 1. §. 4. Illud etiam nobis dicitur.*

17.
An san-
cti mor-
tuo-
rum vo-
cantur

18.
An pro
qui sunt in
purgato-
rio sit
orandi

19.
Quomodo
sit
catholicus

Animal
mortuum
hunc re-
cta in
calam
verge

dicendum videtur ex *Aratha*, *Primasio*, *Ambrasio*, *Hannono*, *Ambrosio*, & alijs hoc loci idololatricam urbem Romanam significari, delectatamque esse Romam a fide: atque adeo futuram esse habitacionem demoniorum, & omnia spiritus immunda, ob flagitia, & idololatriam, qua tunc tempora in Romana civitate, Romanoque imperio late grassabitur.

NB.

10.
An
Christi
fuit per-
sua-
sionis
perit
da
causa
causis
autem
vult.

Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 7. dicit: *Est sententia Calvinii, Christum pertulisse penas animarum damnatarum, &c.* Idem de Calvino scribit Georg. de Valent. Tom. 4. in Thom. disp. quæst. 4. punct. 3. ¶ Quinto eodem.

Contra Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Matth. 17. 47. *Calvinus dicit, Christum hanc diuinam penam tantum in cruce pertulisse. Non igitur in inferno, ut Bellarminus ait & Valentinus.*

Deinde quod affingunt Bellarminus, Valentinus & alii Iesulæ Calvino, in eoque damnant, illorum ipsorum Magistri docent: Nam, ut Bellarminus refert libro quarto de Christo cap. 19. ¶ Dubium. *Aquinus dicit, Christum voluisse in inferno esse, ut penas nostras in se suscipere.* Et Medina dicit, ut restatur Suarez in Thom. par. 3. q. 52. art. 8. disp. 43. ¶ 1. aliquos catholicorum sensisse, Christum passum esse aliquas extrinsecus penas damnatorum in inferno, non tamen eo modo, quod damnati.

11.
An
Christi
fuit in infer-
no sum-
me.

Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 15. in prin. 9. In hoc dicit, *Opinio catholica hæc est, Christum verè, secundum essentiam in inferno fuisse.*

Durandus contra in 3. d. 22. q. 3. docet, *Christi animam descendisse ad inferos, non secundum essentiam, sed per efficaciam: & exultavit, non credendum esse necessariò, Christi animam reipsà secundum essentiam descendisse ad inferos.* Hanc sententiam Bellarminus in Durando tanquam erroneam, in Calvino autem ut hæreticam damnat. Fovet etiam in Theomach. lib. 7. c. 1. scribit: *Non descendit Christi anima ad inferos damnatorum, sed ad locum, quæstus fuit Abraham, vel communiter limbum patrum dicitur.*

12.
An
Christi
fuit ad inferos
de sim-
plicitate
animæ
ex loci
liber-
tate.

Bellarminus lib. 4. de Christo c. 16. dicit, *Christum descendisse ad inferos, ut inde animas defunctorum Patriarcharum sub veteri Testamento fidelium, ex limbo, seu carcere inferni educeret, ubi ante ejus adventum continebantur.*

Gregorius Valentinus autem Tomo 4. in Thom. disput. 3. q. 19. punct. 4. 9. Secundo sequitur, & disp. 6. q. 11. punct. 1. 9. A. ratio. *Omnes Christum SIMILITER redemit, sive ante Christi adventum, sive post vixerint, quique aliquando futuri erant: quæ obrem Apoc. 13. dicitur Agnus occisus ab origine mundi,*

Bellarminus dicit lib. 1. de Sanct. beat. c. 1.

4. Calvinista voluit S. Martyres in mundo proficisceretur: rectè ad Deum, sed ad infernum, aut alium locum extra celum.

Contra Valentinus libro de purgat. c. 8. & Iesuitæ Anglo-Rhem. in Apocal. annot. c. 14. 15. Obijciunt nobis, in quibus, proficisceretur loca Scripturarum & Patrum, in quibus duplex status eorum, qui moriuntur, significatur. Impiorum in supplicium æternum, iustorum in viam æternam: deinde huiusmodi Scripturarum testimoniis præsertim & argens, quibus detestabile significari videtur, eos, qui ex vita discedunt, in vitam gratiam suam recipi ad beatitudinem Deique; obijciunt ex Augustino, nullam locum medium esse post hanc vitam, præter Regnum celorum, & infernum damnatorum.

Bellarminus libro tertio de peccit. cap. 1. scribit, *et ad idius veteris doctrinæ, Confessionem naturaliter hanc esse necessariam: idem etiam Lutheranos docere, Ex mox Quam probatur de iura divini esse antiquissimam, & à Christo salubriter institutam.*

Maldonatus autem de Sum. q. 18. art. 4. scribit, *Sunt etiam inter Catholicos, qui putant, nullam esse præceptam divinum de Confessione, ut omnes decretorum interpretes, & inter Scholasticos Scotus, Erasmus in Epist. de ambibili Ecclesiæ Concord. Nondum, inquit, persuasum est hominibus horum temporum sacramentalem Confessionem fuisse à Christo ipso institutam. Glossator apud Gratian. de poenitent. dist. 5. c. 1. in poenitentia. Melius, inquit, dicitur ab Ecclesia traditio, quàm novus Testamenti auctoritate institutum fuisse, quæ non est apud Græcos necessaria, ad quos non hæreticis, Gratianus ipse ibidem plures, inquit, Religiosi etiam Confessionem secretam non necessariam esse censuerunt, Ambrosius, Augustinus, Chrysostomus, Theophylactus & alij patres, B. Rhenanus in Argumento ad Tertullianum lib. 1. de poenit. Publica, inquit, ex multis quæstionibus antiquis multo seculis priusquam iste secretæ confessio restitueretur, de qua Tertullianus nihil habet, quæ poenitentia id temporis ignorabatur. Bandet, ut Valentinus refert lib. 2. de Missa cap. 1. Pænormitanus & Gerson non necessariam esse censenderunt. Maldonatus etiam Iesuita in Summa quæst. 20. art. 2. Confessio, inquit, longo tempore in Ecclesia prisca est olim facta publica.*

Bellarminus in præfat. ad lib. de Ecclesiæ triumph. & lib. 1. cap. 16. 9. quinquagesimo libro sic scribit: *Papiste, inquit Lutherus, B. Mariam Deum constituant, omnipotentem ei præbuerit, omnes se ad eam convertere, & plus gratie ab ea expectant quàm à Christo Iesu.* Horrènda est hæc ejus temporis stultitia. Quis Catholicorum unquam

26.
De con-
fessionis
natura
causis

27.
De con-
fessionis
natura
causis

Deo B. Mariam requaviet?

Negar his verbis Iesuita hanc idololatricam à Papistis admitti, quod tamen multi eorum ultro fatentur, multi etiam scriptis suis Bellarminum mendozè convin-
sunt, Espensius Episcopus Pontificinus Comm. in 2. Tim. 3. e. *Multi sunt, inquit, qui non minus fidunt ac tribuunt Divi, quam Deo: quia hunc quàm illos minus placibilem putant & exorabilem.* Cassander in Consult. art. 21. *Es ventum est, inquit, ut Christus etiam iam in celo regnans Matri subiacatur.* Quinimò multi Pontificiorum & Iesuitarum in scriptis à se editis B. Mariam Salvatori Iesu Christo nomine, auctoritate, gratià, dignitateque non adæquant modò, sed interdum etiam anteponunt.

Vega Iesuita Comment. in Apoc. 12. sect. 1. num. 9. de nomine ejus sic scribit: *Tetragrammaton* (quod est Deo proprium apud Hebræos, ut Sixtus Seneca in Bibliotheca refert) est nomen sacerrima virginis: nec hoc solum, sed etiam suo modo ineffabile, non solum hominibus, verum & ipsi angelis. Et Sect. 2. nu. 6. Item Sect. 20. *Nec pratermittendum est, inquit, illud delectissimi Idiothæ encomium: Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, quod, post nomen filij tui, est supra omne nomen: ut in nomine tuo stetur omne genus, caelestium, terrestrium & infernorum, nomen tanta virtutis, ut ad ejus invocationem celum rideat, infernum conturbetur, est illa spiraculum hominis, quia subleat eum patrocinio, peccator vivere duntium non potest.*

Quod ad gratiam & auctoritatem B. Mariæ attinet Cassander in Consult. art. 21. sic scribit: *Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum Regni sui (quod ex jussu & misericordia constat) dimidium hoc est, misericordiam, in Mariam transfuisse.* Holcotus Theol. Com. in lib. Sap. lect. 36. edit. vet. *Si quis, inquit, à filia, qui ad dexteram patris sedet, terretur, quia index est, matrem adeat, quia medicina est.* Ex juxta quosdam rituales libros sic canitur: *Inbe filio felix puerpera Iure matris impetra Redemptori.*

Vega in Apocal. 12. sect. 2. num. 3. de auctoritate B. Mariæ sic scribit: *DOMINA dicta est, cujus typum eam ob causam fuit Sarah: quia iam antea diceretur Sarai, id est, Domina & Princeps mea, postea, Deo jubente, dicta est Sarah, quod nomen sonat Principem sive Dominam absolutè: est enim virgo Domina per excellentiam, & Princeps omnium creaturarum, ut egregie expendit Arnaldus Carm. sic scribens: Maria lingua Syriaca Domina dicitur, Christus Dominus, & licet ipsa se proficiatur: Christi auctoritas, hoc servitutis genus omni Regno sublimius esse intelligit: Cõstituto quippe est super omnes*

creaturas, & quicunque Iesu curvos genu, Mariam quoque prona supplicat: & filij gloriam cum Matre non tam COMMUNEM judico quàm RANDAM. Ofotius Homil. tom. 4. Conc. de Devotione Mariæ inquit: *Sine Maria deerevit Deus nihil date, Caput est Christus, Maria collum: quia omnis inflexus à capite per collum derivatur.* Tursellinus Iesuita in Præfat. hist. Lauretane scribit: *Vt omnes intelligam, se, quicquid ab æterno illo angelo bonorum omnium fonte in terras profuat, sumere per Mariam.*

De Merito B. Mariæ Deltius Iesuita Comment. in Cant. esp. 1. sect. 2. sic scribit: *Obedientia Maria similis facta est obedientia Christi, magna ergo in hoc laus Maria, magnæque gloria, quod imitatio ejus gloria & QUATVOR obedientia Christi, quam imitatur illa.*

De majestate ejus Tursellinus in Epist. dadie. hist. Lancretae hæc scribit: *Matrem suam præpotens ille Deus divinæ majestatis participatque SOCIAM, quatenus licet, ascensit.* Item: *Hinc olim caelestium mortaliumque principum detulit: ad hujus arbitrium, quoad hominum tucla posuisti, terras, mare, celum, naturamque totam moderatur: hac annuente, & per hanc divinos thesaurus mortalibus, & caelestia dona largitur.* Ofotius Iesuita tom. 3. Conc. in assumpt. S. Bartholom. ¶. quid ergo. *Dubitant, inquit, aliqui, an Maria adeò bona mater Christi dici debeat, ac bonus est æternus pater.* Item: *Corè diversa est admodum generatio quia diversa natura, hac in re cedit æternus Pater matrem Mariam. At verè si duntaxat filium ab utraque genitum attendamus, in nihilo Pater excelsis matrem, idem enim filius est ab utroque genitus, & hac ratione Mater adeò bona Maria est, ac æternus pater.* Idem tom. 5. Dominio. 4. Epiph. ¶. Voluit autem: sic scribit: *Cui igitur B. Mariam comparabimus? Non Eva, quia &c. non Sara, quia &c. nec Rachel, nec Hestera, nec Luna, nec Soli: cui igitur? PLANE DEO, bona omnia continenti.*

Bellarminus libro 6. de libero arbitrio esp. 12. reprehendit Calvinum, quod dicit, *Chrysostomum in hac questione repudiandum esse.* Et lib. 5. cap. 26. itemque Cansius in Præfat. ad librum Vega, exagitant illud, quod Calvinus dixit, *Visum est mihi Chrysostomum, vivum in liberi arbitrij virtutibus præconari: similiter Campianus Petrum Martyrem, qui dixit, Chrysostomum liberi arbitrij immodicum assertorem fuisse.* Cansius dicit, *Calvinus hic suam Insensitiam prodit: & Campianus, ipsæ hæretici nihil non immodicum videntur.*

Contrà vero Sixtus Seneca in Biblioth. lib.

In The-
seos
pro-
niam
Maria
632

26.
De Ma-
ria B. Ma-
ria.

27.
De Ma-
ria B. Ma-
ria.

28.
De libe-
ro Ar-
bitrio.

lib. 5. in præfat. *Chrysoſtomus*, inquit, *imperum* dicendi cum *Nathan*, qui *Pati* necessitatem defendebant, *Nathan* vires *PLVS. QVO* attollit. *Maldonatus* Com. in *Iohan.* cap. 6. scribit, *Etiā Theophylactus, Euthimius, Arnobius* ita loquuntur, ac si homo, antequam per gratiam ad gratiam trahatur, possit gratiam mereri. Et *Tolietus* Com. in *Iohan.* 6. e. *Chrysoſtomus*, inquit, doctrina hac est, hominum per liberum arbitrium seipsum dignum facere gratiā eandem est doctrina *Cyriilli*, nec istorum tantum, sed aliorum Doctorum, maxime *Gracorum*. *Maldonatus* autem dicto loco inquit: *Hac doctrina eorum nimis affinis est Pelagianorum errori*: curvat *Letlor*, si *Chrysoſtomum* in hunc locum legat, ne in *Pelagianorum* hæresin incidat. Et *Tolietus* Iesuita Com. in *Iohan.* 6. *Augustinus*, inquit, multis aliter quam isti. Docet enim à Deo nobis dari non modo gratiam, ut credere possumus, verum etiam ut velimus: in hoc igitur prædictis Doctores non probantur. Idem Comm. in *Rom.* 9. Annot. 19. Eorum inquam doctrinam in hac parte non probo. Et *Pererius* Iesuita in *Rom.* 9. nom. 33. *Profecto*, inquit, illa doctrina contraria videtur *g. i.* quā in hoc loco disputat *Apollolus*. Sententia *Augustini* est doctrina *Pauli* convenientior.

29.
Chry-
ſtomus
sub
Iohan. 6.
2. m.

Bellarminus scribit: Docet *Calvinus* filium subiectum Patri ratione divinitatis, & quia veteres omnes contrarium docent, ipse ait omnes errasse.

Toletus autem & *Maldonatus* inquirunt: *Quidam* censent, Patrem majorem esse filio ratione divinitatis, non quoad substantiam naturalem, sed respectu originis, quia filium à Patre, quem expositionem Doctores illustres sequuntur, inter quos *Aschanasius*, &c. ubi alios *Vandecim* reſert nominatim.

30.
Doctrina
Abrahae

Bellarminus libro 4. de Christo cap. 11. in princip. *Luc.* 16. inquit, *Dives* in inferno cum esset, vidit à longè animam *Lazari* in sinu *Abrahae*, & audivit inter loca ipsorum magnam *discordiam* seu biam esse interiectum. Anima piorum in hoc sinu *Abrahae* fuerunt. *Stapletonus* in promptu in feria 5. hebdom. 2. & *Costerus* in *Enchirid.* cap. 11. *Probo*, inquit, contra *impium Calvinum*. Sinu *Abrahae* non in celo, sed in loco subterraneo & inferis esse.

Contrà verò *Maldonat.* Comment. in *Luc.* 16. cap. *Hic*, inquit, pars de *Epulone* non historia, sed parabola videtur: quia qui in inferno sunt, nondum corporibus puniuntur: ab hic fit dignitas *Epulonis* & lingua mentis. Vbi sinu *Abrahae* esset *Augustinus* prudenter dubitat: ex hoc quod dicitur magnam *discordiam*, valde suspicor, per Sinu *Abrahae* summum celum designari.

31.
De m.

Bellarminus lib. 3. de Pontifice Romano. c. 25.

9. Alterum est, scribit, Opera, quantum ex fide, & adulterio divinis proficiuntur, divina esse opera & suo modo mereri, hoc est, imperare peccatorum remissionem. Ibidem. 9. Postremum. scribit, Operibus, quia à iustificato jam homine, sunt meritis à *Papistis* tribui.

rite
operum.

Vega autem in Opus. de Meritis q. 4. pag. 782. sic scribit *Thomas Waldensis* hæc scribit. Ille est senior Theologus, fidelior Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui merita simpliciter abnegat, & cum modificatione Apostoli & Scripturarum agnoscit, quod simpliciter nemo meretur Regnum celorum, sed ex gratia Dei, & voluntate largitoris. Loquitur *Waldensis*, inquit *Vega*, de operibus iustificationum.

Bellarminus libro 1. cap. 8. de Clericis docet, Celibatum perpetuum, ex institutione Apostolorum, omnibus Clericis & verbi Ministris necessario servandum esse: functionem enim istorum cum usu conjugii plane pugnare sive ante, sive post ordinationem id contrahant.

De
Cae-
libatu
Clerici-
rum.

Idem ibid. e. 23. docet, *Dignos*, qui successore duas vel plures uxores habuerint eadem Apostolicam constitutione ab Ecclesiasticis officiis urcendos esse.

Costerus in *Enchirid.* e. de Celibatu proposit. 9. dicit, *Sacerdos*, si fornicetur, aut domi concubinatus fuerit, & tamen gravi sacrilegio sese obstringat, gravius tamen peccat, si contrahat matrimonium.

Bellarminus lib. 1. de Clericis e. 19. hæc habet: *Totum Celibatus annexum est Ordini iure antiquissimo*, ita ut nec *Uxor* ducere nec dultio nuptias: Et hoc quidem Iure divino, ut *Ioannes Major* reſert distinct. 24. *Cassander* in *Conſult.* art. 23. sic scribit: Theologus quidam (intelligit *Turrianus* Iesuitam lib. 2. de dogmaticis characteribus, ut est in margine apud *Tassandrum*) celibatum sacris ordinibus iunctum, hoc est, substantialiter & lege divina adjectum esse contendit, nec esse in potestate Ecclesie, ut conjugium illam magis, quibus lascivius, Sacerdotibus permittat. Eadem est sententia *Medine*. *Clichtonius* etiam lib. de Continentia e. 4. docet, de iure divino esse, ut qui est sacris ordinibus initiatus, non possit uxorem ducere, neque in hoc ullam dispensationem cadere posse.

NR.

Aquinas autem 2. 2. q. 88. art. 1. *Posui*, inquit, conjugalis interdicitur Sacerdotibus tantum iure humano, ac proinde dispensabile est. Idem docet *Caietanus* in Opus. tract. 27. tom. 1. & *Socius* lib. 7. de Iustis q. 6. art. 2. *Bellarminus* etiam docet & probat lib. 1. de Clericis. e. 18. non iure divino, sed humano duntaxat prohibitum esse coniugium Sacerdotibus, & proinde in hoc dispensari posse. Concilium etiam

Tridentinum legem Ecclesiasticam hanc prohibentem vocat.

Bellarminus ut supra c. 19. probat. Celibatum jure humano quidem sed tamen Apostolico sacro ordinibus annexum esse. Et Valentianus Iesuita lib. de Celib. c. 3. dicit, *Legem plane apostolicam hoc factum.*

Cofterus autem in Enchir. tract. de Celibatu, Antiquissimu, inquit, Ecclesia temporibus viventibus adhuc Apostolicis, & post Apostolicos aliquos adhuc annos, admissi adhuc fuerunt ad sacros ordines viri conjugati, non quidem promiscue, sed electi, qui unicam tantum duxissent uxorem, & omne virginem. Episcopus Elpenetus Commem. in Tit. cap. 1. Multis, inquit, annorum centariis post Apostolos Ecclesia Primitiva, defecit celibum, Sacerdotes habuit maritos.

Addit autem Valentianus quo supra, *Marriter illos Sacerdotes non usos esse copulam matrimonii post ordinationem.*

Et Cofterus quo supra, Nunquam, ait, leveit Sacerdoti jam sacris Ordinibus initato uxorem ducere, neque ullus est antiquorum Patrum qui aliter scripserit vel sensisse legitur. Bellarminus quoque ut supra, Nul- lum, inquit, probati viri exemplum profetre possunt.

Lieviffe autem maritis uti uxotibus suis, quas apte ordinationem duxissent: Lieviffe item Sacerdotibus etiam post ordinationem uxores docere, probatur Pontificiorum testimoniis. Georgius Cassander quo supra, *De maritiis*, inquit, ad Ecclesia ministerium eligendi non tantopere quidam relinquantur cum caris exemplum habeat prisca Ecclesia, & ab Orientalibus omnibus Ecclesiis hucusque servetur: cum res in plerisque ita comparata sint, ut conjugum piarum consortio, non modo ad functiones Ecclesiasticas non impediatur, sed etiam ad earum procuracionem adjuventur ab ipsis, quemadmodum de patre suo Gregorio, & matre Nomina Gregorius Nazianzenus testatur. De Hilario Episcopo sic cecinit Mantuanus,

*Non nocuit tibi progenies, non obsistit uxor
Legitima conjuncta thoro, &c. Idem de Nazianzeno.*

*Præfule patre sacro: nam tunc id jura sine-
bans*

*Pastorale pedum gressu post sancta parvis.
Paulo post:*

Non horruit illa

*Tempestato Deus thalamus, consula, sedan-
Concludit:*

*Tuus esse voluit, qua lex divina sinebat,
Iste vid, veterumque sequi vestigia patrum.
Enos Sylvius de Gestu Concilij Basil. Eue-
runt, inquit, ex nostris Pontificibus, aliqui in*

matrimonio. Gratianus dist. 26. Can. Sors. Co-
pula, inquit, Sacerdotalis nec legalis, nec Evan-
gelica, nec Apostolica auctoritate prohibetur. I-
dem dist. 28. c. de Syracu. loquens de Pelagio
Pontificis decreto, Ecce, inquit, hac auctoritate,
electum in Episcopum non prohibetur habere U-
xoram & filios. Dist. 56. can. Cenoman. Sacerdoti-
bus, inquit, ante prohibitionem ubi quo licita e-
rant, & in Orientali Ecclesia usque hodie licere,
probat. Leo Papa Epistola 87. 11, inquit, Epi-
scopus ordinatur, quem unus uxoris virum esse
censuerit. Paulò post: *Ux virginem uxorem ac-
cipias, & alterius thorum nesciat conjugii, qua
futura est uxor Pontificis.* Cajetanus libro 1. O-
pusc. tract. 17. tit. de Valentiano tom. 4. disp. 9. q.
5. Licet, inquit, in Ecclesia orientali matrimo-
nium post ordinationem contrahere. Cassander
art. 23. Matrimony, inquit, contrahio post ordi-
nationem solo statuto prohibita fuit, & exempla
prisca extant, qua scilicet hujusmodi statuta
non tam anxie observata fuisse, quin ob Ecclesia
necessitatem aliquando relaxata fuerint. Epi-
phanium ait etiam sui ætate (anno 390.) quibus-
dam in locis presbyteros matrimonio niti, & libe-
ros gignere, quoniam id fiat contra Canones Ec-
clesiasticos. Balsamon etiam in Can. Apost. 5. so-
latur, Auto sextam Synodum qua fuit in Trullo,
licuisse Episcopis habere uxores, etiam post Epi-
scopalem dignitatem, quemadmodum qui post
matrimonium ordinantur Sacerdotes.

Georgius de Valentia de numero Sa-
ctam. cap. 7. pag. 543. probare vult Matrimo-
nium esse Sacramentum propriè dictum
ex. e. 5. Ephes. Matrimonium, inquit, esse si-
gnum rei sacra, & proinde Mysterium quoddam
& Sacramentum. probatur ex cap. 5. Epistola ad
Ephes. Sacramentum hec magnum est: ego dico
de Christo & Ecclesia.

Contrà verò, Pererius Iesuita Comment.
in Gen. 2. e. vincit, Mysterium hoc & sa-
cramentum non debere propriè ad novam
legem restringi, quia allegoria Apostolica
maximè de matrimonio Adami & Evæ,
non etiam de aliorum conjugijs instituitur:
inquit enim, quemadmodum, ut Scholastici de-
finiunt, ex Adami dormientis latere formato atq;
Evæ: ita ex latere Christi merientis prolixis
sanguis & aqua, unde cecidit est Ecclesia. Idè
voluit Deus mulierem ex viro etiam propter
figuram. Etiam conjugio Adami & Evæ an-
ticipabas Sacramentum illud magnum, de quo
Paulus dicit, Ephes. 5. Ego dico de Christo & Ec-
clesia.

Concilium Tridentinum Sess. 14. de Vo-
catione extrema sic decrevit: Si quis dixerit,
Extremam unctionem non esse propriè Sacra-
mentum, tum à Christo institutam, & à Jacobo
promulgatam, anathematis. Suarez Iesuita
tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 2. & sect. 2. num. 2.

Dicen-

33.
Matrimo-
nium
an Sa-
cramentum
sit.

34.
De Vo-
catione
extrema.

35.
De Vo-
catione
extrema.

Dicendum est, inquit, Extremam unctionem esse Sacramentum à Christo institutum immediate nonnisi ex seipsum nova legi, assertio est de fide.

Idem tamen ibidem, inter Catholicos, inquit, nonnulli negant Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum: ex quo consequabatur, non esse verum Sacramentum.

Maldonatus Iesuita Comment. 10. Martium, Lutherus, inquit, & Calvinus docent in loco Marti 6. (ungebant multos oleo & sanabantur) non agi de Sacramento extrema unctionis, quo nunc Ecclesia nititur, neque ut jam oleum ad sanandos animos adhibitum fuisse. Vbi ergo est si fide non est?

Bellarminus autem lib. 1. de Vnctione extrema cap. 1. & Suarez tom. 4. disp. 19. se & 1. num. 4. ita ferè: Illud oleum apud Mar. 6 non erat hoc Sacramentum extrema unctionis: quia Apostoli utebantur illà unctione solum, aut præcipue ad curationem morbi corporalis. Et Cajetanus in Comment. Jacob. 5. c. Ex hoc loco, nec ex verbis, nec ex effectibus colligitur extrema unctio, sed unctio illa miraculosa, quam Christus instituerat sanandis agrosis in initio Evangelij. Nam textus promittit alleviationem infirmi & de remissione peccatorum non nisi conditionaliter loquitur. At unctio extrema non nisi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directe tendit ad remissionem peccatorum. Illa multos presbyteros vexabat, quod ea ab extrema unctione aliena. Sequitur enim in textu (consistimus invicem) at quod in extrema unctione sit, non sit iuvicem, sed tantum à sacerdotibus. Et Maldonatus quo supra, idem, inquit, quod Calvinus, nonnulli (misso utraque, quos prohibet reverentia nominare) nuper Catholici docuerunt.

Bellarminus de Pontifice Rom. Pontifex, inquit, Rom. in omnes Pastores potestatem supremam habet.

Cusanus autem Cardinalis lib. 2. de Concord. Eccles. c. 13. & 14. Quia, inquit, ab illa potestate ligandi & solvendi, quæ est immediate à Christo, est divina jurisdictionis potestas, patet omnes Episcopos, & forè etiam omnes presbyteros, æquali potestate quo ad jurisdictionem esse. Et Marsilius tom. 2. cap. 16. Usque ad tempora Constantini nemo Episcoporum in alios jurisdictionem exercuit.

Bellarminus libro 2. de Rom Pontifice, & lib. de Notis Ecclesie cap. 10. Ad potestatem Papæ, inquit, omnes veteres Patres confugebant.

Cusanus autem quo supra c. 17. Ex Epistola Augustini, inquit, ad Glariam, ex antiquarum Pontificum Confessionibus contrarium ostenditur. Et Marsilius quo supra c. 16. Non aliter, inquit, Roma non sedem in dubijs consu-

luerant, quàm sicut Episcopus Aureliensis olim, Universitatem Parisiensem, cui tamen non erat aliquod jurisdictionis subiectum. Aeneas Sylvius de Concilio Basil. Ante Concilium, inquit, Nicænum non magna ad Ecclesiam Rom. respectus habebatur. In totis Concil. quoque legitur, Iam appellationis Concilij Africani Patres Rom. Pontifici denegasse.

Bellarminus lib. 1. c. 17. de Conciliis, Est, inquit, proprium Pontifici minus Concilium generale convocare: & hoc est Christi nomen congregari. Canus in Locis Theol. Sine Pontificis Romani consensu, Concilium non est, sed conciliabulum.

Cusanus autem lib. 2. de Concord. Eccles. c. 25. Ex illo tempore, inquit, quo Imperatores Christiani esse ceperunt, ex illorum nutu pendere visa sunt negotia Ecclesie, atque adeo maxime Concilia ex eorum sententia convocabantur, ut ex Eusebio, Sacrate, Sozomeno, Nicephoro patet. Rursus: Oportet prima Concilia generalia ab Imperatoribus erant collecta & Pontifex Rom. ad instar aliorum Patriarcharum divales sacras unctiones pro veniendo aut mittendo ad Concilia, recepit. Canus in Locis Theol. lib. 5. c. 3. Concilium, inquit, Constantinense & Milevitianum à nullo Rom. Pontifice congregata erant, & tamen illud Marinus & Calixtus, hoc Innocentius approbant. Franciscus de Vict. Rele. 4. Prop. 21. Possè quoque, inquit, congregari Concilium contra voluntatem Papæ expressè tenes Cardinali Torrecremata, & Sylvester & ista vera sententia.

Bellarminus lib. 1. c. 4. dicit, Concilium legitimum non est, in quo non præsidet Pontifex, aut alius ejus nomine.

Capite autem & Bellarminus, In secundo, inquit, Concilio generali non omnino interfuit Pontifex, nec per se, nec per alium. Et Card. Torrecremata lib. 5. de Eccles. cap. 11. In octo, inquit, Concilijs prioribus Papa nullus præfuit. Et Bellarm. lib. 5. de Concil. c. 10. In undecim, Concilijs Orientalibus interfuit Papa. Et lib. 2. de Rom. Pontif. c. 17. In Chalcedonensi ne per legatos quidem.

Bellarminus & Stapletonus de Concil. dicunt, In Concilijs soli Episcopi vocem decisivam habent.

Card. Arelat. verò, ut refert Aeneas Sylvius de gestis Concilij Basil. Quid prohibet, inquit, exemplum Apostolicum imitari in Concilio Nicæno? Athanasius, vel solus argumentationes Ariarum disturbabat, & in Constantinensi Concilio vidi presbyteros ad decisionem rerum à summi arduarum: idem observari in Pisano & Lateranensi nemini dubium est. Et Card. Torrecrem. In præteritis auctoritatibus aliter falsitatem vidimus.

Bellarminus lib. 2. de Concil. cap. 17. Pontifex,

36.
Concilium generale
quis de
vocare
debat.

37.
De præ-
sede Con-
ciliorum.

38.
An soli
Episcopi
per se
deci-
dant
in Con-
cilio
habent.

39.
An Pa-
pa sit
iuxta
Concordiam
hanc.

31.
De præ-
sede
Rom.
Pontif.
ca.

sex, inquit, *Est absolute supra Concilium*. Et Valerianus Anapyl. 8. cap. 7. *Qui inquit, contrarium sentiunt, pagant reuera cum primatu Pontificis*. Et Index Expurg. pag. 105. *Hoc aut, minime tolerandum censuimus*.

Cardinalis Cusanus verb. de Concord. Cath. lib. 2. c. 17. 18. & 28. *Papam, inquit, non esse supra Ecclesiam ex Ambrosio, Cypriano & Gregorio Papa, etiam ex Ambrosio & Confessione Pontificum constat*. Et Bellarm. lib. 2. de Concil. c. 14. *Papam, inquit, esse infra Concilium, Cardinalia Cameracensis, Almaz, Gerson, Nicol. Campanus, Panormitanum Cardinalia, Florentinum & Patres Concilij Basil. censuerunt*. Et, inquit, *Aeneas Sylvius de Gest. Concilij Basil. qui Papa auctoritatem auctoritatis Concilij anteponebat, hereticum esse statuerunt*. Item, *Tempore antiquorum Conciliorum Pontifices Conciliorum astra, tanquam divina oracula observabant, & Papa Damasus negabat sui muneris esse in causis à Concilio definitum munus suum apponere*. Franciscus de Viâ. Relect. 4. *Si bene, inquit, revolvantur historie tempora antiquorum Conciliorum, reperiemus Pontifices similes fuisse Conciliarum Patribus, nec prassumpsisse decreta Conciliorum tam facile dispensare, sed tanquam divina oracula observare*. Jam verò nec mala nostra, nec remedia ferre possumus.

40.
De
Dek.
Tut
rum
da
creta.

Omnium Pontificum decreta, etiam in omnibus dogmatibus, inter se conveniunt, licet edita sint à diversis hominibus, diversis temporibus, quod est apertum signum: unum & ejusdem Spiritus sancti, hanc Ecclesiam gubernantis: Bellarminus lib. 4. de Eccles. Milit. cap. 10. §. Iam ex hoc.

Contra Erasmus Annot. in 1. Cor. 7. *Ps taceam Formosum, inquit, nonne Papa Ioannes 22. & Nicolau decretum toti inter se pugnant, id quo in his que videntur ad fidei negotium pertinere? Innocentius 3. & Celestinus prorsus pugnantia de Matrimonio desinuerunt: quorum hic Decret. 4. Tit. de Divortij alteri parti qui facit iterandi matrimonium, si pars altera fuerit in heresi prolepta: Innocentius autem negat, non dissimulans quendam predecessorem suum aliter statuisse, indicans Celestinum, ut glossa aperit. Pelagius Papa constituerat, ut Subdiaconi ab uxoriibus suis abstinerent, quas antea ordinationem legitime duxerant, ut est videre dist. 51. c. Ante vicennium. Id verò decretum, tanquam iniquum, & Evangelio repugnans, Gregorius 1. abrogavit.*

41.
De
apoc
rypha
libra.

Bellarminus lib. 1. de Verbo Dei cap. 10. *Omnes, inquit, protestantes sex illos libros, quos Apocryphos vocant, ut Thobia, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus & Machabearum negant pro Scriptura Canonica habendos esse*.

Bellarminus ramen eodem loco & Pererius lib. 16. Comm. in Daniele, pag. 741. *Catholici, inquirunt, multi libros hos apocryphos esse censuerunt*.

Bellarminus lib. 1. de Verbo Dei cap. 10. *Protestantes, inquit, negant vulgatam Latinam translationem habendam esse pro authentica*. Ibid. c. 2. *Igitur omnes omnia ad textum Græcum & Hebræum examinare voluit*. Ibid. c. 10. *multis contendit, vulgatam Latinam versionem in omnibus lectionibus & disputationibus pro authentica habendam esse: ita ut nemini liceat ab ea, quamvis sanctissima causa pretesta, provocare*.

Maldonatus autem Iesuita Comment. in Matth. *Existimo, inquit, Latinam nostram vulgatam esse in hoc loco ex Græci corrigendam*. Cajetanus, *Est, inquit, vulgata multum vitij conspurcata*. Franeiscus Lucæ in Annot. ad Biblia, *Ridiculum est, ait, hoc quorundam responsum, vulgatam Latinam authenticam esse, nec esse ex Hebræi & Græci corrigendam*.

Bellarminus libro quarto cap. 3. *Decem, inquit, protestantes, omnes omnia ad salutem necessaria in Scripturis expresse contineri*. Costerus in Enchirid. pag. 45. *affirmat, sacras litteras non omnia continere Religionis Mystéria explicite, &c. Et pag. 48. In membranis, inquit, tam veteris quam Novi Testamenti multa desiderantur*.

Idem tamen Costerus ibid. c. 1. *Non, inquit, inficiamus præcipua illa fidei dogmata ad salutem omnibus necessaria perspicue satis comprehendendi in Scripturis*. Ederus in Oecoo. bibl. lib. 1. pag. 44. *Quæcumque non sunt necessaria, ea consilio sunt omisa: que ad salutem necessaria sunt, ea proculdubio præscripta sunt omnia*. Stapletonus præfat. in Evang. *Scriptura sufficit ad vitam, qua una vita æterna Regula est: cætera, quibus non adlucet verbum Dei, tamquam sunt necessaria, quæ in superflua*. Ruelius ibidem. *Finem credendi forma à primæ petreæ Ecclesiæ, quæ tot Martyres Christo consecravit, quæ nullam Regulam præter Evangelium novit, vulgari scopum præter Christum, nullum cultum, præterquam Trino Deo impendit*. Alphonsus lib. de Hæres. tit. Scriptura: *Scriptura, inquit, est mystica turris David, ex qua omnis armata fortium & catholicorum virorum pandet: idcirco hæretici conantur sacra Scriptura de trahere*.

Iacobus Creeserus contra Sim. Scenium, *Non injuria, inquit, prohibetur & arceatur populus à lectione Scripturæ: quid enim rudi vulgo cum Scriptura? Et Hostius de Verbo Dei, Latine, inquit, lectionem Scripturarum permittere, est Sanctum dare canibus, & margaritis ante porcos projicere*.

42.
De
Val
gata
versio
Biblia
rom.

43.
De
fidei
cientia
S. Scri
ptura.

44.
De
ver
bina
&
Biblia
Scriptu
ra in
vulga
ri lan
guage

Espeuseus Episcopus autem Comm. in Tit. cap. 2. & 1. Tim. th. cap. 5. Aliqui, inquit, existimant Scripturas difficiles esse, quam ut debeant Latiorum manibus conteri: sed aliter visum est Patribus veteris & Novi Testamenti.

47. De purgatorio. Bellarminus lib. 1. de Purgatorio. c. 6. inquit, esse, Patres Græci & Latini asseruerunt. Lindanus Panoph. libro 4 pag. 314. Purgatorium, inquit, esse, veteres Patres nunc ore flaturant.

Ruffinus Episcopus autem ant. 18. contra Lutherum Legos, inquit, qui velis Gracorum Patrum Commentarios, & nullam, quantum opinor, aut rarissimam Purgatorii mentionem inuenies: sed neque Latini simul omnes huius rei veritatem conceperunt: neque tam necessaria fuit primitiva Ecclesie purgatorii fides, atque nunc est: ex qua penes omnes indulgentiarum existimatio: huius enim, si nullum fuerit Purgatorium, nihil indigemus. Contemplantes igitur aliquandiu Purgatorium incognitum fuisse, deinde quibusdam pe detentum, partim ex revelationibus partim ex Scripturis creditum fuisse, & tam serò cognitum & receptum Ecclesie annuere, &c.

46. De imaginibus. Costerus in Enchirid. de Imag. ¶ Quod ad. inquit: Quod ad veterem Ecclesiam pertinet, certum est imagines Christi & Sanctorum non sine cultu & veneratione in usu fuisse.

Cassander vero in Confut. art. 21. de imaginibus. Certum est, inquit, initio prædicari Evangelij, & aliquando tempore post, imaginum usum non fuisse, ut ex Clemente Alexandrino & Arnobio patet. Erasmus in Catech. libro 2. Usque ad tempora Hieronymi, inquit, probata Religio viri fuerant, qui nullam faciebant imaginem, ne ipsius quidem Christi. Rursus Cassander quo supra: Quæ fuerit, inquit, Romana Ecclesia tempore Gregorij mens, eius scriptis colligitur, haberi nimirum picturas, non ut colerentur, sed ut par eas imperiti rerum gestarum admonerentur. Agrippa de Vanit. Solent. cap. 57. Indai, inquit, qui erant Dei populus, nihil magis horrebant, inquit, idola, quam simulachra. Ipsi Ethnici cum ad Christi Religionem conuersi erant, in Ecclesiam nostram simulachra, & multi steriles ceremonias introducebant, quarum omnium nihil est apud primos illos, & verè Christianos. Et Polydorus Virgil. lib. 6. Inuent. c. 13. Omnes, inquit, veteres Patres, teste Hieronymo, simulachrorum cultum damnavant.

47. De aqua benedicta. Bellarminus lib. 4. de Verbo Dei c. 3. A qua, inquit, Australi, quæ populo benedictum, meritis dicitur Apostolicis.

Franciscus de Vico autem Relect. 11. q. 1. inquit, Est tantum ex iure positum. Et Plati-

na in Vita Alexand. Alexander, inquit, instituit, ut aquam, quam Sanctam appellamus interpositis sacris orationibus sale admixto, in Templis atque cubiculis ad fugandos demones retinerent.

Anglo-Rhemense Collegium Iesuit. in 1. Cor. 14. pagina 462. inquit. Populus Christianus antiqua sua consuetudine parere debet, & Latinis precibus uti, potius quam vulgaris. Ambrosius Compis, ut sciet Sixtus Senensis, Doctrina, inquit, Lutheri, quæ linguam cognitam in precibus exigit, diaboli calliditatem sapit.

Bellarminus verò lib. 2. de Verbo Dei c. 16. Tempore, inquit, Apostolorum omnes Christiani simul psallebant in divinis officijs, & preces intelligebant. Lysanus in 1. Cor. 14. Omnia, inquit, in Ecclesia primitiva lingua vulgari fiebant. Bellarminus, quo supra ¶ Idem etiam. Longo, inquit, tempore post in Occidente & in Oriente, ut ex Chrysostomo & Cyrilliano constat, populus in divinis respondebat, Amen Et Erasmus 1. Cor. 14. Hac in re, ait, mirum est quomodo mutatus est, Ecclesia consuetudo. Ergo, inquit Defensor libelli contra Calvinum, optandum esset, ut iuxta Apostolorum mandatum & primum Ecclesie morem in lingua vulgaris preces peragerentur. Et Vitalianus Papa circa annos Domini 666. primus iuxta Platinam, omnia Latino sermone in Ecclesiis fieri mandavit.

Soarez Iesuita in Thomam part. 3. q. 27. art. 1. & 2. Est hoc, inquit, privilegium S. Virginis, inquit, in prima sua conceptione immoventis à peccato fuisse. Antiqui Patres paucæ de hoc privilegio loquuti sunt, tum quia spiritus sanctus Ecclesiam paulatim instruit, tantum quia illi in alijs gravioribus mysterijs explicandis distabantur. Postquam vero ante 500. annos veritas hæc clariùs ducitur, à incensum fidelium animos, crevitque paulatim ejus fides, ut jam serò omnium consensu recepta sit, & præsertim ab hinc ducentis annis Ecclesiæ hæc doctrina omnes, & universa Academia huic sententiæ subscripsit. &c.

Melchior Danos autem in Loc. Theol. lib. 7. esp. 1. S. Virginem, inquit, fuisse à peccato liberam, è sacris literis, juxta germanum litera sensum, nusquam habetur quia imò lex generis in ijs traditur, qui ex Adæ carnalis propagatione creati, sine ulla exceptione completissimi. Nec verò dici potest Apostolorum tempore in Ecclesiam descendisse, cum constat priores Scriptores non ad majorem sui accepisse, tam sancti omnes qui in hujus rei memoriam intulerunt, nunc ore asseruerunt. S. Virginem in peccato Originali conceptam fuisse.

Collegium Iesuiticum Anglo-Rhemen. 10. De as. Annot. in Act. 1. 24. S. Maria, inquit, corpus virginis assum-

48. De precibus in lingua ignota.

49. De Cælesti reposita in Maria.

10. De as. assum-

veritas
Maria
in cald.

assumptum fuisse in calum ex antiqua historia
verissimum esse constat:

Sixtus Senen. autem in Biblioth. libro 2.
Tit. Mariz transitorio. Nihil ait, huiusmodi (in-
quit Augustinus) invenitur apud Latinos Pa-
tres. Est hoc apocryphum dogma, inquit Hierony-
mus, & ipsam historiam Beda refellit, ut Evange-
lista contradicentem.

De
Rem.
Ecclesia
an sit
matre
reliqua-
rum o-
mnium.

Bellarmin. lib. 1. de Pontifice Rom. cap. 23.
dicit, Nisi Petrus alios Apostolos vel per se, vel
per alios Episcopos ordinasset, nulla ratio est, cur
Romana Ecclesiarum omnium Mater esse dica-
mur.

Franciscus autem de Vi& Rele&. 2. q. 2.
Petrus, inquit, Petrus eos ordinasset, est incer-
tum. Greg. de Valent. Iesuita lib. 7. Analyf.
cap. 2. pagina 52. Sententia, inquit, quæ negat
Petrum alios ordinasse, magis est communis. 1.
dem lib. 2. de Euchariſt. pag. 2. Apostoli, in-
quit, à Christo Iesu in tempore Cœna Sacerdo-
talem potestatem acceperunt. (Ex his talis Syl-
logismus formari potest: Si Petrus non alios
Apostolos & Episcopos ordinavit, tum Ro-
mana Ecclesia reliquarum dei debet
Mater, Major hæc est Bellarm. Sequitur
Minor Francisci de Vi& & Valentiani: Se-
cundum communem sententiam Petrus
non ordinavit Apostolos & Episcopos. Et-
go Romana Ecclesia Matris prærogativam
non habet.)

De
Decer-
tatione
Salutis.

Bellarminus lib. 4. de Ecclesia milit. cap.
2. Sellarij. inquit, nostri temporis docti homi-
nes iustificari solâ fide speciales, quæ quisque
certo credit, se propter Christum coram Deo esse
iustum: quod cum quolibet paradoxo comparari
potest. Et lib. 3. de Iustific. cap. 1. & 2. Nos in-
quit, tantum certitudinem conjecturalem defen-
dimus.

Bellarmin. verò ibidem c. 2. Aliqui, ait, Ca-
tholici docent quidem eam certitudinem, quæ
nullam habeat de sua salute formidinem. Pete-
rius Ies. Comm. ad Rom. 8. n. 27. Certitudinem,
inquit, Catholici eam docent, cui subesse falsum
non possit Vega lib. 3. de Incertitudine Orat.
c. 36. Quidam, inquit, Catholicis tanto affectu
fidem conjecturalem oppugnabat, ut eam Luthe-
ranâ opinionem detestabiliorẽ diceret, quia, in-
quit, cum Lutherani multum fidei tribuant, hæc
opinio derogat. Ibidem cap. 36. Quilandum certi-
tudinem Gratia defendit prorsus ut Lutherani.
Ibid. c. 7. Talem certitudinem consequentem fi-
dem, multi Catholici ante decretum Concilij Tri-
dentini, probabilem esse censuerunt, & eam compluri-
bus argumentis suadere conabantur. Peticus
Iesuita Comm. ad Rom. 8. num. 27. Catha-
rinus, inquit, inter Theologos huius temporis mi-
nimè incelebris, docuit, certitudinem fidei, quæ
certò statum sibi peccata esse remissa: refert

etiam Vega lib. 9. de Iustific. c. 46. Idem Ca-
tharinus, teste Bellarmino lib. 3. de Iustific.
Fuisse, inquit, patres hanc certitudinem con-
testantur.

Gregorius de Valentia Iesuita in lib. de
Prædest. c. 8. ¶ Et præterea. Reprehensio, in-
quit, certitudinem Pautest & Calvinus expli-
care non possunt, qui sine præscientia peccatorum
Deum reprobare hominem asserunt.

Peticus autem Iesuita Comm. ad Ro-
man. 9. cap. numero trigésimo primo. Deum,
inquit, aliquos reprobare, & excludere à
vita æterna, non quidem propter eorum præ-
visa opera, sed quia ipse non vult dare
illis vitam æternam, est Augustini senten-
tia. Est etiam hac sententia Thoma, quam
alij quoque complures Theologi consequuntur.
Ibidem Peticus numero sexagesimo. Si,
inquit, Dñm hominem in puris naturalibus,
sine peccato consideratum, reprobares, nolu-
is ei dare vitam æternam, non faceres illi inju-
riam.

Gentiles, inquit Maldonatus Iesuita.
Comm. in Matth. 11. 21. Poterant servari à le-
ge natura, omnium Confessione salvi esse, Lex
autem natura satis illis erat ab ipsa natura præ-
dicata.

Acosta autem Iesuita libro quinto de
procuranda Indotum salute capite tertio,
Fix, inquit, satis mirari possum, quid Præ-
ceptoribus quibusdam Scholasticis nostri se-
culi in mentem venerit, ut nunc quoque tem-
poris, post tandem revelatum Christum, sine
Christi notitia salutem cuiquam æternam con-
tingere posse confirmet: indigna Theologo
sententia, quæ (ut libere dicam) nihil in
sacris literis, nihil in sanctis Patribus firmi-
tudinis habet, tantam hominum quadam sus-
pitione introducta, propter infinitam eorum
multitudinem, qui in hoc nostro orbe tam
longâ atate Evangelij luce carnere, quibus ad-
ditum in celum omnis præcludi videtur, si ad
salutem fuerit Christi notitia necessaria. Ri-
gidum est, inquam, & à Dei, qui omnes
vult salvos fieri, charitate alienum, ut ea
exigat, quæ nec ipse dat, nec homines per
se præstare possunt. Unde concludunt, sine
fide per naturalem tantum cognitionem ipsos
salutem consequi posse. Quorum senten-
tia, tametsi ipsi Catholici sint, est aperte hæ-
retica, ut nihil magis repugnât fidei; quasi
verò fides ab Apostolis necessaria definitur ad
percipiendâ ea quæ à creatura cognosci pos-
sunt, & non potius ad ea quæ in cor hominis
non ascenderant, nobis verò revelavit Deus
per spiritum, revocat nos illud, quod ad Pa-
trem nemo venit nisi per Christum; nulla alia
via quæ eatur, nullam aliâ ostendit quo intretur
ad vitam.

19.
De Re-
probatione.

Lib. 1.
ad Sum-
pluriam:
p. 2.

14.
De Sa-
lute ge-
ntium.

ad vitam. Ac re quidem vera, si potest sine Christi mota salus esse, aut iustitia, ergo gratis Christus predicatur, frustra Apostoli mittuntur in orbem: tam expresse docet hoc Apostolus ad Rom. 10. Finis legis est Christus ad salutem omni credenti. Nam hic agitur utrum durum & severum sit hoc, an benignum & liberale, sed utrum verum necne. Augustinus docet, nemini ex iis, qui ex Gentibus ante tempus Evangelij servati sunt, Christi salutem commigisse, absque revelatione quibus Mediatoris Dei & hominum Iesu Christi. Toletus Iesuita quoque Comment. ad Rom. Hoc, inquit, non est catholicum assertum.

Toletus Iesuita lib. 1. Instru. Sacord. cap. 55. Si, inquit, conferretur Ordo etiam ante usum rationis, Ordo teneret, & character imprimeretur: etiam presbyteratum posse conferri infantibus nondum rationis usum habentibus est communis doctrina Theologorum & Canonistarum. Si ad annum discretionis, nimirum septennium, puer suscepit ordines, & tunc erat voti capax, nec contradixit voto continentis, ordo tenet. Franciscus de Vi. Reic. 2. Nullus, inquit, alius de numero Christianorum, prater feminas, divino iure excluditur à potestate Ecclesiastica, siue Ordinis, siue Iurisdictionis, non puer. non ament, quia potest pervenire ad eum statum, ut eum mode exerceat: nec videtur, eum non puer posset in Episcopum consecrari.

Episcopus Espenseus autem Comment. in 1. Tim. 4. digress. libro secundo cap. 12. In Concilijs, inquit, cautum est, ne quis ad Ministerium neophylus ordinetur. Et Salme-ton Iesuita Tract. 201. in Parab. A promovendis, inquit, pueris maxime abstinere debent Ecclesiarum Rectores: nam pueri nesciunt regere seipsos, necdum alios: nec satis est dicere, quod est nobilis & illustis familia, quia propter Ecclesiam est Minister, non propter Ministerium Ecclesia.

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Lucam 12. Idiota, inquit, Catholicus cum praeibundis seculari fueris, de causa fidei examinandus, etsi tantum responderis se esse vi-ram Catholicum, & Ecclesiam, quam professetur, posse fidei rationem reddere, ne quicquam praeiter aliud responderis, satis viri Catholici muneri fuerit.

Esperenseus autem Comment. in 2. Tim. 3. An sufficit, inquit, decantare hodie per Catholicos Carthaginienses interrogatus quid crederet, respondit, se credere quod Ecclesia credit.

Bellarminus lib. de Verbo Dei cap. 16. Precibus, inquit, ignotis Ecclesia uti iure potest. Ad adificationem inquit Collegium Anglo-Rhem. Annot. in 1. Cor. 14. pagina 461. non minus, ad devotionem sapien-

tiæ valent quàm cognita. Costerus inquit Consolationem plurimum adjuvant.

Aquinas autem Com. in 1. Cor. 14. Quantum, inquit, ad fructum devotionis provatur, qui non in speciali intelligitur quia erat, Et Catech. Com. in 1. Cor. cap. 14. Melius est, ait, orare in mente distincte intelligente ea quæ erant, quàm confusè. Lyrar. in eum locum. Quid proficit, inquit, populus non intelligens ea quæ orant?

Toletus Iesuita lib. 4. Instru. c. 24. Homo tenetur sub mortali peccato ad sanctificationem festinus: sed non tenetur ad bene sanctificationem. Et c. 25. Lucet iter facere audito sacro prim, & venerari; licet studere super lucis propter pecuniam: licet carnes vendere, animalia occidere ad vitulum, propter pecuniam: licet in solennitatibus cisterne loca pro spectaculo, quando non possunt fieri nisi in festo denari; Pontifici aut Episcopi licentia licet in festo operari.

Catechismus autem Trident. Conc. Hoc præcepto, inquit, prohibetur, ut quacunque divinum cultum impedire possint, omnino vitentur: facile enim perspicitur potest, omne servile operum genus prohiberi.

Costerus in Apolog. par. 3. c. 9. Hæc est, inquit, perpetua nota Ecclesie, nullum scilicet, nulla atque hominum Miraculis carnis. Bellarm. lib. 4. de Ecclesia mil. c. 14. ¶ Undecimo seculo. Nam, inquit, usque Ecclesiam demonstrabimus esse Dei veram Ecclesiam ex Miraculis, quæ singulis aetatibus plurima & testatissima fuerunt, usque ad hoc nostrum seculum in quo, &c.

Esperenseus Episcopus autem Com. in 2. Tim. 3. ex Aug. de civit. Dei lib. 22. cap. 8. Fibi, inquit, nullus est infidelis, faciendorum Miraculorum nulla est necessitas. Et Siella Com. in Luc. c. 11. Crede, inquit, Evangelio, quod fuit Miraculis confirmatum. Sed docet, nonne rationi consentaneum est, ne nunc quoque fides confirmetur Miraculis novitatem nunc quædam potius afferrent, quàm commodum, etiam si in principio nascentis Ecclesie fuerint necessaria. Puer enim, cum ambulare nequit, adjuvatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento. Et Gregorius Magnus homil. 29. in Evang. Nunquid, inquit, fratres mei, quia ista signa non facitis, non creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesie fuerunt, ut multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cum arboris plantamus, tandem eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus: & si semel radicem fixerint, irrigari cessabit. Acosta de procuranda Indorum salute libro secundo, capite nono. In hoc, inquit, signorum argumento explicando Chrysostomus misericorditer versatur. Si enim Miracula in initio Evangelica prædicationis patrata creduntur, certum est, inquit, ecc 2 doctrinam,

18. 9.
de ch.
viii. c.
47.

19.
De Con-
suetudinibus.

18.
De sacra-
mentis.
novitatem
v. f. f. f.

19.
De Miraculis.

16.
De
Ignorantia
in fide.

17.
De præ-
dicatione
in paro-
chia
lingua.

doctrinam, cui confirmanda adhibebantur, divinitus esse profectam. Sin autem veritas historia jam minus Gemilis credat, at longè omnibus signis majus est, homines illos paucos, ignobiles, illiteratos, omnibus mortalibus expositos; toti orbi persuasisse: Non ergo fides jam satis firmata, Miraculū novū indiget confirmari, quin potius nihil esse asserit, signis nunc carere, quoniam majores meritis sui sine illū credere. Episcopus Rossensis de Captivitate Babylon. cap. 10. part. 4. *Promisit*, inquit, *Christus*, ut discipuli dominicae cernerent, quam promissionem nullum his diebus effectum sortiri dilucide cernimus. Nemo enim est qui nunc corporaliter demonia egerit, aut morbos sanat, & tamen minimè ambigimus, quin plurimi sint, qui fidem eandem, & aequè magnam cum priscis fidelibus habcant; nec tamen inanis illa promissio suis, quam noluit efficaciam habere perpetuam, sed pro tempore nascentis, & adulescentis Ecclesiae. Augustinus de Civitate Dei libro 22. cap. 8. *Miracula*, inquit, *necessaria erant ut crederetis Mundus*: sed nunc quæ quarit Miraculum, postquam Mundus credidit, maximum est ipsam prodigium.

Bellarminus lib. 4. de Ecclesia milit. cap. 14. *Verum*, inquit, *Miraculum sufficiens est testimonium vera Ecclesia*, ex quo fundamentum probamus eam esse apud nos.

Maldonatus autem Comment. in Mat. cap. 7. *Chrysostomus*, inquit, *Hieronymus, Euthemius, Theophylactus*, probant exemplis, etiam per alios, quàm Catholicos, vera Miracula fieri. Et hoc ipso loco Matthaei septimo. *Multī dicent in illo die, in nomine tuo eiecimus*, &c. Facile colligitur, falsos illos Prophetas, de quibus Christus loquitur vera Miracula fecisse, verè prophetasse, verè Dæmonia eiecisse: nec enim respondet Christus mentiri eos, sed, se eos, quamvis ista fecerint, non nōsse: nec magnum est. Si moneret nos, ne falsa Miracula facientibus non crederemus: sed magnum & admirabile est omnino, quòd monet ne falsi Prophetis credamus, vera etiam Miracula facientibus. Nullum ergo, dicet aliquis, ad probandam veram doctrinam arguementum hinc sumi potest: Non sequitur omnino, Nullum; sed non necessarium sumi potest. Scimus enim Christum ad confirmandam doctrinam suam, potestatem faciendi Miracula Apostolis suis tradidisse: seimos vi Miraculorum totum penè orbem ad fidem suisso pertractom; quod qui negant, ut disputat Augustinus, majus ipso Miraculum, Miracula tollendo faciunt. Incredibilis enim tot Philosophos, tot sapientes viros, tam paucis Apostolis, tam impositis, tam-

que incredibilia humanæ ratione prædicantibus, sine ullis Miraculis credidisse, quam illa ipsa Miracula, quæ ab illis facta narrantur. Probabile igitur fidei argumentum est, quod ex Miraculo sumitur, quia per fidem sapè sine fide verò raro fieri solent. Nec necessario demonstrant Ecclesiam, nisi ubi possetur Miracula faciendi ordinaria contingit. Bellarminus asserit, verum Miraculum esse sufficiens testimonium Ecclesiae: Maldonatus Iesuita ex scripturis & Patribus contrarium demonstrat. Hieronymus in Comment. ad Galat. lib. 3. *Observandum est*, inquit, *quòd operari virtutes dicuntur ij qui non sentent Evangelij veritatem*. Hoc dico adversum hæreticos, qui probationem esse fidei loci in eo signum aliquod fecerint, arbitrantur. Augustinus contra Epist. Fund. cap. 4. *Quod si talia in Catholica Ecclesia sunt*, non ideo ipsa manifestatur Catholica, quia hac in ea fiunt, sed ideo approbanda sunt, quia in Catholica fiunt. Chrysostomus homil. 49. in Matth. *Miraculorum*, inquit, *operatio magis apud eos invenitur qui sunt falsi Christiani*. Tertul. præscript. cap. 44. *Quasi hoc non sit scriptum*, venturos esse qui maximas virtutes edent ad corrumpendam veritatem Augustinus lib. quo supra cap. 16. *Dominus*, inquit, *adversus hos Mirabiliores causas nos fecit, ducendo, Cavete*. Et Theodoret. in Deut. 13. *Instruimur non credere, quando, qui talia edis, contraria pietati docet*.

Collegium Anglo-Rhem. in Annot. ad Apocal. 17. 9. *Præstantes*, inquit, *extrema malitia excitati adversus Rom. Ecclesiam usque adeo insaniunt, ut septem montes literatim interpretentur*, ut inde simplicibus persuadeant, Romam esse sedem Antichristi, cum tamè Angelus seipsam exponat vers. 7. *Septem montes idem esse quod septem capita & septem Reges*. Bellarminus etiam lib. 3. de Rota. Pontif. cap. 13. ¶. Nunc. *Respondet*, inquit, *cum alijs, per Meretricem, quæ sedet super septem montes non intelligi Romam sed universam diaboli civitatem, quæ vocatur septē Babylon, & opponitur civitati Dei quæ dicitur Hierusalem*. Per septem montes intelligi universitatem superborum, & præcipuè Regnum terra.

Ribera autem in Apocal. 14. num. 30. *Babylonem*, inquit, *esse Romam, ex textu confirmatur, quia nulli alij convenire potest, quod dicitur septem montes sunt*: Constat autem Romam super septem montes fundatam esse, de quibus Vergil. *Æneid.* 6. Vega quoque cap. 13. sect. 2. *Apostolus*, inquit, *tam (Romam) significat, ut manifestum est ex cap. 17. & 18.*

Bellar-

12.
De Ro-
ma cu-
tubris
fide.

10.
Babylon
nunc
Roma.

Bellarminus lib. 3. de Pontificatu Romano cap. 13. ¶ Venique. Loquitur, inquit, Iean-
nes de Roma; quia ebria erat sanguine Mariti-
rum, quod certe non habebat locum, nisi in ea
Roma, qua, regnantibus Nerone & Domitiano,
Maritima, iudeabat. Collegium Anglo-Rhem.
Annot. in Apocal. 17. 3. Pa-
tres, inquit, per Babylonem Remam partim
terrenam interpretantur, sed ut erat cum jam
scripserat Ieannes; & cum Pagani Christianos
persequerentur: tantum igitur de Rom. di-
ctum est, ut erat sedes Imperij, quod nunc
ad Cathedralam Petri accommodare summa est
impudentia.

Ribera autem Iesuita in Apocal. cap.
14. Num. 13. scribit: Cecidit Babylon, id
est, praeitum pro future: & ἡ μεγάλη, urbs
illa magna egressa in Romam convenit. Et n.
40. 54. 55. 56. Roma, inquit, in fine seculi
futura est Babylon. Ibidem: Divinare me
dices quisquam: sed hunc ego ore ut prajudi-
cium dependet, rem totam maturo iudicio exa-
mines, nec plus mihi credas, quam ratione aut
veritas permiserit. Eras mater abominatio-
num, cum saviente Nerone, ante die Petrum
& Paulum occideras. Et cap. decimo septi-
mo. Ostendam tibi damnationem meretricis
magna: Hac, inquit, qui legit, de illa dista-
patet, qui Ioannem tempore vixerunt: & est
quidem verum hoc, sed de illa quoque dicen-
tur, qui extremo Mundi tempore vivunt: ubi
dicitur, Cum meretrice fornicabuntur. Et
Vega Iesuita cap. 17. Comment. 2. sect. 2.
& 3 & cap. 18. Comment. 1. sect. 4. Iean-
nes, inquit, non loquitur de imperium mul-
titudine sub typi mulieris & Babylonis, quia
ea peculiaribus suis signis distinguitur, ut cap.
17. & 18. manifestum est. Appellatur enim
Babylon magna illa civitas, & mentio fit se-
ptem montium: deinde versus ejus prae-
dicatur. Mercatores, qui in imperium multitudine com-
prehenduntur, laqueantur propter verba ejus
quod necesse est ad extrema tempora ante Mun-
di suum referre. Quare expositionem com-
mune deferere cogimur, & aliam cogitare tex-
tui magis congruentem, nimirum, urbem Rem.
intelligi, non solum eam, qua erat tempore
Ioannis, sed qua futura est tempore Anti-
christi: ut ex sequenti capite caueat. Rur-
sus ad haec verba, exite ex illa; Cum, in-
quit, praeceptum est fidelibus, ut ex illa exe-
ant, ne simul in ejus calamitate involvantur,
praefertur ostenditur, non de Roma illa antiqua,
cum nulli adhuc fideles erant: sed de illa, qua
florescit in extremo Mundi tempore.

Coesterus in Apolog. part. 3. cap. 2. pag.
39. Error, inquit, baretic: Antichristum
neque de Ecclesia futurum est, neque in Eccle-
sia, neque in Tempore nostris, ut Patres do-

cent, sed ex tribu Dan. erit unda sedebit Hiero-
solyms. Bellarminus lib. 3. de Pontifi-
Rom. cap. 13. ¶. At nihilominus. An-
tichristi, inquit, sedem fore Hierusalem, non
Remam, verissima est sententia.

Collegium Anglo-Rhem. in Apocal. 17. Roma, inquit, ante finem Mundi
futura est sedes Antichristi. Ribera in Apo-
cal. 14. Officina, inquit, est emendationis la-
Vega in Apocal. 18. Comment. 1. ¶. 4.
Habitatio, inquit, erit demonum, & de fide
Christi deficiet.

Additum Augustini: Ego Evangelio
non credidem, nisi, &c. lib. contra Epi-
stolam fundi, cap. 5. Scapletonus lib. 2. do-
auctorit. Script. cap. Respondet, inquit. Pro-
testantes, hoc Augustinum dixisse, cum adhuc
erat Manichaeus, nimirum cum Ecclesia autho-
ritate tunc fuisse commotam, ut Evangelio cre-
deret; ut esset Catholicum. Ac tam abesse
eidem Augustino jam filio Catholico, ut Scri-
pturam non crederet, ut posuit Ecclesiam de-
sereret, quum Evangelia non crederet: ergo
majoris apud Augustinum momenti fuisse Scri-
pturam quam Ecclesiam auctoritatem. Fal-
sum autem omnino: nam sepius est. Quod
adhuc attinet, nisi ante jam Catholica Ecclesia
auctoritas commoveret, nec nunc quidem E-
vangelio crederem. Itaque frigida est omni-
bus isthac Protestantium sententia, qui hunc sensum
pennus de praeterite, Ego nunc non essem Chri-
stianus, nisi me commovissent sui persuasenti-
bus Christiani, qua de praesenti omnino agit
Augustinus. Hoc etiam respondent scilicet
Posnanientes, Coesterus, Turrianus;
Valentianus, Gieserus & alij.

Melchior Canus autem in Loc. Theol.
lib. 2. cap. 8. Augustino, inquit, negotium
erat cum Manichaeis, qui absque contraver-
sia suocidam Evangelio credi volebant. Re-
gat Augustinum, equid scilicet sunt, si in ho-
minem incidant, qui ne quidem Evangelio
credat, quo genere persuasione sint cum in suam
sententiam adducturi? Certe se affirmat, non
aliter potuisse (praeterito tempore) adduci quam
Ecclesia auctoritate victum. Non itaque do-
cet, in Ecclesia auctoritate fundatam esse Evan-
gely fidem. Agis enim Augustinus, quomodo
infideles ad credendum adducantur. Et Drie-
do de varijs dogmat. lib. 4. cap. 4. Loquitur,
inquit, Augustinus de Ecclesia illa, qua fuit
ab initio fidei Christiana: (Ego non de Io-
hanna Romana, sed etiam de primitiva. Ger-
son de vita animae, Augustinus, inquit;
Ecclesiam ibi sumo pre Ecclesia primitiva fide-
lium, qui Christum viderunt, & audierunt;
& ejus testes existerunt.

61.
De illis
Angli.
Ego non
credidi
Evangelio
Ea com-
mota
Evangelio
fuerit
sententia.

40.
Roma
Antichristi
pates.

Multi IESVITARVM sibiipfis
in Scriptis suis sæpè
contradiciunt.

De fa-
cta Scri-
ptura.

Costerus in Enchiridio pag. 45. docet, *Non omnia, quæ ad fidem pertinent, expresse sacris literis expressa esse, quæ non ob id data sunt, ut formulam exactam fidei præscribant.* pag. 49. autem contradicit, *Præcipua illa fidei capita, quæ omnibus Christianis cognitæ necessaria sunt, perspicuè solis Apostolicis literis comprehensa esse.*

Item pag. 44. vocavit Sacram Scripturam membranam & chartaceam, ac literam mortuam: Pag. 47. sic autem extollit, ut nullum iota, apicem nullum in illis agnoscat, cui non insit suum pondus & efficacia: unde tanquam divina eloquia mentem hominis, admirabili dulcedine & suavitate afficiant.

De in-
finita-
tione
hominis
peccati-
vis co-
ram
Deo.

Bellarminus in libris de Iustificatione affirmat, quod propter incertitudinem propria Iustitia, & periculum inanis gloria, infinitum sit fiduciam totam in sola Dei misericordia & benignitate ponere. Hæc autem ejus assertio à regione contraria est toti tractationi, & quinque illorum de Iustificatione librorum instituto: in quibus tamen libris recitata verba repetantur.

Costerus in Enchiridio pag. 260. sic scribit: *Nulla omnino creatura opera, nulla penitentia, nulla Martyria, nulla pena, nulla virtus potest mereri cuiquam peccatori, remissionem peccatorum suorum. Peccatum enim, quod est infinita Majestas Dei offensus infinitam malitiam contraxit, non nisi per infinitum meritum potest deleri, quod infinitum meritum in solis Christi operibus & persequantibus ob infinitam divinam personam dignitatem servatur, non autem in ulla actione aut merito creatura. Quod hic soli Christo tribuit lesuita, omnibus creaturis exclusit, nobis quoque nostrisque operibus eorumque merito paulò antetribuerat. Sic enim pag. 259. Vtitur quoque Deus instrumentis, quæ ad efficiendam causam aliquo modo revocantur, sicut etiam merita, QUIBUS ut aliquid concedatur vel fiat promeremur.* In his manifestissima contradictio est: nulla merita, excepto Christi merito, iustificat: Et, quædam merita, quibus aliquid promeremur, iustificat.

De San-
ctissimis
Beatis-
sime
ante no-
vissimam
aucto-

Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beat. c. 2. & 20. sic scribit. *Hunc errorem Calvinus pertinaciter defendit, negans animas Sanctorum rellâ ad Deum ire, sed ad inferos, vel alium locum extra celum.*

Contrâ verò Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 18. ¶ Terno Calvinus, inquit: *Locas Calvinus Sanctorum animas in celo ante Christi adventum. Si ante Christi adventum, etiam ante Christi resurrectionem. Si in celo, ergo non extra celum. Si locas Sanctorum animas in celo, ergo non spe, sed teipâ.*

Bellarminus in toto libro primo de Pont. Rom. pro Petri primatu acriter pugnat eumque omnibus defendere modis conatur.

Capite 9. autem col. 638. apertissime dicit, *Summam potestatem omnibus Apostolis libertatemque datam esse.* Hoc verò cum unius Principatu pugnat. Si enim omnes Apostoli summa potestate erant Pîpofici, nihil Petrus supra reliquos Apostolos habere potuit, nisi summo superius forsitan aliquid fuerit: Et summum non est, supra quod positum quicquam erit. Et in summa æqualitate primatus nullus cogitari potest. Responder eodem loco Bellarminus, *Summam hanc potestatem datam esse Petro & ordinario Pastori alijs verò Apostolis ut delegatis:* Alij: hæc novâ distinctione factus, & summos omnes Apostolos fuisse, & Petrum tamen aliquid superius reliquis habuisse affirmat: sed & hoc aperte pugnat cum eo, quod omnibus datam esse summam potestatem dixit: est quo in hoc responso manifesta contradictio. Nam inter Apostolos summa potestas fuit, non igitur Petri delegati reliqui fuerunt: quia potestas non potest esse tanta per omnia, quanta ejus est qui delegavit. Bellarm. autem fecit potestatem omnibus parem, id est, summam: at delegata potestas summa nunquam est.

Bellarminus lib. 4. de Pontifice Romano cap. 2. in explicando statu questionis hujus, duo esse dicit, in quibus non hæretici modò, sed Catholici omnes conveniant, Primum, posse Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum sua curia consiliarium, vel cum Generali concilio errare in controversijs fidei particularibus, quæ ex informatione testimoniisque hominum præcipuè pendunt. Secundum, Papam posse, ut privatum Doctorem, errare, etiam in questionibus juris universaliibus, tam fidei, quam morum. Hoc verò Bellarminus eodem libro capite 6. tolli, propositione 4. quæ sic habet: *Probabile est, pieque credi potest, summum Pontificem, non solum ut Pontificem errare non posse, sed sumum aliquid contra fidem pertinaciter credendo.*

Talis est Bellarminus in alijs quoque doctrinæ capitibus. Nam de Ammissione gratiæ & statu peccati libro secundo, cap. 17. dicit

Ad Pa-
pa erro-
re posita

Quid
sentien-
dum de
Bellar-
mini di-
stinctione
summi
Pontificis

dicit: *Deum non inclinat hominem ad malum, neque physice, neque moraliter.* Mox autem sui obliqui contrarium affirmat ibidem paulò post inquit: *Deum inclinat quidem ad malum, non physice, sed tamen moraliter.*

In lib. 1. de Clericis c. 14. inquit, *Episcopos Apostoli succedere, Presbyteros autem 70. discipulos.* Contrarium autem affirmat lib. 4. de Pontif. Rom. c. 25. dicens, *Episcopi non propriè succedunt Apostolis.*

Lib. 1. de Pontifice. 12. inquit, *Iudas non credidit.* Contradicit autem de Iustitia. lib. 3. cap. 14. inquit: *Iudas iustus fuit, & certè bonus.*

Alio in loco dicit: *Observatio Legum substantiam operis requirit, ut sic præceptum observetur, ut peccatum non committatur, & non fiat homo rem ob præceptum non implemum, de Gratia & libero arbitrio lib. 5. cap. 5.* Contrà verò ibid. cap. 9. *Sciendum est, ait, non esse omnino idem, facere bonum morale, & observare præceptum secundum substantiam operis: potest enim servari præceptum secundum substantiam operis, etiam cum peccato.*

De Pontifice Romano libro 4. capit. 3. dicit, *Petrus non amisit eam fidem, quæ corde creditur ad iustitiam:* De Iustificatione autem libro 3. cap. 14. ait, *Petri peccatum suis lethale.*

De Roman. Pontifice libro 3. capit. 14. *Antichristus,* inquit, *Magus futurus est. & more aliorum Magorum occultè Diabolum ipsum adoratur.* At contrà ex sententia Hippolyti & Cyrilli, & cap. 12. ejusdem libri, *Abhorrebit,* inquit, *ab idololatria, execrabitur & oppugnet idola, denique Templum denuò adificabit.*

Rufus Bellarminus de Missa libro primo, capit. 27. *Verbum consecrationis vera & solennis oblatio celebratur.* Contrà de Missa libro 2. cap. 11. *Sacrificij oblatio magis in re, quam in verbis consistit, & illa ætio, quæ corpus Domini super altare ponitur, vera & realis oblatio est.*

In libro de Christi anima 4. cap. 5. ait, *Mundi finis non potest sciri.* Contra de Roman. Pontif. lib. 3. c. 17. *Post antichristi mortem non futuri sunt nisi 45. dies usque ad finem mundi.*

Libro 3. de Pontifice Romano cap. 13. *Decem Reges comburent purpuream meretricem.* Contrà ibidem, *Antichristus Romam odio habebit, & pugnabit contra eam, & comburet.*

De Pontifice Romano libro secundo capit. 31. *Quobus modis intelligi potest nomen universalis Episcopi: uno modo, ut ille qui dicitur universalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium urbium Christianarum, ita ut ca-*

teri non sint Episcopi, sed Vicarij tantum illius, qui dicitur Universalis Episcopus: quo sensu Papa non est Universalis Episcopus. Contrà de Pontif. Romano. lib. 4. cap. 24. *Omnis ordinaria jurisdictio Episcoporum descendit immediate à Papa, & est in eo, & ab eo in aliis derivatur.*

Et quod peculiariter ad Bellarminum, ejusque consuetudinem attinet, hoc in lectione scriptorum ejus, cum multis aliis observavi, enim, quotiescunque gravioti aliquâ objectione premitur, quæ ipsum velleat & pungat, nihil morari, nec meminisse, utrum argumenti solutio, docting suæ alibi tradux sit contraria, dummodò ei pro tempore infervat, & effugio esse possit, quò presentem procellam declinet.

Rufus
de Bel-
larmine

De Calumniis IESUITARVM, seu Infamantium Malitiosa ac Mendaci Infamazione.

IN bello civili ultimo Regni Galliarum, Iesuitæ sparserunt tumorem, Huguenotos, quos sic in Gallia vocant, in necem Caroli IX. Regis, duorum ejus fratrum ac Reginæ matris conspirasse, & hanc verissimam lanienſis Parisiensis anno 1572. occasionem & causam fuisse: maluisse enim eos prævenite quàm præveniri. Sic enim Cresuellus in suo Philopatre contra Edictum Elisabethæ Reginæ, pag. 119. *Regina,* inquit, *Anglia conscia fuit illius conjurationis, quæ anno 72. in nuptijs Regis Navarra executioni mandari debebat: de qua scribit Genebrardus his verbis: Regis Navarra nuptijs excepit dies Bartholomæi, ob quamdam in Catholicos primèper conjurationem.*

Franciscus Colicrus Iesuita, de eodem in Sica Tragica capit. 7. pagina 60. sic scribit: *Anno 72. Catholici multos in Gallia Calvinistas, jussu Regis, quos ille cognoverat de sua caterorumque Catholicorum cadecogisse, idque certa die, quam præficerat, necerunt.* Idem Colicrus in Sica cap. 11. pag. 107. *Consevit Rex,* inquit, *Anno 1572. confederato consilio conclusum fuisse ab Huguenotibus, ut contrito die, tempore quarundam nuptiarum, se cum tota progenie, omnibus Catholicis, intermissione consilii deleterent.* Hinc Calvinianorum horrendo scelere, & Regis Christianissimi patriæque parricidio, obviam itum est: & qui ferrum alteri acnerant, suis illud jugulis excipere Hæc sunt testatissima, & in luce omnium gentium.

Causa autem lanienſis hujus omnibus tam nota est, ut omnes Pontificios talia de fidelibus Gallis, præter solos Iesuitas, scribo-
ro, hæc

re, baëtenus pducit. Ribadeneira ceteri, etsi lib. 1. de Principe cap. 27. multa mendaciter scripserit de insidiis ab Huguenotis vir- tute Catholiceorum struendis, huius tamen con- iurationis ne uno quidem verbo meminit. Et Iacobus Aug. Thuanus in sua Historia, Tomo 2. part. 2. pagina 842. præfatus pag. 846. aliam, & quidem veram huius inaudita- tis lanienæ causam commemorat, videlicet, *Præ sub specie ælioris amicitia, & quidem nuptiarum Huguenoti Lutetiam, tanquam aves in cassis pulserunt & simul omnes opprime- rentur.*

Cum etiam Iesuitæ intelligerent, se sub Regina Elizabetha, suamque doctrinam de Regicidiis, omnibus bonis in Anglia exo- sos esse, Apologiam ediderunt, in qua inter alia probare conantur, Regicidium & Re- gnicidium non à sua doctrina placitisque promanare, sed figmentum & technam so- lummodò esse politice nostræ; ut sic Papis- mum contemptui & despicui foret. Hoc etiam testantur Acta Henrici Garneti & Sociorum eius pag. 64.

Supra etiam indicavimus quibus quan- titate mendacis & calumnis Serenissimam Angliæ Reginam obruerint & lace- rant Iesuitæ.

Fulminalis quoque pulveris molitiones contra Regem Angliæ & regiam stirpem, Regniq; totius proceres, Iesuitæ Colo- nienses à Calvinianis, nec ab ullo Catholi- co excogitata esse, impudentissimè calu- mniati sunt.

Anno 1597. rumorem sparserunt Iesuitæ, qui serè per totam Europam pervasit, de Clarissimi viri Theodori Beza, Pastoris Genevensis Ecclesiæ, morte, & constanter affirmarunt, quòd paulò ante mortem om- nem doctrinam suam recantaret, & con- fessus sit, se Romanæ Ecclesiæ doctrinam pro vera agnoscere, atque in ea mori velle. Auctor hujus commentì ferebatur Cle- mens Puteanus, Iesuita Parisiensis. Mendaci- um autem illud impudentissimum Pasto- res Geneveses refutarunt, editis nomine suo publicis duobus scriptis, altero Latinè (cui Beza Redivivus nomen fecerunt) al- tero Gallicè. Beza quoque ipse Epistolà ad Guilielmum Stockium Theologum Tiguri- num vanitatem illam redarguit.

Anno Domini 1605. editæ sunt Theses à Iesuitis Monasteriensibus hoc titulo: *Credo Calvini sequarum*, plenè prodigiosa- rum Calumniarum ac mendaciorum de Calvinianis. Thesi octavà hoc Corolla- rium planè blasphemum & abominandum asserunt: Articulum primum Calviniani symboli hunc esse: *Credo in diabolum, Cal-*

nificem, Orcipotentem, Corruptorem celi & terra. Ibidem asserunt, Calvinianos simpli- citer & generatim docere, Non patientiæ & permisionis, sed potentiæ & operatione Dei, pec- cata fieri.

Thesi 9. dicunt, *Calvinianos prohibere, caput aperire; aut genua flectere ad mentioem nominis Iesu, adeoque honorem etiam politicum ei derogare.*

Thesi 14. dicunt, *Calvinigenas in An- glia, &c. negare Christum verum esse Deum: sed tantum nudum hominem & Philosophum, datum humano generi, ut sit rectum vivendi exemplum.*

Thesi 15. asserunt, *Calvinianos docere, Chri- stum natum ex Maria non Virgine.*

Thesi 17. aiunt, *Turcos de tertio articulo Fi- dei Christiana, multò sanius sentire quàm Cal- vinistas.*

Iesuitæ Colonienfes in Censura sua pa- gina 176. audaciter affirmant, privatum ac publicè coram populo, *Evangelicos Docto- res suæ doctrinæ frena ad omnem impietatem laxare, & facultatem flagitiosis hominibus facere, quavis etiam scelera (quo plures in suam sen- tentiam pertrahant) committendi. Ad hanc ca- lumniam dico, quod Cicero pro Cluentio dixit, At equum & impudens est hoc menda- cium. Quàm seridè enim in nostris Eccle- siis urgeantur ad verè bona opera, quoti- dianæ conciones earum toto Mundo tes- tantur.*

Thomas Bozius Eugubinus lib. 12. de si- gnis Eccles. c. 12. per summam calumniam Evangelicis Doctoribus bonarum artium ignorantiam obicere audent: alij dicunt, non esse inter Prædicantes, qui solidè im- buti sint artium & scientiarum doctrinà, ut eos apud Principes, nobiles in contemptum adducant: E contra solis Iesuitis attribunt literarum cognitionem, linguarum multi- plicium studia humaniorum disciplina- rum professionem, & Scholarum frequen- tiam.

Imò criminati sunt & calumnia obrue- runt suæ quoque Religionis socios & Do- ctiores, utpote quorum doctrina venalis es- set, quorum Scholæ nulli sine mercede pa- terent, & interdum doctrinà peregrinà per- sonarent. Mirum quantum hæc criminatio & calumnia valuerit, quantasque Papæ & Iesuitis utilitates attulerit.

Et ut summam dicam, Iesuitæ in suis scriptis & concionibus nihil serè aliud a- giunt, quàm ut omnis generis calumniis & crossissimis mendaciis Evangelicos præ- gravent, eosque hæreseos, seditionis, rebellionis, conspirationis, & aliorum nefariorum scolorum infamant, sicque illos,

illos, ut Pharisei Christum, in odium magnatum addocant.

IESUITÆ multa in Evangelicis reprehendunt, quæ ipsimet faciunt & in Principibus Catholicis laudant.

CResuocellus in suo Philopatre contra Edictum Elisabethæ Reginx Angliæ pagina 74. scribit, *Iniquissimam esse Regulam, qua in Anglia vivendi locum lesuitis negat: cum tamen ipsi sub Turcâ, sub Alanis, sub Persis, sub Æthiopibus vivendi locum permittatur. Et in Apologia Alani contra duo Edicta Elizabethæ Reginx pagina 21. & 22. In Regni iniquitate, & Provinciis Turco Persique subiectis, Catholicis libere suâ Religione uti permittuntur. Sed & in Germania, Helvetia, Suecia, Polonia, Boemia nullius Catholicorum compellitur ad alterius Religionis professionem, ac solis Catholicis in Anglia negatur Religio libertas. Dicit autem Alano, quæ libertas Evangelicis in Siria, Carinthia, Carniola, aliisque Provinciis & urbibus concedatur, in quibus lesuitæ dominantur. Nulla potius, sed in exilium eruditissime pelluntur. Et hoc æterno encomio dignum esse dicit, leobodus Sylvanus in sua Philippica. Item, Secessistis à nobis in fide: & cur non etiam à nobis abiecti in terras Æthiopum Sole calentes? Ribadencia quoque de Rege lib. 1. cap. 18. pag. 117. Principibus, ait, & Magistratibus sub gravi pena præceptum esse in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Ut finibus suis hæretici extirparentur: idque iurjurando facturos se promitterent. Sic criam olim in Hispania lego cautum fuisse, Symmachia dicit de Catholia. Institut. cap. 46. num. 55.*

IESUITÆ Temporibus sese accommodant. Hinc den
Wanet nach dem Wind.

POfumus hoc loco commodissime uti verbis Costeti Iesuitæ ex Sina Tagliæa capito ultimo, pagina centesima decima, & dinæ; Ita narrant Iesuita vela oblata in ventis, & undetuncque se propter aliqui flatum ostendunt, capere vel Euros, vel Zephyros. Nam facili pinabantur hæc verba jam in Gallia non placere. Et Ribadencia de Principe lib. 1. cap. 26. pag. 178. Christiana, ait, prudentia docet Dissimulationem utendum, quando magna pericula temerant. Qui tamen antea pag. 90. pollicetur illam prudentiam Regine Scotix & Regum Gallix acutavit & quod

purarunt, servendum tempori, utilisque esse consuetudinem quadam & lenitate servare, quam severi animadversione totum Regnum evertere. Et pag. 94. addit: Nullum Regem, nullum Principem esse cui hæc politia ratio potior visâ, qui non Multitudo & temeritatis gravissima paucos dederit:

In actis Henrici Garneti & Sociorum pagina 68. hæc leguntur. Cum viderent Pontificem, hanc calamitatem (nempe penalis Regina Edicta) sibi à Bulla Pij V. conflari, hæc indulto venit demulcerunt eos Pius V. & Gregorius XIII. licere omnibus Catholicis, EXTERNAM erga Regem obedientiam præse ferre, ad redimendam vexationem: huiusmodi CAVTALIS & Cancelli circumscriptam. 1. Rebus sic stantibus, 2. donec publica Bulla executio fieri posset. Omnia hæc scripta restant esse Iesuita Garnetus, & nunc etiam pro tribunali confessus est.

In extracto Parlamenti Parisiensis Tomo sexto Memorial. Lige hæc verba exitiunt: Les Iesuites avoyent un brief de sa sainteté, qui les dispensoit, d'obeir au temps. Id est, Iesuitæ habebant Papales literas & dispensationes, quod sese tempori adaccommodare possent. Rursus in eodem Extractu pagina 262. Alexander Hujus Iesuita avoit enseigné publiquement, qu'il falloit dissimuler & obeir au Roy pour un temps par feintise disant fort souvent ces mots Iesuita est omnis homo.

Alexander Hujus Iesuita publice, & sæpe docuit, ad tempus externis aliud simulandum, quam intus in corde sentiat: & sic ad tempus simulandum, ac si Regi obedire vellet. Sæpe etiam dicere solebat: Iesuita est omnis homo. Iesuitam instar Protei se in omnes figuras transformare posse.

Similiter Iesuitæ in Anglia docent, subdole agere & loqui licere. In Anglia non vox, non Religio, non internus de Deo, rebusque divinis sensus Catholicus liber & integer relinquitur: (ut scribitur in Epistola Iesuitæ in lib. de Conceptor. Ecclesiæ) loquendum tibi est cum alijs, affirmandum perjurante, quod ceteri affirmant, etiam si animo longe aliter opineris, etiam si in conscientia plane contrariam senseris.

Ante annos non ita multos Iesuitæ Duacenses in Belgio statuerunt, Primum, sibi meritum esse, hæreticis sese in speciem adiungere, hæresis profiteri, sacra eorum omnibus communicare, atque adeo nihil non agere, dummodo illi studio promovenda res Catholica fiat. ut testatur Daniel Planclus Belgæ id disp. cum Iesuita Antvorspiensi De fide hæreticis non servanda, pag. 21.

IESUITÆ multa à se & alijs Pontificiis facta, dicta & scripta impudenter negant.

Richeomus Iesuita in sua Expositatione Apologetica pro Societate Iesu anno 1603. edita, Nunquam, ait, ego audivi, postremò defunctum Henricum à quoquam nostrorum hominum Tyrannum esse nominatum, & tamen cum illi familiaris aliquantò sum, quàm iste (adversarius) versatus. Negat hos quoque Iacobus Sylvanus, alijs Keller, in sua Philippica contra Admonitionem ad omnes Reges ac Principes de nefariis & exitiabilibus Papæ & Iesuitarum conatibus & practicis.

Negat idem Sylvanus ibidem, Iesuitas docere, Eodem modo reliquos etiam Principes & Reges, si à Theologis, viris eruditis & gravibus pro Tyranno habeantur, interfici posse: idemque rectè facisse Iacobum Clementem Monachum, quod Henricum III. Regem Galliarum interfeceris: Rectè etiam facturum, qui illum successorem Henricum IV. apprehenderit.

Negat idem, Iesuitas docere, Tyrannos (excommunicatos & Evangelicos) veneno à subditis vel ministris necari posse.

Iohannes Mariana autem in lib. 1. de Regis institut. c. 6. hanc quaestionem tractans, An Tyrannum opprimere fas sit? affirmantem sententiam probat, & inter alia meminit Henrici III. Regis, ut Tyrannus, & meritis propter ea occisi. Quod utique inconveniens fuisset, si eum non pro Tyranno habuisset. Ibidem etiam causas indicat, cur illum pro Tyranno habuerint: videlicet, propter impios illius auctores.

Addit ibidem Mariana, Iacobum Clementem præmediatè & de consilio Theologorum hos facinus perpetrassè, qui eum docuerint, in eoque confirmari, talem Regem, veluti Tyrannum, iuste occidi posse. Cognovit, inquit, à Theologis, quod erat sciscitatus, Tyrannum iure interfici posse, &c.

Sed & Petrus Ribadeneira de Principio libro primo, capit. 15. quæst. 31. scribit, Quod Henricus Tertius ex perniciosa humana prudentia consilio, & nefaria Politicorum calliditate, Henricum Guisæ Ducem & Ludovicum Cardinalem ejus fratrem, fortissimos Principes, in Blasphemiarum Comitibus crudeliter suffocavit: sed nec dum decursu nocturno, aquissimus sceleris vindex, Deus, à cadis auctore meritisimè punire exegit. Hæc certe est luculenta & viva Tyranni descriptio.

In libris etiam Parisiis in Iesuitarum Col-

legio reperitur, & à Ioanne Guignardo Iesuita scriptis, inter multa alia quoque docet, Permissum esse Reges ac Principes occidere. Diferentis etiam verbis Henricum III. TYRANNUM nominat.

In libro quoque toto de Henrici III. abdicatione: Rex ille dicitur fuisse crudelissimus Tyrannus, inprimis libro secundo, per aliquot capita nominatè perjurum, parricidæ, assassinum, homicidæ & quidem Ecclesiasticarum personarum: hæreticis & hæreticarum amicis & sanctis, Schismaticis, Simoniacis, sacrilegus, nigromanticus, &c. Proindeque permissum fuisse subditis ejus, atque alijs ipsum occidere. Gratulantur etiam sibi Iesuitæ iam in præfatio, quàm lib. 4. c. 23. de nece & interitu ejus. Ecce, inquit, dum scribimus, dum varijs distractis in concione in concilio & militia negotijs, opus, ut licet, mutamus: dum caput Pontisard, occupatque Clodealdi ponte flares ad ponte omnibus suis capis antus Hannibal, & posuit secundo ab urbe militari castris, Urbem ac Regnum terroribus raplexisset, atque confectis arboribus, cadens incendia ac sanguinem spurans, in eam jamtè, ut sibi videbatur, devoratum TYRANNUS infremere, mirabilis & simul terribilis die primæ Augusti nunciis venit, Henricum in medio exercitui gregarij cujusdam & contempti fracturculi manuisse interfecit, anti Eglentem Matritiam ab Aiod. Et consilium ille pridie, quàm in castra abierat, nonnullis revolvatur: idque incredibili honorum omnium gaudio & exultatione factum est.

Et subiungunt: Nihil jam ut sit, quod Iuditha Holofernem, & Davidus Goliathum obruant, & Samson in maxilla asini mille viros interficiant, historias admiremur. Dextera Domini fecit virtutem: Dextera Domini exaltavit nos, &c. Ad Dominum factum est illud, & est mirabile in oculis nostris. Discite, ergo, qui alterius Henrici anathematis reliquias sectamini, discite, quid sit illud. Maledictus qui confidit in homine. Ps quid enim anathema alterum sectantes, hoc terribili edocli exemplo, in voluntarium excidium ruitis? Et relapsam hæreticam, tot sceleribus ac crudelitibus insignem sustinetis? Et strictum in vos gladium, qui terribiliter caput vestrum demissistis, non timetis?

Sic & in Prefatione ejusdem libri: Non enim, aiunt, id agimus tandem, ut Henricum Tertium abdicemus; quod sæculum nuper & probatum divinitus, etiam gratulamur. Sed omnino, ut impios & TYRANNOS à nobis excludamus: ut Gallorum, imò omnium animos ad potestatem hanc excusandam excitemus: Ps in prototypo requiritur Henrico, quid tu Principe exterrari, quid fugere oporteat, doceamus. Profus, ut, cum hac communis alterius Henrici, pariter

periter impij, heretici, relapsi, TYRANNI, fac-
ile legi impari, incestuosi, homicida atque excom-
municati, & ut nunc audimus, etiam hypocrita,
causa sit: propterea fiat ut cum de priore iussu ab-
dicato dixerimus, de hoc quoque excludendo ac
perdendo dixisse videri cupiamus. Nam hoc ope-
ris huius fructus erit: qui utinam non tantum es-
set, atque in eo statim res foret ut, extincto etiam
posteriore Henrico, hoc confectum negotium lau-
dare tantum, non etiam saturum suadere ope-
retur. Sed quia id nobis ab omnipotente Deo
postulandum est, ut, qui nobis priore oia fecit,
misericordiam aliquam ab altero quoque, nec mi-
nus impuro, eripiat. Interim dum gratiam hanc
exspectamus, ad mouere certe non cessamus; ut,
quia Deus facientes iuvat, omnes omnium
vires in exccrandum istud caput, & usque
asseriores colligantur. Denique omni ratione fiat,
ne anathemata ista à medio nostri, imò Ecclesia
universa abigantur. Quod si, miserante Deo,
factum aliquando erit tum nos praclarum, non
operis huius tantum, sed vita etiam ac mortis
fructum videbitur consecuti. Item, si quod sa-
lum à nobis est in exiguendo Henrico, id si quid
tale occurrerit, Optimi quique emulentur, utque
Henricones illi, qui id solum, improbare non
desinunt, imò ultionem mutare non verentur,
confusi & elingues reddantur, si quid frontu ha-
bent, tacere compellantur: neque etiam alter
Henricus tollatur, & sic Ecclesia hostes penitus
conterantur, Regnum à gente in gentem (à Gal-
lia in Hispaniam) transieratur, & utilis Re-
ctor in tempore suscietur.

Becanus Iesuita Moguntienfis contra
Christianum Batavum negat eum fodalitio
suo, Romano-Catholico docere, & in tribus Con-
cilijs, Lateranensi sub Julio II. & Leone X. ce-
lebrato, Tridentino item & Constantiensi do-
cretum esse, Haereticum fidem non esse seruan-
dam.

Iacobus Simmancha autem Episcopus
Pacensis in Institutione sua Cathol. tit. 46.
art. 32. huc scribit: Ad haereticorum penam
& adiam pertinet, QUOD FIDES ILLIS
DATA SERVANDA NON SIT, in Conci-
lio Constantiensi factum, non obstante iuramen-
to. Et mox rationem addit, Si enim, inquit,
tyranni, piratae, & ceteri praedonibus fides ser-
vanda non sit, qui corpus occidunt, longè minus
haereticis pertinacibus qui occidunt animas. Rus-
sus. Cum haereticis, ait, nullam commercium, nul-
la Pax Catholici esse debet. Quamobrem fides il-
lis data, etiam iuramento firmata, contra publi-
cam bonum, contra salutem animarum, contra
iura divina & humana, nullo modo servanda
est. Allegat etiam ibidem huius sententiae
suae adstriptores, Marium Salmonium,
leg. 2. §. de exa. de origie juris, Meno-
schum & alios, ne solus sis sentire. videa-

tur. Citat etiam Thomam secundum secun-
dum quart. 70. art. 1. ubi vult, Haereticum indom-
abilem prociendum esse iudicibus, non obstante fi-
de & iuramento.

Simmancha assentit etiam Ctesuevel
Iesuita in suo Philopatre pagina centesima
nona. Quemcumque, inquit, Principem Christi-
anum, si a Religione Catholica manifestè desce-
rit & alios avocare voluerit, excludere statim
omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi iuris cum
humani tum divini, hacque ante dictam senten-
tiam supremi Pastoris ac iudicis contra ipsum
prolatam, & subditis quousque liberis esse ab
omni iuramenti obligatione, quod de obedientia,
tamquam Principi legitime praestitissim posseque
& debere, si vires habeant, illiusmodi hominem,
tamquam Apostatam, ac Christi Domini deserti-
rem, & Reipublica sua inimicum & hostem, ex
hominum Christianorum Dominum ejicere, ne
alios inficiat, vel suo exemplo & imperio à fide
averiat. Atque hac certa, definita, & indubitata
vitorum doctissimorum (Iesuitarum) est senten-
tia. Et tamen adhuc negare audent, fo & a-
hos Pontificios docere, Fidem haereticis
servandam non esse.

Hoc etiam generale Papistarum Dogma
esse, Torrevosus Bellarminus in Responsio-
ne ad Apologiam pro iuramento fidelitati-
tis his verbis testatur: tam supra, inquit, da-
enimus, supremam universae Ecclesiae Rectorem
id iuris habere, ut si Princeps ab Ecclesia unitate
per haeresim vel schisma deficiat, possit eum ex-
communicare, vel excommunicatum declarare,
ET SUBDITUS EIVS À FIDE ET O-
BEDIENTIA LIBERARE. Neque hanc
esse novam doctrinam, sed in Concilio LATE-
RANENSI omnium maximo & celeberrimo
approbatam, atque usu Christiani populi per
multa secula receptam. Qui enim non timent occi-
dere, non quid timebant iurejurando Religio-
nem violare: Et adhuc audent negare se hoc
docere.

Hosior quoque Cardinalis. Epistola cente-
esima nonagesima tertia, & ducentesima
secunda, & ducentesima vigesima. Henri-
cum Polonia Regem movet, cum nullo modo de-
bere fidem datam Evangelicis Polonis servare.
Nunquam, ait, patriar: ullà se ratione,
ad ea qua promissisti, praestanda teneri: Quia iura-
mentum non debet esse vinculum iniquitatis. In-
dem repetis Stephano Regi Antonium Passerium
Iesuita.

Molanus item libro tertio, c. 27. obje. 2.
l. & 6. expresse docet, Regulam Pontificis ge-
neralem esse, Fidem haereticis vel non dandam
vel non esse servandam, si illi data sit super li-
bero Religiosis sua excoisio: & in specie de Em-
deratis Belgis, quos dum Hispania Regis in in-
tulisse gradus, dicerent, inquit, ut eis promissum
add 1 non

non seruetur. Ex cap. 7. lib. 4. addit: *Nam quos contra Catholicam Majestatem Philippi arma in Belgia sumunt, quia posui rebelles, quam hostes dicendi sunt, usque prados dicuntur. atque si illis aliquid promissum sit, claram & indubitam esse resolutionem, ut nihil deberi.*

3. Bellarminus libro quarto de Pontifice Romano cap. 10. scribit, Calvinum impudenter mentiri, quod scribat libro quarto Instit. cap. 12. §. 24. *Siricium in Epistola ad Hesperianos conjugium Sacerdotum vocasse immundicem & pollutionem.* Legatur autem Epistola illa. Prohibet in ea presbyteris matrimonium, quia Dominus precepit. Sancti esto, quia & ego sanctus sum. Si recte disputet Siricius, certe etiam conjugium verum & legitimum impurum est, & non presbyteris tantum, sed omnibus etiam hominibus illicitum: hoc enim Deus non à solis Levitis, sed à cuncto populo exigit, ut sancti sint, quemadmodum & ipse sanctus est. Siricius igitur existimavit, Conjugium in se immundum esse.

4. Eodem loco negat Bellarminus Libellum Papam fuisse Arianum & Arij doctrinæ subseripuisse: affirmat autem Athanasius in Epistola ad solit. vit. agentes. Negat etiam Felicem Ariarum fuisse: affirmat Hieronymus in Catal. in Acacio, ubi ait, *Acacii opera Felicem Arianum Romæ Episcopum constitutum esse.* Negat Coelestinum Papam Nestorianum fuisse: affirmat Laurent. Valla in libro de Donat. Constantini. Negat Vigillum fuisse Monophysitam, & Epistolam Liberati, in qua hos diserte affirmatur, ab hæreticis vel corruptam, vel totam confictam & scriptam fuisse: sed non probat. Negat capite undecimo Honorium Papam hæreticum fuisse: At sunt duæ Epistolæ Honorij in Synodo 6. Actio. 12. & 13. in quibus doctrinam Sergij Principis Monothelitarum approbavit. In eadem Synodo Actio. decima tertia Honorius nominatim damnatur, & ejus Epistolæ combutendæ judicantur, & hæc damnatio repetitur in omnibus actionibus sequentibus plus quam vigesies. In Synodo septima etiam damnatur Honorius tanquam Monothelita. In Synodo 8. generali Actio. septima asseritur, Honorium fuisse à Synodo 8. generali Actio. 7. asseritur, Honorium fuisse à Synodo 6. post mortem damnatum. Agatho Papa in Epistola ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur Act. 4. Synodi 6. anathema dicitur Honorio tanquam Monothelitz: idem etiam facit Leo 2. in Epistola ad eundem Imperatorem, quæ habetur in Synodo 6. in fine. His accedunt auctores plu-

rimi tam Græci quàm Latini. Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis in libro de primatu Papæ, Tharastus Episcopus Constantinop. in Epistola ad Patriarchas quæ extat in Synodo 7. Actione tertia, Theodorus Episcopus Hierosol. in Epistola Synodica, quæ ibidem habetur: Epiphanius Diaconus Catholicus in disputatione cum Gregorio hæretico, quæ extat in Synodo 7. Actione sexta. Item, Pfellus in carmine de septem Synodis, Beda de sex creatibus in vita Constantini quarti. Imper. & Liber Pontificalis in Vita Leonis 2. His addendi sunt Melchior Canus libro sexto Comment. 6. ult. Sanderus libro septimo de visib. Monarch. Alphonsus de Castro libro quarto de hæret. pun. Torrensis de 6. 7. & 8. Synod. Hardingus contra Iuellum, Genebardus in Chron. in Honorio I. qui omnes hæreticum eum fuisse testantur: solus Bellarminus eum paucis negat. Et quàmvis fateatur lib. 4. de Pontifice, §. 14. Ioannem 22. Papam revera sensitse, animas non visuras Deum, nisi post resurrectionem demùm. hoc tamen peccatum quantum potest extenuat & excusat: ut impudentissimum Costerum Iesuitam esse oporteat, qui in suo Enchirid. aperte asserit, *in tanto Pontificum numero, qui Beato Petro successerunt, ne unus quidem inventum esse, qui (hæresin) docuerit, aut in errorem lapsus sit.*

Amphitheatrum Honoris Anno 1606. excusum, Clari Bonarsii nomine, cuius proprium nomen Carolus Scribanus erat, antehac Antvarpiani Collegij Rectoris, Corton Iesuita dixit, nequaquam à sor. Societatis hominibus emanasse, sed Genevæ, ad confutandum Iesuitis odium, fictam ab hæreticis fuisse: qui tamen postea, longè aliter, quid sentiret expressit, laudato Scribanii opere, & distributis multis exemplaribus.

Negare quoque audent Iesuitæ tam imprudenter, quàm confidenter, eoratis & evocatis ad hoc undique argumentis, Historiam de Ioh. Papiſſa Rom. ejusque puerperio; de ejus tamen veritate à plerisque per 800. jam ferè annos, in ipsomet Pontificio Regno, nunquam dubitatum aut disputatum est. Nunc demum in dubium vocatur à Pontificum adulatoribus, in primis Bellarmino & Baronio, hanc historiam fabulam esse contendunt: eoque plerosque; integros, gravesque scriptores, in quorum consentientium monumentis expressa & contestata legitur, vankatis & mendacijs non minus arroganter, quam invectundè, arguunt: idque non adserendæ veritatis causa, quam, ubicunque eis adversatur, adfite-

4.
De puerperio Ioh. Papiſſæ Anno 5.

terant & supponebant : sed ut probrosam hanc puerperii Papalis labem diluant, hoc num. primis tempore plurimum iactatam in defectum & ignominiam Hierarchiæ Romanæ, cuius fundamentum in perpetua inde osque à Petro successione (si modò Petrus unquam Romæ fuit) situm prædicant : quam catenam ab hac muliere interruptam dolenter ferunt, & omnibus modis sepositam esse cupiunt. Rapolphus autem Flaviacensis Monachus Benedictinus, hanc historiam Pontificalis puerperii primis commemoravit : & ab aliis propter deformitatem facti omissam aperte falsus est. Vixit juxta Trithemium anno 930. ut Papale hoc puerperium ab iis accipere potnerit, qui illud vidirunt. Hunc sequutus est Marianus Scotus Anno Domini, inquit 854. anno Lotharii 14. successit Leoni Iohanna mulier. Natus fuit Anno 1028. ut hanc historiam vel ex seniorum relatione, vel ex superiorum scriptorum reliquis monumentis cognitam habuerit. Tertius est testis veritatis hujus historiæ Sigebertus Gallus Gemblacensis Abbas, *Fama est, inquit, Iohannem sumum fuisse & uni soli familiari cognitam, qui hunc eam complexum est: Gravidam facta peperit Papa exiens, quare eam inter Pontifices non numerant quidam, Grana de eo extat iudicium apud Trithemium in libro de Script. Ecclæ.*

Superant alia quoque de nod. facto ascelere testimonia. 1. Primum est Martini Polonii. Is inquit. *10 an. 8. femina fuit, & in Papam à familiari suo imprægnatur. Verum tempus partus ignorans, quum de S. Petro in Lateranum tenderet, angustata à partu inter Colosseum & S. Clement. Ecclesiam peperit, & postea mortua ibidem, ut dicitur, sepulta fuit. Et propterea, quod Dominus Papa semper eandem viam obliquas, creditur omnino à quibusdam quod ob decessationem facti hoc fiat. Nec idè in Catalogo sanctorum Pontificum ponitur, tam propter muliebrem sexum, quam propter deformitatem facti.*

2. Alterum testimonium est Francisci Petraræ, qui Martini Poloni coætaneus fuit. Is eadem quæ Martinus commemorat in suo Chronico Italicè conscripto, & Florentiæ excuso anno 1478. Iohannes, inquit, *Anglicus non ponitur in Catalogo Paparum, quia femina fuit.*

3. Tertium est Iohannis Bocatii, qui intimus Petraræ fuit. Is libro de claris mulieribus capite 99. graphicè probrosam illud Pontificis puerperium describit, ita ut etiam effigiem parientis, & oblietricantes Cardinales & Episcopos exhibeat.

His testibus aascendunt alij pietate, do-

ctrinâ & fide dignissimi. 1. Otto Episcopus Frisingensis, qui ante annos 400. claruit : 2. Annales Augustani antiqui : 3. Vuilhelmus Occamus c. 124. opetis 90. diernm. 4. Raphael Volaterranus in Comm. suis Iulio 11. dicatis : 5. Plarina, qui fuit Sixto IV. à Secretis : 6. Saballinus Ennead 9. lib. 1. Iacobus Philippus Bergomensis : 7. Trithemius in Chronicis : 8. Iohannes Stella : 9. Nauclerus : 10. Albertus Krantz : 11. Fasciculus temporum, Cælius Rhodiginus, ac plures alii. Horum tantorum virorum testimonio & affirmationi plus credendum est, quàm Iesuitarum negationi, qui id solum dicunt, quod Pontificis sui maiestatem & auctoritatem stabiliat, contrarium simpliciter vel negant, vel saltem eludunt.

Refutârunt etiam solidissimè Iesuitarum mendacia & exceptiones, quibus hanc historiam suspectam & falsam esse probare volunt, & veritatem ejus asseruerunt. Vuitakerus in suo libro de Pontifice Romano pag. 719. & 720. Deinde Franciscus Junius in Animadversionibus ad Controuersiam 3. generalem Bellarmini de Pontifice Rom. lib. 3. c. 14. pag. 439. & seqq. Inprimis autem Conradus Deckherus Præceptor in Sapiencia Heydelbergæ. in libro de Papa Romæ & Papiæ Romana.

Negant insuper Iesuitæ Conjuratori pulverariz in Angliâ, quâ majus aut horribilior scelus post homines natos nunquam susceptum fuit, quenquam Iesuitarum immixtum, vel ejus consocium & participem fuisse. Facit hoc Andreas Eudæmono Iohannes Cretensis in sua Apologia pro Henrico Garnetto : & addit, *eum nullius sceleris convictum, odio duntaxat Religionis, aut Iesuitici nominis damnatum fuisse.*

At verò conjurationis istius negotio, minimùm 4. Iesuitas intervenisse supra indicavimus. Illorum 4. nomina hæc sunt : Henricus Garnettus in Angliæ Regno ab annis 19. Provincialis : Hallus qui & Oldcorus : Olivaldus Testmonius sive Grenvelli : & Iohannes Gerardus. Accertè quidem, ut supra quoque pluribus indicavimus, pro sua quisque virili, singula, quæ res aut tempus postulare viderentur, exsequentes, negotium per patres curant : Henricus Garnettus autem, ut qui inter Pontificios Anglos dignitate, auctoritate, & longo tractandarum rerum usu supra alios emineret, de universo negotio cum unico ferdè Catibet solitus fuit communicare, cæterorum omnium conscientiam sollicitè refugiens, ut ex Epistolis ipsius, propriâ manu scriptis, & à multis lætis apparet. Ad hunc in rebus dubiis, epe ad oraculum Ca-

risbeius doli torius architectus, ventitans, aut Grenvelliū suo nomine militans, oracula petebat. Ex Colloquiis etiam, & pluribus aliis Carisbeij cum illo, quàm ex Grenvelli sæpè repetitis sermonibus, de quibus & plurimæ Garnetti Epistolæ testantur, luce clarius probari potest, hunc Iesuitam conjurationis nefariæ non minus confesum fuisse, quàm illum quem vis compliceum. Neque verò arani solum conficis Garnettus fuit, sed plerisque conjuratorum, & Vulteto, Rookaodo, & ipsi Fauxio incendiario, quâ fuit auctoritate, audendi auctor extitit, eundantibus & hortescentibus priusquàm probari rem tanto viro ex verbis Carisbeij cognoscent. Sed de his satis supra, quò Lectorem remittimus.

Causæ Primariæ Parricidiorum aliorum nefariorum facinorum, &c.
IESUITARVM.

CAUSA parricidiorum, proditiorum, aliorumque nefandissimorum facinorum Iesuitarum non postrema est *Cæca illorum quam sic ipsimet vocant, obedientia*, quam Superioribus vovent, de qua sic scribitur in Constitutionibus eorum part. 3. §. 1. *Et sancta obedientia tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu sit nobis semper ex omni parte perfecta: cum magna celeritate, spiritali gaudio & perseverantia, quidquid nobis injunctum fuerit, obediendo, OMNIA jussa esse nobis persuadendo, omnem sententiam ac iudicium nostrum cæcâ quâdam obedientiâ obsequando. Et ut quidem in omnibus qua à Superioribus dissonant, ubi deserviri non possit, aliquando peccati genus intercedere. Et sibi quisque persuadeat, quòd qui sub obedientia vivunt, se ferri & regi à divina providentia per Superiores suos, vivere debent perinde ac si cadaver essent, quod quoque versus se ferri, & quacunque ratione trahari se finis: vel similiter atque senis baculus, qui ubicunque & quacunque in re velit eo uti, qui tam in manu tenet, ei inservit.* Hæc ibi.

Vbi animadvertendum, etiam si juxta litteram ab obedientia ista cæcâ id, quod absque peccato fieri non possit, aliquatenus exiipi videatur, Iesuitas tamen in mandata Superiorum inquirendi eaque penitus servandi potestatem ademptam, si quo tenet eos pro jussis ac legitimis agnosce omnia sibi injuncta. Omnia videlicet jussa esse sibi persuadendo, non secus ac si Christus ipse præcepisset, à quibus etiam trahari se permittere debeant, ac si cadaver aliquod aut baculus senis efficeretur ut vultu vel temporis, vel rationis, vel sensus etiam communis

aut externi ratio habeatur; nimirum, ut obedientia sit in cæcitate sua omnimodè perfecta; secundum voluntatem Ignatii, de quo Maxfusus in ejus vita lib. 3. c. 7. testatur. *Quum in Societate nostra virtutem hanc cæcitiæ virtutibus anteferebam, tum nihil huic laudi tam contrarium dicebat esse, quàm in Superiorem jussu & consilio examinando, moram, vel potius arrogantiam, negabatque obedientiam artem dignam haberi aperire, qui legitimo Superiori non cum voluntate iudicium quoque submitteret. Et mox: Ad sapientem hanc sanctamque stulticiam cæca obedientia, suos, ut essent ad subditi & servia promptiores, interdum etiam sibi in rebus eradicabat.* Hinc ergo fit, ut nihil tam nefarium, seditiosum, inhonestum & horrendum inferioribus injungant Superiores, quod illi detestare audeant.

Altera causa est, quòd se Regibus, Principibus aliisque Magistratibus politis nullo prorsus fidelitatis sacramento, sed soli Papæ, supremo suo Induperatori obstrictos esse putant Iesuitæ, & propterea se in illos nullum læsæ Majestatis crimen committere posse, etiam si pro nutu ac libitu Papæ in illos insurgant. Cum autem origo, patria, incolatus, & ipse delicti locus, Iesuitas legibus Regni & Reipub. in quibus sunt, adstringat: hoc ipso, quòd Regibus & Principibus fidelitatem jurato teneant, fidem quidem, si fides dicenda est, Antichristo integram fervant, sed cæcâ suâ perfidiâ duplex rebellionis crimen incurunt, omitendo id, ad quod origo & patria eos adstringit, & teneando id quod omnis Magistratus jure ab ipsis potest ac debet postulare. Non enim ob hoc minus Regibus & Magistratibus politis obedientia civili pateri debent, quòd singulari voto Papæ obstricti sunt, sed eo ipso magis se Principibus suis perfidos & rebelles ostendunt: Nam illis non propter metum tantum, sed etiam propter conscientiam parendum est: Nec contraria sunt Deo obedire & Magistratui: sed sunt subordinata: neque Deo plenè obtemperat, qui Magistratui debitam obedientiam negat. Cum itaque non ipsis tantum atque rebellio committatur, sed & perverti animi destinatione, qualicunque voluntatis significatione patefactâ, malo consilio atque inobedientia: usurpata hæc ipsorum exemptione & impunitas rebellio est, nec magis cā à crimine læsæ Majestatis Iesuitas liberari debere, ratio & disciplina publica dicat, etiam si universalis esset, quàm libertates legitimæ extirpant civitates eas, quæ vel ex privilegio, vel ex longa patientia exemptionem ab Imperatoribus recognoscunt, quæ nihilominus legitimi Regis mandatis rebellando læsæ Majesta-

Majestatis crimen incurrere lunis periti tradunt. Quis enim unquam audivit libertatis & exemptionis jure contineri impunitatem commissorum criminum? cum libertas sit facultas agendi quod velis, nisi iure aut vi prohibearis? An non intolerandam insaniam ipsi Iesuitæ, si modò ipsis aliquid mentis & juris reliquum est, iudicarent, si quis ita argumentaretur: Verbi divini auctoritas est super omnem humanam auctoritatem: Ergo ejusdem Ministri super omnes Reges & Principes esse debent: Et Regibus ac Principibus nullum in eos jus est. Sed hinc Principes Christiani facili intelligunt, Antichristum Rom. non alio consilio Iesuitas tam liberalibus exemptionis privilegiis munire voluisse, quàm ut impunitè per eos, velut excœcatos, omnia in alienis imperiis agere, turbare, rapere, Reges, Principes & Ordines ad nutum suum occidere possit.

Tertia causa est, quòd sentiunt, Reges & Principes, qui vel à Papa, vel à viris eruditis & gravibus, Iesuitis scilicet, vel communi populi opinione hæretici habentur, eo ipso neque Imperiis, neque Regni, neque Principatûs, neque aliquis civilis dignitatis capaces, sed diros Tyrannos, & regio nomine indignos esse; atque idè subditis omni quæ obedientiæ vinculo solutis, ipsos interficere atque à medio tollere: imò patricidii, & talium meritoria esse.

Hic verò aliquis mihi obijcere possit: Quicquid est in Iesuitis mali, vel nefarii, quod facinorosi & foelerum, studiosè conquisivisti, dissimularis inter cunctas virtutes, & ingenii dotibus, quibus isti homines expellunt. Non nego, non inficior. Sed, ut venena non dantur, nisi melle circumlita, sic & virtutibus non decipere possunt, nisi sub specie & pallio virtutum. Proinde nihil aliud est eruditio & doctrina Iesuitarum, quàm mel, sub cuius dulcedine pestilentissimum virus occultant. Est enim hæc non scripta, sed nata lex, quam non audivimus, legimus, didicimus, sed ex natura artipsumus, haurimus, expressimus, ut eos favore complectamur, qui modestiâ, humanitate, pietate & literis aliis præstant. Hoc, inquam, omnibus hominibus, qui non planè monstruosi & barbari sunt, à natura tributum est: nec ignorat id Sathan: implet igitur istos Angelus suos in omnes orbis partes, pallio humanitatis & modestiæ contextos: calceis hypocritæ inducos: simulatione castitatis & pietatis circumvestitos. In primis verò pileo doctrinæ & eruditionis munitis: exornatos. Sed nos fugere debemus pestem hanc: sub illa enim tam pulchrâ & elegantî veste, vege-

num latet, quavis peste pestilentius.

Deinde hos quoque furore sese defendere conantur, patricidia, exedes, proditiões, veneficia & similia nefanda facinora, à paucis sui Ordinis patrata, non toti Ordini imputanda esse.

Respondeo, Iesuitarum Constitutionum apertissimis testimoniis, & communibus scriptis eorum ostendi & probari potest, hæc non unius alicujus Iesuitæ opinionem aut facinus esse, sed communis ipsorum consilio & perpetuo proposito, velut principia quædam & præcepta ad institutum Monarchiæ Pontificiæ Romanæ promovendum præcepta adinventæ, præmiâ quo ad animos hominum in ejus modi scelera excitanda & exsequenda instigandos per Iesuitas constituta esse: Deinde, Iesuitas omnes ac singulos factis suis atrocissimis, ubi & quocunque tempore id Papæ acceptum fore viri graves & eruditi existimant, illæque id vel solo nutu indicet, ecceâ obedientiâ quàm promptissimè comprobare paratos fuisse, & etiam nunc esse. Notum enim est, singulis Iesuitis motu animi proprio aliquid tentare sub pœna inobedientiæ prohiberetur esse. Sic enim habet Constitutio eorum part. 9. c. 2. *¶* *Ut unusquisque planam in his ac liberam sui dispositionem Superiori, quò cum Christi loco dirigi relinquat. Sed clarus hoc docerit Constitutio 3. cap. 31. lib. 3. de Vita Ignatii Loyolæ, quibus hæc sunt verba: Et ne quæ utatur zelo, sed non secundum scientiam proprii cuiusque gradus inditum: & munus solum sibi & distributione tota sit in potestate Generalis aut praelati, quocunque tempore eligetur per nos, aut per ipsos, quos cum hac potestate substituiimus.*

Deinde, cum inter Papam, velut caput universale, Generalem Ordinis, & ipsos Iesuitas, quæ à cæta sit conjunctio, qualis inter caput & cætera membra est, absque dissimulatio foret, adscribere aliquid dextera, quod à mente & intellectu primum suum motum habere magare vellemus. Hoc etiam, expressè Regula Unionis & Conformationis, mutuo probant, quom nulli eorum vel scripto, vel verbo, vel facto, quid in publicum proferre liceat, quod non antè legitime approbatum fuerit. Ad ergo Regum patricidia, Regnorum everitiones, & si quid prævius & magis heroicum, ut ipsi appellant, reperiri possit, unius prope postero intempestivo quo judicio, permiscemus? Minime. Si enim Constitutionum eorum habet part. 3. cap. 1. *¶* *11. Idem sapiamus, idem quod ejus fieri potest, aliam omnes, juxta Apostolum. Doctrina igitur differretur, non admittitur, nec ubi in actionibus, vel testimoniis publicis, nec scriptis libris, qui*

qui quidem edi non potuerunt in lucem sine approbatione & consensu Propositi Generalis, imò & iudiciorum de rebus agenda diversitas, qua mater soles esse discordia, & inimica unitatis voluntatum, quantum fieri potest, evitari debet. Vnio verò & conformitas mutua diligentissime curanda est, nec qua ei adversantur, permittenda, & Hinc vident Reges & Principes, veneficia, particidia & incendia Iesuitarum non à propriis singulorum motibus, ne delicta maleficorum, procedere, sicuti isti hoc fraudum & scelerum suorum imperitis persuadere conantur: sed ab unanimi totius progeniei suæ decreto: & ab ipsius Superioris voluntate ac iudicio, cui motus animi proprios & cogitationes aperire debent, sicut ut nuius criminis omnes rei sint: Pontifex autem, velut caput omnium, præcipue. Sicut etiam Bullam de Cæna Domini & Pontificum Brevia pro basi suarum actionum omnium sumunt cooperantes in Spiritu. Nisi fortè Regum & Principum patricidia, Regnorumque & Rerumpub. everfiones, more suo, inter peccatula referre velint, quæ cuiusque arbitrio ac voluntati relicta sint. Hoc etiam factis suis & scriptis probant loculenter, ut suo loco pluribus indicatur. Neque furore hic tantum Iesuitas Gallos invasit, sed omnes eos quoque qui prodicionum & rebellionum monita ex Iesuitica disciplina hausserunt, sive Iesuitæ, Clerici, vel Laici sint.

Campionus Iesuita in sua Epistola ad Confiliarios Reginx Angliæ, Trevitis Anno 1583. excusa pag. 22. rotundè fatetur, Iesuitas omnes in universo terrarum orbe fudus, ad Leges hæreticos quorum modo tollendos jam pridem inisse. Quod, inquit, ad Societatem nostram attinet, velim scias, omnes nos, qui sumus de Societate, Iesu per totum terrarum orbem longe latèque diffusi, sanctum fudus inisse, vestras machinas facile superaturos, neque unquam desperaturos, quamdiu vel unus quisquam de nobis supererit. Et Philopater Cresvvel monet, ita informandos quoscumque Catholicos, ut oblata cadis occasione, nullo impedimento se dimoveri patiantur.

De Tyrannide IESVITARVM erga

eos qui à Societate eorum deficiunt.

Apostatas factos & Ordinem Iesuitarum deferentes, in quocunque habitu contigerit inveniri, solent excommunicare, capere, retrahere, in carcerare, & si opus sit, auxilio brachii invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio

tractare. Talem tyrannidem & infidias Viennæ exerceverunt Iesuitæ in Karzetum, qui ex Societate eorum egressus est, sed miranda ope iterum salvus sanguinarias illorum manus effugit. Cùm etiam Hasenmullerus Ordinem eorum discessisset, omnibus modis infidias illi struxerant, sed Dei auxilio insequentium manus quoque effugit. Et si qui fogam vel meditari saltem deprehenduntur, vel incarcerrantur, vel igni, vel aqua, vel fure, vel veneno tolluntur.

IESVITOGRAFIA, in qua Rhythmis omnia ferè, quæ hucusque de IESVITIS diximus, comprehenduntur.

O Polentas Civitates,
Vbi sunt commoditates,
Semper quæunt isti patres.

Claræ ædes, bonum vinum,
Bonum panem, bonum linum,
Et pallium tempestivum.

Indiæ Galli, Capones,
Turdi, lepotes, pavones,
Sunt horum patrum bucones.

Pingui carne vitulina,
Non bovina, sed ovina,
Horum plena est coquina.

Ambiunt ubique primum,
Non admittunt peregrinum,
Nec fugiunt ad maturinum.

Vivant unâ joviales
Dies agunt feriales.

Quot optant esse tales?
In singulos speculantur,
Et ubique persequuntur,
Quid vel agant vel loquantur.

Confessores enioli,
Prædicatores verbosi,
Et doctores fastuosi.

Sollerti de gloria,
Semper, & de pecunia,
Et augenda familia.

Sui summi laudatores,
Aliorum despectores,
Et ornatum sunt Consores.

Ex cohorte juventutis
Illos agunt blandimentis,
In hos sæviunt tormentis.

Qui nobiles, qui formidosi,
Divites, ingeniosi,
Sunt Iesuitis pretiosi.

Istos sibi prædestinant
In illos flagris ferinam
Excreant carâ sine nam.

Si successio sporatur,
Hæc Societas læxator,

Et qui

Et qui loquitur, predicatur,

Si cui caligant oculi

Circumstant ipsam leſuli

Ieſuite, demon, angeli.

Hi, vel ille morituri

Animam ſunt habituri,

Illi bonis potitur.

Ad illos inſtitutio

ſpectat vel ſubſtitutio,

Vel delegata portio.

Nam ſemper ob cauſam piam,

Ad augendam familiam

Detrahunt ſaleſidiam.

O vulpinam ſanctitatem,

Prædicando charitatem

Subducunt hæreditatem.

Sunt audaces ad petendum,

Prompti ſunt ad capiendum,

Habiles ad fruſcendum.

Norunt blanda canilena

Cum doctrina Chriſtiana,

Allicere aliena.

Heus tu bone conſitere,

Sed o noſtri miſerere,

Si ſalutem vis habere.

Nil habemus ut videtis,

Dare nobis quæ habetis,

Centuplum accipietis.

Si quem contigit donâſſe.

Redi ſæpe, ſemper tace,

Abſolve te, vade in pace.

Hi periti mendicantes,

Sunt quaſi nil habentes,

Et omnia poſſidentes.

Eminent inter Clericos,

Imperant inter Laicos,

Excellunt inter ſulicos.

Hec quot ex iſtis partibus

Spreto ſpiritualibus,

Ineumbant ſecularibus?

Martem norunt animare,

Et tumultus ſuſcitare,

Inter Reges, & ſedere.

Io occulto multa trahant:

Quæ vel ipſum Papam oclant

Quid non iſte vulpes tentant

Multa merè ridicula,

Nobis velut Oracula

Sua jaſtant Miracula.

Verſepelles, glorioſi

Vitiores, ſeditioſi

Sunt iſti religioſi.

Si illos petunt potentes,

Et opibos aſſuſcentes,

Pedes habent diligentes.

Si quid quaerant carſarati,

Et omnibus ſpoliati,

Dicunt, ſumus occupati.

Non hæc Ieſus vos docuit,

Cujus nomen ſi placuit,

Cut & vitam non induit?

Intet greges aſſiſſorum

Primus egit ille Chorum,

Turbam vitans ſuperborum.

At leſuite non hos greges,

Sed ſolos ſectantur Reges,

Iſtis & facturi leges.

Ieſus peram & ſæculum

Doxit eſſe ridiculum

Vello ſerre Apoſtolum.

At hi quamvis in Marmonam

De cathedra multat'ionant,

Semper ipſe vera ſonant.

Domos, agros, uniones,

Aureorum miliones

Habent iſti ſancti patres,

Abbatias, Prioratus

Habent, & Episcopatus

Tantum ſupereſt Papatus.

Cum hoc ſalto dignitatis

Iunge votum paupertatis,

Et decus humilitatis.

Habent opes Venetorum,

Habeor ſaſtum Hiſpanorum,

Imperium Romanorum.

Tanquam ſancti adorantur,

Tanquam Reges dominantur,

Tanquam ſures deprædantur,

Gubernant ſpirituale,

Gubernant & temporale.

Gubernant omnia malè

Hos igitur leſuitas,

Nebulones, Hypocriſas

Fugo, ſi cœlicas quaerant ſalutem,

Vita namque Chriſtiana

Abhorret ab hac doctrina

Tanquam ſcila & inſana.

Ergo

Vos qui cum leſuitis

Non ito cum leſuitis

In Officinam IESUITICAM:

Euge præco quin exclamas

Quisquis mores novos amas,

Quique in aula vis amari,

Et à vulgo collaudari?

Si Magiſtros quaeris doctos,

En præſtantes probe eſſoſ;

Ex Ignatii culina,

In hac noſtra Officina,

Quæris merum Oſtentatorem?

Et nugarum venditorem?

Vin' tu doctum ſycophantam,

Et peritum Halophantam;

Vin' tu ſuavem palpatorem,

Aulicumque aſſentatorem?

En tibi huic noſtrum Cortonem:

Aget vel si vis Lenonem.

Vix virum tibi gloriosum?

Nimisq; superciliosum,

Sed est si habes Bellarminum,

Nisi mavis Possevinum,

Idem Desrio hos praeftabis,

Et Gretzerus pulchre dabit,

Nec quisquam nostrum his sedabit.

Vix tu doctus praedicari,

Et Centones concinnare

Et alienis nam latenter,

Ut de evancti admittentur?

Tunc imitare Maldonatum,

Vel quemvis illa stirpe natum.

Carpe vitos, carpe mores,

Quorum tu decerpis flores.

Vix virum loquentissimum,

Mendacem mendacissimum,

Os maledicentissimum,

Et detractorem pessimum,

Qui ampulata verba fundat

Et scelus theatrum condit,

Omnes bonos denigrando

Omnes pessimos laudando:

Cloacam convitiis,

Baratrum mendaciorum:

En furiosus & insanus,

Solus dabit huc Scribanus.

Si nova queris ex Inferno,

Non opus est nunc averno.

Nam quivis Daemoniacus

Cottoni est varidicus.

Tu qui adis officinam

Audi nostram disciplinam:

Si piget multum laborare

Cum velis laus visitare,

Confer te ad nostras aulas,

Fax spernas Regnum aulas.

Nos nihil vile obsonamus:

Austerum vinum non potamus,

Non libet nobis mendicare.

Nudisque plantis oberrare,

Nec nos duriter cubamus,

Plumam mollem nos amamus:

Odimus mendacitatem,

Dum crepamus paupertatem.

Pauperes quidem nos amamus,

Sed portare hos visitamus:

Divitum lectis assidemus,

Ubi est, unde quid speremus:

Dum narrant quantum peccaverint,

Nos querimus quid legaverint:

Scriba fili nos haeredes,

Legas fundum, dona ardes,

Nos pro te supplicabimus

Et requiem cantabimus.

Semper cura est de culina,

Hic est nostra disciplina,

Quid tu qui hic substitisti?

An quod queris invenisti?

Dic in aurem, si profari

Times, noli me celare;

Dooeri vis equivocare,

Absque culpa pejerare,

Vix mentiendo non mentiri,

Et in arte hae erudiri:

Legi nostros Aphorismos,

Et contortos syllogismos.

Novi: queris persuasorem,

Vel mutorum suffocorem,

Qui notit sicam incutere.

Vel venenum temperare:

Intra nostrum penetrare,

Quamvis nil hic proster tale,

Producet tamen noster penus,

Omne ficiarium genus.

Non nos ipsi hos praestamus,

Astutinos subornamus,

Magnis promissis operatos,

Atque ad quidvis animatos.

Præcipui nostri Rectores

Hujus sunt artis Professores.

Hi submitunt proditores,

Hi subornant percussores,

Excoitant seditiones,

Nutrient rebelliones

Modò jubeat Romanus

Vel sic postulet Hispanus;

Servit his, eor, sermo, manus.

Omnis jam terra nostris scatet

Qua fidelis Orbis patet,

Vbique aut jam suscevimus,

Aut jam seminem ferimus.

Hispania nobis generatrix,

Italia nobis obsterrix

Gallia nobis mammam dedit,

Atque hucusque victum præbet.

Hinc Germania late patens,

Et Polonia fructu satens,

Noster fundus, noster penus,

Hic augetur nostrum genus.

Hic altè præco gloriatur.

Hos qui profectus admiratur,

Is cernit vetus dictum nascit,

Quod mala herba cito arescit.

Sed jam accurrunt meretrices,

Nondum spernuntur mali mores.

Sceleri dum cedunt honores,

Nunquam docuerunt hic emoriri.

ALIVD.

Veni Rhythme mi dilecte,

Surge versos nunc neglecte,

Quondam lepos antiquorum,

Pange labes seductorum,

Frates carpe Ichnitas,

Et per-

Et perversos hypocritas,
 Qui pastore gloriantur,
 Cujus gregem populantur.
 Sancto gaudentes nomine,
 Sed ejus earent omine,
 Non sunt Christi satellites,
 Sed Antichristi velites:
 Evi nostri Legulei,
 Renascentes Pharisei,
 Quæ perversa suos probantes,
 Et quæ recta fugillantes.
 Christi legem ore fœnant,
 Iesu fidem verbis tonant,
 Sed dictis facta dissonant,
 Nec sunt quod esse simulant.
 Iesus dabat cunctis pacem,
 Sed hi subdunt bellis faciem,
 Hi principum securi,
 Orbisque incendiarii.
 Iesus regna stabilivit,
 Legi Regis obedit,
 Cæleri tributum pendit,
 Dum quid juris sit ostendit.
 Hi regnorum proditores,
 Atque legum fraudatores,
 Reges volunt jugulare,
 Et sic plebem subjugare.
 Sensit magous Rex Francorum
 Iam septo labiorum:
 Præfens lathum vix evasit,
 Quod hic facer ordo suasit.
 Rex Anglorum est documento,
 Cum Magnatum Parlamento.
 Vnoque istu destinati
 Neel, Rex, Regina, Natl.
 Horum grex hoc adornarat,
 Et Garnetus eomprobârat,
 Cum Gerardo, eum Greenvvello,
 Et cum perfido Cresvvello,
 Omnes falsi proditores,
 Miserorum seductores
 Qui quod plis præparârunt
 In se & suos derivârunt
 Dum Romano famulantur,
 Et Hispanis adulantur.
 Nil nisi lites quæruunt
 Et à bellis bella serunt.
 Testis bellum Hungarorum,
 Testis lites Polonorum
 Et Russorum dira pestis
 Largus nostris dictis testis.
 Nam cur aulas frequentatis,
 Aures principum captatis,
 Nisi ut dolos neçderetis,
 Et secreta prodoretis?
 Iesus docet ignorantes,
 Et attollit laborantes:
 Ignorantes isti inæotant,
 Laborantēsq̃e supplantant.

Ignoranti nugas vendunt,
 Imprudenti rete tendunt,
 Tam nummorum appetentes,
 Quàm salutis negligentes.
 Hinc moribundos fascinant
 Et eor ægrorum lancinant,
 Non ut ferant levamentum,
 Sed ut auferant argentum.
 Sic professi paupertatem,
 Et erepantes egestatem,
 Areas suas implevero
 Opibus, quas cortasero.
 Iesus non vult superbilo
 Suos nec saltu prurire,
 Sed suadens humilitatem
 Omnes docet lenitatem
 Quid istis arrogantius?
 Quid istis petulantius?
 Dum detrectant alienis,
 Sua laudant bñcis plenis.
 Bonosque calumniantur,
 Dum de bonis mortuantur,
 Nèvo advertant hi qui legunt,
 Probris sua furta tegunt.
 Gratis legunt, gratis docent,
 Aurum legunt, viro noceor:
 Cùm promittant cuncta gratis
 Nulla merces ipsis facis.
 Ut à luce lucus dictus,
 Et ut homo est, homo pictus:
 Sic à Iesu, Iesuita,
 Quem, si sapi, semper vita.

Supplicationes THEOPHILI
 EVGENII ad PAVLVM V. Pon-
 tificem Rom. itemque ad Imperato-
 rem Aug. Reges Franciæ & Hispaniæ,
 omnesque Principes Christianos pro
 Reformatione, seu redintegratione
 & restauratione ad primum institu-
 tum Ordinis IESVITARVM.

Hæc omnia quæ ab initio hujus Tra-
 ctatus Iesuitici hucusque commemo-
 ravimus, cùm ita se habeant, ut habent cet-
 tissimè, non immeritò Theophilus Eu-
 genius quidam in sua PROTOCOLATA-
 STAST vehemènet quæritor, hanc præ-
 sentem Societatem, ut hodiè se habet, à pri-
 ma sua institutione in pejus subinde ruisse,
 & in aliam prorsus declinasse: utque refor-
 metur & in pristinum statum reduatur
 suppliciter petit. *Respublica*, inquit, *Roma-
 na à Consulibus ad Decemvros, rursus à
 Decemvris ad Consules rediit, ab uno Dyna-
 sta, Athenienses excusserant jugum, ut sibi sui*

rursus praesent. Hunc recursum praesent Societas Iesuitarum exquirat, quousque (inclamant Patres) exulem patiemur sacrum Thymum? quousque à nobis peregrinabitur prima Societas? verine sumus an afflicti lesuisti? si verè, cur primis dissimiles sumus? una erit prima Societas, una votum, una solennitate, una professio, nunc duplex: illi proficiunt se professores, & eminent, isti dispendunt, & subjacent: illi solenni sunt religiosi, isti simplices. Duces sunt illi, & regunt: Coadiutores sunt isti, & serviunt: illi coluntur ut domini, isti despiciuntur ut subditi, hobentur illi in Collegiis ut Senatores, isti ut plebei; illis obligatur, ac debet seipsum, Societas; isti seipsos obligant Societati, nec tamen illis obligatur Societas, nihil promittit: suaviter illi moventur ut socij, si quid peccent, severe dimittuntur isti, ut ascripti culentes, si quid aberrant: splendide illi in congregationibus vivunt, & laetitiam excipiunt mensis, parè isti, in collegiis, & communibus pascuntur cibis: commoda ferunt illi vitata, dum peregrè mittuntur, equi & rhedae feruntur, isti subsidia pecuniosa, & arc leues, tre jubentur, sarcinulis annili, & pedes itinera carpunt: si quid facile ac molle est, hoc illis molitur, ac molitur, isti si quid durum ac difficile, eundem ac tuendum imponitur. Vbi prima Societas? in qua eodem omnes Religiosi gradu ac voto, Professu, iurifica ac singulari charitate intenti, tunc se beatos patiantur, cum suis fratribus pauperiores, ac dejectiones essent, cum durioribus clavus in cruce confixi, cum sitim, frigus, inediam, nuditatem, ad fratres redimendos perferrent? Abi illi in calum Ignatij, Xaverij, qui vestris corporibus insensì; aspera quaque patiebantur ut fratribus vestris, commoda essent. Alij praecipitis temporata, ac non difficilia, votum importuna, ac vix ferenda tenebatur, nūquam hilare, nūquam contenti, nisi in laboribus supra modum, semper orantes, semper attentis, ne vestri fratres supra modum urgerentur. Quis nunc in Societate tuus? si superiorem adversum habueris? quā tranquillè degere potest, si semper hostes excites Reclor? quā rectè ire si coram fratribus, non habet collegam superior, abrogata est Collateralis potestas, qui favientem poterat coercere, suffragium vii omnium adempta, omnis potestas, in Dynastia superiorum includitur, nihil consultores ratum faciunt, verba ac mente superioris flaut & es dant omnia. Si videris superior, quem non delinquit? si praecepti, quem non offendet? si testis, cui non cavendum si levus, quem non avertes? nullus exccandescat, nemini cavendum facio, iustus ac bonus sua sit laus, virtutem amplector & suspicio, vitii seculum injicio. Quis superiores aliquos nesciat, hac summa potestate abusi passè? cur tot quorola emergent? cur talis supplices libellè? cur tam crebra vituperationes? cur tam multi ipsorum

hominum fremensibus ira à Societate abacti? quos tamen omnes Ordines amant, & episcopi quique in calum laudibus volunt? cur tot censurationes? Si non jam aliquid rei tenerentur, si modestia fines nulli transgressi? Quid audent facit? imponit. Quid praepotentes? Dicitur, quid securos? caterorum infirmis. quid forte? imperium, quid inclementer peritiam? quid impeterritis? emervata suffragio. Nihil in prima Societate simile visum esset suffragijs cohiberentur superiores, nihil incompasum, aut iniquum Patres nimidoverterit. Si quid immineret periculi conspirantibus animis à vestigio propellebant: si quem vexatum conficeret, non sivebant extrema pati, crepium molissimè paci restituebant sua, & Religiosi servabant, aqua infestitia lance ponderabant omnia, nulli, si non propria Multitia procrearet, malum accessebatur. Et ac inter privatos parietes.

Quid si externa referom? si ausim compellare Xaverium ut sanctitate sua pudorem injiciat? nihil de paupertate, nihil de laboribus, nihil de mansuetudine, nihil de religio in sociis amore, nihil de visceribus charitatis, qua omnia in illo commendatissimo erant. Sed audiant, quis erga Episcopos fuerit, nonne ut Subditus obsequeretur? nonne prohibebat genus, nonne singulari cum modestia facultatem posebat, praeaudi verbum Dei? nonne socij hoc praescribebat? ut Episcoporum dicto audientes essent, ut nihil nisi probantibus ac benedictibus illis aggrederentur, cum omni hominum genere simplices ac sincere viverent? summus & imos, aqua iuntes, divites, nobiles ac ignobiles pari charitatis lege, ad viam saluti, ad Regnum Dei adhortarentur? Nunc verò quis Episcopis honor redditur à levis? arguit summum Pontificem, ut ab eorum ditione vindicentur, iura novo extorquent, quibus, ajunt, se sine Episcoporum approbatione ac benedictione conscendero pulpita, conciones habere, suscipere penitentes ad absolutionem peccatorum, ampla cum legatione ac potestate solvenda ab Episcopis crimina dissolvunt, Pontificium exercent penitentia tribunal. Clemens VIII. providentissimus Pontifex, hoc satis intellexit, cum Societati prohibuit in Italia, ut ne ulli ex sociis confessiones exciperent sine suorum Episcoporum facultate, nulli de casibus ab Episcopo reservatis absolvent nulli per Episcopum excommunicato: Ecclesiae communioni redderant, Privilegia vel revocavit, vel dimisit. Quomodo subsunt Episcopi? quos ut patres ac iudices suos recusant? quibus ocellum januae, si moras explorare, si domestica disciplina ordinem intraspicere, si monere volint, si emendare, si ad suam adem pramajori cultum divini nominis advocent, si nti illis ad divina ministeria cogitent? Novis illis admodum ac reverendum Episcopum Carpathiensem, Capuanum, Florentinum quosque appellationis

laureis suis Iesuitis, ut cum novis Sacerdotes consecraret, aut solemnioribus festis sacrum faceret sibi presentes habitus clericales assilirent, quæties ad se non posse obsecrari, potens nuncium remisissent.

Sunt prima Societatis unam charitatem, unam professionem, unam vitam sanctissimam, ita unam Ecclesiam sanctam consuetudinem, unam Episcoporum observantiam, unam cum omnibus Religiosis unitatem ac conjunctionem, qui unum Religionis amplectebatur. Quis non clamet Iesuitis? Induimini Christum, sicut inducunt patres vestri, vivite recti ac boni, eundem sumite spiritum. Communioni gratissimum est, qui non vos amaret, non solum penitentes, qui non laudet? a delictis infansum, sancte & egregie facillime hereticos confundit, impetrite, vincetis, Deus pugnet pro vobis. Sed qui domestica vestra amissionis consilia probet: quam ut fulciretis Coadjuvanti Succedentem gradum, prater Ignatij mentem compavistis, quos vestra Societas levius armatura militet, & quasi velites, facili sacramento excludendos de industria facitis, ut per illorum tenuitatem, abiectionem, conditionem denique instabilem professionem erigatis? Cur vestram Societatem comminuitis? cur tot indolenti vel imperiti observari reddidit? cur Ecclesia Dei huiusmodi Religiosos parat, quos vestra professione indignos iudicatis? Cur non omnes Sacerdotes, ut potestis, ut commodissimum ac facillimum vobis est, ad unam professionem gradum armis, eadem virtute, eadem scientia viduistis? ad ornatum? cur Pij V. de hac re decretum extinxistis? cur primum patrum vestrorum exemplum contemnitis? qui ad omnium animos Religionis conneclerent, eadem studia, eadem amoris ac professionis vincula proponebant, qui nullum ferre poterant quem non idoneum ac factum ad hanc unam votorum solemnitatem comprobassent. Hinc ardet omnium communis, unum opus, una contentio, ut Christo frangere aliquam facerent, ut Ecclesia non infructuose operarentur. Nemo se ipsum, nemo professionem illam vestram dissimulatione, contentione, & misistit illis artibus venerat. Non hoc erat adhuc territamentum, quo integra virtutis, & eruditionis Religiosi, non iusto à Superioribus decimatur, si quid miserabile persuaserit invidia, vel impotentis alicuius exarsit impotentia. Quid tam invisum in prima Societate, quàm supremum iste paucorum dominatus? qui ad dignitates praveclit, cum ex voluntatis sua ductu omnia meditentur, & faciant, tot tantum promoveant, ad ipsarum motus sese totos componunt, qui ne transversum quidem unguem à voto discedere, qui placere, qui capiti pulvinum subicere, qui cubicalia quasi beatæ sedes invivere, qui omnia clientium officio noverint exhibere? quid minus religiosum, quàm velle colit quid tam fa-

ctum ad fastidium, quàm encomia, acroamata, libenter audire, sui observantes extollere, bonos honoribus remunerari? odia malefactorum explere? nuptione delectari? quid aliud videre, licet in aula Principum: quàm alias artes didicerunt, & de quibus Christus ait, Qui in domibus Regum sunt? Resamite suffragia, unum reges Senatui religiosum, non unum, sed nuntius Patrum, non una, sed unanimis voluntas? plus vident oculi, quàm oculi, plures manus fortiores: Spiritualis ista tam absoluta potestas in sola sede Apostolica & Ecclesia à Deo constituta est. Nihil moveres Rectores, nihil sentares ab aequitate disciscantem, nihil quod grave esset, seorsum imponeres, si sociorum expellarentur suffragia. Si superiorum electi ab his votis penderet, frigerent aulica illa affectiones, contemnerentur mania illa obsequia, assu opus, & industria vobis tantum animis insisterent. Multi ex fortunatis illis Superioribus, quos potentiorum favor unum crexit, quos artes sua, ad cellos gradus exivlerunt, jacerent in pulvere, imis subtelis subiderent, vix aditum ad infima munia reperirent. Sui illi decoquerent iras, non impellerent tam crebris molestis obsequentes adversus cupiditates suas, Religiosas, continerent se, ne Patrum suffragia fractis, penam in propria copia contingerent. Quod bonum quibus nonne illucet pulcherrimum ille dies? quo renascentem primam Societatem insuerit libetis? quo Patres, antiquiores sibi reddi prateritis annis gratulabantur. Decernat Pontifex, praeferant Episcopi, suis in Regnis imperent Reges, Republica stant, inserant Societati primus Societatis spiritus, firmis Religiosis reddeatur, saltem professione, modestia, suffragiorum auctoritate iustitia, plurium & optimarum gubernationes: Charitas, una votorum, studioforum ac consiliorum communicatio. Non est antiquanda Societas, sed renovanda, non fulmine percutienda, sed sua luce illustranda: quis obdolum caligina hanc lucem velit? qui obtectum & oppressum amplissimum erudinet? Nullum condemnent Theophilum, si hoc peroptet, vel D. Bernardum inflectat, qui sua familia Religiosos & externos Episcopis & adorationibus severè reprehensione plenè commonefacit. D. Bernardum dilaceret ille, qui summo Pontifici Eugenium non parvis, qui vitta aperit, ut avellantur, pericula designat, ut evitentur, nec tamen existimant, se illa infamia vel nos Religiosos, vel curiam hoc aspergere: D. Gregorium Nazianzenum discipulū ille, qui Episcopos ferme Religiosos omnes, & ex ceteris nobis ad Episcopatum abstratis iustissimis aculeis punit, ut sentiant: armata erant huc illuc versos, ut ad redeant, ne perveris moribus renunciant. Ne dentem infirmis, quisquis erit in Palamedem Phylles? Cur si verus Iesuita, si Loyolanus, vera, sana, atque utilia proponunt nonquam succedebat, nec alios, quàm diffusi-

les Beatis Ignatio & Xaverio vota ac moribus homines verberari censuisti.

Præsentis Ordinis IESVITARVM Gradus & iura, & eiusdem ad primum Institutum Reformatio ac Reductio petitur.

Non omnes eodem jure possunt, qui in hac Societate sunt, non eodem titulo Religiosi. Alij Scholastici, alij Sacerdotes Coadjutores spirituales nuncupantur, alij Coadjutores Laici, alij Professi sunt. Hac est Scholasticorum sors. Post duos novitatus annos, tribus Paupertatis, Castitatis, & Obedientia votis obstringuntur, qua simpliciter secundum Societatis constitutiones emittuntur: hac vota devotius tenent, quamdiu Societati placeat. Scholasticus suus Societas, si velit, dimittit, & non ob grandes causas? quantum insuper addit votum scholasticum, nempe se ingressurum in Societatem esse enim, per biennium in novitatu fuerit, nondum tamen de Societate est, inquam se pollicetur ingressurum, quamvis parentibus valedixerit, Clericali Institutum habitum vellet inter ipsos degerat, doceat, concioneatur, nondum tamen ingressus est Societatem, cui se mancipavit, & in quam admissum se iri sperat. Nihil enim illi aliud præter spem, fiduciam, ac securitatem nulla si recuset Societas. Ad novitum Scholastici obedire debent, non utantur quidem bonis suis, suæque re paternæ, domini tamen sunt patrimonij sui, & juri in illud integrum retinent, (adhuc enim periculosum cursum studiorum tenent) in quo si quid adversum incidat, repelli possunt à Societate, & ad suos dimitti. Probatum in hoc gradu distigunt: & ad arbitrium superiorum vel eriguntur, vel jacent, non est Sacerdotium hujus exercitationis meta, sed probationis indicium: quidquid labores, valeatve Scholasticus, nullum suffragij juri habes, nisi Reclor constitutus sive literas humaniores sive Philosophiam, sive Theologiam docuerit, egerit & nulla impensis laboris habitura ratione emandari potest. De illo gradu tenetur ad alium progressus, sive Generali admitti velit. Toto quo sunt Scholastici tempore, non debent se Societatis Patres, sed Societatis devotos, atque obligatos profiteri, vicissimum tricesimumve numerent licet à prima admissione vertentem annum, adhuc quasi in prætextu sunt, & facti per Superiores dimittuntur, seculares esse possunt. Ne miremur deinceps, tam multorum à Societate exitum: hac enim lege admittuntur, ut à Societate dimitti possint, & ad secularem vitam reducti sive inviti, sive volentes: nec cura est Societati, quid inde consequuntur succulentam familiam, nec interesse, quid inde in multis gravem offensum encurret. Sic enim præstis Societas suis, sicut clientibus domini, quos, cum

videatur, à se repellunt: ita suos tum Scholasticos, tum Coadjutores Societati regit. Ibi satis emeriti sunt, & laboribus fracti Scholastici, vel sunt Coadjutores spirituales, vel Professi.

Ecce tibi, Coadjutoris spiritualis jura: Coadjutor spiritualis declaratur non apus, & inhabitans ad Generali & Provinciali dignitatem, nulli congregationi, nisi alio titulo interesse possit. Tria vocet, Paupertatis, Castitatis, & Obedientia vota simpliciter, quibus Societati se totum tradit, non tamen paciscitur cum illo Societas quidquam, sed jure integrum sibi reservat, sicut in Scholasticorum votis, ut si ipsa velit, absolvere possit à votis, & ad secularem statum remittere: ne obulam quidem pro remuneratione opera impensa, aut pro alimentis, dimissis Sacerdotibus tenetur subministrare: statutum est enim Sacerdotes hujusmodi institutos esse ad titulum paupertatis, non professi quidem, neque stabili, sed quam scilicet servare cogentur, & servant, si dimissum nihil patrimonij vel subsidij aliunde suppetat: si divites fundos habeant & aliquid, à paupertate exempti sunt. Nova & insolita, in Sacerdotum ordinatione non ab Episcopis, non à Concilio, aut Pontificibus receptis Paupertatis titulum. Sic figuratur Coadjutor spiritualis: cui dulces sit opartes, aliarum servare voluntati: & omnia perferre: ne si jure summo persequatur, vel extra Societatem ubire compellatur, vel se in difficile, ac fastidiosum implicatissimum vitam genus demergat. Hic Sacerdos Societatis Coadjutor non est Religionis socius, nisi astititum, (si à Iulio summo Pontifice exscripta discrimina retinenda sunt.)

Ultimo, Professus creantur, qui solemniter non simpliciter (debes hoc animadversum esse maxime discrimen legenti.) Paupertatis, Castitatis, & obedientia vota emittunt: tum quantum addunt obedientia præstant à summo Pontifici, ad missiones. His Professus Societati sese obligant, & quia solennibus votis, & non simplicibus sese obligant, hac vicissim vota recipit Societas, & contrallum mutuo sese Professus suis obstringit. Non possunt illi ad secularem vitam remitti, firmo & constanti sunt in ita, nec nisi ex privilegio Gregorij XII. in aliam ordinem religiofum à Generali summa cum difficultate, aut certe volentes expelli possunt. Societatem illi administrant: soli Generalis, ac Provincialis manus obeunt. Iur habent suffragij ferendi tum in Generali, tum in Provinciali congregatione. Sunt & alij Professus, quos trium votarum appellant, securi quidem sui statūs, & à dimissione exempti, sed suffragiorum inanes, & à primis dignitatibus exclusi.

Hac convicius ratio Scholasticis, & Sacerdotibus Coadjutoribus provita, ac vilis quoque servantur: Professus præstantiora ac selectiora Professus redduntur obsequia, alij mandantur

impe-

imperat: Professus, qui ex insignis pauperiores, & deiores esse debent, lucidiora & sublimiora concedantur: alij, quibus obligatio minor, nec iam multa vota, graviosa onera, molestiores cura imperantur.

Non sic factum in prima Societate, quam resistencia assensu, in qua, ut Ribadeneyra refert in vita Ignatii lib. 2. cap. 15. & professio una sancta est, & suffragiorum viget auctoritas, & duobus tantum gradibus, Scholasticorum ac Professorum tota Societas comprehendebatur. Scholastici, ut tyrones, toto studiorum tempore probari debebant: Societatis tantum alumni, & candidati habebantur. Professus & probati, pari lege, & eadem conditione cum ceteris Ordini suo vivebant, ac divino cultui in perpetuum inserviebant. Nulla Coadjutorum Sacerdotum inflabilis sorte prospectio, & nullus de illorum ascriptio, & repositio condicione sermo: Qua Episcopi gravum famulatus dura ac non ferenda, ipsi Societati, qua iam multis imperitiis, & rudibus sua professione indigne impletur, nec utilis, nec necessaria est. Inferam hic ambenticam primam Societatis Iesu institutum, ipsa decem Primorum Patrum stylo expressum, & Paulo III. summo Pontifici anno 1540. propositum.

PAULI III. Prima Primi Instituti Societatis IESV Approbatio cum Restrictione Numeri ad Personas 60. Duntaxat, Anno 1540.

Paulus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini Militantis Ecclesiae, meritis licet imparibus, disponente Domino presidentes, & animarum salutem prout ex debito pastoralis officij tenemur, & sollicitudinem studium exquirentes fideles quoslibet, qui vota sua in id exponunt, Apostolici favoris gratia conseruamus, aliisque desuper disponentes, prout temporum, & locorum qualitate pensata, id in Domino conspiciamus salubriter expedire. Nos per siquidem accepimus, quod dilecti filij, Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, ac Iacobus Laynez, nec non Claudius Iajus, & Paschasius Broet, ac Franciscus Xavier, nec non Alphonsus Salmeron, & Simon Rodericus, ac Iohannes Codari, & Nicolaus de Bobadilla, Presbyteri Pompiilonem Gebennens. Seguntini. Toletani. Viscen. Ebrodenens. & Palentini. civitatum, & dioc. resspectu, in arduum Atagistri, in Universitate Parisiensis graduati, & in Theologiae studij per plures annos exercitatis, Spiritu sancto, ut p̄d creditur, afflati, iam dudum diversis Mundi Regionibus discedentes, in novum confluxerunt, & socij effecti, ad hanc huius seculi illecebrarum vitam perpetuo Domini nostri Iesu Christi, atque nostri & aliorum successorum nostrorum

Romanorum Pontificum, servitio dedicaverunt, & iam quim pluribus annis laudabiliter in vinea Domini se exercuerunt: Verbum Dei pravia sufficienti licentia publicè predicando, fideles prout ad bonè bestique vivendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hospitalibus inserviendo, paucos, & personas rudes ea, qua ad Christianam humanitatem institutionem sunt necessaria, & docendo, & demum omnia charitatis officia, & qua ad animarum consolationem faciunt obique terrarum, ubi peregrinati sunt, multa cum laude obituro. Cum, quae ad hanc altam urbem se contulerint, & in charitatis vinculo persisterent, ad perficiendum & conservandum eorum Societatis in Christo unionem, quandam vivendi formatam, iuxta ea, qua ad propositum sibi finem conducere ipsi didicerunt, Evangelicis constitutis, & canonici Patrum sanctionibus conformem ediderint, saltem est ut ipsorum sociorum vita instituta, sub dicta formula comprehensum, non solum à multis probis, & Deum zelantibus laudetur, verum etiam à quibusdam ita approbatur, ut illius etiam sequi volunt. Formula autem praedicta tenor sequitur, & est talis.

Quicumque in Societate nostra quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino, atque Romano Pontifici cui in terris Vicario servire, post seculum perpetua castitatis votum, proponat sibi in animo, separatim esse Societatis, ad hoc pontificatum instituta, ut ad professionem animarum in vita, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem per publicas predicationes, vel verbi Dei ministerium, spiritalia exerceat, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium in confessionibus audiendis spiritalium consolationem praecipue intendat: curaque primo Deum, deinde huius sui instituti rationem, qua via quaedam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi, nansquisque tamen secundum gratiam sibi à spiritu sancto subministratam, & vocationis suae proprium gradum ne quis forte zelo utatur, sed non secundum scientiam. Cuius proprii cuiusque gradus iudicium, & officiorum discretio ac distributio tota sit in manu Praepositi seu Praelati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni bene constituta communitate necessarius: Quis quidem Praepositus de consilio consociorum, Constitutiones ad constructionem huius propositi nobis finis concurretes in consilio condendi auctoritatem habeat: majori suffragiorum parte semper statuendum habens. Concilium vero intelligatur esse in rebus quidem gravioribus ac perpetuis, maior pars totius Societatis, qua à Praeposito commode convocari poterit: in levioribus tamen, & semperaneis,

omnes illosque in loco, ubi Præpositus videri voluerit, præsentem esse contingerit. Iubendi autem sui totum penes Præpositum erit. Sciant omnes socij, & non solum in primis professionis sua foribus, sed quo ad vixerint, quotidie animo volent; Societatem hanc universam, & singulos sub sanctissimi Domini nostri Papa, & aliorum Romanorum successorum ejus fidei obedientia Deo militare. Et quavis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac IESU CHRISTI Picario subesse: ad maiorem tamen nostra Societatis humilitatem et perfectam mansuetudinisque mortificationem, & voluntatem nostrarum abnegationem summo opere conducere iudicavimus singulos nos, ultra illud commune vinculum, speciali voto stringi, ita, ut qui quid modernum: & alij Romani Pontifices, pro tempore existentes iusserint, ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinent, & ad quasque Provincias nos mittere voluerit sine ulla tergiversatione, aut excusatione illico, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur. sive miseris nos ad Turcas, sive ad quasque alias infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quasque hæreticos, seu schismaticos, seu etiam ad quovis fideles quamebrem qui ad nos accesserint, & antequam huic oneri humeros supponant, diu vultumque meditentur, ac tantum pecunia spirituali in bonu habeant, ut in terris hanc iuxta consilium Dominicum possint consummare: hoc est, an Spiritus sanctus, qui illos impellit, tantum illi gratia polliceatur, ut huius vocationis pondus illo adjuvante, se lauros ferant: & postquam Domino inspirante, huic Iesu Christi militia nomen dederint, die nocteque succincti lumbos, & ad eam grandis debiti solutionem prompti esse debeant. Ne qua autem possint esse inter nos missionum, ac Provinciarum huiusmodi, aut ambitio vel delectatio: proficiantur singuli, se nunquam directè aut, indirectè de huiusmodi missionibus quidquam cum Romano Pontifice curaturus: sed omnem hanc curam Deo, & ipsi Pontifici tanquam ejus Picario, & Societati Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut ceteri, etiam proficitur, se nihil de semetipsum missione in alteram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice esse curaturum. Poveant singuli, se in omnibus, qua ad Regulam huius nostre observationem faciunt, obedienter fore Societati Præposito. Ille autem iubeat ea, qua ad constructionem propostis sibi ad Societatem finem cognoverit esse opportuna. In pralatione autem sua, benignitatem, ac mansuetudinem charitatisque Christi, Petri Paulique formula semper sit memor: & tam ipse, quàm Consilium ad normam hanc assidue spectent, & nominatim commendatam habeant institutionem putrorum,

ac rudium in Christiana doctrina decem præceptorum, etque aliorum similium rudimentorum, quacunque secundum circumstantias personarum, locorum, ac temporum, illis congrua videbuntur. Est enim maxime necessarium, circa providentiam huius rei diligenter Præpositum, & Consilium invigilare, cum & in proximam adificationem fidei sine fundamento non possit convergere, & in nostrum periculum sit, ne, ut quisque erit, doctior, ita Provini iam hanc, tanquam primæ aspectu minus speciosam, forsitan de recte conetur: cum tamen revera nulla sit fructuosior vel proximè ad adificationem, vel nostrum ad charitatem, & humilitatis simul officia exercenda. Subditi verò tam propter ingentes Ordinis utilites, tum propter nunquam satis laudatam humilitatis assiduum exercitium, Præposito in omnibus ad institutum Societatis pertinentibus parere semper teneantur, & in illa Christum, veluti presentem agnoscant, & quantum decet, venerentur. Cum autem experti fuerimus, iunioriorum, puriorum, & ad proximi adificationem aptiorum esse vitam ab omniavaritia contagione quàm remotissimam, & Evangelica paupertatis quàm simillimam; cumque sciamus, Dominum nostrum Iesum servum suum Regnum Dei solum inquirentibus reddidit ad vultum, & vestitum esse subministraturam: voceant singuli, marver si perpetuam paupertatem, declarantes, quod non solum privatum, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usu, & bona aliqua stabilia, aut ad proventus, seu introitus aliquos, seu aliquod civile acquirere: sed sint contenti, usum tantum rerum sibi donatarum ad necessaria sibi comparanda recipere. Possint tamen habere in Universitatibus Collegium, seu Collegia habentia redditum, censum seu possibiles, usibus, & necessarijs studentium applicandis: retenta penes Præpositum, & Societatem omnimoda gubernatione, seu superintendencia super dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad gubernationem, seu gubernatorem, ac studentium electionem, ac eorumdem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium instructionem, adificationem, adificationem, ac correctionem: vultus, vestitusque eorum ministrandi modum, atque etiam omnimodam gubernationem, regimen, ac curam: sic tamen, ut neque studentes dicti boni abusi, neque Societas in propriis usum convertere possit, sed studentium necessitatem subvenire. Qui quidem post cognitum in spiritu & literis eorum profectum, & post sufficientem probationem in Societatem nostram admissi possint, scilicet omnes quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum redditus non habeant, teneantur tamen singuli privatum, ac particulariter, & non communiter, ad dicendum officium secundum Ecclesiasticum, illat sunt, qua

sub præfati Domini nostri Pauli, & sedis Apostolica benedictione, de nostra professione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summam descriptionem hac informarem tum illos, qui nos de nostra vita instituto interrogant, tum etiam posteros nostros, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus huius vita, quæ cum multis magnisque habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum iudicavimus etiam statuere: ne, qui in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissime fuerit probatus cumque prudens in Christo, & val doctrina, seu vita Christiana puritate apparuerit conspicuum, tum demum admitatur ad Iesu Christi militiam, qui tenentibus capitulum nostrum fovere dignetur ad gloriam Dei Patris, cui soli sit semper decus, & honor in secula, Amen.

Cum autem nil in præmissis reperitur, quod pium non sit, aut sanctum; Nos, ut idem Socii, qui nobis super hoc humillime supplicari fecerunt, in eorum pio videndi proposito, eo promptiores existamus, quo se majori sedis Apostolica gratia completi cognovimus, & præmissa per nos approbati viderint, præmissa omnia, & singula tamquam ad spirituales profectum eorumdem Sociorum, & reliqui Christiani gregis opportuna, Apostolica autoritate, tenore præsentium ex certa scientia approbamus, confirmamus, & benedicimus: ac perpetua firmitate unanimiter roboramus, ipsosque socios sub nostra, & huius sanctæ sedis Apostolica protectione suscipimus: Eum nihilominus concedentes: quod particulares inter eos Constitutiones, quas ad Societatum huiusmodi finem, & Iesu Christi Domini nostri gloriam, ac proximi utilitatem conformes esse iudicaverint, cætera libere, & licite valeant. Non obstantibus Generali Concilio, & felicis recordationis Gregorius Papa I. prædecessor nostri, ac quibuscumque alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod in Societate huiusmodi, neque ad numerum sexaginta personarum, Normulam vivendi ejusmodi profectui cupientium, & non ultra admitti, & Societati præfata aggregari dumtaxat valeant. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostre approbationis, confirmationis, benedictionis, roborationis, suspensionis, concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, &c. Datum Rom. apud S. Marc. Anno 1540. 3. Cal. Octob. Pontificatus nostri anno 6.

Blo.

In his principijs (inquit Theophilus Eugenius) animadvertere liceat, quomodo sinceri fuerint decem primi illi Patres, qui socii professes, Christum unquam & paupertatem ejus, ut certum vita religiosa signum tradiderunt. Hic gubernationem antiquam & optimam commendari vides, quæ de majoris partis sententia definiri ac fulciri omnia debebant. Ius Religionis nunc, solemnem professionem sacrum, probationem Scholasticorum egregiam; qui diu in Collegijs pietate & literis exercebantur, donec cum doctrina, ac præsertim austerâ & pauperis vita spiritum concepissent, ut solo Christo contenti, sine pecunijs, sine viaticis, quæcumque itinera, etiam ad infernum Christo, infestasque Provincias capefferent, in nullis redditibus, nullum ac annuum possiderent, ut sic expediti, atque omni mundi sarcini spoliati, quò mundo abjectiores, ita Christiana chariores viverent. Nihil in hoc instituto, de amplissimis fundis, quibus nunc commodissime & lautissime profecti in Collegijs utuntur & summo jure potiuntur. Nihil de excelsu illo principatu Monarchie, tum Generalis, tum aliorum superiorum Societatis: nullum, de rudibus doctrinâ Christianâ imbuedis mandatum, quod in speciem tantum ac raptim profecti faciunt, quibus præfati corruptela, hoc præsertim infixam, ut de sublimi loco dicere, & in nobilitate circulo versari possint. Absens primorum Patrum Secretatis Iesu paupertatis reponenda esset, & despicenda rerum huius sæculi, non ultra despicenda, sed recipienda: simplex, & novis artibus minime versatilis vita repetenda.

Sanctissimo Domino Nostro Divo PAVLO QVINTO, Summo Ecclesiæ DEI PONTIFICI.

Theophilus Eugenius pro redintegratione Ordinis IESUITARVM.

BENEDICTUS, unus ex Christianissimis Gallia Regibus, de sancti Ludovici semine & genere, sacrorum te summum Antistitem, & universum Ecclesiæ patrum appellavit. Non minus pie ac verè serenissima illa Anglia Regina, Tu Petri Collegam, Legatum Dei, indicem orbis Christiani salutavit. Excelsa amen ista, & super omnes elata dignitas, omnibus Te, servis Christi, jure paterna sollicitudinis, & Apostolica administrationis, obligatum facit. Non admittit curas, sed adjicit Petri principatus. Quidam ex vasis,

fff ait,

ait, sapiens sapientiam proficitur ac prolaquitur: verum ego in praestantis elogium, summus Pontifex de summa potestatis solio, veritatis oculo reddit, nulli iustum opem flagitanti denegat. Multorum ego nomine, tenuitatis licet mea confinas, ad hanc sedem Themidis, & iustitia, ad hanc aram fiducia, ad hoc commune solatium omnium confugio. Non est nostra causa leve argumentum. Aggrediar illud, & proponam tibi, Maxime Pontifex, cum Religiosi ac viri graves quim plurimi pervelint expositum, & decloratum esse.

Societatem Iesu, ordinem ab antecessoribus tuis approbatum, & auxilium, periclitari dicimus, si non adis, non hoc ab externo consilio, sed ab intestinis malis creatur periculum. Periculosa sunt illa vulnere, qua sub oculis Iuratum cognunt tantum, nec ulla se aperiente cicatrice sub oculum veniunt: perniciusius & intus ulcerant, quò interius plaga.

Antiquum est Pontificibus Romanis, favore Societati, Pius Quartus majori praeterit amore prosequendus agebat, Societatis Iesu Religiosos, ob praestantiores ab ipsius Ecclesia Dei fructus allatos. Paulus Tertius, pium & sanctum institutum vocavit, non patitur sanctitas vestra deficere, & colubri fulam & sublatam à Pontificibus Societatem.

Non est deliberativum ullum consilium, quam prima Societatis constitutio: hoc est, quod redintegrari capiunt omnes Societatis Patres, qui primis primorum Patrum suorum vestigiis insistant. Convenerant Romam Patres socij Beati Patris Iguatj Anno millesimo quingentesimo trigesimo octavo Deum appellari per tres menses effusa in precis mente, tum hac decernant. Societatem sub uno Generali perpetuo constituendam, emittendum votum expressum obedientia summo Pontifici, ut sacra fidei causa, parati sint Socij, ad nutum summi Pontificj, quosvis obire Regionem, nullum abnuere pro antimarum salute, laborem, lxx, qui proficiuntur, imbuendos esse Catechesi Christiana pueros, unum quatuor votorum professionem, potestatem omnem in majori suffragiorum numero stabiliendam. Qui proberentur ad Societatem, Xenodochij, pjs itineribus, & secretis meditationibus exercendas. Tum exscripta est hac mulo, & summo Pontifici Paulo III. oblata. Probat institutum, non plures tamen ad illud admittendos edicit, quam sexaginta. Nondum Sacerdotum Coadjutorum est ulla mentio: tum permittente Paulo crevisset Societas, admittuntur permulsi ad Professionem unam: nihil

sanctius, nihil religiosius, mens omnibus uno. Paulo post occurrit, Sacerdotes aliquos Coadjutores Professis iungendos esse, qui absolvi possent à votis, & à Societate repelli: difficile est hoc impetrare: non audis libenter Paulus III. tamen quinque annis circiter ab institutione Societatis, anno videlicet millesimo quingentesimo quadraginta sexto, concedit, ut viginti duntaxat Sacerdotes Coadjutores ascribantur. Animadvertitis optimus Pontifex, Religiosorum Ordinum asimator, & iudex aequissimus, dissectum iri Societatis spiritum, si vultorum illa varietas passim liceret, latere sub illa novitate aliquid, quod postmodum experientia detexit: Stetit primum Societas sine ulla Coadjutorum accessione, & sui incrementum laudè procreta est, vigebat sine ullo decreto, quod, ut ipsorum lingua uxor, effluente pectus visum est: integra erat, nec tamen illa Coadjutorum ascititia supplementa moverat. Appendix iste Coadjutorum ad Societatem alligam, Iulio III. annuente perficit anno millesimo quingentesimo quinquagesimo, tum sub Pio V. anno millesimo quingentesimo septuagesimo, & Gregorio XIII. millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, constitutiones augetur, & illud praesertim de Coadjutoribus nova editione, & novo jure concessum est. Et novo placent, & qua ad dignitatem lucendam sunt accommodata gratissimum est Professu. super C. Coadjutores emungere, & ne molestum sis illis subesse, doli delinunt hanc conditionem adjectionem convicta ac familiaritate.

Professu Professis succedunt, Coadjutores Coadjutoribus, sed ubique datur progenies viciostor, isti de iniqua sua sortis queruntur, illi de sua retinenda, plus aequo sunt solliciti. Professu Coadjutores suos Sacerdotes in elientes habere volunt. Coadjutores vero Professos, ut fratres. Sed cum apud Professos omnia sit potestas, idem evincunt facile, & sub iugum Coadjutores mittant, relegant ad vilissimam quaque, à gubernatione amoveant, in modum Piebeorum & rejellorum hominum trahant, diffiniamen comminuant, omni suffragiorum jure interdiciunt. Coadjutores vociferantur, non debere fratres dominari in Clero, vim istam esse, qua disturno esse non potest, prima Societatis constitutionem repetendam, una professione, aequali omnes firmitate in uno ordine fulcriendos, adolescentibus evellendam ambitionis aculeam, non decre ex Apostoli verbis: dominationem in Clero, proscribi oportere aliquorum decem viratus, qui strenuos, quos visus obflare viderint, ad expulsiorem dejiciunt: P. pa-
ria sunt Religionis onera, etsi dispares, pro diversis

diversis meritis, sine honore, vita tamen religiosa statim, eadem Professione ac solennitate votorum firmandum esset. Quid vetat Beatissime Pontifex iure Societatis antiquo, Societatis Sacerdotes ad unam professionem admitti? Quia Societas, in qua dissolvantur vota, & discrepant statum, & diversa est Religio? Quomodo unus ordo, una Religio, in qua alij perpetuo ac solenni voto constant, alij nonnisi ad voluntatem profixo, & ad arbitrium aliorum persistunt? Quomodo non duplex Religio est ordo, ubi duplex votorum conditio? Religiosi sunt Coadiutores, sed dimittendi ad sacrum, si Societati videbitur. Religiosi sunt profecti, sed à Religione nonquam absolvendi: Secura in Profectis vita, in Coadiutoribus anceps, & plena periculis. Hinc ingenuis & indolis aliquando Clemens VIII. Pontifex maximus, cum audiret, eos, qui ad Professionem Societatis provellet essent, non aliter offerri, quam si à Coadiutorum servitute erepti essent. Si una Religio, cur non una fructus? si una omnium pietas, cur non una Religio in omnes charitas? cur alius ut filius adoptat, alius ut mancipis, & assecelus frangat?

Consules ordini, Beatissime Pontifex, si iubeas, restituito primo Societatis iure Sacerdotes omnes Societatis, ad professionem quantum vocorum admitti, nullum in Coadiutorum spirituales cooptari, ut ad unam pietatem, & consentiens virtutis studium animos omnium una professio accendat. Superstes florebis simplicitas, frigidet ambitio, tranquille tractabunt litterarum studia Scholastici Societatis, cum tranquillum sibi sperabunt atatis cursum, non minus viris, quam doctrina se debent, valedicent versutis, & superiorum benevolentiam sinceritate non prosecutione sibi conciliabunt, non ascescent prebensationibus, & blanditijs, qua omnem prorsus Religionis spiritum exstinguunt: non adulationi servient, non illi observantia debent operam, qua Professionem potius, quam pietatem colunt. Satis accrescunt ad litterarum studia stimuli, subeunda de clorum hominum iudicia, excellentibus tantum ingenijs patens palastra honoris litterarum, laurea, excedra, & alia traditionis ornamenta, Minerva tholo suspensa, summa gloriæ ignem satis suscitabant. Virtutem vero advocabit, & Religionem aspirabit Professio. Liberè & verè dicam, non ut Societati labem aspergam, aut ullum nomen profectum velim, sed ut consulas ordini Max. Pontifex, quem si non consentaneos mores exceperint, in suam sponte exiit exitum.

Duo sunt, qua vi aperta in hunc Ordinem sese ingerunt, Ambitionis ardor, fallum, &

astutia, religiosa simplicitatis statum: qua non sine acerbis lacrimis sentiantur inviti antiquiores & sinceriores Patres. Professorum potestas, immunitas, dignitas, ambulationis fomitem suggerit: Coadiutorum Patrum ignotitas, repulsa, obprobria, Professorum festini obitercantur, alium in necessitam simplicitatis lumen, lucem edocent. Profecti Patres regunt ad arbitrium, hinc oboriuntur officia: ceteros attollunt, vel deprimunt, ut collibitum fuerit: audax penes illos sandi suclamandique libertas, suppetit illis accensata rerum omnium provisio, eunt & redeunt itinera, equo, pecunia, & multo apparatus communiti. Sed quid peccant, per medias telas soluti erumpunt, & ipara illas in congregationibus, magno sumptu, mensa paratur: egeant omnes, veniantur imperij, versentur in omne latus, convivis exagitantur, penus comminuantur: suum si Regnum teneat Professus, non est qui iudicium ferat, felici loca stant omnia. Hac videre possunt optimi religiosi, nec tamen pro religiosa vita incolumitate vindicare possunt.

Tunc Beatissime Ignatii sperant huius nova Professos? extincti sunt excellentes illi omnium virum genere Profecti, nunc ad ambitionem pietas conversa: debent in domicilio Professum ardentissimam degere paupertatem, ac villum emendicare, contra, delibant optima quaque in Collegijs, usque possident exquisita, velluntur commodi, habitant laxius, nituntur fratribus ut pedisequi, silent variis, liberius loquantur. Quam consensit ad vestram Sanctitatem accurrunt, ut sine viatico, sola Christi opo fulti, vel ad infideles, vel ad hereticos mittantur? Scholasticos plures solent ad Indias dimittere, suo non obligati voto, ipsi sponsionis rei, & quarto conscripti voto, sospites se servari in paratioribus locis, & cum dantiora & asperiora inferioribus pradicent, meliora & molliora sibi delignant. Ha cum prima B. Ignatii professione longe dissonant vita, jam tamen Professum usitata, & Scholasticum in spem proposita.

Ecce Ambitionis artes: Profecti sunt in apice splendorum, & facilius vita. Hic Scholasticorum scopi, ne hoc excidant honore, magis struunt assentantur, sui superioribus blandiuntur, dant auribus quod placet, dicunt referuntque quod ardeat, modestiores ex suis socij, abimiles sibi, ab astuta illa consuetudine aversos, ad Coadiutores amandant. Ubi religiosus convivis, qua Christiana vita perfectio? Artifices seculari prudentia nec dissimulationis expertes evadunt religiosi alumnus. Professionem spirant, & sperant, ut suos superent fratres: vident patricios ad dignitates Professioni sibi

viam fecisse: hac attingenda est meta. Cum involarunt in arcem, prae sunt Coadjutari-
bus Sacerdotibus eosque despicunt, huiusmo-
di professi Rectores plebem inclementer, per-
suasi probo fodunt, nullas conlantis dant
inducias, quibus gradibus ascendit ambitio,
iisdem religiosa simplicitas demittitur, nihil
prodest aut firmum & clarum Societatis statum
obtinendum, pudens ac sinceri animi mode-
ratio: advocanda est industria, occultis ni-
tendum est machinis, versuta solum emer-
gent ingenia: quia vaserimus est hic digi-
to signatur, conginguntur in illum ora & o-
culi, committuntur illi Collegia, si qua sunt
res cum illustribus viris, ipsius consilio com-
ponuntur, laudatur quidem sed absens, &
exul à Societate candida simplicitas, ne ma-
num quidem ad illum verterint, qui nesciat
simulare expressum: per hanc morum corru-
ptelam quo illuceat virtutis dies? ubi vincu-
lum? quod conjunctos religiosa necessitudine
animos, devinciat? cum nullus ad se expres-
sus dicti & facti cander? Nihil in homi-
num certa una illa, qua inter Societates in-
tercedit, confidentia dulcius, usul beatius,
nullum gratius solatium ore fideli, & consen-
tientis pectore: si ostra, & sollicitudo ambi-
tionis se interferat, accensit hac omnia, sapit
factus: est qui pigmentis bona decoret sua, &
malis imagine sinceritatis illudere quam vera
virtute ambire. Desertur religiosus habitus,
serpis saecularis animus, immittit se blandus,
& cum externa disciplina consuecit, in au-
la, in cameris, in scholis, in partem, in im-
pluvio, in Aede, in suggestu, nusquam non adest
prudentia perversa genius, inepta gloriola pra-
estigij, pia simplicitatis egentes, & ad agendam
verbi faciles irretiti. Hinc illa totius orbis que-
rela, alios esse Iesuitas, non esse rudes versutia
secularis. Hinc exigua dictio fidei, suspiciones ar-
tificiorum saepe firma, alienatio optimatum à So-
cietate: subdividunt de fidelitate respublica, Se-
natu regis de factione nimia conquestruntur, mul-
ta graviter incusant, scripta cantum interpretan-
tur, & notant. Socios calliditatis potius tentan-
da, quam eruditionis aut salutis accipienda stu-
dio explorant.

Perperam illa praclara munia, si evellunt
ex animi hominum, sanctitatis opinio, si mi-
nus simplex, & à saeculo parum remota Societas
habeatur.

Nellem propterea Selectis viris, qui in So-
cietate sunt, injuriam fieri, admiratum sum
sapientiam & prudentiam Claudij Agnoviva
Generalis, Atque Pissideschi assistentis comi-
tatem, Fabij de Fabijs pietatem, Iustitia-
ni Gennevisi doctrinam & integritatem, ut ne

quam plurimos alios citem, quorum nomina
in diversis Provinciis illustrata sunt, & ob
clarissimas virtutes celebrata: sed ea vestra
Sanctitatis radiibus reconcinenda, qua ma-
lerum vel viris, vel incerta pessimata sunt,
& afflicta. Religiosa modestia placida demissa
dimissa est? revocetur. Squalles ignava fraudis
simplicitas? suo nitore restituantur. Insidiantur
angues gemini, ambitio & versutio suffocan-
tur.

Postulans praeterea sancti Patres Societa-
tis, ut innovetur statum decem Patrum,
quo res omnes ex maiori suffragiorum ponde-
re, ac numero, & non ex animi destinatione,
concludi debebant. Qua ad institutionem an-
ima spectant, ad morum examen, ad fidei stabili-
tatem, solum Pontifex Romanus, etiam de sede mo-
ta proprio constituit, & de illa Roman. Pontificis
Spiritus sancti assueti inspirata, securi pronun-
ciantur. Illi non caligo potest, non habet eripe-
re lucem, immotum est divina pollicitationis de-
cretum, haereticis inelutabile fatum, Petri fidem
desistere nunquam. Non habes Collegam Bo-
nifici. Pater, & in Ecclesia Dei praesens semper &
custodiente divino spiritu, à recta sapientia de-
moveri non potes. Hanc possides potestatem, si-
gendi resurgendi quae motu proprio quod suggeste-
ris in Ecclesia Deus. Non est in Religiosorum
superioribus finitum auctoritas: praecipere debent
statuta sua non finitum suorum votorum suffragia,
pro arbitrio quae visa fuerint, imperare. Sicut
pluribus & melioribus sententiis, non Rectores ac
superiores Societatis in suo ordine parum cum vo-
luntate sanctitatis, sibi potestatem vindicant: non est
illis maior promissa celsius gratia, quam Ecclesia
Episcopo, nihil iam amovet Episcopi, ac Diaceta in Sy-
nodu sine suorum suffragij decreverunt: cur se sub-
ducunt à communi iure, qui ad errorem procli-
ves, ut ceteri, in eandem jacti sunt humana
infirmitatis alean? cur in suis Collegiis affectent
eam auctoritatem, quam Roma & in universa
Ecclesia summus Pontifex detinet? Vidi decipios
hoc errore Rectores aliquos, qui etsi Clemens O-
blatus sanxerit, ne quis Societatem, sedem Apo-
stolicam petens, per superiores à capto deturbaretur,
tamen suos Romam petentes, ut summus Pon-
tifici multa detegerent, in ipso anathemate affli-
xerunt, (non enim ligare poterant) & imparem
tec appellatorem ad sanctam sedem dirigi deo-
verunt.

Hoc mihi semper suspectum fuit, atque
esse debuit, Religiosos, qui se gloriantur sum-
mo Pontifici servire, & vivere, Pontifici
tamen pedicis nullo se sistere, ne de suis ne-
gotijs ac rebus certior fiat summus Pontifex
pertimescere. Technas moliri omnes, ne con-
suetum sit gubernationis, docere erimini, si
quis Pontifici castiganda proponat, proscindere

verbū, aspergere dedecore, quem viderint
abund Pontificem esse, & sancta sedis Apo-
stolica, & Ecclesia, ut par est, magis, quā sua
dominationis, amantem. Ne nimis sint So-
cietatis Superiores, no plus a quo potentes,
ex prima Societate decreto, servandū suf-
fragij aligentur, nihil innovent, aut man-
dent, refragante Sacerdotum Collegio: nul-
lus excepto Generali proposito, ultra trien-
nium superius perisset. Non praeit ullus,
quem vel congregatio, vel Collegiorum Pro-
fessū non elegerint, nullus ad congregationem
Generalem vel Provincialem profisciscatur, quem
non stauerint Collegiorum Sacerdotes. Nec
vestra Sanctitati satis inquam cautum sis:
inquirat de illū, audiat, probet, quid re-
rum agunt, num ut Superiorum sui augeant,
de vestra potestate aliquid detrahant: num pu-
tent, vestra Sanctitati esse, Religiosorum quere-
las rescire, leges ac disciplinam omnem pondera-
re: Subodoratus enim sum nescio quid, secularem
nimirum appellabant Pontificem aliqui: Igna-
tus via religiosa Cardinalis: eosdem esse secula-
res, ac de obedientia religiosa, de mente, de
consuetudine, de administratione sententiam
ferre non posse! Obscūpi, nec nisi offensus auribus
recessi, multa voluntas animo, & hoc prae-
sertim praesentis vestra Sanctitatis oculos, quasi de
specula prospicere debere, quo tam multa immu-
nitates, tam magna facultates huiusmodi Reli-
giosos efferre possunt.

Superest, at inane alium, quod in aucta
multis hominibus Societate, permittosum est,
utiles ac religioso otio hauriantur. Superflui ex-
cursantibus erecti, ac lati vagantur ex illis plu-
rimi: volitant per urbes, & ne felici suū im-
morentur, occupationes externas quarunt, a-
licuius discurrunt negotiū: solemnem tandem
eboro poterunt contineri. Si decantent officium,
Beatissimi Pater, si continent ament cele-
stem, si rebus divinis adsint, si hoc genere
religiosa servituti non eximantur, si die
ac nocte bonas horas psalmodia impendant, o-
tium futile, serps impedimentū trudent, non
salutationibus crebris, non praerallu sermoni-
bus sese effundent, non de Principibus, non
de Praelatis curiosum inquirent. Rixa, discen-
dia, admirrationes, risus, de eam Socie-
tatis discurrunt, contentiones, qua religio-
sos animos dedecent, cavillationes, (quod de-
curata simplicitatis indubium?) & alia no-
xia amovebantur. Si divino huius officio assue-
scent adulescentes Societatis sacralia fastidient
colloquia, non tenebuntur illa urbanitate sa-
culari, ad quam se inilitare solent: spon-
tiores & puriores gemitus Christo suo dabunt,
non se vertent in illam verborum dissimula-
tionem, ac varietatem, senes felicem obitum

meditabuntur, habebunt in quo desertam sen-
sationem consolerentur, eadum cubicali iucundis-
sima divini cantus vicissitudine traducunt in
tranquillissimum otium: pax vigeat summa
in Collegijs, non observabunt seculares, So-
cietatis Religiosos, tam familiares & vagos:
& ideo diligunt magis. Sed istis omnibus re-
clamabunt aliqui. Qui? Maxime Pontifex?
Quinam obissent? qui professionem illam unam
condemnabunt: qui debilitare suffragiorum vim?
qui psalmodia obstrere poterunt? illi, quos pro-
fessio, at non religiosa perfectio delectet: qui soli
decernere, qui student vivere liberi ab omni
religiosa observantia. Quinam insurgent? il-
li, qui decem primorum Patrum institutionem
seculam esse cupiunt, qui nolunt in primam
pietatem recurrere, quos pudet & tudet multos
habere parēs, multos professionis suae Socios, qui
se examinari, sacra sua in iudicium vocari,
qui se ad obedientiam ordinem redigi perime-
scunt. Roma numerantur ferme quingenti: si
libere loqui possent, nec impedirent pauci philan-
thia & honoris sui remane, primos decem primo-
rum Patrum mores reposcerent, Professionem
unicam, qui communi suffragiorum repetere ut,
& solemnem celebrarent eorum in locum illius,
quam retineat molestissima, otium quibusque
pomeridiana & pomeridiana & vespertina re-
creationis: quā parum abest, quis iam congrega-
tionis statum sustulerim.

Hanc repetunt prima Societatis redintegra-
tionem selectissimū à Societate Religiosi. Ves-
tra Sanctitati gratias agent immortales, si
ambitionem, ac versutias excedere jubeat, an-
ream sibi gratulabuntur vestro Pontificatu re-
dixisse pietatem, suo aequitatem seffuram loco, re-
perta prima Societatis fundamenta. Statum e-
rectum Poinit à Professu indifferentium Or-
do, à Beato Ignatio institutum, obrogari, ex-
punctum est collaterale à Collegijs, quem B.
Ignatius ad temperandam Rectorum potesta-
tem, Rectoribus opposuerat, Collateralis Pa-
tris istius consortium Rectoris, ut potestati sua
adversum extenxerunt: cur non ab illi pari ra-
tione Coadiutorum inultu gradus auferetur?
Cur non à vestra Sanctitate (cum soli canodo-
xia, & propria amantes dignitatis hoc facere,
reversent) Sacerdotum Coadiutorum gradus obli-
terabitur? Plures & meliores erunt in Socie-
tate viri, si omnes professione digni esse debeant.
Confessarios & Coadiutores Societatis habebit
praestantiores. Quid mirum si examinari volent
Episcopi Iesuitas, ne indigni confessiones au-
diant: nimirum Coadiutores Sacerdotes ad id
munus dantur, quibus interdū est audire,
qui repulsi sunt à scientiis, vel quod genere vi-
les essent (quod ben inter Religiosos discrimen?)

vel quod ad mensa ministerium magis apti. Quis non iuste dicat, congeri Episcopos, dum Sacerdotes eos sibi consecrandos vident, quos nec patrimonij, nec beneficij, nec Professionis istulus, de certis alimentis securos facit? Quis hodie Religiosos, eras seculares esse posse nonnum, si Superiores velint? quos medicis literis tinctos, Philosophia ac Theologia rudes, ad gubernandas tamen conscientias destinari sciunt? Quod si sint Coadiutores aliqui Sacerdotes, qui virtute, scientia, eloquentia non solum adqueant Professos, sed superent, (non inedicibile certe facinus, sed exempli clarum) quibus non vides, diversam illam distributionem, ex aliquorum sensu, ac voluntate, ut ambitioni suae veliscentur, obfirmatis animis retineri, Quis non hanc manifestam dissensionis, ac divisionis sementem, ac segetem putet? Qui Sacerdotio dignus esse

potest, Professione sui ordinis (qua est Religio & sanctitatis solenne pignus) indignum esse non debet. Urgens Episcopi, ne Sacerdotes vita ac firmitate sua incertos, ne parum ad Societatis munera dignos instituant. Patres Societatis eximij, quorum hac dictata scripti, pro Christi amore, pro Societatis nomine, & reintegratione vehementer expostulant. Reges & Principes peropant, ne dimissos & afflictos tam sapie Religiosos in sui Provincia habeam: indigena, ac civis percipiunt, ne de Societatis Religiosis subsidiant, ne coguntur percontari, sine Coadiutor, an Professus ille Sacerdos: videlicet doctus, an indoctus, servus an liber, aliquis aut nihil, Habilis Religiosus, an ad Superioris duxat munus. Religiosa annuntius omnes familia, qua sanctorum Patrum instituta, & religiosa antiquitati Societatem adaptatam gratulabuntur.

~~~~~

IMPERATORI AVGVSTO.

FRANCIAE REGI CHRISTIANISSIMO; HISPANIAE
Regi CATHOLICO; omnibusque Principibus
CHRISTIANIS.

PRO REFORMATIONE ORDINIS IESVITARVM,
Theophilus Eugenius.

Cæsar, Reges Angusti, manu, consilio, armis invicti, savete, & estote boni. Non illius coram Agamemnone Achivorum Principe, nisi sis prorsus amens: nemo vana & inepta dixeris, sed apud vas delectum & rerum & verborum excogitatum sit oportet. Quis accessum speret, qui non sit mente digna? quem non absoluta prudentia efformarit: nec levia, nec nimia referam, sed quæ ab ornatisimis & sapientissimis de Societatis IESV ordine amplissimo didici, & quæ de consilia rerum experientia accepi. Xaverius Navarrem Societatis IESV vir religiosissimus, ultra Calpen, & non jam amplius ultimam Thulem, præter Herculis columnas, fidem apud ignotas & exteras Regiones propagavit. Præ ex illorum decem primorum Patrum Societatis IESV, Collegia, sanctiones cum Beato Patre Ignatio Loyola, & alijs decem, ad religiosum villam exaltas & breves dederat, quas approbaverat sanctus Pontifex, laudabant Episcopi, convenientes & accommodatas sanctorum Patrum instituta asseriebant. Postea adynctis Beatus Ignatius a-

liqua, quæ posteris in detrimentum Ordinis trahebant. Privilegia & nova jura à sancta sede obtinuerunt, quibus non sine totius orbis quærimonijs, præter summi Pontificis mentem utantur, ut voluit. Ne averse mores à Beato Ignatio, ne aliena ab illustri Xaveria vicia, ne in Societatem se nova Societas injiciat, ad initia redendum, hauriendi sunt fontes. Vestri quotquot sunt in orbe subditi Christiani, ac præsertim Patres Societatis, cum ij, qui adhuc in Societate vivunt, tam ij, quos atrox superiorum quorundam animus à Societate migrare compulsi, vestris omnes advalvantur genibus, ut verè Christiano & iusto edicta tot seculis Religiosos ab importuna vexatione liberos faciat, arreptam illam superiorum, atque inusitam potestatem temperetis ac lenibus vestris Imperijs moderemini. Quid tam insolens? quid tam durum ac durum, quam tot insignes Religiosos, quibus hic ardor erat, ut in vatis persistere, & Societate omnes? eosque celsi non alium à Christo, alium tamen ad instituta proposita ducere spiritum? quid tam fer-

rum?

rem? quid tam inhumanum? quàm à Sacerdotum Religioſorum cura abactis optimos viros, inhoſpitibus & immitibus linguarum proſcindere? filios de matris uberibus violentè deſectant ad ſolum aliud? Quid ita à Societate abhorret, cujus omnes ſocij dicuntur, quàm iſta, non ex primorum Patrum Societatis inſtituto, non ex Beati Patris Ignatii Audito, indulta conditiſſima diſſimilitudo? vita diſſortita, religioſa vocationis incertiſſima, morum diſcrepantia: diſciplina diſcrimen, onerum & laborum ſors diſſimiliſſima? ſi qui recurrere audent ad ſanctam Pontificem, & qua animadvertant propoſitè decreverint, inconfiſtantia, & levitati notè incurrunt, in deſertionibus & Apoſtaſia crimen ac ſuſpicionem pertrahuntur, tam aſſiduus & acerbis moleſtijs premuntur, ut etiam opprimantur. Unde hac malorum illius? qua poſte certè ſatolis illa Monarchia tranſcendit muros, qua certè deſectis ſtrues, qua plena Proſpectus poteſtatis, ac libertatis patet. Regitabant quis ſum, ut ille Homerici, patria mihi omne ſolam, in quo iuſtitia & pietas ſedent: Ego Theophilus veſter, qui quod olim Athenienſes magno Pompeio, ita hac ſchedula, quid petant, quid obſteſcant à vobis optimi Religioſi, manifeſtam facio. Non ſum is, qui quaram, quid Tyridentem terreat, paci ſuadeo, & miſis meis, nec tamen quaſi qui ad Lucrinum canchas, ita tempus elato, Caribicis Regibus, patria & amicis meis ſervio, & fidem ſervo, patriſ obſequor, cuius querelam expono, amicis adſum, quibus hanc operam praſto. Rem juſtam expoſcimus. Ordinem Ieſuitarum reſtiti in primogenium vigilem; quid nimirum? ius abrogari, quo abſtinentur in ſuam perneciem Religioſi, quid juſtum? Religioſos cum Religioſis convenire, quid congruentius? communi lege obſtringi, quid cautius? charitatis neceſſitudinem ſervare, quid manſuetius? Deo & Religioſis cultui vocare, quid ſalubrius? Quinque primis annis, cum ſub decem primorum Patrum legibus vignet Societas, unica Patrum tenebatur Proſpectio, omnes eodem Religioſi iure potebantur, iſdem quoque votis ſolemnibus ſeſe Deo conſecrabant, non erat novus Coadjutorum Sacerdotum gradus, qui cum ſolemnibus votis aſſectis non ſunt, à Societate cum videbatur dimitti poſſunt, quidquid in contemptis, etiam ſi ſtriginta annis perſiſterint. Non erat hac Religioſorum Sacerdotum forma, quorum ſtatus ex micro ſuperiorum arbitrio pendet, non illa Aſtrea, non Syris periculofus ſcopulus, non hoc votorum diſcrimen: ex qua magni aſſi in Societate pertrahalia, qua in prima ejuſdem inſtitutione inodita erat, cum

ſecundum iura ſolita Religioſorum, una durabat Proſpectio calcabatur. Praſtatur iterum iuſtitia & pacis Regula, animi Proſpectioſi vincula, nemo quereatur de perpetua vita ſua inconfiſtantia, nemo vicariſſitudinem rerum pertimeſcet. Sperabant Scholaſtici poſt aliquos annos Proſpectioſi ſtamina, certum à Religioſis amoris fideique pignus, non alienas veſtigabant artes, nimirum virtutem colent, ut Religioſa proſpectioſi & ſolemnitate non ſunt indigent. Qui dimittentur, maturè exhibent, nulla ſolemnitate obligatione conſtricti, & eo probationis tempora, qua quidem ſecundum Beati Patris Ignatii inſtitutum, eſſi devotiſſimi ſimplicibus votis, non debent tamen aliud teſtari, quàm ſe Candidatos eſſe Societatis, & in eam ingredi velle. Deſinent tum à nobilibus, tum plebeiſ famuljſ frequentes querela, qua hoc obtrudunt Societati, liberis & adoleſcentibus ſuis uti quumvis placeat, & tam, ubi avertit ſententiam Superior aliqui inſeſſor, ut queri ſuos miris modis, conſilio duris Imperij onerari, & nulla habita ratione contempta pridem priſtina fortuna, reſecta rei familiarum & deſerta domus, de Societate hoſtili animo deſturbari. Qui erant à tunc Scholaſtici, vel perſeſcent ſe, & perſeſcent, vel ſi deſicere malint, & à poſſeſſione abhorreant, non invitati, & ſine parentum offeſſione ad ſua revertentur antequam ad Sacerdotium pervenerint: ſtabilienda eſt altera, qua erat in prima gubernatione ex primorum Patrum ſtatuta moderatio, videlicet ut ſuffragijs ſue ſuam reddatur. Reſtor, Provincialis, Generalis in ſuis ſubditis omnem poteſtatem exercent, ſui ſententia, qua occurrunt, omnia deſciunt, aliquorum audiunt ſenſa & monita, ſed tamen ipſi ſoli quaſi Dynaſta & Monarcha, authoritate ſummis, & arbitrio ſuo conſtituant. Cur antiquiores in Collegijs de ſententia rogabantur? Cur ad ſuffragia ſerenda vocabantur, ſi unico Reſtoris ſuffragio, voluit, noluit, ſtare oporteat? Si quod vellet Reſtor, id aperiet ac ſignificabit, quod reſpicere voluerit, occultum ſilentio reget, nec mandabit eſſeſſi, niſi quod ipſi apud ſe deſixerit? Si quem ex ſuis ille patiens Reſtor odio ac malevolentia inſeſſet, quis ſemper hominem & ſi fallere velit; & pravariari, quis deroget delos? ſi res Collegij diſſipet, quis convincet criminuſ? ſi plura in ſuis uſui ſibi arroget, quis commoneſciet liberè? ſi à lege aberret, quis exoleſcent emam lege reprehendet? ſi quid in Eccleſiam, ſi quid in Principem aſſi, quis vellet hunc hominem judicare, quem intelligit ſi inſeſſum habeat, gratia & acerbis quaſi ſibi perſerenda? Quam multi ex Societate Davidicum illud non ſine

lachrymâ repetunt, imposuisti homines super capita nostra. Qui sunt isti homines? infirmi ut homines proprijs dediti commedi; non ut illi Stoici ad laborum perfectionem fortes ac duri, sed inclinantes quo praeponderant? sensus, & ad fratrum vita usum ac fructum non indolentes: qui homines deteriores an meliores Paulo Apostolo? Credo non meliores; qui colubum aduersus carnem spiritum experimuntur, qui innoca debent, ne fiant reprobi. Cur ists omnes in Religiosis potestas? cur res collegii omnes, sacras ac profanas ex propria sententia statuent? Patrum sequuntur vel respuunt pro ut viderint, definitiones? Quis dicit incolamem dñi Societatem, si tantum Religiosos expatiari, si nullis finibus imperia sua coërcere, si nullis metis obedientia iura velint terminare? Propterea S. Pontificem urgere solent, ut huiusmodi principatum auctoritate Apostolicum communiat, ne si consensu Principum, ac populorum expectet, tanta, tamque absoluta dominatio excindatur. Sed neque hoc tantum extorquent, verum si quos excelsi animi id agere ferre senserint, auctor habent, consilijs suis abigunt, immoderata clementis tormento exagitant, quasi noxia capita, hinc illucque disijciunt, Romana protectione interdicunt, non expedire, aiunt, nec tutum esse sancto Pontifici ad hac detegenda se sistere. Rescire potuisti Augustissimi Principes, quâ fuerit animus illorum Rectorum, qui Religiosum optimum de palatio Regij Hispania, ipsi Rege nesciente, abripere moliebantur: Hinc illa ad Clementem octauum querela, qui Patrem Clandium Aquavivam Generalem in Hispaniam iniussit, ne Regibus auferretur Clienti, ne ulla integerrimo Patri fieret injuria. Si nota, si calculi patrum vim haberent, si vigerent suffragia, non efferrentur ad hos animos, non hoc tentarent, non hos fluctus immitti suo tridente commoverent, non tot Religiosos ad scopulos impellerent, à quibus non nisi facto naufragio constrictas tabulas ac vix harentes educere possunt.

Queruntur denique viri Nobilissimi, Religiosos, quibus nulla secularis cura incumbere deberet, sollicitos tamen esse de gubernatione Principum, de statu: fulcres immittere in alienam segetem, humana tractare, cum divina deberent; certum ea cognoscere, quae in adibus Regij dicta vel facta sunt, quàm quae in suis Collegijs sub umbra litteraria: paratiores viderint audiant Romanus superbas inuida Carthaginis everteris arces, quàm

quid ad promouendam fidem Episcopi, (si vel alij Religiosi exortent, aut aggrediantur: non convenire Patres Societatis ad publica pietatis munia, ad indicia supplicationes non adesse, quamvis nec Curia sint, nec Monachi, nec solitudinis cultores: imò ne Religiosi quidam praefecti, nisi admodum pauci: percurrere tamen vicos, obire civitates, obambulare in compitis, spectaturos esse religiosa Pompea, cuius aedores esse respuunt in communi sanctitatis theatro, cuius cultum ut suis moribus absumilem, exercere incommodum sibi esse existimant. Quod tam praesens consilium ad inanes illas curas exinaniendas? quae tam utilis & religiosa cura? illa nimirum, quam Basilus, Ambrosius, Gregorius Magnus, & multis retro seculis Patres veris religiosi antiquam & solennem esse voluerunt: decantanda designatis horis sancta Psalmodia consuetudo, continua indivisa Hierurgia, & ministerij sacris occupatio. Si eboro devenerentur Iesuita, pueres otiosi, cum id muneri praestandum esset; nec tam multi patres à litterarum studijs, & ab omni Collegiorum cura rejecti familiares congressus quaerent, quibus extrudant tempus, & cabienti mora se redimant: haberent, unde divini spiritus solarium persentirent, publicum illud Dei cum hominibus colloquium, ut fatigationis & laboris omnis levamen, saltem experirentur, & tam secura ac pura cum Deo conversatione recreati, nihil de secularium societate, convulsa, de aucupandis sermonibus cogitarent. Hac tria sunt, Principes, quae pro Societatis restoratione necessaria susceperunt mihi ipsi religiosi patres Societatis, ut proponerem, ne quis quasi ex pseudothyro orationem meam contumeliosè objiciat: Nullum est, si sana mentis, qui pulcherrimum illum & utilissimum ordinem deturbari velit, sed imprudens & indignus sit ille arbiter, qui neget ad primam frugem revocari debere, pacis ac virtutis le: et si repetendas abnuat; qui prima sua Regula usu ac fructu solati, non sine ingenti molestia testantur, penè se alios à primis suis Patribus ac degeneres exiisse. Una & aequali omnium professione) Augustissimi) ut iura communia sanctant, & primi Societatis patres voluerunt, pacem, aequalitatem, sinceritatem ordini restituisse, suffragiorum vi ac potestate dignitatem, libertatem, ac res Societatis servare. Decantant psalmodia, Religionem, pietatem ac sanctitatem Societatis tuamini.

CASPARI HAYVODI

ANGLICI IESVITÆ SVPPPLICATIO PRO EIVS-
dem Ordinis Reformatione.

Caspar quoque Hayvodus Anglus, & Iesuitarum Anglorum tum in Anglia, tum extra ob abimī dotes, & natalium honestatem celebratissimus ante aliquot annos Neapoli diuturnam mortem ubiisse. Is postquam in Societate Iesu annos triginta unum egisset, & ejusdem Societatis per annos viginti tres professus esset, & per tantum temporis suorum Iesuitarum mores, & procedendi modum, ut ipse ait, in omnibus ferè Christiani Orbis Regionibus experitus esset, jam senex, totius Provinciae Neapolitanæ professor (uno excepto) omnium antiquissimus esset, zelo ductus Societatis suæ ad patrem Claudium Aquavivam Propositorum generalem scripsit petens, ut ipsum juberet Romam venire: Habere enim se multa, quæ illi coram ediceret in bonum Societatis; ejus infirmitatibus mederi cupiebat, antequam aliquis Societatis vel adversarius, vel Apostata ejus defectus publicaret.

Ne verò pater Generalis rem levem, aut negligendam hanc illius petitionem existimaret, argumenta eorum, quæ compluria forarū dicenda habuit, ad hæc quæ sequuntur capita revocavit, & Romam ad Patrem Generalem misit anno 1590.

1. Dicta, & facta publicè circa primum summi Pontif. fidem sedis Apostolicæ, & potestatem illius.

2. De modo procedendi superiorum in Societate in gravissimis Christi causis, in quibus mori tenebantur potius quàm sic prodero veritatem.

3. Concernit admiranda in administrando Sacramento Pœnitentiæ, & variis superiorum ordinationes in eadem materia.

4. De periculosis Dogmatibus & doctrinis inauditis, quas (licet multa ejusmodi intelligat) tamen nunquam tales audivit Reverentia vestra.

5. Aperiuntur multa, & eaque periculosa, & contradictoria nostrorum in dictis & factis circa negotia maxima Christi & Ecclesiæ.

6. Continet stupenda de Societate in dictis factis tam Superiorum, tum

aliorum, ad exaltationem Societatis nostræ.

7. Concernit varia negotia circa justitiam & injustitiam.

8. Quod multis in locis de spolijs Amalech, & Iericho fortè nostris adhaeserunt (nesciente vestra Paternitate) ut metuendum sit, ne tangatur anathemate.

9. De fide Superiorum Societatis, tum in mandandis suis subditis, tum in relationibus ad Provinciales, & Provinciatum ad Patrem Generalem, & litteris interceptiendis.

10. Concernit quasdam evasiones, quibus se defendunt in tenebris, ne in lucem veniant, & illis remedium afferatur.

11. De falsitatibus, Signis & Miraculis, narrationibus & mirandis, quibus non solum apud nostros, sed etiam apud externos Societatis dignitatem extollunt, de quibus necesse est, ut veritas manifestetur, aliter metuendum est, ne veniat exitium Societatis.

Hæc & hujusmodi litteris ad Patrem Generalem semel atque iterum scriptis P. Caspar nihil responsi ab illo habere potuit, nisi molles & frigidas quasdam excusationes, scilicet, ob adventantes ad Congregationem Generalem instantem Procuratores tantas esse angustias domus & camerarum patuitatem, ut locus non esset P. Casparo recipiendo.

Ea tempestate D. Ludovicus Adoenus Anglus pie memoræ Episcopus Casanen- sis in Curia Roman. sanctiss. D. Nostri assistens Regularium omnium visitationi & reformationi præfuit, cui P. Caspar notus à multis annis, & carus fuit, quapropter P. Caspar cernens se zelumque suum à P. Generali suo contemptum esse, ad Episcopum Casanensem tamquam Regularium Reformatorem, & Pontificis Regularium causis assistentem scripsit, & exemplar suarum litterarum ad Patrem Generalem unà cum Patris Generalis ad illum responso misit, petens, ut Pontifici rem totam insinualet, & si videretur, se Romam vocari

cura-

curaret ad reddendam summo Pontifici de his omnibus rationem, sed in hære & secreto, & festinatione opus esse, periculum enim esse maximum, ne Patres sui Iesuitæ, qui tantum pollent, & omnia feruntur in Curia Romana, re comperit summi Pontificis iussum anticipent, & se longius aliquo ablegent, ut in conspectum Pontificis unquam venire illi impossibile sit.

Interea temporis P. Caspar nactus hominem C. P. Iosephum à Costa Hispanum Iesuitam, qui plurimum pollebat apud Nunciū in Vrbe Catholicum, ad Pontificem scripsit litteras, quæ summam rerum continebant, quas D. Nuocius in Vrbe Catholicus summo Pontifici porrexit, is autem fuit Dux de Sessa.

Pontifex & verbis Episcopi Casanenſis monitus, & ipſius P. Caspari litteris excitatus, rem putat non esse negligendam. Antequam tamen P. Casparum Romam venire iuberet, mandat Nuncio suo Neapoli agenti, ut P. Casparum Hovvodum Iesuitam ad se accersitum audiret. Nuncius hominem accersit, mandata summi Pontifici exposcit, his de rebus differentem & pluries, & singulis vicibus per aliquot horas audit. Quid Iesuitæ? illud suspicantur, illud tem sub-

olent. Quid multa? effectum est Neapolim, ut D. Nuncius Apostolicus perterritus P. Casparum deferret, Romæ verò ut Pontifex persuasus, hunc P. Casparum insanire, & ab illo Romani vocando desisteret.

Pater Casparus serenos, se quidem à Domino Nuocio Apostolico & derelictum, & sanctissimum hæc falsa suggestiono delusum, scripsit ad Episcopum Casanenſem, se quidem exquisito animo ferre, quod zelus suus pro Domo Dei non succederet, sufficere enim sibi, quod suocus sit, quod potuit, officio viri beoè cupientis Societati suæ & Ecclesiæ Catholice, reliquum quod est, se Deo committere, demirari tamen se tam ineptam stropham, quâ Patres sui per sanctissimum Dominum deloserant: nam inquit, si me stultum sanctissimum Dominum nostrum alloqui fuissent, Pontifex sapientissimus me despicotem esse in primo congressu statim deprehendisset & reieciſſet eum magno Patrum nostrorum hooore, & conscientie testimonio, constituiſſet enim illos se insontes esse, ut oeminem invenireot reprehensorem nisi unum insanum. Hæc P. Caspar in literis suis ad Episcopum Casanenſem.

FINIS.

